

Dios Tjevele Jupj 'Üsüs La
Qjuisiji Jesucristo Mpes

Tol New Testament

Contents

Mateo papel tepyaca Jesucristo po'ó	1
Marcos papel tepyaca Jesucristo po'ó	71
Lucas papel tepyaca Jesucristo po'ó	111
Juan papel tepyaca Jesucristo po'ó	181
Lucas papel tepyaca apostolpan la tjajay mpes	231
Pablo papel tepyaca Roma mo'o tapatja mpes	291
Papel mwalá Pablo tepyaca Corinto mo'o tapatja mpes	319
Papel locopyaya Pablo tepyaca Corinto mo'o tapatja mpes	348
Pablo papel tepyaca Galacia mo'o tapatja mpes	366
Pablo papel tepyaca Efeso mo'o tapatja mpes	376
Pablo papel tepyaca Filipos mo'o tapatja mpes	386
Pablo papel tepyaca Colosas mo'o tapatja mpes	393
Papel mwalá Pablo tepyaca Tesalónica mo'o tapatja mpes	400
Papel locopyaya Pablo tepyaca Tesalónica mo'o tapatja mpes	405
Papel mwalá Pablo tepyaca Timoteo mpes	409
Papel locopyaya Pablo tepyaca Timoteo mpes	417
Pablo papel tepyaca Tito mpes	423
Papel tepyaca Pablo Filemón mpes	427
Papel niná Hebreopan mpes	429
Papel niná Santiago tepyaca	454
Papel mwalá Pedro tepyaca	462
Papel locopyaya Pedro tepyaca	471
Papel mwalá Juan tepyaca	476
Papel locopyaya Juan tepyaca	482
Papel p'a wa Juan tepyaca, papel cont'e tepyala nasa	483
Papel niná Judas tepyaca	484
Ninana Jesucristo jas tji'yüsa la tjiji Juan lal	487

Dios Tjevele Jupj 'Üsüs La Qjuisiji Jesucristo Mpes

New Testament in Tol (HO;jic:Tol)

Language: Tol

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

f3a008f7-dcf6-5d47-b713-948a6bca789e

ISBN: 978-1-5313-0311-2

Mateo papel tepyaca Jesucristo po'ó

1 Dios jas tjejyama Jesucristo nosis nt'a jis capj la p'acj judiopan. Papel niná nin vele püna tapatja jis lá, Jesucristo ne yupj sin popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj. David popa watsja jupj. Abraham popa watsja.

² Abraham Isaac popay waytsja.

Isaac Jacob popay waytsja.

Jacob Judá popay waytsja, Judá jüpülucpan jis popay watsja.

³ Judá Fares popay waytsja, Zara popay watsja jupj. Tamar yupj sejamay waytsja.

Fares Esrom popay waytsja.

Esrom Aram popay waytsja.

⁴ Aram Aminadab popay waytsja.

Aminadab Naasón popay waytsja.

Naasón Salmón popay waytsja.

⁵ Salmón Booz popay waytsja. Booz jamay Rahab lotsja.

Booz Obed popay waytsja. Obed jamay Rut lotsja.

Obed Isaí popay waytsja.

⁶ Isaí David popay waytsja. David jépat-sja jupj Israel mo'ó püná.

David Salomón popay waytsja. Salomón jamay Urías jats'om waytsja jupj.

⁷ Salomón Roboam popay waytsja.

Roboam Abías popay waytsja.

Abías Asa popay waytsja.

⁸ Asa Josafat popay waytsja.

Josafat Joram popay waytsja.

Joram Uzías popay waytsja.

⁹ Uzías Jotam popay waytsja.

Jotam Acaz popay waytsja.

Acaz Ezequías popay waytsja.

¹⁰ Ezequías Manasés popay waytsja.

Manasés Amón popay waytsja.

Amón Josías popay waytsja.

¹¹ Josías Jeconías popay waytsja, Jeconías jüpülucpan jis papay watsja jupj. Josías tüpü'ü na, Babilonia

mo'o tapatja tjiquil, la tapalan yupj israelpan jis lal. Jis tsupapj, tjaman Babilonia nt'a.

¹² Babilonia nt'a tsupapj tjil na, p'a wa sin popa jis tepyala.

Jeconías Salatiel popay waytsja.

Salatiel Zorobabel popay waytsja.

¹³ Zorobabel Abiud popay waytsja.

Abiud Eliaquim popay waytsja.

Eliaquim Azor popay waytsja.

¹⁴ Azor Sadoc popay waytsja.

Sadoc Aquim popay waytsja.

Aquim Eliud popay waytsja.

¹⁵ Eliud Eleazar popay waytsja.

Eleazar Matán popay waytsja.

Matán Jacob popay waytsja.

¹⁶ Jacob José popay waytsja. José niná

María voyum waytsja. María Jesús jamaytsja. Jesús, Cristo ló wa jupj; Dios tjevele ca jas majamas jupj, gente jis capj la p'acj, mpes nin ló jupj.

¹⁷ Nin jis latsja püna tapatja, Jesucristo ne yupj sin popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj. Pjü way jis lá sin pac na Abraham ló mpe David ló nt'a, catorce way yupj. Nin p'iyá, pjü way jis lá sin pac na David ló mpe israelpan Babilonia nt'a tsupapj tjil nas, catorce way yupj 'ots'ipj. Nin p'iyá, pjü way jis lá sin pac na yupj tjil na mpe Jesucristo ló nt'a, catorce wa yupj.

Jesucristo tjac'.

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo niná Yomen Dios jas tjejyamá qjuis capj la p'acj. Papel niná nin vele 'oyn nyuca tjemya'na Jesucristo nosis nt'a. Jamay María lotsja. Tsjücjüim na tjevélatsja José lal ca jupj lal mwayim. Custjay ma tjowaya p'in, way tsjicj já'asatsja jupj Dios Cjües mpes. P'a nequem jin tulucj tepyala jupj.

¹⁹ José ma jus nléyatsja tsjan mpes María way tepyala. Malala la tjiji jupj, jólat-sja José. Mpes quelel véletsja María lal

ma mwayim jupj lal. Jupj lal p'in quelel véletsja. Ma quelel véletsja la p'a jis lal María malala la tjiji. José 'üsüstsja Dios lal, ne nin. ²⁰Nasa quelel véletsja na niná María lal, Dios ángel pjaní lay tepyala José nt'a. José tjejá na tjinyuca jupj. Ángel tjevele José lal: “José, David püna tüpü'ü popa p'iyá jipj. Po ma lecj meyan mwayim María lal. Dios Cjües mpes p'in way tsjicj tepyala jupj. Ma malala la tjiji. ²¹Yom tsjicj ca ma'nus jupj, María, ne jipj ca ló nt'an, Jesús ló nsem. Jesús mpes ca Dios perdonar lis mijis israelpan, malala nyuca la tjajay, ne ma ca jis capj ntülüs yupj. Nin mpes ca nin ló nsem jupj”, nin tjevele ángel José lal.

²²Nin tepyala ca pjü t'üc' mpalas Dios tjevele püná. Pajal püna Dios profeta pjaní tjevele ca nin mpalas. Tjevele:

²³“Tsjücjüim way tsjicj ma'ajam, ca yom tsjicj ma'nus.

‘Emanuel’ ló ca nsem jupj.”

Jupj ló cupj qjuis tin “Dios Cupj Qjuis Lal” velecj cupj.

²⁴José jola tepyala na, nin la tjiji Dios ángel tjevele jinwá. Lal tjac' María jupj wo nt'a ne jupj jats'om tepyala jupj.

²⁵Custjay ma ne'aj tjemya'na jupj, María tsjicj tjemya'na nas. José tsjicj ló t'ya Jesús ló nsem, ángel tjijyü'ta jin.

Niyom campá mpe tjiquil, topon Jesucristo pajal püné.

2 Jesús tjemya'na Belén nt'a, Judea mpe se jütütj nt'a. Herodes jépatjsja ne'aj Jesús tjemya'na na. Jupj nt'a tjiquil niyom magopan nepenowá, Jerusalén nt'a. Niyom nenem tjiquil tsiquin mpe, pajal campá mpe tjiquil yupj, la tapal tsjicj way. ²Niyom tjowelepj jupj lal:

—¿Ca'aj pü'ü tsjiquis, ca jepa püné nsem judiopan mpes? Ncupj nyucucj pjulacj pjaní jupj tjac' mpes. Nin mpes jus nlayecj tjemya'na quinam tsjiquis. Ne'aj tjinyucucj pjulacj, cupj

pyatjaquec j nt'a, tsiquin mo'ó. Nin mpes tjiquilaca. Cupj quelel palá nipi'tjiqecj jupj wolap'a'á, qjuiyola jupj püné —nin tjowelepj niná noyomes.

³Herodes tjapjácatsja na niná, pajal jola tepyala jupj. Pajal yola tepyala wa pjü way Jerusalén mo'o tapatjá. ⁴Mpes Herodes pjü jis lal tjevele 'a jis mulus sacerdote noypan, 'a jis mulus wa niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay, israelpan sin popé. Herodes jis la tji'yüya ca'aj ca ma'nus Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. ⁵Yupj tjowelepj jupj lal:

—Belén mo'o patja nt'a ca ma'nus jupj, Judea mpe se jütütj nt'a. Nin tepyaca profeta:

⁶‘Belén nt'a, Judá püna tüpü'ü nt'a, pjaní way p'in patja ne'aj.

Mop'in Belén pajal tsjicj way tulucj Judea mo'o se jütütj jis lal.

Belén mpe jepa ca ncuwim.

Ca jis majamas jupj israelpan, yupj niná napj jyütütj.’

Nin tepyaca profeta, Dios Yom ca jas majamas mpes —tjowelepj yupj.

⁷Nin tjowelepj Herodes lal, mpes seletsja Belén mo'o tjemya'na tsjiquis. Mpes Herodes tjevele ncul niyom tsiquin mpe tjiquil. Ma tjevele p'a lal nin la tjiji jupj. Herodes pajal jis la tji'yüya 'ona lay tepyala pjulacj, tsjicj mpes lay tepyala.

⁸Yupj jupj wola tjowelepj na, jupj sin tjejyama yupj Belén mo'ó. Jis lal tjevele:

—Lowa, pajal ca la mü'üyá tsjicj niná mpes. Jus tjunucü na, nawala tjowelé. Napj mis wa ca jupj nt'a, ca palá mpi'tjis jupj wolap'a'á —tjevele Herodes.

Jupj li tsuwiletsja. Quelel 'yú'natsja tsjicj way.

⁹Noyomes tjil yupj Belén nt'a, Herodes tjevele mpes. Tjil na, pjulacj tjunuc niswá, 'in lacasana tjunuc tsja p'in. Niswá lay tepyala tsjun popé. Nin p'iyatsja tsiquin mo'o tjunuc jin p'iyá. Pjulacj mwalá tjemeysja yupj jis lal, nasa ne'as

tjemey tsjicj tüpü'ü nt'a. Ne'aj tóncatsja. ¹⁰Niná noyomes pajal 'ücj jisastsja pju-lacj tjunuc mpes. ¹¹Ne'as tjil tsjicj wo nt'a, jupj tüpü'ü nt'a. Wama tjil, wosis mo'ó. Jus tjunuc tsjiquis jamay lal. Jamay María lotsja. Tjunuctsja na, tsjicj wolap'a'a palá nipi'tjiñ. Tjowelepj jupj pajal püné. Locopyaya jun tjojol yupj jis caja, pje'á la tocoy jis la 'ayas tsjicj mpes. Oro tja'ayapj. Ts'ülüc' 'üsüs cjumsu la 'üm tja'ayapj wa. ¹²Tjunuc tsjicj way yupj, mop'in ma tjil Herodes nt'a niswá. Yupj tjjinañ na püste na, Dios yupj jis lal tjevele ma polel jiltsja Herodes nt'a. Nin mpes tjil p'a jümücj nt'a, püna tapatja po'ó.

**José, María lal
ts'üequenetsja Jesús lal.**

¹³Niyom tjil na, Dios ángel pjaní lay tepyala José nt'a, jupj tjejyá na. Ángel tjevele jupj lal: "Jin ni'isa nts'equenem Egipto mo'ó tsjicj lal, jamay lal. Ne'aj mpü'üm, napj tjevelé nas ca ncuwim. Herodes tsjicj ca la mpalas la 'ünan", tjevele jupj.

¹⁴Mpes José jas nisa, nin jawas püste p'iyá tjemey Egipto nt'a. Tjemey tsjicj lal, tsjicj jamay lal wa. ¹⁵Ne'aj tüpü'ütsja Herodes tepe'e nas. Nin tepyala ca t'üc' mpalas qjuis Jepa Dios tjevelá püná. "Napj tjevelé natjam ca mim Egipto mpe", tjevele Dios. Nin tjevele profeta jupj mpes.

Herodes tsjictjacj pülücj jis tji'yü'na.

¹⁶Locopyaya Herodes jus nleya niyom tsiquin mpe ne'espan ma jiquiltsja. La tsawiltsja yupj. Pajal ts'i tji'ínatsja jupj. Mpes jis tjjyü'ta pjü jis la 'ünan niyom tsjictjacj Belén nt'a, Belén ne'aj p'in 'ots'ipj. Pjü niyom tsjictjacj año mat'e jis tjü'ünan. Más 'in tsjicj way pjü jis tjü'ünan wa yupj. Herodes jola tepyala tsjiquis año mat'e tya'a quinam, noyomes

tsiquin mpe ne'espan tjowelepj mpes. Nin mpes nin la tjjij jupj. ¹⁷Nin mpes nin tepyala Jeremías tjevele püná. Nínana jupj tjevelá Dios mpes:

¹⁸"Tjepjyacañ la puyupj Ramá nt'a.

Ne'aj pajal yümücj la tupuyupj.

Raquel la tipiwa watsja tsjictjacj mpes, locopyaya tapatjá.

Jupj ma quelel jo' pé'etsja,

tsjictjacj tceya'liñ mpes."

Nin tjevele Jeremías.

José niswa tjac' Israel nt'a Jesús lal.

¹⁹Herodes tepe'e na, Dios ángel niswa lay tepyala José lal, tjejyá na. José newa pü'ütsja Egipto mo'ó. Ángel tjevele jupj lal: ²⁰"Jutja niswá Israel nt'a. Nasa tceya'liñ tsjicj quelel ja'ünan witjacj."

²¹Mpes José jas nisa, tjemey niswá Israel mo'ó. Lal tjemey wa tsjiquis, tsjicj jamay lal wa. ²²Locopyaya José wola tjoweletsja Herodes jatjam Arquelao jepa tjá'asa quinam Judea mo'ó, popay tepe'e mpes. José lecj jéyatsja jupj mpes, ne ma quelel jámatsja ne'aj, jupj tjjijyü'ta nt'a. Locopyaya Dios José lal tjevele niswá, tjejyá na. Tjevele ca ma mim Judea nt'a. Mpes José más 'in campa tjemey Judea mpe. Galilea nt'a tjemey, nin p'iyá Israel mpetsja jupj, Galilea. ²³Galilea nt'a tjemey, pjaní way p'in patja nt'a, lo püt'üs ne'aj. Nazaret lotsja ne'aj tapatja nt'a. Mpes nin tepyala profetapan tjowelepj püná. Tjowelepj: "Yom Dios jas tjejyamá Nazaret mpe 'es-epj nsem jupj".

**Juan el Bautista tjac'.
Dios mpes tjevele jupj.**

*(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9,
15-17; Juan 1.19-28)*

3 Jesús newa tüpü'ü Nazaret po'ó, Juan el Bautista mwalá way véletsja na Dios mpes. Pülücj jis walap'a'a tjevele jupj. Judea nt'a wínetsja, wa cjuwá nt'a. ²Jupj tjevélsetsja: "Aplijila t'as malala

nyuca la tjüjî mpes. 'Üsüs la müjî quinam Dios jos jinwá. Quina ca nu müjü'tüs Dios", tjevele jupj. ³Pajal püna Isaías tjevele nin ca mveles jupj. Isaías profétatsja jupj püná. Ninana Isaías tjevele Juan po'ó:

"Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim. Pajal ca quelel mveles gente jilal. Mpes yümücj ca mveles:

'Qjuis Jepa Dios ca ncuwim.

Nujola t'as ca nin la müjî quinam jupj jos jin.

Malala nujola nun, jümücj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

'Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Dios jos jinwá'

nin ca mveles jupj."

Isaías tjevele jupj ca nin mveles, ne t'üc' way Juan nin tjevele.

⁴Juan jas quip camello ts'üilin waytsja jupj. Col tsyú'patsja pjoloc' mpes. Ts'eel lelyátsja. Ts'as qjuisiyas mo'o pñisa watsja. Lovin nin tüpü'ü. ⁵Gente pajal pülücj tjiquil jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá. Jerusalén mpe tjiquil wa, judiopan pülücj patja mpe. Pjü Judea mpe tjiquil wa, ne'aj judiopan pjaní pjaní patja nt'a. Tjiquil wa 'üsü püné la nt'a patja mpe, niná 'üsü Jordán ló. ⁶Yupj tjiquil, tjowelepj jupj lal malala nyuca la tjajay. Niná tjowelepj na, Juan bautizar lis tjiji 'üsü mo'ó, niná 'üsü Jordán ló.

⁷Juan tjinyuca watsja fariseopan pülücj jiquiltsja, pülücj saduceopan tjiquil wa. Juan ma tepyónatsja yupj pajal 'aplijíatsja malala la tjajay mpes. Mpes jupj tjevele yupj jis lal: "Nun nin p'iyá latsj jinwá. Nun solejé Dios po ma jos gente malala lajay. Leñ way ca jis capj ntülüs. Nin mpes tjuculá nun napj nt'a, napj ca bautizar la numejay. Nujola nin lojí mpes, jupj ma ca nucopj ntülüs. T'üc' tulucj. Dios selé nun newa ma quelel lojí jupj jos jinwá. ⁸T'üc' way 'aplijila catsja nun malala la tjüjî, 'üsüs

la cüjî quinam Dios jos jin. Najas la müjî nun niná. ⁹Po ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun judiopan mpes. Ma ca nujola nsem nun pajal 'üsüs way, nun Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá mpes. T'üc' tulucj. Dios ca 'ücj la qjujís niná pwen Abraham ts'uyupj ca mpalas. ¹⁰Dios pajal leñ way ca jis capj ntülüs malala lajay. Yupj ma 'üsüs way lajay, jupj ca jis capj ntülüs yupj pjü way. Yom jupj sine ma vyala jinwá ca la mijis Dios. Jupj sine ma vyala, jy'o'o, 'awa mo'o ts'iyá. Nin ca la mijis Dios malala lajay jis lal", nin tjevele Juan fariseopan jis lal, saduceopan jis lal wa.

¹¹Juan tjevele wa: "Napj bautizar la nusejay 'üsü lal p'in. Napj nin lejay mpes, ca pjü jus nlayecj 'aplijila nun malala nyuca la tjüjî mpes. Jus nlayecj nasa quelel lojí Dios jos jinwá. P'a wa ca ncuwim más püné napj lal. Napj pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal napj tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite jet' la p'in, 'ücj napj lal. Pajal 'üsüs ca la mijis jupj. Nun nepénowa quelel lojí Dios jos jinwá. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües. Nun nepénowa newa ma quelel lojí Dios jos jinwá. Jupj ca nucopj ntülüs. ¹²Leñ way ca nin la mijis. Ca 'üsüs la mijis jupj 'amá nt'a, ma ca malala witjacj mpatjam ne'aj. Ca ne'aj mo'onsos 'üsüs witjacj, ma ca malala jis mpalas. Pjü malala ca mü'ümüs. Jupj 'yüma na, leñ pjacj se wat'ata jupj 'owus", nin tjevele Juan el Bautista yupj jis lal.

Juan bautizar la tjiji Jesús.

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³Locopyaya Jesús tjac' wa Juan nt'a. Jesús jostsja ca Juan bautizar la mijis jupj. Jesús tjac' Galilea mpe. Tjac' 'üsü nt'a, niná 'üsü Jordán ló, Juan tüpü'ü nt'a. ¹⁴Juan ma quelel bautizar lñjitsja jupj. Nin tjevele Jesús lal:

—Más 'ücj jipj bautizar la nejay napj. Jipj más 'üsüs napj lal.

¹⁵ Jesús tjevele Juan lal:

—Najas ne jipj ca nin la mijin quinam. Más 'ücj pjü 'üsüs lijicj Dios jos jin.

Mpes Juan tjevele 'ücj ca bautizar la mijis jupj.

¹⁶ Bautizar la tjiji na, Jesús tjemey 'üsú mpe. Tjemey na 'üsú mpe, leñ way tsjun po'o tsjicj way la tücüeme, jun cjol tepyala. Jupj tjinyuca Dios Cjües palavin tjac'. Sipipj jinwá justa tjac' jupj Jesús nt'a. Jesús copá nt'a tjac'. Ma tjemey nepé. ¹⁷ Tsjun po'o nepé vele pjactsja: “Niná napj Natjam. Pajal quelel lejaj jupj. Pajal 'üsüs najas jupj mpes.”

Diablo jostsja Jesús ca malala nyuca la mijis. Ma la tjiji jupj.

(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

4 Jesús bautizar tepyala na, campa 'in tjemey, wa cjuwá nt'a, jusapj p'in. Dios Cjües jostsja mpes tjemey jupj. Ne'aj jámatsja nt'a, diablo quelel malala véletsja jupj lal, la nuc ncu malala la mijis jupj. ² Jaw cuarenta, püste cuarenta Jesús laja sectsja tjuwine ne'aj. Teczyawaja ts'ac' cuarenta na, vecj pé'etsja jupj. ³ Diablo lovin jostsja Jesús malala la mijis. Diablo lovin malala vele gente jis lal, jos malala nyuca lajay. Jupj tjac' Jesús nt'a, tjevele:

—Jipj Dios Jatjam p'iyá, 'ücj ca müjü'tün niná pe ca ve mpalas, ne nin ca nsem.

⁴ Jesús ma la tjiji diablo tjevele jin. Jesús Dios Popel velá tjevele p'in.

—Dios Popel vele: ‘Gente ma ca mpatjam ve mpes p'in. Pjü way Dios tjevelá mpes ca mpatjam yupj’ —tjevele.

⁵ Locopyaya diablo malala la tjiji, tjemeyana Jesús Jerusalén mo'ó, Dios wo toñca nt'a. Ne'aj Dios wo casapa tjijyünsa jupj. Pajal campányatsja ne'aj. ⁶ Diablo tjevele Jesús lal:

—Jipj Dios Jatjam p'in, palá ntolo quepé. Dios Popel vele: ‘Dios ca jis müjü'tüs jupj angelpan,

ca mya jamacj jipj.

Jis mas mpes ca mya ma'nucj, ne ca ma mpojom jipj, pe lal.

Ma ca malala mya palas'

—nin tjevele diablú.

⁷ Jesús ma la tjiji diablo tjevele jin. Nin p'in tjevele jupj lal:

—Dios Popel tjevele wa: ‘Jipj ma ca malala la mijin ma jola jinwá, la nuc ncu jipj Jepa Dios ca cyapj mp'a'sas’ —nin tjevele Jesús.

⁸ Diablo niswa malala la tjiji Jesús lal. Lal tjemey joc' campanya nt'a. Ne'aj la tjiji Jesús 'ücj tjinyuca pjü nt'a nosis mo'ó. La tjiji tjinyuca wa pjü 'üsüs way jatatj. ⁹ Diablo tjevele jupj lal:

—Napj nawalap'a'a ca palá mpi'tjim, ca mvelen napj pajal püné. Niná la tjejay na, napj ca pjü niná mya 'a müjü'tün.

¹⁰ Jesús ma la tjiji jupj jostsja jinwá. Tjevele:

—Satanás, jutja jipj. Dios Popel vele: ‘Dios jepa más püné pjü jilal. Nujola tapalas jupj p'in püné. Ma nin nujola nsem la p'a p'in püné Dios jinwá. Dios jos jin la müjü la p'in.’

¹¹ Jesús nin tjevele na, diablo tjemey. Tjemey na, angelpan tjiquil, cus tjap'acj Jesús.

Jesús tjemey Galilea mo'ó. Jupj tjevele ne'aj patja jis lal.

(*Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15*)

¹² Jesús wola tjowelepj Juan ntji'liñ, cawilta mo'o tjo'onsopj jupj, jepa tjevele mpes. Niná jus nleya na, Jesús tjemey Galilea mo'ó niswá, cámpatsja 'in. ¹³ Ne'as tjemey na, ma tüpü'ü Nazaret nt'a, püna tüpü'ü nt'a. Tjemey nepé quinam, Capernaum nt'a tjemey, pülücj patja nt'a. Ne'aj p'intsja 'üsú la nt'a, Zabulón lotsja ne'aj pajal püna. Neftalí ló watsja ne'aj pajal püna. ¹⁴ Jesús tjemey ne'aj ca t'üc' cüpalas Isaías tjevele Dios mpes püná. Isaías profétatsja jupj. Nínana jupj tjevelá:

¹⁵ “Pülücj patja ne'aj Zabalón nt'a.
Pülücj patja wa Neftalí nt'a.
Jümücj 'üsú püné nt'a,
yupj patja nt'a culupwen nipj jama
jümücj niná.
'Üsú la nt'a patja, niná 'üsú Jordán ló.
Ne'aj Galilea ló, judiopan tulucj patja
nt'a.

¹⁶ Yupj ma sa nuactsja Dios. Quina pajal
'üsüs

sin tji'yüsa Dios mpes.

Tecya'liñ jinwatsja yupj yas nam, ma to-
pon mpes.

Malala lajaytsja.

Quina 'ücj sin 'yüsa Dios tjevele jin.”

Nin tjevele Isaías ca nin mpalas ne'aj.

¹⁷ Nin tepyala jupj tjevele jin. Jesús
ne'as tjemey na Capernaum nt'a, jupj
véletsja Dios po'ó pülücj jis walap'a'á,
ne'aj tapatja sin popé. Véletsja: “Apli-
jila t'as malala nyuca la tjüj. 'Üsüs la
müjü quinam Dios jos jinwá. 'Üsüs way
quinam Dios ca müjü'tüs. Jepa jupj. Leñ
way ca müjü'tüs nosis nt'a”, nin tjevele
Jesús yupj jis lal.

**Jesús niyom yulupjana jis lal
tjevele ca ncul, cus ncoñcocj.**

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Jesús tjuwínetsja 'üsú la nt'a. Niná
'üsú Galilea lotsja. Ne'aj wínetsja na,
niyom mat'e yus tjinyuca. Pjaní wa
Simón lotsja. Jupj ló watsja Pedro. P'a
wa Andrés lotsja. Jupj Simón tsüípet-
sja. Yupj jis ataraya la ts'i 'üsú mo'ó.
Cjul pje'á la coytsja. Lovin nin lajayt-
sja, tapatja yupj. ¹⁹ Jesús tjevele yupj jis
lal: “Ncapj ncoñcó nun. Napj ca nusin
'yüsa la mejay 'ücj la veles p'a jilal Dios
mpes. Nin mpes ca nepénowa cus ncoñ-
cocj wa jupj”, nin tjevele Jesús. ²⁰ Leñ
way tüpüntüpj yupj jis ataraya, tjil Jesús
lal.

²¹ Tsjicj way tjil na, Jesús tjinyuca la
p'a wa niyom mat'e. Pjaní wa Jacobo lot-
sja. Ma'ajapj Juan lotsja. Juan Jacobo

tsüípetsja. Zebedeo jatjampan waytsja
yupj. Játjatsja yupj jis barco mo'ó, yupj
jis papay lal. Jis ataraya 'ücj lajaytsja.
Jesús jis la tjemyona ncul yupj, ca cus
ncoñcocj. ²² Leñ way tjil Jesús lal. Barco
tüpüntüpj tjil. Tjil jis papay mpe.

**Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Galilea mo'ó.
Jis tji'yü'sa lis tjiji wa malala jisas.**

(Lucas 6.17-19)

²³ Jesús tjuwínetsja jun ta'á Galilea
mo'ó. Newa sin 'yüsa la sfjitsja judiopan.
Wosis judiopan 'a jis tjimyula nt'a sin
tji'yüsa lis tjiji jupj lovin. Pülücj jis
walap'a'a tjevele pajal 'üsüs tepyala Dios
mpes. Tjevele quina ca müjü'tüs Dios
yupj jis lal. Jupj jis tji'yü'sa la tjiji wa
pjü malala jisas ne'aj. Jis tji'yü'sa la
tjiji wa pajal sin napnapj witjacj. ²⁴ Nin
mpes yupj tjowelepj Jesús pajal 'üsüst-
sja. Campa nepé tapatja tjepjyacañ wat-
sja Jesús po'ó. Pjü Siria mo'o tapatja pjy-
acañ watsja jupj po'ó. Mpes yupj jis tu-
cuman wa malala jisas yupj sin popé
Jesús nt'a. Nepénowa pasal nepé vyájat-
sja. Nepénowa lapanenpan jatjatsja yupj
jisas mo'ó. Nepénowa yun jyu'ya jin la-
jaytsja. Nepénowa ma polel 'yutanañtsja.
Pjü way Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji. ²⁵ Pajal
pülücj tjiquil jupj nt'a. Cus tocoñ wa jupj
tjemey nt'a. Pülücj way tjiquil Galilea
mpe, Decápolis mpe 'ots'ipj, Jerusalén
mpe 'ots'ipj, Judea mpe 'ots'ipj. Tjiquil
wa 'üsú na'aj po'ó patja mpe, 'üsú Jordán
ló.

**Jesús tjevele pjacj más
'üsüs jos ca nsem.**

(Lucas 6.20-23)

5 Jesús pje'á tóñcatsja. Jupj tjinyuca
gente pajal pülücj tjiquil, 'a jis
tjimyula jupj nt'a. Nin mpes tucuc' popa
viyá tjemey, tsjicj way p'in. Etjele jupj,
ca sin 'yüsa la mijis. Jupj nt'a tjiquil wat-
sja jupj discipulopan.

Quelel p̄jacañtsja jupj tjevele mpes.
 2 Nasa t̄jiquil na, jupj sin t̄ji'yüsa lis t̄jiji.
 Nin tjevele:

3 "Nun po jisas ca Dios nucopj mp'a'sas,
 pajal 'ücj nujisas nsem nun.

Dios nun jis Jepa quinam, niná nujostsja
 mpes.

4 Nun pajal 'aplijila jotjaqué, pajal 'ücj
 nujisas nsem wa nun.

Dios ca 'ücj nujos la mijis.

5 Nun nujola nun tsjictjaj way p'in, pajal
 'ücj nujisas nsem wa nun.

Nosis nun nuts'a'á ca nsem, nin nujola
 mpes.

6 Nun pajal quelel 'üsüs lojí Dios jos jin,
 pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Dios ca nucopj mp'a'sas ca 'üsüs la müjí,
 nujisas jinwá.

7 Nun quelel jis capj mp'a'sá la p'a wa,
 malala se palá na, pajal 'ücj nujisas
 nsem wa nun.

Jupj ca nucopj mp'a'sas wa nun.

8 Nun nepénowa p̄janí p'in quelel lojí.
 Nun quelel lojí Dios jos jin. Nin
 mpes ca 'ücj nujisas nsem nun.

Nun ca jus nucú Dios.

9 Nun tsji' lojí, la p'a wa ca perdonar lis
 mijicj yupj yuwá, pajal 'ücj nujisas
 nsem wa nun.

Dios ca mveles nun jupj jatjampan,
 jucucuspan.

10 La p'a wa malala lajay nun jilal, nun
 'üsüs lojí mpes Dios jos jin, pajal 'ücj
 nujisas nsem wa nun.

Dios nun jis Jepa quinam.

11 "La p'a wa malala javelepj nun jis
 lal nun ncapj coñcó mpes, pajal 'ücj nu-
 jisas nsem. La p'a wa malala lajay nun
 jis lal, nun ncapj coñcó mpes, 'ücj nu-
 jisas nsem wa. La p'a wa la tsuwil nun
 po'ó ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem.

12 'Ücj nujisas t'as nin tepyala mpes. Po
 'üsüs ca nu ma'ayas Dios tsjun po'ó, 'üsüs
 la t̄jüj̄j̄ mpes. T'üc' way niná. Nin p'iyá nu
 tepyala nun, profetapan p̄üna tapatja jis

tepyala jin p'iyá. Dios ma jisas malala la
 t̄jajay wa yupj jis lal", nin tjevele Jesús.

**Nosis casá patja ca nucucj Dios
 ts'uyupan 'üsüs lajay. Nin mpes
 ca jus nlayecj Dios 'üsüs.**

(*Marcos 9.50; Lucas 14.34-35*)

13 Jesús tjevele wa yupj jis lal: "Nun sal
 jinwá nosis casá, nun ncapj coñcó mpes.
 Sal mpes ts'ucú pisis, ma malala mpalas,
 ma mojo jupj. Nin tulucj sal ma w̄jü na.
 Sal ma w̄jü na, ma polel w̄jü lajay jupj.
 'Üsüs tulucj jupj. Na'aj la ts'i p'in, ca casá
 majatsjaj gentas. Nin p'iyá nun jis lal,
 mpes sal 'üsüs jinwá t'as nun.

14 "Nun ncapj coñcó, nun jaw jinwá
 nosis casa'á. Nun mpes la p'a wa ca sin
 mü'üsüs Dios mpes. P̄l̄l̄ucj patja tucuc'
 pacá nt'a, ma polel p̄jya'leñ. Yupj patja
 nt'a 'ücj la nuc. Nin p'iyá, la p'a wa januc
 wa nun lojí jin. 15 Iyó su müjü na, ma
 jun t'o'nó quiliyú lal. 'Üsüs way nt'a p'in
 ca mp̄üntü, 'iyó jaw ca p̄jü nucucj jis
 wa nt'a. Nin p'iyá jaw jinwá ca nsem
 nun, nosis casá patja jis lal. 16 Nun jaw
 jinwá ncapj coñcó mpes. Nun lojí Dios
 jos jinwá, nun jaw jinwá la p'a jis lal. Nin
 la müjí Dios jos. Nin mpes ca la p'a wa
 nucucj nun 'üsüs lojí. Ca 'üsüs mvelecj
 Dios po'ó. Jupj nun jis Papay tsjun po'ó",
 nin tjevele jupj, Jesucristá.

**Dios ts'uyupj ca 'üsüs la mijicj. Ma
 ca niswa malala la mijicj.**

(*Mateo 19.9; Lucas 6.27-30, 32-36;
 12.57-59; 16.18; Marcos 10.11-12*)

17 Niná Jesús tjevele wa yupj jis lal,
 neven po'o 'a jis t̄jimyula na: "Pajal
 p̄üna Moisés tjevele judiopan jis lal
 Dios t̄jijyü'tá. P'a wa profetapan t̄jow-
 elepj wa Dios jostsja mpes. Nawa nin
 ca nsem yupj t̄jowelep̄j jinwá. P'a casá
 velé tulucj. Nusin t̄jü'üsüs niná. Napj le-
 jay p̄jü ca mpalas yupj t̄jowelep̄j jinwá.

18 Dios lovin ca müjü'tüs niná p'iyá, p̄üna
 t̄jijyü'ta jin p'iyá. Nin ca nsem tsjun

po'o jala p'in, nosis jala p'in. Pjü ca mpalas jupj tjiyyü'ta jinwá. Niná t'üc' way. ¹⁹T'üc' tulucj 'ücj ma lojí pjü way Dios tjiyyü'tá. Nun pjaní way p'in ma lojí Dios tjiyyü'tá, malala nin. Nun la p'a wa sin 'yüsa lojí wa 'ücj ma lajay niná, malala pajal. Niná sin 'yüsa lajay tsjictjacj way p'in ca nsem yupj Dios jyü'ta nt'a. Nun pjü way lojí Dios tjiyyü'ta jinwá, po 'üstus way niná. Nun la p'a wa sin 'yüsa lojí ca pjü la mijicj Dios jyü'ta jin, 'üstus way niná. Niná sin 'yüsa lajay, ca noypan nsem Dios jyü'ta nt'a. ²⁰Moisés popel sin 'yüsa lajay ma pjü way lajay Dios jos jinwá. Fariseopan ma pjü way lajay Dios jos jinwá. Ma yupj jinwá la müjí. 'Üsüs la müjí la p'in Dios jos jin. Nun yupj jinwá lojí, ma nun jis Jepa nsem Dios lovin.

²¹"Pajal püna Moisés tjiyyü'ta: 'Ca ma jis mü'ü'nacj la p'a'. Nun la p'a 'ü'ná, jepapan ca nucopj ntülücj, ca nu mü'ü'nacj ca nun. Püna tapatja salejeptsja niná Moisés tjiyyü'tá. Nun solejé wa niná. ²²Mop'in napj najas más 'üsüs la müjí püna tapatja jis lal. Dios jos 'üsüs ca la müjí. Jos wa 'üsüs nujola nun. Mpes napj nin velé niná: nun ts'u 'inyá p'a jis lal, jepa 'ücj ca nucopj ntülüs. Nun welé wa p'a lal: 'Jey c'a jipj', judiopan jis jepapan 'ücj nucopj ntülücj nin tjowelé mpes. Nun welé p'a lal: 'Malala jipj pajal', Dios 'ücj ca nucopj ntülüs 'awa püné nt'a.

²³"Nin mpes ma malala la müjí la p'a lal. Nun malala la tjüjé na p'a lal, la tjomoná jupj ca perdonar la numijis nun. Nun ma 'ücj la tjüjé na p'in, ma polel t'emel la 'ayas Dios mpes. Nasa quelel 'oyá Dios mpes ca nacj, Dios wo mo'ó. Quelel 'oyá na, nujola pyala nun malala la tjüjé p'a lal. ²⁴Ma ca ma'ayá Dios mpes quinam. Niná nujola tepyala na, lowa jupj nt'a, püna malala la tjüjé nt'a. Tjowelé nujisas jupj ca perdonar la numijis. Tjowelé nujisas nun jupj jomicapan ca nsem quinam. Niná la tjüjé na 'ücj lowú

Dios wo nt'a, t'emel nu la 'ayas", nin tjevele Jesús.

²⁵Jesús sin tji'yüsa lis tjiji wa más 'ücj po 'in leñ way ca nlaca ca la monacj ca p'a perdonar la qjuis mijis, ncupj malala la tjijicj. Ninana Jesús tjevelá: "Nun jis enemigo quelel t'ya mveles nun mpes lay nt'a ca nacj. Nin quelel liji jupj, leñ way lowa jupj nt'a. La moná ca perdonar la numijis. Nun malala la tjüjé jupj juts'a'á, nun ca p'a wa seyasa ma'ayá jupj, malala la tjüjé mpes. Nun ma lojí niná, nun jis enemigo ca mim jepa já'asa nt'a, ca mveles nun malala la tjüjé. Nin mpes ca jepa nucopj ntülüs. Jepa ca mveles jupj auxiliar lal cawilta mo'o ca nu wama manus. ²⁶Jepa ma wa ca nusin majamas ma pjü way jaylacj la tjüjé jupj la tjemyona mpes. Pjü way jaylacj la müjí nun. Niná t'üc' way", tjevele Jesús. Pjü way mpes sin tji'yüsa lis tjiji ca Dios qjuis capj ntülüs, ma le monacj la p'a ca perdonar la qjuis mijicj cupj malala lis tjijicj na.

²⁷Jesús tjevele wa niná: "Tsjay püna tjüjütütsja niyom ma ca ne'aj ma'nucj sejats'om tulucj. Tjüjütütj nequem ma ca mal jis voyum tulucj jis lal. Nun solejé niná. ²⁸Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay jis lal. Dios jos 'üsüs lojí. Jos wa 'üsüs way nujola nujos mo'ó. Yom quepj si nucu ne jos jupj, malala niná Dios lal. Jupj quelel malala líjitsja, malala wa, jupj niná t'üc' la tjiji jin p'iyá.

²⁹"Po ma malala la müjí nun. Nun nucu mpes p'in quelel malala lojí, po ma tjunucú niná. Nujun tulucj jinwá nujola t'as nun, nujun t'ü, na'aj la ts'i jinwá. Malala lajay ca mal 'awa püné nt'a, mpem ne'aj. Más 'ücj nujun tulucj, ne ma ca mpem nup'üy pjü 'awa püné nt'a. ³⁰Nun quelel malala lojí nun numos li'inyampe mpes, ma la müjí. Nujola t'as numos cjuwá jinwá, numos t'ü, na'aj la ts'i jinwá. Malala lajay ca mal 'awa püné nt'a, mpem ne'aj. Más 'ücj numos cjuwá

ne ma ca mpem nup'üy pjü 'awa püné nt'a.

³¹”Püna javeleptsja: ‘Yom quelel se jamá jats'om, ca papel ma'ayas jupj. Papel ca mveles niná jupj jats'om tulucj quinam.’ ³²Nin la tjajajtsja püná. Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Ma najas nun sejats'om so jamá. Jets'om la p'a yom lal wine, nin mpes p'in 'ücj se jam jupj. Yom se jamá jats'om, jats'om la p'a lal ca mways ca nacj. Jupj la p'a voyum nta'as, mop'in nin, Dios ca ma voyum lal wine mveles jupj. Nin p'iyá yom lal. P'a yom jats'om lal woja, Dios ca ma jats'om ne'aj mya'na mveles jupj. Malala lajay p'in Dios lal.

³³”Nun solejé wa püna tjüjtütj püna tapatja jis lal ma la ntsawilicj. ‘T'üc' la müjí pjü way nun tjowelé Dios lal. Jupj nun jis Jepa Püné’, nin tjüjtütj yupj. ³⁴Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. T'üc' tjowelé lovin. Po ma jurar la müjí. Ma wa jurar la müjí tsjun po'ó mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Dios p'in jyü'ta tsjun po'ó. ³⁵Ma wa jurar la müjí nosis mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Dios jyü'ta wa nosis nt'a. Ma wa jurar la müjí Jerusalén mpes. Ne'aj pülücj patja nt'a Dios Jepa Püné. ³⁶Ma wa jurar la müjí nun sey pjucj mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Nun ma ca polel la müjí nun jis ts'il pjaní pje, nun jis ts'il pjaní te. ³⁷Nin mpes ma ca jurar la müjí. T'üc' tjowelé la p'in. Gente jurar lajay na, diablo jos jin lajay.

³⁸”Püna javelepj watsja niná: la p'a malala la tjiji nun lal, 'ücj wa malala lojí jupj lal. ‘Malala liji jun la p'a lal, 'ücj wa malala la mijis wa jupj jun. La p'a wis 'yula, 'ücj wa lu 'ul jupj wis’, nin javeleptsja yupj püná. Nun solejé niná. ³⁹Mop'in napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Jis ma'ayá la p'a ca malala la mijicj nun jis lal. La p'a wa nupjocj po'o tyüla li'inyampe po'ó, nun ca ma'ayá nancup-

wepe tyüla wa. ⁴⁰Jipj enemigo quelel t'ya vele jipj mpes ca nacj. Jos wa jepa ca la monas jin quip wampa, jipj la tjejay mpes. Tje'yaya jipj enemigo jin quip wampa. Tje'yaya wa jin quip pje'apa. ⁴¹Jepa jyü'ta nlawú jupj lal legua pjaní, lowa jupj lal. Ca nlawú wa p'a legua po'ó jupj lal. ⁴²La p'a wa nun lal la mon na, jis ma'ayá wa. La p'a wa jisas nun prestar lojí, ma ca mvelé ca ma ma'ayá. Ninana napj najas.

⁴³”Püna javelepj watsja: ‘Jipj ca quelel lis mijin ne'aj patjá. Ma ca jyas nsem jipj enemigopan.’ Nun solejé wa niná tjowelepj. ⁴⁴Mop'in napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Najas nun quelel lis müjí nun jis enemigopan. La p'a malala lajay na nun jis lal, Dios lal la tjomoná nun yupj mpes. La tjomoná jupj ca jis capj mp'a'sas. ⁴⁵Nun niná lojí na, Nupopay Dios jinwá lojí. Jupj jatjampán nun, jucucuspan nun. Jupj nun jis Papay tsjun po'ó. Jupj pajal 'üsüs liji pjü jis lal. Jupj liji jyawca lots'ac'. Jyawca wa malalapan mpes. Jyawca wa 'üsüs-pan mpes. Jüwú jive mpes se 'aya Dios 'üsüs-pan mpes, malalapan mpes wa se 'aya jüwüs. ⁴⁶La p'a quelel la nusejay nun, mpes nun quelel la sojí wa yupj. Yupj ma quelel la nusejay nun, nun ma wa quelel la sojí yupj. Dios ma ca mveles nun 'üsüs way lojí nun nin lojí mpes. Malala lajay ne nin p'iyá lajay. ⁴⁷Nun 'üsüs way welé nun sejamicapan jis lal ca nacj. Ma quelel 'üsüs welé p'a wa jis lal ca nacj. Nun nin p'iyá lojí, nun más 'üsüs tulucj p'a jis lal. Ne nin p'iyá lajay Dios ma japon. ⁴⁸Nin mpes najas pajal 'üsüs lojí nun, nun jis Papay Dios 'üsüs liji jinwá”, nin tjevele Jesús.

Nun 'üsüs lojí na, Dios ca nucus. Nun ma ca jisas nsem la p'a ca nucucj.

6 Jesús tjevele wa yupj jis lal: “Nepénowa jisas la p'a wa yola yupj 'üsüs. Nin mpes 'üsüs lajay la p'a

jis la nuc. 'In t'ajama ma la müj'í niná. Niná loj'í na, nun Nupopay tsjun po'o ma ca mveles nun 'üsüs la t'jüj'í. ²Nin mpes najas ma mvelé nun p'a lal nun t'emel 'oyá t'emel cjuwá. T'emel 'oyá na, lyájasa jinwá la müj'í. Nepénowa jisas pjü way jus nlayecj yupj 'üsüs lajay, mpes pjü jis walap'a'á ja'ayapj, judiopian 'a si mulú nt'a, jümücj nt'a 'ots'ipj. Jisas la p'a wa ca mvelecj yupj 'üsüs. Yupj ma t'üc' way quelel lajay t'emel cjuwá. T'üc' way gente p'in javelepj yupj 'üsüs. Dios ma ca nin mveles. ³Ma ca nin la müj'í nun. Nun 'oyá na cjuwá jilal, lyájasa jinwá ma'ayá. Ma pjaní lal t'jowelé nun 'oyá. ⁴La p'a wa ma ca jus nlayecj nun t'ja'ayá. Nupopay Dios p'in ca nucus. Jupj pjü way nyuca nun ma welé. Jupj ca mveles nun pajal 'üsüs way la t'jüj'í.

⁵"Nepénowa javelepj Dios lal, newa nin ma lajay Dios jos jinwá. Jisas la p'a januc yupj Dios lal javelepj. Nin mpes jyünsünüñ judiopian 'a si mulú nt'a, pülücj jil nt'a jyünsünüñ wa, ne'aj javelepj Dios lal. Niná nin lajay, ma t'üc' way 'üsüs. Napj t'üc' way velé. Gente p'in ca mvelecj yupj 'üsüs. Dios lovin ma ca mveles yupj 'üsüs. Nun Dios lal welé na, ma ca la müj'í yupj lajay jinwá. ⁶Nun Dios lal welé na, ma ca p'a lal mvelé yupj lal ca mvelé. Wama lowa nun jis wa mo'ó. Jun t'o'nó jun vilicj. Nun jis wa mo'ó ca mvelé Nupopay Dios lal, la p'a ma januc nt'a. Nupopay pjü nyuca nun pjü loj'í la p'a wa ma januc nt'a. Jupj ca mveles nun pajal 'üsüs way la t'jüj'í nun.

⁷"Judiopian tulucj ma sin 'yüsa Dios po'ó. Yupj javelepj Dios lal, ma 'üsüs way yola jinwá javelepj. Nin mpes nin p'iyá pajal pülücj javelepj Dios lal. Yupj yola pajal la pülücj javelepj mpes, Dios ca mpjacam. Po ma t'jowelé yupj jinwá, nun Dios lal welé na. ⁸Po ma yupj jinwá la müj'í nun. Nun la moná secj p'in, Nupopay Dios selé tsjan nujos. ⁹Ninana jin p'iyá t'jowelé nun:

'Qjuis Papay, tsjun po'o püt'.

Po qjuisas pjü ca mvelecj jipj pajal 'üstis. Jipj p'in 'üstis pjü jis lal.

¹⁰Qjuisas leñ way Jepa nsem jipj pjü jis lal.

Tsjun po'o patja lajay jipj jyas jinwá.

Qjuisas wa ca nin nsem nosis casá.

¹¹Qjuisas wa qjuisé 'an qjuis la las yacjaj.

¹²Malala nyuca la t'jijicj, qjuisas perdonar

la qjuisejay.

Nin p'iyá perdonar lis t'jijicj la p'a, malala la qjuis t'ajay cupj.

¹³Qjuis capj t'jep'ya'sa wa ma ca quelel malala

la mijicj.

Qjuis capj t'jep'ya'sa diablo ma ca malala la qjuis mijis.

Jipj p'in Jepa. Jipj pajal püné.

'Üsüs way p'in la veles jipj 'üsüs.

Nin ca nsem lovin. Qjuisas ca nin nsem."

Nin tjevele Jesús, cupj ca nin mvelecj Dios lal.

¹⁴Jupj tjevele wa: "Nun ca perdonar la müj'í la p'a, yupj malala la t'ajay na nun jis lal. Nin mpes 'üsüs la veles niná Dios lal. Nun perdonar loj'í yupj, Nupopay Dios ca perdonar la mijis wa nun malala la t'jüj'í. ¹⁵Nun ma quelel perdonar loj'í yupj, Nupopay Dios ma ca perdonar la nu mijis wa nun", nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele cupj ca 'üsüs la mijicj Dios mpes. Ma ca qjuisas la p'a ca nucucj.

¹⁶Jesús tjevele wa niná: "Nepénowa ma jalá nenyawá, Dios lal quelel javelepj mpes. Newa ma lajay Dios jos jinwá. Yupj jisas la p'a ca jus nlayecj yupj ma jalá. Jisas wa la p'a yola yupj 'üstis, ma jalá mpes. Nin mpes ma 'yas'üñ, ma wa sey jacjoy. Niná p'in lajay, ma 'üsüs way yupj. Napj t'üc' way velé. Gente p'in ca mvelecj yupj 'üsüs way. Dios lovin ma ca mveles yupj 'üsüs way. Po ma la müj'í

yupj lajay jinwá. Nun ma lojá na, po ma nuwola je nu tapalas nun. ¹⁷ Nun ma lojá na, ca nusey ncjoyé wa, ca nuwola mpa'í wa. ¹⁸ La p'a ma ca jus nlayecj nun ma lojá. Nupopay Dios p'in ca jus nlayes. Jupj pjü way nyuca la p'a ma januc. Jupj ca nucus nun nin la tjüj'í lyájasa way jin, ca mveles nun pajal 'üsüs la tjüj'í", nin tjevele Jesús.

Dios p'in nujos nsem. Ma nujos nsem t'emel.

(Lucas 12.33-34)

¹⁹ Jesús tjevele wa niná yupj jis lal: "Ma nujisas nsem pülücj nta'á nosis casá. Nun to'á nosis casá calatsa nlayas ca nacj. 'Ücj wa la majas. Pequepan ca jun ncjoltsecj, ca wama mal la pecj ca nacj. ²⁰ Nin mpes más 'ücj 'üsüs lojí nun jis t'emel lal, Dios jos jinwá. Niná lojí, ca pajal pülücj nta'á Dios pü'ü nta'. Ne'aj ma jalá calatsas. Ne'aj ma ca majas. Ne'aj ma wama jil ne'aj la pecj. ²¹ Más 'ücj pülücj to'á Dios pü'ü nta'. Nun pülücj to'á nta', ne'aj pajal 'üsüs ca nsem nun jis lal.

²² "Nun jis jun jaw jinwá nun jis p'üy mpes. Nun jis jun 'üsüs, jas tüpwes 'üsüs way nucú. Nin p'iyá nun nusin 'yüsa na Dios mpes. ²³ Nun jis jun malala, jas tüpwes ma nucú. Pajal te toñca p'in, ma nucú mpes. Nin p'iyá nun ma nusin 'yüsa na Dios mpes.

²⁴ "Nun ma polel lojí Dios jyü'ta jinwá, nun pajal t'emel nujos. Nin p'iyá mozo ma polel tsji' liji niyom mat'e mpes nin jawas p'in. Mozo ma ca quelel t'üc' la mijis jupj patrón pjaní tjijyü'ta jinwá. Ma'ajapj tjijyü'ta jin ca quelel la mijis ca nacj. Nenéyawa ca cus ncoñcos mwalá way p'in. Ma ca jos ma'ajapj. Nin p'iyá nun ma polel pajal nin nujola t'emel mpes, Dios mpes tsji' lojí na.

²⁵ "Nin mpes nin velé, po ma pajal nin nujola t'as tsjan ca nlajá, tsjan ca müsiqué wa 'ücj la püt'üs. Po ma pajal nin nujola t'as tsjan nusin nqui'pá

nun jis pülül, nusin 'yawa. Dios la tjiji nu la püt'üs. Jupj ca nu ma'ayas wa nu la las. Dios la tjiji nun jis p'üy. Jupj nu ma'ayas wa ca pülül. ²⁶ Tjunucú tsipyaya. Yupj ma jasin. Velañ ma jacutj. Ma jat' ja'onsopj chiquero mo'ó. Dios se 'aya jis la las. Jupj Nupopay tsjun po'ó. Nin mpes solejé Dios ca nu ma'ayas wa nujos jin. Nun más 'üsüs way tsipyaya jilal. ²⁷ ¿Ncu nun más 'in püs ca mpatjaqué, nin nujola mpes p'in? Nin tulucj.

²⁸ "¿Tsjan mpes pajal nujola nupülül mpes? Tjunucú wa ts'utus witjacj. 'Üsüs way yustapj lejeñ, si t'ünú wa. Yupj ma tsji' lajay. Ma wa sa lul. ²⁹ Newa nin, tsjutsj ts'ituju más 'üsüs yustapj Salomón jas quip lal. Salomón jepa püné waytsja. Jas quip pülücj jaylactsja. 'Üsüs justa jas tücüi'pe. ³⁰ Dios liji pajal 'üsüs yustapj tsjutsjum. Tsjutsj lejeñ ca nacj yacjaj. Ya pwe ca nacj. Nun más 'üsüs tsjutsjum jis lal. Nin mpes ca jus nlayé Dios ca nu ma'ayas wa nusin quip. Nun 'ots'ots' way p'in poné Dios lal. ³¹ Nin mpes nin velé, po ma nin nujola t'as. Ma ca mvelé: ¿Tsjan ca nlajacj? ¿Tsjan ca müsiquec? ¿Tsjan mpes ca qjuisin nqui'pacj? ³² Dios ma jisas nin yola 'oyñ nyuca cüta'acj pjü way yupj jisas. Po ma yupj jinwá nujos t'as. Nupopay Dios selé nujisas niná. ³³ Ninana p'in nujos t'as: nujos t'as nun ca nin la müj'í Dios jyü'tá. Nujos t'as ca pjü mponé jupj lal. Nujos t'as ca 'üsüs way la müj'í jupj jos jin. Nin lojí, Dios ca nu ma'ayas wa pjü way nun nujos. ³⁴ Nin mpes po ma nujola t'as tsjan ca mpalas yayá. Yaya tjejyawca na 'ücj ca nin jele. Yacjaj malala pyala mpes p'in ca nin jele yacjaj. Ma nujola nsem p'a jawasa pyalá", nin tjevele Jesús.

Po ma tjowelé la p'a malala.

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 Jesús tjevele wa: "Po ma tjowelé la p'a malala. Nun welé wa la p'a malala, Dios ca mveles wa malala nun.

²Nin ca nsem, nun la p'a po'o welé jinwá, nin jinwá ca mveles Dios nun po'ó. Nun nujola jin p'iyá, nin p'in ca mveles Dios nun jis lal ncu t'üc' la tjüjü níná.

³”¿Tsjan pjuj jele jetjam malala liji, ma nin jele más malala lejay jipj jupj lal? Nin p'iyá níná tsjan tsjicj way jetjam junma tjeയാacyuc; yo püné jipj jinma tjeയാacyaca ma nyuca. ⁴Jetjam lal velen: ‘Natjam, ca ma'ayan tsjan tsjicj way jinma tjeയാacyaca pje'á li ts'i'. Jipj ma nyuca yo püné jipj jin mo'ó. Nin p'iyá lejay jipj. ⁵Jipj pajal malala, níná nin lejay na. Jipj malala wa, la p'a malala jinwá. Mya 'üsüs ca jipj. Po ma malala la mijin quinam, püna la tjeയാacya jinwá. Níná la tjeയാacya na, ca jus nlayen 'oyñ nyuca ca cus mp'a'san la p'a wa”, nin tjevele jupj.

⁶Jesús tjevele nepénowa la pjüts'unpan Dios lal. Tjevele cupj ma ca mvelecj yupj jis lal Dios tjevelá. Ma wa ca nin mvelecj ts'a 'inpan jis lal. Yupj tsjiyó jinwá, tjevele. Malana jinwá yupj, tjevele jupj. Nun 'üsüs welé na, la mpjüts'unücj ca la p'in. Pajal ts'i mi'inacj ca nun tjowelé mpes, tjevele Jesús.

Newa la moná Dios lal.

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷Jesús tjevele wa: “Newa la moná Dios lal nun, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Ma leñ way nusé 'aya, newa la moná, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Nun nujos Dios ca nucopj mp'a'sas, newa la moná Dios lal. Newa lo moná na, jupj ca nin la mijis. ⁸Nun lo moná Dios lal, nin ca nt'anqué. Nun lovin p'in lo moná, jupj ca nu ma'ayas. Nun newa lo moná Dios ca nucopj mp'a'sas, jupj ca nin la mijis nun mpes.

⁹”Nun ca jus nlayé níná. Nun popa pjaní jupj popa tsjicj ve le moná na, ma pe ca ma'ayas jupj. ¹⁰Cjul le moná na, ma ca ma'ayas lotsjim. ¹¹Nunpan malalapan, mop'in solejé 'oyñ nyuca 'üsüs jis ma'ayá nun sin popa tsjictjacj.

Nun jis Papay tsjun po'ó, 'üsüs way jupj, malala tulucj. Nin mpes ca jus nlayé jupj ca ma'ayas 'üsüs p'in, jupj lal la mon mpes.

¹²”Nujisas ca la p'a 'üsüs la mijicj nun mpes. Lovin níná p'iyá la müjü yupj mpes. Ninana Moisés püna tepyaca. Níná profetapan püna tapac wa ncupj ca nin la mijicj”, nin tjevele Jesús.

'In tjajama ca la müjü Dios jos jin.

(Lucas 13.24)

¹³Jesús tjevele wa yupj jis lal: “Nin p'in la müjü napj velé jinwá. Níná napj velé jun vilicj la'í way jinwá, 'ücj la winin la püt'üs Dios lal. Costa tulucj 'awa püné nt'a la winin. Jun vilicj la püné jinwá ne'aj la winin. Jümücj pajal la püné jinwá. Pülücj jil ne'aj, pajal malala se palá nt'a. ¹⁴Nin tulucj Dios lal patja mpes. Jun vilicj tsjicj way jinwá ne'aj la winin, Dios lal la püt'üs. Jümücj la'í way jinwá. Pjaní way p'in jus nlayecj 'oyñ nyuca la mijicj, mpatjam Dios lal.”

Ca 'ücj wa jus nlayé pjac liji Dios jos jinwá.

(Lucas 6.43-44)

¹⁵Jesús tjevele wa níná: “In tjajama. Nepénowa la tsuwil. Yupj javelepj Dios mpes javelepj. Dios mpes javelepj tulucj nepenowá. 'Üsüs jin javelepj yupj ca nacj, Dios po'o japon jinwá. Malala p'in yupj. Nun nuts'a'á jisas la p'in. Ts'isiñ yupj pajal, coyote jinwá. ¹⁶Nun 'ücj wa jus nlayé ncu t'üc' way javelepj Dios mpes. Yupj lajay mpes ca jus nlayé. Nun nucú na wolas velañ, nun jus nlayé ncu 'ücj lo las jupj wolas. Nun solejé jül ma 'anpüj vyala. Tunun mwicj ma higo vyala jupj. ¹⁷Jupj wolas 'ücj lo las, lovin nin p'iyá 'üsüs jupj. Jupj wolas ma polel lo las, lovin nin p'iyá malala jupj. ¹⁸Jupj wolas 'ücj lo las, ma ca wolas malala mvalas. Jupj wolas malala, ma ca nepénowa 'ücj lo las mvalas jupj.

¹⁹Wolas ma polel lo las, nt'üjü, ca 'awa mo'o la nts'iyá. Nin lovin. ²⁰Nin p'iyá niná noyomes jis lal. Nun 'ücj wa ca nucú, ca jus nlayé ncu t'üic' way javelepj Dios mpes. Yupj lajay mpes p'in ca jus nlayé.

²¹”Javelepj mpes p'in ma solejé ncu 'üsüs yupj. Nepénowa javelepj napj yupj jis Jepa Püné —tjevele jupj—. Newa nin, Dios yupj jis Jepa tulucj. Dios jos jin lajay, yupj p'in Dios si jütüta popa se palá. Dios napj Mpapay tsjun po'ó. ²²Ts'ac' p'a wa napj ca mvelé pjacj 'üsüs, ca mvelé wa pjacj malala. Nin jawas ca pülücj way mvelecj napj lal: 'Jipj p'iyá cupj qjuis Jepa. Cupj jipj mpes tsji' la tjijicj. Tjevelecj Dios mpes jipj jyas jinwá. Tjijyü'tücj tjil lapanenpan gente jisas mpe. Pajal 'üsüs la tjijicj wa, gente p'in ma polel lajay jinwá. Ninana la tjijicj la p'a ca nucucj, ca sin mü'üsüs Dios pajal püné. Pjü way la tjijicj jipj mpes.' Nin ca mvelecj nepenowá. Newa ma la tjajay Dios jos jinwá. ²³Mpes nin javelepj na, napj tülü way ca mvelé yupj jis lal: 'Nun lovin ma ncapi tocoicó. Lowa napj mpe. Nun pjü way malala nyuca lojí.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

²⁴”Nepénowa tjepjyacañ napj tjevelé, ne nin lajay napj tjevelé jin. Yom 'üsüs jas tjijyünsa wosis jin p'iyá yupj. 'Üsüs p'in jólatsja jupj. Pajal campwila tsjomis tyoca mwalá way p'in, pwen já'asa na tyoca nas. ²⁵T'üic' wo jas tjijyünsa na, pajal püné tjive. 'Üsü püné t'yüna wa. Pajal yümücj way jas tjelyapjünú lüpjú 'ots'ipj jupj wo nt'a. Newa ma tyüla wosis, tsjomis campwila toñca mpes, pwen já'asa nas. Nin p'iyá napj jyütütj jinwá lajay jis lal. Newa ca 'ücj mpatjam yupj. ²⁶Nin tulucj la p'a jis lal. Yupj tjepjyacañ watsja napj tjevelé. Mop'in ma la tjajay napj tjevelé jin. P'a yom wo jas tjijyünsa jinwá yupj. Ma jola jintsja, mpes jupj ma tyoca tsjomis. 'Amá casá

jas tjijyünsa jupj la p'in. ²⁷T'üic' wo jas tjijyünsa na, pajal yümücj tjive. 'Üsü t'yüna. Pajal lüpjú jas tjelyapjünú watsja ne'aj, jupj wo nt'a. Mpes tyüla wa wosis. Pajal yümücj pjac tyüla. Nin p'iyá ca malala jis mpalas yupj”, nin tjevele Jesús.

²⁸Jesús teczyawaja tjevele quinam jupj quelel véletsja. Jupj tjevele tjepjyacañ yólatsja jupj pajal 'üsüs sin tji'yüsa lis tjiji. ²⁹Jesús Moisés popel sin 'yüsa lajay jin tuluctsja. 'Ücj jis la jütütj jinwá tjevele jupj.

Jesús pülücj way pajal 'üsüs la tjiji, gente ma polel lajay jin.

Tji'yü'sa la tjiji jüp'üy tjamaja.

(*Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16*)

8 Jesús teczyawaja sin 'yüsa lis tjiji na, tucuc' mpe palavin tjac'. Pajal pülücj jupj cjüil tjil. Quelel jiltsja Jesús lal. ²Yom pjaní Jesús nt'a tjac'. Tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á. Malala jostsja pajal. Jupj jüp'üy pajal tjamájatsja lovin. Palá tinca jüp'üy popé. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

³Mpes Jesús pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a yom malala jos. Tjevele:

—Najas. I tjü'üsüs quinam.

Ninana tjevele na, leñ way tji'yü'sa niná yomen. Jüp'üy 'üsüs way tepyala jupj. ⁴Yom tji'yü'sa na, Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma tjevele la p'a lal quinam jipj 'i tjü'ü'sa. Jutja sacerdote nt'a. Ca jis nucus. Jupj ca la mpalas ncu malala lo nuc p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, Dios mpes ma'ayan, jipj 'i tjü'ü'sa mpes. Pajal püna Moisés tjijyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjijyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'üic' way 'i tjü'ü'sa quinam —nin tjevele Jesús.

**Jesús cus tjep'ya'sa
wa israelpan popa tulucj.**

(Lucas 7.1-10)

⁵ Capernaum nt'a tjemey Jesús. Ne'as tjemey na, jepa militar tjac' jupj nt'a. Jepa militar israelpan popa tuluctsja.

Militar romano waytsja. Jépatsja jupj niyom cien jis lal. Jupj tjac' na, la tjemyonona Jesús lal jupj ca mü'ü'süs la mijis jupj jomozo. ⁶ Jupj tjevele:

—Namozo pajal lapj jos. Pü'ü p'in, ma polel 'utaná. Pajal nepé vyaja jupj.

⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—Napj p'iyá ca mis, mü'ü'süs la mejay jupj.

⁸ Jepa militar tjevele Jesús lal:

—Pajal 'üsüs way jipj. Napj 'üsüs tulucj. Más 'ücj ma nawá mo'o cuy jipj. Más 'ücj jipj ca müjü'tün ca mü'ü'süs jupj la p'in. Napj selé jipj nin la tfejay na, ca mü'ü'süs jupj. ⁹ Napj selé jipj 'ücj jyütütj. Nin p'iyá napj nejepa ni jütüta. Napj lejay jupj vele jin. Napj jyütütj wa niyom militar pajal pülücj. Pjaní lal velé jutja, mpes jama jupj. P'a lal velé was, mpes jac'. Namozo lal velé nin la mijis, mpes nin liji jupj —nin tjevele jepa militar.

¹⁰ Jesús nin tñapjaca na, jupj jólatsja pajal 'üsüs tjevele jepa militar. Mpes Jesús tjevele jupj cjiül tjil jis lal:

—Pajal 'üsüs pyona jupj, jupj ne israelpan popa tulucj. Nawa ma tjinyuc Israel mpe 'esepj pajal tepyona jupj jinwá.

¹¹ Pülücj israelpan tulucj ca mpatjam wa Dios jyü'ta nt'a. Pjü jun ta'á mpe ca ncul. Ca majatjum, ca nlajacj Abraham lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa. T'üc' way nin ca nsem. ¹² Dios jostsja pjü israelpan ca ne'aj mpatjam jupj jyü'ta nt'a, mop'in ma ca ne'aj mpatjam nepenowá. Israelpan pülücj ca pje'á lis ncoyes pajal püste nt'a. Ne'aj ca pajal la mpuyucj. Jis wis ca jas nqu'licj pajal nepé vyaja mpes —nin tjevele Jesús israelpan mpes.

¹³ Jupj tjevele wa jepa militar lal:

—Ücj la winin quinam. Jipj tepyon jinwá ca nsem.

Jesús nin tjevele na, tji'yú'satsja jepa militar jomozo.

**Jesús pajal pülücj jis tji'yü'sa
lis tjiji malala jisas.**

(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴ Pedro wo nt'a tjemey Jesús. Jesús wama tjemey jupj wo mo'ó, jus tjinyuca Pedro pwisam. Pü'ütsja jupj, malala jostsja mpes. Si 'áwatsja jupj. ¹⁵ Jesús jupj mos po la tje'yot'a. Po la tje'yot'a na, tji'yü'sa jupj. Leñ way jas tjijyünsa. Tje'yaya Jesús la las. Üsüs tji'yü'sa quinam.

¹⁶ T'yaja na, la p'a wa malala jisas tucuman Jesús nt'a. Lapanenpan pátjatsja yupj jisas mo'ó. Jupj pje'á sin tfejyama lapanenpan. Tjil yupj jupj tjevele mpes p'in. Pjü malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji.

¹⁷ Nin la tjiji mpes, t'üc' la tjiji Isaías tjevelá pajal püna. Isaías profétatsja jupj. Dios mpes tjevele. Niná Isaías tjevelá Jesús mpes: “Jupj qjuis tji'yü'sa la qjuis tjiji cupj, malala qjuisastsja mpes. Jupj p'iyá 'aplijíllatsja cupj 'aplijíllatsja mpes.”

**Jesús tjevele 'onin la
qjuijim cus la coñ jupj.**

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Jesús yus tjinyuca pajal pülücj 'a jis tjimyula jupj nt'a. Mpes jupj discipulopan jis tjijyü'ta ca mal 'üsú na'aj po'ó. ¹⁹ Custjay ma tjil na, yom p'a wa tjac' Jesús nt'a. Moisés popel sin 'yüsa lajay pópatsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Gente sin 'yüsa lejay jipj. Napj ca cyapj ncoñ jun ta'á jipj quelel jay nt'a.

²⁰ Jesús tjevele costa way cus la coñ jupj. Tjevele:

—Gato selván yupj jis jomwen jul jináñ, tsipyaya yupj jis tsintsil jatatj wa. Nin tulucj napj lal. Napj nawá cjuwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tfejyamá —nin tjevele Jesús.

²¹ P'a wa yom Jesús discípulo watsja. Jupj tjevele Jesús lal jupj quelel se cóñcatsja jupj p'a jyawca na.

—Ntje'aya la nuc mpa'is mpapay p'in. Tepe'e na, ca cyapj ncoñ —tjevele jupj.

²² Jesús tjevele ma polel li nucú cus la coñ. Tjevele:

—Ncapj tecyoñca quinam. La p'a wa 'ücj 'amá jis la toc jis pülücj tepe'e na. Yupj p'iyá tecya'liñ jinwá, yupj Dios lal ma japon mpes —tjevele Jesús.

Jesús tjijyü'ta lüpjú, 'üsú püné 'ots'ipj.

(*Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25*)

²³ Jesús barco mo'o wama tjemey. Jupj discipulopan wama tjil wa. 'Üsú na'aj po'o jil watsja yupj. Pajal la pünetsja 'üsú, pajal campwila watsja. ²⁴ Leñ way pajal jas tjelyapjünú lüpjüs 'üsú püné nt'a. 'Üsú pajal la tjepjetpjets'é. 'Üsú barco wama tjemey, quelel pít'atsja barcas. Jesús nasa tjejyá. Newa tjejyatsja jupj. ²⁵ Mpes jupj discipulopan jupj nt'a tjil, jas tiquilquil, ne jola tepyala. Tjowelepj:

—Qjuis capj tjep'ya'sa, qjuis Jepa. Qjuis qjues nt'ancam.

²⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—'Ots'ots' way p'in poné nun napj lal. ¿Tsjan mpes locj jeyá? —tjevele.

Jas nisa jupj. Cus tjeve'le lüpjú, cus tjeve'le wa 'üsú. Mpes lüpjú 'üt'ün nasa tepyala. 'Üsú 'üt'ün nasa wa. ²⁷ Niyom yólatsja jupj pajal 'üsüs la tjiji, pajal püné jupj. Yuwá tjowelepj: “¡T'üc' way yom niná pasal püné way! 'Ücj si jütüta lüpjú, 'üsú 'ots'ipj, ne nin lajay wa jupj jyü'ta jin.”

Jesús pje'á sin tjejyama lapanenpan.

(*Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39*)

²⁸ Ne'as tjemey 'üsú na'aj po'ó. Jesús tjemey nt'a Gadara lotsja. Ne'as tjemey na, niyom mat'e tjiquil la nyüjüsüñ jupj. Panteón mpe tjiquil yupj ne'aj. Janucun waysja yupj, nin p'in lapanenpan jisas

mo'o tapatja yupj. Pajal ts'a 'intsja yupj, mpes la p'a wa ma polel jiltsja ne'aj, yupj tjelyawuñ nt'a. ²⁹ Yupj Jesús jus tjunuc na, pajal yümücj la tupuyupj:

—¿Tsjan mpes tjacuy quinam cupj nt'a? Jipj Dios Jatjam. ¿Ncu ca malala la qjuis mijin? Nin jawas jyawca tulucj nin la mijin mpes —nin tjowelepj yupj Jesús lal.

³⁰ Ne'aj way p'in 'in malana pajal pülücj tjelyawuñ, jalatsja ne'aj. ³¹ Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal:

—Jipj ca müjü'tün ca nlaca ncupj ca nacj. Qjuisas jyütütj ca nlaca malana jisas mo'ó.

³² Jesús tjevele lapanenpan jis lal:

—Lowa nepé.

Mpes pje'á tjil niyom jisas mpe. Malana jisas mo'o tjil. Jisas mo'o tjil na, malana pjü ts'equeneñ neven palavin, 'üsú püné mo'o tjil yupj. Jis qjues t'anca, tecya'liñ pjü.

³³ Niyom malana jajamapj tjunuc nin tepyalá, ts'equeneñ yupj pülücj patja nt'a. Pjü tjowelepj Jesús la tjijá. Niyom po'o tjowelepj wa, yupj ne lapanenpan jisas mo'o tapatja püna p'in. ³⁴ Mpes pjü way tjiquil la nyüjüsüñ Jesús. Pues pjü way pülücj patja mpe tjiquil. Jus tjunuc na, pajal la tjomon Jesús lal jupj ca mim yupj mpe.

Jesús tji'yü'sa la tjiji ma polel 'utaná.

(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

9 Jesús niswa wama tjemey barco mo'ó. 'Üsú na'aj po'o tjemey jupj, püna tüpü'ü nt'a. ² Ne'as tjemey na, niyom nepenowá tjiquil jupj nt'a. Malala jos tucuman hamaca lal. Malala jos ma polel 'utanatsja. Yupj topon Jesús 'ücj la qjuijis lo 'üsüs jupj. Jesús jus nleya yupj topon, ne jupj tjevele malala jos lal:

—Ma nin jele t'as. Jin tjiyocj wa ca nsem. Napj perdonar la 'ejay malala la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

³Ne'aj jájtatsja noyomes Moisés popel sin 'yüsa lajay. Yupj ma jisastsja Jesús tjevelá. Yupj yólatsja Jesús tjevele pajal malala. Dios p'in 'ücj nin vele, yólatsja. ⁴Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Jupj tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes pajal malala nyuca nujola nun? ⁵Napj 'ücj velé: 'Napj perdonar la 'ejay jipj malala la tzejay Dios lal'. Napj 'ücj wa velé: 'Jin tjijyünsa, mim'. ¿Cana más 'in costa la veles? ⁶Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'ücj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tzejyamá —nin tjevele Jesús.

Jupj tjevele wa malala jos lal:

—Jin tjijyünsa. Jipj hamaca nt'ya, nt'an. Ca mim wya nt'a.

⁷Leñ way jas nisa malala jos. 'Ücj jostsja quinam. Tjemey wo nt'a. ⁸Pülücj way tjunuc niná nin tepyalá. Tjunuc na pajal 'üsüs yola tepyala Jesús la tjiji mpes. Nin mpes 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Dios tje'yaya yom pjaní 'ücj la tjiji niná, tjowelepj yupj.

Jesús jostsja Mateo ca cus ncoñcos jupj.

(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹Jesús tjemey nepé. Jupj jámatsja na, jupj tjinyuca yomen. Yom niná impuesto jaylaj t'e'encatsja jepa mpes. Wa nt'a t'emel t'e'encatsja nt'a já'asatsja jupj. Niná yom Mateo lotsja jupj. Jesús tjevele jupj lal: "Ncapj tecoñca jipj. Najas ncapj cyoñ lovin." Leñ way jas tjijyünsa Mateo, cus tecoñca jupj.

¹⁰Locopyaya Jesús Mateo wo nt'a já'asatsja. Ne'aj lyájatsja t'awaná jupj discipulopan jis lal. Ne'aj tjiquil wa, tjalá watsja niyom pülücj. Nepénowa impuesto jata'epj tapatja Mateo jinwá. Yupj pequeñsja püna p'in. P'a witjacj ma t'üc' la tjajay Moisés popel tjijyü'ta jinwá.

¹¹Fariseopan tjunuc Jesús já'asatsja yupj

jis lal, lyaja watsja yupj jis lal. Mpes yupj jis la tji'üy Jesús discipulopan jis lal:

—¿Tsjan mpes lyaja nujepa impuesto jata'epj jis lal, malala lajay jis lal wa?

¹²Jesús tjapjaca yupj jis la tji'üy. Mpes jupj tjevele yupj jis lal jupj quelel se p'ásatsja malala lajay. Tjevele:

—'Ücj jisas ma jisas la p'a si t'sucú. Malala jisas p'in jisas niná. Napj si t'suc jinwá lejay malala lajay jis lal, ne yupj ca cü'üsüs quinam. ¹³Nun ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Dios tjevele jupj Popel mo'ó: 'Napj najas la p'a quelel la sojí nun. Najas jis capj mp'a'sá la p'a wa. Niná lojí más 'üsüs Dios mpes 'oyá lal.' Lowa nun, nusin tji'üsüs tsjan mpes nin tjevele Dios. Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes. Dios jos 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá. La p'a wa 'üsüs lajay Dios jos jin. Niná napj ma velé yupj jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴Locopyaya Juan discipulopan tjiquil Jesús nt'a. Juan bautizar liji watsja püná. Jupj discipulopan tjowelepj Jesús lal:

—Nenéyawa ma lyajacj cupj, quelel velecj p'in Dios lal. Nin p'iyá fariseopan ma jalá wa nenyawá, quelel javelepj p'in Dios lal. ¿Tsjan mpes ma nin lajay jipj discipulopan, Dios lal la veles?

¹⁵Jesús tjevele jupj discipulopan ma nin lajaytsja custjay. P'a jyawca na ca nin la mijicj. Ninana tjevelá:

—Nin jawas yom judío woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coñ jupj. Pajal 'ücj jisas jatja; ma la puyupj yupj. Nin p'iyá napj discipulopan jis lal. Napj yupj jis lal 'os. 'Ücj javelepj napj lal. Nin mpes 'ücj jisas jatja yupj. 'Ücj yupj jalá. P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca

ncul, ca ma tjililiñ. Leñ ca nsem napj. Nin tepyala na, napj discipulopan ma ca nla-jacj neneyawá, ca mvelecj p'in Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹⁶ Jupj tjevele wa jupj lal japon ma polel nin p'iyá jis la jay püna tapatja la tjajay jinwá.

—Nin p'iyá ma polel jul sa lul jis pülül pül pülül seyasa mpes —tjevele—. Nin lajay na, pülül seyasa la'í pyala. Mpes pülül pül way ca la ntsü'üm, ca püné way la jul nsem. ¹⁷ Nin p'iyá wa, judiopian uva 'üsú seyasa jatatj na. Uva 'üsú seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pül way mo'ó. Nin lajay niná, pjoloc' pül ca mpjoltem 'üsú myolca mpes. Tjopjolta na, uva 'üsú ca jus ncocom. Malala ca mpalas wa pjoloc'. Nin mpes ma lajay niná. Uva 'üsú seyasa jatatj na, pjoloc' seyasa mo'o ca nt'ucj. Nin mpes ma ca malala mpalas uva 'üsú, ma wa ca malala mpalas pjoloc' —nin tjevele Jesús.

Jesús jas tjijyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tjiji jupj. Nin wa tji'yü'sa la tjiji wa quepj malala jos.

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesús newa véletsja na yupj jis lal, yom p'a wa tjac' yupj nt'a. Yom niná jepapan pópatsja judiopian 'a si mulú nt'a. Tjac' Jesús wolap'a'á, tüic' jin tóñ-catsja. Yom niná tjevele:

—Ncucus yas way tepe'e. Was nawá nt'a. Najas po la mo'ot'en ncucus, ca jupj mpü'üm.

¹⁹ Mpes Jesús tjemey jupj lal. Jesús discipulopan tjil wa Jesús lal. ²⁰ Jiltsja na, quepj pjaní Jesús cjiül tjac'. Quepj niná po la tje'yot'a Jesús jas quip, tsjan po velañ mpes. Malala jostsja, ne nin la tjiji jupj. Año dóceya newa 'os tepyálat-sja, ma tji'yü'sa. ²¹ Jupj jólatsja: “Jesús jas quip po le 'otj p'in, ma 'ü'süs ca napj”. ²² Jupj po la tje'yot'a na, Jesús la nujuya, jus tjinyuca quepan. Tjevele jupj lal:

—Ma nin jele t'as, Ncucus. Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay, nin mpes 'i tji'ü'sa jipj.

Jesús nin tjevele na, tji'yü'sa quepan.

²³ Locopyaya Jesús judiopian jis jepa wo nt'a tjemey, jupj jámatsja nt'a. Nasa pülücj 'a jis tjimyula jupj wo nt'a, jupj jucucus tepe'e mpes. Nepénowa jis flauta la tjujpus. Nepénowa pajal yümücj la tupuyupj. Jesús yus tjinyuca, ²⁴ tjevele:

—Lowa, nun pjü way. Tsjicj tepe'e tulucj. Tjejyá p'in.

Jesús seletsja jupj ca 'yü'sa la mi-jis, mpes nin tjevele. Yupj ma topon. Tjuwi'ñ p'in. ²⁵ Jesús pjü pje'á sin tje-jyama. Tjil na, tsjicj tüpü'ü nt'a tjemey, mos ntjüi'le jupj. Nin la tjiji na, jas tji-jyünsa tepe'á. Nyucunutsja jupj quinam. ²⁶ Ne'aj way tapatjá pjü jis wala tjow-elepj ninana tepyalá. Mpes pjü ne'aj jus nlay Jesús la tjiji niná.

Yun tulucj jis tji'yü'sa lis tjiji Jesús.

²⁷ Jesús judiopian jis jepa wo mpe tjemey quinam. Tjemey na, niyom mat'e cjiül tjil wa. Manas yun tuluctsja yupj. Yupj la tupuyupj:

—Qjuis capj tjep'ya'sa. Jipj niná Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj. Jipj David popa p'iyá, locopyaya tüpüt' —nin tjowelepj yupj.

²⁸ Jesús wama tjemey na, niyom yun tulucj wama tjil wa. Yupj tjiquil Jesús nt'a. Jupj jis la tji'yüya:

—¿Ncu poné nun napj polel nu 'yü'sa lejay nuyun?

—Nin pyonec —tjowelepj yupj.

²⁹ Jesús jis yun po la tje'yot'a. Tjevele: —Nun poné jinwá nsem.

³⁰ Leñ way 'ücj januctsja yupj, jis tji'yü'sa. Locopyaya Jesús tülü way jis tjijyü'ta ma nin mvelecj 'oyñ nyuca jis tji'yü'sa yupj. ³¹ Mop'in ma la tjajay Jesús tjevele jinwá. Tjil na, pjü jis lal tjow-elepj niná Jesús la tjiji yupj mpes. Mpes

ppü ne'aj way p'in tapatja, ppü tjepjyacañ niná tepyalá.

Jesús tji'yü'sa la tjiiji ma polel véletsja.

³² Noyomes püna yun tuluctsja pje'á tjil na, la p'a wa noyomes tjiquil wa Jesús nt'a. Yom ma polel vele lal tjiqultsja yupj. Lapanen pü'ütsja jupj jos mo'ó. Nin mpes ma polel véletsja. ³³ Jesús pje'á jas tjejjyama lapanen. Nin la tjiiji na, 'ücj véletsja yomen. La p'a wa tjepjyacañ niná tepyalá. Tjepjyacañ na, yupj yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tjiiji. Tjoweleppj: "Lovin ma tjinyucuctsja niná Israel mo'ó".

³⁴ Nawa fariseopan ma 'üsüs tjoweleppj Jesús po'ó. Yupj javeleptsja: "Lapanenpan jis jepa se p'a'sa Jesús. Nin mpes 'ücj pje'á sin jyama lapanenpan."

Jesús pajal jólatsja gente malala jis tepyala mpes.

³⁵ Jesús jun ta'á tjuwine Galilea mo'ó. Pjaní pjaní tjemey pülücj patja nt'a, pjaní way p'in patja nt'a 'ots'ipj. Jupj tjemey nt'a sin tji'yüsa lis tjiiji lovin judiopan 'a jis tjimyula nt'a. Pjü jis wala tjevele pajal 'üsüs tepyala Dios mpes. Tjevele quina ca jis müjü'tüs Dios. La talata malala jos, jupj tji'yü'sa la tjiiji wa. Pajal sin napnapj jin jisastsja jis tji'yü'sa lis tjiiji wa ppü. ³⁶ Jupj gente pülücj yus tjinyuca na, pajal jólatsja yupj mpes. Oveja yusapj jinwá yupj, jólatsja Jesús. Leñtsja pjacj jis cüjamas. Lapj nyuca yólatsja yupj lovin. Ma polel jis capj tjep'ya'sa yupj p'iyá. ³⁷ Mpes Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal: "Pajal pülücj ma sa coñ Dios custjay. 'Ücj wa Dios jatjampan jis la pal yupj. Pülücj velañ jinwá yupj napj lal. Mop'in namozopan pjaní way p'in, ca jis lal ncul ppü. ³⁸ Mpes la tjomoná nun Dios lal mozopan pülücj ca sin majamas yupj nt'a. Jupj p'iyá jyü'ta yupj mozopan. La tjomoná pülücj jilal ca mvelecj yupj napj mpes. Nin mpes ca pülücj mponecj

napj lal, ca Dios jatjampan jis mpalas", tjevele Jesús.

Jesús niyom dóceya sin tjejjyama ca tsji' la mijicj jupj mpes.

(*Marcos 3.13-19; 6.7-13; Lucas 6.12-16; 9.1-6*)

10 Jesús discipulopan dóceya jilal tjevele jis la cuwis. Jupj lis tjiiji jupj apostolpan yupj. Tjevele ca p'a nt'a mal, ca tsji' la mijicj jupj mpes. Jupj jis tje'yaya 'ücj pje'á la nts'iyacj lapanenpan. Jis tje'yaya wa 'ücj jis mü'üsüs la mijicj ca ppü malala jisas. Pjü sin napnapj witjacj, ppü 'ücj ca jis mü'üsüs la mijicj wa.

² Ninana apostolpan jis lá: mwalá way Simón lotsja. Pedro ló watsja jupj. Jupj tsüipe Andrés apóstol watsja. Jacobo pjaní watsja. Jupj tsüipe Juan pjaní watsja. Yupj ne Zebedeo jatjampan. ³ Felipe apóstol watsja, Bartolomé pjaní watsja; Tomás pjaní watsja jupj. Mateo pjaní wa. Jupj impuesto jaylacj t'e'enca watsja püna. Jacobo apóstol watsja jupj, jupj ne Alfeo jatjam. Tadeo pjaní watsja jupj. ⁴ Simón p'a watsja. Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan popa tulucj, ne nin. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa jupj. Judas Iscariote apóstol watsja. Jupj Jesús enemigo tepyala. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj.

⁵ Jesús sin tjejjyama niyom nenem, tsji' lajay jupj mpes. Jupj jis lal tjevele wa 'oyn nyuca la mijicj tjil na. Ninana Jesús tjevele yupj jis lal: "Po ma nlawú judiopan tulucj nt'a —tjevele jupj—. Ma wa nlawú Samaria mo'o patja nt'a. ⁶ Cupj nepé nt'a nlawú p'in, israelpan nt'a p'in. Yupj ma sa coñ Dios. Oveja leñ jis tjejjyala jinwá yupj.

⁷ Nun lowú na, ppü jis lal tjowelé Dios ca Jepa ma'ajam yupj nt'a quinam. ⁸ Malala jisas jis mü'üsüs lis müjü wa. Tecya'liñ sin müjünsü, ne yupj ca mpatjam. Jis mü'üsüs lis müjü wa jis p'üy tja-

maja. Pje'á sin majamá wa lapanenpan. Ma la moná nun lojí mpes. Nun ma jay-lacj la tjují napj la tjejay nun mpes. Así 'üsüs la müjí wa la p'a mpes. Jaylacj tulucj 'ücj ca nsem." ⁹ Jesús tjevele wa sin tjejyama jis lal: "Nun nasa lowú tsji' lojí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujisas mpes. Ma t'emel t'o nun. ¹⁰ Po ma ve t'o, yacjaya nu lo las. Ma ca má't'eya nusin nqui'pá nlawú. Ma ca p'a wa nt'a p'a wa caite. Ma wa ca nt'a tjacjaj. Nun lowú nt'a, ne'aj nun ca 'üsüs la müjí yupj mpes. Mpes más 'ücj yupj nu ma'ayacj nujisas.

¹¹ "Nun pülücj patja nt'a ca nlawú neneyawá. Más 'in la' way patja nt'a ca nlawú neneyawá. Nun lowú nt'a, yom 'üsüs way ca la mpalá nun ne'aj. Jupj lal ca la moná ca jupj lal mpatjaqué. Ne'aj potjaqué na p'in pülücj way patja nt'a, lovin ca ne'aj mpatjaqué jupj wo nt'a. ¹² Nun wama lowú na, niná yom wo mo'ó, tjowelé nujisas jupj wo nt'a patja ma yola nsem pjü mpes Dios 'üsüs la siji mpes. ¹³ Yupj 'üsüs jisas nsem nun napj mpes tsji' lojí ca nacj. Nin mpes nin ca nsem nun tjowelé jin p'iyá. Nepénowa nun lowú nt'a ma ca jisas nsem nun tsji' lojí napj mpes. Ma ca 'üsüs jis mpalas nun tjowelé mpes. Nun p'in 'üsüs mpatjaqué nun tjowelé jinwá.

¹⁴ Nepénowa ma ca jisas nsem nun tju-culá. Ma ca jisas nsem nun welé napj mpes. Nenéyawa nin ca nsem wa pjaní nt'a. Nenéyawa nin ca nsem pülücj patja nt'a. Mpes lowa yupj mpe. Nun lowú na nepé, nun jis tsjom sin tjowowojó, ca palá ntüncüs pjüpjüs. Nin mpes ca sin 'yüsa lis müjí Dios ma japon jinwá yupj quínam. ¹⁵ Dios ca pajal jis capj ntülüs, malala lajay jis capj tyüla na. Más ca jis capj ntülüs yupj, Sodoma nt'a tapatja jis lal. Más ca jis capj ntülüs yupj, Gomorra nt'a tapatja jis lal. Nin ca la mijis Dios ne'aj patja jis lal, yupj ma quelel pjy-

acañtsja mpes. Niná t'üc' way", tjevele Jesús.

¹⁶ Jesús tjevele wa niná jupj sin tjejyama jis lal: "Napj p'iyá nusin jyam malala witjacj nt'a. Napj selé nun ma polel nucopj p'o'sá nun p'iyá, yupj malala lajay na nun jis lal. Nun oveja jinwá. Yupj pü'á jinwá. Pajal ts'a 'in yupj. Mpes 'üsüs tjamamá nun p'iyá latsj jinwá, mop'in nin, ca 'üsüs la müjí lovin sipipj jinwá. ¹⁷ In tjamama gente jis lal. Nepénowa ca nu ntji'liñ nun. Ca nu manucj jepapan nt'a, nucopj la tül. Mo'o ca nsüpücj nun judiopan 'a si mulú nt'a. ¹⁸ Jepapan nt'a ca nu manucj nun ncapij coñcó mpes. Ne'aj p'in se jütütj nt'a ca nu manucj. Jepa noypan nt'a ca nu manucj wa. Nin lajay na, nun ca 'ücj mvelé yupj jis lal 'onin ne 'ücj potjaqué Dios lal napj mpes. Nin ca mvelé wa judiopan tulucj jis lal. ¹⁹ T'üc' way ca nu ntji'liñ, ca nu manucj jepapan nt'a. Nin lajay na, po ma malala nyuca nujola t'as tsjan ca mvelé nun yupj jis lal. Dios Cjües ca nusin mü'üsüs la mijis tsjan ca mvelé nin tepyala na. ²⁰ Nun ma ca cüwelé nun nujola jin. Nun welé na, Dios Cjües jos jin ca mvelé. Mpes nun welé na, Dios Cjües p'iyá ca mveles yupj jis lal.

²¹ "Ne'aj patja nun jis enemigopan ca nsem neneyawá, nun ncapij coñcó mpes. Nepénowa malala ca mvelecj jis pülüccpan sin po'ó, mpes jepapan ca jis mü'ü'nacj yupj jis pülüccpan. Nepénowa ca malala mvelecj wa sejatjampan sin po'ó. Ca jisas wa nsem jis la 'ünan yupj. Nepénowa ca ts'i mi'inacj jis papay lal, sejamay lal wa. Ca malala mvelecj yupj sin po'ó jepapan jis lal. Mpes ca jis mü'ü'nacj jis papay, sejamay wa. Nin ca la mijicj ncapij jacoñ jis lal. ²² Pjü ma ca jisas nsem nun, nun napj nats'a'á mpes. Po ma nin nujola t'as. Nun poné napj mpes lovin, nun ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. ²³ Malala la nusejay na jun pjaní nt'a, nun ca ts'üequenequé p'a nt'a. Nun ma ca

jun ta'á tjalawú custjay israelpan patja nt'a, napj niswa tjacuwis na. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Niná t'üc' way.

²⁴ "Malala la ntajajay wa napj, ca nin wa la mijicj nun jis lal. Nun nusin tji'yüsa napj lal. Jupj jas tji'yüsa püné tulucj sin 'yüsa la siji lal. Nun tsji' lojí napj mpes. Mozopan noypan tulucj yupj jis jepa lal. ²⁵ Mpes 'ücj nin la pal sin 'yüsa la siji lal, 'ücj wa nin p'iyá jis la pal sin 'yüsa jis lal. 'Ücj malala pyala jis jepa, 'ücj wa malala se palá jupj jomozopan. Malala tjowelepj napj nin po'ó. Tjowelepj napj p'iyá Beelzebú, jupj ne lapanenpan jis jepa. Nun napj mpülucpan. Mpes ca jus nlayé yupj más malala ca mvelecj nun po'ó napj lal tjowelepj lal.

²⁶ "Nin mpes nin velé: po ma locj tjejá malala lajay jis lal. Tsjan cus tüpwijitj, tjapjalén, cus ncjoltses ca. Püna tjapjalén la p'a ca jus nucucj. ²⁷ Napj velé nun jis lal la p'a wa ma pjyacañ nt'a. Ninana tjowelé pjü pjyacañ nt'a. Napj velé nun jis lal nusapj p'in. Ninana tjowelé pjü jis lal. ²⁸ Ca nacj nepena ca quelel nu mü'ü'nacj nun, napj mpes welé mpes. Po ma locj tjejá yupj jis lal. Lovin ma polel nu mü'ü'nacj nun jis qjues. Pjaní lal p'in locj tjejá. Locj tjejá Dios lal. Jupj 'ücj jis capj tyüla malala lajay 'awa püné nt'a. Ne'aj pjü malala se palá jis p'üy, jis qjues malala se palá wa.

²⁹ "Po ma locj tjejá p'a mpes. Dios nusé jamá. Dios se jamá tsipyaya tsjict-jacj. Tsipyaya ma ca palá nyacas, mpa'is, Dios ma jos na p'in. Tsipyaya pajal tsjict-jacj. Tsipyaya mat'e, centavo pjaní jay-lacj. Dios Nupopay. Más quelel la nusiji nun tsipyaya jis lal. ³⁰ Dios selé nol jatja nuts'üil. Pajal 'üsüs nusé jamá nun. ³¹ Mpes po ma locj tjejá. Nun más 'üsüs tsipyaya pülucj jis lal.

³² "Nun welé la p'a jis lal nun ncapj coñcó, napj ca nin p'iyá mvelé wa Mpa-pay lal tsjun po'ó. Ca mvelé wa napj nu-

copj cyoñ. ³³ Nun welé la p'a jis lal nun ma ncapj coñcó, napj ca nin p'iyá mvelé wa Mpapay lal tsjun po'ó. Ca mvelé wa napj ma nucopj cyoñ. Po ma locj tjejá la p'a jis lal.

³⁴ "¿Ncu nujola napj lejaj pjü way nin p'iyá yola nosis nt'a? Nin tulucj. Ma ca nin p'iyá yola napj mpes. Ca la mpa'nacj napj mpes. Nin ca mpalas napj tjacuwis mpes. ³⁵ 'Niyom nepenowá ca ts'i mi'inacj jis papay lal, jis papay napj lal pyona mpes. Nequem nepenowá ca ts'i mi'inacj sejamay lal, sejamay napj lal pyona mpes. Nequem nepenowá ca ts'i mi'inacj jis pisam jis lal, jis pisam napj lal pyona mpes.' Nin ca mpalas napj tjacuwis mpes. ³⁶ 'Jis wa nt'a patja jis enemigopan ca nsem.' Nin ca nsem napj lal japon jis lal.

³⁷ "Najas yupj más quelel la najay pjü jis lal. Pajal quelel lajay jis papay, sejamay, ne napj 'ots'ots' way p'in quelel la najay, ma polel ncapj jacoñ. Pajal quelel lajay sejatjampan, jis jucucuspan, napj 'ots'ots' way p'in quelel la najay, ma polel ncapj jacoñ. ³⁸ Ma jisas malala se palá, ma wa polel ncapj jacoñ yupj. Najas yupj nin p'iyá lajay napj lejaj jinwá. 'Ücj napj lal malala ne palá. 'Ücj napj lal ni pü'í cruz po'ó. Yupj ma quelel lajay napj lejaj jinwá, ma polel ncapj jacoñ. ³⁹ Pajal nin yólatsja 'onin ne 'ücj mpatjam nosis nt'a, ma ca mpatjam Dios lal. Yupj pjü jatja tjil Dios mpes, 'ücj mpatjam Dios lal", nin tjevele Jesús.

⁴⁰ Niná Jesús tjevele wa sin tjejyama jis lal: "Nun ca nlawú quinam, ca mvelé napj mpes. Nun lowú nt'a, nepénowa 'ücj jisas nsem nun tjuculá mpes. 'Ücj jisas na nun tjuculá, t'üc' way 'ücj jisas wa napj mpes, napj p'iyá tjacuwis jinwá. 'Ücj jisas na napj mpes, t'üc' way 'ücj jisas wa nin tjejyama mpes, jupj p'iyá tjac' jinwá. ⁴¹ 'Üsüs lajay na nun jis lal, Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, nin lajay mpes. Nepénowa 'ücj jisas pro-

fetapan jiquil. Quelel p̄jyacañ profetapan javelep̄j Dios mpes. Nin mpes Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, profetapan mpes liji jin p'iyá. Nepénowa 'üc̄j jisas yom 'üsüs jac'. 'Üc̄j jisas yupj 'üsüs liji Dios jos jinwá. Nin mpes Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, yom 'üsüs mpes liji jin p'iyá. ⁴²Nepénowa 'üsüs lajay napj lal pyona lal, yupj napj discípulo mpes. Ts̄jicj jupj ca nacj, discípulo niná. 'Üsú ts̄jojose p'in ja'ayapj lo müs ca nacj. Nin lajay p'in, Dios ca 'üsüs la mijis yupj jis lal nin la t̄jayay mpes. T'üc' way niná", nin tjevele Jesús.

11 Jesús t'üc' tjevele quinam discipulopan dóceya jis lal. Jupj sin 'yüsa la s̄j̄itsja 'oyn nyuca la mijicj. Jupj t'üc' tjevele na, t̄jil yupj. Jupj wine watsja jun ta'á Galilea mo'ó, p̄l̄üc̄j 'a mulú patja nt'a. Jis walap'a'a tjevele Dios mpes, sin 'yüsa lis t̄jiji jupj.

Jesús sin t̄j̄i'yüsa lis t̄jiji jupj ninana Dios tjevele ca jas majamas.

(Lucas 7.18-35)

²Juan t̄já'asa cawilta mo'ó quinam. Jupj ne bautizar lis t̄jiji p̄üná. Juan jas t̄j̄i'yüsa tsja Jesucristo pajal 'üsüs way l̄j̄itsja. Mpes Juan sin t̄j̄jyama jupj discipulopan mát'eya Jesús nt'a, t̄jil la veles jupj lal. ³Niná la t̄j̄ü'y yupj:

—¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?

⁴(Yupj nasa t̄junuc Jesús pajal 'üsüs la t̄jiji. Nasa t̄j̄ep̄jyacañ Jesús tjevelá.) Nin mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Lowa, t̄jowelé Juan lal nun t̄japja'aqué napj nt'a, t̄jowelé nun t̄junucú wa. ⁵Yun tulucj 'üc̄j januc quinam. Ma polel jiltsja 'üc̄j lyawuñ quinam. Jis p'üy t̄jamaja jis t̄j̄i'yüsa wa quinam. Jis p̄jat la topj 'üc̄j p̄jyacañ quinam. Tecya'liñ nepenowá sin t̄j̄j̄ünsüp̄j wa 'üc̄j jis la p̄t'üs quinam. Napj velé t'emel cjuwá jis lal Dios 'üsüs

la t̄jiji yupj mpes. P̄jü nin lejay napj, Dios tjevele jin. ⁶T̄jowelé wa Juan lal: jupj newa pyona napj mpes, 'üc̄j jos nsem jupj pajal —nin tjevele Jesús Juan sin t̄j̄jyama jis lal.

⁷T̄jil niyom nenem. T̄jil na, Jesús tjevele Juan po'ó ne'aj t̄jatja jis lal. Tjevele p̄jacj ne jupj. Jesús jis la t̄j̄i'yüya: “¿Ts̄jan mpes t̄jalawú nun Juan nt'a, jis wa cjuwá nt'a t̄p̄ü'ü na? ¿Ts̄jan mpes quelel su nucutsja jupj? ¿Ncu visyü si lapjüna jinwatsja jupj? ¿Ncu nenéyawa p'a casá jólatsja? Nin tulucj. ⁸¿Ts̄jan mpes t̄jalawú jupj nt'a? ¿Ts̄jan quelel su nucutsja? ¿Ncu 'üsüs sa capyatsja? Nin tulucj. Jepa noypan sin quip 'üsüs way yustapj. Jis wa 'üsüs yustapj nt'a patja yupj. Juan nin tuluctsja. ⁹¿Ts̄jan mpes t̄jalawú Juan nt'a? ¿Ts̄jan quelel nucutsja? ¿Ncu profeta quelel nucutsja? Nin. T'üc' way profeta jupj. Más p̄üné jupj p'a profetapan jis lal. ¹⁰Dios Popel tjevele Juan po'ó pajal p̄üna. Dios tjevele Juan jupj jomozo. Tjevele ca jas majamas jupj, ne ca 'üc̄j la mijis napj ca ncuwis mpes. Tjevele Juan ca mveles napj mpes, mpes la p'a ca nus nucucj napj t̄jacuwis na. Nin tjevele Dios Juan mpes. ¹¹Juan más p̄üné p̄üna tapatja jis lal, quina patja jis lal wa. Nin p'in, Dios si j̄ütüta sin popé más noypan yupj jupj lal. Nin p'iyá ts̄jic-t̄jacj Dios si j̄ütüta sin popé: más noypan yupj jupj lal.

¹²”Juan el Bautista t̄jac', tjevele Dios mpes. Pajal p̄l̄üc̄j way quelel p̄jyacañtsja jupj tjevelá. Po jisastsja Dios yupj jis Jepa nsem. Pajal la t̄jomon yupj ca 'üc̄j mpatjam jupj j̄yü'ta nt'a. Newa nin quinam. Nepénowa po jisas Dios yupj jis Jepa ca nsem, mpes nin ca nsem yupj jis lal. ¹³P̄jü profetapan t̄jowelép̄j Dios ca jis müjü'tüs p̄jü nosis casá patjá. Niná tapac Dios Popel mo'ó. Niná p'iyá teyaca Moisés. Jupj teyaca Dios t̄j̄j̄yü'ta p̄üná. Juan locopyaya wa t̄jac'. ¹⁴Profetapan t̄jowelép̄j wa jupj ncuwim.

Elías ca ncuwim niswá, tjowelepj yupj. Elías profétatsja püna tüpü'á. Juan el Bautista niná profeta Elías jinwá. Nin p'iyá liji jupj, Elías la tjiji jinwá. Nun ma quelel poné niná ca nacj. ¹⁵Najas pjü t'apja'aque, pjü nusin mü'üsüs napj tjevelé", nin tjevele Jesús.

¹⁶Jupj tjevele wa: "¿'Oyn nyuca lajay quina patjá? Tsjictjacj jinwá yupj, pülücj 'a si mulú nt'a. Tsjictjacj nenem ts'a 'in la p'a tsjictjacj jis lal, la p'a ma quelel pjelañ yupj jis lal. Mpes yümücj javelepj la p'a jis lal: ¹⁷'Nun ma quelel pjwelequé fiesta lijicj jinwá. Ma wa quelel pjwelequé ty-oquecjinwá. Cupj flauta la tjipjyusacj. ¿Tsjan mpes ma tjüpjwelequé, fiesta nt'a lajay jinwá? Locopyaya pajal tülü way tjenejets'equecj. Pajal 'aplijila jinwá la tjijicj. ¿Tsjan mpes ma la tupuyú, nun se-jamica tepe'e jinwá?' Nin javelepj tsjictjacj pjelañ na. ¹⁸Nin p'iyá javelepj quina patjá Juan lal, napj lal 'ots'ipj. Yupj ma jisastsja Juan el Bautista la tjijá. Jupj la pülücj ve ma tjelyaja. Lovin ma tjümü'ü uva 'üsú. Mpes yupj tjowelepj lapanen pü'ütsja jupj jos mo'ó. ¹⁹Locopyaya napj tjacuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ma lejay Juan liji jin. Ve lya napj. Uva 'üsú mü'üs napj. Newa nin, malala wa javelepj napj nin po'ó. Yupj javelepj pajal lya lovin. Javelepj 'üsú pajal mü'üs, ne maná. Javelepj impuesto jata'epj sejamica napj. Malala nyuca lajay sejamica napj, javelepj. Malala javelepj ncupj manas mpes. Yupj ma salejepj tsjan jisas yupj. Cupj cjay manas 'üsüs lijicj. 'Üsüs tepyala Juan la tjiji mpes. 'Üsüs wa tepyala napj la tjejay mpes. Nin mpes nun ca jus cülayé cupj qjuíyólatsja 'üsüs. Nin lovin 'üsüs lajay jis lal", tjevele Jesús.

Jesucristo jos pjü lajay Dios jos jin.

(Lucas 10.13-15)

²⁰Jesús nin tjevele na, tjevele wa malala la t'ajay israelpan pülücj. Yupj

patja nt'a pajal 'üsüs la tjiji jupj, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tjiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Más pülücj 'üsüs la tjiji yupj nt'a la p'a nt'a jis lal. Newa 'aplijila tuluctsja yupj malala la t'ajay mpes. Ma quelel 'üsüs lajaytsja Dios jos jin. Ninana Jesús vélet-sja yupj jis lal: ²¹"Malala ca nu mpalas nun, Corazín mo'o potjaqué. Malala wa ca nu mpalas nun, Betsaida mo'o potjaqué. Pajal nola nun mpes. Napj pajal 'üsüs la tjejay nun nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Nun nujola Tiro mo'o patja pajal malala yupj. Sidón mo'o patja pajal malala yupj, nujola nun. Nun p'in malala. Napj pajal 'üsüs la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjejay jinwá, yupj nasa ca 'aplijila cüpalastsja malala la t'ajay mpes. Nasa ca sin 'ücüipaptsja pülül si tsutsca, nasa 'üpjú sin 'ücjololtsja wa 'aplijila mpes. Yupj nasa quelel la cüjaytsja Dios. ²²Dios pajal ca nucopj ntülüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala ca nu mpalas Tiro mo'o patja jis lal. Más malala ca nu mpalas Sidón mo'o patja jis lal. T'üc' niná.

²³"Nin p'iyá velé wa Capernaum nt'a patja jis lal. Nun ma ca nlawú Dios pü'ü nt'a. Tecyaliñ patja nt'a ca nlawú. Nun tjunucú 'üsüs la tjejay napj nun nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Newa 'aplijila tulucj nun, malala la tjüjij mpes. Nun nujola Sodoma mo'o tapatjá pajal malala yupj. Nun p'in pajal malala. Napj püné la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjejay jinwá, nasa 'üsüs cüpalastsja yupj Dios lal. Ca Dios ma jis capj cütülüstsja yupj. Newa cüpatjam yupj. ²⁴Dios pajal ca nucopj ntülüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala ca nsem nun jis lal Sodoma mo'o tapatja jis lal. T'üc' niná", nin tjevele Jesús pülücj patja sin popé nepénowa mpes.

²⁵Niná tjevele na, tjevele wa Dios lal: "Mpapay, Jepa pajal püné jipj tsjun

po'ó, nosis casá nin wa. Nepénowa pajal pülücj salejepj jin yola. Pajal sin tji'yüsa jin yola. Jipj ma jis tje'yan yupj sin tji'yüsa niná jipj lejay. La p'a wa tsjictjacj jinwá yupj. Yusapj ma sin 'yüsa. Niná sin 'yüsa tulucj. Jipj sin 'yüsa lis tjejay la p'in, mpes nin salejepj niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs. ²⁶Jipj jyastsja mpes nin tepyala quinam. 'Üchtsja jipj lal", nin tjevele Jesús jupj Popay Dios lal.

²⁷Tjevele wa: "Mpapay pjü way ntje'aya. Pjü ma salejepj pjacj napj. Ma salejepj napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. Ma wa salejepj pjacj napj Mpapay. Napj p'in selé. Napj quelel sin 'yüsa lejay wa nepenowá. Yupj p'in salejepj pjacj ne napj Mpapay. ²⁸Nun nepenowá quelel lojí Dios jyü'ta jinwá, newa ma polel nin lojí. Nun pajal nin nujola malala la tjüjé mpes. Najas mponé napj mpes nun. Ncapj ncoñcó. Napj ca nucopj mp'acj. Napj ca la mejay nun 'üsüs ca nsem Dios lal. Ma ca nin nujola nun malala la tjüjé mpes. ²⁹Ncapj ncoñcó. Cupj 'a mulú yugo qjuesé pü'ü jinwá ca nsem. Nusin mü'üsüs napj nusin 'yüsa lejay. Napj 'üsüs way lejay pjü jis lal. Napj tsjicj way jin p'in. Nun ncapj coñcó, 'ücj nujisas mpatjaqué. Nun ma ca nujola nsem püna la tjüjé mpes. ³⁰Napj lal tsji' lojí na, 'a mulú yugo qjuesé pü'ü jinwá. Tsji' lijicj 'a mulú. Costa tulucj tsji' lojí napj mpes. Costa tulucj nun lojí napj jyütütj jinwá", nin tjevele Jesús.

**Jesús polel jyü'ta wa
sábado jawas po'ó.**

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 Locopyaya Jesús trigo sine lejeñ culupwen nipj tjemey, jupj discipulopan jis lal. Sábado jawas waytsja, nin jawas judiopan ma tsji' lajay. Jupj discipulopan vecj teca'liñtsja, mpes trigo nepenowá sey jat'anqueptsja.

Tjalá yupj. ('Üchtsja niná nin la tjajay yupj ne'aj. Jümücj nt'a jiltsja na, 'üchtsja jis la las la p'a 'isin nt'a.) ²Fariseopan tjunuc watsja Jesús discipulopan trigo nepenowá jat'anqueptsja. Tjunuc na, malala yólatsja yupj, nin la tjajay mpes. Tjowelepj Jesús lal:

—Jipj discipulopan malala lajay. Dios Popel vele cupj ma polel tsji' lijicj sábado na. Yupj ma polel trigo jat'anquepj sábado na —tjowelepj yupj.

³Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele David la tjiá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan jis jépatsja. 'Üsüstsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoñ wa, vecj teca'liñ wa yupj. ⁴Mpes jupj wama tjemey Dios wo nt'a. Ne'aj pan nt'ya. Niná pan israelpan tja'ayapj Dios mpes. David tjelyaja pansas. Noyomes jupj cus tocoñ tjalá wa yupj. Dios Popel tjevele sacerdotepan p'in 'ücj jalá pan niná. P'a wa ma polel jalá niná pansas. David sacerdote tuluctsja, mop'in nin Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes. ⁵Moisés popel vele wa sacerdotepan 'ücj tsji' lajay Dios wo nt'a sábado na. Malala tulucj tsji' lajay yupj sábado na, nin jawas judiopan ma polel tsji' lajay. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé nun niná? Napj discipulopan ma malala la tjajay. ⁶Napj más 'üsüs Dios wo lal. Niná t'üc' way. ⁷Nun ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Dios Popel vele: 'Napj najas la p'a quelel la sojí nun. Najas jis capj mp'a'sá. Niná lojí más 'ücj nun no 'oyá lal.' Nun ma nusin tji'yüsa niná Dios tjevelá. Nusin cü'üsüstsja, ma ca cüweletsja napj discipulopan malala la tjajay. Yupj ma malala la tjajay. ⁸La p'a wa velé wa. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj 'ücj wa jyütütj tsjan 'ücj jis la jay sábado na, ts'ac' ma tsji' lijicj na —nin tjevele Jesús.

Jesús tji'yü'sa la tjiji sábadó na.

(*Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11*)

⁹Trigo sine lejeñ mpe tjemey Jesús. Wama tjemey, judiopan 'a si mulú nt'a. ¹⁰Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos c'atsja jupj. Ma polel le páctatsja jupj. Niyom p'a wa ne'aj jatja watsja.

Yupj po jisastsja Jesús ca malala mveles, mpes ca 'ücj jat' mvelecj Jesús malala. Nin mpes la tjü'üy:

—¿Ncu 'ücj wa Dios lal 'uts'ucucj ma'ayacj sábadó na?

¹¹Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun popa pjaní oveja tya'a, ca cus mp'a'sas wa oveja niná sábadó na. Oveja jomwen jul campwila yaca na sábadó na ¿ncu ma ca ntjilim, ca pje'á la nts'iyas jupj sábadó na? Nin ca la mijis. ¹²Yom más 'üsüs oveja lal. Nin mpes nin velé, 'ücj wa Dios lal 'üsüs lijicj sábadó na.

¹³Jesús nin tjevele na, tjevele wa yom mos c'atsja lal:

—Myas la tepyacta.

Nin mpes yom mos la tepyacta quinam. Nasa tji'yü'sa. 'Ücj quinam, mos ma'ajapj jinwá. ¹⁴Fariseopan ma polel malala jis la velestsja Jesús la tjijá. Tjil yupj. Yuwá tjowelepj 'oyñ nyuca la 'ünan Jesús.

Jesucristo 'üsüs liji pajal, Dios tjevele jinwá.

¹⁵Jesús seletsja yupj quelel ja'ünantsja jupj, mpes jupj tjemey nepé. Pülücj way cus tocoñ jupj tjemey nt'a. Nepénowa malala jisastsja yupj, ne jupj jis tji'yü'sa lis tjiji pjü way. ¹⁶Newa jis tjijyü'ta ma jis la veles jupj ne Dios Jatjam. ¹⁷Pajal püna Dios Popel tjevele ca nin la mijis jupj. Mpes nin la tjiji t'üc' la mijis Dios Popel tjevelá. Niná Dios Popel Isaías tepyacá. Profétatsja jupj, Isaías. Jupj tepyaca Dios tjevelá. Ninana Dios tjevele Jesucristo mpes:

¹⁸“Niná napj namozo. Napj la t'ya jupj.

Quelel lejay jupj. Pajal 'ücj najas jupj lal. Napj Neqjues ca ma'ayá jupj, la püt'üs jupj jos mo'ó.

Mpes jupj ca mveles napj mpes judiopan tulucj jis lal. Ca nin mveles napj quelel perdonar lejay malala lajay. ¹⁹'Üsüs way jupj pajal. Jupj ma le velele. Ma yümücj vele. Ma nepé vele pjac jupj velá jümücj po'ó.

²⁰Jupj ma jis capj velele la puyupj na. Jupj ma ca pje'á la nts'iyas

'ots'ots' way p'in japon. Jis capj p'ya'sa jupj.

Jupj ca t'üc' la mijis napj tjijyütütj.

Nin mpes ca jis capj mp'a'sas malala lajay.

Pjü ca la mijis jupj, mpes yupj 'üsüs way ca nsem napj lal.

²¹Jupj mpes judiopan tulucj ca jus nlayecj 'üsüs

jis mpalas napj mpes.”

Nin tjevele Dios Jesús mpes.

Dios mpes p'in 'üsüs liji Jesús.

(*Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10*)

²²P'a wa yom tucuman Jesús nt'a. Lapanen pú'ütsja jupj jos mo'ó. Lapanen malala la tjiji mpes jun tuluctsja yomen. Mpes wa ma polel véletsja jupj. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj, mpes 'ücj tjinyuca tepyala, 'ücj wa vele tepyala jupj. ²³Pjü way yola jis tepyala Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Tjowelepj: “¿Ncu Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? Dios tjevele David püna tüpü'ü popa pjaní ncuwim, qjuis capj la p'acj.”

²⁴Fariseopan jus nlay watsja Jesús pje'á jas tjejyama lapanen. Nawa ma quelel japontsja Jesús 'üsüs. Yupj tjowelepj: “Beelzebú se p'á'satsja Jesús. Nin mpes 'ücj pje'á jas tjejyama lapanen. Beelzebú jepa püné lapanenpan jis lal.”

²⁵Jesús seletsja yupj nin yólatsja. Mpes jupj sin tji'yüsa lis tjiji Dios mpes p'in 'üsüs la tjiji jupj. Jupj tjevele: “Yuwá nyucunuñ jepa pjaní jyü'ta nt'a, ne'aj ca

malala jis mpalas. Nin p'iyá wa pjaní nt'a patja jis lal. Yuwá nyucunuñi, jis enemigopan 'ücj ca malala lis mijicj yupj. Nin p'iyá ne'aj patja pülücj patja nt'a yuwá nyucunuñi, malala nin yupj jis lal. ²⁶ Nin p'iyá Satanás lal. Satanás ma polel pje'á se jamá jupj p'iyá. Jupj nin wa la qjuijis, jupj nucunú ca nsem jupj mpes p'iyá. Ninana la qjuijis, jupj enemigopan 'ücj ca malala la qjuijicj jupj. Nin mpes ca jus cülayé Satanás ma polel ncapj p'ya'sa. ²⁷ Mop'in nin welé nun. Nun welé wa Beelzebú ncapj p'ya'sa. Nun welé nin mpes 'ücj pje'á li ts'i lapanenpan. Nin tulucj. Nun popa nepenowá pje'á sin tjajam wa lapanenpan. ¿Pjacj jis capj p'ya'sa yupj? Yupj p'iyá ca mvelecj wa nun malala welé pajal. ²⁸ Dios Cjües ncapj p'ya'sa. Nin mpes napj 'ücj jyütütj pje'á jil lapanenpan. Jupj ncapj p'ya'sa, nun 'ücj ca nusin la 'üsüs Dios quelel Jepa já'asa quinam nun nt'a.

²⁹ "Napj tsyupapj jupj, diablú. Nin mpes 'ücj lo 'üsüs lejaj jupj malala la tjijá. Diablú yom jas tjiyocj jinwá. P'a wa ma polel wama la winin la pecj yom jas tjiyocj wo nt'a. Mwalá way ca ntsu'pá yom jas tjiyocj. Locopyaya, nin la tjiji na, 'ücj lo tjilil yom jas tjiyocj juts'a'á.

³⁰ "Nun ca nujola cüpalas diablú ncapj p'ya'sa tulucj. Jupj ma jos napj lejaj, mpes napj ne'enemigo jupj. Jupj ma gente cyuna Dios nt'a, napj lejaj jinwá. Jupj liji yupj ma jis la winin Dios nt'a.

³¹ "Nin mpes nin velé Dios ma ca perdonar la numijis nun, nin tjowelé mpes. Pjü way malala lajaj, pjü way 'ücj perdonar liji Dios. Pjü malala javelepj Dios po'ó, jupj 'ücj perdonar liji wa. Pjaní p'in ma perdonar liji. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis. ³² Javelepj napj malala, Dios 'ücj perdonar liji yupj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis quinam, cupj pyatjaquec na p'in. Ma

wa ca perdonar lis mijis p'a jawasa, nosis seyasa liji na.

³³ "Nujola tapalas wolas vyala na, nin p'iyá vyala jupj lovin. Jupj wolas 'ücj lo las, lovin 'ücj lo las jupj. Jupj wolas ma polel lo las, lovin ma polel lo las jupj. Jupj wolas nucú na, nun solejé ncu 'ücj lo las jupj wolas. Nin p'iyá napj lal. Napj 'üsüs lejaj, mpes ca jus nlayé napj 'üsüs way. ³⁴ Nun latsj sin popa jinwá. Malala nun. Nin mpes ma polel welé tsjan 'üsüs way. Nun nujola, niná p'in welé. Nin p'iyá pjü way jis lal. ³⁵ Yom 'üsüs, 'üsüs wa jola jupj. Nin mpes vele wa 'üsüs way. Yom malala, malala jola jupj. Nin mpes jupj vele wa malala. ³⁶ Nenéyawa ma jajamapj javelepj. Ma nin yola ncu t'ücj way javelepj. P'a jyawca na Dios ca mveles ncu t'ücj way malala la tjajaj. Nin jawas jupj ca jis la mü'üyas tsjan mpes nin tjowelepj yupj niná. Ninana t'ücj way. Nin ca nsem nun jilal. ³⁷ Nun 'üsüs way welé nosis casá, Dios ca mveles nun 'üsüs way. Nun malala welé nosis casá, Dios ca mveles nun malala", nin tjevele Jesús.

Malala ma la pon Dios jas tjejyama Jesús.

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸ Locopyaya niyom nepenowá tjowelepj Jesús lal, yupj fariseopan nepenowá, niyom Moisés popel sin 'yüsa lajaytsja nepenowá. Ninana tjowelepj:

—Quelel nyucucj jipj pajal 'üsüs lejaj, gente ma polel lajaj jinwá. Qjuisin mü'üsüs la mijin jipj Dios mpes velen.

³⁹ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Nun quina potjaqué malala pajal. Nun welé Dios jatjampan nun, mop'in nun ma quelel lojí jupj. Ma quelel lojí jupj jos jin. Nun lo moná napj 'üsüs lejaj, gente p'in ma polel lajaj jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs ncu Dios nin tjejyama napj, nin welé nun. Ma ca la mejaj napj.

Pjaní way p'in ca la mijis Dios, nun nucú mpes. Püna Jonás lal la tjiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. Jonás profeta waytsja jupj püná. ⁴⁰ Cjul püné jas tjevé Jonás. Jyawca cont'e, püste cont'e wa cjul col mo'o tjá'asa jupj. Nin wa ca nsem napj lal. Jyawca cont'e, püste cont'e wa napj ca mo'os teca'liñ patja nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá.

⁴¹ P'a wa ca mvelecj wa nun malala. Nínive mo'o tapatja topon Jonás tjevelá. 'Aplijila jis tepyala malala la tjajay mpes. Yupj nasa quelel 'üsüs lajaytsja jupj tjevele mpes. Nin tulucj nun jis lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Jonás lal. Newa nun ma poné napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejawca na, Nínive mo'o tapatja ca nlüjüñ nun jis lal Dios wolap'a'á, ca mvelecj nun malala. Nun ma poné, ne nin. ⁴² P'a wa ca mveles wa nun malala. Pajal püna quepj jepa já'asatsja campá nt'a, Sur mo'ó. Jupj p'iyá ca nin mveles. Pajal campá mpe tjac' jupj lo pjac Salomón tjevelá. Salomón jepa p'a watsja Israel mpe pajal püna. Salomón pajal selé waytsja Dios tjevelá. Nin mpes quepj quelel pjócatsja jupj tjevelá. Nin tulucj nun jis lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Salomón lal. Newa nun ma quelel pjo'oque napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejawca na, quepj niná ca ntojom nun jis lal Dios wolap'a'á. Ca mveles nun malala. Nun ma quelel pjo'oque, ne nin —nin tjevele Jesús.

⁴³ P'a wa tjevele Jesús yupj jis lal. Tjevele Dios leñ yupj jisas mo'ó, ca malala jis mpalas. Tjevele:

—Lapanen yom jos mpe jama na, 'üsú pja nt'a jama, wine. Le palá ca'aj 'ücj la püt'üs. Lovin ma si nucú. ⁴⁴ Mpes jupj vele: 'Püna tüpü'üs nt'a ca mis niswá. Yom nt'a ca mis.' Yom nt'a tjac' na, leñ ne'aj yom jos mo'ó. Dios ma pü'ü jupj

jos mo'ó. Wosis 'üsüs la tjajapjun jinwá yomen jupj lal. Wosis pajal 'ücj la tjajay jinwá jupj lapanen lal. ⁴⁵ Mpes jama lapanen. Lapanenpan p'a wa jilal jac'. Siéteya jilal jac' p'a wa. Más malala yupj mwalá way lal. Pjü yupj yom jos mo'o jil jis la püt'üs. Mpes locopyaya más malala tepyala yomen püna lal. Püna lapanen pjaní way p'in tüpü'ü jupj jos mo'ó. Nin p'iyá ca nsem judiopian quina patja jilal —tjevele Jesús—. Malala yupj.

Jesús pajal quelel liji jupj discipulopan.

(*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*)

⁴⁶ Jesús newa véletsja yupj jis lal. Pülücj ne'aj tjtatja tjepjyacañ. Newa véletsja na, jupj jamay tjac' wa. Tjiquil wa Jesús jatjaypan. Pje'á lejeñtsja. Quelel javeleptsja jupj lal. ⁴⁷ Pjaní way ne'aj tjtatja popé tjevele Jesús lal:

—Jemay pje'á toñca. Ne'aj lejeñ wa jipj jetjaypan. Quelel javelepj jipj lal.

⁴⁸ Jesús tjevele jupj lal:

—¿Tsjan nujola nun? ¿Pjacj ne napj namay? ¿Pjacj ne napj mpülücpán?

⁴⁹ Jesús mos ne'aj teca'caná jupj discipulopan nt'a. Tjevele:

—Niná napj namay jin p'iyá napj lal. Niná napj mpülücpán jin p'iyá. ⁵⁰ Dios napj Mpapay tsjun po'ó. Dios jos jin lajay, napj natjaypan jinwá yupj, napj nta'apan jinwá yupj, namay jinwá yupj napj lal —nin tjevele Jesús.

Pülücj pjyacañ Dios velá. Nepénowa nin lajay, nepénowa ma lajay jupj vele jin.

(*Marcos 4.1-20; Lucas 8.4-15*)

13 Nin jawas p'iyá Jesús tjemey wo nepé. 'Üsú la nt'a tjemey jupj. Pajal la pünetsja 'üsüs. Campwílatjsja. 'Etjele jupj 'üsú la nt'a. ² Pajal pülücj 'a jis tjimyula jupj nt'a. Jupj quelel sin 'yüsa la sñjtsja. Mpes barco wama tjemey, 'etjele jupj, más 'ücj la veles yupj

jis walap'a'a. Pajal pülücj 'üsú la nt'a tjelejeñ jis la pjac. ³Pülücj sin tji'yüsa lis tjiji jupj. Lovin parábola tjevele jupj, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana Jesús tjevelá: "Yom setel sine wñetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. ⁴Mpes sine na, setel nepenowá palá tinca jümücj casá. Tsipyaya tjiqil, tjalá setel niná. ⁵Setel nepenowá pe casá palá tinca. 'Ots'ots' way 'amá 'alatsja ne'aj. Leñ way tecojo, 'amá tsjicj way p'in já'asatsja mpes. ⁶Nin mpes malala tepyala jupj. Tjejyawca na ts'iquenai. Ts'iquenaitsja jis ts'il 'amá casá way toñca mpes. ⁷Setel nepenowá jam nt'a palá tinca. Jam jis t'yüna watsja. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'inú. ⁸Setel nepénowa 'amá 'üsüs casá palá tinca. 'Üsüs tjevelañ jupj. Setel pjaní popé cien tjevelañ nepenowá. La p'a wa sesenta tjevelañ. P'a wa tréinteya tjevelañ", nin tjevele Jesús. ⁹Jesús nasa t'üc' tjevele quinam parabolás. T'üc' tjevele na, tjevele wa: "Najas pjü t'apja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé".

¹⁰Locopyaya Jesús discipulopan tjiqil jupj nt'a, la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan mpes jipj sin 'yüsa lejay parábola mpes p'in?

¹¹Jupj tjevele:

—Dios ma se 'aya pjü sin 'yüsa 'oyñ nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'üsüs niná. Ma se 'aya yupj ca sin mü'üsüs. ¹²Nun quelel nusin 'yüsa, mpes Dios ca nusin mü'üsüs la mijis ne p'a wa ca nusin mü'üsüs. Pülücj ca nusin mü'üsüs nun. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa. Pjyacañ p'in. Mpes ma ca polel sin mü'üsüs Dios mpes. Sey c'a ca la mijis jupj. ¹³Nin mpes napj sin 'yüsa lejay parábola mpes. Yupj januc, newa ma yola se palá tsjan mpes januc niná. Yupj pjyacañ, newa ma salejepj tsjan mpes pjyacañ niná. Ma sin 'yüsa. ¹⁴Tsjay püna Isaías tepyaca yupj ca nin la mijicj.

Dios p'iyá nin tjevele yupj mpes. Isaías profétatsja jupj. Jupj tepyaca jinwá jis tepyala quinam. Jupj tepyaca:

'Lovin ca mpja'aque, newa ma ca nusin mü'üsüs.

Lovin ca núcú, newa ma ca jus nlayé tsjan núcú nun.

¹⁵Gente niná ma quelel sin 'yüsa Dios jos jin,

nin jis tepyala yupj.

Jis pjat la topj jinwá yupj quinam.

Yun jatsicyacj jinwá yupj.

Ma quelel salejepj tsjan niná yupj januc.

Ma quelel sin 'yüsa pjyacañ.

Nin mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.

Mpes wa ma jus nlay tsjan niná yupj pjyacañ.

Nin mpes ma t'üc' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,

mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs jis mpalas Dios lal.'

Nin tepyaca Isaías yupj sin po'ó.

¹⁶"Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes.

Nun 'ücj nusin 'yüsa nun núcú. Nun 'ücj

nusin 'yüsa nun pjo'oqué. ¹⁷Profetapan

pülücj quelel januctsja nun núcú. Newa

ma tjunuc yupj niná. Quelel pjyacañtsja

nun pjo'oqué jinwá. Newa ma tjeppjyacañ

niná yupj. Nin p'iyatsja niyom 'üsüs Dios

lal püna tapatjá. T'üc' way niná.

¹⁸"T'apja'aque nun. Napj ca mvelé

tsjan po'o tjevelé parábola tjevelé na.

Setel sine po'o tjevelé. ¹⁹Pülücj way

pjyacañ niná cupj velecj Dios jyü'ta

po'ó. Nepénowa ma sin 'yüsa yupj pjya-

cañ. Setel jümücj casá palá tinca jinwá

yupj. Diablo jac' la ta'es yupj tjeppjya-

cañ. Mpes lovin ma lajay Dios tjevele

jin. ²⁰Gente nepénowa setel pe casá

palá tinca jinwá. Yupj pjyacañ wa Dios

tjevelá. Japon yupj. 'Üsüs jisas tjeppjya-

cañ mpes. ²¹Tsjutsj jis ts'il 'amá casá way

toñca jinwá yupj. Tsjicj way p'in japon.

Locopyaya malala se palá ca nacj. La p'a

wa malala la sejay yupj napj lal japon

mpes ca nacj. Nin tepyala na, leñ way p'a casá yola se palá yupj. Ma quelel sa coñ Dios quinam. ²² Gente la p'a wa setel jam casá palá tinca jinwá. Pjyacañ wa Dios tjevelá. Japon wa yupj. Mop'in pajal nin yola nosis casá lajay mpes. T'emel pülücj jisas wa. Yola t'emel pajal 'üsüs. T'üc' tulucj. Nin mpes lovin ma lajay Dios tjevele jin. ²³ Gente la p'a wa setel 'amá 'üsüs casá palá tinca jinwá. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Sin 'yüsa yupj. Yupj nin lajay Dios tjevele jin. Yupj 'üsüs pajal; setel sine, cyojo, velañ jinwá yupj. Nepénowa cien velañ jinwá. Nepénowa sesénteya velañ jinwá. Nepénowa tréinteya velañ jinwá —nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacañ mpes.

Nepénowa ma t'üc' javelepj Dios po'ó.

²⁴ P'a parábola tjevele Jesús, sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tjiji 'oyñ nyuca liji Dios nosis casá. Jesús tjevele: "Ts'ac' pjaní yom setel 'üsüs sínetsja jupj moma nt'a. ²⁵ Püste na pjü way tjijinañ yom wo nt'a. Tjijinañ na, jupj enemigo tjac'. Tsjutsj malala sínetsja jupj, yom trigo sine nt'a. Tsjutsj malala sine na, tjemey. ²⁶ Locopyaya tecyojo wa trigas. Ts'ituju jupj. Tecyojo wa tsjutsj malala. ²⁷ Yom jomezopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj: 'Jipj setel 'üsüs sin jipj myama nt'a. ¿Tsjan mpes tecyojo tsjutsj malala?' ²⁸ 'Napj enemigo nin la tjiji ca nacj', tjevele yomen. Jupj jomezopan la tji'üy: '¿Ncu jyas pyoqjuecj tsjutsj malala?' ²⁹ 'Ma najas', tjevele jupj. 'Nun poqjué na tsjutsj malala, nun ca mpoqjué wa trigas ca nacj. ³⁰ Más 'üc' 'a mulú ca jis nt'ünüs quinam. Ne'aj velañ jacutj na, napj ca mvelé namozopan jis lal: Mwalá way ca mpoqjué tsjutsj malala. Pjü 'a mulú 'a mulú ntsu'pá mü'ümú. Locopyaya nca'á wa trigas. Chiquero mo'o mpa'tá', nin tjevele niná yomen." Jesús tjevele ca nin nsem wa gente jis lal.

Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú nt'a.

(*Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21*)

³¹ Jesús parábola p'a wa tjevele sin la 'üsüs jis la jay. Ninana tjevelá: "Napj ca mvelé tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal. Mostaza setel jinwá ca nsem. Yom setel niná sine 'amá mo'ó, jupj sine nt'a. ³² Mostaza setel tsjicj way pajal. Más tsjicj way jupj la p'a setel jis lal. Locopyaya tecyojo, t'yüna jupj. Más püné tepyala jupj la p'a tsjutsj jis lal. Campanya toñca tepyala jupj, mpes tsipyaya jiquil, tsintsil lajay mostaza pjwel nt'a. (Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal)", nin tjevele Jesús.

³³ Jesús p'a wa parábola tjevele wa, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana tjevelá: "Napj ca mvelé tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal. Levadura jinwá ca nsem. Quepj levadura tyá'atsja. Harina medida cont'e lal la süpjütj la tjiji jupj, pan la tjiji. Levadura mpes pjü jis t'yüna harinas. Nin p'iyá ca nsem nosis Dios si jütüta jis lal", tjevele Jesús.

³⁴ Parábola p'in tjevele jupj, pülücj 'a jis tjimyula jis lal. Pues pjü sin 'yüsa lis tjiji, parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji jupj. ³⁵ Pajal püna profeta pjaní tjevele Jesús ca nin la mijis. Jupj tjevele: "Parábola mpes ca sin mü'üsüs lis mejay napj.

Püna ma sin tji'yüsa, niná ca sin mü'üsüs lis mejay quinam. Dios nosis la tjiji na mpe, ma sin tji'yüsa niná." Nin tepyaca jupj Jesús po'ó.

Jesús tjevele tsjan po'o tjevele parábola pjaní tjevele na.

³⁶ Gente pülücj way pjyacañtsja Jesús tjevelá. Jupj sin tjejyama t'üc' tjevele na. Wa mo'ó tjemey. Jupj discipulopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj:

—Ma qjuisin tji'yüsa tsjan po'o tjeve-
len, parábola tsjutsj malala mpes tjeve-
len na. ¿Tsjan qjuisin 'yüsa lejaj jipj
parábola niná lal?

³⁷ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Parábola tjevelé, napj mpes p'iyá
tjevelé niná. Nosis casá patja mpes wa
tjevelé. Napj setel sin jinwá lejaj. Napj
p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.
³⁸ Nosis napj namama jinwá. Dios jat-
jampan setel 'üsüs way jinwá. Diablo jos
jinwá lajay, tsjutsj malala jinwá yupj.
³⁹ Diablo napj ne'ennemigo jupj. Jupj
tsjutsj malala sine jinwá liji. Nasa quelel
cyawaja na nosis, nasa vyala jinwá. An-
gelpan vyala jacutj jinwá.

⁴⁰ "Parábola tjevelé na, tjeveletsja
yupj japocj tsjutsj malala. Ja'üm, tjevelé
napj. Nin p'iyá ca nsem nosis casá, no-
sis quelel cyawaja na. ⁴¹ Napj p'iyá niná
Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca sin
majam napj angelpan, ca tsji' la mijicj
napj mpes. Yupj ca lis ncoyecj pjü malala
lajaj. Yupj malala lajay mpes, la p'a
wa malala quelel lajay wa. Angelpan ca
pjü lis ncoyecj yupj. Malala lajay ma ca
mpatjam napj jyütütj nt'a. ⁴² Angelpan
ca na'aj la nts'iyacj yupj 'awa püné nt'a.
Ne'aj pajal yümücj ca la mpuyucj. Jis wis
ca jas nqui'licj, pajal nepé vyaja mpes.
⁴³ 'Üsüs witjacj p'in 'üsüs ca mpatjam pa-
jal. Sin majawaques yupj, lots'ac' jyawca
jinwá jis Papay Dios jyü'ta nt'a. Najas
pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj
tjevelé —tjevele Jesús.

Dios pajal quelel la qjuisiji.

⁴⁴ Jesús p'a wa parábola tjevele wa
yupj jis lal, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana
parabolas:

—Yom pjaní t'emel pülücj yus tjinyuca
'amá 'alá. Jus tjinyuca na, niswa tyoca
t'emel. Tjemey. Pjü vender la tjiji jupj
tyá'atsja. Jupj pajal 'ücj jostsja nin la
tjiji mpes. T'emel mpes jaylacj la tjiji
jupj moma, t'emel já'asa nt'a. Nin p'iyá

liji Dios jupj jatjampan jis lal —tjevele
Jesús—. Pajal quelel la siji yupj.

⁴⁵ P'a wa parábola nin p'iyá tjevele wa
Jesús. Tjevele:

—Yom pjaní tjemey, pe la tepyala,
pe 'üsüs yustapj. Jupj pe 'üsüs yustapj
vender liji, pú'ütsja jupj. ⁴⁶ Pe pjaní pajal
'üsüs justa jus tjinyuca jupj. Pülücj jay-
lactsja pajal. Mpes yom wo nt'a tjemey.
Jupj pjü way vender la tjiji jupj tyá'atsja.
T'emel mpes jaylacj la tjiji niná pwen.
Nin wa liji Dios jupj jatjampan jis lal —
tjevele Jesús—. Pajal quelel la siji yupj.

Malala lajay ma ca mpatjam Dios lal.

⁴⁷ Jesús p'a wa parábola tjevele yupj
jis lal, sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa
lis tjiji pülücj 'a si mulú Dios jatjampan
jis lal. Ma pjü ca mpatjam jupj lal. Jesús
tjevele:

—Niyom jis ataraya püné na'aj la ts'i
'üsú püné casá, cjul jis la tjilil. Yupj lajay
jinwá liji Dios nosis casá. Niyom pülücj
pje'á la coy cjulun. Cjul nepénowa 'üsüs,
nepénowa malala. ⁴⁸ Ataraya pit'a na,
'üsú la nt'a la locjocj. 'Atjalapj yupj. Cjul
'üsüs way japüntüpj quilíyú mo'ó. Malala
witjacj na'aj la ts'i yupj. ⁴⁹ Nin wa ca
nsem nosis quelel cyawaja na —tjevele
Jesús—. Malala lajay 'a mulú majatjum
'üsüs witjacj jis lal. Angelpan ca ncul. Ca
pje'á la ncoyecj malala lajay 'üsüs witjacj
mpe. ⁵⁰ 'Awa püné mo'o ca la nts'iyacj
malala witjacj. Ne'aj ca pajal la mpuyucj.
Jis wis ca jas nqui'licj pajal nepé vyaja
mpes —tjevele Jesús.

⁵¹ Jesús jis la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ncu nusin tji'yüsa pjü?

—Qjuisin tji'yüsa —tjowelepj yupj.

⁵² Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun nepenowá solejé Dios tjijyü'tá
pajal püna. Nun nusin tji'yüsa wa napj
nin po'ó quinam. Nasa nusin tji'yüsa
'onin nyuca liji Dios. Mpes 'ücj sin 'yüsa
lojí manas. Yom pülücj tya'a jinwá nun.
Yom tya'a pül way, seyasa way tya'a wa.

Nin wa nun nepenowá. 'Ücj sin 'yüsa lojí püna tjowelepj. 'Ücj wa sin 'yüsa lojí niná napj velé —tjevele Jesús.

**Ma quelel lajaytsja Jesús,
jupj püna tüpü'ü nt'a.**

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³Parábola niná pjü way t'üc' tjevele na, tjemey nepé Jesús. ⁵⁴Püna tüpü'ü nt'a tjemey. Sin tji'yüsa lis tjiji ne'aj tapatjá judiopian 'a si mulú nt'a. Yupj pajal yólatjsja Jesús 'üsüs tjevele mpes. Yuwá jis la tjü'üy:

—¿Tsjan mpes pajal selé yom niná? ¿'Oyn nyuca pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá? ⁵⁵Jupj popay silla líjitsja, cjan líjitsja la p'in. Jupj popay cupj popa p'iyá p'in. Jupj jamay María p'in. Jupj püné tulucj. Selecj wa jatjaypan jis lá. Pjaní wa Jacobo ló, p'a wa José ló, p'a wa Simón ló, p'a wa Judas ló. ⁵⁶Jesús to'opan qui'á patja wa cupj qjuis la. ¿Tsjan mpes jupj pajal selé? —nin tjowelepj yupj.

⁵⁷Nin mpes ma jisastsja Jesús. Ts'a tji'in jupj la. Nin mpes Jesús tjevele yupj jis la:

—Nun ma nujisas napj velé, napj nun jis la tüpü'üs mpes. Nin lovin profetapan jis la. P'a nt'a patja jisas profeta vele Dios mpes. Jupj pü'ü nt'a p'in ma quelel japon jupj pajal 'üsüs. Nin p'iyá jupj wo nt'a —tjevele Jesús.

⁵⁸Yupj ma japontjsja Dios jas tjejyama jupj. Mpes jupj ma pülücj 'üsüs la tjiji yupj nt'a. Pjaní way p'in 'üsüs la tjiji ne'aj, yom p'in ma polel lijá.

**Judiopian jis jepa tji'yü'na
Juan el Bautista.**

(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

14 Jesús ne'aj já'asatsja na püna tüpü'ü nt'a, Herodes tjapjaca wa Jesús po'ó. Herodes jépatsja Galilea mo'ó. ²Herodes tjevele jupj mozopan jis la: “Jesús ne Juan el Bautista p'iyá. Napj

nola Juan jas tjijyünsa, niswa la püt'üs. Nin ca nacj. Nin mpes 'ücj 'üsüs liji Jesús, yom p'in ma polel liji jinwá”, tjevele jupj.

³Püna Herodes tjijyü'ta jis la tjilil Juan. Tjijyü'ta la tsupapj, la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Nin jostjsja Herodías. Ts'i 'inyatsja pajal Juan la. Nin mpes Herodes tjijyü'ta niná. Herodías Herodes vosastsja jupj. Herodes jatjay Felipe jats'om waytsja jupj, Herodías. ⁴Herodes ne'aj tjemya'na jupj. Mpes Juan lovin véletsja jupj la: “Malala Dios la jipj vymas myanun”. ⁵Herodes quelel 'yü'natsja Juan el Bautista, newa ma la tjiji. Lecj jéyatsja jupj la p'a wa judiopian jis la. Judiopian topontjsja Juan el Bautista profeta jupj. Herodes lecj jéyatsja ca yupj ts'i mi'inacj, jupj cü'ü'nas na. ⁶Locopyaya p'a año tepyala Herodes. Fiesta la tjiji jupj. Fiesta mpes Herodías jucucus bailar la tjiji yupj jis la nuc. Herodes 'ücj jostjsja tsjücjüim bailar la tjiji mpes. ⁷Mpes Herodes tjevele jupj la:

—Jipj le mon, mya 'a ca. Dios pjoca napj velé.

⁸Tsjücjüim tjevele:

—Nca'an ma 'en Juan el Bautista jay pjucj. Plato püné mo'o nca'an.

Jamay tjevéljetsja 'ücj le moná niná, mpes nin tjevele tsjücjüim. ⁹Aplijila tepyala Herodes. Ma quelel líjitsja niná; tsjücjüim la tjemyoná mpes la tjiji la p'in. Jupj nasa tjevele jupj 'ücj la 'ayas jupj la tjemyoná. Tjevele wa Dios tjapjaca jupj tjevelá. Pülücj tjepjyacañ niná. Yupj nasa tjiquil watsja, Herodes pülücj jis la las la tjiji mpes. Nin mpes Herodes tjijyü'ta tsjücjüim jos jinwatsja ca nsem. ¹⁰Tjijyü'ta mwen taná la jocj Juan el Bautista cawilta mo'ó. ¹¹Tucutj jupj jay pjucj plato püné mo'ó. Tucutj, tja'ayapj tsjücjüim. Tsjücjüim nt'ya, tje'yaya jamay.

¹²Locopyaya Juan discipulopan tjiquil, jis la t'as Juan jüp'üy. 'Amá jul tüpüntüpj jupj. Nin la tjajay na, tjil, tjowelepj Jesús lal niná tepyalá.

Jesús pülücj way jis tje'yaya jis la las.

(*Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14*)

¹³Jesús tjapjaca na niná Juan po'ó, jusapj tjemey jis wa cjuwá nt'a. Barco mpes tjemey jupj 'üsú na'aj po'ó. Pajal pülücj jus nlay jupj tjemey, mpes yupj patja mpe tjil Jesús quelel jámatsja nt'a. Jis tsjam mpes tjil yupj. ¹⁴Jesús ne'as tjemey na 'üsú la nt'a, tjinyuca pajal pülücj ne'aj jájtatsja jus la nuc. Jesús pajal jólatsja yupj mpes. Po quelel jis capj p'yá'satsja jupj. Yupj nepenowá malala jisastsja. Jupj jis tji'yü'sa lis tjiji.

¹⁵T'awaná Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj:

—T'awaná quinam. Sin tje'yama yupj quinam, ne'aj ca mal jis wa nepénowa lejeñ nt'a. Ca ve jaylacj la mijicj yupj, nlajacj.

¹⁶Jesús tjevele yupj jis lal:

—Ücj wa jalá qui'á. Nun p'iyá jis ma'ayá nlajacj yupj.

¹⁷—Pansas cínquiya p'in tya'acj cupj. Cjul mat'e p'in tya'acj —tjowelepj yupj.

¹⁸—Nca'á ma 'e —tjevele Jesús.

¹⁹Pjü jis tjijyü'ta jis la 'osos tsjutsj lejeñ nt'a. Nasa 'atjalapj na, Jesús pan cínquiya nt'ya. Nt'ya wa cjul mat'eyá. Tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Dios lal tjüwüi' ve tje'yaya mpes. T'üc' tjevele na, la tjelepta taná pansas. Jis tje'yaya discipulopan. Yupj pjü jis tja'ayapj wa tsjutsj casá tjatjá.

²⁰Yupj pjü way t'üc' tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala. Ma polel pjü tjalá yupj. Pjü way ma pjü tjalá, discipulopan quiliyú mo'o t'olon. Quiliyú dóceya tipit'a pan tsjictjacj lal, cjul tsjictjacj lal. ²¹Jesús pajal 'üsús la tjiji, mpes niyom cinco mil

t'üc' tjalá jupj jis tje'yaya popé. Nequem tjalá wa, tsjictjacj tjalá wa.

Jesús 'üsú casá tjuwine.

(*Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21*)

²²Pjü t'üc' tjalá na, Jesús jis tjijyü'ta jupj discipulopan jis la winin yupj jis barco mo'ó. 'Üsú na'aj po'ó sin tje'yama, jupj quelel jámatsja nt'a. Jesús jostsja yupj mwalá ca mal jupj lal, jupj la p'a wa sin tje'yama nas. Mpes tjil yupj. ²³Pjü sin tje'yama na, neven po'ó tjemey jupj jusapj, Dios lal la veles. Püste tepyala na, jusapj já'asatsja jupj. ²⁴Jupj discipulopan pajal campa jájtatsja 'üsú casa'á. Barco mo'o jájtatsja yupj custjay. Malala jis tepyala, ne ma polel jiltsja yupj. 'Üsú pajal lo pjets'epjets'e. Pajal yümücj po yácatsja barco po'ó. Lüpjú püné jis wala séjetsja, ne nin. ²⁵Pústetsja custjay. Nasa quelel jyawca na, Jesús tjac' yupj nt'a. 'Üsú casá wínetsja jupj. ²⁶Discipulopan jus tjunuc na, lacj tje'yapj pajal. Tjunuc 'üsú casá tjuwine p'in. Ma salejeptsja Jesús jupj.

—Tep'e cjües wine —tjowelepj yupj.

La tupuyupj yupj, lacj tje'yapj mpes.

²⁷Leñ way Jesús tjevele yupj jis lal:

—Ücj nujisas t'as. Napj ne p'in winis.

Po ma locj tje'yá nun.

²⁸Pedro tjevele jupj lal:

—Nejepa, ne jim p'iyá, tjevele napj ca mis 'üsú casá.

²⁹—Was jipj —tjevele Jesús.

Mpes Pedro palá tjac' barco mpe. 'Üsús casá wínetsja Jesús nt'a. ³⁰Jupj sin nin lecj tje'yá jupj, Pedrú. Tjinyuca pajal yümücj jas tjelyapjünú lüpjüs, mpes lecj tje'yá jupj. Nasa 'üsú pwila quelel jámatsja.

—Nejepa, ncapj tjep'ya'sa —tjevele jupj.

³¹Leñ way Jesús jupj mos ntjüi'le. Jas tjijyünsa.

—Tsjicj way p'in pyon jipj napj lal —tjevele Jesús Pedro lal—. ¿Tsjan mpes

ma pyon jipj napj 'ücj nin lejaj jipj mpes? —tjevele.

³²Manas wama tjil barco mo'ó. Barco wama tjil na, lüpjú 'üt'ün nasa tepyala.

³³Barco mo'o tjátjá yólatsja pajal püné Jesús, jupj 'üsüs la tjiji mpes. Palá nipi'tjiñ Jesús wolap'a'á. Tjowelepj:

—T'üc' way jipj Dios Jatjam.

³⁴'Üsú na'aj po'ó ne'as tjil. Genesaret lottsja ne'aj, yupj tjil nt'a. ³⁵Niyom ne'aj tapatjá ne'as tjunuc Jesús. Mpes pjü jis wala tjowelepj ne'aj way p'in tapatjá. Tjowelepj Jesús tjac'. Mpes yupj tucuman pjü malala jisas ne'aj way p'in tapatja sin popé. ³⁶Topon Jesús 'ücj si 'ü'sa liji. Pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas malala jisas po la 'otj jupj jas quip la nt'a. Quelel po la 'otsja jupj jas quip la nt'a la p'in, jis la 'ü'süs. Pjü way jas quip po la tjo'otj, pjü way jis tji'yü'sa yupj.

Malala yola na, malala wa lajay, mpes malala nsem yupj Dios lal.

(Marcos 7.1-23)

15 P'a jyawca na niyom nepénowa tjiquil Jesús nt'a. Jerusalén mpe tjiquil yupj. Yupj nepénowa fariseopan, nepénowa Moisés popel sin 'yüsa lajaytsja. Yupj la tjü'üy Jesús lal:

²—¿Tsjan mpes jipj discipulopan ma lajay judiopan püna tapatja tjüjütütj? Jipj discipulopan quelel jalá na, yupj ma jis mas japatsj judiopan lajay jinwá.

³Jesús ma jis wala tjevele yupj la tjü'üy mpes. Jupj niná jis lal tjevele:

—Nun p'in ma lojí Dios jyü'ta jinwá. Nun quelel nin p'iyá lojí püna tapatja la tjajay jinwá. ⁴Dios tjevele: "Üsüs la müjñ nun jis papay lal, nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal.' Dios tjevele wa: 'Nun ma ca mvelé nujisas malala jis mpalas nupopay, nun sejamay. Nun popa nin vele, nun ca mü'ü'ná jupj, malala tjevele mpes.' ⁵Nun ma nin p'iyá jü'tú, Dios tjevele jin p'iyá.

T'emel cjuwá nupopay, nun sejamay ca nacj. Nun cjuwá tulucj. Nun welé 'ücj ma 'oyá yupj jisas. Nun welé nun popa pjaní 'ücj vele yupj jis lal: 'Ninana napj nats'a'á ma ca nu ma'ayá. Nasa tjevelet-sja ninana ca ma'ayá Dios mpes.' ⁶Nun welé 'ücj ma 'üsüs liji jupj popay mpes, niná tjevele na. Nun niná welé na, ma nin nujola Dios tjüjütütj. Nun quelel lojí judiopan püna tjüjütütj p'in. ⁷Nun welé nun p'iyá 'üsüs lojí; mop'in nin, nun 'üsüs lojí tulucj. Isaías t'üc' way tjevele nun mpes pajal püna. Profétatsja jupj, Isaías. Dios mpes tjevele jupj. Jupj tjevele Dios tjevelá nun po'ó. ⁸Ninana tjevelá: 'Gente niná 'üsüs javelepj napj nin po'ó, Newa ma quelel la najay yupj.

⁹Yupj javelepj napj püné, newa ma lajay napj najas jinwá. Yupj sin 'yüsa lajay gente jajütütj p'in, napj velé jin sin 'yüsa lajay tulucj.' Nin tjevele Dios nun po'ó —tjevele Jesús.

¹⁰P'a wa pajal pülücj jätjatsja Jesús ne'aj p'in. Jupj tjevele ncul yupj. Tjiquil na, jupj tjevele yupj jis lal:

—Tjapja'aqué napj velé. Nusin tjü'üsüs niná. ¹¹Yom ma malala nsem Dios lal ve lama 'yonsa mpes. Lampe pyacj mpes p'in, yom niná malala nsem Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹²Locopyaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj jupj lal:

—Fariseopan ts'a 'in jipj lal, niná tjevelen mpes. ¿Ncu selen?

¹³Jesús tjevele:

—Yupj ma javelepj Mpapay Dios velé. Niná yupj javelepj lol jinwá Mpapay lal. Jupj ca mpoqjues lol niná. Nin liji pjü malala javelepj jis lal. ¹⁴Ma nin nujola t'as yupj javelepj mpes. Yupj ma polel sin 'yüsa lajay Dios mpes. Yun tulucj jinwá yupj. Yun tulucj ma polel jacacan p'a wa. Yom jun tulucj cyacaná yom p'a wa jun tulucj, manas ts'entuna mo'o palá jis ntüncüs ca —nin tjevele Jesús.

¹⁵Pedro tjevele jupj lal:

—Jipj tjevelen: lampe pyacj, malala. ¿Tsjan qjuisin 'yüsa lejaj jipj parábola niná lal?

¹⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—¿Ncu ma wa nusin 'yüsa nun? ¹⁷ Ve jalá na, jis col mo'o jama p'in. Locopyaya na'aj la ts'i jis pwi mpe. Nin mpes nin velé nun malala tulucj Dios lal nun lojá mpes. ¿Ncu ma nusin 'yüsa niná? ¹⁸ Malala nyuca javelepj, malala nyuca yola wa. Malala javelepj mpes, malala yupj Dios lal. ¹⁹ Yupj malala yola, mpes nin p'in yola yupj. Malala yola, mpes wa sa 'ünan la p'a. Malala yola, mpes wa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Mpes wa nequem lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Yupj malala yola, mpes nin. Nin mpes wa niyom ne'aj jamanun tsjücjüimpan, tjewyayii tulucj. Nin mpes wa pequeñ. Nin mpes wa la tsuwil. Nin mpes wa pajal malala javelepj la p'a po'ó. Yupj malala yola, mpes nin lajay. ²⁰ Niná lajay na, te jinwá yupj Dios lal. Malala tulucj Dios lal yupj ma lajay judiopan lajay jinwá, jis mas japatsj na —nin tjevele Jesús.

**Judío tulucj pajal
tepyona Jesús 'üsüs.**

(Marcos 7.24-30)

²¹ Jesús tjemey nepé. Campa way 'in tjemey judiopan patja mpe. Jupj tjemey nt'a Tiro po'o patja ne'aj p'intjsa, Sidón po'o patja ne'aj p'intjsa wa. ²² Ne'as tjemey na, quepj tjac' la nüjüsü jupj. Judío tuluctjsa jupj, quepan. Jupj Canaán mpe 'eseptsja. Judiopan tulucj patja mpe tjac', ne'aj p'in patja mpe. Niná quepj li piyutjsa, tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jipj ne niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá. Malala ntepalá. Ncapj tjep'ya'sa. Lapanenpan patja napj ncucus jos mo'ó. Newa pajal malala lajay ncucus lal —nin tjevele quepan.

²³ Jesús ma lal tjevele jupj lal. Nin mpes Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a, la tjomon jupj lal:

—Tje'yaya jupj le moná. Jas tjejyama jupj. Newa la cjiüpepé jac', newa li piyú.

²⁴ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Mpapay Dios nin tjejyama judiopan nt'a p'in. Yupj ne leñ jis tjevvala, oveja jinwá.

²⁵ Jesús nin tjevele na, quepj ninana p'iyá tjac' jupj nt'a. Palá nipi'tje Jesús wolap'a'á. Tjevele:

—Nejepa, ncapj tjep'ya'sa.

²⁶ Jesús tjevele quepj lal:

—Judiopan Dios ts'uyupj. Napj 'üsüs lejaj yupj mpes. Yupj yuts'a'á ma polel la 'ayas la p'a. Nin p'iyá tsjictjaj jis ve ma polel la 'ayas yupj jis tsjiyó —nin tjevele Jesús.

²⁷ Quepj tjevele jupj lal:

—T'üc' tjevelen. Nin velé p'in, ve tsjictjaj nepenowá palá tinca wo juts'a'á lyaja mpe. Niná 'ücj wa jalá tsjiyó witjacj —tjevele jupj. (Jupj quelel véletsja Jesús 'ücj wa se p'a'sa jupj.)

²⁸ Jesús jupj wola tjevele:

—Jipj pajal pyon napj lal. Nin ca nsem jipj la tjemyon jinwá.

Jesús nin tjevele na p'in, tji'yü'sa quepj jucucus.

**Jesús gente pülücj jis tji'yü'sa
la tjiji. Pajal pülücj
jis tje'yaya jis la las 'ots'ipj.**

(Marcos 8.1-10)

²⁹ Jesús tjemey nepé. 'Üsü püné la nipj tjemey, 'üsü niná Galilea ló. Locopyaya tucuc' popa viyá tjemey, tsjicj way p'in. Ne'aj 'etjele jupj. ³⁰ Ne'aj tjá'asa na, pajal pülücj tjiquil jupj nt'a. 'A jis tjiyula jupj nt'a. Lal tjiquil wa ma polel jil nepenowá. Nepénowa yun tulucj jis lal tjiquil wa. Nepénowa jis mas cjuwá jis lal tjiquil wa. Jis tsjam cjuwá nepenowá jis lal tjiquil wa. Nepénowa ma polel javelepj jis lal tjiquil wa. La p'a wa pa-

jal pülücj malala jisas jis lal tjiquil wa yupj. Tüpüntüpj yupj 'amá 'alá Jesús wolap'a'á; jupj jis tji'yü'sa la tjiji yupj. ³¹ Ne'aj 'a jis tjimyula tjunuc nin tepyala. Tjunuc ma polel javelepj 'ücj javelepj jis tepyala. Tjunuc jis mas cjuwatsja, jis mas seyasa jis tepyala yupj. Tjunuc jis tsjam cjuwá, jis tsjam seyasa jis tepyala yupj. Ma polel jiltsja, 'ücj jis la winin jis tepyala. Yun tulucj 'ücj januc jis tepyala. Pjü jis tji'yü'sa mpes gente ne'aj tjatjá pajal nin yólatsja Jesús 'üsüs la tjiji mpes. Nin mpes 'üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, jupj ne israelpan jis Dios.

³² Locopyaya Jesús tjevele ncul jupj discipulopan. Niná jupj tjevele yupj jis lal:

—Nola napj yupj mpes. Ts'ac' cont'e nasa qui'á jatja napj lal. Teczyawaja nasa yupj jis ve. Napj ma quelel sin jyam yupj, laja secj custjay. Jis capj nt'ajas ca nacj jümücj nt'a.

³³ Jupj discipulopan tjowelepj:

—Wa cjuwá qui'á. Cjuwá ca'aj mpe jis la t'as pansas yupj t'ücj jis la las mpes. Pajal pülücj way yupj.

³⁴ Jesús jis la tji'yüya:

—¿Nol to'á nun pansas?

—Siete —tjowelepj yupj—. Cjul tsjictjacj pjaní way p'in tya'acj wa.

³⁵ Jesús jis tji'yü'ta gente jis la 'osos 'amá 'alá. ³⁶ Nin la tjajay na, jupj nt'ya wa pansas sieteyá, cjul nt'ya wa. Tjevele Dios lal tjüwü'i jupj tje'yaya jis la las. T'ücj tjevele na, tjelepta pansas, la tücüeme wa cjulun. Niná jis tje'yaya jupj discipulopan jis la 'ayas ne'aj jatjá. Yupj pjü jis tja'ayapj pansas popé, cjulun popé wa. ³⁷ Pjü yupj tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala. T'ücj tjalá na, newa jätjatsja pan popé, cjul popé wa. Mpes discipulopan quiliyú mo'o t'olon pan tsjictjacj, cjul tsjictjacj wa, ma pjü tjalá. Quiliyú noypan siéteya tipit'a la tjajay pan mpes,

cjul mpes wa. ³⁸ Nasa tjalá niyom pajal pülücj. Cuatro miltsja yupj. Nequem pülücj tjalá wa. Tsjictjacj pülücj tjalá wa discipulopan jis tja'ayapj popé. ³⁹ T'ücj tjalá na, Jesús sin tjejyama yupj. Tjil na, barco wama tjemey. Magdalá po'o tjemey jupj, barco mpes.

Nepénowa la tjomon Jesús pajal 'üsüs ca la mijis yupj jis la nuc.

(*Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56*)

16 Niyom tjiquil Jesús nt'a, nepénowa fariseopan, nepénowa saduceopan. Ma topon Dios mpe tjac' jupj, mpes la tjomon jupj ca 'üsüs la mijis, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca sin mü'üsüs ncu Dios jas tjejyama jupj, tjowelepj yupj.

² Jesús tjevele yupj p'iyá 'ücj ca jus cülayecj pjacj ne jupj. Ninana tjevelá: “Nun quelel solejé ncu cus cjol nsem yayá, nun 'ücj lo palá nucú tsjun po'ó. Nenéyawa je way tsjun po'ó t'awaná. Mpes nun welé cus cjol nsem yayá. ³ Nenéyawa je way tsjun po'ó püstapj, te toñca 'ots'ipj. Mpes nun welé majawus ca yacjaj. Nun 'ücj lo palá nucú tsjun po'ó. Niná 'ücj lojí la p'in. Nun welé nun quelel nusin 'yüsa Dios po'ó. T'ücj tulucj. Ma nusin 'yüsa tsjan mpes 'üsüs tepyala quinam nosis nt'a. ⁴ Nun quina potjaqué malala pajal. Nun welé Dios jatjampan nun, newa nun ma quelel lojí jupj. Nun ma quelel lojí Dios jos jin. Nun lo moná napj 'üsüs la mejay, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs Dios nin tjejyama, welé nun. Ma ca la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios nun ca nucú. Püna Jonás lal la tjiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. (Jonás profeta waytsja jupj püná)”, nin tjevele Jesús.

Niná tjevele na, tjemey yupj mpe.

**Jesús jos jupj discipulopan 'in
jajamapj, la p'a ma yus ntsawilicj.**

(Marcos 8.14-21)

⁵ Jesús 'üsú na'aj po'ó tjemey jupj discipulopan jis lal. Pansas cjuwá tjlil yupj, discipulopan. Yo' tepe'e jis la cutj. ⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—In t'ajama. Po ma jisas t'as fariseopan jis levadura. Ma wa jisas t'as saduceopan jis levadura. Yupj jis levadura malala pajal.

⁷ Jupj discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yuwá p'in jis la tji'üy tsjan mpes nin tjevele jupj. Tjowelepj: “Cupj ma teque'acj pansas. Nin mpes nin tjevele ca nacj.” ⁸ Jesús seletsja nin tjowelepj yuwá. Mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun tsjicj way p'in poné napj lal. ¿Tsjan mpes nin nujola cjuwá pansas? ¿Tsjan mpes nin welé? ⁹ ¿Ncu ma nusin 'yüsa napj 'ücj wa nu 'ya nun nujos? ¿Ncu ma nujola tepyala napj 'ücj jis tje'yá jis la las niyom cinco mil? Pansas cinco p'in tya'actsja; napj la tjejay t'üc' tjalá yupj pjü. ¿Ncu ma nujola tepyala yupj ma polel pjü tjalá? Nun quiliyú mo'o t'o'nó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nuyo' tepe'e nol quiliyú tipit'a pan tsjictjacj mpes? ¹⁰ ¿Ncu ma nujola tepyala p'a jyawca na napj tje'yá jis la las niyom cuatro mil? Pansas siete p'in tya'actsja; napj la tjejay t'üc' tjalá yupj pjü. Niswa ma polel pjü tjalá yupj. Nun quiliyú mo'o t'o'nó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nuyo' tepe'e nol quiliyú tipit'a pan tsjictjacj mpes? ¹¹ Napj ma nin veletsja pansas po'ó. Ma nin nólat-sja pansas mpes. ¿Tsjan mpes ma nusin 'yüsa niná? Napj nin tjevelé 'in t'ajama. Po ma jisas t'as fariseopan jis levadura. Ma wa jisas t'as saduceopan jis levadura. Yupj jis levadura malala pajal —nin tjevele Jesús.

¹² Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan jus nlaytsja jupj ma véletsja

levadura po'ó, yupj jis pansas lajay mpes. Jupj nin véletsja fariseopan sin 'yüsa la-jaytsja mpes, saduceopan sin 'yüsa la-jaytsja mpes wa. Yupj sin 'yüsa lajay levadura jinwá. Yupj 'ücj yus tsuwil la p'a wa.

**Pedro tjevele Jesucristo niná
Yomen Dios jas tjejamá.**

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Jesús ne'as tjemey Cesarea Filipino po'o patja nt'a. Ne'as tjemey na, jupj la tji'yüya jupj discipulopan jis lal:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas? Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá.

¹⁴ Yupj tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías, püna tüpü'ü p'iyá. P'a wa javelepj jipj Jeremías, püna tüpü'ü wa. Nepénowa javelepj jipj p'a profeta püna tüpü'á. Püna 'i tipü'í, niswa püt', nin javelepj gentas.

¹⁵ Jesús nin p'iyá la tji'yüya wa discipulopan jis lal.

—¿Ne nun? —la tji'yüya jupj—. ¿Pjacj ne napj jin welé nun?

¹⁶ Simón Pedro jupj wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquec. Jipj ne Dios Jatjam, Dios ne pü'ü lovin —tjevele jupj.

¹⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—Dios pajal 'üsüs la tjiji jipj mpes. Yom p'in ma jin tji'yüsa la tjiji niná. Napj Mpapay tsjun po'o pü'ü, jupj ne jin tji'yüsa la tjiji niná. Jipj Simón, Jonás jatjam jipj. ¹⁸ P'a wa lyá le t'a jipj mpes quinam. Pedro lyá nsem wa quinam. Pe jinwá jipj, mpes nin lyá jipj quinam. Napj 'os wa pe püné jinwá. Pülücj ca mponec napj lal, ca mpatjam Dios lal. Napj nin lejay ca nin nsem. Diablo jas tjiyocj tulucj ca nsem yupj jis lal. Newa ca mpatjam yupj napj lal. ¹⁹ Napj ca mya

'a jipj ca 'ücj mvelen p'a jis lal napj mpes. Jipj velen napj mpes llave jinwá ca nsem. Nepénowa ca mponecj jipj velen. Yupj ca 'ücj la winin Dios jyü'ta nt'a. Nepénowa ma ca mponecj. Mpes ma ca polel la winin Dios jyü'ta nt'a. Jipj ca 'ücj mvelen ncu malala la tjajay napj lal japon. Jipj nin velen nosis nt'a, Dios ca nin p'iyá mveles wa tsjun po'ó. Jipj ca 'ücj mvelen wa ncu malala la tjajay tulucj. Jipj nin velen nosis nt'a, Dios ca nin p'iyá mveles wa tsjun po'ó —nin tjevele Jesús Simón Pedro lal.

²⁰T'üc' tjevele na, Jesús jis tjijyü'ta jupj discipulopan ma jis la veles la p'a lal jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopian.

Jesús tjevele jupj ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(Marcos 8.31–9.1; Lucas 9.22–27)

²¹Pedro nin tjevele Jesús niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. Niná tjevele na, Jesús 'üsüs way tjevele jupj discipulopan jis lal tsjan ca mpalas jupj lal. Püna ma pjü tjevele. Quina 'üsüs way tjevele niná neneyawá. Tjevele Dios jostsja jupj ca mim Jerusalén nt'a, ca pajal malala mpalas jupj ne'aj. Tjevele niyom nepénowa ca malala la mijicj jupj lal ne'aj. Co'müypan ca nin la mijicj, sacerdote noypan 'ots'ipj, Moisés popel sin 'yüsa lajay 'ots'ipj. Tjevele yupj ca mü'ü'nacj jupj. Tjü'ünan na, ca jas müjünsüs ts'ac' cont'e tepyala na. Niswa ca mpü'üm, tjevele jupj.

²²Pedro ma jostsja niná ca mpalas Jesús lal, mpes jas tjan tjemyana jupj, cus tjeve'le. Tjevele:

—Ma ca nin mya palas jipj. Dios ca cyapj mp'a'sas.

²³Pedro nin tjevele na, Jesús la nujuya, jupj wola tjevele:

—Jutja napj mpe. Satanás jinwá velen. Jipj jyas napj ca malala la mejay. Jipj ma

jele Dios jola jinwá. Yom p'in jola jinwá jele jipj.

²⁴Niná tjevele na, Jesús tjevele wa jupj discipulopan pjü way jis lal:

—Nun popa quelel ncapj cyoñca, ma ca nin la mijis jupj p'iyá jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz po'ó ca ma pats'. Malala ca mpalas wa jupj, ncapj cyoñca mpes. Jupj ca jas mü'üsüs napj mpes. ²⁵Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj yupj japon tulucj napj lal. Yupj ma ca mpatjam Dios lal. Nepénowa nca'liñ napj lal japon mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal. ²⁶Nepénowa pülucj jatatj nosis nt'a, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Nawa ma polel patja, mpes 'üsüs jis tepyala tulucj pülucj jatatj mpes. Ma polel jaylacj lajay mpatjam Dios lal. ²⁷Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca niswa ncuwis p'a jawas. Tjacuwis na, pjü ca nucucj napj pajal püné, Mpapay jinwá. Napj angelpa ca ncapj ncoñcocj. Tjacuwis na, napj ca jis ma'ayá pjü gente yupj la tjajay mpes. Nepénowa 'üsüs la tjajay, mpes napj ca jis ma'ayá tsjan 'üsüs way. Nepénowa malala la tjajay, mpes ca jis capj ntül. Mpes más 'ücj nin lajay Dios jos jin quina. ²⁸Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun popa nepenowá ca nucú napj cuwis Jepa la 'osos, nun ma taca'liqué na p'in. Nawa potjaqué p'in, napj Jepa ca nsem. T'üc' niná —tjevele Jesús.

Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.

(Marcos 9.2–13; Lucas 9.28–36)

17 Ts'ac' séisiya tjejyawca na, Jesús tjemey Pedro lal, Jacobo lal wa, Juan lal wa. Juan niná Jacobo jüpülüct-sja. Yupj jis lal tjemey joc' campanya toñca nt'a, tucuc' pacá nt'a. Yupj yulupjana way p'in tjil. ²Ne'aj tjatja na, Jesús

p'a casá justa tepyala tjunuc yupj. Jupj wola pajal jaw tepyala lots'ac' jinwá. Jupj jas quip pajal pje way tepyala wa. Jas quip jaw tepyala wa, pajal pje way mpes. ³Nin tepyala na, nepé lay tepyala wa Moisés. Elías lay tepyala wa. Yupj manas profetapan püna tapatjá. Jesús lal javeleptsja.

⁴Pedro tjevele Jesús lal:

—Nejepa, po 'üstis qui'a jyatjaquecj. ¿Ncu jyas ts'epjel cónt'eya sin müjünsú nun mpes? Pjaní way jipj mpes ca nsem, pjaní wa Moisés mpes ca nsem, pjaní wa Elías mpes ca nsem.

⁵Pedro newa véletsja na, leñ way mol palá tjac' wa yupj capá nt'a. T'asiyú tóñcatsja. Jas jawtsja molon. Nepé vele pjaactsja mol mpe. “Niná napj Natjam —tjevele—. Quelel lejay jupj. Pajal 'ücj najas jupj lal. Tjapja'aque' jupj velá”, nin tjevele mol mpe.

⁶Niná tjepjyacañ na, discipulopan jis wala 'amá 'alá tjo'onsopj. Pajal lacj tjeypaj yupj. ⁷Nin la tjajay na, Jesús tjac' yupj nt'a. Po lis tje'yot'a jupj.

—Nusin tjüjünsú —tjevele—. Po ma locj tjejá.

⁸Viyá tjunuc na, leñtsja la p'a. Jesús p'in jus tjunuc. ⁹Yacjaya joc' mpe palavin tjiquil. Yupj palavin jiquiltsja na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Ma ca mvelé p'a jis lal nun tjunucú quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca ma pats', locopyaya ca nin müjünsú la püt'üs. Niswa nin tjiyyünsú na, 'ücj lo veles nun tjunucú joc' mo'ó —niná nin tjiyyü'ta Jesús.

¹⁰Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal:

—Cupj pyonecj jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. ¿Tsjan mpes la p'a javelepj Elías mwalá way ca ncuwim niná Jepa Püné lal? Nin javelepj Moisés popel sin 'yüsa lajay —nin tjowelepj yupj.

¹¹—T'üc' way jupj mwalá way ncuwim Jepa Püné lal —tjevele Jesús—.

Dios Popel tjevele jupj pjü ca 'ücj la mijis Jepa Püné jac' mpes. ¹²Nasa tjac' jupj. Yupj ma sin tji'yüsa jupj ninana p'iyatsja Dios Popel tjevele ca ncuwim. Malala la tjajay jupj lal, yupj jisatsja jinwá. Nin p'iyá ca malala la mijicj napj lal, napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.

¹³Nin tjevele na, jupj discipulopan sin tji'yüsa jupj véletsja Juan el Bautista po'ó. Juan el Bautista p'iyatsja niná Dios tjevele ca mwalá ncuwim Jepa Püné lal.

Jesús pje'á jas tjejyama lapanen tjamacjas jos mpe.

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴Joc' 'alá mpe tjiquil na, niswa tjiquil la p'a discipulopan tjtatja nt'a. Ne'aj gente pajal pülücj lejeñtsja wa yupj jis lal. Ne'as tjiquil na, yom pjaní tjac' Jesús nt'a. Tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á.

¹⁵—Nejepa, cus tjep'ya'sa natjam —tjevele—. Pajal malala jos. Jun jyu'ya jin liji jupj lovin. Po 'in malala tepyala jupj. La pülücj 'awa mo'o tje'yaca jun jyu'ya mpes. 'Üsüma tje'yaca wa la pülücj.

¹⁶Napj jupj lal tjacuwis jipj discipulopan nt'a. Yupj ma polel 'yü'sa lajaytsja jupj —nin tjevele yomen Jesús lal.

¹⁷Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma poné napj lal. Malala nujola pajal. Pajal püs way li nuc nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam. Lowa, lal nculá jupj jatjam.

¹⁸Tjac' na, Jesús cus tjeve'le lapanen, yom jatjam jos mo'o já'asatsja. Mpes pje'á tjac' tjamacjas jos mpe. Leñ way 'ücj jos já'asatsja tjamacjas. ¹⁹Yacjaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a, p'a leñtsja na. La tjiü'üy:

—¿Tsjan mpes ma polel pje'á jas tjejyamacj lapanen niná?

²⁰Jupj jis wala tjevele:

—Nun tsjicj way p'in poné napj lal. Nin mpes ma polel lojitsja nun. Tsjicj way p'in cüponé, mostaza setel tsjicj way

jinwá, pjü way 'ücj la cüjî. 'Ücj cüwelé mim joc' 'alá. 'Ücj cüwelé: 'Jutja p'a nt'a'. Ne nin ca nsem nun tjowelé jinwá. T'üc' way niná. ²¹ Nin p'in velé, lapanenpan nepenowá pajal costa way sin jam. Nintsja niná. Más 'ücj lo moná Dios lal ca 'ücj jas majamá. Ts'ac' pjaní ma ca nlajá, Dios lal ca mvelé p'in. Ma nin lojí, ma ca mim —nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(*Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45*)

²² Jesús newa wínetsja Galilea mo'ó jupj discipulopan jis lal. Jawas pjaní tje-jyawca na, jupj tjevele yupj jis lal: "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la mijicj napj lal yupj jisas jinwá. ²³ Ca ma 'ü'nacj, locopyaya ts'ac' cont'e na ca nin müjünsüs la püt'üs niswá", nin tjevele jupj. Nin tjevele na, pajal 'aplijila jis tepyala jupj discipulopan.

Jesús impuesto jaylacj la tjiji.

²⁴ Jesús tjemey Capernaum nt'a jupj discipulopan jis lal. Ne'as tjemey na, niyom nepénowa tjiquil Pedro nt'a. Yupj niyom nenem impuesto jaylacj jata'epj Dios wo mpes. Yupj la tjü'üy Pedro lal:

—¿Ncu ma impuesto jaylacj liji Jesús, jupj ne jin 'yüsa liji?

²⁵ —Jaylacj liji jupj —tjevele Pedro.

Pedro wo nt'a tjemey, yupj tapatja nt'a. Tjac' na, Jesús tjevele jupj lal, Pedro ma tjevele na p'in. Tjevele:

—Jepapan nosis nt'a se jütütj impuesto jaylacj jata'epj gente jatatj mpes, yupj moma jatatj mpes wa —nin tjevele Jesús—. ¿Ncu jele jepapan sejatjampan p'iyá jaylacj lajay niná? ¿Ncu jele p'a wa p'in jaylacj lajay impuesto mpes? ¿Oyn jele jipj? —tjevele Jesús.

²⁶ Pedro jupj wola tjevele:

—P'a wa p'in jaylacj lajay niná yupj jata'epj.

—Nin —tjevele Jesús—. Jepapan se-jatjampan ma jaylacj lajay impuesto.

(Jupj quelel véletsja jupj 'ücj wa ma jaylacj líjitsja. Jupj Dios Jatjam, ne nin.) ²⁷ Jupj tjevele:

—Mop'in ca jaylacj la mijicj. Ma jaylacj lijicj, yupj ca yola nsem cupj ma qjuisas Dios wo. Jutja jipj 'üsú püné nt'a. Jipj anzuelo 'üsüma tjevvala. Ca nts'icjun cjulun. Mwalá way cjul ts'icjucj jipj, jupj lala ma'aptan. Lala mo'o ma'ajam ca t'emel c'a. Niná t'emel t'üc' nsem impuesto jaylacj mpes. Niná ca jis ma'ayan napj jaylacj lejay mpes, jipj jaylacj lejay mpes wa —nin tjevele Jesús Pedro lal.

Ne nin la tjiji niná.

Jesús tjevele pjacj püné nsem jupj Jepa pyala na.

(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

18 Yacjaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. La tjü'üy pjacj yupj popa más püné ca nsem Dios jyü'ta nt'a. ² Jesús tjevele ncuwim tsjicj way. Jupj discipulopan culupwen nt'a tjijyünsa jupj. ³ Nin la tjiji na, Jesús tjevele:

—Nun ma 'üsüs way nujola. P'a casá nujola t'as, Dios jos jinwá. Tsjictjacj jinwá t'as nun. Nun ma lojí niná, nun Dios si jütüta popa nsem tulucj. T'üc' way. ⁴ Nun popa pjaní pajal tsjicj jin jola jupj p'iyá, tsjicj niná jinwá, jupj más püné ca nsem Dios jyü'ta nt'a. ⁵ Gente pülücj nin jinwá patja, yupj tsjicj niná jinwá. Najas nun ma nujola noypan nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí yupj jilal napj mpes. 'Üsüs lojí na yupj jilal, t'üc' way 'üsüs lojí napj lal. ⁶ Malala lajay yupj jis lal, malala nin Dios lal. Tsjictjacj nepénowa japon napj lal. P'a wa nin liji ne tsjictjacj nenem malala nyuca lajay, malala pajal ca nsem jupj lal, nin la tjiji mpes. Más 'üsüs way nsem jupj mpes, la p'a pe püné 'utsu'pa mwen po'ó, ca 'üsü püné mo'o la nts'iyas jupj, mpa'is.

⁷ "T'üc' way nepénowa malala nyuca lajay. Yupj lajay mpes la p'a quelel malala nyuca lajay wa. Malala ca jis mpalas pajal, yupj nin lajay. Pajal malala ca mpalas wa nosis nt'a yupj malala lajay mpes. ⁸ Po ma malala la müjÍ. Nun quelel malala lojí numos mpes, ma la müjÍ. Nujola t'as numos cjuwá jinwá. Numos t'ü, na'aj la tocoyé jinwá nujola t'as. Más 'ücj numos cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala numos mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a, nun malala la tjüjÍ mpes. Ne'aj pwe lovin. Nun quelel lowú, malala la müjÍ, ma la müjÍ. Nin p'iyá nujola t'as nutsjom cjuwá jinwá. Más 'ücj nutsjom cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala nutsjom mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a. ⁹ Nun quelel malala lojí nun núcú mpes p'in, ma ca núcú niná. Nujun tulucj jinwá nujola t'as nun. Nujun t'ü, na'aj la tocoyé jinwá nujola t'as. Más 'ücj nujun pjaní cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala nujun mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Dios pajal quelel liji tsjictjacj.

(Lucas 15.3-7)

¹⁰ Jesús tjevele wa:

—Po ma nujola t'as tsjictjacj 'üsüs tulucj, yupj tsjicj way mpes. Dios sin jyama yupj jis angelpán, jis majamacj tsjictjacj. Niná angelpán Dios pü'ü nt'a patja. Januc Mpapay Dios lovin, jupj ne tsjun po'ó pü'ü. Mpes nun ca jus cülayé Dios quelel liji tsjictjacj. [¹¹ Ma sa coñ Dios, leñ jinwá yupj Dios lal. Napj jis capj p'yacj mpes ca 'üsüs nsem yupj Dios lal ne ca mpatjam jupj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.]

¹² Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji pjü gente. Ninana tjevelá:

—Yom pjaní oveja ciéneya si manuna ca nacj, pajal pülücj. Oveja pjaní way

tjemey, leñ tjevyala. Mpes yom niná ca mim, ca la mpalas oveja leñ tjevyalá. Oveja noventa y nuéveya ne'aj lyawuñ ca nacj joc' 'ala'á, tsjutsj jalá nt'a. Pjü way lejeñ mpe ca mim yomen. ¿Ncu ma t'üc' way ca nin la mijis niná? ¹³ Jupj jus tjinyuca na oveja leñ tjevyalá, pajal 'ücj jos nsem jupj. T'üc' way niná. Más 'ücj jos nsem oveja niná mpes, la p'a noventa y nueve jis lal. Noventa y nuéveya ma leñ jis tjevyala yupj. ¹⁴ Nin wa Nupopay tsjun po'ó pü'ü lal. Jupj ma jos tsjicj pjaní leñ mvalas. Ma jos malala mpalas. Jupj jos pjü way ca jupj lal mpatjam —nin tjevele Jesús.

Nun ca mvelé nun jis pülücpan jis lal yupj malala la tjajay mpes.

(Lucas 17.3)

¹⁵ Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Napj mpes japon nun jis pülücpan napj mpes. Jipj pyülücj pjaní malala liji jipj lal ca nacj. Malala la tjiji na, jutja jus núcun jisapj p'in. 'Üsüs way tjevele jupj lal tsjan niná jupj malala lijá. Nun p'in nuseya mat'e ca mvelé. Jupj ca jola mpalas jupj malala la tjiji ca nacj. 'Üsüs ca la mijis quinam, mpes nun nusey manas wa ca quelel la müjÍ niswá. ¹⁶ Jupj ma quelel pjoca jipj velen ca nacj, mpes jipj ca mim p'a wa lal jupj nt'a. 'Ücj wa mat'e jis lal mim jupj nt'a. Yupj ca mpjacañ jipj pyülücj velá. Yupj ca 'ücj mvelecj jipj t'üc' way velen. Dios ts'uyupan ma polel la pon pjaní p'in vele. 'Mát'eya javelepj yupj tjejpjyacañ, 'ücj jis la pon. Cánt'eya 'ücj jis la pon wa. Manas jipj lal jil, yupj ca mvelecj wa malala la tjiji lal. Yupj ca mvelecj yupj jisas wa jupj ca 'ücj la mijis.' ¹⁷ Jupj newa ma quelel pjoca nin la tjejay na, jipj ca mvelen niná Dios ts'uyupj jis lal. 'A jis tjimyula na mvelen ca. Yupj p'iyá ca mvelecj jipj pyülücj lal, jupj malala nyuca liji mpes. Jupj ma quelel pjoca

yupj javelepj, Dios ts'uyupj ca mvelecj ma yupj popa jupj quinam. Ma pyona jinwá ca nsem jupj jipj lal. Jipj jele nsem jupj pecj jinwá, impuesto jaylacj jata'epj jinwá.

¹⁸ Nun 'ücj wa ca mvelé ncu malala nyuca la tjajay p'a wa. Nun nin welé nosis casá, nin p'iyá Dios ca mveles tsjun po'ó. Nun 'ücj wa ca mvelé ncu malala nyuca la tjajay tulucj. Nun nin welé nosis casá, nin p'iyá Dios ca mveles tsjun po'ó. T'üc'. ¹⁹ Nin p'iyá niná: nun p'in nuseya mat'e nujola pyala nin p'iyá lo moná Dios lal, jupj ca nu ma'ayas nun lo moná. Mpapay Dios tsjun po'o pü'ü ca nu ma'ayas nun lo moná nosis casá. ²⁰ Mat'e, cont'e 'a si mulú napj mpes, napj 'os wa yupj jis lal. Nin mpes ca nt'anquecj Dios lal la mon —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

Lovin perdonar la müjí nun sejatjampan.

²¹ Yacjaya Pedro tjac' Jesús nt'a. Tjevele Jesús lal:

—Nejepa, ¿la nol perdonar la mejay napj natjam, jupj malala la nijá? ¿Ncu la siéteya 'ücj perdonar la mejay jupj?

²² Jesús tjevele jupj lal:

—La siéteya tulucj. Jipj lovin ca perdonar la mijin jipj jetjam —nin tjevele Jesús.

²³ Jesús parábola tjevele wa Pedro lal. Jas tj'yüsa la tjiji Dios jos ncupj lovin perdonar lijicj la p'a wa. Ninana nin tjevele:

—Napj ca mvelé 'onin ne nin liji Dios jupj jyü'ta lal. Jepa püné po'ó ca mvelé napj. Dios liji wa jepa püné niná jinwá. Jepa püné quelel seletsja nol leveltsja jupj jomozopan jupj lal. Jostsja ca jaylacj la mijicj quinam. ²⁴ Nin mpes jupj vele watsja jomozopan jis lal. Nasa nin lajaytsja na, mozo pjaní lal jiquil watsja jupj nt'a. Mozo niná level pünetsja. Peso mil-lón quinceya leveltsja jupj lal. ²⁵ Mozo

ma polel jaylacj la tjiji, ma tje'yaya. Nin mpes jepa tjijyü'ta jupj jomozopan ca vender la mijicj mozo niná. Esclavo ca nsem jupj. Tjevele ca vender la mijicj wa jupj jats'om, jupj juts'uyupj 'ots'ipj, pjü way jupj tya'a watsja 'ots'ipj. T'emel ca jaylacj mpalás level mpes. ²⁶ Mozo pajal la tjemyona jepa ma ca nin la mijis. Tüic' jin tjá'asa jepa wolap'aá. La tjemyona: 'In la ntjinucú. Tülü way ca jaylacj la mejay pjü.' ²⁷ Nin tjevele na, jupj jepa pajal jólatsja jupj mpes. Tjevele ca perdonar la mijis level mpes. Tjevele 'ücj la winin.

²⁸ "Mpes tjemey mozo niná. Tjemey na, mozo niná tjinyuca mozo p'a wa. Niná leveltsja mozo mwalá way lal. Jupj level pjaní waytsja p'in. Mozo mwalá ntjüi'le jupj mwen po'ó. Tjevele level lal: 'Jaylacj la mijin jipj level napj lal', ²⁹ Jupj level tjevele: 'In la ntjinucú. Tülü way ca jaylacj la mejay'. ³⁰ Mozo mwalá ma jostsja. Jepapan nt'a tjemey. T'ya tjevele la p'a ma jaylacj la tjiji level. Tjiquil, ntj'liñ level líjitsja mpes. Cawilta mo'o tjo'onsopj jupj. Tjowelepj ne'aj ca mpü'üm jupj, pjü way jaylacj la tjiji nas. ³¹ La p'a wa mozopan tjunuc nin tepyalá. Pajal 'apli-jílatsja mozo mwalá ma perdonar la tjiji ma'ajapj. Tjil yupj jis jepa nt'a, pjü tjowelepj tepyalá. ³² Jepa püné tjevele ncuwim mozo mwalá. Tjevele jupj lal: 'Malala jipj pajal. Jipj pajal la tjemyon napj lal, mpes tjevelé ca perdonar la mejay jipj level mpes. ³³ ¿Tsjan mpes ma nin p'iyá la tjejay jipj, mozo la p'a wa lal? Napj nólatsja jipj mpes. ¿Tsjan pjucj ma jéletsja mozo p'a wa mpes?' nin tjevele jepá. ³⁴ Jepa ts'i 'inyatsja pajal. Tjevele ca cus ntülücj mozo niná. Tjevele lovin ca cus ntülücj, pjü jaylacj la tjiji nas. ³⁵ Nun ma quelel perdonar lojí nun sejatjampan, Mpapay Dios ca nin p'iyá la mijis nun jis lal —nin tjevele Jesús.

**Dios ma jos niyom
pje'á la ts'i yupj sejats'om.**

(*Marcos 10.1-12; Lucas 16.18*)

19 Jesús teczyawaja tjevele jupj quelel véletsja. T'üc' tjevele na, tjemey jupj Galilea mpe. Niswa tjemey Judea nt'a. 'Üsú na'aj po'ó wínetsja. Niná 'üsú Jordán lotsja. ²Gente pülücj 'a jis tjimyula jupj nt'a jümücj nt'a, cus la coñ. Nepénowa yupj malala jisastsja. Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji ne'aj, jümücj nt'a. ³Fariseopan nepenowá tjiquil wa Jesús nt'a. Quelel la 'üysja jupj lal. Yupj ma jisastsja Jesús. Yólatsja yupj la 'üysja pajal costa nsem jis wala la veles. Yólatsja jupj mveles malala ca nsem judiopan jis lal. Yupj la tjiü'üy:

—¿Ncu 'ücj Dios lal yom se jamá jupj jats'om, jupj jos mpes p'in? Malala tulucj jupj jats'om ca nacj.

⁴ Jesús jis wala tjevele:

—¿Ncu ma mo'o tjewelé Dios Popel nun? Jupj Popel nin vele Dios p'iyá la tjiji gentas. 'La tjiji wa niyom, nequem, 'ücj ca mwayiñ yupj.' ⁵ Dios tjevele: 'Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo püt'üs. Ca quelel la mijis jupj. Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj.' ⁶ Nin mpes yupj mat'e tulucj, tjewyayiñ na. Pjaní p'in yupj Dios lal. Dios yugo sey pjucj po'ó tipyünta jinwá la tjiji. Dios p'iyá nin la tjiji na, gente ma polel sin tjan sin majamacj —nin tjevele Jesús.

⁷ Fariseopan tjewelepj:

—Moisés tjevele Dios tjiyü'ta püná. Jupj tjevele yom ca papel mpaques, jats'om pje'á li ts'iyá na. Papel ca mveles quepan jupj jats'om tulucj quinam. Moisés tjevele yom papel ca ma'ayas jupj, ca jas majamas jupj jats'om. ¿Tsjan mpes Moisés tjevele jupj ca 'ücj la mijis niná?

⁸ Jesús yupj jis wala tjevele:

—Nun ma 'üsüs quelel lojtsja, Dios jos jin. Nin mpes Moisés nin tjevele 'ücj jas

majamá nun sejats'ompan. Dios nosis la tjiji na, jupj ma jostsja yom nin la qjuj-jis. ⁹ Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay jis lal. Ma najas nun sejats'om so jamá. Yom se jamá jats'om, p'a lal woja ca nacj. P'a lal woja na, Dios ca jola nsem yom niná ma jats'om ne'aj mya'na. Malala lajay p'in Dios lal. Jets'om la p'a lal wine, nin mpes p'in 'ücj se jam mim —nin tjevele Jesús.

¹⁰ Jupj discipulopan tjewelepj jupj lal:

—Po 'in costa way niná la mijicj jipj tjevelen jinwá. Jipj velen yom ma polel pje'á li ts'iyá jupj jats'om, jupj jos na. Más 'ücj ma ca mwayim ca nacj.

¹¹ Jesús tjevele:

—Costa way patja niyom sejats'om tulucj. Dios jis capj p'ya'sa niyom nepenowá. Yupj 'ücj wa patja sejats'om tulucj. La p'a wa ma polel jis la jay niná. ¹² Niyom nepenowá ma quelel wyayiñ. Lovin nintsja yupj. Nepénowa malala jis tepyala jis jüp'üy, la p'a wa malala lis tjajay mpes, nin mpes ma polel wyayiñ nepenowá. Nepénowa yupj jinwá tulucj. Yupj 'ücj wyayiñ. Yupj sin nin ma wyayiñ, Dios mpes tsji' lajay mpes. Nepénowa 'ücj nin lajay napj velé jinwá. 'Ücj nin lajay, ca nin la mijicj ninam —nin tjevele Jesús.

Jesús jos tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(*Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17*)

¹³ Nepénowa tjiquil Jesús nt'a tsjictjacj jis lal. Jisastsja tsjictjacj sey pjucj po'ó ca po la mo'ot'es Jesús. Jisastsja wa jupj Dios lal mveles tsjictjacj mpes. Jesús discipulopan jis capj tjewelel tsjictjacj jis lal tjiquil mpes. ¹⁴ Mop'in 'üchtsja Jesús lal yupj tjiquil. Jupj tjevele: "Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'tú ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'ücj si jütüta yupj." ¹⁵ Jesús nin tjevele na, tsjictjacj sey pjucj po la tje'yot'a. Nin la tjiji na, tjemey ne'aj patja mpe.

Costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(*Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30*)

¹⁶ Yom pjaní tjac' Jesús nt'a. Tjevele jupj lal:

—Jipj sin 'yüsa lejay Dios mpes. ¿Tsjan 'üsüs ca la mejay napj ne Dios ca ma'ayas napj ca 'ücj mpü'üs lovin jupj lal?

¹⁷ Jesús tjevele:

—¿Tsjan mpes napj lal nla 'yüy tsjan ca la mijin pajal 'üsüs? Pjaní way p'in 'üsüs. Jipj jyas mpü'üm jupj lal, nin la mijin jupj jyü'tá.

¹⁸ Yom tjevele:

—Jupj pülücj tjijyü'ta. ¿Cana ca la mejay jupj tjijyü'tá?

Jesús tjevele jupj lal:

—'Ma ca mü'ü'nan la p'a. Niyom ma ca ne'aj manucj sejats'om tulucj. Nequem ma ca mal jis vayum tulucj jis lal. Ma ca mpequem. Ma la ntsawilin. ¹⁹ Ca 'üsüs la mijin pyapay lal, jemay lal, yupj noypan mpes jipj lal. Quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj' —nin tjevele Jesús.

²⁰ Tjamacjas niná tjevele Jesús lal:

—Pjü way niná t'üc' la tjejay jipj tjevelen jinwá. ¿Ncu pjaní way ma lejay custjay?

²¹ Jesús tjevele jupj lal:

—Pjaní way ma lejay custjay Dios jos jinwá. Jipj 'üsüs way quelel lejay Dios jos jin, jipj ca vender la mijin jipj jits'a'á pjü way. T'emel así way ca jis ma'ayan t'emel cjuwá. Jutja, ca nin la mijin. Mpes pülücj ca nt'an tsjun po'ó, Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na, ncuwim napj nt'a, ca ncapi ncoñcon. Jipj ca jin mü'üsüs napj lal —nin tjevele Jesús jupj lal.

²² Tjamacjas tjapjaca na niná Jesús tjevelá, 'aplijila tepyala. Tjemey jupj Jesús mpe. Pülücj tyá'atsja, mpes ma quelel así 'yáyatsja jupj juts'a'á cjuwá jis lal. ²³ Tjamacjas tjemey na, Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Nin lovin, pülücj jatatj jis lal. Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. T'üc' way niná. ²⁴ Nin p'iyá nin velé. Pajal costa way camello jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa ca jis mpalas —nin tjevele Jesús.

²⁵ Jupj discipulopan tjepjyacañ na niná, pajal yólatsja jupj tjevele mpes. Yupj tjowelepj: “Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, ma mpatjam Dios lal.”

²⁶ Jesús yus tjinyuca, tjevele:

—Gente yusapj p'in ma polel 'üsüs se palá Dios lal. Dios 'ücj nin liji pjü way niná yupj mpes —tjevele.

²⁷ Pedro jola tepyala tjamacjas ma quelel jámatsja jupj juts'a'á mpe, 'ücj la püt'üs Dios lal. Mpes Pedro tjevele Jesús lal:

—Ncupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal. Tjeleque cyapj la coñ. ¿Tsjan ca nt'anquecjin niná la tjijicj mpes?

²⁸ Jesús tjevele jupj lal, la p'a wa discipulopan jis lal wa:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejjamá. P'a jawasa Dios ca pjü seyasa la mijis nosis nt'a. Seyasa liji na, napj Jepa ca mo'os. Pajal püné ca nsem napj. Nun ncapi coñcá quinam, nun jepapan ca nsem 'ots'ipj, nin tepyala na. Nun jepapan dóceya nsem, israelpan jis tribu dóceya jis la jütütj. Nun ca mvelé israelpan jis lal ncu malala la tjajay nosis nt'a. Nin ca nsem nun ncapi tocoñcá mpes. T'üc' way. ²⁹ Nin p'iyá 'üsüs lejay napj lovin ncapi tocoñ jis lal. Nepénowa jil jis wa nepé ncapi jacoñ mpes. Nepénowa jil jis pülücpapan nepé. Jis papay, sejamay nepé jil nepenowá. Nepénowa jil jis ts'uyupan nepé. Nepénowa jil jis moma mpe, ncapi jacoñ mpes. Napj pajal pülücj ca jis ma'ayá nin la tjajay mpes. Pjaní way p'in tjá'asa tjil ca nacj. Napj ciéneya ca jis ma'ayá yupj pjaní

way tja'ayapj mpes. Lovin ca mpatjam Dios lal 'ots'ipj, nin ca la mejay napj yupj mpes. ³⁰Nepénowa püna p'in topon napj lal, yupj tsjictjacj ca nsem napj Jepa 'os na. Nepénowa p'a jawasa ca mponecj, noypan ca nsem yupj. Nin ca nsem pülücj jis lal —nin tjevele Jesús.

**Parábola uva lejeñ
nt'a tsji' lajay mpes.**

20 Jesús parábola tjevele wa sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tjiji 'onin ca jis ma'ayas Dios Jesucristo cus tocoñ jis lal. Ninana Jesús tjevelá:

—Napj ca mvelé 'oyñ nyuca liji Dios, jupj jyü'ta nt'a. Yom po'o ca mvelé. Yom niná 'amá püné ty'a'a, pülücj sine mpes. Dios liji yom niná liji jinwá. Niná yom mozopan jostsja jupj. Po 'in püstapj tjemey, la tepyala niyom nepenowá, jupj jomozopan nsem. Tjevele ca tsji' la mijicj jupj uva lejeñ nt'a. ²Yupj tjowelepj 'ücj ca tsji' la mijicj ts'ac' pjaní t'emel mpes, ts'ac' pjaní tsji' lajay jaylacj mpes. 'Üctsja niná yom lal. Sin tjejyama tsji' la mijicj jupj uva lejeñ nt'a. ³Yacjaya yom tjemey jis wa nepénowa lejeñ nt'a. Las nueve ca nactsja. Yom yus tjinyuca niyom nepénowa yupj lejeñ p'intjsja, ma tsji' lajaytsja. ⁴Yom tjevele yupj jis lal: 'Nun p'iyá ca nlawú wa, ca tsji' la müjñ napj uva lejeñ nt'a. Napj t'üc' way ca jaylacj la mejay nun tsji' lojí mpes.' ⁵Mpes tjil yupj tsji' jis la jay.

"Yacjaya, culupwen nt'a tjá'asa na, yom tjemey wa niswá yupj jis wa lejeñ nt'a. Nin p'iyá tjevele jupj niyom ma tsji' lajaytsja jis lal. Jupj nin p'iyá la tjiji wa las tres na, t'awaná. Sin tjejyama wa tsji' jis la jay ne'aj. ⁶Yacjaya tjemey wa niswá yomen. Ne'aj já'asa las cinco pyala na quinam. Jupj p'a wa yus tjinyuca ma tsji' lajay. Mpes jupj jis la tji'yüya yupj jis lal: '¿Tsjan mpes nun p'in lüjüquetsja, tsji' liji secj ts'ac' pjaní?' ⁷'Leñ pjacj mozo jostsja yacjaj', nin tjowelepj yupj. Yom jis

lal tjevele: 'Lowa wa nun, ca tsji' la müjñ napj uva lejeñ nt'a'.

⁸"Nasa t'yaja na, yom uva juts'a'á tjevele mozo pjaní lal. Mozo niná jépat-sja la p'a wa mozopan jis lal. Yom tjevele jupj lal: 'Tjevele ncul uva lejeñ nt'a tsji' lajay. T'emel jis tje'yaya yupj, tsji' la tjajay jaylacj. Mwalá way ca t'emel jis ma'ayan locopyaya sin tjejyam jis lal. Jis tje'yan na, ca jis ma'ayan wa mwalá way sin tjejyam jis lal', nin tjevele yom uva juts'a'á.

⁹"Niyom nepénowa t'awaná tjil, las cinco na, hora pjaní tsji' la tjajay. Mpes yupj mwalá way tjiquil, natj t'emel. Ts'ac' pjaní tsji' la tjajay jinwá natj yupj pjü. ¹⁰Yacjaya niyom p'a wa tjiquil t'emel mpes. Niyom nenem mwalá way tsji' la tjajay tjil yupj, püstapj p'in. Ts'ac' pjaní tsji' la tjajay yupj, mpes yupj yólat-sja yom uva juts'a'á más 'in pülücj way jaylacj la mijis yupj jis lal. Nin tuluct-sja. T'emel ts'ac' pjaní tsji' lajay jaylacj natj wa yupj pjü. Nin p'iyá jaylactsja. ¹¹Mpes yupj jis t'emel natj na, malala po'o javeleptsja yom uva juts'a'á lal. ¹²'Jipj locopyaya sin tjejyam niná noy-omes. Hora pjaní p'in tsji' la tjajay', tjowelepj yupj. 'Cupj ts'ac' pjaní tsji' la tjijicj cupj. Pajal vyaja pwetsja tsji' la tjijicj cupj. Mop'in jipj nin p'iyá jis tje'yan wa yupj ncupj qjuis tje'yan jin p'iyá. Malala nin', tjowelepj yupj.

¹³"Uva juts'a'á tjevele yupj popa pjaní lal: 'Najamica —tjevele jupj—, napj malala la tjejay tulucj nun jis lal. Jipj tjevelen 'ücj ca tsji' la mijin ts'ac' pjaní, ne napj jaylacj lejaysja jipj ts'ac' pjaní tsji' la tjejay mpes. ¹⁴Nt'ya jipj t'emel. Jutja quinam wya nt'a. Napj quelel jaylacj lejay watsja nin p'iyá locopyaya jas tjejyam lal; jipj lal jaylacj la tjejay jin p'iyá, nin p'iyá jaylacj lejay jupj lal. ¹⁵T'emel niná napj nt'emel. Napj 'ücj 'ya napj nt'emel napj najas jinwá. ¿Ncu ts'üis

jipj napj 'üsüs la tjejay mpes?' nin la tji'yüya uva juts'a'á.

¹⁶ Jesús teczyawaja tjevele parábola quinam. Tjevele:

—Nin jinwá liji Dios. Nepénowa lo-copyaya topon napj mpes, noypan ca nsem yupj ca nadj napj Jepa 'os na. Nepénowa püna p'in topon, tsjictjacj ca nsem napj Jepa 'os na. Dios véletsja püllücj jis lal ca yupj ncul jupj nt'a, mop'in ma jiquil nepenowá. Dios p'iyá lis t'ya pjacj mpatjam jupj lal. Pjaní way p'in lis t'ya —nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷ Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Jáamatsja na jümücj nt'a, Jesús jas tjan tjemey jupj discipulopan dóceya jis lal p'in. Tjevele yupj jis lal: ¹⁸“Jerusalén nt'a leque quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca jis ma'ayas niyom nepenowá malala la mijicj napj lal; sacerdote noypan ca nin la mijicj, Moisés popel sin 'yüsa lajay ca nin la mijicj wa. Yupj ca mvelecj napj malala la tjejay. Ca mvelecj ca ncapj ntüllücj, ma pats'. ¹⁹Mpes ca ma manucj judiopan tulucj nt'a. Judiopan tulucj ca la mpjüts'ünücj, ca ma süpücj. Ca cruz po'o ca ma valacj napj, ma pats'. Ts'ac' cont'e na, ca nin müjünsú, mpü'üs niswá”, nin tjevele Jesús.

Más 'ücj Jesús sa coñ ma püné jin yola yupj p'iyá.

(*Marcos 10.35-45*)

²⁰ Locopyaya, Zebedeo jatjampan sejamay tjac' la veles Jesús lal. Jupj jatjampan tjiquil wa yupj sejamay lal. Sejamay tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á, la tjemyona Jesús ca 'üsüs la mijis jupj mpes.

²¹ —¿Tsjan jyas? —la tji'yüya jupj.

Yupj sejamay tjevele:

—Najas natjampan jipj lal p'in majatjum, jipj Jepa jac' na. Najas pjaní wa jipj li'inyampe ma'ajam, ma'ajapi ma'ajam wa jipj nancupwepe najas. Nin la mijin, ma 'en —tjevele.

²² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé tsjan niná nun lo moná. Malala ca ma palas napj. ¿Ncu 'ücj wa nun lal ca malala nu mpalas nun, napj malala ne palá jinwá?

—Ücj wa niná cupj qjuis lal —nin tjowelepj yupj.

²³ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin ca nsem nun lal. Ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá. Newa nin, napj ma polel velé nun ca majatjaqué napj lal, pjaní wa li'inyampe, pjaní wa nancupwepe. Mpapay nasa la t'ya pjacj ca majatjum ne'aj. 'Ücj la tjiji nasa yupj majatjum nt'a —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

²⁴ Jesús discipulopan p'a witjacj jus nlay niná la tjomon yupj. Jus nlay yupj la tjomon ca noypan nsem Jesús Jepa tepyala na. Mpes la p'a wa discipulopan diéziya ts'a tji'in discipulopan mat'e jis lal. ²⁵Mpes Jesús nin tjevele ca pjü 'a jis mulus. Tjiquil na, tjevele yupj jis lal:

—Judiapan tulucj jis jepapan jajüttütj la p'a wa, yupj noypan mpes. Yupj jis auxiliapan yümücj se jütütj wa ne'aj patjá. ²⁶Nin tulucj ca nsem nun jis lal. Nun p'in nujos noypan nsem nun, ca pajal 'üsüs la müj' la p'a mpes. Yupj jis mozo jinwá nsem nun. Nin lojí na, noypan nsem nun. ²⁷Nun nujos más 'üsüs ca nsem nun pjü jis lal, ca 'üsüs la müj' lovin la p'a jis lal. Yupj jis esclavo jinwá ca nsem nun. Nin lojí na, más 'üsüs nsem nun la p'a jis lal. ²⁸Nin p'iyá lejaj napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj la p'a wa. Yupj ncapj jap'acj mpes tjacuwis tulucj. Malala jis tepyala nosis casá patja, malala la tjajay mpes. Napj ma pats' ca yupj mpes. Nin mpes yupj sin

popa pülücj ca 'üsüs nsem Dios lal —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

**Jesús jis tji'yü'sa lis
tjiji niyom yun tulucj.**

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹ Jesús ne'as tjemey watsja Jericó po'ó jupj discipulopan jis lal. Nasa jiltsja Jericó mpe. Gente pajal pülücj jupj lal jiltsja. Cus tocoñ jümücj nt'a. ³⁰ Niyom mat'e jümücj la nt'a játjatsja. Yun tuluctsja yupj manas. P'a wa jis wala tjowelepj Jesús ne'aj wa ca mim. Mpes niná manas yümücj tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis capj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá —nin tjowelepj yupj.

³¹ Pülücj way Jesús cus tocoñ sin popé jis capj tjowelet la tupuyupj mpes.

—Lyájasa t'as —tjowelepj yupj.

Más yümücj la tupuyupj:

—Qjuis Jepa, qjuis capj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá —tjowelepj yupj.

³² Jesús tyantaná. Tjevele ncul yupj. La tji'yüya yupj jis lal:

—¿Tsjan nujos napj la mejay nun mpes?

³³ —Po quelel nyucucj —tjowelepj yupj.

³⁴ Jesús pajal jólatsja yupj mpes, malala jis tepyala mpes. Po la tje'yot'a yun po'ó. Yun po la tje'yot'a na, leñ way 'ücj januc jis tepyala yupj. Yupj sa coñ watsja Jesús quinam, sin la 'üsüs yupj jupj lal.

**Jesús Jerusalén mo'o
tjemey jepa püné jinwá.**

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

21 Ne'aj way p'intsja quinam Jerusalén nt'a. Ne'as tjil Betfagé po'ó nepénowa tapatja nt'a. Jis wa ne'aj lejeñtsja tucuc' po'ó, niná tucuc' Olivos ló. Ne'as tjil na Betfagé nt'a, Jesús

mwalá sin tjejyama jupj discipulopan mát'eya. ² Tjevele yupj jis lal: “Lowa yupj jis wa lejeñ nt'a. Ne'as tjalawú na, nun ca nucú soysoy tsyu'pa toñca. Soysoy tsjicj ne'aj toñca jamay lal ca nucú wa. 'Osocté, ncumaná ma 'e manas. ³ P'a wa ca nu la mü'üyas tsjan mpes socté, monú soysoyos ca nacj. Nin vele niná, nun ca mvelé Nujepa jos yupj. Tjowelé na niná, jupj leñ way ca mvele 'ücj monú soysoyos”, nin tjevele Jesús yupj jis lal.

⁴ Nin mpes nin tepyala profeta pjani tjevele pajal püna. Ninana jupj tjevelá Dios mpes:

⁵ “Tjowelé Jerusalén nt'a patja jis lal: ‘Tjunuca nun. Nun jis jepa jac' nun nt'a. 'Üsüs jupj. Lyájasa wine. Ma le palana. Soysoy casá já'asa jama. Soysoy tsjicj casá já'asa jupj.’”

Nin tjevele profeta. Tjevele Jesús ca nin la mijis.

⁶ Discípulo manas tjil Jesús tjevele jinwá. Nin la tjajay Jesús tjijyü'ta jin.

⁷ Tucuman soysoy jamay soysoy tsjicj lal. Sin quip soysoy casá tjo'onsopj, casá lo 'osos Jesús. Casá já'asa tjemey Jerusalén nt'a, pülücj patja nt'a. ⁸ Gente pülücj sa coñtsja Jesús jümücj nt'a. Pülücj yupj sin popé jümücj po'o tapajatj yupj sin quip. Nepénowa manaca pjwel tapajatj jümücj po'ó. Nin la tjajay 'üsüs lo pal jümücj po'ó, Jesús jama nt'a.

⁹ Gente pülücj mwalá tjil jümücj nt'a. Pülücj wa cjuil tjil. Pju way yümücj la tupuyupj Jesús 'üsüs. Tjowelepj:

“Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas.

David püna tüpü'ü popa p'iyá jupj.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Tsjun po'o patja 'üsüs pjac ca mvelecj wa Jesús po'ó.”

Nin tjowelepj yupj jümücj nt'a.

¹⁰ Jesús ne'as tjemey Jerusalén nt'a. Ne'as tjemey na, pjü way Jerusalén mo'o patja javeleptsja Jesús nasa tjac'. Yupj jis la tjü'üy:

—¿Pjacj niná, jepa püné jinwá tjac'?

¹¹ Jesús cus tocoñ tjowelepj:

—Ninana Jesús. Profeta jupj. Nazaret mpe 'esepj jupj, Galilea mpe se jütütj mpe —nin tjowelepj yupj la p'a jis lal.

**Jesús ma jostsja malala la
tjajay Dios wo nt'a.**

(*Marcos 11.15-19; Lucas
19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹² Jesús wama tjemey Dios wo nt'a Jerusalén po'ó. Vender lajaytsja ne'aj jät-jatsja. Jaylacj lajay ne'aj jatja watsja. Jesús pje'á sin tjejyama jis la winin pjü way. Ma jostsja nin lajay Dios wo nt'a. Nepénowa judiopan jis t'emel vender lajaytsja romanopan jis t'emel mpes. Judiopan jis t'emel mpes p'in 'ücj jaylacj lajaytsja ne'aj, Dios wo nt'a. Jesús yus ts'eptaná yupj jis mesa. Nepénowa sipipj vender lajaytsja. Jupj yus ts'eptaná wa yupj jis banco tsjictjacj. ¹³ Tjevele: “Dios Popel vele wa Dios tjevele jupj wo po'ó. ‘Ninana nawá mpe javelepj napj lal —tjevele—. Nin ca ló nsem wosis’, tjevele jupj. Nun ma nujos niná. Nun la tjüjíf pwecapan 'a si mulú qui'á”, nin tjevele Jesús.

¹⁴ Jesús Dios wo nt'a já'asatsja na, nepénowa yun tulucj tjiquil jupj nt'a. Nepénowa ma polel lyawuñtsja tjiquil wa jupj nt'a. Jis tji'yü'sa lis tjiji. ¹⁵ Sacerdote noypan tjunuc Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay tjunuc wa. Tjepjyacañ wa tsjictjacj tjowelepj Jesús pajal 'üsüs. “Dios ca cus mp'a'sas Jesús —nin la tupuyupj tsjictjacj—. Jupj David püna tüpü'ü popa p'iyá”, tjowelepj yupj.

Sacerdote noypan ts'a 'intsja tsjictjacj nin tjowelepj mpes. Nin p'iyá niyom

Moisés popel sin 'yüsa lajay. Ts'a 'intsja wa yupj. ¹⁶ Yupj la tjü'üy Jesús lal:

—¿Ncu tjapjac' tsjictjacj javelepj?

—Tjapjacas —tjevele Jesús—. Dios Popel vele: ‘Dios la tjiji tsjictjacj 'ücj wa jis la veles Dios 'üsüs’. ¿Ncu lovin ma mo'o tjewelé niná? —nin la tji'yüya Jesús yupj jis lal.

¹⁷ Nin tjevele na, tjemey Jerusalén mpe. Betania mo'o tjemey ca majas püste mpes.

Lovin nin p'iyá pyala Jesús velá.

(*Marcos 11.12-14, 20-26*)

¹⁸ Püstapj na niswa tjac' Jesús Jerusalén nt'a. Jümücj po'o jámatsja na, vecj pé'etsja jupj. ¹⁹ Higuera tjinyuca jupj jümücj la nt'a. Higuera niná julupj 'üsüs lo pis. Jesús la tepyala julupj. Cjuwatsja jupj. Joló p'in tjinyuca. Mpes Jesús tjevele higuera lal:

—Lovin ma ca mvalas jipj quinam.

Niná tjevele na, leñ way ts'üique higuera niná. ²⁰ Jesús discipulopan tjunuc niná tepyalá.

—Po 'in leñ way ts'üique jupj, jipj tjevelen na —tjowelepj yupj.

²¹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun poné na Dios lal, 'ücj ca nin p'iyá la müjíf, napj la tjejay jinwá. Nun newa poné ca nin mpalas nun welé jinwá, 'ücj wa ca nin la müjíf higuera lal, napj la tjejay jinwá. 'Ücj wa ca mvelé joc' lal: ‘Jutja jipj 'üsüma ntolo 'üsü püné mo'ó’. Nun poné ca nin mpalas, ca nin mpalas. Ninana ne t'üc'. ²² Nun Dios lal poné na, Dios ca nin la mijis nun lo moná jupj lal. Pjü lo moná, pjü ca nu ma'ayas —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

**Judiopan jis jepapan la tjü'üy Jesús
lal tsjan mpes 'ücj si jütüta.**

(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

²³ Jesús niswa wama tjemey Dios wo mo'ó Jerusalén nt'a. Sin 'yüsa lis tjiji ne'aj 'a jis tjimyula jis lal. Newa sin 'yüsa

líjitsja na, niyom nepénowa tjiquil jupj nt'a. Yupj nepénowa sacerdote noypan, nepénowa co'müypan judiopan jis lal. Yupj la tjü'üy Jesús lal:

—¿Pjajc 'e tje'aya 'ücj nin lejaj, jipj lejaj jinwá? ¿Pjajc 'i tjüjütüta nin lejaj jipj? —nin la tjü'üy Jesús lal.

²⁴ Jesús jis wala tjevele:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Pjaní way p'in nu la mü'üy. Nun nawala tjowelé na niná, napj ca mvelé wa nun lal pjajc ntjijütüta nin lejaj. ²⁵ Ninana nu la 'yüy: ¿Pjajc tje'yaya Juan el Bautista 'ücj bautizar la tjiji? ¿Ncu Dios p'in tjijyü'ta ca nin la mijis? ¿Ncu gente p'in jisastsja ca nin la mijis jupj? —nin jis la tji'yüya Jesús.

Yuwá tjowelepj sacerdote noypan, co'müypan jis lal. Yuwá tjowelepj tsjan cüwelem jupj lal. Tjowelepj: “Cupj ma polel velecj Dios tjijyü'ta niná. Nin cüvelecj ca niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj Juan tjevelá. ²⁶ Ma wa polel velecj gente p'in jisastsja jin la tjiji Juan. Nin cüvelecj ca niná, la p'a wa judiopan ca ts'i mi'inacj cupj qjuilal. Ca malala la qjuis mijicj ca nacj. Yupj pjü way japon Juan el Bautista vele watsja Dios mpes”, niná tjowelepj yuwá.

²⁷ Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Cupj ma selecj pjajc tje'yaya Juan el Bautista jupj 'ücj bautizar la tjiji.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes napj ma wa ca mvelé nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjajc ntjijütüta napj nin lejaj —nin tjevele jupj.

²⁸ Jesús parábola tjevele wa sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa. Jupj tjevele niná sin la 'üsüs jis la jay yupj ma lajaytsja Dios jos jinwá. Ninana tjevelá:

—Yom pjaní jatjampan má't'etsja jupj. Nun ca mvelé pjajc manas popé 'üsüs la tjiji. Yupj jis papay tjemey jatjam mwalá way nt'a. Tjevele: 'Jutja, ca tsji' la mijin uva lejeñ nt'a yacjaj'. ²⁹ Ma na-

jas', tjevele jatjam. Yacjaya 'üsüs way jólatsja, mpes tjemey. Tsji' la tjiji popay tjevele jinwá. ³⁰ Locopyaya popay tjemey jatjam ma'ajapj nt'a. Nin p'iyá tjevele jupj lal. Jatjam tjevele: “Ücj napj jum tsji' lejaj”. Newa ma tjemey jupj —nintsja parabolás.

³¹ Jesús jis la tji'yüya sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa:

—¿Pjajc manas popé nin la tjiji popay jostsja jinwá?

—Jupj jatjam mwalá way —tjowelepj yupj.

Nin tjowelepj na, Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Niyom impuesto jaylajc jata'epj malala yupj. Pwecapan yupj. Newa más 'üsüs se palá yupj nun jis lal. Dios si jütüta popa 'ücj se palá yupj. Mwalá way Dios si jütüta popa se palá yupj, nun jis lal. Nin p'iyá nequem malala lajay. Dios si jütüta popa 'ücj se palá yupj.

³² Juan el Bautista tjac' nun nt'a. 'Üsüs la tjiji jupj. Nusin 'yüsa la tjiji 'oyñ nyuca 'üsüs way la cüjí Dios jos jinwá. Nun ma toponé jupj tjevelá. Impuesto jaylajc jata'epj 'ücj topon jupj tjevelá. Nequem malala lajay 'ücj topon wa. Nun tjunucú yupj 'üsüs la tjajay yupj topon na. Newa ma 'üsüs quelel lojitsja nun. Newa ma quelel ponetsja jupj tjevelá —nin tjevele Jesús.

³³ Jesús parábola p'a wa tjevele sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa. Niswa sin tji'yüsa lis tjiji yupj malala la tjajay. Ninana Jesús tjevelá:

—Tjapja'aqué p'a wa parabolás. Yom 'amá püné tyá'atsja. Uva pülücj sínetsja jupj. 'Ücj la tjiji wa uva sine nt'a. T'asiyü tjivyüü jupj. Pe jul püné tyoca, uva ca ne'aj jay majatsjacj, ca 'üsü mpalás. Ts'epjel jas tjijyünsa wa ne'aj, jomozopan ca majamacj uva sine nt'a. Nin la tjiji na, yom jis tje'yaya mo'lo jasin p'a witjacj, 'ücj la mijicj lo valas. Yupj tjowelepj ca ma'ayacj jupj, tjevya-

popé. Nin la tjiji na, tjemey yomen pajal campá. ³⁴P'a jawas uva tjevyala na, uva juts'a'á sin tjejyama jupj jomozopan uva lejeñ nt'a. Sin tjejyama jis la ta'es tjevyala popé. ³⁵Niyom ne'aj tsji' la tjajay ma quelel ja'ayaptsja tjevyala popé. Jis ntji'liñ jupj jomozopan. Pjaní way mo'o súp, jas tjam jupj. Pjaní wa tjü'ünan. P'a wa pe mpes po'o la ts'i jupj, nasa tepe'e na. ³⁶Locopyaya uva juts'a'á sin tjejyama p'a wa mozopan uva nt'a tsji' la tjajay nt'a. Pülücj sin tjejyama quinam. Niyom uva nt'a tsji' la tjajay malala lis tjajay wa yupj jis lal.

³⁷”Lovin ma tja'ayapj tjevyala popé, mpes jupj jas tjejyama wa jupj jatjam yupj nt'a. Jólatsja ca 'üsüs yola nsem jupj lal, jupj jatjam mpes. ³⁸Nin tuluctsja. Jatjam jus tjunuc na, yuwá tjowelepj: ‘Uva lejeñ nt'a jupj popay juts'a'á. Jupj juts'a'á ca nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'ünacj jupj, ne ma ca nta'es uva lejeñ nt'a. Cupj p'iyá ca nt'anquecj momas', tjowelepj. ³⁹Mpes ntji'liñ wa jupj. Pje'á la ts'i jupj sin mpe. Tjü'ünan jupj —nintsja parabolás.

⁴⁰Jesús tjevele ne'aj 'a jis tjimyula jis lal:

—Uva juts'a'á ca mim sine lejeñ nt'a. Ne'as tjemey na ¿ncu nujola tsjan ca la mijis jupj ne'aj tsji' lajay jis lal?

⁴¹—Ca jis capj ntülüs ne'aj tsji' lajay. Ca jis mü'ü'inas niná niyom malala —nin tjowelepj 'a jis tjimyula popé—. Ca jis ma'ayas la p'a wa ca 'ücj la mijicj lo valas ne'aj. Yupj ca ma'ayacj tjevyala popé jupj juts'a'á mpes —nin tjowelepj yupj.

⁴²Jesús tjevele sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa:

—Dios Popel tjevele ca nin nsem, parábola jinwá. ¿Ncu ma mo'o tjowelé niná? Nin tjevele jupj Popel:

‘Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis

pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üc' way 'üsüstsjá.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjijyünsa wosis. Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóñcatsja.

Cupj selecj Dios p'iyá la tjiji niná.

Jupj pajal 'üsüs way la tjiji.'

Nin vele Dios Popel.

⁴³”Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes. Nu tje'yaya wa 'ücj tsji' la tjüjü jupj mpes. Newa nun malala la tjüjü Dios juts'a'á lal, uva lejeñ nt'a tsji' la tjajay jinwá. Nin mpes Dios ma ca nu ma'ayas tsji' lojí jupj mpes quinam. La p'a wa ca tsji' la mijicj jupj mpes. Yupj ca 'üsüs la mijicj jupj jos jin. ⁴⁴Napj niná pe 'üsüs jinwá, napj tjevelé jinwá. Nun wosis su jünsü jinwá. Yom pe niná casá yaca, jupj malala ca mpalas pajal. Pe niná yom casá yaca na, más malala ca mpalas jupj. 'Üpjü jinwá ca mpalas jupj. Ca nin nsem ma quelel la najay jis lal —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

⁴⁵Sacerdote noypan tjepjyacañ parabolás Jesús tjevelá. Fariseopan tjepjyacañ wa. Yupj jus nlaytsja Jesús véletsja yupj sin po'ó. ⁴⁶Ma jisastsja Jesús tjevelá. Malala quelel lajaytsja Jesús lal. Ma la tjajay custjay. Lacj tjeypaj la p'a judiopan jis lal. La p'a judiopan yólatsja Jesús 'üsüs. Yupj yólatsja profétatsja jupj, Jesús.

22 Jesús p'a wa parábola tjevele sacerdote noypan jis lal, fariseopan jis lal wa. ²Sin 'yüsa la sjütsja pajal malala la tjajay yupj Dios lal. Ninana tjevelá: “Napj ca mvelé 'oyñ nyuca liji Dios nosis casá. Jepa püné po'ó ca mvelé. Dios ca la mijis niná jepa püné liji jinwá. Niná jepa püné, jatjam quelel wóyatsja quinam. Popay jostsja pülücj ncul, ca cus ncoñcoj jatjam, woya na. Lovin nin lajaytsja jis la wayis ne'aj. Mpes jepa püné pülücj la tjiji jis la las. ³Pülücj jis lal

tjevele ncul jis la las. Ve tjojon na, sin tjejjama jomozopan yupj nt'a. Tjowelepj ca 'ücj ncul quinam. Mop'in ma quelel jiquiltsja yupj.

⁴”Mpes jepa sin tjejjama jupj jomozopan p'a wa yupj nt'a. Jepa tjevele ca nin mvelecj niná: ‘Nasa 'ücj la tjejjay nu lo las. Nasa tjü'ünan vaca witjacj nu lo las. Tjü'ünan wa vaca t'ünt'ün witjacj. Pjü way 'ücj la tjejjay quinam. Nculá, cus ncoñcó natjam, jupj woja na.’⁵ Mpes tjil jepa jomozopan. Yupj jis lal tjowelepj jepa tjevele jinwá. Mop'in gente niná ma quelel jiquiltsja jepa jatjam wóyatsja nt'a. Ma quelel pjyacañtsja jepa jomozopan tjowelepj. Tjil la p'in yupj quelel jiltsja nt'a. Pjaní wa jupj sine lejeñ nt'a tjemey. P'a wa tjemey vender la mijis.⁶ P'a witjacj jis ntji'liñ jepa jomozopan. Tjowelepj jepa jomozopan malala. Jis tjü'ünan yupj. ⁷ Jepa pajal ts'i tji'ina nin la tjajay mpes. Sin tjejjama jupj militarpan niná niyom nt'a. Jis tjü'ünan yupj, jepa jomozopan tjü'ünan mpes. Yupj jis wa tjü'üm wa.

⁸”Locopyaya jepa tjevele ncul jomozopan p'a wa. Tjevele yupj jis lal: ‘Ve tjojon quinam, natjam woja mpes. Pülücj jis lal tjevelé ncul jis la las, mop'in ma quelel jiquiltsja. Malala yupj, mpes ma ca nlajacj. ⁹ Lowa nun jümücj la püné nt'a. Gente ca yus nucú jümücj nt'a. Pjü nucú, pjü jis lal ca mvelé ncul jis la las', nin tjevele jepa püné. ¹⁰ Mpes jupj jomozopan tjil jümücj nt'a. Pülücj tjunuc ne'aj. Nepénowa 'üsüsstsja, nepénowa malala. Pjü jis lal tjiquil jepa wo nt'a. Mpes pülücj wama tjil, cjuwá ca'aj cücj p'a wa jupj wo mo'ó.

¹¹”Jepa tjac' yus la nuc. Yupj pjü sin quip 'üsüsstsja, woja nt'a jájtatsja mpes. Jepa p'iyá jis tje'yaya niná pülül 'üsüs. Yom pjaní p'in ma jas tücü'pe pülül 'üsüs. ¹² Jepa tjevele jupj lal: ‘Najamica ¿'oyñ nyuca wama tjacuy, cjuwá jin quip 'üsüs? Cjuwá niná, ma polel wama cuy

qui'á.’ Myáycatsja yomen. Ma lal tjevele jepa lal.

¹³”Mpes jepa tjevele jomozopan jis lal: ‘Utsu'pa mos, tsjom 'utsu'pa wa. Pje'á la nts'iyá jupj, pajal püste nt'a. Gente ne'aj jil pajal ca la mpuyucj. Yupj jis wis ca jas nqui'licj wa', nin tjevele jepa.

¹⁴”Nin p'iyá ca la mijis Dios, jepa püné la tjiji jinwá. Pülücj jis lal véletsja ca ncul jupj nt'a, mop'in ma jiquil pülücj. Dios p'iyá lis t'ya pjacj ca mpatjam jupj lal. Pjaní way p'in lis t'ya jupj”, nin tjevele Jesús.

Jesús po 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.

(*Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26*)

¹⁵ Jesús t'ücj' tjevele na, tjil fariseopan. Ts'a 'intsja pajal Jesús lal. Yuwá p'in tjowelepj tsjan la mü'üyacj jupj lal, jupj ca malala cüveles yupj jis wala tjevele na. Jisastsja ca 'ücj la tjilil jupj, cus la tül. ¹⁶ Mpes yupj sin tjajam sejamicapan nepenowá Jesús nt'a. Sejamicapan nin p'iyá yólatsja yupj jin p'iyá. La p'a niyom jis lal tjil. La p'a wa niná 'ücj jisastsja Herodes jépatsja Israel mo'ó. 'Ücstsja yupj jis lal romanopan mpes tsji' líjitsja jupj. Ne'as tjil na Jesús nt'a, fariseopan sejamicapan tjowelepj Jesús lal:

—Cupj selecj jipj t'ücj' way velen. Sin 'yüsa lejay Dios jyütá t'ücj' way. Ma nin jele ncu jisas jipj velen. Nin p'iyá velen pjü jis lal, noypan jis lal, tsjictjacj jis lal wa. ¹⁷ Mpes cupj quelel lya 'yüyacj ncu 'ücj Dios lal jaylacj lijicj impuesto jepa romano t'e'enca mpes. ¿Tsjan jele jipj? —nin la tjü'üy yupj.

¹⁸ Jesús jus nleya yupj quelel malala lajaytsja jupj lal. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun welé nun quelel lojí Dios jos jin. Nun lu tsuwilí. ¿Tsjan mpes nla 'üyá niná napj lal? Napj selé nun ma quelel jus nlayé nla tjü'üyá mpes. Nun nujos napj malala velé. ¹⁹ Nca'á nuc t'emel impuesto jaylacj —tjevele jupj.

Mpes tucutj romano jis t'emel c'a.
²⁰ Jesús la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa?
 ¿Tsjan ló t'emel po'ó tapac? —tjevele
 jupj.

²¹ —Romanopan jis jepa jupj
 —tjowelepj yupj.

Nin tjowelepj na, Jesús tjevele yupj jis
 lal:

—Tja'ayá jepá jupj 'ücj le moná nun
 lal. Tja'ayá Dios jupj 'ücj le moná nun lal
 —tjevele.

²² Niná tjevele tjepjyacañ na, pajal
 yólatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes.
 Jupj ma malala tjevele, yupj jisastsja
 jinwá. Mpes tjil quinam Jesús já'asa mpe.

**Tecya'liñ ca sin müjünsücj,
 mpatjam niswá.**

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ Nin jawas p'iyá tjiquil wa sa-
 duceopan Jesús nt'a. Saduceopan japon
 tecya'liñ ma ca sin müjünsücj, ma ca
 mpatjam niswá. Yupj tjowelepj Jesús lal:

²⁴ —Püna Moisés tjevele tsjan niná
 Dios qjuisí jütüta. Tjevele yom pjaní
 popa tulucj pe'e, jupj jatjam mwayim ca,
 tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem
 tepe'e jats'om lal. Tepe'e juts'uyupan jin
 p'iyá ca nsem yupj, nin tjevele Moisés.

²⁵ Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom
 siéteya tapatja qui'á cupj qjuis lal. Pjü
 yupj jis sejatjampan yupj. Sejatjampan
 popa mwalá way tjowaya. Popa tu-
 lucj tepe'e jupj. Popa tuluctsja, mpes
 jupj tsiipe tjowaya tepe'e jats'om lal.

²⁶ Nin p'iyá tepyala jupj lal. Popa tu-
 lucj tepe'e wa jupj. Jupj tepe'e na, jupj
 jatjay tjowaya wa jatjam jats'om lal.
 Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. Nin
 p'iyá tepyala pjü sejatjampan jis lal.
 Pjü way tjewyayiñ quepj niná lal. Pjü
 way siéteya sin popa tulucj tecya'liñ
 yupj. ²⁷ Yupj pjü way tecya'liñ na, tepe'e
 wa quepan. Popa tuluctsja jupj lovin.

²⁸ ¿Pjacj jats'om nsem jupj, tecya'liñ sin

müjünsücj na jis la püt'üs niswá? Pjü
 way niyom siéteya tjewyayiñ jupj lal,
 tapatja na p'in —nin tjowelepj yupj Jesús
 lal.

²⁹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé Dios Popel tjevelá.
 Nin p'iyá ma solejé Dios pajal püné. Nin
 mpes ma nusin 'yüsa niná. ³⁰ Tecya'liñ
 sin müjünsücj ca, ca mpatjam niswá.
 Sin tjüjünsücj na, ma nin p'iyá lajay,
 püna la tjajay jinwá. Nequem, niyom
 niswa patja na, ma ca mwayiñ yupj.
 Angelpa Dios pü'ü nt'a patja jinwá ca
 nsem yupj. ³¹ T'ü' way ca sin müjün-
 sücj tecya'liñ, ca mpatjam niswá. ¿Ncu
 ma mo'o tjowelé Dios tjevelá jupj Popel
 mo'ó? ³² Ninana Dios tjevelá: 'Napj Dios
 Abraham lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa'.
 Cupj selecj conas pajal püna tecya'liñ.
 Selecj wa Dios tecya'liñ jis Dios tulucj.
 Patja jis Dios jupj. Nin mpes selecj yupj
 conas patja quinam —nin tjevele Jesús
 saduceopan jis lal.

³³ Pülücj way tjepjyacañ jupj tjevelá.
 Tjepjyacañ na, pajal yólatsja jupj pajal
 seletsja mpes. Pajal 'üsüs sin 'yüsa lñjitsja
 Jesús.

**Jesús tjevele cana más 'ücj jis la
 jay pjü Dios tjijyü'ta popé.**

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Fariseopan tjepjyacañ wa Jesús pa-
 jal 'üsüs jis wala tjevele saduceopan. Sa-
 duceopan ma polel malala javeleptsja
 Jesús lal. Mpes fariseopan 'a jis tjimyula.
³⁵ Niswa quelel januctsja ncu malala
 mveles Jesús. Yupj popa pjaní pajal se-
 letsja Moisés popel. Mpes jupj tjevele
 Jesús lal:

³⁶ —Dios pülücj way qjuis tjijyü'ta.
 ¿Cana más 'ücj jis la jay pjü Dios tjijyü'ta
 popé?

³⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—'Pajal ca quelel la mijin Dios, jipj
 Jepa Püné jupj. Pajal ca tsji' la mijin jupj
 mpes lovin. Lovin ca jele mpalas jupj pa-

jal 'üsüs.' ³⁸Ninana Dios qjuisí jütüta, po jos nin lijicj cupj. Ninana lijicj más 'ücj pjü way lijicj lal. ³⁹Dios jos p'a wa lijicj nin p'iyá. Tjevele: 'Ca quelel lis mijin wa ne'aj patjá. Jipj quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj.' ⁴⁰Dios po jos manas lijicj. Nin mpes tjijyü'ta pjü way jupj tjijyü'tá Moisés popel mo'ó. Nin p'iyá tjowelepj wa profetapan, cupj ca nin la mijicj —ninana Jesús tjevele fariseo lal.

**Jesucristo Jepa watsja
David püna tüpü'ü lal.**

(*Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44*)

⁴¹Fariseopan 'a mulú tjátjatsja na, Jesús tjevele yupj jis lal. Tjevele:

⁴²—Dios tjevele ca jas majamas yom pjaní jis capj la p'acj judiopian. ¿Ncu solejé Dios tjevelá yom niná mpes? ¿Pjacj jupj cocoytsja pajal püna tüpü'á?

Fariseopan tjowelepj:

—David ca jupj cocoy nsem, niná David jépatjsja pajal püna.

⁴³—T'üc' tjowelé —tjevele Jesús—. David jupj cocoy pajal püna tüpü'á. David tjevele wa ninana p'iyá jupj jépatjsja. Nin tepyaca David Dios Popel mo'ó. Dios Cjües cus tjep'ya'sa t'üc' la veles Dios mpes. Ninana David tepyacá:

⁴⁴'Qjuis Jepa Dios tjevele Nejepa lal: "Nt'i'isa jipj napj li'inyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal. Napj ca la mpalan

jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na."'

David tjevele niná Dios tjevelá. ⁴⁵Dios nin tjevele David jepa lal. Cupj selecj Jepa niná Dios ca jas majamas p'iyá. ¿'Oyn nyuca nacj David popa nacj jupj? Niná Yomen Dios ca jas majamas, pajal püné jupj David lal —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

⁴⁶Yupj pjü way salejeptsja Jesús t'üc' tjevele. Ma polel la veleltsja jupj lal. Nin jawas mpe ma quelel la 'üytsja Jesús lal. Lacj tjeypatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes yupj jis lal.

Dios jos gente t'üc' way 'üsüs lajay.

(*Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47*)

23 Jesús nasa teczyawaja tjevele fariseopan jis lal. La p'a wa pajal pülücj 'a jis tjimýlatsja Jesús nt'a. Jupj tjevele yupj jis lal quinam. Jupj discipulopan jis lal tjevele wa jupj. Ninana tjevele: ²"Ninana noyomes Moisés popel nusin 'yüsa lajay. Nu jajütütj tsjan la müjü, nin la müjü Dios jyü'ta jin. Fariseopan nu jajütütj wa yupj jinwá. Yupj yola 'ücj wa jajütütj la p'a wa Dios mpes. ³Pjü way la müjü nun yupj javelepj jinwá. Ma ca la müjü yupj lajay jinwá. Yupj p'iyá ma nin lajay yupj jajütütj jinwá. ⁴Yupj jajütütj p'a wa pajal 'üsüs jis la jay. Pajal costa way nin lajay yupj jajütütj jinwá. Nawa yupj p'iyá ma jis capj jap'acj ca nin la mijicj yupj jajütütj jinwá. Lovin ma yola p'a wa mpes. Nin fariseopan. Nin p'iyá Moisés popel sin 'yüsa lajay.

⁵"Yupj 'üsüs jin lajay la p'a januc na. Yupj jisas p'in la p'a ca yola nsem Dios quelel lajay yupj. Nin mpes Dios Popel tsjictjacj ja'onsopj 'opopa tsjictjacj mo'ó. Jis wala po'ó jatsupapj 'opopa tsjictjacj nenyawá, nenéyawa jis pjel po'ó jatsupapj. Po jisas la p'a ca nucucj 'opopa tsjictjacj. Po jisas wa la p'a wa yola nsem yupj 'üsüs, mpes más 'in püné lajay 'opopa tsjictjacj. Nin p'iyá pajal campa lajay sin quip po'o velañ. Jisas ca p'a wa ca nucucj, ca yola nsem yupj quelel lajay Dios. ⁶Pülücj 'a si mulú na jis la las, yupj quelel jatja noypan jatja nt'a. Judiopian 'a si mulú nt'a, quelel jatja co'müypan jatja nt'a. ⁷Pülücj lyawuñ nt'a, po jisas la p'a wa 'üsüs javelepj yupj jis lal, 'üsüspan jis

lal javelepj jinwá. ‘Rabbí’ javelepj jisas. Nin jisas fariseopan. Nin jisas wa Moisés popel sin 'yüsa lajay.

⁸”Malala nin. Malala nin yupj jisas la p'a wa ca mvelecj ‘Rabbí’ yupj jilal. Dios ma jos la p'a wa ca mvelecj ‘Rabbí’ nun jilal. Pjaní p'in nusin 'yüsa liji, Dios jupj. Nun pjü way nun sejatjampan, nun jis to'opan. ⁹Po ma tjewelé yom nosis casá pü'ü nupopay jupj, jupj pajal püné mpes. Pjaní p'in Nupopay. Dios p'in. Tsjun po'o pü'ü jupj. ¹⁰Dios ma jos p'a wa javelepj nun 'ücj sin 'yüsa lojí p'a wa. Pjaní p'in nusin 'yüsa liji. Jupj niná Dios tjevele ca jas majamas nucopj la p'acj. ¹¹Nun popa pajal püné, jupj mozo jinwá ca nsem p'a wa mpes. ¹²Jupj püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Jupj tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios ca püné la mijis jupj”, nin tjevele Jesús 'a jis tjimyula jis lal, jupj discipulopan jis lal wa.

¹³Jupj tjevele wa: “Malala ca nu mpalas, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. P'a wa nepenowá jisas Dios yupj jis Jepa nsem. Jisas ca 'üsüs jis mpalas Dios lal. Nun ma nujos niná. Nun lojí pajal costa way cus la coñ Dios. Nun p'iyá ma nujos 'üsüs nu pyala Dios lal. Nun lojí wa yupj ma wa polel 'üsüs se palá Dios lal.

¹⁴”Ca malala nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun pwe'qué nequem jis wa, nequem jis vayum tecya'liñ. Newa nun nujos la p'a 'üsüs jin yola nun po'ó, mpes pülücj way welé Dios lal pülücj pjyacañ nt'a. Nun nin lojí mpes, Dios ca mveles nun más malala la tjüj la p'a jilal. Más ca nucopj ntülüs pjü jilal.

¹⁵”Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas

wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun po nujos judiopan tulucj fariseopan ca nsem wa, nun jinwá. Pajal tsji' lojí ca pjaní way fariseo mpalas. Pjaní way fariseo tepyala na, nun pülücj si 'üsü lojí jupj. Niná jas tji'yüsa na, pajal malala jupj. Malala jupj Dios lal, nun jinwá. Más malala pyala jupj nun jis lal. 'Awa püné nt'a ca mim, mpem, pajal malala mpes.

¹⁶”Malala ca nu mpalas nun. Nun ma polel sin 'yüsa lojí Dios mpes. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nun nuyun tulucj jinwá. Nun welé gente Dios wo lal jurar lajay na, nun ma nin nujola ncu t'üc' javelepj yupj. Nin tulucj jurar lajay na oro lal, niná oro Dios wo nt'a ja'asá. Oro lal jurar lajay na, nun nujola más 'ücj t'üc' javelepj yupj. ¹⁷Nun ma nujola jinwá lojí. Nuyun tulucj jinwá nun. Dios wo más 'üsüs oro lal. Niná oro pajal 'üsüs Dios wo nt'a já'asa mpes p'in. Nin mpes 'ücj tulucj ma t'üc' javelepj yupj. ¹⁸Nun welé wa gente jurar lajay mesa lal, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a, nun ma nin nujola ncu t'üc' javelepj yupj. Nin tulucj jurar lajay na mesa niná casá ja'ayapj lal. Dios ja'ayapj lal jurar lajay na, nun nujola más 'ücj t'üc' javelepj yupj. ¹⁹Nun ma nujola jinwá lojí. Nuyun tulucj jinwá nun. Mesa niná más 'üsüs mesa casá ja'ayapj lal. Mesa casá ja'ayapj pajal 'üsüs mesa niná casá já'asa mpes p'in. ²⁰Nin mpes jurar lajay mesa niná lal, nin p'iyá niná yupj jurar lajay wa pjü way mesa casá já'asa lal. ²¹Nin p'iyá jurar lajay na Dios wo lal. Dios wo lal jurar lajay, nin p'iyá niná yupj jurar lajay wa Dios lal. Jupj pü'ü jupj wo mo'ó. ²²Nin p'iyá jurar lajay na tsjun po'ó lal. Tsjun po'o lal jurar lajay, nin p'iyá niná yupj jurar lajay Dios jyü'ta nt'a lal. Nin p'iyá niná yupj jurar lajay Dios lal. Jupj p'iyá já'asa jupj jyü'ta nt'a.

²³”Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun tsjicj way p'in lojí Dios jyü'ta jin. Nun tsjutsj tsjic-tjacj siná popé 'oyá Dios mpes. Pjü way diez to'á popé, pjaní way 'oyá Dios mpes. Tsjutsj cilantro jinwá 'oyá wa Dios mpes. Ajo jinwá 'oyá wa, comino 'oyá wa. 'Ücj wa nin lojí. Malala p'a wa ma lojí. Dios jos nun ca 'üsüs la müjí la p'a wa jis lal. Jupj jos nun ca jis capj mp'a'sá malala jis tepyala na yupj. Jos wa nun ca t'üc' la müjí nun welé jinwá. Ninana jupj Popel mo'o tjijyü'ta, ma la tjüjüj nun. Jupj jos nun ca nin la müjí. Niná lojí na, mop'in ca ma'ayá wa nun to'á popé Dios mpes. ²⁴Nun ma polel sin 'yüsa lojí Dios mpes. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nuyun tulucj jinwá nun. Niná nun lojí Dios mpes, tsjicj way p'in Dios lal. 'Ücj wa ma lojí niná. La p'a wa Dios tjijyü'ta jupj po jos nun ca la müjí niná. Ninana nun ma quelel lojí.

²⁵”Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala wa ca nu mpalas nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nunpan pocillo te way jinwá. Pocillo pje'á p'in so pü'í jinwá lojí nun. Plato 'ala'á p'in so pü'í jinwá lojí. Wa mo'ó pajal te custjay. Nin p'iyá nun. Lovin 'üsüs lojí la p'a januc na. Newa malala nun t'üc' way. Nun ts'üisiqué pajal. Nun malala quelel lojí, ne nin lojí wa niná. ²⁶Nun fariseopan ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nuyun tulucj jinwá nun. Nujola t'as ma ca malala la müjí. Nujisas t'as ca 'üsüs la müjí Dios jos jinwá. Ninana la tjüjüj na, t'üc' way ca 'üsüs nsem nun. La p'a wa ca nucucj nun 'üsüs lojí.

²⁷”Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa

ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun 'amá jatoc nt'a jinwá. 'Amá jatoc nt'a 'üsüs justa pje'á. Wa mo'ó 'üsüs tulucj. 'Amá 'ala'á ne'aj patja tepe'e cjüele. Jüp'üy tjamaja ne'aj pü'ü wa. 'Amá jatoc nt'a wine ma nyuca niná. ²⁸Nin p'iyá la p'a wa ma januc nun malala. Yupj januc nun 'üsüs lojí yupj nt'a. Yola nun 'üsüs Dios lal. Nin tulucj. Nun malala nujola pajal. Ma 'üsüs way lojí, nun welé jinwá. Nun ma 'üsüs way quelel lojí Dios jos jinwá.

²⁹”Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Wosis tsjicj way su jünsü profetapan püna tapatja mpes, toc patja casá. 'Ücj lojí wa püna tochtsja nt'a, 'üsüs witjacj jis p'üy patja nt'a. ³⁰Nun welé: 'Judiopan püna tapatja tjü'ünan profetapan. Cupj yupj jinwá tulucj. Ncupj püna cüpatjaqueetsja, ma ca cü'ü'nactsja profetapan', nin welé nun. ³¹Nun p'iyá welé nun yupj popa p'iyá. Yupj popa p'iyá nun, mpes nin p'iyá lojí, yupj la tjajay jinwá. Püna tapatja jis tjü'ünan profetapan. ³²Ma pjü jis tjü'ünan custjay. Mpes ncawajas la müjí nun quinam. Nun ncawajas la müjí püna tapatja malala nyuca lajaytsja.

³³”Malala nun, latsj jinwá. Nun cas-cabel sin popa jinwá. Pajal lu tsuwilí. T'üc' way Dios ca mveles nun malala la tjüjüj. Ca mveles nun ca nlawú 'awa püné nt'a, mpem, malala nyuca la tjüjüj mpes. T'üc' way ca nin mpalas. ³⁴Nin mpes napj profetapan p'a wa ca sin majam nun nt'a, ca mvelecj yupj napj mpes. Ca sin majam niyom nepenowá, yupj pajal sin 'yüsa Dios mpes. Ca sin majam wa niyom nepenowá, yupj 'ücj nusin 'yüsa lajay Dios mpes. Yupj 'üsüs ca nsem, mop'in nin, nun ma ca nujos nsem yupj. Nun ca jis mü'üná yupj nepenowá, ca jis mvalá yupj cruz po'ó. Nun pajal ca

mo'o nsüpú nepenowá. Judiopan 'a si mulú nt'a ca nin la müjí. Ca pje'á la nts'iyá yupj nun potjaqué mpe. P'a nt'a jil na, pje'á la nts'iyá wa yupj nepé. ³⁵Nin ca la müjí nun, mpes Dios pajal ca nucopj ntülüs. Püna tapatja malala la tjajay mpes wa ca nucopj ntülüs nun. Püna tapatja tjü'ünan 'üsüs witjacj, yupj 'üsüst-sja Dios lal. Mwalá way Abel tjü'ünan. Jupj 'üsüs waytsja Dios lal. Locopy-aya pülücj way jis tjü'ünan. Judiopan tjü'ünan wa Zacarías, Berequías jatjam. Nun tjü'ünan jupj Dios wo nt'a. Mesa Dios mpes ja'ayapj nt'a ne'aj p'in tepe'e jupj. ³⁶Dios ca jis capj ntülüs judiopian quína patjá pjü niná mpes. Püna tapatja la tjajay mpes wa ca jis capj ntülüs quína patjá. T'üc' way niná.

³⁷"Nun Jerusalén mo'o potjaqué, profetapan su 'ü'ná lovin. Pe lo ts'iyaná Dios sin tjejyama sin po'ó, su 'ü'ná yupj. La pülücj napj quelel lejaysja ca nun 'a nusí mulus napj nt'a. Castlyaj jupj tsjic-tjacj se t'olona, nin p'iyá quelel lejaysja nun jilal. Nun ma jisastsja lovin. ³⁸Nusin tjü'üsüs niná. Dios ma nucopj cyoñca quinam nun potjaqué nt'a. ³⁹Napj ca mis quinam nun mpe. Nun ma quelel la nojí naya p'in, ma ca nus nucú. P'a jawas p'a casá nujola ca nsem nun. Nun ca mvelé napj nin po'ó: 'Dios pajal 'üsüs ca la mijis jipj mpes. Dios mpes velen jipj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.' Niná tjowelé na, ca niswa ncuwis nun nt'a. T'üc' way ca nin nsem", nin tjevele Jesús Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal, fariseopan jis lal wa.

**Jesús tjevele malala ca mpalas
nosis nt'a jupj quelel jac' na.**

(*Marcos 13.1-23; Lucas
21.5-24; 17.22-24*)

24 Jesús tjemey quinam Dios wo mpe. Jámatsja na, jupj discipulopan tjiquil jupj nt'a. Jisastsja jupj ca nucus wosis nepenowá ne'aj. Dios

wo pjaní waytsja, wosis nepénowa Dios wo t'asiyú tjelejeñ 'ots'ipj. Pjü way Dios mpestsja. Pajal 'üsüs way yustaptsja yupj. ²Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj nyuc wosis witjacj 'üsüs way yustapj. Tjunuca wa nun. Pjü way niná ca malala mpalas. P'a jyawca na judiopian jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wo la tjajay mpes. Pjü ca na'aj la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem. Niná t'üc' way —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

³Yacjaya Jesús tjemey joc' 'ala'á, tu-cuc' Olivos ló nt'a. Jupj 'etjele ne'aj. Ne'aj p'intjsja Dios wo toñca nt'a. Jupj ne'aj tjá'asa na, jupj discipulopan tjiquil jupj nt'a yusapj. La tjü'üy jupj lal:

—¿Ona ca nin mpalas Dios wo nt'a, jipj tjevelen jin? ¿Tsjan ca la mijis Dios qjuisin 'yüsa la mijis jipj leñ way ncuwim niswá? ¿Tsjan ca la mijis Dios qjuisin 'yüsa la mijis leñ way ncawajas nosis casá pyalá?

⁴Jesús jis wala tjevele:

—In tjajama. Pülücj ca ncul, ca la nsawilicj gente jis lal. Po ma toponé yupj javelepj. ⁵Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopian. Pülücj ca mponecj yupj javelepj. Po ma toponé nun. ⁶Nun ca jus nlayé wa militarpan pülücj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa quelel la palan p'a jyawca na. Po ma locj tjejá niná tepyala na. T'üc' way ca malala mpalas nosis nt'a. Custjay ma pjü tecyawaja niná malala tepyalá. ⁷Napj quelel cuwis na, ca pülücj la mpa'nacj. Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan p'a jepapan jis militarpan jis lal. Nepénowa patja nt'a ca pjü cjuwá nsem jis la las 'ots'ipj. Pajal ca jus nquits'is nosis pülücj jun ta'á 'ots'ipj. ⁸Pjü niná ca

nin mpalas napj quelel cuwis na. Más malala ca mpalas wa nosis casá, napj cuy secj na p'in.

⁹”Niná pyala na, Dios ma jisas ca nu ntji'liñ nun nepenowá, ca malala la numijicj. Ca nin la mijicj nun ncapj coñcó mpes. Ca mü'ünacj nun nepenowá.

¹⁰Niná pyala na, nepénowa napj lal japon ma ca quelel ncapj ncoñcocj. Yuwá p'in pajal ts'a 'in ca nsem. Ca malala mvelecj yupj sejatjampán sin po'ó jepa wolap'aá, mpes jepapan ca jis ntji'liñ napj lal japon nepenowá.

¹¹La tsuwilpan pülücj ca ncul nun nt'a 'ots'ipj. Ca mvelecj yupj javelepj napj velé, mop'in la tsuwil yupj. Pülücj ca mponecj yupj javelepj. ¹²Mpes napj lal japon pülücj ca malala nyuca la mijicj. Más malala ca la mijicj püna lal. Nin mpes ma ca quelel la sajay yupj sejatjampán. Nin ca mpalas yupj jis lal. ¹³Newa ma pjü way nun sin popé ca malala la mijicj yupj lajay jinwá. Nun nepénowa ca ncapj ncoñcó custjay. Newa ncapj coñcó, Dios ca la mijis nun 'ücj ca mpatjaqué jupj lal. ¹⁴P'a wa ca mpalas wa napj quelel cuwis na. Nepénowa ca mal jun ta'á nosis nt'a. Nin p'iyá ca mvelecj nun welé jinwá. Ca mvelecj pjü jis lal pajal 'üsüs tepyala Dios 'üsüs la tjiji mpes. Ca mvelecj Dios ca müjü'tüs quinam nosis nt'a. Jun ta'á way patjá ca jus nlayecj wa niná, yupj javelepj mpes. Niná tjowelepj na jun ta'á, ca pjü way ncawajas nosis nt'a pyalá —nin tjevele Jesús.

Jerusalén pjü ca malala mpalas.

¹⁵Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nun ca nucu pajal malala nyuca la mijicj Dios wo nt'a. Nin mpes Dios wo pajal te jinwá ca mpalas Dios lal, yupj malala la tjajay mpes. Yupj malala lajay mpes wa, leñ ca nsem ne'aj Dios wo nt'a. Nin p'iyá ca mpalas Daniel tjevele jinwá pajal püna. Profétatsja jupj, Daniel. Nun mo'o welé na niná, nusin tjü'üsüs tsjan

mpes napj nin velé niná. Niná tjunucú na ¹⁶más 'ücj Judea mo'o patja ts'equeneñ, joc' mo'o ca mal. Pajal malala ca mpalas Judea nt'a. ¹⁷Judío pjaní jupj wo jay ntjom ca nacj, niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'ücj jupj leñ way ts'üequené. Ma ca pje'á la nts'iyas jupj juts'a'á jupj wo nepé. ¹⁸Jupj sine lejeñ mo'o ntjom ca nacj niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'ücj jupj leñ way ts'üequené. Ma ca wo nt'a mim jas quip lo ta'es.

¹⁹”Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj jatatj jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó. ²⁰La tjomoná Dios lal ma ca nin mpalas jive na. Más costa ts'üequenequé jive na. La tjomoná wa ma ca nin mpalas sábado na. Judiopan ma tsji' lajay sábado na. Más costa nsem ts'üequenequé sábado na. ²¹Pajal malala ca la mijicj judiopan jis lal. Más malala ca la mijicj püna la tjajay lal. Niná t'üc' la tjajay na, ma ca nin p'iyá la mijicj lovin. Judiopan pajal 'aplijila ca nsem.

²²”Mpes Dios la tjiji ma ca ts'ac' pülücj nsem niná. Jupj ma ca jis ma'ayas yupj pjü malala la mijicj, yupj jisas jinwá. Dios ma la qjuijistsja niná, pjü way 'aca'liñtsja nosis casá. Dios ma jos ca pjü nca'liñ. Jupj la t'ya nepenowá, jupj lal ca mpatjam. Yupj mpes ma ca ma'ayas ts'ac' pülücj ca malala mpalas.

²³”Malala tepyala na Judea mo'ó, nepénowa ca mvelecj Cristo tjac' quinam. Ca mvelecj: 'Tjunuca nun. Qui'á já'asa niná Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj.' Nin ca mvelecj ca nacj. 'No'ompe já'asa', ca mvelecj ca nacj. Nin javelepj nun jis lal, po ma toponé yupj javelepj. ²⁴La tsuwilpan nepénowa ca ncul. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Nepénowa ca mvelecj yupj javelepj Dios mpes. La tsuwil p'in yupj. Yupj ca quelel yus ntsawilicj pjü way. Ca quelel yus

ntsawilicj wa Dios lis t'ya jis lal. Nin mpes p'a casá ca la mijicj yupj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Jisas la p'a yola yupj noypan yupj nin lajay mpes. Dios lis t'ya ma ca mponecj yupj jilal. ²⁵ Napj nasa tjevelé ca nin mpalas. Mpes nujola tapalas niná.

²⁶ "Ma toponé yupj javelepj. La p'a ca mveles Cristo ne'aj já'asa ca nacj, jis wa cjuwá nt'a. Po ma nlawú ne'aj. Ca mveles Cristo pjo'na pülücj patja nt'a ca nacj. Po ma toponé niná. ²⁷ Napj cuwis na ca pjü jus nlayecj. Menmené la mena nt'a pjü se jawca liji, tsiquin mo'ó 'ots'ipj, t'yaja mo'ó 'ots'ipj. Nin p'iyá ca nsem napj tjacuwis na. Ca pjü nucucj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ²⁸ Vaca tepe'e jüp'üy pü'ü nt'a, ne'aj 'a jis mulus montes. Nin p'iyá ca nsem napj quelel cuwis na —nin tjevele Jesús.

Jesús niswa ncuwim.

(*Marcos 13.24-37; Lucas 21.25-33; 17.26-30, 34-36*)

²⁹ Ninana Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Malala ca mpalas nosis nt'a napj tjevelé jinwá. Niná t'üc' tepyala na, 'leñ way lots'ac' püste ca mpalas. Müümüy püste ca mpalas wa. Pjulacj ca palá jis ntüncüs tsjun mpe. La p'a wa noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is.'

³⁰ "Niná tepyala na, napj ca lay ma palas tsjun po'ó. Nin mpes ca sin mü'üsüs la mejay napj tjacuwis quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Pjü gente nosis casa'á pajal ca la mpuyucj. Ca nucucj napj tjacuwis mol casa'á. Cuwis na, 'ücj ca müjütütj napj. Nosis casá patja ca jus nlayecj napj pajal 'üsüs, pajal püné. ³¹ Trompeta la mpjusá. Yümücj pjac nsem pajal, ca pjü ncul napj nt'a napj lal japon. Napj lis t'ya yupj, ca napj lal mpatjam. Napj ca sin majam napj angelpa yupj nt'a, pjü jis lal la cuwis. Pjü nosis mpe jis lal ncul yupj.

Pajal campá patja jis lal ncul wa yupj —nin tjevele Jesús.

³² Jesús sin tji'yüsa lis tjiji jupj jos jupj lal japon la nucucj jupj ncuwim. Ninana tjevelá:

—Nusin tji'üsüs parábola niná mpes. Nujola t'as ts'oway po'ó. Lo quelel cyojo na, pjwel 'u'u way jupj. Jis lo tecyojo na, nun solejé leñ way quelel jive. ³³ Nin p'iyá nun ca núcú malala ca mpalas nosis casá, napj tjevelé jinwá. Nun niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñ way ca ncuwis napj. ³⁴ Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopan newa mpatjam pjü tepyala na. T'üc' way niná. ³⁵ Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca lovin. Pjü tjevelé, pjü ca mpalas.

³⁶ "Napj ma ca mvelé 'ona ca nin mpalas niná napj velé. Pjü ma salejepj tsjan jawas ca nsem. Ma wa salejepj angelpa tsjun po'ó. Ma wa selé napj. Napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. ³⁷ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca ncuwis niswá. Napj quelel cuwis na, nosis casá patja ma ca la ma nucucj. Ma ca yola mpalas leñ way ca jis capj ntül malala lajay. Nin p'iyatsja püná, Noé tüpü'ü na. Püna tapatja ma topon Dios ca jis capj ntüllüs. ³⁸ Custjay ma nin pyálat-sja p'in, yupj ma japontsja ca malala mpalas. Newa jalatsja, newa myü'üñtsja. Newa wyayiñtsja yupj. Lovin nin p'iyá lajaytsja. Nin p'iyatsja Noé barco wama tjemey jawas. ³⁹ Ma jus nlaytsja ca leñ way malala mpalas. Yacjaya pajal püné tjiwe. T'yüna 'üsü, jis tjyama pjü way. Tecya'liñ. Nin p'iyá ca nsem napj cuwis na. Ma ca yola jis mpalas napj cuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁴⁰ Napj cuwis na, napj ca jis man nepenowá napj nt'a. Nepénowa ma ca jis man. Niyom mat'e 'a mulú me'elecj yupj jasin nt'a ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man. Pjaní wa ca ne'aj ntojom. ⁴¹ Nequem mat'e jun pjaní nt'a ncjocjocj

ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom.

⁴²”Lovin nujola tapalas napj ca ncuwis. Nun ma solejé tsjan jawas ncuwis. Napj nun jis Jepa. ⁴³Nin p'iyá jupj wo 'esepj ma seletsja tsjan hora jactsja pwequepj püste na. Mpes ma tjejjama jupj wo. Wo ma tjejjama mpes, pwequepj wama tjac', tüpweca. Jupj jus cülayes catsja 'ona jactsja pwequepj, jupj cüjamas catsja wosis. Ma ca wama cuytsja pwequepj. Nin p'iyá nun lal. Nujola tapalas nun ma solejé 'ona ncuwis. ⁴⁴Mpes lovin ca la ma nucú napj. Lovin la müjí napj nu tjijyütütj. Napj cuwis na, nun ma ca jus nlayé niná jawas jyawca na ncuwis. Nun ca nujola nsem napj ma ca ncuwis custjay —nin tjevele Jesús.

**Jesús jos 'üsüs tsji' lijicj
jupj mpes, jupj leñ na.**

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ Jesús p'a parábola tjevele wa yupj jis lal. Sin tji'yüsa lis tjiji ca 'üsüs tsji' la mijicj jupj mpes jupj leñ na. Ninana jupj tjevelá:

—¿Ncu namozopan 'üsüs way nun? Napj ca mvelé mozo 'üsüs way po'ó. Niná mozo la tjiji jupj patrón tjijyü'tá. 'Üsüs way si 'üsütsja jupj. Mpes jupj patrón la tjiji mozo niná jepa tepyala la p'a mozopan jis lal. Tjevele ca jis ma'ayas jis ve yupj jalá na. ⁴⁶Jupj patrón leñ na, jomozo niná newa 'üsüs liji. Jupj patrón wo nt'a tjac' na, ca nucus jupj jomozo pjü la tjiji jupj tjevelá. Nin mpes 'üsüs ca mpalas mozo niná. ⁴⁷Jupj patrón ca mveles mozo niná ca pjü majamas jupj juts'a'á popé. T'üc' niná.

⁴⁸”Mozo niná malala la qjuijis, p'a casá ca nsem jupj lal. Jupj patrón püs way leñ ca nacj. Mpes jupj mozo jola ca nacj: 'Napj patrón ma 'ucuy quinam'. ⁴⁹Malala liji jupj ca nacj. Si süpü mozopan p'a wa. Wine wa jis tjemyona jis

lal. Pajal püné lyaja jupj yupj jis lal ca nacj. Myona wa yupj jis lal ca nacj. ⁵⁰P'a jawas ncuwim jupj patrón. Mozo ma li nucú na ca ncuwim. Ma ca jus nlayes jupj ca ncuwim quinam. ⁵¹Jupj patrón pajal ca cus ntülüs jupj, malala la tjiji mpes. Ca cus ntülüs jupj, la p'a malalapan si tülú jinwá. La p'a malalapan jisastsja la p'a wa ca nin yola yupj 'üsüs, yupj lajay mpes. Newa 'üsüs tulucj yupj. Yupj jis lal mpi'üm mozo malala. Ne'aj pajal ca la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj. Nin p'iyá ca malala nu mpalas nun, nun malala la cüjí napj leñ na —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús jos 'ücj lijicj jupj jac' mpes.

25 Jesús parábola p'a wa tjevele jupj discipulopan jis lal. Sin tji'yüsa lis tjiji yupj ca 'ücj la mijicj jupj jac' mpes. Ninana Jesús tjevelá:

—Napj ca mvelé tsjan ca mpalas nosis casá napj quelel cuwis na. Nin ca nsem Dios jyü'ta mpes. Pülücj way quelel patja Dios lal. Yupj tsjücjüimpan diéziya jinwá. Tsjücjüimpan niná sejamica tjowaya. Yupj quelel jiltsja wa sejamica voyum wo nt'a, nlajacj yupj jis lal. Nin mpes tjil tsjücjüimpan jümücj nt'a la nyüjüstün sejamica voyum. Quelel jiltsja jupj lal, jupj wo nt'a. Pústetsja. Candil jatatsja yupj, jis jaw jis la jay. ²Tsjücjüimpan cínquiya ma yola jinwá lajaytsja yupj. Cínquiya 'üsüs way yólat-sja. ³Ma yola witjacj candil jatatj watsja yupj. Mop'in ma tucutj aceite, candil pwe mpes. ⁴'Üsüs yola witjacj jatatj watsja candil witjacj. Aceite tucutj wa jis botella mo'ó. ⁵Sejamica voyum püs way leñtsja. Mpes tsjücjüimpan pjü ja sívet-sja. Pjü way tjijinañ.

⁶”Püste culupwen nt'a nepé vele pjact-sja: 'Qui'á jac' jupj, yomen. Nculá la müjüsüqué jupj.' ⁷Mpes pjü way yola tepyala pjü tsjücjüimpan. 'Ücj la tja-jay yupj jis candil witjacj mwalaquem

mpes. ⁸Ma yola witjacj tjowelepj 'üsüs yola jis lal: 'Aceite qjuis tja'ayá ncupj, nun to'á popé. Cupj qjuis candil cya'liñ quinam.' ⁹'Üsüs yola witjacj tjowelepj: 'Ma polel nu 'yayacj nun. Ma t'üc' way toña quinam nun mpes, ncupj mpes wa. Lowa nun aceite vender lajay nt'a. Ca jaylacj la müjij nun mpes.'

¹⁰"Mpes yupj tjil, aceite jaylacj la tja-jay. Tjil na, ne'aj tjac' sejamica voyum. Tsjücjüimpan 'üsüs yola witjacj nasa jus tjümü yupj jis candil witjacj. La nuactsja jupj. Mpes yupj tjil sejamica voyum lal, jupj wo nt'a. Wama tjil jis la las tjewyay-iñ jis lal. Wama tjil na, jun t'yo'na jun vilicj.

¹¹"Yacjaya tjiquil wa tsjücjüimpan ma yola witjacj. Ne'aj lejeñtsja pje'á. Tjowelepj: 'Jun tjecjyoltse quinam. Nasa tjiquilaca ncupj.' ¹²Sejamica voyum tjevele: 'Napj ma nujus nyuc nun, pjacj cuscú. T'üc' way.' Yupj ma polel wama jiltsja —tjevele Jesús.

¹³—Nin p'iyá ca nsem napj cuwis na —tjevele—. Mpes lovin nujola tapalas napj ca ncuwis. 'Ücj la müjij ca 'üsüs nsem nun Dios lal, napj cuwis na. Nun ma solejé 'ona ncuwis —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús liji cupj 'ücj polel tsji' lijicj jupj mpes. Malala ma tsji' lijicj jupj mpes.

(Lucas 19.11-27)

¹⁴Jesús niswa tjevele jupj jostsja jupj discipulopan ca 'üsüs la mijicj jupj leñ na. Tjevele:

—Napj yom campa jama jinwá lejaj. Niná yom tjevele ncul jupj jomozopan. Tjevele jupj jostsja jupj t'emel más pülücj way mpalas jupj leñ na. Mpes pjü jis tje'yaya t'emel. Tjevele ca jaylacj la mijicj t'emel lal. Yupj jaylacj la tja-jay ca vender la mijicj más 'in pülücj jaylacj. Mpes más pülücj mpalas t'emel. Pjü t'emel niná jis patrón juts'a'á nsem. ¹⁵Yom niná seletsja mozo pjaní 'üsüs

vender líjitsja. T'emel pülücj tje'yaya jupj. Seletsja la p'a wa 'ots'ots' way vender lajaytsja. T'emel más 'in pjaní way jis tje'yaya yupj. Mpes tje'yaya mozo pjaní peso cinco mil. Tje'yaya mozo p'a wa peso mil mat'e. Tje'yaya wa mozo p'a wa peso mil p'in. T'emel jis tje'yaya na, tjemey jupj quelel jámatsja nt'a. ¹⁶Leñ way tjemey mozo mwalá way. Jaylacj la tjiji jupj patrón tjevele jinwá. Niná vender la tjiji. Nin mpes p'a wa peso cinco mil nt'ya, vender la tjiji mpes. ¹⁷P'a wa mozo peso mil mat'e tyá'atsja. Nin p'iyá la tjiji jupj, cinco mil tyá'atsja la tjiji jinwá. Nin mpes p'a wa peso mil mat'e nt'ya, vender la tjiji mpes. ¹⁸Mozo p'a wa peso mil p'in tyá'atsja. Jupj ma jaylacj la tjiji jupj patrón tjevele jinwá. Jusapj tjemey jupj. 'Amá tyoca, jul tjepjya'na jupj patrón t'emel.

¹⁹"Locopyaya pajal püs tepyala na, mozopan jis patrón tjac' niswá. Jupj la tji'yüya jupj mozopan jis lal nol natj t'emel, jupj t'emel mpes, jupj jis tje'yaya mpes. ²⁰Mozo mwalá way tjac'. Teque'e niná peso cinco mil jupj patrón tje'yayá. Teque'e wa p'a wa cinco mil jupj nt'ya vender la tjiji mpes. Jupj tjevele jupj patrón lal: 'Tjinyuca ma'a. P'a wa cinco mil netj napj jipj mpes.'

²¹"Jupj patrón 'ücj jostsja jupj lal. Tjevele: 'Namozo 'üsüs way jipj. Napj tjevelé jinwá la tjejay jipj. Nin mpes ca 'üsüs la mejay napj jipj mpes. Más püné ca nsem jipj quinam. Jipj 'üsüs la tjejay t'emel tsjicj way lal. Pülücj way napj nats'a'á ca majaman jipj quinam. Was, 'ücj jyas nsem quinam napj lal', nin tjevele jupj patrón.

²²"Nin p'iyá tjac' wa mozo p'a wa, jupj ne peso mil mat'e tyá'atsja. Jupj tjevele jupj patrón lal: 'Jipj ntje'an peso mil mat'e. Tjinyuca ma'a. P'a wa mil mat'e netj napj jipj mpes.'

²³"Jupj patrón tjevele jupj lal: 'Namozo 'üsüs way jipj. Napj tjevelé

jinwá la tjejay jipj. Nin mpes ca 'üsüs la mejay napj jipj mpes. Más püné ca nsem jipj quinam. Jipj 'üsüs la tjejay t'emel tsjicj way lal. Pülücj way napj nats'a'á ca majaman jipj quinam. Was, 'ücj jyas nsem quinam napj lal', nin tjevele jupj patrón.

²⁴ "Locopyaya p'a wa mozo tjac', jupj ne peso mil tyá'atsja. Jupj tjevele jupj patrón lal: 'Napj seletsja ts'üis jipj. Tjevyala jequetj jipj ma jisin mpe. Wya nt'a 'yonsón jipj ma tsji' la tjejay mpe. ²⁵ Nin mpes napj lecj tjejá jipj lal. Tjum, tjepjyalen jipj t'emel 'amá jul. Tjinyuca ma'a. Qui'á já'asa jipj t'emel.'

²⁶ "Jupj patrón tjevele jupj mozo lal: 'Malala nyuca jele jipj. Pajal 'e pjasá. Jipj tjevelen jipj selen ts'üisis napj. Jipj tjevelen napj tjevyala jequetj napj ma jisin mpe. Tjevelen napj nawá nt'a 'yonsó napj ma tsji' la tjejay mpe. ²⁷ Jipj tjevelen selen niná. ¿Tsjan mpes ma prestar la tjejay nt'emel banco nt'a, más 'in pülücj mpalas t'emel? Jipj nin la cüjaytsja, napj cüt'anquetsja napj nt'emel napj tjacuwis na. Cüt'anqué watsja p'a wa t'emel, napj nt'emel prestar la tjejay mpes', nin tjevele jupj patrón.

²⁸ "Jupj patrón tjevele wa jomozopan p'a wa jis lal: 'No'oté napj nt'emel jupj mpe. Tja'ayá t'emel niná namozo p'a, jupj ne peso cinco mil nt'ya. Jupj 'üsüs la tjiji mpes jupj peso cinco mil nenem diez mil tepyala quinam. ²⁹ 'Ücj wa p'a wa t'emel 'ya jupj. Nepénowa 'üsüs lajay napj jis tje'yá mpes. Mpes más pülücj ca jis ma'ayá yupj. Ca yupj pülücj way ca nta'acj. Nepénowa nin tulucj. Liji secj yupj napj jis tje'yá mpes. Mpes napj ca nt'anqué yupj jatatj. Püna pjaní way jatatsja, cjuwá ca nsem quinam.' ³⁰ Jupj patrón tjevele wa jupj jomozopan jis lal: 'Pje'á la nts'iyá nun niná mozo malala. Na'aj la nts'iyá jupj püste nt'a. Ne'aj gente ca la mpuyucj. Jis wis nqui'licj nepé vyaja mpes', nin tjevele yupj jis patrón.

Nin p'iyá ca nsem namozopan jis lal, jupj jomozopan jinwá —nin tjevele Jesús.

Jesús ca mveles pjacj 'üsüs, pjacj malala.

³¹ Jesús tjevele wa tsjan ca mpalas gente jis lal, jupj nasa tjac' na. Ninana tjevelá:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejjamá. Napj niswa ca ncuwis nosis nt'a. Napj nasa tjacuwis na, pajal püné nsem napj, Mpapay Dios jinwá. Pjü Dios angelpañ ca ncapj ncoñcocj. Tjacuwis na, Jepa Püné ca nsem napj. Ca mo'os, müjütütj. Pajal 'üsüs majawaques ne'aj Dios mpes. ³² Pjü gente pjü jun ta'á patja mpe ca 'a jis mulus napj 'os nt'a. Oveja jyama liji jinwá ca la mejay napj yupj jis lal. Oveja jyama nyuca cabro lejeñ wa oveja jis lal. Mpes sin tjan jyünsa oveja witjacj, sin tjan jyünsa wa cabrú. Nin p'iyá ca la mejay napj 'üsüs lajay jis lal. Sin tjan ca jis müjünsú yupj la p'a wa mpe. ³³ 'Üsüs lajay ca jis müjünsú napj li'inyampe. Malala lajay ca jis müjünsú napj nancupwepe.

³⁴ "Napj Jepa Püné nsem pjü jis lal. Ca mvelé napj li'inyampe lejeñ jis lal: 'Nculá nun. Mpapay la tjiji pajal 'üsüs nu tepyala nun. Nawa 'üsüs jotjaqué. Nun ca jepapan nsem, napj jinwá. Pajal püna Dios 'ücj la tjiji ca nin nu mpalas nun. Nosis la tjiji na, 'ücj la tjiji niná nun mpes. Nun jupj ts'uyupan, mpes nin la tjiji nun mpes. ³⁵ Nun ca jus cülayé niná, nun 'üsüs la tjüj' mpes. Napj vecj ni pü'itsja na, nun nta'ayá tjelyá. Napj 'üsú níwetsja na, nun 'üsú toco'á tjümü'üs. Napj p'a nepé tjacuwis na, nun ntja'ayá la püt'üs la jas nun nt'a. ³⁶ Napj pülül cjuwatsja na, nun nta'ayá pülül. Malala najastsja na, nun ntjajamá napj. Cawilta mo'o tjo'os na, nun tjuculá nus la nuc.' Nin ca mvelé 'üsüs lajay jis lal.

³⁷ "Niná tjevelé na, 'üsüs lajay ca nla mü'iyacj napj lal: 'Qjuis Jepa, ¿'ona jis

tjinyucucj vecj 'i pü'itsja? Ma selecj 'ona tje'yayacj tjelyan. ¿'Ona jis tjinyucucj 'üsú 'ívetsja? Ma selecj 'ona teque'acj tjümüs. ³⁸ ¿'Ona jis tjinyucucj jipj p'a nepé tjacuy? Ma selecj 'ona tje'yayacj la püt'üs la jas jipj. ¿'Ona jis tjinyucucj jipj pülül cjuwá? Ma selecj 'ona tje'yayacj pülül. ³⁹ ¿'Ona jis tjinyucucj malala jyastsja? ¿'Ona jis tjinyucucj jipj cawilta mo'o jactsja? ¿Ncu tjeleque jis la nuc niná tepyala na?' 'Üsüs lajay nin ca nla mü'üyacj napj lal.

⁴⁰ "Napj Jepa Püné ca nsem pjü jis lal.

Napj ca mvelé yupj jis lal: 'Nun 'üsüs la tjüj' mpülücj pjaní lal, nin p'iyá niná nin la tjüj' wa napj lal. Mpülücj niná más 'in tsjicj waytsja pjü jis lal ca nacj. Nin p'iyá pajal 'üsüs napj lal nun 'üsüs la tjüj' jupj lal. T'üc' niná.'

⁴¹ "Nancupwepe lejeñ jis lal ca mvelé wa. Ca mvelé: 'Lowa napj mpe. Dios nasa tjevele ca nucopj ntülüs, malala la tjüj' mpes. 'Awa püné nt'a lowa, ne'aj ca mpem lovin. Ne'aj pwe quinam cus la tül diablú, jis capj la tül wa ángel malalapan. Yupj diablo jomezopan. ⁴² 'Ücj napj nucopj tyül, nun malala la tjüj' mpes. Napj vecj ni pü'itsja na, nun ma nta'ayá tjelyá. Napj 'üsú nívetsja na, nun 'üsú ma toco'á la müs. ⁴³ Napj p'a mpe tjacuwis na, nun ma ntja'ayá la püt'üs la jas nun nt'a. Napj pülül cjuwatsja na, nun ma ntja'ayá pülül. Malala najastsja, cawilta mo'o tjo'os 'ots'ipj, mop'in ma quelel nt-jajamá.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

⁴⁴ "Niná tjevelé na, ninana ca yupj mv-elecj: 'Qjuis Jepa, ¿'ona jis tjinyucucj jipj vecj 'i pü'itsja? ¿'Ona jis tjinyucucj jipj 'üsú 'ívetsja? ¿'Ona jis tjinyucucj p'a mpe tjacuy? ¿'Ona jis tjinyucucj jipj pülül cjuwatsja? ¿'Ona ma quelel 'e jamactsja, jipj malala jyastsja na, jipj cawilta mo'o jactsja wa na?' Nin ca mvelecj yupj napj lal.

⁴⁵ "Napj ca mvelé yupj jis lal: 'Nun ma 'üsüs la tjüj' mpülücj pjaní lal, nin p'iyá

niná nun ma wa 'üsüs la tjüj' napj mpes. Mpülücj niná más 'in tsjicj waytsja pjü jis lal ca nacj. Nin p'iyá malala niná, nun ma 'üsüs la tjüj' jupj mpes. T'üc' way.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

⁴⁶ "Niná tjevelé na, yupj ca mal napj jis capj tyül nt'a. Yupj ne'aj mpatjam lovin. Nin tulucj 'üsüs witjacj jis lal. 'Üsüs Dios lal ne ca yupj mpatjam Dios lal lovin — nin tjevele Jesús.

Nepénowa yuwá p'in javeleptsja 'onin la qjuijim cü'ü'nam Jesús.

(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53*)

26 Jesús tecyawaja tjevele quinam tsjan ca mpalas jupj niswa jac' na. Niná t'üc' tjevele na, tjevele wa jupj discipulopan jis lal: ² "Ts'ac' mat'e na fiesta ca nsem, niná fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey' ló cupj qjuis lal. Nun solejé niná. Fiesta lajay na, yupj ca ma tjililiñ, ca ma manucj ma 'ünan nt'a. Cruz po'o ca ma valacj napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá", nin tjevele Jesús.

³ Nasa jupj véletsja na niná, sacerdote noypan 'a jis tjimyula watsja Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal, co'müypan judiopan sin popé jis lal 'ots'ipj. Ne'aj 'a jis tjimyula sacerdote más püné wo nt'a. Niná sacerdote más püné Caifás lotsja. ⁴ Yuwá p'in tjowelepj 'onin ne 'ücj ntj'liñ Jesús, la p'a wa ma jus cülayecj. Yupj quelel tji'liñtsja jupj, la 'ünan. ⁵ Yupj tjowelepj: "Ma ntjiliquem ca jupj judiopan fiesta lajay na. Cupj niná la qjuijicj, yupj ts'i mi'inacj ca pajal. 'A jis mulus ca, la mpa'nacj ca cupj qjuis lal. Yupj po jisas Jesús", nin tjowelepj yupj.

Quepj 'üsüs la tjiji Jesús mpes.

(*Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8*)

⁶ Jesús Betania mo'o tjemey, ne'aj p'in Jerusalén nt'a. Simón wo nt'a tjemey. Niná Simón malala jostsja püná. Jupj poloc' mójotsja. Jesús Simón wo nt'a

tjá'asa na, ⁷ quepj tjac' jupj nt'a 'üsüs lo jay jupj mpes. Botella pajal 'üsüs jústasja teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro ló. Perfume botella jul tóicatsja, perfume pülücj jaylactsja. Niná perfume Jesús jay pjucj po'ó t'yu. 'Üsüs cjúmsutsja. Jesús ne'aj já'asatsja na, lyájatsja na, nin la tjiji jupj.

⁸ Jupj discipulopan tjunuc quepj nin la tjiji niná. Tjunuc na, ts'a tji'in yupj.

—Malala nin —tjowelepj yupj—. Pjü way jay pjucj po'ó t'yu. Tjapjaja perfume. ⁹ Ücj vender la qjujijis jupj. Ca pülücj jaylaj nactsja. T'emel 'ücj así cü'ayas t'emel cjuwá jis lal —nin tjowelepj discipulopan.

¹⁰ Jesús jus nleya yupj malala tjowelepj quepj la tjiji mpes. Jupj la tji'yüya jupj discipulopan jis lal:

—¿Tsjan mpes so velelé quepan? Pajal 'üsüs la tjiji jupj napj mpes. ¹¹ Cjuwá jis lal mpatjaqué nun lovin. Napj ma ca mpü'üs nun jis lal lovin. ¹² Ma pats' ca napj. Nin mpes perfume t'yu jupj nay pjucj po'ó. 'Ücj la ntjiji yupj ca ntoquecj napj mpes. ¹³ Napj lal japon ca mal nosis jun ta'á. Ne'aj ca mvelecj la p'a jis walap'a'á Dios 'üsüs la tjiji gente mpes. Jun ta'á yupj jil nt'a, ca mvelecj wa quepj niná 'ücj la tjiji napj mpes. Ma ca yo' mpa'is. T'üc' way —nin tjevele Jesús.

Judas tjevele 'ücj jis lal la winin la tjilil Jesús.

(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴ Locopyaya Judas Iscariote tjemey sacerdote noypan nt'a. Judas apostolpan dóceya sin pópatsja. ¹⁵ Jupj tjevele 'ücj wa jis lal ca mim la tjilil Jesús.

—¿Nol ma'ayá nun, napj nin lejaj mpes? —nin la tji'yüya jupj.

Yupj tja'ayapj jupj t'emel c'a tréinteya, plata waytsja yupj, t'emel c'a. ¹⁶ Yupj jaylaj la tjajay na, tjemey. La nuactsja 'ona 'ücj jis lal la winin la tjilil Jesús.

Jesús tjelyaja jupj discipulopan jis lal, püts'í secj p'in.

(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26*)

¹⁷ Ts'ac' mwalá way tjejawca fiesta mpes. Niná fiesta lajay na, pan levadura cjuwá jalá. Fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” lotsja. Nin jawas Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. La tji'üy:

—¿Ca'aj jyas cupj 'ücj lijicj ca nlayan fiesta mpes?

¹⁸ Jupj tjevele:

—Lowa pülücj patja nt'a. Yom napj velé nt'a ca nlawú. Nun ca mvelé: ‘Jesús tjevele leñ way ca mpa'is. Jupj ca nlayas jipj wya nt'a jupj discipulopan jis lal fiesta mpes. Ca quiyola mpalas Dios jis capj tjep'ya'sa judiopan pajal püna.’ Nin ca mvelé nun jupj lal.

¹⁹ Mpes tjil discipulopan. Nin la tjajay Jesús tjevele jinwá. 'Ücj la tjajay jis la las fiesta mpes.

²⁰ Püste na Jesús já'asatsja, lyájatsja jupj discipulopan dóceya jis lal. ²¹ Jalatsja na, jupj tjevele:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üc' way ca nin mpalas —tjevele.

²² Mpes pajal 'aplijila jis tepyala. Pjaní pjaní tjowelepj:

—Jipj napj Nejepa. ¿Ncu napj ca nin la cüjay?

²³ Jesús tjevele:

—Nun popa pjaní tjelyaja wa napj mplato mpe, la p'a wa jinwá, mop'in nin, jupj quelel malala liji napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan ma tjililiñ. ²⁴ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Pajal püna profetapan tapac ca nin ma palas napj. Yupj tapac jin p'iyá ca nsem. Ma pats' ca napj, yupj tapac jinwá. Mop'in pajal malala nin, jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Pajal malala ca mpalas jupj, jupj malala

la niji mpes. Pajal malala ca mpalas jupj, mpes más 'ücj ca nactsja jupj lovin ma pü'ütsja —nin tjevele Jesús.

²⁵ Judas p'iyá nasa quelel jámatsja jis lal jac' Jesús enemigopan. Judas la tji'yüya wa quinam:

—Rabbí, ¿ncu napj ca nin la cüjay?

Jesús jupj wola tjevele:

—Nin.

²⁶ Yupj jalatsja na, Jesús nt'ya pan pjaní. Tjevele Dios lal tjüwüi'i pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na, vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya discipulopan. Jis tje'yaya na, tjevele:

—No'oté, nlajá. Niná pan napj mp'üy jinwá.

²⁷ Tjalá na, jupj nt'ya wa pocillo, uva 'üsú mo'o tóicatsja. Tjevele Dios lal tjüwüi'i wa uva 'üsú tje'yaya mpes. Pocillo jis tje'yaya jupj discipulopan, vitvitj jis la müs pjü.

—Tjümüsiqué napj pocillo mpe nun pjü way —tjevele jupj—. ²⁸ Niná uva 'üsú napj na'as jinwá. Ma pats' ca napj nun mpes, la p'a pülücj mpes wa. Napj ca 'as ma palas, mpes Dios ca perdonar lis mijis napj lal japon. Ma ca jola nsem yupj malala la tjajay. Mpapay tjevele t'ücj ca nin la mijis yupj mpes napj ntipü'í na. ²⁹ Napj lovin ma ca mü'üs uva 'üsú niswá quinam. P'a jawas cupj 'a mulú mpatjaquecj Mpapay jyü'ta nt'a. Nin jawas tjejawca na, niswa ca mü'üs napj nun jis lal. T'ücj way —nin tjevele Jesús.

³⁰ Yacjaya tjenejets'eñ Dios po'ó. Lovin nin lajajtsja fiesta mpes. Tjenejets'eñ na, tjil. Joc' Olivos ló nt'a tjil.

Jesús tjevele Pedro ca ntsüpünüs Jesús jomica jupj.

(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38*)

³¹ Tjil na, Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Püste na, nun pjü ca nts'equenequé, malala ne palá na. Nasapj mo'os. Pajal püna profeta tepyaca ca nin mpalas. Niná tepyacá: 'Napj ca mü'ünan oveja jyama, mpes jupj oveja witjacj sin tjan ca mal'. Nin tjevele profeta ca nin mpalas. ³² Nawa nin ca 'üsüs la mejay nun mpes. Napj ca nin müjünsú la püt'üs niswá. Niswa pü'üs na, ca mis Galilea nt'a. Napj mwalá way ca mis nun jis lal, cupj ca la müjüsüquecj ne'aj —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

³³ Pedro jupj wola tjevele:

—Pjü ca nts'equeneñ ca nacj, malala 'e palá na. Napj ma nin la mejay. Lovin ma ca malala la mejay jipj lal.

³⁴ Jesús tjevele Pedro lal:

—Yacjaj püste p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy ma la tipiya p'in, ca nin la mijin jipj. T'ücj way niná —tjevele Jesús.

³⁵ Pedro tjevele ma ca nin la mijis.

—Napj 'ücj wa ni pü'í jipj lal —tjevele—. Lovin ma ca mvelé ma jis nyuc.

Nin p'iyá tjowelepj wa pjü discipulopan.

Jesús tjevele Popay lal ma tepe'e na p'in.

(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

³⁶ Jesús pje'á tjemey jupj discipulopan jis lal sine lejeñ nt'a. Getsemaní ló ne'aj. Ne'as tjemey na jupj tjevele yupj jis lal: "Ne'aj p'in ca mis, ca mvelé Mpapay Dios lal. Nínawa majatjaqué velé na jupj lal", tjevele. ³⁷ Discipulopan cont'e jis lal tjemey jupj jámatsja nt'a. Pedro pjaní watsja. Zebedeo jatjampan mát'eya tjil watsja. Pajal 'aplijila tepyala Jesús. Pajal jola tepyala malala ca mpalas mpes. ³⁸ Tjevele yupj jis lal: "Nasa ni pü'í jin najas, pajal 'aplijila mpes. Qjuive la tjunucú. Po ma müjünaqué, ma nyucun nsem nasapj", nin tjevele Jesús yupj conas lal.

³⁹ Jupj tsjicj way p'in mwalá tjemey jusapj. Palá nipi'tje 'amá 'alá. Tjevele Popay Dios lal: “Mpapay, ¿ncu 'ücj wa jipj lal napj ma ni pü'í? Jipj 'ücj polel lejaj niná, najas ma ca nin ma palas. Newa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as”, nin tjevele Jesús jupj Popay lal.

⁴⁰ T'üc' tjevele na, tjemey niswá discipulopan cónt'eya tjatja nt'a. Tjinyuca tjijinañ yupj quinam. “¿Ncu nun ma polel nucunú napj lal hora pjaní way p'in? —nin tjevele Jesús yupj jis lal—. ⁴¹ Ma müjunaqué. La tjomoná Dios lal ma ca malala la müjí, nun quelel malala lojí na. Napj selé nun quelel lojí napj najas jinwá. Mop'in pajal costa nun jis lal, nun niyom p'in”, nin tjevele Jesús.

⁴² Tjevele na, tjemey niswá. Tjevele Popay Dios lal: “Mpapay, 'ücj tulucj ma ni pü'í. Jipj jyas nin ne palá. Ntipü'í na p'in ca 'ücj nsem. Najas ca nin nsem, jipj jyas jinwá”, tjevele.

⁴³ Jupj niswa tjemey jupj discipulopan cónt'eya tapatja nt'a. Niswa yus tjinyuca tjijinañ yupj. Pajal ja sívetsja. ⁴⁴ Mpes niswa tjemey la veles jupj Popay Dios lal. La con quinam tjevele Dios lal. Nin p'iyá tjevele jupj. ⁴⁵ T'üc' tjevele na, tjemey niswá jupj discipulopan nt'a. La tji'yüya: “¿Ncu potjaqué, jünaqué custjay? Quina ca mpalas napj tjevelé jinwá. Najamica pjaní jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Malala lajay ca malala la ma jicj, yupj jisas jinwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. ⁴⁶ Nusin tjüjünsí. Mas quinam la müjüsüquecj yupj. Nasa jac' quinam yom malala la niji. Jis lal jac' napj enemigopan”, nin tjevele Jesús.

Yupj ntji'liñ Jesús.

(*Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11*)

⁴⁷ Jesús niná véletsja na, ne'aj tjac' Judas. Jupj apostolpan dóceya popa wat-

sja. Se cóncatsja Jesús. Niyom pajal pülücj tjiquil Judas lal quinam. Pjü way polomay jatatsja, yo pjwel jatatj wat-sja mo'o la süp Jesús. Sacerdote noypan sin tjajam yupj la tjilil Jesús. Co'müypan judiopan sin popé sin tjajam wa yupj. ⁴⁸ Judas jis lal tjac' la tjilil Jesús. Jupj nasa tjevéletsja ca sin 'yüsa la mijis cana Jesús. Tjevele: “Pjaní lal ca la nlanan napj. Niná ne Jesús. Ntjiüliqué jupj.” ⁴⁹ Mpes ne'aj tjemey Judas, Jesús nt'a p'in. Ne'as tjemey, 'üsüs tjevele jupj lal, quelel la tjiji jinwá. Tjevele:

—Nejepa, tjacuwis quinam.

⁵⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Najamica, napj selé tsjan mpes tjacuy.

Jesús nin tjevele na, p'a wa niyom ne'as tjiquil. Ntji'liñ Jesús, jis la man jupj jepapan nt'a. ⁵¹ Nin la tjajay na, Jesús discípulo pjaní polomay nt'ya, syults'a jupj vaina mpe. Jay tjejoyo yom pjaní. Yom niná mozo waytsja, sacerdote más püné mpes. Pjots' taná tjejoyo jupj.

⁵² Jesús tjevele discípulo lal:

—Vaina mo'o jas tjejyama jipj polomay. Polomay mpes la palan, cya'liñ wa polomay mpes. ⁵³ Napj ma ca la mpalan yupj jis lal. Napj 'ücj la cümon Mpapay ncapj la p'acj. Napj la cümon Mpapay lal, jupj ca ángel militarpan pülücj sin cüjamas napj nt'a, la cüpa'nactsja napj enemigopan jis lal. Más 'in pülücj yupj setenta mil lal. ¿Ncu ma jin 'yüsa niná? ⁵⁴ Ma ca nin la mejay. Niná la cüjay napj, ma ca cüpalas Dios Popel tjevele jinwá. Dios Popel tjevele yupj ca nin la mijicj napj lal —nin tjevele Jesús jupj discípulo lal.

⁵⁵ Nin tjevele na, tjevele wa jupj ntji'liñ jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. Pjü jyawca Dios wo nt'a tjo'ostsja napj. Napj sin 'yüsa la tjejay ne'aj. Lovin ma ntjutjililiqué ne'aj tjo'os na. ⁵⁶ Niná

pjü tepyala ca nin mpalas profetapan tapac pajal püna. Yupj tapac, Dios Popel jupj —tjevele Jesús.

Nin tjevele na, pjü ts'equeneñ jupj discipulopan. Jesús ne'aj tóncatsja tjil.

Tjaman Jesús judío noypan nt'a.

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷Nasa ntji'liñ Jesús. Yupj tjaman jupj Caifás nt'a. Caifás sacerdote más pünet-sja. Nasa 'a jis tJimmyula ne'aj Moisés popel sin 'yüsa lajay. Co'müypan judiopan sin popé 'a jis tJimmyula wa ne'aj, Caifás wo nt'a. ⁵⁸Pedro Jesús cjiül tjemey campapé. Ne'as tjemey wa jupj sacerdote más püiné wo nt'a. Tjüwücj jun vilicj po'ó tjac' Pedrú. Tjüwücj nt'a wama tjemey wa. 'Etjele jupj militarpan nepénowa jis lal. Quelel nyúcatsja tsjan ca mpalas Jesús.

⁵⁹Ne'aj jatja watsja sacerdote noypan. Ne'aj jatja watsja judiopan jis jepapan. Yupj 'a mulú jajütütj judiopan. Yupj pjü la tjü'üy tjunuc pjacj malala mveles Jesús po'ó. La tapal watsja pjacj ca la ntsawilis Jesús po'ó. Po quelel javelept-sja 'ücj cus la tül jupj. Quelel ja'unantsja jupj. ⁶⁰Pülücj tjiquil yupj jis walap'a'á la tsuwil Jesús po'ó. Newa la tsuwilpan ma nin p'iyá javelept-sja. Mpes jepapan ma polel cus tül Jesús yupj tjowelepj mpes. Pjaní p'in t'ya tjevele mpes, ma polel cus tül jupj.

Yacjaya niyom mat'e tjiquil yupj jis walap'a'á. ⁶¹Niyom mat'e tjowelepj:

—Yom niná tjevele jupj 'ücj malala liji Dios wo. Tjevele ts'ac' cont'e na t'üc' ca jas müjünsüs niswá.

⁶²Niná tjowelepj na, sacerdote más püiné jas tjijyünsa, tüwütüwú toñca. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma ca qjuis lal mvelen ncu t'üc' way nin tjevelen? Yupj javelepj yupj salelepj jipj malala tjevelen —nin tjevele sacerdote más püiné.

⁶³Newa lyájasa tóncatsja Jesús. Sacerdote más püiné tjevele jupj lal:

—Napj 'i jütütj jipj ca t'üc' mvelen. Dios pjoca jipj velen. Jupj pü'ü lovin. Ca cyapj ntülüs jipj li tsuwil. Qjuis wala tjevele ncu jipj niná Jepa Püiné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. ¿Ncu Dios Jatjam jipj?

⁶⁴—Nin —tjevele Jesús—. Napj niná p'iyá jipj velen jin. Pjü way nun jis lal velé wa, nun ca nucuñ napj t'üc' way velé. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. P'a jyawca na ca nus nucuñ napj ca mo'os Dios li'inyampe. Ne'aj ca mo'os, ncuñ 'a mulú ca müjü'tücj. Jupj pajal jas tjiyocj pjü jis lal. Nun ca nucuñ wa napj ncuwis nosis nt'a mol mpes —nin tjevele Jesús.

⁶⁵Jupj nin tjevele na, sacerdote más püiné la tücüeme jupj jas quip p'iyá. Nin lajay judiopan, p'a wa malala vele na Dios po'ó. Jupj tjevele jepapan p'a wa jis lal:

—Pajal malala tjevele Jesús Dios po'ó. Ma qjuis la p'a wa mveles Jesús malala la tjiji. Nun p'iyá tjapja'aque Jesús malala tjevele. ⁶⁶¿Ncu pajal malala la tjiji Jesús?

—Pajal malala la tjiji —tjowelepj—. Cupj ca cus ntülücj, mpa'is, jupj malala la tjiji mpes.

⁶⁷Nin tjowelepj na, cus tjpjuts' Jesús, wola po'ó. Yupj jis mas jus tjolototj, po'o jatütsja jupj. P'a wa mos la pacatj mpes wola po'ó tül jupj. ⁶⁸Tjowelepj jupj lal:

—Qjuis lal tjevele pjacj wyala po'ó tyüla. Dios ca jin 'yüsa la mijis. Jipj niná Yomen Dios jas tjejamá qjuis capj la p'acj —nin tjowelepj la tjüpjüts'ün jupj mpes.

Pedro tjevele jupj Jesús jomica tulucj.

(*Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹Newa wosis t'asiyü tjüwücj mo'o já'asatsja Pedrú, sacerdote más püiné wo nt'a. Ne'aj já'asatsja na, tsjücjüim tjac'

jupj nt'a. Tsjücjüim niná mozo waytsja ne'aj. Jupj tjevele Pedro lal:

—Jipj se coñ watsja Jesús, jupj ne Galilea mpe 'eseptsja.

⁷⁰ Pedro tsyüpünü pjü jis walap'a'á.

—Ma nin 'yüsa tsjan mpes velen jipj —tjevele.

⁷¹ Pedro nin tjevele na, tjemey tjüwücj jun vilicj po'ó. Ne'aj toñca na, tsjücjüim p'a wa jus tjinyuca. Niná tsjücjüim tjevele ne'aj lejeñtsja jis lal:

—Yom niná se cóncatsja Jesús, Jesús Nazaret mpe 'eseptsja.

⁷² Pedro tsyüpünü niswá. Tjevele:

—Dios pjoca napj velé. T'üc' way ma si nuc jupj —tjevele.

⁷³ Niyom p'a wa ne'aj tjelejeñ custjay. Yacjaya yupj tjiquil Pedro nt'a. Tjowelepj:

—T'üc' way jipj Jesús discipulopan popa. Jipj Galilea mpe 'esepj jin p'iyá velen.

⁷⁴ Nin tjowelepj na, Pedro tjevele:

—Dios 'ücj ca ncapj ntülüs napj li tsuwil. T'üc' way ma si nuc yom niná.

Nin tjevele na, leñ way la tipiya castlyaj cocoy. ⁷⁵ La tipiya na, Pedro jola tepyala Jesús tjevelá. “La con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin”, tjevele Jesús. Pedro jola tepyala na, tjemey wo nepé. Pajal la tipiya jupj. Pajal jólatsja malala la tjiji.

27 Püstapj na sacerdote noypan 'a mulú játjatsja niswá co'müypan jis lal. Tjüjütütj ca mü'ünacj Jesús, püste na tjowelepj jin p'iyá. ² Mpes Jesús mos tsupaptsja. Tjaman jupj Pilato nt'a, ca cus ntülüs jupj. Pilato jepa püné auxili-iar waytsja jupj. Romano waytsja, judío tulucj. Israel mo'o patja jis tjijyü'ta jupj.

Judas jupj p'iyá tji'yü'na.

³ Judas p'iyá jis lal tjac' Jesús enemigopan, jis la tjilil jupj. Locopyaya Judas jus nleya jepapan quelel ja'unantsja Jesús. Ca cus ntülücj Jesús, jupj malala

la tjiji mpes, tjowelepj. Niná jus nleya na, jupj jola tepyala pajal malala la tjiji Jesús lal. 'Aplijila tepyala pajal. Mpes jupj tjemey niswá sacerdote noypan nt'a, co'müypan nt'a wa. 'A mulú játjatsja yupj. Judas teque'e, tje'yaya niná t'emel c'a tréinteya, nawaja'a tja'ayapj. Ma jostsja quinquam jupj.

⁴—Malala nyuca la tjejay napj —tjevele jupj—. Napj nun jis lal tjum jupj nt'a, la tjilil jupj. Nun nasa quelel mü'üná jupj. Jupj malala la tjiji tulucj, nujsas mpes p'in quelel 'üná jupj —tjevele.

Yupj jupj wola tjowelepj:

—Jipj p'iyá nin la tjejay. Ma nin qjuiyola jipj la tjejay mpes —nin tjowelepj yupj.

⁵ Mpes Judas 'amá 'alá la ts'iya niná t'emel Dios wo mo'ó. Tjemey jupj. Tjemey na, jupj p'iyá mwen tsyu'pa tjevyala, tepe'e.

⁶ Judas tjemey na, sacerdote noypan tapay t'emel jupj na'aj la ts'iya. Yupj yuwá p'in tjowelepj: “Malala Dios lal 'yonsocj t'emel niná p'a wa t'emel lal Dios wo mo'ó. Niná t'emel mpes jaylacj la tjijicj yom mpa'is. Ma polel la ta'es niná”, tjowelepj yupj. ⁷ Yuwá tjowelepj tsjan la qjuijicj t'emel mpes. Yólatsja 'ücj jaylacj jis la jay 'amá tsjo'oy ts'yawa juts'a'á. 'Amá niná panteón nsem p'a mpe ne'espan mpes. Mpes nin la tjajay t'emel lal. ⁸ Nin mpes 'amá niná “Amá 'As” ló tepyala. Nin ló ne'aj custjay.

⁹ Nin tepyala na, t'üc' tepyala Jeremías tjevele pajal püna. Profétatsja jupj, Jeremías. Jupj tjevele: “Yupj natj t'emel c'a treinteyá. Pjaní waytsja yupj jis lal. Israelpan tjowelepj 'ücj jaylacj jis la jay niná jupj mpes, ne nin la tjajay. ¹⁰ T'emel mpes jaylacj la tjajay momas, tsjo'oy ts'yawa juts'a'á. Nejepa Dios ntjijütüta ca nin la mejay t'emel mpes.” Nin tjevele Jeremías pajal püna.

Pilato tjevele Jesús malala la tjiji tulucj. Jupj sin cus tyüla jupj.

(*Marcos 15.2-20; Lucas 23.3-5, 13-25; Juan 18.33-19.16*)

¹¹ Nasa tjaman Jesús jepa romano nt'a, jupj ca mveles ncu ca cus ntülüs. Jepa niná la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu judiopian jis jepa püné jipj?

—Nin napj —tjevele Jesús.

¹² Sacerdote noypan tjat' tjowelepj Jesús po'ó jepa romano wolap'a.á. Co'müypan tjat' tjowelepj wa. Newa ma tjevele Jesús ncu t'üc' tulucjsja. ¹³ Jepa romano Pilato lotsja. Jupj la tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan mpes ma qjuis wala velen ncu t'üc' malala la tjejay, yupj javelepj jinwá? ¿Ncu ma tjapjac' yupj tjowelepj jipj jin po'ó? Tjowelepj la pülücj malala la tjejay jipj.

¹⁴ Jesús newa ma lal tjevele jupj. Pues ma tjevele ncu t'üc' waytsja yupj tjowelepj. Pilato ma jas tji'yüsa tsjan mpes Jesús ma tjevele. Nin jólatsja jupj. ¹⁵ Jepa romano janmacj jas tjejjyama yom pjaní cawilta mpe fiesta niná tepyala na. Judiopian la t'aptsja pjacj pje'á nyacas cawilta mpe. ¹⁶ Nin jawas cawilta mo'o já'asatsja wa yom malala la tjijá. Barrabás lotsja jupj. Pjü salejeptsja jupj malala la tjiji. ¹⁷ Pilato quelel se jamatsja Jesús. Mpes judiopian pülücj 'a jis tjimyula na, jupj la tji'yüya yupj jis lal.

—¿Cana nujos napj ca jas majam cawilta mpe? —la tji'yüya jupj—. ¿Ncu nujos Barrabás ca mim? ¿Ncu nujos Jesús ca mim? Nepénowa javelepj jupj niná Yomen Dios jas tjejjyama nucopj la p'acj —nin tjevele Pilato.

¹⁸ Jupj seletsja jyamañ waytsja judío noypan Jesús lal. Jupj seletsja nin mpes tjaman Jesús jupj nt'a, jupj ca cus ntülüs.

¹⁹ Pilato ne'aj tjá'asatsja jupj silla casá, niná casá tjá'asatsja la veles ncu cus lo tül. Ne'aj tjá'asatsja na, Pilato jats'om

taná tjevele jupj lal: “Yom niná malala la tjiji tulucj. Po ma mvelen ca cus ntülücj jupj. Püste malala tjinyuc jupj mpes. Pajal lecj tjejá malala tjinyuc mpes.” Nin tjevele Pilato jats'om.

²⁰ Judiopian p'a casá yólatsja. Sacerdote noypan nasa tjoweleptsja ne'aj 'a jis tjimyula jis lal. Co'müypan tjowelepj wa yupj jis lal. Topon yupj tjowelepj. Nin mpes yupj japontsja más 'ücj la mon ca cus ntülüs Jesús, mpa'is.

²¹ Pilato la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Pjacj yupj popa ca jas majam nun nt'a? ¿Tsjan nujos nun?

—Qjuisacj ca jas majaman Barrabás —tjowelepj.

²² Pilato la tji'yüya:

—¿Tsjan ca la mejay Jesús lal, ne ma se jam? Nepénowa javelepj jupj niná Yomen Dios jas tjejjyama nucopj la p'acj. Pjü yupj tjowelepj:

—Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is.

²³ —¿Tsjan mpes ca müjütütj cruz po'o lo valas jupj? —tjevele Pilato—. Ma malala la tjiji jupj.

Niná tjevele na, pajal yümücj la tupuyupj:

—Cruz po'o mvalan jupj, mpa'is.

²⁴ Pilato jola tepyala yupj ma quelel pjyacañtsja jupj tjevelá. Mop'in jisastsja Jesús mpa'is. Pilato jus nleya wa ts'a 'intsja yupj, jupj ma la tjiji yupj la tjomon jinwá. Nasa quelel la palantsja yupj. Nin mpes 'üsü tepyula, mos tepe'e pjü jis walap'a.á. Pajal pülüctsja judiopian ne'aj. Pilato tjevele yupj jis lal:

—Napj ma nin lejay mpa'is niná yomen. Nun p'in nujos mpes ca mpa'is.

²⁵ Pjü way yupj jupj wola tjowelepj:

—Ücj ca qjuis capj ntülüs Dios, ncupj mü'ü'nacj Jesús. 'Ücj wa jis capj ntülüs cupj qjuis ts'uyupan —nin tjowelepj jupj.

²⁶ Niná tjowelepj na, Pilato jas tjejjyama Barrabás cawilta mpe, yupj jisastsja jinwá. Tjijyü'ta jupj militarpan mo'o

nsüpücj Jesús. Tjijyü'ta ca cruz po'ó mvalacj jupj, la 'ünan.

Militarpan la tjüpjüts'ün Jesús.

²⁷ Niná tjijyü'ta na jepa romano, militarpan tjaman Jesús jepa romano wo mo'ó. Tjowelepj ncul wa la p'a wa militarpan jupj wo nt'a tsji' lajaytsja. Tjiquil, t'asiyü tjelejeñ Jesús. ²⁸ Yümücj jas tjü'ipj jupj jas quip. Jas tjü'ipj na, jas tjüwü'ün militar jas quip je. Nin la tjajay la pjüts'ün Jesús mpes. Jepa jas quip jin justa la tjajay. ²⁹ Yo pjwel jam jus tjulujupj jay pjucj po'ó la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona jay já'asa jinwá. Visyú tja'ayapj jupj mos li'inyampe, jepa püné t'e'enca jinwá. Nin la tjajay na, pajal la tjüpjüts'ün jupj mpes. Jis tic' jin tjelejeñ jupj wolap'a'á. Tjowelepj:

—Qjuisas 'ücj jyas mpü'üm. Jipj jepa püné judiopan jis lal.

³⁰ La pülücj cus tjupjuts' Jesús. Natj wa visyú jupj mos mpe, mo'o süptsja jupj visyú mpes. Tsjay la pülücj süptsja jupj. ³¹ T'üc' la tjüpjüts'ün na, jas tjü'ipj jas quip je. Niswa jas tücüipap jupj jas quip. Nin la tjajay na, jupj lal tjil, cruz po'o jis la valas jupj.

Pajal la tjüpjüts'ün Jesús, cruz po'o tjevyala na.

(*Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27*)

³² Jesús lal tjil na, militarpan tjunuc yom pjaní ne'aj jámatsja. Simón lotsja jupj, Cirene mpe 'eseptsja jupj. Tjüjütütj tjamama cruzus Jesús mpes, ne nin la tjiji jupj. ³³ Ne'as tjil cruz po'o lo valas nt'a. Gólgota lotsja ne'aj. “Gólgota” mpes 'ücj la veles “Jay Pjucj Cjüele” cupj qjuis tin. ³⁴ Uva 'üsü tja'ayapj Jesús lo müs. Uva 'üsü niná leméliyu la süpjütsja, pajal nepé vyaja lo ts'uc. Pajal 'ónatsja. Jesús tsjicj way tjümü'ü, tjinyuca. Jus nleya leméliyu la süpjütsja, ne ma tjümü'ü. ³⁵ Cruz po'o tjovalapj jupj clavo

mpes. Nin la tjajay na, Jesús jas quip jis tja'ayapj yuwá. Militarpan tjepje-lañ tjunuc pjacj nta'es jupj jas quip. ³⁶ 'Atjalapj yupj ne'aj, tjajamapj Jesús, jupj jomicapan ma ca ncul, ma ca cus nts'optecj cruz mpe. ³⁷ Nasa tüpüntüpj tabla tsjicj cruz po'ó Jesús jay nt'a. Tabla niná po'o tapac tsjan mpes cus tül Jesús. Ninana tapac:

NINANA JESÚS, JEPa PÜNÉ JUDIOPAN JIS LAL.

³⁸ Yupj tjovalapj wa pwecapan mat'e p'a wa cruzus po'ó. Pjaní wa tjovalapj Jesús li'inyampe. Pjaní wa tjovalapj Jesús nancupwepé. ³⁹ Judiopan nepénowa cruz toñca jin tjil. Yupj sey pjucj la süpjütsja jupj mpes. Ma topon 'üsüstsja jupj. Pajal malala po'o tjowelepj jupj. ⁴⁰ Tjowelepj: —Jipj tjevelen jipj 'ücj malala la mi-jin Dios wo. Ts'ac' cont'e na niswa ca jas müjünsün, tjevelen jipj. Mpes 'ücj wa cyapj la p'acj jipj p'iyá. Jipj Dios Jatjam, 'ücj palá ncuwim cruz mpe —nin tjovalapj jupj.

⁴¹ Sacerdote noypan la tjüpjüts'ün wa Jesús, yupj jinwá. Nin p'iyá tjowelepj wa Moisés popel sin 'yüsa lajay. Nin p'iyá co'müypan. Niná tjowelepj:

⁴² —Jupj jis capj tjep'ya'sa la p'a wa. Ma polel cus la p'acj jupj p'iyá. Jupj ne p'iyá Jepa Püné judiopan mpes, qjuisas ca palá ncuwim. Jupj nin la qjuijis, cupj cüponecj catsja jupj mpes. ⁴³ Jupj tepyona Dios ca 'üsüs la qjuijis jupj mpes. Dios quelel liji jupj, más 'ücj Dios ca cus mp'a'sas quinam. Jupj tjevele jupj p'iyá Dios Jatjam —nin tjovalapj jupj.

⁴⁴ Pwecapan cruz po'o tjelejeñ Jesús lal, nin p'iyá tjowelepj yupj. Yupj pajal malala tjowelepj Jesús lal, la p'a jinwá.

Jesús tepe'e.

(*Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30*)

⁴⁵ Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, püste tepyala pjü nosis casá. Hora cont'e

te tóncatsja. ⁴⁶ Las tres tepyala na, Jesús pajal yümücj la tipiya, tjevele Dios lal:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —tjevele jupj. (Ninana jupj tjevele 'ücj wa la veles: “Napj Ndios, napj Ndios, ¿tsjan mpes 'os tjay jipj?” Nin velecj niná cupj qjuis tin.)

⁴⁷ P'a wa ne'aj p'in tjelejeñ, tjepjyacañ wa jupj tjevelá. Tjepjyacañ na, ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele. Yupj tjowelepj:

—Jupj Elías lal vele ncuwim. Jos ca cus mp'a'sas. Elías profeta püna tüpü'ü jupj.

⁴⁸ Jesús nin tjevele na, yupj popa pjaní leñ way ts'üequené, esponja teque'e. Esponja uva 'üsú 'ona mo'o ts'yuca, tsyu'pa yo po'ó, mpe teczyacaná. Tje'yaya ca mü'üm Jesús. ⁴⁹ Pjü way la p'a wa tjowelepj:

—Po ma ma'ayan mü'üm niná. Cupj quelel nyucucj ncu Elías ncuwim cus la p'acj.

⁵⁰ Jesús yümücj tjevele niswá. Nin la tjiji na, tepe'e jupj.

⁵¹ Pülül p'omp'om jálatsja Dios wo mo'ó, pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jesús tepe'e na, pülül niná nayapé palavin la tücüeme. Dios la tjiji la tücüeme. Nosis jus tiquits'e 'ots'ipj. Pe witjacj la tjeleptan 'ots'ipj. ⁵² Jesús tepe'e na, pülücj janucun jis tepyala püna tcyaliñ sin popé. Dios sa coñ witjactsja yupj. 'Amá toc tapatja nt'a la tjelepta. ⁵³ Pje'á tjiquil toc pátjatsja mpe. Jesús jas tjijyünsa na la püt'üs niswa, yupj tjil wa Jerusalén mo'ó. Pülücj yus tjunuc yupj.

⁵⁴ Jepa militar tjejyámatsja Jesús, jupj jomicapan ma ncul cus nts'optecj cruz mpe. P'a wa militarpan jupj lal lejeñ watsja, militar püné lal. Tjunuc nosis jus tiquits'e. Tjunuc wa pjü niná tepyala Jesús tepe'e na. Niná tjunuc na, pajal lacj tjeyaptsja. Tjowelepj:

—T'üc' way jupj Dios Jatjam waytsja.

⁵⁵ Nequem pülücj way ne'aj lejeñtsja, campa way 'in cruz toñca mpe. Tjunuc

wa tepyalá. Jesús jomicapan waytsja yupj. Cus tocoñ Jesús, Galilea mpe tjac' na. Tjojon jupj mpes, pjü 'ücj la tjajay wa jupj tüpü'ü nt'a. ⁵⁶ Yupj popa pjaní María lotsja. Magdalá mpe 'eseptsja jupj. P'a wa María ló watsja jupj. Jupj Jacobo jamaytsja, José jamaytsja. Quepj p'a wa Zebedeo jatjampan sejamay.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüp Jesús.

(*Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42*)

⁵⁷ Nasa quelel t'yaja na, yom p'a wa tjac'. Yom niná pülücj tyá'atsja. Arimatea mpe 'eseptsja, judiopan patja nt'a. José lotsja. Jesús discípulo watsja. ⁵⁸ José tjemey Pilato nt'a. La tjemyona Jesús jüp'üy la toc. Pilato tjijyü'ta ca nin nsem. Tjijyü'ta militarpan ca ma'ayacj Jesús jüp'üy. ⁵⁹ Mpes José palá nt'ya Jesús jüp'üy. Tjivyü'ünú pülül pje mpes. Salá waytsja pülül. ⁶⁰ Tipyünta Jesús jüp'üy pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'ücj la püntüs nt'a. Püna p'in tjijyü'ta la toc jomwen jul, jupj p'iyá tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan. José jostsja jomwen jul toc toñca jupj pe'e na. Tepe'e ne'aj tipyünta tulucj custjay. Jesús jüp'üy ne'aj tipyünta na, pe püné jas tentené jun la t'olon jomwen jul. Jun t'yo'na na, tjemey. ⁶¹ María newa ne'aj já'asatsja pe jul wolap'a'á. Niná María, Magdalá mpe 'eseptsja. P'a quepj tjá'asa watsja María lal. María ló watsja jupj.

Militarpan jajamaptsja jomwen jul nt'a, Jesús jüp'üy tüpü'ü nt'a.

⁶² Ya sacerdote noypan tjil Pilato nt'a. Fariseopan tjil wa yupj jis lal. Nin jawas ma polel tsji' lajaytsja; t'añ p'in 'ücj la tjajay ma ca tsji' la mijicj nin jawas ma tsji' lajay na. Tjil na, ⁶³ tjowelepj Pilato lal:

—Cupj qjuiyola tepyala Jesús tjevelá. Tjevele jupj ca jas müjünsüs mpü'üm niswá ts'ac' cont'e tepyala na. Jupj la

tsyawilitsja lovin. ⁶⁴Mpes cupj qjuisas jipj ca müjü'tün militarpan majamacj jomwen jul, Jesús jüp'üyü pü'ü nt'a. Qjuisas newa majamacj ne'aj, ts'ac' cont'e tepyala nas. Militarpan leñ ne'aj, jupj discipulopan 'ücj wa ncul, mpequeñ jupj jüp'üyü. Ca mvelecj jupj jas tjijyünsa. Nyucunú quinam, ca mvelecj. Ca yus ntsawilicj judiopan. Judiopan topontsja Jesús lal, jupj nyucunutsja na. T'üc' ca mponecj quinam, jupj jüp'üyü leñ cívalas —nin tjowelepj yupj Pilato lal. ⁶⁵Pilato jis lal tjevele:

—Mwü. Napj militarpan ca mal nun jis lal, ca majamacj nujisas jinwá. Nin la müjü Jesús jomicapan ma ca wama mal jomwen jul mo'ó. Pjü 'ücj polel lojí, pjü la müjü.

⁶⁶Mpes tjil yupj. 'Ücj la tjajay jomwen jul nt'a. Jun t'yó'natsja jomwen jul, pe püné mpes. Hilo tsjicj way po'o tüpüntüpj pe wolap'a'á 'ots'ipj, ca jus nlayecj ncu wama jil gentas. Militarpan jis tjüjünsüpj tjil, militarpan jis la jamas ne'aj.

Jesús nyucunú tepyala niswá. Jas tjijyünsa jupj.

(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10*)

28 Teczyawaja sábadó quinam, nasa domingo tepyala. 'Ücj tsji' lajaytsja quinam. Tjejyawca na, tjil nequem jomwen jul la nuc, Jesús jüp'üyü tüpüntüpj nt'a. Quepj pjaní María, Magdalá mpe 'esepj. Ma'ajapj María ló watsja.

²Pajal jus tiquits'e nosis. Dios ángel pjaní tjac' tsjun mpe, nin mpes nin tepyala niná. Tjemey jupj jomwen jul nt'a. Jas tentené pe püné jun vilicj mpe. Jun cjol tepyala. 'Etjele ángel pe casa'á. ³Pasal jas jawtsja jupj, menmené jinwá. Jas quip pje waytsja pajal, mol pje jinwá. ⁴Militarpan tjelejeñ ne'aj custjay. Tjamapj jomwen jul nt'a. Ángel tjunuc na,

ticyücyüñ yupj, lacj tjejapj mpes. Jis capj t'yaja pjü.

⁵Nequem ma sin tji'yüsa tsjan tepyalá. Mpes ángel tjevele yupj jis lal:

—Po ma locj tjejá quinam. Napj selé nun lo palá Jesús. Jupj ne cruz po'o tepe'e. ⁶Leñ quinam jupj. Jas tjijyünsa. Nyucunú tepyala niswá, jupj tjevele jinwá. Nculá nun. Tjunauca jupj tüpü'tü nt'a. ⁷Nun tjunucú na, leñ way lowa jupj discipulopan nt'a. Tjowelé yupj jis lal jupj jas tjijyünsa quinam. Nyucunú p'in quinam. Mwalá way jama nun jis lal Galilea nt'a. Galilea nt'a ca jus nucú jupj niswá. Nin ca mvelé nun yupj jis lal. T'üc' ca mpalas napj tjevelé jinwá —nin tjevele ángel yupj jis lal.

⁸Mpes leñ way tjil nequem jomwen jul mpe, ángel tjijyü'ta jinwá. Newa lacj jeyaptsja. Pajal 'ücj jisastsja wa. Ts'equeneñ la veles discipulopan jis lal. Quelel javeleptsja ángel tjevelá. ⁹Newa ts'equeneñ na, Jesús lay jis tepyala yupj jis lal. Tjac' la nüjüsü.

—¿Min nucopj tjejyawca? —tjevele jupj.

Nequem tjil jupj nt'a, palá nipi'tjiñ jupj wolap'a'á. Ntji'liñ jupj tsjom. Yólat-sja jupj pajal püné, mpes nin la tjajay.

¹⁰Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma locj tjejá quinam. Lowa, mvelé mpülücpán jis lal. Najas ca mal Galilea nt'a. Ne'aj ca nus nucucj. Nin ca mvelé yupj jis lal —tjevele.

Militarpan la tsawil.

¹¹Nequem nasa tjil jomwen jul mpe. Tjil na, militarpan ne'aj tjátjatsja custjay, yupj ne jajamaptsja jomwen jul. Yupj sin popa nepenowá tjil Jerusalén mo'ó. Tjowelepj sacerdote noypan jis lal. Pjü tjowelepj tepyalá. ¹²Sacerdote noypan 'a jis tjimyula judío co'müypan jis lal. Ma jisastsja la p'a wa judiopan ca jus nlayecj Jesús jas tjijyünsa. Mpes yuwá p'in tjowelepj 'oyñ nyuca la qjuijicj la p'a ma ca

jus nlayecj. T'emel pülücj jis tja'ayapj militarpan niná la tsuwil mpes. ¹³Ninana yupj tjowelepj militarpan jis lal: "Nun ca mvelé jupj discipulopan tjiquil püste na. Ca mvelé tepequeñ jupj jüp'üy nun tjüjünaqué na. ¹⁴P'a witjacj niná cüvelecj jepa romano lal, cupj 'ücj ca la mijicj ma nucopj tyüla jupj", nin tjowelepj yupj.

¹⁵Niná 'üctsja militarpan jis lal. Mpes natj t'emel. Yupj la tsawil, sacerdotepan tjüjütütj jinwá. Judiopan topon militarpan tjowelepj. Ninana tintsja yupj t'ya tjowelepj, newa javelepj niná Jesús po'ó.

Jesús jos jupj discipulopan ca mal pjü nosis nt'a, ca sin 'yüsa la mijicj jupj mpes.

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶Jesús discipulopan 'ónceya tjil Galilea nt'a, jupj tjijyü'ta jinwá. Tjil

joc' pjaní nt'a, jupj nasa tjevele yupj ca mal ne'aj. ¹⁷Ne'aj jus tjunuc Jesús. Salejeptsja jupj Dios Jatjam, mpes palá nipi'tjiñ jupj wolap'a'á. Yupj sin popa nepenowá sey c'a jinwatsja custjay. 'Ots'ots' way p'in topon niná ne t'üc' way Jesús. ¹⁸Jesús ne'as tjemey yupj nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—Napj 'ücj jyütütj pjü way tsjun po'ó. Pjü wa nosis casá 'ücj jyütütj wa. Mpay ntje'aya ca nin nsem. ¹⁹Mpes lowa nun pjü nosis casá. Pjü 'a mulú patja jis lal ca mvelé napj mpes. Sin 'yüsa lis müjÍ, mpes yupj napj discipulopan ca jis mpalas. Bautizar ca lis müjÍ Dios Mpay mpes, Dios Jatjam mpes wa, Dios Cjües mpes wa. ²⁰Ca sin mü'üsüs la müjÍ ca nin la mijicj pjü way napj nu tjijyütütj. T'üc' way napj p'iyá ca nucopj ncoñ lovin, nosis cyawaja nas —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Marcos papel tepyaca Jesucristo po'ó

Juan el Bautista tjevele Jesucristo po'ó.

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,
15-17; Juan 1.19-28)

1 Po quina papel ca mpac Jesucristo po'ó, jupj ne Dios Jatjam. Papel niná ca mveles tsjan niná pajal 'üsüs tepyala jupj la tjiji mpes.

² Püna Isaías la p'a jis lal tjevele Dios tjevelá. Profétatsja jupj püná. Jupj papel tepyaca Dios tjevelá Jatjam lal. Ninana tepyacá:

“Napj yom pjaní jas majam ca.

Jupj ca mim napj mpes.

Jupj mveles ca napj mpes.

Jupj mwalá way ca mim jipj lal.

P'a jawas jipj ca mim.

Yom niná ca mveles gente jilal.

Mpes yupj ca jisas nsem jipj jay yupj nt'a.

³ Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim jupj.

Pajal ca quelel mveles gente jilal

napj mpes. Mpes yümücj ca mveles:

‘Qjuis Jepa Püné ca ncuwim.

Nujola t'as ca nin la müjij quinam jupj jos jin.

Malala nujola nun jümücj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

'Üsüs nujola t'as, qjuis Jepa Püné jos jinwá',

nin ca mveles jupj.”

Dios tjevele jupj ca nin mveles; Isaías tepyaca Dios tjevelá. ⁴ Mpes p'a jawas yom ne'aj tjac' wa cjuwá nt'a. Juan el Bautista lotsja jupj. Gente jis walap'a'a tjevele más 'ücj 'aplijila nsem yupj, malala nyuca la tjajay mpes. Más 'ücj ca Dios jos jin la mijicj quinam. Juan tjevele jupj ca 'üsüma jis mpa'tas, mpes bautizar jis mpalas ca. Tjevele ca sin müjünsüs niswá. Mpes pjü ca jus nlayecj yupj quelel 'üsüs la mijicj quinam, Dios jos

jinwá. Nin mpes Dios ca perdonar lis mijis malala nyuca la tjajay. Nin tjevele Juan yupj jis lal.

⁵ Pülücj way tjiquil jupj nt'a. Judea mpe tjiquil wa, ne'aj judiopan pjaní pjaní patja nt'a. Jerusalén mpe tjiquil wa, ne'aj pülücj patja judiopan. Yupj tjiquil, tjowelepj jupj lal malala nyuca la tjajay. Niná tjowelepj na, Juan bautizar lis tjiji 'üsü mo'ó. Jordán ló 'üsü ne'aj.

⁶ Juan jas quip camello ts'üilin waytsja jupj. Col tsyú'patsja pjoloc' mpes. Ts'elel lyájatsja jupj. Ts'as joc' 'alape pjísa wat-sja. Lovin nin tüpü'ü. ⁷ Gente jilal tjevele: “P'a jawas p'a wa ncuwim. Más püné jupj napj lal. Napj pajal tsjicj jupj lal. Po 'üsüs napj lal tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite syoc la p'in 'ücj napj lal. ⁸ Napj bautizar la nusejay 'üsü mpes la p'in. Yom p'a wa niná más 'üsüs ca la mijis. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües.”

Juan el Bautista bautizar la tjiji Jesús.

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ P'a jawas Jesús Nazaret mpe tjac' jupj, Galilea se jütütj mpe. Juan el Bautista nt'a tjemey. Juan el Bautista bautizar la tjiji Jesús 'üsü püné mo'ó, niná 'üsü Jordán ló. ¹⁰ Jesús 'üsü mpe jas tjijyünsa na, jupj tjinyuca tsjun po'ó tsjicj way la tücüeme, jun cjol tepyala. Nepé palá tjac' Dios Cjües. Sipipj jinwá justa tjac' jupj Jesús nt'a. Niná tjinyuca Jesús. ¹¹ Tsjun po'o nepé vele pjactsja wa: “Jipj napj Natjam. Quelel la 'ejay pajal napj. Pajal 'ücj najas jipj lal.”

Diablo jostsja Jesús malala nyuca la mijis. Ma la tjiji.

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Dios Cjües jas tjejyama Jesús campa way 'in, wa cjuwá nt'a. Mpes tjemey jupj. ¹³ Ts'ac' cuarenta tüpü'ü ne'aj. Animal pülücj lyawuütsja la p'in ne'aj. Ne'aj tjac' Satanás Jesús nt'a. Malala tjevele Jesús lal. Jostsja ca Jesús malala nyuca la mi-

jis. Ángel witjacj tjiquil Jesús nt'a, cus t'ap'acj jupj.

**Jesús tjevele Dios tjevelá,
pajal 'üsüs way niná.**

(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴ Jepa cawilta mo'o tje'yonsa Juan el Bautista. Nin tepyala na, Galilea mo'o tjemey Jesús. Ne'aj pülücj jis walap'a'a tjevele Dios pajal 'üsüs la tjiji gente mpes. ¹⁵ Jesús tjevele: “Quina ca nin mpalas, Dios ca müjüt'üs nosis nt'a. Leñ way ca nin nsem. 'Aplijila t'as malala nyuca la tjüj. 'Üsüs la müjü quinam Dios jos jinwá. Mponé Dios tjevelá, jupj tjevele jupj pajal 'üsüs liji nun mpes.”

**Jesús tjevele niyom yulupjana
jilal: “Mas napj lal”.**

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Jesús 'üsü püné la nt'a tjemey jupj. Galilea ló 'üsü niná. Yom mát'eya yus tjinyuca. Pjaní Simón lotsja jupj. Ma'ajapj Andrés lotsja jupj. Jupj Simón tsüipetsja. Po quina ataraya püné la ts'itsja 'üsü mo'ó. Lovin cjul pje'á la coytsja yupj, lovin nin la t'ajaytsja, tapatja. ¹⁷ Jesús tjevele yupj jilal: “Ncapj ncoñcó nun. Napj ca nusin 'yüsa la mejay 'ücj la veles la p'a jilal Dios mpes. Nin mpes ca nepénowa cus ncoñcoj wa jupj.” Nin tjevele Jesús.

¹⁸ Leñ way tüpüntüpj yupj jis ataraya, tjil Jesús lal.

¹⁹ Jesús tsjicj way tjemey na, la p'a wa yus tjinyuca jupj. Pjaní Jacobo lotsja jupj. P'a wa Juan lotsja jupj. Jupj Jacobo tsüipetsja. Yupj Zebedeo jatjampán waytsja. Barco wama t'átjatsja yupj jis papay lal, jupj jomozopan jis lal wa. Ataraya püné 'ücj la t'ajaytsja yupj. ²⁰ Jesús ma la tjinyuca. Jis lal tjevele ncul yupj, ca cus ncoñcoj. Mpes tjil jis papay t'á'asa mpe, jupj jomozopan mpe wa. Tjil Jesús lal.

Jesús más püné lapanenpan jilal.

(Lucas 4.31-37)

²¹ Capernaum nt'a tjil yupj, pülücj patja nt'a. Sábado na tjil judiopian 'a si mulú nt'a. Jesús sin 'yüsa la s'jitsja yupj quinam. ²² Pajal nin yólatsja yupj Jesús tjevele mpes. Jesús Moisés popel sin 'yüsa lajay jin tuluctsja. 'Ücj jis la jütütj jinwá tjevele jupj. ²³ Yom t'á'asa ne'aj, wosis nt'a judiopian 'a si mulú nt'a. Lapanen jupj jos mo'o tüpú'ütsja. Yom niná yümücj tjevele Jesús lal:

²⁴ —Jipj Jesús Nazaret mpe 'esepj. ¿Tsjan pjucj tjacuy cupj nt'a? ¿Ncu pjü malala qjuis la jay tjacuy jipj? Napj selé pjacj ne jipj. Dios juts'a'á way jipj. Pajal 'üsüs way jipj.

²⁵ Jesús yümücj tjevele lapanen lal:

—¡Lyájasa t'as! ¡Jutja jupj jos mpe! — tjevele.

²⁶ Yom pajal jun jyu'ya tepyala lapanen la tjiji. Lapanen yümücj la tipiya. Jupj jos mpe tjemey. ²⁷ Pjü way po yólatsja 'üsüs tepyala mpes. Mpes yuwá tjowelepj yupj: “¿'Oyn ne nin vele jupj? Seyasa way qjuisin 'yüsa liji Jesús. Jepa jinwá qjuisin 'yüsa la qjuisiji. Jyü'ta wa lapanenpan jilal, ne nin lajay jupj vele jin.” ²⁸ Pjü jilal tjowelepj Jesús la t'ijjá. Mpes Galilea mo'ó leñ way pjü t'epjyacañ Jesús po'ó.

Jesús tji'yü'sa la tjiji Simón pwisam.

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Judiopian 'a si mulú nt'a, niná wo mpe tjemey quinam Jesús. Jacobo, Juan jilal tjemey jupj. Simón, Andrés jis wa nt'a tjil yupj. Wama tjil yupj. ³⁰ Ne'aj Simón pwisam pú'ütsja, malala jostsja jupj. Po 'in si 'áwatsja jupj. Ne'aj patja tjowelepj Jesús lal malala jostsja niná. ³¹ Jesús tjemey jupj nt'a. Mos nt'jü'le, jas t'ijjyünsa jupj. Mpes 'ücj j'á'asatsja jupj quinam. Si 'awa tji'yü'sa quinam. Leñ way niná ve jis tje'yaya, tjalá yupj.

**Pülücj malala jisas jis
tji'yü'sa lis tjiji Jesús.**

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Püste tepyala na, la p'a wa tjiquil, jis tucuman pjü way malala jisas Jesús nt'a. Nepénowa lapanenpan yupj jisas mo'o pátjatsja yupj. ³³ Pjü way ne'aj p'in patja 'a jis tjimyula wo jun vilicj nt'a. ³⁴ Pülücj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji Jesús. Pje'á sin tjejjama lapanenpan pülücj. Mpes yupj tjil. Yupj salejeptsja pjacj ne jupj, Jesús. Mpes Jesús ma jis tje'yaya jis la veles.

**Galilea mo'ó Jesús
tjevele Dios tjevelá.**

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Püstapj tsyülümú Jesús, ma tjejjawca na p'in. Jas nisa jupj. Tjemey jusapj, pjü leñ nt'a. Dios lal tjevele ne'aj. ³⁶ Yacjaya Simón, jupj jomicapan jis lal la tapaltsja Jesús. ³⁷ Jupj la nyüjüsüñ na, tjowelepj jupj lal:

—Pülücj la 'e pal jipj.

³⁸ Jesús tjevele:

—La p'a nt'a 'alas, ne'aj p'in nepénowa patja nt'a. Napj ca mvelé wa yupj jis walap'a'á Dios tjevelá. Napj tjacuwis lo veles Dios tjevelá.

³⁹ Pues jun ta'á tjemey Galilea mo'ó, Jesús. Wa witjacj judiopan 'a si mulú nt'a tjemey lovin. Pjü jis walap'a'a tjevele Dios tjevelá. Nepénowa lapanenpan pátjatsja yupj jisas mo'ó. Mpes Jesús pje'á lis tecyoye tjil lapanenpan.

**Yom pjoloc' tjamaja. Jesús
tji'yü'sa la tjiji jupj.**

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Yom pjaní tjac' Jesús nt'a. Malala jostsja pajal. Jupj jüp'üy tjamaja lovin, palá tinca jupj jüp'üy popé. Jesús nt'a tjac' na, tüic' jin tjüjünsü jupj. La tjemyoná:

—Jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

⁴¹ Jesús pajal jólatsja jupj mpes. Mpes pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a yom malala jos. Tjevele:

—Najas. 'I tji'ü'süs quinam.

⁴² Leñ way jüp'üy tji'yü'sa.

⁴³ Tji'yü'sa na p'in, Jesús jas tjejjama jupj sacerdote nt'a. Tülü way tjiyyü'ta ma ca nin mveles nin tepyalá. Tjevele:

⁴⁴ —Po ma mvelen la p'a lal quinam jipj 'i tji'ü'sa. Jutja sacerdote nt'a. Jupj ca jis nucus. Ca la mpalas nucus ncu malala lo nuc jipj p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejjay na, Dios mpes ma'ayan, jipj 'i tji'ü'sa mpes. Pajal püna Moisés tjiyyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjiyyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejjay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'üc' way 'i tji'ü'sa quinam — nin tjevele Jesús.

⁴⁵ Yom tjemey wa mpe. Ma la tjiji Jesús tjevele jin. Pjü way jilal tjevele Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj. Pülücj way jilal tjevele jupj. Nin mpes Jesús ma polel jámatsja pülücj patja nt'a. Mpes gente leñ nt'a tüpü'ü jupj. Mop'in pülücj tjiquil pülücj patja mpe Jesús nt'a.

**Yom ma polel 'utanatsja.
Jupj tji'yü'sa la tjiji Jesús.**

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 P'a jawas Jesús tjemey niswa Capernaum nt'a. Pjü way tjepjyacañ Jesús ne'aj tüpü'ü wa mo'ó. ² Jupj lal pülücj 'a jis tjimyula wa mo'ó. P'a wa ma polel wama jiltsja yupj. Pülücj way lejeñtsja jun vilicj nt'a 'ots'ipj. Jesús yupj jilal tjevele Dios tjevelá. ³ Nin líjtsja na, niyom yulupjana tjiquil. Yom ma polel 'utaná tucuman hamaca lal. ⁴ Ma polel wama tjil yupj malala jos lal, mpes wo jay tjujulul Jesús casa'á. Jul 'ücj la tja-jay na, malala jos palá tüpüntüpj hamaca mpes. ⁵ Jesús jus nléyatsja yupj topon

jupj polel 'yü'sa liji jupj. Nin mpes malala jos lal tjevele:

—Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

⁶Niyom Moisés popel sin 'yüsa la-jay ne'aj tjatja, tjepjyacañ Jesús tjevelá. Malala jin yólatsja Jesús tjevelá. Yólatsja: ⁷“¿Tsjan pjucj niná nin vele? Jupj tjevelá malala Dios lal. Jupj ma polel perdonar liji malala nyuca liji. Dios p'in nin liji.” ⁸Nin yólatsja na p'in, Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Mpes Jesús tjevele yupj jilal:

—¿Tsjan mpes nin nujola napj tjevelé malala Dios lal? Nin tulucj. ⁹Napj 'ücj velé: 'Napj perdonar la 'ejay malala la tjejay Dios lal'. Napj 'ücj wa velé: 'Jin tji-jyünsa, ca mim'. ¿Cana más 'in costa la veles? ¹⁰Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'ücj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá —nin tjevele Jesús.

Nin mpes Jesús tjevele malala jos lal:

¹¹—Jin tjiyjünsa. Hamaca nt'ya, nt'an, jutja wya nt'a.

¹²Leñ way jas nisa jupj. Hamaca nt'ya. Tjemey quinam pje'á. Pjü way jus tjunuc. Pajal yólatsja yupj 'üsüs tepyala mpes. 'Üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj:

—Lovin ma tjinyucuctsja cupj nin teyalá. Yacjaj p'in tjinyucuj.

Jesús jostsja Leví ca cus ncoñcos jupj.

(*Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32*)

¹³Üsü püné la nt'a tjemey Jesús niswá. Pajal pülücj 'a jis tjimyula jupj nt'a, ne jupj sin tji'yüsa lis tji. ¹⁴Yacjaya tjemey Jesús. Jámatsja na, Leví jus tjinyuca. Alfeo jatjam waytsja jupj, Leví. Impuesto jaylajc t'e'encatsja jupj jepa mpes jümücj casá tjelyawuñ jilal. Wa nt'a impuesto t'e'enca nt'a tjá'asa. Jesús tjevele jupj lal: “Ncapj tecyoñca jipj. Najas ncapj cyoñ lovin.” Mpes jas nisa jupj, cus tecyoñca quinam jupj.

¹⁵Locopyaya Jesús Leví wo nt'a já'asatsja. Ne'aj tjelyaja jupj discipulopan jilal. Ne'aj tjiquil wa, tjalá watsja niyom pülücj. Nepénowa impuesto jata'epj tapatja, Leví jinwá. Yupj pequeñtsja püna p'in. P'a witjacj ma t'üc' la tjajay Moisés popel tjiyjü'tá. Yupj sin popa pülücj cus tocoñ Jesús quinam. ¹⁶Niyom p'a wa tjunuc Jesús tjelyaja jupj jilal. Yupj ne Moisés popel sin 'yüsa lajaytsja. Fariseopan waytsja yupj. Niná tjunuc na, yupj jis la tjü'üy Jesús discipulopan jilal:

—¿Tsjan mpes lyaja Jesús impuesto jat'anquepj jis lal, malala nyuca lajay jilal 'ots'ipj?

¹⁷Jesús tjapjaca jis la tjü'üy jupj discipulopan jilal. Tjevele yupj jilal:

—'Ücj jisas ma jisas doctor. Malala jisas p'in doctor jisas. Napj doctor jinwá malala lajay jis lal. Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes. Dios jos yupj 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá. Niná napj ma velé 'üsüs lajay jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(*Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39*)

¹⁸Juan discipulopan ma jalatsja nenyawá; quelel javeleptsja p'in Dios lal. Nin lajay watsja fariseopan. Mpes nepénowa tjiquil Jesús nt'a, tjowelepj:

—Juan discipulopan ma jalá nenyawá; quelel javelepj p'in Dios lal. Nin p'iyá lajay wa fariseopan jis discipulopan. ¿Tsjan mpes jipj discipulopan ma nin lajay?

¹⁹Jesús jis wala tjevele:

—Yom judío woya na, jupj jomica-pan jiquil wa cus la coñ jupj. Pasal 'ücj jisas, jalá jupj lal. Nin p'iyá napj discipulopan jis lal. Napj yupj jis lal 'os. 'Ücj javelepj napj lal. Nin mpes 'ücj jisas

jatja yupj. 'Ücj yupj jalá. ²⁰P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililií. Leñ ca nsem napj. Nin jawas tjejawca na, napj discipulopan ma ca nlajacj neneyawá, ca mvelecj p'in Dios lal —nin tjevele Jesús.

²¹Jupj tjevele wa yupj lal japon ma polel nin p'iyá lajay püna tapatja la tjajay jinwá.

—Nin p'iyá ma polel jul sa lul jis pülül pül pülül seyasa mpes —tjevele—. Nin lajay na, pülül seyasa la'í pyala tepe'e na. Mpes pülül pül way ca la ntsü'üm, ca püné way la jul nsem. ²²Nin p'iyá wa, judiopan uva 'üsú seyasa jatatj na. Uva 'üsú seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pül way mo'ó. Nin lajay niná, pjoloc' pül ca mpjoltem 'üsú myolca mpes. Tjopjolta na, uva 'üsú ca jus ncom. Malala ca mpalas wa pjoloc'. Nin mpes ma lajay niná. Uva 'üsú seyasa jatatj na, pjoloc' seyasa mo'o ca nt'ucj —nin tjevele Jesús.

'Ücj Jesús jyü'ta wa sábadó jawas.

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³Sábadó pjaní Jesús trigo lejeñ culupwen nipj tjemey. Sábadó ts'ac' niná judiopan ma tsji' lajay. Jupj discipulopan tjil wa yupj lal. Jiltsja na, trigo nepénowa sey jat'anqueptsja yupj. ²⁴Fariseopan yólatsja malala niná yupj la tjajay. Mpes tjowelepj Jesús lal:

—¿Tsjan pjucj nin lajay jipj discipulopan, trigo jat'anquepj? Dios Popel vele ma polel tsji' lijicj sábadó na.

²⁵Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele wa David la tjijá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan jis jepa waytsja püná. 'Üsüstsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoñ wa, vecj tecya'liñ wa yupj. Ve cjuwatsja yupj. ²⁶Mpes jupj wama tjemey Dios wo nt'a. Pan nt'ya, tjelyaja. Jis tje'yaya wa niyom cus tocoñ. Pan niná israelpan tja'ayapj Dios mpes. Dios Popel

tjevele sacerdotepan p'in 'ücj jalá pan niná. P'a wa ma polel jalá yupj. David sacerdote tuluctsja, mop'in nin, Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes. David nin la tjií Abiatar sacerdote más pünetsja na.

²⁷Jesús tjevele wa:

—Dios gente jis tje'yaya ma tsji' lajay sábadó na. Niná jis tjiyü'ta 'üsüs jis la pal la p'in. Dios ma nin liji pajal costa nsem gente 'üsüs lajay sábadó na. ²⁸Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj 'ücj wa jyütütj tsjan 'ücj lajay sábadó na, ts'ac' ma tsji' lijicj na —nin tjevele Jesús.

Yom mos c'a tji'yü'sa la tjií Jesús

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 P'a jyawca na Jesús wama tjemey judiopan 'a si mulú nt'a. Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos c'a waytsja jupj. Ma polel le páctatsja jupj. ²Niyom p'a wa ne'aj tjatja wa. Pajal jus tjunuc Jesús, quelel januctsja ncu 'yü'sa liji sábadó na, ts'ac' niná ma tsji' lajay. Jisastsja Jesús ca malala la mijis, mpes 'ücj jat' mvelecj ca Jesús malala.

³Jesús tjevele yom mos ma polel le pacta lal:

—Jin tjiyünsa jipj. Yupj lejeñ culupwen nt'a was jipj.

⁴Tjevele wa niyom p'a wa jilal:

—¿Cana más 'ücj lejaj sábadó na, ts'ac' ma tsji' lijicj na? ¿Ncu más 'ücj 'üsüs lejaj, ncu más 'ücj malala lejaj? ¿Ncu más 'ücj se p'acj 'ücj la püt'üs jupj, ncu más 'ücj 'yünan jupj? —nin tjevele Jesús.

Lyájasa tjelejeñtsja yupj. ⁵Jesús po ma jostsja yupj malala yólatsja; yupj ma quelel sin 'yúsatsja Dios jos jin. 'Aplijila tepyala Jesús yupj malala yólatsja mpes. Tjevele yom mos c'a lal:

—Myas la tepyacta.

La tepyacta jupj mos quinam. Tji'yü'sa jupj quinam.

⁶Fariseopan tjil quinam yupj. Tjil Herodes jomicapan nt'a. Yuwá tjowelepj 'oyn nyuca la 'ünan Jesús.

**Pülücj tjiquil Jesús
toñca nt'a, 'üsú la nt'a.**

⁷Locopyaya Jesús tjemey 'üsú püné nt'a jupj discipulopan jilal. Pülücj way Galilea po'o patja witjacj tjil wa Jesús lal. ⁸Pajal pülücj jus nlay Jesús 'üsüs la tjiqitsja. Mpes tjiquil wa yupj jupj nt'a. Tjiquil Judea mpe, Jerusalén mpe wa, Idumea mpe wa, 'üsú püné na'aj po'ó mpe wa. (Jordán ló niná 'üsú püné.) Tiro ne'aj p'in mpe tjiquil wa nepenowá. Sidón ne'aj p'in mpe tjiquil wa nepenowá. ⁹⁻¹⁰Pülücj way jis tji'yü'sa lis tjiiji Jesús. Mpes la p'a malala jisastsja pjü cus tjeletjatj jupj. Pülücj waytsja yupj. Nin mpes Jesús jupj discipulopan jilal tjevele: "Barco nca'á ma 'e nun. Pülücj ncapj jaletjatj yupj." ¹¹Ne'aj lapanenpan tapatja gente nepénowa jisas mo'ó. Jesús jus tjunuc na, palá nipi'tjiñi yupj. Yümücj tjowelepj yupj:

—Jipj Dios Jatjam.

¹²Jesús jis tjiijyü'ta:

—Po ma tjowelé la p'a jilal pjacj ne napj.

Niyom dóceya lis t'ya Jesús.

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³Jesús neven popa viyavin tjemey. Ne'aj 'etjele na, niyom nepénowa lis t'ya jupj. Tjevele ncul yupj, mpes tjiquil. ¹⁴Dóceya lis t'ya, tjevele jupj apostolpan ca nsem yupj. Tjevele ca jupj lal mpatjam, ne jupj ca sin majamas p'a nt'a. Ne'aj pülücj jis walap'a'a ca mvelecj Dios tjevelá. ¹⁵Tjevele 'ücj ca jis müjü'tücj lapanenpan, mpes ca mal gente jisas mpe. ¹⁶Ninana niyom dóceya jis lá: Simón pjaní wa (Jesús p'a ló la t'ya Simón mpes. Pedro ló la t'ya wa.) ¹⁷Jacobo pjaní wa, jupj tsüipe Juan ló pjaní wa, yupj ne Zebedeo jatjampan (Jesús la p'a jis lá lis t'ya wa yupj. Yümücj tjowelepj lovin, mpes Boanerges jis lá tjevele Jesús. T'i'ila pjac jin javelepj velecj cupj, cupj qjuis

tin.) ¹⁸Andrés p'a wa, Felipe p'a wa, Bartolomé p'a wa, Mateo p'a wa, Tomás p'a wa, Jacobo p'a wa, jupj ne Alfeo jatjam; Tadeo p'a wa, Simón p'a wa (Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan popa tulucj. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa jupj.) ¹⁹Judas Iscariote p'a wa. P'a jawas Judas Iscariote Jesús enemigo tepyala. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj.

Jesucristo tsyu'pa diablú.

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰Yacjaya Jesús wama tjemey wosis ne'aj toñca mo'ó. Niswa pülücj tjiquil, 'a jis tjiyula jupj nt'a. Mpes Jesús ma polel lyájatsja, ma wa tjalá jupj discipulopan. ²¹La p'a tjowelepj niná Jesús pülücpán jis lal, jupj jamay lal wa. Mpes tjil yupj, Jesús lal la cuwis. Yuwá javeleptsja: "Malala jola jin liji jupj".

²²Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay malala wa tjowelepj Jesús po'ó. Jerusalén mpe tjiquil yupj. Tjowelepj: "Beelzebú pü'ü jupj jos mo'ó, se p'a'sa jupj. Nin mpes 'ücj pje'á jas tjejyama lapanen. Beelzebú diablo p'in. Jepa püné jupj lapanenpan jis lal."

²³Yupj nin tjowelepj mpes Jesús yupj jis lal tjevele ncul. Parábola tjevele jupj, sin 'yüsa lis tjiiji mpes. Tjevele: "Satanás ma polel pje'á se jamá jupj p'iyá. ²⁴Yuwá nyucunuñ jepa pjaní jyü'ta nt'a, jis enemigopan 'ücj ca malala lis mijicj yupj. ²⁵Nin p'iyá wosis pjaní nt'a patja jis lal. Yuwá nyucunuñ, jis enemigopan 'ücj ca malala lis mijicj yupj. ²⁶Nin wa Satanás lal. Jupj pje'á se jamá jupj si jütüta sin popé, jupj enemigopan 'ücj ca malala la mijicj jupj. Jupj nin la qjuijis, jupj nuncunú watsja jupj mpes p'iyá. Nin la qjuijis, leñ way ca polel malala mpalas jupj.

²⁷"Napj tsyupapj jupj, diablú. Nin mpes 'ücj lo 'üsüs lejay jupj malala la tjijá. Diablo yom jas tjiyocj jinwá. P'a wa ma polel wama la winin la pecj yom jas

tjiyocj wo mo'ó. Mwalá way ca ntsu'pas yom jas tjiyocj. Locopyaya 'ücj lo tjilil yom jas tjiyocj juts'a'á.

²⁸”Nin mpes nin velé Dios ma ca perdonar la numijis nun, nin tjewelé mpes. T'üc' way velé napj. Pjü way malala nyuca lajay, pjü way 'ücj perdonar liji Dios. Pjü malala javelepj Dios po'ó, jupj 'ücj perdonar liji wa. ²⁹Pjaní p'in ma perdonar liji. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma perdonar lis mijis. Yupj lovin malala nsem Dios lal.”

³⁰Nin tjevele Jesús. Niyom nepénowa tjewelepj lapanen jupj jos mo'o pü'ü, mpes nin tjevele.

Dios jos jin lajay, yupj ne Jesús jüpülücpán.

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹Jesús jamay ne'aj tjac', jupj jüpülücpán tjiquil wa. Wama ma polel jiltsja yupj, mpes pje'á lejeñtsja yupj. Quelel javeleptsja Jesús lal. Mpes ne'aj tjatja sin popa pjaní jas tjajam wa mo'ó, lal ncuwim Jesús.

³²Gente pülücj Jesús t'asiyú játjatsja, tjewelepj Jesús lal:

—Jemay tjac', pyülücpán tjiquil wa, pje'á jatja quinam. Quelel jis januc yupj.

³³Jesús jis wala tjevele:

—¿Oyn nujola nun? ¿Pjacj napj namay? ¿Pjacj napj mpülücpán?

³⁴T'asiyú jatja yus tjinyuca Jesús, tjevele:

—Nun napj namay jin p'iyá napj lal. Nun napj mpülücpán jin p'iyá. ³⁵Dios jos jin lojí, nun napj natjaypan jinwá, napj nta'apan jinwá, napj namay jinwá nun napj lal —nin tjevele Jesús.

Pülücj pjyacañ Dios velá.

Nepénowa nin lajay, nepénowa ma lajay jupj vele jin.

(Mateo 13.1-23; Lucas 8.4-15)

4 Jesús tjemey 'üsú püné la nt'a. Sin 'yüsa la sjítsja ne'aj. Pajal pülücj

'a jis tjiyula jupj nt'a. Mpes barco wama tjemey, 'etjele jupj, más 'ücj la veles yupj jis walap'a'á. Pajal pülücj 'üsú la nt'a lejeñtsja jis la pjac. ²Pajal pülücj sin tji'yüsa lis tjiji jupj. Lovin parábola tjevele jupj, sin la 'üsüs jis la jay. Niná Jesús tjevelá: ³“Tjapja'aque nun. Yom setel sine wínetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. ⁴Mpes sine na, setel nepénowa palá tinca jümücj casá. Tsipyaya tjiquil, tjalá setel niná. ⁵Setel nepenowá pe casá palá tinca. 'Ots'ots' way 'amá 'alatsja ne'aj. Leñ way tecyojo, 'amá tsjicj way p'in já'asatsja, ne nin. ⁶Nin mpes malala tepyala jupj. Tjejyawca na, ts'iquenañ. Ts'iquenañtsja jis ts'il 'amá casá way toñca mpes.

⁷Setel nepénowa jam nt'a palá tinca. Jam jis t'yüna watsja. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'ünú. Ma tjevyaala jupj. ⁸Setel nepénowa 'amá 'üsüs casá palá tinca. Tecyojo, jis t'yüna. 'Üsüs tjevyaala. Nepénowa setel tréinteya tjevelañ, nepénowa sesenta, nepénowa cien”, nin tjevele Jesús.

⁹Tjevele wa: “Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé”.

¹⁰Pjü way tjil na, Jesús discipulopan dóceya jupj lal játjatsja custjay. La p'a nepenowá jupj lal játjatsja wa. La tjü'üy Jesús lal tsjan mpes parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji. Más 'in costa la 'üsüs niná.

¹¹Jesús tjevele: “Dios ma se 'aya pjü sin 'yüsa 'oyn nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'üsüs niná. Nin tulucj yupj jis lal. Dios si jütüta sin popa tulucj yupj. Parábola mpes p'in sin 'yüsa lejaj yupj. ¹²Mpes t'üc' ca nsem niná Dios Popel tjevelá:

‘Lovin ca nucucj, newa ma ca jus nlayecj tsjan nucucj yupj.

Lovin ca mpjacañ, newa ma ca sin mü'üsüs.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios, mpes Dios ma polel perdonar la siji. Nin mpes ma se 'aya sin 'yüsa yupj.”

¹³ Jesús tjevele wa: “¿Ncu ma nusin 'yüsa parábola niná? Ma nusin 'yüsa niná, p'a wa ma wa ca nusin mü'üsüs nun. ¹⁴ Yom setel la ts'iyá, nin p'iyá niná jupj pülücj jis lal vele Dios tjevelá. ¹⁵ Gente nepénowa setel jümücj casá palá tinca jinwá yupj. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Locopyaya Satanás jac' la ta'es yupj tjepjyacañ. Nin mpes yo' pe'e Dios tjevelá. ¹⁶ Gente la p'a, setel pe casá palá tinca jinwá yupj. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Japon yupj. 'Ücj jisas se palá tjepjyacañ mpes. ¹⁷ Tsjutsj jis ts'il 'amá casá way toñca jinwá yupj. Tsjicj way p'in japon. Locopyaya malala se palá ca nacj. La p'a malala la sajay napj lal japon mpes ca nacj. Nin tepyala na, leñ way p'a casá yola se palá yupj. Ma quelel sa coñ quinam Dios. ¹⁸ Gente la p'a setel jam nt'a palá tinca jinwá yupj. Pjyacañ wa Dios tjevelá. Japon yupj. ¹⁹ Mop'in pajal nin yola nosis casá lajaj mpes. T'emel pülücj jisas yupj. Yola t'emel pajal 'üsüs; t'üc' tulucj niná. Jisas ca pülücj nta'acj nosis casá. Mpes lovin ma lajay Dios tjevele jin. ²⁰ Gente la p'a wa setel 'amá 'üsüs casá palá tinca jinwá yupj. Pjyacañ Dios tjevelá, jisas wa niná. Yupj nin lajay Dios tjevele jin. Yupj 'üsüs pajal; setel sine, cyojo, vyala jinwá yupj. Nepénowa treinta velañ jinwá yupj. Nepénowa sesenta velañ jinwá yupj. Nepénowa cien velañ jinwá yupj”, nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacañ mpes.

Dios jos qjuisin 'yüsa jupj velá.

(Lucas 8.16-18)

²¹ Jesús tjevele yupj jilal: “Nenéyawa nun sin popa pjaní 'iyó je si müjü, que'e jupj. Nin liji na, ma tsjo'oy 'alá pyünta. Ma cjan 'alá pyünta. Campaña pyünta pjü 'ücj jis la nuc. ²² Nin p'iyá, Dios ma mpja'nes jupj quelel sin 'yüsa liji. Püna ma jis tje'yaya sin la 'üsüs, niná quelel sin mü'üsüs la mijis jupj. Püna ma sin

tji'yüsa, niná ca jus nlayecj. Niná 'ücj ca jus nucucj nsem. ²³ Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj velé.

²⁴”Po nujola t'as pjo'oqué mpes. Nun quelel nin lojí Dios velá, jupj pülücj ca nusin 'yüsa la mijis. Más 'üsüs la mijis ca jupj nun la tjüj lal. ²⁵ Nun quelel nusin 'yüsa Dios velá, mpes más pülücj ca nusin 'yüsa la mijis Dios. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa Dios velá. Pjyacañ p'in. Mpes ca ma polel sin 'yüsa Dios velá. Sey c'a ca la mijis jupj”, nin tjevele Jesús.

Pülücj ca mpatjam Dios lal, jupj tjevele topon mpes.

²⁶ Jesús tjevele wa: “Napj ca nusin mü'üsüs la mejay 'oyñ nyuca liji Dios nosis casá. Yom setel sine jinwá liji. Yom setel witjacj la ts'iyá. ²⁷ Setel cyojo, si t'ünú. Jaw na, püste na, newa si t'ünú. Yom jya na nin p'iyá, si jünsa na nin p'iyá. Yom niná ma selé 'onin ne nin lovin si t'ünú. ²⁸ Jupj sin nin cyojo 'amá mpe, lejeñ yupj. Mwalá way 'elyon pyala. 'Elyon tepyala na, ts'ituju. P'a jawas wolas velañ. ²⁹ Wolas ts'its'e na, 'ücj jat'anapj quinam. Mpes jat'anapj, jacutj yupj. Nin p'iyá ca nsem gente jis lal”, nin tjevele Jesús.

Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú nt'a.

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Jesús tjevele wa: “¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? Parábola ca mvelé, mpes ca nusin 'yüsa la mejay tsjan ca mpalas. ³¹ Mostaza setel jinwá ca nsem. Mostaza setel más tsjicj way pjü setel jilal. ³² Sine na, t'yüna jupj. Más püné t'yüna la p'a tsjutsj jilal. Campaña toñca. Jis pjel campa se palá. Mpes tsipyaya jiquil, 'ücj lejeñ jupj pjwel casá, tsjojoca nt'a. Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal”, nin tjevele Jesús.

³³ P'a wa parábola witjacj tjevele Jesús yupj jilal. Parábola mpes sin tji'yüsa la tjiji Dios tjevelá. 'Ücj sin 'yúsatsja, nin p'in tjevele jupj. ³⁴ Parábola p'in tjevele jupj, pülücj 'a jis tjimyula jis lal. Jusapj tjá'asa na jupj discipulopan jis lal, sin tji'yüsa lis tjiji tsjan quelel véletsja parábola mpes.

**Jesús 'ücj tjiyyü'ta lüpjú,
'üsú püné 'ots'ipj.**

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Yacjaya, t'yaja na, Jesús tjevele jupj discipulopan jilal:

—Mas 'üsú püné na'aj po'ó.

³⁶ Mpes leñ way tjil jupj lal. Tjil pülücj 'a jis tjimyula mpe. Así 'ücj liji secj tjemey Jesús. Barco la p'a wa tjil wa yupj jilal. ³⁷ Pajal jas tjelyapjünú lüpjú 'üsú püné nt'a. 'Üsú la tjepjetpjets'é tepyala. 'Üsú wama tjemey barco mo'ó, ne quelel pít'atsja barcas. Campwila quelel jámat-sja. ³⁸ Jesús barco cjüip'a'a pú'ütsja, jyat-sja. Pülül jay pálatsja jupj. Jupj discipulopan jas tiquilquil. Tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis qjues nt'ancam, nca'lequec ca ncupj. ¡Qjuiyola ma jele jipj!

³⁹ Jas nisa Jesús. Cus tjeve'le lüpjú. Cus tjeve'le wa 'üsüs. Mpes lüpjú 'üt'ün nasa tepyala. 'Üsú 'üt'ün nasa wa. ⁴⁰ Jesús jis la tji'yüya jupj discipulopan jilal:

—¿Tsjan mpes locj jeyatsja nun? ¿Ncu ma poné custjay napj polel nucopj p'yacj?

⁴¹ Yupj pajal lacj tjeyaptsja. Yuwá tjowelepj:

—¡T'üc' way yom niná pasal püné way! 'Ücj si jütüta lüpjú, 'üsú 'ots'ipj, ne nin lajay jupj jyü'ta jin.

**Jesús pje'á sin tjejyama,
tjil lapanenpan.**

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

5 Yupj tjil 'üsú püné na'aj po'ó. Gadara lotsja ne'aj. ² Barco mpe pje'á tjemey Jesús amá nt'a. Yom tjac' la nüjüsü jupj panteón mpe. Lapanenpan pülücj pát-jatsja jupj jos mo'ó. ³ Yom niná lovin tüpü'ütsja panteón mo'ó. Pajal jas tjiyoctsjaja jupj. La p'a ma polel tsupaptsja jupj, 'üpü t'anca jupj lovin. Nin p'iyá cadena lal, t'anca wa jupj. ⁴ La pülücj jupj mos t'asiyü tsupaptsja, tsjom t'asiyü tsupaptsja wa acero mpes, cadena mpes wa. Lovin t'anca jupj cadenas. Lovin tji'yula aceras. Mpes lovin polel jámat-sja la p'a tsupaptsja na. ⁵ Lovin tjuwine panteón nt'a, joc' mo'ó 'ots'ipj. Ne'aj tjuwine jaw na, püste na 'ots'ipj. Newa la tipiya, jupj jüp'üy newa t'yüjü wa jupj, pe mpes. ⁶ Jupj jus tjinyuca Jesús campa mpe, ne ts'üequené Jesús nt'a. Jesús wolap'a'a tüic' jin tjüjünsü jupj.

⁷ Yümücj la tipiya:

—¿Tsjan mpes napj nt'a tjacuy? Jesús jipj. Dios Jatjam jipj, Dios ne más püné pjü jilal. Najas mvelen Dios lal ma ca malala la mijin napj lal —lapanen nin tjevele.

⁸ Yom jactsja na p'in, Jesús tjevele nas yom lal:

—Lapanen jipj. ¡Jutja jipj jupj jos mpe!

⁹ Jesús la tji'yüya:

—¿Tsjan lýá jipj?

Jupj tjevele:

—Pülücj napj nlá. Cupj cjay pülücj.

¹⁰ Jupj pajal la tjemyona Jesús lal ma ca sin majamas lapanenpan quepem. ¹¹ Ne'aj neven nt'a malana pülücj tjelyawuütsja, tjalatsja. ¹² Lapanenpan la tjomon Jesús lal:

—Qjuis tjiyyü'ta nlaca malana nt'a. Qjuis ma'ayan nlaca malana jisas mo'ó.

¹³ Jesús tjevele 'ücj jis la winin yupj nt'a. Mpes lapanenpan tjil yom jos mpe. Tjil malana jisas mo'ó. Jisas mo'o tjil na, malana ts'equeneñ neven palavin. Mil mat'e waytsja yupj. 'Üsú püné mo'o tjil. Jis qjues t'anca yupj, tecya'liñ.

¹⁴ Malana jajamapj niná tjunuc na, ts'equeneñ yupj. Pülücj patja nt'a t'jowelepj nin tepyalá. Wa pjaní pjaní lejeñ nt'a t'jowelepj wa yupj. Mpes pülücj tjil jis la nuc niná tepyalá. ¹⁵ Jesús nt'a tjil na, jus tjunuc yomen lapanenpan pülücj pájtatsja jupj jos mo'ó püna p'in. Ne'aj tjá'asa. Sa capyatsja jupj, 'ücj jólatsja quinam. Lacj tjeypaj yupj nin tepyala mpes.

¹⁶ P'a witjacj tjunuatsja Jesús tji'yü'sa la tjiji yomen. Mpes yupj t'jowelepj la p'a jis lal tsjan tepyala yom lal, lapanenpan jupj jos mo'o tapatja p'iyá. T'jowelepj wa tsjan tepyala malana jilal. ¹⁷ Nin mpes ne'aj tapatjá pajal la tjomon Jesús lal jupj ca mim yupj nepé.

¹⁸ Mpes Jesús barco wama tjemey. Custjay ma tjemey na p'in, niná yomen, lapanenpan jupj jos mpe tjil p'iyá, jupj tjevele Jesús lal. La tjemyona Jesús lal jupj ca ma'ayas jupj lal ca mim, cus la coñ. ¹⁹ Jesús ma tje'yaya tjemey jupj lal. Tjevele:

—Jutja jipj wya nt'a. Wya nt'a patja jis lal mvelen jipj Jepa Dios pajal 'üsüs la tjiji jipj mpes. Mvelen ca jupj jólatsja malala 'e tepalá —nin tjevele Jesús jupj lal.

²⁰ Mpes yom tjemey quinam. Decápolis nt'a pülücj jilal tjevele Jesús pajal 'üsüs way la tjiji jupj mpes. Yupj pjü way pajal jólatsja Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes.

Jesús jas tjiyyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tjiji jupj. Quepj püs way malala jos tji'yü'sa la tjiji wa.

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Jesús 'üsú na'aj po'ó tjemey niswá barco mpes. Ne'aj tjil na, barco mpe tjemey. Pülücj 'a jis t'jimyula Jesús nt'a, 'üsú la nt'a tóñcatsja na. ²² Yom pjaní Jairo ló tjac' wa. Jupj jépatsja judiopian 'a jis t'jimyula nt'a. Jus t'jinyuca na Jesús, tüic' jin t'jüjünsü jupj Jesús wolap'a'á. ²³ Pajal la tjemyona Jesús lal:

—Ncucus tsjicj quelel pe'e. Was nawá nt'a. Najas po la mo'ot'en ncucus, ne mü'ü'süs ca jupj, ca jupj mpü'üm.

²⁴ Mpes Jesús tjemey jupj lal. La p'a wa pülücj cjiül tjil. Cus tjeletjatj Jesús. ²⁵ Quepj malala jostsja ne'aj wínetsja. Año dóceya newa 'os tepyalatsja, ma tji'yü'sa jupj. ²⁶ Lovin leméliyu jaylacj la t'jijitsja jupj doctor lal. Malala tepyala p'in leméliyu mpes. Pjü jupj t'emel tecyawaja. Lovin ma tji'yü'sa, más 'in malala jos tepyala p'in. ²⁷ Jupj wola t'jowelepj Jesús polel jis mü'ü'süs la mijis malala jisas. Mpes Jesús cjiül tjemey. Po la tje'yot'a Jesús jas quip. ²⁸ Jupj jólatsja: “Jesús jas quip po le 'otj p'in, ma 'ü'süs ca napj”, nin jólatsja jupj. ²⁹ Leñ way tji'yü'sa jupj. 'Os t'japjaja quinam. Tji'yü'sa jin jostsja jupj.

³⁰ Nin tepyala na, Jesús seletsja tji'yü'sa la tjiji jupj. Mpes la nujuya, jis la tji'yüya 'a jis t'jimyula jis lal:

—¿Pjacj po la tje'yot'a nin quip?

³¹ Jesús discipulopan t'jowelepj Jesús lal:

—Jipj selen pülücj t'asiyú lejeñ jipj nt'a, cyapj jaletjatj. ¿Tsjan mpes jis la tji'yüy pjacj jin po la tje'yot'a?

³² Jesús yus nyúcatsja custjay. Quelel jus nléyatsja custjay pjacj po la tje'yot'a jupj. ³³ Quepj seletsja jupj tji'yü'sa quinam, mpes tjemey Jesús nt'a, tüic' jin t'jüjünsü jupj Jesús wolap'a'á.

Ticyüciyütsja, pajal lecj tjeysatsja mpes. Jesús lal tjevele pjü way jupj la tjijá.

³⁴ Jesús tjevele:

—Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay. Nin mpes 'i tji'ü'sa jipj. 'Üsüs way mim quinam jipj. Lovin ca 'ücj winim quinam jipj.

³⁵ Newa jupj lal véletsja na, niyom nepenowá tjiquil Jairo wo mpe, jupj ne jépatjsja judiopan 'a si mulú nt'a. Tjowelepj:

—Jipj cyucus tepe'e. Más 'ücj ma le mon quinam qjuis Jepa lal.

³⁶ Jesús tjapjaca jepa lal tjoweletsja. Tjevele jepa lal:

—Po ma lecj tjejá. Tepyona p'in napj polel cyapj p'yacj.

³⁷ Jesús jostjsja la p'a ma ca mal quinam jupj lal. Nepénowa cus tocoñ p'in. Pedro pjaní waytsja, Jacobo pjaní waytsja, Juan p'a watsja. Juan Jacobo tsüipe waytsja. ³⁸ Tjil na jepa wo nt'a, Jesús yus tjinyuca gente pülücj ne'aj, yümücj pjac la tjajaytsja. Yümücj la tupuyuptjsja. ³⁹ Jesús wama tjemey, jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes yümücj pjac lojí? ¿Tsjan mpes pajal lu puyú? Tsjicj tepe'e tulucj. Tjejá p'in.

⁴⁰ Yupj tjuwi'ín jupj tjevele mpes.

Jesús pjü pje'á sin tjejyama. Tsjicj popay, jamay jis lal tjemey tsjicj pú'ütsja nt'a. Jupj discipulopan ne'aj cus tocoñ, yupj tsjicj pü'ü nt'a tjil wa. ⁴¹ Jesús ntjiü'le tsjicj mos. Tjevele tsjicj lal:

—Talita, cumi. (Cupj velecj: “Tsjicj, jipj lal velé napj, jin tjiyünsa”).

⁴² Leñ way jas tjiyünsa jupj. Tjuwine jupj quinam (Año doce tyá'atsja jupj.) Yupj ne'aj tjelejeñ pajal yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes. ⁴³ Jesús jis tjiyü'ta tsjicj popay lal, jamay lal wa, ma jis la veles la p'a jilal niná tepyalá. Jilal tjevele wa ma'ayacj la las tsjiquis.

Ma topon Jesús lal jupj püna tüpü'ü nt'a.

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

6 Nepé tjemey quinam Jesús. Püna tüpü'ü nt'a tjemey jupj discipulopan jilal. ² Sábado tjejyawca na, judiopan 'a si mulú nt'a tjemey. Sin tji'yüsa lis tjiji ne'aj. Tjepjyacañ sin popa pülücj pajal yólatsja jupj 'üsüs tjevele mpes. Tjowelepj yuwá:

—¿Ca'aj tjemey yom niná jas la 'üsüs niná? ¿Tsjan mpes pajal selé jupj? ¿Oyn nyuca pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel lijá? ³ Silla líjitsja, cjan líjitsja pú'ütsja jupj. Jupj María jatjam p'in. Jupj püné tulucj. Selecj wa jupj jatjaypan jis lá: Jacobo pjaní wa, José p'a wa, Judas p'a wa, Simón p'a wa. Jupj to'opan qui'á patja wa cupj qjuis lal —nin tjowelepj yuwá.

Mpes ma jisastsja Jesús. Ts'a tji'in jupj lal.

⁴ Nin mpes yupj jilal tjevele jupj:

—Nun ma jisas napj velé, napj nun jis lal tüpü'üs mpes. Nin lovin profetapan jis lal. P'a nt'a patja jisas profeta vele Dios mpes. Jupj pü'ü nt'a p'in ma quelel japon jupj 'üsüs. Jupj jüpülücpán p'in ma yola jupj 'üsüs. Nin p'iyá jupj wo nt'a —tjevele Jesús.

⁵ Mpes Jesús ma polel 'üsüs la tjiji ne'aj, Dios p'in 'ücj liji jinwá. Yupj ma topon püné waytsja jupj, ne nin. Malala jisas nepenowá po la tje'yot'a la p'in. Jis tji'yü'sa lis tjiji. ⁶ Ne'aj tapatja ma topon Jesús pajal 'üsüs líjitsja. Jesús jólatsja yupj pajal sey c'a, yupj ma topon mpes. Locopyaya p'a nt'a tjemey. 'A mulú patja nt'a wínetsja, sin 'yüsa la síjitsja. T'ü'c' sin 'yüsa lis tjiji na, p'a nt'a tjemey lovin.

Jesús jupj discipulopan dóceya sin tjejyama tsji' la mijicj jupj mpes.

(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

⁷ Jesús discipulopan dóceya jilal tjevele jis la cuwis. Sin tjejyama, mat'e

mat'e ca mal, ca tsji' la mijicj jupj mpes. Jis tje'yaya 'ücj pje'á la ts'i lapanenpan.

⁸Yupj jis lal tjevele wa 'oyñ nyuca la mijicj yupj, tjil na. Ninana Jesús tjevelá yupj jis lal: “Nun lowú na tsji' la müjí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujisas mpes. Tjacjaj p'in 'ücj t'o nun, lowú na. Po ma ve t'o, yacjaya nu lo las. Ma tjamá 'opos. Po ma t'o t'emel. ⁹Ücj caite nun jis tsjom pwi'tjí, nin p'in ma má't'eya nun sin quip nlawú. ¹⁰Wa pjaní nt'a 'yaya nu la püt'üs nun, janmacj jupj wo nt'a tapatjaqué, yupj patja nepé lowú nas. ¹¹Nepénowa ma ca jisas nsem nun tjuculá yupj nt'a. Ma ca quelel mp-jacañ nun welé napj mpes. Mpes yupj mpe lowa. Nun lowú na nepé, nun jis tsjam sin tjowowojó, ca palá jis ntüncüs pjüpjüs. Mpes ca sin mü'üsüs la müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam. Dios ca pajal jis capj ntülüs, malala la tjajay jis capj tyüla na. Más ca jis capj ntülüs yupj, Sodoma nt'a tapatja jilal. Más ca jis capj ntülüs yupj, Gomorra nt'a tapatja jilal. T'üc' way niná”, nin tjevele Jesús.

¹²Mpes Jesús discipulopan dóceya tjil yupj. Tjowelepj pülücj jis walap'a'á más 'ücj yupj ca 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes. Tjowelepj más 'ücj ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jin. ¹³Lapanenpan jilal tjüjütütj wa jis la winin gente jisas mpe. Malala jisas aceite sey tjocjolol wa jis la 'ü'süs.

Juan el Bautista tepe'e.

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴Herodes jepa pünetsja Galilea mo'ó. Jupj wola tjowelepj wa Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes. Pjü ne'aj tapatja jus nlaytsja Jesús po'ó, mpes nin. Yupj nepénowa javeleptsja: “Jesús Juan el Bautista p'iyá. Jas tjijyünsa, niswa la püt'üs jupj. Nin mpes 'ücj 'üsüs liji Jesús, yom p'in ma polel liji jinwá.” ¹⁵La p'a wa tjowelepj: “Elías jupj”. P'a witjacj tjowelepj: “Profeta jupj, profetapan püna tapatja

jinwá”. ¹⁶Herodes wola tjowelepj na Jesús po'ó, jupj tjevele: “Jesús ne Juan el Bautista p'iyá. Napj tjijyütütj jupj mwen taná la jocj, tepe'e jupj. Quina jas tjijyünsa, pü'ü niswá”, nin tjevele Herodes.

¹⁷Püna tjijyü'ta jis la tjilil Juan, ne nin. Tjijyü'ta la tsupapj, la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Nin la tjiji Herodías mpes. Herodías Herodes vosastsja. Herodes jat-jay Felipe jats'om waytsja jupj, Herodías. Locopyaya Herodes tjowaya wa jupj lal. ¹⁸Juan lovin véletsja Herodes lal: “Malala Dios lal jipj vymas myanun. Jet-jay jats'om jupj.” ¹⁹Nin mpes Herodías lovin ts'i 'inyatsja Juan el Bautista lal. Quelel 'yü'natsja jupj, newa ma polel líjitsja niná. ²⁰Herodes tjejyama Juan el Bautista, ne nin. Lecj tjeyatsja Juan el Bautista lal. Jupj seletsja Juan 'üsüs waytsja. Seletsja Juan 'üsüs waytsja Dios lal. Nenéyawa Juan tjevele Herodes lal. Herodes 'ücj jos tjapjaca Juan tjevelá, lovin ma jas tji'yüsa tjapjacá.

²¹P'a jyawca na, Herodías 'ücj malala la tjiji. Herodes p'a año tepyala na, pülücj la tjiji jis la las. Jis lal tjevele ncul jupj auxiliar noypan, jepa militarpan 'ots'ipj, niyom noypan Galilea mpe ne'espan 'ots'ipj. ²²Herodías jucucus wama tjac', bailar la tjiji jis la nuc. Herodes pasal 'ücj jostsja tjinyuca mpes, la p'a 'ücj jisastsja wa. Mpes Herodes tjevele jupj lal:

—La monan napj lal jipj jyas jin. Jipj le mon mya 'a ca. ²³T'üc' way velé napj, Dios pjoca. Jipj le mon, mya 'a. La mitad way nas napj jyütütj popé 'ücj 'e 'a —nin tjevele Herodes.

²⁴Pje'á tjemey jamay nt'a. Jupj lal la tji'yüya:

—¿Namay, tsjan jyas napj le mon?

Jamay tjevele:

—Mvelen ca jipj jyas Juan el Bautista jay pjucj —nin tjevele jupj jamay.

²⁵Leñ way tjemey Herodes nt'a, tjevele:

—Najas nca'an ma 'en Juan el Bautista jay pjucj plato püné mo'ó quinam —nin tjevele jupj.

²⁶ Herodes pajal 'aplijila tepyala jupj tjevele mpes. Ma quelel líjitsja niná, tsjücjüim la tjemyona mpes la tjiji p'in. Jupj nasa tjevele jupj 'ücj la 'ayas jupj la tjemyoná. Tjevele wa Dios tjapjaca. Pjü ne'aj tjepjyacañ jupj tjevelá. Yupj nasa tjiquil watsja, Herodes pülücj jis la las la tjiji mpes. Nin mpes ma quelel véletsja ma ca ma'ayas niná. ²⁷ Mpes leñ way tjijyü'ta jomozo Juan el Bautista mwen taná la jocj, nca'as jay pjucj. Mpes jomozo tjemey cawilta nt'a. Juan el Bautista mwen taná tjejyo'o. ²⁸ Jupj jay pjucj teque'e plato püné mo'ó, tje'yaya tsjücjüim. Tsjücjüim jupj jay pjucj tje'yaya jamay.

²⁹ Juan el Bautista discipulopan jus nlaytsja niná tepyalá, mpes tjiquil. Juan el Bautista jüp'üy tjam, tüpüntüpj pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'ücj la püntüs nt'a.

Jesús pülücj way jis tje'yaya jis la las.

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Apostolpan tjiquil Jesús sin tjejyama mpe. Tjowelepj Jesús lal tsjan la tjajay yupj tjil nt'a. Tjowelepj wa tsjan sin tji'yüsa la tjajay. ³¹ Gente pülücj jiquiltsja Jesús nt'a. Newa tjiquil nepenowá, newa tjil nepenowá. Mpes ma polel jalatsja yupj. Jesús tjevele jupj apostolpan jilal:

—Napj lal 'alas. Ca nlaca jis wa cjuwá nt'a, ne'aj tsjicj way ca mpatjaquecj.

³² Mpes yusapj tjil barco mpes, jis wa cjuwá nt'a tjil. ³³ Pasal pülücj yus tjunuc tjil yupj. Ne'as jus tjunuc Jesús jupj discipulopan jilal. Mpes ts'equeneñ 'üsú t'asiyú. Pasal pülücj nin la tjajay, tjil yupj tapatja mpe. Mwalá way ne'as tjil Jesús lal. ³⁴ Jesús ne'as tjemey na, gente pasal pülücj yus tjinyuca, játjatsja jus la nuc.

Pajal jólatsja yupj mpes. Oveja yusapj jinwatsja yupj, leñtsja pjacj jis cüjamas. Mpes pülücj sin tji'yüsa lis tjiji. ³⁵ Pajal t'awaná nasa. Mpes Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a, tjowelepj:

—T'awaná quinam. Wa cjuwá qui'á. ³⁶ Mpes pjü sin tjejyama, ne'aj ca mal jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a, jis wa nepénowa lejeñ nt'a wa. Ca ve jaylacj la mijicj jis la las —nin tjowelepj yupj.

³⁷ Jesús jis wala tjevele:

—Nun p'iyá jis tja'ayá, nlajacj yupj.

Yupj tjowelepj:

—¿Oyn la qjuijicj la qjuijim nenem cupj? ¿Ncu jyas cupj ca nlaca ca pan jaylacj la mijicj? Yom pjaní mes ocho tsji' liji jaylacj nsem niná, ne pjü t'üc' nlajacj.

³⁸ Jesús jis la tji'yüya:

—¿Pan nol to'á? Lowa nucú —tjevele.

Tjunuc na, tjowelepj:

—Pan cinquiá, cjul mát'eya tya'acj cupj.

³⁹ Jesús tjevele yupj jilal jis müjü'tücj pjü way 'a mulú 'a mulú majatjum tsjutsj lejeñ nt'a.

⁴⁰ Mpes pjü 'atjalapj yupj. Cien cien 'a mulú játjatsja nepenowá. Cincuenta cincuenta 'a mulú játjatsja nepenowá.

⁴¹ Jesús nt'ya pan cínquiya, nt'ya wa cjul mát'eya. Tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Dios lal tjüwüi'i ve tje'yaya mpes. T'üc' tjevele na, la tjelepta taná pansas. Jis tje'yaya jupj discipulopan jis la 'ayas ne'aj tjatjá. Nin p'iyá la tjiji cjulun lal.

⁴² Yupj pjü t'üc' tjalá. Pjü jis col tipit'a tepyala. ⁴³ Ma polel pjü tjalá. Mpes discipulopan quiliyú noypan dóceya tipit'a la tjajay yupj pansas lal, cjulun lal wa.

⁴⁴ Jesús pajal 'üsüs la tjiji, mpes niyom cinco mil t'üc' tjalá jupj jis tje'yaya popé.

'Üsú püné casá tjuwine Jesús.

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ Pjü t'üc' tjalá na, Jesús jis tjijyü'ta jupj discipulopan barco mo'o jis la winin. Sin tjejyama 'üsú püné na'aj po'ó, Bet-

saida nt'a, jupj quelel jámatsja nt'a. Jesús jostsja yupj mwalá way ca mal jupj lal, jupj la p'a sin tjejjama nas. Mpes tjil yupj.

⁴⁶Pjü sin tjejjama na, neven po'ó tjemey, Dios lal la veles. ⁴⁷Püste tepyala na, jupj discipulopan barco mo'o jájtatsja 'úsú püné culupwen nt'a. Jesús jusapj já'asatsja 'amá nt'a. ⁴⁸Yus tjinyuca yupj pajal tsji' la tjajajtsja tjil. Lüpjú püné jis wala séjtsja, ne nin. Pústetsja cust-jay. Nasa quelel jyawca na, Jesús tjac' yupj nt'a. 'Úsú casá wínetsja jupj. Barco la quin quelel jámatsja jupj. ⁴⁹Discipulopan jus tjunuc, ma jus nlaytsja Jestustsja jupj. Tepe'e cjües wine p'in, nin yólatjsja yupj. La tupuyupj ⁵⁰jus tjunuc na. Pasal lacj tjejaptsja. Leñ way Jesús tjevele: "Ücj nujsias t'as. Napj ne p'in winis. Po ma locj tjejá nun."

⁵¹Jesús barco wama tjemey yupj tjatja nt'a. Wama tjemey na, lüpjú 'üt'ün tepyala. Jupj discipulopan pajal yólatjsja 'úsüs tepyala mpes. ⁵²T'añ p'in tjunuc Jesús 'úsüs la tjiji pan lal. Newa ma sin tji'yüsa tsjan mpes 'ücj nin la tjiji jupj. Ma polel sin 'yúsatsja Jesús po'ó.

⁵³'Úsú na'aj po'ó ne'as tjil, Genesaret lotsja ne'aj. Barco tsupapj, ma la winin barcas. ⁵⁴Barco pje'á tjil na p'in, gente pülücj jus tjunuc Jesús. ⁵⁵Mpes jun ta'á ts'equeneñ tjil yupj, malala jisas tucuman hamaca mpes Jesús nt'a. Jupj p'a nt'a tjemey na, la p'a wa jis wala tjowelepj ca'aj tjemey, ne malala jisas tjajam wa ne'aj jupj nt'a. ⁵⁶Lovin nintsja. Jupj tjemey nt'a, jis wa nepénowa lejeñ nt'a, pülücj patja nt'a wa, jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a wa, lovin tucuman malala jisas jupj nt'a. Pülücj 'a si mulú nt'a tüpüntüpj yupj. Pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas malala jisas po la 'otj jupj jas quip la nt'a. Quelel po la 'otsja jupj jas quip la nt'a la p'in, jis la 'ü'süs. Pjü way jas quip po la tjo'otj, pjü way jis tji'yü'sa yupj.

Malala yola na, malala wa lajjay, mpes malala nsem yupj Dios lal.

(Mateo 15.1-20)

7 Niyom nepénowa tjiquil Jerusalén mpe, 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Nenem nepénowa fariseopan, nepénowa Moisés popel sin tji'yüsa lajjajtsja la p'a jilal. ²Yus tjunuc Jesús discipulopan nepenowá jalatsja na. Ma jis mas tapatsj, judiopian püna la tjajay jinwá. Yupj sin tjalá. Mpes niyom nenem yólatjsja malálatjsja discipulopan Dios lal. Yólatjsja te jinwatsja yupj. ³(Fariseopan quelel jalá na, yupj jis mas japatsj, ca jis mas 'úsüs nsem niswá Dios lal. Nin p'iyá lajjajtsja pjü judiopian. Judiopian püna tapatja nin lajjajtsja, mpes newa nin lajjay yupj. ⁴Ve jaylacj lajjay na jis la las, niná jis wa nt'a jacutj. Quelel jalá na, jis mas japatsj mwalá way p'in. Ma jis mas japatsj, ma jalá. La p'a nin p'iyá lajjay wa, püna tapatja nin la tjajay mpes. Pocillo japatsj wa püna tapatja la tjajay jinwá. Nin p'iyá jarro japatsj wa, tsjo'oy nin p'iyá, jalá nt'a nin p'iyá.)

⁵Nin mpes Jesús lal tjowelepj fariseopan, Moisés popel sin 'yüsa lajjay jupj lal tjowelepj wa. La tji'üy:

—¿Tsjan mpes jipj discipulopan ma lajjay judiopian püna la tjajajtsja jinwá? Jipj discipulopan quelel jalá na, ma jis mas japatsj judiopian lajjay jinwá.

⁶Jesús jis wala tjevele:

—Nun welé nun p'iyá 'úsüs lojí, newa nun 'úsüs lojí tulucj. Püna Isaías t'üc' way tepyaca nun po'ó. Profétatsja jupj, Isaías. Dios mpes tjevele jupj. Tepyaca Dios tjevelá. Dios tjevele:

'Gente niná 'úsüs javelepj napj nin po'ó, newa ma quelel la najay.

⁷Yupj javelepj napj püné,

newa ma lajjay napj najas jinwá.

Yupj sin 'yüsa lajjay gente jajütütj p'in, napj velé jin sin 'yüsa lajjay tulucj', nin tjevele Dios nun po'ó.

⁸Ma lojí quinam Dios tjiyyü'ta jin. Nin lojí judiopan püna tapatja lajaytsja jinwá p'in. Nin lojí jarro po'í na. Nin p'iyá lojí pocillo lal. La p'a pülücj nin p'iyá lojí wa. ⁹Ma lojí Dios tjiyyü'ta jin. Nin p'in lojí judiopan püna tapatja lajaytsja jinwá. Nun nujola pasal 'üsüs nin lojí. ¹⁰Püna Moisés tjevele: "Üsüs la müjí nun jis papay lal, nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal. Nun ma ca mvelé nujisas malala jis mpalas nun jis papay, nun sejamay. Nun popa nin cüweles, nun ca mü'ü'ná jupj, malala tjevele mpes', Moisés nin tjevele püná. ¹¹Nun ma nin p'iyá jü'tú, Dios tjevele jin. T'emel cjuwá nun jis papay, nun sejamay ca nacj. Nun cjuwá tulucj. Nun welé 'ücj ma 'oyá yupj jisas. Nun welé nun popa pjaní 'ücj vele yupj jis lal: 'Ninana napj nats'a'á ma ca nu ma'ayá. Nasa tjeveletsja ninana ca ma'ayá Dios mpes', nin welé jupj 'ücj ca mveles. ¹²Nujisas jupj ma 'üsüs la mijis popay mpes, jamay mpes wa. ¹³Nun lojí judiopan püna la tjajay jinwá p'in. Mpes ma nin lojí Dios tjevele jinwá. La p'a pülücj nin p'iyá malala lojí —nin tjevele Jesús.

¹⁴Pülücj way játjatsja Jesús ne'aj p'in. Niswa tjevele ncul yupj jupj nt'a. Tjiquil na, jupj tjevele yupj jis lal:

—Pjü way tjapja'aque. Nusin tjü'üsüs napj velé. ¹⁵Nun lojá na, ma malala nsem nun Dios lal, niná tjalajá mpes. Lampe pyacj mpes p'in, malala nsem nun Dios lal. ¹⁶Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé —nin tjevele Jesús.

¹⁷Locopyaya Jesús tjemey pülücj 'a jis tjimyula mpe. Wama tjemey jupj tüpü'ü nt'a. Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal ma sin tji'yüsa parábola niná.

¹⁸Jesús tjevele:

—¿Ncu ma wa nusin 'yüsa nun? Nun lojá na, ma malala nsem nun Dios lal niná tjalajá mpes. ¹⁹Ve tjalajá na, nucol mo'o jama p'in. Locopyaya na'aj lo ts'iyá

nun jis p'üy mpe. Newa nin nujola nun, püna nujólatsja jinwá.

(Mpes Jesús tjevéletsja pjü 'ücj la las, pjü 'ücj lyajacj. Ma ca malala nsem cupj Dios lal cupj lyajacj mpes.) ²⁰Tjevele:

—Lampe pyacj mpes p'in, malala nsem nun Dios lal. ²¹Nin lovin. Malala yola, malala lajay. Yupj p'iyá malala, ne nin. Malala yola, mpes nin p'in yola yupj. Nin mpes wa niyom jamanun tsjücjuimpan tjewyayiñ tulucj. Nin mpes wa pequeñ. Nin mpes wa sa 'ünan la p'a. Malala yola, mpes wa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Mpes wa nequem lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Yupj malala yola, mpes nin. ²²Nin mpes wa ts'isiñ. Nin mpes wa jisas ca malala mpalas la p'a. Malala yupj, mpes nin. Nin mpes wa la tsuwil. Nin mpes wa yupj jisas jin lajay. Nin mpes wa ts'a 'in 'üsüs tepyala la p'a wa lal. Nin mpes wa pajal malala javelepj la p'a po'ó. Nin mpes wa yola yupj p'iyá pajal püné way. Nin mpes wa ma yola jin lajay yupj. ²³Malala yola, mpes nin lajay. Malala yupj Dios lal nin lajay mpes p'in —nin tjevele Jesús.

Quepj, Sirofenicia mpe 'esepej, tepyona Jesús polel se p'ásatsja jupj.

(Mateo 15.21-28)

²⁴Jesús nasa tjemey nepé. Campa 'in tjemey judiopan patja mpe. Jupj tjemey nt'a Tiro po'o patja ne'aj p'intjsja, Sidón po'o patja ne'aj p'intjsja wa. Wa pjaní wama tjemey. Jostsja gente ma ca jus nlayecj ne'aj já'asatsja. Newa nin, jus nlaytsja ne'aj tjac' jupj. ²⁵Quepj pjaní jus nleya na Jesús po'ó, leñ way tjac' jupj. Lapanen pü'ütsja quepj jucucus jos mo'ó. Mpes tjac' jupj Jesús nt'a, tüiic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'á. ²⁶Griego waytsja quepan, judío tulucj. Sirofenicia mpe 'eseptsja. Pajal la tjemyona Jesús lal jupj ca pje'á jas majamas lapanen jupj jucucus jos mpe.

²⁷Jesús jupj wola tjevele:

—Judiopan Dios ts'uyupj. Napj 'üsüs lejay yupj mpes. Yupj yuts'a'á ma polel la 'ayas la p'a. Nin p'iyá tsjictjacj jis ve ma polel la 'ayas yupj jis tsjiyó. Más 'ücj tsjictjacj jalá pjü jisás —nin tjevele Jesús.

²⁸ Quepj tjevele:

—T'üc' tjevelen. Nin p'in velé, ve tsjictjacj nepenowá palá tinca tsjictjacj jalá mpe. Niná 'ücj wa jalá tsjiyó witjacj. (Jupj quelel véletsja Jesús 'ücj wa se p'a'sa jupj.)

²⁹ Jesús tjevele jupj lal:

—Üsüs way tjevelen jipj. Mpes jutja jipj wya nt'a. Lapanen nasa tjemey cyucus jos mpe.

³⁰ Mpes quepj tjemey quinam jupj wo nt'a. Jucucus jus tjinyuca cjan casá pü'ütsja. Leñ quinam lapanen.

Yom pjots' la toptsja, ma 'üsüs véletsja. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj.

³¹ Tiro po'o patja nepé tjemey Jesús. Sidón culupwen nipj tjemey wa quinam. Tjemey 'üsú piiné nt'a, niná 'üsú Galilea ló. Ne'as tjemey Decápolis po'o patja nt'a. ³² Ne'aj tüpiü'ü na, jupj nt'a tucuman wa yomen pjots' la toptsja. Ma wa polel 'üsüs véletsja yomen. La tjomon Jesús lal jupj ca po la mo'ot'es yom niná, mü'ü'süs ca. ³³ Jesús jas tjan tjemjana jupj. Mos ts'ipal pjots' jul la tje'yot'a jupj. Jupj mos ts'ipal p'iyá tipyuts'a wa, po la tje'yot'a yom pwelam. ³⁴ Tsjun po'ó tjinyuca. Yümücj tjequesca. Tjevele: “¡Efata!” (Cupj velecj: “Tjapjaca”.)

³⁵ Mpes yom 'ücj pjócatsja tepyala. 'Üsüs polel véletsja quinam. ³⁶ Jesús jis tjiyyü'ta pjü way jilal ma jis la veles la p'a jilal nin tepyalá.

Mop'in nin tjowelepj. Newa jis tjiyyü'ta ma lo veles, newa nin la pülücj nin tjowelepj la p'a jilal nin tepyalá. ³⁷ Pasal yólatsja Jesús 'üsüs la tjiji mpes. Tjowelepj: “Pjü way 'üsüs la tjiji. Jis pjats' la topj, si 'ü'sa la siji, pjyacañ yupj.

Maysa javelepj, si 'ü'sa la siji wa, ne 'ücj javelepj.”

Jesús pülücj way jilal jis tje'yaya la las.

(Mateo 15.32-39)

8 P'a jawas pülücj 'a jis tjimyula niswá Jesús nt'a. Cjuwatsja tsjan ca nlajacj yupj. Mpes Jesús tjevele jupj discipulopan jilal jis la cuwis. Tjevele:

²—Nola napj yupj mpes. Ts'ac' cont'e nasa qui'á jatja napj lal. Tecyawaja nasa yupj jis ve. ³Ma quelel sin jyam yupj, laja secj p'in. Nepénowa campa patja. Jil na, sin napnapj way ca nsem, jis capj nt'ajas —nin tjevele Jesús.

⁴ Jupj discipulopan wola tjowelepj:

—Jipj selen jis wa cjuwá qui'á. Cjuwá ca'aj mpe jis la t'as pansas t'üc' jis la las yupj.

⁵ Jesús jis la tji'yüya yupj:

—¿Nol to'á nun pansas?

—Siete —tjowelepj yupj.

⁶ Jesús jis tjiyyü'ta gentas jis la 'osos 'amá 'alá. Nt'ya pansas sieteyá. Tjevele Dios lal tjüwüi'i pansas mpes. T'üc' tjevele na, tjelepta pansas. Niná jis tje'yaya jupj discipulopan jis la 'ayas ne'aj jatjá. Nin la tjajay yupj. ⁷ Cjul tsjictjacj pjaní way p'in játjatsja wa yupj. Mpes Jesús tjevele wa Dios lal tjüwüi'i cjulun mpes. Jis tje'yaya discipulopan. Tjevele ca jis ma'ayacj gentas. ⁸ Nin la tjajay, mpes pjü way tjalá gentas. Pjü jis col tipit'a tepyala. T'üc' tjalá na, newa játjatsja pan popé, cjul popé wa. Mpes discipulopan quiliyú mo'o t'olon pan tsjictjacj, cjul tsjictjacj wa, yupj ma pjü tjalá. Quiliyú siéteya tipit'a la tjajay pan mpes, cjul mpes wa. ⁹ Nasa tjalá niyom cuatro mil, pajal pülücj.

T'üc' tjalá na, Jesús sin tjejyama yupj, mpes tjil. ¹⁰ Jesús barco wama tjemey jupj discipulopan jilal. Tjil Dalmanuta nt'a.

¹¹ Fariseopan tjiquil Jesús nt'a quinam. La tjü'üy jupj lal tsjan mpes 'ücj la tjiji jupj la tjiá. Ma topon Dios mpe tjac', mpes la tjomon jupj ca 'üsüs la mijis, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca sin mü'üsüs ncu Dios jas tjeiyama jupj, tjowelepj yupj.

¹² Jesús yümücj tjeqjesca, 'aplijílat-sja yupj pajal sey c'atsja mpes. Tjevele: "Nun quina potjaqué, lo moná napj ca 'üsüs la mejay, gente p'in ma polel lajay jinwá. ¿Tsjan mpes lo moná nun niná? T'ü' way velé, ma ca nin la mejay."

¹³ Jesús tjemey quinam yupj mpe. Barco wama tjemey niswá jupj discipulopan jilal, ne tjil. Quelel jiltsja 'üsú püné na'aj po'ó niswá.

Jesús jostsja jupj discipulopan ma mponecj fariseopan jilal, Herodes lal wa.

(Mateo 16.5-12)

¹⁴ Jesús discipulopan pan pülücj ma tucutj. Yo' tepe'e. Pan pjaní jatatsja p'in.

¹⁵ Jesús tjevele yupj jilal:

—In tñajama. Po ma nujos t'as fariseopan jis levadura. Ma wa nujos t'as Herodes levadura. Yupj jis levadura malala pajal.

¹⁶ Jupj discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yuwá p'in jis la tjü'üy tsjan mpes nin tjevele jupj. Tjowelepj: "Pan cjuwá cupj, mpes nin tjevele niná".

¹⁷ Jesús seletsja nin tjowelepj yuwá. Mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes nun weletsja cjuwá pansas? ¿Ncu ma nusin 'yüsa custjay? ¿Ncu ma polel nusin 'yüsa? ¹⁸ Nun jis jun janapj nun. ¿Ncu ma nusin 'yüsa tsjan nucú? Nun jis pjats' janapj nun. ¿Ncu ma sin 'yüsa pjo'oqué mpes? ¿Ncu ma nujola pyala napj la tjejay? ¹⁹ Pan cínquiya tjelepj napj, jis tje'yá niyom cinco mil tjalá. Nun quiliyú mo'o t'olonó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nujola

tepyala nol quiliyú tipit'a la tjüj pan tsjictjacj mpes?

—Doce —tjowelepj yupj.

²⁰ Jesús tjevele:

—P'a jyawca na pan siete tjelepj napj, jis tje'yá niyom cuatro mil tjalá. Nin p'iyá nun quiliyú mo'o t'olonó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nujola tepyala nol quiliyú tipit'a la tjüj pan tsjictjacj mpes?

—Siete —tjowelepj yupj.

²¹ Mpes Jesús jis la tji'yüya:

—¿Ncu ma nusin 'yüsa custjay, napj najas nusin mü'üsüs mpes?

Yom ma polel tjinyúcatsja jupj, Jesús tji'yü'sa la tjiji.

²² Betsaida nt'a tjil yupj. Ne'aj tjá'asa yom ma polel nyúcatsja; la p'a witjacj tucuman jupj Jesús nt'a. La tjomon Jesús lal po la mo'ot'es ma nyucá, mü'üsüs ca jupj. ²³ Mpes Jesús jupj mos ntjüi'le, lal tjemey campa 'in yupj jis wa lejeñ mpe. Ma nyuca jun mo'o tipyuts'a Jesús, po la tje'yot'a jupj jun. La tji'yüya:

—¿Ncu nyuc quinam?

²⁴ Jupj jay pjucj jas tjiyyünsa, tjinyuca, tjevele:

—Napj nyuc gente lyawuñ. Newa yo jinwá yustapj jin nyuc.

²⁵ Mpes Jesús jupj jun po la tje'yot'a niswá. Po la tje'yot'a na, yom 'ücj tjinyuca. Jun tji'yü'sa tepyala. Pjü way pasal 'üsüs nyúcatsja quinam. ²⁶ Jesús jas tjeiyama jupj wo nt'a. Tjiyyü'ta:

—Ma ca mim yupj jis wa lejeñ nt'a. Ma ca mvelen yupj jilal niná tepyalá.

Pedro tjevele Dios jas tjeiyama Jesús nosis nt'a.

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Jesús wínetsja jupj discipulopan jilal Cesarea Filipino ne'aj p'in tapatja nt'a. Ne'aj pjaní way patja nt'a jis wa tjelejeñ Cesarea Filipino t'asiyú. Pülücj páttjat-sja Cesarea Filipino nt'a. Jesús pjaní pjaní

tjemeytsja la nuc pjaní way patja nt'a. Ne'aj tjelyawuñ na, Jesús jis la tji'yüya jupj discipulopan jilal:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas?

²⁸ Wola tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj ne Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías, püna tüpü'ü p'iyá. La p'a wa javelepj jipj p'a profeta püna tüpü'á. Püna 'i tipü'í, niswa püt', nin javelepj gentas.

²⁹ Jesús nin p'iyá la tji'yüya discipulopan jis lal:

—Ne nun, ¿pjacj ne napj jin welé nun?

Pedro wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquec.

³⁰ Jesús jis tjiyyü'ta ma la veles niná la p'a jilal.

Jesús tjevele la p'a ca mü'ü'nacj jupj.

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesús sin tji'yüsa la tjiiji quinam jupj discipulopan. Tjevele jupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Tjevele Dios jostsja ca pajal malala mpalas jupj. Tjevele co'müypan ma ca jisas nsem jupj. Nin p'iyá ca nsem sacerdote noypan, nin p'iyá Moisés popel sin 'yüsa lajay. Ma ca jisas nsem jupj, tjevele. Tjevele la p'a ca mü'ü'nacj jupj. Tjü'ünan na, ca jas müjünsüs ts'ac' cont'e na. Ca mpü'üm niswá, nin tjevele.

³² 'Üsüs way sin tji'yüsa la tjiiji niná. Pedro ma jostsja niná ca mpalas Jesús lal, mpes jas tjan tjemyana jupj, cus tjeve'le. Tjevele:

—Ma ca nin mya mpalas. Dios ca cyapj mp'a'sas.

³³ Jesús la nujuya, yus tjinyuca discipulopan. Cus tjeve'le Pedrú, tjevele:

—Jutja napj mpe. Satanás jinwá velen. Jipj ma jele Dios jola jinwá. Yom p'in jola jinwá jele jipj —nin tjevele Jesús.

³⁴ Jesús nin tjevele na, tjevele jis la cuwis pjü ne'aj tjelejeñ, tjevele yupj jilal, jupj discipulopan jilal tjevele wa:

—Nun popa quelel ncapj cyoñca, ma ca nin la mijis jupj jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz po'ó ca ma pats'. Malala ca mpalas wa jupj, ncapj cyoñca mpes. Jupj ca jas mü'üsüs napj mpes. ³⁵ Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj napj lal japon tulucj. Mop'in ma ca mpatjam Dios lal. P'a casá nsem nepénowa jis lal. Nepénowa nca'liñ napj lal japon mpes. Nca'liñ ca nacj napj mpes javelepj mpes. Nin mvelecj Dios 'üsüs liji gente jis lal napj mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal.

³⁶ "Nepénowa pülücj jatatj nosis casá, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa 'üsüs way tulucj pjü niná, yupj ma polel patja mpes. ³⁷ Yupj ma polel jaylacj lajay mpatjam Dios lal.

³⁸ "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Po ma nu tjemaycas napj mpes. Po ma nu tjemaycas napj velé mpes. Quina patja ma jisas Dios. Pajal malala nyuca lajay. Nun nu tjemaycas yupj ca jus nlayecj nun ncapj coñc'ó, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Niswa tjacuwis na, pjü ca nucuj pajal püné napj, Mpapay jinwá. Ncuwis Dios angelpañ jis lal.

9 Jesús tjevele wa yupj jilal:

—T'üc' way velé nun jilal. Nun nepénowa ca nucú Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Custjay ma taca'liqué na p'in, nun ca nucú niná. Newa potjaqué na p'in, pajal 'üsüs ca mpalas Dios pajal püné mpes.

Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Ts'ac' séisiya tjejyawca na, Jesús tjemey Pedro lal, Jacobo lal wa, Juan

lal wa. Yupj jis lal tjemey joc' campanya toñca nt'a, tucuc' pacá nt'a. Yupj yulupjana way p'in tjil. Ne'aj tjatja na, Jesús p'a casá justa tepyala tjunuc yupj. ³Jupj jas quip pajal pje tepyala, jas jaw jinwá. Ma polel pülül la patsj ne pajal pje way cüpalas Jesús jas quip pje way tepyala jinwá. ⁴Nepé lay tepyala wa Elías. Moisés lay tepyala wa. Yupj manas profetapan püna tapatjá. Tjoweleptsja Jesús lal. ⁵Pedro tjevele Jesús lal:

—Rabbí, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. Ts'epjel cónt'eya ca sin müjünsücj. Pjaní jipj mpes ca nsem, pjaní Moisés mpes ca nsem, pjaní Elías mpes ca nsem.

⁶Ma seletsja tsjan más 'ücj la veles, mpes niná tjevele. Pajal lacj jeyaptsja yupj.

⁷Jupj nin tjevele na, mol lay tepyala, palá tjac' yupj jis capá nt'a. T'asiyú tóñcatsja. Nepé vele pjactsja: “Niná napj Natjam. Quelel lejay jupj. Tjapja'aquej jupj velá”, nin tjevele mol mpe. ⁸Nin tjepjyacañ na p'in, t'asiyú tjunuc yupj. Jesús jusapj tóñcatsja. Leñtsja Moisés, Elías leñ wa.

⁹Yacjaya joc' mpe palavin tjiquil. Palavin jiquiltsja na, Jesús jis tjijyü'ta ma jis la veles la p'a jilal tsjan tjunuc yupj. Tjevele jupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpa'is ca, ca jas müjünsüs la püt'üs niswá, tjevele. Jas tjijyünsa na, 'ücj jis la veles tjunuc mpes joc' mo'ó; nin tjevele Jesús yupj jis lal.

¹⁰Mpes ma tjowelepj niná la p'a jilal. Yuwá p'in jis la tjü'üy tsjan mpes Jesús tjevele mpa'is ca, jas müjünsüs la püt'üs niswá. ¹¹Tjowelepj Jesús lal:

—Cupj pyonecj jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. ¿Tsjan mpes niyom nepénowa javelepj Elías mwalá way jac'? Nin javelepj Moisés popel sin 'yüsa lajay.

¹²Jesús wola tjevele:

—T'üc' way Elías mwalá way jac' Jepa Püné lal. Dios Popel vele jupj pjü 'ücj liji Jepa Püné jac' mpes. Mop'in nin, Dios Popel vele pasal malala ca ma palas. Nosis casá patja malala ca mvelecj napj nin po'ó. ¿Ncu solejé tsjan mpes Dios Popel nin vele? ¹³Nasa tjac' Elías. Malala la tjajay jupj lal, yupj jisastsja jinwá. Dios Popel tjevele ca nin la mijicj jupj lal, ne nin la tjajay —nin tjevele Jesús.

Jesús pje'á la ts'iyá lapanen tjamacjas jos mpe.

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴Joc' 'alá mpe tjiquil na, niswa tjil la p'a discipulopan nt'a. Tjunuc gente pülücj t'asiyú lejeñtsja yupj jilal. Niyom nepénowa la veleltsja yupj jilal. Yupj ne Moisés popel sin 'yüsa lajay witjacj. ¹⁵Pjü way ne'aj 'a jis tjimyula ma salejeptsja Jesús ncuwim quinam. Mpes tjac' na, po yólatsja jupj tjac' mpes. Ts'equeneñ la tjalapan jupj lal. ¹⁶Jesús jis la tji'yüya discipulopan:

—¿Tsjan niná nun tjoweletsja niyom nenem jilal, lo velelé?

¹⁷Yom p'a wa wola tjevele Jesús lal 'a jis tjimyula popé:

—Natjam lal tjacuwis jipj nt'a. Lapanen pü'ü jupj jos mo'ó. Natjam ma polel vele liji jupj, lapanen. ¹⁸Nenéyawa tjüi'le jupj. Ntjüi'le na, 'amá po'o tyüla liji jupj. Natjam lampe p'yoya, wüis si quilila. Pajal cyac'aja. Napj la tjemyon jipj discipulopan jilal yupj ca pje'á la ncoyecj lapanen. Ma polel nin la tjajay yupj.

¹⁹Jesús tjevele yupj jilal:

—Nun ma poné napj lal. Pajal püs way li nucltsja nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam. Lowa, jupj jatjam lal nculá.

²⁰Nin la tjajay, lal tjiquil. Lapanen Jesús jus tjinyuca na, tjamacjas jun jyu'ya, ticyücyü la tjiji jupj. Tyüla jupj,

la ts'yüpjütú. Lampe p'yóyatsja. ²¹ Jesús la tji'yüya tjamacjas popay lal:

—¿Ncu püs way nin pyálatjsja?

Jupj wola tjevele:

—Mwalá way tepyala jupj tsjictsja na.

²² La pülücj jupj tyüla nas 'awa mo'ó, 'üsú mo'ó 'ots'ipj, lapanen nin liji. Quelel 'yü'na jupj. Jipj polel qjuis capj p'yacj ca nacj. Jele t'as malala qjuis tepyala mpes. Qjuis capj tjep'ya'sa.

²³ Jesús tjevele:

—¿Tsjan mpes velen napj polel nucopj p'yacj ca nacj? Jipj napj lal pyon, pjü 'ücj la pal.

²⁴ Mpes leñ way yümücj tjevele:

—Napj pyon. ¡Ncapj tjep'ya'sa, más 'üsüs ca mpon!

²⁵ Pülücj ts'equeneñtsja yupj nt'a jis la nuc tepyalá. Mpes Jesús cus tjeve'le lapanen. Tjevele:

—Tjamacjas niná ma pjoca, ma wa vele, jipj nin lejay. 'I jütütj, jutja jupj jos mpe. Lovin ma ca mim jupj jos mo'ó niswá —nin tjevele jupj lapanen lal.

²⁶ Nin tjevele na, lapanen yümücj la tipiya. Tjamacjas jun jyu'ya, pajal ticyücüyú la tjiji jupj. Tjemey jupj. Tjamacjas tepe'e jinwá p'ü'ütsja jupj. Pülücj tjowelepj nasa tepe'e. ²⁷ Tepe'e tulucj jupj. Jesús jupj mos mpes ntjüi'le, jas tji-jyünsa. Tóñcatsja jupj quinam.

²⁸ Yacjaya Jesús wama tjemey. Jupj discipulopan wama tjil wa, la tjü'üy jupj lal la p'a leñtsja na:

—¿Tsjan mpes ma polel pje'á jas tje-jyamacj lapanen niná?

²⁹ Jis wala tjevele:

—Lapanenpan nepenowá pajal costa way sin jomá. Nintsja niná. Más 'ücj lo moná Dios lal ca 'ücj jas majamá; ts'ac' pjaní ma ca nlajá, Dios lal ca mvelé p'in. Ma nin lojí, ma ca mim —nin tjevele Jesús.

³⁰ Locopyaya tjemey Jesús, jupj discipulopan jis lal. Galilea culupwen nipj tjil yupj. Jesús jostsja la p'a ma ca jus nlayecj

ne'aj lyawuñtsja yupj. ³¹ Sin tji'yüsa la tjíjitsja jupj discipulopan, ne nin. Yupj jis lal tjevele: “Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la mijicj napj lal yupj jisas jinwá. Ca ma 'ü'nacj; locopyaya, ts'ac' cont'e na ca nin müjünsüs la püt'üs niswá”, nin tjevele jupj. ³² Yupj ma sin tji'yüsa jupj tjevelá. Lacj tjeypj, mpes ma queleltsja la 'üy tsjan mpes nin tjevele.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji pjacj más püné nsem.

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ Ne'as tjil quinam Capernaum nt'a, pülücj patja nt'a. Wama tjatja na Jesús la tji'yüya jupj discipulopan jilal:

—¿Tsjan mpes lo veleltsja nunwa tjalawú na?

³⁴ Lyájasa tjatja yupj. Jis tjemýácatsja yupj. Ma quelel javeleptsja tsjan tjowelepj yupj jümücj casá tjelyawuñ na. Nin tjowelepj cana yupj popé más püné. Niná mpes la tjowelel discipulopan.

³⁵ Jesús 'etjele quinam. Tjevele jis la cuwis jupj discipulopan. Tjevele:

—Nujisas noypan ca nsem nun, más 'ücj po 'in tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá. Nun pjü jis mozopan nu tepyala na, noypan ca nsem nun.

³⁶ Jupj nin tjevele na, tsjicj tecyumaná, discipulopan culupwen nt'a tji-jyünsa jupj. Col tjevyaala tsjiquis. Jesús tjevele yupj jilal:

³⁷ —Gente pülücj nin jinwá patja, yupj tsjicj niná jinwá. Najas nun ma nujola noypan way nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí yupj jilal napj mpes. 'Üsüs lojí na yupj jilal, t'ücj way 'üsüs wa lojí napj lal. 'Üsüs lojí na napj lal, t'ücj way 'üsüs wa lojí Dios lal; jupj nin tjejyama qui'á.

Dios mpes tsji' lajay, pjü Dios ts'uyupj jilal tsji' lajay.

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ Juan tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jus tjinyucucj yom p'a wa lapanenpan pje'á li ts'iyatsja jupj. Jipj lyá tjevele mpes lapanenpan pje'á la ts'iya. Tjevelecj jupj lal ma nin ca la mijis jupj, ma ncuwa popa ne.

³⁹ Jesús tjevele:

—Po ma müjü'tú jupj ma ca nin la mijis. Jupj napj nlá vele 'üsüs la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. Yom nin lijá, ma malala mveles ca napj nin po'ó yacjaya. ⁴⁰ Jupj p'a casá jola tulucj cupj qjuilal, qjuis capj p'ya'sa jupj. ⁴¹ Nepénowa ca nucopj mp'a'sacj ca nacj nun ncapj coñicó mpes. 'Üsú ca nu ma'ayacj müsiqué p'in ca nacj, 'üsú nu vya na. T'ü'e' way velé napj, Dios ca 'üsüs la mijis yupj jis lal nin la tjajay mpes p'in.

Malala lajaj malala ca jis mpalas.

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² "Tsjictjacj nepénowa japon napj lal. P'a wa nin la qjuijis ne tsjictjacj nenem malala nyuca la qjuijicj, malala pajal ca nsem jupj lal, nin la tjiji mpes. Más 'ücj nactsja la p'a wa pe püné ntsu'pacj jupj mwen po'ó, ca 'üsú püné mo'o la nts'iyacj, mpa'is.

⁴³ "Po ma malala la müjü. Nun quelel malala lojí nun jis mas mpes, ma la müjü. Nun jis mas cjuwá jinwá jin nujola t'as. Nun jis mas taná t'ü jinwá jin nujola t'as. Más 'ücj nun jis mas cjuwá, mpatjaqué Dios lal. Más malala nsem nun jis mas mat'e nlawú 'awa püné nt'a. Ne'aj leñ pjacj se wat'ata 'owus.

⁴⁴ 'Pajal malala ne'aj. Lotsjotsj lovin yupj jis p'üy jalá. 'Awa pwe lovin ne'aj.'

⁴⁵ "Nun quelel lowú, malala la müjü, ma la müjü. Nun jis tsjam cjuwá jinwá jin nujola t'as. Nun jis tsjam taná t'ü jinwá jin nujola t'as. Más 'ücj nun jis tsjam cjuwá, mpatjaqué Dios lal. Más malala nsem nun jis tsjam mat'e nlawú 'awa püné nt'a.

⁴⁶ 'Pajal malala ne'aj. Lotsjotsj lovin yupj jis p'üy jalá. 'Awa pwe lovin ne'aj.'

⁴⁷ "Nun quelel malala lojí nun nucú mpes p'in, ma ca nucú niná. Nun jis jun tulucj jinwá jin nujola t'as. Nun jis jun pje'á la ts'i jinwá nujola t'as. Más 'ücj nun jun pjaní mpatjaqué Dios pü'ü nt'a. Más malala nsem nun jis jun mat'e nlawú 'awa püné nt'a.

⁴⁸ 'Pajal malala ne'aj. Lotsjotsj lovin yupj jis p'üy jalá. 'Awa pwe lovin ne'aj.'

⁴⁹ Pjü ne'aj ca malala jis mpalas 'awa mpes.

⁵⁰ "Sal 'üsüs way. (Sal mpes ts'yuca pwisis, ma malala mpalas, ma mojo jupj.) Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay jupj. Najas sal 'üsüs jinwá nsem nun nosis casá. 'Üsüs ca la müjü napj najas jin. Mpes ma ca pjü malala jis mpalas nosis casá patja. Po ma la tjowe'lé nunwá. Quelel lis müjü nun jis pülücpa.

Malala Dios lal yom se jamá jupj jats'om.

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

10 Jesús tjemey quinam. Tjemey Judea nt'a. Tjemey 'üsú püné na'aj po'ó, 'üsú niná Jordán lotsja. Gente pülücj tjiquil niswá jupj nt'a. Sin tji'yüsa lis tjiji, jupj lovin nin la tjiji jinwá. ² Fariseopan nepénowa tjiquil wa Jesús nt'a, la 'üytsja jupj lal. Ma jisastsja Jesús. Yólatsja costa way nsem jis wala la velles. Jisastsja jupj mveles malala ca nsem judiopan jis lal. La tji'yü:

—¿Ncu 'ücj Dios lal yom se jamá jupj jats'om, jats'om ma ncuwim niswá?

³ Jesús jis wala tjevele:

—¿Ncu solejé tsjan tjiyjü'ta Moisés püná?

⁴ Tjowelepj:

—Jupj tjevele yom ma jos na jupj jats'om, 'ücj papel mpaques, ma'ayas jupj. Papel ca mveles quepj niná jupj jats'om tulucj quinam.

⁵ Jesús tjevele:

—Nun ma quelel lojitsja Dios jos jin. Nin mpes Moisés tjevele yom ca nin la mijis jats'om se jamá na.

⁶”Dios nosis la tjiji na, jupj ma jostsja yom nin liji. ‘La tjiji wa niyom, nequem, ‘ücj ca mwayiñ yupj.’ ⁷ Dios tjevele: ‘Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo püt'üs. ⁸ Ca quelel la mijis jupj. Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj.’ Nin mpes yupj mat'e tulucj, tjewyayiñ na. Yupj jüp'üy pjaní p'in nsem Dios lal. ⁹ Dios yugo sey pjucj po'o tipyünta jinwá la tjiji. Dios p'iyá nin la tjiji na, gente ma polel sin tjan sin majamacj —Jesús nin tjevele.

¹⁰ Yacjaya Jesús discipulopan yusapj játjatsja wa mo'ó Jesús lal. Yupj jisast-sja jupj ca 'üsüs mveles niná, tsjan mpes yom ma polel se jamá jats'om. ¹¹ Jesús tjevele:

—Yom se jamá jats'om, p'a lal woja ca nacj. P'a lal woja na, Dios ca mveles yom niná ca ma jats'om ne'aj mya'na jupj. P'a lal woja, malala liji jats'om mwalá way lal. ¹² Nenéyawa quepj jama voyum mpe. Niná quepan p'a yom lal woja. Jupj p'a voyum lal mpi'üm, mop'in Dios ca mveles quepj niná ma voyum lal wine. Malala lajay p'in Dios lal —nin tjevele Jesús.

Jesús jostsja tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Nepénowa tucuman yupj jis tsjictjacj Jesús nt'a. Jisastsja Jesús tsjictjacj sey pjucj po la mo'ot'es, mveles ca 'üsüs jis mpalas tsjictjacj Dios mpes. Jesús discipulopan jis capj tjowelet yupj, tsjictjacj jis lal tjiquil mpes.

¹⁴ Jesús tjapjaca yupj tjowelet. Po ma jostsja tjowelet. Tjevele: “Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'tú ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'ücj si jütüta yupj. ¹⁵ 'Ücj tsjictjacj jilal Dios si jütüta. Gente ma jisas Dios si jütüta yupj, tsjictjacj

jinwá, ma ca Dios popa jis mpalas yupj. T'üc' niná”, Jesús nin tjevele. ¹⁶ Tsjictjacj pwena tje'yonsa jupj quinam. Sey pjucj po la tje'yot'a, tjevele 'üsüs jis mpalas Dios mpes.

Costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Jesús tjemey quinam. Jámatsja na yom ts'üequené, tjac', tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'á. Tjevele:

—'Üsüs way jipj. 'Üsüs sin 'yüsa lejay. Najas mvelen napj lal tsjan más 'ücj la mejay napj ne ca Dios la mijis 'ücj mpü'üs lovin jupj lal.

¹⁸ Jesús jupj wola tjevele:

—¿Tsjan mpes tjevelen napj 'üsüs way? Dios p'in 'üsüs way jupj. ¹⁹ Jipj se-len Dios tjijyü'ta jupj Popel mo'ó. Tjijyü'ta ma mü'ü'nan la p'a. Tjijyü'ta niyom ma ca ne'aj jis manucj sejats'om tulucj. Tjijyü'ta nequem ma ca mal yupj jis vayum tulucj jilal. Ma mpequem. Ma la ntsawilin. Ma la ntsawilin la t'anques la p'a juts'a'á. 'Üsüs la mijin pyapay, jemay jilal. Jele nsem noypan way yupj jipj lal.

²⁰ Ninana yomen wola tjevele:

—Lovin la tjejay niná jupj tjijyü'tá. Napj tsjictsja na p'in lovin nin la tjejay.

²¹ Jesús jus tjinyuca jupj. Quelel la tjiji jupj, mpes tjevele:

—Pjaní way ma la tjejay jipj cust-jay. Pjü way vender la mijin jipj jits'a'á. Temel niná jis ma'ayan t'emel cjuwá mpes. Nin la tjejay na tsjay pülücj ca nta'an Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na ncuwim. Nin ca la mijin napj lejay jinwá. Napj cruz po'ó ca ma pats'. Malala ca mya palas wa, ncapj cyoñ mpes. Ca jin mü'üsüs napj mpes.

²² Yom niná tjapjaca na, pasal 'apli-jila tepyala jupj. Tjemey. Pajal pülücj tyá'atsja, ne ma quelel lñjitsja jupj Jesús tjevelá.

²³ Mpes Jesús yus tjinyuca jupj discipulopan. Tjevele yupj jilal:

—Pajal costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

²⁴ Jupj discipulopan pasal yólatsja niná tjevele mpes. Jupj niswa tjevele:

—Gente nepénowa japon 'üsüs mpatjam yupj jatatj mpes; pülücj jatatj yupj. Costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. ²⁵ Pasal costa way camello jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

²⁶ Jupj discipulopan pajal nin yólatsja quinam niná tjevele mpes. Tjowelepj yuwá: “Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, ma mpatjam Dios lal.” ²⁷ Jesús yus tjinyuca, tjevele:

—Gente yusapj p'in ma polel 'üsüs se palá Dios lal. Dios 'ücj nin liji yupj mpes. Pjü way 'ücj liji Dios.

²⁸ Pedro Jesús lal tjevele:

—Cupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal. Tjeleque cyapj la coñ.

²⁹ Jesús tjevele:

—Nun nuts'a'á jatja tjalawú napj lal, 'üsüs pajal napj lal. Po 'üsüs ca nsem nun mpes, nin la tjüj'í mpes. Nepénowa quelel pjü lajay napj najas jinwá, quelel javelepj p'a jilal napj 'üsüs la tjejay gente mpes. Nin mpes jil nepenowá yupj jis wa mpe. Jil jis pülücpan mpe ca nacj. Nepénowa jil yupj jis papay mpe, sejamay mpe 'ots'ipj. Nepénowa jil yupj sin popa mpe. Nepénowa jil yupj jis mama mpe. ³⁰ T'üc' way pasal pülücj ca jis ma'ayas Dios yupj nin la tjajay mpes. Nin ca jis ma'ayas nosis casá patja na. Ca jis ma'ayas jis wa pülücj. Ca jis ma'ayas jis pülücpan pülücj, sejamay pülücj 'ots'ipj, sin popa pülücj 'ots'ipj. Ca jis ma'ayas wa momas pülücj. Nawa nin, gente la p'a malala nyuca lis mijicj, yupj ncapj jacoñ mpes. Tsjicj way p'in malala se palá yupj. Niswa tjacuwis na, lovin ca mpatjam

Dios lal, nin ca jis ma'ayas. ³¹ Nepénowa püna p'in topon napj lal, tsjictjacj ca nsem napj jepa 'os na. Nepénowa p'a jawasa ca mponecj, noypan ca nsem yupj. Nin ca nsem pülücj jis lal —nin tjevele Jesús.

Niswa Jesús tjevele mpa'is ca jupj.

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Jiltsja quinam Jerusalén nt'a. Jesús mwalá way jámatsja. Discipulopan ma sin 'yúsatsja tsjan mpes jupj ne'aj jámatsja. La p'a wa yupj jis lal jiltsja, lacj jeyaptsja ca malala mpalas Jesús. Jupj discipulopan dóceya jis lal sin tjan tjemey niswá. Jilal tjevele tsjan ca mpalas jupj lal. ³³ Tjevele: “Jerusalén nt'a leque quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Dios ca jis ma'ayas niyom nepénowa malala la mijicj napj lal; sacerdote noypan ca nin la mijicj, Moisés popel sin 'yüsa lajay ca nin la mijicj wa. Yupj ca mvelecj napj malala la tjejay. Ca mvelecj ca ncapj ntülücj, ma pats'. Mpes ca ma manucj judiopan tulucj nt'a. ³⁴ Yupj ca la mpjüts'ünücj napj lal. Napj nin po'ó ca mputs'acj, ca ma süpücj wa. Ca ma 'ü'nacj. Ts'ac' cont'e tepyala na ca nin müjünsú, mpü'üs niswá”, tjevele jupj.

Jesús jos jupj sa coñ ma püné jin yola yupj p'iyá.

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Discipulopan mát'eya tjiquil Jesús nt'a; Jacobo pjaní, Juan pjaní wa, yupj Zebedeo jatjampan. Tjowelepj:

—Jesús, qjuisas jipj ca nin la mijin cupj qjuisas.

³⁶ Jesús jis la tji'yüya:

—¿'Oyn jisas la mejay napj nun mpes?

³⁷ Tjowelepj:

—Jipj ca Jepa Püné nsem p'a jawasiyá. Cupj quelel jyatjaquec jipj lal, pjaní jipj li'inyampe, pjaní wa jipj nancupwepe.

³⁸ Jesús tjevele:

—Nun ma solejé tsjan niná nun lo moná. Malala ca ma palas. ¿Ncu 'ücj wa nun jilal ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá? Malala ca nsem pajal.

³⁹Tjowelepj:

—'Ücj wa niná cupj qjuilal.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin ca nsem nun lal. Ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá. Malala ca nsem pajal. ⁴⁰Newa nin, napj ma polel velé nun ca majatjaqué napj lal, pjaní l'inyampe, pjaní wa nancupwepe. Dios la t'ya pjacj majatjum ca ne'aj. 'Ücj la tjiji nasa yupj mpes —nin tjevele Jesús.

⁴¹La p'a discipulopan diéziya tjepjyacañ yupj nin la tjomon Jesús lal. Mpes ts'a tji'in Jacobo lal, Juan lal wa. ⁴²Mpes Jesús tjevele ca pjü 'a jis mulus yupj nt'a. Tjevele:

—Judiopan tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. Yupj nin yola 'ücj nin lajay jepapan. Nin p'iyá yupj jis auxiliarpán yümücj se jütütj wa ne'aj patjá. ⁴³Nin tulucj ca nsem nun jis lal. Nun p'in nujos noypan nsem nun, ca pajal 'üsüs la müjí la p'a mpes. Yupj jis mozo jinwá nsem nun. Nin lojí na, noypan nsem nun. ⁴⁴Nujisas nun más 'üsüs way nsem pjü way jilal, ca 'üsüs la müjí lovin pjü way jis lal. Pjü jis esclavo jinwá ca nsem nun. Nin lojí na, más 'üsüs nsem nun la p'a jis lal. ⁴⁵Nin lejay napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj la p'a. Yupj ncapj jap'acj mpes tjacuwis tulucj. Malala jis tepyala nosis casá patjá, malala la tja-jay mpes. Napj ma pats' ca yupj mpes. Nin mpes yupj popa pülücj ca 'üsüs nsem Dios lal —nin tjevele Jesús.

Bartimeo ma polel nyúcatsja.

Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj.

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶Ne'as tjil Jericó nt'a, pülücj patja nt'a. Yacjaya Jesús tjemey jupj discipulopan jis lal Jericó mpe. Gente la p'a

pülücj jis capj tocoñ jümücj nt'a. Yom ma polel nyúcatsja ne'aj já'asatsja jümücj nt'a. Bartimeo lotsja. Timeo jatjam wayt-sja jupj. Lovin t'emel la tjemýónatsja. ⁴⁷La p'a wa jupj wola tjowelepj Jesús ne'aj jámatsja. Mpes pajal yümücj la tipiya:

—Jesús, ncapj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá.

⁴⁸Pülücj cus tjowelepj jupj. Tjowelepj:

—¡Lyájasa t'as!

Más yümücj la tipiya:

—Ncapj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jupj David püna tüpü'ü popa p'iyá.

⁴⁹Jesús tyantaná. Tjevele:

—Mvelé ncuwim napj nt'a.

Mpes tjowelepj ma nyuca lal:

—'Ücj jyas t'as. Jin tjijyünsa. Jupj jos jipj jay jupj nt'a.

⁵⁰Mpes jupj cobija palá la ts'iya. Leñ way jas tjijyünsa, tjemey Jesús nt'a.

⁵¹Jesús la tji'yüya:

—¿Tsjan jyas napj lejay jipj mpes?

Ma nyuca tjevele:

—Nejepa, po quelel nyuc napj.

⁵²Jesús tjevele:

—Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay mpes nasa 'i tji'ü'sa jipj. 'Ücj mim quinam.

Leñ way 'ücj nyuca tepyala. Cus tecy-oñca Jesús jümücj nt'a.

**Gente 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó,
Jerusalén nt'a tjemey na.**

(Mateo 21.1-11; Lucas

19.28-40; Juan 12.12-19)

11 Ne'aj way p'intjsa quinam Jerusalén nt'a. Ne'as tjil Betfagé nt'a nepénowa tapatja nt'a, Betania nt'a wa nepénowa tapatja nt'a. Jis wa ne'aj lejeñtsja tucuc' po'ó, niná tucuc' Olivos ló. Ne'aj tjil na Betfagé nt'a, Betania nt'a wa, Jesús discipulopan mát'eya sin tjejyama, ²tjevele: “Lowa yupj jis

wa lejeñ nt'a. Ne'as tjalawú na soysoy tsjicj ca nucú. Mwen tsyu'pa toñca jupj. Casá 'osos secj jupj custjaj. 'Osocté, ncumaná ma 'e jupj. ³P'a wa ca nu la mü'üyas ca nacj tsjan mpes socté jupj. Wola mvelé Nujepa jos jupj. Leñ way ca jas majamas, ca ncunucj jupj niswá, ca mvelé nun."

⁴Mpes tjil yupj. Jus tjunuc soysoy tsjicj, tsyu'pa tóñcatsja jümücj nt'a. Wa jun vilicj nt'a tóñcatsja jupj. Soc jupj.

⁵Nepénowa lejeñtsja ne'aj, mpes yupj soysoy soc na, la p'a jis la tjü'üy: "¿Tsjan mpes nin lojí? ¿Tsjan mpes socté soysoyos?" ⁶Nin p'iyá jis wala tjowelepj Jesús tjevele jinwá. Mpes la p'a tjowelepj 'ücj jis la winin. ⁷Tjaman soysoyos Jesús nt'a. Sin quip pje'apa la tsjinan soysoy lüicj casá. Jesús casá 'etjele quinam. ⁸Gente pülücj yupj sin quip pje'apa tapajatj jümücj po'ó. La p'a wa manaca pjwel t'ü manaca lejeñ nt'a. Tutcutj, jis tapajatj jümücj po'ó. Nin la tjajay 'üsüs lo pal jümücj po'ó Jesús jama nt'a. ⁹Gente pülücj Jesús mwalá way jiltsja. Pülücj cjüil jiltsja wa. Yümücj tjowelepj: "Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qhuis Jepa Püné.

¹⁰Pasal püna David israelpan jis jépatsja,

cupj ne jupj popa p'iyá. Jesús ca müjü'tüs quinam, David tjijyü'ta jinwá.

Tsjun po'o patja 'üsüs pjac ca mvelecj wa Jesús po'ó."

Nin tjowelepj.

¹¹Jesús ne'as tjemey quinam Jerusalén nt'a. Dios wo nt'a tjemey. La tepyala tjinyuca jupj ncu 'üsüs lajaytsja ne'aj. T'awaná tepyala mpes tjemey niswá Betania nt'a, nepénowa patja nt'a. Jupj discipulopan dóceya jilal tjemey jupj.

¹²Yaya tjil Betania mpe. Jesús vecj pé'etsja. ¹³Higuera tjinyuca jupj, campá

way tóñcatsja 'in. Higuera niná julupj 'üsüs lo pistsja. Lo jánatsja. Mpes Jesús tjemey jupj nt'a. La tepyala julupj. Cjuwatsja jupj. Lo p'in tjinyuca. Ma ne'as custjaj lo valas. ¹⁴Mpes Jesús tjevele higuera lal jupj lovin ma ca mvalas niswá. Jupj discipulopan tjepjyacañ nin tjevelá.

Jesús ma jostsja vender lajay Dios wo nt'a.

*(Mateo 21.12-17; Lucas
19.45-48; Juan 2.13-22)*

¹⁵Ne'as tjil na Jerusalén nt'a, Jesús tjemey Dios wo nt'a. Vender lajaytsja ne'aj, jaylaj lajaytsja wa ne'aj. Jesús pje'á sin tjejyama pjü way. Ma jostsja nin lajay Dios wo nt'a. Nepénowa judiopan jis t'emel vender lajaytsja romanopan jis t'emel mpes. Judiopan jis t'emel mpes p'in 'ücj jaylaj lajaytsja ne'aj, Dios wo nt'a. Jesús yus ts'eptaná yupj jis mesa. Nepénowa sipipj vender lajaytsja. Jupj yus ts'eptaná wa yupj jis banco tsjictjacj. ¹⁶Ma jis tje'yaya jis la winin ne'aj vender lajay tucutj na. ¹⁷Nin la tjiji na, jupj sin tji'yüsa lis tjiji ne'aj. Tjevele: "Dios Popel vele Dios tjevelá jupj wo mpes. Vele: 'Ninana nawá nt'a javelepj napj lal. Gente pjü way 'ücj javelepj napj lal ne'aj. Nin ca ló nsem wosis', Dios Popel nin vele. Nun ma nujos niná. Nun la tjüjüj pwecapan 'a si mulú qui'á."

¹⁸Sacerdote noypan tjepjyacañ Jesús tjevelá, niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay tjepjyacañ wa yupj. Jus nlaytsja gente pjü way ne'aj pajal yólatsja Jesús 'üsüs sin tji'yüsa lis tjiji mpes. Sacerdote noypan nin yólatsja gente lovin ca jisas nsem Jesús. Ma jisastsja. Nin p'iyá yola watsja Moisés popel sin 'yüsa lajay. Mpes yuwá tjowelepj 'oyñ la qjuijicj cü'ü'nacj Jesús.

¹⁹T'yaja na Jesús tjemey Jerusalén mpe jupj discipulopan jis lal.

Higuera ts'üique tepyala Jesús tjevele mpes p'in.

(Mateo 21.20-22)

²⁰ Yaya püstapj jiltsja na, higuera jus tjunuc niswá. Ts'üique tepyala, tepe'e jupj, tjunuc. ²¹ Pedro jola tepyala Jesús tjevelá higuera lal. Tjevele Jesús lal:

—Rabbí, tjinyuca. T'añ tjevelen higuera lal lovin ma ca mvalas niswá. Nasa ts'üique jupj.

²² Jesús tjevele:

—Najas mponé Dios lal. ²³ Nun popa pyona Dios lal, 'ücj wa vele joc' niná lal: 'Jutja. Ntolo 'üsú püné mo'ó.' Jupj newa pyona ca nin mpalas jupj tjevele jinwá, nin ca nsem jupj tjevelá. T'üic' niná. ²⁴ Mpes nun jilal velé, lo moná na Dios lal, más 'ücj mponé jupj nasa nin la tjiji nun mpes. Nin toponé na, t'üic' way jupj ca la mijis nujisas.

²⁵ "Dios nun jis Papay tsjun po'ó. Nun welé na jupj lal, nujola pyala ca nacj nun ts'u 'inyá p'a lal. Niná nujola tepyala na, perdonar la müj jupj. Mpes Dios ca perdonar la numijis wa nun malala nyuca la tjüj. ²⁶ Nun ma quelel perdonar la sojí, nun jis Papay Dios ma wa ca perdonar la numijis.

Nepénowa la tjü'üy Jesús lal tsjan pjucj si jütüta.

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ Ne'as tjil niswá Jerusalén nt'a. Tjil Dios wo nt'a. Niyom nepénowa tjiquil Jesús nt'a, yupj nepénowa sacerdote noypan, nepénowa Moisés popel sin 'yüsa lajay, nepénowa co'müypan. ²⁸ Jesús lal tjowelepj:

—¿Pjacj 'e tje'yaya 'ücj nin lejay, jipj lejay jinwá? ¿Pjacj 'i tjüjütüta nin lejay jipj? —nin la tjü'üy Jesús lal.

²⁹ Jesús tjevele:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Pjaní way p'in nu la mü'üy. Niná nawala tjowelé na, napj ca mvelé wa nun lal pjacj

ntjijütüta nin lejay. ³⁰ Juan el Bautista bautizar lis tjiji gentas. ¿Pjacj tje'yaya ne 'ücj nin la tjiji? ¿Ncu Dios p'in tjijyü'ta ca nin la mijis? ¿Ncu gente p'in jisastsja ca nin la mijis? Nawala mvelé nun. ³¹ Yuwá tjowelepj yupj tsjan cüwelem Jesús lal. Tjowelepj: "Ma polel mvelecj Dios tji-jyü'ta niná. Nin cüvelecj niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj jupj lal. ³² Ma wa polel velecj gente p'in jisastsja nin la tjiji jupj."

(Yupj lacj jeyaptsja la p'a wa judiopan jilal. Pjü way yupj topon Juan el Bautista tjevele Dios tjevelá.) ³³ Mpes tjowelepj Jesús lal:

—Ma selecj pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'ücj bautizar la tjiji.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes napj ma wa ca mvelé nun jis lal nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjacj ntjijütüta napj nin lejay.

Judío noypan malala la tjajay lovin Dios jomozopan jis lal, jupj Jatjam lal 'ots'ipj.

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

12 Jesús p'a parábola tjevele yupj jilal. Sin 'yüsa lis tjiji malala pajal Dios lal judiopan ma jisastsja jupj Jatjam. Tjevele: "Yom pjaní uva pajal pülücj sine jupj. T'asiyü tjivyü'ü sine nt'a. Pe jul püné tyoca, ca ne'aj jay majatsjacj uvas, uva 'üsú mpalas ca. Ts'epjel jas tji-jyünsa wa ne'aj, jomozopan ca ne'aj matatjum, majamacj, mpes la p'a ma mpequeñ ne'aj. Yom tecyawaja la tjiji na, jis tje'yaya mo'o jasin p'a witjacj. Yupj 'ücj la mijicj lo valas, ca ma'ayacj jupj tjevyala popé. Nin la tjiji na, campa tjemey.

² "P'a jawasa uva tjevyala na, uva juts'a'á jas tjejyama jupj mozo uva lejeñ nt'a. Jas tjejyama la ta'es tjevyala popé. ³ Ne'aj tsji' lajay ma quelel ja'ayaptsja tjevyala popé. Yupj ntji'liñ mozo niná,

mo'o süp jupj. Jas tjam, jas pjan tjemey. ⁴Locopyaya uva juts'a'á jas tje-yama p'a mozo uva nt'a tsji' lajay nt'a. Yupj jay süp jupj jay pjućj, malala tjowelepj wa jupj lal. ⁵Nin la tjam na, uva juts'a'á jas tje-yama p'a wa mozo. Yupj tju'ünan jupj. Yom uva juts'a'á la p'a pülüćj sin tje-yama. Yupj süp nepenowá. Tju'ünan nepenowá.

⁶Yom uva juts'a'á ma jas tje-yama custjay jupj jatjam. Pajal quelel la tjiji jupj. Locopyaya jas tje-yama jupj. Yom jólatsja yupj ca púné jin yola jupj jatjam, 'üsüs la mijicj jupj lal. ⁷Nin tuluctsja. Niyom ne'aj la 'el yuwá tjowelepj: 'Niná uva juts'a'á jatjam. Uva lejeñ nt'a jupj juts'a'á ca nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'ünacj ca jupj. Mpes uva lejeñ nt'a cupj cuts'a'á nsem', nin tjowelepj yupj. ⁸Mpes ntji'liñ jupj. Tju'ünan jupj. Pje'á la ts'i jupj uva sin mpe", nintsja parabolás.

⁹Jesús jis la tji'yüya: "¿Ncu solejé tsjan la mijis yom niná? Ca mim uva lejeñ nt'a, mü'ünas ca ne'aj tsji' lajay. Uva sin lejeñ ca jis ma'ayas la p'a 'üćj la mijicj lo valas. ¹⁰Dios Popel nin p'iyá vele. Napj selé nun mo'o tjowelé Dios Popel. Vele: 'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis

pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üć way 'üsüstja.

Mpes quíis Jepa Dios jas tjiyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná

wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóñcatsja.

¹¹Cupj selecj Dios p'iyá la tjiji niná.

Jupj pajal 'üsüs way la tjiji.'

Dios Popel nin vele", nin tjevele Jesús.

¹²Yupj salejepsja Jesús nin tjevele parábola niná yupj sin po'ó. Mpes quelel tji'liñtsja Jesús. Ma nin la tjam custjay. Lacj jeyaptsja la p'a wa judiopan jis lal. Mpes tjil p'in yupj.

Jesús pajal 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³Yuwá tjowelepj tsjan más 'üćj ca la mü'üyacj Jesús lal, jupj ca malala jis wala cüveles. Jisastsja yupj 'üćj ca jat' mvelecj jupj po'ó. Nin mpes sin tjam fariseopan nepenowá, niyom la p'a jis lal, la mü'üyacj Jesús lal. Niyom la p'a nenem 'üćj jisastsja Herodes jepatsja Israel mo'ó. Romanopan mpes tsji' líjitsja Herodes. ¹⁴Yupj tjil Jesús nt'a. Tjowelepj:

—Cupj selecj t'üć way velen. Jipj ma nin jele ncu la p'a wa jisas jipj velen. Nin p'iyá velen pjü jilal, noypan jilal, tsjictjacj jilal wa. Sin 'yüsa lejay Dios jyütá t'üć way. Nin mpes qjuisas mvelen ncu 'üćj Dios lal impuesto jaylacj lijicj jepa romano t'e'enca mpes. ¿Ncu 'üćj jaylacj lijicj? ¿Ncu 'üćj tulucj jaylacj lijicj?

¹⁵Jesús seletsja yupj quelel malala la-jaytsja jupj lal. Jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes nla 'üyá niná napj lal? Napj selé nun ma quelel jus nlayé nla tju'üyá mpes. Nujisas napj malala mvelé. Lowa, t'emel c'a pjaní nca'á ma 'ayá la nuc.

¹⁶T'emel c'a pjaní tucutj. Jesús jis la tji'yüya:

—¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa? ¿Tsjan ló t'emel po'ó tapac?

Wola tjowelepj:

—Jepa romano jupj.

¹⁷Jesús tjevele:

—Tja'ayá jepá jupj 'üćj le moná nun lal. Tja'ayá Dios jupj 'üćj le moná nun lal.

Yupj pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes.

Tecya'liñ ca sin müjünsüs, mpatjam niswá.

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸Niyom p'a wa tjiquil Jesús nt'a. Sadu-ceopan waytsja yupj. Yupj javelepj

tecyaliñ ma ca sin müjünsücj, ma ca mpatjam niswá. ¹⁹Saduceopan quelel jat' la velestsja wa Jesús po'ó, mpes tjowelepj jupj lal:

—Püna Moisés papel tepyaca tsjan qjuis jütüta Dios. Ninana pjaní way jupj tepyacá: yom pe'e jats'om popa tulucj, más 'ücj yom jüpülücj mwayis ca tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e jats'om lal. Tepe'e tsuyupj jin p'iyá ca nsem.

²⁰”Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja, pjü yupj jis se-jatjampan yupj. Mwalá way tjowaya, popa tulucj tepe'e jupj. ²¹Tepe'e na, jupj tsiipe tjowaya tepe'e jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. Jupj tepe'e na, jupj jatjay tjowaya wa jüpülücj jats'om lal. Nin p'iyá tepyala jupj lal. Popa tulucj tepe'e. ²²Nin p'iyá jis tepyala yupj jis pülücpán pjü. Pjü tjewyayiñ quepj niná lal. Pjü tecyaliñ. Popa tuluctsja lovin. Pjü tecyaliñ na, quepj niná tepe'e wa.

²³”¿Pjacj jats'om nsem jupj, tecyaliñ sin müjünsücj na jis la püt'üs niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayiñ jupj lal, tapatja na p'in —nin tjowelepj Jesús lal.

²⁴ Jesús wola tjevele:

—Nun ma nusin 'yüsa Dios Popel. Ma wa solejé Dios pasal püné way, pjü 'ücj lijí jupj. Nin mpes ma nusin 'yüsa niná. ²⁵Tecyaliñ sin müjünsücj na jis la püt'üs, ma ca mwayiñ yupj. Angelpán Dios pü'ü nt'a patja jinwá ca nsem yupj. Angelpán ma wyayiñ.

²⁶”T'üc' way tecyaliñ ca sin müjünsücj, mpatjam niswá. Napj selé nun mo'o tjowelé Moisés tepyacá. Tepyaca püna tepyalá, yo tsjicj pwetsja na, Dios ne'aj tjá'asa mpes. Tepyaca Dios jupj lal tjevelá. Dios tjevele: ‘Napj ne Dios Abraham lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa’, nin tjevele Dios. ²⁷Dios tecyaliñ jis Dios tulucj. Patja jis Dios jupj. T'üc'

way ma solejé nun —Jesús nin tjevele saduceopan jilal.

Dios jos cupj quelel lijicj jupj.

(Mateo 22.34-40)

²⁸Yom pjaní tjac', tjapjaca Jesús tjevélétsja saduceopan jilal. Yom niná Moisés popel sin 'yüsa lajay sin popa. Jus nléyatsja 'üsüs way jis wala tjevele Jesús. Mpes jupj tjevele Jesús lal:

—Dios pülücj way qjuis tjijyü'ta. ¿Cana más 'ücj jis la jay pjü Dios tjijyü'ta popé?

²⁹ Jesús wola tjevele:

—Napj ca mvelé cana más 'ücj Dios lal ca cupj la mijicj. Jupj tjevele: ‘Nun israelpan, tjapja'aque. Dios cupj qjuis Jepa Püné. Dios pjaní way jupj. ³⁰Pajal ca quelel la mijin qjuis Jepa Dios. Pajal ca tsji' la mijin jupj mpes lovin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs. Ca jupj jos jin la mijin.’

³¹”P'a wa 'üsüs wa Dios lal ca cupj la mijicj. Jupj tjevele: ‘Ca quelel lis mijin wa ne'aj patjá. Jipj quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj.’ Manas Dios qjuis tjijyü'ta jupj po jos nin lijicj. Ninana lijicj más 'üsüs jupj lal pjü way lijicj lal —nin tjevele Jesús.

³² Mpes yom niná tjevele:

—'Üsüs tjevelen. T'üc' tjevelen Dios pjaní way jupj. Leñ p'a wa Dios. ³³'Üsüs way nin, cupj 'yayacj Dios mpes. 'Üsüs way animal 'yayacj Dios mpes, sacerdote sa 'üm. Mop'in más 'ücj Dios lal pajal quelel lijicj jupj. Más 'ücj lovin ca qjuiyola mpalas jupj pajal 'üsüs. Más 'ücj pajal tsji' la mijicj jupj mpes lovin. Más 'ücj ca jupj jos jin la mijicj. Más 'ücj nin p'iyá quelel la sijicj ne'aj patjá, cupj p'iyá quelel lijicj jinwá.

³⁴Yom niná 'üsüs way tjevele jin jólat-sja Jesús. Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Leñ way Dios si jütüta popa nsem jipj —nin tjevele Jesús.

Nin tjevele na, yupj jus nlaytsja Jesús lovin 'üsüs jis wala tjevele. Mpes lovin ma la tjü'üy Jesús lal niswá. Lacj jeyapt-sja Jesús lovin 'üsüs tjevele mpes.

Jesucristo David Jépatsja.

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Jesús sin tji'yüsa lis tjíjitsja custjay Dios wo nt'a. Yupj jis lal tjevele:

—Dios tjevele jupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan. Moisés popel sin 'yüsa lajay javelepj Jepa niná David popa jupj. ¿Tsjan mpes nin javelepj yupj? ³⁶ David p'iyá tjevele yom niná jupj Jépatsja. Dios Cjües cus tjep'ya'sa la veles niná. David nin tjevele: 'Qjuis Jepa Dios tjevele Nejepa lal:

“Nt'i'isa napj li'inyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal. Napj ca la mpalan

jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na.”

David tjevele niná Dios tjevelá. ³⁷ David tjevele niná yomen jupj Jepa wa jupj. Cupj selecj Jepa niná nin p'iyatsja Dios ca jas majamas p'iyá. ¿Onin nacj ne David popa nacj jupj? —nin tjevele Jesús.

Pülücj way tjepjyacañtsja Jesús tjevelá. 'Ücj jisastsja tjevele mpes.

Jesús tjevele Moisés popel sin 'yüsa lajay malala yupj.

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús sin tji'yüsa lis tjíjitsja custjay. Tjevele: “Moisés popel sin 'yüsa lajay malala yupj. Po ma nin p'iyá la müjü, yupj lajay jinwá. Yupj jisas la p'a yola noypan yupj, mpes sin quip campa sin quipe yupj. Pülücj lyawuñ nt'a po jisas la p'a 'üsüs javelepj yupj jilal, 'üsüspan jilal javelepj jinwá. ³⁹ Judiopan 'a si mulú

nt'a, silla más 'ücj nt'a la 'osos jisas, co-coypan p'in jatja nt'a. Pülücj 'a si mulú na jis la las, más 'üsüs nt'a quelel jatja lovin, noypan jatja nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yüsa lajay. ⁴⁰ Yupj pequeñ nequem jis wa, nequem jis vayum tecya'liñ. Newa jisas la p'a 'üsüs jin yola yupj. Mpes püs way javelepj Dios lal pülücj pjyacañ nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yüsa lajay, mpes Dios ca mveles más malala la tja-jay yupj la p'a jilal. Más ca jis capj ntülüs yupj pjü jilal”, nin tjevele Jesús.

Quepj t'emel cjuwá po 'üsüs tje'yaya.

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Caja nepénowa játjatsja Dios wo nt'a, t'emel mo'o la 'onsos Dios mpes. Jesús ne'aj p'in 'etjele, yus tjinyuca gente pülücj tjo'onsopj t'emel cja mo'ó. Pülücj jatatj pülücj tjiquil wa, t'emel pülücj tja'ayapj yupj. ⁴² Tjinyuca wa quepj pjaní, t'emel c'a mát'eya p'in mo'o tje'yonsa jupj. Centavo pjaní jaylact-sja p'in. Quepj niná voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwatsja jupj. ⁴³ Jesús tjevele jupj discipulopan jilal jis la cuwis. Tjevele: “Quepj niná más pülücj mo'o tje'yonsa la p'a jilal. T'üc' niná. Voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwá jupj. ⁴⁴ La p'a pülücj jatatj popé tja'ayapj yupj. Quepj niná pjü cjuwá jupj. Pjü tyá'atsja mo'o tje'yonsa. Cjuwá quinam. Ma polel jaylacj liji la las quinam. Mpes t'üc' way pülücj mo'o tje'yonsa jupj la p'a jilal.”

Malala ca mpalas Dios wo.

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13 Jesús Dios wo mpe tjemeytsja na, jupj discípulo pjaní tjevele jupj lal:

—Tjinyuca. Tsjay 'üsüs way wosis wit-jacj qui'á. Noypan yupj. Tsjay 'üsüs way pwen wosis jas tjüjünsüpj mpes, noypan yupj.

² Jesús tjevele:

—Napj nyuc wosis witjacj nenem. Tjunuca wa nun. Pasal 'üsüs way yupj. Pjü way niná ca malala mpalas. P'a jyawca na judiopan jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wa la tjajay mpes. Pjü ca na'aj la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem. Niná t'üc' way —nin tjevele Jesús yupj discipulopan jis lal.

Jesús tjevele malala ca mpalas nosis nt'a jupj quelel jac' na.

(Mateo 24.3-35, 42, 44; Lucas 21.7-24; 17.22-24; 21.25-36)

³Yacjaya Jesús tjemey joc' 'ala'á, tucuc' Olivos ló nt'a. Jupj 'etjele ne'aj. Ne'aj p'intjsja Dios wo toñca nt'a. Jupj ne'aj tjá'asa na, jupj discipulopan nepénowa tjiquil jupj nt'a yusapj. Yupj sin popa pjaní Pedro waytsja, Jacobo p'a wa, Juan p'a wa, Andrés p'a wa. Jupj lal tjowelepj:

⁴—Jipj tjevelen cupj qjuilal malala ca mpalas Dios wo. ¿'Ona ca nin mpalas? ¿Tsjan ca mpalas mwalá way p'in, ca jus nlayecj leñ way malala mpalas ca Dios wo?

⁵Jesús jis wala tjevele:

—In tjajama. Pülücj ca ncul, ca la nt-sawilicj gente jis lal. Ma toponé yupj javelepj. ⁶Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Ca mvelecj Dios sin tjejyama yupj. Pülücj ca mponecj yupj javelepj. Po ma toponé nun.

⁷Nun ca jus nlayé wa militarpan pülücj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa quelel la palan p'a jyawca na 'ots'ipj. Po ma locj tjejá niná tepyala na. T'üc' way malala ca mpalas nosis nt'a. Custjay ma pjü teczyawaja niná malala tepyalá. ⁸Ca pülücj la mpa'nacj. Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan la p'a jepapan militar jilal. 'Amá jus nquits'is pülücj jun ta'á. Nepénowa patja nt'a ca pjü cjuwá

nsem jis la las 'ots'ipj. Pjü niná ca nin mpalas napj quelel cuwis na. Más malala ca mpalas nosis nt'a napj cuy secj na.

⁹”In tjajama. La p'a ca nu ntji'liñ nun. Ca nu manucj jepapan nt'a, nucopj la tül. Judiopan 'a si mulú nt'a ca nu nsüpücj. Nun ncapj coñcó, mpes ca nliüjüqué jepapan jis walap'a'á, yupj nepenowá ne'aj p'in se jütütj, yupj nepenowá jepa noypan. Nun ca mvelé yupj jilal 'onin ne 'ücj potjaqué napj mpes. ¹⁰Ma tjacuwis na p'in, napj lal japon ca mvelecj la p'a jilal p'a nt'a. Ca mvelecj napj 'üsüs la tjejay gente mpes. Pjü nosis nt'a, pülücj se jütütj nt'a ca nin la mijicj.

¹¹”La p'a wa ca nu ntji'liñ, ca nu manucj jepapan nt'a. Nin lajay na, ma ca nujola mwalá way p'in tsjan ca mvelé nun yupj jilal. Dios Cjües ca nusin mü'üsüs la mijis tsjan más 'ücj mvelé. Nun ma ca mvelé nun nujola jin. Nun welé na, Dios Cjües jos jin ca mvelé. Mpes nun welé na, Dios Cjües p'iyá ca mveles yupj jis lal.

¹²”Ne'aj patja nun jis enemigopan ca nsem neneyawá, nun ncapj coñcó mpes. Nepénowa malala ca mvelecj jis pülücpan sin po'ó, mpes jepapan ca jis mü'ü'nacj yupj jis pülücpan. Nepénowa ca malala mvelecj wa sejatjampan sin po'ó. Ca jisas wa nsem jepapan jis mü'ü'nacj yupj. Nepénowa ca ts'i mi'inacj jis papay lal, sejamay lal wa. Ca malala mvelecj yupj sin po'ó jepapan jis lal. Mpes ca jis mü'ü'nacj jis papay, sejamay 'ots'ipj. Nin ca la mijicj ncapj jacoñ jis lal. ¹³Pjü ma ca jisas nsem nun, nun ncapj coñcó mpes. Po ma nin nujola t'as. Nun poné napj mpes lovin, nun ca 'ücj mpatjaqué Dios lal.

¹⁴”Ca nucú gente pasal malala la mijicj Dios wo mo'ó. Pasal malala Dios lal yupj ca nliüjüñ ne'aj. Nin mpes Dios wo pajal te jinwá ca mpalas Dios lal, yupj malala la tjajay mpes. Nin mpes wa leñ ca nsem ne'aj. Nin tepyala na,

más 'ücj Judea mo'o patja nts'equeneñi, joc' mo'o ca mal. (Niná mo'o welé na, nusin tjü'üsüs tsjan mpes napj nin velé niná.)¹⁵ Judío pjaní jupj wo jay toñca ca nacj niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'ücj jupj leñ way ts'üequené. Ma ca wo mo'ó mim la ta'es jupj juts'a'á.¹⁶ Jupj sine lejeñ mo'o toñca ca nacj, niná pyala na Dios wo mo'ó. Más 'ücj jupj leñ way ts'üequené. Ma ca wo nt'a mim jas quip lo ta'es.¹⁷ Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjaj jatatj jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó.

¹⁸”La moná Dios lal ma nin ca mpalas jive na. Más costa way ts'üequenequé jive na.¹⁹ Pajal malala ca la mijicj judiopan jis lal. Más malala ca la mijicj püna la tjajay lal. Niná t'üc' la tjajay na, ma ca nin p'iyá la mijicj lovin. Judiopan pajal 'aplijila ca nsem.²⁰ Mpes nun jis Jepa Dios la tjiji ma ca ts'ac' pülücj nsem niná. Püs way malala se palá, pjü nca'liñ. Dios ma jos pjü nca'liñ. Jupj lis t'ya nepénowa, yupj jupj lal ca mpatjam. Yupj mpes ma tje'yaya ts'ac' pülücj ca malala mpalas.

²¹”Nin tepyala na Judea mo'ó, nepénowa ca mvelecj Cristo tjac' quinam. Ca mvelecj: 'Tjunucú. Qui'á já'asa niná Jepa Püné Dios jas tje'yama qjuis capj la p'acj.' Nin ca mvelecj ca nacj. 'Tjunucú. No'ompe já'asa', ca mvelecj ca nacj. Nin javelepj na nun jis lal, po ma toponé yupj javelepj.²² La tsuwilpan nepénowa ca ncul. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Nepénowa mvelecj ca yupj p'iyá javelepj Dios mpes. La tsuwil p'in yupj. Yupj ca quelel yus ntsawilicj pjü way. Ca quelel yus ntsawilicj wa Dios lis t'ya jis lal. Nin mpes p'a casá ca la mijicj yupj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Jisas la p'a mponecj yupj t'üc' javelepj yupj, niná 'ücj lajay mpes. Dios lis t'ya ma ca mponecj yupj javelepj.²³ Mpes pasal 'in

tjajama. Ma nin tepyala na p'in, nin tjevelé niná ca nin mpalas.

²⁴”Malala ca mpalas nosis nt'a. Niná t'üc' tepyala na, lots'ac' püste ca mpalas. Mümüy püste ca mpalas wa.²⁵ Pjulacj ca palá jis ntünciüs tsjun mpe. La p'a wa noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is.

²⁶”Niná tepyala na, gente ca nucucj napj cuwis mol mo'ó. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tje'yamá. Cuwis na, püné nsem napj pajal, pjü 'ücj la cüjay. Napj nt'a pajal majawaques ca Dios mpes.²⁷ Napj ca sin majam napj angelpañ napj lal japon nt'a, pjü jis lal la cuwis. Napj lis t'ya yupj, ca napj lal mpatjam. Mpes angelpañ jun ta'á ca mal nosis nt'a, tsjun po'ó 'ots'ipj. Pjü nosis mpe jis lal ncul yupj. Pajal campa patja jis lal ncul wa yupj —nin tjevele Jesús.

²⁸—Nusin tjü'üsüs parábola niná mpes. Nujola t'as ts'oway po'ó. Lo quelel cyojo na, pjwel 'u'u way jupj. Jis lo tecojo na, nun solejé leñ way quelel jive.²⁹ Nin p'iyá, nun ca nucú malala ca mpalas nosis casá, napj tjevelé jinwá. Nun niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñ way ncuwis napj.³⁰ Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopan newa mpatjam pjü tepyala na.³¹ Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca la p'in. Pjü tjevelé pjü ca mpalas.

³²”Napj ma ca mvelé 'ona ca nin mpalas niná napj velé. Pjü ma salejepj tsjan jawas ca nsem. Ma wa salejepj angelpañ tsjun po'ó. Ma wa selé napj. Napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé.³³ Nujola t'as ca nin mpalas napj tjevelé jin. 'In tjajamá. Ma solejé tsjan jawas nin ca mpalas.

³⁴”Napj nin p'iyá lejay yom campa jama jinwá. Mwalá way jupj vele jomozopan jilal tsjan la mijicj yupj, jupj leñ na. Vele wa jun vilicj toñca lal 'üsüs way 'in majamas wosis. T'üc' tjevele na, jama jupj.³⁵⁻³⁶ Más 'ücj yom jomozopan lovin

'üsüs lajay jupj tjevele jin. Yupj ma salejepj 'ona ncuwim. T'yaja na ncuwim ca nacj. Püste na ncuwim ca nacj. Castlyaj li piyú na ncuwim ca nacj. Quelel jyawca na ncuwim ca nacj. Leñ way ncuwim ca nacj. Mpes más 'ücj lovin la nucucj. Napj yom niná jinwá. Nun napj nomozopan jinwá. Ma solejé 'ona ncuwis. Mpes lovin 'in tjamá. Más 'ücj lovin ca la ma nucú.
³⁷Niná nin velé nun mpes, nin velé wa pjü mpes. 'In tjamá. Más 'ücj lovin ca la ma nucú.

Nepénowa yuwá p'in tjoweleptsja 'onin la qjuijim cü'ü'nam Jesús.

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

14 Ts'ac' mat'e na judioplan fiesta ca la mijictsja. Fiesta niná “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló jupj. Pan levadura cjuwá jalá fiesta mpes. Sacerdote noypan 'a jis tjimyula Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal. Yuwá tjowelepj 'onin ne 'ücj ntj'liñ Jesús, la p'a wa ma jus cülayecj. Quelel tji'liñtsja jupj, la 'ünan. ²Tjowelepj: “Ma ntjiliquem ca jupj judioplan fiesta lajay na. Cupj niná la qjuijicj, yupj ts'i mi'inacj ca pajal. 'A jis mulus ca, la mpa'nacj ca cupj qjuilal,” nin tjowelepj yupj.

Quepj 'üsüs la tjiji Jesús mpes.

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³Jesús Betania nt'a tjemey wa. Ne'aj Simón wo wama tjá'asa la las. (Simón malala jostsja püná. Pjoloc' mójotsja jupj.) Ne'aj tjá'asa na, quepj tjac' Jesús nt'a 'üsüs lo jay jupj mpes. Botella pajal 'üsüs justa teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro ló. Nardo botella mo'o tóñcatsja. Perfúmetsja jupj, piülücj jaylacj. Botella jay tji'yula, perfume Jesús jay pjucj po'o t'yu jupj. ⁴Nepénowa tjunuc quepj la tjjjá. Tjunuc na, ts'a tji'in. Yuwá tjowelepj:

—Malala la tjiji. Pjü way t'yu. Tjapjaja perfume. ⁵Yom año pjaní tsji' liji jaylact-sja. Más 'ücj vender la qjuijis, t'emel 'ücj así cü'ayas t'emel cjuwá mpes.

Pajal cus tjowelel quepan nin la tjiji mpes.

⁶Jesús ma nin p'iyá jólatsja yupj jinwá. Jupj tjevele:

—Po ma cus tjowe'lé jupj. ¿Tsjan mpes nin welé jupj lal? Pasal 'üsüs la tjiji jupj napj mpes. ⁷Cjuwá jis lal ca mpatjaqué nun lovin. Nujisas na, nun polel jis capj p'o'sá. Napj ma ca mpü'üs nun jilal lovin. ⁸Niná polel lñjtsja napj mpes, mpes nin la tjiji jupj. P'a jawas ca ma pats'. Nin mpes perfume t'yu jupj nay pjucj po'ó. 'Ücj la ntjiji yupj ca ntoquec jupj mpes. ⁹Napj lal japon ca mal nosis jas tñpwes. Ne'aj ca mvelecj la p'a jis walap'a'a napj 'üsüs la tjejay gente mpes. Jun ta'á yupj jil nt'a, ca mvelecj wa quepj niná 'üsüs la tjiji napj mpes. Ma ca yo' mpa'is. T'üc' way —nin tjevele Jesús.

Judas tjevele 'ücj jis lal ca mim Jesús enemigopan la tjilil jupj.

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰Locopyaya Judas Iscariote tjemey sacerdote noypan nt'a. Jesús discipulopan dóceya sin pópatsja jupj. Tjevele 'ücj ca jis lal mim la tjilil Jesús. ¹¹Yupj 'ücj jisas tepyala. Tjowelepj t'emel ca ma'ayacj jupj nin liji na. Mpes Judas la nuactsja 'ona 'ücj jis lal la winin la tjilil Jesús.

Qjuis Jepa Jesús tjelyaja jupj discipulopan jilal, pñts'í secj p'in.

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹²Ts'ac' mwalá way tjejaywca fiesta mpes. Niná fiesta lajay na, pan levadura cjuwá jalá. Fiesta niná “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” nin ló. Nin jawas oveja tsjicj ja'ünan jis la las fiesta mpes. Jesús discipulopan la tjü'üy jupj lal:

—¿Ca'aj jyas cupj ca nlaca 'ücj la mijicj ca nlanj fiesta mpes?

¹³ Discipulopan mát'eya sin tjejyama 'ücj la mijicj. Yupj jilal tjevele:

—Jerusalén nt'a nlawú. Ne'as tjalawú na, nun la müjüsüqué yomen jarro t'ya, 'üsú mo'o toñca. Cjüil lowa. ¹⁴ Jupj jama nt'a wama mim. Ne'aj wo lal tjowelé: 'Yom qjuisin 'yüsa liji qjuisin tjejyama jipj nt'a. Jupj tjevele cupj ca lya mü'üyacj ca'aj já'asa jupj ca nlanj nt'a. Jupj quelel lyaja ne'aj jupj discipulopan jilal fiesta mpes, fiesta "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" ló.' ¹⁵ Mpes ne'aj wo 'esepj nun jis lal ca mim cuarto püné nt'a, wo casa toñca. Jupj nasa 'ücj la tjiji cuartas quinam. Pjü qjuisas ne'aj jatja cupj mpes. Ne'aj ca 'ücj la müij cupj nlajacj mpes — Jesús nin tjevele.

¹⁶ Mpes discipulopan mát'eya nenem tjil. Pjü Jesús tjevele jin tepyala. Mpes 'ücj la tjajay jis la las fiesta mpes.

¹⁷ Püste tepyala na, Jesús tjemey cuarto niná nt'a jupj discipulopan dóceya jilal. ¹⁸ Ne'aj jájtatsja, jalatsja. Jesús tjevele:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Quina lyaja napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üc' way nin ca ma palas — tjevele.

¹⁹ Mpes yupj 'aplijila jis tepyala. Pjaní pjaní la tjü'üy:

—¿Ncu napj ca nin la cüjay?

²⁰ Jesús tjevele:

—Jupj napj discipulopan dóceya popa pjaní. Jupj pan mo'o ts'yuca wa, lyaja wa napj mplato mpe, la p'a wa jinwá. Jupj ca jis lal ncuwim ma tjililiñ. ²¹ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Pajal püna profetapan tapac ca nin ma palas napj. Yupj tapac jin p'iyá ca nsem. Ma pats' ca napj, yupj tapac jinwá. Mop'in pajal malala nin, jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Pasal malala ca mpalas jupj, jupj malala la nijj

mpes. Pajal malala ca mpalas jupj, mpes más 'ücj ca naactsja jupj lovin ma pú'ütsja —nin tjevele Jesús.

²² Yupj jalatsja na, Jesús nt'ya pan pjaní. Tjevele Dios lal tjüwüi' pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya jupj discipulopan. Jis tje'yaya na, tjevele:

—No'oté, nlanj. Niná pansas napj mp'üy jinwá.

²³ Tjalá na, jupj nt'ya wa pocillo, uva 'üsú mo'o tóñcatsja. Tjevele Dios lal tjüwüi' uva 'üsú tje'yaya mpes. Pocillo jis tje'yaya jupj discipulopan. Pjü vitvitj tjimyu'üñ. ²⁴ Jis tje'yaya na, tjevele:

—Niná uva 'üsú napj na'as jinwá. Ma pats' ca napj nun mpes, la p'a pülücj mpes wa. Napj ca 'as ma palas. Mpapay tjevele t'üc' ca perdonar lis mijis napj ntipüí na. ²⁵ Napj lovin ma ca mü'üs uva 'üsú niswá quinam. P'a jawasa mpatjajuecj Dios jyü'ta nt'a. Nin jawas tjejyawca na, niswa ca mü'üs napj. T'üc' way velé —tjevele jupj.

Jesús tjevele Pedro ca ntsüpünüs jupj se coñca Jesús.

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Yacjaya tjenejets'eñ Dios po'ó. Lovin nin lajaytsja fiesta mpes. Tjenejets'eñ na, tjil. Joc' Olivos ló nt'a tjil. ²⁷ Jesús tjevele yupj jilal:

—Nun pjü way ca nts'equenequé malala ne palá na. Nasapj mo'os. Püna profeta tepyaca ca nin mpalas. Tepyaca: 'Napj ca mü'ünan oveja jyama, mpes jupj oveja witjacj sin tjan ca mal.' ²⁸ Nueva napj ca 'üsüs la mejay nun mpes. Napj ca niswa nin müjünsú la püt'üs. Niswa pü'üs na, ca mis Galilea nt'a. Napj mwalá way ca mis nun jis lal, cupj ca la müjüsüquec ne'aj —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

²⁹ Pedro tjevele:

—Pjü ca nts'equeneñ ca nacj. Napj lovin ma ca nin la mejay.

³⁰ Jesús tjevele:

—Yacjaya püste p'iyá jipj p'iyá ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la pjaní p'in la tipiya na, jipj la con ca mvelen ma nus nyuc.

³¹ Pedro tjevele t'üc' way ma ca nin la mijis.

—Napj 'ücj wa ni pü'í jipj lal. Lovin ma ca mvelé ma jis nyuc —nin tjevele Pedro.

Nin p'iyá tjowelepj wa pjü discipulopan.

Jesús tjevele Dios lal Getsemaní nt'a.

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Locopyaya yupj pje'á tjil. Sine lejeñ nt'a tjil, Getsemaní ló ne'aj. Jesús tjevele jupj discipulopan jilal: “Mis mvelé Mpay Dios lal. Nínawa majatjaqué velé na jupj lal.” ³³ Jupj discipulopan cónt'eya jis lal tjemey ne'aj p'in. Pedro pjaní wa, Jacobo p'a wa, Juan p'a wa. Jesús pasal jólatsja, pasal 'aplijila tepyala. ³⁴ Tjevele: “Nasa ni pü'í jin najas, pasal 'aplijila mpes. Quive la ntjunucú. Po ma müjünaqué, ma nyucun nsem nasapj.”

³⁵ Jusapj tsjicj way p'in tjemey. Palá tipí'tje, tjevele Dios lal jupj jostsja ma ca malala la mijicj jupj. La tji'yüya ncu 'ücj ma ca nin mpalas. Tjevele: ³⁶ “Mpay, pjü polel lejaj jipj. Najas jipj la mijin ne yupj ma malala la ma jicj. Newa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as”, nin tjevele Jesús jupj Popay lal.

³⁷ T'üc' tjevele na, Jesús tjac' jupj discipulopan nt'a. Yus tjinyuca tjijinañ yupj. Tjevele Pedro lal: “Simón, ¿ncu tje- jyan? ¿Ncu ma polel nyucuntsja hora pjaní p'in? ³⁸ Ma müjünaqué. La moná Dios lal ma ca malala la müjí, nun quelel malala lojí na. Napj selé nun quelel lojí napj najas jinwá. Mop'in pajal costa nun jis lal, nun niyom p'in”, tjevele jupj.

³⁹ Niswa Jesús jusapj tjemey. Nin p'iyá nin tjevele Dios lal. ⁴⁰ Jupj niswa tjac' jupj discipulopan cont'e tapatja nt'a. Niswa yus tjinyuca tjijinañ yupj. Pajal ja

sívetsja. Jis tsyülümú na jis tjemeyca, mpes ma salejptsja tsjan más 'ücj la veles jupj lal.

⁴¹ Jesús tjemey niswá la veles Dios lal. Niswa tjac' na jupj discipulopan nt'a, jis la tji'yüya: “¿Ncu potjaqué jünaqué cust- jay? Nasa t'üc' tjüjünaqué. Po quina ca mpalas napj tjevelé jinwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Najamica pjaní jis lal ncuwim napj ne'ennemigopan, ca ma tjililiñ. Malala lajay ca malala la ma jicj, yupj jisas jinwá. ⁴² ¡Nusin tjüjün- sù! Mas quinam la müjüsüquecj yupj. Nasa jac' quinam yom malala la niñi. Jis lal jac' napj ne'ennemigopan”, nin tjevele Jesús.

Yupj ntj'iliñ Jesús.

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jilal véletsja na, Judas ne'aj tjac'. Jupj Jesús apostolpan dóceya popa watsja. Püs way se cóñcatsja Jesús. Pülücj tjiquil jupj lal quinam. Polomay jatatsja, yo pjwel jatatj watsja mo'o la süp Jesús. Sacerdote noypan sin tjajam jis la tjilil Jesús. Moisés popel sin 'yüsa lajay sin tjajam wa. Co'müypan sin tjajam wa. ⁴⁴ Judas jis lal tjac' la tjilil Jesús. Jupj nasa tjevéletsja ca sin 'yüsa la mijis cana Jesús. Tjevele: “Pjaní lal ca la nlapan napj. Niná Jesús. Ntjüüliqué jupj. Tjama- nú jupj. 'Üsüs tjajama ne ma mim.” ⁴⁵ Mpes ne'aj tjemey Judas, Jesús nt'a p'in. Ne'as tjemey, 'üsüs tjevele jupj lal, quelel la tjiji jinwá. Tjevele:

—Nejepa.

⁴⁶ Niyom la p'a ntj'iliñ Jesús, jis la man jupj jepapan nt'a.

⁴⁷ Jesús discípulo pjaní ne'aj p'in tóñ- catsja. Jupj polomay syults'a. Jay tjejyo'o yom pjaní. Jupj pjots' taná tjejyo'o jupj. Yom niná mozo waytsja sacerdote más püné mpes. ⁴⁸ Jesús tjevele pülücj tjiquil jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. ⁴⁹ Pjü jyawca tjo'os napj nun jilal Dios wo nt'a. Ne'aj sin tji'yüsa la tjejay. Nun lovin ma ntjutjililiqué ne'aj. Niná tepyala ca t'üc' mpalas Dios Popel vele jin.

⁵⁰ Nin tjevele na, Jesús discipulopan pjü way ts'equeneñ. Jesús ne'aj toñca tjil.

⁵¹ Tjamacjas Jesús cjiül tjemeytsja. Jupj sa capyatsja jas quip pjyapja mpes la p'in. Yupj ntji'liñ wa jupj. ⁵² Jupj jas quip ntji'liñtsja p'in. Mpes ts'üequené jupj, jas pjütpjüt' way tjemey.

Yupj tjaman Jesús judío noypan nt'a.

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³ Yupj tjaman Jesús sacerdote más püné nt'a. Sacerdote noypan pjü way 'a jis tjimyula ne'aj. Co'müypan ne'aj tjatja wa, Moisés popel sin 'yüsa lajay ne'aj tjatja wa. ⁵⁴ Pedro Jesús cjiül tjemey campapé. Ne'as tjemey wa jupj sacerdote más püné wo nt'a. Tjüwücj mo'o wama tjemey jupj. 'Etjele militarpan nepénowa jilal. 'Awa süsetsja.

⁵⁵ Ne'aj jatja watsja sacerdote noypan. Ne'aj jatja watsja judiopan jis jepapan. Yupj 'a mulú jajütütsja judiopan. Yupj pjü la tjü'üy tjunuc pjacj malala mvelen Jesús po'ó. Po quelel javeleptsja 'ücj cus la tül jupj. Quelel ja'unantsja jupj. Newa pjü tjunuc Jesús malala la tjiji tulucj. ⁵⁶ Pülücj tjiquil la tsuwil Jesús po'ó. Tjowelepj Jesús malala la tjiji. Newa nin ma nin p'iyá tjowelepj. Mpes jepapan ma polel cus tül Jesús yupj tjowelepj mpes. Pjaní p'in t'ya tjevele mpes, ma polel cus tül jupj. ⁵⁷ Locopyaya la p'a tjiquil yupj jis walap'a'a la tsuwil Jesús po'ó. Tjowelepj:

⁵⁸ —Cupj tjepjya'aquecj Jesús malala tjevele. Tjevele: 'Gente p'in jas tjüjün-süpj Dios wo. Napj ca jas mojoy. Ts'ac'

cont'e na, napj t'üc' ca jas müjünsü niswá. Gente tulucj ca jas müjünsücj' — nin tjowelepj.

⁵⁹ Newa nin ma nin p'iyá tjowelepj nina tjowelepj.

⁶⁰ Niná tjowelepj na, sacerdote más püné tüwütüwü toñca. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma ca qjuis lal mvelen ncu t'üc' way nin tjevelen? Yupj javelepj malala tjevelen jipj.

⁶¹ Jesús ma wola tjevele. Lyájasa tóñcatsja. Sacerdote más püné la tji'yüya niswá:

—¿Ncu jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj? ¿Ncu Dios Jatjam jipj? Dios pasal 'üisüs way jupj.

⁶² Jesús wola tjevele:

—Nin napj. Nun ca nucú napj t'üc' way velé. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jyawca na ca nus nucú napj ca mo'os Dios li'inyampe. Ne'aj ca mo'os, ncupj 'a mulú ca müjü'tücj. Dios pajal jas tjiyocj pjü jilal. Nun ca nucú napj ncuwis nosis nt'a mol mpes —nin tjevele Jesús.

⁶³ Jupj nin tjevele na, sacerdote más püné la tücüeme jupj jas quip. Judiopan nin lajay p'a wa malala vele na Dios po'ó. Tjevele:

—¡Ma qjuisas la p'a mvelecj Jesús malala nyuca la tjiji! ¡Nasa t'üc'! ⁶⁴ Nun tjapja'aque pajal malala tjevele Jesús. ¿Ncu pajal malala la tjiji Jesús?

Pjü way tjowelepj malala la tjiji. Tjowelepj más 'ücj mü'ünacj jupj.

⁶⁵ Nin tjowelepj na, nepénowa cus tuputs' Jesús wola po'ó. Pülül mpes tsupapj Jesús jun. Yupj jis mas sa lototsja, jüp'üy po'o tül jupj. Tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen, ¿pjacj wyala po'ó tyüla? ¿Dios ca jin mü'üsüs la mijis!

Malala tjowelepj, mpes la tjüpjüts'ün jupj lal. Sacerdote militarpan Jesús lal tjil, mo'o la süp.

**Pedro tjevele ma cus
tecyóñcatsja Jesús.**

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62;
Juan 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pedro já'asatsja custjay wosis t'asiyú tjiüwücj mo'ó. Ne'aj tjá'asa na, tsjücjüim ne'aj tjac' wa. Sacerdote más püné jomó-zotsja jupj. ⁶⁷ Pedro 'awa süfsetsja custjay. Tsjücjüim niná jus tjinyuca jupj, püs way jus tjinyúcatsja. Tjevele:

—Jipj cus tecyóñtsja wa Jesús, Jesús Nazaret mpe 'esepj.

⁶⁸ Pedro tsyüpünü.

—Nin tulucj —tjevele—. Ma nin 'yüsa tsjan mpes nin velen jipj.

Tjemey tjiüwücj jun vilicj nt'a. Castlyaj cocoy la tipiwa quinam. ⁶⁹ Ne'aj toñca na, tsjücjüim jus tjinyuca ne'aj. Tjevele yupj jilal ne'aj:

—Niná Jesús discipulopan popa.

⁷⁰ Pedro niswa tsyüpünü.

Yacjaya ne'aj p'in lejeñ tjowelepj:

—T'üc' way jipj jupj discipulopan popa. Galilea mpe 'esepj wa jipj.

⁷¹ Pedro tjevele:

—Dios 'ücj ca ncapj ntülüs napj li tsuwil. Yom niná ma si nuc. T'üc' way velé napj.

⁷² Nin tjevele na castlyaj cocoy la tipiwa niswá, lama quinam. Mpes Pedro jola tepyala Jesús tjevelá: “Jipj p'iyá ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la pjaní p'in la tipiwa na, la con ca mvelen ma nus nyuc.” Mpes Pedro pasal la tipiwa, pajal 'aplijlatsja jupj.

Tjaman Jesús Pilato nt'a.

(Mateo 27.1-2, 11-31; Lucas
23.1-5, 13-25; Juan 18.28–19.16)

15 Yaya pajal püstapj pjü way judiopan jis jepapan 'a jis tjimyula, yupj nepenowá sacerdote noypan, nepénowa co'müypan, nepénowa Moisés popel sin 'yüsa lajay,

nepénowa p'a wa jepapan judiopan sin popé. Tjiütütj tsjan ca la mijicj Jesús lal. Jupj mos tsupapj. Tjaman jupj Pilato nt'a. Pilato jepa püné auxiliar waytsja jupj. Románotsja jupj, judío tulucj. ² Pilato la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu judiopan jis jepa püné jipj?

Jesús wola tjevele:

—Nin napj.

³ Sacerdote noypan tjat' tjowelepj Jesús po'ó jepa romano wolap'aá. Tjowelepj la pülücj malala la tjiji jupj.

⁴ Mpes Pilato la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma quelel qjuis wala velen ncu t'üc' malala la tjejay, yupj javelepj jinwá? Javelepj jipj la pülücj malala la tjejay.

⁵ Jesús newa ma lal tjevele jupj. Pilato pasal nin jólatsja tsjan mpes Jesús ma tjevele.

⁶ Pilato janmacj jas tjejyama yom pjaní cawilta mpe fiesta niná tepyala na. Judiopan janmacj la t'apj pjacj pje'á nyacas cawilta mpe. ⁷ Cawilta mo'o já'asatsja yom malala la tjiáj, Barrabás lotsja jupj. Jupj jepa püné lal la tapalan sin popa watsja. La tapalan na, jis tji'ünan la p'a. Nin mpes játjatsja quinam cawilta mo'ó. ⁸ Judiopan Pilato wo nt'a 'a jis tjimyula, tjil quinam Pilato nt'a, tjowelepj:

—Janmacj se jam yom pjaní cawilta mpe fiesta tepyala na. Qjuisas nin lejay quinam.

⁹ Pilato jis la tji'yüya:

—¿Ncu jisas se jam judiopan jis jepa?

¹⁰ Pilato seletsja sacerdote noypan tjejyamañtsja Jesús lal. Seletsja nin mpes tucuman jupj. Jisastsja Pilato ca cus ntülüs. ¹¹ Sacerdote noypan nasa tjowelepj 'a jis tjimyula jis lal. Tjowelepj pajal malala Jesús. Más 'ücj la mon ca jas majamas Barrabás, tjowelepj. Mpes nin la tjomon.

¹² Pilato tjevele:

—¿Tsjan jyas napj lejay yom niná lal? Nun welé jupj p'iyá judiopan jis jepa püné.

¹³Yümücj tjowelepj:

—¡Cruz po'o tjevyala, mpa'is jupj!

¹⁴Pilato jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes? Ma malala la tjiji.

Más yümücj tjowelepj:

—¡Cruz po'o tjevyala, mpa'is jupj!

¹⁵Pilato jostsja yupj ma ca ts'i mi'lnacj. Mpes jas tjevyama Barrabás cawilta mpe. Tjijyü'ta jupj militarpan jilal mo'o nsüpücj Jesús. Tjijyü'ta cruz po'o mvalacj, la 'ünan.

**Yupj cruz po'o tjovalapj
Jesús, tepe'e jupj.**

(Mateo 27.32-56; Lucas 23.26-49; Juan 19.17-30)

¹⁶Niná tjijyü'ta na, militarpan tjaman Jesús Pilato wo nt'a. Wama tjil. Pilato wo Pretorio lotsja. Pünetsja pajal. Tjowelepj jis la cuwis wa la p'a wa militarpan Pilato wo nt'a tsji' la tjajaytsja. ¹⁷Jas tjüwü'ün Jesús militar jas quip je mpes. Nin la tjajay la pjüts'ün jupj mpes. Pülül je jepa jas quip jin jústatsja. Yo pjwel jam jus tju-lujupj jay pjucj po'o la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona jay tjá'asatsja jinwá. ¹⁸Tjowelepj:

—¡Qjuisas 'ücj jyas mpü'üm! ¡Jipj jepa püné judiopan jilal!

Pajal la tjüpjüts'ün jupj mpes.

¹⁹La pülücj Jesús jay süptsja tjacaj mpes. La pülücj cus tuputs' Jesús wola po'ó. Yupj jis tic' mpes tjijyünsünü. Nin lajay jepapan jilal, mop'in ma topon jé-patsja jupj. ²⁰T'üc' la tjüpjüts'ün na, jas tjü'ipj pülül je. Jas tücüpap jupj jas quip mpes. Pje'á tjaman jupj la valas jupj cruz po'ó.

²¹Jümücj nt'a jiltsja na, yom pjaní ntji'liñ yupj. Jupj nasa way jactsja Jerusalén nt'a jupj tüpü'ü mpe. Jis wa pjaní pjaní lejeñ mpe tjac' jupj. Simón lotsja jupj. Cirene mpe 'eseptsja. Jupj

ne Alejandro popay, Rufo popay wa jupj. Militarpan tjüjütütj Simón ntjamas cruzus.

²²Nin la tjajay na, tjaman Jesús Gólgota nt'a. "Gólgota" mpes 'ücj la veles "Jay Pjucj Cjüele" cupj qjuis tin. ²³Uva 'üsü tja'ayapj Jesús lo müs. Uva 'üsü mirra la süpjütsja, pajal nepé vyaja lo ts'uc. Jesús jus nleya leméliyu la süpjütsja, ne ma tjümü'ü. ²⁴Cruz po'o tjovalapj jupj. Militarpan jisastsja Jesús jas quip. Mpes tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es jupj jas quip.

²⁵Las nueve na, püstapj, cruz po'o tjovalapj jupj. ²⁶Nasa tapac tsjan mpes cus tüñ Jesús. Tapac:

NINÁ JEPa JUDIOPAN JILAL.

²⁷Yupj tjovalapj wa pequepan mát'eya p'a wa cruzus po'ó. Pjaní way tjovalapj Jesús li'inyampe. La p'a wa tjovalapj Jesús nancupwepe. ²⁸Dios Popel tjevele niná ca nin mpalas. Tjevele: "Yupj yólatsja jupj malálatsja, malala lajay jinwá". Nin tepyala quinam. ²⁹Judiopan nepénowa cruz toñca jin tjil. Malala tjowelepj Jesús po'ó. Yupj sey pjucj la süpjütsja jupj mpes. Ma topon 'üsüstsja jupj. Jupj lal tjowelepj:

—Jipj tjevelen ca jas mojoyen Dios wo. Ts'ac' cont'e na ca jas müjünstün nswá, nin tjevelen. ³⁰Mpes, ¡palá was cruz mpe! ¡Cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá!

³¹Sacerdote noypan yuwá tjowelepj. La tjüpjüts'ün wa Jesús po'ó. Nin p'iyá la tjajay wa Moisés popel sin 'yüsa lajay. Tjowelepj:

—Jis capj tjep'ya'sa la p'a wa. Ma polel cus la p'acj jupj p'iyá. ³²Jupj vele jupj p'iyá niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jupj vele Jepa jupj israelpan jilal. Qjuisas palá ncuwim cruz mpe, ca nucucj ncupj. Jupj nin la qjuijis, cupj cüponecj catsja jupj mpes —nin tjowelepj.

Pequepan cruz po'o lejeñtsja pasal malala tjowelepj wa Jesús lal.

³³Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, püste tepyala pjü nosis nt'a. Hora cont'e mpes püstetsja. ³⁴Las tres na Jesús yümücj tjevele:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Cupj qjuis tin mpes velecj: “Napj Ndios, napj Ndios, ¿tsjan mpes 'os t'aj jipj?”)

³⁵La p'a na ne'aj p'in tjelejeñtsja. Tjepjyacañ na jupj tjevelá, ma sin tji'yüsa jupj tjevelá. Nepénowa yupj sin popa tjowelepj:

—T'apja'acqué. Jupj jos Elías ncuwim cus la p'acj jupj.

³⁶Yom pjaní ts'üequené, esponja teque'e. Mo'o ts'yuca uva 'üsú 'ona mpes. Esponja yo jay tsyu'pa, viyá teczyacaná Jesús lo müs. Tjevele:

—Ücj quinam. Ma ca p'a la müj. Ca nucucj ncu Elías jac' palá nt'anques jupj cruz mpe.

³⁷Jesús yümücj tjevele, tepe'e jupj. ³⁸Pülül p'omp'om jálatsja Dios wo mo'ó, pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jesús tepe'e na, nayapé palavin la tücüeme. Jas tüpwes la tücüeme jupj. ³⁹Jepa militar tóncatsja Jesús wolap'aá. Jupj t'apjaca wa Jesús yümücj tjevele na. Tjinyuca 'oyñ nyuca tepe'e jupj. Mpes tjevele:

—T'üc' way yom niná Dios Jatjam waytsja.

⁴⁰Nequem nepénowa campá way 'in lejeñtsja, tjunuc tepyalá. Pjaní wa María lotsja, Magdalá mpe 'eseptsja. P'a wa María ló watsja. Jupj Jacobo jamaytsja, José jamay watsja. Jacobo niná “Jacobó p'jyapja” tjowelepj yupj. Quepj p'a wa ne'aj Salomé lotsja. ⁴¹Nequem nenem cus tocoñtsja Jesús Galilea po'o tjuwine na. Yupj t'ojon jupj mpes, 'ücj la t'ajay wa jupj tüpü'ü nt'a. Nequem la p'a wa pülücj lejeñtsja wa ne'aj. Nasa t'jiquil wa Jesús lal Jerusalén nt'a.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüj Jesús.

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴²Nin jawas pjü 'ücj la t'ajay ya mpes, ya ma ca tsji' la mijicj. Sábado nsem yayá. T'awaná tepyala quinam, ⁴³mpes José t'ac' quinam. Arimatea mpe 'eseptsja jupj. Jupj judiopian jis jepapan popa watsja. Püné waytsja yupj jis lal. Jostsja wa Dios leñ way müjü'tüs ca nosis nt'a. Ma lecj t'ejyatsja Pilato lal. Mpes t'jemey Pilato nt'a, la t'jemyona Jesús jüp'üy la toc. ⁴⁴Pilato ma seletsja pasal leñ way tepe'e Jesús. Mpes t'jijyü'ta la cuwis jepa militar. La t'j'yüya ncu nasa tepe'e jupj. ⁴⁵Jepa militar tjevele nasa tepe'e. Mpes Pilato tjevele José 'ücj la ta'es Jesús jüp'üy.

⁴⁶Mpes José pülül p'je jaylacj la t'jiji. Palá t'e'enca Jesús jüp'üy, jas t'jivyü'ünü. Tipyünta Jesús jüp'üy pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'ücj la püntüs nt'a. Püna p'in t'jijyü'ta la toc jomwen jul, tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopian. Jesús jüp'üy ne'aj tipyünta na, pe pones jas tentené, jun t'yo'na jomwen jul. ⁴⁷Nequem mát'eya tjunuc ca'aj tipyünta Jesús jüp'üy. Pjaní wa María, Magdalá mpe 'esepj. La p'a wa María ló watsja, José jamay.

Jesús jas t'jijyünsa, tüpü'ü niswá.

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

16 Sábado teczyawaja na, nequem 'üsüs way cjumsu jaylacj la t'ajay. Lo pajal sa cjololtsja Jesús jüp'üy 'üsüs la cjumsus. Pjaní wa María, Magdalá mpe 'eseptsja. La p'a wa María ló watsja, jupj Jacobo jamay. La p'a wa Salomé ló waytsja. ²Domingo na t'jil Jesús jüp'üy pü'ütsja nt'a. Pajal püstaptsja, t'ejyawca na p'in t'jil. ³Yuwá jis la t'jü'üy: “Jomwen jul

nt'a, ¿pjacj ca jas ntentenes pe pones, 'ücj wama leque?"

⁴ Ne'as tjil na, tjunuc jun vilicj jun cjol quinam. Pe pajal pünetsja nasa t'üic' jas tentené tepyala. ⁵ Pe jul wama tjil na, jus tjunuc tjamacjas. Jupj jas quip pje waytsja, cámpatsja. Tjá'asa yupj li'inyampe. Pasal lacj jeyaptsja yupj. ⁶ Tjamacjas tjevele:

—Po ma locj tjejá. Napj selé nun lo palá Jesús jüp'üy, jupj ne Nazaret mpe 'eseptsja. Nasa tjovalapj jupj cruz po'ó, tepe'e. ¡Jas tjijyünsa, nyucunú tepyala niswá! Jupj leñ qui'á. Tjunucú jupj tüpü'ü nt'a. Leñ. ⁷ Lowa Pedro nt'a, jupj discipulopan la p'a wa nt'a wa. Jilal mvelé: 'Jesús mwalá way jama nun jilal Galilea nt'a. Ne'aj ca jus nucú. Niná nun jilal tjevele jupj nawaja'a.'

⁸ Mpes nequem nenem leñ way tjil pe jul mpe. Pasal ticyücüüñ, lacj tjeyaptsja mpes. Tjil na, ma tjowelepj la p'a jilal lacj tjeyaptsja mpes.

Jesús lay tepyala María lal.

(Juan 20.11-18)

⁹ Domingo na Jesús jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. Mwalá way lay tepyala María Magdalena lal. Püna lapanenpan siéteya tapatja jupj jos mo'ó. Jesús pje'á lis ts'ia yupj, mpes tj'yü'sa jupj. Nin tepyala püná. ¹⁰ Quina María tjemey Jesús discipulopan nt'a. Yupj 'aplijila way tjátjatsja, la tupuyuptsja. María tjevele yupj jilal Jesús lay tepyala jupj nt'a. ¹¹ Tjevele Jesús nyucunú niswá, nasa jus tjinyuca, tjevele. Yupj ma topon.

Jesús discipulopan mát'eya jilal lay tepyala.

(Lucas 24.13-35)

¹² Yacjaya Jesús discipulopan mát'eya jilal lay tepyala wa. Yupj tjelyawuñtsja jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a. P'a casá jústatsja jupj, yupj jus tjunuc na. ¹³ Discipulopan nenem tjil la p'a discipulopan nt'a.

Tjowelepj yupj jilal Jesús lay jis tepyala. Ma wa topon yupj tjowelepj.

Jesús tjevele jupj discipulopan jilal yupj ca mal pjü nosis nt'a jupj mpes.

*(Mateo 28.16-20; Lucas
24.36-49; Juan 20.19-23)*

¹⁴ Yacjaya Jesús lay jis tepyala jupj apostolpan once jilal. Yupj 'a mulú jalatsja jupj lay jis tepyala na. La p'a wa nasa tjowelepj yupj jilal yupj jus tjunuc Jesús. Nasa jas tjijyünsa, nyucunú niswá, tjowelepj. Nema ma topon. Mpes Jesús yupj jilal tjevele malálatsja ma nin topon yupj tjowelepj. Tjevele malálatsja ma wa quelel japontsja. ¹⁵ Tjevele yupj jilal: "Lowa nun pjü nosis casá. Tjowelé pjü jis walap'a'á Dios pajal 'üsüs la tjiji gente mpes. ¹⁶ Pülücj ca mponcej napj lal nun welé mpes. Napj lal japon ca bautizar jis mpalas. Nin lajay 'üsüs ca mpatjam Dios lal. Ma japon, Dios ca jis capj ntülüs malala lajay mpes. ¹⁷ Napj lal japon ca 'üsüs la mijicj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Mpes la p'a ca jus nlayecj Dios jis capj cyoñca. Ca 'ücj pje'á la nts'iyacj lapanenpan. Nin ca 'ücj la mijicj napj nlá ca mvelecj mpes. Ca polel mvelecj la p'a jis tin, yupj p'iyá ma sin 'yüsa la veles. ¹⁸ Ca polel nt'anquec lot-sjim. Veneno myü'üñ na, ma nca'liñ ca. Yupj po la mo'ot'ecj ca malala jisas sey pjucj, ca jis mü'üsüs yupj. Niná pjü lajay mpes la p'a ca jus nlayecj Dios jis capj cyoñca."

Dios tjemyana Jesús jupj pü'ü nt'a.

(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Qjuis Jepa Jesús t'üic' jilal tjevele na, Dios jas tjemyana jupj tsjun po'ó. 'Etejele jupj Dios li'inyampe. ²⁰ Jupj discipulopan tjil jun ta'á, la p'a jis walap'a'a tjowelepj Jesús 'üsüs la tjiji. Qjuis Jepa Jesús jis capj tjep'ya'sa. Mpes 'üsüs la tjajay, gente p'in ma polel lajay jinwá.

Mpes la p'a jus nlay t'üc' way tjowelepj
yupj Dios tjevelá.

Lucas papel tepyaca Jesuscristo po'ó

Süs wa la tjiji Lucas Teófilo lal.

1 ¹⁻³ Don Teófilo mpes:
 Qjuis catjampan nepénowa Jesu-
 cristo cus tocoñ, jupj nosis mo'o tjuwine
 na. Yupj tjunuc jupj la tjijá. Yupj tjepjy-
 acañ jupj tjevelá. Jupj jomezopan wayt-
 sja yupj, ne p'a jilal tjowelepj Dios
 tjevelá. Locopyaya tjowelepj wa cupj
 qjuilal pjü tepyalá. Mpés cupj sin popa
 pülücj quelel japactsja Jesuscristo la tjijá
 qjuis catjampan tjunuc. Napj nin p'iyá
 quelel pyactsja. Pajal püs way, tülü way
 la tji'yüy, nin tji'yüsa pjü tepyalá. Mpés
 quina 'ücj napj lal pjü pyac. Pjaní pjaní
 ca mpac, mpés ca jin mü'üsüs jipj. 'Üsüs
 way jipj pajal. ⁴ La p'a jin tji'yüsa la tja-
 jay wa Jesuscristo po'ó; napj pyac mpés
 jipj ca jus nlayen t'üc' way nin tepyala.

Ángel lay tepyala Zacarías nt'a.

⁵ Püna Herodes jepa más püné waytsja
 Judea nt'a. Jupj tüpü'ü na, yom Zacarías
 ló sacerdote waytsja Dios wo nt'a. Sacer-
 dotepan pülücj tapatja. Lovin nepénowa
 yupj sin popé 'a mulú tsji' la tjajay,
 locopyaya p'a wa tsji' la tjajay. Nawa
 nepénowa tsji' la tjajay lovin. Zacarías
 tsji' líjitsja jilal Abías lotsja, yupj 'a mulú
 tsji' la tjajay na. Zacarías jats'om Elis-
 abet lotsja. Elisabet Aarón püna tüpü'ü
 popa p'iyatsja püs naya tüpü'ü jupj.
 (Aarón sacerdote waytsja 'ots'ipj. Sac-
 erdote mwalá waytsja jupj.) ⁶ Zacarías,
 Elisabet, manas 'üsüs waytsja Dios lal.
 Malala tulucj. Lovin pjü la tjajay yupj
 jis Jepa Dios tjijyü'tá jupj Popel mo'ó.
⁷ Nawa sin popa cjuwá yupj. Elisabet
 cjuwá tsjicj way lovin; manas co'müy
 waytsja yupj quinam.

⁸ P'a jyawca na, niyom Zacarías tsji'
 líjitsja jilal tsji' la tjajay Dios wo nt'a,

ne Zacarías tsji' la tjiji wa yupj jis lal.
⁹ Sacerdotepan lovin papel la t'apj, niná
 papel mo'ó tjowelepj tsjan 'ücj la mijicj
 tsji' la tjajay na. Pjaní pjaní la t'apj yupj.
 Nin jawas nin la tjajay na, pjaní way la
 t'ya Zacarías. Jupj papel tjevele jupj Dios
 wo mo'ó ca mim, ts'ülüc' 'üsüs cjumsu ca
 mü'ümüs ne'aj. Lovin nin la tjajay Dios
 mpés.

¹⁰ Zacarías ts'ülüc' 'yúmtsja na, gente
 pajal pülücj pje'á tjelejeñ ne'aj. Dios lal la
 montsja yupj. ¹¹ Wa mo'ó Zacarías toñca
 nt'a ángel lay tepyala jupj nt'a. Dios jas
 tjejyama ángel niná la veles Zacarías
 lal. Mesa Zacarías 'yüma nt'a, li'inyampe
 toñca ángel. ¹² Zacarías ma seletsja ts-
 jan la qjuijis ángel tjinyuca na. Pajal lecj
 tjejá jupj. ¹³ Mpés ángel tjevele jupj lal:

—Po ma lecj tjejá. Dios lal le montsja
 jupj ca mya 'as. Jets'om Elisabet yom
 tsjicj ca popa nsem. Tjac' na, Juan ló
 nt'as jupj. ¹⁴ Pajal ca 'ücj jyas nsem jipj;
 gente pülücj 'ücj jisas nsem wa jetjam
 tjac' mpés. ¹⁵ Cupj qjuis Jepa Dios ca
 mveles jupj püné. Lovin uva 'üsú ma ca
 mü'üm jupj, guaro ma wa ca mü'üm. Ma
 tjemya'na na custjay, Dios Cjües jupj jos
 mo'o ca mpi'üm. Dios Cjües jyü'ta jin
 ca la mijis jupj. ¹⁶ Nin mpés jetjam vele
 na Dios po'ó, israelpan pülücj po ca jisas
 nsem yupj jis Jepa Dios, ne ca cus ncoñ-
 cocj jupj.

¹⁷ Ángel tjevele wa:

—Jetjam ca mwalá mim qjuis Jepa
 Dios jama nt'a. 'Ücj ca 'üsüs la mijis Dios
 mpés, Elías jinwá. Püna Dios Cjües cus
 tjep'ya'sa Elías, mpés pajal 'üsüs la tjiji.
 Nin p'iyá ca nsem jetjam lal. Jetjam ca
 sin mü'üsüs lis mijis, mpés jis papay ca
 quelel lis mijicj sejatjampan niswá. Nin
 mpés wa malala lajay ca cü'ü'süs 'ots'ipj.
 Yupj ne ma lajaytsja Dios tjevelá püna
 p'in. 'Üsüs witjacj jinwá ca yola nsem
 yupj quinam. Jetjam ca nin la mijis.
 Mpés qjuis Jepa Dios jac' na, nepénowa

'ücj ca cus ncoñcocj jupj —nin tjevele ángel Zacarías lal.

¹⁸ Zacarías tjevele ángel lal:

—Pajal co'müy napj. Nats'om co'müy wa jupj. ¿'Onin ne ca jus nley napj ncu t'üc' velen jipj?

¹⁹ Ángel wola tjevele:

—Gabriel napj. Lovin Dios wolap'a'a jüs napj, nin mpes ca jus nlayen t'üc' velé napj. Jupj nin tjejjama jipj nt'a. Nin tjejjama la veles 'üsüs ca mya palas. ²⁰ Nawa jipj ma tepyon napj tjevelé, mpes lyájasa ca nsem jipj quinam. Ma ca polel mvelen nsem jipj. Napj tjevelé jin tepyala na, niswa ca 'ücj mvelen nsem. Dios jos na ca pjü mpalas napj tjevelé jin —nin tjevele ángel jupj lal.

²¹ La p'a witjacj pje'á la tjunuc Dios wo nt'a. La tjunuctsja Zacarías pje'á ncalas. Po yólatsja ma pje'á tjac' mpes. ²² Tjac' na, ma polel véletsja jupj. Nin mpes yupj jus nlaysja Dios la tjiji Zacarías 'ücj tjinyuca Dios jas tji'yüsa la tjiji, Dios wo mo'ó tóñcatsja na. Jus nlaysja nin mpes ma polel véletsja. Nawa ma polel tjevele, mpes lovin la seña tjevele p'in.

²³ P'a jawas Zacarías t'üc' tsji' la tjiji ne'aj. Wo nt'a tjemey jupj. ²⁴ T'üc' tepyala ángel tjevelá. Jats'om jupj ts'uyupj jana tepyala jupj, mpes mes cínquiya wo nt'a tjá'asa. Tjevele: ²⁵ “Nejepa Dios ncapj tjep'ya'sa. Malala ntepalá po jólatsja jupj. Püna la p'a wa yólatsja malala napj, tsjicj cjuwatsja mpes. Ma ca nin yola quinam.”

Ángel María nt'a tjemey.

²⁶ Elisabet mes séisiya way tjá'asa na, Dios jas tjejjama jupj ángel Nazaret nt'a, Galilea mpe se jütütj nt'a. Ángel jupj p'iyatsja ni, Gabriel ló. ²⁷ Dios jas tjejjama jupj la veles tsjücjüim lal. Tsjücjüim María lotsja. Lovin ma yom lal tjuwine jupj. Ma tjowaya custjay. Tjevele p'a jawas José lal ca mwayim. José David popa p'iyá, püs naya tüpü'ü

jupj. (David israelpan jis jépathsja pajal püna.)

²⁸ María nt'a tjac' jupj, ángel. Tjevele:

—'Ücj jyas t'as! Po 'üsüs la tjiji Dios jipj mpes, jupj ne jipj Jepa Püné. Cyapi cyoñca jupj. Más 'üsüs 'e tepalá pjü nequem jis tepyala lal.

²⁹ Ángel vele tjapjaca na, po lapj nyuca jólatsja María. Ma seletsja jupj tsjan mpes nin tjevele jupj.

³⁰ Mpes ángel tjevele jupj lal:

—iPo ma lecj tjejá! Dios po 'üsüs way liji jipj mpes. ³¹ Way tsjicj ca ma'ajam jipj. Yom tsjicj ca ma'nun. Jesús ló ca la nt'an jupj. ³² Püné nsem jupj. Dios Jatjam ló nsem jupj. Jupj David popa p'iyá, püs naya mpü'üm. David tjijyü'ta nt'a ca müjü'tüs jupj. Qjuis Jepa Dios ca ma'ayas müjü'tüs. ³³ Israelpan ca jis müjü'tüs lovin. Lovin ca Jepa nsem jupj.

³⁴ María tjevele ángel lal:

—¿'Onin ne nin mpalas? Mvayum tulucj.

³⁵ Ángel wola tjevele:

—Dios Cjües ncuwim jipj nt'a, ca cyapi mp'a'sas. Dios más püné pjü jis lal. Jupj 'üsüs liji gente p'in ma polel lajay jin. P'a nequem jin tulucj ca nsem jipj lal. Jupj püné mpes ca nin nsem la p'in. Jipj lejay mpes tulucj ca nin nsem. Mpes jipj tsjicj Dios juts'a'á ca nsem. Dios Jatjam ló ca nsem jupj.

³⁶ Jemapj Elisabet yom tsjicj ca ma'nus wa jupj. Co'müy way jupj, mop'in nin. La p'a javeleptsja ma tsjicj way já'asa jupj lovin; nin tulucj jupj quinam. Mes séisiya nas tsjicj já'asa jupj. ³⁷ Cjuwá tsjan ma 'ücj la qjuijis Dios.

³⁸ María wola tjevele:

—Mwü. Dios ni jütüta. Jipj tjevelen jin ca nsem napj lal.

T'üc' tjevele na tjemey ángel jupj mpe.

Elisabet nt'a tjemey María.

³⁹ Ístaway María 'ücj la tjiji quelel já-matsja mpes, ne leñ way joc' mo'o tje-

mey pülücj patja nt'a, Judea mo'ó. María tjemey tjinyuca ncu t'üc' tjevele ángel jomapj po'ó. ⁴⁰ Zacarías wo wama tjemey. Süs wa la tjiji jomapj Elisabet lal. ⁴¹ Jupj María vele t'apjaca na, way tsjicj Elisabet col mo'o já'asa ntolo jupj. Dios Cjües t'ac' wa Elisabet nt'a, cus t'ep'ya'sa t'üc' la veles Dios mpes.

Dios mpes tjevele Elisabet.

⁴² Ücj jostsja mpes yümücj tjevele niná:

—Dios más 'ücj jyas la tjiji pjü nequem jis lal. Jipj tsjicj way cyol mo'o já'asa 'ücj jos la tjiji wa Dios. ⁴³ Pajal 'üsüs ntepalá, napj Nejepa jamay la nuc t'ac' napj nt'a. ⁴⁴ Nin mpes jipj napj lal tjevelen na, tsjicj ncol mo'o já'asa ntolo jupj, 'ücj jostsja mpes. ⁴⁵ Jipj tepyon ángel tjevelá Dios mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Tepyon t'üc' ca mpalas jupj tjevelá, mpes 'ücj jyas la tjiji jupj.

Dios mpes tjevele María.

⁴⁶ María wola tjevele:

“Napj nola pajal püné way napj Nejepa Dios.

⁴⁷ Po 'ücj najas Dios mpes. Jupj ca la mijis

napj 'ücj ca mpü'üs jupj nt'a.

⁴⁸ Jomozo way napj. Po jólatsja jupj

pajal tsjicj way napj, püné tulucj.

'Üsüs la tjiji napj mpes. Nin mpes pjü way

locopyaya patja ca mvelecj Dios 'ücj najas

la tjiji.

⁴⁹ Pajal jas tjiyocj Dios. Pajal 'üsüs la tjiji napj mpes, jupj pajal püné mpes.

Ncapj t'ep'ya'sa.

Lovin ma malala nyuca liji jupj.

Lovin 'üsüs way p'in liji.

⁵⁰ Jupj quelel jis capj p'ya'sa jupj lal japon.

Püna tapatja jilal nin p'iyá la tjiji,

p'a jawas ca mpatjam jilal nin p'iyá ca la mijis.

Yupj salejepj Dios ca jis capj ntülüs malala lajay.

⁵¹ Jupj pajal 'üsüs la tjiji, jupj pajal jas tjiyocj mpes.

Na'aj la teciyoje püné jin yola witjacj.

⁵² Jepapan nepénowa tsjicj way yupj la tjiji jupj,

mpes ma jajütütj jis tepyala.

P'a witjacj tsjicj waytsja yupj yas nam, püné way yupj la tjiji jupj.

⁵³ Nepénowa vecj cya'liñ, mpes Dios se 'aya

tsjan 'üsüs. Jis col pit'a se palá yupj.

P'a wa pülücj jatatj, mpes 'aya secj sin jyama.

⁵⁴ Jis capj t'ep'ya'sa israelpan,

yupj ne jupj jomozopan.

Lovin ma jo' pe'e jupj tjevelá yupj jis lal pajal püna.

Tjevele ca jis capj mp'a'sas, ne nin.

⁵⁵ Nin tjevele jupj püna tapatja jis lal, cupj ne yupj sin popa.

Nin tjevele Abraham lal, jupj ts'uyupj sin popa locopyaya tapatja jis lal

'ots'ipj”,

nin tjevele María.

⁵⁶ Mes cont'e ne'aj tüpü'ü María Elisabet wo nt'a. Locopyaya jupj wo nt'a tjemey niswá.

Juan el Bautista t'ac'.

⁵⁷ Pülücj tjejyawca na Elisabet quelel myá'natsja tsjicj way, ne yom tsjicj tjemya'na jupj. ⁵⁸ Ne'aj patja 'ücj jisastsja pajal Elisabet 'ücj jostsja mpes. Nin p'iyá 'ücj jisastsja wa jupj jüpülücpan. Jus nlay Dios pajal cus t'ep'ya'sa jupj. ⁵⁹ Tsjicj ts'ac' ocho tepyala na, tjiquil cus la coñ yom tsjicj, pjoloc' tsjicj t'asiyú t'ü na. Dios Popel jis tjiyü'ta israelpan ca nin la mijicj niyom tsjictjacj jis lal ts'ac' ocho jis tepyala na, ne nin la t'ajay lovin. Yupj quelel tsjicj ló la t'apj 'ots'ipj. Zacarías ló quelel la t'apj yupj tsjicj mpes, popay

jinwá. ⁶⁰ Jamay ma jostsja nin ló nsem. Jis wala tjevele:

—Nin tulucj. Juan ló nsem jupj.

⁶¹ Yupj tjowelepj jupj lal:

—¿Tsjan mpes nin? Nin jis lá tulucj jipj pyülücpan pjü, jipj vymaspan ma nin jis lá way yupj.

⁶² Mpes la seña lal tjowelepj tsjicj popay lal. La tjü'üy 'oyñ jostsja ló la t'apj yupj. ⁶³ Mpes tabla tsjicj la tjemyona la pac. Tepyaca: “Juan ló jupj”. Ma jus nlaytsja tsjan mpes nin la tjiji.

⁶⁴ Zacarías nin la tjiji na, 'ücj vele tepyala jupj niswá, ne 'üsüs pjac tjevele jupj Dios po'ó. ⁶⁵ Mpes pjü ne'aj patja pajal yólatsja Dios pajal 'üsüs la tjiji mpes; yupj yólatsja pajal püné Dios. Pjü niná tepyalá pjü yuwá tjowelepj joc' mo'ó Judea nt'a. ⁶⁶ Niná tjepjyacañ na, po yólatsja tsjan mpes nin tepyala. Yupj tjowelepj: “Püné ca nsem jupj ca nacj. Pajal 'üsüs ca la mijis jupj ca nacj.” T'üc' way qjuis Jepa Dios yom tsjicj niná cus tecyoñca, cus tjep'ya'sa pajal.

Zacarías Dios mpes tjevele.

⁶⁷ Zacarías lotsja tsjicj popay. Dios Cjües tjac' Zacarías nt'a, cus tjep'ya'sa t'üc' la veles Dios mpes. Mpes 'ücj Dios mpes tjevele jupj. Niná tjevelá:

⁶⁸ “Üsüs pjac tjowelé qjuis Jepa Dios po'ó. Israelpan jis Dios jupj.

Cupj ne jupj si jütüta sin popé.

Malálatsja cupj püna p'in, jupj juts'a'á tuluctsja,

malala la tjijicj mpes.

Perdonar la qjuis tjiji quinam, ne ca 'üsüs nsem cupj jupj lal lovin.

⁶⁹ David jupj jomozo waytsja püná.

David ncupj qjuis jepa waytsja pajal püna.

David popa pjaní qjuis tje'yaya Dios quinam. Pajal jas tjiyocj jupj. Jupj qjuis capj p'ya'sa, mpes 'ücj ca mpatjaquec Dios lal.

⁷⁰ Pajal püna profetapan tjowelepj ca nin mpalas. Yupj Dios juts'a'atsja. Dios tjevele p'iyá tjowelepj yupj.

⁷¹ Tjowelepj jupj ca qjuis capj mp'a'sas, qjuis enemigopan ma malala la qjuis mijicj ncupj.

P'a witjacj ma quelel la qjuesejay, ma wa ca polel malala la qjuis mijicj yupj.

⁷² Niná Dios tjevelá püna tapatja jis lal, cupj ne yupj sin popa p'iyá.

Tjevele ca qjuis capj mp'a'sas, malala qjuesé palá na.

Ma jo' tepe'e tjevelá. 'Üsüs way tjevelá, t'üc' way 'üsüs ca la mijis cupj mpes, jupj tjevele jin.

⁷³ Nin tjevele Abraham lal, jupj ne püna tüpü'á. T'üc' ca nin la mijis, tjevele jupj.

⁷⁴ Jupj ca qjuis manus qjuis enemigopan mpe,

ma ca malala qjuis mpalas.

Nin mpes 'ücj ca tsji' la mijicj cupj jupj mpes.

Ma ca lecj meyacj.

⁷⁵ Dios jos jin ca la mijicj cupj.

Lovin 'üsüs ca la mijicj, pyatjaquec na.

Jupj qjuiyus nyuca lovin.

Pjü niná 'üsüs way ca la mijis Dios, jupj quelel la qjuisiji mpes.

⁷⁶ Natjam tsjicj, Dios ca mveles jipj jupj profeta.

Jipj ca mvelen jupj mpes.

Pajal püné jupj pjü jis lal.

Jupj wolap'a'a ca mim, 'ücj la mijin

jupj ca mim nt'a.

⁷⁷ Jipj ca sin mü'üsüs la mijin israelpan 'onin ne 'ücj mpatjam Dios lal.

Jupj ca perdonar lis mijis

yupj malala nyuca la t'ajay, mpes nin.

⁷⁸ Qjuis Dios po jola cupj mpes,

malala qjuesé palá mpes, ne

pjaní ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Lots'ac' jinwá jupj.

Dios pü'ü mpe ca ncuwim cupj nt'a.

⁷⁹ Gente te toñca nt'a patja

malala nyuca lajay mpes.
 Nca'liñ ca yupj, mpes lacj jeyapj.
 Yom niná Dios se jamá,
 jupj ca sin 'yüsa lis mijis yupj.
 Jis capj jyawca jinwá ca nsem yupj jis
 lal.
 Ca qjuisin 'yüsa la mijis 'onin ne 'üsüs la
 püt'üs Dios lal",
 nin tjevele Zacarías.

⁸⁰Püs tepyala na Zacarías jatjam
 t'yüna jupj, püné tepyala. Yom 'üsüs
 tepyala jupj. 'Üsüs jólatsja jupj Dios jos
 jinwá. Wa cjuwá nt'a pü'ütsja lovin, is-
 raelpan jis walap'a'a tjac' nas.

Jesús tjac'.

(Mateo 1.18-25)

2 Jepa püné jis tjijyü'ta israelpan. Is-
 raelpan popa tuluctsja jupj. Augusto
 lotsja jupj. Tjijyü'ta pjü way jupj si jütüta
 sin popé ca mal jis lá jis la pac. ²Lovin
 ma nin la tjajay yas nam ne'aj; mwalá
 way nin la tjajay quinam. (Nin la tja-
 jay na, Cirenio jepa auxiliar waytsja Siria
 mo'ó.) ³Mpes pjü tjil yupj jis papay, se-
 jamay püna tapatja nt'a, jis lá jis la pac.
⁴José tjemey wa. Nazaret nepénowa
 patja mpe tjemey. Galilea mpe jis tji-
 jyü'ta ne'aj Nazaret nt'a. Judea mo'o tje-
 mey jupj, Belén nt'a tjemey, nepénowa
 patja nt'a. Belén nt'a tüpü'ü israelpan
 jis jepa David püná. José David popa
 p'iyatsja, püs naya tüpü'ü jupj. ⁵María
 lal tjemey jis lá jis la pac ne'aj. María
 tjevele ca mwayim jupj lal p'a jawasa.
 Way tsjicj tjá'asa jupj, María, José popa
 tulucj. Dios Cjües 'üsüs la tjiji mpes way
 já'asatsja jupj. ⁶Ne'aj tapatja na, Belén
 nt'a, way tsjicj quelel myánatsja María,
⁷ne jatjam mwalá tjemya'na jupj. Pülül
 mpes jas tjivyü'ünú tsjiquis, ne caja mo'o
 tje'yonsa jupj, caja niná tsjutsj mpest-
 sja, vaca ne'aj jalatsja mpes. Pensión nt'a
 ma polel tjijinañ yupj, María, José, pa-
 jal pülücj tjiquil mpes. Nin mpes animal
 pülücj sa manun nt'a tjijinañ yupj.

Angelpan lay jis tepyala oveja jajamapj nt'a.

⁸Belén ne'aj p'in tapatja wa niyom
 p'a wa. Oveja jajamapsja tsjutsj lejeñ
 nt'a, püste naya. ⁹Leñ way ángel pjaní
 lay tepyala yupj nt'a. Qjuis Jepa Dios
 jomozo way jupj. Nin mpes yupj casá
 po 'üsüs way tjejyawca, Dios pajal
 jyawca mpes. Pajal lacj tjeypj noyomes.
¹⁰Mpes ángel jis wala tjevele: "Po ma
 locj tjejá nun. Napj tjacuwis la veles pa-
 jal 'üsüs tepyala quinam. Gente pajal 'ücj
 jisas nsem napj velé mpes. Po 'üsüs ca
 nsem pjü israelpan mpes. ¹¹Tsjicj tje-
 mya'na yacjaj, David püna tüpü'ü nt'a.
 Tsjicj niná ca la mijis nun 'ücj ca mpat-
 jaqué Dios lal. Qjuis Jepa jupj. Cristo
 jupj. Jupj ne Jepa Püné Dios tjevele
 ca jas majamas nucopj lo p'acj. ¹²Tsjan
 mpes nun ca jus nlayé napj t'üc' velé:
 tsjicj jas tjüwü'ün ca nucú caja mo'ó,
 vaca jalá nt'a."

¹³Leñ way pülücj lay jis tepyala ángel
 militarpan, nayapé tjiquil. Pajal pülücj
 waytsja yupj. Ángel mwalá lal tjelejeñ
 yupj, tjowelepj pajal 'üsüs way Dios. Ni-
 nana tjowelepj:

¹⁴"Qjuisas 'üsüs mvelecj Dios po'ó jupj
 pü'ü nt'a.

Dios 'ücj jos gente nepénowa jis lal,
 mpes qjuisas wa yupj ma yola pjü mpes."

¹⁵Angelpan pjü tsjun po'o tjil niswá.
 Tjil na, oveja jajamapj tjowelepj: "Mas
 Belén nt'a. Mas nucum tsjan tepyalá
 no'oj, tsjan niná Dios qjuisin tji'yüsa la
 tjiji angelpan popem, Dios ne cupj qjuis
 Jepa Püné."

¹⁶Mpes leñ way tjil. Yus tjunuc María
 José lal. Tsjicj tjunuc wa, caja mo'o
 tüpü'ü, caja niná tsjutsj mpestsja, vaca
 ne'aj jalatsja mpes. ¹⁷Yus tjunuc na,
 tjil, pjü jis lal tjowelepj angelpan tjow-
 elepj tsjicj po'ó. ¹⁸Pjü tjeppjacañ niyom
 nenem tjowelepj, pjü yólatsja yupj tjow-
 elepj mpes. ¹⁹María lovin ma jo' tepe'e

pjü way niná. Lovin 'ücj jos jola tepyala jupj niná. ²⁰Oveja jajamapj tjil püna tjatja nt'a. Pjü tjepjyacañ mpes, pjü tjunuc mpes wa 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj pajal püné way Dios, pajal 'üsüs way jupj. Pjü tepyala ángel tjevele jin p'iyá.

Dios wo nt'a tucuman Jesús.

²¹Tsjicj ts'ac' ocho tepyala na, jupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj. Dios Popel jis tjijyü'ta israelpan nin la mijicj niyom tsjictjacj ts'ac' ocho se palá na, mpes nin la tjajay. Nin jawas Jesús ló la t'apj yupj, ángel tjevele jin. Tsjicj cjuwat-sja na ángel tjevele ca nin ló la nt'acj jupj.

²²P'a jawas tjil yupj, María José lal. Tsjicj tucuman Jerusalén nt'a, Dios wolap'a'a la 'onsos Jesús. Püna Moisés tjijyü'ta quepj ts'ac' cuarenta ma polel jama Dios wo nt'a, tsjicj tjemya'na na. Ts'ac' cuarenta tepyala na, ca mim, ma'ayas Dios mpes. Nin la tjiji na, salá jinwá nsem quepan Dios lal. Mpes ts'ac' cuarenta t'ücj tepyala na, tjil yupj.

²³Dios wo nt'a tucuman tsjiquis, Dios Popel tjevele mpes. Tjevele: "Mwalá popa yom way, Dios juts'a'á nsem jupj".

²⁴Animal quelel ja'ayaptsja Dios mpes. Dios Popel tjijyü'ta: "Sipipj, castucú tsjic-tjacj 'ücj wa ca ma'ayacj lo 'ünan Dios mpes". Nin la tjajay yupj.

²⁵Ne'aj Jerusalén nt'a yom tüpü'ü Simeón ló. 'Üsüs waytsja jupj Dios lal, 'üsüs cus tecyoñca Dios. Po la tjinyuca Dios ca jas majamas Yom pjaní yupj nt'a jis capj la p'acj israelpan. Dios Cjües Simeón cus tecyoñca. ²⁶Dios Cjües jas tji'yüsa la tjiji jupj la müjüsüm ca niná Jepa Püné Dios se jamatsja. Ma ca mpa'is jupj, ma jus tjinyuca na p'in. ²⁷Nin jawas Dios wo nt'a tjemey jupj; Dios Cjües tji-jyü'ta ca nin la mijis. Ne'aj Jesús jamay, popay tucuman tsjiquis. Ne'aj tjil, Dios Popel tjijyü'ta jin la mijicj tsjicj mpes.

Ne'aj tjatja na, ²⁸Simeón tsjicj tjemya'na. 'Üsüs tjevele Dios po'ó. Tjevele:

²⁹"Napj Nejepa, napj jipj myozo, 'ücj jipj nt'a jum quinam.

Jipj tjevelen jin la tjejay jipj, mpes ma nola quinam.

³⁰Nan mpes jus tjinyuc niná jipj jas tjejyam qjuis capj la p'acj, 'ücj qjuis la püt'üs jipj lal.

³¹Pjü jis walap'a'a 'ücj la tjejay niná.

³²Jaw jinwá ca nsem jupj israelpan tuc-lucj jilal.

Sin mü'üsüs la mijis ca Dios po'ó.

Más püné ca la mijis ncupj, israelpan, cupj ne jipj jits'a'á",

nin tjevele Simeón Jesús po'ó.

³³Tsjicj popay, jamay yólatsja Simeón pajal 'üsüs tjevele mpes jupj po'ó.

³⁴Simeón Dios lal la tjemyona wa jupj ca 'üsüs lis mijis conas jis lal. Jamay lal tjevele wa: "Dios tjijyü'ta malala ca jis mpalas israelpan pülücj tsjicj niná mpes. Tjijyü'ta wa tsjicj niná ca jis capj mp'a'sas israelpan p'a wa, mpes pülücj ca cus ncoñcoj Dios. Dios jas tjejyama tsjicj niná sin la 'üsüs lis mijis Dios jos. Mop'in nepénowa ca malala mvelecj jupj po'ó.

³⁵Nin mpes p'a witjacj ca jus nlayecj tsjan yola pülücj witjacj. Jipj 'aplijila ca nsem pajal, jyas mo'o tsjyaca jinwá. Nin ca mpalas tsjicj niná mpes", nin tjevele Simeón Jesús jamay lal.

³⁶Ne'aj Dios wo nt'a quepj p'a wa tjá'asa, Ana ló jupj, Fanuel jucucus waytsja. Israelpan popa watsja jupj. Ana profétatsja jupj, Dios mpes tjevele. Pajal co'müytsja quinam. Tsjücjüim waytsja na, tjowaya jupj. Año siete tüpü'ü voyum lal, ³⁷locopyaya tepe'e voyum. Voyum tepe'e na, jusapj pü'ütsja jupj. Año ochenta y cuatro tyá'atsja jupj quinam. Lovin ma tjemey Dios wo mpe. Jólatsja Dios püné. Jaw na, püste na véletsja Dios lal. La pülücj laja secj la tjemyona Dios lal. ³⁸Ana yupj nt'a tjac'

quinam. Tjevele tjiwüi' Dios lal, tsjicj jas tjejyama mpes. Locopyaya Ana p'a jis lal tjevele lovin, tsjicj po'ó. Tsjay püs way la tjunuc yom pjaní ncuwim Jerusalén mo'ó, ca jis capj mp'a'sas, yupj jis enemigopan ma ca jis müjü'tücj.

Nazaret nt'a tjil niswá.

³⁹ Popay, jamay, pjü la tjajay Dios Popel tjiyjü'ta jin. Pjü la tjajay na, niswa tjil yupj püna tapatja nt'a. Nazaret ló ne'aj, Galilea se jütütj mpe. Tsjicj lal tjil yupj. ⁴⁰ T'yüna jupj, tsjiquis. 'Üsüs jólatsja jupj Dios jos jinwá. Po 'üsüs jas tji'yüsa jupj. Dios pajal 'üsüs la tjiiji jupj lal.

Jesús año doce tyá'atsja na, Dios wo nt'a tjemey jupj.

⁴¹ Pjü año Jerusalén nt'a tjil popay, jamay, fiesta mpes. "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" lotsja fiesta niná. ⁴² Jesús año doce tyá'atsja na, tjil wa yupj Jerusalén nt'a. ⁴³ Fiesta teczyawaja na, jamay, popay tjil jümücj po'ó, jis wa nt'a jiltsja niswá. Mop'in ne'aj tüpü'ü Jesús, ma tjemey. Jamay, popay, ma salejeptsja ma tjemey jupj. ⁴⁴ Yupj yólatsja la p'a jis lal tjemey jupj. Pülücj 'a mulú jiltsja jis wa nt'a, mpes nin. Ts'ac' pjaní ma jus tjunuc jümücj nt'a, mpes la tapal jupj yupj sejamicapan tjatja nt'a, jis pülücpán tjatja nt'a wa. ⁴⁵ Lovin ma jus tjunuc, mpes tjil niswá Jerusalén nt'a, newa la tapal jupj ne'aj.

⁴⁶ Ts'ac' cont'e tepyala na, Dios wo nt'a la nyüjüsüñ. Sin 'yüsa lajay jilal tjá'asa. Tjapjaca tjowelepj, jis la tji'yüya 'ots'ipj. ⁴⁷ Tjepjyacañ na jupj tjevelá, pjü way yólatsja 'üsüs way jas tji'yüsa. Yólatsja wa 'üsüs jis wala tjevele jupj. ⁴⁸ Popay, jamay jus tjunuc na, ma salejeptsja tsjan mpes ne'aj tjá'asa jupj. Jamay tjevele jupj lal:

—Natjam, po lecj tjejacj jipj mpes, pajal la tepyalacj. ¿Tsjan mpes nin la tjejay cupj qjuis lal?

⁴⁹ Jesús jis wala tjevele:

—¿Tsjan mpes p'a nt'a la tapalá napj? Dios napj Mpapay. Jupj wo niná. ¿Ncu ma jus nlayé más 'ücj qui'á 'os napj?

⁵⁰ Yupj ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele jupj.

⁵¹ Nazaret nt'a tjemey Jesús niswá yupj jis lal. Pjü tjiyjütütj la tjiiji jupj. Jupj jamay jola tepyala pjü tepyalá. 'Ücj jos jola tepyala jupj. ⁵² Jesús más 'üsüs jas tji'yüsa lovin. T'yüna wa jupj. Dios más 'ücj jos tepyala jupj lal lovin. Nin p'iyá gente más 'ücj jisas jis tepyala wa jupj lal lovin.

Juan tjevele Dios po'ó.

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

3¹⁻² (Locopyaya, Jesús püné tepyala na, gente sin 'yüsa la sjíjtsja Dios po'ó. Custjay ma nin la tjiiji na p'in, Juan wínetsja, véletsja Dios mpes. Dios jas tji'yüsa la tjiiji tsjan la veles. Juan niná Zacarías jatjam p'iyatsja jupj.) Juan wa cjuwá nt'a pú'ütsja. Jupj quelel véletsja na Dios mpes, jepa noypan israelpan tuluctsja. Tiberio jepa más püné waytsja ne'aj. Poncio Pilato jepa auxiliar waytsja Judea mo'ó. Herodes jepa waytsja Galilea mo'ó. Herodes jüpülücj Felipe jepa waytsja Iturea mo'ó, Traconite mo'ó 'ots'ipj. Lisantias jepa waytsja Abilinia mo'ó. Israelpan sin popa nepénowa jepa jatja watsja yupj. Anás, Caifás lal, sacerdotepan más püné witjacj waytsja yupj.

Tiberio año quince nas tjiyjü'ta jupj, Juan quelel véletsja na Dios mpes. ³ Juan jun ta'á tjemey 'üsü püné la nt'a. Jordán lotsja 'üsü püné ne'aj. Ne'aj gente jis walap'a'a tjevele más 'ücj 'aplijila nsem yupj, malala nyuca la tjajay mpes. Más 'ücj yupj ca Dios jos jin la mijicj quinam, tjevele. Juan tjevele jupj ca 'üsüma jis

mpa'tas, mpes bautizar jis mpalas ca. Mpes pjü ca jus nlayecj yupj quelel 'üsüs la mijicj quinam, Dios jos jin. Nin mpes Dios ma ca jola nsem yupj püna malala nyuca la tjajay mpes. Nin tjevele Juan yupj jis lal.

⁴ Isaías Juan po'ó tepyaca püná. Profeta waytsja jupj, Isaías. Tepyaca popel mo'ó Dios tjevelá. Nin tepyaca jupj Juan po'ó:

“Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim. Pajal ca quelel mveles gente jilal napj mpes.

Mpes yümücj ca mveles:

‘Qjuis Jepa Püné ca ncuwim.

Nujola t'as ca nin la müjü quinam jupj jos jin.

Malala nujola nun, jümücj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

'Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Püné jos jinwá',

nin ca mveles jupj.

⁵ Nujisas jümücj viyavin, palavin jinwá quinam Dios lal.

Ts'entuna nt'a tipit'a la müjü quinam.

Joc' witjacj, neven 'ots'ipj,

yumal la müjü quinam.

La lu'ulú nt'a la t'atsj la müjü.

La toc nt'a jüljül la müjü. Ca jümücj 'üsüs nsem qjuis Jepa Püné mpes.

Nin p'iyá la müjü nujisas mo'ó.

Qjuis Jepa Püné leñ way ncuwim.

Ma malala nujola t'as.

Dios jola jin nujola t'as.

⁶ Nin la tjüjü na, gente pjü way ca jus nlayecj Dios liji yupj 'ücj ca mpatjam jupj lal’”,

nin tepyaca Isaías.

⁷ Gente pajal pülücj tjiquil Juan nt'a. Jisastsja jupj ca bautizar lis mijis. Jis wala tjevele:

—Nun nin p'iyá latsj jinwá. Nun solejé Dios po ma jos gente malala lajay. Leñ way ca jis capj ntülüs. Nin mpes tjuculá nun napj nt'a, napj ca bautizar la nu-

mejay. Nujola nun nin lojü mpes, jupj ma ca nucopj ntülüs. T'ücj tulucj. Dios selé nun newa ma quelel lojü jupj jos jin. ⁸ T'ücj way 'aplijila t'as nun, malala la tjüjü mpes, ne ca 'üsüs la müjü quinam Dios jos jin. Po ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun judiopan mpes. Ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun Abraham püna tüpü'ü popa mpes. T'ücj tulucj. Dios ca 'ücj la qjuijis niná pwen Abraham ts'uyupj ca mpalas. ⁹ Dios pajal leñ way ca jis capj ntülüs malala lajay. Yupj ma 'üsüs lajay, jupj ca jis capj ntülüs yupj pjü way. Yom jupj sine ma vyala jinwá ca la mijis Dios. Jupj sine ma vyala, jyo'o, 'awa mo'o ts'iyá. Nin ca la mijis Dios malala lajay jis lal. —Nin tjevele Juan yupj jis lal.

¹⁰ Mpes yupj pajal pülücj la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan más 'ücj la qjuijicj cupj?

¹¹ Juan jis wala tjevele:

—Po ma la müjü püna la tjüjü jin. Jipj jin quip mat'e tyatj, pjaní ca ma'ayan jas quip cjuwá. Ve tyatj na, nin p'iyá ca la mijin.

¹² Nenéyawa niyom impuesto jat'anquepj tjiquil wa. Jisastsja Juan ca bautizar lis mijis. Juan lal tjowelepj:

—Jipj qjuisin 'yüsa lejay Dios mpes. Qjuis wala mvelen tsjan jos Dios ca cupj la qjuijicj.

¹³ Jis wala tjevele:

—Püna p'in t'emel más pülücj nt'a nun jepa tjijyü'ta lal, niná tüpwe'qué nun. Ninana ma ca la müjü quinam. Jepa tjijyü'ta jinwá p'in ca nta'é jupj mpes. Más pülücj ma ca nta'é.

¹⁴ Militarpan nepenowá tjiquil wa, la tjü'üy wa:

—¿Tsjan jos Dios la qjuijicj cupj?

Juan jis wala tjevele:

—Malala nyuca lojitsja püná, ma nin la müjü quinam. Po ma tüpwe'qué, la p'a lacj jeyapj mpes nun jilal. Po ma ca mvelé yupj malala la tjajay, yupj ma

malala la tjajay nam. 'Ücj nujisas t'as t'emel tsji' lojí jaylacj lal.

¹⁵ Judiopan la nuçtsja Dios ca jas mamas Yom pjaní jis capj la p'acj. Püna Dios tjevele ca nin la mijis jupj. Ne'aj tapatja nin yólatsja Juan p'iyá niná Yomen Dios se jamá. ¹⁶ Mpes Juan jis wala tjevele pjü jis lal:

—Nam 'a niná Yomen tulucj. Napj bautizar la nusejay 'üsú lal p'in. P'a wa ncuwim más püné napj lal. Nam 'a pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal jupj mpes tsji' lejay. Napj jupj caite syoc la p'in, 'ücj napj lal. Püné jupj pajal. Nun nepénowa nasa quelel lojí Dios jos jin. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües. Nun nepénowa newa ma quelel lojí Dios jos jin. Jupj ca nucopj ntülüs.

¹⁷ "Leñ way ca nin la mijis. Ca 'üsüs la mijis jupj 'amá nt'a, ma ca malala mpü'üm ne'aj. Ca ne'aj mo'onso 'üsüs witjacj, ma ca malala jis mpalas. Pjü malala ca mü'ümüs; jupj 'yüma na, leñ pjacj se wat'ata jupj 'owus —nin tjevele Juan yupj jis lal.

¹⁸ Juan p'a wa nin p'iyá tjevele wa judiopan jis lal; pülücj tjevele. Jupj tjevele más 'ücj yupj más 'üsüs ca la mijicj quinam Dios jos jin. Jis walap'a'a tjevele Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes.

¹⁹ Juan cus tjeve'le yupj jis jepa ne'aj, jepa niná Herodes ló. Cus tjeve'le vosas lal tjowaya mpes, vosas Herodías lotsja. Pjü way Herodes malala nyuca la tjiji mpes wa cus tjeve'le jupj. ²⁰ Herodes ma jostsja Juan tjevelá. Nin mpes p'a wa malala la tjiji: cawilta mo'o tje'yonsa Juan.

Juan bautizar la tjiji Jesús.

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Custjay cawilta mo'o 'onsa secj p'in, Juan bautizar la tjiji Jesús. La p'a pülücj bautizar lis tjiji na, Juan bautizar la tjiji wa Jesús. Bautizar tepyala na, Jesús Dios lal tjevele. Dios lal tjevele na, tsjun

po'o tsjicj way la tücüeme, jun cjol tepyala. ²² Nepé Dios Cjües palá tjac' Jesús jay nt'a la 'osos. Sipipj jinwá justa lay tepyala jupj. Tsjun po'o nepé vele pjactsja: "Jipj napj Natjam. Quelel la 'ejay pajal napj. Pajal 'üsüs najas jipj lal."

**Qui'á sin tapac püna tapatja jis lá,
José yupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü.**

(Mateo 1.1-17)

²³ Jesús quelel sin mü'üsüs la mijis na, nasa way año tréinteya tyá'atsja jupj. Gente yólatsja jupj ne José jatjam.

José niná Elí jatjam waytsja jupj.

²⁴ Elí Matat jatjam waytsja;

Matat Leví jatjam waytsja;

Leví Melqui jatjam waytsja;

Melqui Jana jatjam waytsja;

Jana José jatjam waytsja;

²⁵ José Matatías jatjam waytsja;

Matatías Amós jatjam waytsja;

Amós Nahúm jatjam waytsja;

Nahúm Esli jatjam waytsja;

Esli Nagai jatjam waytsja;

²⁶ Nagai Maat jatjam waytsja;

Maat Matatías jatjam waytsja;

Matatías Semei jatjam waytsja;

Semei José jatjam waytsja;

José Judá jatjam waytsja;

²⁷ Judá Joan'an jatjam waytsja;

Joan'an Resa jatjam waytsja;

Resa Zorobabel jatjam waytsja;

Zorobabel Salatiel jatjam waytsja;

Salatiel Neri jatjam waytsja;

²⁸ Neri Melqui jatjam waytsja;

Melqui Adi jatjam waytsja;

Adi Cosam jatjam waytsja;

Cosam Elmodam jatjam waytsja;

Elmodam Er jatjam waytsja;

²⁹ Er Josué jatjam waytsja;

Josué Eliezer jatjam waytsja;

Eliezer Jorim jatjam waytsja;

Jorim Matat jatjam waytsja;

³⁰ Matat Leví jatjam waytsja;

Leví Simeón jatjam waytsja;

Simeón Judá jatjam waytsja;

Judá José jatjam waytsja;
 José Jonán jatjam waytsja;
 Jonán Eliaquim jatjam waytsja;
³¹ Eliaquim Melea jatjam waytsja;
 Melea Mainán jatjam waytsja;
 Mainán Matata jatjam waytsja;
 Matata Natán jatjam waytsja;
³² Natán David jatjam waytsja;
 David Isaí jatjam waytsja;
 Isaí Obed jatjam waytsja;
 Obed Booz jatjam waytsja;
 Booz Salmón jatjam waytsja;
 Salmón Naasón jatjam waytsja;
³³ Naasón Aminadab jatjam waytsja;
 Aminadab Aram jatjam waytsja;
 Aram Esrom jatjam waytsja;
 Esrom Fares jatjam waytsja;
 Fares Judá jatjam waytsja;
³⁴ Judá Jacob jatjam waytsja;
 Jacob Isaac jatjam waytsja;
 Isaac Abraham jatjam waytsja;
 Abraham Taré jatjam waytsja;
 Taré Nacor jatjam waytsja;
³⁵ Nacor Serug jatjam waytsja;
 Serug Ragau jatjam waytsja;
 Ragau Peleg jatjam waytsja;
 Peleg Heber jatjam waytsja;
 Heber Sala jatjam waytsja;
³⁶ Sala Cainán jatjam waytsja;
 Cainán Arfaxad jatjam waytsja;
 Arfaxad Sem jatjam waytsja;
 Sem Noé jatjam waytsja;
 Noé Lamec jatjam waytsja;
³⁷ Lamec Matusalén jatjam waytsja;
 Matusalén Enoc jatjam waytsja;
 Enoc Jared jatjam waytsja;
 Jared Mahalaleel jatjam waytsja;
 Mahalaleel Cainán jatjam waytsja;
³⁸ Cainán Enós jatjam waytsja;
 Enós Set jatjam waytsja;
 Set Adán jatjam waytsja,
 Dios p'iyá Adán la tjiji jupj.
 Nintsja püna tapatja jis lá, José ne yupj
 popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj.

**Diablo jostsja Jesús ca malala
 nyuca la mijis. Ma la tjiji jupj.**

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 'Üsú püné la nt'a tjá'asa Jesús. Niná 'üsú Jordán ló. Nepé tjemey quinam jupj. Pjü la tjiji Dios Cjües jostsja jinwá. Quina Dios Cjües tjiyyü'ta Jesús lo winin campá way 'in, ² pjü jis wa cjuwá nt'a. Mpes tjemey Jesús. Ts'ac' cuarenta ne'aj wínetsja jupj. Ne'aj tjá'asa na diablo tjac' jupj nt'a. Jostsja ca Jesús malala nyuca la mijis, mpes malala tjevele Jesús lal. Jesús ne'aj tjuwine na, ma tjelyaja jupj. Mpes t'üc' ts'ac' cuarenta na, pajal vecj pé'etsja jupj. ³ Ninana diablo tjevele jupj lal:

—Jipj Dios Jatjam p'iyá, 'ücj ca müjü'tün niná pe ca ve mpalas, ne nin ca nsem.

⁴ Jesús ma la tjiji diablo tjevele jin. Jupj wola tjevele p'in:

—Dios vele jupj Popel mo'ó: 'Gente ma ca mpatjam ve mpes p'in. Pjü way Dios tjevele mpes ca mpatjam yupj.'

⁵ Yacjaya diablo tjemjana Jesús campanya nt'a. Jupj la tjiji Jesús 'ücj nyú-catsja pjü patja nt'a nosis mo'ó. Leñ way tjinyuca pjü. ⁶ Diablo Jesús lal tjevele:

—Napj ca mya 'a jipj ca müjü'tün pjü patja nt'a. Napj ca mya 'a pjü yupj jatatj 'üsüs yustapj. Püné nsem jipj yupj 'üsüs lajay mpes. Pjü niná napj nats'a'á quinam. Napj le t'a lal 'ücj 'ya napj. ⁷ Najas jipj nawalap'a'a palá mpi'tjim. Najas jipj ca mvelen napj pajal püné. Nin la tjejay na, pjü way niná jipj jits'a'á nsem.

⁸ Jesús jupj wola tjevele ma ca nin la mijis.

—Satanás jipj, jutja napj mpe — tjevele—. Dios Popel vele: 'Dios Jepa más püné pjü jis lal. Nujola tapalas püné jupj p'in. Ma ca nin nujola nsem la p'a p'in püné Dios jinwá. Dios jos jin la müjü la p'in.'

⁹Locopyaya diablo tjemyana Jesús Jerusalén nt'a. Ne'aj Dios wo casá pajal campanya nt'a tjiyünsa jupj. Tjevele Jesús lal:

—Dios Jatjam jipj, 'ücj palá ntolo quepé. ¹⁰Dios Popel vele:

'Dios ca müjü'tüs jupj angelpän yupj ca mya jamacj jipj.

¹¹Jis mas mpes ca mya ma'nucj ne ma ca mpojom jipj pe lal.

Ma ca malala mya palas'

—nin tjevele diablú.

¹²Jesús ma la tjiiji diablo tjevele jin. Nin p'in wola tjevele:

—Dios Popel vele wa: 'Ma ca malala nyuca la mijin ma jola jinwá, la nuc ncu jipj Jepa Dios ca cyapj mp'a'sas'.

¹³Diablo po jostsja Jesús malala nyuca la mijis, mpes la pülücj malala tjevele jupj lal. Mop'in Jesús ma malala la tjiiji. Mpes diablo pjü la tjiiji na, tjemey, li nucutsja 'ona 'ücj la cuwis niswá.

Jesús tsji' la tjiiji Dios mpes Galilea mo'ó.

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴Locopyaya Jesús Galilea nt'a tjemey niswá. Dios Cjües cus tjep'ya'sa pjü 'ücj la mijis. Mpes Jesús pajal 'üsüs la tjiiji. Pjü ne'aj tapatjá jas tjowelepj Jesús. ¹⁵Jis wa judiopian 'a si mulú nt'a, sin tji'yüsa lis tjiiji jupj lovin. Pjü 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó.

Nazaret nt'a ma jisastsja Jesús tjevelá.

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶Nazaret nt'a tjemey Jesús, püna tüpü'ü nt'a tsjicj waytsja nam. Ne'aj judiopian 'a si mulú nt'a tjemey jupj, pjü sábado na la tjiiji jinwá. Ne'aj jis walap'a'a toñca, mo'o la veles jupj. ¹⁷Tja'ayapj nt'ya jupj Dios Popel Isaías tepyaca püná. Isaías profeta waytsja jupj. Mpes Jesús la tyü'pa popel, la tepyala pjaní way Isaías tepyacá.

Tjinyuca na, mo'o tjevele jupj. Nin tjevele:

¹⁸“Dios la ntjet'á jis wala la veles cjuwá jis lal.

Napj velé Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes quinam.

Dios Cjües ncapj p'ya'sa nin la mejay.

Dios nin tjejyama la veles ntji'liñ jis lal.

Velé 'ücj jis la winin quinam.

Velé yun cjuwá jis lal, 'ücj januc liji Dios.

Nepénowa yupj jis enemigopan

po malala nyuca lis tjajay.

Dios nin tjejyama sin majam yupj,

'ücj ca mal jis enemigopan nepé.

¹⁹Nin tjejyama la veles jupj quelel la siji, quelel jis capj p'ya'sa yupj.

Nin liji jupj quinam, velé napj.”

²⁰Jesús t'üc' mo'o tjevele. Dios Popel jun t'yo'na, tje'yaya yom ne'aj tsji' liji. Tjá'asa Jesús, sin 'yüsa la mijis. Pjü wa mo'ó 'a jis tjiimyula witjacj pajal jus tjunuc jupj. ²¹Jupj yupj jis lal tjevele: “Püna tepyaca niná Dios Popel jupj. Niná jupj Popel tjevelá, t'üc' tepyala yac-jaj. Jupj tepyaca napj nin po'ó”, tjevele Jesús.

²²Pjü tjowelepj 'üsüs tjevele jupj. Po yólatsja 'onin ne pajal 'üsüs way tjevele. Jis la tjü'üy yuwá: “¿Tsjan mpes nin vele jupj p'iyá niná Yomen Dios se jamá? José jatjam p'in jupj.”

²³Yupj nin yólatsja mpes, Jesús tjevele: “Napj selé tsjan quelel welé nun napj lal. Niná nun welé lovin. Nun quelel welé: 'Doctor jipj, mpes mya ts'ucun jipj p'iyá'. Nun quelel welé: “Üsüs la mijin jipj qui'á, püna tüpüt' nt'a. Cupj tjepjya'aquecj pajal 'üsüs la tjejay Capernaum nt'a. Qjuisas nin p'iyá la mijin qui'á.’

²⁴”Nin welé, mop'in ma quelel la nojí. Lovin nin profetapan jis lal. Püna tapatjá nt'a, ma jisas yupj. T'üc' way niná. ²⁵Nin p'iyatsja Elías lal. Elías tüpü'ü na püná, año cont'e, mes séisiya ma tjive, mpes jun ta'á po cjuwatsja jis la las. Qui'á Is-

rael nt'a nequem pülücj jis vayum tulucj tapatja. T'üc' way niná. ²⁶ Dios ma jas tjejyama Elías yupj nt'a jis capj la p'acj. Quepj p'a nt'a tüpü'ü nt'a jas tjejyama jupj. Quepj niná Sarepta nt'a tüpü'ü jupj, Sidón mpe se jütütj nt'a. Israelpan popa tuluctsja jupj, quepan.

²⁷ "Eliseo p'a profeta watsja. Jupj tüpü'ü na, pülücj malala jisastsja Israel mo'ó, jis pjoloc' tjamaja mpes. Jas tüpwes ma jis tji'yü'sa yupj. Pjaní way p'in tji'yü'sa, salá tepyala. Naamán lot-sja jupj. Siria mpe 'eseptsja jupj, israelpan popa tuluctsja", nin tjevele Jesús, Nazaret mo'o tapatja jis lal.

²⁸ Jupj tjevele tjepjyacañ na ts'a tji'in pajal. Nin p'iyá pjü way wosis nt'a tjatja ts'a tji'in. (Israelpan waytsja yupj, mpes yólatsja Dios más 'üsüs jis capj tjep'ya'sa yupj la p'a jis lal. Nin mpes ma jisastsja Jesús tjevelá.) ²⁹ Sin tjüjünsüpj, ntji'liñ jupj, pje'á la ts'i pülücj patja nepé. Quelel ja'ünantsja jupj. Tjaman jupj neven pacá nt'a, la pala'á la ts'i mpes. ³⁰ Newa ma la tjajay yupj quelel lajaytsja jinwá. Yupj culupwen nipj tjemey, tjuwine tjemey jupj.

Jesús más püné lapanenpan jis lal.

(*Marcos 1.21-28*)

³¹ Nazaret nepé palavin tjemey Capernaum nt'a. Pülücj patja ne'aj. Galilea mpe se jütütj. Sábado na sin tji'yüsa lis tjiji ne'aj. ³² Yupj pajal nin yólatsja jupj pajal 'üsüs sin tji'yüsa lis tjiji mpes. Jupj tjevele 'ücj lo jütütj jinwá, mpes nin.

³³ Ne'aj, wosis mo'ó, judiopan 'a si mulú nt'a, yom tjá'asa, lapanen jupj jos mo'o tüpü'ü. Lapanen malala jos jin la tjiji yomen. Yümücj la tipiya:

³⁴ —Jipj Jesús Nazaret mpe 'esepj. ¡Ma qjuisas jipj! ¿Tsjan pjucj tjacuy cupj nt'a? ¿Ncu pjü malala qjuis lo jay tjacuy jipj? Napj selé pjacj ne jipj. Dios juts'a'á way jipj. Pajal 'üsüs way jipj.

³⁵ Jesús yümücj tjevele lapanen lal:

—¡Lyájasa t'as! ¡Jutja jupj jos mpe! — tjevele.

Leñ way lapanen yom palá ts'iya yupj jis walap'a'á. Yom nepé tjemey. Lapanen ma malala la tjiji quinam jupj lal, püna la tjiji jinwá. ³⁶ Pjü way yólatsja 'üsüs tepyala mpes. Yuwá tjowelepj: "¿Oyn ne nin vele jupj? Jepa jinwá jyü'ta lapanen. 'Ücj lo jütütj jinwá si jütüta yupj, ne pje'á jil, jupj jyü'ta jin." ³⁷ Pjü jis lal tjowelepj niná tepyalá, mpes pjü tjepjyacañ Jesús po'ó Capernaum mo'ó, Capernaum ne'aj p'in 'ots'ipj.

Jesús tji'yü'sa la tjiji Simón pwisam.

(*Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31*)

³⁸ Yacjaya Jesús tjemey wosis mpe, niná wosis judiopan 'a si mulú nt'a. Simón wo nt'a tjemey. Wama tjemey. Ne'aj Simón pwisam malala jostsja jupj, pajal si 'áwatsja jupj. Nin mpes wa nt'a tapatja la tjomon Jesús cü'üsüs la mijis jupj. ³⁹ Mpes Jesús tjac', toñca malala jos nt'a. Cus tjeve'le 'owus, mpes tji'yü'sa quinam. Simón pwisam leñ way jas tji-jyünsa, jis tje'yaya jis la las. Nas tji'yü'sa quinam, ne nin.

Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji malala jisas pülücj.

(*Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34*)

⁴⁰ T'yaja na, la p'a tjiquil Jesús nt'a. Pjü tucuman malala jisas yupj sin popé. Pjü p'a casá malala jisas tucuman yupj. Jesús po la tje'yot'a pjü witjacj, jis tji'yü'sa lis tjiji jupj. ⁴¹ Lapanenpan nepénowa jisas nepé tjil, pülücj nepé tjil. Tjil na, la tupuyupj, tjowelepj: "¡Dios Jatjam jipj!" Mpes Jesús jis capj tjeve'le lapanenpan. Yupj salejeptsja jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Nin mpes Jesús ma jis tje'yaya jis la veles yupj.

Jesús tjevele Dios po'ó Galilea mo'ó.

(Marcos 1.35-39)

⁴²Tjejjawca na, pje'á tjemey Jesús jusapj, pjü leñ nt'a. Mop'in gente la tapal jupj. Tjiquil jupj nt'a. Ma quelel jas tjamaj jupj yupj mpe. ⁴³Mpes jupj yupj jis lal tjevele: "Dios jos p'a nt'a jum 'ots'ipj, nepénowa patja nt'a. Ca mvelé Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Jis walap'a'a ca mvelé Dios ca müjütüs nosis nt'a. Dios nin tjejjama nin la veles."

⁴⁴Mpes newa jun ta'á jámatsja judiopian tapatja nt'a. Jis wa judiopian 'a si mulú nt'a tjevele Dios tjevelá yupj jis walap'a'á. Nin líjitsja lovin.

Jesús niyom jis lal tjevele ncul, ca cus ncoñcocj jupj.

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

5 P'a jyawca na, Jesús 'üsú püné la nt'a toñca. Genesaret lotsja 'üsú püné. (Pajal campwila waytsja, pajal la püné.) Ne'aj toñca na, pülücj 'a jis tjimiyula jupj nt'a. Jesús jis wala tjevele Dios tjevelá. Tjepjyacañ, ne cus tjeletjatj. ²Ne'aj barco ma'e 'üsú püné la nt'a tsyu'pa tjatja tjinyuca. Leñtsja barco wa mo'ó. Niyom cjul pje'á la coy, jis barco ne'aj tsupapj yas nam. Jis ataraya japatsj quinam. ³Barco pjaní wama tjemey Jesús. Simón juts'a'á waytsja barcas. Jesús Simón lal la tjemyona jupj ca nsoctes barcas, ca tsjicj way mim 'üsú la mpe. Jesús 'etjele barco mo'ó, nepé sin 'yüsa lis tjiji.

⁴T'üc' jis lal tjevele na, tjevele Simón lal:

—Üsú campwila nt'a tjemyana barcas. Nun jis ataraya mo'o la ts'iyá, cjul pje'á la coy.

⁵Simón jupj wola tjevele:

—Nejepa, püste cus tüpwes quelel pje'á la tecyocj; lovin leñ. Jipj velen mpes p'in niswa ca mo'o la nts'i na'ataraya.

⁶Nin la tjjajay na, cjul pajal pülücj jis ntji'liñ. Ataraya po tipit'a mpes, quelel lo comyatsja quinam. ⁷Mpes Simón, jupj jomicapan jis lal wa, jis walap'a'a la tjamayapj niyom p'a barco mo'ó. Jisastsja ncul jis capj la p'acj. Tjiquil na, cjul pajal pülücj la tocoy wa, mpes barco manas tipit'a cjul lal. Pajal tü waytsja, mpes quelel pwila jama barcas. ⁸Simón Pedro niná tjinyuca na, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'á. Palá nipi'tje jupj. Tjevele:

—Nejepa, más 'ücj napj nepé ca mim jipj. Malala napj, jipj 'a 'üsüs.

⁹Pajal jólatsja pajal pülücj pje'á la tecyoye cjulun quinam. Püna ma polel pje'á la tecyoye. Seletsja pajal 'üsüs la tjiji Jesús, mpes nin tjevele jupj. Niyom p'a wa nin p'iyá yólatsja cjul pajal pülücj pje'á la tocoy mpes. ¹⁰Nin p'iyá jólatsja wa Jacobo, Juan 'ots'ipj, yupj ne Zebedeo jatjampan. Simón lal 'a mulú tsji' la-jajtsja lovin.

Jesús tjevele Simón lal:

—Po ma lecj tjejá. Cjul pje'á le coytsja püna p'in. Quina p'a casá ca la mijin. Jipj ca mvelen la p'a jis lal Dios mpes, mpes yupj ca cus ncoñcocj Dios —nin tjevele Jesús.

¹¹Nin mpes yupj jis barco 'üsú la nt'a tjaman. Tsupapj na, pjü jatja tjil. Yupj quelel sa coñtsja Jesús lovin. (Quina ma cjul pje'á la coy pátjatsja; quina tsji' la-jajtsja Jesús mpes.)

Jesús tji'yü'sa la tjiji yom jüp'üy tjamaja.

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹²Jesús p'a nt'a pülücj patja nt'a tjá'asa na, yom tjac' jupj nt'a. Malala jostsja pajal. Jüp'üy tjamaja lovin, palá tinca jüp'üy popé. Jupj Jesús tjinyuca na, palá nipi'tje Jesús wolap'a'á. La tjemyona:

—Nejepa, jipj polel ni 'ü'sa lejaj. Jipj jyas na ca nin nsem.

¹³Mpes Jesús pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a. Tjevele:

—Najas. 'I tji'ü'süs quinam.

Leñ way tji'yü'sa, jüp'üy 'üsüs tepyala jupj. ¹⁴Locopyaya Jesús tjiyyü'ta jupj:

—Ma ca mvelen p'a lal nin tepyalá. Jutja sacerdote n'ta. Jupj ca jis nucus. Ca la mpalas ncu malala lo nuc p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, jipj ca ma'ayan Dios mpes, jupj 'i tji'ü'sa la tjiiji mpes. Pajal püna Moisés tjiyyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjiyyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'üc' way 'i tji'ü'sa quinam —tjevele Jesús.

¹⁵Newa pajal pülücj 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Campa tapatja tjepjyacañ wa Jesús pajal 'üsüs la tjiiji. Mpes pajal pülücj 'a jis tjiyula jupj n'ta jis la pjac jupj tjevelá, jis la 'ü'süs wa tjiquil, malala jisastsja mpes. ¹⁶Mop'in Jesús la pülücj jusapj tjemey la veles jupj Popay Dios lal. Nin tüpü'ü jupj.

Ma polel 'utaná tji'yü'sa la tjiiji Jesús.

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷P'a jyawca na Jesús sin 'yüsa ljijitsja. Fariseopan nepénowa ne'aj tjatja wa jupj n'ta. Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay ne'aj tjatja wa. Pülücj waytsja yupj. Galilea nepé tjiquil nepenowá. Pjü nepénowa patja mpe tjiquil yupj. Judea nepé tjiquil wa nepenowá. Jerusalén nepé tjiquil wa nepenowá. Qjuis Jepa Dios cus tecyoñca Jesús, mpes 'ücj si 'ü'sa ljijitsja malala jisas.

¹⁸Wama tjá'asa Jesús yupj jis lal. Locopyaya niyom p'a wa tjiquil, yom ma polel 'utaná tucuman hamaca lal. Yupj quelel jamantsja malala jos wa mo'ó, Jesús n'ta, Jesús wolap'a'a la püntüs jupj. Mpes pajal la tapal yupj 'oyn ne 'ücj wama mal. ¹⁹Cjuwatsja. Pülücj tjatja mpes ma tjunuc 'oyn ne wama la winin. Mpes wa casa'á tjiil, wo jay tjujulul yupj. Nin la tjjay na, wo jay nepé palá tüpüntüpj malala jos hamaca lal. Jesús

wolap'a'a tüpüntüpj pülücj tjatja culupwen n'ta.

²⁰Jesús jus nleya yupj topon jupj polel cü'üsüs la mijis. Jupj tjevele malala jos lal:

—Natjam, napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

²¹Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay malala jin yólatsja Jesús tjevelá. Nin p'iyá fariseopan. Yólatsja: “Jupj tjevelá malala Dios lal. Jupj ma polel perdonar liji malala nyuca la tjiiji. Dios p'in nin liji.”

²²Jesús jus nleya yupj nin yólatsja, mpes jis wala tjevele:

—¿Tsjan mpes nujola napj tjevelé malala Dios lal? Nin tulucj. ²³Napj 'ücj velé: ‘Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal’. Napj 'ücj wa velé: ‘Jin tjiyyünsa, tjuwine jipj’. ¿Cana más costa la veles? ²⁴Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'ücj perdonar lejay nosis n'ta. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá —nin tjevele Jesús.

Mpes jupj tjevele yom ma polel 'utanatsja lal:

—Jin tjiyyünsa, jipj hamaca n'tya n'tan, jutja wya n'ta.

²⁵Leñ way malala jos tji'yü'sa. Jas tjiyyünsa yupj jis walap'a'á, hamaca jupj tüpü'ü casá n'tya, tjemey wo n'ta. Po 'üsüs way tjevele Dios po'ó, 'üsüs tepyala mpes. ²⁶Pjü ne'aj tjatja pajal yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes, ne 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Yólatsja Jesús püné. Mpes tjowelepj: “Lovin ma nin tjinyucuj cupj yas nam”.

Jesús jostsja Leví ca cus ncoñcos.

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷Locopyaya pje'á tjemey Jesús. Yom tjinyuca, tsji' ljijitsja jepa mpes. T'emel t'e'encatsja lovin jepa mpes, impuesto jaylacj. Wa n'ta t'emel t'e'encatsja n'ta

tjá'asa. Yom niná Leví lotsja jupj. Jesús jupj lal tjevele:

—Ncapj tecyoñca jipj. Najas ncapj cy-oñ lovin.

²⁸Mpes jas tjijyünsa, pjü jatja tjemey. Cus tecyoñca Jesús.

²⁹Locopyaya Leví pülücj la las la tjiji jupj wo nt'a Jesús mpes. Pülücj jis lal tjevele ncul jupj wo nt'a. Leví jostsja la p'a ca jus nlayecj püné Jesús jupj lal, mpes nin la tjiji. Pülücj tjiquil, yupj nepénowa niyom impuesto jaylaj jat'anqueptsja, Leví jinwá. Niyom p'a wa tjiquil wa. Yupj jis lal tjatja, tjalá.

³⁰Fariseopan ma jisastsja yupj nin la tjajay. Tjowelepj Jesús discipulopan jilal malala nin, yupj 'a mulú tjalá yupj jis lal. Nin p'iyá tjowelepj wa Moisés popel sin 'yüsa lajay.

—¿Tsjan pjucj lojá impuesto jaylaj jat'anquepj jis lal, malala nyuca lajay jis lal wa? —nin la tjiü'iy yupj.

³¹Jesús jis wala tjevele:

—'Ücj jisas ma jisas doctor. Malala jisas doctor jisas yupj. Napj doctor jinwá malala lajay jis lal. ³²Napj niná nin lejaj Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes. Napj velé Dios jos yupj 'üsüs ca la mijicj quinam jupj jos jin. La p'a wa 'üsüs lajay quinam, napj ma nin velé yupj jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casa lajay püna tapatja jis lal.

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³Nin mpes yupj tjowelepj jupj lal, yupj fariseopan nepenowá, Moisés popel sin 'yüsa lajay nepenowá. Yupj tjowelepj:

—Juan discipulopan la pülücj ma jalá, quelel javelepj p'in Dios lal. Nin p'iyá lajay fariseopan jis discipulopan. ¿Tsjan mpes jipj discipulopan lovin jalá, lovin myü'üñ?

³⁴Jesús tjevele jupj discipulopan ma nin lajaytsja custjay. P'a jyawca na ca nin la mijicj. Ninana tjevelá:

—Yom judío woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coñ jupj. Pajal 'ücj jisas jatja, jalá wa yupj. Nin p'iyá napj discipulopan jis lal. Napj yupj jis lal pü'üs quinam. 'Ücj javelepj napj lal, mpes 'ücj jalá. ³⁵P'a jyawca na, p'a casa ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililiñ. Leñ ca nsem napj. Nin tepyala na, napj discipulopan ma ca nlajacj nenéyawa, ca mvelecj p'in Dios lal.

³⁶Parábola tjevele Jesús sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tjiji tsjan mpes jupj lal japon ma polel nin p'iyá lajay püna tapatja la tjajay jinwá. Ninana Jesús tjevelá:

—Nin p'iyá nun nusin quip seyasa to'á na, nusin quip seyasa ma cüemá nusin quip pül way po pwi'tjij mpes. Nin lojí, malala se palá manas. Seyasa way la tücüeme nsem; ma'ajapj malala wa nsem. Pülül po pwi'tjij ma yuwal justa nsem pülül pül lal. ³⁷Nin p'iyá wa judiopan uva 'üsú seyasa jatatj na. Uva 'üsú seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pül mo'ó. Nin lajay, pjoloc' pül ca ma'apcas 'üsú myolca mpes. Tje'yapta na, uva 'üsú ca jus ncocom. Pjoloc' malala mpalas wa.

³⁸Más 'ücj uva 'üsú seyasa pjoloc' seyasa mo'ó ca mo'o nt'ucj. ³⁹Nepénowa uva 'üsú pül tjimyü'üñ lovin. Seyasa ma jisas yupj. Nin lovin. Yupj javelepj pül way po 'üsüs —nin tjevele Jesús.

Jesús 'ücj jyü'ta wa sábado na.

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6Sábado pjaní Jesús trigo lejeñ culupwen nipj tjemey jupj discipulopan jis lal. Sábado ts'ac' niná judiopan ma tsji' lajay. Jesús discipulopan trigo nepénowa sey jat'anqueptsja, tjulujun, tjalá. ('Ücstja niná nin la tjajay yupj ne'aj. Jümücj tjelyawuñ na, 'ücj p'a sine popé tjalá yupj.) ²Mop'in fariseopan

nepénowa ma jisastsja nin la tjajay sábadó na. Tjowelepj:

—¿Tsjan pjućj nin lojí? Dios Popel vele ma polel t'yanacj sábadó na, ts'ac' niná ma tsji' lijicj.

³ Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele David la tjiá pa-jal púna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan jis jepa waytsja. 'Üsüstsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoñ wa, vecj tecya'liñ wa yupj. ⁴ Mpes jupj wama tjemey Dios wo mo'ó; ne'aj pan nt'ya, tjelyaja. Jis tje'yaya wa niyom cus tocoñ. Pan niná israelpan tja'ayapj Dios mpes. Dios Popel tjevele sacerdotepan p'in 'ücj jalá pan niná. P'a witjacj ma polel jalá yupj. David sacerdote tuluctsja; newa nin Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes.

⁵ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tje-jyamá. Napj 'ücj jyütütj tsjan 'ücj jis la jay sábadó na, ts'ac' ma tsji' lijicj na.

Jesús tji'yü'sa la tjií sábadó na.

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ P'a sábadó na, Jesús wama tjemey judiopian 'a si mulú nt'a. Sin tji'yüsa lis tjií. Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos li'inyampe c'a. Ma polel le páctatsja jupj.

⁷ Niyom p'a wa ne'aj tjátja wa, Moisés popel sin 'yüsa lajay nepenowá, fariseopan nepenowá. Pajal jus tjunuc Jesús, quelel januctsja ncu 'yü'sa la mijis sábadó na, ts'ac' niná ma tsji' lajay yupj. Po jisastsja Jesús ca malala la mijis, mpes ca 'ücj jat' mvelecj Jesús malala.

⁸ Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Jupj tjevele yom mos ma polel le pacta lal:

—Jin tjiíyünsa. Culupwen nt'a was jipj.

Mpes yom jas tjiíyünsa, culupwen nt'a tjac', toñca jupj. ⁹ Jesús tjevele wa niyom ne'aj tjátja jis lal:

—Napj nu la 'yüy cana más 'ücj lejay sábadó na, ts'ac' niná ma tsji' lijicj. ¿Ncu más 'ücj 'üsüs lejay, ncu más 'ücj malala lejay? ¿Ncu más 'ücj se p'acj 'ücj la püt'üs jupj, ncu más 'ücj 'yünan jupj?

¹⁰ Jesús pjü yus tjiñyuca na, mos ma polel le pacta lal tjevele:

—Myas la tepyacta.

Mpes mos la tepyacta quinam. Mos tji'yü'sa jupj. ¹¹ Niyom ne'aj tjátja pajal ts'a tji'in. Yuwá tjowelepj 'oyñ nyuca malala la qjuíicj Jesús lal.

Jesús niyom dóceya lis t'ya, tsji' la mijicj jupj mpes.

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² P'a jawas Jesús joc' mo'o tjemey la veles Dios lal. Newa püste cus tüpwes Dios lal tjevele jupj. ¹³ Tjejyawca na, jupj discipulopan jis lal tjevele ncul. Yupj sin popé dóceya lis t'ya jupj. Jupj apostolpan waytsja yupj; jupj sin tjejyama tsji' la mijicj jupj mpes. ¹⁴ Jupj apostolpan popa pjaní Simón lotsja. Jesús p'a ló la t'ya jupj locopyaya. Pedro jupj ló la t'ya wa. P'a apóstol Andrés lotsja, Simón tsüipe jupj. Jacobo lotsja pjaní wa. Juan lotsja pjaní wa. Felipe pjaní wa, Bartolomé pjaní wa. ¹⁵ Mateo p'a wa, Tomás p'a wa, Jacobo p'a wa, jupj ne Alfeo jatjam. Simón p'a wa. Simón quelel le palánatsja jepa lal, jepa israelpan sin popa tulucj, ne nin. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa jupj. ¹⁶ Judas p'a wa, jupj ne Jacobo jatjam. Judas Iscariote p'a wa. P'a jawas Judas Iscariote Jesús enemigo tepyala jupj. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjiilil jupj.

Pülücj sin 'yüsa lis tjií Jesús.

(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Jesús jupj apostolpan lis t'ya na, palavin tjemey yupj jis lal. Yumal nt'a toñca jupj. Ne'aj jupj discipulopan pajal pülücj tjátja. P'a wa pajal pülücj tjátja wa. Judea jun ta'á nepé tjiquil,

nepénowa Jerusalén mpe tjiquil. P'a witjacj Tiro nepé tjiquil, pülücj patja mpe. P'a pülücj patja nepé tjiquil wa nepenowá, Sidón ló ne'aj. Tiro, Sidón, pajal cámpatsja. 'Üsú püné ne'aj p'in tapatja yupj. Pjü tjiquil jis la pjac Jesús tjevelá. Tjiquil wa Jesús ca cü'ü'süs lis mijis, yupj malala jisastsja mpes. ¹⁸ Yupj sin popa nepenowá lapanenpan malala lis tjajay lovin. Jesús jis tji'yü'sa lis tjiiji wa yupj. ¹⁹ Jesús po la tjo'otj na, jis tji'yü'sa yupj. Mpes pjü quelel po la 'otsja jupj, pülüctsja pajal. Pjü malala jisas pjü jis tji'yü'sa, Jesús po la tjo'otj na p'in.

**Jesús sin tji'yüsa lis tjiiji tsjan
mpes ca 'ücj jisas nsem.**

(Mateo 5.1-12)

²⁰ Locopyaya Jesús yus tjinyuca jupj discipulopan, tjevele:

“Nun nepénowa pjü cjuwá, mpes pajal 'ücj nujisas nsem.

Dios 'ücj nu jyü'ta cjuwá na.

²¹ Nun nepénowa vecj co'liqué, mpes pajal 'ücj nujisas nsem.

'Üsüs ca nu ma'ayas Dios.

Nun lu puyú na, 'ücj nujisas nsem.

Locopyaya mwi'iqué ca. (Nin ca la mijis Dios.)

²² P'a wa ma jisas nun, ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. Ma jisas nun culá yupj nt'a, nun ncapj coñcó mpes, 'ücj nin. Malala javelepj nun po'ó ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. Javelepj malala nun, nun ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. Napj ne niná Yomen Dios jas tjejamá.

²³ "Ninana lajay na nun jis lal, 'ücj nujisas t'as. Viyá lo tolonó 'ücj nujisas mpes. Po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios tsjun po'ó 'üsüs la tjüj mpes. T'üc' way niná. Nin p'iyá püna canapatjá yupj sin popa p'iyá malala lis tjajay wa profetapan.

²⁴ "Ma ca 'üsüs nsem nepénowa jis lal. Nun nepénowa pülücj to'á. Mpes

malala ca nu mpalas. Po quina way p'in 'ücj nujisas nun.

P'a wa ma ca nu ma'ayas Dios.

²⁵ Malala ca nu mpalas nun nepenowá. Pjü nujisas, pjü to'á quina.

P'a jawas cjuwá ca nsem.

Malala ca nu mpalas nun nepénowa. Wüi'iqué quina.

P'a jawas 'aplijila ca nsem nun pajal. La mpuyucj ca.

²⁶ Pjü 'üsüs nusin javelepj lovin, malala ca nu mpalas. Nin p'iyá püna canapatjá yupj sin popa p'iyá 'üsüs sin tjowelepj la tsuwilpan sin po'ó püná. Profetapan nenem ma t'üc' tjowelepj. Dios mpes tjowelepj tulucj yupj.

**Dios jos cupj quelel la sijicj
cupj qjuis enemigopan.**

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ "Napj najas más 'üsüs la müjij nun yupj jis lal. Nun quelel pjo'oque napj velé, nin velé napj nun jis lal: quelel lis müjij nun jis enemigopan. Nepénowa ma jisas nun, ma nin nujola t'as. Nun ca jis capj mp'a'sá newá. ²⁸ Nepénowa malala javelepj nun sin po'ó ca nacj, yupj jisas ca malala nu mpalas. Nun ma ca nin p'iyá la müjij yupj jis lal. Nun ca mvelé nujisas 'üsüs ca jis mpalas yupj. Yupj javelepj nun malala, ma nin nujola t'as. La moná nun Dios lal jupj ca jis capj mp'a'sas.

²⁹ "La p'a nupjocj pjaní tyüla na, nun ca ma'ayá ma'ajapj tyüla wa. Nusin quip pje'apa tjüi'le, t'ya, nusin quip wampa ca ma'ayá ntji'lim wa. ³⁰ La p'a la mon na nun jis lal, nun ca jis ma'ayá yupj. Nin ca la müjij pjü jis lal. La p'a nun nuts'a'á nt'ya naya, ma ca la moná jupj ma'ayas niná.

³¹ "Tsjan niná nujisas la p'a lajay nun jis lal, nin p'iyá la müjij yupj jis lal. ³² La p'a quelel la nusejay nun ca nacj, mpes nun quelel la sojij wa yupj. Ma quelel la nusejay nun, nun ma wa quelel la sojij

yupj ca nacj. Dios ma ca mwi'im nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. La p'a quelel la sajay yupj, yupj quelel la sajay wa yupj. Dios jos nun más 'üsüs la müjí yupj jis lal. ³³ La p'a 'üsüs lajay nun mpes ca nacj, mpes nun 'üsüs lojí wa yupj mpes. Ma 'üsüs lajay nun mpes, nun ma wa 'üsüs lojí yupj mpes ca nacj. Dios ma ca mwi'im nin nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. Dios jos nun más 'üsüs la müjí yupj jis lal. ³⁴ La p'a nun jis lal le moná ca nacj. Nun 'oyá jupj la tjemyoná, newa nujola p'a jawasa jupj t'e'éncatsja ca nca'as, ma'ayas. Dios ma ca mwi'im nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. La p'a yupj jis lal le monana, yupj ja'ayapj wa. Yola p'a jawasa jupj t'e'éncatsja ca nca'as, ma'ayas jupj. Dios jos nun más 'üsüs lojí yupj jis lal.

³⁵ "Quelel lis müjí nun jis enemigopan. Jis capj mp'a'sá p'a wa. La mon na, jis ma'ayá nun. Ma nujola t'as p'a jawasa yupj natj ca nca'acj, ma'ayacj. Nin lojí na, po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios jupj pü'ü nt'a. Dios más püné pjü jis lal. Nin lojí na, Nupopay Dios jinwá lojí nun. Jupj jat-jampan nun, jupj jucucuspan nun. Jupj 'üsüs la siji wa malala lajay. Nepénowa ma wi'ín jupj se 'aya mpes, newa 'üsüs la siji wa jupj. ³⁶ Malala se palá na, nun jis Papay Dios quelel jis capj p'ya'sa. Nin p'iyá 'üsüs la müjí nun.

Dios jos ma welé la p'a malala.

(Mateo 7.1-5)

³⁷ "Po ma tjowelé la p'a malala. Nun welé la p'a malala, Dios ca mveles nun p'in malala wa. Po ma tjowelé p'a po'ó más 'ücj Dios ca cus ntülüs. Nun nin welé, Dios ca mveles más 'ücj jupj ca nucopj ntülüs wa nun. Perdonar la müjí p'in la p'a malala nyuca la tjiji, ne Dios ca perdonar la numijis wa nun.

³⁸ "Tja'ayá p'a wa jos, ne Dios ca nu ma'ayas. Yom 'üsüs 'yaya jinwá ca ma'ayas. Quiliyú pit'a. Tipit'a na, mo'o

t'a liji. Nin la tjiji na, syolsol, niswa pit'a, palá soca nas. Nin jin ca nu ma'ayas Dios. Nun p'a wa 'oyá jinwá, nin jinwá ca nu ma'ayas Dios", nin tjevele Jesús.

Ma sin 'yüsa, ma polel sin 'yüsa lajay.

³⁹ Jesús parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji niswá. Ninana tjevelá: "Yom jun tulucj ma polel cyacaná yom p'a jun tulucj wa. Nin la qjuijis, manas ts'entuna mo'o palá jis ntüncüs ca. Nin p'iyá nun jilal. ⁴⁰ Si 'üsü püné tulucj jupj jas tji'yüsa la tjiji lal. 'Üsüs jas tji'yüsa na, yuwal nsem jupj jas tji'yüsa la tjiji lal la p'in. Nin lovin", tjevele Jesús.

Nun malala lojí, ma polel sin 'yüsa lojí 'oyn nyuca ca 'üsüs la mijicj la p'a wa.

⁴¹ Jesús tjevele wa: "¿Tsjan pjucj jele jetjam malala liji, newa ma jele más malala lejaj jipj jupj lal? Nin p'iyá niná, tsjan tsjicj way jetjam junma tjeയാca nyuc; yo püné jipj jinma tjeയാca ma nyuc. ⁴² Jetjam lal velen: 'Natjam, najas jipj ca ma'ayan napj ca pje'á la nts'i tsjan tsjicj way jinma tjeയാca'. Jipj ma nyuc yo püné jipj jin mo'ó. Nin p'iyá lejaj jipj. Jipj pajal malala, niná nin lejaj mpes. Jipj malala wa, la p'a malala jinwá. Mya 'üsüs ca jipj. Po ma malala la mijin quinam, püna la tjeയാca jinwá. Locopyaya ca jus nlayen 'onin ca cus mp'a'san p'a", nin tjevele Jesús.

'Üsüs witjacj 'üsüs lajay, 'üsüs wa javelepj.

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Jesús p'a wa sin tji'yüsa lis tjiji. Tjevele: "Yo wolas 'ücj la las, ma ca wolas malala mvalas. Jupj wolas malala, ma ca nepénowa 'ücj la las mvalas jupj. ⁴⁴ Nun nucú na wolas velañ, nun jus nlayé ncu 'ücj la las jupj wolas. Nun solejé tunun mwicj ma higo vyala. Jül ma 'anpüpj vyala jupj. ⁴⁵ Nin p'iyá gente jis lal. Yom 'üsüs, 'üsüs wa jola. Nin mpes

vele wa 'üsüs way. Yom malala, malala jola jupj. Nin mpes jupj vele wa malala. Nun nujola, niná p'in welé. Nin p'iyá pjü way jis lal", nin tjevele Jesús.

**Jesús tjijyü'ta jin lijicj na,
'üsüs nsem cupj quuilal.**

(Mateo 7.24-27)

⁴⁶ Jesús tjevele wa yupj jis lal: "¿Tsjan mpes nun welé napj nun jis Jepa, mop'in ma lojí napj jyütütj? Napj jyütütj ma lojí, nun jis Jepa tulucj napj. ⁴⁷ Nasa ca mvelé 'oyñ nyuca liji napj jyütütj jin liji. Napj nt'a jac' jupj, pjoca napj velé. Pjoca na, nin liji napj vele. ⁴⁸ Jupj yom wo 'üsüs jas tjijyünsa jinwá. Pajal campwila tsjomis tyoca mwalá way p'in, pwen já'asa nas tyoca jupj. Yo t'ol pe casá lejeñ la tjiji. Locopyaya wosis tjecyawaja, 'ücj la tjiji. T'üc' la tjiji na, 'üsü püné t'yüna, pajal yümücj wo nt'a palá tjac' 'üsüs. Newa ma si cüts'itsja wosis, 'üsüs tónicatsja mpes. Nin p'iyá 'üsüs pü'ü napj jyütütj jin liji.

⁴⁹ "Yom p'a wa pjoca wa napj velé ca nacj, jupj ma liji napj jyütütj jin. P'a yom wo jas tjijyünsa jinwá jupj. Ma tsjomis tyoca. 'Amá casá jas tjijyünsa jupj la p'in. Locopyaya wosis tecyawaja. T'üc' la tjiji na, 'üsü püné t'yüna, pajal yümücj wo nt'a palá tjac' 'üsüs. Leñ way tyüla wosis. Jas tüpwes malala tepyala wosis. Nin p'iyá malala pyala niná, jupj ma liji napj jyütütj jin."

Campa mpe tji'yü'sa la tjiji Jesús.

(Mateo 8.5-13)

7 Jesús pjü tjevele yupj jis la pjac. T'üc' tjevele na, Capernaum nt'a tjemey jupj. ² Ne'aj jepa militar tüpü'ü. Israelpan popa tuluctsja jupj. Romano militar waytsja jupj. Jépatsja jupj niyom cien jis lal. Jupj mozo malala jostsja pajal, nasa quelel pé'etsja jupj. Jepa militar pajal quelel lñjitsja jupj jomozo. ³ La p'a wa

jupj wola tjowelepj Jesús 'ücj 'yü'sa liji. Mpes jupj sin tjejyama niyom nepénowa Jesús nt'a. Niyom nenem israelpan noypan waytsja yupj. Jepa militar sin tjejyama yupj, jis la mon Jesús ncuwim, jupj jomozo 'yü'sa la mijis.

⁴ Ne'as tjil na Jesús nt'a, pajal la tjomon Jesús lal, jupj ca cus mp'a'sas. Tjowelepj:

—Jepa militar po 'üsüs jupj, mpes ca nin la mijin jupj mpes. ⁵ Israelpan popa tulucj jupj, mop'in po quelel la qjuisiji cupj. Qjuis wa 'a qjuisí mulú nt'a jas tji-jyünsa jupj.

⁶ Jesús tjemey yupj jis lal. Ne'aj way p'in tjemey na, jepa militar wo nt'a, jepa militar jomicapan p'a witjacj sin tjejyama Jesús nt'a. Jupj mpes tjowelepj:

—Nejepa, ma najas pajal costa nsem jipj mpes. Pajal 'üsüs way jipj. Napj 'üsüs tulucj. Más 'ücj ma nawá mo'ó cuy jipj.

⁷ Nin mpes wa ma tjacuwis napj jipj nt'a. Napj nin nola 'üsüs tulucj napj. Najas jipj ca müjü'tün la 'üsüs jupj la p'in, ne ca cü'üsüs napj namozo. ⁸ Napj selé jipj 'ücj jyütütj. Nin p'iyá napj nejepa ni jütüta. Napj lejay jupj vele jin. Napj jyütütj wa niyom militar nepénowa. Pjaní lal velé jutja, mpes jama. P'a lal velé was, mpes jac'. Namozo lal velé nin la mijis, mpes nin liji —nin tjevele jepa militar.

⁹ Jesús nin tjapjaca na, jupj jólatsja pajal 'üsüs tjevele jepa militar. Pajal pülücj cus tocoñ jupj tjuwine nt'a. Jupj la nujuya, tjevele yupj jis lal:

—Pajal 'üsüs pyona jupj, jupj ne israelpan popa tulucj. Lovin ma tjinyuc israelpan popa pjaní más 'üsüs way tepyona jupj lal. T'üc' way niná —tjevele Jesús.

¹⁰ Tjil niyom nenem jepa militar sin tjejyamá. Jepa militar wo mo'ó tjil na, jupj jomozo 'ücj já'asa jus tjunuc. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj campa mpe. Jupj tji-jyü'ta mpes p'in tji'yü'sa jupj.

**Jesús yom tepe'á jas tjiyyünsa,
mpes niswa tüpü'ü jupj.**

¹¹ Locopyaya p'a nt'a pülücj patja nt'a tjemey Jesús. Naín ló ne'aj. Jupj discipulopan cus tocoñ, la p'a pajal pülücj cus tocoñ wa. ¹² Naín t'asiyú tjuwücj tóñcatsja. Ne'as tjiil na, tjuwücj jun vilicj nt'a, yom tepe'e pje'á jacumantsja la toc tjinyuca Jesús. Yom tepe'á, jupj pjaní jamay jatjam waytsja. Jupj jamay voyum tepe'e wa jupj püna p'in, mpes malala tepyala quepan pajal. Pülücj cus tocoñ jupj, ne'aj tapatjá sin popé. Jatoc nt'a tjiil. ¹³ Qjuis Jepa Jesús yom jamay jus tjinyuca na, pajal jólatsja malala tepyala mpes. Yom jamay lal tjevele:

—Po ma la tipiya.

(Jesús seletsja 'üsüs ca la mijis, mpes nin tjevele.)

¹⁴ Jesús cacaste nt'a tjac', cacaste po la tje'yot'a jupj. Niyom cacaste jacumantsja jis tyantaná. Nin la tjajay na, Jesús tjevele tepe'e lal:

—Natjam, jin tjiyyünsa.

¹⁵ Mpes yom tepe'á nyucunú tepyala. Jas tjiyyünsa, tjá'asa quinam, jis wala tjevele wa. Jesús tjevele jamay lal:

—Já'asa quinam jetjam.

¹⁶ Pjü way niná tjunuc pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tjiil, yólatsja jupj pajal püné. 'Üsüs tjowelepj Dios po'ó. Yuwá tjowelepj: “Profeta püné way jupj. Quina israelpan jis capj tje'ya'sa Dios.”

¹⁷ Pjü way Judea mo'o tapatja, pjü sin tji'yüsa Jesús jas tjiyyünsa tepe'á, niswa tüpü'ü. Judea ne'aj p'in tapatja, sin tji'yüsa wa niná.

**Jesús sin tji'yüsa lis tjiil jupj p'iyá
ninana Dios tjevele ca jas majamas.**

(Mateo 11.2-19)

¹⁸ Juan jus nleya wa Jesús jas tjiyyünsa tepe'á, niswa tüpü'ü. Juan bautizar líjitsja püna p'in. Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal nin tepyalá. Tjowelepj wa

jupj lal pjü way Jesús pajal 'üsüs líjitsja. ¹⁹ Juan jupj discipulopan mát'eya jis lal tjevele jis la cuwis, sin tjejyama qjuis Jepa Jesucristo nt'a jis la veles jupj lal. Tjevele ca nin la veles: “¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?” ²⁰ Mpes Juan discipulopan Jesús nt'a tjiil. Ne'as tjiil na, tjowelepj:

—Juan el Bautista qjuisin tjejyama jipj nt'a. Tjevele ca nin mvelecj: ¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?

²¹ Yupj ne'aj tjatja na, pülücj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiil Jesús. Pajal si tsjunú, jis tji'yü'sa la tjiil wa. Lapanenpan malala lis tjajay yupj nepenowá. Jesús jis tji'yü'sa la tjiil wa yupj. Pülücj yun cjuwá 'üsüs januc la tjiil jupj. Juan discipulopan tjunuc Jesús la tjiil. ²² Mpes Jesús tjevele Juan sin tjejyama jis lal:

—Lowa, tjowelé Juan lal nun tjapja'aqué napj nt'a, tjowelé nun tjunucú wa. Yun tulucj 'ücj januc quinam. Ma polel jiltsja 'ücj lyawuñ quinam. Jis p'üy tjamaja jis tji'yü'sa wa quinam. Jis pjats' la topj 'ücj pjyacañ quinam. Tecya'liñ nepenowá sin tjujünsüpj wa 'ücj jis la püt'üs quinam. Napj velé wa t'emel cjuwá jis lal Dios 'üsüs la tjiil yupj mpes. Pjü niná lejay napj, Dios tjevele jin. ²³ Tjowelé wa Juan lal: jupj newa pyona napj mpes, 'ücj jos nsem jupj pajal —nin tjevele Jesús Juan sin tjejyama jis lal.

²⁴ Tjiil niyom nenem. Tjiil na, Jesús tjevele Juan po'ó ne'aj tjatja jis lal. “¿Tsjan mpes tjalawú nun Juan nt'a, jupj wa cjuwá nt'a tüpü'ü na? ¿Tsjan mpes quelel nucutsja jupj? ¿Ncu visyú si lapjüna jinwatsja jupj? ¿Ncu nenéyawa p'a casá jólatsja? Nin tulucj. ²⁵ ¿Tsjan mpes tjalawú jupj nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu 'üsüs sa capyatsja? Nin tulucj. Niyom 'üsüs sin quípetsja pa-

jal pülücj jatatj lovin. Jis wa po 'üsüs yustapj nt'a patja yupj. ²⁶ ¿Tsjan mpes tjalawú Juan nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu profeta quelel nucutsja? Nin. T'üc' way profeta jupj. Más püné jupj p'a profetapan jis lal. ²⁷ Dios Popel tjevele Juan po'ó pajal püna. Dios tjevele Juan jupj jomozo. Tjevele ca jas majamas jupj, ne ca 'ücj la mijis napj cuwistsja mpes. Tjevele Juan ca mveles napj mpes, mpes la p'a ca nus nucucj napj tjacuwis na. Ninama tjevelá:

'Tjapjaca jipj. Namozo se jam, mwalá ca mim jipj lal.

'Ücj la mijis mpes, más 'üsüs ca nsem jipj jay na.'

²⁸ Juan más püné pjü püna tapatja jis lal, quina patja jis lal wa. Nin p'in, pjü way Dios si jütüta sin popé más noypan yupj jupj lal. Nin p'iyá tsjictjacj Dios si jütüta sin popé, más noypan yupj jupj lal", tjevele Jesús.

²⁹ (Pjü tjepjyacañ Jesús tjevelá, pjü tjowelepj 'üsüstsja yupj jis lal Dios si jütütá. Nin p'iyá tjowelepj wa impuesto jat'anquepj. Juan bautizar lis tjiji yupj yas nam. ³⁰ Mop'in fariseopan ma jisastsja Juan bautizar la siji, mpes ma bautizar lis tjiji. Niná Dios jostsja yupj la mijicj ma jisastsja yupj. Nin p'iyatsja Moisés popel sin 'yüsa lajay.)

³¹ Mpes Jesús tjevele: "¿'Oyn nyuca lajay quina patjá? ¿Pjacj jinwá yupj? ³² Tsjictjacj jinwá yupj, pülücj 'a si mulú nt'a. Tsjictjacj nenem ts'a 'in la p'a tsjictjacj jis lal, la p'a ma quelel pjelañ mpes. Mpes yümücj javelepj la p'a jis lal: 'Nun ma quelel pjwelequé fiesta lijicj jinwá. Ma wa quelel pjwelequé tyoquecjinwá. Cupj flauta la tjipjyusacj. ¿Tsjan mpes ma tjüpjwelequé, fiesta nt'a lajay jinwá? Locopyaya pajal tülü way tjenejets'equcej. Pajal 'aplijila jinwá la tjijicj. ¿Tsjan mpes ma la tupuyú, nujamica tepe'e jinwá?' Nin javelepj tsjictjacj, pjelañ na.

³³ "Nin p'iyá javelepj quina patjá Juan lal, napj lal 'ots'ipj. Juan el Bautista tjac' na, la pülücj ve ma tjelyaja. Uva 'üsú lovin ma tjümü'ü jupj. Mpes nun welé: 'Lapanen jupj jos mo'o pü'ü. Nin mpes nin liji jupj.' ³⁴ Locopyaya napj tjacuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ma lejay Juan liji jin. Ve lya napj. Uva 'üsú mü'üs napj. Newa nin malala wa welé napj nin po'ó. Nun welé napj pajal lya lovin. Welé 'üsú mü'üs, ne maná. Nun welé नियom impuesto jata'epj sejamica napj. Malala nyuca lajay sejamica napj, welé nun. Malala welé cupj cjay manas mpes. Nun ma solejé tsjan nujos nun. ³⁵ Cupj cjay manas 'üsüs lijicj. 'Üsüs tepyala Juan la tjiji mpes. 'Üsüs wa tepyala napj la tjejay mpes. Nin mpes ca jus cülayé cupj qjuiyólatsja 'üsüs. Nin lovin 'üsüs lajay jis lal", tjevele Jesús.

Fariseo wo nt'a tjemey Jesús. Quepj pjaní 'üsüs la tjiji Jesús mpes.

³⁶ Yom pjaní Simón lotsja. Jupj fariseo watsja. Jupj tjevele Jesús lal jupj jostsja Jesús ncuwim, nlajas jupj lal. Mpes fariseo wo nt'a tjemey. Tjá'asa, tjelyaja Jesús. ³⁷ Ne'aj p'in, pülücj patja nt'a, quepj tüpü'ü. Pjü salejptsja malala nyuca la tjiji jupj yas nam. Niyom pülücj lal wínetsja jupj. Quepj jus nleya Jesús fariseo wo nt'a já'asatsja, lyájatsja jupj. Nin mpes ne'aj tjemey wa. Botella pajal 'üsüs justa teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro lotsja. Perfume botella jul tóncatsja. ³⁸ Jesús cjüüp'a'a tjemey, toñca quepan, tsjom jyatsja nt'a. La tipiya jupj, quepan. Jesús tsjom jas tji'its'a jun la puyupj lal. Jay ts'üil lal tsjom tjicjyücj. Tsjom po la tje'yot'a jupj wola mpes. Perfume lal jas tjecjyo'la wa. Tjüwüi'ü jupj Dios 'ücj perdonar liji malala nyuca lajay. Nin mpes tjac' jupj Jesús nt'a.

³⁹ Fariseo tjinyuca wa quepj la tjijá. Fariseo p'iyá Jesús lal tjevele ncuwim,

nlajas. Niná tjinyuca na, jólatsja: “Profeta tulucj yom niná. Profeta ca jus nlayes pjacj niná jupj po le 'et'é. Ca jus nlayes malala jupj. Malala nyuca liji quepj niná.”

⁴⁰ Jesús seletsja nin jólatsja jupj, mpes jupj tjevele:

—Simón, napj quelel velé jipj lal.

Fariseo tjevele:

—Mwü.

⁴¹ Mpes Jesús parábola tjevele jupj lal. Jas tji'yüsa la tjiji Dios nasa perdonar la tjiji quepan. Nin mpes quepj pajal quelel liji jupj. Ninana parabolás:

—Yom pjaní t'emel prestar lis tjiji niyom mat'eyá, p'a jawas t'emel ca nca'actsja, jaylaj la mijictsja yupj. Pjaní way quinientos jaylaj ca la mijistsja, ma'ajapj cincuenta way p'in ca jaylaj la mijistsja. ⁴² Mop'in manas jis t'emel cjuwá. Ma polel jaylaj la tjajay. Nin mpes yom tjevele 'ücj lovin t'emel ma jaylaj lajay yupj.

Jesús la tji'yüya fariseo lal:

—¿Cana pajal quelel la mijis yomen?

⁴³ —Más pülücj way leveltsja, más ca quelel la mijis jupj ca nacj —tjevele Simón.

—T'üc' tjevelen jipj —tjevele Jesús.

⁴⁴ Jesús la nujuya, quepj tjinyuca, newa Simón lal tjevele.

—Tjinyuca jipj quepj niná —tjevele jupj—. Jupj pajal quelel la niji. Nin tulucj jipj lal. Jipj ma quelel la nejay. Napj wya mo'ó tjacuwis na, 'üsü ntsjam la patsj ma ntje'an jipj. Quepj niná ntsjam tji'its'a jun la puyupj lal, jay ts'üil lal ntsjam tji'cyücja. ⁴⁵ Jipj ma po la tje'yotj namas. Quepj niná janmacj ntsjam po la tje'yot'a jupj wola mpes nas tjacuwis na, pajal quelel la niji mpes. ⁴⁶ Aceite pjaní jaylaj lal ma nay jas tje'cyolol nay pju'cj. Perfume pülücj jaylaj lal nts-

jam jas tje'cyo'la jupj. ⁴⁷ T'üc' way malala nyuca la tjiji jupj yas nam, la pülücj malala nyuca la tjiji. Ma ca nin nola niswá. Pjü la tjiji, pjü perdonar la tjejay napj. Jupj pajal quelel la niji, mpes ca jus nlayen niná. P'a wa tsjicj way p'in quelel la niji. Nin mpes ca jus nlayen pjaní way p'in perdonar la tjejay jupj.

⁴⁸ Jesús quepj lal tjevele wa:

—Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay. Ma nin nola quinam.

⁴⁹ La p'a Jesús lal tjalá. Yupj yólatsja: “¿Tsjan mpes Jesús 'ücj perdonar liji quepj malala nyuca la tjiji?”

⁵⁰ Jesús tjevele quepj lal:

—Tepyon mpes 'i tji'ü'sa, 'ücj ca cus ncoñcon Dios. 'Üsüs mim.

Nequem nepénowa cus tocoñ Jesús.

8 Locopyaya Jesús tjuwine Galilea mo'ó la veles ne'aj tapatja jilal. Pülücj patja nt'a tjemey, más 'in la' way patja nt'a tjemey 'ots'ipj. Lovin p'a nt'a tjemey jis lal la veles Dios po'ó. Pjü jis walap'a'a tjevele tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios 'üsüs la tjiji mpes. Tjevele Dios ca müjü'tüs nosis casá.

Püna p'in Jesús niyom dóceya lis t'ya, ca yupj tsji' la mijicj jupj mpes. Yupj cus tocoñ Jesús. ² Nequem nepenowá cus tocoñ wa jupj. Jesús tji'yü'sa lis tjiji yupj yas nam malala jisastsja mpes. Lapanenpan nepénowa malala lis tjajay püná. Jis tji'yü'sa lis tjiji wa jupj. Quepj pjaní María lotsja. Magdalá mpe 'eseptsja jupj. Lapanenpan siéteya pje'á la ts'iya Jesús María jos mpe. ³ Quepj p'a wa Juana lotsja. Chuza jats'om waytsja jupj. Chuza Herodes auxiliar waytsja jupj. Quepj p'a wa Susana lotsja. Cus tecyoñca wa. P'a wa nequem pülücj cus tocoñ wa. Yupj yuts'a'á tja'ayapj 'ücj la püt'üs Jesús, 'ücj jis la patj wa Jesús apostolpan dóceya.

**Pülücj pjjacañ Dios tjevelá.
Nepénowa lajay jupj tjevelá,
nepénowa ma nin lajay.**

(Mateo 13.1-23; Marcos 4.1-20)

⁴ Pajal pülücj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Nawa p'a mpe tjiquil p'a wa pülücj patja mpe. Pülücj 'a si mulutsja na, parábola tjevele Jesús, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana Jesús tjevelá: ⁵“Yom setel sine winetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. Mpes sine na, setel nepenowá palá tinca jümücj casá. Mpes palá ta'á tjjatsj setel. Tsipyaya tjalá wa setel niná. ⁶ Setel nepenowá peme casá palá tinca. Tecojo na, ts'its'e tepyala 'üsú pja mpes. ⁷ Setel nepenowá jam nt'a palá tinca. 'A mulú si t'inú. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'inú. ⁸ Setel nepenowá 'amá 'üsüs casá palá tinca. Tecojo, jis t'yüna. Pülücj tjevelañ jupj. Setel pjaní sine popé setel cien tjevelañ”, tjevele Jesús.

Parábola t'üc' tjevele na, yümücj tjevele: “Najas pjü tjjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé”.

⁹ Locopyaya jupj discipulopan la tjü'üy jupj lal tsjan sin 'yüsa lis tjjii parábola mpes. Yupj salejptsja ma setel po'o tjevele jupj.

¹⁰ Jesús jis wala tjevele: “Dios ma se 'aya pjü gente sin 'yüsa 'oyn nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'üsüs niná. P'a jilal parábola mpes sin 'yüsa lejaj la p'in. Mpes t'üc' ca nsem niná: ‘Yupj januc, nawa ma yola se palá tsjan mpes januc niná.

Yupj pjjacañ, mop'in ma sin 'yüsa.’

¹¹ “Ninana nusin 'yüsa lejaj parábola mpes: setel Dios tjevelá jinwá. ¹² Setel nepenowá jümücj casá palá tinca, nepénowa pjjacañ jinwá. Dios tjevele tjjepjacañ jupj. Locopyaya diablo jac', t'e'enca yupj tjjepjacañ. Yo' pe'e liji jupj. Diablo ma jos yupj japon Dios tjevelá. Ma jos yupj ca 'ücj mpatjam Dios lal.

¹³ “Setel peme casá palá tinca, nepénowa pjjacañ jinwá 'ots'ipj. Dios tjevelá pjjacañ na, po 'ücj jisas japon yupj. Mop'in ma lajay Dios jos jin. Tsjutsj ts'üil cjuwá jinwá yupj. Tsjicj way japon la p'in. Locopyaya diablo malala vele yupj jis lal, mpes yupj quelel malala nyuca lajay. Malala nyuca quelel lajay na, ma nin lajay Dios tjevele jin.

¹⁴ “Setel nepenowá jam mo'o palá tinca, nepénowa pjjacañ jinwá 'ots'ipj. Dios tjevele tjjepjacañ. Nawa ma lajay Dios tjevele jin. Pajal nin yola malala pyala mpes. Po jisas t'emel. Po jisas yupj ca 'ücj jisas nsem nosis nt'a. Nin mpes ma 'üsüs lajay yupj, Dios jos jin.

¹⁵ “Setel p'a wa 'amá 'üsüs casá palá tinca, nepénowa pjjacañ jinwá yupj 'ots'ipj. Yupj pjjacañ Dios tjevelá. Ma yo' pe'e. Po 'üsüs witjacj yupj. Ma la tsuwil. Malala pyala na, nawa 'üsüs lajay Dios jos jin. Nin mpes t'üc' lajay Dios tjevele jin”, nin tjevele Jesús Dios Popel pjjacañ mpes.

**Dios jos gente ca sin
mü'üsüs jupj velá.**

(Marcos 4.21-25)

¹⁶ Jesús p'a parábola tjevele yupj jis lal. Ninana tjevelá: “Yom yo je si müjü na, ma tsjo'oy lal jun t'yo'na. Ma cjan 'alá 'yonsa jupj. Campaña si jünsa, mpes pjü wama jiquil pjü 'ücj januc jupj 'owus.

¹⁷ Nin p'iyá Dios ma pjo'na jupj quelel sin 'yüsa liji. Püna ma jis tje'yaya sin la 'üsüs, niná pjü way ca sin mü'üsüs la mijis. Püna ma sin tji'yüsa, niná ca jus nlayecj. Niná 'ücj ca jus nucucj nsem. ¹⁸ Mpes 'in tjjajama 'üsüs tjjapja'aque Dios velá. Nun quelel nusin 'yüsa, p'a wa ca nusin mü'üsüs la mijis jupj. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa. Pjjacañ p'in. Mpes ma ca polel sin 'yüsa Dios mpes. Sey c'a ca la mijis jupj. Yupj yola

yupj sin 'yüsa Dios mpes, sin 'yüsa tulucj yupj”, nin tjevele Jesús.

**Jesús pajal quelel liji
Dios jos jin lajay.**

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Jesús jamay tjac' jus la nuc, jüpülücpan tjiquil wa jupj nt'a. Mop'in ma polel ne'as tjil Jesús nt'a, pülücj tantan tjatja mpes. ²⁰ Nin mpes ne'aj tjatja sin popa pjaní tjevele jupj lal:

—Jemay pje'á toñca, pyülücpan pje'á lejeñ wa yupj. Quelel jis januc yupj.

²¹ Jesús jupj wola tjevele:

—La p'a wa namay jinwá yupj napj lal, mpülücpan jinwá yupj napj lal. Yupj pjy-acañ Dios velá, lajay wa jupj vele jin — nin tjevele Jesús.

Jesús tjijyü'ta lüpjú, 'üsú püné 'ots'ipj.

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² P'a jyawca na, barco wama tjemey Jesús jupj discipulopan jis lal. Tjevele yupj jis lal:

—Mas 'üsú püné na'aj po'ó.

Mpes tjil. Pajal la püné, pajal campwila waytsja 'üsüs. ²³ Tjil na 'üsú casá, tüpü'ü, tjejyá Jesús barco mo'ó. Tjejyá na, pajal jas tjelyapjünü lüpjüs 'üsú püné nt'a. 'Üsú la tjepjetpjets'é mpes 'üsú wama tjemey barco mo'ó, mo'o ca mpit'as. Nasa quelel pwila jama barcas. ²⁴ Mpes jupj discipulopan jupj nt'a tjil, jas tiquilquil, tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis Jepa, qjuis qjues nt'ancam.

Jesús tsyülümú, jis capj tjeve'le lüpjú, 'üsú 'ots'ipj. Mpes lüpjú 'üt'ün nasa tepyala. Nin p'iyá 'üsú tji'yü'sa quinam. ²⁵ Discipulopan jis lal tjevele Jesús:

—¿Tsjan mpes ma poné napj ca nucopj mp'acj?

Lacj tjeypaj yupj. Pajal yólatsja Jesús la tjiji mpes. Yuwá tjowelepj: “T'üc' way yom niná pasal püné way. 'Üc' si jütüta

lüpjú, 'üsú püné 'ots'ipj, ne nin lajay jupj jyü'ta jin.”

Jesús pje'á lis ts'iya lapanenpan.

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Locopyaya 'üsú na'aj po'ó tjil, Gadara mo'ó. Gadara 'üsú na'aj po'ó Galilea lal. ²⁷ Barco mpe pje'á tjemey Jesús. 'Amá casá toñca naya, yom tjac' pülücj patja nepé la nüjüsü Jesús. Lapanenpan tapatja yom jos mo'ó, tjüjütütj jupj. Püs way jas pjütpjüt' tüpü'ü jupj. Ma wo mo'ó tüpü'ü; panteón nt'a tüpü'ü. ²⁸ Jupj Jesús jus tjinyuca na, yümücj la tipiya, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'a. Yümücj tjevele:

—¿Tsjan mpes napj nt'a tjacuy? Jesús jipj. Dios Jatjam jipj. Más püné way Dios pjü jis lal. La 'e mon ma malala la mijin napj lal.

²⁹ Yom jactsja na, Jesús tjijyü'ta ca pje'á mim lapanen yom jos mpe, mpes nin tjevele yomen. Püna la pülücj lapanen pajal malala la tjiji jupj lal, mpes gente ne'aj patja tjamapj jupj. Mos t'asiyú tsupaptsja, tsjom t'asiyú tsupaptsja wa cadena mpes, acero mpes wa. Mop'in tsjan mpes tsupaptsja t'anca jupj, ne lapanen tjemjana jupj wa cjuwá nt'a. ³⁰ Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan lyá jipj?

Yom tjevele:

—'Pülücj' napj nlá.

Lapanenpan pülücj jos mo'o tapatja ne nin. ³¹ Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal jupj ma ca jis müjütüs mal jul pajal campwila mo'ó, lapanenpan jis capj tyüla nt'a. ³² Ne'aj p'in yupj tjelejeñ nt'a malana pülücj tjelyawuñ, tjalá yupj neven nt'a. Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas mal malana jisas mo'ó. Jesús jis tje'yaya nin la mijicj yupj. ³³ Tjil yom jos mpe. Malana jisas mo'o tjil yupj. Nin la t'ajay na, malana pjü ts'equeneñ neven palavin; 'üsú püné mo'o tjil yupj. Jis qjues t'anca, tecya'liñ.

³⁴Malana jajamapj niná tjunuc na, ts'equeneñ yupj. Pülücj patja nt'a t'jowelepj nin tepyalá. Wa pjaní pjaní lejeñ nt'a t'jowelepj wa yupj. ³⁵Mpes pülücj tjil jis la nuc tepyalá. Jesús nt'a tjil. La nyüjüsüñ yomen, 'in lacasana lapanenpan jupj jos mo'o tapatja. Jesús wolap'a'a tjá'asa. Sacapyá quinam jupj, 'ücj jólatsja quinam. Lacj tjeypj yupj nin tepyala mpes. ³⁶P'a witjacj tjunuctsja Jesús tji'yü'sa la tjiji yomen. Mpes t'jowelepj la p'a jis lal 'onin ne yom niná tji'yü'sa quinam. 'In lacasana lapanenpan jupj jos mo'o tapatja. ³⁷Nin mpes pjü Gadara mo'o tapatjá, pjü la tjomon Jesús ca mim yupj nepé. Pajal lacj tjeypj, ne nin la tjomon yupj. Mpes barco wama tjemey Jesús, tjemey niswá Galilea nt'a.

³⁸Custjay ma tjemey na p'in, niná yomen, lapanenpan jupj jos mpe tjil p'iyá, tjevele Jesús lal. La tjemyona Jesús lal jupj ca ma'ayas jupj lal jama. Jesús ma jostsja jupj ca mim quinam. Jesús jupj wo nt'a jas tjejyama, tjevele:

³⁹—Niswa wya nt'a jutja. La p'a jis lal ca mvelen pajal 'üsüs way la tjiji Dios jipj mpes.

Mpes tjemey yomen, la tjiji Jesús tjevele jin. Pjü jis wala tjevele ne'aj pülücj patja nt'a. Tjevele pajal 'üsüs way la tjiji Jesús jupj mpes.

Jesús jas tjiyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tjiji. Quepj püs way malala jos tji'yü'sa la tjiji wa.

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰Jesús 'üsü na'aj po'ó ne'as tjemey na, pülücj 'a jis t'jimyuula ne'aj. Po 'ücj jisastsja Jesús la nyüjüsüñ. Püs way la tjunuc jupj ncuwim. ⁴¹Ne'aj yom tjac' Jairo ló. Jepa waytsja jupj judiopan 'a si mulú nt'a. Jupj wola 'amá 'alá tje'yonsa Jesús wolap'a'á. Pajal la tjemyona Jesús lo cuwis jupj wo nt'a. ⁴²Jupj jucucus nasa quelel pé'etsja ne nin. Jairo popa pjaní waytsja jupj, año dóceya tyá'atsja

jupj quinam. Mpes tjemey Jesús. Tjemey na, pülücj jis capj tocoñ, cus tjeletjatj.

⁴³Ne'aj tjac' wa quepj malala jos. Año dóceya newa 'os tepyálatsja, ma tji'yü'sa. Pjü jupj t'emel jis tje'yaya doctor witjacj, leméliyu jaylacj. Pjü ma polel 'yü'sa la tjajay jupj. ⁴⁴Jupj Jesús cjiüip'a'a tjac' quinam, jas quip po'o velañ po la tje'yot'a. Leñ way tji'yü'sa jupj. 'Os tjapjaja.

⁴⁵Jesús jis la tji'yüya ne'aj lejeñ jis lal: —¿Pjacj nin po la tje'yot'a?

Pjü t'jowelepj ma nin la tjajay yupj. Pedro tjevele:

—Nejepa, pülücj tantan t'asiyü lejeñ jipj nt'a, cyapj jaletjatj. Pülücj jin po la 'otj.

⁴⁶Niswa tjevele Jesús:

—T'üc' way pjaní way nin po la tje'yot'a. Pjaní tji'yü'sa la tjejay jin najastsja napj.

⁴⁷Quepj jus nléyatsja ma polel pjo'na, ne tjac'. Ticyücüyü, pajal lecj tjejá mpes. Jupj wola 'amá 'alá tje'yonsa Jesús wolap'a'á. Pjü jis walap'a'a tjevele tsjan mpes po la tje'yot'a Jesús. Tjevele leñ way tji'yü'sa jupj, po la tje'yot'a na.

⁴⁸Jesús tjevele jupj lal:

—Ncucus, jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejaj, mpes 'i tji'ü'sa jipj. Ma nin jele t'as. 'Üsüs mim quinam jipj.

⁴⁹Newa quepj lal véletsja na, yom tjac' jepa wo mpe, tjevele jepa lal:

—Tepe'e cyucus. Po ma pajal la tjemyona qjuis Jepa lal quinam.

⁵⁰Jesús nin tjapjaca na, Jairo lal tjevele:

—Po ma lecj tjejá. Mponen p'in napj polel cyapj p'yacj ne cü'ü'süs ca jupj. (Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis, mpes nin tjevele.)

⁵¹Wo nt'a tjac' na, Jesús ma jis tje'yaya pjü way wama tjil, cus la coñ. Nepénowa cus tocoñ p'in, Pedro pjaní way, Juan pjaní way, Jacobo p'a wa, tsjicj jamay p'a wa, popay p'a wa. ⁵²La p'a pülücj

pajal yümücj la puyuptsja. 'Aplijlatsja tsjicj tepe'e mpes. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma la tupuyú. Ma tepe'e, tjejyá p'in. (Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis, mpes nin tjevele.)

⁵³Yupj tjuwi'ñ, la tjüpjüts'un Jesús. Salejeptsja t'üc' way tepe'e tsjiquis. ⁵⁴Jesús pjü sin tjejyama tjil yupj. Tsjicj tepe'á mos ntjüi'le, yümücj tjevele:

—Tsjicj, jin tjijyünsa.

⁵⁵Mpes jupj cjües tjac' niswá quinam. Leñ way jas tjijyünsa, nyucunú tepyala. Jesús jis tjijyü'ta lo 'ayas lo las tsjiquis. ⁵⁶Tsjicj jamay, popay po yólatsja Jesús 'üsüs la tjiji mpes, mop'in nin Jesús jis tjijyü'ta ma jis la veles p'a jis lal ninana tepyalá.

Niyom dóceya sin tjejyama Jesús, tsji' la mijicj Dios mpes.

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 Jesús 'a jis tjimyula lis tjiji jupj discipulopan dóceya. Jis tje'yaya 'ücj pje'á la ts'i pjü lapanenpan. Jis tje'yaya wa 'ücj si 'ü'sa lis mijicj malala jisas. ²Nin la tjiji na, sin tjejyama jis la veles pülücj jis walap'a'á Dios mpes. Jis tjijyü'ta ca nin mvelecj 'onin si jütüta Dios. Sin tjejyama malala jisas la 'ü'süs lis mijicj 'ots'ipj. ³Ninana Jesús tjevele yupj jis lal: “Nun nasa lowú tsji' lojí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujos mpes. Po ma tjacaj t'o, 'opopa ma t'o wa, ve ma t'o wa, t'emel ma t'o wa. Ma wa ca má't'eya nsem nusin quip. ⁴Wa pjaní nt'a ja'ayapj nu la püt'üs nun, janmacj jupj wo nt'a mpatjaqué yupj patja nepé lowú nas.

⁵”Nepénowa ma ca jisas nsem nun tju-culá. Ma ca jisas nsem nun welé napj mpes. Nenéyawa nin ca nsem pülücj patja nt'a. Mpes lowa yupj mpe. Lowú na, nun jis tsjam sin tjowowojó, ca palá ntüncüs pjüpjüs. Nin mpes ca sin

mü'üsüs la müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam”, nin tjevele Jesús niyom jupj sin tjejyama jis lal. ⁶Mpes tjil niyom dóceya. 'A mulú patja nt'a tjelyawüñ. T'üc' tjowelepj na, p'a nt'a tjil lovin. Newa pülücj jis walap'a'a tjowelepj tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios la tjiji mpes. Malala jisas jis tji'yü'sa lis tjajay wa yupj.

Judiopan jis jepa ma seletsja pjacj ne Jesús.

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷Herodes tja pjaca wa Jesús la tjiji po'ó. Tjapjaca wa jupj apostolpan la tja-jay po'ó. Herodes jepa waytsja Galilea nt'a. Pajal lapj jólatsja jupj tja pjaca mpes. Ma seletsja jupj pjacj ne Jesús. Nepénowa javeleptsja Jesús ne Juan el Bautista. Juan tepe'e püna p'in. Yupj tjowelepj Juan jas tjijyünsa, niswa pú'ütsja. ⁸Nepénowa javeleptsja Jesús ne Elías. Elías profeta püné püna tüpü'ü jupj. Nepénowa javeleptsja p'a profeta Jesús. Tjowelepj jupj püna tepe'e, jas tjijyünsa, niswa pü'ü p'in jupj.

⁹Herodes ma tepyona yupj tjowelepj. Tjevele: “Juan tulucj jupj. Juan mwen taná tjejyocj, tji'yünan jupj. ¿Pjacj niná? Jupj ne pajal 'üsüs liji mpes javelepj.” Herodes po quelel nyúcatsja Jesús.

Jesús pülücj jis tje'yaya tjalá.

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰Apostolpan tjiquil Jesús sin tjejyama mpe. Tjiquil na, Jesús lal tjowelepj tsjan la tjajay yupj. Püna p'in sin tjejyama tsji' la mijicj jupj mpes. Quina Jesús yupj jis lal tjemey Betsaida nt'a, pülücj patja nt'a. Yusapj tjil yupj. ¹¹Mop'in yusapj tuluctsja. Pajal pülücj jus nlay jupj tjemey, mpes jupj nt'a tjil yupj. Jupj 'ücj jos la nüjüsü yupj. Tjevele wa yupj jis lal 'oyñ nyuca jyü'ta Dios. Malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji 'ots'ipj.

¹²T'awaná tepyala, nasa quelel t'yaja. Mpes Jesús apostolpan dóceya tjiquil jupj nt'a, t'jowelepj jupj lal:

—Pjü sin tjejyama, ne'aj ca mal jis wa nepénowa lejeñ nt'a, jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a 'ots'ipj. Ca la mpalacj ca'aj 'ücj ca mpatjam, müjünañ. Ve jaylacj ca la mijicj jis la las yupj. Cjuwá jis wa qui'á.

¹³Jesús jis wala tjevele:

—Nun p'iyá jis ma'ayá nlajacj.

Niyom t'jowelepj:

—Pan cínquiya tya'acj p'in, cjul mát'eya tya'acj p'in. ¿Ncu jyas cupj ca nlaca ve jaylacj la mijicj pjü jis la las?

¹⁴Niyom pajal pülücj, sey cinco mil ne'aj tjatja ne nin. Más 'in pülücj waytsja ca nacj, más 'in la' way ca nacj. Pülücj pajal. Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Jis müjü'tú majatjum pjü. Cincuenta cincuenta 'a mulú ca majatjum yupj. 'Ücj nepénowa más 'in pülücj 'a mulú jatja, nepénowa más 'in la' way jatja yupj — tjevele Jesús.

¹⁵Discipulopan nin la tjajay. Jis tjüjütütj pjü majatjum, mpes tjatja yupj.

¹⁶Jesús pan cínquiya nt'ya, nt'ya wa cjul mat'eyá. Tsjun po'o tjinyuca, tjevele Dios lal tjüwüi' ve tje'yaya mpes. T'ücj tjevele na, la tjelepta taná pansas. Nin p'iyá cjul la tücüeme wa. Jis tje'yaya discipulopan jis la 'ayas ne'aj tjatjá.

¹⁷Yupj pjü way t'ücj tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala yupj. Ma polel pjü tjalá yupj. Yupj ma tjalá, quiliyú mo'o t'olon quinam discipulopan. Quiliyú dóceya tipit'a pan tsjictjacj lal, cjul tsjictjacj lal wa.

Pedro tjevele Dios jas tjejyama Jesús nosis nt'a.

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸P'a jyawca na, Jesús jusapj Dios lal tjevele. Discipulopan ne'aj p'in tjatja jupj nt'a, ne jupj jis la tji'yüya:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas?

¹⁹Yupj jupj wola t'jowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías, püna tüpi'ü p'iyá. P'a wa javelepj profeta p'a wa jipj. Püna 'i tipü'í, jin tji-jyünsün, niswa püt', nin javelepj gentas.

²⁰Jesús nin p'iyá la tji'yüya discipulopan jilal:

—Ne nun ¿pjacj ne napj jin nujola nun?

Pedro wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquecj Dios lal.

²¹Jesús pajal jis tjiyü'ta ma ca nin mv-elecj p'a lal. ²²Tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jos pajal malala ca ma palas napj quinam. Co'müypan ma ca jisas nsem napj. Nin p'iyá sacerdote noypan. Nin p'iyá Moisés popel sin 'yüsa lajay. Ma ca jisas napj yupj. La p'a ca ma 'ü'nacj. Ntjü'ünan tyan, ts'ac' cont'e naya ca nin müjünsú. Ca mpü'üs niswá.

²³Jesús tjevele wa pjü jupj discipulopan jis lal:

—Nun popa quelel ncapj cyoñca, ma ca nin la mijis jupj jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz po'ó ca ma pats'. Malala ca mpalas wa jupj, ncapj cyoñca mpes. Jupj ca jas mü'üsüs napj mpes. Pjü jyawca ca jola nsem 'ücj nsem jupj lal malala pyala jupj lal, ncapj cyoñca mpes. ²⁴Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj napj lal japon tulucj. Yupj ma ca mpatjam Dios lal. Nepénowa nca'liñ napj lal japon mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal. ²⁵Nepénowa pülücj jatatj nosis nt'a, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa 'üsüs tulucj pjü niná, yupj ma polel patja mpes.

²⁶”Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun nu tjemaycas napj mpes, ne

mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Nun nu tjemaycas napj velé mpes, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Niswa cuwis na, pjü ca nucucj pajal püné way napj, Mpapay jinwá. Ncuwis Dios angelpañ jis lal. ²⁷ Nepénowa nun popa ca nucú Dios ca müjütüs nosis nt'a. Custjay ma taca'liqué na p'in, nun ca nucú niná. T'üc' niná —tjevele Jesús.

Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸ Ts'ac' ocho tjejawca na, más 'in pülücj ca nacj, más 'in la' way ca nacj, joc' mo'o tjemey Jesús la veles Dios lal. Pedro lal tjemey, Juan lal tjemey wa, Jacobo lal tjemey wa. ²⁹ Jesús Dios lal véletsja na, jupj wola p'a casá justa tepyala. Jas quip pje tepyala, tjejawca, menmené jinwá. ³⁰ Leñ way niyom mát'eya lay jis tepyala, Moisés pjaní way, Elías ma'ajapj, püna tapatja yupj. ³¹ Jisas jaw yustapj lay jis tepyala yupj, Dios pü'ü nt'a yustapj jinwá. Jesús lal tjowelepj. Tjowelepj 'onin ca mpa'is jupj Jerusalén nt'a. Dios jostsja ca nin mpalas ne quina ca nsem, tjowelepj yupj.

³² Pedro po ja vyatsja. Nin p'iyá niyom p'a wa. Tjjinañ yupj. Jis tsyülümú na, tjunuc Jesús po 'üsüs jas jaw jústatsja. Tjunuc wa niyom mát'eya ne'aj lejeñtsja jupj lal. ³³ Locopyaya niyom mát'eya quelel jiltsja Jesús nepé. Jiltsja na, Pedro Jesús lal tjevele:

—Nejepa, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. Ts'epjel cónt'eya ca sin müjünsüm cupj. Pjaní way jipj mpes ca nsem, pjaní wa Moisés mpes ca nsem, pjaní wa Elías mpes ca nsem.

Pedro molo tjevele jupj. ³⁴ Nin véletsja na, mol lay tepyala, palá tjac' yupj jis capá nt'a. Mol t'asiyú toñca, mpes discipulopan pajal lacj tjeypaj. ³⁵ Mol nepé vele pjactsja. Tjevele: “Niná napj Natjam. Napj la t'ya jupj. Tjapja'aquej jupj

velá.” ³⁶ T'üc' tjevele na, Jesús jusapj toñca tjunuc yupj. Nin tepyala na, discipulopan ma tjowelepj la p'a jis lal yupj tjunuc joc' mo'ó. Yuwá p'in tjowelepj niná.

Jesús más püné lapanenpan jis lal.

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Yaya joc' mpe palavin tjiquil. Palavin tjiquil na, pajal pülücj Jesús nt'a tjiquil la nytjüsüñ. ³⁸ Yom pjaní yupj sin popa yümücj tjevele:

—Po najas jipj ca cus mp'a'san natjam.

Napj mpopa pjaní way jupj. Jusapj way jupj. ³⁹ Lapanen tjüi'le jupj neneyawá. Ntjüi'le na, leñ way li piyú natjam. Jun jyu'ya, pajal cyücüyú wa, mpes lampe p'yoya. Lapanen malala liji jupj lovin. Ma quelel jama jupj. ⁴⁰ Napj la tjemyon jipj discipulopan jis lal yupj ca pje'á la nts'iyacj lapanen. Ma polel nin lajaytsja yupj.

⁴¹ Jesús jis wala tjevele:

—Nun ma poné napj lal. Malala nujola pajal. Pajal püs li nuc nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam.

Tjevele wa yom lal:

—Jetjam lal ncuwim napj nt'a.

⁴² Yom jatjam jactsja na, lapanen palá la ts'iya jupj. Jun jyu'ya, cyücüyú la tjiji. Jesús cus tjeve'le lapanen. Tji'yü'sa la tjiji yom jatjam, niswa tje'yaya popay. ⁴³ Pjü ne'aj po yólatsja pajal 'üsüs la tjiji Jesús. Pajal püné Dios, yólatsja yupj.

Newa nin yólatsja, Jesús pjü way 'üsüs la tjiji mpes. Mop'in nin, jupj tjevele jupj discipulopan jilal:

⁴⁴ —Nusin tjü'üsüs niná napj ca mvelé.

Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la ma jicj yupj jisas jinwá.

⁴⁵ Yupj ma sin tji'yüsa jupj tjevelá. Dios ma jis tje'yaya sin tji'yüsa, mpes nin. Yupj lacj tjeypaj mpes ma quelel la 'üyt-sja jupj tsjan mpes nin tjevele.

Jesús tjevele pjacj más püné nsem.*(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)*

⁴⁶ Discipulopan pajal nin yólatsja cana yupj popé más püné nsem. ⁴⁷ Jesús jus nléyatsja nin yólatsja yupj, mpes tsjicj way teczyumaná, t'empe way tjijyünsa. ⁴⁸ Tjevele yupj jis lal:

—Najas nun ma nujola noypan nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí la p'a jis lal napj mpes. 'Üsüs lojí na tsjicj niná lal, t'üc' way 'üsüs lojí wa napj lal. 'Üsüs lojí na napj lal, t'üc' way 'üsüs lojí wa Dios lal, jupj ne nin tjejyama qui'á. Nin mpes velé nun popé más 'in tsjicj way jin jola jupj p'iyá pjü way jis lal, más püné way jupj p'a lal —nin tjevele Jesús.

**Dios mpes tsji' lajay, pjü
Dios ts'uyupj jis lal tsji' lajay.***(Marcos 9.38-40)*

⁴⁹ Juan tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jus tjinyucucj yom p'a wa lapanenpan pje'á li ts'iyatsja jupj. Jipj lyá tjevele mpes lapanenpan pje'á la ts'iya. Tjevelecj jupj lal ma nin ca la mijis jupj, ma ncuwa popa ne.

⁵⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma müjü'tú jupj ma ca nin la mijis. Jupj p'a casá jola nun lal tulucj, nucopj p'ya'sa p'in jupj —nin tjevele Jesús.

**Jesús ma ts'i tji'ina Samaria
mo'o tapatja jis lal.**

⁵¹ Leñ way Dios quelel myánatsja Jesús tsjun po'ó jupj pü'ü nt'a. Püna p'in Dios tjevele 'ona ca mpalas. Mpes Jesús po quelel jámatsja Jerusalén nt'a. Jostsja ca Dios jos jin mpalas. ⁵² Jesús mwalá sin tjejyama niyom nepenowá Samaria nt'a, pülücj patja nt'a. Quelel 'ücj lajaytsja ne'aj way mpü'üm, majas Jesús jupj discipulopan jis lal. ⁵³ Ma polel nin la tjajay yupj. Samaria mo'o tapatja ma jisastsja ne'aj ncuwim Jesús, Jerusalén nt'a quelel jámatsja mpes. (Samaria mo'o patja ma

jisas Jerusalén mo'o patjá.) ⁵⁴ Jesús discipulopan mat'eyá, Jacobo pjaní way, Juan p'a wa, jus nlay yupj ma jisastsja Jesús ncuwim, mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Qjuis Jepa ¿ncu jyas ncuypj jyü'tücj 'awa palá nyacas tsjun nepé, jis mü'ümüs yupj pjü?

⁵⁵ Nin tjowelepj mpes Jesús la nujuya, yus tjinyuca, jis capj tjeve'le. Malálatsja jupj lal nin la mijicj yupj. Tjevele:

—Nun ma solejé pajal malala welé, niná welé na. ⁵⁶ Napj niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj nosis casá patjá, ca yupj mpatjam Dios lal. Ma najas malala se palá ne ca ma mpatjam Dios lal —nin tjevele Jesús.

Nin tjevele na, p'a nt'a pülücj patja nt'a tjiil yupj.

**Jesús tjevele 'oyn nyuca
'ücj sa coñ jupj.***(Mateo 8.19-22)*

⁵⁷ Jümücj casá jiltsja na, yom pjaní tjevele Jesús lal:

—Napj ca cyapj ncoñ jun ta'á jipj quelel jay nt'a.

⁵⁸ Jesús tjevele costa way cus la coñ jupj. Tjevele:

—Gato selván yupj jis jomwen jul jinañ, tsipyaya yupj jis tsintsil lajay. Nin tulucj napj lal; napj nawá 'a cjuwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

⁵⁹ Jesús tjevele yom p'a wa lal:

—Ncapj teczyoña.

Yom niná tjevele:

—Ntje'aya la nuc mpa'is mpapay p'in. Tepe'e na ca cyapj ncoñ.

⁶⁰ Jesús tjevele ma polel la nuc jupj cus la coñ. Tjevele:

—La p'a wa 'ücj 'amá jis la toc jis pülücj tepe'e na. Yupj p'iyá teca'liñ jinwá, yupj ma japon Dios lal. Jipj ca mim, mvelen pjü jis walap'a'á Dios mpes. Ca mvelen Dios ca yupj jis Jepa nsem quínam.

⁶¹ Yom p'a wa Jesús lal tjevele:

—Nejepa jipj. Cyapj ncoñ p'a jawas. Ntje'aya mis mvelé jum wa nepé mwalá way p'in.

⁶²Jesús tjevele jupj lal:

—Püna la tjejay po jyas custjay, jipj ma polel lejay Dios 'i jütütá. Nin p'iyá jipj le ts'ec na ma cjüipe nyuc jipj. Cjüipe nyuc, jipj ma polel 'üsüs tsji' lejay.

Jesús niyom setenta sin tjejyama tsji' la mijicj Dios mpes.

10 Locopyaya qjuis Jepa Jesucristo niyom p'a wa lis t'ya, tsji' la mijicj Dios mpes. Setenta lis t'ya jupj. Mwalá sin tjejyama yupj jupj quelel jámatsja nt'a. Mat'e mat'e sin tjejyama. Pülücj patja nt'a sin tjejyama. Pjaní pjaní patja nt'a sin tjejyama wa. Jun ta'á jupj quelel jámatsja nt'a sin tjejyama jupj. ²Niyom setenta jis lal tjevele: “Pülücj 'ücj ca cus ncoñcocj Dios, quina ma sa coñ jupj custjay. Pülücj velañ jinwá yupj. Namozopan po pjaní way. Costa way pjü jilal la cuwis yupj. La moná Dios lal mozopan más pülücj ca sin majamas, más pülücj jilal ncul Dios nt'a.

³”Lowa quinam. Nusin tji'yüsa: napj p'iyá nusin jyam malala witjacj nt'a. Napj selé nun ma polel nucopj p'o'sá nun p'iyá. Oveja tsjictjacj jinwá nun. Coyote jinwá ts'a 'in yupj. ⁴Lowú na, po ma t'emel t'o nun. Po ma ve t'o nun. 'Ücj jis la t'as caitas, mop'in caite p'a wa ma ca nt'a. Nujola t'as Dios mpes tsji' lojí. Po ma nu tyantaná nu la lapaná.

⁵”Wo pjaní wama lowú na, lovin mwalá way mvelé: ‘Dios pajal 'üsüs la siji wosis niná nt'a patja jilal, ne yupj ma ca malala nyuca yola ncu ca malala mpalas’. ⁶Ca nacj wa nt'a pü'ü quelel 'üsüs pü'ü Dios lal, mpes jupj ca 'üsüs mpü'üm nun nin tjowelé mpes. Jupj ma quelel 'üsüs pü'ü Dios lal, ma ca nin cüpalas nun tjowelé. Nun p'in ca 'üsüs mpatjaqué custjay. Ma ca malala nyuca nujola nun pjü mpes. ⁷Nun mwalá tjüjü-

naqué nt'a newa müjünaqué. Tjalajá, müsiqué wa yupj nu ja'ayapj. Pjaní tsji' liji na p'a wa mpes, p'a wa ca ma'ayas jupj, tsji' la tjiji jaylacj. Nun tsji' lojí napj mpes. Nin mpes 'ücj nu ja'ayapj yupj. Po ma wosis wosis nlawú la moná müjünaqué ne'aj. Po ma p'a la tjomoná, nasa to'á quinam 'ücj jünaque nt'a.

⁸”Ca nacj pülücj patja nt'a lowú na, yupj ca jisas tjuculá, ca jisas ca nacj nun welé yupj jis lal Dios po'ó. Nin tepyala na, lovin tjalajá yupj nu ja'ayapj. ⁹Ne'aj way ninana ca la müjí Dios mpes tsji' lojí mpes. Malala jisas jis tjü'üsüs lis tjüjü. Ne'aj patja jis lal tjowelé: ‘Dios jyü'ta. Quelel jyü'ta quinam nun nt'a.’ ¹⁰Nenéyawa pülücj patja nt'a tjalawú na, yupj ma ca jisas nsem nun tjuculá, ma ca jisas nsem nun welé yupj jis lal Dios po'ó. Nin tepyala na, jis wa nepé jümücj campalanya lowa. Tjowelé: ¹¹“Üpjü qjuis tsjom pü'ü nun potjaqué popé se wowojocj. Nun ma jisastsja cupj tjevelecj Dios mpes, ne nin la tjijicj. Nusin tji'yüsa niná: Dios jyü'ta. Quelel nu jyütatsja wa nun, nin p'in ma nujostsja.’ Nin ca mvelé nun.

¹²”Yupj ne'aj patja ma jisastsja nun tjowelé Dios mpes, Dios pajal ca jis capj ntülüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala nsem yupj jis lal Sodoma mo'o tapatja jis lal. T'üc' niná”, nin tjevele Jesús.

¹³Tjevele wa pülücj patja nepénowa mpes: “Malala ca nu mpalas, Corazín mo'o potjaqué. Malala wa ca nu mpalas nun, Betsaida mo'o potjaqué. Pajal nola nun mpes. Napj namozopan pajal 'üsüs la tjajay nun nt'a, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nun nujola Tiro mo'o patja pajal malala. Sidón mo'o patja pajal malala, nujola nun. Nun p'in malala. Napj namozopan pajal 'üsüs la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjajay jinwá, yupj püna ca 'aplijila cüpalastsja malala la tjajay mpes. Nasa ca sin 'üciüpaptsja pülül

si tsutsca, nasa 'üpjú sin 'ücjololtsja wa 'aplijila mpes. Yupj nasa quelel la cüjaytsja Dios. ¹⁴Dios pajal ca nucopj ntülüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala nu mpalas Tiro mo'o patja jis lal. Más malala nu mpalas Sidón mo'o patja jis lal. ¹⁵Nin p'iyá velé wa Capernaum nt'a patja jis lal. Nun ma ca nlawú Dios pü'tü nt'a. Tecya'liñ patja nt'a ca nlawú", nin tjevele Jesús pülücj patja nepénowa mpes.

¹⁶Tjevele wa yupj sin tjejyama jis lal: "Nun napj mpes welé. Mpes pjyacañ na nun welé, pjyacañ wa napj velé. Ma jisas nun, ma wa jisas napj. Ma jisas napj, ma wa jisas Dios. Jupj nin tjejyama", nin tjevele Jesús.

Niyom setenta niswa tjiquil.

¹⁷Tjil niyom setenta, Jesús sin tjejyama mpes. Niswá tjiquil na, po 'ücj jisastsja yupj. Tjowelepj:

—Qjuis Jepa, pajal 'üsüs qjuis tepyala tjeleque na. Jipj lyá velecj na, 'üsüs polel lijicj. 'Ücj pje'á li ts'iyacj lapanenpan jipj lyá velecj na.

¹⁸Jesús yupj jis lal tjevele:

—Satanás jepa jupj lapanenpan jis lal. Nun tsji' la tjüj' na napj mpes, napj tjinyuc Satanás palá tjejaca tsjun nepé. Menmené jinwá palá tjejaca. Püné waytsja püná. Malala tepyala jupj quinam. ¹⁹T'üc' way napj la tjejay más püné way nun diablo lal. Qjuis enemigo way jupj. Diablo latsj jinwá jupj, tsjev jinwá jupj. Quelel malala la siji gentas. Mop'in püné tulucj jupj nun jis lal. Napj la tjejay nun 'ücj malala lojí diablo, latsj jay jotsjá jinwá. Diablo polel malala liji, newa ma ca nin nujola t'as. Napj la tjejay nun 'ücj jü'tú ma nin la mijis jupj. Jupj ma polel malala la numijis. ²⁰Nun polel pje'á lo ts'iyá lapanenpan, mop'in nin, ma nin mpes 'ücj nujisas t'as. Nun lovin ca mpatjaqué Dios lal. Nin mpes Dios nun jis lá tepyaca tsjun po'ó. Nin

tepyala mpes 'ücj nujisas t'as nun —nin tjevele Jesús.

'Ücj jostsja Jesús jupj Popay lal.

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹Nin tjevele na, Jesús pajal 'ücj jos tepyala Dios Cjües la tjiji mpes. Jesús tjevele Dios lal: "Mpapay, Jepa pajal püné way jipj tsjun po'ó, nosis casá nin wa. Nepénowa pajal pülücj salejepj jin yola. Pajal sin 'yüsa jin yola. Niná sin 'yüsa tulucj. Jipj ma jis tje'yan sin tji'yüsa niná jipj lejay. La p'a wa tsjictjacj jinwá. Yusapj ma sin 'yüsa. Jipj sin tji'yüsa lis tjejay la p'in, mpes nin salejepj niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs. Jipj jyastsja mpes nin quinam. 'Ücjsja jipj lal", nin tjevele Jesús jupj Popay Dios lal.

²²Jupj tjevele wa: "Mpapay pjü way ntje'aya. Leñ pjacj ca jus cülayes pjacj ne napj. Ma salejepj napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. Leñ pjacj ca jus cülayes pjacj ne napj Mpapay. Napj p'in selé. Napj quelel sin 'yüsa lejay nepenowá. Yupj p'in salejepj pjacj ne napj Mpapay", nin tjevele Jesús.

²³Nin tjevele na, jupj taná tjinyuca, tjevele wa jupj discipulopan jis lal: "Nun nucú quinam, niná püna tjowelepj ca nin mpalas. Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes nun nucú jupj lijá quinam. ²⁴T'üc' way profetapan pülücj püna tapatjá, po quelel januctsja nun nucú, lovin ma tjunuc yupj niná. Po quelel pjyacañtsja nun pjo'oque, lovin ma tjeppjyacañ yupj niná. Nin p'iyatsja jepa noypan pülücj jis lal." Nin tjevele Jesús niyom setenta jis lal, yupj niswa tjiquil na.

Dios jos 'üsüs lijicj pjü jis lal.

²⁵Yom pjaní ne'aj toñca, jupj seletsja Moisés popel. Quelel la 'yüyatsja jupj Jesús lal, mpes ca jus nlayes ncu t'üc' vele Jesús Dios mpes. Yom tjevele Jesús lal:

—¿Tsjan más 'ücj la mejay napj ne Dios la mijis 'ücj mpü'üs lovin jupj lal?

²⁶ Jesús jupj wola tjevele:

—¿Tsjan tepyaca Moisés püná, Dios qjuis tjijyütá? ¿Tsjan mo'o velen jipj Dios Popel mo'ó?

²⁷ Yom Jesús wola tjevele:

—Dios Popel vele jipj 'pajal ca quelel la mijin Dios, jipj Jepa Püné. Pajal ca tsji' la mijin jupj mpes lovin. Ca jupj jos jin la mijin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs. Jupj Popel vele wa jipj ca quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj' —nin tjevele yom niná Jesús lal.

²⁸ Jesús tjevele jupj lal:

—T'üc' tjevelen jipj. Lovin nin la cüjay, 'üsüs ca mpü'üm lovin Dios lal.

²⁹ Yom niná jostsja la p'a ca yola nsem jupj 'üsüs la tji'yüya, mpes tjevele wa Jesús lal:

—Dios jos napj quelel lejay ne'aj patjá. ¿Pjacj ne'aj pü'ü napj lal?

³⁰ Jupj nin la tji'yüya mpes, Jesús jas tji'yüsa la tjiji más 'ücj pjü way jupj wo jin popa jola t'as. Más 'ücj quelel la siji pjü. Ninana Jesús tjevelá:

—Yom israelpan popa palavin tjemey Jericó nt'a. Jerusalén mpe tjemey jupj. Jümücj nt'a pwecapan ntji'liñ jupj. Pjü tepequeñ jupj tya'atsjé, tjat' wa jas quip, jas pjütpjüt' tepyala. Mo'o süp jupj, ne tjil yupj. Nasa way pe'e naya, tjil yupj.

³¹ Yacjaya nepé tjac' wa yom pjaní, sacerdote. Israelpan popa watsja jupj. Ne'aj way quelel jámatsja jupj la p'in. Yom pajal mo'o 'üsüp tjinyuca na, campapj way tjemey jümücj nt'a, tjemey. ³² Locopyaya, p'a wa tjac', yom levita. Israelpan popa watsja jupj. Nenéyawa Dios wo nt'a tsji' la tjiji. Jus tjinyuca wa yom pajal mo'o 'üsüp, ne campapj way tjemey wa jümücj nt'a. ³³ Locopyaya p'a wa nepé tjac', yom Samaria mpe 'esepj jupj, israelpan jis enemigo. Yom pajal mo'o 'üsüp nt'a tjac' jupj. Po jólatsja

malala tepyala mpes. ³⁴ Yom mo'o 'üsüp nt'a tjemey. 'At'anca mo'o tsyuca aceite, vino 'ots'ipj, leméliyu mpes. 'At'anca nt'a tsyu'pa jupj. Soysoy casá tje'yonsa. Wa jinañ nt'a tjemyana jupj, tje'yama jupj. ³⁵ Ya quelel jámatsja jupj, yom Samaria mpe 'esepj. Mpes t'emel c'a mát'eya tje'yaya yomen wa juts'a'á. Pülücj jay-lactsja yupj jis lal t'emel c'a. Tje'yaya na, tjevele: "In tje'yama jupj. Más pülücj jay-lacj pyala jupj jyanam, jaylacj ca la mejay napj, niswa tjacuwis na' —nin tjevele jupj.

Jesús t'üc' tjevele quinam niná tepyala mpes. ³⁶ Jupj tjevele yom Moisés popel seletsja lal:

—Niyom cónt'eya sin popé ¿cana quelel la tjiji yomen niná pwecapan ntji'liñ? ¿Cana quelel la tjiji jupj, ne'aj way pü'ü jinwá? ¿Oyn jele jipj?

³⁷ Yom tjevele:

—Yom cus tjep'ya'sa, niná quelel la tjiji jupj.

Jesús tjevele:

—Nin p'iyá la mijin jipj. Quelel lis mijin pjü, jipj enemigopan 'ots'ipj.

Más 'ücj la pjac Jesús velá.

³⁸ Jesús newa jámatsja discipulopan jis lal. Pülücj patja nt'a tjemey jupj. Ne'aj quepj jostsja Jesús ncuwim jupj wo nt'a sin mü'üsüs lis mijis Dios mpes. Marta lotsja jupj, quepan. ³⁹ Jupj t'olapj María lotsja. María Jesús jun 'asa'á tjá'asa, tjap-jaca qjuis Jepa Jesús jas tji'yüsa la tjiji. ⁴⁰ Marta ma nin la tjiji. Pajal pülücj ljít-sja jupj. Ma polel pjü la qjuijis. Mpes tjemey Jesús nt'a, tjevele:

—Nejepa ¿ncu ma jele nt'alapj ma tsji' liji napj lal? Tjijyü'ta ca ncapj mp'a'sas jupj.

⁴¹ Qjuis Jepa Jesucristo tjevele jupj lal:

—Marta, pajal nin jele jipj, 'apljila jipj pülücj lejay mpes. ⁴² Más 'ücj pjaní n-nam lejay. Tjapjaca napj velé, jin tji'üsüs 'onin ne Dios jipj Jepa nsem. Jipj pyülücj

niná nin liji. Más 'ücj jupj lal si 'üsú Dios vele jin, tsji' liji lal. Jupj jas tji'yüsa ma polel lo ta'es p'ampa.

Jesús sin 'yüsa lis tjiji la veles Dios lal.

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

11 P'a jyawca na, Jesús Dios lal véletsja. Teczyawaja tjevele na, jupj discípulo pjaní tjevele jupj lal:

—Qjuis Jepa, qjuisin mü'üstis la mijin la veles Dios lal. Juan el Bautista sin tji'yüsa lis tjiji jupj discipulopan la veles Dios lal. Qjuisas wa qjuisin 'yüsa la mijin wa ncupj.

² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios lal welé na, nin p'iyá ca mvelé: 'Qjuis Papay, tsjun po'o püt'.

Po qjuisas pjü ca mvelecj jipj pajal 'üsüs. Jipj p'in 'üsüs pjü jis lal.

Qjuisas leñ way Jepa nsem jipj pjü jis lal. ³Qjuisas wa qjuesé 'an qjuis la las pjü jyawca na.

⁴ Malala nyuca la tjijicj,

qjuisas perdonar la qjuesejay.

La p'a malala la qjuisiji na, lovin perdonar lijicj jupj malala la qjuis tjiji.

Qjuis capj tjep'ya'sa wa cupj ma ca quelel malala nyuca la mijicj'

—nin tjevele ca nin mvelecj Dios lal.

⁵ Jesús sin 'yüsa lis tjiji wa Dios quelel 'yaya jupj ts'uyupj la mon. Tjevele:

—Ca nacj nun popa pjaní ca mim püste mo'oya jupj jomica nt'a. Ca mvelles jomica lal: 'Najamica, pan cont'e ma 'en. ⁶Najamica p'a wa campa nepé tjac' quinam. Cjuwá napj tsjan cü'ayá, cülajas jupj.'

⁷Ca nacj jupj jomica ca mveles wa nepé: 'Po ma la tjemiona quinam. Jun t'yolon jun vilicj quinam. Napj nts'uyupj napj lal patja ncjan nt'a. Ma polel nin jyünsú la 'ayas jipj.' ⁸Ca nacj jomica quelel liji mpes 'yaya tulucj. Jupj jomica newa le moná mpes p'in ca ma'ayas jupj. Nin mpes jupj ca jas müjünsüs, ma'ayas jupj. Pjü jos ca ma'ayas. ⁹Mpes nin velé

nun jis lal, newa la moná Dios lal nun, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Ma leñ way nu 'yaya, newa la moná, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Nujisas Dios nucopj mp'a'sas, newa la moná niná Dios lal. Newa lo moná na, jupj ca nin la mijis. ¹⁰Nun lo moná Dios lal, nin ca nt'anqué. Nun lovin p'in lo moná, jupj ca nu ma'ayas. Nun newa lo moná Dios nucopj mp'a'sas, jupj ca nin la mijis nun mpes.

¹¹”Nun ca jus nlayé niná. Nun popa pjaní jatjam tsjicj ve le moná na, ma ca pe ma'ayas jupj. Cjul le moná na, ma ca ma'ayas lotsjim. ¹²Pejey le moná na, ma ca tsjev ma'ayas. ¹³Nunpan malalapan, mop'in solejé 'oyñ nyuca 'üsüs jis ma'ayá nun sin popa tsjictjacj. Nun jis Papay tsjun po'ó, 'üsüs way jupj, malala tulucj. Nin mpes nun ca jus nlayé jupj ca nu ma'ayas jupj Cjües, nun lo moná na —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Dios mpes p'in 'üsüs liji Jesucristo.

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴Jesús pje'á la ts'iya lapanen yom jos mpe. Yom jos mo'o tüpi'ü na, yom ma polel vele la tjiji. Lapanen pje'á tjemey na, yom 'ücj vele tepyala niswá. Pülücj tjunuc niná tepyalá. Yólatsja pajal 'üsüs Jesús nin la tjiji. ¹⁵Nepénowa p'in malala tjowelepj: “Beelzebú se p'a'sa Jesús, mpes 'ücj pje'á li ts'iyá lapanenpan. Beelzebú jepa püné lapanenpan jis lal.”

¹⁶P'a witjacj quelel salejeptsja ncu t'üc' way Dios mpe tjac' Jesús. Ma topon yupj. Mpes jisastsja Jesús ca pajal 'üsüs la mijis gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes quelel sin mü'üstistsja ncu Dios jas tjejyama. ¹⁷Jesús seletsja niná yólatsja yupj. Mpes jupj sin tji'yüsa lis tjiji Dios mpes p'in pajal 'üsüs la tjiji. Jupj tjevele yupj jis lal: “Yuwá nyucunuñ jepa pjaní si jütüta nt'a, ne'aj malala

ca mpalas pajal. Nin p'iyá wa pjaní nt'a. Yuwá nyucunuñ, ma polel 'üsüs patja yupj. Malala ca jis mpalas. ¹⁸Nin p'iyá Satanás lal. Jupj nucunú waytsja yupj mpes p'iyá, jupj enemigopan 'ücj ca malala la qjujicj jupj. Nun welé Beelzebú ncapj p'ya'sa, ne nin mpes 'ücj pje'á lis ts'i lapanenpan. Ma quelel nin la qjujis jupj. ¹⁹Mop'in nin welé nun. Nun welé Beelzebú ncapj p'ya'sa. Nun welé nin mpes 'ücj pje'á li ts'i lapanenpan. Nin tulucj. Nun popa nepenowá pje'á la ts'i wa lapanenpan. ¿Pjacj jis capj p'ya'sa yupj? Yupj p'iyá ca mvelecj malala welé nun pajal. ²⁰Dios ncapj p'ya'sa. Nin mpes 'ücj jyütütj pje'á jil lapanenpan. Jupj ncapj p'ya'sa, nun 'ücj ca nusin la 'üsüs Dios quelel Jepa já'asa quinam nun nt'a.

²¹”Diablo yom jas tjiyocj jinwá jupj. Jupj tya'a tsjan mpes 'ücj lo palan. Pajal mo'o li nucuna ncu jiquil enemigopan. Nin liji, jupj juts'a'á 'ücj jatja. P'a wa ma polel lo cuwis la ta'es jupj juts'a'am. ²²Nin p'in, napj más nin tjiyocj jupj lal, más 'ücj le palan napj jupj lal. T'e'é napj jupj tya'á tsjan mpes 'ücj lo palan, t'e'é wa jupj juts'a'á. Se 'a niyom napj lal tjiqul. Niná napj lejay diablo lal.

²³”Nun ca nujola cüpalas diablo ncapj p'ya'sa tulucj. Jupj ma jos napj lejay, mpes napj ne'enemigo jupj. Jupj ma gente cyuna Dios nt'a, napj lejay jinwá. Jupj liji yupj ma jis la winin Dios nt'a”, nin tjevele Jesús.

Ma Dios lal patja, diablo 'ücj jac' yupj nt'a.

(Mateo 12.43-45)

²⁴P'a wa tjevele Jesús yupj jis lal. Tjevele Dios leñ yupj jisas mo'ó, ca malala jis mpalas. Tjevele: “Lapanen yom jos mpe jama na, 'üsú pja nt'a jama wine. Le palá ca'aj 'ücj ca mpü'üm. Lovin ma si nucú, mpes vele: 'Püna tüpü'üs nt'a ca mis niswá. Yom nt'a ca mis.’ ²⁵Yom nt'a tjemey na, wosis 'üsüs la tjaajpun

jinwá yomen jupj lal. Leñ ne'aj yom jos mo'ó. Dios ma pü'ü jupj jos mo'ó. Mpes wosis pajal 'ücj la tjaaj jinwá jupj lapanen lal. ²⁶Mpes jama lapanen. Lapanenpan p'a wa jis lal jac'. Siete jilal jac'. Más malala yupj mwalá way lal. Pjü yupj yom jos mo'o jil jis la püt'üs. Mpes lo-copyaya más malala pyala yomen püna lal. Püna lapanen pjaní way p'in jupj jos mo'o tüpü'ü”, nin tjevele Jesús.

Dios vele jin lajay ca 'ücj jisas nsem.

²⁷Jesús nin tjevele na, quepj pjaní yümücj tjevele Jesús lal 'in campapé. Pülücj ne'aj tjatja popa waytsja jupj. Jupj jólatsja Jesús tjevele pajal 'üsüs. Mpes tjevele:

—Po 'ücj jos nsem jemay 'i tjimanunu mpes, 'e tje'aya tsots'.

²⁸Jesús jupj wola tjevele:

—P'a casá velé napj. Gente Dios tjevelá pjyacañ, jupj vele jin lajay wa, pajal 'ücj jisas nsem yupj pjü.

Ma japon Dios jas tjejyama Jesús, malala.

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹Más pülücj jun 'asas tjiqul Jesús nt'a. Pülücj waytsja yupj pajal. 'A jis tjiyula ne'aj. Jesús tjevele yupj jis lal: “Nun quina potjaqué malala pajal. Nun lo moná napj 'üsüs la mejay gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs Dios nin tjejyama napj, nin welé nun. Ma ca nin la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios nun nucú mpes. Püna Jonás lal la tjiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. Jonás profeta waytsja püná. ³⁰'Üsüs tepyala Jonás lal mpes Nínive nt'a tapatja salejeptsja Dios jas tjejyama jupj. Lovin ma nin pyala, Jonás lal tepyala jinwá. Nin p'iyá 'üsüs ca ma palas napj, mpes quina patjá ca jus nlayecj Dios nin tjejyama. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

³¹ "P'a wa ca mveles wa nun malala. Pajal püna quepj jepa já'asatsja Sur mo'ó Egipto nt'a. Jupj p'iyá ca nin mveles. Pajal campa mpe tjac' jupj lo pjac Salomón tjevelá. Salomón p'a wa jépatjsja Israel mo'ó pajal püna. Salomón pajal selé waytsja Dios tjevelá. Nin mpes quepj quelel pjócatsja jupj tjevelá. Nin tulucj nun lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Salomón lal. Newa nun ma quelel pjo'oqué napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejawca na, quepj niná ca ntojom nun jis lal Dios wolap'a'á. Ca mveles nun malala. Nun ma quelel pjo'oqué, ne nin.

³² "P'a wa ca mvelecj wa nun malala. Nínive mo'o tapatja topon Jonás tjevelá. 'Aplijila jis tepyala malala la tjajay mpes. Yupj nasa quelel 'üsüs lajaytsja. Nin tulucj nun lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Jonás lal. Newa nun ma poné napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejawca na, Nínive mo'o tapatja ca nliüjün nun jis lal Dios wolap'a'á, ca mvelecj nun malala. Nun ma poné, ne nin", tjevele Jesús yupj jis lal.

Dios jyü'ta jin quelel lajay, yupj ca sin mü'üsüs Dios po'ó.

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios jos yupj sin 'yüsa jupj velá. Tjevele: "Yo je si müjü, ma quiliyú lal jun t'yo'na. Ma 'amá jul mo'o 'yonsa jupj. Campanya si jünsa, mpes la p'a wama jiquil na, jupj 'owa pjü 'ücj jis la nuc. Nin p'iyá liji Dios.

³⁴ Nin p'in, ma pjü sin 'yüsa Dios velá. Nun jis jun jaw jinwá nun jis p'üy mpes. Nun jis jun 'üsüs, jas tüpwes 'üsüs way nucú. Nin p'iyá niná nun 'üsüs nusin 'yüsa na Dios mpes. Nun jis jun malala, jas tüpwes ma nucú. Te toñca p'in nucú. Nin p'iyá niná nun ma nusin 'yüsa na Dios mpes. ³⁵ In tjajama nun t'üc' way

nusin 'yüsa Dios po'ó. ³⁶ Nun t'üc' way nusin 'yüsa Dios po'ó, po 'üsüs. Pjü way ca nusin mü'üsüs. Lámpara mpes tjejawca jinwá ca nsem nun lal", tjevele Jesús.

Malala ca jis mpalas fariseopan, malala la tjajay mpes. Nin p'iyá ca nsem Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal.

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Jesús t'üc' tjevele na, fariseo pjaní Jesús lal tjevele lo winin lo las jupj wo nt'a, lots'ac' culupwen nt'a já'asa na. Mpes tjemey Jesús, 'etjele lo las. ³⁸ Fariseo tjinyuca Jesús ma mos tepe'e quelel lyáajtsja na. Pajal püna Moisés tepyaca más 'ücj jis mas japatsj jalá. Mpes fariseo po jólatsja tsjan mpes ma nin la tjiji Jesús. ³⁹ Mpes qjuis Jepa Jesús tjevele jupj lal:

—Nun fariseopan pülücj lojí la p'a jis la nuc. Nujisas yupj yola nun 'üsüs. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nunpan pocillo te way jinwá. Pocillo pje'á p'in so pü'í jinwá lojí nun. Plato 'ala'á p'in so pü'í jinwá lojí. Wa mo'ó pajal te custjay. Nin p'iyá nun. Lovin 'üsüs lojí la p'a januc na. Newa malala nun t'üc' way. Nun ts'üisiqué pajal. Po quelel malala lojí, ne nin lojí wa niná. ⁴⁰ Ma yola jinwá lojí nun. Dios nun jis p'üy la tjiji. Nun jis qjues la tjiji 'ots'ipj. ⁴¹ Jupj selé tsjan nujola nun. Jupj selé 'üsüs tulucj nun. Mpes 'üsüs nujola t'as nun Dios jos jin. 'Üsüs la müjí jupj jos jin. Jis tje'yayá jis t'emel cjuwá jisas. Nin lojí, pjü salá nsem nun Dios lal. 'Üsüs wa ca nsem nun nujolá.

⁴² "Malala ca nu mpalas nun, fariseopan. Pjü diez popé nun nuts'a'á, pjaní 'oyá Dios mpes. Tsjutsj culantro jinwá 'oyá Dios mpes. P'a wa tsjutsj ajo jinwá 'oyá. P'a siná popé 'oyá wa Dios mpes. 'Ücj wa nin lojí. Malala p'a wa ma lojí. Dios jos 'üsüs lojí p'a jilal. Jos

wa quelel lojí jupj. Ninana ma lojí nun. Jupj jos ca nin la müjí. Niná lojí na, mop'in ca ma'ayá wa nun to'á popé Dios mpes.

⁴³Malala ca nu mpalas nun, fariseopan. Judiopan 'a si mulú nt'a po quelel jotjaqué noypan jatja nt'a. Pülücj lyawuñ nt'a, nujisas la p'a wa 'üsüs javelepj nun lal, yom 'üsüs lal javelepj jinwá.

⁴⁴Malala ca nu mpalas, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Toc patja cruz cjuwá jinwá nun. Cruz cjuwá mpes nenéyawa ne'aj jil ma salelepj tsjan casá jil yupj. Nin p'iyá la p'a yola 'üsüs nun Dios lal. Ma salelepj pajal malala way nun —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

⁴⁵Yom pjaní ne'aj já'asatsja Moisés popel salelepj popa pjaní waytsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nin velen na, qjuis capj velel wa ncupj.

⁴⁶Jesús jupj wola tjevele:

—Nin. Malala ca nu mpalas wa nun, nun pülücj solejé Moisés popel po'ó. La p'a su jü'tú pülücj lajay. Pajal costa way nin lajay nun jü'tú. Nun p'iyá ma nin lojí nun su jü'tú. Jas tüpwes ma lojí nun.

⁴⁷Malala ca nu mpalas. Püna canapatjá nun popa p'iyá jis tjü'ünan profetapan püná. Quina nun 'ücj justa lojí yupj toc, profetapan patja nt'a. Nun nujola 'üsüs lojí, ma 'üsüs lojí nun. ⁴⁸Nun solejé malala la tjajay yupj, püna tapatjá. Yupj la tjajay 'ücj nun jilal. Yupj jis tjü'ünan profetapan. Nun t'üc' lojí yupj la tjajay. Nun 'ücj justa lojí yupj toc, profetapan patja nt'a.

⁴⁹Dios pjü selé jupj. Nin mpes tjevele: 'Profetapan sin majam ca napj yupj nt'a. Apostolpan sin majam wa napj yupj nt'a. Yupj ca la nts'iyacj yupj, yupj patja mpe. P'a nt'a jil na, pje'á la nts'iyacj wa yupj

nepé.' ⁵⁰Püna tapatja nun popa p'iyá jis tjü'ünan profetapan. Yupj mwalá way nin la tjajay. Quina nun nin p'iyá lojí. Nin mpes Dios nucopj ntülüs ca nun pjü mpes, quina patja la tjajay mpes, püna tapatja la tjajay mpes 'ots'ipj. Pjü jis tjü'ünan mpes Dios ca nucopj ntülüs nun.

⁵¹Mwalá way Abel tjü'ünan. Locopyaya pülücj jis tjü'ünan. Judiopan tjü'ünan wa Zacarías. Dios wo wama tepe'e jupj. Mesa Dios ja'ayapj nt'a ne'aj p'in tepe'e jupj. Dios ca jis capj ntülüs quina patjá pjü way mpes. T'üc' niná.

⁵²Malala ca nu mpalas nun nepenowá, pülücj solejé Moisés popel. Dios jis tje'yaya la p'a 'ücj sin 'yüsa jupj po'ó. Jis tje'yaya 'onin ne ca sin mü'üsüs. Nun ma nujisastsja niná. Tjapja'né 'onin ne ca sin mü'üsüs yupj. Nun p'iyá ma nusin tji'yüsa Dios tjevelá, ma wa jis tja'ayá p'a wa sin 'yüsa yupj —tjevele Jesús.

⁵³Nepé tjemey na Jesús, ts'a 'in waytsja pajal Moisés popel sin 'yüsa lajay, fariseopan 'ots'ipj. Po jisastsja Jesús malala cüveles, ne pülücj mpes la tjü'üny jupj. ⁵⁴Po tjepjyacañ ncu malala nyuca tjevele jupj. Po jisastsja jupj malala nyuca cüveles, mpes ca 'ücj jat' mvelecj yupj. Ma quelel lajaytsja jupj.

Malala ma qjuisas p'a wa ca jus nlayecj cupj pyonecj Jesucristo lal.

12 Nin jawas pajal pülücj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Pajal pülücj mpes jis tsjom jay tjajatsj. Pajal pülücj 'a jis tjimyula na, Jesús tjevele discipulopan jis lal. Pjaní quelel véletsja mwalá way p'in. Po jostsja sin 'yúsatsja niná. Ninana tjevelá: "Nujola t'as fariseopan 'üsüs lajay la p'a januc nt'a, mop'in ma t'üc' 'üsüs yupj. Yupj malala lajay ma si nuc, levadura ma si nuc jinwá. Levadura ma si nuc pan püm mo'ó. Yacjaya pansas t'yüna jupj, mpes 'ücj jus cülayes levadura mo'o pü'ütsja

jupj. ²Nin lovin. P'a jyawca la p'a ca jus nlayecj tsjan niná nun poné, ca jus nlayecj nun nujolá. Tsjan cus tüpwijitj, t'apjalén, cus ncjoltses ca. Püna t'apjalén, la p'a ca jus nucucj. ³Te toñica nt'a tjevelén, tjejyawca na ca mpjacam p'a wa. Pjü leñ nt'a la t'jivisan, yümücj ca mvelecj pjü pjyacañ nt'a. Mpes ca mvelé nun p'a lal tsjan niná nun poné, mvelé nun nujolá.

⁴”Ca nacj nepena ca quelel jis mü'ünacj nun, napj mpes poné mpes. Najamicapan, po ma locj tjejá yupj jis lal. Nu t'jü'ünan na, ma polel p'a lajay yupj. ⁵Napj ca nusin 'yüsa la mejay pjacj ne 'ücj locj jeyá: locj tjejá Dios lal. Jupj 'yü'na na, 'ücj wa na'aj li ts'iyá 'awa püné nt'a, malala lajay jis capj tyüla nt'a. ¡Locj tjejá jupj!

⁶”Po ma locj tjejá p'a mpes. Dios jyama nun. Jupj ma ca jo' mpa'is nun mpes. Dios ma jo' pe'e tsipyaya tsjictjacj. Tsipyaya cínquiya veinte centavos jaylacj. Yupj pajal tsjictjacj way nun lal. ⁷Dios selé nol jatja jits'il. Po ma lecj tjejá. Más 'üsüs way jipj tsipyaya pajal pülücj jis lal. T'üc' way ma ca jo' mpa'is jipj mpes.

⁸”Napj velé t'üc'. Nun welé la p'a jis lal nun ncapj coñcó, Dios angelpán jis lal ca mvelé wa napj nucopj cyoñ nun. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁹Nun welé la p'a jis lal nun ma ncapj coñcó, Dios angelpán jis lal ca mvelé wa napj ma nucopj cyoñ nun.

¹⁰”Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Malala javelepj napj nin po'ó, Dios 'ücj perdonar liji yupj. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis yupj. Lovin ca jola nsem malala t'jewelepj mpes.

¹¹”P'a jawas niyom ca ncul, ca nu nt'jiliñ. Nun lal ca mal wosis nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a. Ne'aj jat' mvelecj ca nun po'ó, nun ncapj coñcó mpes. Jepapan jis walap'a'a ca jat' mv-

elecj nun po'ó neneyawá. Jepa auxiliar jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun po'ó neneyawá. Nin lajay na, po ma nin nujola t'as nun tsjan ca mvelé yupj jis lal yupj malala t'jewelepj mpes. ¹²Dios Cjües nusin mü'üsüs ca la mijis tsjan 'ücj jis wala ca mvelé. Mpes po ma locj tjejá nun.”

Más 'ücj ma t'emel pülücj qjuisas.

¹³Yom pjaní pülücj yuwá popa tjevele jupj lal:

—T'jijyü'ta natjam la mitad ma 'es qjuis papay juts'a'á. Tepe'e qjuis papay. Jupj juts'a'á ncupj cuts'a'á quinam.

¹⁴Jesús ma la t'jiji jupj la t'jemyoná. Jupj tjevele:

—¿Tsjan pjucj jele napj jyütütj p'a wa la mitad liji jipj lal? Ma juez jinwá jyütütj napj.

¹⁵Jesús tjevele wa ne'aj t'jatja jis lal:

—'In t'jajama. Po ma t'emel pülücj nujisas t'as. Po ma ts'üisiqué t'as nun. Gente ma nin mpes patja, pülücj jatatj mpes.

¹⁶Parábola mpes sin 'yüsa lis t'jiji quinam niná. Tjevele:

—Yom pjaní t'emel pülücj tyá'atsja jupj. Jupj 'isine nt'a pülücj tjevyala pajal. ¹⁷Mpes nin jólatsja: '¿Tsjan la cüjay? Pülücj tjevelañ mpes cjuwá ca'aj pyajatj tjevyalá.' ¹⁸Mpes jupj tjevele: 'Nin ca la mejay: napj chiquero witjacj sin mojoy ca. Chiquero más noypan ca sin müjün-sü. Noypan mo'o 'ücj ca mpajatj pjü tjevelañ. Pjü napj nats'a'á 'ücj ca mpajatj ne'aj. ¹⁹Ninana ca nola nsem napj: “Pajal pülücj tyatj napj. Año pülücj t'üc' la las nsem, pülücj ne'aj tepyajatj mpes. Ma ca tsji' la mejay quinam napj. Nla ca. Mü'üs ca. 'Ücj najas nsem.” ’ ²⁰Mop'in ma nin tepyala, jupj jólatsja jinwá. Dios tjevele jupj lal: 'Ma jele jin lejay jipj. Yacjaj püste mya pats' ca jipj. Mpes pjü jipj tepyajatj p'a juts'a'á nsem.'

²¹Jesús tjevele:

—Lovin nin ca nsem ninana lajay jis lal. Nosis nt'a pülücj jatatj la p'in. Cjuwá yupj lovin Dios lal, mpes pjü ca ncawajas, tecya'liñ na.

²² Jesús tjevele wa discipulopan jilal:

—Nin mpes nin velé, po ma pajal nujola t'as tsjan ca nlajá 'ücj nu la püt'üs. Po ma pajal lapj nyuca nujola t'as tsjan nusin nqui'pá nun jis pülül, nusin 'yawa lowiqué. ²³ Dios la tjiji nu la püt'üs. Jupj ca nu ma'ayas wa nu lo las. Dios la tjiji nun jis p'üy. Jupj nu ma'ayas wa ca pülül. ²⁴ Nujola t'as sanata po'ó. Yupj ma jasin. Velañ ma jacutj. Cjuwá yupj ca'aj ca mo'onsocj yupj yuts'a'á. Dios se 'aya jis la las yupj. Nin mpes solejé jupj ca nu ma'ayas wa nun nujos. Nun más 'üsüs sanata jilal. Yupj pajal tsjictjacj.

²⁵ "¿Ncu nun más 'in püs way ca mpatjaqué nun, pajal nin nujola mpes? Nin tulucj. ²⁶ Pajal tsjicj way niná Dios lal; nun p'in ma polel nin lojí lovin. ¿Tsjan mpes pajal nin nujola nun pjü nujisas mpes? ²⁷ Nujola t'as tsjutsj ts'ituju po'ó. Ma tsji' lajay yupj. Ma wa sa lul. Newa nin, tsjutsj ts'ituju más 'üsüs yustapj Salomón jas quip lal. Salomón jepa püné waytsja jupj. Jas quip pülücj jaylactsja. 'Üsüs justa jas tücüi'pe. ²⁸ Dios liji pajal 'üsüs yustapj tsjutsjum. Tsjutsj lejeñ ca nacj yacjaj. Ya pwe ca nacj. Nun más 'üsüs tsjutsjum jis lal. Nin mpes ca jus nlayé Dios ca nu ma'ayas wa nusin quip. Nun 'ots'ots' way p'in poné Dios lal.

²⁹ "Po ma pajal nujola t'as tsjan ca nlajá, tsjan ca müsiqué. Po ma lapj nyuca nujola t'as nun. ³⁰ Dios ma jisas nin yola 'oyñ nyuca cüta'acj pjü way yupj jisas. Po ma yupj jinwá nujos t'as. Nun jis Papay Dios selé nujos niná. ³¹ Lovin nujos t'as ca nin la müjí Dios jyü'tá. Nujos t'as pjü ca mponecj jupj lal. Nin lojí, Dios ca nu ma'ayas wa niná nujisas.

Más 'ücj pülücj tya'acj Dios pü'ü nt'a.

(Mateo 6.19-21)

³² Jesús tjevele wa:

—Po ma locj tjejá. Nun pjaní way, mop'in no'oveja jinwá nun. Napj nu jyamá. Nun jis Papay Dios quelel nu 'yaya nun müjü'tú wa jupj lal. 'Ücj jupj lal nin nu 'yaya. ³³ Mpes nun nuts'a'á vender la müjí, t'emel jis tja'ayá jis t'emel cjuwá mpes. Nosis nt'a ca jis ma'ayá nun jis t'emel Dios jos jin. Nin lojí, pülücj ca nta'á Dios pü'ü nt'a. Nun to'á Dios pü'ü nt'a lovin ma ncawajas ca. Ne'aj pwe-capan ma pequeñ, ma wa jalá calatsas. ³⁴ Más 'ücj pülücj to'á Dios pü'ü nt'a. Nun pülücj to'á nt'a, ne'aj pajal 'üsüs ca nsem nun jis lal —nin tjevele Jesucristo.

Más 'ücj Jesús mozopan la nuc patja Jesús jac'.

³⁵ Jesucristo tjevele wa:

—Napj ca mis nun mpe; p'a jawas ca ncuwis. Lovin la ma nucú niswa ca ncuwis. Lovin la müjí nu tjijyütütj. ³⁶ Mozopan jis patrón la nuc jinwá t'as nun. Jis patrón tjemey, tjowaya jinwá napj. Mozopan jis patrón ncuwim, mpes la nuc. Jupj jac' na, ca mveles: 'Jun tjecjyoltse jun vilicj', ne leñ way yupj ca jun ncjoltsecj. ³⁷ Jis patrón tjac' na, mozopan po 'ücj jisas nsem la nuactsja yupj custjay. Po 'ücj jisas nsem yupj newa lajaytsja jupj tjijyü'tá. Nin jinwá la müjí nun. Nun jis patrón la p'a jis patrón jin tulucj. Jupj ca pasal 'üsüs la mijis jupj jomezopan mpes, yupj lajaytsja jupj tjijyü'tá. Jis patrón 'ücj ca la mijis jis ma'ayas jis la las. Jis müjü'tüs ca matatjum yupj. Ncuwim jupj, jis ma'ayas jis la las. Napj tjacuwis na, nin p'iyá ca la mejay napj nun mpes. T'üc' niná.

³⁸ "Nun napj namozopan. Ma solejé 'ona ncuwis napj. Püste culupwen nt'a ncuwis ca nacj. Nasa jyawca na ncuwis ca nacj. Nun newa la nu nucú napj cuwis

na, po 'ücj nujisas nsem nun. ³⁹Nusin tji'yüsa niná: nun ma solejé 'ona ncuwis napj. Nin p'iyá yom ne'aj wo ma seletsja 'ona ncuwim pwequepj, mpes tjejyá, ma tjejyama jupj wo. Tjejyá na, pwequepj tjac', wama tjemey, tüpweca. Ma nin la müjí nun, yom tjejyá jinwá. ⁴⁰Nun la ntjunucú, lovin la tjiúj napj nu tji-
jyütütj. Napj cuwis na, nun ma ca jus nlayé niná jawas jyawca na ncuwis. Nun ca nujola nsem napj ma ca ncuwis cust-
jay —tjevele Jesús.

⁴¹Pedro tjevele Jesús lal:

—Nejepa ¿ncu ncupj p'in qjuisin 'yüsa lejay jipj, parábola niná mpes? ¿Ncu pjü sin 'yüsa lejay wa nin tjevelen mpes?

⁴²Qjuis Jepa Jesús tjevele:

—Niná velé pjü way nomozopan 'üsüs witjacj jis lal.

P'a parábola tjevele wa jupj jupj jomozopan sin po'ó. (Sin tji'yüsa lis tjiji ca 'üsüs tsji' la mijicj jupj mpes, jupj leñ na.) Ninana jupj tjevelá:

—¿Ncu mozopan 'üsüs way nun? Napj ca mvelé mozo 'üsüs way po'ó. Niná mozo la tjiji jupj patrón tjiijyütá. 'Üsüs way si 'üsütsja jupj. Mpes jupj patrón la tjiji mozo niná jepa tepyala la p'a mozopan jis lal. Tjevele ca jis ma'ayas jis ve yupj jalá na. ⁴³Jupj patrón leñ na, jomozo niná newa 'üsüs liji. Jupj patrón wo nt'a tjac' na, ca nucus jupj jomozo pjü la tjiji jupj tjevelá. Nin mpes 'üsüs ca mpalas mozo niná. ⁴⁴Jupj patrón ca mveles mozo niná ca pjü majamas jupj juts'a'á popé. T'üc' niná.

⁴⁵”Mozo ma 'üsüs liji, p'a casá ca nsem jupj lal. Jupj patrón püs way leñ ca nacj. Mpes jupj mozo jola: ‘Napj patrón ma 'ucuy quinam’. Malala liji jupj ca nacj. Si süpü mozopan p'a witjacj, niyom nepenowá, nequem nepenowá. Pajal püné lyaja, pajal püné mü'ü 'ots'ipj. Myona jupj. ⁴⁶P'a jawas ncuwim jupj patrón. Mozo ma li nucú na ca ncuwim jupj. Ma ca jus nlayes jupj ca ncuwim

quinam. Jupj patrón pajal ca cus ntülüs mozo niná, malala la tjiji mpes. Jupj patrón lovin nin liji mozopan malala jis lal, yupj ma la tjajay jupj tjiijyütá. ⁴⁷Jupj mozo seletsja tsjan jostsja jupj patrón. Jupj sin nin ma nin la tjiji, mpes jupj patrón yümücj nsüpüs ca jupj. ⁴⁸Mozo p'a wa ma selé tsjan jos jupj patrón ca nacj. Malala liji wa jupj ca nacj. Malala la tjiji mpes jupj patrón tsjicj way p'in ca cus ntülüs jupj. Tsjicj way p'in ca nsüpüs jupj, ma seletsja mpes. Nin p'iyá Dios lal. Dios pülücj jas tji'yüsa la tjiji jomozá, jos wa jomozo niná pajal 'üsüs tsji' liji jupj mpes. Dios pajal cus tjep'ya'sa jomozo 'ücj tsji' la mijis jupj mpes, Dios jos mozo niná pajal 'üsüs ca tsji' la mijis jupj mpes —nin tjevele Jesús.

Pjü ma ca nin p'iyá yola Jesús po'ó.

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹Jesús tjevele wa:

—Napj tjacuwis la veles pjacj t'üc' nin liji Mpapay Dios jos jin. Napj velé 'awa jinwá ca nsem. Pajal 'ücj najas nsem napj, t'üc' la tjejay nam. ⁵⁰Mpapay jos mwalá way malala ne palá, mpes po najas leñ way ca nin ma palas, jupj jos jin. ⁵¹¿Ncu nujola napj tjacuwis pjü nin p'iyá yola lis mejay nosis nt'a? Nin tulucj. Ca p'a casá yola nsem, napj tjacuwis mpes. (Nepénowa ca mponecj napj lal. Nepénowa ca ma mponecj.) ⁵²Jis wa pjaní nt'a, p'a casá yola nsem nepenowá p'a jilal. Jis wa nt'a cínquiya ne'aj patja, cont'e ca mponecj ca nacj; mat'e ma ca mponecj. Mpes mat'e ca p'a casá yola nsem cont'e jis lal. Nin ca nsem quinam. ⁵³Nenéyawa popay ma ca nin p'iyá jola jatjam lal; jupj jatjam ma ca nin p'iyá jola popay lal. Nenéyawa jamay ma ca nin p'iyá jola jucucus lal; jupj jucucus ma ca nin p'iyá jola jamay lal. Nenéyawa pwisam ma ca nin p'iyá jola jupj nuera lal; jupj nuera ma ca nin p'iyá jola pwisam lal.

**Más 'ücj pjü way Dios lal javelepj
yupj jisas jupj ma ca jola
nsem yupj malala la tjajay.**

(Mateo 16.1-4; 5.25-26; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Jesús tjevele wa pülücj 'a jis tjimyula jilal:

—Mol tjac' na t'yaja mo'ó, nun leñ way welé: 'Nasa majawus ca', ne nin pyala. ⁵⁵ Nin p'iyá lüpjú jac' na sur mpe, nun welé: 'Quina ca pajal ma'awus', ne nin pyala. ⁵⁶ Tsjun po'ó 'üsüs lo palá nucú, nosis 'üsüs lo palá nucú wa, mpes nusin 'yüsa tsjan ca mpalas. ¿Tsjan mpes ma 'üsüs lo palá nucú tsjan pyala quinam, mpes ca nusin mü'üsüs tsjan liji Dios? Nun welé nun quelel nusin 'yüsa Dios po'ó. T'üc' tulucj. Mpes ma nusin 'yüsa tsjan liji Dios quinam nun nt'a.

⁵⁷ "Nujola t'as tsjan más 'ücj Dios lal ca nun la müjí quinam. ⁵⁸ Leñ way la müjí niná. Ma nin lojí, malala ca nsem, niná napj velé jinwá ca nsem. La p'a quelel t'ya vele jipj po'ó jepa lal ca nacj. Nin jele t'as ca 'ücj la mijin jupj lal quinam, jupj ma nin tjevele na p'in. Ma nin lejay, jupj ca mim jipj lal juez wolap'a'á. Nin mpes ca cyapj ntülüs. Ca mveles jupj auxiliar ca mya manus cawilta mo'ó. ⁵⁹ Juez ma wa ca jin majamas ma pjü way jaylaj la tjejay nas, jupj la tjemyona jin p'iyá. Pjü way jaylaj la mijin. Niná t'üc' way —tjevele Jesús.

**Más 'ücj pjü way pajal yola malala la
tjajay. Más 'ücj Dios jos jin lajay.**

13 Locopyaya nepénowa tjiquil Jesús nt'a, tjowelepj malala jis tepyala Galilea mo'o tapatja nepenowá. Dios wo nt'a tñil animal jis la 'ünan, jis la 'ayas Dios mpes. Nin lajaytsja na, Pilato tjac', jis tji'yüna yupj, mpes jis 'as la tjiwyuca animal jis 'as lal. Nin tjowelepj yupj Jesús lal. ² Jesús jis wala tjevele: "¿Ncu nujola más malala nyuca la tjajay yupj la p'a wa Galilea mo'o

tapatja jilal, mpes malala jis tepyala yupj? ³ Nin tulucj. Pajal nujola t'as nun p'iyá malala nyuca la tñijí wa. Dios jos jin la müjí quinam. Ma nin lojí, nca'liqué ca nun yupj jinwá. ⁴ Siloé nt'a, wosis pajal campanya toñca jis capaná tjeയാca niyom diez y ocho casa'á, mpes tecya'liñ. ¿Ncu nujola más malala nyuca la tjajay yupj la p'a jilal, Jerusalén nt'a patja jilal? ⁵ Nin tulucj. Pajal nujola t'as nun p'iyá malala nyuca la tñijí wa. Dios jos jin la müjí quinam. Ma nin lojí, nun nca'liqué wa ca, yupj jin p'iyá", tjevele Jesús.

⁶ Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji wa niná. Nin tjevele jupj: "Yom pjaní yo higuera sínetsja yo witjacj sine nt'a. (Higuera wolas 'ücj la pis.) Locopyaya yom niná tjac' jupj higuera nt'a, jupj wolas la tepyala. Cjuwá waytsja jupj. Lo valas po'ó, mop'in cjuwá. ⁷ Mpes jupj tjevele jomozo lal: 'Año cont'e yo wolas la tjinyuctsja napj. Cjuwá. Mpes ca mo-jocj jupj. ¿Tsjan mpes jupj sin ntojom nínawa momas?' ⁸ Jupj jomozo ma jost-sja jupj ca nin la mijis. Mpes jupj wola tjevele: 'Niswa 'in la 'unyuca así 'otoñ yon año pjaní. Yon t'asiyú ca jay mo-jocj momas, lu'luy ca la mejay. Vaca pwiya'a ca t'asiyú mo'onsó más 'ücj mvalas. ⁹ P'a año tjejayawca na, pajal 'üsüs mvalas ca nacj. Ma velam, 'ücj le jocj.'" Nin tjevele Jesús. (Mpes sin tji'yüsa lis tjiji nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Ma 'üsüs lajay Dios jos jin, malala ca jis mpalas.)

**Quepj palá pwi'tje jin wínetsja.
Jesús tji'yüsa la tjiji jupj.**

¹⁰ Sábado pjaní, nin jawas judiopan ma tsji' lajay na, Jesús sin 'yüsa la sñjitsja yupj. Wa nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a, sin 'yüsa la sñjitsja jupj. ¹¹ Quepj malala jos tjac' wa ne'aj. Palá palá pwi'tje jin wínetsja. Año diez y ocho nas ma polel se t'antsja jupj. Lapanen malala jos la tjiji,

mpes nin tepyala. ¹² Jesús jus tjinyuca na, la tjemyona tjac'. Tjevele jupj lal:

—Jipj 'i tju'ü'sa quinam.

¹³ Jesús po la tje'yot'a quepan, ne leñ way tji'yü'sa. Jas t'yantsja tepyala quepan. Tjevele tjuwü'i Dios lal, 'üsüs tjevele Dios po'ó. ¹⁴ Nin tepyala na, jepa pjaní wo nt'a ts'i tji'ina jupj. Jesús tji'yü'sa la tjiji sábado na, mpes ts'i tji'ina. Jupj jólatsja malala Jesús 'yü'sa liji sábado na, israelpan ma tsji' lajay jawas. Mpes jepa niná tjevele la p'a jilal ne'aj:

—Jyawca séisiya 'ücj tsji' lijicj. Nin jawas nculá nu mü'ü'süs la mijis. Po ma nculá nu mü'ü'süs la mijis sábado na.

¹⁵ Jepa nin tjevele na, qjuis Jepa Jesús jupj wola tjevele:

—Malala way nun. Nun welé napj malala, quepj pjaní cus tjep'yacj mpes sábado na. Nun lovin jis capj p'o'sá nun jis animalpan sábado na. 'Ücj nun lal nin lojí sábado na. Nun jis buey tsyu'pa toñca lyaja na sábado na, nun pjü 'os-octé, monú jupj 'üsú mo'ó, ca mü'üm jupj sábado na. Nin p'iyá lojí nun jis soysoy mpes. ¹⁶ Quepj más 'üsüs vaca lal. Quepj niná Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá jupj. Satanás tsyu'pa quepj niná, mpes malala jos tepyala. Año diez y ocho newa tsyú'patsja jupj. Mpes 'ücj la soc sábado na.

¹⁷ Jesús nin tjevele na, jupj enemigopan jis tjemyayca. Pjü ne'aj tjatja 'ücj jisastsja pajal, Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes.

Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú sin popé.

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Mpes Jesús tjevele:

—¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? Parábola ca mvelé napj, nusin la 'üsüs la mejay tsjan ca mpalas. ¹⁹ Mostaza setel jinwá ca nsem. Yom mostaza sine 'amá mo'ó, jupj sine nt'a.

Setel niná tsjicj way pajal. Locopyaya setel tecyojo, t'yüna, pajal püné tepyala. Yo püné tepyala jupj, setel tsjicj way. Püné na, tsipyaya tjiquil, jis tsintsil la tjajay yo jay nt'a. (Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal.)

²⁰ P'a wa nin p'iyá tjevele Jesús:

—¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? P'a parábola ca mvelé napj, nusin la 'üsüs la mejay tsjan ca mpalas. ²¹ Levadura jinwá ca nsem. Quepj levadura tyá'atsja. Harina medida cont'e lal la süpjütj la tjiji jupj, pan la tjiji. Levadura mpes pjü jis t'yüna harinas. Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal —nin tjevele Jesús.

Quina p'in 'ücj Dios ts'uyupj se palá gentas. P'a jawas ma ca polel nin la mijicj.

(Mateo 7.13-14, 21-23)

²² Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a, mpes nepénowa patja jin jámatsja, jis wa pjaní pjaní lejeñ jin jámatsja. Ne'aj ne'aj tjemey. Yupj tapatja nt'a lovin sin 'yüsa la sjíitsja. ²³ Ne'aj patja popa pjaní la tji'yüya jupj lal:

—Nejepa ¿ncu pjaní way p'in ca Dios lal mpatjam, jupj perdonar lis tjiji mpes?

Jesús tjevele yupj jilal ne'aj:

²⁴ —In t'ajama nin p'in la müjij napj velé jinwá. Niná napj velé jun vilicj la í way jinwá, 'ücj la winin la püt'üs Dios lal. Pülücj ca quelel mpatjam Dios lal ne ma ca polel mpatjam jupj lal. ²⁵ Dios wo jun vilicj jun cjol jinwá quinam. Ts'ac' p'a wa jun t'yolon ca nsem. Jupj jun t'yo'na na, nun ma ca polel ne'aj la winin la püt'üs jupj lal. Nun nepenowá ca quelel mpatjaqué jupj lal, ne ma ca polel la müjij. Nun nepenowá ca mvelé Dios lal: 'Jipj cupj qjuis Jepa. Jun tjecjyoltse, 'ücj qjuis la winin.' Pajal ca la moná, newa ma ca polel ne'aj la winin la püt'üs jupj lal. Jupj ca mveles nun lal: 'Ma selé ca'aj mpe tju-culá nun. Nun ma ncapj coñc'ó.' ²⁶ Nin

mpes nun ca mvelé: 'Püna tjelyajacj jipj lal. Tjimyüsiqecj jipj lal. Jipj sin 'yüsa la tjejay cupj pyatjaqecj nt'a.' ²⁷ Newa ca mveles jupj: 'Ma selé ca'aj mpe tjuculá nun. Nun ma ncapij coñicó. Lowa napj mpe. Nun pjü way malala nyuca lojí.'

²⁸ "Nun ca su nucu Abraham, Isaac 'ots'ipj, Jacob 'ots'ipj, pjü profetapan 'ots'ipj Dios jyü'ta nt'a. Yupj ne'aj ca majatjum. Nun ca pje'á lüjüqué, mpes nun lüjüqué nt'a yümüicj ca la mpuyú. Nun ca wis jas nqui'lí, pajal ts'u 'inyá mpes. ²⁹ Pülücj ca ncul p'a nepé, majatjum jis la las Dios jyü'ta nt'a. Tsiquin mpe ncul wa, t'yaja mpe ncul wa, norte mpe ncul wa, sur mpe ncul wa. ³⁰ Nujola t'as: nepénowa más 'in malala lajaytsja más leñ way 'üsüs ca jis mpalas Dios lal. Nepénowa más 'in 'üsüs lajaytsja más costa way nsem 'üsüs se palá yupj Dios lal —nin tjevele Jesús.

³¹ T'üc' tjevele na, fariseopan nepénowa tjiquil, tjowelepj Jesús lal:

—Jutja quiyam jipj quelel jaytsja nt'a. Herodes quelel 'i 'ünana. (Herodes jepa pünetsja Galilea mo'ó.)

³² Mpes Jesús yupj jis lal tjevele:

—Herodes joyomac' jinwá jupj. 'Ücj jos li tsuwile. Lowa, nun ca mvelé jupj lal napj newa tsji' lejay. Yacjaj, ya 'ots'ipj ca pje'á la nts'i lapanenpan, ca jis mü'üsüs lis mejay malala jisas. Yaya sipé leñ way ca ncawajas tsji' lejay. ³³ Newa yacjaj, ya 'ots'ipj, yaya sipé 'ots'ipj ne'aj ca mis Jerusalén nt'a. P'a nt'a ma polel jis la ca'liñ profetapan. Nin mpes más 'ücj ma pats' napj Jerusalén mo'ó.

³⁴ "Nun Jerusalén nt'a potjaqué, profetapan su 'ü'ná lovin. Pe lo ts'iyana Dios sin tjejyama jilal, su 'ü'ná yupj. La pülücj napj quelel 'a nusí mulutsja nun napj nt'a. Castlyaj jupj tsjictjacj se t'olona, nin p'iyá quelel lejaysja nun jilal. Nun ma jisastsja lovin. ³⁵ Nusin tjü'üsüs niná. Dios ma nucopj cyoñca quinam nun potjaqué nt'a. Napj ca mis quinam nun mpe.

Nun ma quelel la nojí na, ma ca nus nucu. P'a jawas p'a casa nujola ca nsem nun. Nun ca mvelé napj nin po'ó: 'Dios pajal 'üsüs ca la mijis jipj mpes. Dios mpes velen jipj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.' Nin tjowelé na, ca niswa ncuwis nun nt'a. T'üc' way ca nin nsem —nin tjevele Jesús.

Jesús tji'yü'sa la tjiij yom pajal t'yünt'ünü.

14 Sábado pjaní Jesús tjemey fariseo wo nt'a lo las. Fariseo niná jepa waytsja fariseopan jilal. Fariseopan p'a wa nepenowá tjtaja wa jupj wo nt'a. Pajal tjunuc yupj 'oyñ nyuca la mijis Jesús; judiopan ma tsji' lajay sábado na. ² Ne'aj yom malala jos tjá'asa Jesús wolap'aá. Pajal jas t'ünt'üntsja jupj, malala jostsja mpes. ³ Mpes Jesús tjevele niyom jilal, Moisés popel salejeptsja yupj nepenowá, fariseopan nepenowá:

—Sábado jawas ma tsji' lijicj cupj. ¿Ncu Moisés popel vele 'ücj 'yü'sa lijicj sábado na? ¿Ncu malala nin lijicj?

⁴ Ma lal tjowelepj yupj. Jesús ntjü'ile malala jos, tji'yü'sa la tjiij jupj. Tji'yü'sa na, Jesús jas tjejyama jupj. ⁵ Tjemey na, Jesús tjevele niyom jilal:

—Nun jis soysoy 'üsü campwila mo'ó tjejyaca na ¿ncu ma leñ way pje'á la nts'iyá jupj sábado na 'ots'ipj? ¿Ncu ma nin lojí nun jis buey mpes wa?

⁶ Yupj ma salejeptsja tsjan wola cüv-elecj Jesús lal.

Jesús tjevele más 'ücj ma püné jin yola yupj p'iyá.

⁷ Jesús tjinyuca nepénowa más 'in 'üsüs nt'a lis t'apj la 'osos, noypan jatja nt'a. Yupj tjiquil wa jis la las fariseo wo nt'a. Mpes parábola tjevele Jesús; sin 'yüsa lis tjiij más 'ücj ma püné jin yola yupj p'iyá. Ninana tjevelá:

⁸ —Ca nacj jemica pülücj way tya'a la las, ne jipj lal tjevele la cuwis la las. Nin

liji na, po ma la nt'an jipj más 'in 'üsüs nt'a la 'osos, noypan jatja nt'a. Ca nacj p'a wa más püné jipj lal 'ucuy wa. Jemica jupj lal tjevele wa la cuwis jupj. ⁹Mpes jemica ncuwim jipj nt'a, ca mveles: 'Jipj jac' nt'a ma'ayan ma'ajam niná yomen'. Mpes jipj ca mim, ma'ajam p'a nt'a. Más malala nt'a nsem pjü jilal jipj jac' nt'a. Mpes pjü ne'aj ca nucucj püné tulucj jipj, ne jipj ca pajal mya maycas. ¹⁰Mpes p'a casá ca la mijin. Jemica jipj lal vele la cuwis la las, jipj ca mim, ma'ajam silla más malala nt'a ne'aj. Mpes jemica ca mveles jipj lal: 'Najamica, was, nt'i'isa más 'ücj nt'a'. Mpes pjü ne'aj ca nucucj püné way jipj jupj lal. ¹¹Nun popa pjaní püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios más püné ca la mijis jupj.

Jesús tjevele yom 'üsüs liji cjuwá jilal, Dios ca 'üsüs la mijis jupj lal 'ots'ipj.

¹²Jesús tjevele wa yomen lal, yom niná jupj lal tjevele la cuwis. Tjevele:

—Jipj pülücj lejay na pülücj jis la las, lots'ac' culupwen nt'a já'asa na ca nacj, püste na ca nacj, po ma lovin ca mvelen jis la cuwis jemicanpan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis pyülücpan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis jepeypan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis pülücj jatatj p'in, ne'aj patja sin popé. Yupj 'ücj mvelecj la cuwis wa jipj, yupj jis wa nt'a. Yupj polel 'üsüs lajay jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes. ¹³Mpes po ma nin la mijin jipj. Pülücj lejay na pülücj jis la las, jipj ca mvelen jis la cuwis jis t'emel cjuwá. Ca mvelen jis la cuwis jis más tulucj, jis tecj tulucj. Ca mvelen jis la cuwis ma polel jil. Ca mvelen jis la cuwis yun tulucj. ¹⁴Cjuwá yupj. Yupj ma polel 'üsüs la mijicj jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes. Mpes Dios p'iyá ca 'üsüs la mijis jipj mpes. P'a jawas Dios ca sin mijünsüs 'üsüs witjacj, tecya'liñ sin popé. Lovin ca mpatjam Dios lal. Dios nin liji na, jupj ca

'üsüs la mijis jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes.

Israelpan pülücj ma ca mpatjam Dios lal. Pülücj way israelpan tulucj ca mpatjam Dios lal.

(Mateo 22.1-10)

¹⁵Jesús lal tjalá popa pjaní tjapjaca wa Jesús tjevelá. Tjapjaca na, tjevele Jesús lal:

—Dios ca pülücj jis la las la mijis jupj jyü'ta nt'a. Tsjay ca 'üsüs nsem ne'aj jalá jis lal.

¹⁶Jupj nin tjevele mpes, Jesús jas tji'yüsa la tjiji pjacj ca nlajas ne'aj. Parábola niná tjevele jupj:

—Yom pjaní pajal pülücj la tjiji jis la las, pülücj jilal tjevele jis la cuwis.

¹⁷Jupj quelel lyájtjsja na, jomozo jas tjejjyama la veles yupj jilal: 'Nculá quinam. Nasa 'ücj la tjejay nu lo las.' ¹⁸Mpes jomozo yupj nt'a tjemey. Mop'in yupj pjü way nin p'iyá tjowelepj ma polel jiltsja. Mwalá way yupj sin popé tjevele: 'Amá jaylacj la tjejay napj. Quelel jum nyuc ca 'ücj nacj. Ma nin jele t'as ma jum.' ¹⁹P'a wa tjevele: 'Buey diéziya jaylacj la tjejay. Mpes quina ca mis nyuc 'oyñ nyuca lejeñ. Ma nin jele t'as ma jum.' ²⁰P'a wa tjevele: 'Tjawayis quinam, mpes ma polel jum'. ²¹Mpes jomozo jupj patrón nt'a tjemey niswá. Tjevele patrón lal tsjan tjowelepj yupj. Mozo tjevele tjapjaca na, ts'i tj'ina jupj. Tjevele jomozo lal: 'Leñ way pülücj patja nt'a jutja. Ne'aj jümücj la püné nt'a, jümücj la'í nt'a wa, gente la mpalan jipj. Pülücj patja nepé jis lal ncuwim jis t'emel cjuwá jis lal, jis mas tulucj jis lal 'ots'ipj, jis tecj tulucj jis lal 'ots'ipj, yun tulucj jis lal 'ots'ipj, ma polel jil jis lal 'ots'ipj. Jis lal ncuwim pjü.'

²²”Locopyaya jomozo tjac' niswá. Tjevele: 'Napj la tjejay jipj ntjijütütj. Newa leñ nepenowá mesa nt'a.' ²³Mpes jupj patrón tjevele mozo lal: 'La nt'a patja nt'a jutja. Ne'aj ca lis mpalan

jümücj püné nt'a, jümücj la'í nt'a 'ots'ipj. Lis tjemyona ncul, pajal pülücj nlawuñ nawá nt'a. ²⁴Mwalá jilal tjevelé ma ca nlajacj napj la tjejay jis la las. T'üc' way.' Nasa t'üc' tjevele parabolás Jesús.

Ma quelel jatja jama jupj juts'a'a mpe, ma polel si 'üsú Jesús lal.

(Mateo 10.37-38)

²⁵P'a jyawca na, pajal pülücj sa coñt-sja Jesús. Jupj la nujuya, jis wala tjinyuca, tjevele yupj jis lal: ²⁶“Najas napj lal japon más quelel la najay pjü jis lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'ücj niná jis papay lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'ücj niná sejamay lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'ücj niná sejas'tom lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'ücj niná jis ts'uyupj jis lal. Ma wa ca nin yola nsem ncu 'ücj niná yupj jis pülücpán jis lal. Ma ca nin yola nsem ncu ca malala jis mpalas, nca'liñ ca nacj, yupj ncapj jacoñ mpes. Yupj niná mpes nin yolá, ma polel napj discipulopan nsem yupj. ²⁷Ma jisas malala se palá, napj discipulopan tulucj nsem yupj. Najas yupj nin p'iyá lajay, napj lejay jinwá. 'Ücj napj lal malala ne palá. 'Ücj napj lal ni p'í' cruz po'ó. Yupj ma quelel lajay napj lejay jinwá, napj discipulopan tulucj nsem yupj. ²⁸Nujola t'as costa way ncapj coñcó. Nujola t'as ncu t'üc' way quelel ncapj coñcó. Nun popa quelel si jünsa wosis pajal püné, mwalá way 'etjele, sin pyaca nol jaylacj si jünsa wosis. Jola ncu t'üc' t'emel la cawajas la jünsüs wosis. ²⁹Ma nin liji, tyoca, si jünsa tsjomis la p'in ca nacj. Nin la tjiji na, ma polel cyawaja wosis ca nacj. Mpes pjü tjunuc nin la tjiji, pjü la mpjüts'ünücj ca jupj. ³⁰Ca mvelecj: 'Jupj quelel jas tjijyünsa wosis, newa ma polel pjü tecyawaja jupj'.

³¹”Nin p'iyá jepa püné lal. Jupj quelel jama jupj militarpan jilal ca nacj. Quelel le palana p'a wa lal, jupj militarpan jilal. Wine secj p'in, 'etjele jupj, jola nsem ncu

'ücj le palana p'a jepa lal. Jola nsem militarpan diez mil si manuna ca nacj. Jepa p'a wa militarpan veinte mil si manuna, más pülücj witjacj yupj jupj militarpan jilal. ³²Jupj más püné tulucj, jupj ca sin majamas auxiliarpán nepenowá p'a jepa nt'a. Custjay pajal campá toñca p'a, ca sin majamas, ca jupj lal la mü'tiyacj 'onin ne 'ücj jis la püt'üs, ma la mpa'nacj. ³³Nin p'iyá nun jis lal. Nujola t'as costa way ncapj coñcó. Nun ma nin nujola pjü way nun nuts'a'á Dios juts'a'á, napj discipulopan tulucj nsem nun.

³⁴”Sal 'üsüs way. (Sal mpes ts'yuca pwisís, ma malala mpalas, ma mojo jupj.) Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay yupj. ³⁵Ma wa 'yü'sa liji momas abono jinwá. Ma wa 'yü'sa liji abono 'amá la ts'uc. Na'aj la ts'i p'in. Nin p'iyá nun jis lal. Sal 'üsüs jinwá t'as nun”, nin tjevele Jesús.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji pjü gente.

(Mateo 18.10-14)

15 Pülücj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Yupj nepenowá impuesto jaylacj jat'anquepj pátjatsja. Jupj nt'a tjiquil wa p'a witjacj malala nyuca lajay. Quelel pjyacañtsja Jesús tjevelá. ²Nin mpes fariseopan tülü way tjowelepj Jesús malala. Nin p'iyá tjowelepj niyom p'a wa, Moisés popel sin 'yüsa lajay. Tjowelepj: “Yom niná 'ücj jos jiquil malala nyuca lajay. Lyaja wa jupj yupj jis lal.”

³Yupj nin tjowelepj, mpes Jesús parábola tjevele yupj jis lal. Sin 'yüsa lis tjiji Dios jos pjü ca cus ncoñcoj jupj. Ninana tjevelá: ⁴“Nun popa pjaní oveja cien tya'a jupj ca nacj, pajal pülücj. Pjü way jos jupj. Pjaní leñ tjevyala na, jupj ca mim la mpalas jupj. Oveja noventa y nueve pjü lyawuñ tsjutsj jalá nt'a. Pjü lejeñ ca mim yomen. Oveja pjaní jus tjinyuca nas ca la mpalas. ⁵Jus tjinyuca nam, 'ücj jos nsem pajal. Oveja ca jüpjüs

mpüntüs, ntjamas. Wo nt'a ca mim. ⁶ Jus tjevyanta na wo nt'a, ca 'a jis mulus jomicapan, la p'a wa ne'aj patja ca 'a jis mulus wa. Ca mveles yupj jilal: "Ücj nujisas t'as napj lal. Napj oveja leñtsja, jus tjinyuc quinam."

⁷ "Nin p'iyá Dios lal —tjevele Jesús—. Pülücj 'üsüs Dios lal ca nacj, noventa y nueve ca nacj. Yupj püna la tjajay 'ücj newa lajay yupj. Ca nacj yom pjaní way p'in malálatsja. Locopyaya jola tepyala malala nyuca la tjiji. Dios jos jinwá quelel liji quinam. Dios pü'ü nt'a más 'ücj jisas nsem jupj mpes, pülücj 'üsüs witjacj jilal."

⁸ Jesús p'a parábola tjevele quinam. (Newa sin tji'yüsa lis tjiji Dios pajal quelel liji gentas.) Nin tjevele jupj: "Quepj t'emel c'a diéziya tya'a ca nacj. Pjaní palá yaca, ne ma si nuc ca nacj. Nin tepyala na, t'üc' way 'iyó si müjü, lepa jupj. Ca wa la majapjunus, ca la mpalas jupj t'emel. Jus tjinyuca nas ca la mpalas. Lovin nin lajay nequem. ⁹ Jus tjinyuca na, 'a jis mulus ca jupj jomicapan, la p'a wa ne'aj patja 'ots'ipj. Jupj ca mveles yupj jilal: "Ücj nujisas t'as napj lal. Napj nt'emel palá tjeയാ, ma si nuctsja, nasa jus tjinyuc." Nin ca mveles jupj.

¹⁰ Nin p'iyá Dios angelpán 'ücj jisas yom pjaní way mpes, quepj pjaní way mpes. Malálatsja ca nacj jupj püná. Quina ma jos niná jupj malala la tjijá; 'üsüs quelel liji quinam Dios jos jinwá."

¹¹ Jesús p'a parábola tjevele quinam. (Newa quelel sin 'yüsa líjitsja Dios pjü quelel la siji.) Jesús tjevele: "Yom pjaní, mat'e jatjampan jupj. ¹² Ts'ac' pjaní jatjam pjaypja tjevele popay lal: 'Mpapay, jipj quelel ne 'antsja jipj jits'a'á popé, quina ma 'en'. Mpes jupj popay pjaní pjaní jis tje'yaya jatjampan manas pjü yupj yuts'a'á. ¹³ P'a jyawca na, jatjam pjaypja pjü vender la tjiji jupj popay tje'yayá. T'emel lal pajal campa tjemey

popay mpe. Tjemey nt'a malala nyuca la tjiji. Pjü jis tje'yaya t'emel. Tecyawaja.

¹⁴ "Pjü jupj juts'a'á cjuwatsja na, pjü cjuwatsja wa jis la las jupj tüpü'ü nt'a. Pues pjü cjuwatsja jis la las ne'aj. Mpes cjuwatsja wa jupj. ¹⁵ Tjemey jupj, yom ne'aj tüpü'ü nt'a. Quelel tsji' líjitsja yom mpes. Yom niná jas tjejyama jupj malana lyawuñ nt'a, jupj ca jis ma'ayas jis la las. ¹⁶ Pajal vecj pé'etsja jupj. Malana jalá po jostsja wa jupj. Pjü 'aya secj yupj.

¹⁷ Locopyaya 'üsüs jola tepyala jupj. Jupj jólatsja: 'Mpapay jomozopan pülücj si manuna. Pülücj jatatj jis la las yupj pjü. Napj qui'á 'os, vecj ni pü'f. ¹⁸ Mpes ca nin müjünsü, ca mis quinam mpapay nt'a. Ca mvelé jupj lal: "Mpapay, malala nyuca la tjejay napj Dios lal, jipj lal 'ots'ipj. ¹⁹ Jetjam tulucj jinwá napj quinam. 'Üsüs tulucj napj jipj lal. Nin nt'a ma 'en tsji' la mejay, Mpapay. Jipj myozo nsem napj.'" ²⁰ Nin la tjiji jupj. Jas nisa, tjemey popay nt'a.

"Custjay campa wine p'in, jupj popay jus tjinyuca jupj. Popay po jólatsja malala tepyala jatjam. Ts'üequené tjemey la nüjüsü jupj. Col tjevyala jupj. Po 'ücj jostsja jatjam tjac'.

²¹ "Jupj jatjam tjevele popay lal: 'Mpapay, malala nyuca la tjejay napj Dios lal, jipj lal 'ots'ipj. Jetjam tulucj jinwá napj quinam. 'Üsüs tulucj napj jipj lal.' ²² Jupj popay ma nin jólatsja jupj. Tjevele jomozopan jilal: 'Leñ way nin quip más 'üsüs way nca'á ma 'e, jas nqui'pá natjam. Anillo nca'á ma 'e, mos tjo'onsó. Zapato nca'á ma 'e wa, tsjom tjo'onsó. ²³ Vaca tsjicj t'ünt'ün ncumaná mü'ü'ná 'ots'ipj. Nlajam ca, pajal 'ücj qjuisas nsem. ²⁴ Natjam tepe'e jin nólatsja, newa pü'ü. Jupj leñtsja; jus tjinyuc quinam.' Nin tjevele popay, mpes 'ücj jisastsja pajal.

²⁵ "Nin tepyala na, jatjam mwalá tsji' liji nt'a tjá'asa jupj. Yacjaya tjac' jupj wo nt'a. Ne'aj p'in tjac' na jupj wo nt'a,

nepé jatül jin tjapjaca jupj. Ne'aj bailar lajay jin tjapjaca jupj 'ots'ipj. ²⁶La tjemyona tjac' mozo pjaní, la tji'yüya tsjan tepyala quinam. ²⁷Mozo jupj wola tjevele: 'Jitsipe tjac', mpes pyapay vaca tsjicj t'ünt'ün tji'yü'na jis la las. Jitsipe 'ücj pü'ü tjac' niswá pyapay nt'a, mpes nin la tjiji jupj.'

²⁸"Mpes jatjam mwalá ts'i tji'ina. Ma quelel wama jámatsja. Yacjaya popay jus nleya pje'á tjá'asa jupj, mpes tjemey, tjinyuca jupj. 'Wama was, Natjam', tjevele. ²⁹Jatjam mwalá ma jostsja. Jupj tjevele popay lal: 'Año pülücj lovin tsji' la tjejay napj jipj mpes. Lovin ntjijütütj la tjejay napj. Mop'in ma ntje'an cabro tsjicj la las, najamicapan jilal la las. ³⁰Niná jetjam, malala nyuca la tjiji. Jipj jet'emel pjü jis tje'yaya nequem malala witjacj. Jupj tjac' na, tji'yünan vaca tsjicj t'ünt'ün jupj mpes.' ³¹Mpes jupj popay tjevele jupj lal: 'Natjam, lovin napj lal püt' jipj. Pjü napj nats'a'á jipj jits'a'á wa. ³²Najastjsja 'ücj qjuisas nsem quinam jetjam niswá tjac' mpes p'in. Tepe'e jin nólat-sja, newa pü'ü. Leñtsja jupj, ne niswa jus tjinyucuj.'" (Parábola niná t'üc' tjevele quinam Jesús. Sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji wa malala witjacj.)

Más 'ücj Dios ts'uyupj pajal 'üsüs tsji' lajay Dios mpes.

16 Jesús p'a parábola tjevele wa discipulopan jilal. Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji más 'ücj 'üsüs lajay yupj jis t'emel lal Dios jos jin. Nin lajay, más 'ücj ca nsem yupj mpes, Dios nt'a jil na. Jesús tjevele: "Yom pjaní t'emel pülücj tyá'atsja, mozo tya'a watsja jupj, pjü jis lo jütütj jupj juts'a'á. Ts'ac' pjaní tjejyawca na, p'a wa tjat' tjowelepj mozo niná po'ó. Tjowelepj mozo niná malala nyuca la tjiji, pjü jis tje'yaya yom juts'a'á. ²Mpes yom niná la tjemyona ncuwim jomozo, tjevele jupj lal: '¿Tsjan pjucj nin la tjejay jipj? Ca mvelen tsjan la

tjejay napj nats'a'á jilal. Ca mvelen nol netj napj mpes, nol jis tje'yan napj mpes 'ots'ipj. Napj namozo tulucj ca nsem jipj quinam.'

³"Mpes jomozo jólatsja: '¿Tsjan ca la mejay napj quepé tjum nam? Napj mpatrón nin jyama, mpes jupj jomozo tulucj ca nsem napj quinam. Ma polel tsji' lejaj nampa yümücj. Niná ma lejaj napj. Ma wa quelel mocj la cümon. Pajal ne mayca nin lejaj. ⁴Selé quinam tsjan ca la mejay. Ninana lejaj mpes, nepénowa 'ücj jisas nsem napj pü'üs yupj jilal, jupj nin tjejyama na.'

⁵"Mpes jomozo pjü lis tjemyona ncul level lajay, jupj patrón lal level la tja-jay. Pjaní pjaní lis tjemyona ncul. Mwalá lal tjevele: '¿Nol level jipj napj mpatrón lal?' ⁶Level liji tjevele: 'Cien tina level napj aceitas'. Mpes mozo tjevele jupj lal: 'Nca' pyapel, jipj cien level vele jupj. Nt'i'isa, pyapel seyasa tepyaca jipj, cincuenta ca level nsem jipj la p'in.' ⁷Locopyaya mozo tjevele p'a wa lal, level liji watsja jupj. Tjevele: 'Ne jipj ¿nol level jipj?' Level liji tjevele: 'Cien carga level napj trigo'. Mpes mozo tjevele jupj lal: 'Nca' jipj pyapel, jipj cien level vele jupj. Pyapel seyasa tepyaca jipj, ochenta ca level nsem jipj la p'in.'

⁸"Malala waytsja mozo nin la tjiji. 'Ücj tulucj jupj, mop'in jupj patrón 'üsüs pjac tjevele jupj po'ó, mozo 'üsüs nyuca jólatsja mpes. Dios ma jisas 'üsüs nyuca yola tsjan más 'ücj lajay yupj, p'a wa Dios ma jisas jilal. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá yupj Dios mpes, newa ma pajal 'üsüs nyuca yola tsjan más 'ücj lajay yupj, p'a wa Dios ts'uyupj jis lal.

⁹"T'emel 'üsüs tulucj, mop'in más 'ücj 'üsüs la müjí nun jis t'emel lal, Dios jos jin. Nin lojí, 'üsüs ca nu mpalas. Dios lovin ma jo' mpa'is 'üsüs la tjüjí. Mpes co'liqué na, 'üsüs nsem. Potjaqué na Dios lal, Dios 'ücj jos nsem nun jilal 'üsüs la tjüjí mpes. Nin velé napj.

¹⁰”Nun popa Dios jyü'ta jin liji pjaní way lal, Dios jyü'ta jin ca la mijis wa pülücj lal. Ma Dios tjijyü'ta jin liji pjaní way lal, ma wa Dios jyü'ta jin ca la mijis pülücj lal. Nin lovin. ¹¹T'emel tsjicj way pajal Dios lal. 'Üsüs tulucj. Mpes nun ma Dios jyü'ta jin lojí t'emel lal, jupj ma ca nu ma'ayas jupj juts'a'á 'üsüs way, nun jis la jamas jupj mpes. ¹²Nun ma jupj tji-jyü'ta jin la tjüjí jupj juts'a'á lal, Dios ma ca nu ma'ayas tsjan nun nuts'a'á nsem.

¹³”Nun ma polel lojí Dios jyü'ta jinwá, nun pajal t'emel nujos na. Nin p'iyá mozo ma polel tsji' liji niyom mat'e mpes nin jawas p'in. Mozo ma ca quelel t'üc' la mijis jupj patrón pjaní tjijyü'ta jinwá. Ma'ajapj tjijyü'ta jin ca quelel la mijis ca nacj. Nenéyawa ca cus ncoñicos mwalá way p'in. Ma ca jos nsem ma'ajapj. Nin p'iyá nun ma polel pajal nin nujola t'emel mpes, Dios mpes tsji' lojí na”, nin tjevele Jesús.

¹⁴Fariseopan nin tjepjyacañ na Jesús tjevelá, pajal la tjüpjüts'ün. Yupj pajal jisastsja t'emel. ¹⁵Jesús seletsja nin tjowelepj yupj, mpes jupj tjevele yupj jis lal: “Nun welé gente jis lal nun p'iyá 'üsüs; mop'in malala nun. Dios selé tsjan t'üc' way nujola. Gente p'in yola nun pajal 'üsüs. Niná nun lojí pajal malala Dios lal.

¹⁶”Juan el Bautista custjay ma tjac' na, Moisés popel to'atsja, profetapan tapac to'atsja wa. (Yupj pjü way tapac Dios mpes.) Po quina Juan el Bautista tjac' naya mpe, napj velé pülücj jis walap'a'á. Nin velé Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Pjü way po jisas ca Dios si jütüta popa jis mpalas yupj. Pjü polel lajay, pjü nin lajay, 'ücj jis la winin ne'aj.

¹⁷”Newa ca nin mpalas Moisés popel vele jin, jupj niná tepyaca Dios tjijyü'tá. Dios lovin ma ca jo' mpa'is jupj tjijyü'tá. Tsjicj way p'in jo' pe'e tulucj. Tsjun po'ó ca ncawajas; mop'in ma ca jo' mpa'is Dios. Nosis ca ncawajas; mop'in ma ca jo' mpa'is Dios.

¹⁸”Yom se jamá mim jats'om, p'a lal woya jupj ca nacj. P'a lal woya na, Dios ca mveles ma jats'om ne'aj mya'na jupj. Nin p'iyá jats'om lal woya lal. P'a yom jats'om lal woya, Dios ca mveles ma jats'om ne'aj mya'na jupj. Malala lajay p'in Dios lal”, tjevele Jesús.

Más 'ücj Dios tjevele jin lijicj.

¹⁹(Jesús sin 'yüsa la sjítsja más 'ücj pyonecj Dios Popel tjevelá, ne nin ca la mijicj Dios tjevele jin.) Nin tjevele Jesús: “Yom tüpü'ü, t'emel pülücj tyá'atsja. Lovin jas tücüi'pe pülül je. Lovin pülül pülücj jaylacj, po 'üsüs yustapj jas tücüi'pe jupj. Pjü jyawca pülücj la las la tjiji, pülücj tjelyaja jomicapan jilal, mpes 'ücj jos tepyala jupj. ²⁰Ts'ac' pjaní p'a witjacj tjiquil jupj wo t'asiyü tjüwücj jun vilicj nt'a, yom tüpüntüpj, tjil. Pjü cjuwatsja yomen. Lázaro lotsja jupj. Jüp'üy jas tüpwes püts'ey. ²¹Pajal vecj pé'etsja. Quelel lyájatsja na'aj la ts'iya popé, yom t'emel pülücj jupj ve palá tinca popé. Mop'in t'e'enca secj jupj. Más malala tepyala wa jupj. Tsjiyó witjacj tjiquil, jupj püts'ey tüpwis 'ots'ipj.

²²”Locopyaya nin pues cjuwá tepe'e Lázaro. Angelpa njaman jupj Dios pü'ü nt'a. Ne'aj Abraham pü'ü wa quinam. Yomen t'emel pülücj, tepe'e wa jupj, jupj 'a tochtsja. ²³Malala nt'a tjemey jupj, 'awa püné mo'o tjemey. Ne'aj pajal 'aplijila tjá'asa. Ne'aj tjá'asa nepé Abraham pajal campa toñca tjinyuca. Jus tjinyuca wa Lázaro Abraham lal. ²⁴Jupj 'awa püné mpe yümücj tjevele: 'Ncocoj Abraham, jele t'as malala ntepalá. Ncapj tjep'ya'sa. Jas tjejjama Lázaro napj nt'a, 'üsü mo'o le 'et'é, palá ts'yosa, ca mpelam po la mo'ot'es, más 'in tsjo ca ma palas. Pasal 'aplijila napj 'awa mo'o jüs, mpes le mon.'

²⁵”Abraham jupj wola tjevele: 'Natjam, jele t'as nosis nt'a tüpüt' na, pülücj netj jipj pajal 'üsüs. Lázaro nt'ya malala

waysja. Quina 'ücj jos tepyala Lázaro; jipj pajal li piyun. ²⁶P'a nin p'iyá velé wa: ne'aj ts'entuna pajal campwila 'i jipj 'i napj. Mpes quepé quelel jil nun nt'a, ma polel jil. Nin p'iyá jipj jac' nepé, pjü ma polel jiquil wa cupj nt'a. Yoquin cjuwá', tjevele Abraham.

²⁷”Yom 'awa püné mo'ó, wola tjevele jupj: ‘Nin mpes la 'e mon, ncocoy, jas majaman Lázaro, müjü'tün jupj napj mpülücpan nt'a ca mim. ²⁸Cínquiya mpülücpan napj. Lázaro ca mveles yupj jilal ca malala jis mpalas yupj, yupj malala lajay, napj lejaysja jinwá. Jupj ma jama yupj nt'a, ca ncul wa yupj qui'á, malala nt'a, ca nacj. Nt'a po malala ne palá napj lovin.’

²⁹”Abraham tjevele jupj lal: ‘Moisés tepyaca Dios tjiyyü'tá. Jupj Popel jatatj yupj. Profetapan tapac püná Dios po'ó jatatj wa yupj. Más 'ücj yupj jis tjüütütj jin la mijicj pyülücpan. Nin lajay, Dios ma ca jis capj ntülüs yupj.’

³⁰”Yom 'awa püné mo'ó tjevele: ‘Nin tulucj, ncocoy Abraham. Tepe'e jama yupj nt'a, yupj ca yola mpalas malala nyuca la tjajay. Ma ca jisas nsem newa malala lajay yupj.’

³¹”Abraham wola tjevele jupj: ‘Ma jisas Moisés tepyacá, ma jisas profetapan tapac, ma wa ca jisas nsem jupj velá, yom püna tepe'e jas nisa, pü'ü niswá. Newa ma ca mponecj jupj velá.’” Nin tjevele Jesús.

Más 'ücj lovin perdonar lijicj la p'a.

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

17 Locopyaya Jesús tjevele jupj dicipulopan jilal:

—T'üc' way nepénowa malala nyuca lajay mpes p'a witjacj malala quelel lajay wa. Malala ca jis mpalas pajal, niná lajay mpes. ²Más 'üsüs nsem yupj mpes la p'a pe püné jis men ntsu'pacj mvalacj, 'üsú püné mo'o ca la nts'iyacj, nca'liñ. Más malala nsem yupj mpes yupj malala

nyuca lajay ne ca tsjicj pjaní malala nyuca la mijis wa, yupj la tjajay mpes. ³In tjajama.

”Jetjam malala nyuca la 'iji na, cus tjeve'le. Jupj jola mpalas malala nyuca la tjiji ca nacj, ne ca 'üsüs la mijis quinam. Nin la tjiji na, jipj ca mya 'üsüs jupj lal. Jipj ca perdonar la mijin jupj. ⁴La siete malala nyuca la 'iji ts'ac' pjaní ca nacj. La siete jipj nt'a jac' wa, jupj vele jipj lal: ‘Malala la tjejay jipj lal. Ma ca nin la mejay quinam.’ Nin liji na, jipj ca mya 'üsüs jupj lal niswá —nin tjevele Jesús.

Dios lal japon 'ücj müjü'tücj jupj mpes.

⁵Apostolpan tjowelepj qjuis Jepa Jesús lal:

—Qjuis capj tjep'ya'sa más 'ücj qjuis la pon jipj velen.

⁶Jupj tjevele:

—Tsjicj way p'in poné na, setel tsjicj way jinwá, 'ücj ca mvelé ts'oway lal: ‘Tepyocja, 'üsú püné mo'o 'isine jipj’. Ne nun welé jin ca la mijis jupj —nin tjevele Jesús.

⁷(Jesús sin tji'yüsa lis tjiji 'ücj jajütütj Dios mpes, jupj lal japon na.) Ninana jupj tjevelá:

—Nun popa pjaní jomozo tya'á ca nacj. Jomozo 'amá le tsjec ca nacj, oveja jyama ca nacj. Mozo tsji' liji mpe jac' na, zncu nun popa ca mveles jomozo lal: ‘Leñ way was. Nt'i'isa la las?’ ⁸Ma nin ca mveles jupj. Ca mveles jomozo lal: “Ücj la tjiji napj nla. Jin quip 'ulupela la mijin. Pjü najas jipj ca ma 'en lya na, mü'üs na wa. Yacjaya jipj ca nlayan wa, ca mü'üm wa.’ ⁹Jupj ma ca mveles jomozo pajal 'üsüs, jupj tjiyyü'ta la tjiji mpes. ¹⁰Nin p'iyá nun jilal. Nun napj namozopan. Pjü la tjüj' na Dios nu jyü'ta, nun ca mvelé: ‘Mozopan 'üsüs tulucj cupj. Qjuis tjiyyü'ta la tjijicj la p'in, pjü mozopan lajay jin’ (—nin tjevele Jesús ca nin mpalas cupj jyü'tücj na Dios mpes.)

**Niyom diéziya jis tji'yü'sa la
tjiji Jesús. Pjaní p'in tjevele
tjüwü'i nin la tjiji mpes.**

¹¹ Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Galilea la nipj tjemey, Samaria la nipj tjemey wa. ¹² Nepénowa patja nt'a ne'aj p'in tjac' na, niyom diéziya la nyüjüsüñ jupj. Malala jisastsja pajal, jis pjoloc' tjama-mpes. Mpes sin tjan nyüjünsünüñ yupj. Ma quelel jacutsja malala jisas sin popé. ¹³ Campa mpe yümücj tjowelepj:

—Jesús, qjuis Jepa jipj. Qjuis capj tjep'ya'sa, malala qjuis tepyala mpes.

¹⁴ Yus tjinyuca na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Sacerdotepan nt'a lowa nun. Yupj ca nujus nucucj, nun jis p'üy ca la mpalacj ncu malala lo nuc —tjevele Jesús.

Mpes tjil malala jisas. Custjay jilt-sja na, jis tji'yü'sa yupj. ¹⁵ Jus nlay jis tji'yü'sa, ne pjaní way yupj sin popé tjac' niswa. Po 'üsüs pjac tjevele Dios po'ó. Yümücj tjevele jupj. ¹⁶ Palá nipi'tje jupj Jesús wolap'a'á. Tjevele tjüwü'i pajal Jesús lal, tji'yü'sa la tjiji mpes. Samaria mpe 'eseptsja jupj, judío tulucj. ¹⁷ Jesús jupj wola tjevele:

—Diez witjacj jis tji'yü'sa. Nueve leñ, ma niswa tjiquil yupj. ¹⁸ Pjaní way p'in niswa tjac' 'üsüs pjac la veles Dios po'ó. Niná judío tulucj, napj negente tulucj jupj —tjevele Jesús.

¹⁹ Tjevele wa tji'yü'sa lal:

—Jin ni'isa nucun, napj jin jyam quinam. Tepyon napj tjevelé, mpes 'i tjü'ü'sa —tjevele Jesús.

**Dios jyü'ta na, ma polel
la nuc nin pyalá.**

(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseopan Jesús lal la tjü'ty 'ona Dios ca Jepa ma'ajam nosis casá. Jesús jis wala tjevele:

—Dios Jepa já'asa na, cjuwá tsjan ca nucú, ca jus cülayé ca nin mpalas

quinam. ²¹ Ma ca mvelecj: 'Qui'á nin pyala'. Ma ca mvelecj: 'No'oj nin pyala'. Nusin tjü'üsüs nina: nasa jyü'ta jupj quinam, gente jisas mo'ó.

²² Jesús tjevele wa discipulopan jilal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tje-
jyamá. P'a jawas nun pajal ca nujos nsem
napj mpü'üs nun jis lal niswa, quina
nun lal pü'üs jinwá. Po ca nujos nsem
ts'ac' pjaní way p'in niswa ca mpü'üs nun
jis lal. ²³ Nepénowa ca mvelecj nun ji-
lal: 'Tjunuca. Qui'á já'asa jupj. Tjunuca.
No'oj já'asa jupj.' Ma lowa nun. Ma ca
nlawú yupj jilal. ²⁴ Napj cuwis na, ca
pjü jus nlayecj. Menmené la mena pjü
jyawca liji; nin p'iyá ca nsem napj lay ne
palá na. ²⁵ Mwalá way p'in pajal malala
ca ma palas; ma wa ca quelel la ma jicj
quina patjá.

²⁶ "Napj quelel cuwis naya, nin p'iyá
ca nsem Noé tüpü'ü na jinwá. ²⁷ Noé
tüpü'ü na, ma japontsja ca malala
mpalas. Newa jalatsja, myü'üñtsja. Newa
wyayiñtsja yupj. Lovin nin p'iyá lajayt-
sja. Nin p'iyatsja Noé barco wama tjemey
jawas. Yacjaya pajal püné tjive. T'yüna
'üsú, ne pjü sey jis la tjemey, tecya'liñ.
(Nin p'iyá ca nsem, napj quelel cuwis
naya. Ma ca jus nlayecj leñ way Dios ca
jis capj ntülüs.)

²⁸ "Nin p'iyatsja Lot tüpü'ü na püná.
Ma yólatsja yupj. Newa jalatsja, newa
myü'üñtsja yupj. Jaylacj lajaytsja 'ots'ipj,
vender lajaytsja 'ots'ipj, jis wa sin jajün-
süptsja 'ots'ipj. ²⁹ Pjü newa nin lajaytsja,
Lot Sodoma nepé tjemey nas. (Nin jawas
p'iyá Dios jis capj tyüla Sodoma nt'a tap-
atjá, malala nyuca la t'ajay mpes.) 'Awa
tjive, pe pwe tjive la tjiji Dios, mpes pjü
jis tji'yü'na ne'aj. ³⁰ Napj lay ne palá na,
nin p'iyá ca nsem. (Ma ca jus nlayecj ts-
jan ca mpalas.)

³¹ "Dios nasa jis capj tyüla na, más 'ücj
ts'üequenequé. Yom wo jay nt'a ntojom
ca nacj, nin pyala na. Jupj juts'a'á wo
mo'ó jatja. Más 'ücj leñ way ts'üequené,

ne ma pje'á le queyé jupj juts'a'á wo nepé. Jupj sine lejeñ nt'a toñca, más 'ücj ma jama lo ta'es jupj juts'a'á mpes. Más 'ücj leñ way ts'üequené. ³² Nujola tapalas Lot jats'om. (Malala tepyala, tepe'e, ma quelel jámatsja mpes.) ³³ (Nin lovin.) Nun pajal nin nujola 'onin ne 'ücj mpatjaqué nosis nt'a, ma ca mpatjaqué Dios lal. Nun pjü jatja lowú Dios mpes, 'ücj mpatjaqué Dios lal.

³⁴ "Napj cuwis na, napj ca man nepénowa napj nt'a. Nepénowa ma ca jis man. Mát'eya ca cjan mpatjam püste na ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man. Pjaní wa ca ne'aj mpü'üm. T'üc' niná. ³⁵ Nequem mat'e jun pjaní nt'a ncjocjocj ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom. ³⁶ Niyom mat'e 'a mulú me'elecj yupj jasin nt'a ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom —tjevele Jesús.

³⁷ Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal: —¿Ca'aj ca nin mpalas niná pjü?

Jis wala tjevele:

—Tepe'e jüp'üy pü'ü nt'a, ne'aj 'a jis mulus montes. (Nin p'iyá gente pajal malala lajay nt'a, ne'aj ca ncuwis, jis capj la tül.)

**Más 'ücj lovin ca la monacj
Dios lal, mponecj wa jupj ca
qjuis capj mp'a'sas.**

18 Jesús parábola p'a wa tjevele yupj jilal. Parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji más 'ücj lovin Dios lal la mon jis capj mp'a'sas. Ma jis capj tjep'ya'sa custjay, más 'ücj newa la nuc Dios ca jis capj mp'a'sas. T'üc' way jupj ca nin la mijis. ² Ninana parabolás Jesús tjevelá: “Yom püné tüpü'ü pülücj patja nt'a. Juez waytsja jupj. Ma lecj jéyatsja Dios ca cus ntülüs jupj. Ma wa jólatsja gente sin po'ó. ³ Quepj, voyum tepe'e, ne'aj tüpü'ü wa jupj, pülücj patja nt'a. 'Üy'üy way jactsja jupj juez nt'a, vélet-

sja: ‘Ncapj tjep'ya'sa ma malala la ma jis napj ne'enemigá.’ ⁴ Püs way juez ma quelel se p'á'satsja jupj. Locopyaya jupj jólatsja: ‘T'üc' way napj ma lecj jeyá Dios lal. Ma wa nola gente sin po'ó. ⁵ Mop'in ca cus mp'acj jupj. Quepj niná newa pajal le moná napj lal, mpes cus mp'acj ca napj. Ma nin lejay, pajal ca nin tulum, lovin jac' mpes', nin jólatsja juez.”

⁶ Qjuis Jepa Jesús tjevele: “Nujola t'as juez malala po'ó. Nujola t'as jupj tjevelá, quepj lovin la tjemyona mpes. ⁷ Dios más 'üsüs juez lal. T'üc' way jupj ca jis capj mp'a'sas jupj ts'uyupj, yupj lovin la mon mpes, jaw na la mon wa, püste na la mon wa. Dios lis t'ya yupj. ¿Ncu pajal ca la nuc jis capj la p'acj? Nin tulucj. ⁸ Leñ way ca jis capj mp'a'sas, jis enemigopan ma malala lis mijicj. Nin velé napj nun jis lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyama nun nt'a. Nosis nt'a cuwis na 'üsüs la jay ¿ncu nosis casá patja ca mponecj Dios quelel jis capj p'ya'sa yupj?” nin tjevele Jesús.

**Más 'ücj pjü tsjictjacj
jin yola yupj p'iyá.**

⁹ P'a parábola tjevele wa Jesús nepénowa ne'aj tjatja jilal. Yupj p'iyá 'üsüs Dios lal jin yólatsja. Yupj yólatsja la p'a wa 'üsüs tulucj. Mpes Jesús sin tji'yüsa lis tjiji más 'ücj ma 'üsüs jin yola yupj p'iyá. Tjevele: ¹⁰ “Niyom mat'e tjil Dios wo nt'a jis la veles Dios lal. Pjaní fariseo waytsja. (Ne'aj patja yólatsja jupj 'üsüs.) Ma'ajapj t'emel t'e'encatsja jepa mpes. (Ne'aj patja yólatsja jupj malala.) ¹¹ Fariseo 'ücj jus la nuc nt'a toñca jupj, tjevele Dios lal. (Pajal 'üsüs way jupj p'iyá, tjevele.) Nin tjevele: ‘Dios, la p'a witjacj malala yupj. Wüi'is yupj jin tulucj napj. Pwecapan yupj nepenowá. Malala nyuca lajay yupj nepenowá. Nepénowa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Yom qui toñca jin tulucj wa napj. T'emel t'e'enca jupj jepa

mpes. (Malala jupj pajal.) ¹²Napj 'üsüs lejay jipj mpes. Ts'ac' mat'e pjü semana ma lya, 'üsüs quelel lejay mpes. Pjü napj tyatj popé, pjü diez popé, pjaní 'e 'a 'ots'ipj.' Nin tjevele fariseo.

¹³”Yom ma'ajapj, t'emel t'e'encatsja jepa mpes. Tsjicj way p'in wama tjemey Dios wo mo'ó. Ma jostsja la p'a jus la nuc. Ma tsjun po'o tjinyuca jupj. Mop'in jos suna tyüla 'aplijila mpes. Pajal nin jólat-sja jupj malala nyuca la tjiji. Tjevele Dios lal: ‘Malala nyuca lejay napj lovin. Ninpe jele t'as. Ncapj tjep'ya'sa.’”

¹⁴Jesús tjevele: “Yom t'emel t'e'encatsja 'üsüs tepyala Dios lal. Ma'ajapj malala waytsja custjay. Nin velé napj nun jis lal. Püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Nin lovin. Tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios más püné ca la mijis jupj”, nin tjevele Jesús.

Jesús jos tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵Nepénowa tjaman wa tsjictjacj Jesús nt'a. Jisastsja Jesús ca po la mo'ot'es tsjictjacj sey pjucj, mveles ca 'üsüs jis mpalas Dios mpes. Jesús discipulopan yus tjunuc tjiquil ne'aj, ne jis capj tjowelet tsjictjacj tucuman mpes. ¹⁶Jesús ma jostsja discipulopan nin la tjajay. Tjevele ncul tsjictjacj. Tjevele wa discipulopan jis lal: “Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjütú ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'ücj si jütüta yupj. ¹⁷'Ücj tsjictjacj jis lal Dios si jütüta. Gente ma jisas Dios si jütüta yupj, tsjictjacj si jütüta jinwá, ma ca Dios popa jis mpalas yupj. T'üc' niná”, tjevele Jesús.

Costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

¹⁸Judiopan jis jepa pjaní tjevele Jesús lal:

—'Üsüs way jipj. 'Üsüs sin 'yüsa lejay. Najas mvelen napj lal tsjan más 'ücj la mejay napj ne Dios ca ma'ayas napj ca 'ücj mpü'üs lovin jupj lal.

¹⁹Jesús jupj wola tjevele:

—¿Tsjan mpes tjevelen napj 'üsüs way? Dios p'in 'üsüs way jupj. (¿Ncu quelel velen napj p'iyá Dios?) ²⁰Jipj se-len Dios tjijyütá jupj Popel mo'ó. Tji-jyü'ta yom ma ca ne'aj ma'nus jats'om tulucj, quepj ma ca ne'aj mim voyum tulucj lal, ma ca mü'u'nán p'a wa, ma ca mpequem, ma la ntsawilin. 'Üsüs la mijin pyapay lal, jemay lal wa. Jele nsem noypan yupj jipj lal. Niná Dios tjijyütá —tjevele Jesús.

²¹Yom judiopan jis jepa tjevele:

—Lovin nin la tjejay. Napj tsjicj waytsja na p'in lovin nin la tjejay.

²²Jesús tjapjaca na niná, tjevele jupj lal:

—Pjaní ma la tjejay custjay. Pjü vender la mijin jipj jits'a'á. T'emel niná jis ma'ayan t'emel cjuwá. Nin la tjejay na tsjay pülücj ca nta'an Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na ncuwim, ncapj ncoñcon.

²³Yomen tjapjaca na niná, 'aplijilatsja jupj pajal. Ma quelel ljijtsja Jesús tjevelá. Pajal pülücj tyá'atsja jupj. ²⁴Jesús tjinyuca pajal 'aplijilatsja jupj. Tjevele:

—Pajal costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá. ²⁵Pajal costa way camello jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj —tjevele Jesús.

²⁶Niná tjepjyacañ tjowelepj:

—Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá

Dios lal ca nacj, pjü ma mpatjam Dios lal ca nacj.

²⁷ Mpes Jesús tjevele:

—Niná gente ma polel lajay, 'ücj nin liji Dios. Dios 'ücj jis capj p'ya'sa 'ücj jis la püt'üs jupj lal.

²⁸ Pedro tjevele Jesús lal:

—Cupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal, cyapj la coñ.

²⁹ Mpes Jesús tjevele discipulopan jilal:

—Nun nuts'a'á jatja tjalawú napj lal, 'üsüs pajal napj lal. Po 'üsüs ca nsem nun jis lal nin la tjüjí mpes. Nepénowa quelel lajay Dios jyü'tá, mpes jil jis wa nepé ca nacj, jil sejats'om mpe wa ca nacj. Nepénowa jil jis pülücpán nepé. Nepénowa jil sejamay nepé ca nacj. Jil wa jis papay nepé nepenowá. Nepénowa sin popa nepé jil. T'üc' way ³⁰ pajal pülücj ca jis ma'ayas Dios nosis nt'a patja na, nin la tjajay mpes. Más pülücj ca nt'anquecj jatja tjil jis lal. P'a wa ca jis ma'ayas wa. P'a jawas, napj niswa tjacuwis nam, lovin ca mpatjam yupj Dios lal —tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele malala ca mpalas jupj, mpa'is.

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Locopyaya sin tjan jis lal tjemey Jesús, discipulopan dóceya jis lal. Jupj tjevele yupj jis lal: “Jerusalén nt'a leque. Ne'aj pjü ca ma palas profetapan ninpe tapac püná. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. ³² Ne'aj Jerusalén nt'a, Dios ca jis ma'ayas judiopan tulucj malala la ma jiej. Yupj la mpjüts'ünücj ca napj lal. Ca nin po'o mvelecj malala napj. Ca ncapj mputs'acj. ³³ Ca ma süpücj, ma 'ühacj ca. Ntipü'í na, nin müjünsú, mpü'üs niswá ts'ac' cont'e tepyala na”, nin tjevele Jesús.

³⁴ Niná jupj tjevelá ma sin tji'yüsa discipulopan. Ma polel sin tji'yüsa yupj. Ma jus nlaytsja tsjan po'o tjevele jupj.

Yom jun tulucj tji'yü'sa la tjiji Jesús.

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Ne'aj p'in tjemey quinam Jericó nt'a, pülücj patja nt'a. Ne'aj tjá'asa yom jun tulucj jümücj la nt'a. T'emel la tjemyona ne'aj jiltsja jis lal. ³⁶ Tsjay pülücj ne'aj jil jin tjapjaca jupj, mpes jupj la tji'yüya tsjan mpes pülücj tjil. ³⁷ Nepénowa tjowelepj jupj lal:

—Jesús ne'aj wa jama. Nazaret mpe 'esepj jupj.

³⁸ Niná tjapjaca na, yom jun tulucj la tipiya:

—Jesús, ncapj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. David püna tüpü'ü popa p'iyá jipj.

³⁹ Mwalá tjil sin popé cus tjowelet yom jun tulucj.

—Lyájasa t'as —tjowelepj jupj lal.

Más yümücj la tipiya jupj:

—Ncapj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama. David püna tüpü'ü popa p'iyá jipj.

⁴⁰ Mpes Jesús tyantaná, tjevele ca yom jun tulucj lal ncul jupj nt'a. Yom jun tulucj tjac' na, Jesús la tji'yüya jupj lal:

⁴¹ —¿Tsjan jyas napj lejaj jipj mpes?

Yom jun tulucj tjevele:

—Nejepa, po quelel nyuc napj.

⁴² Jesús tjevele jupj lal:

—I tji'ü'sa catsj quinam. Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejaj mpes 'ücj quinam.

⁴³ Leñ way yom jun tulucj 'ücj nyuca tepyala jupj. Cus tecyoñca Jesús, 'üsüs pjac tjevele wa Dios po'ó 'üsüs tepyala mpes. Pjü ne'aj tjunuc tji'yü'sa la tjiji, 'üsüs pjac tjowelepj wa Dios po'ó.

Zaqueo tjac' la nüjüsü Jesús.

19 Jesús Jericó nt'a ne'as tjemey. Newa jámatsja Jerusalén nt'a. Culupwen nipj tjemey Jericó mo'ó. ² Ne'aj yom tüpü'ü Zaqueo ló. T'emel t'e'encatsja jupj jepa mpes. Nin la tjiji, tüpü'ü jupj. Niyom p'a wa ne'aj natj wa

t'emel jepa mpes. Zaqueo yupj jis jé-patsja jupj. T'emel pülücj tyá'atsja jupj, Zaqueo. ³Zaqueo po quelel si nucutsja Jesús. Quelel nyúcatsja cana jupj. Ma polel si nucutsja pajal pülücj tantan tjelyawuñ mpes. Zaqueo 'amá 'alá tóñ-catsja, ne nin.

⁴Nin mpes mwalá way ts'uequené jupj, ts'oway jay tjemey, Jesús quelel nyúcatsja mpes. Yon toñca jin jámat-sja Jesús. ⁵Jesús yon toñca nas tjemey, yon jay nt'a tjinyuca, Zaqueo toñca nt'a. Tjevele jupj lal:

—Zaqueo, leñ way palá was. Mpapay Dios jos napj jum wya nt'a la pit'üs yacjam.

⁶Mpes leñ way palá tjac' Zaqueo. 'Üsüs jos la nüjüsü Jesús. ⁷La p'a wa ne'aj tjelejeñ, tjunuc Jesús tjemey Zaqueo lal, mpes pjü way tülü way tjowelepj malala la tjiji Jesús. Tjowelepj: “Yom malala lal tjemey, wo nt'a ca ma'ajam”.

⁸T'üc' way ma sin 'yúsatsja yupj. Zaqueo pjü jis walap'a'a tjevele qjuis Jepa Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa —tjevele—. Ma ca malala la cüjay quinam. Dios jos jin ca la mejay quinam. T'üc' way la mitad napj nats'a'á ca jis ma'ayá t'emel cjuwá quinam. La p'a jus tsyawil, tüpweques jupj t'emel püna p'in, niswa ca ma'ayá jupj t'emel. Pjaní tüpweques mpes, yulupjana ca ma'ayá —tjevele Zaqueo.

⁹Jesús tjevele jupj lal:

—Malálatsja jipj Dios lal. Yacjaj 'ücj 'e tepalá Dios lal, mpes ca mpü'üm Dios lal. Nin ca nsem jipj wya nt'a patja jilal. Pyon quinam jipj, Abraham tepyona jin p'iyá püná, mpes 'ücj 'e tepalá Dios lal. ¹⁰Ma sa coñ Dios 'a malala yupj. Leñ jinwá yupj Dios lal. Napj tjacuwis la pal leñ jis tjevya la jis lal. Jis capj p'yacj mpes ca 'üsüs nsem yupj Dios lal ne ca 'ücj mpatjam yupj jupj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá.

Jesús jos jupj jomozopan 'üsüs tsji' lajay jupj mpes jupj leñ p'in.

(Mateo 25.14-30)

¹¹Ne'aj tjatja tjepjyacañ niná Jesús tjevelá Zaqueo lal. Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji 'ots'ipj. Ne'aj way p'intsja Jerusalén nt'a, mpes yupj yólatsja quina ca Dios Jepa ma'ajam nosis nt'a. Pjü ca nucucj ca nin mpalas, yólatsja yupj. ¹²Ma nin pyálatsja, mpes Jesús sin tji'yüsa lis tjiji tsjan lijitsja Dios nosis nt'a. Ninana tjevelá: “Jepa jatjam quelel campa jámatsja. Quelel jámatsja nt'a jepa püné ca püné la mijis jupj, ca jepa mpalas jupj. Jepa tepyala na, quelel jactsja niswá. ¹³Mpes wine secj p'in, jupj jomozopan diéziya jis lal tjevele ncul. Pjaní pjaní jis tje'yaya t'emel c'a pjaní pajal pülücj jaylacj. Tjevele yupj jis lal: ‘Napj leñ na, najas t'emel más pülücj mpalas t'emel niná mpes. Jaylacj la müj'í t'emel lal. Niná ca vender la müj'í más 'in pülücj jaylacj. Mpes más pülücj mpalas t'emel.’

¹⁴”Ne'aj tapatjá ma jisastsja jepa jatjam. Mpes niyom nepénowa mwalá sin tjajam jepa püné nt'a, la veles jepa püné lal. Javeleptsja: ‘Ma qjuisas nina qjuis'í jütütam ncupj’. ¹⁵Jepa püné mop'in jepa la tjiji jupj.

”Nin tepyala na, jepa jatjam niswa tjac', jupj tjevele jin. Tjac' na, tjijyü'ta lal ca mvelecj ncul jomozopan diéziya, t'emel jis tje'yaya yas nam. Jupj quelel seletsja nol natj t'emel jupj tje'yaya lal. ¹⁶Mozo mwalá way tjac', tjevele: ‘Nejepa, jipj t'emel c'a pjaní diéziya tepyala quinam’. ¹⁷Mpes jupj jepa tjevele jupj lal: “Üsüs la tjejay. Namozo 'üsüs jipj. Tsjan tsjicj way pajal 'üsüs la tjejay jipj, mpes ca jis müjü'tün pülücj patja nt'a, pülücj patja diéziya nt'a ca jis müjü'tün.’

¹⁸”Locopyaya mozo p'a wa tjac', tjevele: ‘Nejepa, jipj t'emel c'a pjaní cínquiya tepyala quinam’. ¹⁹Jepa tjevele

jupj lal: 'Nin mpes jipj ca jis müjü'tün pülücj patja nt'a, pülücj patja cínquiya ca jis müjü'tün'.

²⁰ "Locopyaya mozo p'a wa tjac', tjevele: 'Nejepa, qui'á já'asa jet'emel. Tjivyü'tün, tje'yonsó jet'emel. ²¹ Lecj tje-atsja jipj lal, mpes nin la tzejajtsja. Napj seletsja ts'üis jipj. Más pülücj t'e'en jipj püna tje'yan lal. Tjevyala jequetj jipj ma jisín mpe', nin tjevele jomozo niná. ²² Nin mpes jepa tjevele mozo niná lal: 'Mozo malala jipj. Pajal malala nyuca jele. Jipj tjevelen mpes napj selé malala la tzejay jipj. Jipj tjevelen jipj sellen ts'üisis napj. Más pülücj netj napj püna tje'yá lal. Tjevelen napj tjevyala jequetj napj ma jisín mpe. ²³ Jipj sellen niná. ¿Tsjan mpes ma prestar la tzejay nt'emel banco nt'a, más 'in pülücj mpalas nt'emel? Jipj nin la cüjaytsja, napj cüt'anquetsja napj nt'emel napj tjacuwis na. Cüt'anqué watsja p'a wa t'emel, napj nt'emel prestar la tzejay mpes', nin tjevele jepá.

²⁴ "Jepa tjevele wa ne'aj tjelejeñ jis lal: 'No'oté napj nt'emel jupj mpe. Tja'ayá t'emel c'a niná namozo p'a, jupj ne diéziya tya'a.' ²⁵ Mpes yupj tjowelepj jupj lal: 'Qjuis Jepa, diéziya tya'a jupj quinam'. ²⁶ Jupj jis wala tjevele: "Ücj wa p'a wa t'emel 'ya jupj. Nepénowa 'üsüs lajaj napj jis tje'yá popé, mpes más pülücj ca jis ma'ayá yupj. Ca yupj pülücj way nta'acj. Nepénowa nin tulucj yupj. Liji secj yupj napj jis tje'yá mpes, ne p'a wa ca nt'anques yupj jatatj. Nin velé ca nin nsem.'

²⁷ "Jepa tjevele wa: 'Napj ne'enemigopan ma jisastsja napj jis müjütütj, jis lal nculá, ma 'e. Nawalap'a'a jis tjü'ü'ná.'" Tecyawaja quinam parabolás. (Niná tjevelá mpes sin tji'yüsa lis tjiji tsjan ca jis mpalas jupj jomozopan jupj tjac' na, tsjan ca jis mpalas jupj enemigopan 'ots'ipj.)

Jesús jepa püné jinwá tjemey Jerusalén mo'ó.

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Jesús nin tjevele na, tjemey niswá, Jerusalén mo'o jámatsja jupj. ²⁹ Tucuc' nt'a tjac', tucuc' niná Olivos ló, ne'aj way p'in Betfagé nt'a, Betania ne'aj p'in 'ots'ipj. Ne'aj tjac' na, jupj discipulopan má'teya sin tzejyama, ³⁰ tjevele yupj jis lal: "Lowa yupj jis wa lejeñ nt'a. Ne'as tjalawú na, soysoy tsjicj ca nucú. Mwen tsyu'pa toñca jupj. Casá 'osos secj jupj custjay. 'Osocté ncumaná, ma 'e. ³¹ P'a wa ca nu la mü'üyas ca nacj tsjan nu lo jay socté soysoyos. Wola mvelé Nujepa jos jupj. Nin welé na, 'ücj ca nsem yupj jis lal."

³² Mpes niyom jupj sin tzejyama tjil, Jesús tjevele jinwá tjunuc yupj. ³³ Yupj soysoy jasoctsjá na, jupj soysoy 'esejp tjowelepj yupj jis lal:

—¿Tsjan nu lo jay socté soysoyos?

³⁴ Yupj tjowelepj:

—Qjuis Jepa jos jupj.

Mpes 'üctsjá quinam yupj jis lal. ³⁵ Soysoy Jesús nt'a tjaman quinam. Sin quip pje'apa soysoy lüicj casá la tsjinan ne Jesús soysoy casá tjo'onsopj. ³⁶ Jupj soysoy casá tjá'asa tjemey na, gente p'a wa sin quip jümücj casá tapajatj, pülül casapa lo winin Jesús.

³⁷ Tucuc' palavin tjemey, tucuc' niná Olivos ló, ne'aj p'in quinam Jerusalén. Pjü ne'aj tjelyawuñ 'ücj jisastsja, jupj discipulopan pajal pülücj, 'ücj jisastsja pajal. 'Üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, yümücj pjac tjowelepj yupj, Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes. La pülücj pajal 'üsüs la tjiji, yom p'in ma polel liji jinwá.

³⁸ Tjowelepj:

—Jepa ma'ajam Jesús.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Mpes tsjun po'o patja 'üsüs ca mpatjam. Cupj pajal 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó. Dios tsjun po'o pü'ü jupj.

³⁹ Fariseopan nepenowá Jesús lal jilt-sja wa. Tjowelepj Jesús lal:

—Jis capj tjeve'le jipj discipulopan, yupj javelepj mpes. Jis tjijyü'ta ma mvelecj niná, jipj pajal püné.

⁴⁰ Jesús yupj jis wala tjevele:

—Yupj lyájasa nacj, pwen witjacj ca nin p'iyá la mpuyucj wa. T'üc' velé napj.

Jesús tjevele malala ca mpalas Jerusalén mo'ó.

⁴¹ Más 'in ne'aj p'in tjac' quinam Jesús Jerusalén nt'a. Jerusalén tjinyuca na, pajal jólatsja Jerusalén mpes, ne la tipiya jupj. (Jupj seletsja jis wa Jerusalén mo'o lejeñ pjü malala jis mpalas. Seletsja pasal malala ca jis mpalas ne'aj tapatjá.)

⁴² Niná jupj tjevele Jerusalén nt'a patja mpes:

—Po nola nun mpes, nun ma nusin tji'yüsa 'oyn ne 'üsüs nsem nun Dios lal. Yacjaj p'in 'ücj nin cüpalastsja. Quina ma polel nusin 'yüsa 'oyn ne 'üsüs nsem nun Dios lal. ⁴³ P'a jyawca nun jis enemigopan ca ncul, 'amá ne'aj ca mpa'tacj potjaqué t'asiyú. Pues yupj ca t'asiyú mpatjam jun ta'á, nun ma polel nlawú.

⁴⁴ Nun jis enemigopan ca pjü malala lis mijicj nun jis wa. Ca jis mü'ü'nacj ne'aj patjá. Pjü jis wa cjuwá ca nsem. Pe pjaní ma ca casá ma'ajam p'a lal, jis wa pó-patsja jupj yas nam. Dios nin tjejyama na nucopj la p'acj, nun ma ponetsja Dios nin tjejyama, mpes nin ca nu mpalas — tjevele Jesús.

Jesús pje'á la tecyoye vender lajay Dios wo mpe.

(Mateo 21.12-17; Marcos
11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ Jesús Jerusalén nt'a tjemey na, Dios wo nt'a tjemey. Jesús pje'á la tecyoye vender lajay ne'aj. Ma jostsja vender la

tjajay Dios wo mo'ó. ⁴⁶ Tjevele yupj jis lal: “Dios tjevele jupj Popel mo'ó: ‘Ninana nawá mpe javelepj napj lal’. Nun ma nujos niná. Nun la tjüj pweccapan 'a si mulú qui'á”, tjevele Jesús.

⁴⁷ Pjü jyawca Jesús sin 'yüsa lis tjiji Dios wo nt'a. Newa sacerdote noypan po quelel ja'ünantsja jupj. Yólatsja 'oyn la qjuijim cü'n'nam. Nin p'iyá yólatsja Moisés popel sin 'yüsa lajay, judío noypan 'ots'ipj. ⁴⁸ Pues ma salejeptsja 'onin ne 'ücj cü'ü'nacj Jesús. Yupj salejeptsja ne'aj patjá pajal ts'i mi'nacj yupj malala la cüjaj Jesús lal. Pjü ne'aj tapatjá po quelel pjyacañtsja Jesús tjevelá.

20 Ts'ac' p'a wa tjejyawca na, Jesús sin 'yüsa lis tjiji ne'aj Dios wo mo'ó, Jerusalén nt'a. Jis wala tjevele tsjan niná Dios 'üsüs la tjiji gente mpes. Custjay véletsja na, niyom nepénowa tjiquil wa Jesús nt'a, sacerdote noypan nepenowá, Moisés popel sin 'yüsa lajay nepenowá, co'müypan nepenowá. ² Tjowelepj jupj lal:

—Qjuis wala tjevele pjacj tjevele 'ücj nin lejaj, jipj lejaj jinwá. ¿Pjacj 'i jütüta nin lejaj jipj?

³ Jis wala tjevele Jesús:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Nawala tjowelé ⁴ tsjan mpes 'ücj bautizar lis tjiji Juan. ¿Ncu Dios tjijyü'ta nin la tjiji? ¿Ncu gente p'in jisastsja nin la tjiji?

⁵ Yupj yuwá tjowelepj tsjan cüwelem jupj lal. Yuwá tjowelepj: “Cupj ma polel velecj Dios tjijyü'ta niná. Nin cüvelecj ca niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj Juan tjevelá. ⁶ Cupj ma wa polel velecj gente p'in jisastsja nin la tjiji. Nin cüvelecj ca niná, pjü pe ca qjuisé nts'iyacj, qjuis mü'ü'nacj. Pjü japon Juan Dios mpes tjevele.”

⁷ Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Cupj ma selecj pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'ücj bautizar lis tjiji. ⁸ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjewelé, mpes ma wa ca mvelé nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjac ntjijütüta napj niná lejay.

Judío noypan malala la tjajay lovin Dios jomozopan jis lal, jupj Jatjam lal 'ots'ipj.

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹Nin tjevele na, Jesús parábola tjevele wa Dios wo nt'a tjatja jis lal. Sin 'yüsa lis tjiji malala pajal Dios lal judiopian ma jisastsja jupj Jatjam. Ninana parabolás Jesús tjevelá:

—Yom uva sine jupj. Locopyaya jupj sínetsja jis tje'yaya mo'o jasin p'a wit-jacj, 'ücj la mijicj lo valas. Yupj tjewelepj ca ma'ayacj jupj, tjevyala popé. Mo'o jasin jis tje'yaya naya, tjemey pajal campa nt'a. Ne'aj pajal püs tüpü'ü.

¹⁰Uva tjevyala po'ó, mozo jas tjejyama yupj nt'a, sine lejeñ nt'a lo ta'es tjevyala popé, yom juts'a'á mpes. Niyom ne'aj mo'o jasin jas tüpwes ma tja'ayapj jomozo. Mozo süp, jas tjajam. Jas pjan tjemey. ¹¹Locopyaya jupj mozo p'a wa jas tjejyama yupj nt'a. Pajal wa jasüp ni. Tsjicj jin yólatsja, malala tjewelepj jupj lal, ne jas pjan jas tjajam yupj. ¹²Locopyaya mozo p'a wa jas tjejyama yupj nt'a. Cont'e tepyala quinam. Jay tjojocj, na'aj la ts'i yupj.

¹³”Mpes uva juts'a'á tjevele: ‘¿Oyn la mejay napj quinam? Natjam ca jas majam. Pajal quelel lejay natjam. Püné jupj ca yola nsem yupj.’ ¹⁴Nin tuluctsja. Niyom ne'aj la 'el jus tjunuc na, yuwá tjewelepj: ‘Niná uva juts'a'á jatjam. Uva lejeñ nt'a jupj juts'a'á nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'ü'nacj ca jupj, mpes uva lejeñ nt'a cupj cuts'a'á nsem.’ ¹⁵Mpes yupj jupj jatjam la ts'i sin mpe, tjü'ünan. —Parábola t'üc' tjevele Jesús quinam.

Tjevele wa:

—Cupj selecj tsjan ca lis mijis yomen 'isin jis tje'yaya jis lal. ¹⁶Jupj ca mim yupj nt'a, sin lejeñ nt'a. Jis mü'ü'nas ca

niyom ne'aj tsji' la tjajay. Uva sin lejeñ ca jis ma'ayas la p'a, yupj ca 'ücj la mijicj lo valas ne'aj —nin tjevele Jesús.

Yupj tjepjyacañ na jupj tjevelá, yupj sin tji'yüsa judiopian sin po'ó tjevele jupj, mpes tjewelepj:

—¡Ma ca nin cüpalas!

¹⁷Newa Jesús yus tjinyuca, tjevele yupj jis lal:

—Dios Popel vele ca nin nsem. Niná velá:

‘Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis

pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üc' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjiyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná

wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj lal.

Tsjomis pe niná casá tóncatsja.’

Nin vele Dios Popel.

¹⁸”Napj niná pe 'üsüs jinwá, napj tjevelé jinwá. Nun wa su jünsü jinwá. Yom pe niná casá yaca, malala ca mpalas jupj pajal. Pe niná yom casá yaca na, más malala ca mpalas jupj. 'Üpjü ca mpalas jupj, yomen —tjevele Jesús.

Jesús pajal 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

¹⁹Moisés popel sin 'yüsa lajay quelel tji'liñtsja Jesús. Nin p'iyá sacerdote noypan. Yupj jus nlay Jesús parábola niná tjevele yupj sin po'ó. Ma polel tji'liñtsja jupj custjay. Lacj jeyaptsja la p'a judiopian ca pajal ts'i mi'inacj yupj jis lal, mpes ma nin la tjajay. ²⁰Yupj la tjunuc 'ona 'ücj la tjilil Jesús. Mpes niyom sin tjajam Jesús nt'a. Yupj quelel la 'üytsja jupj lal, jupj ca malala cüveles yupj jis lal yupj jis wala tjevele na. Yupj 'üsüs jin la tjajay, newa malala la tjajay. Yupj yólatsja ca ne'aj majatjum, mpjacañ, mpes

'ücj ca jat' mvelecj jupj po'ó jepa romano auxiliar lal. Jepa romano auxiliar pünet-sja jupj, mpes 'ücj ca cus ntülüs Jesús.
²¹ Mpes yupj tjil Jesús nt'a, tjowelepj:

—Cupj selecj jipj t'üc' velen. Jipj sin 'yüsa lejay 'üsüs. Nin p'iyá velen jipj pjü jilal. Sin 'yüsa lejay Dios jyü'tá t'üc' way.
²² Nin mpes quelel lya 'yüyacj jipj lal. ¿Ncu 'ücj Dios lal cupj impuesto jaylacj lijicj, jepa romano t'emel t'e'enca mpes? ¿Ncu 'ücj tulucj nin lijicj?

²³ Jesús jus nleya tsjan mpes nin la tjü'üy jupj lal. Seletsja yupj ma quelel jus nlaytsja la tjü'üy mpes. Seletsja yupj jisastsja jupj malala nyuca ca mveles. Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

²⁴ —T'emel c'a pjaní way nca'á ma 'e. ¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa? ¿Ts-jan ló t'emel po'o tapac? —tjevele jupj.

Yupj tjowelepj:

—Jepa romano jupj.

²⁵ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Mpes tja'ayá jepá jupj 'ücj le moná nun lal. Tja'ayá Dios jupj 'ücj le moná nun lal —nin tjevele Jesús.

²⁶ Yupj ma polel malala tjowelepj Jesús po'om la p'a jis walap'aá, jupj tjevele mpes. Po yólatsja Jesús 'üsüs jis wala tjevele mpes. 'Üsüs tjevele jupj pajal, mpes yupj lyájasatsja.

**Püna tecya'liñ ca sin müjünsücj,
 niswa ca mpatjam.**

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Niyom p'a wa tjiquil wa Jesús nt'a. Saduceopan waytsja yupj. Yupj javelepj tecya'liñ ma ca sin müjünsücj, ma ca mpatjam niswá. ²⁸ Saduceopan quelel jat' la velestsja wa Jesús po'ó, mpes tjow-elepj yupj jupj lal. Tjowelepj:

—Püna Moisés popel tepyaca tsjan qjuisí jütüta Dios. Ninana pjaní way jupj tepyacá: yom pe'e jats'om popa tulucj, más 'ücj yom jüpülücj mwayis ca tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e

jats'om lal. Tepe'e ts'uyupj jin p'iyá ca nsem. Moisés nin tepyaca. ²⁹ Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja, pjü yupj jis sejatjampan yupj. Mwalá way tjowaya, popa tulucj tepe'e jupj. ³⁰ Tepe'e na, jupj tsüipe tjowaya tepe'e jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. ³¹ Jupj tepe'e na, jüpülücj locopyaya way tjowaya wa jüpülücj jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. Nin p'iyá pjü jis pülücpán quepj pjaní lal tjewyayíñ. Pjü jis pülücpán sin popa tulucj tecya'liñ. ³² Yupj pjü way tecya'liñ na, tepe'e wa quepan. Lovin popa tulucj jupj. ³³ ¿Pjacj jats'om nsem jupj, tecya'liñ sin müjünsücj na jis la püt'üs niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayíñ jupj lal, tapatja na p'in —nin tjowelepj saduceopan.

³⁴ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Niyom, nequem quina patja pjü wyayíñ. ³⁵ Dios lal patjam ma nin la-jay. Dios vele yupj 'üsüs, ne yupj ca sin müjünsücj tecya'liñ sin popé, ca mpatjam Dios lal. Ne'aj ma mwayíñ yupj.

³⁶ Yupj ma polel cya'liñ niswá ne nin. Angelpán jinwá yupj, mpes ma cya'liñ. Dios ts'uyupj way yupj. Yupj sin jajünsüpj jis la püt'üs lovin Dios lal. ³⁷ T'üc' way tecya'liñ ca sin müjünsücj, ca mpatjam niswá. Selecj ca nin nsem Moisés tepyaca mpes 'ots'ipj. Tepyaca püna tepyalá, yo tsjicj pwetsja na, qjuis Jepa Dios ne'aj tjá'asa mpes. Jupj tjevele 'qjuis Jepa Dios Dios jupj Abraham lal, Isaac lal 'ots'ipj, Jacob lal 'ots'ipj'. ³⁸ Cupj selecj püna tecya'liñ conas. Selecj wa Dios tecya'liñ jis Dios tulucj. Patja jis Dios jupj. Nin mpes selecj patja yupj quinam. Dios selé newa patja pjü —nin tjevele Jesús.

³⁹ Moisés popel sin 'yüsa lajay nepénowa jupj wola tjowelepj:

—Po 'üsüs tjevelen jipj.

⁴⁰ Lacj tjeyapj la p'a jis la 'üy.

**Jesús Jepa watsja jepa
püna tüpü'ü lal.**

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ (Jesús ma lecj tjejá.) Jupj tjevele yupj jilal:

—Dios tjevele jupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan. ¿Tsjan mpes javelepj yom niná David popa jupj? ⁴² David p'iyá tjevele jupj po'ó Dios Popel mo'ó. Dios mpes nüejets'e tepyaca nt'a tjevele:

'Nejepa Dios tjevele Nejepa Püné lal:
"Nt'i'isa jipj napj li'inyampe.

⁴³ Jipj ca müjü'tün napj lal napj ca la mpalan naya jipj enemigopan jis lal. Napj ca la mejay tsjyam la p'a'á jatja jinwá yupj.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na."'

David tjevele niná Dios tjevelá.

⁴⁴ Jesús tjevele:

—David tjevele yom niná jupj Jepa way jupj. ¿'Onin nacj ne David popa nacj jupj?

**Moisés popel sin 'yüsa lajay
malala lajaytsja yupj.**

(Mateo 23.1-36; Marcos
12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Jesús tjevele jupj discipulopan jilal, pjü 'ücj jis la pjac:

⁴⁶ —Moisés popel sin 'yüsa lajay malala yupj. Po ma nin p'iyá la tjüj, yupj lajay jinwá. Yupj jisas la p'a yola yupj noypan, mpes sin quip campa jisas. Pülücj lyawuñ nt'a jil na, po jisas la p'a 'üsüs javelepj yupj jilal, 'üsüspan lal javelepj jinwá. Judiopan 'a si mulú nt'a jil na, silla más 'üsüs nt'a la 'osos jisas, cocoypan p'in jatja nt'a. Pülücj 'a si mulú nt'a jil na jis la las, más 'üsüs nt'a quelel jatja lovin, noypan jatja nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yüsa lajay. ⁴⁷ Yupj pequeñ nequem jis wa, nequem jis vayum tecya'liñ. Newa jisas

la p'a 'üsüs jin yola yupj, mpes püs way javelepj Dios lal, pülücj pjyacañ nt'a. Nin lajay mpes Dios ca mveles más malala la tjajay yupj la p'a jilal. Más ca jis capj ntülüs yupj pjü jilal —tjevele Jesús.

Quepj t'emel cjuwá po 'üsüs tje'yaya.

(Marcos 12.41-44)

21 Caja nepenowá ne'aj tjatja Dios wo nt'a t'emel mo'o la 'onsos la 'ayas Dios mpes. Jesús jay jas tji-jyünsa, tjinyuca gente pülücj jatatj jis t'emel tjo'onsopj ne'aj. Pülücj tjo'onsopj yupj. ² Tjinyuca wa quepj pjaní centavito mát'eya tje'yonsa wa jupj. Quepj niná voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwatsja jupj. ³ Tjinyuca na, Jesús tjevele jupj discipulopan jilal:

—Quepj niná más pülücj tje'yonsa pjü jilal. Quepj niná voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwá jupj, quepan. Pjaní way tje'yonsa, pülücj jin p'iyá napj lal. T'üc'. ⁴ La p'a wa pülücj jatatj popé tja'ayapj yupj. Quepj niná cjuwá jupj. T'emel pjaní way ve jaylacj liji popé tje'yaya jupj. Cjuwá jupj quinam —nin tjevele Jesús quepj tje'yaya po'ó.

**Jesús tjevele ca malala mpalas
Dios wo Jerusalén nt'a.**

(Mateo 24.1-28; Marcos 13.1-23)

⁵ Discipulopan nepénowa tjowelepj wa Dios wo po'ó.

—Po 'üsüs way justa —tjowelepj—. Pe po 'üsüs yustapj lal 'üsüs justa la tjajay. Tsjan 'üsüs yustapj tja'ayapj popé 'üsüs justa la tjajay wa Dios wo.

Jesús tjevele:

⁶ —Pjü ca malala mpalas niná nun nucú qui'á. P'a jawas judiopan jis enemigopan ca ncül. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wosis la tjajay sin popé. Pjü na'aj ca la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem —tjevele Jesús.

⁷ Jupj discipulopan la tjiü'uy:

—¿'Ona ca malala mpalas Dios wo? ¿Tsjan ca la mijis Dios mwalá way p'in, mpes ca jus nlayecj leñ way ca nin mpalas?

⁸ Jesús jis wala tjevele:

—In tjjajama. Pülücj ca ncul la nt-sawilicj ca gente jis lal. Po ma toponé yupj javelepj. Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Ca mvelecj Dios sin tjejjama yupj. Ca mvelecj wa ca leñ way ncawajas pjü. Ma ca nin la müjfi yupj javelepj jinwá. ⁹ Nun ca jus nlayé wa militarpan pülücj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa yuwá p'iyá la palan wa. Niná pjo'oqué na, po ma pajal locj tjejjá. T'üc' way malala ca mpalas nosis nt'a. Ma leñ way ncawajas ca pjü niná malala tepyalá.

¹⁰ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan p'a jepapan jis militarpan jis lal. ¹¹ Pajal ca jus nquits'is nosis 'ots'ipj. Nepénowa patja nt'a cjuwá ca nsem jis la las 'ots'ipj. Nenéyawa pjü way nin p'iyá ca malala jisas yupj 'ots'ipj. Dios ca la mijis p'a casá ca mpalas tsjun po'ó, nosis casá patja jis la nuc. Nin mpes ca jus nlayecj Dios ca jis capj ntülüs malala lajaj. Tjunuc na ca lacj meyacj pajal.

¹² "Niná tepyala secj p'in, nepénowa ca nu ntji'liñ. Ca malala la nu mijicj ncapj coñcó mpes. Ca nu manucj judiopan 'a si mulú nt'a, cawilta nt'a 'ots'ipj. Ne'aj ca jat' mvelecj nun sin po'ó. Ca nu manucj jepapan jis walap'a'á. Ne'aj p'in se jütütj nt'a ca nu manucj. Jepa noypan nt'a ca nu manucj wa. Yupj jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun sin po'ó ncapj coñcó mpes. ¹³ Nin nu tepyala na, 'ücj ca mvelé nun yupj jis lal 'onin ne 'ücj potjaqué Dios lal napj mpes. ¹⁴ Mpes quina nujola t'as ma ca nin nujola mwalá way p'in tsjan ca jis wala cüwelé. ¹⁵ Nin

pyala nam, napj ca nucopj mp'acj ne ca 'ücj mvelé nun. Nun ca jus nlayé t'üc' way. Nun ca pajal 'üsüs mvelé, mpes nun jis enemigopan pjü ca jus nlayecj t'üc' welé nun. Ma ca polel p'a casá mvelecj.

¹⁶ "Nenéyawa nun jis pülücpán p'iyá ca nu ntji'liñ wa nun, ca quelel jat' mvelecj nun sin po'ó nun ncapj coñcó mpes. Nenéyawa nin ca la mijicj wa nun sejjamicapan. Ca nu mü'ü'nacj nun nepenowá. ¹⁷ Pjü gente ma ca jisas nsem nun, nun ncapj coñcó mpes. ¹⁸ Nawa 'üsüs ca mpatjaqué nun. Co'liqué naya, Dios nawa ca nucopj ncoñcos. Nun nawa 'üsüs ca mpatjaqué Dios lal. Ma teczawaja nun ts'üil popa pjaní jinwá ca nsem. ¹⁹ Nun nawa ncapj coñcó malala pyala na, lovin ca mpatjaqué Dios lal.

²⁰ "Jerusalén ca pjü malala mpalas. Nun ca nucú Jerusalén t'asiyú lejeñ militar pajal pülücj, 'ücj jis la palan ne'aj patja jis lal. Niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñ way Jerusalén pjü malala ca mpalas. ²¹ Nin quelel pyala na, más 'ücj Judea mo'o patja ts'equeneñ, joc' mo'o ca mal. Pajal malala ca mpalas Judea nt'a. Más 'ücj Jerusalén mo'o patja Jerusalén mpe ca mal. Más 'ücj jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a patja ma ca mal Jerusalén mo'ó. ²² Dios ca jis capj ntülüs israelpan, malala la tjjajay mpes. Püna tapac Dios Popel mo'ó Dios ca jis capj ntülüs, ne pjü ca mpalas quinam yupj tapac jin. Nin mpes ca pjü malala mpalas Jerusalén.

²³ "Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj sa manun jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó. Dios po quelel jis capj tyüla Judea mo'o patja, yupj malala la tjjajay mpes. ²⁴ Jis enemigopan ca sey mojo'ocj nepenowá polomay lal. Jis ntji'liñ nepenowá, p'a'á ca jis manucj. Jun ta'á ca jis manucj, sin tjan, sin tjan jis la püt'üs, judiopan tulucj patja nt'a. Año pülücj judiopan tulucj müjü'tücj ca Jerusalén nt'a. Nin ca nsem

Dios Popel vele jin. Dios selé nol año müjü'tücj. Locopyaya, Dios jos na, judiopian juts'a'á ca nsem Jerusalén niswá.

Jesús niswa ncuwim.

(Mateo 24.29-35, 42-44;

Marcos 13.24-37)

²⁵ Jesús tjevele wa:

—Dios ca la mijis p'a casá justa ca mpalas lots'ac', mümüy 'ots'ipj, pjulacj 'ots'ipj, mpes nosis casá patja ca jus cülayecj quina ca nin mpalas napj velé jin. Nosis nt'a 'üsú püné pajal ca mpjac ca la mijis, pajal lo pjets'epjets'e ca mim. Mpes p'a nt'a patja pajal pülücj ca lapj nyuca yola yupj pajal. Ma ca jus nlayecj 'oyñ la mijicj. ²⁶ Pajal ca lacj meycj, mpes ca nca'liñ nepenowá, pajal ca nin yola malala ca mpalas nosis. Noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is, mpes nin. ²⁷ Nin tepyala na, ca nus nucucj, mol mo'o ca ncuwis. Pasal püné nsem napj, pjü 'ücj la cüjay. Napj nt'a pajal majawaques ca Mpapay Dios mpes. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá — tjevele Jesús.

²⁸ —Nepénowa nas tepyala na napj tjevelé jin, 'ücj jisas t'as nun. Po ma locj tjejá la p'a wa jinwá. Nepénowa nas tepyala na napj tjevelé jin, nun ca jus nlayé leñ way ca ncuwis nucopj la p'acj. Mpes la 'unucú Dios ca 'üsüs la numijis, ma ca malala nu mpalas — tjevele Jesús.

²⁹ Jesús parábola tjevele wa yupj jis lal sin la 'üsüs jis la jay niná. Tjevele:

—Nujola t'as ts'oway po'ó, pjü yo po'ó 'ots'ipj. ³⁰ Jis lo teczala na, nun solejé leñ way quelel jive. ³¹ Nin p'iyá nun ca nucú nepénowa nas tepyala napj tjevelé jin. Niná tjuncú na, nun jus nlayé wa leñ way Dios müjü'tüs ca pjü nosis nt'a.

³² ”Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopian newa ca mpatjam pjü tepyala na. T'üc' way niná. ³³ Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa.

Napj velé jin ma ncawajas ca lovin. Pjü tjevelé, pjü ca mpalas.

³⁴ ”In tjamama nun p'iyá. Po ma lowa p'a nt'a malala nyuca la müjü. Po ma nun sey 'üts'a t'as nun. Po ma pajal nujola t'as 'oyñ nyuca mpatjaqué nosis nt'a. Nin la cüjü, ma lu nucú naya ca nin mpalas napj tjevele jin. ³⁵ Animal walan 'ityüla leñ way pe'e. Nin p'iyá pjü napj tjevelé leñ way ca mpalas pjü nosis casá patja mpes. ³⁶ Pajal 'in tjamamá. Lovin Dios lal la moná nun ca 'ücj la müjü Dios jos jin lovin. Mpes nosis nt'a malala tepyala na, ma ca malala nyuca la müjü wa nun, la p'a jinwá. Mpes napj velé na nun lal ncu 'ücj la tjüjü, 'ücj nsem nun napj lal. Ma ca nu maycas nun napj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jilal.

³⁷ Jesús lovin sin 'yüsa la sjjitsja Dios wo nt'a jaw na. Püste na pülücj patja mpe tjemey lovin. Joc' Olivos ló nt'a tjejamá. ³⁸ Pajal püstapj sin tjüjünsüpj pjü, tjil Jesús nt'a Dios wo nt'a, jis la pjac jupj tjevelá.

Jesús enemigopan quelel ja'ünantsja jupj.

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos

14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

22 Leñ way quelel pyálsja fiesta, israelpan pan levadura cjuwá jalá na. Fiesta niná “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló jupj. ² Sacerdote noypan yólat-sja 'oyñ la qjuicj cü'ünacj Jesús. Nin p'iyá yólat-sja wa Moisés popel sin 'yüsa lajay. Custjay ma malala la tjamay Jesús lal. Lacj tjeypaj ne'aj patja ca ts'i mi'inacj yupj jilal, ne nin.

³ Locopyaya Satanás Judas jos mo'o tjemey. Niná Judas, “Iscariote” apellido waytsja jupj. Apostolpan dóceya pópat-sja jupj. ⁴ Jupj tjemey la veles jepapan jilal Dios wo nt'a, yupj sacerdote noypan nepenowá, militarpan nepenowá. Yuwá nin tjowelepj 'oyñ ne Judas ca jis capj

mp'a'sas 'ücj jis la tjilil Jesús. ⁵Ücj jisastja yupj. Tjowelep Judas lal yupj ca jaylacj la mijicj Judas nin la mijis mpes. ⁶Judas tjevele nin ca la mijis jupj. Tjemey, la tjinyuca 'ona 'ücj jis lal ca mim la tjilil Jesús, ne'aj patja leñ na p'in.

Jesús tjelyaya jupj discipulopan jilal püts'í secj p'in.

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

⁷Locopyaya ts'ac' mwalá way tjejawca fiesta mpes, pan levadura cjuwá jalá na yupj. Fiesta niná “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” lotsja. Nin jawas oveja tsjicj ja'ünan jis la las fiesta mpes.

⁸Jesús sin tjejyama Pedro, Juan 'ots'ipj, 'ücj la mijicj fiesta mpes. Tjevele:

—Lowa, 'ücj la müj' qjuis la las fiesta mpes lyajacj, “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” mpes.

⁹Yupj la tjü'üy:

—¿Ca'aj jyas 'ücj la mijicj?

¹⁰Jesús jis wala tjevele:

—Jerusalén nt'a lowa. Ne'as tjalawú na, nun la müjüsüqué yom jarro t'ya, 'üsú mo'o toñca. Cjüil lowa wama jama nt'a. ¹¹Ne'aj wo lal tjowelé: ‘Yom qjuisin 'yüsa liji qjuisin tjejyama jipj nt'a. Jupj tjevele cupj ca lya mü'üyacj ca'aj toñca cuarto niná jupj ca nlajas nt'a. Ne'aj quelel lyaja jupj discipulopan jis lal fiesta mpes, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló.’ ¹²Ne'aj wo 'esepj nun jis lal ca mim cuarto püné nt'a, wo casá toñca. Jupj nasa 'ücj la tjiji cuartas quinam. Ne'aj ca 'ücj la müj' cupj lyajacj mpes — nin tjevele Jesús Pedro lal, Juan lal wa.

¹³Mpes tjil yupj. Pjü Jesús tjevele jin tepyala, ne 'ücj la tjajay yupj jis la las fiesta mpes.

¹⁴Quelel jalatsja na, Jesús tjá'asa mesa nt'a apostolpan jis lal. ¹⁵Jupj tjevele yupj jis lal:

—Custjay ma malala ntepalá p'in, po najastsja 'a mulú nlayacj niná fiesta na. ¹⁶Malala ntepalá na püs way ma ca nla napj fiesta niná mpes, fiesta ‘Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey’ ló. Fiesta niná mpes qjuiyola pyala Dios 'üsüs la tjiji püná, ma malala jis mpalas judiopan. Po quina más 'üsüs ca la mijis püna la tjiji lal, mpes t'üc' way ca 'ücj mpatjam napj lal japon. Nin ca nsem Dios jyü'ta na nosis casá. Nin tepyala na, niswa ca nla niná fiesta mpes —tjevele Jesús.

¹⁷Nt'ya jupj pocillo, uva 'üsú mo'o tóncatsja. Tjevele Dios lal tjüwüi' 'üsú tje'yaya mpes. Locopyaya tjevele niyom jis lal:

—No'oté nun, vitvitj way pjü tjümüsüqué niná. ¹⁸Ma niswa ca mü'üs napj quinam uva 'üsú. Dios nosis nt'a jyü'ta na niswa ca mü'üs p'in.

¹⁹Locopyaya pan pjaní nt'ya, tjevele Dios lal tjüwüi' pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na, vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya pjü. Tjevele:

—Pan niná napj mp'üy jinwá. Ma pats' ca napj, mpes Dios ma ca nin jola nsem nun malala la tjüj'. Ücj ca mpatjaqué nun Dios lal. Nenéyawa nin p'iyá pan 'alajá nun. Nujola tapalas nin la tjejay napj nun mpes —tjevele jupj.

²⁰Nin p'iyá la tjiji pocillo lal. Pocillo nt'ya t'üc' tjalá na. Tjevele:

—Uva 'üsú niná na'as jinwá. Ma pats' ca nun mpes. 'As ca ma palas napj, mpes Dios 'ücj ca perdonar la numijis. Jupj tjevele t'üc' nin ca la mijis nun mpes ntipü'í na. P'a casá ca la mijis quinam püna la tjiji lal.

²¹”Mop'in nin, nun popa pjaní quelel malala liji napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Qui'á já'asa wa, lyaja wa napj lal. ²²Püna p'in Dios tjevele 'oyñ la cüjay cüpats', ne nin ca nsem napj lal. Mop'in pajal malala nin, jupj ca jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Ca malala

mpalas jupj pajal, jupj malala la niji mpes. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tje-yamá —tjevele jupj.

²³ Jupj discipulopan jis la tjü'üy yuwá cana yupj popé Jesús enemigopan jis lal ncuwim.

²⁴ Yuwá la tjowelet wa cana yupj popé más püné nsem la p'a jilal Dios jyü'ta nt'a. ²⁵ (Jesús ma jostsja nin yólatsja yupj.) Nin mpes jupj tjevele yupj jilal:

—Judiapan tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. 'Ücj sa jajütütj jin lajay ne'aj patja jis lal. Niná lajay jis capj la p'acj, javelepj yupj. ²⁶ Nin tulucj ca nsem nun jilal. Nun jilal más püné, pjyapja jinwá ca nsem jupj. Jepa ca mozo jinwá nsem jupj. ²⁷ Yom jupj jomozopan tsji' lajay, más püné yom niná tsji' lajay jis lal. Nujola tapalas napj tsji' lejay nun mpes. Napj lejay jinwá la müjüj nun.

²⁸ "Napj p'iyá ca nin la mejay nun más noypan ca nu mpalas. Nun ncapj tocoñó lovin. Malala ntepalá na, newa ncapj tocoñó. ²⁹ (Nin mpes napj ca 'üsüs la numejay wa.) Mpapay ntje'aya la jütütj. Nin p'iyá napj nu 'ya wa ³⁰ 'ücj nun ca müjü'tú wa. Nun ca nlajá, ca müsiqué wa napj lal napj jyütütj nt'a. Jepapan noypan nsem nun. Napj auxiliarpan nsem nun. Nun ca mvelé israelpan pjü jilal ncu t'üc' malala nyuca la tjajay yupj nosis nt'a. Nin ca nsem nun ncapj coñó mpes.

Jesús tjevele Simón Pedro ca ntsüpünüs Jesús jomica jupj.

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Jesús tjevele wa Simón lal:

—Simón, 'üsüs tjappjaca napj velé. Satanás la tjemyona Dios ca ma'ayas jupj ca pajal malala la numijis. Jupj ca nucus ncu t'üc' way quelel ncapj coñó nun. Nin ca nsem jupj la tjemyona jinwá. ³² Nin mpes napj Mpapay Dios lal la tjemyon wa nun mpes. La tjemyon jipj

lovin ca mponen napj lal. (Napj selé jipj ca malala nyuca la mijin. Locopyaya jipj ca 'üsüs jele mpalas niswá. Niswa ncapj cyoñ na, najas jipj ca jis capj mp'a'san pyülücpan más 'in 'ücj mponecj yupj napj mpes.)

³³ Simón tjevele Jesús lal:

—Nejepa jipj. 'Ücj napj lal cawilta mo'o na 'onsopj napj jipj lal. Ma 'ünacj jipj lal 'ücj wa napj lal.

³⁴ Jesús tjevele:

—Pedro, yacjaj p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin.

³⁵ Jesús tjevele wa discipulopan pjü jis lal:

—Nusin tjejyam nun jis t'emel cjuwá, nun jis ve cjuwá 'ots'ipj, nun jis caite pjaní p'in. ¿Ncu pjaní nujos cjuwatsja?

Yupj tjowelepj:

—Pjü qjuisastsja, pjü tya'actsja.

³⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Quina ma ca nlawú nusin pjan. Nun popé t'emel to'á, t'o wa nun lowú nt'a. Ve to'á, t'o wa nun lowú nt'a. Nun popé polomay cjuwá, más 'ücj jas quip pje'apa vender ca la mijis, t'emel mpes polomay ca jaylacj la mijis jupj. ³⁷ Dios Popel vele: 'La p'a ca yola nsem malala nyuca lajay jin p'iyá napj'. Dios jos nin ca nsem napj lal, Dios Popel nin vele mpes. Pjü tapac napj nin po'ó, quina ca nin mpalas pjü —tjevele Jesús.

³⁸ Yupj tjowelepj:

—Qjuis Jepa, 'unyuca. Polomay mát'eya tya'acj qui'á.

Jesús tjevele:

—Po ma p'a wa cüwelé quanam.

Malala pyálatsja na, Jesús tjevele Popay lal.

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Jesús tjemey nepé yacjajam. Joc' Olivos ló nt'a tjemey, janmacj jin l'jitsja jin. Jupj discipulopan cjüil tjil. ⁴⁰ Ne'as tjemey na, tjevele yupj jis lal: "Dios lal

la tjomoná ma ca malala la müj' nun, nun quelel malala lojí na". ⁴¹ Nin tjevele na, ne'aj p'in tjemey jusapj. Ne'aj tüic' jin tjüjünsü, tjevele Dios lal. ⁴² Nin tjevele jupj: "Mpapay, nin la mijin ma ca nin ma palas. Nawa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as", tjevele Jesús. ⁴³ Tjevele na, ángel tsjun mpe tjac', lay tepyala jupj nt'a, cus tjep'ya'sa. ⁴⁴ Jesús 'aplijila waytsja pajal, ne pajal la tjemyona Dios lal. Pjü tji'yawa. Pajal noypan way ts'yósatsja 'ama'á, 'as jin jústatsja.

⁴⁵ T'üc' tjevele na Dios lal, Jesús jas nisa, tjemey discipulopan nt'a. Yus tjinyuca pjü tji'inan. Yupj pajal 'aplijila waytsja, mpes ja sívetsja. ⁴⁶ Jesús tjevele yupj jis lal: "¿Tsjan pjucj jünaqué nun? Nusin tjüjünsü, Dios lal la tjomoná ma ca malala la müj' nun quelel malala la müj' na."

Yupj ntji'liñ Jesús.

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús nin véletsja na, leñ way niyom pülücj 'a mulú tjiquil. Yom pjaní jis lal tjac' Jesús toñca nt'a. Yom niná Judas p'iyatsja. Jupj apostolpan dóceya pópat-sja. Judas jun 'asas tjac' Jesús nt'a la tjelyapaná. ⁴⁸ Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj nlal velen sin la 'üsüs jis la jay napj niná yomen yupj quelel tji'liñ. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá — tjevele Jesús.

⁴⁹ Jesús discipulopan jus nlay yupj tjiquil jis la tjilil Jesús, mpes tjowelepj Jesús lal:

—¿Ncu jyas sey mojo'ocj polomay lal?

⁵⁰ Yupj popa pjaní polomay nt'ya, jay tjejyo'o yom pjaní. Pjots' li'inyampe taná tjejyo'o. Jupj ne mozo waytsja sacerdote más püné mpes. ⁵¹ Jesús ma jostsja pjots' tjejyo'o.

—Po ma la tapa'ná nun —tjevele jupj.

Jupj pjots' po la tje'yot'a, tji'yü'sa la tjiji jupj.

⁵² Pülücj tjiquil jis la tjilil Jesús. Sacerdote noypan nepenowá, jepapan militar nepenowá Dios wo nt'a tsji' lajaytsja sin popé. Judío co'müypan nepenowá. Mpes Jesús yom pjots' tji'yü'sa la tjiji na, tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. ⁵³ Pjü jyawca Dios wo nt'a tjo'ostsja nun jilal. Lovin ma ntjutjililiqué ne'aj tjo'os na. Nun lojí diablo jos jin. Po quina way p'in Dios 'yaya jupj jyü'ta, mpes nun malala lojí quinam nujisas jinwá — tjevele Jesús.

Pedro tsyüpünú Jesús jomica jupj.

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús nin tjevele na, ntji'liñ, lal tjil. Tjaman jupj sacerdote más püné wo nt'a. Pedro jupj cjiil tjemey, campapé. Sacerdote jis jepa wo nt'a tjemey wa jupj. ⁵⁵ Wo nt'a niyom nepénowa 'awa jus t'ol wosis t'asiyü tjüwücj culupwen nt'a, 'a mulú 'atjalapj jis la sis. Pedro 'etjele wa yupj jilal. ⁵⁶ Pedro ne'aj 'etjele na, tsjücjüim jus tjinyuca Pedrú, 'awa jyawca nt'a tjá'asa jupj, ne nin. Tsjücjüim niná mozo waytsja jupj ne'aj. Püs way jus tjinyuca na, tjevele:

—Yom niná cus tecyoñca Jesús.

⁵⁷ Pedro tsyüpünú.

—Nin tulucj. Ma si nuc —tjevele jupj.

⁵⁸ Locopyaya yom pjaní ne'aj jus tjinyuca wa Pedro, mpes tjevele:

—Jipj Jesús discipulopan popa wa.

Pedro wola tjevele:

—¡Nin tulucj!

⁵⁹ Locopyaya, hora pjaní tepyala na, más 'in püs ca nacj, más 'in leñ way ca nacj, p'a wa ne'aj janmacj nin jólatsja Pedro po'ó, mpes tjevele:

—T'üc' way yom niná cus tecoñca wa Jesús. Jupj Galilea mpe 'esej wa, Jesús jinwá.

⁶⁰ Pedro tjevele jupj lal:

—Ma nin 'yüsa jipj velen.

Pedro nin véletsja na, castlyaj cocoy nepé la tipiya. ⁶¹ Nepé la tipiya na, qjuis Jeps Jesús la nujuya, tjinyuca Pedrú. Mpes Pedro jola tepyala jupj tjevelá. Nínana jupj tjevelá: “Yacjaj p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin.” ⁶² Pedro tjemey wo nepé. Pajal 'aplijila waytsja, pajal la tipiya wa.

La tjüpjüts'un Jesús mpes.

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Niyom nepénowa jamanuntsja Jesús. La tjüpjüts'un jupj mpes. Pajal mo'o süptsja wa jupj. ⁶⁴ Jun tsupapj, tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen pjacj jey syüpa. Dios ca jin 'yüsa la mijis.

⁶⁵ La p'a wa pajal pülücj malala tjowelepj Jesús po'ó, jupj pajal tsjicj way jin tjowelepj.

Judiopan tjowelepj Jesús malala la tjiji.

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Tjejyawca na, judiopan jis jepapan 'a jis tjimyula yupj, nepénowa sacerdote noypan, nepénowa Moisés popel sin 'yüsa lajay. Yupj lovin 'a jis tjimyula nt'a tjaman Jesús. Tjowelepj Jesús lal:

⁶⁷ —Dios tjevele jupj ca jas majamas Jeps Püné judiopan nt'a qjuis capj la p'acj. Qjuis wala mvelen ncu ninana yomen jipj.

Jesús tjevele yupj jilal:

—Napj nin cüvelé nun jis lal, ma ca mponé napj velé. ⁶⁸ Napj nu la 'yüy wa, nun ma ca nawala mvelé. ⁶⁹ Quina Dios li'inyampe ca mo'os lovin. 'A mulú ca müjü'tücj cupj. Pajal jas tjiyocj jupj. Napj

p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —tjevele Jesús.

⁷⁰ Yupj pjü way la tjü'üy Jesús lal:

—¿Ncu Dios Jatjam jipj?

Jesús tjevele yupj jis lal:

—T'üc' tjewelé, Dios Jatjam napj.

⁷¹ Mpes yupj yuwá tjowelepj:

—Quina ma qjuis la p'a mvelecj tsjan niná yupj salejepj jupj po'ó. Tjepjya'aquecj jupj p'iyá tjevelá. Selecj malala la tjiji jupj; jupj tjevele yuwal jupj Dios lal.

Pilato nt'a tjaman Jesús.

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

23 Locopyaya yupj pjü sin tjüjün-süpj, tjaman Jesús Pilato nt'a. Pilato jeps püné auxiliar waytsja jupj. Romano waytsja jupj, judío tulucj. ² Ne'aj t'at' tjowelepj Jesús po'ó. Tjowelepj:

—Cupj tjinyucuj, tjepjya'aquecj wa yom niná judiopan sin 'yüsa lis tjiji jis la palan jepapan jilal. Qjuis jütüta ma t'emel 'yayacj impuesto jaylacj, jeps püné jyü'ta jin. Jupj vele jupj jeps wa. Vele Dios jas tjejyama jupj jis capj la p'acj judiopan —nin tjowelepj co'müypan judiopan sin popé.

³ Mpes Pilato la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu judiopan jis jeps püné jipj?

Jesús wola tjevele:

—Nin napj.

⁴ Locopyaya Pilato tjevele sacerdote noypan jilal, la p'a pajal pülücj ne'aj tjelejeñtsja jilal 'ots'ipj. Tjevele:

—Napj velé yom niná malala tulucj. Ma polel la veles jupj malala li jam.

⁵ Yupj newa malala tjowelepj Jesús po'ó. Po jisastsja Pilato ca cus ntülüs Jesús. Tjowelepj:

—Jupj vele mpes judiopan ts'a 'in se palá jeps romanopan jilal, mpes quelel la palan nun jilal. Jun ta'á judiopan patja nt'a sin 'yüsa liji jupj. Galilea mo'ó sin tji'yüsa lis tjiji mwalá way p'in. Nepé

qui'á tjac' Jerusalén nt'a. Nin p'iyá liji qui'á —tjowelepj yupj.

Herodes nt'a tjaman Jesús.

⁶Pilato tjapjaca Galilea nepé tjac' Jesús. Niná tjapjaca na, jis la tji'yüya Jesús po'ó:

—Yom niná ¿ncu Galilea mpe tjac' jupj?

⁷Yupj wola tjowelepj Galilea mpe tjac' Jesús. Pilato ma tjiyyü'ta Galilea nt'a. Herodes jépatsja jupj Galilea nt'a, mpes 'ücj lo jütütj wa Jesús. Nin mpes Pilato jas tjejjama Jesús Herodes nt'a. Herodes la nuc wínetsja Jerusalén nt'a quínam. ⁸Mpes tjaman Jesús Herodes nt'a. Herodes Jesús tjinyuca na, po 'ücj jostsja jupj. Püna tjapjaca jupj Jesús po'ó, mpes quelel si nucutsja jupj. Pajal püna quelel si nucutsja jupj. Herodes quelel nyúcatsja Jesús 'üsüs la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. ⁹Mpes Herodes pajal püs way la tji'yüya Jesús lal. Mop'in Jesús ma lal tjevele jupj.

¹⁰Ne'aj tjelejeñ wa sacerdote noypan, Moisés popel sin 'yüsa lajay 'ots'ipj. Yupj newa pajal tjat' tjowelepj Jesús po'ó. ¹¹Locopyaya Herodes malala la tjiji Jesús lal. Nin p'iyá la tjajay wa jupj militarpan. Malala jin tjowelepj Jesús. La tjiüpjüts'ün Jesús mpes. Locopyaya jas tücüipap jepa jas quip. Pajal 'üsüs way jústatsja niná jas quip. Locopyaya Herodes jas tjejjama Jesús Pilato nt'a niswá. ¹²Nin jawas sejamícapan jis tepyala yupj, Herodes Pilato lal. Püna p'in enemigopan waytsja yupj.

Pilato tjevele cruz po'o ca mvalacj Jesús, mü'ü'nacj.

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³Pilato 'a jis tjiimyula sacerdote noypan, la p'a jepapan judiopan sin popé 'ots'ipj, la p'a judiopan 'ots'ipj. ¹⁴Tjevele yupj jis lal:

—Nun tucumaná ntja'ayá niná yomen, jas la veles. Tjowelé jupj sin 'yüsa lis tjiji judiopan jis la palan jepa romanopan jis lal. Mpes napj la tji'yüy jupj nun nuwolap'a'á. Napj nin velé jupj ma nin la tjiji nun tjowelé jupj po'ó. ¹⁵Herodes tjevele wa ma malala la tjiji jupj, mpes jas tjejjama Jesús cupj nt'a, ne niswa tjac'. T'üc' ma pajal malala la tjiji. Malala napj pajal si tül, 'yünampa, nujisas jin. ¹⁶Más 'ücj napj ca jay nsüp, locopyaya ca jas majam.

¹⁷Pilato janmacj pjaní way jas tjejjama cawilta mpe fiesta niná lajaytsja na. Ne'aj tapatja nin jisastsja mpes nin la tjiji. ¹⁸Pilato quelel se jamatsja Jesús. Judiopan p'in ma jisastsja. Pjü 'a mulú la tupuyupj:

—¿Tjü'ü'ná niná yomen! Barrabás se jam qjuisas.

¹⁹(Barrabás ma jostsja jepá, mpes la tepya'na 'ücj pje'á la nts'iyas jupj. La p'a tji'yü'na wa jupj, mpes cawilta mo'o tjo'onsopj jupj.)

²⁰Niswa yupj jilal tjevele Pilato. Tjevele quelel se jamatsja Jesús. ²¹Newa pajal la tupuyupj yupj:

—Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is. Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is.

²²Niswa jilal tjevele Pilato. La con nas tjevele jupj:

—¿Tsjan pjucj cüvalá jupj cruz po'ó? ¿Tsjan malala la tjiji jupj? Napj selé ma pajal malala la tjiji. Malala napj pajal si tül, si jütütj ja'ünan Jesús. Napj ca jis müjütütj mo'o nsüpücj jupj; locopyaya ca jas majam —tjevele Pilato.

²³Newa nin pajal yümücj tjowelepj, tjiüpjütütj cruz po'ó lo valas Jesús. Yupj pajal yümücj tjowelepj mpes, Pilato la tjiji yupj jisastsja jin. ²⁴Tjiyyü'ta yupj tjiüpjütütj jin ca nsem, mpes ca cus ntülüs Jesús. ²⁵Barrabás jas tjejjama jupj, yupj la tjomon mpes. Barrabás t'üc' way jepapan jilal quelel le palánatsja, yom tji'yü'na wa jupj, mpes cawilta mo'o

tjo'onsoj jupj. Pilato jis tjiyyü'ta jupj militarpan ca mal la 'ünan Jesús. Judiopan nin jisastsja, mpes nin la tjiji.

Cruz po'o tjovalapj Jesús, la 'ünan.

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Militarpan Jesús lal tjil cruz po'ó ca mvalacj nt'a. Jümücj nt'a jiltsja na, yom p'a wa ntj'liñ yupj. Simón lotsja jupj, Cirene mpe 'eseptsja. Jupj nasa way jact-sja Jerusalén nt'a jupj tüpü'ü mpe. Jis wa pjaní pjaní lejeñ mpe tjac' jupj. Cruz tja'ayapj tjyama jupj, ne Jesús cjüil tjemey jupj.

²⁷ Pajal pülücj cjüil tjil Jesús. Yupj sin popé nequem nepénowa pajal 'apli-jila waytsja malala tepyala Jesús. Pajal yümücj la tupuyupj yupj. ²⁸ Mpes Jesús cjüipe tjinyuca, tjevele yupj jis lal:

—Po ma la tupuyú nun napj mpes. Nun p'iyá mpes la tupuyú, nuts'uyupj mpes la tupuyú. Nun p'in nequem Jerusalén mpe ne'espan. ²⁹ P'a jyawca pajal 'aplijila ca nsem nun. Malala ca nu mpalas nun Jerusalén mo'o potjaqué. Mpes nun ca mvelé: 'Más 'ücj jisas ts'uyupj cjuwá. Más 'ücj jisas lovin way tsjicj cjuwatsja. Más 'ücj jisas lovin ma tja'ayapj tso'o tsjicj way.' T'üc' niná. ³⁰ Malala nyuca jis tepyala na, ca quelel ts'equeneñ, Dios ma jis capj la tüil. Mop'in ma ca polel la mijicj. Ca quelel mvelecj joc' lal: 'Jipj 'amá jus nts'eptam cupj capá nt'a'. Ca quelel mvelecj neven jilal: 'Qjuis tjepjya'na jipj 'amá mpes'. ³¹ T'üc' way malala nyuca ca nu mpalas nun. Quina malala la najay, napj ne malala tulucj. Mpes solejé más malala ca la mijicj nun jis lal —tjevele Jesús.

³² Militarpan jis tjaman wa pwecapan má'teya cruz po'o la valas, jis la 'ünan Jesús lal. ³³ Tjil nt'a 'amá ne'aj Jay Pjucj Cjüele ló. Ne'as tjil na, ne'aj cruz po'o tjovalapj Jesús. Cruz po'o jis tjovalapj wa pwecapan, la p'a wa cruzus po'ó. Jesús

culupwen tjovalapj yupj jilal. Pjaní way Jesús nancupwepe tjovalapj. Ma'ajapj jupj li'inyampe tjovalapj.

³⁴ Jesús cruz po'o tjevyala na, jupj tjevele:

—Mpapay, ma nin jele t'as yupj malala la ntjajay. Perdonar lis mijin. Ma sin 'yüsa tsjan lajay yupj.

Militarpan ne'aj tjelejeñ Jesús jas quip jisastsja. Tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es jupj jas quip. ³⁵ Judiopan pülücj ne'aj tjelejeñ, Jesús jus tjunuc. Nin p'iyá la tjajay wa judiopan jis jepapan. La tjüpjüts'ün Jesús lal. Tjowelepj:

—La p'a wa jis capj tjep'ya'sa. Dios jas tjejyama jupj jis capj la p'acj judiopan, más 'ücj jupj ca cus mp'a'sas jupj p'iyá. 'Ücj nin la qjuijis, Dios la t'ya jupj.

³⁶ Militarpan la tjüpjüts'ün wa Jesús lal. Jun 'asas tjiquil, uva 'üsú 'ona tja'ayapj lo müs Jesús. ³⁷ Tjowelepj jupj lal:

—Jipj jepa püné judiopan jilal, cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá.

³⁸ Nasa tabla tapac, tüpüntüpj Jesús jay nt'a. Tabla niná tapac tsjan mpes cus tüil Jesús. Nin tjevele tablá:

NINÁ JUDIOPAN JIS JEPa.

³⁹ Pecj pjaní Jesús lal toñca p'a cruz po'ó, jupj malala nyuca tjevele wa Jesús lal. Tjevele:

—Dios jin tjejyama jis capj la p'acj judiopan, cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá, qjuis capj tjep'ya'sa wa ncupj.

⁴⁰ Pecj ma'ajapj cus tjeve'le jupj, nin tjevele na. Tjevele:

—¿Ncu ma lecj jeyan tsjan ca la mya jis Dios? Qjuis capj jatül wa ncupj yom niná lal. Qjuis tjovalapj wa ncupj cruz po'ó la mas. ⁴¹ 'Ücj qjuis capj jatül ncupj. Malala nyuca la tjijicj, mpes 'ücj nin lajay. Yom niná ma malala nyuca la tjiji jupj.

⁴² Pecj nin wa tjevele Jesús lal:

—Jesús, ninpe jele tapalas cuy jyütütj na.

⁴³ Jesús tjevele jupj lal:

—T'üc' way yacjaj p'in ncapj ncoñcon Dios pü'ü nt'a. Pajal 'üsüs way ne'aj.

Tepe'e Jesús.

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Jesús nin tjevele na, lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa quinam. Püste tepyala pjü nosis nt'a. Püstetsja hora cónt'eya.

⁴⁵ Lots'ac' ma tjejjawca la tjiji. Dios wo nt'a pülül p'omp'om jupj sin la tücüeme. Pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jas tüpwes la tücüeme, mat'e tepyala jupj.

⁴⁶ Nin tepyala na, Jesús pajal yümücj tjevele Dios lal:

—Mpapay, neqjues 'e 'a cyapj la coñ.

Nin tjevele na, tepe'e.

⁴⁷ Jepa militar tjinyuca pjü tepyalá Jesús tepe'e na. Tjinyuca na, 'üsüs tjevele Dios po'ó. Tjevele:

—T'üc' way yom niná 'üsüs waytsja jupj, malala tulucj.

⁴⁸ Nin nt'a pajal pülücj 'a si mulutsja nas, jis la nuc jis la 'ünan cruzus po'ó. Pjü tjunuc na, tjil jis wa nt'a. Jisas suna tül tjil. 'Aplijlatsja Jesús tji'ünan mpes. Yupj jus nlay malala nyuca la tjajay. Lacj tjeypaj yupj. ⁴⁹ Jesús jomicapan custjay campa 'in tjelejeñ, tjunuc pjü tepyalá. Yupj nepénowa nequem. Yupj Jesús cus tocoñ, Galilea mpe tjac' na.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüpj Jesús jüp'üy.

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰ Judío pjaní José lotsja. Arimatea mpe 'eseptsja jupj, judiopan patja nt'a. Jupj judiopan jis jepapan pópatsja. 'Üsüs lñjitsja jupj. Dios lal 'üsüs waytsja 'ots'ipj.

⁵¹ José ma jostsja yupj tjowelepj ca cus ntülücj Jesús. Malálatsja jupj lal nin la jaympa. Ma jostsja tji'ünan jupj. José jólatsja leñ way Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. ⁵² Jesús tepe'e na, José tjemey Pi-

lato nt'a. Jesús jüp'üy la tjemyona la toc la püntüs. 'Üctsja niná Pilato lal. ⁵³ Mpes José Jesús jüp'üy palá nt'ya cruz mpe. Jas tjivyü'ünü pülül 'üsüs mpes. Pe jul nt'a tipyünta jupj, neven nt'a, tepe'e 'ücj la püntüs nt'a. Püna p'in tjijyü'ta la toc jomwen jul, tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan. Mop'in ma tepe'e ne'aj tüpüntüpj custjay. ⁵⁴ Jesús tepe'e na, nin jawastsja pjü 'ücj lajay judiopan, ya ma ca tsji' la mijicj. Leñ way ca sábado mpalas, yupj ma tsji' lajay na. Mpes leñ way quelel lñjitsja pjü. Ma polel pjü lñjitsja Jesús jüp'üy mpes, jupj quelel lñjitsja jin.

⁵⁵ Nequem nepénowa cjiil tjil José, Jesús jüp'üy tipyünta nt'a. Yupj Galilea mpe tjiquil wa Jesús lal nawaja'a. Yupj quelel 'ücj lajaytsja Jesús jüp'üy, tepe'e mpes, lovin lajaytsja jin tecya'liñ jilal. Ma polel lajaytsja quinam, sábado pyala na. Mpes tjunuc yupj Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a, tjunuc wa 'oyñ nyuca tüpüntüpj jupj. Domingo na quelel jiquiltsja 'ücj la mijis jüp'üy.

⁵⁶ Yacjaya jis wa nt'a tjil. Ne'aj 'ücj la tjajay Jesús jüp'üy jas la cjolol tepe'e mpes, lo 'üsüs cjumsu nepénowa, pomada 'üsüs cjumsu 'ots'ipj. Ya sábado waytsja, mpes ma tsji' la tjajay. Moisés popel nin tjevele püná. Dios jis tjijyü'ta ma ca tsji' la mijicj sábado na, mpes la nuactsja yupj.

Jesús jas tjijyünsa. Pü'ü jupj niswá.

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

24 Domingo tjejjawca na, nequem jomwen jul nt'a tjil, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Pajal püstapj tjil jupj. Yupj tjat' lo pajal 'üsüs cjumsu, tjat' wa pomada 'üsüs cjumsu, yupj 'ücj la tjajay t'añ yasapé. Pomada lal quelel sa cjololtsja Jesús jüp'üy, lovin lajaytsja jin tecya'liñ jis lal. ² Ne'as tjil na, jomwen jul nt'a, tjunuc pe püné jomwen

jul jun tapá tjo'onsopj; jomwen jul jun cjol quinam. Nasa jas tentené tepyala pe püné quinam. ³Nequem wama tjil jomwen jul mo'ó. Wama tjil na, Jesús jüp'üy ma tjunuc, jupj ne cupj qjuis Jepa. Leñtsja ne'aj. ⁴Nequem ne'aj tjelejeñ, pajal yólatsja tsjan mpes nin. Leñ way niyom mat'e lay jis tepyala, ne'aj p'in lejeñtsja nequem lejeñtsja nt'a. Niyom sin quip sin jyáwcatsja. ⁵Pajal lacj tjeypaj nequem, ne sey tococj yupj. Mpes niyom tjowelepj yupj jis lal:

—¿Tsjan pjuj lo palá yom jun 'yüna tepe'e japüntüpj nt'a? ⁶Leñ jupj qui'á. Jas tjiyünsa. Nyucunú tepyala niswá. Nujola tapalas jupj tjevele ca nin mpalas; newa Galilea mo'o tüpü'ü na tjevele niná. ⁷Tjevele niyom malala nyuca lajay ca ntji'liñ jupj, yupj jisas jin ca mi-jicj jupj lal. Tjevele cruz po'o ca mvalacj jupj, mpes ca mpa'is. Tjevele locopyaya, ts'ac' cont'e tepyala na, ca jas müjün-süs, ca mpi'üm niswá. Jupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jostsja ca nin nsem —nin tjowelepj niyom mat'eyá.

⁸Locopyas yola tepyala Jesús tjevelá. ⁹Pje'á tjiquil quinam yupj, jomwen jul mpe. Jesús discipulopan tapatja nt'a tjil yupj. Jesús apostolpan once jilal tjowelepj pjü tepyalá jomwen jul nt'a. P'a discipulopan jis lal 'ots'ipj, pjü jis lal tjowelepj pjü tepyalá jomwen jul nt'a. ¹⁰Nequem nenem María Magdalena lotsja pjaní wa, p'a wa Juana lotsja, María Jacobo jamaytsja pjaní wa. La p'a nequem jis lal tjiquil. ¹¹Discipulopan ma topon nequem tjowelepj. Nequem ma yola javelepj yólatsja yupj.

¹²Locopyaya Pedro jas nisa jupj tjá'asa mpe, ts'üequené pe jul mo'ó. Quelel nyúcatsja min t'üc' tjowelepj locopyas. Ne'aj jun vilicj nt'a palá nipi'tje, wama tjinyuca. Pülül jas tjüwü'üntsjas jas tjan já'asa tjinyuca. Tjinyuca na, wo nt'a tjemey Pedrú. Pajal jólatsja, ma jas tji'yüsa tsjan mpes nin tepyala.

Jesús lay tepyala jümücj nt'a, niyom jilal tjevele.

(Marcos 16.12-13)

¹³Nin jawas p'iyá discipulopan mát'eya tjil Emaús nt'a, nepénowa patja nt'a. Legua mát'etsja Emaús Jerusalén mpe. ¹⁴Jümücj casá jiltsja, nin javeleptsja pjü tepyalá Jesús tepe'e mpes. ¹⁵Yuwá p'in tjowelepj 'oyñ nyuca tepyala pjü. Nin javeleptsja na p'iyá, Jesús p'iyá tjac' ne'aj, jis capj tecoñca jümücj nt'a. ¹⁶Ma jus nlay pjacj niná. Dios ma jis tje'yaya ne'as tjunuc jupj. ¹⁷Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan welé lowú p'in?

Jesús nin tjevele na, jis tyantaná yupj, pajal aplijila jin yus tjunuc yupj. ¹⁸Pjaní way Cleofas lotsja. Jupj Jesús lal tjevele:

—Jipj tjacuy wa la nuc Jerusalén nt'a, mpes ca jus nlayen Jerusalén nt'a tepyalá nawaja'a p'in. Pjü salejepj ne'aj tepyalá.

¹⁹Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan tepyala?

Yupj Jesús lal tjowelepj:

—Jesús lal tepyalá velecj cupj. Nazaret nepé 'eseptsja jupj. Profétatsja jupj. Pajal 'üsüs la tjiji, Dios p'in 'ücj liji jinwá. Pajal 'üsüs tjevele wa, 'ücj la jütütj jinwá. Dios selé. Pjü gente salejepj wa niná. ²⁰Jupj pajal 'üsüstsjas, yupj sin nin tjü'ünan jupj. Qjuis jepapan Jesús ntji'liñ, tjaman jupj Pilato nt'a. Nin la tjajay sacerdote noypan, la p'a jepapan 'ots'ipj. Pilato tjevele 'ücj cus la tül, la 'ünan Jesús. Cruz po'o tjovalapj mpes tepe'e jupj. ²¹Pajal malálatsja niná cupj qjuilal. Cupj tepyonecj Dios jas tjejyama jupj judiopian jis capj la p'acj. Tepyonecj jupj ca 'ücj la mijis ma ca qjuis müjü'tücj romanopan quinam. P'a wa mpes qjuiyola: newa nin p'iyá; t'añ yasapé nin tepyala. Ts'ac' cont'e quinam.

²²”Pajal qjuiyola nequem nepénowa qjuis wala tjowelepj mpes. Discipulopan

popa yupj, cupj jinwá. Pajal püstapj ne'as tjil jomwen jul nt'a, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. ²³ Ne'aj ma tjunuc jüp'üy. Niswa tjiquil, tjowelepj angelpañ ne'aj lay jis tepyala yupj nt'a. Angelpañ tjowelepj Jesús nyucunú niswá. ²⁴ Mpes nepénowa ne'aj tjil cupj popé, jomwen jul nt'a tjil, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Nin p'iyá tjunuc yupj, nequem tjowelepj jin. Ma jus tjunuc Jesús lovin —nin tjowelepj discipulopan mát'eya.

²⁵ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nujola jinwá lojí. Nusey c'a pajal. Po ma quelel poné pjü way profetapan tapac popé ²⁶ Dios jas tjejjama jupj jis capj la p'acj judiopian. T'üc' way pjü nin tepyala, Dios jostsja jin tepyala jupj. Jostsja wa pajal püné ca nsem jupj pjü jis lal, pjü niná t'üc' tepyala na —tjevele Jesús.

²⁷ Jesús jis wala tjevele Moisés tepyaca popé, locopyaya tjevele wa pjü profetapan tapac popé 'ots'ipj. Pjaní pjaní 'üsüs jis wala tjevele tsjan mpes pjü tapac jupj po'ó. Yupj tapac, Dios Popel niná.

²⁸ Yacjaya ne'aj p'intjsja quinam yupj quelel jiltsja nt'a, nepénowa patja nt'a. Jesús jümücj casá ca mim jinwá la tjiji.

²⁹ Yupj ma jisastsja jupj ca mim. Pajal la tjomon ma lo winin quinam. Tjowelepj:

—Qui'á mpü'üm, majan ncupj nt'a. Quina quelel t'yaja. Leñ way ca ncawajas jaw na.

Yupj tjowelepj mpes, jis lal tjemey mpü'üm, ca majas yupj patja nt'a. ³⁰ Wo nt'a wama tjemey. Yacjaya mesa nt'a tjá'asa yupj jis lal, quelel jalatsja na. Jesús pan nt'ya, tjevele tjüwüi' Dios lal pansas tje'yaya mpes. La tjelepta, jis tje'yaya pansas. ³¹ Nin la tjiji na, jus nlay p'acj ne jupj. Yun la tapacj tjunuc jinwatsja yupj. Yupj jus nlay na Jesús jupj, leñ tjevyala jupj, tjá'asa nt'a. ³² Niyom tjowelepj yuwá:

—Jesús p'iyatsja jupj. Nin mpes pajal 'ücj qjuisastsja qjuis lal tjevele na jümücj

nt'a. Jupj 'üsüs qjuis wala tjevele tsjan mpes pjü nin tapac Dios Popel mo'ó, mpes pajal 'ücj qjuisastsja cupj.

³³ Leñ way tjil yupj tjtaja mpe, discipulopan mat'eyá. Jerusalén nt'a tjil niswá. Ne'aj apostolpan 'ónceya 'a mulú tjtaja tjunuc. La p'a wa 'a mulú tjtaja wa yupj jis lal. ³⁴ Apostolpan javeleptsja: “T'üc' way jas tjijyünsa, pü'ü niswá qjuis Jepa Jesús. Lay tepyala jupj Simón nt'a.”

³⁵ Locopyaya niyom mat'e tjowelepj wa tsjan jis tepyala jümücj nt'a. Tjowelepj Jesús pan la tjelepta yupj jis wa nt'a. Nin la tjiji na, jus nlay jupj p'iyá ne Jesús.

Jesús lay jis tepyala discipulopan tjtaja nt'a.

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Yupj nin tjowelepj na, leñ way Jesús lay jis tepyala, culupwen nt'a toñca. Tjevele yupj jis lal:

—'Üsüs mpatjaqué; ma nujola t'as.

³⁷ Pajal tüpwectañ, lacj jeyapj lejeñtsja yupj. Cjües p'in tjunuc jin yólatsja yupj. ³⁸ Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes lapj nyuca nujola nun? ¿Tsjan mpes nusey c'a nun? Nun ma poné napj pü'üs niswá. ³⁹ Namas jus tjunucú, ntsjam jus tjunucú wa. Jus nlayé ca napj Jesús. Nin po la tjo'ot'é, nus 'unuca wa. Cjües p'in jüp'üy tulucj, cjüele tulucj wa. Nun nus nucú mp'üy jana wa, neqjuele jana wa —tjevele Jesús.

⁴⁰ Nin tjevele na, jis tje'yaya tjunuc jupj mos, jupj tsjom, clavo mo'o tjil mpe.

⁴¹ Pajal 'ücj jisastsja yupj. Jesús jin yólatsja, newa Jesús tulucj jin yólatsja. Ma polel japontsja custjay, mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu to'á qui'á napj nla?

⁴² Mpes cjul tjü'üm tsjicj way tja'ayapj. Tsjiminicj ts'osis tja'ayapj wa jupj. ⁴³ Jupj nt'ya, tjelyaja wa tjunuc yupj. ⁴⁴ Locopyaya yupj jis lal tjevele:

—Niná nin ntepalá tjevelé nun jis lal nin ca ma palas. Newa nun lal tüpü'üs na tjevelé niná. Tjevelé pjü nin po'o tapac Dios Popel mo'ó, Dios jostsja pjü nin tapac jinwá tapalas pjü. Pjü Moisés nin po'o tepyaca, profetapan nin po'o tapac wa, nejets'eñ tapac nin po'o tapac wa, jupj jostsja nin tapac jinwá tapalas pjü —tjevele Jesús.

⁴⁵Locopyaya jis capj tjep'ya'sa sin la 'üsüs, mpes sin tji'yüsa Dios tjevelá jupj Popel mo'ó. ⁴⁶Tjevele yupj jis lal:

—Püna tapac Dios ca nin majamas nosis nt'a jis capj la p'acj nosis casá patjá. Tapac pajal ca malala ma palas, ma pats' ca. Locopyaya ts'ac' cont'e tepyala na, ca nin müjünsü, mpü'üs niswá. Nin tapac yupj. ⁴⁷Napj pjü la tjejay mpes, napj mpes japon p'a lal ca mvelecj nin po'ó. Pjü nosis nt'a ca mvelecj yupj. Ca mvelecj Dios jos pjü way 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes, ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jinwá. Napj mpes topon na, Dios ma ca nin jola nsem yupj malala la tjajay. Mwalá way p'in Jerusalén nt'a jis wala ca mvelecj niná. Locopyaya jun ta'á ca mal, pjü p'a nt'a patja nt'a ca mvelecj napj la tjejay.

⁴⁸”Nun pjü tjunucú pjü tepyalá, mpes la p'a jis lal tjowelé tepyalá. ⁴⁹Nusin tjü'üsüs niná: napj Dios Cjües ca jas majam nun nt'a. Püna Mpapay tjevele ncuwim jupj. Mpes ma lowa quepem, Jerusalén mpe quinam. Jupj tjac' naya, 'ücj lowú. Tsjun popé jac' qui'á. Jupj tjac' na nun nt'a, jupj ca nucopj mp'a'sas 'ücj la müjí Dios jos jin. Nucopj mp'a'sas 'ücj tsji' la müjí Dios mpes —tjevele Jesús.

Tsjun po'ó tjemey Jesús.

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰Locopyaya Jesús tjemey yupj jis lal Jerusalén mpe. Betania ne'aj p'in nt'a tjemey yupj jis lal. Ne'aj mos sin tjijyünsa, la tjemyona jupj Popay lal jupj ca 'üsüs lis mijis yupj. ⁵¹Newa véletsja na, jas tjan tjemey, ne Dios tsjun po'o jas tjemyana jupj. ⁵²Yupj ne'aj tjelejeñ pajal 'üsüs pjac tjowelepj jupj po'ó. Pajal püné jupj jin yólatsja yupj. Pajal 'ücj jisatsja yupj niswa tjil na Jerusalén nt'a. ⁵³Ne'aj lovin Dios wo nt'a tjátjatsja yupj, 'üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, tjowelepj tjuwi'iñ Dios lal.

Juan papel tepyaca Jesucristo po'ó

Jesucristo yom tepyala jupj.

1 Jesucristo vele cupj qjuis lal Dios po'ó.

Jupj p'iyá liji mpes qjuisin 'yüsa Dios mpes.

Jesucristo lovin pú'ütsja jupj.

Pajal püna nosis cjuwatsja na,

pues pjü cjuwatsja na,

jupj newa tüpü'ütsja.

Jupj lovin Dios lal tüpü'ü,

ne jupj p'iyá Dios watsja jupj.

² Jupj p'iyá Dios lal pú'ütsja

nosis cjuwatsja na p'in.

³ Dios pjü la tjiji jupj lal.

Pues pjü way Dios la tjiji,

Jesucristo lal la tjiji jupj.

⁴ Jesucristo mpes pátjatsja pjü.

Jupj se 'aya 'ücj jis la püt'üs.

Jupj pü'ü mpes,

nosis casá patja 'ücj sin 'yüsa wa Dios po'ó.

⁵ Nosis püste jinwá malala nyuca lajay mpes.

Jesucristo jaw jinwá nosis nt'a.

Sin 'yüsa liji Dios po'ó.

Gente malala lajay ma jisas jupj.

Newa ma sin 'yüsa Jesucristo po'ó.

⁶ Yom tjac' wa cupj nt'a.

Juan lotsja jupj.

Dios jas tjejyama tjac' jupj.

⁷ Juan tjac' la veles jupj seletsja po'ó.

Jupj tjevele yom pjaní jyawca jinwá ca nsem

cupj quillal, qjuisin 'yüsa la mijis Dios mpes.

Juan jostsja pjü ca mponecj yom niná po'ó.

⁸ Jesucristo niná p'iyá,

jyawca jinwatsja nosis nt'a.

Juan p'a watsja. Jupj tjac' la veles

Jesucristo po'ó, jupj seletsja mpes.

⁹ Locopyaya Jesucristo nosis nt'a tjac' wa.

T'üc' way jupj jyawca jinwatsja nosis nt'a.

Jupj pjü gente sin 'yüsa liji.

¹⁰ Dios pjü la tjiji nosis nt'a jupj lal.

Jupj tüpü'ü nosis nt'a,

mop'in nosis casá patja ma salejeptsja pjacj cuscú jupj.

¹¹ Jupj tjac' jupj jyü'ta nt'a;

nin p'iyá jupj si jütüta sin popé

ma jisastsja jupj.

¹² Nepénowa jisastsja jupj.

Yupj topon jupj mpes ca 'ücj mpatjam Dios lal.

Nin mpes jupj jis tje'yaya

'ücj Dios ts'uyupj ca jis mpalas yupj.

¹³ Dios p'iyá liji jupj ts'uyupj se palá yupj, mpes nin.

Sejamay niswa se jamanun mpes tulucj.

Jis papay, sejamay sin popa jisas mpes tulucj.

Yom jos mpes tulucj; Dios p'iyá liji

jupj ts'uyupj se palá Jesucristo lal japon.

¹⁴ Jesucristo liji mpes qjuisin 'yüsa Dios po'ó.

Yom tepyala jupj püná.

Jupj pú'ütsja ncupj pyatjaquecj nt'a wa.

Tjinyucucj jupj pajal 'üsüs la tjiji,

t'üc' way pünetsja jupj.

Jupj Popay Dios pjaní way Popa,

mpes 'üsüs jupj pajal.

Qjuis Papay Dios mpe tjac'.

Cupj 'üsüs tuluctsja, mop'in nin,

jupj pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes.

Jupj t'üc' way qjuisin 'yüsa liji Dios po'ó.

¹⁵ Juan seletsja mpes 'üsüs tjevele Jesucristo po'ó. Ninana jupj velá Jesucristo

po'ó, pjü 'ücj jis la pjac: "Jupj ne niná

yomen napj tjevelé po'ó. Napj tjevelé

napj mwalá way tjacuwis; tjevelé yom

p'a wa ncuwim p'a jawas nun jis lal la

veles Dios po'ó. Más püné tepyala jupj

napj lal. Jupj pajal püna tüpü'ü, mpes

más püné jupj napj lal.

¹⁶”Jupj lovin pajal quelel la qjuisiji. Mpes jupj pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Newa qjuesé 'aya, jupj quelel la qjuisiji mpes. Nin p'iyá pjü way ncupj qjuilal. ¹⁷ Moisés qjuis wala tjevele Dios tjijyü'tá, nin p'in. Jesucristo más 'üsüs Moisés lal. Jesucristo mpes Dios pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Jesucristo mpes wa qjuisin 'yüsa liji t'üc' way jupj p'iyá po'ó. ¹⁸ Gente lovin ma jus tjunuc Dios, yupj yun lal. Dios Popa pjaní qjuisin 'yüsa liji 'onin niná Dios. Dios Popa pjaní jupj, p'a cjuwá. Lovin se coñca Popay. Quelel liji jupj pajal”, nin tjevele Juan Jesucristo po'ó.

**Juan 'üsüs way tjevele
Jesucristo más püné jupj lal.**

*(Mateo 3.11-12; Marcos
1.7-8; Lucas 3.15-17)*

¹⁹ Judiopan jis jepapan Jerusalén nt'a tapatja. Yupj sacerdotepan sin tjajam Juan nt'a jis la veles jupj lal. Auxiliarpán sin tjajam wa yupj jis lal. Sin tjajam la tjü'üy, tjunuc tsjan mpes 'ücj bautizar la tjiji. Juan seletsja mpes tjevele jupj.

²⁰ Niná pajal tülü way jis wala tjevele Juan:

—Dios tjevele püná jupj ca jas majamas Jepa Püné judiopan nt'a, jis capj la p'acj. Nam 'a jupj tulucj.

²¹ Yupj tjowelepj Juan lal:

—Jipj velen ninana tulucj jipj. ¿Pjacj ne jipj? ¿Ncu Elías jipj, jupj ne pajal püna tüpü'ü?

Juan jis wala tjevele:

—Napj Elías tulucj.

Yupj la tjü'üy:

—¿Ncu jipj profeta niná Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a la veles jupj mpes?

Juan jis wala tjevele:

—Jupj tulucj napj.

²² Mpes jupj lal tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen pjacj jipj ne 'ücj nin la cüjay niná. Cupj quelel jis wala

velecj ncupj qjuisin tjajam. ¿Tsjan velen jipj p'iyá po'ó?

²³ Jupj tjevele:

—Isaías Dios mpes tjevele pajal püna. La pjaní napj nin po'ó tjevele jupj. Tjevele:

‘Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim.

Pajal ca quelel mveles gente jilal napj mpes. Mpes yümücj ca mveles:

“Malala nujola nun, jümücj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

‘Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Püné jos jinwá.’”

Nin tjevele Isaías ca nin mvelé napj — tjevele Juan.

²⁴ Fariseopan nepenowá Juan lal tjowelepj wa. Jepapan sin tjajam wa yupj.

²⁵ Yupj tjowelepj:

—Jipj velen jipj Yom niná tulucj, Yom niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Jipj velen Elías tulucj jipj. Jipj velen jipj profeta niná tulucj, profeta niná Dios tjevele ca jas majamas la veles jupj mpes. ¿Tsjan pjucj bautizar la sejay jipj?

²⁶ Juan jis wala tjevele:

—Napj bautizar la nusejay la p'in 'üsü mpes. Yom p'a wa wine nun potjaqué nt'a, nun ma solejé pjacj ne jupj. ²⁷ Jupj jac' locopyaya napj lal, Dios Popel vele jin. Jupj ca mveles wa nun jis lal Dios mpes. Pajal püné jupj napj lal. Napj pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite syoc la p'in, 'ücj napj lal —nin tjevele Juan niyom jilal.

²⁸ Nin tepyala Betania mo'ó 'üsü na'aj po'ó. Jordán lotsja 'üsü püné. Juan bautizar líjitsja ne'aj.

**Juan tjevele Jesucristo
Dios Cjües 'yaya.**

²⁹ P'a jyawca Juan tjinyuca Jesús jact-sja jupj nt'a. Mpes Juan tjevele ne'aj tjatja jis lal: “¡Tjunucú nun! Niná Dios

jas tjejjama. Jupj ca mpa'is gente mpes. Jupj tepe'e na, Dios ca perdonar lis mijis malala nyuca la tjajay. ³⁰T'añ p'in jupj mpes tjevelé. 'Yom pjaní jac' locopyaya napj lal —tjevelé—. Más püné way jupj napj lal. Mwalá way pú'ütsja napj lal, mpes más püné jupj napj lal', nin tjevelé napj. ³¹Napj quelel sin 'yüsa lejaytsja israelpan pjacj ne jupj. Nin mpes tjacuwis, bautizar la sejay 'üsú lal. Püna p'in napj p'iyá ma seletsja pjacj ne jupj", tjevele Juan.

³²Juan p'a wa jis wala tjevele wa Jesucristo po'ó. Tjevele: "Napj tjinyuc Dios Cjües sipipj jinwá tjac', jay la p'a'ape tjac'. Nayapé palá tjac' Jesús nt'a, ne Jesús casá já'asatsja. ³³Püna p'in napj p'iyá ma seletsja Jesús niná Dios jas tjejjama cupj nt'a. Dios nin tji'yüsa la tjiji niná. Jupj p'iyá nin tjejjama bautizar lis mejay napj. Jupj napj lal tjevele püna p'in: 'Jipj ca nucun napj Neqjues palá ncuwim nayapé. Jupj yom pjaní nt'a ca mim lo püt'üs. Yom niná napj Neqjues se 'aya, gente jis lal la püt'üs, Dios Cjües ca jis capj ncoñcos', nin tjevele Dios napj lal. ³⁴Jupj tjevele jin tjinyuc napj. Napj tjinyuc mpes nin tjevelé yomen niná 'a Dios Jatjam jupj", nin tjevele Juan.

Juan discipulopan mát'eya Jesús nt'a tjil.

³⁵Yaya Juan tóñcatsja niswá jupj discipulopan mát'eya jis lal. ³⁶Jupj Jesús jus tjinyuca ne'aj tjemey. Mpes Juan tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Tjunuca nun. Niná Dios jas tjejjamá. Jupj ca mpa'is nosis casá patja mpes, oveja tsjicj jinwá. Jupj ca mpa'is malala nyuca la tjajay mpes, ca yupj mpatjam. ³⁷Juan discipulopan mát'eya sin tji'yüsa jupj tjevelá, mpes tjil cus la coñ Jesús. ³⁸Jesús la nujuya, yus tjinyuca cjüil jiquiltsja. Tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan nujisas nun?

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Cupj quelel selecj ca'aj püt' jipj. Rabbí jipj. (Rabbí tjowelepj yupj jis tin; "jipj sin 'yüsa lejay", velecj cupj.)

³⁹Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nculá, nucú nun.

Mpes tjil jupj lal. Tjunuc jupj tüpü'ü nt'a. Ts'ac' niná jupj lal tjatja yupj. Las cuatro t'yaja na tjil jis la nuc Jesús tüpü'ü nt'a.

⁴⁰Mát'eya tjejjyacañ Juan tjevelá. Manas tjil cus la coñ Jesús. Yupj popa pjaní Andrés lotsja. Andrés Simón Pedro tsüipetsja. ⁴¹Andrés Jesús jus tjinyuca na, leñ way tjemey la tepyala jupj tsüipe Simón. Jus tjinyuca, tjevele jupj lal:

—Ncupj jus tjinyucuj Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a. Jupj ca qjuis capj mp'a'sas. 'Cristo' jupj velecj cupj. Nasa tjac' jupj —tjevele Andrés.

⁴²Andrés tsüipe lal tjac' Jesús nt'a. Jesús Andrés tsüipe jus tjinyuca, tjevele: —Simón jipj, Jonás jatjam jipj. P'a wa ca lyá nsem jipj quinam. Cefas lyá nsem jipj. (Cefas "Pedro" javelepj ts'ecj. "Pe püné" velecj cupj.)

Felipe, Natanael Jesús cus tocoñ wa.

⁴³Yaya Galilea nt'a quelel jámatsja Jesús. Mwalá way p'in, jupj Felipe jus tjinyuca, tjevele jupj lal:

—Ncapj tecyoñca. Najas ncapj cyoñ lovin.

⁴⁴Felipe Betsaida mpe 'eseptsja jupj. Pülücj patja Betsaida nt'a. Andrés, Pedro 'ots'ipj, Betsaida mpe ne'esperan wat-sja yupj. ⁴⁵Felipe Natanael la tepyala yacjaya. Jus tjinyuca na, jupj lal tjevele:

—Moisés tjevele Dios ca jas majamas Yom pjaní cupj nt'a, jupj ca qjuis capj la p'acj. Nin tepyaca jupj popel mo'ó. Profetapan nin p'iyá tapac Dios mpes. Nas tjinyucuj yomen niná yupj tjowelepj po'ó. Jesús jupj, José jatjam jupj. Nazaret mpe 'esepj jupj.

⁴⁶Natanael Felipe lal tjevele:

—Ma pyon Nazaret mpe 'esepj ca 'üsüs nacj jupj.

Felipe wola tjevele:

—Was, nucun jipj.

⁴⁷ Locopyaya Jesús Natanael jus tjinyuca, jactsja na. Jupj mpes tjevele:

—Israelpan popa t'üc' way jupj. Jupj Dios jos. Ma li tsuwile.

⁴⁸ Natanael tjevele jupj lal:

—¿Oyn ne selen nus nyuc?

Jesús jupj wola tjevele:

—Napj jis tjinyuc, ts'oway 'ala'á jactsja na. Napj jis tjinyuc Felipe custjay ma jipj lal tjevele na p'in.

⁴⁹ Mpes Natanael Jesús wola tjevele:

—Rabbí, jipj Dios Jatjam. Israelpan jis Jepa Püné jipj.

⁵⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Napj tjevelé jipj lal jis tjinyuc ts'oway 'ala'á, mpes jipj pyon napj Dios Jatjam. Jipj ca nucun wa napj más 'üsüs ca la mejay wa niná lal.

⁵¹ Jesús tjevele wa jupj lal:

—Nun ca nucú tsjun po'ó jun cjol, Dios pü'ü nt'a. T'üc' way velé. Ca nucú wa Dios angelpa viyá ca mal napj mpe, ca palá ncul wa niswá napj nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyama —nin tjevele Jesús.

Pajal 'üsüs la tjiji Jesús yom tjowaya nt'a.

2 Ts'ac' mat'e tepyala na, pülücj 'a jis tjimyula Caná nt'a, Galilea mpe se jütütj nt'a. Ne'aj yom pjaní tjowaya. Nin mpes jupj popay pülücj jis la las la tjiji jüpülücpa mpes, jomicapan mpes 'ots'ipj. Lovin nin la tjajay yupj, tjew-yayiñ jis lal. Jesús jamay ne'aj wa já'asatsja. ² Tjowaya popay tjevele Jesús ncuwim nlajas wa. Jupj discipulopan jis lal tjevele ca ncul wa jis la las yupj, mpes tjil yupj. ³ Ne'aj uva 'üsú nasa quelel pjojo na, Jesús jamay tjevele jupj lal:

—Tjapjaja quinam uva 'üsú jis la müs.

⁴ Jesús tjevele jamay lal:

—Namay, ¿tsjan mpes velen niná napj lal? Quina 'a li nuc. Dios jos naya ca la mejay.

⁵ Jesús jamay tjevele mozopan jis lal:

—Jesús vele jin la müj'í ca nun.

⁶ Ne'aj tjelejeñ jarro noypan séisiya, pe witjacj yupj. Judiopan jisastsja jarro nin jinwá, 'üsú jis la 'as'üs jis la pul. Judiopan jis popel tjijyü'ta 'onin ca 'üsüs ma'as'üñ, ne ca salá jinwá nsem yupj Dios lal. Jarro pjü way veinte galón ca nacj, treinta galón ca nacj, noypan wayt-sja pajal. ⁷ Jesús tjevele mozopan jis lal:

—'Üsú mo'o t'u jarras mo'ó, pues pjü way mo'o t'u, pit'a nas.

Mpes tipit'a la tjajay quinam pjü way jarras. ⁸ T'üc' nin la tjajay na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Mpulú quinam. Tja'ayá mü'tim auxiliar más püné, jupj pjü 'ücj liji pülücj jis la las mpes.

Nin la tjajay yupj. ⁹ Auxiliar más püné tsjicj way tjümü'ü, tjinyuca 'üsú 'oyin sya'ma. 'Üsú tuluctsja quinam. Uva 'üsú tepyala nas. Auxiliar ma seletsja ca'aj mpe tucutj nenem. Mozopan salejeptsja la p'in. Yupj 'üsú tupul ne nin. Mpes auxiliar tjevele yom tjowaya lal:

—Was jipj.

¹⁰ Auxiliar tjevele jupj lal:

—Niyom p'a witjacj uva 'üsú pajal 'ücj sya'ma ja'ayapj jis la müs mwalá way p'in. Locopyaya, pajal tjimyü'üñ na, uva 'üsú pjaní way jaylacj ja'ayapj jis la müs. Jipj ma nin la tjejay. Uva 'üsú niná se 'an, pajal 'üsüs mwalá way tje'yan lal —nin tjevele auxiliar más püné.

¹¹ Niná Caná nt'a nin la tjiji Jesús, Galilea mpe se jütütj nt'a. Mwalá way nenem Jesús pajal 'üsüs la tjiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Nin mpes wa sin 'yüsa lis tjiji wa jupj p'iyá pajal 'üsüs, pajal püné jupj. Nin la tjiji na, jupj discipulopan topon t'üc' way jupj Yom niná Dios jas tjejyama jis capj la p'acj judiopan.

¹²Locopyaya palavin tjemey Jesús Capernaum nt'a. Tjemey jamay lal, jüpülücpán jis lal wa, jupj discipulopan jis lal wa. Ne'aj tsjicj way tapatja yupj.

**Jesús pje'á lis ts'iya vender
lajay Dios wo nepé.**

¹³Nasa quelel fiesta pyálatsja. “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” nin lotsja fiesta niná. Jesús tjemey Jerusalén nt'a fiesta niná mpes.

¹⁴Dios wo nt'a tjemey jupj. Ne'aj nepénowa jis tjinyuca vaca vender lajaytsja. Oveja vender wa lajaytsja, sipipj 'ots'ipj. Jis tjinyuca wa nepénowa judiopan jis t'emel vender lajaytsja romanopan jis t'emel mpes. ¹⁵Jesús ma jostsja nin lajaytsja Dios wo nt'a. Mpes 'üpú tipi'ts'a jupj. 'Üpú lal mo'o la syüpjünú, pje'á sin tjejjama pjü way yupj Dios wo nepé, oveja 'ots'ipj, vaca 'ots'ipj. 'Amá 'alá la ts'iya wa yupj jis t'emel, t'emel vender la tjjajay yuts'a'á. Jis mesa ts'eptaná wa. ¹⁶Jesús tjevele sipipj vender lajay jis lal:

—Pje'á la tocoyé nun jis caja quepé, sipipj jis wa. Mpapay wo niná. ¿Tsjan pjucj vender lojñ nun qui'á?

¹⁷Jesús discipulopan yola jis tepyala 'oyñ tsji Dios Popel. Vele: “Dios wo mpes nin nola, mpes ca malala nyuca ma palas napj”. Nintsja Jesús lal.

¹⁸Jesús pjü pje'á sin tjejjama mpes, judiopan jis jepapan nepenowá jupj wola tjowelepj:

—¿Tsjan mpes 'ücj la cüjay niná jipj? Cupj qjuisás pajal 'üsüs la mijin, yom p'in ma polel liji jinwá, mpes ca jus nlayecj ncu Dios jin tjejjama jipj.

¹⁹Jesús jis wala tjevele:

—Nin ca la mejay napj: nun malala lojñ na Dios wo, ts'ac' cont'e tepyala na napj ca t'üc' jas müjünsü niswá.

²⁰Mpes judiopan jis jepapan jupj wola tjowelepj:

—Pajal püs way jas tjjüñsüpj Dios wo niná. Año cuarenta y seis mpes t'üc' jas tjjüñsüpj. ¿'Oyn jele ne 'ücj jas müjünsün ts'ac' cont'e p'in?

²¹Judiopan jis jepapan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yólatsja wosis pe mpes ca jas müjünsüs. Nin tuluctsja. Jupj tjevele jupj jüp'üy po'ó. Jesús jüp'tiy Dios wo wa. ²²Jesús tepe'e na, jas tjjijyünsa niswá lo püt'üs. Nin tepyala na, jupj discipulopan yola jis tepyala nin tjevele Jesús. Nin mpes yupj topon Dios Popel tjevelá jupj po'ó. Topon wa Jesús tjevelá.

Jesús selé 'oyñ nyuca lajay pjü way.

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

²³Ts'ac' nepenowá fiesta nt'a tüpü'ü Jesús, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Ne'aj tjá'asa na, Jesús pajal 'üsüs ljjitsja sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejjama jupj. Pajal pülücj tjunuc jupj pajal 'üsüs ljjitsja, mpes yupj popa pülücj topon jupj lal. ²⁴Newa Jesús ma pjü tjevele yupj jis lal. Jupj seletsja yupj ma t'üc' way sa coñtsja jupj. Jupj seletsja 'oyñ nyuca yola pjü gente nosis nt'a. ²⁵La p'a jupj lal tjevele tulucj; jupj sin seletsja gente sin po'ó. Jupj p'iyá seletsja pjü yolá.

Nicodemo tjac' la veles Jesús lal.

3 Nicodemo tüpü'ü wa Jerusalén nt'a, Jesús tjá'asa nt'a. Nicodemo jepa popa watsja judiopan jis lal. Fariseopan sin popa watsja jupj. Fariseopan jisastsja wa pjü lajay judiopan püna tapatja tjjütütj jinwá. ²Nicodemo Jesús nt'a tjac' püste na. Tjevele jupj lal:

—Rabbí, cupj selecj Dios jin tjejjama qjuisin 'yüsa la mijin ncu. Jipj pajal 'üsüs lejay, Dios liji jinwá lejay. Dios ma se coñca, ma polel lo jay pajal 'üsüsmpa jipj lejay jin. Mop'in ne nin p'in.

³Jesús jupj wola tjevele:

—Niswá jis tjamanun ca mpatjam Dios jyü'ta nt'a. Ma niswa jis tjamanun, ma polel jis la nuc Dios jyü'ta nt'a. T'üc' velé.

⁴ Nicodemo tjevele jupj lal:

—Yom co'müy ma polel la 'osos jamay col mo'ó niswá, lo manun niswá.

⁵ Jesús jupj wola tjevele:

—Pjü se jamanun la pjaní sejamay mpes. Dios jos ca jis ma'nucj niswá jupj Cjües mpes. Jupj Cjües liji ca Dios lal mpatjam. Nin mpes p'in 'ücj jis la winin jis la püt'üs Dios jyü'ta nt'a. T'üc' niná. ⁶ Gente ts'uyupj gente p'in yupj. Ma polel patja Dios lal. Dios Cjües popa jis qjues wa yupj, jupj jinwá, mpes 'ücj mpatjam Dios lal.

⁷ "Po ma nin jele t'as tsjan mpes nin velé Dios jos niswa 'i manunu jipj. ⁸ Dios Cjües nin liji. Jipj ma ca jus nucun Dios Cjües lijá. Ma ca jus nlayen jupj nin lijá. Nin p'in ca jus nucun 'üsüs tepyalá Dios Cjües la tjiji mpes. Nin lovin Dios ts'uyupj jis lal. Dios Cjües liji mpes yupj Dios ts'uyupj se palá. Dios Cjües ma si nuc, lüpjú jinwá. Lüpjú jun ta'á si lapjüna. 'Ücj pjoc', newa ma selen ca'ampe tjac' lüpjüs. Ma wa selen ca'aj jama.

⁹ Nicodemo tjevele jupj lal:

—¿Onin ca nin nacj, jipj velen jin?

¹⁰ Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan mpes ma jin 'yüsa napj velé? Israelpan sin 'yüsa lajay popa jipj. ¹¹ Cupj way velecj, cupj selecj. T'üc' niná. Cupj velecj cupj tjinyucuj mpes. Newa nun ma quelel poné cupj tjevelecj. ¹² Napj tjeveletsja nosis nt'a pyalá, ne nun ma toponé. Napj cüvelé tsjun po'o pyalá, más ca costa way nsem cüponé nun.

¹³ "Leñ pjacj ne'aj tjemey Dios pü'ü nt'a, 'ücj la veles nun lal 'oyñ nyuca pyala ne'aj Dios pü'ü nt'a. Napj ne p'in tjacuwis nosis nt'a Dios pü'ü mpe. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Mpes 'ücj velé 'oyñ nyuca pyala Dios pü'ü nt'a.

¹⁴ "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Dios jos campanya ca nin müjün-sücj, Moisés latsj jas tjijyünsa, tjevyala jinwá pajal püna. ¹⁵ Napj lal japon lovin ca Dios lal mpatjam. Malala jis mpalas tulucj tceya'liñ na —nin tjevele Jesús.

¹⁶ Tjevele wa:

—Dios pajal quelel lis tjiji nosis casá patjá, mpes Jatjam jis tje'yaya. Dios pjaní Jatjam. P'a leñ. Mpes Dios Jatjam lal japon na, malala jis mpalas tulucj tceya'liñ na. Lovin ca mpatjam Dios lal. ¹⁷ Nin mpes Dios jas tjejamá jupj Jatjam nosis nt'a. Dios jas tjejamá malala la tjajay la veles tulucj. Jas tjejamá jis capj la p'acj; jupj mpes 'ücj ca mpatjam Dios lal.

¹⁸ "Dios Jatjam lal japon, Dios ma nin vele jupj ca jis capj ntülüs yupj. Ma japon Dios Jatjam lal, nasa way Dios nin vele jupj ca jis capj ntülüs. Yupj ma topon Dios Jatjam 'ücj jis capj p'ya'sa, mpes nin. Dios Popa pjaní way jupj. ¹⁹ ¿Ncu selen tsjan mpes Dios nin vele gente malala lajay? Napj jyawca jinwá nosis nt'a. Napj sin 'yüsa lejay t'üc' way Dios po'ó. Newa nin, yupj ma jisastsja napj. Yupj p'iyá malala nyuca yólatsja, ninana jisastsja yupj. Lovin malala nyuca lajaytsja, mpes nin. ²⁰ Malala nyuca lajay ma jisas jyawca. Nin mpes yupj ma quelel japon napj lal. Ma quelel jus nlayecj yupj malala nyuca lajay. ²¹ Nin tulucj Dios vele jin lajay jis lal. Dios vele t'üc' way. Yupj japon napj lal. Yupj jisas la p'a ca sin mü'üsüs yupj la tjajay, Dios jos jin la tjajay yupj.

Juan 'ücj jostsja Jesucristo pajal püné jupj lal.

²² Locopyaya Judea mo'o tjuwine Jesús jupj discipulopan jis lal. Ne'aj püs pü'ütsja jupj yupj jis lal. Ne'aj Jesús bautizar lis tjiji gentas. ²³ Juan pülucj bautizar lis tjiji wa Aenón nt'a, ne'aj way p'in Salim mo'ó. Pajal 'üsú

püné ne'aj, mpes bautizar lis tjiji ne'aj jupj. Ne'aj pülücj tjiquil watsja lovin Juan nt'a. Jupj lovin bautizar lǎjitsja nepenowá. ²⁴Nin te pyala jepa Juan cawilta mo'o 'yonsa secj p'in. ²⁵Juan discipulopan judío p'a lal la veleltsja judiopan la tjajay po'ó. Nin tjowelepj yupj 'onin ne 'üsüs se palá gentá Dios lal. ²⁶Tjil, tjowelepj Juan lal Jesucristo po'ó:

—Rabbí, jupj cyapj tecyoñca wa 'üsú na'aj po'ó, 'üsú Jordán ló nt'a. Jipj 'a 'ücj velen jupj mpes lovin. Quina ma qjuisas jupj lijá. Jupj bautizar la siji wa quinam jipj jinwá, ne pjü jil jupj nt'a. Jipj nt'a ma jiquil quinam.

²⁷Juan jis wala tjevele:

—Dios ma 'yaya, cjuwá nempe. Nin lovin. Nin mpes ca jus nlayé Jesús tya'á, Dios tje'yaya mpes tya'a jupj niná. ²⁸Nun p'iyá tjapja'aque napj tjevelé, mpes solejé tsjan tjevelé napj. Tjevelé Dios tjevele ca jas majamas Yom pjaní judiopan nt'a. Jupj ca jis capj mp'a'sas. Nam 'a jupj tulucj. Dios nin tjejyama 'ücj la mejay jupj locopyaya jac' mpes. ²⁹Nin p'iyá judío woja na, jupj jats'om lal jac' na. Jupj jomica se p'a'sa jupj. Se coñca jupj, pjoca jupj velá. Jomica pajal 'ücj jos yom woja vele mpes. Nin p'iyá napj lal. Pajal 'ücj najas 'os quinam pülücj Jesús lal japon quinam. ³⁰Más 'ücj Jesús más püné pyala jupj. Más 'ücj napj más tsjicj way ca ma palas quinam.

³¹”Jupj tsjun mpe tjac', mpes jupj más püné pjü jilal. Napj nosis nt'a patja popa p'in. Nosis nt'a pyala 'ücj velé. Jupj tsjun mpe tjac', mpes más püné jupj pjü jilal. ³²Jupj vele la p'a jilal jupj tjinyucá, jupj tjapjacá nin vele jupj. Newa pjü ma quelel japon jupj velá. ³³Pjaní p'in topon jupj tjevelá. Japon Jesucristo velá, mpes p'a witjacj ca jus nlayecj yupj japon wa Dios t'üc' way vele lovin. ³⁴Dios jas tjejyama Jesús. Jupj nin vele Dios velá. Mpes yupj japon na Jesús velá, japon wa

Dios velá. Dios 'yaya jupj Cjües, pjü 'ücj la mijis jupj. Pues pjü way vele pjü 'ücj vele Dios Cjües se p'a'sa mpes.

³⁵”Dios jupj Popay. Popay pajal quelel liji Jatjam, ne pjü way tje'yaya Jatjam. ³⁶Dios Jatjam mpes japon, lovin ca mpatjam Dios lal. P'a witjacj ma lajaj Dios Jatjam vele jin, mpes yupj ma ca mpatjam Dios lal. Dios ma jos yupj malala nyuca lajaj. Jupj newa nin jola jupj ca jis capj ntülüs —nin tjevele Juan el Bautista Jesucristo po'ó.

Samaria nt'a pülücj topon Jesucristo lal.

4 Fariseopan tjepjyacañ wa gente tjowelepj Jesús po'ó. Gente tjowelepj Jesús más pülücj sin 'yüsa lǎjitsja Juan lal. Más pülücj bautizar lis tjiji Juan lal, tjowelepj. ²(Jesús p'iyá ma bautizar lis tjiji yupj. Jupj discipulopan bautizar lis tjajay jupj mpes. Mop'in nin, más pülücj sa coñtsja Jesús Juan lal.) ³Qjuis Jepa Jesús jus nleya fariseopan tjepjyacañ niná. Jus nleya na, tjemey jupj Judea mpe. Tjemey niswá Galilea po'ó.

⁴Newa jámatsja na jümücj nt'a, Samaria la nipj jámatsja jümücj mpes jupj. ⁵Ne'aj Samaria mo'ó, jus tjevyanta pülücj patja nt'a ne'aj. Sicar lotsja pülücj patja nt'a. Po 'in ne'aj way p'intjsja 'amá nt'a, 'amá niná Jacob tje'yaya jupj jatjam José pajal püna. ⁶Ne'aj 'üsú muju tóñcatsja, niná 'üsú muju toñca Jacob juts'a'á watsja pajal püna. Jesús jas túlatsja campa tjuwine mpes, ne 'üsú muju la nt'a 'etjele jupj. Lots'ac' culupwen nt'a já'asatsja quinam. ⁷Ne'aj quepj tjac' 'üsú lo pul. Samaria mpe 'eseptsja jupj.

—'Üsú ma 'en, mü'üs —tjevele Jesús jupj lal.

⁸Jesús discipulopan tjiltsja pülücj patja nt'a jaylacj jis la jay jis la las. Yupj leñtsja ne'aj, mpes jupj 'üsú la tjemjona

quepj lal. ⁹ Quepj Samaria mpe 'eseptsja jupj, mpes jupj tjevele Jesús lal:

—Judío jipj. ¿Tsjan pjucj le mon 'üsüs napj lal? Samaria mpe 'esepj napj. Judiopan sejamicapan tulucj cupj.

¹⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj ma selen Dios 'yayá. Ma wa selen pjacj tjevele jipj lal: "Üsú ma 'en, mü'üs'. Ma selen pjacj napj. Napj 'ücj 'e 'á 'üsú p'a wa, niná 'üsú mpes 'ücj cüpu'üm jipj. Napj lal le mon, mya 'a ca niná. Ma selen, mpes ma la tjemyon napj lal.

¹¹ Quepj tjevele jupj lal:

—Jim 'a cjuwá tsjan mpes cüpul 'üsüs. Niná 'üsú muju toñca pajal campwila. ¿Ca'aj mpe mpulun 'üsú 'ücj lo püt'üs?

¹² Jacob püna tüpü'ü, cupj ne jupj popa p'iyá locopyaya pyatjaquecj. Jupj tyoca niná, 'üsú muju toñcá. Jupj qjuis tje'yaya niná. 'Üsüs pajal. Jupj 'üsú tjümyü'ü wa nina popé, jupj sin popa tjimyü'ü wa qui'á, jupj cabro 'ots'ipj, jupj oveja 'ots'ipj. ¿Ncu más püné way jipj Jacob lal?

¹³ Jesús tjevele quepj lal:

—'Üsú niná myü'üñ, 'üsú jis mvas niswá. ¹⁴ Nin tulucj napj jis ma'ayá lal. 'Üsú tjimyü'üñ na, napj p'iyá jis ma'ayá, lovin ma ca 'üsú jis mvas niswá. 'Üsú napj se 'a, 'üsú 'amá popa pyacj jinwá nsem yupj jisas mo'ó. Lovin pyaca yupj jis qjues mpe, 'ücj jis la püt'üs la mijis lovin.

¹⁵ Quepj tjevele jupj lal:

—'Üsú que'e ma 'en niná popé, ne ca ma 'üsú mvas niswá. Ma ca qui'á ncuwis 'üsú lo pul.

¹⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—Jutja, tjevele ncuwim vyayum. Ncuwim jupj lal.

¹⁷ Quepj jupj wola tjevele:

—Mvayum tulucj.

Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj t'üc' velen vyayum tulucj.

¹⁸ Cínquiya vyayumpan waytsja jipj.

Jipj püt' lal quinam, vyayum tulucj. Mpes jipj t'üc' tjevelen.

¹⁹ Quepj jupj lal tjevele:

—Quina napj jus nley profeta jipj. Jipj Dios mpes velen. ²⁰ Püna tapatja Dios cus tocoñ witjacj Dios lal tjowelepj qui'á. Palá nipi'tjiñ yupj Dios wolap'a'á qui'á, joc' niná mo'ó. Qui'á tjatja na, tjowelepj Dios pajal püné. Nun judiopan nin welé cupj ma polel nin lijicj quinam. Nun welé más 'ücj pjü gente Jerusalén nt'a jil, Dios lal la veles ne'aj. Nun welé más 'ücj Jerusalén nt'a p'in palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á, más 'ücj ne'aj mal jis la veles Dios püné.

²¹ Jesús jupj lal tjevele:

—'Ücj la pon napj velé. P'a jyawca na, gente jun ta'á palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á, yupj patja nt'a. Ca mvelecj Dios pajal püné, joc' niná nt'a p'in tulucj, Jerusalén nt'a p'in tulucj wa. ²² Nun Samaria mo'o potjaqué palá pwi'tjiqué wa Dios wolap'a'á, newa ma solejé nun 'oyn nyuca liji jupj. Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj judiopan, cupj palá nipi'tjiquecj wa Dios wolap'a'á, mop'in nin, cupj selecj 'oyn nyuca liji jupj. Dios ca la mijis gente 'ücj ca mpatjam jupj lal. Judiopan popa mpes nin liji jupj.

²³ Mop'in p'a casá ca nsem p'a jawas.

P'a jawas Dios quelel lajay 'ücj ca palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á jupj Cjües mpes. Jun ta'á, yupj patja nt'a, 'ücj ca nsem. 'Ücj ca mvelecj Dios pajal püné jupj Cjües mpes. Jupj Cjües sin 'yüsa liji t'üc' way Dios po'ó, mpes 'ücj quelel lajay jupj. Qjuis Papay Dios jos nin jina lajay quelel lajay jupj. Nin ca nsem p'a jawas. Nasa way nin tepyala quinam. ²⁴ Cjües way Dios. Dios Cjües mpes p'in gente 'ücj palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á. Dios Cjües mpes p'in 'ücj yola Dios püné. Dios Cjües sin 'yüsa la siji t'üc' way Dios po'ó, mpes 'ücj quelel lajay jupj.

²⁵ Quepj tjevele jupj lal:

—Napj selé Dios ca jas majamas Jepa Püné cupj nt'a. Jupj ca qjuis capj mp'a'sas. (Cristo ló jupj cupj qjuilal.) Jac' na, jupj ca 'üsüs qjuisin mü'üsüs la mijis pjü way.

²⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—Niná pjacj lal velen, napj mp'iyá niná.

²⁷ Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan tjiquil. Pajal nin yólatsja tsjan mpes quepj lal véletsja jupj. Newa ma la tjü'üy tsjan mpes nin la tjiji. Ma la tjü'üy tsjan mpes tjevele quepj lal. ²⁸Leñ way tjemey quepan. Jupj jarro já'asa tjemey. Tjemey pülücj patja nt'a. Tjevele ne'aj tapatja jis lal:

²⁹—Nculá nun. Jus nucu ca niná yomen. Jupj nawala tjevele pjü way napj la tjejay. Jupj ne 'Cristo' ca nacj. Dios jas tjejyama nosis nt'a.

³⁰Mpes ne'aj tapatja jis wa nepé tjil. Jesús nt'a jiltsja. ³¹Gente jiquiltsja na, Jesús discipulopan jupj lal la tjomon nlajas:

—Rabbí, nlajan jipj —tjowelepj yupj.

³²Ma quelel lyájatsja jupj quinam. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé 'onin niná, napj lya popé.

³³Jupj nin tjevele mpes discipulopan yuwá jis la tjü'üy ncu ne'aj patja sin popa teque'e, tje'yaya jupj la las.

³⁴Yupj ma sin tji'yüsa, mpes Jesús 'üsüs tjevele yupj jis lal:

—Dios nin tjejyama nosis nt'a. Pjü Dios jos, pjü way quelel t'üc' lejay napj — tjevele jupj—. Napj tsji' lejay jupj mpes, quelel t'üc' lejay niná. Niná lejay pajal 'üsüs napj lal, ve lya jinwá napj lal.

³⁵Nun welé mes yulupjana newa custjay, vyala mpes. Napj velé nin tulucj napj vyala lal. Gente napj jisín jinwá. Yupj topon napj jis capj p'yacj 'ücj jis la püt'üs Dios lal, yupj napj jisín popa vyala jinwá. Tjunuca nun gentas. Tjevyala nasa tji'yú

jinwá yupj. Yupj nasa quelel japon. ³⁶Nun sin 'yüsa lojí na napj nin po'ó, yupj nepénowa ca mponecj. Nin lojí na, vyala co'á jinwá lojí napj mpes. Niná lojí na, nta'é ca nun, nun la tjüjé mpes. Dios ca la mijis wa yupj lovin ca mpatjam jupj lal yupj topon mpes.

"Namozopan jasin jinwá lajay neneyawá. Vyala jacutj jinwá lajay neneyawá. Namozo pjaní mwalá way jis lal vele Dios tjevelá, seyasa jin yola jupj tjevelá. Ma quelel japon custjay. Namozo setel sine jinwá la tjiji. P'a jawas p'a wa vele yupj jis lal Dios tjevelá, mpes yupj japon. Manas tjowelepj mpes topon. Manas ca 'ücj jisas nsem yupj topon mpes. ³⁷Nepénowa nin javelepj: 'Pjaní sine, locopyá vyalaná'. Niná t'üc' way nun lal quinam. ³⁸Napj nusín tjejyam la p'a jis lal la veles napj mpes. Nepénowa ca mponecj, mpes lovin ca mpatjam Dios lal. Püna ma sin 'yüsa lis tjüjé nun. La p'a sin 'yüsa lajaytsja. La p'a lajaytsja, nun cyawaja lojí quinam —tjevele Jesús.

³⁹Samaria po'o tapatja sin popa pülücj topon Jesús lal, yupj ne pülücj patja mpe ne'espan p'iyá. Quepj tjevele Jesús tjevelá, mpes topon yupj. Quepj tjevele: —Jupj nawala tjevele pjü way napj la tjejay.

⁴⁰Mpes Samaria po'o tapatja Jesús nt'a tjiquil na, Jesús lal la tjomon la 'osos tsjicj way yupj jis lal. Mpes ts'ac' mat'e ne'aj tüpü'ü yupj jis lal. ⁴¹Jesús tjevele mpes wa más pülücj topon yupj. Nin tepyala pajal pülücj topon quinam. ⁴²Mpes yupj quepj lal tjowelepj:

—Jipj velen mpes tulucj pyonecj quinam. Cupj p'iyá tjejpja'aquecj jupj tjevelá, mpes selecj t'üc' way jupj ca nin la mijis gente 'ücj ca mpatjam Dios lal — nin tjowelepj Samaria po'o tapatja Jesús po'ó.

**Jesús jepa auxiliar
jatjam tji'yü'sa la tjiji.**

⁴³T'üc' ts'ac' mat'e na, Jesús tjemey niswá. Galilea mo'o wínetsja. ⁴⁴(Jesús seletsja Galilea mo'o patjá ma ca quelel la mijicj jupj, mpes jupj p'iyá véletsja: "Profeta pü'ü nt'a ma quelel japon jupj pajal 'üsüs".) ⁴⁵Jus tjevya na Galilea mo'o, Galilea mo'o tapatja 'ücj jisastsja jupj tjac' mpes. Galilea mo'o tapatja tjil wa nawaja'a Jerusalén mo'ó. Fiesta nt'a tjil yupj, mpes tjunuc wa pjü way pajal 'üsüs la tjiji Jesús fiesta nt'a. Nin mpes 'ücj jisastsja yupj Jesús tjac' quinam.

⁴⁶Newa Galilea mo'ó p'in, Caná ne'as tjemey Jesús niswá. Pülücj patja ne'aj. Püna pajal 'üsüs la tjiji ne'aj. 'Üsü p'in uva 'üsü tepyala la tjiji Jesús ne'aj. Ne'aj way p'in pü'ütsja jepa auxiliar, Capernaum nt'a. Jupj jatjam pajal malala jostsja. ⁴⁷La p'a wa tjowelepj auxiliar niná lal Jesús nasa tjac' Judea nepé, niswá tjac' Galilea mo'ó. Niná jus nleya na, tjemey Jesús nt'a. Pajal la tjemyona lo cuwis Jesús, lo 'ü'süs lo jay jatjam. Jatjam nasa way pé'etsja jupj. ⁴⁸Jesús tjevele jupj lal:

—Napj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin lejay nusin 'yüsa la mejay Dios nin tjejyama napj. Ma nucú niná lejay, lovin ma cüponé napj lal. Malala nin.

⁴⁹Auxiliar tjevele jupj lal:

—Leñ way was. Najas 'üsüs la mijin, ne ca ma mpa'is natjam tsjicj.

⁵⁰Jesús tjevele auxiliar lal:

—Ücj la winin quinam. Jetjam ca mpü'üm ca nsem.

Yom tepyona Jesús tjevelá, mpes wo nt'a tjemey yomen. ⁵¹Newa ne'aj já-matsja custjay, jomozopan tjiquil la nyüjüsüñ. Jupj lal tjowelepj:

—Ma tepe'e jetjam. 'Ücj já'asa quinam jupj.

⁵²Mpes auxiliar jis la tji'yüya yupj 'ona tji'yü'sa. Yupj tjowelepj jupj lal:

—T'añ t'awaná, la una na tji'yü'sa si 'awa.

⁵³Tsjicj popay jus nléyatsja t'añ la una na p'in, Jesús tjevele jupj lal: "Jetjam ca mpü'üm ca nsem". Nin mpes auxiliar tepyona Jesús Yom niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Nin p'iyá topon wa pjü way auxiliar wo nt'a tapatjá.

⁵⁴Ninana Jesús la tjijá Galilea nt'a, Judea mpe tjac' na. Pajal 'üsüs la tjiji, sin tji'yüsa lis tjiji Dios jas tjejyama jupj. La miyá quinam pajal 'üsüs la tjiji Jesús Galilea mo'ó, gente p'in ma polel lajay jinwá.

**Yom ma polel jama Jesús
tji'yü'sa la tjiji jupj.**

5Locopyaya p'a wa fiesta la tja-jay judiopan. Jesús viyavin tjemey Jerusalén nt'a fiesta mpes. ²Jerusalén nt'a 'üsü muju toñca jis la 'as'üs. Pajal la püné, campwílatsja jupj. Judiopan jis tin "Betesda" ló niná 'üsü. Ne'aj way p'in jun vilicj püné oveja mpe wama jil Jerusalén mo'ó. 'Üsü muju toñca t'asiyü cinco corredor witjacj lejeñtsja. ³Tsjojoca nt'a malala jisas pülücj tapatja ne'aj. Nepénowa yun tuluctsja, nepénowa ma polel jiltsja, nepénowa ma polel 'yutanañtsja. Yupj pjü way la tjunuc 'üsü lo pjets'epjets'e 'üsü muju toñca mo'ó. ⁴Ángel pjaní Dios mpe tjac' neneyawá, 'üsü muju toñca nt'a tjemey, lo pjets'epjets'e la tjiji 'üsüs. Niná la tjiji na, malala jos pjaní way tji'yü'sa jupj. Mwalá way 'üsü mo'o tjemey, niná p'in tji'yü'sa. Pjü way malala jisas 'ücj jis tji'yü'sa 'üsü niná mpes.

⁵Yom pjaní ne'aj tüpü'ü, año pülücj malala jostsja jupj. Año treinta y ocho nas malala jostsja jupj. ⁶Jesús jus tjinyuca, jus nleya yom niná pajal püs

ne'aj tüpü'ü jupj, malala jos. Mpes la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu quelel 'i 'ü'sa jipj?

⁷Yom malala jos lal tjevele Jesús lal:

—Leñ pjacj ncapj cüp'acj 'üsú mo'ó mis. Nin mpes 'üsú lo pjets'epjets'e na, newa nasapj jum 'üsüs mo'ó. Newa jum, p'a wa mo'ó jama mwalá way p'in napj lal.

⁸Jesús tjevele malala jos lal:

—¡Jin ni'isa jipj! Nt'ya nt'an jipj cobija. Mwinim ca.

⁹Leñ way tji'yü'sa niná yomen. Jupj nt'ya jupj cobija, tjemey jupj. Sábado waytsja nin jawas, judiopan ma tsji' la-jay jawastsja. ¹⁰Mpes judiopan jis jepapan tjowelepj yomen tji'yü'sa lal:

—Sábado yacjampa, ts'ac' niná ma tsji' lijicj jawas. Ma polel lya t'as jipj cobija.

¹¹Jupj jis lal tjevele:

—Yomen ntji'ü'sa la tjiji tjevele napj lal: 'Nt'ya nt'an jipj cobija. Mwinim ca.'

¹²Yupj la tji'ü'y jupj:

—¿Pjacj yomen lyal tjevele jipj ca nt'an jipj cobija, ca mwinim?

¹³Yomen ma seletsja pjacj tji'yü'sa la tjiji jupj. Leñtsja quinam Jesús. Pülücj játjatsja ne'aj, ne Jesús yupj culupwen nipj tjemey jupj. ¹⁴Yacjaya Jesús la nüjüsü yomen Dios wo nt'a. Jesús tjevele jupj lal:

—Nin jele t'as nin mpes: 'i tji'ü'sa jipj quinam. Po ma newa malala la mijin quinam jipj. Jipj newa malala nyuca lejaj, más malala ca mya palas jipj.

¹⁵Tjemey yomen judiopan jis jepapan nt'a. Tjevele yupj jis lal tji'yü'sa la tjijá, Jesús waytsja jupj. ¹⁶Judiopan jis jepapan pajal ts'a 'intsja Jesús 'yü'sa líjitsja sábado na, nin jawas judiopan ma tsji' lajay. Nin mpes quelel malala lajaytsja Jesús lal. Lovin malala lajaytsja jupj lal.

¹⁷Jesús yupj jis lal tjevele malala tulucj sábado na tji'yü'sa la tjiji. Tjevele:

—Mpapay newa tsji' liji. Napj 'a newa tsji' lejaj wa jupj jinwá.

¹⁸Niná tjevele mpes, judiopan jis jepapan po quelel ja'ünantsja Jesús. Más nin yólatsja quinam ca nin la mijicj. Jesús tji'yü'sa la tjiji sábado na, nin jawas yupj jajütütj ma ca tsji' la mijicj judiopan. Niná po 'in malálsatsja yupj jis lal. Jupj tjevele wa Dios jupj Popay, mpes wa ts'a tji'in. Jupj tjevele mpes quelel véletsja jupj p'iyá püné jupj Popay Dios jinwá.

Dios Jatjam nin p'iyá liji Popay lal.

¹⁹Yupj malala yólatsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal. Ninana tjevelá: "Napj lejaj ma polel la cüjay nasapmpa, napj p'iyá quelel lejaj mpes p'in. Napj Dios Jatjam. Napj nyuc Mpapay lijá, nin p'in 'ücj wa lejaj napj. Napj nin p'iyá lejaj Mpapay liji jinwá. T'üc' way niná. ²⁰Mpapay quelel la niji. Pjü jupj p'iyá lijá, jupj nin 'yüsa liji tsjan niná jupj lijá. Nasa pajal 'üsüs la tjiji jupj pajal püné mpes. Más 'üsüs ca la mijis jupj p'a jawasiyá. Nin liji na, ca nin mü'üsüs wa la mijis niná, ne nin ca la mejay napj. Nin ca la mijis jupj, mpes nun nujola mpalas ma nusin 'yüsa 'onin ne nin lejaj napj. ²¹Mpapay sin jyünsa tecyaliñ, mpatjam liji jupj. Nin p'iyá lejaj napj; napj patja la sejay napj najas mpatjam. ²²Mpapay ntje'aya wa 'ücj la veles pjü mpes pjacj ne 'üsüs nyuca la tjajay, pjacj ne malala nyuca la tjajay. Mpapay p'iyá ma ca nin la mijis. ²³Mpapay jos pjü pajal 'üsüs pjacj javelepj napj mpes, jupj mpes 'üsüs javelepj jinwá. Nin mpes ne 'aya nin lejaj napj. Ma 'üsüs pjacj javelepj napj mpes, nin p'iyá ma wa 'üsüs pjacj javelepj jupj mpes. Jupj nin tjejyama, mpes nin.

²⁴"Nepénowa napj velé jin lajay, japon wa nin tjejyama lal. Ninana lajay, nasa way patja yupj, ne lovin ca mpatjam yupj Dios lal. Lovin ma ca mvelé malala nyuca la tjajay yupj. Püna tecyaliñ jinwatsja Dios lal. P'a casá way quinam, jupj lal topon mpes. Lovin

ca Dios lal mpatjam. T'üc' way niná.
²⁵ Dios lal ma japon, tecya'liñ jinwá yupj quinam. P'a jyawca na, yupj ca mpjacañ napj velé. Yupj sin popa nepenowá ca la mijicj napj velé jinwá. Napj velé jin la-jay, mpatjam ca yupj lovin. Nin ca nsem p'a jawas. Nasa way nin tepyala quinam. Napj Dios Jatjam. T'üc' way niná.

²⁶ "Mpapay 'ücj liji p'a wa lo püt'üs. Nin p'iyá ntje'aya napj 'ücj wa lejay la p'a lo püt'üs. ²⁷ Jupj ntje'aya 'ücj la veles gente po'ó pjacj ne 'üsüs nyuca la tjajay, pjacj ne malala nyuca la tjajay. Napj 'a yom, gente popa p'iyá, mpes ntje'aya 'ücj nin lejay napj. ²⁸ Po ma nusey c'a t'as nun nin mpes. P'a jawas pjü tecya'liñ, toc patja witjacj, ca mpjacañ napj velé. ²⁹ Tjepjyacañ na, pje'á ncul ca yupj. 'Üsüs way la tjajay sin müjünsücj, ca mpatjam niswá. Malala nyuca la tjajay sin müjünsücj wa ca, mop'in malala ca jis mpalas yupj. Napj ca mvelé t'üc' way malala nyuca la tjajay yupj.

P'a wa javelepj Jesús tjac' Dios mpe.

³⁰ "Napj lejay, ma polel la cüjay nasapj, napj p'iyá quelel lejay mpes p'in. Mpapay vele napj lal, niná napj nin velé p'in. Jupj jola jin velé ncu gente malala nyuca la tjajay. Nin mpes napj velé yupj po'ó t'üc' way. Napj ma quelel lejay napj quelel le jaympa p'in. Napj quelel lejay jupj jos jin. Nin tjejjama jupj. ³¹ Napj nasapj cüwelé nun lal napj selé napj p'iyá po'ó, ma ca polel jus cülayé ncu t'üc' way niná napj velé. ³² Ma nasapj napj. P'a vele wa jupj selé napj nin po'ó. Napj selé jupj vele napj po'ó, t'üc' way.

³³ "Juan niná napj nin velé po'ó. Nun p'iyá niyom sin tjamamá jis la veles Juan lal. Jupj seletsja mpes t'üc' way tjevele napj nin po'ó. ³⁴ Napj ma nin nola ncu gente p'in javelepj Dios nin tjejjama. Napj najas nun ca mponé napj lal. Najas ca Dios lal mpatjaqué. Nin mpes nin tjevelé Juan 'üsüs tjevele napj mpes.

³⁵ Juan pajal 'üsüs nusin tji'yüsa lis tjiji Dios po'ó. Jupj jyawca jinwatsja nun lal. 'Iyó je su müjü 'ücj la nuc. Nin p'iyá jupj tjevele mpes 'ücj nusin tji'yüsa Dios po'ó. Tsjicj way mpes 'ücj nujisastsja pajal, jupj nusin tji'yüsa la tjiji mpes.

³⁶ "Juan 'üsüs tjevele jupj seletsja napj nin po'ó. Pjaní waytsja jupj. P'a mpes wa nun ca jus nlayé Dios nin tjejjama. Niná más 'üsüs Juan vele lal. Niná napj pajal 'üsüs lejay Mpapay mpes. Jupj ntje'aya napj ca t'üc' la mejay, niná p'iyá lejay napj. Nin mpes wa nun ca jus nlayé Mpapay nin tjejjama.

³⁷ "Mpapay tjevele wa napj mpes jupj selé mpes. Nin tjejjama jupj. Nawa ma tja'pja'aque jupj tjevelá. Ma wa tjunucú jupj. ³⁸ Ma wa nujos jupj tjevelá. Nun ma quelel lojí jupj tjevelá. Nin tjejjama jupj, nawa ma poné napj t'üc' velé. ³⁹ Nun nujola Dios Popel nusin 'yüsa liji 'onin ne 'ücj la püt'üs Dios lal lovin. Nin mpes tülü way mo'o welé Dios Popel. Nun quelel nusin 'yüsa Dios tjevelá. T'üc' way Dios Popel p'iyá vele napj nin po'ó. ⁴⁰ Nawa nin, nun ma quelel poné napj lal. Nun ma quelel poné napj polel nucopj p'yacj, 'ücj nu la püt'üs Dios lal.

⁴¹ "Ma nin nola gente p'in javelepj mpes napj nin po'ó. Ma nin nola ncu 'üsüs pjac javelepj napj nin po'ó. ⁴² Nin p'in, napj selé nun ma t'üc' way quelel lojí Dios. Napj nujus nyuc, mpes selé napj niná. ⁴³ Napj qui'á tjacuwis Mpapay qui'á nin tjejjama mpes. Nawa nin, nun 'ücj jisas tulucj napj tjacuwis. P'a wa jupj sin nin 'ucuy, nun ca 'ücj jisas nsem jupj tjac'.

⁴⁴ "Nun ma polel poné napj lal. Nun po jisas p'a wa nun popa javelepj nun pajal 'üsüs. Nun ma nin nujola Dios ma nin vele nun 'üsüs. Dios pjaní jupj, más püné jupj pjü jis lal. ⁴⁵ Napj p'iyá ma ca malala mvelé nun po'ó Mpapay wolap'a'a. Ma nin nujola t'as. Dios Popel Moisés tepyacá malala mveles ca nun po'ó. Nun nu-

jola nun lojí Moisés tjiyyü'tá, ca 'üsüs nu mpalas. ⁴⁶ Jupj tepyaca wa napj mpes. Nun cüponé Moisés tepyacá, cüponé catsja napj t'üc' tjevelé wa. Mpes jupj popel ca mveles nun malala nyuca la tjüj. ⁴⁷ Nun ma poné jupj tepyacá, mpes ma wa ca mponé napj velé”, nin tjevele Jesús.

Jesús jis tje'yaya jis la las gente pajal pülücj.

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

6 Locopyaya 'üsú na'aj po'o tjemey Jesús. 'Üsú niná pajal la pünetsja, pajal campwílatsja. Galílea lotsja. Tiberias lotsja wa jupj. Mát'eya ló. ² Pajal pülücj sa coñtsja Jesús ne'aj. Tjunuc pajal 'üsüs la tjiji Jesús, jupj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji na. Jupj la tjiji mpes ca jus cülayecj Dios jas tjejyama jupj. Nin mpes sa coñtsja jupj. ³ Jesús neven popa viyavin tjemey. 'Etjele jupj discipulopan jis lal. ⁴ Leñ way pyálatjsja judiopan jis fiesta. “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” lotsja fiesta niná. ⁵ Jesús jay viyá nt'ya, yus tjinyuca. Tjinyuca pajal pülücj jiquiltsja jupj nt'a. La tji'yüya Felipe lal:

—¿Onin la qjuijim jaylacj la qjuijim pansas, pjü jis la las?

⁶ Jesús quelel nyúcatsja tsjan la veles Felipá, mpes nin la tji'yüya jupj lal. Jupj p'iyá seletsja tsjan la mijis. ⁷ Felipe jupj lal tjevele:

—Mes ocho tsji' lejay jaylacj, ma t'üc' t'emel nsem pan jaylacj la qjuicj, pjü tsjicj way jis la las.

⁸ P'a discípulo ne'aj já'asatsja, Andrés lotsja jupj. Andrés Simón Pedro tsüipetsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

⁹—Qui'á já'asa wa yom tsjicj. Pan cebada cínquiya tya'a jupj. Cjul mát'eya tya'a wa jupj. Newa cjuwá pjü jis la las. Nenem 'a pjaní way.

¹⁰ Jesús tjevele:

—Pjü jis tjüjü'tú majatjum yupj.

Tsjutsj pülücj lejeñtsja ne'aj, pajal 'üsüs la 'osostsja ne'aj. Mpes niyom 'at-jalapj ne'aj. Pajal pülüctsja yupj, cinco mílyatsja yupj. Más 'in la' way ca nacj, más 'in pülücj way ca nacj. ¹¹ Jesús nt'ya pansas, tjevele Dios lal tjüwüi'li pan tje'yaya mpes. T'üc' tjevele na, pan jis tje'yaya pjü. Pjü tjalá. Nin p'iyá la tjiji cjulun lal. Yupj jisas nas tjalá. Pajal jis col tipit'a. ¹² Pjü t'üc' tjalá na, jis col pit'a na, Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Ma polel pjü tjalá yupj. Pan newa jatja no'oté nun. Na'aj mo'onsó, ma ca na'aj la nts'iyá pansas sin popé.

¹³ Mpes yupj natj pansas tsjictjacj. Pan cebada cinco popé quiliyú dóceya tipit'a pan lal, ma pjü tjalá. ¹⁴ Gente ne'aj tjatja tjunuc nin tepyalá. Jesús pajal 'üsüs la tjiji yom p'in ma polel liji jinwá, mpes sin tji'yüsa lis tjiji Dios jas tjejyama jupj. Tjunuc mpes javeleptsja: “T'üc' way jupj profeta niná Moisés tjevele ca ncuwim nosis nt'a”.

¹⁵ Jesús jus nleya yupj quelel jiquiltsja, quelel tji'liñtsja jupj, ca jepa mpalas jupj. Ma jostsja jupj. Mpes niswa neven popa viyavin tjemey jusapj.

Jesús 'üsú casá tjuwine.

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Yacjaya discipulopan palavin tjiquil 'üsú püné la nt'a. Nasa way t'yájatsja. ¹⁷ Barco wama tjlil, 'üsú na'aj po'ó jis la winin quinam. Capernaum nt'a jiltsja yupj. Pústetsja quinam, newá ma tjac' Jesús. ¹⁸ Lüpjú püné la tjelyapjünú, mpes pajal la tjepjetpjets'é 'üsú. ¹⁹ Legua pjaní tjlil na 'üsú casa'á, jus tjunuc Jesús. 'Üsú casá wínetsja, ne'aj way p'in jactsja barco nt'a. Pajal lacj tjejaptsja discipulopan. Ma salejeptsja Jesús jupj. ²⁰ “Napj ne p'in winis. Po ma locj tjejá nun”, tjevele jupj. ²¹ Tjevele na, 'üctsja yupj jis lal jupj barco wama la winin yupj jis lal. Barco wama tjemey na, leñ way ne'as tjlil, yupj quelel jiltsja nt'a.

²²Yaya gente pülücj newa játjatsja 'üsú la nt'a, Jesús jis tje'yaya tjalá nt'a. Ma tjlil yupj 'üsú na'aj po'ó Jesús discipulopan jis lal. Yupj jus nlay barco pjaní way p'in 'üsú la nt'a já'asatsja t'añ. Discipulopan tjlil 'üsú na'aj po'ó niná barco mo'ó. Salejeptsja Jesús ma wama tjemey barco mo'ó discipulopan jis lal. Yusapj tjlil discipulopan.

²³Püstapj leñtsja barcas. Locopyaya barco tsjictjacj nepénowa tjiquil Tiberias mpe. Ne'aj p'in tjiquil niná gente pülücj tjatja nt'a, ne'aj p'intjsja qjuis Jepa Jesús pan jis tje'yaya tjalá nt'a. (T'añ p'in pan nt'ya, tjevele Dios lal tjüwüi'i pan mpes. Jis tje'yaya, tjalá yupj.) ²⁴Yupj jus nlay Jesús leñ yacjaj, jupj discipulopan leñ watsja. Jus nlay na, barco wama tjlil, 'üsú na'aj po'ó jis la winin. Capernaum mo'ó tjlil jis la pal Jesús.

²⁵Jus tjunuc 'üsú na'aj po'ó. Jus tjunuc na, tjowelepj jupj lal:

—Rabbí, ¿'ona tjacuy qui'á?

²⁶Jesús jis lal tjevele:

—Nun pülücj tjalajá pansas, mpes la no palá. Nun jis col pit'a nas tjalá, mpes p'in. T'üc' way niná. La no palá 'üsüs la tjejay mpes tulucj. Nun ma nusin 'yüsa tsjan mpes pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá. ²⁷Nun pajal nujola ve mpes. Po ma nin nujola t'as ve mpes. Ve newa malala pyala. Nin nujola t'as tsjan ma cyawaja mpes. Nun Dios lal cüpatjaqué lovin, newa ma ca 'acawajas niná napj nu 'ya. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpapay Dios nusin tji'yüsa la tjiij t'üc' way jupj nin tjejyama —nin tjevele Jesús.

²⁸Mpes yupj la tjü'tiy jupj lal:

—¿Tsjan jos Dios cupj lijicj, ne jupj ca 'ücj jos nsem cupj lijicj mpes?

²⁹Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios jos nun newa poné napj lal. Ni-nana Dios jos nun lojí. Jupj nin tjejyama.

³⁰Mpes jupj lal tjowelepj yupj:

—¿Tsjan lejay jipj qjuisin la 'üsüs lejay Dios jin tjejyamá? Cupj cünucuj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá, ca cüponecj jipj velen. ¿Tsjan ca la mijin jipj? ³¹Judiopan püna tapatja maná jalá jiltsja wosis cjuwá nt'a lyawuñtsja na püná. Nin mpes Dios Popel vele: 'Ve jis tje'yaya jis la las Dios pü'ti mpe'.

³²Jesús yupj jis lal tjevele:

—Moisés tulucj ve nu tje'yaya Dios pü'ti mpe. Mpapay p'in ve t'üc' way nu 'yaya jupj pü'ti mpe. T'üc' way niná. ³³Ve Dios nu 'yayá, Dios pü'ti mpe jac'. Ve niná nin liji gente 'ücj ca mpatjam lovin.

³⁴Yupj tjowelepj Jesús lal:

—Lovin qjuis ma'ayan ncupj ve niná.

³⁵Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj p'iyá ve niná. Napj p'iyá nin lejay gente lovin ca 'ücj mpatjam. Ncapj jacoñ pjü ca nta'acj 'ücj jis la püt'üs Dios lal. Lovin ma vecj cya'liñ jinwá ca nsem yupj jis lal. Nin lovin napj lal japon jis lal. Lovin ma 'üsú sive jinwá ca nsem yupj jis lal. ³⁶Mop'in nun ma poné. Napj nasa tjevelé niná nun jis lal. Nun nus tjunucú, newa ma poné napj polel nucopj p'yacj 'ücj nu la püt'üs Dios lal.

³⁷”Mpapay ne 'aya gente nepenowá, yupj ca ncapj ncoñcocj. Yupj pjü way ca mponecj napj lal. Napj lovin ma ca pje'á lis nts'i napj lal japon witjacj. ³⁸Napj Dios pü'ti mpe tjacuwis nin la mejay Mpapay jos jin. Nin tjejyama jupj. Napj p'iyá najas jin lejay mpes tjacuwis tulucj. ³⁹Mpapay Dios nin tjejyama. Jupj jos napj ca 'ücj la mejay ma ca leñ cüvalas jupj ntje'ayá sin popé. Jupj jos pjü yupj sin jyünsú la mejay p'a jawas tecya'liñ sin müjünsücj na, ne ca niswa mpatjam yupj. ⁴⁰Nin jos Mpapay. Nepénowa japon napj ne Dios Jatjam. Japon wa napj mpes ca mpatjam Dios lal. Mpapay jos pjü yupj ca jupj lal mpatjam lovin. Napj p'iyá ca sin müjünsú nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na —nin tjevele Jesús.

⁴¹ Judiopan sin popé yuwá jas tjowelepj jupj, jupj tjevele mpes. Jupj tjevele: “Napj p'iyá ve niná. Napj tjacuwis Dios pü'ü mpe.” Ma jisastsja niná tjevelá. ⁴² Yupj javeleptsja: “Niná Jesús, José jatjam. Selecj pjacj jupj popay, jupj jamay. ¿Tsjan mpes nin vele quinam, Dios pü'ü mpe tjac' jupj?”

⁴³ Yupj nin javeleptsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma nin tjowelé nunwá niná quinam. ⁴⁴ Gente yusapj ma polel japon napj lal. Mpapay liji yupj 'ücj ca quelel mponecj. Napj ca sin müjünsú mpatjam yupj niswá. Nin ca mpalas nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na. Nin tjejyama Mpapay. ⁴⁵ Profetapan tjowelepj: ‘Dios ca sin mü'üsüs lis mijis pjü jupj ts'uyupj’. Nin tapac profetapan Dios Popel mo'ó. Gente nepénowa pjyacañ Mpapay velá, sin 'yüsa wa jupj velá. Pjü way yupj ca mponecj napj mpes.

⁴⁶ “Ma quelel velé yupj jus tjunuc Mpapay Dios, yun lal. Napj p'in jus tjinyuc jupj. Jupj nepé way tjacuwis. ⁴⁷ Napj lal japon, Dios lal patja lovin. T'ücj way velé. ⁴⁸ Napj p'iyá niná ves. Napj p'iyá nin lejay gente lovin ca 'ücj mpatjam.

⁴⁹ “Judiopan püna tapatja maná jalá jiltsja wosis cjuwá nt'a püná. Maná ma 'ücj la tjiji jis la püt'üs lovin. Tecya'liñ wa yupj, pjü gente cya'liñ jin p'iyá. ⁵⁰ Ve niná napj velé mpes, más 'üsüs liji maná lal. Ve niná Dios pü'ü mpe jac'. Ve niná jalá, lovin ma ca nca'liñ. ⁵¹ Napj p'iyá ve niná, ve nyucunú jinwá napj. Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis. Ve niná jalá, ca mpatjam lovin. Ve niná napj mp'üy. Ma pats' ca napj, gente 'ücj ca mpatjam Dios lal —nin tjevele Jesús.

⁵² Judiopan ts'a tji'in Jesús nin tjevele mpes. La veleltsja yuwá. Javeleptsja: “¿'Oyn la qjuijis yom niná, jupj jüp'üy cü'es cülá ncupj?”

⁵³ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj mp'üy lojá jinwá lojí tulucj, ma t'ücj way potjaqué nun. Nin p'iyá, napj na'as müsiqué jinwá lojí tulucj, ma t'ücj way potjaqué. T'ücj way niná.

⁵⁴ “Nepénowa mp'üy jalá jinwá lajay, na'as myü'üñ jinwá lajay wa. Ninana lajay lovin ca mpatjam Dios lal. P'a jawas tecya'liñ sin müjünsücj na, nin jawas napj ca sin müjünsú yupj jis p'üy, mpes ca mpatjam lovin. ⁵⁵ Napj mp'üy ve t'ücj way jinwá. Nin lejay gente 'ücj jis la püt'üs. Nin mpes wa na'as 'ücj lo müs jinwá. ⁵⁶ Nin mpes nin velé mp'üy jalá jinwá lajay sin po'ó, na'as myü'üñ jinwá lajay sin po'ó wa. Ninana lajay newa ncapj jacoñ lovin. Napj pü'üs wa yupj jisas mo'ó lovin. ⁵⁷ Mpapay lovin pü'ü. Jupj jusapj 'ücj pü'ü. Nin tjejyama jupj, ne napj pü'üs wa jupj mpes. Nin p'iyá niná. Nepénowa pajal japon napj lal, napj 'ücj jis capj p'yacj pjü way mpes. Napj mpes ca mpatjam yupj. ⁵⁸ Napj p'iyá ve niná, ve niná Dios mpe tjac'. Napj maná jin tulucj. Más 'in 'üsüs napj maná lal. Judiopan püna tapatja maná jalatsja. Yupj tecya'liñ wa, gente janmacj cya'liñ jinwá. Nin tulucj ca nsem napj lal japon jis lal. Pajal japon napj lal, napj 'ücj jis capj p'yacj pjü way mpes, lovin ca mpatjam yupj.

⁵⁹ Ninana Jesús tjevele Capernaum mo'ó, sin tji'yüsa lis tjiji na. Ne'aj sin tji'yüsa lis tjiji jis wa nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a.

Discipulopan nepenowá ma jisastsja Jesús tjevelá.

⁶⁰ Jesús discipulopan pülücj ma jisastsja jupj tjevelá. Tjepjyacañ na jupj tjevelá, yupj tjowelepj: “Jupj tjevelá pajal malala cupj qjuilal. Ma polel qjuis la pon jupj velá. Ma qjuiyola t'as ncupj niná.”

⁶¹ Jesús seletsja yupj malala po'o tjowelepj jupj tjevele mpes. P'a wa ma Jesús

wola tjevele; jupj seletsja p'in. Mpes jupj la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ncu ma quelel poné quinam, napj nin velé mpes? ⁶²Nun ca nus nucú napj ca mis niswá Dios pü'tü nt'a, püna pü'üstjsja nt'a. ¿Tsjan ca nujola nun, nin tepyala na? Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁶³Dios Cjües nujos mo'o pü'tü na p'in, 'ücj nu la püt'üs Dios lal. Gente yusapj ma polel jis la püt'üs Dios lal. ¿Onin 'ucuy cüpüt' Dios Cjües nujos mo'ó? Napj tjevelé toponé na, Dios Cjües nujos mo'o ca mim mpü'üm. Jupj lal ca 'ücj mpatjaqué lovin. ⁶⁴Nun nepenowá ma poné napj velé la p'in —nin tjevele Jesús.

Jesús lovin seletsja pjacj ma ca quelel mponecj. Selé watsja pjacj ca lal ncuwim jupj enemigopan, ntji'liñ jupj. Nin mpes nin tjevele jupj.

⁶⁵Jesús tjevele wa:

—Nepénowa nun popa ma japon napj velé. Nin mpes nun lal tjevelé gente yusapj ma polel jis la pon napj lal. Mpa-pay jis capj p'ya'sa jis la pon napj lal, ca mponecj.

⁶⁶Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan pülücj tjil jupj mpe. Ma quelel sa coñtsja Jesús quinam. Ma quelel sin 'yúsatsja quinam Jesús po'ó. ⁶⁷Mpes Jesús jis la tji'yüya jupj apostolpan doceyá:

—¿Ncu nun quelel lowú wa napj mpe?

⁶⁸Niyom dóceya popa Simón Pedro pjaní wa. Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj cupj qjuis Jepa. ¿Pjacj nt'a cülaca ncupj? Jipj velen mpes qjuisin 'yüsa 'onin 'ücj qjuis la püt'üs Dios lal lovin. ⁶⁹Cupj pyonecj jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas nosis nt'a qjuis capj la p'acj. Selecj cupj t'üc' way jipj niná.

⁷⁰Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj la nu t'ya nun, pjü dóceya, tsji' la müjij napj mpes. Mop'in ma pjü nun popa quelel tsji' lojij napj mpes. Nun popa

pjaní ma quelel la nijj. Jupj tsji' liji diablo mpes.

⁷¹Ninana Jesús tjevelá, Judas po'ó tjevele jupj. Simón Iscariote jatjam waytsja jupj, Judas. Niyom dóceya popa watsja, mop'iyá jis lal tjemey Jesús enemigopan jis la tjilil Jesús p'a jawas. Jesús seletsja Judas ca nin la mijis.

Jesús jüpülücpán ma topon Dios jas tjejyama jupj.

7 Locopyaya Jesús Galilea mo'o tjuwine; ne'aj patja sin 'yüsa lis tjiji jupj. Judiopan jis jepapan quelel ja'ünantsja jupj, mpes Jesús ma quelel jámatsja Judea nt'a, yupj tapatja nt'a. ²Judiopan jis fiesta nasa quelel pyáatsja. Fiesta niná mpes judiopan ts'epjel mo'o tapatja. Nin la t'ajay pjü año na. Judiopan pülücj tjil ne'aj, Jerusalén nt'a, fiesta niná tepyala na. ³Mpes Jesús jüpülücpán t'jowelepj jupj lal:

—Más 'ücj mim jipj Judea mo'o. Ne'aj Jerusalén mo'ó jipj discipulopan pülücj ca ne'aj majatjum fiesta mpes. Jutja ne'aj, jis tje'yaya januc jipj pajal 'üsüs lejaj Dios mpes. ⁴Jipj jyas pjü jis januc jipj, mpes po ma tjepjya'na niná jipj lejaj. Jipj pajal 'üsüs lejaj Dios mpes, más 'ücj pülücj patja nt'a mim. Ne'aj la p'a ca nucucj jipj lejaj, jus nlayecj ca pjacj jipj.

⁵Ninana t'jowelepj la pjüts'ün.

Jesús jüpülücpán ma topon Dios jas tjejyama jupj nosis nt'a. ⁶Jüpülücpán nin t'jowelepj na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Yacjaj 'ücj tulucj napj jum. Nun lal ts'ac' la talata 'ücj lowú. ⁷Dios ma jisas ma polel ts'i mi'inacj nun lal. Napj lal ts'a 'in napj velé mpes. Napj velé yupj jis lal napj selé yupj pajal malala nyuca la-jay. ⁸Lowa nun fiesta nt'a. Yacjaj 'ücj tulucj napj jum, mpes ca ma mis napj po quinam.

⁹Nin tjevele Jesús jupj jüpülucpan jis lal, ne ma wa tjemey yupj jis lal fiesta nt'a. Newa Galilea mo'o tüpü'ü ts'ac' pjaní way p'in 'in.

¹⁰Jüpülucpan tjil na fiesta nt'a, lo-copyaya p'a tjejawca na, tjemey wa Jesús. Lyájasa tjemey, mpes la p'a ma jus nlay jupj tjemey. ¹¹Ne'aj fiesta nt'a judiopan jis jepapan Jesús la paltsja. Jis la 'üytsja ne'aj tjelyawuñ jis lal: "¿Ca'aj já'asa niná yomen?"

¹²Pülucj 'a jis tjiyula ne'aj fiesta mpes. Yupj sin popa pülucj tülü way la tjowelet Jesús po'ó. Nepénowa tjowelepj: "Yom 'üsüs way jupj". La p'a wa tjowelepj: "Nin tulucj. Jupj li tsuwile gente jis lal, mpes ma lajay Dios jos jin."

¹³Leñ pjacj cüweles Jesús po'ó pülucj cüpjacañ nt'a. Lacj tjeypj judiopan jis jepapan mpes. 'Üsüs yólatsja Jesús po'ó, judiopan jis jepapan ca jis capj ntülucj.

¹⁴Fiesta nasa la mitad teczyawaja na, Jesús tjemey Dios wo nt'a. Gente sin 'yüsa lis tjiji ne'aj. ¹⁵Judiopan jis jepapan pajal yólatsja Jesús 'üsüs sin 'yüsa lis tjiji mpes. Yupj tjowelepj: "¿'Onin jus cülayé niná pjü? Jupj lovin ma tjemey qjuis escuela nt'a lo 'üsüs."

¹⁶Nin tjowelepj mpes, Jesús tjevele 'a jis tjiyula jis lal:

—Napj ma nusin 'yüsa lejay napj nola mpes. Napj nusin 'yüsa lejay Dios jola jin. Nin tjejyama jupj. ¹⁷Nun popa pjaní quelel liji Dios jos jin, jupj ca jus nlayes ncu napj sin 'yüsa lejay napj nola jin, ca jus nlayes ncu sin 'yüsa lejay Dios jola jin. ¹⁸Nepénowa yupj p'iyá yola jin sin 'yüsa lajay, jisas la p'a püné jin yola yupj. Ma nin lejay napj. Napj najas la p'a püné jin yola nin tjejyamá. Mpes nun ca jus cülayé, napj velé, t'üc' way niná; ca jus cülayé malala tulucj napj.

¹⁹"Nun malalapan. Püna Moisés papel tepyaca Dios tjijyü'tá, nun mo'o la veles. Newa nun pjü way ma nin lajay Dios tji-

—jyü'ta jin. Nun quelel na 'ü'ná. Nenem 'a malala —tjevele Jesús.

²⁰Nin tjevele na, nepénowa 'a jis tjiyula sin popé wola tjowelepj Jesús:

—Lapanen jyas mo'o pü'ü jipj, nin lo ts'ün jipj. Leñ pjacj quelel 'i 'ü'na.

²¹Jesús tjevele yupj jis lal:

—Yom pjaní tji'yü'sa la tjejay napj sábadó na, nin jawas cupj ma tsji' lijicj. Nun nujola pajal malala niná, napj nin la tjejay sábadó na. ²²Nin tulucj. Nun nin p'iyá lojí, napj lejay jinwá. Moisés tji-jyü'ta judiopan t'asiyú jis la t'üs niyom tsjictjacj jis pjoloc' tsjicj way, tsjictjacj ts'ac' ocho jatatj na. (Israelpan püna tapatja p'in tjüjütütj niná.) Nun nin lojí custjay. Yom tsjicj ts'ac' ocho tya'a na, t'üjü jupj. Ts'ac' ocho pyala sábadó na, nt'üjü ca sábadó na. ²³'Üc' nun lal yom tsjicj ca nt'üjü sábadó na, 'üc' la jay Moisés tji-jyü'tá. Mpes más 'üc' ma ts'i mi'iná napj lal napj tji'yü'sa la tjejay yom jüp'üy jas tüpwes sábadó na. ²⁴Po ma tjowelé la p'a malala nyuca liji nun nujola mpes p'in. Nujola t'as ncu t'üc' way malala nyuca la tjiji.

²⁵Jesús nin tjevele mpes, nepénowa Jerusalén mo'o tapatja sin popé Jesús po'o javeleptsja: "T'üc' way jupj niná yomen jepapan quelel ja'ünan. ²⁶Mop'in ma lecj jeya jupj. Jupj vele pjü jis la pjac nt'a; newa nin jepapan ma jajütütj ma nin liji jupj. Yupj ca jus cülayecj t'üc' way jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. ²⁷¿'Onin nacj niná? Cupj seleccj wa Jesús tjac' mpe. Cupj qjuisin tji'yüsa wa nin tulucj ca nsem Yomen Dios se jamá lal. Cupj seleccj niná jac' na, ma ca jus nlayecj ca'aj mpe tjac' jupj", nin tjowelepj yupj.

²⁸Nin javeleptsja na, Jesús tjevele t'üc' way Dios jas tjejyama jupj. Dios wo nt'a tjá'asa jupj, mpes yümücj tjevele pjü jis la pjac:

—Nun nujola nus nucú. Nujola wa nun solejé ca'aj mpe tjacuwis. Nin tu-

lucj. Napj tjacuwis napj quelel cuwistsja mpes p'in tulucj. T'üc' way p'a wa nin tje-yama. Nun ma su nucú jupj. ²⁹ Nam 'a si nuc. Napj tjacuwis jupj mpe; jupj nin tje-yama —nin tjevele Jesús.

**Jepapan quelel ntji'liintsja
Jesús, la 'ünan jupj.**

³⁰ Judiopan jis jepapan ts'a 'intsja Jesús lal Jesús nin tjevele mpes. Po quelel ntji'liintsja jupj, mo'o la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Newa ma polel ntji'liin jupj. Custjay ma nin jawas nem Dios tjevele Jesús ca mpa'is, mpes ma polel ntji'liin jupj. ³¹ Pajal pülücj fiesta nt'a tjiquil sin popé, pülücj topon Jesús lal. Yupj javeleptsja: “Jepa Püné niná Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj, ma ca más 'üsüs la qjuis Jesús lal. Jesús pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá, qjuisin 'yüsa la qjuisiji Dios jas tje-yama.”

³² Fariseopan nepenowá tjepjyacañ wa gente pülücj sin popé tülü way javeleptsja niná Jesús po'ó. Niná tjepjyacañ na, pajal nin yólatsja yupj. Ma jisastsja la p'a jis la pon Jesús lal. Mpes jis auxiliarpan sin tjajam Jesús nt'a jis la tjilil jupj, yupj nt'a la cuman. Sacerdote noypan sin tjajam wa auxiliarpan nenem. ³³ Jesús seletsja nin quelel lajaytsja yupj. Mpes tjevele:

—Tsjicj way p'in pü'üs nun lal. P'a jawas ca mis niswá nin tje-yama pü'ü nt'a. ³⁴ Tjum na, nun ca la ma palá. Nun ca nujisas napj ca nucopj mp'acj. Mop'in ma ca nus nucú. Napj mpü'üs nt'a, nun ma ca polel nculá —tjevele jupj.

³⁵ Judiopan jis jepapan ma quelel japontsja Jesús tjevelá. Mpes yupj yuwá tjowelepj: “¿Ca'aj 'ucuy niná yomen, ne cupj ma polel jus la nuc? ¿Ncu ca mim judiopan tulucj pülücj patja nt'a? Judiopan nepénowa ne'aj patja judiopan tulucj patja nt'a. Ca nacj Jesús ca ne'aj mim, sin mü'üsüs lis mijis judiopan tu-

lucj. ³⁶ ¿Tsjan quelel vele jupj nin vele na, cupj ca la mpalacj jupj, cupj ca qjuisas nsem jupj qjuis capj mp'a'sas? ¿Tsjan quelel vele jupj nin vele na, cupj ma ca jus nucum, ne jupj mpü'üm nt'a cupj ma ca polel nlaca cupj?”

**Jesús lal japon 'ücj ca
mpatjam Dios lal. Jesús ca
Dios Cjües jis ma'ayas yupj.**

³⁷ Pjü tje-yawca na fiesta na, ts'ac' más 'üsüstsja na, Jesús yupj jis walap'a'a tóñcatsja, yümücj tjevele pjü 'ücj jis la pjac: —Üsú nusive jinwá nun nepenowá, nun pajal nujos Dios ca nucopj mp'a'sas. Toponé napj lal. Napj 'üsú jinwá nun mpes. ³⁸ 'Üsú 'ücj jis la püt'üs jisas mo'o cyala jinwá ca nsem napj lal japon mpes. 'Üsú püné jinwá ca nsem. Dios Popel nin vele ca nin nsem —nin tjevele Jesús.

³⁹ Jesús nin tjevele na 'üsú mpes, jupj véletsja Dios Cjües po'ó. Jesús po'o japon nt'anquecj wa yupj Dios Cjües, jisas mo'o mpü'üm. Jesús wine secj Dios pü'ü nt'a custjay, 'a mulú la 'osos Popay lal. Nin mpes 'aya secj custjay Dios Cjües.

**Gente ma nin p'in
yólatsja Jesús mpes.**

⁴⁰ Tjepjyacañ na Jesús tjevelá, nepénowa tjowelepj: “T'üc' way jupj profeta Moisés jin p'iyá, profeta niná pajal la tjinyucuj lovin”. ⁴¹ Nepénowa p'a casá yólatsja, mpes tjowelepj: “Jupj ninana Yomen Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a qjuis capj la p'acj”. P'a wa tjowelepj: “Nin tulucj. Ma polel nacj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas. Selecj Yom Dios se jamá ma ca ncuwim Galilea mpe.” ⁴² Dios Popel vele niná Jepa Püné Dios se jamá David püna tüpü'ü popa p'iyá jupj. Dios Popel vele wa Jepa niná Belén mpe 'esepj ca nsem jupj. Ne'aj David tüpü'ü wa püná.

⁴³ Ma nin way p'in yólatsja Jesús po'ó. Nepénowa 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó.

Nepénowa malala tjowelepj jupj po'ó.
⁴⁴ Nepénowa quelel tji'liiŋtsja jupj, quelel jamantsja jupj jepa nt'a. Newa ma nin la tjajay.

⁴⁵ Auxiliarpán ma wa ntji'liiŋ Jesús, mpes tjil niswá sin tjam nt'a, sacerdote noypan nt'a, fariseopan nt'a 'ots'ipj. Yupj jis la tji'üy:

—¿Tsjan mpes ma tucumaná jupj?

⁴⁶ Auxiliarpán jis wala tjowelepj:

—Yom p'in lovin ma jupj jinwá tjevele. 'Üsüstsja pajal jupj tjevelá. Nin mpes ma quelel ntjiliquecj jupj.

⁴⁷ Auxiliarpán nin tjowelepj mpes, ts'a tji'in fariseopan. Tjowelepj auxiliarpán jis lal:

—Jupj nujus tsyawilí wa nun ca nacj.

⁴⁸ Nun solejé pjü judiopian jis jepapan ma japon Jesús mpes. Pjü fariseopan ma wa japon Jesús mpes. Cupj ma pyonecj jupj yom niná Dios se jamá. ¿'Oyn la cüjŋ cüponé nun? ⁴⁹ Gente fiesta nt'a tjiquil japon, mop'in ma salejepj yupj. Yupj 'a ma sin 'yüsa Moisés tjijyü'tá püná. Nin mpes ca Dios jis capj ntülüs.

⁵⁰ Fariseo pjaní ma nin p'iyá jólatsja la p'a fariseopan jinwá. Nicodemo lotsja jupj. Püna p'in Jesús nt'a tjemey la veles jupj lal püste na. Mpes Nicodemo tjevele quinam:

⁵¹ —Qjuis jepapan jajütütj cupj ma ca mvelecj t'üc' malala nyuca la tjiji, jupj ma qjuis wala tjevele mwalá way p'in. Nin lovin. Jepapan jajütütj mwalá way ca qjuisin mü'üsüs ncu t'üc' way malala la tjiji.

⁵² La p'a fariseopan ma tjowelepj ncu t'üc' Nicodemo tjevelá. Malala tjowelepj p'in. Tjowelepj:

—Galilea mpe tjacuy wa jipj ca nacj, Jesús jinwá. Dios Popel mo'ó la tepyala nucun ncu nin vele Galilea mpe jac' profeta pjaní.

Ma nin vele Dios Popel. (Yupj la tsawiltsja.) ⁵³ T'üc' tjowelepj quinam, ne pjü jis wa nt'a tjil.

Quepj tucuman Jesús nt'a jas la veles. Jesús perdonar la tjiji jupj.

8 Jesús joc' alá tjemey püste la püt'üs lo jawaques. Yo olivo pülücj lejeŋtsja ne'aj, mpes joc' niná “Olivos” lotsja. ² Pajal püstapj tjemey niswá Dios wo nt'a. Pülücj ne'aj játjatsja, Jesús tjac' na. Pjü jiquiltsja jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá. Mpes 'etjele Jesús, sin tji'yüsa lis tjiji jupj.

³ Yacjaya Moisés popel sin 'yüsa lajay tjiquil wa Jesús nt'a. Fariseopan tjiquil wa. Quepj pjaní tucuman jas la veles. Quepj niná yom p'a lal tjuwine, voyum tulucj. P'a wa jus tjunuc jupj nin la tjiji. Quina niyom tucuman jupj Jesús wolap'a'á, pjü jis la nuc ne'aj. ⁴ Niyom Jesús lal tjowelepj:

—Jipj sin 'yüsa lejay gentá. Pajal sellen jipj. Nin mpes quelel lya 'yüyactsja 'oyñ la qjuijim niná quepan lal. Quepj niná yom p'a lal tjuwine, voyum tulucj. Tjinyucuj nin la tjiji. ⁵ Moisés tepyaca popel mo'ó Dios tjijyü'tá. Tjevele pe mpes mü'ü'nacj nequem nin lajay. ¿Tsjan velen jipj tsjan más 'ücj la qjuijim quepj lal? —niná yupj la tji'üy Jesús lal.

⁶ T'üc' way yupj ma quelel salejeptsja tsjan la qjuijicj yupj. Yupj jisastsja Jesús malala cüveles, ne ca yupj 'ücj jat' mvelecj Jesús po'ó. Mop'iyá ma jis lal tjevele jupj. Palá tipi'tje, tepyaca 'amá 'alá, mos ts'ipal mpes. ⁷ Newa la tji'üy tsjan la qjuijicj quepj lal, mpes Jesús niswa jas nisa, tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu nun popa pjaní lovin ma malala nyuca la tjiji? Lovin ma malala la tjiji, jupj 'ücj ca mwalá way jay nts'iyas pe mpes.

⁸ Nasa tjevele na, niswa palá tipi'tje, niswa tepyaca 'amá 'alá. ⁹ Niyom tjepjyacañ na Jesús tjevelá, jus nlay yupj p'iyá malala waytsja 'ots'ipj. Mpes pjü tjil. Más co'müypan mwalá way tjil; pjü pjaní pjaní tjil. Jesús ne'aj tjá'asa tjil. Quepj

newa ne'aj já'asatsja. Jesús wolap'a'a toñca custjay. ¹⁰ Jesús jas nisa, tjevele quepj lal:

—¿Ca'aj tjił noyomes, yupj ne tjat' tjoweļepj jipj jin po'ó? ¿Ncu leñ pjacj cüweles cyapj cütül?

¹¹ Quepj tjevele:

—Leñ pjacj cüweles ncapj cütül.

Jesús tjevele jupj lal:

—Napj 'a ma wa velé cyapj cütülücj. 'Ücj la winin quinam. Po ma malala nyuca la mijin quinam, püna lejajtsja jinwá.

Jesús tjevele 'ücj cüponecj jupj p'iyá po'ó tjevelá.

¹² Jesús tjevele niswá ne'aj tjatja jis lal. Tjevele:

—Napj jyawca jinwá nosis nt'a. Napj sin 'yüsa la sejay Dios mpes. Ncapj jacoñ, jaw nt'a lyawuñ jinwá yupj. Ca jus nlayecj 'oyn nyuca la püt'üs Dios lal. Püste nt'a lyawuñ ma salejepj ca'aj lyawuñ yupj. Nin tulucj ca nsem ncapj jacoñ jis lal —nin tjevele Jesús.

¹³ Fariseopan ma jisastsja Jesús nin tjevelá, mpes tjoweļepj jupj lal:

—Jipj niná velen jipj p'iyá po'ó la p'in, mpes ma selecj ncu t'üc' velen. Leñ pjacj cüweles jipj velen t'üc' way.

¹⁴ —Nin tulucj —tjevele Jesús—. Nam 'a napj p'iyá velé napj nin po'ó, mop'iyá ca nun jus cülayé napj t'üc' way velé. Napj selé ca'aj mpe tjacuwis. Selé wa ca'aj jum p'a jawasiyá. Nun ma solejé ca'aj mpe tjacuwis. Ma wa solejé ca'aj ca mis locopyayá. ¹⁵ Gente p'in jin nujola nun. Nun nucu mpes p'in nun welé napj ma t'üc' way velé. Napj p'iyá ma velé p'a po'ó ncu malala jupj. ¹⁶ Mop'iyá napj velé na ncu pjaní malala nyuca la tjiji, 'ücj niná napj nin velé. Napj velé jupj po'ó t'üc' way. Ma velé napj nola p'in. Mpapay nin p'iyá jola napj nola jinwá. Nin tjejjama jupj.

¹⁷ P'a wa mpes nun ca jus cülayé napj p'iyá po'ó velé t'üc' way. Napj way p'in nin velé tulucj. La p'a nin p'iyá vele. Nun jis papel Moisés tepyacá nin vele 'ücj niná. Mat'e nin p'iyá javeļepj na, nun 'ücj ca mponé t'üc' way javeļepj yupj. Nin vele jupj popel. ¹⁸ Nin mpes nun 'ücj jis la pon napj velé. Napj way p'in nin velé tulucj. Napj velé napj p'iyá po'ó, napj Mpapay nin p'iyá vele wa napj po'ó. Nin tjejjama jupj.

¹⁹ Jesús nin tjevele na, fariseopan la tjü'üy jupj lal:

—¿Ca'aj pü'ü pyapay? Jupj leñ qui'am.

Jesús jis wala tjevele:

—Nun ma solejé pjacj ne napj. Ma wa solejé pjacj Mpapay. Jus cülayé pjacj ne napj, jus cülayé wa pjacj Mpapay.

²⁰ Ninana Jesús tjevele Dios wo nt'a, sin 'yüsa lis tjiji na ne'aj. Ne'aj já'asatsja t'emel ja'ayapj nt'a Dios mpes. Judiopan jis jepapan pajal ts'a 'intsja Jesús lal, mop'iyá ma polel ntji'liñ Jesús cus la tül. Newa ma jyáwcatsja Jesús pe'e jawas.

Ma japon Jesús tjevelá, ma polel jil jupj jama nt'a.

²¹ Judiopan jis jepapan ma topon Jesús t'üc' way tjevele, mpes Jesús p'a way tjevele yupj jis lal. Tjevele:

—Napj mis ca quepé p'a jawasiyá. Napj tjum na, nun ca la ma palá. Mop'in ma ca polel nus nucu. Nun co'liqué na, newa malala nsem nun, ne Dios ca nucopj ntülüs malala nyuca la tjüj jí mpes. Napj jum nt'a nun ma ca polel nu la cuwis —nin tjevele Jesús.

²² Mop'iyá judiopan jis jepapan la tjüppjüts'ün Jesús yuwá. Tjoweļepj: “¿Ncu jupj p'iyá ca mü'ü'nas jupj? Nin mpes tjevele ma polel leque jupj jama nt'a ca nacj.”

²³ Nin javeļepsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal tsjan mpes nin tjevele jupj. Tjevele:

—Nun nosis nt'a potjaqué. Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis. Nun Dios enemigopan popa. Nam 'a nin tulucj. ²⁴Nin mpes napj tjevelé nun co'liqué na, newa malala nsem nun. Nin mpes tjevelé Dios ca nucopj ntülüs malala nyuca la tjüjü mpes. Nun ma poné napj nin p'iyá napj nin tjevelé, newa malala nsem nun Dios lal, co'liqué na —tjevele jupj.

²⁵Judiopan jis jepapan tjowelepj jupj lal:

—Pajal püné jin jele jipj p'iyá. ¿Pjajc ne jipj?

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj nin p'iyá lovin nun lal tjevelé.

²⁶Napj 'ücj pülücj cüvelé nun mpes. 'Ücj la veles pajal la pülücj malala nyuca la tjüjü nun. Nun ma poné napj velé, mop'iyá t'üc' velé napj. P'a wa nin tje-jyama. Jupj lovin t'üc' way vele. Napj tjapjacas jupj tjevelá, ninana velé napj nosis nt'a patja jis lal —nin tjevele Jesús.

²⁷Yupj ma jus nlay Jesús jas tjevele Popay tsjun casapa pü'ü po'ó. ²⁸Mpes Jesús 'üsüs tjevele t'üc' way Popay po'ó tjevele jupj. Tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tje-jyamá. Nun ca nin müjünsú la valas. Nin la tjüjü na, ca jus nlayé napj niná napj tjevelé. Nin la tjüjü na napj lal, ca jus nlayé wa napj ma lejay napj quelel le-jay. Nun ca jus nlayé napj velé Mpapay nin tji'yüsa la tjiji velé. Ma p'a way velé.

²⁹Mpapay nin tjejyama, newa ncapj cy-oñca. Lovin jupj jos jin lejay. Ma nasapj 'os.

³⁰Jesús nin véletsja na, pülücj topon jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas.

Ma quelel lajay Jesús, Dios ts'uyupj tulucj yupj.

³¹Judiopan nepénowa topon Jesús lal. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun lovin lojí napj tjevelé jin, t'üc' way nun napj discipulopan. ³²Nun ca jus

nlayé t'üc' way p'iyá. Jus nlayé na niná, esclavopan tulucj ca nsem nun. Newa 'ücj ca la müjü tsjan más 'ücj la müjü.

³³—¡Cupj esclavopan tulucj! —tjowelepj yupj—. Abraham pajal püna tüpü'ü popa p'iyá ncupj. Lovin esclavopan tuluctsja ncupj. Lovin p'a juts'a'á tuluctsja cupj. ¿Tsjan pjucj niná tjevelen: 'Esclavopan tulucj ca nsem nun?'

³⁴Jesús jis wala tjevele:

—Newa malala lajay, esclavopan yupj. Ma polel lajay más 'ücj lajay jin. Mop'in malala lajay. T'üc' way niná. ³⁵Esclavo ma polel lo püt'üs jupj patrón wo mo'ó lovin. Jupj patrón jatjam p'in 'ücj lo püt'üs jupj popay wo nt'a lovin. Nin p'iyá nun jis lal. Nun esclavopan jinwá malala lojí mpes, ne nin mpes nun ma polel jis la püt'üs Dios lal lovin. Dios ts'uyupan p'in 'ücj jis la patj Dios lal lovin. ³⁶Napj Dios Jatjam. Napj 'ücj jis la jütütj jupj juts'a'á. Nin mpes 'ücj napj nusin jyam nlawú, mpes esclavopan tulucj nsem nun. Napj nin lejay na, t'üc' way esclavopan tulucj nsem nun. Ca 'ücj la müjü Dios jos jin.

³⁷”Napj selé Abraham pajal püna tüpü'ü popa p'iyá nun. Mop'iyá nun quelel na 'üná. Nun ma quelel poné napj tjevelé, ne nin. ³⁸Napj tjinyuc Mpapay lal, niná velé napj. Nun nun jis papay tjevele jin lojí —tjevele Jesús.

³⁹Judiopan jupj wola tjowelepj:

—Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá ncupj. ('Üsüs witjacj ncupj.)

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin tulucj. Nun ma lojí Abraham la tjiji jinwá. Mpes nun ma t'üc' way Abraham popa. Nun Abraham popa p'iyatsja nacj, Abraham la tjiji jin p'iyá la cüjü. ⁴⁰T'üc' way tjeveletsja napj nun lal. Dios tjevele tjapjacas jin tjevelé. Mop'in nun nujola 'oyn nyuca na 'üná. Mpes nin velé, nun ma lojí Abraham la tjiji jin.

⁴¹Nun lojí nupopay liji jin —nin tjevele Jesús.

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Qjuis Papay pjaní p'in. Dios jupj. Leñ qjuis papay p'am.

⁴² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios jatjampan tulucj nun. Dios Nupopay nacj, ca quelel la cüjitsja napj. Napj Dios Popa; Dios mpe tjacuwis napj. Napj tjacuwis napj quelel tjacuwis mpes tulucj. Jupj nin tjejyama. ⁴³ ¿Tsjan mpes ma nusin 'yüsa napj velé? Nun ma quelel pjo'oque napj velé nun lal. ⁴⁴ Nun nupopay popa. Diablo nupopay, ne nun quelel lojí nupopay jos jin. Lovin jupj si 'ú'natsja (nun quelel lojí jinwá quanam). Lovin ma jos t'üc' way. Cjuwá t'üc' way jupj jos mo'ó, mpes nin. Jupj li tsuwile na, jupj jos jin p'iyá vele jupj. Jupj lovin li tsuwile; la tsuwilpan jis popay jupj.

⁴⁵ "Napj t'üc' way velé. Nin mpes nun ma poné napj velé. ⁴⁶ ¿Ncu pjaní way p'in nun popa cüweles jupj selé napj malala nyuca la tjejay? Nin tulucj. (Lovin malala nyuca liji secj napj.) T'üc' way velé lovin. ¿'Oyn ne ma poné napj lal? ⁴⁷ Dios ts'uyupj sin 'yüsa Dios velá, quelel wa lajay jupj velá. Nun ma nusin 'yüsa Dios velá, ma wa quelel lojí Dios velá. Nin mpes nin velé nun Dios jatjampan tulucj —nin tjevele Jesús.

⁴⁸ Judiopan pajal ts'a tji'in Jesús nin tjevele na. Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Jipj velen yom Samaria mpe 'esej jinwá. Ma t'üc' velen Dios po'ó. Lapanen jyas mo'o pü'ü. Ninana tjevelecj jipj po'ó lovin, ne cupj tjevelecj, t'üc' nem.

⁴⁹ —Nin tulucj. T'üc' tulucj —tjevele Jesús—. Lapanen leñ najas mo'ó. Napj velé napj Mpapay pajal 'üsüs, pajal püné; newa nin, nun welé 'üsüs tulucj, püné tulucj napj. ⁵⁰ Mop'in napj velé na, ma nin nola ncu p'a nin yola pajal püné, pajal 'üsüs napj. P'a wa nin jola. Jupj jos la p'a wa 'üsüs jin yola napj. Jupj ca mvelles napj t'üc' way pajal 'üsüs, pajal püné. ⁵¹ T'üc' velé napj. Napj velé jin lajay ma ca nca'liñ. Mpatjam ca Dios lal.

⁵² Jesús nin tjevele na, yupj tjowelepj jupj lal:

—Quina selecj t'üc' way lapanen jyas mo'o pü'ü. Malala jele. Abraham tepe'e pajal püna. Profetapan pjü teca'liñ wa yupj; yupj topontsja Dios tjevelá. Quina jipj nin velen jipj velen jin lajay lovin ma ca nca'liñ. ⁵³ Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá cupj. Nasa tepe'e jupj. ¿Ncu más püné jipj jupj lal? Nin tulucj. Profetapan teca'liñ wa. ¿Ncu más püné jipj yupj jis lal? Nin tulucj. ¿Tsjan jin jele jipj?

⁵⁴ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj ma 'üsüs velé napj p'iyá po'ó. Napj nin velé napj p'iyá, ma polel nu lo pon niná. P'a wa mpes 'ücj la pon. Mpapay 'üsüs vele napj po'ó. Mpapay 'a Dios; nun welé nun so coñcó jupj. ⁵⁵ Newa Dios so coñcó tulucj. Nun ma nusin 'yüsa Dios lijá. Nam 'a 'üsüs way si nuc. Napj cüvelé ma si nuc, nun jin p'iyá ca la nt-sawil napj. T'üc' way si nuc, ne lovin nin lejaj jupj velá. ⁵⁶ Abraham püna tüpü'ü, nun jupj popa p'iyá, pajal 'ücj jostsja napj ncuwistsja nosis casa'á. Tjinyuca na napj tjacuwis, 'ücj jos tepyala jupj.

⁵⁷ Jesús nin tjevele na, judiopan jis jepapan tjowelepj jupj lal:

—Año cincuenta tulucj jipj custjay. Ma wa ca jus tjinyuc Abraham. Pajal püna tüpü'ü jupj.

⁵⁸ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Abraham custjay ma tüpü'ü na p'in, napj newa tüpü'üstsja. T'üc' way niná.

⁵⁹ Yupj pajal ts'a 'intsja Jesús nin tjevele mpes. Pe natj jay la ts'is, la 'ünan. Newa ma polel malala lajaytsja jupj. Jesús t'apja'na, ne Dios wo pje'á teca'liñ jupj.

Jesús tji'yü'sa la tjiiji yom jun tulucj.

9 Jesús jámatsja na, jupj jus tjinyuca yom jun tulucj. Tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj. ² Jesús discipulopan la tjiü'üy:

—Rabbí, ¿tsjan mpes tjemya'na pepes jun tuluctsja niná? ¿Ncu jupj p'iyá malala nyuca la tjiji mpes nin tepyala? ¿Ncu jupj popay, jamay malala nyuca la tjajay mpes nin tepyala jupj?

³ Jesús jis wala tjevele:

—Nin tulucj. Jupj p'iyá malala nyuca la tjiji mpes tulucj. Ma wa jupj popay, jamay malala nyuca la tjajay mpes nin tepyala. Dios quelel sin 'yüsa liji jupj pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes tjemya'na pepes jun tuluctsja yomen. Dios ca pajal 'üsüs la mijis jupj mpes quinam. ⁴ Nosis casa'á pyatjaquec na p'in, Dios jos lovin tsji' lijicj jupj mpes. Nun taca'liqué na, ma ca polel tsji' la müjí. Nin p'iyá pjü gente jis lal. Dios nin tjejyama. ⁵ Nosis casa'a pü'üs na p'in, napj jyawca jinwá nosis casá patja jis lal. Napj sin 'yüsa lejaj Dios mpes.

⁶ Jesús nin tjevele na, 'amá 'alá tipyuts'a. Tjutj mpes pililicj tsjicj way la tjiji. Pililicj jun poloc' po'o jas tjecjyo'la yom jun tulucj. ⁷ Nin la tjiji na, tjevele jupj lal:

—Jutja, jin jas mpa'in 'üsú muju toñca nt'a, 'üsú Siloé ló jupj. (Siloé yupj jis tin; “Jas Tjejyama” velecj cupj.)

Mpes tjemey yom jun tulucj. Jun jas tepe'e Jesús tjevele jin. 'Üsú mpe tjac' na, 'ücj nyúcatsja quinampa. ⁸ Mpes la p'a püna jus tjunctsja pajal nin yólatsja tsjan mpes 'ücj nyuca quinam. Nepénowa yuwá sin pópatsja yom jun tuluctsja lal, nepénowa lovin jus tjunctsja t'emel le monatsja jupj. Yupj tjowelepj: “¿Ncu ninana p'iyá lovin t'emel la tjemyona tja'asá, jun tulucj mpes?” ⁹ Nepénowa javeleptsja: “T'üc'. Ninana yomen.” P'a wa javeleptsja: “Ninana tulucj nempe. Yom jun tulucj jin justa la p'in.” Mpes yom p'iyá tjevele: “Napj mp'iyá p'in niná yomen”.

¹⁰ —¿Oyn ne 'ücj nyuc quinam? —la tjü'üy jupj lal.

¹¹ Jupj jis lal tjevele:

—Yom Jesús ló 'amá 'its'its' la tjiji, nan poloc' jas tjecjyo'la. Tjevele napj lal: ‘Siloé nt'a jutja, jin jas tepe'e’. Mpes tjum, nan jas tepyatsj. T'üc' jas tepyatsj na, tji'yü'sa quinam nan. 'Ücj la nuc quinam.

¹² Yupj la tjü'üy jupj lal:

—¿Ca'aj já'asa niná yomen?

—Ma selé —tjevele jupj.

¹³ Mpes yom püs jun tuluctsja tjaman fariseopan nt'a. ¹⁴ Sábado natsja Jesús 'amá 'its'its' la tjiji, tji'yü'sa la tjiji yom jun tulucj. Sábado na nin jawas judiopan ma tsji' lajay. Jesús nin la tjiji, ninana tsji' la tji'á, nin yólatsja yupj. ¹⁵ Nin mpes fariseopan la tjü'üy wa yom lal 'onin 'ücj nyuca quinam. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Jupj 'amá mpes nan poloc' po'o ts'yuca. Napj nan jas tepyatsj, ne 'ücj nyuc quinam.

¹⁶ Mpes fariseopan nepenowá javeleptsja: “Jesús ma tsji' liji Dios mpes. Dios mpes tsji' lajay, Dios jos jin lajay sábado nampa. Nin mpes selecj ma tsji' liji Dios mpes.” Fariseopan la p'a javeleptsja: “Nin tulucj. Yom malala liji, Dios ma se p'a'sa pajal 'üsüs liji jupj mpes. Jesús t'üc' pajal 'üsüs liji Dios mpes. Nin mpes selecj Dios mpes tsji' liji.” Nin tepyala mpes fariseopan nepénowa malala yólatsja Jesús po'ó, nepénowa 'üsüs yólatsja. ¹⁷ Mpes tjowelepj yom jun tuluctsja lal niswá. Tjowelepj:

—Jipj velen jupj tji'yü'sa la tjiji jipj jin. ¿Tsjan jin jele jupj?

Yom jun tuluctsja tjevele yupj jis lal:

—Profeta jupj, nin nola napj. Dios mpes vele jupj.

¹⁸ Judiopan jis jepapan custjay ma quelel japontsja ninana yomen püs jun tuluctsja jupj. Ma quelel japontsja quina tji'yü'sa jun. Mpes yom jamay, popay jis lal tjowelepj jis la cuwis. Tjowelepj wa yupj jis lal. ¹⁹ Jis la tjü'üy:

—¿Ncu ninana nun sin popa? ¿Ncu t'üc' way tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj? ¿'Oyn ne 'ücj nyuca quinam?

²⁰Yom popay, jamay yupj jis lal tjowelepj:

—Selecj ninana cupj qjuis catjam. Selecj way tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj. ²¹Ma selecj 'oyn ne 'ücj nyuca quinam. Ma wa selecj pjacj tji'yü'sa la tjiji jupj jun. La tjü'ü'yá nucú jupj. Püné quinam jupj. 'Ücj way vele jupj p'iyá tsjan tepyala jupj jun.

²²Yom popay, jamay lacj jeyaptsja judiopan jis jepapan jis lal, mpes nin tjowelepj yupj. Judiopan nepénowa tjowelepj Jesús ninana Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Jepa judiopan ma jisastsja judiopan ninana velam. Mpes yuwá tjowelepj judío pjaní nin cüveles p'a lal Jesús po'ó, yupj ca müjü'tücj jupj lovin ma polel ncuwim ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a. ²³Nin mpes yom popay, jamay tjowelepj: “Püné jupj quinam. La tjü'ü'yá nucú jupj.”

²⁴Nin mpes judiopan jis jepapan niswa la tjomon tjac' yom jun tuluctsja. Tjowelepj jupj lal:

—Dios wolap'a'a mvelen t'üc' ca mvelen jipj quinam Jesús po'ó. Cupj selecj Jesús ma liji Moisés popel jyü'ta jin, mpes malala jupj.

²⁵Yom jun tuluctsja tjevele:

—Napj ma selé ncu Moisés popel jyü'ta jin liji. Pjaní way p'in selé. Nan tuluctsja pünam; 'ücj nyuc quinam.

²⁶Locopyaya jepapan la tjü'ü'y jupj niswá:

—¿Tsjan la tjiji jupj jipj lal? ¿'Oyn la tjiji tji'yü'sa jin?

²⁷Yomen jis lal tjevele:

—Nasa nun lal tjevelé 'oyn ne tji'yü'sa la tjiji nan. Nun ma quelel pjo'oqué, ma quelel nusin 'yüsa. ¿Tsjan mpes quelel pjo'oqué niswá? Nujisas nun jupj discipulopan ca nu mpalas, la p'a jinwá ca nacj.

²⁸Judiopan jis jepapan ts'a tji'in yom nin tjevele mpes. Yupj quelel malala javeleptsja jupj lal, mpes tjowelepj:

—Jipj Jesús discípulo; cupj nin tulucj. Moisés discipulopan ncupj, Moisés pajal püna tüpü'ü jupj. ²⁹Cupj selecj Dios Moisés lal tjevele. Nin tulucj Jesús lal. Ma selecj ca'aj mpe tjac' niná yomen.

³⁰Yom jun tuluctsja yupj jis lal tjevele:

—Napj ma selé 'onin nacj ne nin nacj nun ma jus cülayé ca'aj mpe tjac' jupj. Jupj tji'yü'sa la tjiji nan, mpes ca jus cülayé. ³¹Cupj selecj Dios ma ca jis cü'ayas malala lajay la mon jupj lal. Nin yolá Dios pajal 'üsüs, pajal püné, lajay wa Dios jos jin, Dios se 'aya yupj la mon. ³²Lovin leñtsja pjacj polel 'yü'sa liji jun, tjemya'na pepes jun tuluctsja. ³³Yom niná Dios mpe ma 'ucuy, ma ca polel nin la qjuijis.

³⁴Jupj nin tjevele na, judiopan jis jepapan tjowelepj yom jun tuluctsja lal:

—Monuna secj p'in malálatsja jipj. Lovin nintsja jipj. ¿Tsjan mpes jipj quelel qjuisin 'yüsa lejay?

Nin tjowelepj na, pje'á la ts'i jupj yupj tjatja mpe.

³⁵Jesús jus nleya judiopan jis jepapan yom jun tuluctsja pje'á la ts'i yupj tjatja mpe. Jus nleya na, la tepyala, jus tjinyuca jupj. Tjevele jupj lal:

—¿Ncu pyon jipj Dios jas tjejyama Yom pjaní nucopj la p'acj, jupj tjevele jin?

³⁶Yom jun tuluctsja Jesús lal tjevele:

—Nawala mvelen pjacj niná yomen, mpes ca mpon napj jupj lal.

³⁷Jesús tjevele jupj lal:

—Nasa jus tjinyuc jipj. Nasa velen jupj lal. Napj ne jupj.

³⁸Yomen tjevele:

—Pyon napj. Napj Nejepa jipj.

Jesús wolap'a'a palá nipi'tje jupj. Jólat-sja Jesús pajal püné.

Nepénowa ma quelel japon, mpes ma japon.

³⁹ Jesús tjevele:

—Napj nosis nt'a tjacuwis mpes, nepénowa lovin ca mpatjam Dios lal. Nepénowa Dios ca jis capj ntülüs. Nepénowa ma sin 'yüsa Dios mpes. Yun tulucj jinwá yupj. Yupj japon na napj mpes, ca 'üsüs sin mü'üsüs. 'Ücj januc jinwá ca jis mpalas. La p'a nin tulucj yupj. Yupj nin yola nasa sin tji'yüsa quinam. Ma quelel japon napj lal. Nin mpes lovin ma ca polel sin mü'üsüs Dios mpes. Yun tulucj jinwá ca nsem yupj — nin tjevele Jesús.

⁴⁰ Fariseopan nepenowá ne'aj wa tjatja Jesús nt'a. Tjepjyacañ jupj tjevelá. Mpes la tjü'üy jupj lal:

—¿Ncu quelel velen yun tulucj jinwá cupj 'ots'ipj? ¿Ncu quelel velen cupj ma qjuisin 'yüsa Dios mpes?

⁴¹ Jesús jis lal tjevele:

—Nun welé nun 'üsüs nusin 'yüsa Dios mpes. Nujun tulucj jinwá nacj, Dios ma ca nin jólatsja nun malala nyuca la tjüjij mpes. Mop'in welé nun nasa nusin 'yüsa Dios po'ó, mpes Dios newa jola nun malala nyuca la tjüjij mpes —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

Jesús tjevele jupj se jamá Dios ts'uyupj.

10 Jesús niswa sin 'yüsa lis tjiji wa. Tjevele:

—Oveja tjüwücj mo'o jatja püste na, ca ma malala jis mpalas. Jun vilicj toñca wama la cuwis. La p'a ma quelel wama jil jun vilicj mpe, pwecapan yupj. T'empe viyá jil wama jil yupj. Lyawuñ sa 'ünan. T'üc' way niná. ²Jun vilicj mpe wama jama tjüwücj mo'ó, jupj ne jyama ovejas. ³Tjüwücj nt'a yom pjaní way já'asa, jun vilicj jyama jupj. Oveja jyama tjac' na, yom jun vilicj jyama jun cjoyltse 'ücj wama la winin. Oveja jyama oveja jis lá

t'ya quinam, mpes jis lá se moná jiquil. Pje'á jis lal jama, mwalá jama oveja jis lal. ⁴Pjü jupj juts'a'á jis lal pje'á tjemey na, mwalá way jama jupj yupj jis lal. Yupj jupj cjüil jil. Oveja jyama vele pjac sin 'yüsa pjacj nepé vele, mpes cjüil jil. Ma wa lacj jeyapj. ⁵Yupj ma sa nuc ma cjüil jil. Ts'equeneñ jupj mpe. Ma sa nuc nepé vele pjac ma sin 'yüsa pjacj nepé velá, mpes ts'equeneñ.

⁶Ninana Jesús tjevelá oveja jyama po'ó. Nin tjevele sin 'yüsa la siji 'onin nyuca liji jupj p'iyá, 'onin nyuca lajay wa jupj mpes japon. Nin p'in, yupj ma sin tji'yüsa tsjan po'ó tjevele jupj.

⁷Mpes Jesús niswa tjevele: “Napj tjüwücj jun vilicj jinwá, oveja patja jinañ nt'a. T'üc' way niná. ⁸La p'a wa mwalá tjiqul napj lal, tjowelepj sin 'yüsa la tja-jay 'onin 'ücj la püt'üs Dios lal. La tsaw-ilsja yupj. Pjü ne yupj pequepan jinwá, ja'ünan jinwá yupj 'ots'ipj. Mop'iyá napj lal japon ma topon yupj tjowelepj. ⁹Napj jun vilicj jinwá Dios jyü'ta nt'a. Napj mpes pyona, lovin ca Dios lal mpü'üm, Dios ma ca cus ntülüs jupj. Napj pjü ca ma'ayá jupj jos, 'ücj lo püt'üs. Nin p'iyá liji oveja jyamá. Jupj se 'aya oveja jisas 'ücj jis la püt'üs.

¹⁰”Pequepan jiquil na, jis la pecj mpes jiquil la p'in. Jis la 'ünan mpes jiquil wa. Pjü malala jis la jay mpes jiquil la p'in. Nin nepenowá noyomes, la p'a sin 'yüsa lajay. Yupj javelepj Dios mpes sin 'yüsa lajay, mop'in ma quelel la najay. La p'a wa malala se palá yupj mpes. Napj 'a nin tulucj. Napj tjacuwis mpes, napj lal japon lovin Dios lal mpatjam. 'Ücj jisas ca mpatjam yupj Dios lal.

¹¹”Oveja jyama pajal 'üsüs, 'ücj jupj lal jupj pe'e oveja ma ca nca'liñ. Nin nam. 'Ücj napj lal napj ma pats', napj lal japon ma ca nca'liñ. ¹²La p'a wa ma quelel lajay napj lal japon, ma nin lajay napj lejaj jinwá. Mozo jin p'in yupj. Mozo way p'in, oveja jupj juts'a'á tulucj. Oveja jyama tu-

lucj jupj. Mpes nyuca na pü'á jac', oveja ne'aj lejeñ ts'üequené jupj. Mpes pü'á oveja ntjüi'le, ne pjü ts'equeneñ, sin tjan jil. ¹³ Mozo, mozo way p'in, ma quelel la siji oveja witjacj. Nin mpes pü'á tjac' na, ts'üequené.

¹⁴ "Napj oveja jyama pajal 'üsüs jinwá. Napj yus nyuc napj lal japon; yupj nus januc wa napj. ¹⁵ Nin p'iyá Mpapay nus nyuca; napj si nuc wa jupj. 'Ücj napj lal napj ma pats' ca, mpes napj lal japon ma ca nca'liñ. ¹⁶ Nepénowa judiopian tulucj ca mponec wa napj lal. Dios jos napj mpes ca mpatjam wa yupj jupj lal. Yupj ca la mijicj wa napj velé jin. Pjü napj lal japon napj nats'a'á ca nsem yupj. Nin p'iyá ca nsem yupj jis lal, ne napj p'iyá ca jis majamá yupj pjü way, yom jupj oveja jyama jinwá.

¹⁷ "Napj quelel ni pü'í yupj mpes, niswa la püt'üs napj. Nin mpes Mpa-pay quelel la niji. ¹⁸ Ma najas na 'ünan, ma polel na 'ünan. Napj ca jis ma'ayá na'ünan, mpes ma pats' ca. Napj 'ücj nin jyütütj ma pats'. Napj 'ücj wa jyütütj ne ca niswa mpü'üs. Ninana Mpapay tjevele jupj nin jostsja napj nin lejay", tjevele Jesús.

¹⁹ Jesús ninana tjevele na, judiopian niswa ma nin p'in yólatsja Jesús po'ó. Nepénowa yólatsja jupj 'üsüs, nepénowa yólatsja jupj malala. ²⁰ Pülücj judiopian sin popa javeleptsja: "Lapanen jupj jos mo'o pü'ü, mpes malala jola jin vele. ¿Ts-jan pjucj pjo'oque jupj velá?" ²¹ La p'a wa javeleptsja: "Nin tulucj. Lapanen jupj jos mo'o cüpüt', ma polel 'üsüs la veles, jupj vele jin. Lapanen ma wa cus tjep'ya'sa tji'yü'sa la tjiji yom jun. Dios way p'in nin liji niná", nin tjowelepj judiopian nepenowá. Nepénowa 'üsüs jin yólatsja jupj; nepénowa malala jin yólatsja jupj.

Jesús tjevele jupj Dios Jatjam, mpes jepa judiopian ts'a tji'in pajal jupj lal.

²² P'a jawasa Jesús tjuwine niswá Jerusalén mo'ó. La p'a fiesta lajaytsja quinam Jerusalén mo'ó. Fiesta niná mpes judiopian yola tepyala püna tepyalá. Püna Dios ma jisas malala la tjajay Dios wo. Nin mpes judiopian nepenowá la tapalan yupj jis lal. 'Ücj la tjajay wa Dios wo. Judiopian niswa tjowelepj Dios wo Dios mpes p'in. Mpes pjü año fiesta la tjajay, yola mpalas niná. Jive natsja niná, tsjojose wa na. ²³ Corredor Dios wo t'asiyú nt'a wínetsja Jesús. Corredor niná "Salomón Corredor" lotsja. ²⁴ Corredor nt'a tjuwine na, judiopian nepenowá tjiquil Jesús nt'a, t'asiyú nyüjünsünüñ. Jupj lal la tjü'üy:

—¿'Ona 'üsüs way ca mvelen pjacj ne jipj? Mvelen, qjuisin mü'üsüs ncu t'üc' way jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj.

²⁵ Jesús jis wala tjevele:

—Nasa tjeveletsja. Nun ma quelel poné napj velé. Napj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jin. Nin lejay Mpa-pay ntjijütüta jinwá. Nin mpes 'ücj ca jus cülayé pjacj ne napj. ²⁶ Nawa nun ma poné. Napj nats'a'á popa tulucj nun, mpes nin. ²⁷ Napj lal japon, napj no'oveja jinwá yupj. Napj se jamá yupj. Napj lal japon, napj velé jin lajay. Napj yus nyuc yupj; yupj napj ncapj jacoñ. ²⁸ Napj lejaj lovin Dios lal patja, ne yupj ma pjü malala jis mpalas ne'aj. Leñ pjacj cüpwec' yupj napj mpes. ²⁹ Mpapay ntje'aya yupj. Jupj más püné pjü jis lal. Leñ pjacj cüpwec' yupj Mpapay mpes. ³⁰ Napj 'a Mpapay jin p'iyá. Nin p'iyá lijim —nin tjevele Jesús.

³¹ Jesús nin tjevele na, judiopian niswa pe natj jay la ts'is la 'ünan jupj. ³² Mpes Jesús nin tjevele yupj jis lal:

—Nun tjunucú la pülücj napj pajal 'üsüs la tjejay. Nin la tjejay Mpapay tjevele jin. ¿Cana la tjejay mpes quelel na 'ü'ná pe mpes?

³³ Yupj jupj wola tjowelepj:

—Ma 'üsüs la tjejay mpes quelel 'i 'ü'nam. Jipj tjevelen malala Dios lal, mpes quelel 'i 'ü'nam. Yom p'in jipj; newa nin jipj velen jipj p'iyá Dios.

³⁴ Jesús tjevele yupj lal:

—Malala tulucj napj tjevelé. Nun to'á Dios Popel. Jupj Popel vele Dios tjevelá israelpan noypan jis lal pajal püna. Dios tjevele: 'Nun Dios jinwá gente jis lal. Jü'tú Dios mpes.' ³⁵ Cupj selecj Dios Popel lovin t'üc' vele; jupj Popel tjevele israelpan noypan Dios jinwatsja yupj. Israelpan nenem, Dios jepapan lis tjiji yupj, mpes nintsja yupj. Gente p'intjsja yupj. ³⁶ Napj más 'üsüs yupj jis lal. Mpapay la ntjet'á napj ca jupj jos jin la mejay. Nin tjejyama nosis nt'a. ¿Tsjan mpes welé nun napj velé malala Dios lal, napj velé na napj Dios Jatjam? ³⁷ Napj ma pajal 'üsüs la cüjay Mpapay liji jinwá, 'ücj ma quelel poné napj velé napj p'iyá po'ó. ³⁸ T'üc' way pajal 'üsüs lejay Mpapay liji jinwá. Ca nacj nun ma poné napj p'iyá Dios Jatjam napj velé mpes p'in. Nun 'ücj ca mponé napj Dios Jatjam napj pajal 'üsüs lejay mpes. Nun poné napj 'üsüs lejay Mpapay Dios mpes, nun ca jus nlayé Mpapay napj mpes já'asa, ca jus nlayé napj jupj mpes wa 'os —nin tjevele Jesús.

³⁹ Jesús nin tjevele na, judiopan jis jepapan niswa quelel ntji'liñ jupj sa tül. Custjay ma polel ntji'liñ jupj. Tjemey.

⁴⁰ Niswa 'üsü na'aj po'ó tjemey, 'üsü Jordán ló jupj. Ne'aj tjemey Jesús, Juan gente bautizar lis tjiji nt'a püná. Ne'aj tüpü'ü. ⁴¹ Ne'aj pülücj tjiquil Jesús nt'a. Yuwá javeleptsja: "Juan lovin ma pajal 'üsüs la tjiji qjuisin la 'üsüs lo jay Dios mpes tjevele jupj. Mop'iyá pjü way Juan tjevelá niná yomen po'ó, pjü t'üc' waytsja." ⁴² Pülücj topon Jesús lal ne'aj.

Jesús tüpü'ü la tjiji tepe'á.

11 Yom pjaní malala jos tepyala. Jupj Lázaro lotsja. Betania mo'o pü'ütsja. Ne'aj Betania mo'o tapatja wa Lázaro to'opan manas. María lotsja pjaní wa, Marta lotsja pjaní wa. ² (María niná quepan qjuis Jepa Jesús tsjom jas tjecjyo'la perfume lal. Jay pjucj ts'üil lal tjapjaja la tjiji jupj tsjom. Jupj jüpülücj Lázaro tsjyúnatsja.) ³ Lázaro tsjyuna na, jupj to'opan taná tjowelepj qjuis Jepa Jesús mpes: "Malala jos jipj jemica, jupj ne pajal quelel lejay jipj".

⁴ Jesús tjapjaca na niná, tjevele: "Jupj malala jos mpes, la p'a ca sin mü'üsüs pajal 'üsüs Dios. Ca jus nlayecj pajal 'üsüs Dios Jatjam. Ma nin tepyala la mas jupj", nin tjevele Jesús.

⁵ Jesús pajal quelel la sjijsja conas, Marta 'ots'ipj, María 'ots'ipj, Lázaro 'ots'ipj. ⁶ Mop'iyá ma leñ way tjemey Jesús jupj nt'a. Newa ts'ac' mat'e tjá'asa ne'aj, tjá'asa nt'a. Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis locopyaya. ⁷ Locopyaya ts'ac' mat'e na, tjevele discipulopan jis lal:

—Mas quinam Judea mo'ó niswá, Lázaro pü'ü nt'a.

⁸ Mpes Jesús discipulopan tjowelepj jupj lal:

—Pajal nin qjuiyola jipj jay Judea mo'ó, judiopan jis jepapan patja nt'a. Nawaja'a p'in quelel ja'unantsja jipj pe mpes. ¿Ncu yupj patja nt'a quelel jay jipj?

⁹⁻¹⁰ Jesús jis lal tjevele:

—Jyawca na, hora dóceya jawca nin jawas. Jaw na wine, ma pojo. 'Ücj nyuca jupj, lots'ac' jawca mpes. Püste wine p'in pojo, jupj jaw cjuwá mpes. Nin p'iyá napj lal. 'Ücj jum quinam. Jaw na jinwá napj lal custjay. Ma malala ma palas custjay. ¹¹ Nin tjevele na jupj, tjevele wa discipulopan jis lal:

—Cupj qjuis cajamica Lázaro tje-
jyá. Napj ca lya miyawú jupj, ca jas
müjünsüs.

¹²Mpes discipulopan tjowelepj qjuis
Jepa lal:

—Jupj 'a tjejyá, quina wa ca mü'üsüs
jupj.

Discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús
tjelá, mpes nin tjowelepj.

¹³Jesús quelel véletsja Lázaro tepe'e
quinam. Nin mpes jupj tjevele “tjejyá”
quinam. Discipulopan yólatsja Jesús nin
quelel véletsja Lázaro nasa tjejyá p'in.

¹⁴Mpes Jesús 'üsüs way tjevele yupj jis
lal:

—Lázaro tepe'e. ¹⁵Más 'üsüs ca nsem
nun mpes ma tjo'os napj Lázaro nt'a,
malala jostsja na. Napj ca pajal 'üsüs
la mejay quinam jupj mpes, ne nun ca
mponé napj nin po'ó. Nin mpes 'ücj na-
jas ma tjo'os ne'aj jupj nt'a jupj malala
jostsja na. Mas quinam jupj nt'a.

¹⁶Jesús nin tjevele na, Tomás tjevele
discipulopan p'a wa jis lal:

—Mas wa ncupj, nca'lequecj wa Jesús
lal. (Tomás 'a discípulo watsja. 'Pjaní
Popa Mát'eya' lotsja wa jupj.)

¹⁷Mpes Lázaro tüpü'ü nt'a tjemey
Jesús, jupj discipulopan jis lal. Jus
tjeyanta na, jupj jus nleya ts'ac'
yulupjana tjejyawca quinam tepe'e
Lazará. Ts'ac' yulupjana tjejyawca
quinam jomwen jul tüpü'ü Lázaro
jüp'üy. 'Ücj la tjajay la toc, judiopian
lajay jinwá.

¹⁸Lázaro tüpü'ü nt'a Betania lotsja
ne'aj. Ne'aj way p'in Jerusalén nt'a,
pülücj patja nt'a. Tucuc' pjaní way p'in
ne'aj. ¹⁹Ne'aj way p'in, mpes judiopian
pülücj tjiquil wa Jerusalén mpe yus la
nuc Lázaro jüpülücpán, Marta pjaní wa,
pjaní wa María. Tjiquil yus la nuc jis
pülücj tepe'e mpes. Quelel 'üsüs javelept-
sja yupj jis lal, ma ca pajal nin yola yupj.

²⁰Marta jus nleya Jesús jac'. Jus nleya
na, tjemey la nüjüsü. María newa wa nt'a
tjá'asa. ²¹Marta tjevele Jesús lal:

—Jipj qui'á cücj, ma cüpa'istsja nqui-
way. ²²Newa napj selé Dios ca mya 'ayas
pjü way jipj le mon.

²³Jesús tjevele jupj lal:

—Jiquiway ca niswa jas müjünsüs
mpü'üm niswá.

²⁴Marta wola tjevele:

—Napj selé jupj ca jas müjünsüs
mpü'üm niswá, nin jawas tecya'liñ sin
müjünsücj na.

²⁵Jesús tjevele jupj lal:

—T'üc'. Napj p'iyá ca nin la mejay niná
jiquiway mpes. Napj p'iyá ca sin müjün-
sü tecya'liñ. Napj p'iyá nin lejay patjá.
Napj lal japon, lovin ca mpatjam. Yupj
cya'liñ na, newa ca mpatjam. ²⁶Quina
patja, napj lal japon, ma ca nca'liñ yupj
lovin. ¿Min pyon jipj niná? —nin la
tji'yüya Jesús.

²⁷Marta tjevele:

—Napj pyon. Napj pyon jipj niná
Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis
capj la p'acj. Jipj Dios Jatjam. Püna Dios
nin tjevele jipj nosis nt'a ca ncuwim.

²⁸Marta nin tjevele na, wo nt'a tjemey
niswá. Tjevele ncuwim jüpülücj María.
Jupj way lal p'in tjevele. Tjevele:

—Nasa tjac' sin 'yüsa la sijá. Jupj la tje-
myona jipj ca mim jupj nt'a.

²⁹María niná tjapjaca na, leñ way
jas nisa, tjemey Jesús nt'a. ³⁰Jesús ma
ne'as tjac' pülücj patja nt'a custjay. Newa
Marta la nüjüsü nt'a tjá'asa jupj. ³¹María
tjemey na, judiopian nepenowá newa wo
nt'a tjatja cüiway tepe'e mpes. Yupj jus
tjunuc jas nisa, leñ way tjemey. Ma sin
tji'yüsa tsjan mpes nin la tjiñi. Yólat-
sja jupj tjemey jüpülücj toc pü'ü nt'a lo
puyus ca nacj. Mpes cjüil tjil yupj.

³²María ne'as tjemey Jesús nt'a. Jus
tjinyuca na, María palá nipi'tje jupj
wolap'a'á. Tjevele Qjuis Jepa Jesús lal:

—Jipj qui'á cücj, ma cüpa'istsja mpülücj.

³³ Jesús jus tjinyuca María pajal li piyutsja. Tjinyuca wa judiopan María lal tjiquil pajal la puyuptsja wa yupj. Nin tjinyuca na, pajal 'aplijila way tepyala Jesús. Pajal jola tepyala jupj. ³⁴ Jis la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ca'aj tüpüntüpj jupj jüp'üy?

—Was, jus nlayen —tjowelepj yupj.

³⁵ Jesús la tipiya wa. ³⁶ Mpes judiopan nepénowa tjowelepj:

—T'üc' way quelel la tjijsja Lázaro.

³⁷ Nepena yupj sin popa wa tjowelepj:

—Jesús tji'yü'sa la tjiiji ma nyucá. ¿Ncu ma polel tji'yü'sa la tjiiji wa Lázaro, ma lo mas?

³⁸ Niswa pajal jola tepyala Jesús. Lázaro jüp'üy tüpü'ü nt'a tjac' quinam. 'Amá jul, neven nt'a, pü'ütsja jupj. Pe püné jun tapá já'asatsja jun vilicj nt'a.

³⁹ Jesús tjevele:

—Na'aj jas tentené pwen.

Marta ne'aj já'asatsja. Tepe'e jüpülücj waytsja jupj. Tjevele Qjuis Jepa Jesús lal:

—Pajal malala cjumsu quinam. Ts'ac' yolupjánatsja tepe'e nas.

⁴⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Quina ca jus nlayen Dios pajal 'üsüs. Niná nasa tjevelé jipj lal. Jipj pyon napj lal, ca jus nlayen Dios pajal 'üsüs —nin tjevele jupj.

⁴¹ Mpes na'aj jas tentené quinam pwen, jun cjol tepyala. Nin la tjajay na, Jesús tjevele Popay Dios lal. Jay la p'a'a tjinyuca, tjevele:

—Wüi'is, Mpapay, jipj lal. Napj tjevelé na jipj lal, jipj ntje'an najastsjé. ⁴² Napj selé lovin pjoc' napj velé na jipj lal. La p'a pülücj qui'á jatja, ma salejepj niná. Nin mpes 'ücj jis la pjac tjevelé jipj lal. Mpes ca mponecj jipj nin tjejyam —nin tjevele Jesús.

⁴³ Teczyawaja tjevele na Popay Dios lal, Jesús yümücj tjevele:

—Lázaro, pje'á was 'amá jul mpe.

⁴⁴ Mpes jupj tjac', tepe'etsjé. Niswa nyucunú quinam. Newa jun tapá jas tjüvü'üntsja jupj. Pülül p'a wa jay tsu-paptsja jupj. Mpes Jesús ne'aj jatja jis lal tjevele:

—Jas 'osoceté, 'ücj mim jupj.

⁴⁵ Judiopan nepenowá María lal tjil ne'aj, mpes tjunuc wa Jesús la tjiijá. Tjunuc na niná, yupj sin popa pajal pülücj topon Jesús lal. ⁴⁶ Nepena yupj sin popa ma topon lovin. Más ts'a 'in jis tepyala Jesús nin la tjiiji mpes. Ma jisastsja pülücj japon Jesús lal. Mpes fariseopan nt'a tjil, yupj jis lal tjowelepj Jesús la tjiijá. ⁴⁷ Mpes sacerdote noypan 'a jis tjiimyula fariseopan jis lal. 'A jis tjiimyula na, yuwá jis la tjü'üy:

—¿Tsjan ca la mijicj cupj? Yom niná pajal la pülücj pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin mpes sin 'yüsa la siji Dios jas tjejyama jupj. ⁴⁸ Cupj ma polel 'yayacj newa nin liji Jesús. Cupj 'yayacj Jesús nin liji, ca pjü mponecj jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Yupj ca mvelecj Jesús judiopan jis Jepa. La mpa'nacj ca romanopan jis jepapan jis lal. Nin la-jay nampa, romanopan ca ncul, ca pjü malala la mijicj cupj jyü'tücj nt'a. Ca mv-elecj wa cupj ma polel jyü'tücj cupj qjuis gentá —nin tjowelepj yupj.

⁴⁹ Pjaní ne'aj yupj sin popa, Caifás lot-sja jupj. Año niná jupj sacerdote más pünetsja. Jupj tjevele yupj jis lal ne'aj:

—Nun ma nusin 'yüsa jas tüpwes.

⁵⁰ Nun ma jus nlayé más 'ücj cupj mpes Jesús mpa'is, ma ca judiopan pjü nca'lii.

⁵¹ Niná jupj tjevele, jupj jola jin tuluctsja. Dios jola jin tjevele. Caifás sacerdote más pünetsja nin tepyala na, mpes Dios cus tjep'ya'sa 'ücj lo veles tsjan ca mpalas Jesús lal. Nin mpes t'üc' tjevele Jesús ca mpa'is judiopan mpes. ⁵² Pjü mpes wa tepe'e Jesús, judiopan mpes p'in tulucj. Jesús tepe'e, 'a jis mulus pjü way Dios

ts'uyupj. Pjü Dios ts'uyupj, pjü jun ta'á patja, pjü jis pülücpan la tjiji jupj.

⁵³ Nin jawas nepé judiopan jis jepapan nin tjowelepj 'oyñ la qjuijicj cü'ü'nacj Jesús. ⁵⁴ Nin mpes Jesús ma tjuwine quinam pülücj patja nt'a, judiopan tap-atja nt'a. Tjemey jupj Jerusalén mpe. Efraín mo'o tjemey. Pjaní way patja ne'aj 'in. Ne'aj p'intjsa wa cjuwá nt'a. Ne'aj tüpü'ü Jesús jupj discipulopan jis lal.

⁵⁵ Nasa quelel fiesta p'a wa lajaytsja judiopan. "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" nin lotsja fiesta niná. Mwalá way p'in, judiopan pülücj tjil Jerusalén nt'a yupj pjaní pjaní pájtjsa mpe. Judiopan püna la tjajay jin p'iyá la tjajay wa, salá jinwá jis la pal Dios lal. Ma nin la qjuijicj niná, ma polel fiesta la cüjaytsja yupj. ⁵⁶ Yupj la tapaltsja Jesús ne'aj, Jerusalén mo'ó. Ma jus tjunuc, mpes yuwá tjowelepj Jesús po'ó, 'a jis tjimyula na Dios wo nt'a. Tjowelepj: "Jesús ma ncuwim ca nacj fiesta nt'a". ⁵⁷ Sacerdote noypan la pal watsja Jesús. Nin p'iyatsja fariseopan. Yupj tjüjütütj judiopan ca jis wala mvelecj ca'aj já'asa Jesús, yupj jus nlay na p'in. Quelel salejeptsja 'ücj jis la winin jis la tjilil Jesús, cus la tül.

Quepj pjaní 'üsüs la tjiji Jesús lal.

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

12 Ts'ac' séisiya faltar custjay, fiesta mpes Jerusalén nt'a, fiesta "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" ló. Jesús jama watsja fiesta nt'a. Mpes Betania ne'as tjemey jupj, locopyaya quelel jámat-sja Jerusalén mo'ó. Betania nt'a tüpü'ü Lázaro. 'In lacasana Lázaro malala jos tepyala, tepe'e. Jesús jas tjijyünsa la tjiji jupj, nyucunú tepyala niswá. ² Mpes Jesús tjac' na Betania nt'a, Lázaro 'a jis tjimyula jupj jomicapan pülücj Jesús mpes, jis tja'ayapj tjalá.

Jesús tjá'asa, tjelyaja jomicapan jis lal. Marta se 'áyatsja jis la las. Lázaro pjaní wa ne'aj já'asa, lyájatsja Jesús lal, la p'a

jis lal wa. ³ María Lázaro jüpülücj watsja. Jupj quelel 'üsüs líjitsja wa Jesús mpes. Nin mpes newa jalatsja na, Jesús tsjom perfume jas tjecjyo'la. Püné jas tjecjyo'la jupj, libra pjaní mpes jas tjecjyo'la. Perfume niná t'üc' way nardo p'in waytsja jupj. Pajal 'üsüs cjúmsutsja, pajal pülücj jaylactsja jupj. Tsjom jas tji'its'a na perfume mpes, María jas tjiçjyücja jay ts'üil mpes. Wo jas tüpwes 'üsüs tjucjumsu perfume mpes.

⁴ Jesús discipulopan ne'aj jatja watsja. Yupj sin popa pjaní Judas Iscariote lotsja jupj. Simón ptjam waytsja jupj. Judas p'iyá malala la tjiji Jesús lal. P'a tje-jyawca na jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj. Judas tjevele:

⁵ —Malala pjü t'yu jupj. ¿Tsjan mpes ma vender la tjiji? T'emel 'ücj así 'yáyatsja t'emel cjuwá mpes. Pajal pülücj jaylacj ca nactsja perfumas. Yom año pjaní tsji' liji jaylacj ca nactsja jupj.

⁶ Nin tjevele jupj, mop'in ma t'üc' nin jólatsja t'emel cjuwá witjacj mpes. Jupj p'iyá jostsja t'emel. Pecj waytsja jupj. Judas jyámatsja t'emel pjü discipulopan yuts'a'á, Jesús juts'a'á wa. Yupj jis t'emel tüpweca neneyawá. ⁷ Jesús tjevele Judas lal:

—Po ma cus tjeve'le jupj. Jupj selé napj ca ma pats', mpes nin la tjiji. Custjay 'ücj nin liji na napj mpes, quelel nin liji jupj. 'Ücj la ntjiji yupj ca ntoquec jupj mpes. ⁸ T'emel cjuwá jis lal ca mpatjaqué nun lovin. Napj ma ca mpü'üs nun jis lal lovin.

Sacerdote noypan quelel wa ja'ünantsja Lazará.

⁹ Judiopan pajal pülücj jus nlay Jesús Betania nt'a tjá'asa, mpes ne'aj tjil jus tjunuc. Tjil wa jus la nuc Lazará. Lázaro p'iyá tepe'e nawaja'a. Locopyaya Jesús jas tjijyünsa jupj, nyucunú tepyala niswá, mpes pülücj quelel sa nuct-sja jupj. ¹⁰ Nin mpes sacerdote noypan

yuwá nin tjowelepj 'onin 'ücj cü'ünacj wa Lazará. ¹¹ Judiopan pülücj ma quelel japontsja quinam sacerdote noypan jis lal. Quelel sa coñtsja Jesús. Jupj pajal 'üsüs la tjiji Lázaro mpes, ne pajal pülücj topon Jesús lal quinam.

**Pajal pülücj tjil la nyüjüsüñ Jesús,
Jerusalén nt'a tjemey na.**

(Mateo 21.1-11; Marcos
11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Ya pajal pülücj jus nlay Jesús jact-sja Jerusalén nt'a. Yas way tjiquil fiesta lajay Jerusalén nt'a, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. ¹³ Mpes tjil la müjüsüñ Jesús jümücj nt'a. La nyüjüsüñ jepa püné jinwá. Manaca pjwel jatatsja pajal 'ücj jisastsja mpes. La tupuyupj: —'Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes. Dios mpes vele jupj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Dios pajal 'üsüs liji israelpan jis Jepa lal —nin tjowelepj Jesús po'ó.

¹⁴ Jerusalén mo'o jámatsja na, Jesús soysoy la tepyala, jus tjinyuca. Casá tjá'asa tjemey. Dios Popel nin véletsja nin ca la mijis Jesús. Ninana tjevelá Dios Popel:

¹⁵ “Po ma locj tjejá nun, Jerusalén mo'o potjaqué.

Nun jis jepa ca ncuwim.

Soysoy casá ca ma'ajam, ncuwim.”

¹⁶ Nin tepyala na, Jesús discipulopan ma sin tji'yüsa Dios Popel tjevele jin tepyala. Locopyaya Jesús tepe'e, niswa jas tjijyünsa, tüpü'ü. Dios pajal püné la tjiji Jesús. Niná pjü tepyala na, discipulopan yola tepyala Dios Popel nin tjevele nin ca mpalas jupj jas tjejyama lal. Yola tepyala nin p'iyá la tjajay Jesús lal, Jerusalén mo'o tjac' na.

¹⁷ Pülücj Jesús lal tjelejeñ püna p'in, Lázaro niswa tüpü'ü la tjiji na. Yupj tjunuc, tjepjyacañ wa Jesús tjevele ncuwim Lazará 'amá jul mpe. Tjunuc

Lázaro nyucunú tepyala niswá, pje'á tjac'. Yupj tjunuc mpes, tjepjyacañ mpes wa, lovin la p'a jis wala javelepj watsja niná tepyalá.

¹⁸ Javeleptsja mpes, pajal pülücj jus nlay Jesús pajal 'üsüs la tjiji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin mpes ca jus cülayecj Dios jas tjejyama jupj. Mpes tjil la nyüjüsüñ Jesús, Jerusalén nt'a jactsja na. ¹⁹ Fariseopan ts'a 'intsja pajal pülücj tjil la nyüjüsüñ. Yuwá tjowelepj:

—Pjü quelel lijitsja ma la tjijicj cupj lovin. Más pülücj jupj lal japon quinam. Pjü way quelel sa coñ Jesús.

**Jesús tjevele jupj pe'e jos
Dios, ca gente 'ücj mpatjam.**

²⁰ Lovin pülücj tjil fiesta niná nt'a, pjü año na. Tjil Dios wo nt'a Jerusalén nt'a. Tjil la veles Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Fiesta nt'a tjil wa griegopan nepenowá, judiopan tulucj. ²¹ Griegopan Jesús quelel sa nuactsja, jupj lal la veles. Mpes tjil Felipe nt'a. (Jesús discipulo watsja Felipá. Betsaida mpe 'es-epsja jupj, Galilea mpe se jütütj nt'a.) Griegopan tjowelepj Felipe lal:

—Jesús quelel si nucucj.

²² Mpes Felipe tjemey, Andrés lal tjevele niná. Manas tjil Jesús nt'a, jupj lal tjowelepj griegopan quelel sa nuactsja jupj. ²³ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Leñ way Dios ca gente sin mü'üsüs la mijis napj pajal 'üsüs, pajal püné. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ²⁴ T'ü' way ma pats' ca napj. Ma ni pü'í, nasapj ca mpü'üs. Ni pü'í, pajal pülücj ca mpatjam napj lal. Nin ca nsem setel sine jin p'iyá. Setel pjaní sine popé pajal pülücj vyala. ²⁵ Nepénowa po quelel patja nosis nt'a. Ma jisas malala se palá, mpes ma polel lajay Dios jos jin. Yupj ma ca polel mpatjam Dios lal. Nepénowa ma nin yola ncu ca mpatjam nosis nt'a. 'Ücj wa cya'liñ Dios jos jin lajay mpes. Nin mpes yupj ca mpatjam wa lovin Dios lal.

Nin lovin. ²⁶ Najas napj mpes tsji' lajay nin p'iyá lajay napj lejay jinwá. Nin lajay niná, napj nomozopan ca nsem yupj. Napj ca mpü'üs nt'a, ne'aj ca mpatjam wa namozopan. Napj mpes tsji' lajay, Mpapay ca mveles wa yupj 'üsüs.

²⁷ "Pajal 'aplijila way napj quinam. Newa ma ca mvelé Mpapay lal: 'Ncapj tjep'ya'sa ma ma 'ü'nacj'. Tjacuwis malala la pal napj, la mas napj. Nin mpes tjacuwis nosis nt'a. ²⁸ Jesús Popay lal tjevele:

—Mpapay, pjü sin tjü'üsüs lis mijin jipj pajal 'üsüs, pajal püné wa.

Tjevele na niná, tsjun po'o nepé vele tjapjaca niná: "Nasa sin tji'yüsa la tjejay napj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Nin ca la mejay niswá." ²⁹ Pajal pülücj ne'aj tjatja Jesús tjá'asa nt'a. Tjepjyacañ wa tsjun mpe tjevele. Mop'in ma jus nlay tsjan niná yupj tjepjyacañ. Nepénowa tjowelepj t'i'ila pjac tjepjyacañ. Nepénowa tjowelepj:

—Ángel nepé tjevele Jesús lal.

³⁰ Mpes Jesús jis lal tjevele:

—Tsjun mpe vele tjapjaca, napj mpes tjapjaca tulucj. Napj selé Mpapay pjoca. Nun mpes vele tjapjaca tsjun nepé, ca nun mponé napj mpes. ³¹ Leñ way ca malala jis mpalas gentas, malala la tja-jay mpes. Quina diablo jyü'ta nosis nt'a. Malala ca mpalas wa jupj. Leñ way Dios na'aj ca la nts'iyas jupj, ma müjü'tüs diablu. ³² Napj ca pajal 'üsüs la mejay gente mpes. Niyom ca nin müjünsücj, campanya ca ma valacj napj. Nin tepyala na, napj pjü gente ca jis capj mp'acj mponecj napj mpes —nin tjevele Jesús.

³³ Jupj nin tjevele sin 'yüsa la mijis nin ca la mijicj mpa'is. ³⁴ Jupj tjevele tjepjyacañ pajal nin yólatsja jupj tjevele mpes. Tjowelepj:

—Dios Popel vele Jepa Püné Dios se jamá qjuis capj la p'acj lovin ca mpü'üm jupj. Ninana selecj cupj. Jipj velen jipj p'iyá niná Jepa Püné Dios jas tje-

jyamá, mop'in velen wa yupj campanya ca mvalacj jipj, mya pats' ca. Jipj tulucj ca nacj Jepa niná Dios se jamá. ¿Pjacj ne jipj?

³⁵ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Tsjicj way p'in ca mpü'üs nun lal. Napj jaw jinwá nun mpes. Nusin 'yüsa lejay Dios mpes. Napj nun lal pü'üs na, nusin tjü'üsüs nun. Ma nusin 'yüsa napj mpes, lovin ma ca jus nlayé 'onin 'ücj la püt'üs Dios lal. Ma nusin 'yüsam, püste nt'a lowiqué jinwá. Püste nt'a wine, ma selé ca'aj jama jupj. ³⁶ Napj nun jis lal pü'üs na, toponé nun napj nin po'ó. Napj po'o poné, jaw tsjictjacj jinwá ca nsem nun. 'Ücj ca nusin mü'üsüs Dios mpes.

Jesús nin tjevele na, tjemey. Yupj ma polel jus la nuc nt'a tjemey jupj.

Judiopan ma topon Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj.

³⁷ Jesús pajal pülücj 'üsüs la tjiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Yupj tjunuc pajal 'üsüs la tjijá. Newa ma topon jupj lal. ³⁸ Mpes nin tepyala Isaías tjevelá püná Dios mpes. Isaías profétatsja jupj. Ninana jupj tjevele Dios lal:

"Yupj ma topon cupj tjevelecj jipj mpes. Ma wa jus nlay tsjan mpes pajal 'üsüs lejaj jipj."

³⁹ Isaías tjevele wa tsjan jis tepyala ma quelel japontsja mpes. Tjevele:

⁴⁰ "Dios yun tulucj jinwá lis tjiji yupj, mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc. Jupj lis tjiji yupj ma polel jisas tsjan 'üsüs,

mpes ma t'üc' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,

mpes napj ma polel lejaj yupj ca 'üsüs jis mpalas Dios lal."

⁴¹ Niná Isaías tepyaca Jesús po'ó. Jesús nosis nt'a cuwis secj p'in, Isaías jus tjinyuca. Jus tjinyuca jupj pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes nin tjevele Jesús po'ó.

⁴²Judiopan jis jepapan pülücj ma topon Jesús lal, mop'in nin, yupj sin popa pülücj topon jupj lal. Newa ma quelel javeleptsja nasa topon yupj. Lacj jeyaptsja fariseopan jis lal. Fariseopan ma jisastsja judiopan jis la veles Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj. Fariseopan tjowelepj judío ninana cüveles Jesús po'ó, yupj ca müjü'tücj jupj lovin ma polel ncuwim ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a. Nin mpes lacj jeyaptsja. ⁴³Malálatsja ma quelel javeleptsja nasa topon Jesús lal. Yupj po jisastsja la p'a 'üsüs yola yupj mpes. Ma pajal nin yólatsja ncu Dios 'üsüs jólatsja yupj mpes.

Jesús lal ma pyona, Popay lal 'a ma wa pyona.

⁴⁴Jesús pajal yümücj tjevele ne'aj jatja jis walap'a'á:

—Napj lal pyona, ma pyona napj lal p'in. Pyona wa napj nin tjejyama lal.

⁴⁵Nus nyuca, si nucu wa nin tjejyamá.

⁴⁶Napj tjacuwis nosis casa'á, ca jyawca jinwá nsem napj gente pjü way mpes. Dios mpes sin 'yüsa lejay. Napj lal japon, ca sin mü'üsüs Dios po'ó. Püste lyawuñ jinwá tulucj yupj.

⁴⁷”Nepénowa napj velé pjyacañ, newa ma nin lajay napj velé jin. Napj p'iyá ma ca mvelé yupj malala la tjajay. Jis capj la tül mpes tjacuwis tulucj. Napj nosis nt'a tjacuwis jis capj la p'acj gentas, 'ücj jis la patj Dios lal. ⁴⁸La p'a ca mveles malala la tjajay yupj, yupj ne ma quelel la najay, ma wa jisas napj velé. Pjü way napj tjevelé nin ca mveles yupj malala la tjajay. Nin ca nsem nin jawas tecya'liñ sin müjünsücj na. ⁴⁹Napj lovin vele secj napj nola jin. Mpapay nin tjejyama, ntjijütüta tsjan la veles, ne nin tjevelé napj.

⁵⁰Napj selé jupj tjevele mpes gente ca jus nlayecj 'onin nyuca 'ücj lo püt'üs jupj lal lovin. Mpes pjü way Mpapay vele napj

lal, niná pjü way nin p'iyá velé napj — nin tjevele Jesús.

Discipulopan ca yola nsem yupj p'iyá tsjictjacj.

13 Leñ way ca fiesta la mijictsja yupj, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Jesús seletsja quina ca mim nosis mpe, Popay nt'a ca mim niswá. Lovin quelel lis tjiji jupj lal japon, nosis nt'a tapatjá. Jesús tüpü'ü na nosis nt'a, lovin quelel la sjítsja pajal.

²Nasa quelel t'yaja na, Jesús discipulopan jis lal tjá'asa lo las. Judas Iscariote pjaní wa ne'aj já'asatsja. Simón jatjam waytsja jupj, Judas. Jupj nasa quelel jis capj p'yá'satsja Jesús enemigopan 'ücj la tjilil Jesús. Diablo nin la tjiji Judas nin jólatsja jupj. ³Jesús seletsja jupj Popay tje'yaya jupj p'iyá 'ücj lo jay pjü. T'ücj way pjü 'ücj la tjiji Jesús. Seletsja wa Dios mpe tjac', seletsja wa ne niswa Dios nt'a ca mim. ⁴Mop'in mozo jinwá la tjiji jupj. Jas nisa jupj tjelyaja mpe, jas quip pje'apa jas tji'ipje. Pülül wolapé tjevyala, mozo liji jinwá. ⁵Locopyaya 'üsú mo'o t'yu trasto mo'ó, jupj discipulopan jis tsjam sin la patsj. Pjaní pjaní jis tsjam sin tepe'e. Pülül jupj wolapé tjevyala mpe jis tsjam tjapjaja la tjiji jupj.

⁶Tjac' wa Simón Pedro nt'a, jupj tsjom sin la patsj. Tjac' na, Simón Pedro Jesús lal la tji'yüya:

—¿Ncu napj ntsjam ca jas mpa'in jipj? Jipj napj Nejepa. Ma najas jipj nin lejay napj mpes.

⁷Jesús jupj lal tjevele:

—Po quina ma jin 'yüsa tsjan mpes nin lejay napj. P'a jyawca na ca jin mü'üsüs.

⁸Pedro tjevele:

—Lovin ma ca ntsjam jas mpa'in.

Jesús jupj lal tjevele:

—Napj ma pjü salá way la 'ejay jipj, jipj ma polel ncapi cyoñ.

⁹Mpes Simón Pedro tjevele Jesús lal:

—Pajal quelel cyapj cyoñ jipj. Mpes ma najas ntsjam p'in mpa'in. Nin tepe'e namas, nay pjucj 'ots'ipj.

¹⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—'Ücj tsjyam way p'in jas la patsj quinam. Tja'as'üm na, salá way jipj. Ma jyas la 'as'üs niswá. Tjuwin mpes tsjyam way p'in te. Tsjyam jas tepyatsj na, p'yüy jas tüpwes salá way. Nun salá way jinwá quinam Dios lal. Jupj ma nin jola quinam nun malala la tjüj. Mop'in ma nun pjü way salá jinwá Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹¹ Jesús seletsja pjacj ca jis lal ncuwim jupj enemigopan jis la tjilil jupj. Nin mpes nin tjevele: “Mop'in ma nun pjü way salá jinwá Dios lal”.

¹² Teczyawaja na sin tepe'e jis tsjam, jas quip pje'apa jas tücüi'pe niswá, 'etjele niswá. 'Etjele na, yupj jis lal tjevele:

—Napj sin tepyatsj quinam nutsjom. ¿Ncu jus nlayé tsjan nusin tji'yüsa la tjejay nin la tjejay na? ¹³ Nun welé napj nusin 'yüsa la sejay, welé wa napj nun jis Jepa. 'Ücj niná nin welé na. T'üc' way niná napj niná. ¹⁴ Püné napj nun lal. Napj nun jis Jepa, nusin 'yüsa wa lejay; así nin napj nusin tepyatsj nutsjom. Napj nun jis mozo jinwá nin la tjejay napj. Mpes solejé más 'ücj nun pajal 'üsüs lojé nunwa mpes, mozopan jinwá. Tsjictjacj way nun pjü. ¹⁵ Napj nin la tjejay mpes nun ca jus nlayé más 'ücj ca nin p'iyá la müj jupj la tjejay jin p'iyá. ¹⁶ 'Ücj nin lejay napj, 'ücj wa nin lojé nun. T'üc' niná. Nun más noypan tulucj napj lal. Mozo más püné tulucj jupj patrón lal. Auxiliar más püné tulucj jyü'ta lal. ¹⁷ Nun jus nlayé quinam más 'ücj lovin nin lojé nunwá. Nin lojé lovin, ca 'üsüs nujisas nsem —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús tjevele ca yupj popa pjaní malala la mijis jupj lal.

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

¹⁸ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Pjü nun mpes tulucj nin velé niná. Napj selé nun popa pjaní ma ca nin la mijis napj tjevelé. Napj la nu t'ya nun ca tsji' la müj jupj mpes. Napj pajal 'üsüs nujus nyuc pjü. Napj selé ca nin mpalas Dios Popel vele jin. Vele: 'Najamica napj lal lyájatsja, po quelel malala la niji quinam'. Nin ca nsem, ca nin mpalas jupj Popel vele jin. ¹⁹ Quina velé nun jis lal nin ca mpalas. Nin tepyala tulucj custjay. P'a jawas ca mpalas. Mpes nin tepyala na napj tjevelé, newa ca mponé nun napj Dios Jatjam.

²⁰ "Napj ca nusin majam tsji' la müj napj mpes. La p'a wa sin majam wa ca, tsji' la mijicj wa ca napj mpes. Jil na napj mpes, nepénowa yupj jil nt'a ca 'ücj jisas nsem yupj tjiquil. 'Ücj jisas yupj tjiquil, t'üc' way 'ücj jisas wa napj mpes, napj p'iyá tjacuwis jinwá. 'Ücj jisas napj tjacuwis, 'ücj jisas wa Dios mpes, jupj p'iyá tjac' jinwá. Jupj nin tjejyama napj —tjevele Jesús.

²¹ T'üc' nin tjevele na Jesús, 'apli-jila waytsja pajal. Jupj seletsja tsjan ca mpalas, mpes niná tjevele yupj jis walap'a'a:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üc' way ca nin mpalas.

²² Nin tjevele na, discipulopan yuwá yus tjunuc. Pues ma salejeptsja pjacj mpes tjevele Jesús. ²³ Discípulo pjaní Jesús lal tjá'asa. Jesús pajal quelel l'jitsja jupj. ²⁴ Mpes Simón Pedro la seña tjevele niná discípulo lal la 'yüya nucus pjacj mpes nin tjevele Jesús. ²⁵ Mpes discípulo niná más 'in jun 'asas tjemey Jesús nt'a, la tji'yüya:

—¿Pjacj mpes velen?

²⁶ Jesús jupj lal tjevele:

—Pan tsjicj way caldas mo'o ts'yuc, 'ya yaja jupj; napj jupj po'ó velé.

Mpes Jesús pan tsjicj way 'in tjelepta, caldas mo'o ts'yuca, tje'yaya nlajas Judas. Judas Simón Iscariote jatjam wayt-sja. ²⁷ Judas nt'ya na pansas, leñ way Satanás jupj jos mo'o tjemey. (Satanás diblo jupj. Lapanen jis jepa jupj.) Jesús seletsja tsjan ca la mijis Judas quinam, mpes Judas lal tjevele:

—Niná jipj quelel lejay, más 'in leñ way la mijin jipj.

²⁸ P'a wa Jesús lal tjatjá ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele jupj. ²⁹ Judas t'emel jyámatsja pjü discipulopan yuts'a'á, Jesús juts'a'á wa. Mpes discipulopan nepénowa yólatsja Jesús nin tjevele jupj lal: “Jutja, jaylacj la mijin cupj qjuisatsja fiesta mpes nlajacj”. Nepénowa yólatsja jupj tjevele: “Jutja, jis ma'ayan niná gente jis t'emel cjuwá mpes”. Nin yólatsja yupj. Ma nin tjevele Jesús. Discipulopan ma sin 'yúsatsja la p'in. ³⁰ Judas nt'ya na pan tsjicj way Jesús tje'yayá, leñ way tjemey jupj. Pústetsja.

³¹ Judas tjemey na, Jesús tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tje-jyamá. Quina gente ca nucucj ca 'üsüs la mejay napj. Napj lejay mpes ca jus nlayecj wa Dios pajal 'üsüs, pajal püné.

³² Napj nin lejay gente jus nlayecj Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes wa Dios p'iyá ca sin 'yüsa la mijis napj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Leñ way ca nin la mijis jupj —nin tjevele Jesús.

Jesús yupj jis lal tjevele jupj ca mim quinam.

³³ Niná tjevele wa:

—Tsjicj way p'in ca mo'os nun lal quinam, nun napj tsjictjacj jinwá. Nun pajal ca quelel nus nucú. Nun ca jisas nsem napj ca nucopj mp'acj. Nin p'in,

nun ma polel lowú napj jum nt'a. Nin tjevelé judiopan jis jepapan jis lal; quina nin wa velé nun jis lal. ³⁴ Mpes quina ca nu jyütütj tsjan la müjí, nenem 'a seyasa way. Ninana nu jyütütj: nunwa quelel la tjüjí nun. Napj quelel la nuttejaj jinwá, najas nin p'iyá quelel la sojí nunwá. ³⁵ Nun lovin quelel la sojí nunwá, pjü ca jus nlayecj nun napj discipulopan. Ca jus nlayecj nusin tji'yüsa napj mpes —nin tjevele Jesús.

³⁶ Simón Pedro la tji'yüsa Jesús lal:

—¿Ca'aj mim jipj?

Jesús jupj lal tjevele:

—Napj jum nt'a jipj ma polel ncapj cy-oñ quinam. P'a jyawca na ca ncapj ncoñ-con ne'aj, napj jum nt'a.

³⁷ Pedro tjevele jupj lal:

—¿Tsjan mpes ma polel cyapj cyoñ quinam napj? 'Ücj napj lal ni pü'í jipj mpes.

³⁸ Jesús jupj lal tjevele:

—T'üc' tulucj 'ücj jipj lal jipj 'i pü'í napj mpes. Castlyaj la puyú secj p'in yacjaj, la con ca mvelen jipj ma nus nyuc. T'üc' niná —nin tjevele Jesús Pedro lal.

Jesús mpes p'in 'ücj ca nlaca Dios nt'a.

14 Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Po ma pajal nin nujola t'as napj ca mis mpes. Nasa toponé Dios pajal 'üsüs liji nun mpes. Nin p'iyá mponé wa napj pajal 'üsüs lejay nun mpes. ² Mpapay wo pajal püné, pajal la püné ne'aj, pülücj ne'aj mpatjam. Napj ne'aj ca mis 'ücj la mejay ne'aj, nun 'ücj mpatjaqué nt'a. T'üc' way. Ma t'üc' nacj, ca cüveletsja niná t'üc' tulucj. ³ Napj ca mis 'ücj la mejay nun mpatjaqué nt'a. T'üc' way ca nin la mejay. Niswa ca ncuwis, ne ca nun jis lal mis napj lal mpatjaqué. Mpes napj pü'üs nt'a ne'aj wa ca mpatjaqué nun lovin. ⁴ Nun solejé 'onin ne 'ücj lowú napj jum nt'a.

⁵ Tomás tjevele Jesús lal:

—Ma selecj ca'aj jay jipj. Mpes ma wa selecj 'oyñ nyuca ne'as la winin.

⁶ Jesús tjevele Tomás lal:

—Napj mpes p'iyá ca ne'as jay ne'aj, Dios nt'a. Napj mpes p'iyá ca nusin mü'üsüs t'üc' way Dios po'ó. Napj mpes p'iyá ca jipj mpü'üm jupj lal. Napj mpes way p'in 'ücj la winin Mpapay nt'a. Ma polel la winin jupj nt'a p'a 'isin.

⁷ Jesús tjevele wa pjü jupj discipulopan jis lal:

—Nun jus cülayé pjacj ne napj, ca jus cülayé wa pjacj Mpapay. Quina t'üc' way solejé pjacj Mpapay, jus tjunucú wa jupj quínam.

⁸ Felipe tjevele jupj lal:

—Qjuis ma'ayan jus nucucj Pyapay. Ninana qjuisas p'in.

⁹ Jesús jupj lal tjevele:

—Pajal püs tüpü'üs nun jis lal. ¿Ncu ma jus nlayen pjacj ne napj? Nun popa nus tjinyuca na, nasa jus tjinyuca wa Mpapay. ¿Tsjan mpes velen: 'Qjuis ma'ayan nucucj Pyapay?' ¹⁰ ¿Ncu ma pyon Mpapay napj mpes já'asa? ¿Ncu ma pyon napj Mpapay mpes 'os wa? Nin p'iyá ncupj. Napj tjevelé nun lal, ma napj nola jin tjevelé. Mpapay najas mo'o pü'ü. Jupj tsji' liji jupj jos jinwá napj mpes. ¹¹ Najas mponé niná napj velé. Napj Mpapay mpes 'os. Mpapay napj mpes já'asa wa. Nun ma poné napj nin tjevelé mpes p'in, más 'ücj ca mponé napj pajal 'üsüs way lejay mpes. Mpapay Dios liji jinwá 'üsüs lejay napj.

¹² "Napj mpes pyona, nin p'iyá ca la mijis napj lejay jin p'iyá. T'üc' niná. Más 'in 'üsüs ca la mijis wa napj la tjejay lal. Napj ca mis mpü'üs Mpapay nt'a, mpes 'ücj ca 'üsüs la mijis. ¹³ Napj ca pjü la mejay nun lo moná napj lal, nun lo moná na napj mpes. Nin ca la mejay la p'a sin mü'üsüs la mejay Mpapay pajal 'üsüs, pajal püné. ¹⁴ Pjü 'ücj lo moná napj lal, napj mpes lo moná na. Napj mpes lo moná,

pjü ca la mejay —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús tjevele jupj ca jas majamas Dios Cjües.

¹⁵ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nun quelel la nojí, napj nu tjijyütütj jin ca la müjí nun. ¹⁶ Napj p'iyá ca la mon Mpapay lal jupj ca p'a wa jas majamas nucopj la p'acj. Mpes nin ca la mijis Mpapay. P'a wa ca ncuwim nun nt'a nucopj la p'acj. Nucopj ncoñcos lovin. ¹⁷ Ninana Dios Cjües jupj. Jupj gente sin 'yüsa liji t'üc' way Dios po'ó. Dios ma jisas ma polel jis la ta'es Dios Cjües yupj jisas mo'ó. Yupj ma jus nlay jupj já'asa. Ma salejepj pjacj jupj, mpes nin. Nun solejé cana Dios Cjües. Jupj nun jis lal pü'ü, ne jupj ca mpü'üm nujos mo'ó p'a jyawca na.

¹⁸ "Napj jum na, ma ca nusapj nacj. Ncuwis ca nun nt'a niswá. ¹⁹ Po quina way nosis casá patjá ma ca nus nucucj niswá; nun p'in ca nus nucú niswá. Napj pü'üs mpes, nun mpatjaqué wa ca. ²⁰ Nin jawas, Dios Cjües tjac' na nujos mo'o la püt'üs, nun ca jus nlayé napj Mpapay mpes 'os. Ca jus nlayé wa nun napj mpes jotjaqué wa. Ca jus nlayé napj nun mpes 'os wa. ²¹ ¿Cana quelel la niji? Nun popa selé napj jyütütj, liji wa niná, ninana quelel la niji t'üc' way. Jupj quelel la niji na, Mpapay ca quelel la mijis jupj. Napj ca quelel la mejay wa jupj, ne ca mis jupj nt'a, jas mü'üsüs ca la mejay jupj napj mpes —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

²² Jesús nin tjevele na, Judas p'a wa (Judas Iscariote tulucj) la tji'yüya jupj:

—¿Tsjan mpes jipj ca qjuisin mü'üsüs la mijin cupj p'in jipj mpes? ¿Tsjan mpes ma ca sin mü'üsüs la mijin pjü wa nosis casá patjá?

²³ Jesús jupj lal tjevele:

—Nun popa quelel la niji na, napj velé jin liji jupj. Ninana liji na, Mpapay ca quelel la mijis jupj, ne cupj ca nlaca jupj

nt'a jupj jos mo'o la püt'üs. Pjü ma quelel la najay, mpes ma wa pjü nt'a ca nlaca la püt'üs yupj jisas mo'ó. ²⁴Ma quelel la najay na, ma wa lajay napj velé jin. Nin mpes ma wa lajay Dios jos jinwá. Napj nusin 'yüsa lejay, ma napj nola mpes nin velé. Napj velé Mpapay jola mpes. Jupj nin tjejanya.

²⁵"Napj püt'üs nun lal p'in, nin tjevelé nun lal, nusin 'yüsa lejay mpes. ²⁶Dios Cjües tjac' na, jupj ca nusin mü'üsüs la mijis pjü way. Jupj ca la mijis nujola mpalas pjü way napj tjevelé nun jis lal. Jupj jac' nucopj la p'acj. Mpapay ca jas majamas jupj nun nt'a napj mpes.

²⁷"Napj lejay ma nujola nsem pjü mpes. Napj ma nola jinwá, nin p'iyá ma nujola nsem lejay napj. T'üc' way nin lejay nun mpes. Más 'üsüs lejay nun mpes nosis casá patja lajay lal. Po ma pajal nin nujola t'as napj jum quinam. Ma wa locj meýá. ²⁸Nujola tapalas napj tjevelé nun jis lal. Tjevelé: 'Napj jum nas quinam, niswa ca ncuwis nun nt'a'. Nun quelel la cüj' napj, 'ücj nujos nactsja nun napj jum Mpapay nt'a. Más püné jupj napj lal. ²⁹Nin tjevelé quinam nun jis lal, ma nin tepyala na p'in, mpes nin tepyala na napj tjevelé, nun ca mponé napj nin po'ó.

³⁰"Ma polel pülücj la veles nun jis lal quinam. Diablo jac' quinam. Jyü'ta jupj nosis casa'á. Jupj p'iyá ma polel malala la nqjujijis. ³¹Napj jum Mpapay jos jin lo jay. Najas nosis nt'a patja jus nlayecj ca napj pajal quelel lejay Mpapay, mpes pjü ni jütüta, pjü nin lejay napj. Mas quepé —nin tjevele Jesús.

Jesús jis capj p'ya'sa 'üsüs la mijicj.

15 Jesús tjevele jupj liji 'ücj ca 'üsüs la qjujijc Dios jos jin. Ninana jupj tjevelá:

—Napj uva 'üpú ts'il jinwá. Nun napj mpjel jinwá. Mpapay uva jis pjel t'yüjü lo valas jinwá liji jupj. Nin liji jupj nun mpes. ²Yom uva pjwel t'yüjü, nyuca

pjwel ma vyala, t'yüjü jupj. La p'a wa vyala nyuca, tsjicj way p'in t'yüjü jupj, más pülücj lo valas. ³Ninana la tjiji quinam Dios nun mpes. Nun toponé napj tjevelé, mpes jupj la tjiji nun 'ücj loj' jupj jos jin. ⁴Najas lovin ncapj ncoñcó. Nun ncapj coñcó, napj ca nucopj ncoñ wa. Nun ma ncapj coñcó, ma polel loj' Dios jos jin, yo pjwel t'ü ma vyala jinwá. 'Ücj toñca na, 'ücj lo valas.

⁵"Napj uva 'üpú ts'il jinwá. Nun mpjel jinwá. Nun lovin ncapj coñcó, napj nucopj cyoñ wa, t'üc' way nun ca pajal 'üsüs la müj' Dios jos jin. Napj ma nucopj p'yacj, nun ma polel loj' Dios jos jin. ⁶Nun popa ma ncapj cyoñca, yo pjwel na'aj la ts'ya jinwá jupj. Yo pjwel na'aj la ts'ya, ts'üique jupj. Ts'üique mpes yom t'e'enca jupj, 'amá li ts'iyá, mpem ca quinam.

⁷"Nun lovin ncapj coñcó, nun lovin loj' wa napj tjevelé, nun 'ücj lo moná Dios lal nun nujos, ne nin ca la mijis jupj. ⁸Nun pajal 'üsüs loj' Dios jos jin, la p'a ca jus nlayecj Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Ca jus nlayecj wa t'üc' way nun napj discipulopan. ⁹Mpapay quelel la niji jinwá, nin p'iyá napj quelel la nusejay nun. Lovin ncapj ncoñcó; nin loj', napj ca quelel la numejay lovin. ¹⁰Nun nin loj' napj tjijyütütj, napj ca quelel la numejay lovin. Nin p'iyá napj lal. Mpapay ntjijütüta jin la tjejay napj, mpes jupj quelel la niji lovin.

¹¹"Najastsja 'ücj nujos nsem nun lovin, napj 'ücj najas jinwá. Nin mpes ninana tjevelé nun jis lal. La tjüj' na napj tjevelé jin, ca 'ücj nujos nsem nun pajal. ¹²Ninana napj nu jyütütj: nunwa quelel la nutjüj'. Napj quelel la nutjeyay jinwá, nunwa quelel la nutjüj'. ¹³Yom pjaní way pe'e jis capj la p'acj jomicapan, ninana más püné quelel liji pjü jis lal. ¹⁴Nun loj' napj nu jyütütj, nun napj najamicapan. ¹⁵Napj ma velé quinam nun napj namozopan. Mozo ma selé ts-

jan mpes jupj patrón liji lijá. Quina velé nun napj najamicapan. Pjü Mpapay tjevele napj lal, pues pjü nusin tji'yüsa la tjejay nun. Nin mpes velé nun napj najamicapan.

¹⁶ "Nun ma la ntjet'á napj. Napj la nu t'ya nun. Napj nusin tjejam nun pajal 'üsüs la müjü Dios jos jin. Lovin ca 'üsüs mpalas nun 'üsüs la tjüjü mpes. Nin mpes, pjü lo moná Mpapay lal napj mpes, pjü ca nu ma'ayas jupj. ¹⁷ Ninana napj nu jyütütj nun: quelel la nutjüjü nunwá — nin tjevele Jesucristo.

Jesús tjevele gente ma jisas jupj lal japon.

¹⁸ Ninana tjevele wa Jesús:

—Nun ncapj coñcö mpes, gente ma jisas nun. Nujola tapalas püs way nas yupj ma jisastsja napj. ¹⁹ Nun p'iyá nosis nt'a patja jinwá nacj, nosis nt'a patja quelel la quijicj wa nun, yupj sin popa jinwá. Nun 'a yupj jin tulucj. Napj p'iyá la nu t'ya nosis casá patja popé ncapj la coñ. Nin mpes nosis casá patja ma jisas nun. ²⁰ Nujola tapalas napj tjevelé nun jis lal: 'Mozo más püné tulucj jyü'ta lal'. Malala quelel la najaytsja napj, ca malala quelel la nusejay wa nun. Ma la tjajay napj tjevelé, mpes yupj ma wa ca la mijicj nun welé jin. ²¹ Ncapj coñcö, mpes ca nin la mijicj nun lal. Yupj ma sa nuc Dios, mpes nin. Dios nin tjejyama napj.

²² "Napj ma 'ucuwistsja yupj nt'a jis lal la veles Dios po'ó, Dios ma nin jola cüpalastsja yupj ma japon. T'üc' way jola jupj quinam yupj ma japon mpes. Yupj nasa tjejpjyacañ napj tjevelé, mpes malala nin, yupj ma japon. ²³ Yupj ma jisas napj, ma wa jisas napj Mpapay. ²⁴ Napj ma pajal püné la cüjaytsja, la p'a ma liji jinwá, Dios ma ca jola cüpalastsja pajal malala nin, yupj ma japon. Nasa tjunuc napj pajal 'üsüs la tjejay, newa ma jisas napj, ma wa jisas Mpa-

pay. ²⁵ Yupj jis papel tjevele jin tepyala. Tjevele: 'Yupj sin nin ma jisastsja napj'. Jis papel vele Dios tjijyü'tá, mpes t'üc' tepyala jupj tjevelá —nin tjevele Jesús.

²⁶ Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Dios Cjües ncuwim nucopj mp'a'sas. Tjac' na, jupj ca mveles gente jis lal jupj selé napj mpes. Jupj sin 'yüsa la siji t'üc' way Dios po'ó. Mpapay mpe jac' jupj. Napj p'iyá ca jas majam jupj Mpapay mpe. ²⁷ Najas nun ca mvelé wa nun solejé way napj mpes. Nun lovin ncapj tocoñcö napj mwalá way sin tji'yüsa la tjejay na, newa nin —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

16 Jesús tjevele wa niná: —Nin tjevelé nun jis lal, mpes nin tepyala na, napj tjevelé jin, newa ca mponé nun napj mpes. ² Judiopan jis jepapan ca müjü'tücj nun lovin ma polel nlawú judiopan 'a si mulú nt'a. Más malala ca la mijicj wa. Nu ja'unan na, pjü yupj ca yola nsem Dios jos jin lajay yupj. Nin ca nsem p'a jyawca na. ³ Yupj lovin ma cus tocoñ Mpapay, ma wa ncapj tocoñ napj. Nin mpes ca nin la mijicj yupj nun jis lal. ⁴ Nin tjevelé nun jis lal, mpes yupj ninana la nusejay na, nun ca nujola mpalas napj tjevelé ca nin mpalas. Ma nin tjevelé püna p'in, napj nun jis lal tüpü'üs mpes.

Jesús tjevele Dios Cjües ca ncuwim.

⁵ Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Mpapay nin tjejyama. Napj ca mis quinam jupj nt'a. Newa ma pjaní nun popé nla 'yüya ne ca'aj jum napj. ⁶ Napj tjevelé ca mis, mpes pajal 'aplijila nu tepyala nun. ⁷ Mop'in más 'üsüs nun mpes napj jum. T'üc' way niná. Napj ma jum, Dios Cjües ma ncuwim nucopj la p'acj. Napj jum, jas majam ca jupj nun nt'a. ⁸ Jupj tjac' na, jupj ca sin mü'üsüs la mijis gentas t'üc' way malala nyuca

la tjajay yupj. Ca sin mü'üsüs la mijis wa tsjan t'üc' way 'üsüs Dios lal. Ca sin mü'üsüs la mijis Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. ⁹ Jupj ca sin mü'üsüs la mijis t'üc' way malala Dios lal ma japon napj lal.

¹⁰ "Napj mis ca Mpapay nt'a, ne nun ma ca nus nucú quinam. Mpes ca Dios Cjües sin mü'üsüs la mijis wa t'üc' way napj 'üsüs, Dios nt'a tjum mpes. ¹¹ Diabloblo jyü'ta nosis nt'a po quina way p'in; Dios nasa tjevele jupj ca cus ntülüs diablú. Mpes Dios Cjües gente ca sin mü'üsüs la mijis wa Dios ca jis capj ntülüs malala nyuca lajay.

¹² "Pülücj quelel velé nun jis lal custjay, pajal ca pülücj nacj nun jis lal. Mpes ma ca pjü mvelé nun jis lal quinam.

¹³ Dios Cjües tjac' na, jupj ca nusin mü'üsüs la mijis pjü way t'üc' way. Jupj gente sin 'yüsa la siji t'üc' way Dios po'ó. Jupj ma vele jupj jola way jin p'in. Jupj tjavjacá, nin ca mveles. Nun jis lal ca mveles p'a jyawca na ca mpalas.

¹⁴ Lovin ca sin mü'üsüs la mijis gentas napj pajal 'üsüs, pajal püné. Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis napj velé. ¹⁵ Pjü way Mpapay vele, nin p'iyá velé wa napj. Mpes tjevelé: 'Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis napj velé'.

¹⁶ "Püs way tepyala na, ma ca nus nucú. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, nun ca nus nucú niswá, Mpapay nt'a jum mpes —nin tjevele Jesús.

¹⁷ Jesús discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Mpes yupj nepenowá yuwá tjowelepj: "¿Tsjan vele niná? Jupj vele püs tepyala na, ma ca jus nucucj. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, ca jus nucucj niswá. Tjevele wa Popay nt'a ca mim." ¹⁸ Ma sin tji'yüsa mpes newa jis la tjü'üy yuwá: "¿Tsjan quelel vele niná: 'püs tepyala na' ca nin mpalas? Ma qjuisin 'yüsa jupj velá."

¹⁹ Jesús seletsja yupj quelel la 'üytsja jupj lal. Mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun nu la tjü'üyá nunwá tsjan mpes napj tjevelé püs tepyala na, ma ca nus nucú. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, ca nus nucú niswá. ²⁰ T'üc' way niná. Pajal 'aplijila ca nsem nun. Pajal ca la mpuyú. Nin tulucj Dios ma jisas jis lal. Yupj pajal 'ücj jisas nsem. Nun p'in pajal 'aplijila ca nsem malala tepyala mpes. Locopyaya pajal 'ücj nujisas mpalas. Nun ca jus nlayé malala tepyala pajal 'üsüs. ²¹ Quepj tsjicj way quelel mya'na na, 'aplijila pyala jupj malala jos ca mpalas quinam. Tsjicj tjemya'na na, 'ücj. Tsjicj jamay pajal 'ücj jos tsjicj way tjac' quinam. Mpes ma jola quinam pajal vyá-jatsja yas nam. ²² Quina 'a nin wa nun jis lal. Nun 'aplijila quinam. P'a jyawca na ca nu mü'üsüs. Napj ca nujus nuc niswá, ne pajal ca 'ücj nujisas nsem nun. Nin tepyala na, la p'a ma ca polel la qjuijis 'aplijila cüpalas nun.

²³ "Nin tepyala na, ma ca nla mü'üyá napj lal. T'üc' way la talata lo moná Mpapay lal, jupj ca nu ma'ayas nun, napj mpes lo moná mpes. ²⁴ Custjay lo moná secj nun napj mpes. Najas lovin la moná, ne nun lo moná nta'é ca. No'oté lo moná, mpes pajal ca 'ücj jisas nsem nun t'üc' way.

²⁵ "Napj tjevelé nun jis lal costa way 'in jas la 'üsüs. P'a jyawca na ma ca nin nsem. Ma ca nin jinwá velé nun jis lal. 'Ücj jas la 'üsüs mvelé nun jis lal Mpapay po'ó. ²⁶ Ninana tepyala na, napj ma ca la cümon Mpapay lal nun mpes. Nun p'iyá ca la moná Mpapay lal, napj mpes lo moná mpes. ²⁷ Nun quelel la ntüj. Nasa toponé wa Dios mpe tjacuwis. Nin mpes Mpapay quelel la nusiji wa nun, ne 'ücj ca nsem nun lo moná jupj lal. ²⁸ T'üc' way Mpapay mpe tjacuwis. Nosis nt'a tjacuwis napj. Quina mis wa ca niswá nosis casá pem. Mpapay nt'a ca mis niswá —niná Jesús tjevelá.

²⁹ Nin tjevele na, jupj discipulopan tjowelepj jupj lal:

—Üsüs qjuisin 'yüsa velen quinam. Parábola mpes tulucj qjuisin 'yüsa lejay quinam. ³⁰Cupj jus nlayecj quinam jipj pjü selen. Jis la 'üy secj p'in, jipj selen tsjan quelel lya 'üy yupj. Nin mpes pyonec j Dios mpe tjacuy jipj.

³¹Jesús jis la tji'yüya:

—¿Ncu t'üc' way poné quinam? ³²Pjü ca nts'equenequé. Pjü ca nuwó nt'a nlawú, ne napj nasapj ca mo'os. Leñ way ca nin mpalas. Mop'in ma ca nasapj nsem napj, Mpapay napj nlal. ³³Najas nun ma nin nujola nsem; najas 'üsüs mpatjaqué nun ncapj coñcó mpes. Nin mpes niná tjevelé nun jis lal. Nosis casá patja ma jisas napj, mpes malala ca nu mpalas neneyawá. Po ma locj tjejá. Napj más pünetsja lovin nosis nt'a patja jis lal. Lovin nin —nin tjevele Jesús.

Jesús Popay lal la tjemyoná jupj lal japon mpes.

17 Jesús teczyawaja tjevele na niná discipulopan jis lal, jupj tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Popay Dios lal. Tjevele: “Mpapay, quina ca ma pats'. Jipj nt'a ca mis niswá, jipj tjevelen jin. Sin tji'üsüs lis mijin gentas napj pajal 'üsüs, pajal püné. Mpes wa napj mpes ca sin mü'üsüs wa jipj pajal 'üsüs, pajal püné. ²Jipj ntje'an 'ücj jis müjütütj pjü gentas. Mpes gente jipj ntje'an 'ücj lovin ca mpatjam jipj lal ca la mejay napj. Nin mpes la 'e mon gente sin mü'üsüs lis mijin napj 'üsüs, napj püné. ³Yupj cyapj jacoñ na, ncapj jacoñ wa na, yupj lovin ca mpatjam jipj lal. Jipj pjaní t'üc' way Dios. Jipj nin tjejyam jis capj la p'acj gentas, püna tjevelen jin.

⁴Nosis nt'a napj sin 'yüsa la tjejay jipj pajal 'üsüs, pajal püné. Pjü way teczyawaja la tjejay jipj ntjijütütj. ⁵Mpapay, nosis cjuwatsja na p'in, cupj 'a mulutsja pajal pünetsja. Quina la 'e mon napj pajal püné ca nsem niswá jipj püt' nt'a, püna jin p'iyá.

⁶”Napj sin 'yüsa la tjejay noyomes nenem jipj po'ó. Jipj ntje'an yupj, nosis casá patja sin popé. Yupj jipj jits'a'atsja yas nam, ne jipj ntje'an yupj quinam. Yupj la tjajay jipj tjevelen jin. ⁷Quina yupj salejepj jipj ntje'an pjü. Jipj p'iyá nin la tjejay napj mpes. ⁸Jipj tjevelen napj lal, napj tjevelé nin p'iyá yupj jis lal. Yupj jisas napj tjevelé. Salejepj t'üc' way napj jipj mpe tjacuwis. Topon wa jipj nin tjejyam.

⁹”Quina la 'e mon yupj mpes. Ma la 'e mon jipj ma jisas mpes. La 'e mon jipj ntje'an mpes p'in. Jipj jits'a'á way yupj, mpes quina la 'e mon yupj mpes. ¹⁰Pjü napj nats'a'á, jipj jits'a'á wa; jipj jits'a'á, napj nats'a'á wa. Niná noyomes la p'a sin 'yüsa la tjajay napj pajal 'üsüs, pajal püné.

¹¹”Nasa ca mis quinam napj nosis mpe. Mop'in ninana noyomes ca mpatjam nosis nt'a custjay. Napj jipj nt'a ca mis. Mpapay Dios, pajal 'üsüs way jimpe. Jipj ntje'an niná noyomes. Mpes najas jis majaman, jipj pjü 'ücj lejay mpes, ca yupj lovin cyapj ncoñcocj. Nin mpes yupj pjü nin p'in yola ca nsem yom pjaní jinwá, cupj jin p'iyá. ¹²Napj tüpü'üs na yupj jis lal, napj p'iyá lovin jis tjejyamá, mpes lovin cyapj tocoñ yupj. Jipj püné mpes 'ücj nin la tjejay. Jis tjejyamá ne p'a wa ma malala lis tjiji. Ma pjaní leñ tjevyala. Pjaní p'in tjemey. Ma quelel cyapj cyóñcatsja jupj. Jupj lovin malala lajay popa p'iyatsja. Jipj Pyapel tjevele ca nin mpalas, ne nin tepyala, ca nin mpalas jipj Pyapel tjevelé.

¹³”Quina ca mis jipj nt'a. Ninana tjevelé nosis nt'a 'os na p'in, yupj pajal 'ücj jisas la sejay, napj pajal 'ücj najas jinwá. ¹⁴Nas tjevelé yupj jis lal tsjan niná jipj quelel velen gente jis lal. Nosis nt'a patja ma jisas yupj quinam. Yupj ma yuwal yola nosis casá patja jis lal, napj jinwá. Napj ma wa yuwal nola nosis casá patja jis lal. Mpes nosis casá patja

ma jisas yupj. ¹⁵Ma la 'e mon jipj ca jis man yupj nosis mpe. Napj la 'e mon jipj ca majaman yupj, diablo ma malala lis mijis yupj. ¹⁶Gente jipj ntje'an ma nin p'in yola nosis nt'a patja jis lal. Nin p'iyá napj. Napj ma wa nin p'in nola nosis casá patja jis lal. ¹⁷Sin tjü'üsüs lis mijin t'üc' way. Nin la mijin niná noyomes pajal 'üsüs witjacj ca nsem, ne ca yupj la mijicj jipj velen jin p'in. Pjü jipj velen t'üc' way. ¹⁸Jipj nin tjejam nosis nt'a patja nt'a. Nin p'iyá napj sin tjejam wa yupj nosis nt'a patja nt'a. ¹⁹Napj nin lejay jipj velen jin lovin, ca 'üsüs jis mpalas yupj. Napj nin lejay mpes, t'üc' way yupj 'ücj ca la mijicj wa jipj velen jin lovin.

²⁰Ma la 'e mon noyomes qui jatja mpes p'in. La p'a mpes 'a le mon wa. La p'a wa ca mponecj napj lal, niyom qui jatja javelepj mpes. Jipj lal velé yupj mpes wa. ²¹Pjü mpes la 'e mon nin p'iyá ca yola nsem pjü, cupj jin p'iyá. Jipj napj mpes jac'; napj jipj mpes 'os wa. Mpa-pay, najas ca nin p'iyá nsem, yupj ca majatjum cupj mpes. Nin mpes nosis nt'a patja mponecj ca jipj nin tjejam. ²²Jipj la tjejay napj 'ücj la cüjay. Napj nin p'iyá la tjejay yupj jis lal. Napj la tjejay ca yupj 'ücj wa la quijicj, napj jin p'iyá. Nin mpes 'ücj nin p'iyá yola ca nsem yupj yuwá, cupj nin p'iyá qjuivola jinwá. ²³Napj yupj mpes 'os; jipj napj mpes jac' wa. Nin mpes 'ücj ca nin p'iyá yola yuwá t'üc' way. Nina jis tepyala na, nosis casá patja ca jus nlayecj jipj napj nin tjejam. Ca jus nlayecj wa jipj quelel la sejay napj mpes japon, jipj quelel la nejay jinwá.

²⁴Mpapay najas gente jipj ntje'an mpatjam wa napj pü'üs nt'a. Najas ne'aj ca jus nlayecj jipj la ntjejay napj pajal püné. Nosis cjuwatsja na, jipj quelel la nejaytsja, mpes jipj la tjejay niná napj mpes. ²⁵Mpapay, jim 'a pajal 'üsüs. Nosis casá patja ma jis januctsja jipj; napj 'a jis nuctsja. Ninana noyomes jus nlay jipj nin tjejam. ²⁶Napj sin 'yüsa la tje-

jay jipj mpes. Newa ca sin 'yüsa la mejay. Nin mpes jipj quelel la ntjejay jinwá, nin p'iyá ca quelel la mijicj yupj p'a wa, ne napj ca mpü'üs yupj jisas mo'ó", nin tjevele Jesús Popay lal.

Niyom pülücj tjiquil la tjilil Jesús.

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

18 Jesús nin tjevele na niná, nepé tjemey jupj discipulopan jis lal. 'Üsü vequecj la pja na'aj po'ó tjil. Cedrón lotsja jupj, 'üsü vequecj la pja nt'a. Ne'aj sin lejeñ. Sin lejeñ mo'o tjemey Jesús, jupj discipulopan jis lal. ²Judas Jesús enemigopan jis capj p'yá'satsja jis la tjilil Jesús. Jupj selé watsja Jesús tjemey nt'a. La pülücj Jesús jupj discipulopan 'a jis tjimiyula ne'aj, mpes seletsja Judas. ³Nin mpes Judas pajal pülücj jis lal tjac' militar romanopan, Jesús tjá'asa nt'a. Auxiliarpán nepénowa jis lal tjac' wa. Auxiliarpán sacerdote noypan mpe tjiquil, fariseopan mpe wa tjiquil. 'Iyó jaw, lámpara jaw wa tjiquil. Pjü way 'ücj jis la palan tjiquil. ⁴Jesús seletsja tsjan ca mpalas jupj quinam, pjü way seletsja. Mpes Jesús pje'á teczala la nütüsü yupj. Jis la tji'yüya:

—¿Pjacj lo palá nun?

⁵Yupj jupj lal tjowelepj:

—Cupj le palacj Jesús, Nazaret mpe 'esej jupj.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj ne Jesús.

Judas ne'aj wa tóncatsja militarpan jis lal, auxiliarpán jis lal wa. Judas jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil Jesús. ⁶Jesús tjevele na: "Napj ne Jesús", yupj jis cjuipe jin tjil, jis tyü'na. ⁷Mpes Jesús jis la tji'yüya niswá:

—¿Pjacj lo palá nun?

Yupj jupj lal tjowelepj:

—Cupj le palacj Jesús, Nazaret mpe 'esej jupj.

⁸Jesús yupj jis lal tjevele:

—Napj nuwola tjevelé napj ne Jesús. Nun napj la no palá, mpes jis tja'ayá mal noyomes napj lal jatjá.

⁹Jupj nin tjevele ca nin mpalas Jupj Popay lal tjevelá. Yacjaj p'in nin tjevele Popay lal: “Napj jis tjejamá mpes ma pjaní leñ tjevyala jipj ntje'an popé”.

¹⁰Simón Pedro polomay tyá'atsja Jupj. Polomay syults'a quinam ne'aj tjiquil popa jay lo jocj. Yom pjaní jay tjejoy'o, pjots' li'inyampe taná t'yiüjü Jupj. Niná yomen Malco lotsja Jupj. Mozo waytsja Jupj sacerdote más püné mpes. ¹¹Jesús ma jostsja pjots' tjejoy'o. Mpes tjevele Jupj lal:

—Vaina mo'o jas tjejyama jipj polomay. Mpapay jos malala ne palá quinam. Najas Jupj jos jin ca ma palas. Ma ca nts'equenes.

¹²Nin tjevele na, niyom pülücj ntji'liñ Jesús. Nin la tjjajay militar romanopan, yupj jis jepa 'ots'ipj, judiopan auxiliapan 'ots'ipj. Tsupapj Jupj pjwel po'ó.

¹³Tjaman Jupj judío püné nt'a mwalá way. Judío niná Anás lotsja. Caifás joyomtsja Jupj. Joway sacerdote más pünetsja nin tepyala na. ¹⁴In lacasana Caifás p'iyá tjevele judiopan jis jepapan jis lal más 'ücj yom pjaní mpa'is, ca ma nca'liñ judiopan pjü way.

Pedro tsyüpünü Jesús discípulo Jupj.

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵Simón Pedro Jesús cjüil tjemey campapé. Discípulo p'a wa cjüil tjemey wa. Sacerdote más püné ne'as jus tjnyuca discípulo niná. Si nucutsja mpes, Jupj 'ücj wama tjemey wosis t'asiyú tjüwücj mo'ó, Jesús tjá'asa nt'a. ¹⁶Pedro newa tüwütüwü toñca jun vilicj nt'a. Tsjücjüim jun vilicj jyámatsja. Discípulo ma'ajapj si nucutsja sacerdote

más püné, mpes niswa jun vilicj nt'a tjemey, tjevele jun vilicj jyama lal. Nin mpes Pedro lal tjac' t'asiyú tjüwücj mo'ó. ¹⁷Jun vilicj jyama tjevele Pedro lal:

—¿Ncu Jesús discipulopan popa wa jipj?

Pedro tjevele:

—Nin tulucj.

¹⁸Pajal tsjojósetsja. Mpes mozopan 'awa jus t'ol 'etsjecj mpes. T'asiyú tjelejeñ jis la sis. Nin la tjjajay wa militarpan. Pedro yupj jis lal toñca wa la sis.

Anás la tji'yüya Jesús lal. Jostsja tsjan mpes mveles malala la tjjjá.

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹Anás sacerdote más pünetsja püna p'in. Jupj la tji'yüya Jesús lal Jupj discipulopan sin po'ó. La tji'yüya wa tsjan sin tji'yüsa la tjjji Jupj. ²⁰Jesús Jupj lal tjevele:

—Napj tjevelé pjü 'ücj jis la pjac nt'a. Wosis judiopan 'a si mulú nt'a sin 'yüsa la tjejay napj lovin. Dios wo nt'a sin 'yüsa lis tjejay wa, pjü judiopan 'a si mulú nt'a. Pequé tjevelé tulucj. ²¹¿Tsjan pjucj nin nla 'yüy napj? Pülücj tjepjyacañ napj tjevelé. Jis la tji'yüya tsjan tjevelé. Yupj salejepj.

²²Jesús nin tjevele na, auxiliar pjaní Jesús wola po'ó tyüla Jupj. Ne'aj p'in tóñcatsja. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan pjucj tjevelentsja nin jinwá, sacerdote más püné lal?

²³Jesús tjevele Jupj lal:

—Malala tjevelé tulucj. Napj malala tjevelé, pjü jis walap'a'a mvelen tsjan malala tjevelé. Napj 'ücj tjevelé, ¿tsjan mpes nawala po'ó tyül? —tjevele Jupj.

²⁴Yacjaya Anás Jesús jas tjejyama Caifás nt'a. Caifás sacerdote más pünetsja quinam. Jesús tsyu'pa tjemey.

**Pedro niswa tsyüpünú
Jesús discipulo jupj.**

(Mateo 26.71-75; Marcos
14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ Mwalá way p'in, Jesús ne'aj toñca na p'in, Simón Pedro 'awa nt'a toñca süise. La p'a ne'aj lejeñtsja la tju'üy jupj lal:

—¿Ncu jupj discipulopan popa wa jipj?

Pedro tsyüpünú. Tjevele:

—Nin tulucj nam.

²⁶ Yom p'a wa ne'aj tóncatsja, mozo watsja jupj sacerdote más püné mpes. Mozo nenem pjots' jay tjejyo'o jopey. Pedro p'iyá mozo jopey pjots' jay tjejyo'o. Mpes jupj tjevele Pedro lal:

—Napj nola napj jis tjinyuc sin lejeñ nt'a Jesús lal.

²⁷ Pedro niswa tsyüpünú. Leñ way la tipiya costlyas.

**Judiopan jis jepapan jisastsja jepa
romano ca cus ntülüs Jesús.**

(Mateo 27.1-2, 11-26; Marcos
15.1-15; Lucas 23.1-5, 13-25)

²⁸ Locopyaya yupj Jesús lal tjil Caifás wo mpe. Jepa romano wo nt'a tjaman jupj. Pajal püstaptsja. Judiopan jis jepapan jisastsja jepa romano ca cus ntülüs Jesús. Yupj p'iyá ma wama tjil jepa romano wo mo'ó. Yupj yólatsja ma polel wama mal judío tulucj wo mo'ó. Judío tulucj wo mo'ó jil, malala nsem yupj Dios lal. Malala yupj Dios lal, ma ca polel nlajacj oveja pisis fiesta na, fiesta "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" ló. ²⁹ Nin mpes jepa romano pje'á tjac' yupj nt'a. Jepa romano Pilato lotsja jupj. Jupj tjevele judiopan jis jepapan jis lal:

—Nawala tjowelé tsjan la tjiji yom niná.

³⁰ Yupj jupj wola tjowelepj:

—Yom niná ma malala nyuca la qjuijistsja, ncupj ma ca 'ucumantsja cus cütül.

³¹ Yupj nin tjowelepj na, Pilato yupj jis lal tjevele:

—Nun p'iyá tjamanú jupj. Nun la tju'üyá ncu malala la tjiji. Nun jis jepapan jajütütj jin la müjí jupj lal.

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Ncupj qjuis jepapan jajütütj la 'ünan jupj. Jipj judío tulucj. Jipj jyütütj ma polel la qjuijicj niná ncupj.

³² Nin mpes nin tepyala Jesús tjevelá. Jupj tjevele cruz po'o ca mvalas, mpa'is. Judiopan ma salejepj la 'ünan cruz po'ó. Romanopan cruz po'o jis capj jatül.

³³ Pilato wo mo'ó tjemey niswá, tjevele ncuwim Jesús. La tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu jipj judiopan jis jepa püné?

³⁴ Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu jipj p'iyá quelel selen mpes nla 'yüy niná? ¿Ncu p'a wa javelepj mpes nla 'yüy?

³⁵ Pilato tjevele:

—Napj p'iyá quelel selé tulucj. Judío tulucj nam. Jipj gente popa tucuman jipj napj nt'a, napj cyapj la tül. Sacerdote noypan p'iyá la tjajay niná. ¿Tsjan malala la tjajay jipj?

³⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—T'üc' way Jepa napj, mop'in napj nosis casá jajütütj jin lejay tulucj. Napj cüjütütj nosis nt'a jajütütj jinwá, napj ca jis cüjütütj namozopan jis la palan judiopan jis lal, ma ma tjililiñ. Yupj ma nin la tjajay. Napj qui'á jajütütj jin tulucj.

³⁷ Mpes Pilato tjevele Jesús lal:

—Nin velen t'üc' jepa jipj.

Jesús jupj lal tjevele:

—T'üc' way. Napj ne jepa. Napj tjacuwis nosis casa'á t'üc' way la veles gente jis walap'a'á, napj selé mpes. Nin mpes tjacuwis napj. Gente quelel salejepj tsjan t'üc' way, yupj pjyacañ napj velé. Napj velé jin lajay wa yupj.

³⁸ Pilato tjevele Jesús lal:

—Ma polel jus cülayes tsjan t'üc' way.

Pilato nin tjevele na, niswa pje'á tjemey judiopan la nuetsja nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—T'üc' la tji'yüü napj. Ma polel la veles jupj malala li jam. ³⁹Napj lovin yom pjaní se jam cawilta mpe nun jis fiesta pyala na, fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey' ló. Lovin nin lejay nun mpes. ¿Ncu nujisas Jesús se jam cawilta mpe nun mpes? Jupj judiopan jis jepa püné.

⁴⁰Pilato tjevele na niná, yupj la tupuyupj:

—Ma qjuisas se jam jupj. Qjuisas Barrabás se jam.

Barrabás pwequepj waytsja jupj.

Pajal la pjüts'üntsja Jesús mpes.

(Mateo 27.26-29; Marcos 15.16-19)

19 Nin tjevele na, Pilato jis tji-jyü'ta jupj militarpan mo'o jasüþ Jesús 'üpú mpes, ne nin la tjajay yupj. ²Militarpan la tjüpjüts'ün wa Jesús. Yo pjwel jam jus tjulujupj Jesús jay la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona jay tjá'asatsja jinwá. Je jas tücüipap wa. Jepa püné jas quip jin justa la tjajay. ³La pülücj jupj wolap'a'a jiquil watsja, javeleptsja:

—Qjuisas 'ücj jyas mpü'tim. Jipj jepa püné judiopan jis lal.

Nin tjowelepj na, wola po'o jatültsja jupj.

Pilato ma quelel jyü'tatsja jis la 'ünan Jesús. La p'a jisastsja mpes la tjiji jupj.

⁴Niswa pje'á tjac' Pilatá, judiopan tjatja nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—Quina ca mvelé Jesús ncuwim, nun jus nucú. Mpes jus nlayé napj ma tjinyuc malala la tjijam.

⁵Mpes pje'á tjac' Jesús. Yo pjwel jam jay já'asatsja custjay jupj. Jas quip je militarpan jas tücüipap newa sa capyatsja jupj. Jesús tjac' na, Pilato judiopan jis lal tjevele:

—Jus 'unuca niná yomen.

⁶Sacerdote noypan jus tjunuc na Jesús, yupj yümücj tjowelepj:

—Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is. Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is.

Nin p'iyá yümücj tjowelepj wa yupj jis militarpan.

Pilato tjevele yupj jis lal:

—Nam ma ca müjütütj niná. Nun p'iyá cruz po'o tjovalá jupj. Napj nasa la tji'yüü tjinyuc jupj. Napj velé jupj ma la tjiji nun welé jupj po'ó.

⁷Judiopan tjowelepj Pilato lal:

—Jupj tjevele jupj p'iyá Dios Jatjam. Ncupj qjuis jepapan jajütütj ma polel la veles nenem. Jajütütj tepe'e nas ca cus ntül nin tjevele mpes.

⁸Pilato tjapjaca na yupj nin tjowelepj, más lecj jéyatsja. Ma quelel si tülütsja jupj Jesús. ⁹Wama tjemey jupj wo nt'a, tjevele Jesús lal:

—¿Ca'ampe 'esepj jipj?

Jesús ma lal tjevele.

¹⁰Pilato ts'i tji'ina Jesús lal, ma lal tjevele mpes. Mpes tjevele Jesús lal:

—¿Ncu ma velen napj lal? Napj ca 'ücj jin cüjam, 'ücj wa ca cüjütütj cruz po'o cüvalacj, ca 'i quipats'.

¹¹Jesús jupj wola tjevele:

—Dios 'e tje'aya 'ücj lo jütütj 'oyn nyuca la cüjay napj lal. Dios ma que'as, jipj ma ca cüjütütsja 'oyn nyuca la cüjay napj lal. Nin mpes yom p'a wa más malala la tjiji jipj lal, jupj nlal tjac' jipj nt'a.

¹²Jesús nin tjevele na, Pilato pajal quelel se jamatsja Jesús. Mop'in yümücj tjowelepj judiopan:

—Jipj se jam niná, romanopan jis jepa püné jomica tulucj jipj. Jesús vele jupj p'iyá jepa püné. Yom pjaní nin vele jepa püné wa jupj, enemigo jupj romanopan jis jepa püné lal.

¹³Pilato nin tjapjaca na yupj tjowelepj, pje'á tjac' Jesús lal. Pilato silla casá tjá'asa nin la veles ncu cus ntülüs Jesús. Nin mpes niná sillás. Jupj palá 'etjele na

silla casa'á, pjü jus nlay jupj ca mveles quinam ncu sa tüil. Silla nt'a Gabato ló ne'aj. Ncupj velecj “Pe Noypan 'Ama'á”.¹⁴ Judiopan newa fiesta lajaytsja, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” ló. Yac-jaj pjü 'ücj lajaytsja ya mpes, ya ma polel tsji' la mijicj fiesta mpes. Lots'ac' culupwen nt'a já'asa nas. Pilato judiopan jis lal tjevele quinam:

—Jus tjunuca nujepe püné.

¹⁵ Pilato nin tjevele na, yupj yümücj tjowelepj:

—¡Tjü'ü'na jupj! ¡Tjü'ü'na jupj! Cruz po'o tjevyala, mpa'is.

Pilato tjevele yupj jis lal:

—Malala nyuca nujola nun. Malala nin nujisas napj ca müjütütj yupj ca cruz po'o mvalacj nujepe püné.

Sacerdote noypan jupj wola tjowelepj:

—Romanopan jis jepa püné, cupj qjuis jepa püné jupj. Leñ p'am.

¹⁶ Mpes Pilato tjijyü'ta yupj jisastsja jin ca nsem. Tjijyü'ta militarpan Jesús cruz po'o ca mvalacj.

Yupj Jesús cruz po'o tjovalapj la 'ünan.

(*Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43*)

¹⁷ Niná tjijyü'ta mpes militarpan tjil Jesús lal. Jesús p'iyá cruz tjyama já-matsja. Jay Pjucj Cjüele lotsja ne'aj, jupj tjemey nt'a. “Gólgota” tjowelepj judiopan jis tin. ¹⁸ Ne'aj Jesús cruz po'o tjovalapj. Niyom p'a wa mat'eyá cruz po'o jis tjovalapj wa p'a wa cruz po'ó. Jesús t'empe jis tjovalapj. Jesús tóncatsja culupwen yupj jis lal. ¹⁹ Pilato tjijyü'ta tabla mpaquecj, Jesús jay pjucj nt'a lo valas cruz po'ó. Tabla niná mo'o tepyaca tsjan mpes cus tüil Jesús. Ninana tepyacá niná:

NINANA JESÚS, NAZARET MPE 'ESEPJ.
JEPa PÜNÉ JUPJ JUDIOPAN JIS LAL.

²⁰ Jesús cruz po'o tjovalapj nt'a ne'aj way p'in Jerusalén nepem. Nin mpes ju-

diopan pülücj mo'o tjowelepj niná mo'o tepyacá. Jis tin cont'e mpes tepyaca, judiopan jis tin pjaní wa, pjaní wa ro-manopan jis tin, pjaní wa griegopan jis tin. ²¹ Sacerdote noypan judiopan sin popé, ma jisastsja niná tepyacá. Mpes yupj Pilato lal tjowelepj:

—Po ma tepyaca: ‘Jepa püné jupj judiopan jis lal’. Más 'ücj mpaquen: ‘Ninana yomen tjevele jupj jepa püné judiopan mpes’.

²² Pilato yupj jis wala tjevele:

—Napj tepyac jinwá ma'ajam lovin.

²³ Militarpan Jesús cruz po'o tjovalapj na, natj yupj Jesús jas quip. Militar yulupjana jájtatsja ne'aj, mpes Jesús jas quip la tequemañ, jis tja'ayapj yuwá, yulupjana yuts'a'á. Natj wa Jesús jas quip wampa, pajal 'üsüs waytsja niná. Jupj jas quip wampa jus tjulul tulucj, jas toptsja la p'in. ²⁴ Mpes militarpan yuwá tjowelepj:

—Po ma la tequemam niná. Mpjelaquecj nucucj pjacj nta'es niná.

Ne nin la tjajay yupj. Dios Popel tjevele ca nin la mijicj yupj, ne t'üc' way nin la tjajay, jupj Popel tjevele jinwá. Dios Popel tjevele:

“Nin quip la tequemañ, jis tja'ayapj yuwá.

Tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es nin quip.”

Ne nin la tjajay militarpan.

²⁵ P'a wa ne'aj lejeñtsja cruz toñca nt'a, ne'aj p'intjsja 'in. Pjaní wa Jesús jamaytsja, pjaní wa Jesús jomapj, pjaní wa María, Cleofas jats'om, pjaní wa María Magdalena lotsja jupj. ²⁶ Discípulo pjaní ne'aj p'in toñca watsja cruz toñca nt'a. Jesús pajal quelel lójitsja jupj. Mpes Jesús tjinyuca na discípulo niná ne'aj way p'in jamay toñca mpe, jupj tjevele jamay lal:

—Namay, niná jipj jetjam quinam.

²⁷ Jesús tjevele wa discípulo niná lal:

—Ninana jemay quinam.

Mpes nin jawas p'iyá discípulo niná Jesús jamay lal tjemey jupj wo nt'a lo püt'üs.

Jesús tepe'e.

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Locopyaya Jesús seletsja pjü t'üc' la tjiji Dios jostsja jin.

—Üsú nive —tjevele jupj.

Dios Popel tjevele nin ca mveles, mpes niná tjevele na, t'üc' la tjiji Dios Popel tjevelá.

²⁹ Uva 'üsú 'ona ne'aj já'asatsja botella mo'ó. Mpes esponja tji'its'a la tjajay uva 'üsú lal, yo hisopo ló po'ó tsupapj, viyá tecyacaná Jesús lo müs. ³⁰ Jesús tjümü'ü na niná, tjevele:

—T'üc' la tjejay quinam.

Tjevele na, jay t'yoca, tepe'e.

³¹ Nin jawas pjü 'ücj lajaytsja ya mpes, ya ma polel tsji' la mijicj fiesta mpes. Judiopan ma jisastsja niyom jis p'üy newa cruz po'o velañ ts'ac' niná yupj ma polel tsji' lajay na, sábado nsem. Sábado ma tsji' lajay jawas tsjay 'üsüstsa fiesta mpes. Nin mpes yupj la tjomon Pilato lal militarpan niyom jis tecj la 'ul, más 'in leñ way nca'liñ. La tjomon wa palá jis la cutj jis p'üypan tecya'liñ na.

³² Mpes militarpan cruz tjelejeñ nt'a tjil. Nin jawas p'iyá niyom mat'e cruz po'o tjovalapj Jesús lal. Quina yom mwalá tüecj la tju'ul. Locopyaya yom ma'ajapj tüecj la tju'ul wa. ³³ Ma la tju'ul Jesús tüecj. Jesús toñca nt'a ne'as tjiquil na, jus tjunuc nas tepe'e quinam. Mpes ma tju'ul jupj tüecj.

³⁴ Militar pjaní Jesús wüints'il po'o tsjyaca yo jay ts'ülül lal. Leñ way 'as tepyala, 'üsú wa tepyala. ³⁵ Napj p'iyá tjinyuc nin tepyalá, mpes velé napj tjinyuc. Velé t'üc' velé. Nin velé ca 'ücj mponé wa nun. ³⁶ Pjü niná tepyala pjü nin la pal Dios Popel tjevelá. Jupj Popel vele: “Jupj cjüele popé ma ca pjaní la

c'ulim”. ³⁷ P'a nt'a Dios Popel mo'ó vele wa: “Jupj 'atsjac, tjü'ünan, jus nucucj wa ca yupj”.

Jesús jüp'üy tüpüntüpj pe jul mo'ó, neven nt'a.

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ Pjü niná tepyala na, yom pjaní Pilato nt'a tjemey, la tjemyona Jesús jüp'üy la toc. Pilato tjevele 'ücj la ta'es jupj jüp'üy, mpes tjac', palá nt'ya jüp'üy. Yom nin la tjijá José lotsja. Arimatea mpe 'eseptsja jupj. Jesús discípulo watsja. Lecj jéyatsja la p'in judiopan jis jepapan jis lal, mpes lyájasa wínetsja püna p'in; püna ma véletsja la p'a jis lal jupj cus tecyoñca Jesús. ³⁹ Nicodemo tjac' wa José lal Jesús jüp'üy la ta'es. Püna jupj püste na tjac', tjinyuca Jesús. Nicodemo pomada teque'e Jesús jüp'üy jas la cjolol. Pomada mirra mpes la tjajay, áloe mpes la tjajay wa, 'üsüstsa pajal. Pomada pajal püné teque'e, quintal pjaní jinwá tü waytsja. ⁴⁰ Mpes yupj manas tjat' Jesús jüp'üy, 'ücj la tjajay la toc, judiopan lajay jinwá. Pomada pülül jas tjocjolol, jas tjüwü'ün Jesús. ⁴¹ Ne'aj way p'intjsja Jesús cruz po'o tjovalapj mpe, ne'aj sin lejeñ. Sin lejeñ nt'a pe jultsja, neven nt'a, tecya'liñ mo'o la püntüpj. Newa mo'o püntü secj tepe'á pe jul mo'ó. ⁴² Mpes Jesús jüp'üy pe jul tüpüntüpj, ne'aj p'intjsja mpes. Ts'ac' niná nasa cyawájatsja, ts'ac' 'ücj lajaytsja ya mpes. Ya ma ca polel tsji' la mijicj. Nin mpes ma p'a wa la tjajay.

Jesús jas tjijyünsa la püt'üs niswá.

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

20 Domingo na, María Magdalena ne'as tjemey pe jul nt'a. Pajal püstaptsja, jaw secj p'in. Jupj tjinyuca jun vilicj jun cjol quinam. Pe jomwen jul nt'a tjo'onsopj nawaja'a, jas tentené, jun

cjol tepyala quinam. ²Mpes ts'üequené, Simón Pedro nt'a tjemey, discípulo p'a wa nt'a wa. Jesús pajal quelel l'jitsja discípulo niná. María Magdalena tjevele yupj jis lal:

—Yupj pje'á tjaman qjuis Jepa jüp'üy pe jul mpe. Cupj ma selecj ca'aj tüpüntüp jupj.

³Mpes Pedro tjemey. Discípulo ma'ajapj cus tecyoñca. Pe jul nt'a jiltsja Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. ⁴Manas ts'equeneñ, mop'in discípulo ma'ajapj más 'in yümücj tjemey, más 'in leñ way ne'as tjemey pe jul nt'a. ⁵Jay t'yoca, tjinyuca. Tjinyuca pülül newa patja, jüp'üy leñ. Ma wama tjemey jupj. ⁶Locopyaya ne'as tjemey wa Simón Pedro. Jupj pe jul tjemey. Tjinyuca wa pülül newa ne'aj pájtjatsja. ⁷Tjinyuca wa pülül jay tsyú'patsja jas tjan tüpü'ü, jas tjüwü'ün pú'ütsja. Ma pülül la p'a lal pú'ütsja.

⁸Discípulo ma'ajapj mwalá way ne'as tjemey pe jul nt'a, jupj newa pje'á toñca. Simón Pedro wama tjemey na, discípulo ma'ajapj wama tjemey wa. Tjinyuca wa, mpes jupj tepyona Jesús niswa pü'ü. ⁹Newa ma sin 'yüsatsja Dios Popel tjevelá Jesús mpes. Tjevele tepe'e na, Dios jostsja jupj ca jas müjünsüs, mpü'üm niswá. ¹⁰Discipulopan manas pje'á tjiquil pe jul mpe, jis wa nt'a tjlil yupj.

María Magdalena jus tjinyuca Jesús.

(Marcos 16.9-11)

¹¹María Magdalena newa pje'á tón-catsja pe jul nt'a, li piyutsja. Newa li piyutsja, jay t'yoca, tjinyuca pe jul mo'ó. ¹²Jupj tjinyuca angelpa mat'eyá. Pje way sin quiptsja yupj. Jesús tüpü'ü nt'a játjatsja yupj. Jesús jay pjucj tüpü'ü nt'a já'asatsja pjaní wa. Tsjom tapatja nt'a já'asatsja ma'ajapj. ¹³Yupj la tjü'üy María Magdalena lal:

—¿Tsjan mpes li piyun?

Jupj tjevele yupj jis lal:

—Yupj pje'á la ts'i Nejepa, ne ma selé ca'aj tüpüntüpj jupj.

¹⁴Nin tjevele na niná, cjüipe tjinyuca. Jupj jus tjinyuca Jesús tón-catsja ne'aj. Ma seletsja jupj Jesús. ¹⁵Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan mpes li piyun? ¿Pjacj le pal jipj?

María Magdalena jólatsja jupj sin lejeñ nt'a tsji' l'jitsja. Mpes tjevele Jesús lal:

—Jipj tjyam tepe'á, nawala tjevele ca'aj tjyam tipyüntün jupj. Mpes napj ca mis, ca man 'üstis nt'a.

¹⁶Jesús jupj ló tjevele.

—María —tjevele jupj.

Mpes María niswa cjüipe tjinyuca, tjevele Jesús lal:

—Raboni. (Ninana javelepj judiopan Dios mpes sin 'yüsa liji lal.)

¹⁷Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma ntjutjilila. Custjay wine secj Mpapay pü'ü nt'a. Mpes jutja quinam napj mpülucpan nt'a. Tjevele yupj jis lal napj ca mis Mpapay pü'ü nt'a. Jupj napj Mpapay, nun jis Papay wa. Jupj napj Dios, nun jis Dios wa —nin tjevele Jesús.

¹⁸Mpes María Magdalena tjemey, tjevele discipulopan jis lal: “Nasa jus tjinyuc qjuis Jepa Jesús”. Tjevele wa Jesús jupj lal tjevelá.

¹⁹Nin jawas p'iyá, domingo püste na, discipulopan 'a jis tjimyula wa mo'ó. Lacj jeyaptsja yupj judiopan jis jepapan jis lal, mpes jun t'olon jun vilicj. Leñ way Jesús lay tepyala yupj jis lal. Yupj lejeñ culupwen nt'a tón-catsja jupj. Tjevele yupj jis lal:

—Ma nujola t'as pjü mpes. 'Üsüs mpatjaqué.

²⁰Niná tjevele na, jis tje'yaya tjunuc jupj mos, wüints'il 'at'anca nt'a 'ots'ipj. Discipulopan pajal 'ücj jisastsja jus tjunuc. ²¹Jupj niswa tjevele yupj jis lal:

—Ma nujola t'as pjü mpes. Mpapay nin tjejyama nosis casá. Nin p'iyá napj nusin

jyam quinam, ca nun tsji' la müjí napj mpes.

²² Nin tjevele na, yupj lejeñ nt'a taná tjejyó. Tjevele yupj jis lal:

—Na'ata nun Dios Cjües. ²³ Napj nu 'ya nun 'ücj la p'a jis lal welé Dios perdonar la siji quinam yupj malala la tjajay. Nun welé na niná, t'üic' way Dios perdonar la siji. Nu 'ya wa 'ücj welé la p'a jis lal Dios newa ma perdonar la siji yupj malala la tjajay. Nin welé na, t'üic' way Dios ma perdonar la siji —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús lay tepyala Tomás lal.

²⁴ Jesús tjac' na discipulopan tjatja nt'a, leñtsja Tomás. “Pjaní Popa Mat'eyá” lotsja wa Tomás. Jesús apostolpan dóceya popa watsja jupj. ²⁵ Mpes locopyaya discipulopan p'a witjacj Tomás lal tjowelepj:

—Nasa jus tjinyucucj qjuis Jepa Jesús.

Tomás tjevele yupj jis lal:

—Napj ma nyuc clavo mo'o t'yüjü mpe jupj mos nt'a, napj ma mo'o se jam namas clavo mo'o t'yüjü mpe, napj ma ca cüpon t'üic' way jupj pü'ü niswá. Napj ma namas mo'o se jam wüints'il 'at'anca mo'ó, ma ca cüpon napj.

²⁶ Locopyaya, ts'ac' ocho tjejyawca na, Jesús discipulopan niswa wa mo'ó 'a mulú tjatja. Tomás yupj jis lal já'asa watsja quinam. Jun t'olontsja jun vilicj; Jesús lay tepyala la p'in yupj jis lal. Yupj lejeñ culupwen nt'a tóñcatsja. Tjevele:

—Ma nujola t'as pjü mpes. 'Üsüs mpatjaqué.

²⁷ Nin tjevele na, tjevele wa Tomás lal:

—Tjinyuca namas. Myas mo'o jas tjejyama namas mo'ó, clavo mo'o tjemey mpe. Myas mo'o jas tjejyama wa newints'il mo'ó. Ma pajal jey c'a t'as jipj. Tepyona jipj napj pü'üs niswá —nin tjevele Jesús Tomás lal.

²⁸ Tomás Jesús lal tjevele:

—Jipj napj Nejepa, jipj napj Dios wa.

²⁹ Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj nus tjinyuc mpes pyon quinam jipj. P'a wa ma nus tjunuc, mop'in japon yupj. Nin mpes yupj pajal 'ücj jisas liji Dios —nin tjevele Jesús.

Ninana papel pjü sin 'yüsa liji Jesús ne Dios Jatjam.

³⁰ Jesús discipulopan tjunuc jupj la tjiji. Papel niná vele wa tsjan niná Jesús la tjijá. Pajal 'üsüs la tjiji sin la 'üsüs jis la jay jupj ne Dios Jatjam. Discipulopan tjunuc pajal la pülücj 'üsüs la tjiji papel niná ma pjü way vele. ³¹ Nepénowa tepyaca p'in. Tepyaca nusin 'yüsa lo jay, ne ca mponé nun Jesús ninana Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj. Dios Jatjam jupj. Mpes nun poné na jupj lal, Dios lal ca mpatjaqué lovin, nun Jesús cus tocoñcó mpes.

21 Locopyaya Jesús niswa lay tepyala discipulopan jis lal, 'üsú püné la nt'a. Tiberias lotsja jupj, 'üsú. Pajal la pünetsja, pajal campwila watsja. Ninana Jesús la tjiji lay tepyala na. ² Discipulopan nepenowá 'a mulú jájtatsja. Simón Pedro pjaní watsja, pjaní wa Tomás (“Pjaní Popa Mát'eya” lotsja jupj), Natanael pjaní wa. Natanael Caná mpe 'eseptsja, Galilea mpe se jütütj mpe. Zebedeo jatjampan yupj jis lal jatja watsja. Discipulopan p'a wa mát'eya yupj jis lal jatja watsja. ³ Simón Pedro yupj jis lal tjevele:

—Napj ca mis nts'icjucj.

Pjü way p'a witjacj jupj lal tjowelepj:

—Ncupj ca nlaca wa jipj lal.

Mpes yupj tjil. Barco jul mo'o tjil la ts'icjucj; mop'in püste cus tüpwes ma la tocoy yupj. ⁴ Nasa quelel jawca na, 'üsú la nt'a tóñcatsja Jesús. Discipulopan ma salejeptsja jupj Jesús. ⁵ Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu nasa to'á cjulun?

Yupj wola tjowelepj:

—Cjuwá.

⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Barco li'inyampe la ts'iyá ataraya. Ne'aj pje'á la ncoyé ca.

Mpes yupj mo'o la ts'i ataraya Jesús tjevele nt'a. Pajal pit'a tepyala ataraya cjulun lal, mpes yupj ma polel wama tüpüntüpj atarayas barco mo'ó. Tütsja pajal. ⁷ Jesús pajal quelel líjitsja discípulo pjaní. Ninana discípulo Pedro lal tjevele:

—'Üsú la nt'a toñca ncupj qjuis Jepa jupj.

Jupj tjapjaca na niná, jupj pülül pje'apa jas tücüi'pe. Jupj jas tji'ipje yas nam cjul la ts'icjucj. Mpes jas tücüi'pe na, 'üsú mo'o ntolo, la tjemyaya tjemey 'üsú la nt'a. ⁸ La p'a discipulopan barco mo'o tjiquil, la tjolocjocj cjulun ataraya mo'ó. Barco campa tuluctsja 'üsú la nepem. Ne'aj waytsja p'in, cien metro ca nacj. ⁹ 'Üsú la nt'a tjiil na, 'etsjecj 'awa tjunuc. Cjul püné 'yúmatsja, pan jatja watsja ne'aj. ¹⁰ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Cjul nepénowa nca'á ma 'e, cjulun po quina 'its'u'cú popé.

¹¹ Mpes Simón Pedro barco mo'o tjemey niswá, ataraya 'üsú la nt'a la tje-lyo'cja. Cjul noypan pajal pülücj mo'o pájtatsja, ciento cincuenta y tres mo'o pájtatsja. Mop'in ma t'anca ataraya.

¹² Jesús tjevele discipulopan jis lal:

—Nculá nla'já.

Ma yupj popa quelel la 'üytsja Jesús pjacj ne jupj. Yupj jus nlay qjuis Jepa Jesús jupj. ¹³ Jesús 'awa nt'a tjac', pan nt'ya, pjü jis tje'yaya. Cjulun jis tje'yaya wa.

¹⁴ Nasa la cónt'eya Jesús lay tepyala jupj discipulopan jis lal, jupj jas tji-yüinsa, niswa nyucunú tepyala na.

Jesús Pedro lal tjevele.

¹⁵ Yupj tecyawaja tjalá naya, Jesús Simón Pedro lal tjevele:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu más quelel la nejay jipj yupj jis lal?

Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa. Jipj selen napj quelel la 'ejay.

Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Napj lal japon sin tji'üsüs lis mijin napj mpes. Yupj napj no'oveja tsjictjacj jinwá.

¹⁶ Niswa tjevele Jesús jupj lal:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu t'üc' way quelel la nejay jipj?

Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa. Jipj selen napj quelel la 'ejay.

Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Tjejyama napj mpes japon. Napj no'oveja jinwá yupj.

¹⁷ Jesús niswa tjevele jupj lal, la con tjevele nasa:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu t'üc' way jipj quelel la nejay?

Pedro 'aplijila tepyala la con la tji'yüya Jesús ncu quelel liji jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nejepa jipj. Jipj selen pjü. Jipj jus nley napj quelel la 'ejay.

Jesús tjevele jupj lal:

—Napj mpes japon sin tji'yüsa lis mijin napj mpes. Napj no'oveja jinwá yupj.

¹⁸ Jipj tjamacjastsja na, jipj jin quipapt-sja, jipj jaytsja wa jipj quelel jaytsja nt'a. Co'müy na, p'a casá ca mpalas. Jepjel la mpactan ca, ne p'a ca jin nqui'pas. Jipj ma quelel jay nt'a ca mya manus. T'üc' way niná —nin tjevele Jesús Pedro lal.

¹⁹ Jupj tjevele niná jas mü'üsüs la mijin nin ca mpalas Pedro lal, mpa'is jupj. Nin ca mpalas mpes ca p'a wa sin mü'üsüs Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Jesús niná tjevele na, tjevele wa Pedro lal:

—Ncapj tecyoñca jipj lovin.

²⁰ Pedro la nujuya, tjinyuca. P'a discípulo jus tjinyuca cjiil tjac'. Jesús pajal quelel líjitsja niná discipulú. Jupj p'iyá Jesús jun 'asas tjemey discipulopan 'a mulú tjalá na, Jesús ma tepe'e na p'in. Jupj Jesús lal la tji'yüya pjacj ca mim jis

lal ncuwim jupj enemigopan jis la tjilil jupj. ²¹ Mpes Pedro jus tjinyuca na niná discipulú, la tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan ca mpalas niná yom lal?

²² Jesús tjevele Pedro lal:

—Ca nacj napj najas jupj pü'ü napj tjacuwis nas. Jipj ma ca nin jele nsem nepes. Ncapj tecyoñca jipj lovin.

²³ Jesús nin tjevele mpes, qjuis pülücpan pülücj tjowelepj niná discipulo ma ca cüpa'is. Jesús ma tjevele niná discipulo ma ca mpa'is lovin. Jupj tjevele:

“Ca nacj napj najas jupj pü'ü napj tjacuwis nas. Jipj ma ca nin jele nsem nepes.”

²⁴ Napj p'iyá niná discipulú. Napj p'iyá nin velé la p'a jis lal napj tjinyuc. Napj tepyac niná. Cupj selecj napj velé t'üc' way.

²⁵ P'a wa pajal pülücj la tjiji Jesús, ma tepyac qui'á. Napj nola napj pjü cüpac, cjuwá nosis mo'ó ca'aj cüpajatj papel pjü. Nasa tecyawaja tepyac.

Lucas papel tepyaca apostolpan la tjajay mpes

Jesucristo tjevele Dios Cjües ncuwim.

1 Teófilo, püna 'in napj tepyac Jesucristo la tjiáj. Tepyac wa jupj sin tji'yüsa la tjiáj. ²Nosis nt'a tjuwine na, apostolpan lis t'ya. Jupj tjiyjü'ta yupj ca nin la mijicj jupj tjevele jin. Jupj tjevele Dios Cjües nin jostsja jupj velá. ³Jesucristo pajal malala tepyala, tepe'e. Lopyaya jas tjiyjünsa, tüpü'ü niswá. Nin tepyala na, ts'ac' cuarenta lay tepyala apostolpan jilal. La pülücj lay tepyala. Jupj la tjiáj mpes yupj sin tji'yüsa jupj tüpü'ü niswá. Jupj sin tji'yüsa lis tjiáj Dios jyü'ta po'ó. ⁴La pjaní jis tjiyjü'ta:

—Ma pje'á lowa custjay Jerusalén mpe. La tjunucú nun Dios Cjües jac' mpes. Mpapay tjevele jupj Cjües jas majamas nun nt'a. Napj tjevelé nun jilal nin ca mpalas. ⁵Juan bautizar lis tjiáj 'üsú mpes la p'in. Más 'üsüs ca nu mpalas quinam. Dios ca nu ma'ayas jupj Cjües. Ts'ac' pjaní way p'in tepyala na ca nin mpalas —nin tjevele Jesucristo.

Jesucristo tjemey tsjun po'ó.

⁶Apostolpan 'a jis tjimyula na Jesucristo lal, tjowelepj jupj lal:

—Qquis Jepa, jipj selen la p'a way jajütütj quinam israelpan jis lal. ¿Ncu leñ way ca mal yupj, israelpan jis la jütütj yupj p'iyá? ¿'Ona ca nin la mijin, Dios Popel vele jinwá?

⁷Jesucristo jis wala tjevele:

—Mpapay jos nun ma ca jus nlayé tsjan jawas ca nin mpalas. Jupj p'in selé tsjan jawas niná ca la mijis israelpan jis lal. ⁸Najas p'a wa ca jus nlayé. Dios Cjües nujisas mo'o tjemey na, ca 'üsüs polel la müjí nun. Ca polel mvelé la p'a jilal napj mpes. Napj mpes solejé mpes ca mvelé. Nin ca la müjí Jerusalén nt'a, Judea nt'a

'ots'ipj, Samaria nt'a 'ots'ipj, nosis casá jas tüpwes ca nin la müjí —nin tjevele Jesucristo.

⁹Jesucristo t'üc' tjevele na, Dios tsjun po'o tjemeyana jupj. Tjemey na, apostolpan jus tjunuc. Mol mo'o tjemey. Mol mpes ma polel jus tjunuc tsjun po'ó tjemey na. ¹⁰Newa januctsja. Januctsja na, ángel mat'e lay jis tepyala yupj nt'a. Niyom jinwá yustaptsja yupj. Yupj sin quip pje waytsja. ¹¹Tjowelepj:

—¿Tsjan mpes tsjun po'o núcú? Tjunuc Jesucristo tjemey tsjun po'ó. Nin p'iyá ca ncuwim niswá —nin tjowelepj.

Yupj la t'apj Matías, apóstol nsem jupj.

¹²Mpes yupj tjil joc' mpe, joc' niná Olivos ló. Tjil Jerusalén nt'a. Ne'aj p'intjsja; judiopan 'ücj ne'aj tjil sábado na, nin jawas ma polel campa jiltjsja. ¹³Wosis cuarto viyapa mo'o tjil. Ne'aj tapátjatsja yupj quinam, apostolpan. Ne'aj tjátjatsja Pedro, Jacobo 'ots'ipj, Juan 'ots'ipj, Andrés 'ots'ipj. Tjátjatsja wa Felipe, Tomás 'ots'ipj, Bartolomé 'ots'ipj, Mateo 'ots'ipj. Tjátjatsja wa Jacobo (jupj ne Alfeo popa), Simón 'ots'ipj. (Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan popa tulucj. Nin mpes “Israel Mpes Jola” lotsja wa jupj.) Judas já'asa watsja (jupj ne Jacobo pópatsja).

¹⁴Pajal la pülücj 'a jis tjimyula jis la veles Dios lal. Nequem nepenowá tjiquil wa, Jesucristo jamay 'ots'ipj, Jesucristo jatjaypan 'ots'ipj, tjiquil wa; 'a jis tjimyula yupj tjatja nt'a.

¹⁵P'a jawas Jesucristo lal japon witjacj ciento veinte 'a jis tjimyula. Pedro jas tjiyjünsa, tjevele: ¹⁶“Natjampan, nun solejé püna David papel tepyaca Judas po'ó. Tepyaca Dios Cjües jostsja nin tepyaca jupj. Tepyaca Judas ca nin la mijis, ne nawaja'a Judas nin la tjiáj David tepyaca jin p'iyá. Dios Popel tjevele ca nin la mijis, mpes nin la tjiáj. Judas niyom

jis ticyuna, Jesucristo la tjilil. ¹⁷ Judas cupj sin pópatsja. T'üc' way Jesucristo la t'ya jupj 'ots'ipj, Dios mpes tsji' la tjiji 'ots'ipj. ¹⁸ Mop'in nin, pasal malala la tjiji Jesucristo lal. Yupj t'emel tja'ayapj Judas, jupj malala la tjiji mpes. 'Amá jaylaj la tjiji t'emel niná mpes. Ne'aj wolap'a'a tyüla, jupj col t'jopjolta. Juts'ul pje'á palá tinca. ¹⁹ Pjü way Jerusalén po'o patja sin tji'yüsa nin tepyalá. Mpes 'amá niná jupj jaylaj la tjiji yupj ló la t'apj. Acéldama lotsja momas ne'aj. Yupj jis tin javelepej yupj, mpes Acéldama javelepej. Cupj velecj: "Amá 'As'", Pedro nin tjevele.

²⁰ Pedro tjevele niswá: "Püna Dios mpes tjenejets'eñ tapac mo'ó yom pjaní tepyaca Judas po'ó:

'Pjü ca mal jupj wo mpe. Wo mo'ó cjuwá ca nsem.

Ma ca p'a mpü'üm jupj wo nt'a.

Jupj ma polel sin 'yüsa la mijis quinam. La p'a ca nin la mijis quinam jupj la t'jijá', nin tepyaca yom pjaní. ²¹ Mpes yom p'a wa apóstol nsem qjuisas, Judas tepe'e mpes. Ca mveles la p'a jilal Jesucristo jas t'jijyünsa, pü'ü niswá. La p'a pülücj lovin qjuis capj tocoñ, qjuis Jepa Jesucristo cus tecyoñcocj na. ²² Yupj qjuis capj tocoñ, tjunuc Juan el Bautista batizar la tjiji Jesucristá. Lovin qjuis capj tocoñ. Yupj tjunuc pjü way Jesucristo la t'jijá. Jesucristo qjuisin tji'yüsa la tjiji na, pjü t'jepjyacañ yupj. Cupj qjuilal tjelejeñ, Dios jupj tjemjana na tsjun po'ó. Mpes yupj sin popa ca pjaní la nt'acj. Jupj nin p'iyá la mijis cupj lijicj jinwá. Ca mveles Jesucristo jas t'jijyünsa, pü'ü niswá", nin tjevele Pedro yupj jilal.

²³ Mpes niyom mat'e lis t'apj. Pjaní Matías lotsja. Pjaní wa José lotsja. José cónt'eya lotsja jupj. Barsabás lotsja wa, Justo lotsja wa. ²⁴⁻²⁵ Lis t'apj na, t'jowelepej Dios lal. T'jowelepej: "Jipj cupj qjuis Jepa. Qjuisin 'yüsa la mijin tsjan más 'ücj la mijicj cupj. Judas apóstol waytsja

jupj. Tepe'e quinam jupj; malala nyuca la tjiji, ne nin. Quina cupj quelel la nt'acj p'a wa, apóstol ca nsem jupj. Mpes jupj ca qjuis capj ncoñcos. Ca mveles wa la p'a jilal Jesucristo niswa pü'ü. Jipj selen tsjan yola pjü way. ¿Cana más 'ücj jipj lal cupj la nt'acj apóstol nsem jupj?" nin la t'jü'üy Dios lal. ²⁶ Yupj la t'apj tjunuc cana más 'ücj la nt'acj. Matías la t'apj. Apóstol tepyala jupj. Jupj lal apostolpan doce waytsja niswá.

Dios Cjües t'jac' Dios ts'uyupj nt'a.

2 P'a jawas judiopan fiesta lajaytsja, fiesta niná Pentecostés ló. Nin jawas t'jeyawca na, pjü Dios ts'uyupj 'a jis t'jimyula wa nt'a. ² Leñ way pasal yümücj p'jactsja tsjun po'ó, lüpjü pajal püné jinwá. Yümücj p'jac yupj nt'a t'jac'. Más yümücj p'jactsja quinam, nin tepyala yupj t'jätjatsja nt'a. ³ 'Awa wolaqué jinwá tjunuc. Tsjict'jacj jis tepyala 'owus, jis capá nt'a jis t'jiquil. ⁴ Nin tepyala na, Dios Cjües yupj jisas mo'o tjemey. La p'a jis tin t'jowelepej, yupj p'iyá ma sin 'yúsatsja. Dios Cjües nin la tjiji mpes yupj 'ücj t'jowelepej la p'a jis tin.

⁵ Judiopan pülücj pátjatsja quinam Jerusalén po'ó. Jun ta'á nosis mpe jiquilt-sja jis la püt'üs Jerusalén po'ó. Yupj pülücj way po quelel lajaytsja Dios jos jin. ⁶ Yümücj p'jactsja t'jepjyacañ na, t'jiquil Dios ts'uyupj 'a jis t'jimyula nt'a. Ma sin 'yúsatsja tjunuc yupj. Ma tjunuct-sja püna p'in. Dios ts'uyupj t'jowelept-sja yupj jis tin. Judiopan p'a mpe 'esepj jis tin 'ücj t'jowelepej yupj. ⁷ Mpes judiopan po yólatsja nin tepyala, tjunuc mpes. T'jowelepej:

—Yupj Galilea mpe ne'espan. ⁸ ¿'Onin ne nin javelepej yupj? Quina 'ücj javelepej pjü cupj qjuis tin. Nin p'iyá tjevelecj cupj tsjictsja na, nin javelepej quinam. ⁹ Cupj nepenowá Partia mpe ne'espan. Cupj nepenowá Media mpe ne'espan. Cupj nepenowá Elam mpe ne'espan.

Cupj nepenowá Mesopotamia mpe ne'espan. Cupj nepenowá Judea mpe ne'espan, nepenowá Capadocia mpe ne'espan 'ots'ipj. Cupj nepenowá Ponto mpe ne'espan, nepenowá Asia mpe ne'espan 'ots'ipj. ¹⁰Cupj nepenowá Frigia mpe ne'espan, nepenowá Panfilia mpe ne'espan 'ots'ipj. Cupj nepenowá Egipto mpe ne'espan. Cupj nepenowá ne'aj way tepyatjaquecj Libia po'ó, ne'aj way p'in Cirene mo'ó. Cupj nepenowá Roma mpe ne'espan. Cupj popé nepenowá judiopan tulucj, mop'in judiopan jinwá japon yupj quinam.

¹¹Cupj nepenowá Creta mpe ne'espan, nepenowá Arabia mpe ne'espan 'ots'ipj. Pjü cupj qjuis tin, 'ücj javelepj yupj. Dios püné mpes 'ücj nin javelepj —pülücj tjiquil nin tjowelepj.

¹²Tjiquil witjacj po yólatsja nin tepyala mpes, tjunuc mpes. Jis la tjü'üy yupj yuwá: “¿Tsjan mpes nin pyala niná?” nin la tjü'üy. ¹³Mop'in yupj nepenowá la tjüppjüts'ün. Tjowelepj 'üsú jis tjemyona p'in yupj.

Pedro tjevele Jesucristo po'ó.

¹⁴Quina apostolpan dóceya sin tjüün-süpj. Pedro tjevele pjü jilal ne'aj. Yümücj tjevele pjü jis la pjac. Tjevele: “Quelel velé pjü judiopan jilal, pjü judío tulucj jilal 'ots'ipj. 'Üsüs tja'pja'aque' nun. ¹⁵Nun nepenowá tjowelé niyom nenem 'üsú jis tjemyona. Müsü secj yupj. Püstapj cust-jay. Nueve p'in quinam. ¹⁶Joel tjevele niná ca mpalas. Profétatsja jupj; tjevele Dios tjevelá. ¹⁷Ninana Joel tjevele Dios p'iyá tjevelá:

'P'a jawas napj ca jis ma'ayá napj Neqjues

gente pjü way jis lal la püt'üs.

Nun sejatjampan ca mvelecj la p'a jilal napj mpes. Nin ca la mijicj wa nun jis cucuspan.

Napj ca la mejay tjamacjaspan ca nucucj napj ca sin mü'üsüs la mejay.

Niyom co'müypan püste ca nucucj, mpes ca sin mü'üsüs la mejay napj.

¹⁸Napj ca jis ma'ayá napj Neqjues napj nomozopan jis lal la püt'üs. Nin ca nsem nomozopan niyom jilal, nomozopan nequem jilal 'ots'ipj.

Jupj pajal ca jis capj mp'a'sas. Nin mpes yupj ca 'ücj mvelecj la p'a jilal napj mpes.

¹⁹P'a casá la mejay tsjun po'ó.

P'a casá la mejay nosis nt'a 'ots'ipj.

Nusin mü'üsüs la mejay püné napj.

'Os ca nucú nun. Ca nucú wa 'owus.

Pajal ca musques ca nucú.

²⁰Lots'ac' püste ca nsem.

Mümüy 'as jin justa nsem ca.

Nin tepyala nam, leñ way pajal 'üsüs ca mpalas. Pjü ca nucucj Dios püné.

Qjuis Jepa Dios ncuwim.

²¹Yupj la mon Dios lal jupj ca perdonar lis mijis qjuis Jepa Püné 'üsüs la tjiji mpes,

t'üc' way Dios ca perdonar lis mijis.

Lovin ca mpatjam jupj lal.

Pjü nin lajay, pjü ca mpatjam jupj lal'.

Joel nin tjevele Dios tjevelá”, tjevele Pedro.

²²Pedro tjevele niswá: “Judiopan, 'üsüs tja'pja'aque' napj velé. Napj velé nun jilal Jesucristo po'ó, Nazaret mpe 'esept-sja jupj. Nun solejé jupj pajal 'üsüs la tjiji nun jilal qui'á, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tjiji nusin 'yüsa la mijis Dios jas tje'yama jupj. Nun pajal nu-jólatsja jupj la tjiji mpes. Dios tje'yaya mpes pajal 'üsüs polel líjitsja. Mpes t'üc' way tsji' la tjiji Dios mpes. Nawa nin, nun ma nusin tji'yüsa jupj tsji' la tjiji Dios mpes. ²³Nun tsu'pá Jesucristo. Tja'ayá niyom malala witjacj cruz po'o tjovalapj jupj. Tjü'ünan jupj. Yupj la tja'ayá nun jisastsja jinwá. Dios seletsja nin ca la müjí. Dios jostsja ca nin mpalas, mpes nin polel la tjüj'í nun. ²⁴Mop'in nyucunú jupj quinam. Dios jas tji'yünsa jupj, tepe'e na. Tüpi'ü niswá. Dios ticyuna jupj tecya'liñ tjil mpe. Ma polel pü'ütsja

ne'aj. Malala nyuca lajay p'in patja ne'aj.

²⁵ Püna David tjevele Jesucristo po'ó.

Tjevele:

'Napj selé Nejepa Dios lovin ncapj cyoñca.

Jupj ncapj p'ya'sa. Mpes ma nola pjü mpes.

²⁶ Mpes 'ücj najas pajal. Velé po 'ücj najas.

Napj mp'üy mpa'is ca,

mop'in selé 'üsüs ca ma palas.

²⁷ Dios ca ncunus napj neqjues tecya'liñ tjil mpe.

Napj jipj jits'a'á. Napj mp'üy ma ca majam

la mijis jupj.

²⁸ Napj selé quinam 'onin la cüjaj la püt'üs lovin.

Jipj lal mpü'üs na, 'ücj najas nsem.'

David nin tjevele püna Jesucristo po'ó.

²⁹ "Natjampan, t'üic' way velé nun jilal David po'ó, pajal püné waytsja jupj. Mop'in nin, jupj tepe'e, ne toc. Solejé toc nt'a. Polel nyucucj toc nt'a. ³⁰ David profétatsja jupj. Jupj seletsja jupj popa p'iyá pjaní, püs naya pü'ü, ca müjü'tüs israelpan jilal jupj jinwá. Dios nin tjevele David lal. Tjevele t'üic' way mpalas ca niná. ³¹ Mpes David seletsja nin ca mpalas p'a jawasa, püs naya. Jas tji'yüsa Dios tjevele mpes, Dios tjevele jupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj lo p'acj judiopan. Mpes David tjevele jupj po'ó.

Jupj tjevele Dios ca jas müjünsüs tepe'e mpe, mpü'üm niswa. Tjevele Dios ca ncunus jupj tecya'liñ tjil mpe. Tjevele Dios ca la mijis jupj jüp'üy ma ca majam.

³² T'üic' way Dios nin la tjiji Jesucristo lal. Jas tjijyünsa jupj, la püt'üs niswa. Pülücj way cupj jus tjinyucucj jupj, niswa pü'ü tepyala na. ³³ Dios tjemyana jupj, jupj pü'ü nt'a. Tjevele ca ma'ayas jupj Cjües jupj lal, ne tje'yaya jupj. Jesucristo já'asa Dios li'inyampe quinam. Jesucristo jas tjejyama Dios Cjües cupj nt'a, mpes nin tjunucú, tjappa'aque yacjaj. ³⁴ David ma

tjemey jupj jüp'üy lal Dios pü'ü nt'a. Jesucristo p'in jupj jüp'üy lal tjemey Dios pü'ü nt'a. David tjevele:

'Qjuis Jepa Dios tjevele Nejepa lal:

"Nt'i'isa napj li'inyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal.

³⁵ Napj ca la mpalan jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan

tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na."'

Niná Dios tjevele David Jepa lal.

³⁶ "Judiopan, nun tjü'üná Jesucristo. Nusin tjü'üsüs t'üic' way Jesucristo Jepa Püné tepyala, Dios nin la tjiji. Dios jas tjejyama Jesucristo jis capj la p'acj judiopan", Pedro nin tjevele judiopan jilal.

³⁷ Judiopan nin tjepjyacañ na, pajal 'aplijila jis tepyala yupj. Po yólatsja Pedro tjevele mpes. La tjü'üy Pedro lal, apostolpan p'a wa jilal 'ots'ipj:

—Qjuis catjampan, ¿Tsjan jos Dios cupj lijicj? —nin la tjü'üy.

³⁸ Pedro jis wala tjevele:

—'Aplijila t'as pjü malala nyuca la tjüjüj mpes. Lovin 'üsüs la tjüjüj quinam Dios jos jinwá. Dios jos cupj bautizar la nujicj Jesucristo mpes. Mpes Dios ma ca jola nsem malala nyuca la tjüjüj. Ca jas majamas jupj Cjües nujisas mo'ó. ³⁹ Püna Dios tjevele jupj ca jas majamas jupj Cjües nun nt'a nujos mo'o la püt'üs. Niná nin tjevele wa nun popa mpes 'ots'ipj, campa patja mpes 'ots'ipj. Qjuis Jepa Dios pasal pülücj lis t'ya jis la püt'üs jupj lal. Jupj jis capj p'ya'sa jis la pon jupj lal. Dios tjevele jupj ca jas majamas jupj Cjües pjü way yupj mpes 'ots'ipj —nin tjevele Pedro.

⁴⁰ Pedro pülücj nin tjevele yupj jilal, tjevele niná Dios jos ca yupj la mijicj. Po jostsja mponecj, mpes tjevele:

—Dios ca jis capj ntülüs malala nyuca lajay. Po ma yupj jinwá t'as. Más 'ücj nujisas nsem Jesucristo. Nin lojí Dios ma ca nucoj ntülüs —nin tjevele Pedro.

⁴¹Mil cónt'eya topon Pedro tjevelá. Bautizar jis tepyala yupj.

⁴²Mpes yupj lovin quelel sin 'yúsatsja apostolpan tjowelepj mpes. Lovin 'a jis tjimyula, nin p'iyá yólatsja mpes. Lovin 'a mulú tjalá, lovin yola tepyálatsja Jesucristo tepe'e yupj mpes. Lovin 'a mulú tjowelepj Dios lal. Nin la tjajay Jesucristo lal topon.

**Dios ts'uyupj lovin 'a jis tjimyula.
Lovin 'üsüs la tjajay yuwá.**

⁴³Apostolpan pajal 'üsüs la tjajay niyom p'in ma polel lajay jinwá. Nin la tjajay la p'a ca jus nlayecj Dios mpes tjowelepj yupj. Pjü po yola tepyala, yupj la tjajay mpes. ⁴⁴Lovin 'a jis tjimyula. Nepénowa yupj sin popa cjuwatsja na, nepénowa se 'aptsja. ⁴⁵Nenényawa t'emel cjuwatsja yupj nepenowá. Mpes la p'a vender la tjajay yupj yuts'a'á, t'emel tja'ayapj cjuwatsja mpes. ⁴⁶Yupj lovin 'a jis tjimyula Dios wo nt'a. Lovin 'a mulú tjalá yupj jis wa nt'a. Pajal 'ücj jisas tepyala yupj. Tjuwi'iñ Dios lal. ⁴⁷'Üsüs tjowelepj Dios po'ó. La p'a wa gente pjü way yólatsja 'üsüs waytsja yupj. Püna ma japontsja, quina wa japontsja nepenowá, mpes pjü jyawca na p'a wa topon yupj, nin la tjiji qjuis Jepa Jesucristo. Ca mpatjam wa Dios lal.

**Pedro, Juan, tji'yü'sa la
tjajay ma wine lal.**

3 P'a jawas Pedro Juan lal tjemey Dios wo nt'a. Las tres t'awaná tjl, judiopan javelepj na Dios lal. ²Ne'aj tjá'asatsja yom ma polel wínetsja. Tsjom c'atsja jupj. Tsjicj way pepes ma polel wínetsja. Lovin ma polel wínetsja. Pjü jyawca na nepenowá tucuman jupj jun vilicj nt'a, Dios wo nt'a. Ne'aj tüpüntüpj jupj. Jun vilicj ne'aj "Üsüs Justa" lotsja jupj. Ne'aj t'emel la tjemyónatsja ne'aj tjelyawuñ jis lal. ³Pedro, Juan, Dios wo wama quelel jiltsja, ne ma wine yus

tjinyuca. La tjemyona t'emel ma'ayacj.

⁴La tjemyona na, Pedro, Juan, po jus tjunuctsja. Pedro tjevele jupj lal:

—Cus 'unuca.

⁵Mpes yupj jis wala yus tjinyuca. T'emel ma'ayacj jólatsja. ⁶Pedro tjevele:

—Cjuwá napj nt'emel. P'a casá ca la mejay jipj mpes. Jipj ca mya 'üsüs Jesucristo nin polel la mijis mpes, Jesucristo Nazaret mpe 'eseptsja jupj. Mpes 'i jütütj, jin tjijyünsa, tjuwine —Pedro nin tjijyü'ta jupj lal.

⁷Pedro yomen ma wine mos li'inyampe ntjü'le, jas tjijyünsa. Leñ way jis tji'yü'sa jupj tsjom. ⁸'Ücj polel tóncatsja jusapj. Ntolo, 'ücj jos tjuwine. Dios wo wama tjemey Pedro lal, Juan lal wa. Ne'aj tjuwine, tólotsja, 'ücj jostsja mpes. 'Üsüs véletsja Dios po'ó. ⁹Gente ne'aj játjatsja tjunuc wínetsja jupj, tjepjyacañ 'üsüs véletsja Dios po'ó. ¹⁰Yupj sa nuuctsja jupj. Salejeptsja jupj p'iyá lovin tjá'asatsja jun vilicj nt'a, Dios wo nt'a, la tjemyónatsja. Tjunuc wínetsja quinam, mpes po yólatsja tji'yü'sa mpes.

**Pedro tjevele Jesucristo
po'ó Dios wo mo'ó.**

¹¹Pedro, Juan, tjelejeñtsja Dios wo nt'a, corredor nt'a. Salomón Corredor lotsja ne'aj, yupj tjelejeñtsja nt'a. Yom tji'yü'sa newa ntjüf'letsja Pedro, Juan 'ots'ipj, pajal 'ücj jostsja mpes. Gente pjü way ne'aj leñ way tjiquil yupj nt'a. Po yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes. ¹²Pedro jus nléyatsja yupj pajal yólatsja, mpes la tji'yüya yupj jilal: "Judiopan, ¿tsjan mpes pajal nujola niná tepyala mpes? ¿Tsjan mpes po cus nucú? Nun poné cupj p'iyá 'ücj nin lijicj niná, mpes tji'yü'sa jupj. Nin tulucj. Nun poné cupj tsjay 'üsüs Dios lal ca nacj, mpes tji'yü'sa. Nin tulucj. Jupj tji'yü'sa Dios nin la tjiji mpes p'in. ¹³Jupj nun jis Dios. Jupj Dios Abraham lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa.

Yupj pajal püna tapatja, nun yupj popa p'iyá püs naya potjaqué. Jupj nun jis Dios 'ots'ipj. Mpes Dios nusin tji'yüsa la tjiji pajal püné Jesucristá; jupj 'üsüs tsji' la tjiji Dios mpes.

"Mop'in malala la tjüjí Jesucristo lal. Jis tja'ayá jupj nun jis jepapan jilal jis la 'ünan. Pilato quelel syóctetsja jupj; nun p'iyá malala nyuca tjowelé Jesucristo po'ó Pilato lal. ¹⁴Jesucristo Dios juts'a'atsja, jupj Yom 'Üsüs Dios Lal. Nun nujisastsja Pilato ma syóctetsja jupj. Nujisastsja nsoctes gente si 'ü'na p'in. ¹⁵T'üc' way pjü potjaqué Jesucristo mpes. Pero nun la tjüjí mpes, yupj tjü'ünan jupj. Tepe'e na, Dios jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. Cupj jus tjinyucucj. ¹⁶Jesucristo mpes yom ma wine tji'yü'sa. Nun su nucutsja jupj. Jupj tepyona mü'ü'süs ca, Jesucristo nin polel la mijis. Mpes jupj po 'üsüs tji'yü'sa, la tjiji Jesucristo. Nun nucu' tji'yü'sa tepyala jupj.

¹⁷"Napj selé nun ma nusin tji'yüsa Jesucristo Dios Jatjam waytsja jupj. Napj selé nun jis jepapan ma wa sin tji'yüsa yupj. Mpes nun malala nyuca la tjüjí jupj lal. ¹⁸Püna Dios tjevele jupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan; Dios tjevele ca malala mpalas jupj. Nin tjevele profetapan jilal, ne yupj pjü way nin tjowelepj gente jis lal. Quina Dios t'üc' la tjiji püná tjevelá. ¹⁹Aplijila t'as nun, malala nyuca la tjüjí mpes. Dios jos jinwá la müjí quinam. Mpes Dios ca perdonar la numijis malala nyuca la tjüjí. Dios ca la mijis 'ücj nujisas nsem nun quinam, jupj so coñicó mpes. ²⁰Jupj ca jas majamas Jesucristo niswá. Dios la t'ya jupj. Jupj perdonar la numijis malala nyuca la tjüjí mpes. Jis capj mp'a'sas judiopan. ²¹Quina Jesucristo tsjun po'o já'asa. P'a jawas 'üsüs ca mpalas pjü jilal, ca la mijis Dios. Dios püna tjevele ca nin la mijis. Tjevele profetapan jilal, yupj ne Dios mpes tsji' lajaytsja. Yupj tjowelepj

gente jis lal. Yupj tjowelepj jin tepyala na, Jesucristo ncuwim niswá.

²²"Moisés profeta waytsja jupj. Jupj tjevele: 'Qjuis Jepa Dios ca jas majamas profeta pjaní napj jinwá. Nun popa ca nsem jupj. Tjapja'aque' pjü mveles. La müjí pjü way jupj müjü'tüs ca. ²³Pülücj ma ca la mijicj jupj jyü'tá. Mpes t'üc' way yupj pjü nca'liñ ca.' Moisés nin tjevele.

²⁴"Pjü profetapan tjowelepj nin ca mpalas. Samuel mwalá way tjevele nin ca mpalas, locopyaya pjü profetapan nin p'iyá tjowelepj nin ca mpalas. Quina nin pyala yupj tjowelepj jinwá.

²⁵"Profetapan püna tapatja tjowelepj Dios mpes, tapac wa Dios mpes. Nun to'á yupj tapac, mpes solejé tsjan tjevele Dios. Nun israelpan. Dios tjevele israelpan püna tapatja jis lal. Niná jupj tjevelá nun mpes wa tjevele. Tjevele jupj pajal 'üsüs lñjitsja israelpan mpes. Ninana jupj tjevele Abraham lal: 'Jipj cüicpan popa pjaní mpes ca 'üsüs la mejay pjü gente mpes, jun ta'á patja mpes'. ²⁶Nun nt'a mwalá way jas tjejyama jupj Jatjam. Jas tjejyama 'üsüs way la mijis nun mpes. Dios nin jostsja nun lovin ma malala nyuca lojí niswá", Pedro nin tjevele yupj jilal.

Jepapan jis ntji'liñ Pedro, Juan 'ots'ipj, jis capj la tüil.

4 Pedro newa véletsja na, sacerdotepan nepenowá tjiquil. Saduceopan nepenowá tjiquil wa. Yom p'a wa tjac' wa, jupj jépatjsja Dios wo jajamapj jis lal. ²Po ts'a tji'in Pedro lal, Juan lal wa, sin tji'yüsa la tjajaytsja mpes. Pedro, Juan, tjoweletsja gente jis walap'a'á Dios jas tjijyünsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Tjowelepj t'üc' way Dios tecya'liñ sin müjünsüs wa p'a jawayisyá, mpatjam ca niswá. Mpes tjiquil po ts'a tji'in yupj tjowelepj mpes. ³Mpes jis ntji'liñ yupj. Quelel t'yájatsja quinam, mpes cawilta mo'o

tjo'onsoj. Yaya yupj ca quelel mvelecj malala nyuca la tjajay. Quelel jis capj jatúlsja. ⁴Mop'in pülücj tjepjyacañ Pedro tjevelá. Pülücj topon tjevelá. Mpes más pülücj jisastsja Jesucristo jupj tjevele mpes. Niyom cinco mil játjatsja quinam Jesucristo lal japon witjacj.

⁵Yaya jepapan 'a jis tjimyula Jerusalén po'ó co'müypan jis lal wa, Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal wa. ⁶Anás tjac' wa 'a jis tjimyula nt'a. Jupj sacerdote más pünetsja. Caifás tjac' wa, Juan 'ots'ipj, Alejandro 'ots'ipj. Anás familia pjü way tjiquil wa 'a jis tjimyula nt'a. ⁷Tjüjütütj jacuman Pedro, Juan 'ots'ipj. La tjü'üy yupj jilal:

—¿'Onin la tjüjí tji'yü'sa ma polel wínetsja? ¿Pjacj nu tjijyü'ta lo 'üs'üs ne 'yü'sa lojí? —nin la tjü'üy.

⁸Dios Cjües tjevele Pedro lal. Nin p'iyá Pedro tjevele yupj jilal. Tjevele:

—Jepapan, co'müypan, ⁹nun quelel solejé 'onin la tjijicj cus tjep'ya'sacj ma wínetsja lal. Quelel solejé 'onin la tjijicj tji'yü'sa jupj. ¹⁰Mpes ca mvelecj nun jilal. Qjuisas nusin 'yüsa; pjü judiopan sin 'yüsa wa qjuisas. Jesucristo mpes tji'yü'sa jupj. Jesucristo, jupj ne Nazaret mpe 'eseptsja. Jupj mpes ma wínetsja qui'á toñca. Nun tjü'ü'ná Jesucristo cruz po'ó pero Dios jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá.

¹¹Püna yom pjaní tepyaca Jesucristo po'ó. Tepyaca:

'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis

pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üic' way 'üsüstjsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjijyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná

wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóñcatsja.'

Nin tepyaca jupj. Nun niyom nenem pe 'üsüs ma jisastsja jinwá. Jesucristo niná

pe 'üsüs jinwá. Nun ma jisastsja Jesucristo. ¹²Gente 'ücj ca mpatjam Dios lal Jesucristo mpes la p'in. Ma la p'a mpes 'ücj mpatjam Dios lal. T'üic' way ma la p'a mpes 'ücj mpatjam Dios lal —nin tjevele Pedro.

¹³Pedro, Juan 'ots'ipj, ma lacj tjeyaptsja la veles niná yupj jilal. Mpes yupj ne'aj tjatja po yólatsja ma lacj tjeyaptsja mpes. Yupj salejeptsja Pedro, Juan, ma escuela mpes pülücj sin tji'yüsa. Salejeptsja noypan tuluctsja yupj. Mpes po yólatsja yupj tjowelepj mpes, la tjajay mpes wa, ma lacj tjeyaptsja mpes wa. Yola tepyala Pedro, Juan, cus tocoñ Jesucristo. ¹⁴Jus tjunuc yom tji'yü'sa tóñcatsja Pedro, Juan jilal. Yupj salejeptsja pajal 'üsüs tepyala jupj lal, tji'yü'sa mpes. Mpes ma polel jis wala javeleptsja Pedro, Juan jilal. ¹⁵Tjüjütütj 'ístaway pje'á jil. Tjil na, yupj tjowelepj yuwá. ¹⁶Tjowelepj: “¿'Oyn la qjuijim noyomes jilal? Pjü way Jerusalén po'o patja salejepj quinam pajal 'üsüs la tjajay ma wínetsja lal, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Mpes ma polel velecj nin tepyala tulucj. ¹⁷Más 'ücj ca müjütücj yupj ma ca mvelecj niswá Jesucristo po'ó. Nin la mijicj ne la p'a ma ca sin mü'üsüs jupj po'ó”, nin tjowelepj.

¹⁸Tjüjütütj wama jis tucuman niswá, Pedro, Juan. Tjüjütütj ca ma mvelecj niswá Jesucristo po'ó, ma sin 'yüsa la mijicj jupj mpes. ¹⁹Pedro, Juan ma quelel lajaytsja yupj tjowelepj jinwá. Mpes yupj jis wala tjowelepj:

—Cupj quelel lijicj Dios jos jinwá. Nun nujisas cupj lijicj nun nujisas jinwá. Nun solejé ncu 'ücj Dios lal nin lijicj nujisas jinwá. ²⁰Cupj qjuiyola más 'ücj nin lijicj Dios jos jinwá. T'üic' way lovin ca mvelecj tjinyucuj mpes, tjepjya'aquec mpes 'ots'ipj —nin tjowelepj.

²¹Mpes jepapan niswa jis tjüjütütj ma ca mvelecj lovin Jesucristo po'ó. Tjowelepj ca jis capj ntülücj yupj niswá

javelepj niná. T'üc' tjüütütj na, sin tja-jam. Mpes tjil yupj. Jepapan po quelel jis capj jatültsja yupj. Newa ma nin la tjajay. Gente ne'aj ca ts'i mi'inacj, yólatsja yupj. Gente nenem pjü way po 'üsüs tjoweletsja Dios po'ó, nin tepyala mpes ma wínetsja lal. ²²Ma wínetsja año cuarenta tyá'atsja jupj, más 'in pülücj way tyá'atsja.

Dios ts'uyupj la tjomon Dios lal.

²³Po quina Pedro, Juan, tjil Dios ts'uyupj nt'a. Tjowelepj yupj jilal sacer-dote noypan tjowelepj mpes, co'müypan tjowelepj mpes 'ots'ipj. ²⁴Tjepjyacañ na, tjowelepj Dios lal. Tjowelepj: "Qjuis Jepa Dios, más püné jipj pjü jilal. 'Jipj la tjejay tsjun, la tjejay wa nosis, la tje-jay wa 'üsü püné. Pjü ne'aj patja la tje-jay wa.' ²⁵David pajal püna tüpü'ü, cupj jupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. David jipj myózotsja. Tjevelen jupj lal nin jyastsja jupj mveles ca gente jis lal. Jipj Jejques cus tjep'ya'sa la veles. David nin tjevele:

¿Tsjan mpes pjü jun ta'á ts'a tji'in?
¿Tsjan mpes gente malala quelel lajaytsja
Dios lal? Jipj selen ma polel lajaytsja niná.

²⁶Pjü noypan nosis casá 'a jis tjimyula, quelel la palantsja Dios lal, Dios se jamá lal 'ots'ipj. Dios tjevele ca jas majamas yom pjaní nosis nt'a jis capj la p'acj', David nin tjevele. ²⁷T'üc' way Herodes, Poncio Pilato 'ots'ipj, 'a jis tjimyula qui'á judiopan jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Quelel ja'unantsja Jesucristo. Jesucristo jipj jits'a'á, pajal 'üsüs tsji' la tjiji jipj mpes. Jipj la t'ya jupj jis capj la p'acj judiopan. ²⁸Püna jipj tjevelen yupj malala ca la mijicj jupj lal, ne nin la tjajay yupj. Nin tepyala jipj jyastsja jinwá, jipj püné mpes. Nin tepyala jipj nin jyastsja mpes. ²⁹Qjuis Jepa, jipj se-

len malala nyuca quelel lajay yupj cupj qjuilal 'ots'ipj. Cupj jipj myozopan. Qjuis capj tjep'ya'sa, ma lecj meyacj la veles jipj tjevelen mpes. ³⁰Qjuisas gente si 'ü'sa la sejay jipj. Qjuisas pajal 'üsüs way lejay jipj Jesucristo mpes, gente p'in ma polel lajay jinwá. Jupj jipj jits'a'á, pajal 'üsüs la tjiji jipj mpes. Qjuisas yupj pajal yola nsem jipj lejay mpes", nin tjowelepj Dios lal.

³¹Tjowelepj na, wa 'a jis tjimyula nt'a jus tiquits'e. Dios Cjües jisas mo'o tje-mey. Ma lacj jeyaptsja quinam, mpes tjil, tjowelepj gente jilal Dios tjevelá.

Dios ts'uyupj jis tja'ayapj la p'a cjuwatsja na.

³²Dios ts'uyupj pjü way yuwal yólat-sja. Tjowelepj yupj yuts'a'á pjü way Dios ts'uyupj yuts'a'á 'ots'ipj. Dios ts'uyupj cjuwatsja na, yupj yuts'a'á lovin jis tja'ayapj. ³³Apostolpan tjowelepj la p'a jilal yupj salejeptsja qjuis Jepa Jesús jas tjijyünsa tepe'e mpe, pü'ü niswá. Dios jis capj tjep'ya'sa 'ücj jis la veles, mpes pajal 'üsüs tepyala yupj tjowelepj mpes. Dios pasal 'üsüs la tjiji pjü yupj jilal. ³⁴Dios ts'uyupj pjü jisastsja, pjü jatatsja. 'Amá jatatsja vender la tjajay momas. Jis wa jatatsja nin p'iyá la tjajay. ³⁵T'emel tu-cutj, tja'ayapj apostolpan jilal. Apostolpan tja'ayapj t'emel niná Dios ts'uyupj t'emel cjuwatsja mpes. ³⁶José nin p'iyá la tjiji. Levítatsja jupj. Chipre mpe 'esepj jupj. Apostolpan p'a ló la t'apj jupj mpes. Bernabé p'a wa ló watsja jupj. Bernabé mpes 'ücj la veles "gente 'ücj jisas se palá jupj liji mpes", nin velecj cupj qjuis tin. ³⁷Jupj 'amá tyá'atsja. Vender la tjiji. Niná t'emel pjü way teque'e, jis tje'yaya apostolpan jilal.

Ananías, Safira, malala nyuca la tjajay.

5 Ananías Jesucristo po'o pyónatsja wa. Jupj jats'om pyónatsja wa. Safira

lotsja jupj. 'Amá vender la t'ajay yupj, la p'a jinwá. ²Ananías t'emel niná teque'e, jis tje'yaya apostolpan jilal. Mop'in ma pjü way teque'e. La tsyawilí. Tjevele t'emel pjü way teque'e. Jats'om seletsja wa ma pjü way teque'e. ³Pedro la tji'yüya Ananías lal:

—¿Tsjan mpes la t'ejay Satanás jost-sja jinwá? ¿Tsjan mpes la tsyawil? La tsyawil Dios Cjües lal. T'emel ma pjü way tequetj. ⁴'Amá jipj jits'a'atsja. Vender la t'ejay. Pjü t'emel jipj jits'a'atsja. 'Ücj t'emel pjü way ma jequetj. Jipj la tsyawil, niná p'in malala. ¿Tsjan mpes quelel li tsuwiltsja? Ma cupj quuilal la tsyawil. La tsyawil Dios lal —nin tjevele Pedro.

⁵Ananías niná t'ajpaca na, tyüla, tepe'e. Pjü sin tji'yüsa ninana tepyalá. Lacj t'ejaytsja. ⁶T'jamacjaspan tjiquil, tepe'e tjiwü'ün, t'jaman, 'amá toc.

⁷Hora cont'e tepyala na, t'jac' wa Ananías jats'om apostolpan nt'a. Jupj ma seletsja tepe'e Ananías. ⁸Pedro tjevele jupj lal:

—'Amá vender la tji'j. Vyayum teque'e t'emel. ¿Ncu pjü way teque'e? —la tji'yüya.

—Nin, pjü way teque'e —Ananías jats'om tjevele.

⁹Pedro wola tjevele:

—¿Tsjan mpes nun quelel lu tsuwilit-sja Dios Cjües lal? Nin p'iyá nujólatsja nun. ¿Ncu nujólatsja jupj ma ca nucopj ntülüis? T'jamacjaspan t'jil, vyayum t'jaman, 'amá toc. Quina jiquil. Mya manucj ca jipj 'ots'ipj, ntoquecj ca —nin tjevele Pedro.

¹⁰Leñ way jupj tyüla, tepe'e wa. T'jamacjaspan wama tjiquil, t'junuc jupj nasa tepe'e. Mpes t'jaman jupj 'ots'ipj, la toc voyum toc nt'a. ¹¹Pjü Dios ts'uyupj lacj t'ejaytsja nin tepyala mpes. Pülücj ma japon witjacj sin tji'yüsa wa tepyalá. Lacj t'ejaytsja wa yupj.

Apostolpan la pülücj 'üsüs la t'ajay.

¹²Apostolpan pasal 'üsüs la t'ajay gente nt'a, gente p'in ma polel lajaj jinwá. Gente po yólatsja 'üsüs la t'ajaj mpes. Dios ts'uyupj la pülücj 'a jis t'jimyula Dios wo nt'a, corredor nt'a. Salomón Corredor lotsja ne'aj. ¹³Ma topon ma 'a jis t'jimyula yupj jilal. Lacj t'ejaytsja. Newa nin, Dios ts'uyupj po 'üsüsstsja yupj jilal. ¹⁴Mop'in la p'a p'in japontsja wa qjuis Jepa Jesucristo po'ó, yupj jin p'iyá. Tipyülücü Dios ts'uyupj. ¹⁵Apostolpan 'üsüs la t'ajaj mpes, gente jis tucuman malala jisas jümücj nt'a. Jis tüpüntüpj yupj cobija casá, cjan casá 'ots'ipj. Yupj jisastsja Pedro lo tsjojoc mpalas malala jisas nt'a, jupj ne'aj já-matsja mpes. Nin tepyala na, jis tji'yü'sa. ¹⁶Jerusalén ne'aj p'in tapatja tjiquil wa yupj Jerusalén nt'a. Pajal pülücj tjiquil. Jis tucuman malala jisas. Jis tucuman lapanenpan jatatsja. Yupj pjü way jis tji'yü'sa.

Judiopan jis jepapan malala nyuca la t'ajay apostolpan jilal.

¹⁷Sacerdote más püné jómatsja apostolpan jilal, gente apostolpan jisastsja mpes. Saduceopan la t'ejyamañ wa. (Saduceopan cus t'jap'actsja sacerdote más püné.) ¹⁸Mpes yupj jis ntji'liñ apostolpan. Jis tjo'onsopj cawilta mo'ó. ¹⁹Püste na, qjuis Jepa Dios ángel pjaní jas t'ejyama, t'jac', cawilta jun vilicj jun t'jecjyoltse. Jis t'jemyana pje'á, tjevele: ²⁰"Nlawú Dios wo nt'a la veles gente jilal ne'aj. Tjowelé Jesucristo po'ó, pjü way tjowelé 'onin ne 'ücj la püt'üs Dios lal", ángel nin tjevele.

²¹Mpes nin la t'ajay. T'ejyawca na Dios wo wama t'jil, sin tji'yüsa la t'ajaj yupj jilal ne'aj.

Yacjaya, sacerdote más püné t'jac' ne'aj, saduceopan tjiquil wa; yupj tjoweléj ncul 'a jis mulus judiopan jis jepa-

pan. Jisastsja pjü way yupj 'a jis mulus. 'A jis tJimmyula na, nepenowá sin tjamaw cawilta nt'a, apostolpan jis la cuman. ²²Tjil na, ma yus tjunuc ne'aj. Mpes tjiquil jepapan nt'a niswa, tjowelepj: ²³“Cawilta jun vilicj jun t'yónatsja llave mpes. Pjü jajamapj lejeñtsja yupj. Jun vilicj jun tjecjyoltsecj, wama tjeleque. Apostolpan leñtsja yupj”, nin tjowelepj. ²⁴Dios wo jajamapsja jis jepa pajal jólatsja tjowelepj mpes. Sacerdote noypan pajal yólatsja wa tjowelepj mpes. Ma salejeptsja tsjan ca mpalas nin tepyala mpes.

²⁵Locopyaya yom pjaní tjac', tjevele: “Cawilta mo'o tjatjá, ne'aj wa lejeñ Dios wo nt'a quinam. Sin 'yüsa lajay gentas ne'aj”, nin tjevele. ²⁶Mpes Dios wo jajamapsja jis jepa tjemey apostolpan nt'a. Tjemey Dios wo jajamapsja nepenowá jilal. Tjil jis la cuman apostolpan. Ma malala lis tjjajay; lacj jeyaptsja gente ca ts'i mi'inacj, ca pe witjacj la nts'iyacj. ²⁷Mpes jis tucuman yupj judiopan jis jepapan nt'a. Sacerdote más püné nin tjevele apostolpan jilal:

²⁸—Po 'in túlü way tjjijyütücj ma sin 'yüsa la müjí Jesucristo po'ó. Ma la tjjüj nu tjjijyütücj mpes. Pjü way Jerusalén po'o patja nin tjepjyacañ pjü tjowelé Jesucristo po'ó. Nujisas pjü way mponec cupj tji'yü'nacj Jesucristo —nin tjevele.

²⁹Pedro wola tjevele. La p'a apostolpan nin p'iyá tjowelepj niná:

—Dios qjuis tjjijyü'ta, nun qjuis tjjüjütü wa. Más 'ücj cupj nin lijicj Dios tjjijyü'tá. ³⁰Judiopan püna tapatja, jupj yupj jis Dios waytsja. Jupj jas tjjijyünsa Jesucristo, pü'ü niswa. Nun tjovalá Jesucristo cruz po'ó, tepe'e, mop'in pü'ü niswa jupj. ³¹Jupj já'asa quinam Dios li'inyampe, jupj püné way mpes. Dios nin la tjjiji. Jesucristo Jepa jupj. Jupj la tjjiji gente 'ücj ca mpatjam Dios lal. Dios jos israelpan 'aplijila se palá malala nyuca la tjjajay mpes. Jos 'üsüs la mijicj quinam jupj

jos jinwá. Dios perdonar lis mijis malala nyuca la tjjajay, nin jos jupj. ³²Pjü way niná tjjinyucucj, velecj niná la p'a jilal. Dios Cjües nin p'iyá vele jupj. T'ücj way gente pülücj way nin lajay Dios tjjijyü'tá. Dios jis tje'yaya jupj Cjües yupj jisas po'ó la püt'üs —nin tjowelepj.

³³Niná tjepjyacañ na, pajal ts'a tji'in judiopan jis jepapan. Quelel ja'ünantsja apostolpan.

³⁴Judiopan jis jepapan popa pjaní Gamaliel lotsja. Fariseo waytsja jupj. Sin tji'yüsa la tjjijtsja Moisés popel. Jupj 'üsüs waytsja pjü jilal. Quina jas tjjijyünsa, jis tjjijyü'ta ne'aj jajamapj jilal pje'á jis la man apostolpan. ³⁵Tjil na, tjevele judiopan jis jepapan jilal, co'müypan jilal 'ots'ipj. Tjevele:

—Israelpan, 'in tjjajamá ma malala lojí niyom nenem jilal. ³⁶Nujola tepyala, 'in lacasana Teudas tjevele jupj p'iyá püné waytsja. Niyom cien yulupjana topon jupj tjevelá, ne nin la tjjajay jupj tjevelá. Mop'in nin, la p'a tjjü'ünan jupj. Mpes niyom nenem tjil yupj jis wa nt'a. Mpes leñtsja yupj, tjil mpes. ³⁷Locopyaya, p'a jyawca na, jepapan gente sin tapac na, gente pülücj la tjjajay Judas tjevelá, jupj ne Galilea mpe 'esej. La p'a tjjü'ünan wa jupj. Mpes jupj cus tocoñ tjil wa yupj jis wa nt'a. Mpes leñtsja yupj, tjil mpes. ³⁸Quina nun ma jisas niyom nenem Jesucristo lal japon. Po ma malala la tjjüj yupj jilal. Yupj p'in nin quelel lajay ca nacj. Mpes t'ücj way malala nyuca ca jis mpalas. Leñ ca nsem yupj. ³⁹Ma selecj ncu Dios jos jin lajay, ncu yupj sin nin lajay. Dios jis capj p'ya'sa ca nacj. Mpes ca ma polel lis müjí nujisas jin. Más 'ücj nun ma lo palaná Dios lal —Gamaliel nin tjevele.

⁴⁰Jupj tjevelá 'üsüstsja yupj jilal. Jis tjjüjütütj jajamapj jilal wama jis la cuman apostolpan. Mo'o süptsja apostolpan. Jis tjjüjütütj ma ca mvelecj niswa Jesucristo

po'ó. Nin la t'ajay na, t'jowelep'j 'ücj jis la winin quinam.

⁴¹ Apostolpan tjil judiopan jis jepapan mpe. 'Ücj jisastsja 'üsüs waytsja Dios lal malala jis tepyala, Jesucristo sa coñtsja mpes. ⁴² Lovin sin tji'yüsa la t'ajaytsja Jesucristo po'ó Dios wo nt'a, gente jis wa nt'a 'ots'ipj. Pülücj jis walap'a'a t'jowelep'j. Sin tji'yüsa la t'ajaytsja Jesús ne Cristo jupj. Jupj t'jac' perdonar la qjuis mijis malala nyuca la t'ijijc. Sin tji'yüsa la t'ajaytsja Dios jas t'ejyama jupj, ca jis capj mp'a'sas judiopan.

Dios ts'uyupj lis t'apj niyom siéteya jis capj lo p'acj.

6 Judiopan pülücj topontsja Jesucristo lal. Nepénowa yupj griego t'jowelep'tsja. Yupj ts'a tji'intsja 'ots'ots' way, la p'a judiopan la t'ajaytsja mpes. T'jowelep'j: "Ja'ayapj jis la las voyum tulucj jilal. Cupj popa nepenowá jis vayum tulucj 'ots'ipj, mop'in tsjicj way p'in se 'ayapj yupj. Más pülücj se 'ayapj la p'a jis vayum tulucj jilal", nin t'jowelep'j. ² Apostolpan dóceya t'jüjütütj 'a jis mulus pjü way Jesucristo lal japon. T'jowelep'j: "Malala cupj se 'ayacj jis la las. Pülücj lijicj na, ma polel sin 'yüsa lijicj Dios tjevelá. Más 'ücj sin 'yüsa lijicj Dios tjevelá. ³ Más 'ücj niyom siéteya ca la nt'a nun popé, yupj ca nin la mijicj. Qjuisas niyom nenem pajal 'üsüs nsem. Más 'ücj la p'a 'üsüs javelep'j yupj sin po'ó. Más 'ücj t'üc' way lajay Dios Cjües velá. Más 'ücj lovin salejep'j tsjan más 'üsüs la mijicj. Cupj ca mvelecj yupj jis lal yupj ca jis ma'ayacj jis la las nequem jis vayum tecya'liñ. ⁴ Mpes cupj ca 'ücj sin 'yüsa la mijicj Dios ts'uyupj jupj tjevelá. Ca 'ücj mvelecj hora pülücj Dios lal", nin t'jowelep'j apostolpan.

⁵ Yupj t'jowelep'j pajal 'üsüstsja pjü jilal. Mwalá way la t'apj Esteban. Po tepyónatsja pjü way Jesucristo tjevelá. T'üc' way la t'jijitsja Dios Cjües velá. La

t'apj wa Felipe, Prócor 'ots'ipj, Nicanor 'ots'ipj. La t'apj wa Timón, Parmenas 'ots'ipj, Nicolás 'ots'ipj. Nicolás judío tuluctsja. Antioquía mpe 'eseptsja jupj. Ne'aj mwalá way tepyona judiopan jinwá. Locopyaya, p'a jyawca na, t'jac' Jerusalén nt'a. ⁶ Niyom siete nenem t'üc' lis t'apj na, jis tucuman yupj apostolpan nt'a. Apostolpan sey pjucj po la t'jo'otj, t'jowelep'j Dios lal yupj mpes. 'Ücj ca polel la mijicj Dios jos jin quinam.

⁷ Lovin más pülücj topon Dios tjevelá. Jerusalén po'o 'ots'ipj pajal pülücj jisastsja Jesucristo quinam. Sacerdotepan pülücj topon wa Jesucristo tjevelá.

Niyom Jesucristo ma jisas ntji'liñ Esteban.

⁸ Esteban pajal 'üsüs la t'jijitsja, yom p'in ma polel liji jinwá. Pjü po yólatsja jupj la t'jijitsja mpes. Dios pajal 'üsüs la t'jijitsja jupj lal. Nin tepyala mpes la p'a jus nlay Dios cus t'jep'ya'sa jupj.

⁹ Jerusalén po'ó, judiopan nepenowá 'a jis t'jimyula nt'a, "Ücj Pje'á Jis La Winin" lotsja. 'A jis t'jimyula, nepénowa Cirene mpe ne'espan. Nepénowa Alejandría mpe ne'espan. Nepénowa Cilicia mpe ne'espan. Nepénowa Asia mpe ne'espan. Yupj nepenowá tjil Esteban nt'a jis la velel. ¹⁰ Esteban tjevele yupj jilal. Jupj po seletsja 'üsüs way la veles. Dios Cjües cus t'jep'ya'sa. Mpes yupj ma salejeptsja tsjan jupj wola la veles. P'a casá yólatsja yupj.

¹¹ Mpes la p'a jilal jaylacj la t'ajay, 'ücj la tsuwil. La tsuwilpan t'jowelep'j: "Esteban malala tjevele Moisés po'ó, Dios po'ó 'ots'ipj".

¹² Niná t'jowelep'j mpes, judiopan ts'a tji'in Esteban lal. Co'müypan ts'a tji'in 'ots'ipj, Moisés popel sin 'yüsa lajay ts'a tji'in 'ots'ipj. T'jiquil, ntji'liñ Esteban, t'jaman jupj judiopan jis jepapan nt'a. ¹³ T'jaman wa la p'a, la ntsawilicj Esteban po'ó. La tsuwilpan t'jowelep'j:

—Niná lovin malala vele Dios wo po'ó, malala vele Moisés tepyaca po'ó 'ots'ipj. ¹⁴Tjepjya'aquec jupj tjevele Jesús ca jas mojoyes Dios wo. Jesús ne Nazaret mpe 'eseptsja. Jupj tjevele Jesús jos ma lijicj Moisés tjijyü'tá. P'a way lijicj jos jupj — nin tjowelepj la tsuwilpan.

¹⁵Quina pjü way ne'aj tjatja po tjunuc Esteban. Jupj wola ángel wola jinwatsja.

Esteban tjevele judiopan jis jepapan jilal, co'müypan jilal 'ots'ipj.

7 Sacerdote más püné tjevele Esteban lal. Tjevele:

—¿Ncu t'üc' way yupj tjowelepj?

²Esteban tjevele:

—Natjampan, najas nun pjo'oque napj velé. Jepapan way nun. T'üc' way cupj qjuis Dios pajal püné. Lay tepyala Abraham nt'a. Nun solejé Abraham pajal püna tüpü'ü, cupj jupj popa p'iyá püs naya pyatjaquec. Lay tepyala jupj nt'a Mesopotamia po'ó, custjay Harán nt'a ma tjemey na p'in. ³Dios tjevele jupj lal: 'Wya mpe mim. La p'a wa qui'á patja mpe mim. 'Amá p'a wa nt'a napj ca mya man. Ne'aj mpü'üm ca', Dios nin tjevele Abraham lal. ⁴Mpes tjemey Caldea mpe. Harán nt'a tjemey, tüpü'ü. Jupj popay tepe'e na, Dios jas tjejyama jupj qui'á, nun potjaqué nt'a. ⁵Dios 'amá ma tje'yaya Abraham lal. Jas tüpwes 'aya secj jupj. Dios tjevele p'a jawasa 'amá ca ma'ayas. Abraham popa p'iyá püs naya patja mpes ca jis ma'ayas wa, tjevele. Abraham ts'uyupj tuluctsja custjay, Dios niná tjevele na.

⁶"Dios tjevele: 'Abraham popa p'iyá püs naya patja ca mpatjam 'amá p'a wa nt'a. Año cien yulupjana ca mpatjam ne'aj —tjevele—. Pasaal yümücj tsji' la mijicj ne'aj, esclavopan nsem yupj. Ne'aj patja ma ca jis ma'ayacj tsji' la tjajay mpes. Lovin ca malala lis mijicj.' ⁷Dios tjevele wa: 'T'üc' way ca malala nyuca la mijicj yupj jilal. Mpes napj ca jis capj

ntül. Abraham popa p'iyá püs naya patja ca ncul qui'á niswa. Yupj ca mvelecj napj lal. Pasaal ca quelel la ma jicj', Dios nin tjevele. ⁸Abraham po jostsja Dios tjevelá. Yuwal yola pyálatjsja yupj. Mpes Dios jis tjijyü'ta yupj t'ü yupj jis cocoy tsjicj. Jostsja jat'ü yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyü. Jat'ü mpes ca jus nlayecj Abraham yuwal jólatjsja Dios lal. Mpes Abraham t'yüjü Isaac, Isaac ts'ac' ocho tyá'atsja na. Nin p'iyá Isaac t'yüjü wa Jacob. Nin p'iyá Jacob t'yüjü wa jupj jatjampan dóceya. Noypan waytsja yupj püná.

⁹"Nun solejé Jacob jatjam pjaní José lotsja. Jupj jatjampan la tjejyamaná jupj mpes. Mpes vender la tjajay jupj la p'a jilal. Jaylacj la tjajay tjaman jupj Egipto nt'a. Mop'in Dios cus tecyoñca jupj. ¹⁰Pajal malala tepyala José Egipto po'ó. Malala tepyala na, pajal cus tje'ya'sa Dios. Dios la tjiji José pajal 'üsüstjsja jepa lal ne'aj, (Egipto jis jepa Faraón jupj tjowelepj yupj.) Dios la tjiji José lovin seletsja tsjan 'üsüs la mijis. Faraón jus nleya José lovin po seletsja tsjan 'üsüs la mijis. Mpes José jepa püné tepyala Egipto po'ó, Faraón wo nt'a 'ots'ipj, Faraón nin tje'yaya jupj lal.

¹¹"P'a jawasa cjuwá jis la las tepyala Egipto po'ó, Canaán po'ó 'ots'ipj. Malala jis tepyala pjü gente jilal, israelpan jilal 'ots'ipj, cjuwatsja jis la las. ¹²Jacob jus nléyatsja vender lajaytsja jis la las Egipto po'ó. Mpes sin tjejyama jupj jatjampan Egipto nt'a jaylacj la mijicj jis la las. Nin mpes mwala way tjil yupj. ¹³P'a jawasa sin tjejyama niswa jaylacj la mijicj jis la las. José tjevele yupj jis lal jupj p'iyá yupj sejatjam. Nin tepyala na, Faraón jas tji'yüsa José jatjampan po'ó. ¹⁴⁻¹⁵José jis tjijyü'ta jatjampan jis lal la cuwis yupj jis papay. Jacob lotsja yupj jis papay. Tjevele pjü jis ts'uyupan jis lal ncul, sejats'ompan jis lal ncul 'ots'ipj. Jis tjijyü'ta jis lal la cuwis Egipto nt'a. Mpes Ja-

cob tjac' Egipto nt'a, pjü jupj jatjampan jis lal, jupj cüicpan jis lal wa. Pjü way yupj setenta y cinco waytsja yupj. Tapatja Egipto po'ó. P'a jawasa Jacob tepe'e. Locopyaya, püna, jupj ts'uyupj tecya'liñ 'ots'ipj. ¹⁶P'a año yupj jis cjüele tjat' Siquem nt'a, püna tapatja nt'a. Jomwen jul tüpüntüpj. Püna Abraham jaylacj la tjiji jomwen jul niná, Hamor jatjampan vender la tjajay.

¹⁷"Locopyaya, año pülücj tepyala na, israelpan pajal pülücj yupj sin popé tjamanun Egipto po'ó. Dios nasa quelel 'áyatsja 'amá p'a way, püna tjevele Abraham lal ca ma'ayas 'amá niná. ¹⁸Quina jepa p'a way já'asatsja Egipto po'ó. Mop'in ma seletsja pjactsja José. ¹⁹Jupj malala la tjiji israelpan jilal. Cupj yupj sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Pajal malala jis tepyala jepa niná mpes. Jis tjijyü'ta pje'á mo'onsocj yupj jis tsjictjacj. Tjijyü'ta ne'aj jatja ca mal yupj mpe, mpes jis tsjictjacj tecya'liñ, yusapj pátjat-sja mpes.

²⁰"Niná tjijyü'ta na, Moisés tjemya'na. Pajal 'üsüs waytsja jupj Dios lal. Mes cont'e mpes tüpü'ü jamay lal, popay lal. ²¹Mes cont'e t'üc' tepyala na, tjaman, tüpüntüpj p'a nt'a, ne tjil. Tüpüntüpj nt'a Faraón jucucus jus tjinyuca. Jupj t'yüna la tjiji jupj, quepj t'yüna liji jinwá jupj popa p'iyá lal. ²²Ne'aj Moisés pjü way jas tji'yüsa 'oyn nyuca la tjajay egiptopan. Po 'üsüs way tjevele, pajal 'üsüs la tjiji wa, jupj pünetsja mpes.

²³"Año cuarenta tyá'atsja na, quelel jámatsja la nuc jupj gente, israelpan waytsja yupj. ²⁴Tjemey na, jupj tjinyuca Egipto mpe 'esepj syúpatsja israelpan popa pjaní. Israelpan popa ma malala la tjiji, jupj sin nin syúpatsja jupj. Mpes Moisés cus tjep'ya'sa israelpan popa. Jupj tji'yü'na Egipto mpe 'esepj. ²⁵Moisés jólatsja israelpan sin tji'yúsatsja jupj jis capj p'yá'satsja, Dios la tjiji mpes. Ma sin tji'yüsa yupj.

²⁶"Yaya Moisés tjemey niswá israelpan nt'a. Yus tjinyuca niyom mát'eya; pjaní malala ljítsja p'a lal. Moisés jostsja ma la palantsja yupj. Tjevele: 'Jatjampan nun. ¿Tsjan mpes lo palaná?' nin la tji'yüya. ²⁷Malala ljítsja pja'as la tjiji Moisés lal, la tji'yüya: '¿Pjacj jin tjejyama qjuis la jütütj? ¿Pjacj jin tjejyama la veles ncu malala la tjijicj?' ²⁸Napj selé t'añ jipj tji'yünan Egipto mpe 'esepj. ¿Ncu nin p'iyá quelel lejay napj lal?' nin la tji'yüya. ²⁹Jupj tjevele mpes, Moisés lecj tjejá. Leñ way campá ts'üequené jupj. Madián nt'a patja nt'a tjemey. Pjü ma ne'as tjunuc. Ne'aj tjowaya, popa mat'e tepyala jupj.

³⁰"Locopyaya, año cuarenta tepyala na, ángel lay tepyala Moisés nt'a. Moisés tóncatsja pje'á, wa cjuwá nt'a, p'a leñtsja nt'a. Ángel lay tepyala jupj nt'a ne'aj. Ne'aj waytsja p'in joc' mpe, joc' niná Sinaí ló. Jül 'awa tüpwé. 'Awa culupwen nt'a lay tepyala ángel. ³¹Moisés jus tjinyuca na, pasal jólatsja tjinyuca mpes. Ne'as tjemey la nuc. Qjuis Jepa Dios vele tjapjaca. ³²Tjevele: 'T'üc' way Abraham tepyona napj lal. T'üc' way Isaac tepyona wa napj lal, Jacob tepyona wa. Yupj püna tapatja, jipj yupj popa p'iyá püs naya püt', nin tjevele. Moisés lecj tjejatsja, ma quelel nyúcatsja niswá 'owus.

³³"Qjuis Jepa Dios niswa tjevele: 'Tsjyam 'yüts'opta. Jipj toñ nt'a 'amá 'üsüs way, napj qui'á jüs mpes. ³⁴Napj selé malala se palá napj ts'uyupan Egipto po'o patjá. Tjapjacas yupj la puyupj. La palá tjacuwis jis la man la p'a nt'a. Mas. Jin majam Egipto nt'a', qjuis Jepa Dios nin tjevele.

³⁵"Israelpan ma jisatsja Moisés yas nam. Nujola tepyala yupj tjowelepj Moisés lal. La tji'yü: '¿Pjacj jin tjejyama qjuis la jütütj? ¿Pjacj jin tjejyama la veles ncu malala la tjijicj?' nin la tji'yü. Dios püné ne jas tjejyama jupj yupj nt'a, yupj jis jepa tepyala. Jupj jas tje-

iyama pje'á jis la man. Ángel lay tepyala jül lejeñ mo'ó, jupj p'iyá cus tjep'ya'sa jupj. ³⁶Mpes Moisés pje'á jis tjemyana Egipto mpe. Pajal 'üsüs la tjiji Egipto nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin p'iyá la tjiji Mar Rojo nt'a 'ots'ipj. Yupj pajal yólatsja jupj 'üsüs la tjiji mpes. Año cuarenta mpes jis tjemyana jis wa cjuwá nt'a. Pajal 'üsüs la tjiji ne'aj 'ots'ipj. ³⁷Nun solejé jupj tjevelá israelpan jilal. Tjevele: 'Profeta p'a wa napj jinwá ncuwim; Dios ca jas majamas nun nt'a. Nun popa nsem jupj', nin tjevele jupj. ³⁸Solejé Moisés já'asatsja israelpan jis lal joc' nt'a, joc' niná Sinaí ló, wa cjuwatsja nt'a. Joc' mo'o ángel tjevele Moisés lal. Niná Moisés nin tjevele israelpan jis lal. Qjuis Jepa Dios nin tjevele yupj mpes, nun mpes 'ots'ipj.

³⁹"Mop'in ma quelel lajaytsja Moisés tjijyü'tá. Quelel jiltsja niswá Egipto nt'a. ⁴⁰Tjowelepj Aarón lal, Moisés leñtsja na. Tjowelepj: 'La p'a dios witjacj la mijin. Yupj ca qjuis manucj Egipto nt'a. Ma selecj tsjan mpes Moisés ma tjac'. Jupj qjuis ticyuna qui'á. Leñ quinam jupj. Püs way leñtsja jupj', nin tjowelepj. ⁴¹Mpes vaca jinwá justa la tjajay oro mpes. Niná yupj jis dios nsem jisastsja. Animal tjü'ünan, vaca oro wolap'a'a tüpüntüpj jupj. Po 'ücj jisastsja la tjajay mpes.

⁴²"Pjulacj 'ots'ipj yupj jis dios witjacj jin yólatsja yupj. Yólatsja yupj noypan. Mpes Dios tjemey yupj mpe. Ma jis capj teciýncatsja quinam. Püna Dios profeta pjaní papel tepyaca Dios tjevelá. Tepyaca:

'Israelpan, wa cjuwá nt'a tjalawiqué año cuarenta mpes.

Ne'aj animal tjü'ü'ná, tja'ayá p'a mpes. Napj mpes tulucj la tjüjé.

⁴³P'a dios witjacj la tjüjé. Moloc jin justa la tjüjé. T'üc' way nun quelel lojitsja jupj.

Nujólatsja jupj püné.

Nun tjamamá jupj, jupj wo 'ots'ipj tjamamá.

Renfán jin justa la tjüjé wa.

Quelel lojitsja jupj 'ots'ipj.

Nujólatsja jupj püné. Tjamamá jupj.

Mpes napj ca nucopj ntülüs.

Nusin majam ca campa way,

más campa Babilonia mpe nusin majam ca',

Dios nin tjevele.

⁴⁴"T'üc' way cupj yupj sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Yupj tjelyawuñ na wa cjuwá nt'a, wa pülül tatsja. Yupj la tjajay niná wa pülül. Dios jas tji'yüsa la tjiji Moisés 'oyñ nyuca la mijis niná wosis. Niná Dios wo ló. Niná wa mpes, salejeptsja Dios jis capj teciýncatsja.

⁴⁵Locopyaya, p'a año na, Josué jépat-sja israelpan jis lal quinam. Wa niná tjam custjay. Josué jis tjemyana 'amá p'a wa nt'a. Dios leñ way pje'á sin tjejyama pjü way ne'aj tapatjá. Israelpan tjamtsja custjay wosis pülül. Locopyaya, año pülücj tepyala na, David israelpan jis jé-patsja jupj. Tatsja custjay wosis pülül.

⁴⁶David pajal 'üsüstsja Dios lal. David tjevele Dios lal: 'Quelel si jüñsü wa püné jipj mpes. ¿Ncu 'ücj napj nin lejay?' la tji'yüya Dios lal. ⁴⁷Dios jostsja ma nin liji. Mop'in 'üctsja Dios lal David jatjam Salomón nin la mijis. Mpes Salomón jas tjijyünsa wosis pones Dios mpes.

⁴⁸"Cupj selecj Dios ma pü'ü wa mo'ó.

Profeta pjaní papel tepyaca Dios tjevelá.

⁴⁹Jupj tjevele:

'Napj jyütütj tsjun po'ó.

Jyütütj nosis nt'a 'ots'ipj.

Nun ma polel su jüñsü wosis napj mpes.

Ma pü'üs wa mo'ó.

Lovin jun ta'á winis.

⁵⁰Pjü way la tjejay napj',

profeta nin tepyaca Dios tjevelá — Esteban nin tjevele.

⁵¹Esteban tjevele niswá. Tjevele:

—Pülücj way ma quelel japon Dios tjevelá. Nun yupj jin p'iyá. Ma pjo'oque Dios tjevelá. Ma lojí Dios tjijyü'tá. Ma jisas Dios Cjües. Nun, israelpan

püna tapatja jin p'iyá. ⁵²Püna profetapan tjowelepj Yom 'Üsüs Dios Lal ncuwim, más 'üsüs way jupj pjü jilal. Israelpan püna tapatja malala la tjajay profeta nepénowa jilal. Tjü'ünan yupj nepenowá. Nin p'iyá la tjüj wa yom lal, niná Yom 'Üsüs Dios Lal. Nun tja'ayá jupj la p'a jis la 'ünan. Mpes nun tjü'ü'ná jupj. ⁵³Püna angelpán tja'ayapj Dios tjijyü'tá. Newa nin, nun ma loj Dios tjijyü'tá — Esteban nin tjevele yupj jilal.

Yupj tjü'ünan Esteban

⁵⁴Judiopan jis jepapan tjepjyacañ na jupj tjevelá, pajal ts'a tji'in Esteban lal. Nin p'iyatsja co'müypan. Mpes jis wis jis tiquilil. ⁵⁵Esteban newa la tjíjitsja Dios Cjües jostsja jin la p'in. Tsjun po'o tjinyuca. Tjinyuca jaw Dios já'asa nt'a. Jus tjinyuca Jesucristo tóncatsja Dios li'inyampe. ⁵⁶Esteban tjevele:

—Tjunuca. Napj polel nyuc Dios já'asa nt'a. Yom niná Dios jas tjejyamá si nuc napj. Toñca Dios li'inyampe —nin tjevele Esteban.

⁵⁷Yupj jis pjats' la topj la tjajay jis mas mpes. Ma quelel pjyacañtsja. Yümücj tjowelepj, ts'a tji'intsja mpes. Pjü way yümücj ntji'liñ Esteban. ⁵⁸Ntji'liñ, tjaman jupj pülücj patja mpe. Pe noypan la ts'i jupj po'ó, jis la 'ünan. Tjamacjas, Saulo lotsja, tjejyama yupj sin quip pje'apa pe la ts'i na.

⁵⁹Esteban tjevele qjuis Jepa Jesucristo lal:

—Nejepa, tjemyana napj neqjues —nin tjevele.

Yupj lovin pe ne'aj la ts'i.

⁶⁰Esteban tüic' jin tjüjünsü, yümücj tjevele:

—Nejepa, ma nin jele t'as yupj malala lajay napj lal. Ma jis capj ntülün.

T'üc' tjevele na, tepe'e.

8 Saulo pjü tjinyuca. 'Üc'tsja jupj lal yupj tjü'ünan Esteban.

Saulo malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jilal.

Quina Jerusalén po'o patja malala nyuca la tjajay Dios ts'uyupj jilal ne'aj. Mpes Dios ts'uyupj pülücj leñ way tjil Jerusalén mpe. Jun ta'á tjil Judea po'ó, Samaria po'ó 'ots'ipj. Apostolpan p'in ma tjil.

²Esteban tjü'ünan na, niyom 'üsüspan tjil, toc jupj. Po 'aplijlatsja yupj jupj tepe'e mpes.

³Newa nin, Saulo lovin malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jilal. Yupj jis wa wama tjemey. Jupj jis ntjü'le, jis tjemyana cawilta nt'a.

Dios ts'uyupj tjowelepj Jesucristo mpes Samaria nt'a.

⁴Dios ts'uyupj tjil na Judea nt'a, Samaria nt'a 'ots'ipj, lovin tjowelepj la p'a jilal Jesucristo po'ó. ⁵Felipe tjemey wa Samaria nt'a. Ne'aj wa pülücj lejeñ nt'a yupj jis walap'a'a tjevele Cristo po'ó, jupj ne Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas. ⁶Felipe 'üsüs la tjiji ne'aj, yom p'in ma polel liji jinwá, mpes pjü ne'aj patja pajal jisastsja jupj tjevelá. ⁷Jupj tjijyü'ta lapanenpan pje'á mal gente jisas mpe. Yümücj tjowelepj ne tjil. Gente ma polel lyawuñtsja, leñ way jis tji'yü'sa la tjiji. Gente ma polel 'yutanañtsja 'ots'ipj, jis tji'yü'sa la tjiji. ⁸Mpes pjü way ne'aj po 'ücj jisas jis tepyala.

⁹Yom pjaní ne'aj Simón lotsja jupj. Lapanenpan cus tjap'acj p'a casá la mijis yom p'in ma polel liji jinwá. Gente ne'aj pajal yólatsja jupj la tjiji mpes. Jupj jostsja pjü yola püné way jupj. ¹⁰Ne'aj tapatja tjepjyacañ jupj tjevelá. Noypan, tsjictjacj 'ots'ipj, 'üsüs jin yólatsja jupj. Tjowelepj yom niná Dios jinwá jupj, pjü 'ücj liji Dios jinwá. ¹¹Püs way lapanenpan cus tjap'acj nin la mijis, mpes yupj yólatsja jupj 'üsüs, topon wa jupj tjevelá.

¹²P'a casá tepyala Felipe tjac' na. Topon Felipe tjevelá Dios jyü'ta po'ó. Jupj tjevele pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Topon na, bautizar jis tepyala niyom, nequem 'ots'ipj. ¹³Simón tepyona wa Felipe lal. Bautizar tepyala jupj. Jupj cus teczyóncatsja Felipe lovin, jupj tjemey nt'a. Tjinyuca pajal 'üsüs la tjíjtisja Felipá, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tjíji sin 'yüsa la mijis Dios mpes tjevele.

¹⁴Apostolpan tapátjatsja custjay Jerusalén po'ó. Sin tji'yüsa yupj Samaria nt'a patja topon Jesucristo po'ó. Mpes apostolpan sin tjam Pedro, Juan 'ots'ipj, Samaria nt'a. ¹⁵⁻¹⁶Gente Samaria po'o patja bautizar jis tepyala qjuis Jepa Jesucristo mpes. Newa Dios Cjües ma tjemey custjay yupj jisas mo'ó. ¹⁷Mpes Pedro, Juan 'ots'ipj, tjowelepj Dios lal yupj mpes. Yupj sey pjucj po la tjo'otj. Po la tjo'otj na, Dios Cjües yupj jisas mo'o tjemey.

¹⁸⁻¹⁹Simón tjinyuca niná tepyalá. Mpes tjevele Pedro lal, Juan lal wa:

—Napj quelel po le 'otj wa gente sey pjucj, Dios Cjües jisas wama mim. Mpes t'emel ca nu ma'ayá, no 'oyá napj ca nin p'iyá polel la mejay nun lojí jinwá — Simón nin tjevele yupj jilal.

²⁰Pedro wola tjevele:

—Jipj pyon jipj polel jaylacj lejay, ne nin p'iyá polel la mijin cupj lijicj jinwá. Nin tulucj. Dios 'yaya jupj Cjües, jaylacj tulucj. Ma qjuisas jipj t'emel. Najas Dios ca ncawajas la mijis jipj jet'emel. ²¹Ma jele Dios jola jinwá. Mpes ma polel tsji' lejay cupj qjuilal Dios mpes. ²²'Aplijila way t'as jipj, malala jéletsja mpes. Dios lal la monan jupj ca perdonar la mijis jipj, malala jéletsja mpes. ²³Malala jipj quelel nin lejay cupj lijicj jinwá. Jomam jipj. Lovin malala lejay —Pedro nin tjevele.

²⁴Simón wola tjevele:

—Pajal 'aplijila napj jipj tjevelen mpes. Najas Dios ma ca nin la mijis jipj tjevelen jin. La tjemyona Dios lal napj mpes, ne jupj ma ca nin la mijis napj lal —nin tjevele.

²⁵Nin tepyala Pedro, Juan, ne'aj tapatja na. 'Üsüs tjowelepj yupj salejeptsja mpes. Po jisastsja yupj mponecj. Pülücj jis walap'a'a tjowelepj qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. T'üc' tjowelepj na, tjil niswá Jerusalén nt'a. Newa jümücj casá lyawuñtsja na, Samaria mo'o patja jis lal tjowelepj wa, yupj jis wa nepénowa lejeñ nt'a. La pülücj tjowelepj Samaria mo'o patja jis walap'a'a; nin tjowelepj Jesucristo 'üsüs la tjíji quinam gente mpes.

Felipe tjevele Jesucristo po'ó Etiopía mpe 'eseptsja lal.

²⁶Locopyaya ángel tjac', tjevele Felipe lal. Tjevele: “Jutja sur nt'a. Ne'aj jümücj pü'ü jupj, jümücj niná Gaza nt'a jama. Jerusalén mpe jac' jümücj niná. Ne'aj mim jipj”, ángel nin tjevele. Ne'aj jis wa cjuwá, gente leñ. ²⁷Mpes Felipe tjemey. Tjemey na, jus tjinyuca yom pjaní jámatsja. Etiopía mpe 'eseptsja jupj. Yom niná püné waytsja Etiopía mo'ó. Quepj jepa já'asatsja ne'aj Etiopía mo'ó. Candace lotsja jupj. Yom niná jyámatsja jepa t'emel. Quina tjactsja jupj Jerusalén mpe. Jerusalén nt'a palá tipí'tje Dios wolap'a'a, tjevele jupj pajal püné. ²⁸Quina jupj tjactsja carreta pajal 'üsüs mpes, cavayú la locjoctsja. Jupj mo'o véletsja Isaías tepyacá, Isaías profétatsja jupj püna. ²⁹Dios Cjües tjevele Felipe lal: “Jutja carreta tya'a nt'a, cus ncoñcon”.

³⁰Mpes Felipe ts'üequené, la nüjüsü. Ne'as tjemey na, tjapjaca jupj mo'o vélet-sja Isaías tepyacá. Felipe la tji'yüya:

—¿Ncu jin 'yüsa mo'o velen?

³¹Wola tjevele:

—Ma nin 'yüsa. Leñ pjacj nin mü'üsüs la mijis. Viyá was, ma'ajam napj lal — nin tjevele Felipe lal.

³² Etiopía mpe 'eseptsja mo'o vélet-sja Isaías tepyacá, Dios Popel popé. Tepyaca:

“Yupj oveja jaman na la 'ünan, ma la puyupj ovejas.

Nin p'iyá tjaman yom pjaní.

Oveja lyájasa toñca, jupj ts'üil jat'ú na.

Nin p'iyá jupj lal, ma véletsja jupj.

³³ Pajal 'üsüstja jupj; yupj sin nin ntji'liñ jupj. Pajal malala nyuca la tjajay jupj lal, malalapan jis lal lajay jinwá. Pjü ma cus tjap'acj. Pajal malálatsja yupj.

Tjü'ünan jupj, mpes tjemey nosis mpe.”

Isaías nin tepyaca püná.

³⁴ Etiopía mpe 'eseptsja la tji'yüya Felipe lal:

—¿Pjacj po'o tepyaca profeta niná? ¿Ncu jupj p'iyá po'o p'in tepyaca? ¿Ncu p'a wa po'o tepyaca? —nin la tji'yüya.

³⁵ Felipe jas tji'yüsa la tjiji Isaías nin tepyaca Jesucristo po'ó. Felipe pülücj way nin tjevele jupj lal Jesucristo po'ó. Jas tji'yüsa la tjiji pajal 'üsüs tepyala Jesucristo la tjiji mpes.

³⁶ Nawa jiltsja jümücj casá. Yacjaya 'üsú pü'tü nt'a tjil. Etiopía mpe 'esepj tjevele:

—'Unuca, 'üsú pü'tü. Najas bautizar ma palas la mijin. ¿Ncu 'ücj jipj lal? —la tji'yüya.

³⁷ Felipe la tji'yüya:

—¿Ncu t'üc' way pyon jipj Jesucristo po'ó?

Wola tjevele:

—Po pyon napj. Pyon Jesucristo Dios Jatjam jupj.

Felipe tjevele:

—Mpes 'ücj bautizar mya palas la mejay napj.

³⁸ Mpes jupj tyantaná carretas. Manas 'üsú mo'o tjil. Felipe bautizar la tjiji Etiopía mpe 'eseptsja.

³⁹ 'Üsú mpe tjiquil na, Dios Cjües tjemjana Felipe p'a nt'a. Etiopía mpe 'esepj ma jus tjinyuca niswá Felipá. Mpes jusapj tjemey. Po 'ücj jostsja quinam Jesucristo mpes. ⁴⁰ Dios Cjües tjemjana Felipe Azoto nt'a. Ne'aj tjuwínetsja, tjevele yupj jis walap'a'á Jesucristo mpes. Jun ta'á, pülücj patja nt'a, tjevele jupj, Cesarea ne'as tjemey nas.

Saulo tepyona wa Jesucristo lal.

(Hechos 22.6-16; 26.12-18)

9 Saulo ts'i 'inyatsja custjay Jesucristo lal japon jis lal. Yupj jilal pajal malala véletsja jupj. Quelel si 'ünánatsja yupj. Quina quelel jámatsja Damasco nt'a. Mpes jupj tjemey sacerdote más püné nt'a Jerusalén nt'a, ² papel la mon tjemey. Papel quelel t'yatsja judiopan 'a si mulú nt'a Damasco po'ó. Papel vélet-sja 'ücj la tsupapj Jesucristo sa coñ, jis la cuman Jerusalén nt'a. 'Ücj niyom ntsu'pas jis la cuman, nequem 'ots'ipj.

³ Papel nt'ya na, tjemey. Nasa ne'as jámatsja na Damasco nt'a, tsjun po'o pajal jaw tepyala. Saulo nt'a pajal jaw tepyala wa, jupj t'asiyú pajal tjejaywca. ⁴ Tyüla, pü'ütsja. Vele pjactsja. La tji'yüya:

—Saulo, ¿tsjan mpes malala nyuca lejaj napj lal? —nin la tji'yüya.

⁵ Saulo la tji'yüya:

—¿Pjacj vele napj lal?

Wola tjevele:

—Jesucristo napj. Malala nyuca lejaj jipj napj jisas jilal. Jipj nin lejaj na, malala nyuca lejaj wa napj lal. Napj buey tsjyac jinwá lejaj jipj lal. Buey tsjyaca na ma jama, más yümücj ntsjacas jupj lal. Buey niná jinwá lejaj jipj. Malala 'e palá nin lejaj jipj.

⁶ Mpes Saulo pajal lecj tjejaytsja, la tji'yüya:

—¿Tsjan jyas napj la mejay?

Jesucristo wola tjevele:

—Jin tjiyyünsa. Damasco nt'a ca mim. Ne'aj yom pjaní ca mveles tsjan la mijin —Jesucristo nin tjevele.

⁷ Saulo cus tocoñ tjepjyacañ wa vele pjactsja. Mop'in ma tjunuc pjacj tjevelá. Mpes lacj tjeypaj wa yupj.

⁸ Saulo jas nisa. Jun la tyü'pa na, ma polel nyúcatsja jupj. Mpes yupj jupj mos ntji'liñ tjaman Damasco nt'a. ⁹ Ts'ac' cont'e ma nyúcatsja. Ma tjelyaja. Ma tjümü'ü.

¹⁰ Ananías tüpü'ü wa Damasco po'ó. Jesucristo lal pyónatsja jupj. Nin jawas p'iyá Dios la tjiji Ananías tjinyuca Jesucristo. Tjinyuca Jesucristo tjac', tjevele jupj lal:

—Ananías.

Ananías la tji'yüya:

—Nejepa, ¿tsjan jyas?

¹¹ Qjuis Jepa Jesucristo tjevele:

—Judas wo nt'a mim. Jümücj 'T'atsj Way' ló, ne'aj pü'ü. Yom pjaní pü'ü ne'aj, Tarso mpe 'esepj, Saulo ló jupj. Quina jupj vele Dios lal. ¹² Dios lal tjevele na, napj la tjejay jupj tjinyuca yom pjaní tjac' jupj nt'a, yom niná Ananías ló. Tjinyuca yom niná jay pjucj po la tje'yot'a, la tjemyona Dios lal jupj ca 'ücj nucus niswá. Jipj p'iyá yom niná jupj tjinyucá. Jupj ca jus nlayes napj jin tje-
jyam —Jesucristo nin tjevele.

¹³ Ananías wola tjevele:

—Nejepa, pülücj nawala tjowelepj jupj mpes. Tjowelepj pajal malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jis lal Jerusalén nt'a. ¹⁴ Yupj javelepj 'ücj sacerdote noypan jilal jupj tsyu'pa cyapj jacoñ jilal — Ananías nin wola tjevele.

¹⁵ Newa nin, Jesucristo tjevele:

—Jipj ca mim jupj nt'a. Napj la t'ya Saulo. Quina ca la mijis napj najas jinwá. 'Ücj ca mveles napj nin po'ó judiopan tulucj jilal, yupj jis jepa noypan jilal 'ots'ipj, israelpan jilal 'ots'ipj. ¹⁶ Jas mü'üsüs ca la mejay pajal malala mpalas jupj lal napj mpes —Jesucristo

nin tjevele Ananías lal, jupj jun si tsicyaca jinwá tjinyuca na.

¹⁷ Mpes Ananías tjemey. Jus tjinyuca Saulo. Jay pjucj po la tje'yot'a, tjevele: “Saulo, natjam jipj. Napj selé qjuis Jepa Jesús lay tepyala jipj lal jümücj nt'a. Jupj nin tjejyama jipj nt'a, mpes ca nucun niswá. Dios Cjües ca mim jyas mo'ó, mpes ca la mijin Dios Cjües vele jin”, Ananías nin tjevele. ¹⁸ Leñ way cjul jupjula jinwá palá tinca Saulo jun mpe, polel nyúcatsja niswá. Jas tjiyyünsa. Ananías bautizar la tjiji jupj. ¹⁹ Nin la tjiji na, Saulo tjelyaja, tjümü'ü, mpes 'ücj já'asatsja niswá.

Saulo tjevele Jesucristo po'ó Damasco nt'a.

Saulo tsjicj way tüpü'ü Jesucristo lal japon jilal Damasco nt'a. ²⁰ 'Üsüs tjevele Jesucristo mpes judiopan 'a si mulú nt'a. Tjevele Jesucristo Dios Jatjam. ²¹ Jupj tjevele tjepjyacañ po yólatsja jupj nin tjevele mpes. Ma sin tji'yüsa tsjan mpes 'üsüs véletsja Jesucristo mpes. Salejeptsja malala nyuca la tjiji Jesucristo jisas jilal Jerusalén nt'a. Salejeptsja jupj tjac' Damasco nt'a la tsupapj Jesucristo lal japon, jis la man sacerdote noypan nt'a Jerusalén nt'a. Ma quelel japontsja Saulo Jesucristo po'o pyónatsja quinam. ²² Mop'in nin, más 'üsüs way véletsja jupj lovin, mpes la p'a wa Jesucristo po'o topon Saulo tjevele mpes. Jupj tjevele mpes, judiopan Damasco nt'a patjá sin tji'yüsa t'üc' way Jesucristo Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Yupj ma quelel japontsja Saulo lal, mop'in ma salejeptsja tsjan más 'ücj wola la veles jupj lal.

²³ P'a jawas judiopan 'a jis tjimyula. Yupj ma jisastsja Saulo. Mpes tjowelepj ca mü'ü'nacj jupj. Damasco nt'a tapatja t'asiyú campanya tóncatsja tjüwücj. Quelel la nuactsja tjüwücj jun vilicj nt'a; jupj nepé lay tepyala na, quelel

ja'ünantsja Saulo. ²⁴ Lovin jaw na, püste na 'ots'ipj, la tjunuctsja. Saulo jus nleya la nuactsja yupj, quelel ja'ünantsja jupj. ²⁵ Mpes püste na, jupj discipulopan palá tjo'onsopj jupj tjüwücj jun mpe. Quiliyú püné mo'o tjá'asa, palá tjo'onsopj jupj 'üpú mpes, ne 'ücj tjemey jupj yupj tapatja mpe.

Saulo tjemey Jerusalén nt'a.

²⁶ Saulo tjemey Jerusalén nt'a. Quelel jámatsja Jesucristo lal japon 'a jis tjimyula nt'a. Mop'in lacj tjeypatsja yupj jupj lal. Ma topontsja quina se cóñcatsja Jesucristá. ²⁷ Bernabé p'in tepyona jupj 'üsüs. Lal tjac' Saulo, tjil apostolpan nt'a. Tjevele: "T'üic' way Saulo quina jos Jesucristá. Jus tjinyuca qjuis Jepa Jesucristo jümücj nt'a, jupj tjevele Saulo lal. Locopyaya Saulo 'üsüs tjevele Jesucristo mpes Damasco nt'a patja jilal. Ma lecj jéyatsja; 'ücj tjevélatsja Jesucristo mpes", Bernabé nin tjevele. ²⁸ Tjevele mpes, 'üchtsja quinam yupj jilal Saulo jámatsja yupj 'a si mulú jatja nt'a. Mpes Saulo lovin tjemey Dios ts'uyupj nt'a 'a jis tjimyula na. ²⁹ Jerusalén nt'a pülücj jilal tjevele Jesucristo po'ó. Po ma lecj jéyatsja la veles Jesucristo mpes. Ne'aj judiopan pülücj griego javelept-sja. Yupj jilal 'ots'ipj nin tjevele Jesucristo mpes. Yupj quelel ja'ünantsja jupj. ³⁰ Dios ts'uyupj jus nlay yupj quelel ja'ünantsja jupj. Mpes tjaman jupj Cesarea nt'a. Ne'aj jas tjajam Tarso nt'a.

³¹ Quina Dios ts'uyupj 'ücj jájtatsja Judea mo'ó, nin p'iyá 'ücj jájtatsja Galilea mo'ó, Samaria mo'ó 'ots'ipj. Más 'in 'üsüs way sin tji'yüsa Jesucristo mpes. Nin la tjajay Dios jostsja jinwá; salejeptsja jupj ca jis capj ntülüs malala lajay. 'Ücj jisas tepyala Dios Cjües jis capj tjep'ya'sa mpes. Más 'in pülücj witjacj Jesucristo lal topon janmacj.

Eneas tji'yü'sa tepyala.

³² Quina Pedro jun ta'á tjemey yus la nuc Dios ts'uyupan. Nin mpes tjemey wa yus la nuc Dios ts'uyupan Lida mo'ó. ³³ Ne'aj malala jos jus tjinyuca. Eneas lotsja jupj. Pasal püs pú'ütsja jupj, año ocho mpes pú'ütsja. Ma polel 'utanatsja jupj. ³⁴ Pedro tjevele jupj lal: "Eneas, Jesucristo 'i 'ü'sa liji. Jin tjiyyünsa", Pedro nin tjevele. Mpes leñ way jas tjiyyünsa jupj. ³⁵ Pjü Lida mo'o patja, Sarón mo'o patja 'ots'ipj, tjunuc 'ücj wínetsja jupj quinam. Mpes yupj pjü way quelel sa coñtsja wa qjuis Jepa Jesucristo.

Tabita tepe'e, nyucunú tepyala niswá.

³⁶ Quepj tüpü'ü Jope po'ó, Tabita ló. Griegopan jis tin Dorcas lotsja jupj. Jesucristo lal pyónatsja jupj. Lovin 'üsüs nyuca la tjiji la p'a wa jilal. Lovin jis capj tjep'ya'sa jis t'emel cjuwá. ³⁷ Pedro ne'aj p'in tjuwine na, Tabita malala jos tepyala, tepe'e. Jas tapatsj jupj jüp'üy. (Judiopan lovin nin lajay, mpes nin la tjajay.) Cuarto viyapa toñca nt'a tüpüntüpj jüp'üy. ³⁸ Jesucristo lal japon ne'aj jus nlay Pedro pú'ütsja Lida nt'a. Lida ne'aj way p'in Jope lal. Mpes yupj sin tjajam niyom mat'e Pedro nt'a. Tjowelepj leñ way ncuwim Jope nt'a.

³⁹ Mpes Pedro leñ way tjemey yupj jilal Jope nt'a. Ne'as tjemey na, tjaman jupj Dorcas jüp'üy nt'a, cuarto viyapa toñca nt'a. Ne'aj pjü jis vayum tulucj tjiquil, la puyuptsja. Tjowelepj Pedro lal: "Unuca jipj, sin quip pajal pülücj la tjiji la p'a mpes. Pajal 'üsüs waytsja jupj."

⁴⁰ Pedro pje'á sin tjejyama. Tjil na, tüic' jin tjüjünsü, tjevele Dios lal. T'üic' tjevele na, jus tjinyuca jüp'üy, tjevele: "Tabita, jin tjiyyünsa". Mpes Tabita jun la tyü'pa. Jupj Pedro jus tjinyuca na, jas nisa, tjá'asatsja. ⁴¹ Pedro jupj mos 'in wa ntjü'le, jas nisa jupj. Pedro tjevele Dios ts'uyupj jilal, jis voyum tulucj ji-

lal 'ots'ipj, wama ncul niswá. Yupj jus tjunuc Tabita pü'ü niswá. ⁴²Mpes pjü way Jope nt'a patja jis wala tjowelepj niná tepyalá. Mpes pülücj topon Jesucristo lal, nin tepyala mpes. ⁴³Püs way 'in Pedro tüpü'ü Jope nt'a. Tüpü'ü Simón wo nt'a. Simón lovin pjoloc' napnapj la tjijitsja, vender la mijis.

Pedro tjemey Cornelio wo nt'a.

10 Cesarea mo'o tüpü'ü Cornelio. Jupj jépatjsja militar cien witjacj jilal. Militar nenem “Italia Mpe Ne'espan La Palan” yupj jis lá. ²Cornelio po jostsja Dios. Jupj po seletsja Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. Pjü way jupj wo nt'a pátjatsja salejeptsja wa. Cornelio lovin jis tje'yaya cjuwá jilal. Lovin tjevele Dios lal. ³P'a jawasa las tres na, t'awaná, Dios la tjiji tjinyuca Dios ángel pjaní. 'Üsüs tjinyuca jupj. Ángel tjac' jupj nt'a, tjevele:

—¡Cornelio!

⁴Cornelio püs way tjinyuca ángel. Po lecj jéyatsja jupj ángel tjac' mpes. La tjí'yüya:

—Nejepa, ¿tsjan jyas ne tjacuy?

Ángel wola tjevele:

—Dios lal velen na, jupj pjoca. Jupj selé jipj se 'an cjuwá jilal. ⁵Sin majaman noyomes Jope nt'a la cuman Simón. Simón niná Pedro ló wa jupj. ⁶Ne'aj pü'ü jomica lal. Jupj jomica Simón ló wa jupj. Pjoloc' napnapj liji jupj. Simón wo 'üsú la nt'a toñca —ángel nin tjevele Cornelio lal.

⁷Ángel tjemey na, Cornelio tjevele jupj jomozopan mát'eya jilal, militar pjaní lal 'ots'ipj. Militar niná po 'üsüs waysjsja jupj. Tepyona wa Dios lal. Lovin tsji' la tjíjitsja Cornelio wo nt'a. ⁸Cornelio jis wala tjevele pjü tepyalá. T'üc' tjevele na, sin tjejyama Jope nt'a la cuman Pedrú.

⁹Yaya jümücj po'o p'in jiltsja custjay. Lots'ac' culupwen nt'a já'asa na ne'aj

way p'intjsja Joje. Quina, Joje nt'a, Pedro wo casá tjemey la veles Dios lal. ¹⁰Vecj tepe'e, quelel lyájatsja. Cjuwá custjay, quina lajaytsja jis la las. Jun si tsicyaca jinwá tjinyuca jupj. ¹¹Tjinyuca tsjun po'ó jun tjecjyoltse, 'ücj tjinyúcatjsja. Cobija pajal püné tjinyuca. Palá tjac' tjinyuca. Tsjülü casá tsyú'patsja. ¹²Animal pülücj mo'o pátjatsja. Latsj 'ots'ipj mo'o pátjatsja. 'Ümüjütütj jinwá 'ots'ipj mo'o pátjatsja. Tsipyaya 'ots'ipj mo'o pátjatsja. ¹³Jupj tjapjaca nepé vele pjactsja. Tjevele:

—Pedro, jin tjijyünsa. Jis tji'yü'na, nlajan.

¹⁴Pedro wola tjevele:

—Lovin ma polel la las yupj. Moisés popel qjuisí jütüta ma nlajacj pis niná. Yupj pis te jinwá, ma polel nlajacj, mpes lovin ma nin tjelyá napj.

¹⁵Tjapjaca nepé vele pjactsja niswá:

—Dios tjevele yupj jis pis 'üsüs. Ma mvelen yupj jis pis malala —nin tjevele.

¹⁶La con tjapjaca nepé vele pjactsja. La con nin p'iyá tjijyü'ta la 'ünan, nlajas yupj jis pis. T'üc' tjevele na, cobija viyá tjemey tsjun po'ó.

¹⁷Pedro pajal jólatsja tjinyuca mpes. Ma jas tji'yüsa tsjan mpes Dios la tjiji tjinyuca niná. Nawa nin jólatsja na, niyom Cornelio sin tjejyama tjiquil Simón wo nt'a. Nasa la tjü'üy la p'a jis lal ca'aj tóñcatsja Simón wo. Quina tjiquil yupj jupj jun vilicj nt'a. ¹⁸Yümücj la tjü'üy ncu Simón ne'aj já'asa, jupj ne Pedro ló wa.

¹⁹Pedro jólatsja custjay tjinyuca mpes. Dios Cjües tjevele jupj lal: “Niyom cont'e la 'e pal. ²⁰Ma jele t'as. Napj tjijyütütj, ne tjiquil jipj nt'a. Jin tjijyünsa, palá mim, jis capj ncoñcon mim yupj jilal”, Dios Cjües nin tjevele jupj lal.

²¹Mpes Pedro palá tjemey yupj nt'a. Tjevele:

—Napj ne nun la no palá. ¿Tsjan mpes tjuculá? —la tji'yüya.

²² Wola tjowelepj:

—Cornelio qjuisin tjejjama mpes tjiquilaca. Jupj jepa, militar cien jilal. Pajal 'üsüs way jupj. Jupj selé Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. 'Üsüs way jupj pjü judiopan jilal. Dios ángel tjevele jupj lal. Tjijyü'ta jupj qjuisin majamas jipj nt'a, la cuman jipj jupj wo nt'a. Dios jos jipj mvelen Cornelio lal —nin tjowelepj Pedro lal.

²³ Mpes Pedro tjevele 'ücj wama jiquil. Jis tje'yaya tjijinán püste mpes.

Yaya püstapj Pedro tjemey yupj jilal. Dios ts'uyupj nepenowá Jope po'ó tapatja tjil wa. ²⁴ Ts'ac' pjaní mpes tjelyawüü. Yaya Cesarea ne'aj tjil. Cornelio la si nucutsja. Pjü way ne'aj patja jupj jüpülücpan sin popé ne'aj tjtatja wa. Jupj jomicapan ne'aj tjtatja watsja jupj lal. Cornelio 'a jis tjimyula. Jupj jostsja mpjacañ wa Pedro velá. ²⁵ Pedro ne'as way p'in tjemey, Cornelio jupj tüic' jin tjüjünsü Pedro wolap'aá. Jupj jólatsja Pedro püné. ²⁶ Pedro jas tjijyünsa jupj. Tjevele:

—Jin ni'isa. Yom p'in napj jipj jinwá.

²⁷ Jupj lal véletsja. Wama tjil Cornelio wo mo'ó. Pedro pülücj yus tjinyuca, játjatsja ne'aj. ²⁸ Tjevele:

—Nun solejé malala judiopan 'a si mulú judiopan tulucj jilal. Moisés tjijyü'ta ma nin la mijicj. P'a casá nola napj quinam. Dios nin tji'yüsa la tjiji pjü gente yuwal. Judiopan más 'üsüs tulucj. ²⁹ Mpes Cornelio sin tjejjama na napj lal la cuwis, leñ way tjacuwis. ¿Tsjan mpes jisastsja napj tjacuwis? —Pedro la tji'yüya.

³⁰ Cornelio tjevele:

—Ts'ac' yulupjana nasa, yom lay tepyala napj nt'a. Jupj jas quip pasal pje waysjsja, jaw jinwá. Las tres na, t'awaná, tjac' jupj. Laja sectsja napj, napj Dios lal tjeveletsja na. ³¹ Jupj tjevele: 'Cor-

nelio, Dios lal tjevelentsja na, tjapjaca jupj. Jupj selé jipj se 'an cjuwá jilal. ³² Mpes niyom sin majaman Jope nt'a la cuman Simón. Simón niná Pedro ló wa jupj. Ne'aj way pü'ü jomica lal. Jupj jomica Simón ló wa jupj. Pjoloc' napj liji jupj. Simón wo 'üsú la nt'a toñca', jupj nin tjevele napj lal. ³³ Mpes leñ way sin tjejjam jipj nt'a la cuman. Po 'üsüs way jipj, tjacuy. Pjü cupj qui'á 'a qjuis tjimyula. Dios qjuiyus nyuca. Quelel pjya'aquecj jipj velen. Pjü way qjuis Jepa Dios 'i jütüta la veles, ca nin mvelen —Cornelio nin tjevele.

Pedro tjevele Cornelio wo nt'a.

³⁴ Mpes Pedro tjevele:

—Napj selé quinam t'ücj way pjü gente yuwal Dios lal. Judiopan más 'üsüs tulucj. Pjü gente yuwal. ³⁵ Pjü p'a nt'a patja, nepenowá 'üsüs nyuca lajay. Salejepj Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. Mpes pjü yupj 'üsüs Dios lal. Nepénowa yupj judiopan. Nepénowa yupj judiopan tulucj. ³⁶ Nun solejé Dios tjevele judiopan jilal. Tjevele yupj polel 'üsüs nsem jupj lal Jesucristo mpes. Jesucristo Jepa Püné pjü mpes. ³⁷ Nun solejé Juan el Bautista tjevele gente jis walap'aá, bautizar lis tjiji jupj. T'ücj' la tjiji na, solejé tsjan tepyala Galilea nt'a, pjü way jun ta'á Judea po'ó 'ots'ipj. ³⁸ Jesucristo tjac', jupj ne Nazaret mpe 'eseptsja. Dios tje'yaya jupj Cjües Jesucristo jos mo'ó la püt'üs. Jupj la tjiji Jesucristo pajal pünetsja. Solejé Jesucristo pajal 'üsüs nyuca la tjiji. Tjijyü'ta lapanenpan tjil gente mpe. Dios lovin cus teczyóncatsja Jesucristá.

³⁹ ”Mpes quina pülücj jilal velecj Jesucristo la tjiji mpes. Tjinyucucj mpes velecj. Tjinyucucj jupj la tjijá Jerusalén mo'ó, jun ta'á Israel mo'ó 'ots'ipj. Judiopan tjovalapj jupj cruz po'ó la mas. Mpes yupj tjü'ünan jupj. ⁴⁰ Locopyaya ts'ac' cont'e tepyala na, Dios jas tjijyünsa jupj, nyucunú tepyala niswá. Jupj lay

tepyala cupj qjuilal. Dios qjuis tje'yaya 'ücj jus tjinyucuj. ⁴¹Ma pjü jilal lay tepyala. Cupj qjuilal la p'in lay tepyala jupj. Yas nam Dios la qjuis t'ya la nuc Jesucristo. Jupj tjelyaja, tjümü'ü wa cupj qjuilal. ⁴²Qjuis tjijyü'ta la p'a jis walap'a'a mvelecej cupj. Qjuis tjijyü'ta mvelecej Dios la t'ya jupj, jupj mveles ca pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay, ncu malala la tjajay. Nin ca mveles patja jilal, tecya'liñ jilal 'ots'ipj. ⁴³Pjü profetapan nin p'iyá tapac. Yupj tapac cupj tepyonecj na Jesucristo lal, Dios perdonar la qjuis mijis malala nyuca la tjijicj. Jesucristo mpes jupj 'ücj perdonar la qjuisiji —Pedro nin tjevele yupj jilal.

Dios jupj Cjües jis tje'yaya Cornelio wo nt'a.

⁴⁴Pedro véletsja custjay. Newa vélet-sja na, Dios Cjües tjac', pjü jisas mo'o tjemey, Pedro tjevele tjepjyacañ jisas mo'o tjemey. ⁴⁵Nin tepyala na, Pedro lal tjiquil pajal yólatsja nin tepyala mpes. Dios ts'uyuptsja judiopan waytsja yupj. Mop'in ma salejeptsja Dios ca ma'ayas jupj Cjües judiopan tulucj jilal la püt'üs. ⁴⁶Yupj tjepjyacañ judiopan tulucj javeleptsja la p'a jis tin, yupj p'iyá ma sin 'yúsatsja. Mpes judiopan nenem sin tji'yüsa t'üc' way Dios jis tje'yaya jupj Cjües. Ma jus nlaytsja ca nin mpalas. Pedro tjevele yupj jilal:

⁴⁷—T'üc' way 'ücj pjü bautizar lijicj cupj. Dios jis tje'yaya jupj Cjües, jupj qjuis tje'yaya jinwá —Pedro nin tjevele.

⁴⁸Mpes tjijyü'ta bautizar lis mijicj yupj, Jesucristo mpes. Bautizar jis tepyala na, la tjomon Pedro lal jupj ma'ajam yupj jilal, p'a jawasa mim. Mpes nin la tjiji jupj.

Pedro tjevele judiopan jilal tsjan 'üsüs tepyala Cornelio wo nt'a.

11 Jis wala tjowelepj apostolpan jis lal judiopan tulucj topon wa Dios

tjevelá. Pjü way Dios ts'uyupj Judea mo'ó tjepjyacañ wa niná. ²Dios ts'uyupj Jerusalén po'o patja tjepjyacañ wa. Judiopan waytsja yupj. Mpes Pedro tjemey na Jerusalén nt'a, tjiquil jupj nt'a. La tjowelej jupj lal. ³Tjowelepj:

—Malala nin jipj judío tulucj nt'a t'jaj, tüpüt' yupj jilal.

⁴Pedro tjevele yupj jilal pjü tepyalá. ⁵Tjevele:

—Jope nt'a tüpü'üstsjaja napj, pülücj patja nt'a. Dios lal tjeveletsja. Dios la tjiji nan si tsicyacj jinwá ntepalá. Jupj la tjiji tjinyuc cobija pajal püné jinwá tsjun po'ó. Palá tjactsja jupj. Tsyú'patsja tsjülü' casá. Palá tjac' napj nt'a. ⁶Wama jus tjinyuctsja napj. Animal pülücj mo'o pájtjatsja. Qjuisiyasma nepenowá yupj. 'Ümüjütütj jinwá mo'o pájtjatsja. Latsj 'ots'ipj mo'o pájtjatsja. Tsipyaya 'ots'ipj mo'o pájtjatsja. ⁷Nepé vele pjactsja, tjevele: 'Pedro, jin tjijyünsa. Jis tji'yü'na, nlajan', nin tjevele. ⁸Napj wola tjevelé: 'Lovin ma polel la las yupj. Moisés popel qjuisí jütüta ma nlajacj pis niná. Yupj jis pis te jinwá, ma polel nlajacj, mpes lovin ma tjelyá napj.' ⁹Tsjun po'o nepé vele pjactsja niswá. Tjevele: 'Dios tjevele yupj jis pis 'üsüs. Ma mvelen yupj jis pis malalá', tjevele. ¹⁰La con nin tjijyü'ta jis pis la las. T'üc' tjevele na, cobija viyá tjemey tsjun po'ó.

¹¹”Tjemey na, niyom cont'e tjiquil tüpü'üstsjaja nt'a. Cornelio sin tjejyama Cesarea mpe. ¹²Dios Cjües napj lal tjevele: 'Jipj ca mim yupj jilal. Ma jele t'as.' Mpes tjum yupj jilal. Qjuis catjampan sésiya tjil wa. Cornelio wo wama tjeleque. ¹³Cornelio tjevele jupj jus tjinyuca ángel, wo mo'o tónicatsja. Ángel tjevele: 'Jope nt'a sin majaman niyom nepenowá la cuman Simón. La p'a ló wa jupj, Pedro ló wa jupj. ¹⁴Jupj ca jin mü'üsüs la mijis. Wya nt'a patja pjü way ca sin mü'üsüs la mijis wa. Jupj tjevele toponé na, nun 'üsüs nsem Dios

lal, mpes 'ücj ca mpatjaqué Dios lal', ángel nin tjevele Cornelio lal.

¹⁵”Mpes napj tjevelé yupj jilal. Tjeveletsja na, Dios jis tje'yaya jupj Cjües. Nun solejé 'onin ne nin tepyala Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües. Nin p'iyá tjac' wa jupj Cjües yupj nt'a. ¹⁶Napj nola tepyala Jesucristo tjevelá. Tjevele: 'Juan gente bautizar lis tjiji 'üsú mpes la p'in. Mop'in más 'üsüs ca nu mpalas p'a jawas. Dios ca nu ma'ayas jupj Cjües.' ¹⁷Qjuis Jepa Jesucristo lal tepyonec na, Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües. Nin p'iyá Dios la tjiji yupj jilal Cornelio wo nt'a. Po 'üsüs napj lal nin la tjiji. Napj ma le velel Dios lal —Pedro nin tjevele.

¹⁸Niná tjepjyacañ na, ma la tjowelet nishá Pedro lal. 'Üsüs way tjoweletj Dios po'ó. Tjoweletj:

—Dios jos judiopan tulucj 'aplijila nsem 'ots'ipj, malala nyuca la tjajay mpes; ca Dios jos jin la mijicj quinam. Mpes yupj lovin ca mpatjam jupj lal — nin tjoweletj.

Dios ts'uyupj tjoweletj Jesucristo po'ó Antioquía nt'a.

¹⁹Nujola tapalas judiopan tjü'ünan Es-teban. Malala nyuca la tjajay wa Dios ts'uyupj la p'a jilal. Mpes Dios ts'uyupj ts'equeneñ Jerusalén mpe. Jun ta'á tjil. Nepenowá tjil wa Fenicia nt'a, campa ne'aj. Nepenowá tjil wa Chipre nt'a, campa wa ne'aj. Nepenowá tjil Antioquía nt'a, campa wa ne'aj. Yupj tjoweletj judiopan jilal p'in Jesucristo po'ó. ²⁰Mop'in niyom nepenowá tjil wa Antioquía nt'a Chipre mpe, Cirene mpe 'ots'ipj. Niyom nenem tjoweletj wa judiopan tulucj jilal qjuis Jepa Jesucristo po'ó. ²¹Tjoweletj na, qjuis Jepa Jesucristo jis capj tjep'ya'sa. Mpes judiopan tulucj pülücj topon, jisastsja Jesucristo.

²²La p'a wa jis wala tjoweletj Dios ts'uyupj jis lal Jerusalén po'ó, mpes yupj tjepjyacañ judiopan tulucj Antio-

quía po'o patja jisastsja wa Jesucristo. Mpes jas tjajam Bernabé Antioquía nt'a, yupj jis lal la veles. ²³Jupj tjemey na, tjinyuca Dios pajal 'üsüs way la tjiji yupj mpes. Mpes pajal 'ücj jos tepyala jupj. Bernabé tjevele yupj jis lal: “Lovin jisas t'as qjuis Jepa Jesucristo. Lovin la tjüjüj jupj tjevelá.” ²⁴Bernabé 'üsüs way-tsjaja jupj. Po la tjüjitsja Dios Cjües jost-sja jinwá. Po tepyona pjü way Jesucristo tjevelá. Jupj la tjiji mpes pajal pülücj jisastsja Jesucristo; nin tepyala Antioquía po'ó.

²⁵Locopyaya way Bernabé tjemey Tarso nt'a, Saulo la tepyala ne'aj, lal lo cuwis. ²⁶Jus tjinyuca, ticyuna Antioquía nt'a. Año pjaní tapatja ne'aj. Lovin tjil Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula nt'a. Pülücj sin tjilyüsa la tjajay Dios po'ó. Antioquía nt'a nepenowá tjoweletj Jesucristo lal japon “Cristianos” yupj. Mwalá way nin tjoweletj Antioquía nt'a.

²⁷Yupj ne'aj tapatja na, profetapan nepenowá tjiquil wa Antioquía nt'a Jerusalén mpe. ²⁸Tjil Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula nt'a. Yupj sin popa pjaní Agabo lotsja. Jas nisa. Pjü tjevele Dios Cjües jostsja jupj nin velá. Tjevele p'a jawasa cjuwá jis la las ca mpalas. Jun ta'á ca nin nsem, tjevele. Niná t'üc' way nin tepyala, Claudio jépatjsja na Roma nt'a. ²⁹Mpes yupj ne'aj pájtatsja quelel jis capj jap'actsja Dios ts'uyupj Judea po'o patjá. Mpes yupj pjü way tja'ayapj t'emel. Yupj polel ja'ayaptsja jin tja'ayapj. ³⁰Sin tjajam Bernabé, Saulo lal, jis la t'as t'emel niná Judea nt'a, ca jis ma'ayacj Dios ts'uyupj co'müypan. Mpes yupj tjat' t'emel niná Judea nt'a.

Herodes malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jilal.

12 Nin tepyala na, Herodes jépatjsja custjay. Malala nyuca la tjiji jupj Dios ts'uyupj nepenowá jilal. Tjijyü'ta jis ntji'liñ. ²Jupj jis tjijyü'ta wa jis la 'ünan

Jacobo, mpes jay tjojocj tji'ünan jupj. Jacobo Juan jatjam waytsja jupj. ³Judiopan pajal 'ücj jisastsja Jacobo tepe'e. Herodes jus nléyatsja 'ücj jisastsja yupj. Mpes jupj militarpan sin tjejjama jis la tjilil wa Pedro. Nin la tjiji judiopan fiesta lajaytsja na. Fiesta niná "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" ló jupj. Pan levadura cjuwá jalá fiesta niná mpes. ⁴Pedro ntji'liñ na, mo'o tjo'onsopj cawilta mo'ó. Herodes jis tjiyyü'ta diez y seis militarpan jis la jamas Pedro, ma ca pje'á mim. Yulupjana yulupjana 'a mulú tjajamapj jupj. Lopyaya p'a yulupjana tjiquil, tjajamapj. Lovin nin la tjajay. P'a jawas fiesta t'ücj tepyala na, Herodes quelel véletsja tsjan la mijis Pedro lal. Nin quelel véletsja gente jis walap'a'a, 'a jis tjimyula na. ⁵Pedro tjá'asatsja cawilta mo'ó custjay. Militarpan 'ücj tjajamapsja jupj. Mop'in Dios ts'uyupj javeleptsja Dios lal po jisastsja jupj ca cus mp'a'sas.

Ángel tjemjana Pedro cawilta mpe.

⁶Yaya fiesta t'ücj ca mpalas, Herodes ca mveles tsjan la mijis Pedro lal. Püste na, Pedro pú'ütsja militar mát'eya culupwen nt'a, jyatsja jupj. Cadena mpes tsyú'patsja. Militar mát'eya jilal tsyú'patsja jupj. P'a militarpan jun vilicj tjajamapsja. ⁷Leñ way Dios ángel lay tepyala ne'aj. Pasal jaw tepyala ne'aj jupj mpes. Ángel Pedro jas tiquilquila, tjevele: "Leñ way jin tjiyyünsa". Cadena palá tinca Pedro mos mpe. ⁸Ángel tjevele niswá: "Jin tücüi'pe. Tsjyam tipit'je." Pedro nin la tjiji na, ángel tjevele: "Jin quip pje'apa mpes jin tücüi'pe. Mas."

⁹Mpes Pedro pje'á tjemey, ángel cjuip'a'a. Pedro ma seletsja ángel t'ücj way se p'ásatsja jupj. Dios la tjiji tjinyuca niná la p'in, nin jólatsja jupj. ¹⁰Yupj jun vilicj mwalá jin tjil, jun vilicj jajamapsja lejeñ mpe tjil wa. Jun vilicj jajamapsja lejeñ mpe tjil wa. Jun vilicj p'a wa jin tjil wa, jajamapsja ne'aj

lejeñ mpe tjil wa. P'a jun vilicj ne'as tjil, jun vilicj acero waytsja jupj. Pünetsja jupj pajal. Jupj mpes ca pje'á mal cawilta mpe. Jupj sin jun tjecjyoltse. Pje'á tjil cawilta mpe, pülücj patja nt'a tjil. Jümücj mo'o tjelyawuñtsja na, ángel tjemey, ne Pedro ma jus tjinyuca quínam.

¹¹Mpes Pedro jola tepyala na, jólatsja: "Quina jus nley t'ücj way qjuis Jepa Dios jas tjejjama jupj ángel napj nlal la winin cawilta mpe. Quina Herodes ca ma polel ma 'ü'nas napj. Ma pats' tulucj quínam. Judiopan jisas ma pats', mop'in ma ni pü'í quínam", nin jólatsja.

¹²Niná jus nleya nam, tjemey María wo nt'a. María Juan jamaytsja. Juan niná p'a ló watsja jupj, Marcos lotsja wa. María wo nt'a pülücj 'a jis tjimyula, javeleptsja Dios lal Pedro mpes. ¹³Pedro jun vilicj t'ot'ojo, tjüwücj po'ó. Mozo tjac' jun vilicj nt'a. Rode lotsja jupj. ¹⁴Pedro tjevele na, jupj seletsja Pedro jin pjac tjevele jupj. Ma polel nyúcatsja jupj. 'Ücj jos tepyala. Jun vilicj ma jun tjecjyoltse, leñ way wama tjemey p'in la veles yupj jilal. Tjevele:

—Pedro toñca jun vilicj nt'a.

¹⁵Wola tjowelepj:

—Molo vele jinwá velen.

Mop'in nin la pülücj tjevele:

—T'ücj way Pedro tjac'.

Mpes tjowelepj:

—Pedro tulucj. Ángel p'in. Ángel niná Pedro jyama.

¹⁶Pedro jun vilicj se t'ot'ójotsja custjay. Mpes jun tjojol yupj. Pedro jus tjunuc, ne pajal yólatsja niná pajal 'üsüs tepyala mpes. ¹⁷Pedro mos jas tjiyyünsa, mpes lyájasa tepyala yupj. Quelel véletsja yupj jilal. Jis wala tjevele pjü tepyalá cawilta nt'a. Tjevele qjuis Jepa Jesucristo jas tjejjama jupj ángel cawilta nt'a, ángel niná tjemjana jupj cawilta mpe. Tjevele wa:

—Jacobo lal taná tjowelé nin tepyalá. Niná tjowelé wa pjü qjuis pülücpan jilal.

Nin tjevele na, Pedro tjemey, la p'a nt'a tjemey.

¹⁸Tjejjawca na, militarpan pajal yólatsja Pedro leñ mpes. Yümücj pjac la tjajaytsja. Ma salejeptsja tsjan tepyala Pedro lal. ¹⁹Herodes tjiyyü'ta jis la pal Pedro. Ma jus tjunuc. Mpes Herodes tjiyyü'ta militarpan jis la veles pjü tepyalá cawilta nt'a. T'üc' tjowelepj na, tjiyyü'ta jis la 'ünan militarpan nenem, Pedro leñ tepyala mpes. Nin la tjiji na, Herodes tjemey Judea mpe. Tjemey Cesarea nt'a tsjicj way la püt'üs ne'aj.

Herodes tepe'e.

²⁰Herodes ts'i 'inyatsja Tiro po'o patja jilal, Sidón po'o patja jilal 'ots'ipj. Herodes pú'ütsja nt'a, yupj lovin sin tjam jis la las Tiro nt'a, Sidón nt'a 'ots'ipj. Ma sin jajamtsja quinam, Herodes ts'i 'inyatsja mpes. Mpes pülücj tjiquil Herodes nt'a Tiro mpe, Sidón mpe tjiquil 'ots'ipj. Yupj jisastsja Herodes ca mü'ü'üsüs quinam. Blasto la tjemyona Herodes lal yupj mpes. Blasto yupj sejamícatsja, nin p'iyá jólatsja yupj jinwá. Herodes mozo waytsja jupj, 'üsüstsjja jupj Herodes lal.

²¹Herodes tjevele tsjan jawas 'ücj la veles yupj jilal. Nin jawas, jupj pülül 'üsüs jas tücü'pe, silla püné casá 'etjele. Gente jilal tjevele na, lovin pülül 'üsüs jas tücü'pe, lovin 'etjele niná silla püné casá. Jupj tjevele yupj jilal. ²²Tjevele na, yupj yümücj tjowelepj: "Jupj vele diospan popa pjaní jinwá. Yom jinwá tulucj vele jupj", nin tjowelepj. ²³'Ücj jos tepyala Herodes, yupj tjowelepj mpes. Ma tjevele dios tulucj jupj. Mpes leñ way malala jos tepyala, ángel la tjiji mpes (qjuis Jepa Dios jomozo waytsja jupj, ángel niná). Pelets'ey col mo'o tjalá jupj, ne tepe'e.

²⁴Nin tepyala jupj lal. Newa Dios ts'uyupj pülücj sin tji'yüsa lis tjajay. Lovin p'a nt'a patja sin tji'yüsa lis tjajay

Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Más pülücj topon lovin Jesucristo po'ó.

²⁵Nujola tapalas Bernabé tjemey Jerusalén nt'a. Tjemey Saulo lal, t'emel la 'ayas Dios ts'uyupj co'müypan ne'aj. Tja'ayapj na, tjil niswá Antioquía nt'a. Tjaman wa Juan yupj jis lal. Juan p'a ló waytsja jupj, Marcos lotsja wa.

Dios ts'uyupj sin tjam Bernabé, Saulo 'ots'ipj, jis la veles Dios tjevelá.

13 Dios ts'uyupj nepenowá Antioquía po'o tapatja profetapan waytsja yupj. P'a wa nepenowá sin tji'yüsa la tjajay la p'a. Yupj popa pjaní Bernabé waytsja jupj. P'a wa Saulo lotsja. P'a wa Simón lotsja. P'a ló watsja jupj, Simón, Niger lotsja wa jupj. Yupj popa pjaní Lucio lotsja, Cirene mpe 'eseptsja jupj. P'a wa Manaén lotsja. Jupj tsjicjsja na, Herodes jupj jomica waytsja. Herodes niná jepa püné auxiliar waytsja jupj Galilea po'ó. ²P'a jawasa Dios ts'uyupj 'a jis tjiimyula la veles Dios lal. Ma jalatsja yupj, más 'ücj jis la velestsjja Dios lal. Dios lal javeleptsja na, jupj Cjües tjevele: "Najas Bernabé, Saulo 'ots'ipj, ca tsji' la mijicj napj mpes la p'a nt'a. Mpes sin tjamamá ca nin la mijicj napj najas jin", Dios Cjües nin tjevele. ³T'üc' quinam tjowelepj Dios lal. T'üc' quinam nin jawas ma tjalá, Dios lal tjowelepj mpes. T'üc' la tjajay na niná, po la tjo'otj Bernabé jay pjucj, Saulo jay pjucj po la tjo'otj wa. Nin la tjajay mpes más 'ücj ca polel tsji' la mijicj Dios mpes. Sin tjamam la p'a nt'a.

Bernabé, Saulo, tjil Chipre nt'a.

⁴Mpes tjil yupj, Dios Cjües tjevele mpes. Tjil Seleucia nt'a. Ne'aj barco wama tjil, Chipre nt'a tjil barco mpes. Chipre 'amá 'üsú t'asiyú. ⁵Mwalá way tjil Salamina nt'a, pülücj pájtatsja ne'aj Chipre po'ó. Juan jis capj tecyoñca

tjemey, jis capj tjep'yá'satsja. Tjil judiopan 'a si mulú nt'a. Tjowelepj yupj jis walap'a'á Dios tjevelá.

⁶Jun ta'á tjil Chipre po'ó. Locopyaya Pafos nt'a tjil yupj. Pülücj patja ne'aj. Pafos nt'a Barjesús jus tjunuc. Judío waytsja jupj. Lapanenpan cus tjap'acj p'a casá la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. Jupj jostsja la p'a mponecj jupj profétatsja, jostsja ca mponecj jupj Dios mpes tjevele. La tsyawilí jupj la p'in. ⁷Barjesús, Sergio Paulo jomícatsja. Sergio Paulo jépatsja Chipre po'ó. Pasal pülücj seletsja jupj, Sergio Paulo. Jupj jostsja Bernabé, Saulo 'ots'ipj, ca ncul jupj nt'a jis la veles Dios tjevelá. Mpes yupj tjiquil jupj nt'a. ⁸Yupj tjowelepj Sergio Paulo lal Dios tjevelá. Barjesús ne'aj tónícatsja 'ots'ipj. (Griegopan jilal jupj lotsja Elimas.) Jupj jostsja Sergio Paulo ma mpones Dios tjevelá. Mpes quelel vélet-sja 'ots'ipj. Tjevele Sergio Paulo lal más 'ücj ma pyona yupj tjowelepj Jesucristo po'ó.

⁹Saulo la tjíjitsja Dios Cjües tjevele jin. Saulo p'a ló watsja jupj, Pablo lotsja wa. Pablo Barjesús wola tjinyuca. ¹⁰Tjevele: “Diablo jinwá le jay jipj. Li tsuwil jipj. Lovin malala nyuca quelel lejaj. Gente 'üsüs quelel lejaj na Dios jos jin, ma jyas yupj nin lejaj. Gente jisas na qjuis Jepa Jesucristo, jis wala velen malala niná. ¿Tsjan mpes lovin nin lejaj?” Pablo nin la tji'yüya jupj lal. ¹¹Pablo tjevele wa: “Quina Dios ca cyapj ntülüs. Ts'ac' pülücj mpes ca ma polel nucun, nin ca mpalas, Dios ca la mijis mpes. Ca ma polel nucun lots'ac' jyawca na”, Pablo nin tjevele jupj lal.

Leñ way ma polel nyuca tepyala jupj. Pjü way ma polel nyúcatsja. Mpes la tjemyona la p'a ca mos ntj'ilim, manus jupj. ¹²Sergio Paulo tjinyuca niná tepyalá. Mpes tepyona qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Po jólatsja pajal 'üsüstsja niná Pablo jas tji'yüsa la tjiji Jesucristo po'ó.

Pablo, Bernabé, tjil Antioquía nt'a.

¹³Locopyaya Pafos mpe tjil. Pablo, jupj sa coñtsja jilal, barco wama tjil. Pafos mpe tjil, Panfilia nt'a tjil yupj. Ne'aj mwalá way tjil Perge nt'a. Perge nt'a pülücj patja Panfilia mo'ó. Ne'as tjil na, Juan tjemey yupj mpe. Niswa tjemey Jerusalén nt'a. ¹⁴Pablo, Bernabé, tjil Pisidia nt'a. Ne'aj mwalá way tjil Antioquía nt'a. (P'a Antioquía niná.) Antioquía niná nt'a pülücj patja Pisidia mo'ó. Sábado na tjil judiopan 'a si mulú nt'a, ne'aj 'atjalapj yupj. ¹⁵Yom pjaní ne'aj mo'o tjevele Moisés püna tepyacá, profetapan püna tapac mo'o tjowelepj wa yupj, pjü jis la pjac. T'üic' mo'o tjowelepj na, noypan jas tjajam yom pjaní la veles Pablo lal, Bernabé lal wa. Tjevele: “Nun quelel welé 'a jis tjimyula jilal ca nacj, ne más 'ücj ca la mijicj Dios jos jin. Mpes quina mvelé ca.”

¹⁶Pablo jas nisa. Mos jas tjijyüinsa, mpes lyájasa tepyala yupj. Tjevele: “Israelpan, najas pjo'oqué napj velé. Nun nepénowa israelpan tulucj, mop'in solejé wa Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. Najas nun pjo'oqué wa napj velé. ¹⁷Israelpan po jisas Dios. Israelpan püna tapatja sin popa p'iyá püs naya pyatjaquec cupj. Dios lis t'ya yupj. Yupj Egipto po'o tapatja na, pülücj tipyülücü yupj, Dios jis capj tjep'ya'sa mpes. Año cuatro cientos tapatja yupj ne'aj. P'a jawasa Dios jis tjemyana Egipto mpe. Püné jupj, mpes 'ücj jis tjemyana malala lis tjajay mpe. ¹⁸Año cuarenta mpes jis tjemyana jis wa cjuwá nt'a, gente leñ nt'a. Yupj ma jisastsja püs way lyawuñtsja ne'aj; ts'a tji'in yupj, mop'in nin, Dios lovin jis capj tecyoñca. ¹⁹P'a jawasa Canaán nt'a tjil. Ne'aj tjil na, pülücj Canaán mpe ne'espan tecya'liñ, Dios la tjiji tecya'liñ yupj. Siéteya se jütütj mpe waytsja yupj. Pjü yupj jis mama Dios jis tje'yaya israelpan ca ne'aj mpatjam. ²⁰Pjü niná napj

tjevelé año cuatro cientos cincuenta na t'üc' tepyala pjü.

"Niná t'üc' tepyala na, Dios lis t'ya jepapan israelpan mpes. P'a jawasa, año pülücj tepyala na, jis tje'yaya profeta pjaní. Profeta niná yupj jis jepa tepyala jupj. Samuel lotsja jupj. ²¹Locopyaya israelpan jisastsja jepa püné jis la jütütj, p'a gente jinwá. Mpes Dios la t'ya Saulo, israelpan jis jepa püné nsem jupj. Nujola tapalas Saulo Cis jatjam waysja jupj. Benjamín püna tüpü'ü popa p'iyá waysja Saulo; püs naya tüpü'ü jupj. Saulo yupj jis jepa pünetsja año cuarenta mpes. ²²Locopyaya Dios ma jostsja jepa ma'ajam Saulo. Mpes la t'ya David, David israelpan jis jepa püné tepyala jupj. Saulo yupj jis jepa tuluctsja quinam. Dios tjevele David po'ó jupj jus tjinyuca mpes. Tjevele: 'Po 'ücj najas David mpes, niná David Isaí jatjam jupj. Jupj ca la mijis pjü way napj najas jin', Dios nin tjevele David po'ó. ²³David popa pülücj tepyala, püs naya tapatja witjacj, Jesucristo yupj sin popa pjaní waysja. Jesucristo la tjiji israelpan 'ücj ca mpatjam Dios lal. Püna Dios tjevele ca jas majamas David popa p'iyá pjaní, ca jis capj mp'a'sas israelpan.

²⁴"Jesucristo custjay ma tjac' na p'in, Juan tjevele pjü israelpan jilal. Tjevele: "Aplijila way t'as nun, malala nyuca la tjüjí mpes. Nujola t'as ca 'üsüs la müjí quinam, Dios jos jin. Nin la tjüjí na, napj ca bautizar la mejay nun', nin tjevele Juan. ²⁵Nasa way cyawájatsja na jupj la tjiji Dios mpes, jupj tjevele: 'Nun lu nucú pjaní ncuwim, jupj ne Dios se jamá. Jupj tulucj napj. Leñ way ncuwim jupj. Pajal püné jupj. Po 'üsüs napj lal tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite syoc la p'in 'ücj napj lal', Juan nin tjevele.

²⁶"Nun nepénowa Abraham popa p'iyá püs naya potjaqué. Nun nepénowa israelpan tulucj, mop'in solejé wa Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. Dios jos

qjuisin 'yüsa 'onin la tjiji ne perdonar la qjuisiji malala nyuca la tjijicj, 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. ²⁷Jerusalén nt'a patja ma topon Jesucristo niná p'iyá Dios tjevele ca jas majamas. Yupj jis jepapan ma wa topon. Pjü sábado mo'o tjowelepj profetapan püna tapac, mop'in ma sin tji'yüsa pjacj mpes tapac yupj. Ma sin tji'yüsa yupj tapac Jesucristo po'ó. Mpes yupj tjowelepj más 'ücj cus ntülücj jupj. Püna profetapan papel tapac ca nin la mijicj yupj, ne nin tepyala, yupj tapac jin p'iyá. ²⁸Yupj salejepsja Jesucristo ma malala nyuca la tjiji. Yupj jisastsja mpes p'in la tjomon Pilato lal jupj ca müjü'tüs jupj militarpan jis la 'ünan Jesucristo.

²⁹"Pjü way nin la tjajay profetapan tapac jinwá, nin tapac ca nin mpalas Jesucristo lal. Niná t'üc' tepyala na, Jesucristo jomicapan tjiquil, palá natj jupj jüp'üy cruz mpe. Tüpüntüpj jüp'üy pe jul mo'ó, neven nt'a. ³⁰Locopyaya Dios jas tjijyüsa jupj, nyucunú tepyala niswá. ³¹Yas nam nepénowa tjiquil Jesucristo lal Galilea mpe, jupj lal tjiquil Jerusalén nt'a. Niswa tüpü'ü na, la pülücj lay tepyala yupj nt'a. Ts'ac' pülücj lay tepyala yupj jilal. Jus tjunuc jupj. Quina yupj p'iyá javelepj la p'a jilal jupj po'ó.

³²"Israelpan püna tapatja sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj cupj. Dios tjevele püna tapatja jilal pjü niná ca nin la mijis. T'üc' way jupj nin liji quinam, jupj tjevele jin p'iyá. Nin velecj nun jilal tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji. ³³Dios tjevele Jesucristo tepe'e na ca jas müjün-süs, mpü'üm niswá. T'üc' way nin la tjiji jupj. Tjinyucuj cupj. Püna Dios mpes tjenejets'eñ mo'ó, capítulo mat'e mo'ó tepyaca niná Dios nin tjevelá. Dios tjevele:

'Jipj napj Natjam. Yacjaj napj pajal 'üsüs way lejay jipj mpes, napj velé jipj napj natjam.'

³⁴Cupj selecj Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyüsa jupj, la püt'üs niswá. Dios

tjevele Jesucristo jüp'üy ma majam ca. Miná selecj Dios tjevele mpes: 'Tjevelá David lal 'üsüs ca la mejay nun jilal.

Mpes t'üc' way ca nin la mejay.'

³⁵ P'a nt'a, Dios mpes tjenejets'eñ mo'ó, yom pjaní tjevele Dios lal. Tjevele:

'Jipj Jetjam jipj jits'a.á.

Jupj jüp'üy ma ca majam, ca nin la mijin',

nin tjevele. ³⁶ T'üc' way David la tjiji Dios jostsja jinwá jupj tüpü'ü na. T'üc' la tjiji na, tepe'e. Toc jupj mpes, püna toc nt'a jupj cocoypan toc patja nt'a. Jupj jüp'üy tjamaja. ³⁷ Nin tuluctsja Jesucristo lal.

Jesucristo jüp'üy ma tjamaja. Dios jas tji-jyünsa la püt'üs niswá, mpes jupj jüp'üy ma tjamaja. ³⁸ Nusin tjü'üsüs napj velé.

Jesucristo la tjiji mpes, Dios perdonar la siji malala nyuca la tjajay gentá. ³⁹ T'üc' way yupj malala nyuca la tjajay. Nin p'in Dios 'üsüs la siji Jesucristo mpes. Topon na Jesucristo lal, Dios ma ca jis capj ntülüs. Moisés popel tjijyü'ta jin lajay, newa malala 'in yupj Dios lal. Jesucristo la tjiji mpes p'in Dios ma jis capj tyüla.

⁴⁰ Nujola tapalas profetapan tapac Dios mpes. Tapac tsjan ca mpalas gente jis lal. 'In tjajamá ma nin nu pyala. ⁴¹ Tapac:

'Nepénowa nun lu pjüts'ünú. Tjapja'aque.

Po nujola t'as napj lejay mpes.

Pajal 'üsüs ca la mejay. Nun ma ca mponé

napj ca nin la cüjay.

La p'a ca mvelecj nun jilal napj nin lejay, mop'in ma ca mponé nun.

Mpes nca'liqué nun, ca pajal malala nu mpalas.'

Profetapan nin tapac Dios tjevelá." Pablo teczyawaja tjevele quinam.

⁴² Judiopan 'a si mulú mpe tjil Pablo, Bernabé 'ots'ipj. Tjiltsja na, ne'aj 'a jis tjimyula la tjomon yupj ca ncul niswá jis walap'a'a la veles sábado na. ⁴³ Pjü tjil na, nepénowa jis capj tocoñ, tjil

Pablo, Bernabé jilal. Nepenowá judiopan tuluctsja yupj; judiopan jinwatsja yupj quinam, judiopan jinwá japontsja mpes. Pablo, Bernabé 'ots'ipj, niswa tjowelepj yupj jis lal Dios pajal 'üsüs way la tjiji yupj mpes. Tjowelepj más 'ücj yupj lovin jisas nsem Jesucristo.

⁴⁴ Semana pjaní tepyala na, sábado jyawca jawas nasa way pajal pülücj 'a jis tjimyula, pülücj patja ne'aj sin popé. 'A jis tjimyula jis la pjac Dios tjevelá. ⁴⁵ Judiopan tjunuc pülücj 'a jis tjimyula. Po ma jisastsja. La tjejyamanañtsja. Mpes tjowelepj Pablo li tsuwile. Malala tjowelepj Pablo po'ó. ⁴⁶ Pablo ma lecj jéyatsja. Bernabé ma wa lecj jéyatsja judiopan jilal. Tjowelepj yupj lal: "Dios jostsja mwalá way tjevelecj nun jilal jupj tjevelá. Mop'in ma nujisas jupj tjevelá. Mpes nin welé ma quelel potjaqué jupj lal lovin. Mpes ca nlaca nun mpe. Ca nlaca judiopan tulucj nt'a. Ca mvelecj yupj jilal Dios tjevelá. ⁴⁷ Nin ca la mijicj qjuis Jepa Dios qjuis tjijyü'ta mpes. Tjijyü'ta:

'Jipj jaw jinwá judiopan tulucj jilal, nin la tjejay napj.

Mpes yupj jun ta'á ca sin mü'üsüs 'onin ne nin la mijicj ne yupj 'ücj ca mpatjam Dios lal.

Ca sin mü'üsüs jipj ca mvelen mpes,' nin tjevele Dios."

⁴⁸ Judiopan tulucj niná tjepjyacañ na, 'ücj jisas tepyala. Tjowelepj po 'üsüs way qjuis Jepa Dios tjevelá. Püna Dios lis t'ya yupj sin popa nepenowá jis la püt'üs lovin jupj lal. Pjü way yupj topon Jesucristo po'ó. ⁴⁹ Yupj tapatja nt'a tjowelepj pülücj jilal Dios tjevelá mpes. Nin p'iyá la tjajay ne'aj p'in tapatja nt'a.

⁵⁰ Judiopan ma jisastsja niná. Yupj tjowelepj niyom noypan jilal pülücj patja nt'a, nequem noypan jilal 'ots'ipj. Nequem nenem nin p'iyá yólatsja judiopan jinwá Dios po'ó. Judiopan tjow-

elepj malala la tjajay Pablo, Bernabé 'ots'ipj. Mpes noypan nenem, ts'a tji'in Pablo lal, Bernabé lal wa. Malala nyuca la tjajay yupj jilal. Tjüütütj yupj ca campa mal yupj mpe. ⁵¹ Pablo, Bernabé, yupj jis tsjam palá tjowowopj, palá tinca pjüpjüs. Mpes ne'aj tapatja sin tji'yüsa yupj nin yólatsja yupj ne'aj tapatja Dios ma japon jinwá lajaytsja. Pablo, Bernabé, tjiil quinam Iconio nt'a. ⁵² Newa nin, Jesucristo lal japon Antioquía po'o tapatjá lovin 'ücj jisas tapatja, lovin la tja-jaytsja Dios Cjües tjevele jinwá.

**Pablo, Bernabé, tjowelepj
Iconio nt'a Jesucristo po'ó.**

14 Iconio nt'a Pablo, Bernabé, tjiil judiopan 'a si mulú nt'a. Wama tjiil, tjowelepj yupj jilal ne'aj. Pajal 'üsüs tjowelepj, mpes pajal pülücj topon Jesucristo po'ó. Pülücj judiopan, pülücj judiopan tulucj 'ots'ipj, topon yupj Jesucristo po'ó. ² Mop'in nin, judiopan la p'a ma quelel japontsja Jesucristo po'ó. Tjowelepj judiopan tulucj jilal ne'aj tapatja sin popé. Tjowelepj Pablo, Bernabé, malala la tjajay. Mpes judiopan tulucj nenem po ma jisastsja Pablo, ma wa jisastsja Bernabé.

³ Püs way tapatja yupj Iconio nt'a. Ne'aj tjowelepj Jesucristo po'ó. Tjowelepj Dios pajal 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma lacj jeyaptsja jis la veles yupj jilal. Sin tji'yüsa lis tjajay t'üc' way tjowelepj yupj. Yupj pajal 'üsüs way la tjajaytsja, niyom p'in ma polel lajay jinwá, mpes la p'a wa jus nlaytsja t'üc' tjowelepj yupj. Ne'aj tapatja pajal yólatsja yupj 'üsüs la tjajaytsja mpes.

⁴ Ne'aj tapatja ma yuwal yólatsja. Pülücj nin p'iyá yólatsja judiopan yólatsja jin p'iyá. La p'a pülücj way p'a casá yólatsja. Apostolpan yólatsja jinwá yólatsja yupj. ⁵ Judiopan tulucj nepenowá, judiopan nepenowá 'ots'ipj, yupj jis jepapan 'ots'ipj, malala nyuca

quelel lajaytsja Pablo lal, Bernabé lal wa. Pe quelel la ts'itsja, jis la 'ünan. ⁶ P'a witjacj jis wala tjowelepj niná Pablo lal, Bernabé lal wa tjowelepj yupj nin quelel lajaytsja. Mpes leñ way tjiil. Tjiil p'a nt'a pülücj patja nt'a Licaonia po'ó. Ne'aj pülücj patja nt'a Listra lotsja. P'a nt'a pülücj patja nt'a ne'aj Derbe lotsja. ⁷ Ne'aj newa tjowelepj pülücj jis walap'aá tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes.

**Listra po'o patja pe noypan
la ts'i la 'ünan Pablo.**

⁸ Listra nt'a yom pjaní ne'aj tjá'asatsja, tüic' ma polel 'utanatsja, ma polel wínet-sja. Janmacj nin waytsja jupj, tjemya'na pepes. ⁹ Pablo tjevele na, yom niná tja-pjaca. Pablo jupj wola jus tjinyúcatsja. Ma wínetsja pyónatsja Dios polel 'yüsa liji. Pablo jus nléyatsja nin pyónatsja jupj. ¹⁰ Mpes Pablo yümücj tjevele:

—Jin tjijyüsa.

Tjevele na, ma wínetsja leñ way jas nisa, tjuwine jupj.

¹¹ Pülücj tjunuc Pablo la tjijá. Mpes yümücj tjowelepj, yupj jis tin mpes. Tjowelepj:

—Dios witjacj cupj nt'a tjiquil. Niyom jinwá jin yustapj lay jis tepyala —nin tjowelepj.

¹² Yupj jis dios pjaní Zeus ló. Yupj tjowelepj Bernabé Zeus p'iyá jupj. Yupj jis dios p'a wa Hermes lotsja. Tjowelepj Pablo Hermes p'iyá jupj. Tjowelepj Pablo ne Hermes p'iyá, jupj más pülücj way véletsja mpes.

¹³ Wo tóicatsja ne'aj, wa mo'o gente tjowelepj Zeus lal. Wo nenem ne'aj way p'intjsja ne'aj tapatja jis wa lejeñtsja nt'a. Zeus sacerdote buey witjacj jis ticyuna jun vilicj nt'a, ne'aj patja t'asiyú tjüwücj nt'a. Buey jis men polol mpes tsyú'patsja. Sacerdote niná, la p'a wa pülücj 'ots'ipj, buey quelel ja'ünantsja, ja'ayapj Pablo mpes, Bernabé mpes wa. Yupj topontsja

Pablo, Bernabé dios witjacj yupj, mpes nin quelel lajaytsja yupj. ¹⁴La p'a wa jis wala tjowelepj Pablo, Bernabé jis lal, nin quelel lajaytsja. Mpes yupj sin quip la tequemañ; malálatsja Dios lal yupj ne'aj tapatja topon Pablo, Bernabé, dios witjacj yupj. Leñ way yupj ts'equeneñ gente pülücj lejeñtsja nt'a, yümücj tjowelepj:

¹⁵—¿Onin ne nin lojí? Cupj niyom p'in, nun jinwá. Tjiquilaca nun jis walap'a'a la veles Jesucristo po'ó. Qjuisas nun ma ca jisas nsem dios witjacj, yupj ne Dios tulucj. Janucun tulucj yupj, 'üsüs tulucj yupj. Dios t'üc' way lal mponé. Pü'ü jupj. Nosis la tjiji. Tsjun po'ó la tjiji wa. 'Üsü püné la tjiji wa. Pjü way ne'aj patja la tjiji wa. ¹⁶Püna pjü gente nosis casá patja yupj p'iyá jisastsja jin la tja-jay. T'üc' way ma salejeptsja. Dios ma ts'i tji'ina yupj jis lal. ¹⁷Mop'in nin, jupj la tjiji gente 'ücj sin tji'yüsa jupj t'üc' way pü'ü. Jun ta'á wine. 'Üsüs la tjiji gente jis lal. Lovin 'üsüs la tji'jitsja gente jis lal. La tjiji wa jüwüs. Siná na, cyojo, vyala wa Dios nin liji. Pülücj nu 'yaya la las. 'Ücj nujisas nu pyala jupj nin liji —Pablo, Bernabé, nin tjowelepj yupj jilal.

¹⁸Newa nin, ne'aj patja po quelel ja'ünantsja buey, la 'ayas yupj mpes. Pablo, Bernabé, la pülücj tjowelepj ma jis la 'ünan, ma jis la 'ayas. Mpes ma nin la tja-jay; newa nin quelel ja'ayaptsja yupj.

¹⁹Yacjaya judiopan nepenowá tjiquil Antioquía mpe, Iconio mpe 'ots'ipj. Malala nyuca tjowelepj Pablo po'ó, Bernabé po'ó wa. 'A jis tji-myula witjacj topon yupj tjowelepj, mpes ts'a tji'in Pablo lal, Bernabé lal wa. Yupj pjü way pe noypan jay la ts'i, la 'ünan Pabló. La tjolocjocj jupj pülücj patja mpe. Tepe'e jin yólsatsja. ²⁰Locopyaya Jesucristo lal japon jupj jüp'üy t'asiyú 'a jis tji-myula. Nin la tja-jay na, jas tji-jyünsa jupj. Ma tepe'e. Tjemey niswá pülücj patja nt'a. Ya tjemey Bernabé lal Derbe nt'a.

²¹Ne'aj Pablo, Bernabé, tjowelepj yupj jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Pülücj topon Jesucristo lal, mpes yupj quelel sa coñ watsja jupj. T'üc' sin tji'yüsa lis tja-jay na, Pablo, Bernabé, tjil Listra nt'a niswá, Iconio nt'a 'ots'ipj, Antioquía nt'a 'ots'ipj. ²²Ne'aj tjil jis capj la p'acj 'ücj jis la pon Jesucristo po'ó. Tjowelepj más 'ücj lovin mponecj ca Dios tjevelá. Tjowelepj quina nin ca malala qjuis mpalas. Nosis casá patja na, gente ca malala nyuca lis mijicj. Nin qjuesé palá mpes, 'ücj Dios si jütüta popa qjuesé palá. ²³Pablo, Bernabé, lis t'apj niyom nepenowá, yupj co'müypan nsem Dios ts'uyupj jilal. Nin la tja-jay pjü Dios ts'uyupj mpes, Dios mpes 'a jis tji-myula witjactsja yupj. Yupj tapatja nt'a 'a jis tji-myula yupj. Dios lal tjowelepj wa pjü Dios ts'uyupj mpes. Dios lal tjowelepj na, ma tjalá, más 'ücj jis la velestsja Dios lal yupj mpes. Tjowelepj yupj jilal: “Nun nasa toponé qjuis Jepa Jesucristo lal. Qjuisas jupj lovin nu majamas”, nin tjowelepj.

Pablo, Bernabé, tjil niswá Antioquía nt'a Siria po'ó.

²⁴Locopyaya Pablo, Bernabé, tjil Antioquía mpe, ne'aj pülücj pátjatsja Pisidia mo'ó. Tjil Perge nt'a, pülücj patja nt'a Panfilia mo'ó. ²⁵Ne'aj tjowelepj gente jis walap'a'á Jesucristo po'ó. T'üc' tjowelepj na, tjil Atalia nt'a, pülücj patja nt'a. ²⁶Barco mpes tjil niswá Antioquía nt'a Siria mo'ó. Antioquía nepé Dios ts'uyupj sin tja-jam yupj püna p'in. La p'a nt'a sin tja-jam, ne'aj tsji' la tja-jay Dios mpes. Püna la tjomon Dios lal jupj ca 'üsüs jis majamas yupj. Nasa t'üc' la tja-jay Pablo, Bernabé, mpes tjil niswá Antioquía nt'a. ²⁷Tjil na, la tjomon Dios ts'uyupj 'a jis mulus ca yupj jilal. 'A jis tji-myula na, Pablo, Bernabé tjowelepj Dios pajal 'üsüs la tjiji p'a nt'a yupj ne'aj tjil mpes. 'Üsüs polel lajaytsja Dios jis

capj tjep'ya'sa mpes. Tjowelepj judiopan tulucj topon Jesucristo tjevelá, Dios la tjiji mpes. ²⁸ Pablo, Bernabé, püs way 'in tapatja ne'aj Jesucristo lal japon jilal.

Jerusalén nt'a apostolpan co'müypan jis lal 'a jis tjimyula jis la veles.

15 Niyom nepénowa tjiquil Antioquía nt'a Judea mpe. Sin tji'yüsa la tjajaytsja Dios ts'uyupj ne'aj. Tjowelepj: "Püna Moisés tjevele Dios jos jupj sa coñ jat'ú cocoypan, nin jat'ú yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Ma nin la jay, ma ca mpatjam Dios lal", nin tjowelepj. ² Pablo, Bernabé, tjowelepj nin tulucj niyom nenem tjowelepj. Mpes yupj la tjowelep Pablo, Bernabé jilal. Mpes Dios ts'uyupj tjowelepj más 'ücj Pablo, Bernabé, jil Jerusalén nt'a, yupj jis pülücpán p'a wa jilal. Tjowelepj apostolpan, co'müypan Dios ts'uyupj jilal, ca mvelecj pjacj t'ücj way javelepj. ³ Mpes Dios ts'uyupj sin tjajam yupj nt'a. Fenicia jin tjil, Samaria jin tjil wa. Ne'aj pülücj jilal tjowelepj judiopan tulucj jisastsja wa Jesucristo. Mpes jis pülücpán pjü way 'ücj jisas tepyala yupj tjowelepj mpes.

⁴ Tjil na Jerusalén nt'a, Dios ts'uyupj ne'aj 'ücj jisas jis tepyala yupj tjiquil mpes. Apostolpan 'ots'ipj 'ücj jisas tepyala. Co'müypan 'ots'ipj 'ücj jisas tepyala. Pablo, Bernabé, tjowelepj pjü way jilal Dios pajal 'üsüs la tjiji p'a nt'a yupj ne'aj tjil mpes. 'Üsüs polel lajaytsja Dios jis capj tjep'ya'sa mpes. ⁵ Fariseopan nepenowá jájtatsja yupj jilal. Nas topon wa yupj Jesucristo po'ó. Sin tjüjünsüpj, tjowelepj:

—Judiopan tulucj jisastsja wa Jesucristo. Dios jos t'yüjücj yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Dios jos cupj jis wala velecj más 'ücj nin lajay pjü way Moisés tjijyü'ta püná —nin tjowelepj.

⁶ Mpes apostolpan pjü way, co'müypan, pjü way, 'a jis tjimyula niswá, jis la veles. Quelel sin 'yúsatsja

ncu Dios jos jat'ú judiopan tulucj. Quelel sin 'yúsatsja ncu Dios jos judío tulucj lajay pjü way Moisés tjijyü'ta. ⁷ Püs way yuwá p'in tjowelepj. Yacjaya Pedro jas tjijyünsa, tjevele:

—Natjampan, nun solejé püna p'in Dios la t'ya pjacj nun popa mveles judiopan tulucj jilal, ca nin mveles tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Jupj la ntjet'á napj ca nin mveles, ca yupj mponecj wa. ⁸ Dios selé pjü yola mpes. Dios yupj jis tje'yaya jupj Cjües. Cupj qjuis tje'yaya jinwá jis tje'yaya wa yupj. Mpes selecj Dios jos wa judiopan tulucj. ⁹ Dios quelel la qjuisiji. Nin p'iyá quelel la siji. Tepyonecj na, jupj perdonar la qjuis tjiji malala nyuca la tjijicj. Nin p'iyá, yupj topon na, perdonar lis tjiji malala nyuca la tjajay. ¹⁰ ¿Onin ne nin nujola discipulopan nenem 'üsüs tulucj custjay Dios lal? Nin nujola mpes nun nujisas yupj ca la mijicj wa Moisés tjijyü'tá, judiopan jinwá. Po 'in costa way yupj nin lajay. Judiopan püna tapatja ma polel nin la tjajaytsja, ma wa polel lijicjtsja cupj niná. Dios ma jos pajal costa nsem yupj sa coñ Dios. Nasa nusin tji'yüsa la tjiji niná. ¿Tsjan mpes ma poné Dios lal? ¹¹ Napj velé nun jilal cupj pyonecj qjuis Jepa Jesucristo 'üsüs la tjiji cupj qjuilal. Qjuisastsja jupj, mpes ca mpatjaquecj Dios lal lovin. Nin p'iyá yupj jis lal. Pyonecj Jesucristo 'üsüs la tjiji wa judiopan tulucj jilal. Jisastsja wa jupj, ne ca mpatjam wa Dios lal —Pedro nin tjevele yupj jilal.

¹² Pjü lyájasa jis tepyala. Tjepjyacañtsja p'in Bernabé tjevele, Pablo tjevele wa. Yupj tjowelepj Dios pajal jis capj tjep'ya'sa, mpes 'üsüs polel la tjajaytsja judiopan tulucj nt'a, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Gente tjunuc na niná la tjajay, pajal yólatsja 'onin ne nin la qjuicjicj niná. ¹³ T'ücj' tjowelepj na, Jacobo tjevele:

—Natjampan, najas pjo'oqué napj velé. ¹⁴ Simón cupj qjuilal tjevele tsjan tepyalá Cornelio wo nt'a. Mpes selecj Dios jos quinam judiopan tulucj. ¹⁵ Profetapan tapatja na, tjowelepj wa Dios ca la nt'as judiopan tulucj. Profeta pjaní tepyaca qjuis Jepa Dios nin tjevele. ¹⁶ Tepyaca:

'P'a jawasa ncuwis niswá.

David püna tüpü'ü, jépatjsa jupj.

Judiopan quina lyawuñ, yupj David popa p'iyá püs naya patjá. Yupj ma se jütütj yuwá quinam.

Niswa tjacuwis na, yupj popa pjaní niswa ca müjü'tüs, nin ca la mejay napj.

¹⁷ Nin tepyala na, judiopan tulucj ca la ma palacj wa.

Yupj ca quelel la ma jicj wa.

Napj Jepa Püné.

Judiopan tulucj ca jisas nsem napj 'ots'ipj.

Napj lis t'ya yupj.

¹⁸ Qjuis Jepa Dios nin tjevele.

Lovin seletsja nin ca mpalas.

Quina niná qjuisin 'yüsa lijí.'

Profeta pjaní nin tepyaca.

¹⁹ Jacobo véletsja custjaj. Tjevele:

—Nin mpes napj pyon más 'ücj judiopan tulucj nenem ma lajay pjü way Moisés tjijyü'tá. Más 'ücj ma jis müjü'tücj pjü way nin lajay. ²⁰ Ücj papel ca mpaquecj, nin ca jis müjü'tücj más 'ücj ma ca nlaajacj pwisís la p'a wa tja'ayapj jis dios witjacj mpes. Ca jis müjü'tücj niyom ca ma ma'nucj sejats'om tulucj. Ca jis müjü'tücj nequem ma ca mal jis vayum tulucj jilal. Ca jis müjü'tücj ma nlaajá pwisís 'os jüp'üy mo'o toñca custjaj. 'Os pje'á tjemey na, 'ücj. Ca müjü'tücj ma myü'üñ 'osis. ²¹ Niná 'ücj ca jis müjü'tücj. Pjü sábado na judiopan lovin mo'o tjoweleptsja Moisés tjijyü'ta qui. Lovin mo'o tjoweleptsja niná yupj 'a si mulú nt'a. Pjü pülücj patja nt'a nin javelepj Moisés tjevelá. Pajal püna nintsja. Newa nin — Jacobo nin tjevele.

²² Jacobo tjevelá 'üctjsja apostolpan jilal, 'üctjsja wa co'müypan jilal wa, 'üctjsja wa pjü Dios ts'uyupan jilal ne'aj. Yupj popa mat'e lis t'apj, ca mal Antioquía nt'a Pablo lal, Bernabé lal wa. Pjaní way Silas lotsja. P'a Judas lotsja. P'a ló watsja jupj, Barsabás lotsja wa. Yupj noypan waytsja ne'aj Dios ts'uyupj jilal. ²³ Papel tapac jas lo jam yupj jilal. Tapac:

Nepénowa cupj apostolpan.

Nepénowa cupj co'müypan qui'á Dios ts'uyupj jilal. Papel pyaquecj nun mpes Antioquía

po'o potjaqué, Siria po'o potjaqué 'ots'ipj, Cilicia po'o potjaqué 'ots'ipj.

Nun judiopan tulucj. Mop'in nin, nun qjuis catjampan quinam.

Papel niná quelel pyaquecj nun mpes. ²⁴ Qjuisin tji'yüsa cupj sin

popa nepenowá tjil nun nt'a. Yupj tjowelepj mpes nun ma solejé tsjan

más 'ücj lojí. Pajal nujola tepyala yupj tjowelepj mpes. Cupj ma sin

tjejyamacj yupj nun nt'a. ²⁵⁻²⁷ Mpes 'a qjuis tjimyula, qjuisin popa

mát'eya lis t'yacj ca mal nun nt'a la veles cupj mpes. Niná 'üsüstsja

cupj qjuilal pjü way. Mpes sin majamacj Judas, Silas 'ots'ipj nun

nt'a. Cupj tepyaquecj, niná nin p'iyá ca mvelecj yupj nun jilal. Ca mal

Bernabé lal, Pablo lal 'ots'ipj. Po quelel lijicj Bernabé, Pablo 'ots'ipj.

La p'a quelel ja'ünantsja yupj, Jesucristo sa coñtsja mpes. Ma lacj

jeyaptsja yupj.

²⁸ Dios Cjües jos ma lojí pjü way Moisés tjijyü'ta jin. Jupj tjevele cupj

qjuilal tsjan jostsja jupj, nin p'iyá velecj nun jilal. ²⁹ Mpes ma nlaajá

pwisís la p'a tja'ayapj jis dios witjacj mpes. Ma müsiqué 'osis. Ma nlaajá

pwisís 'os jüp'üy mo'o toñca custjaj. Niyom, ma ca jis ma'nú nun se-

jats'om tulucj. Nequem, ma nlawú nun jis vayum tulucj jilal. Nin lojí na

cupj tjevelecj jinwá, 'üsüs ca nsem nun. T'üc' tepyaquecquinam.

Nin tapac yupj.

³⁰Mpes quina sin tjajam niyom nenem Antioquía nt'a. Ne'aj tjil na, tjüjütütj Dios ts'uyupj 'a jis mulus, ne papel niná tja'ayapj yupj. ³¹Papel mo'o tjowelepj na, ne'aj tapatja 'ücj jisas tepyala papel 'üsüs mpes. ³²Judas, Silas 'ots'ipj, profetapan waytsja yupj. Mpes pülücj jis wala tjowelepj ne'aj. Ne'aj tapatja 'ücj jisas jis tepyala Dios lal yupj tjowelepj mpes. Yupj más 'in 'üsüs la tjajaytsja Jesucristo tjevelá, yupj tjowelepj mpes. ³³Judas, Silas, tsjicj way tapatja ne'aj. Locopyaya tjowelepj yupj ca mal niswá Jerusalén nt'a. Mpes yupj ne'aj tapatja tjowelepj 'üsüs lowa nun. Sin tjajam ne tjil.

³⁴Silas tjevele más 'ücj jupj p'iyá ma jama. Mpes ma tjemey. ³⁵Pablo, Bernabé ma wa tjil yupj. Tapatja wa Antioquía nt'a. Yupj sin tji'yüsa la tjajay Dios tjevelá mpes. La p'a wa pajal pülücj nin p'iyá la tjajay. Lovin tjowelepj Jesucristo po'ó gente jis walap'a'á.

Pablo tjemey niswá la p'a nt'a, la veles Jesucristo po'ó.

³⁶P'a jawasa Pablo tjevele Bernabé lal: "Tjeleque pülücj nt'a, tjevelecj yupj jis walap'a'á Dios tjevelá. Niswá 'alas yupj nt'a. Ca qjuisin mü'üsüs ncu jisas custjay Jesucristo." ³⁷Bernabé jostsja Juan jis capj ncoñcos. Juan p'a ló waytsja jupj, Marcos lotsja wa. ³⁸Pablo ma jostsja. Jupj tjevele más 'ücj Marcos ma jis capj cyoñca. Tsji' la tjajaytsja na Jesucristo mpes Panfilia po'ó, Marcos tjemey yupj mpe. Mpes Pablo jostsja ma jis capj ncoñcos quinam. ³⁹Pablo, Bernabé, la tjowelet Marcos mpes. Ma yuwal yólatsja Marcos mpes. Mpes ma 'a mulú tjil yupj. Bernabé tjemey Marcos lal. Tjil Chipre nt'a barco mpes. ⁴⁰Pablo jostsja Silas ca mim jupj lal. Dios ts'uyupj tjowelepj Dios lal yupj mpes. La tjomon Dios

pasal 'üsüs way ca jis majamas yupj. Tjil yupj. ⁴¹Tjil Dios ts'uyupj nt'a, pjü way Siria po'o patja nt'a, Cilicia po'o patja nt'a 'ots'ipj. Yupj la tjajay ne Dios ts'uyupj ne'aj más 'üsüs way sa coñtsja Jesucristo.

Timoteo jis capj tecyoñca tjemey Pablo, Silas jilal.

16 Tjil quinam Derbe nt'a, tjil Lистра nt'a 'ots'ipj. Lистра nt'a tjamacjas Jesucristo lal pyona tüpü'ü ne'aj, Timoteo lotsja jupj. Jupj popay judío tuluctsja. Jamay judío waytsja. Jamay po tepyona Jesucristo tjevelá. ²Timoteo po 'üsüstsja pjü Dios ts'uyupj jilal Lистра po'ó, Iconio po'ó 'ots'ipj. Yupj pjü way 'üsüs tjowelepj jupj po'ó. ³Pablo jostsja Timoteo jis capj ncoñcos. Yupj quelel jiltsja judiopan pülücj pátjatsja nt'a. Ne'aj tapatja salejeptsja Timoteo popay judío tuluctsja. Mpes Pablo jostsja yom nt'üjüs Timoteo pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá, mpes nin la tjiji. ⁴Locopyaya pjaní pjaní way ne'as tjil, pülücj patja nt'a. Tjowelepj Dios ts'uyupj jilal tsjan tjowelepj apostolpan, co'müypan 'ots'ipj, Jerusalén mo'o patjá. Tjowelepj tsjan jisastsja yupj judiopan tulucj ca nin la mijicj. ⁵Nin mpes Dios ts'uyupj más 'üsüs way topon Jesucristo po'ó, yupj tjowelepj mpes. Pjü jyawca más pülücj jisastsja Jesucristo, más pülücj 'a jis tjimyula jupj mpes.

Pablo jus tjinyuca yomen Macedonia mpe 'esepej.

⁶Dios Cjües jostsja yupj ma mvelecj Dios po'ó Asia nt'a. Mpes yupj tjil Frigia po'ó, Galacia po'ó 'ots'ipj. ⁷Tjil wa Misia po'ó. Locopyaya quelel jiltsja Bitinia po'ó. Mop'in ma tjil. Jesús Cjües jostsja ma jil ne'aj. ⁸Mpes tjil Troas nt'a, pülücj patja nt'a. ⁹Püste na Dios la tjiji Pablo tjinyuca yomen. Jun si tsicyaca jinwá tjinyuca jupj. Macedonia mpe 'eseptsja yom niná. Ne'aj tóñcatsja, Pablo lal la

tjemyona: “Macedonia nt'a was, qjuis capj mp'a'san”, nin la tjemyona. ¹⁰Niná tjinyuca mpes, leñ way quelel léquet-sja Macedonia nt'a. Qjuiyólatsja Dios la qjuis t'ya la veles yupj jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes.

**Pablo, Silas tjil Filipos
nt'a Macedonia po'ó.**

¹¹Mpes tjeleque Troas mpe barco mpes. La t'as way casá tjeleque Samotracia nt'a. Samotracia 'amá 'üsú t'asiyú. Yaya Neápolis nt'a ne'as tjeleque. ¹²Barco mpe palá tjeleque. Tjeleque Filipos nt'a Macedonia po'ó. Pülücj pátjatsja ne'aj, Filipos nt'a. Romanopan tapátjatsja ne'aj. Municipio jinwá jupj. Tepyatjaquecj ne'aj ts'ac' nepenowá. ¹³Pjü sábado judiopan ne'aj tapatjá 'a jis tjemiyula 'üsú la nt'a. 'A si mulutsja la veles Dios lal. Mpes cupj tjeleque ne'aj. Nequem nepenowá nasa 'a jis tjemiyula ne'aj. 'Etjelequecj na, tjevelecj yupj jilal Dios tjevelá. ¹⁴Pjaní way yupj sin popé Lidia lotsja. Judío tuluctsja jupj. Tiatira mpe 'eseptsja jupj. Pülül vender la tjíjitsja, tüpi'ü jupj. Pülül niná je waytsja, te jin jústatsja. 'Üsüstsja pülül. Lidia po jólatsja Dios püné. 'Üsüs tjapjácatsja Pablo tjevelá. Qjuis Jepa Jesucristo cus tjep'ya'sa, mpes tepyona jupj. ¹⁵Bautizar la tjajay jupj. Bautizar lis tjajay wa jupj wo nt'a tapatjá. Nin tepyala na, jupj tjevele cupj qjuilal: “Nun poné napj t'üc' way pyon Jesucristo po'ó. Mpes mas napj lal nawá nt'a, mpatjaqué”, nin tjevele. La pülücj la tjemyona cupj qjuilal, mpes tjeleque jupj lal.

¹⁶P'a jawasa quelel léquetsja niswá, judiopan 'a si mulú nt'a, la veles Dios lal. Tjeleque na, tsjücjüim jus tjinyucucj. Esclavo waytsja jupj. Lapanen pú'ütsja tsjücjüim jos mo'ó, mpes 'ücj véletsja tsjan ca mpalas p'a jawasa la p'a jilal. Mpes la p'a wa jaylacj la tjajay ca jupj mve-

les yupj mpes. Tsjücjüim patrón witjacj t'emel pülücj natj yupj. ¹⁷Tsjücjüim niná Pablo cjüil tjac' lovin, cupj qjuis qjuil tjac' wa. Lovin yümücj tjevele:

—Dios más püné pjü jilal. Niyom nenem Dios jomozopan. Javelepj nun jilal 'oyn nyuca 'ücj ca mpatjaqué Dios lal —nin tjevele.

¹⁸Nin la tjiji ts'ac' nepenowá jyawca mpes. Pablo pajal jólatsja tsjücjüim mpes, ma jostsja nin líjitsja jupj. Mpes tyantaná, la tjijyu'ya, tjinyuca, tjevele lapanen lal:

—Jesucristo más püné pjü jilal. Mpes 'i jütütj Jesucristo mpes, jutja tsjücjüim jos mpe.

Mpes leñ way lapanen tjemey jupj jos mpe.

¹⁹Tsjücjüim patrón witjacj jus nlaytsja lapanen tjemey jupj mpe, mpes quina jupj ma polel véletsja tsjan ca mpalas la p'a jilal. Mpes quina la p'a ma ca t'emel ma'ayacj jupj líjitsja mpes. Ts'a tji'in, ne jis ntji'liñ Pablo, Silas 'ots'ipj, la tjolocjocj yupj jepapan jatja nt'a. Ne'aj patja jis wa pülücj culupwen nt'a tjatja jupj. ²⁰Tjowelepj jepapan jilal:

—Niyom nenem judiopan. Malala lajay qui'á; pjü way p'a casá yola jis tepyala yupj lajay mpes. ²¹Jisas nin lijicj yupj jajütütj jinwá. Malala nin. Cupj ne romanopan, mpes malala lijicj yupj jajütütj jin —nin tjowelepj.

²²Mpes pjü ne'aj 'a jis tjemiyula witjacj pajal ts'a tji'in Pablo lal, Silas lal wa. Yupj jis jepapan jis tjüjütütj sin la 'ipj, jis la süp, ne nin la tjajay yupj. ²³La pülücj yümücj jis süp. T'üc' mo'o süp na, cawilta mo'o jis tjo'onsopj. Jepapan tjüjütütj cawilta jyama lal, 'üsüs way jis majamas yupj. ²⁴Mpes cawilta jyama jis tje'yonsa yupj campa way 'in jun vilicj mpe. Yo casá tüpüntüpj, tsjom la tsupapj.

²⁵Püste culupwen nt'a, Pablo, Silas tjoweletsja Dios lal. Tjenejets'eñ Dios 'üsüs. La p'a wa cawilta mo'o pátjatsja,

pjü way pjyacañtsja yupj. ²⁶ Leñ way no-sis jus tiquits'e. Cawilta pasal jus ti-quits'e wa. Jun vilicj pjü way jun tjocjol tepyala. Pjü way tsyu'pa jájtjatsja cadena mpes, quina pjü way yupj jis cadena palá tinca. ²⁷ Cawilta jyama tsyülümú. Tjinyuca pjü jun tjocjol lejeñ jun vilicj. Jólatsja pjü tjil, leñtsja quinam. Mpes polomay syults'a, quelel tsjyaca jupj p'iyá, la mas. ²⁸ Pablo ma jostsja nin la qjuijis jupj. Yümücj tjevele:

—Po ma tji'yü'na jipj sin, qui'á jyat-jaquecj custjay.

²⁹ Cawilta jyama lámpara la tjemyona la nuc. Leñ way cawilta wama tjemey. Pajal lecj jéyatsja nin tepyala mpes, cyüicyütsja. Tüic' jin tjüjünsü Pablo, Silas jis walap'a'á. ³⁰ Cawilta pje'á jis ticyuna yupj manas. La tji'yüya:

—¿Onin la cüjay mpü'üs Dios lal?

³¹ Wola tjowelepj:

—Tepyona qjuis Jepa Jesucristo po'ó, ne jipj mpü'üm ca Dios lal. Wya nt'a patja, pjü way, mpatjam wa Dios lal — nin wola tjowelepj.

³² Tjowelepj jupj lal qjuis Jepa Jesucristo po'ó, jupj wo nt'a patja jilal tjowelepj 'ots'ipj. ³³ Pústetsja custjay, newa püste cawilta jyama jis tjemyana jun jis la patsj t'yancanañ nt'a. T'üc' jun tapatsj na, bautizar la tjajay jupj, bautizar la tjajay wa jupj jats'om, jupj ts'uyupj 'ots'ipj. ³⁴ Cawilta jyama jis tjemyana Pablo, Silas, jupj wo nt'a, jis tje'yaya jis la las. Po 'ücj jos tepyala Dios lal tepyona mpes. Jupj jats'om, jupj ts'uyupj 'ots'ipj, po 'ücj jisas tepyala wa Dios lal topon mpes.

³⁵ Yaya jepapan sin tjajam niyom nepenowá cawilta nt'a. Pülücj patja nt'a jajamapj yupj. Tjowelepj cawilta jyama lal, 'ücj Pablo, Silas jil quinam. ³⁶ Mpes cawilta jyama tjevele Pablo lal:

—Jepapan tjüjütütj 'ücj lowú quinam. Mpes pje'á nculá quinam, 'üsüs nlawú quinam.

³⁷ Pablo ma quelel jámatsja custjay. Jupj tjevele niyom nenem jilal:

—Cupj ne romanopan. Yupj malala la tjajay cupj qjuilal. Mo'o qjuis süp, ne'aj lejeñ pjü tjunuc. Ma quelel jus nlaytsja ncu t'üc' way malala la tjijicj. Yupj sin nin cawilta mo'o tjo'onsopj cupj. Quina jisas cupj pje'á leque, pjü ma januc na. Malala nin. Tjowelé ncul, yupj pje'á la nts'iyacj cupj cawilta mpe —Pablo nin tjevele yupj jilal.

³⁸ Mpes niyom nenem tjowelepj jepapan jilal Pablo tjevele mpes. Lacj tjeypaj yupj. Ma salejeptsja Pablo, Silas romanopan yupj. ³⁹ Tjil cawilta nt'a. Tjowelepj: “Malala nyuca la tjijicj nun jilal. Po ma ts'i mi'iná cupj qjuilal”, nin tjowelepj. Pje'á tucuman, la tjomon ca mal yupj patja mpe. ⁴⁰ Mpes tjil Lidia wo nt'a. Tjowelepj Dios ts'uyupj jilal ne'aj. 'Ücj jisas jis tepyala Dios ts'uyupj, yupj tjowelepj mpes. T'üc' tjowelepj na, tjil.

Pülücj ts'a tji'in Tesalónica po'ó, Pablo tjevele mpes.

17 Quina Pablo, Silas, la coló tjil Anfipolis mpe, Apolonia mpe 'ots'ipj. Ne'as tjil Tesalónica nt'a. Wo toñca ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a. ² Pablo lovin tjemeytsja judiopan 'a si mulú nt'a. Mpes Tesalónica po'o nin p'iyá la tjiji. Tjemey judiopan 'a si mulú nt'a. Sábado cont'e mpes ne'aj tjemey. Tjevele yupj jilal Dios Popel tjevelá. Jostsja pjü sin mü'üsüs Jesucristo po'ó. ³ Tjevele: “Nun solejé yom pjaní jac' jis capj la p'acj judiopan, Dios nin tjevele ca nin nsem. Dios tjevele ca malala mpalas jupj, mpa'is. Tepe'e na, ca jas müjünsüs la püt'üs niswá. T'üc' yom pjaní tjac' quinam jis capj la p'acj judiopan. T'üc' way malala tepyala jupj lal. Tepe'e na, jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. Jesucristo jupj”, nin tjevele. ⁴ Mpes judiopan nepenowá ne'aj jisastsja wa Jesucristo. Topon quinam Jesucristo po'ó. Judiopan

tulucj pülücj pátjatsja ne'aj 'ots'ipj, yupj pülücj way po jisastsja Dios. Topon wa Jesucristo po'ó quinam. Nequem noypan nepenowá topon wa Jesucristo po'ó.

⁵Judiopan p'a wa ts'a tji'in pülücj topon Pablo lal. La tjejamanañ yupj. Mpes 'a jis tjiyula niyom malala witjacj. Niyom nenem pajal se pjasatsja yupj, lovin ma tsji' la tjajajtsja. Quina yümücj pjac la tjajay. Malala tjowelepj mpes, pülücj ne'aj tapatja ts'a tji'in Pablo lal, Silas lal wa, mpes 'a jis tjiyula malala jis la jay. Pjü way ts'equeneñ Jasón wo nt'a. Wama tjil, jis la pal Pablo, Silas 'ots'ipj. Quelel pje'á jacumantsja yupj, pülücj tjejejeñtsja nt'a. ⁶Ma yus tjunuc. Mpes Jasón p'in la tjolocjocj noypan nt'a, ne'aj tapatja sin popé. Ne'aj la tjolocjocj wa Dios ts'uyupj la p'a wa nepenowá. Yümücj tjowelepj Pablo, Silas po'ó. Tjowelepj: “Niyom nenem malala nyuca sin tji'yüsa la tjajay jun ta'á. Gente p'a casá yola tepyala la tjajay yupj. Tjiquil quinam cupj pyatjaquecj nt'a, nin p'iyá la tjajay qui'á. ⁷Jasón 'ücj jostsja yupj tapátjatsja jupj lal. Yupj pjü way lovin ma lajay jepa romano jyü'ta jin. Yupj javelepj jepa más püné já'asa jepa romano lal, Jesucristo ló jupj”, nin tjowelepj. ⁸Niná tjejpjyacañ na, ts'a tji'in. Noypan ne'aj tapatja ts'a tji'in wa. ⁹Tjüjütütj Jasón jaylacj la mijis pje'á la winin nepé. La p'a wa jaylacj la tjajay wa. Noypan tjowelepj ca jis ma'ayacj yupj jis t'emel Pablo tjemey na, Silas tjemey wa na. Jaylacj la tjajay na, sin tjajam.

Pülücj po 'ücj jisas tepyala Berea nt'a, Pablo tjevele mpes.

¹⁰Püste na Dios ts'uyupj sin tjajam Pablo, Silas 'ots'ipj Berea nt'a, pülücj patja nt'a. Ne'as tjil na, tjil judiopan 'a si mulú nt'a. ¹¹Tesalónica nt'a ts'a tji'in Pablo tjevele mpes. Nin tuluctsja Berea nt'a. Ne'aj po quelel pjyacañtsja Pablo

tjevelá. Po 'ücj jisas tepyala jupj tjevele mpes. Lovin mo'o tjowelepj Dios Popel. Quelel sin 'yúsatsja ncu t'üc' way vélet-sja Pabló. ¹²Mpes pülücj topon Jesucristo po'ó. Judiopan tulucj nepenowá topon wa Jesucristo po'ó. Noypan watsja yupj. Nequem judío tulucj nepenowá topon wa. Noypan watsja yupj, nequem nenem.

¹³Judiopan Tesalónica po'o patja jus nlay Pablo véletsja pülücj jis walap'a'á Berea po'ó Dios tjevelá. Mpes tjiquil yupj Berea nt'a, malala tjowelepj Pablo po'ó. Mpes pülücj ne'aj ts'a tji'in wa Pablo lal, yupj tjowelepj mpes. ¹⁴Leñ way Dios ts'uyupj jas tjajam Pablo 'üsü püné nt'a, campa way. Ma sin tjajam Silas custjay. Ma wa sin tjajam Timoteo. Pátjatsja custjay Berea mo'ó. ¹⁵Niyom nepénowa tjil Pablo lal Atenas nt'a, pülücj patja nt'a. Locopyaya niyom nenem tjil niswá Berea nt'a. Pablo taná tjevele Silas lal, Timoteo lal wa jupj jostsja yupj leñ way ca mal Atenas nt'a cus la coñ jupj.

Pablo tjevele Jesucristo mpes Atenas nt'a.

¹⁶Pablo li nucutsja lo cuwis Silas, Timoteo 'ots'ipj. Li nucutsja na pajal jólat-sja jupj ne'aj tapatja mpes. Yupj jis dios witjacj pülücj yus tjinyuca ne'aj, Dios t'üc' way tuluctsja yupj. Ne'aj tapatja japontsja yupj t'üc' way noypan. ¹⁷Mpes Pablo la pülücj tjevele Dios mpes judiopan jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Judiopan 'a si mulú nt'a tjevele yupj jilal. Judiopan tulucj nenem po jisastsja wa Dios. Pjü ts'ac' jawas Pablo tjevele wa vender lajay nt'a. Pülücj ne'aj tjelyawuñ jilal tjevele Dios mpes.

¹⁸Nepénowa ne'aj sin tji'yüsa epicureopan yólat-sja jin pajal püna. La p'a wa sin tji'yüsa estoicopan yólat-sja jin. Yupj tjowelepj Pablo lal. Nepénowa jupj jas tjowelepj. Niná tjowelepj: “Yom niná pajal pülücj vele. Püné tulucj jupj. ¿Ts-

jan quelel qjuisin 'yüsa liji jupj?' nin la tjü'üy. La p'a wa tjowelepj: "Jupj vele p'a dios witjacj mpes ca nacj". Pablo tjevele Jesucristo po'ó yupj jis walap'a'á, mpes nin tjowelepj. Pablo tjevele Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, ca yupj mpatjam niswá. ¹⁹ Yupj tjaman jupj noypan 'a si mulú nt'a ne'aj. Tjowelepj Pablo lal:

—Niná jipj sin 'yüsa lejay seyasa way custjay cupj qjuilal. Cupj quelel qjuisin 'yüsa tsjan mpes nin velen. ²⁰ Pajal seyasa way cupj qjuilal niná jipj velen. Lovin ma tjepjya'aquecj niná. Mpes quelel qjuisin 'yüsa tsjan niná jipj velen —nin tjowelepj.

²¹ Atenas mpe ne'espan, la p'a mpe ne'espan ne'aj tapatja wa, lovin quelel javeleptsja tsjan seyasa mpes, lovin quelel pjyacañtsja niná.

²² Mpes Pablo jas tjijyünsa, yupj culupwen nt'a tóñcatsja. Tjevele:

—Napj selé nun po quelel lojí nun jis dios witjacj. ²³ Napj tjuwinis na nun potjaqué nt'a, tjinyuc nun jis dios witjacj, nun yupj jilal welé nt'a. Nujola yupj noypan. Tjum, yus tjinyuc nun jis dios witjacj. Pjaní toñca nt'a mo'o tjevelé: 'Dios pjaní pü'ü ma qjuisin tji'yüsa pjacj ne jupj. Niná jupj juts'a'á', nin mo'o tjevelé. Nun welé jupj lal, newa ma solejé pjacj jupj niná. Mpes napj ca nusin mü'üsüs la mejay jupj po'ó.

²⁴ "Jupj la tjiji nosis. Pjü la tjiji nosis casa'á. Jupj jyü'ta nosis nt'a, tsjun po'ó 'ots'ipj jyü'ta jupj. Dios ma wa mo'ó pü'ü, wosis nenem gente la tjajay. ²⁵ Gente ma polel 'üsüs lajay jupj mpes, ma polel ja'ayapj jupj mpes. Pjü way ma jos jupj. Jupj p'iyá se 'aya patja pjü. Pjü jisas se 'aya.

²⁶ "Püna jupj la tjiji yom mwalá. Yom niná püna tüpü'ü, gente pjü way jupj popa p'iyá püs naya patja yupj. Nin tepyala Dios la tjiji mpes. Jun ta'á tjil jis la püt'üs la tjiji Dios. Jupj tjevele 'ona

mpatjam, ne ca mpatjam jupj jos na. Jupj tjevele ca'aj mpatjam, ne ne'aj ca mpatjam yupj. ²⁷ Jupj la tjiji pjü gentas, jostsja yupj ca la mpalacj jupj. Jostsja yupj ca sin mü'üsüs pjacj ne jupj. Jostsja yupj mponecj jupj lal. Jupj ma campá já'asa pjü jilal. ²⁸ Jupj qjuesé 'aya pyatjaquecj. Nun popa pjaní jas tji'yüsa jupj, tjevele: 'Cupj jupj ts'uyupj wa', nin tjevele.

²⁹ "T'üc' way jupj qjuis tje'yaya pyatjaquecj. Mpes malala nin nun poné jupj oro jinwá, plata jinwá ca nacj, pe jinwá ca nacj. Niyom p'in lajay jinwá tulucj jupj. Niyom p'in yola jinwá tulucj jupj. ³⁰ Püna p'in t'üc' way gente ma sin tji'yüsa Dios po'ó. Dios ma ts'i tji'ina yupj jilal. P'a casá tepyala quinam. Quina Dios vele pjü jilal jun ta'á jupj jos 'aplijila way nsem malala nyuca la tjajay mpes. Jupj jos 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá. ³¹ Dios jos pjü nin lajay. P'a jawas 'a jis mulus ca pjü way jupj nt'a. Jupj selé tsjan jawas ca nsem. Ne'aj Yom pjaní ca mveles pjü jilal. Mveles ca ncu 'üsüs la tjajay. Dios la t'ya jupj nin la veles yupj jilal. Ca mveles t'üc' way pjü jilal. Selecj Dios la t'ya Yom niná, nin la mijis jupj. Yom niná tepe'e na Dios jas tji-jyünsa jupj, tüpü'ü niswá. Nin mpes Dios pjü way sin tji'yüsa la tjiji jupj ca nin la mijis —Pablo nin tjevele yupj jilal.

³² Pablo tjevele Dios jas tjijyünsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Niná tjepjyacañ na, nepénowa la tjüpjüts'ün Pablo lal. La p'a wa 'üsüs tjepjyacañ. Tjowelepj:

—Qjuisas jipj mvelen ca niswá nin p'iyá cupj qjuilal p'a jawasa.

³³ Quina Pablo tjemey yupj mpe. ³⁴ Niyom nepénowa topon Pablo tjevele, jisastsja Jesucristo quinam. Yupj popa pjaní Dionisio lotsja. Pünetsja jupj ne'aj. P'a wa Dámaris lotsja, quepj waytsja jupj. La p'a witjacj nepenowá topon wa yupj.

Pablo tjemey Corinto nt'a.

18 Locopyaya Pablo tjemey Atenas mpe. Nepé tjemey Corinto nt'a. Pajal pülücj pátjatsja ne'aj, Corinto nt'a. ²Ne'aj jus tjinyuca Aquila. Judío waytsja jupj. Ponto mpe 'eseptsja jupj. Nawaja'a p'in tjac' Roma mpe, Roma Italia po'o p'iyá jupj. Aquila Corinto nt'a tjac' jats'om lal, jats'om Priscila lotsja. Jepa romano, Claudio ló, tjiyü'ta pjü judiopan ca mal Roma mpe, mpes tjiil yupj. Nin mpes Aquila ne'aj pú'ütsja Corinto nt'a jats'om lal. Pablo tjemey yus tjinyuca. ³Lovin jis wa pülül pülücj la tjajay, gente mo'o pátjatsja mpes. Nana vender la tjajay. Pablo nin p'iyá la tjiji. Mpes jupj tüpü'ü yupj jilal, tsji' la tjiji yupj jilal. ⁴Pjü sábado na Pablo tjemey judiopan 'a si mulú nt'a. Tjevele yupj jilal ne'aj, judiopan tulucj jilal tjevele wa. Po jostsja mponcej Jesucristo po'ó, mpes 'üsüs way tjevele yupj jis lal tsjan mpes 'ücj jis la pon niná.

⁵Silas, Timoteo tjiquil quinam Macedonia mpe. Tjiquil na, Pablo lovin tjevele judiopan jilal Jesucristo po'ó. Mpes jis wa pülül ma la tjiji quinam, lovin tjevele p'in gente jis lal. Tjevele: "Nun pasal lu nucú Jepa Püné ncuwim jis capj la p'acj judiopan. T'üc' way tjac' jupj quinam. Jesucristo jupj", nin tjevele jupj yupj jilal. ⁶Ma topon jupj tjevelá. Tjowelepj ma t'üc' way tjevele. Malala nyuca tjowelepj Pablo po'ó. Mpes Pablo jupj jas quip jas tjewyawojo jinwá la tjiji. Mpes jupj sin tji'yüsa la tjiji Dios ma japon jinwá yupj quinam. Sin tji'yüsa la tjiji ma ca mveles niswá yupj jilal. Pablo tjevele: "Üsüs la tjejay napj nun jilal. Najastsja nusin mü'üsüs Jesucristo po'ó. Nun p'in ma nujisas. Mpes nun ma mpatjaqué ca Dios lal. Nin ca nsem nun ma poné mpes. Quina mis la veles judiopan tulucj jilal", nin tjevele.

⁷Tjemey yupj mpe. Tjemey Ticio Justo wo nt'a la püt'üs. Justo lovin jólatsja Dios püné. Wosis judiopan 'a si mulú nt'a, t'empe wo jupj. ⁸Jepa judiopan 'a si mulú nt'a tepyona wa Jesucristo lal. Crispo lotsja jupj. Jupj wo nt'a patja, pjü topon wa Jesucristo po'ó. La p'a wa pülücj Corinto po'o tapatja tjepjyacañ Pablo tjevelá. Mpes yupj pülücj topon wa Jesucristo po'ó. Topon na, bautizar lis tjajay yupj.

⁹Qjuis Jepa Jesucristo tjevele Pablo lal. Jupj la tjiji Pablo jun si tsicyaca jinwá jus tjinyuca püste na. Tjevele: "Po ma lecj tjejá jipj quinam. Newa 'üsüs mvelen napj nin po'ó. Ma najas lyájasa nsem jipj. ¹⁰Napj mop'in cyapj cyoñ. Pjü ma ca mya süpücj. Gente pajal pülücj qui'á ca mponcej napj lal", qjuis Jepa Jesucristo nin tjevele Pablo lal. ¹¹Mpes Pablo tüpü'ü Corinto po'ó año pjaní, mes séisiya mpes. Sin tji'yüsa lis tjiji lovin Dios tjevelá Jesucristo po'ó.

¹²P'a jawas, Galión jépatsja na Acaya po'ó, judiopan 'a jis tjiimyula, ntji'liñ Pablo. Tjaman jupj Galión nt'a. Jupj tjá'asatsja jupj silla casá, niná casá tjá'asa la veles ncu cus la tül. ¹³Judiopan tjowelepj Galión lal:

—Yom niná vele la p'a jilal 'onin la-jay ne 'üsüs mvelecj Dios lal. Romanopan jis jepapan tjüjütütj jinwá tulucj jin vele jupj —nin tjowelepj.

¹⁴Pablo quelel véletsja, mop'in ma tjevele. Galión mwalá way tjevele. Tjevele yupj jilal:

—Yom pasal malala nyuca la tjiji na, 'ücj pjocas la p'a javelepj na jupj malala la tjiji mpes. Nin p'iyá 'ücj wa pjocas 'ots'ots' way p'in malala la tjiji mpes. Nin tulucj yom niná lal. Jupj ma malala la tjiji. ¹⁵Ma nujisas jupj velá la p'in. Ma nujisas jupj vele niyom nepenowá po'ó la p'in. So velele jupj lal judiopan tjüjütütj mpes. Más 'ücj nun p'in 'ücj la tjüjüj niná,

nujisas jin. Napj ma ca mvelé jupj malala nuycu la tjiji —Galión nin tjevele.

¹⁶Jis tjiyyü'ta jis la winin jupj tjá'asatsja mpe. ¹⁷Tjil na, ntji'liñ Sóstenes. Jupj jépatsja judiopan 'a si mulú nt'a. Mo'o süp jupj, Galión já'asatsja wolap'a'á mo'o süp jupj. Galión jus tjinyuca, mop'in ma jólatsja.

Pablo tjemey niswá Antioquía nt'a.

¹⁸Pablo tsjicj way p'in tüpü'ü quinam Dios ts'uyupj jilal Corinto po'ó. Locopyaya tjemey. Quelel jámatsja Siria nt'a. Priscila, Aquila 'ots'ipj, cus tocoñ, tjil jupj lal. Mwalá way tjil Cencrea nt'a, 'üsü püné la nt'a. Ne'aj Pablo la tjemyonona jupj ts'üil nt'üjücj. Nawaja'a Dios lal tjevele ca nin la mijis, mpes nin la tjiji jupj. ^{19–21}Nin la tjiji na, tjil Efeso nt'a barco mpes. Ne'aj Pablo wama tjemey judiopan 'a si mulú nt'a, tjevele yupj jilal tsjan mpes 'ücj jis la pon Jesucristo lal. Nepénowa yupj sin popé la tjomon Pablo tsjicj way mpü'üm ne'aj yupj jis lal. Jisastsja niswá mvelles yupj jilal. Pablo ma quelel pú'ütsja ne'aj quinam. Tjevele mim ca quinam. Dios jos ncuwim, ncuwim ca niswá, nin tjevele yupj jilal. Tjemey barco mpes. Priscila, Aquila, ma cus tocoñ quinam. Efeso po'o tapatja yupj.

²²Pablo ne'as tjemey na Cesarea nt'a, palá tjemey barco mpe. Tjemey Jerusalén nt'a yus la nuc Dios ts'uyupj. Yus tjinyuca na, tjemey Antioquía nt'a. ²³Püs way 'in tüpü'ü ne'aj. Locopyaya tjemey Galacia po'ó, Frigia po'ó 'ots'ipj. Ne'aj jun ta'á tjevele Jesucristo lal japon jilal. Más 'üsüs cus tocoñ Jesucristá, Pablo tjevele mpes.

Apolos tjevele wa Jesucristo po'ó Efeso mo'ó.

²⁴Apolos judío p'a waytsja jupj. Tjemey jupj Efeso nt'a. Alejandría mpe 'esepstja jupj. 'Üsüs jas tji'yüsa Dios Popel

mpes. Po 'üsüs polel véletsja. ²⁵'Üsüs jas tji'yüsa Dios po'ó. 'Üsüs sin tji'yüsa la tjiji wa Jesucristo po'ó. Lovin quelel sin 'yüsa la sjítsja Jesucristo po'ó. Mop'in ma pjü way jas tji'yüsa custtjay. Juan el Bautista sin tji'yüsa la tjiji, nin p'in seletsja jupj. Apolos seletsja tsjan mpes Juan el Bautista bautizar lis tjiji malala lajay. Ma seletsja p'am. ²⁶Apolos tjevele judiopan jilal, yupj 'a si mulú nt'a. Ma lecj jéyatsja. Priscila, Aquila, tjepjyacañ jupj tjevelá. Yupj jus nlay jupj ma pjü way jas tji'yüsa. Mpes la p'a nt'a tjaman jusapj, más 'in 'üsüs way jas tji'yüsa la tjajay Jesucristo po'ó. ²⁷Locopyaya, p'a jyawca na, Apolos quelel jámatsja Acaya nt'a. 'Üsüstsja Dios ts'uyupj jilal ne'aj ca mim jupj, mpes papel tapac, jas tjajam popelses jupj lal. Papel niná Jesucristo lal japon mpestsja Acaya mo'ó. Tapac yupj jisastsja 'ücj jisas nsem yupj, Apolos yupj nt'a tjemey mpes.

Nepénowa ne'aj tapatja nasa topon Jesucristo lal. Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj jilal. Apolos pajal jis capj tjep'ya'sa. ²⁸Pajal 'üsüs tjevele judiopan jilal Jesucristo mpes. La p'a pülücj tjepjyacañ jupj tjevelá. Judiopan ma salejeptsja tsjan wola la veles. Pajal 'üsüs sin tji'yüsa la tjiji Dios Popel mpes. Sin tji'yüsa la tjiji Jesucristo Yomen niná Dios tjevele jupj ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan.

Pablo sin tji'yüsa lis tjiji Efeso po'ó.

19 Apolos Corinto po'o pú'ütsja na, Pablo tjac' Efeso nt'a. Jümücj casá joc' mo'o tjac' jupj, mpes tjac' Efeso nt'a. Ne'aj yus tjinyuca Jesucristo lal japon nepenowá. ²La tji'yüya:

—Nun toponé na Jesucristo lal, ¿ncu nujisas mo'o tjemey Dios Cjües?

Wola tjowelepj:

—Ma mo'o tjemey. Ma selecj pjacj cuscü.

³Pablo la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes nin nujisastsja bautizar la nuttajay?

Wola tjowelepj:

—Juan el Bautista tjevele mpes qjuisastsja bautizar la qjuis tjjajay.

⁴Mpes Pablo tjevele:

—Gente 'aplijila jis tepyala na, malala nyuca la tjjajay mpes, Juan bautizar lis tjjiji. Tjevele ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jinwá. Tjevele wa yom p'a wa ncuwim p'a jawas. Jis lal tjevele mponecj yom niná lal. T'üc' way tjac' quinam jupj. Jesucristo waytsja jupj —Pablo nin tjevele yupj jilal.

⁵Niná tjepjyacañ na, jisastsja ca bautizar jis mpalas Jesucristo mpes. ⁶⁻⁷Nin jis tepyala yupj. Niyom dóceya witjactsja yupj. Locopyaya Pablo sey po la tje'yot'a, tjevele Dios lal yupj mpes. Nin la tjjiji na, Dios Cjües jisas mo'o tjemey. P'a jis tin tjowelepj, yupj p'iyá ma salejeptsja. Dios Cjües mpes nin la tjjajay p'in. Dios mpes tjowelepj wa yupj.

⁸Locopyaya Pablo wama tjemey judiopan 'a si mulú nt'a, tjevele wa yupj jilal. Mes cont'e mpes la pülücj way tjevele yupj jilal. Ma lecj jéyatsja jupj. Tjevele 'oyñ liji, jyü'ta Dios. Pülücj topon jupj tjevelá. ⁹Mop'in nepénowa ma jisastsja niná. Ma quelel japontsja jupj lal. Malala nyuca tjowelepj Jesucristo po'ó, gente 'a jis tjimyula nt'a. Mpes Pablo tjemey yupj mpe, Jesucristo lal japon jilal tjemey. Pjü ts'ac' tjejyawca na, tjevele Jesucristo lal japon jilal. Nin la tjjiji p'a wo nt'a, Tirano sin 'yüsa liji nt'a. ¹⁰Año mat'e mpes, Pablo lovin sin tji'yüsa la tjjiji ne'aj. Mpes pjü judiopan Asia mo'o tapatja sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Pjü way judiopan tulucj sin tji'yüsa wa. ¹¹Pablo pajal 'üsüs la tjjiji, yom p'in ma polel liji jinwá. Lovin ma januctsja nenem jupj la tjjjá. Dios cus tjep'ya'sa 'ücj pajal 'üsüs polel líjitsja jupj. ¹²Mpes gente po la tjo'otj jupj yupj jis pañuelo mpes, yupj jis pülül wolapé velañ mpes 'ots'ipj. Tjat'

nenem, po la tjo'otj malala jisas pülül nenem mpes, ne jis tji'yü'sa yupj. Pülül nenem mpes po la tjo'otj wa lapanenpan jatatsja, mpes lapanenpan tjil jisas mpe.

¹³Judiopan nepenowá ne'aj tapatja sin popé lovin lyawuñtsja, jajütütsja lapanenpan ca mal gente jisas mpe. Quina jisastsja lapanenpan ca mal gente jisas mpe, Jesucristo ló tjowelepj na. Mpes tjowelepj lapanenpan jilal: “Pablo pülücj jis walap'a'a vele Jesucristo po'ó. Jesucristo mpes nu jyü'tücj lowa nun”, nin jis tjjütütj yupj.

¹⁴Niyom siete witjactsja yupj. Esceva jatjampan waytsja yupj. Esceva judío waytsja. Sacerdote noypan sin popa pjaní waytsja jupj. ¹⁵Lapanen pjaní jis wala tjevele: “Napj si nuuctsja Jesucristo. Napj selé wa pjacj cuscú Pabló. ¿Pjacj ne nun?” nin jis la tji'yüya.

¹⁶Yom lapanen tyá'atsja, yupj casá ntolo, ne jis tyü'na yupj. Pasal jis tyüla, mpes t'yancanañ la tjjiji. Yupj sin quip pajal yümücj palá la tjelyo'cja. Mpes ts'equeneñ pje'á tjil, sin pjütpjütsja tjil wo mpe. 'As jis tepyala tjil. ¹⁷Nin tepyala Efeso nt'a. Pjü judiopan jus nlaytsja niná jis tepyalá, jus nlay watsja pjü judiopan tulucj. Pajal lacj jeyaptsja niná tepyala mpes. Nin mpes pülücj 'üsüs tjowelepj qjuis Jepa Jesucristo po'ó.

¹⁸Pülücj way Jesucristo lal topon tjiquil, tjowelepj tsjan niná yupj malala la tjjajay. ¹⁹Nepénowa yupj sin popé p'a casá polel la tjjajaytsja, lapanenpan jis capj tjap'acj mpes. Gente nenem ma quelel lajaytsja niná quinam. La p'a wa ma salejeptsja 'onin ne 'ücj jis la jaytsja niná. Libro jatatsja. Libro witjacj mpes sin tji'yüsa tsjan la mijicj ne ca p'a casá polel la mijicj gente p'in ma polel lajay jin. Quina yupj jis libro tucutj, tji'üm pülücj yus tjunuc nt'a. Quelel sin 'yüsat-sja nol jaylacj libro pjü, mpes sin tapac. Libro pjü cincuenta mil t'emel c'a plata jaylactsja. Pjü way tji'üm.

²⁰Üsüs tepyala ne'aj, mpes más pülücj tjepjyacañ qjuis Jepa Jesucristo po'ó, más pülücj jisastsja jupj quinam.

²¹Pjü way niná tepyala na, Pablo quelel jámatsja Jerusalén nt'a. Mwalá way quelel jámatsja Macedonia nt'a, Acaya nt'a 'ots'ipj. Tjevele: “Jerusalén nt'a tjun na, nola Dios jos napj ca mis wa Roma nt'a”, nin tjevele. ²²Niyom mát'eya sin tjejyama Macedonia nt'a, yupj sa p'actsja jupj lovin. Pjaní Timoteo waytsja. Ma'ajapj Erasto lotsja. Pablo tsjicj way quelel pú'ütsja custjay Asia po'ó.

**Efeso po'o tapatja ts'a tji'in
yupj, yümücj pjac la tjajay.**

²³Pablo custjay ma tjemey na p'in, pülücj way Efeso po'o tapatja po ts'a tji'in. Ma jisastsja pülücj topontsja Pablo tjevelá Jesucristo po'ó. ²⁴Pjaní way yupj sin popé Demetrio lotsja. Plata ts'yawa mpes tüpü'ü jupj. Efeso po'ó wosis pajal püné tóncatsja, gente wama tjil la veles yupj jis dios lal, yupj jis dios Artemisa ló. Demetrio la tjiji wa tsjictjacj, wosis pones jinwá yustaptsja. Plata waytsja yupj jis wa tsjictjacj. Pülücj vender la tjiji. Mpes Demetrio jomozopan t'emel pülücj natj, jis wa tsjictjacj la tjajay mpes. ²⁵Niyom p'a wa pátjatsja Efeso mo'ó, nin p'iyá tsji' lajaytsja. Demetrio jis lal tjevele 'a jis mulus jupj nt'a. Tjevele jupj jomozopan 'a jis mulus wa jupj nt'a. Tjevele:

—Nun solejé t'emel pülücj t'enquecj, wa tsjictjacj lijicj mpes. ²⁶Jus nlayé tsjan la tjiji Pablo Efeso po'ó, nasa way nin p'iyá liji jun ta'á Asia po'ó. Jupj nin vele dios witjacj niyom lis tjajay malala, dios witjacj tulucj yupj. Pülücj topon jupj lal, mpes quina ma jisas Artemisa. ²⁷Malala nin. Ca nacj pjü ca ma jaylacj la mijicj quinam wa tsjictjacj cupj lijicj. Ca mv-elecj ca Artemisa wo malala ca nacj. Jupj dios püné. Pjü Asia po'o patja po yola

jupj püné. Pjü jun ta'á patja po yola wa jupj püné. Ma jisas nsem jupj quinam ca nacj, Pablo liji mpes —Demetrio nin tjevele yupj jilal.

²⁸Tjepjyacañ na pasal ts'a tji'in Pablo lal, jupj la tjiji mpes. Yümücj tjowelepj:

—Pajal püné Artemisa. Jupj yupj jis dios pjü way mpes Efeso po'o patjá —niná yümücj tjowelepj yupj.

²⁹Leñ way la p'a wa ne'aj tapatja pajal yümücj pjac la tjajay wa. Pjü way nintsja yupj, Efeso po'o patjá. Ntji'liñ Gayo, ntji'liñ wa Aristarco. Niyom nenem Macedonia mpe tjiquil. Cus tocoñtsja Pablo. Jis ntji'liñ, la tjolocjocj yupj gente 'a si mulutsja nt'a. ³⁰Pablo quelel jámatsja la veles 'a jis tjimyula jilal. Mop'in ma tjemey. Jesucristo lal japon po ma jisastsja jupj ca mim ne'aj. ³¹Asia nt'a tapatja jis jepapan nepenowá taná tjowelepj wa Pablo lal ma la winin gente 'a jis tjimyula nt'a. Jepapan nenem Pablo jomicapan waytsja.

³²Gente 'a jis tjimyula nt'a, pasal yümücj pjac la tjajay. Ma yuwal javeleptsja. Pülücj yupj sin popé ma salejeptsja tsjan mpes 'a jis tjimyula. ³³Nepénowa topon Alejandro tjijyü'ta 'a jis mulus. Judiopan tjaman jupj pjü januc nt'a, mpes yólatsja jupj mpes 'a jis tjimyula. Alejandro jupj mos jas tjijyünsa, jostsja pjü mpjacañ jupj lal. Quelel véletsja yupj 'a jis tjimyula judiopan la tjajay mpes tulucj. ³⁴Leñ way sin tji'yüsa Alejandro judío waytsja jupj, mpes yupj 'a mulú yümücj tjowelepj:

—Pasal püné Artemisa. Jupj yupj jis dios pjü mpes Efeso po'o patjá —niná yümücj tjowelepj yupj.

Lovin nin tjowelepj hora mat'e mpes.

³⁵Hora mat'e tepyala na, lyájasa tepyala lis tjiji yupj jis jepa pjaní Efeso mpe. Tjevele yupj jilal:

—Pjü salejepj Artemisa wo toñca Efeso po'ó. Salejepj jyamacj jupj wo.

Pasal püné jupj, Artemisa. Pjü salejepj wa jyamacj pwen niná Artemisa jin justa, pwen niná tsjun po'o nepé palá tjeýaca. ³⁶T'üc' way pjü salejepj. Mpes más 'ücj lyájasa nu mpalas nun. Po ma malala la müjí nun ts'u 'inyá mpes. ³⁷Jis tucuman niyom nenem. Yupj ma tepequeñ dios jis wa nt'a. Ma wa malala nyuca tjowelepj Artemisa po'ó. ³⁸Demetrio ma jos niyom nepenowá lajay ca nacj. Niyom la p'a wa Artemisa wo tsjictjaj lajay, ma wa jisas niyom nenem ca nacj. Más 'ücj mvelecj jepapan jilal. Nun solejé tsjan jawas 'ücj lowú la velles yupj jilal. ³⁹Ca nacj quelel welé p'a mpes. Más 'ücj pjü 'a jis mulus la velles niná. Quina ma polel lojí niná. Nun solejé gente quelel 'a jis mulus na, jepapan javelepj ncu 'ücj 'a jis mulus. ⁴⁰Yacjaj malala la tjijicj. Pasal yümücj pjac la tjijicj, pülücj ts'a tji'in. Nun niyom nenem tucumaná, ma malala la tjajay yupj. Jepapan ma tjowelepj 'ücj 'a qjuisí mulú. Romanopan jis jepapan 'ücj ca qjuis capj ntülücj niná la tjijicj mpes yacjaj. T'üc' way malala la tjijicj —jepa pjaní Efeso mpes nin tjevele.

⁴¹Niná t'üc' tjevele na, sin tjeýyama pjü, tjil.

Pablo tjemey Macedonia nt'a, Grecia nt'a 'ots'ipj.

20 Mpes pjü tjil quinam. Ma yümücj pjac lajaytsja quinam. Pablo tji-jyü'ta Jesucristo lal japon 'a jis mulus. 'Ücj jisas tepyala yupj jupj tjevele mpes. Nin jawas tjevele wa nasa ca mim jupj. Tjemey Macedonia nt'a. ²Macedonia po'o tjuwine na, tjemey yus la nuc Dios ts'uyupj. Pablo pajal 'üsüs tjevele yupj jis lal, ca 'ücj jisas nsem yupj Jesucristo mpes. Nin la tjiji na, tjemey Grecia nt'a. ³Mes cont'e tüpü'ü jupj ne'aj. Lopyaya quelel jámatsja Siria nt'a barco mpes. Quelel jámatsja na, jupj wola tjowelepj judiopan nepenowá la nuactsja

la 'ünan jupj. Mpes ma tjemey barco nt'a. Jólatsja más 'ücj niswá mim Macedonia nt'a. Mpes ne'aj tjemey. ⁴Sópater tjemey jupj lal, Aristarco 'ots'ipj, Segundo 'ots'ipj. Gayo tjemey wa jupj lal, Timoteo 'ots'ipj. Tíquico tjemey 'ots'ipj, Trófimo 'ots'ipj. Sópater Berea mpe 'eseptsja. Pirro jatjam waytsja jupj. Aristarco, Segundo 'ots'ipj, Tesalónica mpe ne'espan waytsja yupj. Gayo Derbe mpe 'eseptsja. Tíquico, Trófimo 'ots'ipj, Asia mpe ne'espan waytsja yupj.

⁵Yupj pjü way ne'as tjil Filipos nt'a. Mwalá tjil quinam cupj qjuilal. La qjuesé nuactsja Troas mo'ó. ⁶Ma tjeleque cupj custjay. Judiopan fiesta lajaytsja quinam, ne nin. Fiesta niná mpes pan levadura cjuwá tjelyajaj. Fiesta t'üc' tepyala na, tjeleque Filipos mpe barco mpes. Ts'ac' cinco na ne'as tjeleque Troas nt'a. Qjuis catjampan la nyüjüsüquec niswá. Ts'ac' siéteya tepyatjaquec ne'aj.

Pablo tjevele Dios ts'uyupj jilal Troas mo'ó.

⁷Troas mo'ó Dios ts'uyupj pjü way 'a jis tjimyula sábadó jawas, t'yaja na. Pan 'a mulú tjalá, ne yola jis tepyala Jesucristo yupj mpes tepe'e. Pablo tjevele yupj jis walap'a'á. Yaya quelel jámatsja, mpes mwalá way p'in püs way tjevele. Püste culupwen nt'a véletsja custjay, ne t'üc' tjevele quinam. ⁸Yupj tapatja cuarto viyapa mo'ó, pajal campányatsja jupj. Lámpara pülücj játjatsja, sin jyawca yupj. ⁹Tjamacjas ventana casá já'asatsja. Eutico lotsja jupj. Pablo véletsja na, pajal ja vyatsja. Tjeýyá, mpes palá tjeýaca pje'á, 'amá nt'a, pajal campanya mpe. Mo'o játjatsja ne'aj tjil, tjamanun jupj. Tepe'e quinam jupj. ¹⁰Pablo palá tjac' wa. Tüic' jin tjujünsü, tepe'e t'empe nt'a, t'asiyú ntjui'le, col tjeýyala jupj. Tjevele: “Ma nujola t'as. Nyucunú tepyala niswá.”

¹¹ Viyá tjił niswá, pjü way. Tjalá. T'üc' tjalá na, Pablo püs way tjevele niswá. Tjejawca na véletsja custjay, ne t'üc' tjevele quinam. Tjemey quinam Troas mpe. ¹² Nepénowa tjaman tjamacjas jupj wo nt'a. Pajal 'ücj jisastsja, nyucunú tepyala niswá.

Pablo tjemey Mileto nt'a.

¹³ Ncupj mwalá way tjeleque Pablo lal. Barco mpes tjeleque Asón nt'a. Pablo quelel jámatsja Asón nt'a 'amá casá. Tjevele ne'aj ca la müjüsüm cupj. No'oj mpe 'a mulú quelel léquetsja barco mpes. ¹⁴ Ne'aj la nyüjüsüquec Asón po'ó, ne Pablo wama tjac' barco mo'ó. 'A mulú tjeleque Mitilene nt'a. ¹⁵ Yaya tjeleque niswá barco mpes. Quío mpe ne'aj p'in tjeleque. Yaya sipé ne'as tjeleque Samos po'ó. Ts'ac' cont'e tepyala na, ne'as tjeleque Mileto po'ó. ¹⁶ Ma tjeleque Efeso nt'a; Pablo ma püs way quelel pú'ütsja Asia po'ó. Leñ way quelel ne'as jámatsja Jerusalén nt'a. Ne'aj quelel já'asatsja, judiopan 'a si mulú na fiesta mpes, yupj jis fiesta Pentecostés ló.

Co'müypan tjiquil Efeso mpe; Pablo tjevele Dios ca jis majamas.

¹⁷ Pablo tjá'asa na Mileto po'ó, sin tje-yjama jis lal la cuwis co'müypan Efeso mpe, yupj ne tsji' lajaytsja Dios mpes Dios ts'uyupj jilal. ¹⁸ Tjiquil na, Pablo tjevele yupj jilal. Ninana tjevelá: "Nun solejé 'oyñ nyuca la tjejay napj nun jilal Asia po'o tjacuwis na. Solejé lovin 'üsüs la tjejay nun jilal. ¹⁹ Solejé napj la tje-jay qjuis Jepa Jesucristo jostsja jinwá. Ma püné jin nólatsja napj p'iyá. Pasal nólatsja la p'a po'ó; najastsja pjü ca jisas nsem qjuis Jepa Jesucristo. Solejé malala ntepalá, judiopan quelel na 'ünantsja mpes. ²⁰ Ma lecj tjejá la velestsja nun jilal, nucopj la p'acj cus la coñ Jesucristo. Nusin tji'yüsa la tjejay 'a qjuis tjimyula na. Nusin tji'yüsa la tjejay nun jis wa

nt'a 'ots'ipj. ²¹ Judiopan jilal tjevelé, judiopan tulucj jilal tjevelé 'ots'ipj. Tjevelé: "Aplijila way t'as nun, malala nyuca la tjiüj mpes. Dios jos jin la müjü quinam. Toponé qjuis Jepa Jesucristo lal', nin tjevelé yupj jilal.

²² "Quina jum Jerusalén nt'a. Dios Cjües jos napj ca mis ne'aj. Ma selé ts-jan ca ma palas ne'aj. ²³ Nin p'in selé: Dios Cjües lovin vele napj lal yupj ca ma 'onsocj cawilta mo'ó, malala ca ma palas ne'aj. ²⁴ Ma nin nola ncu ma pats' ca. 'Ücj wa napj lal napj ni pü'í Jesucristo mpes, jupj jos jin t'üc' lejay mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Jupj jos napj mvelé la p'a jis walap'a'a napj selé. Ca yupj jis lal mvelé Dios pajal 'üsüs la tjiiji gente mpes. Po quelel jis capj p'ya'sa jupj. 'Üsüs ca nin mvelé, 'ücj jis la pon yupj. Niná ntje'aya ca nin la mejay la p'a mpes.

²⁵ "Nun jis walap'a'a tjevelé 'oyñ liji Dios ne jyü'ta. Nasa t'üc' nusin tji'yüsa la tjejay. Tjum na, ma ca nus nucú niswá. ²⁶ 'Ücj velé nun jilal napj ma la tjejay la p'a wa ca malala nsem Dios lal, ca malala jis mpalas. ²⁷ Napj tjevelé Dios tjevelá, pjü. T'üc' way pjü way tjevelé. ²⁸ In tja-jamá nun, lovin la müjü Dios tjevelá. Tja-jamá Dios ts'uyupan. Dios Cjües la nu t'ya, ca pastorpan nsem nun, mpes nun ca jis majamá yupj jupj mpes. Yupj Dios juts'a'á. Jupj Jatjam tepe'e yupj mpes, ne nin.

²⁹ "Napj selé napj tjum na, gente pasal malala ncul ca, ca mal nun nt'a 'a nu mulus na. La ntsawilicj ca nun jilal. Ca jisas nsem nun ma ca cus ncoñcó quinam Jesucristá. ³⁰ Nun sin popa nepenowá ca nin la mijicj. Ca la ntsawilicj wa Dios ts'uyupj jilal. Jesucristo lal japon nepenowá ca mponecj yupj jilal. Nin ca la mijicj yupj javelepj jinwá. ³¹ Mpes 'in tjamamá. Ma toponé yupj javelepj. Nujola tapalas año cont'e mpes lovin t'üc' way nusin tji'yüsa la tjejay. Po nólatsja nun

mpes. Najastsja nin la müj' Dios tjevele jinwá.

³² "Najas Dios lovin ca nucopj ncoñcos. Nun solejé pasal 'üsüs way liji Dios nun jilal. Nasa nusin tji'yüsa jupj tjevelá, mpes solejé niná. Dios tjevele jupj ca nu majamas nun. Dios polel nucopj p'ya'sa más 'üsüs la müj', jupj jos jinwá. Dios polel liji nun ca mpatjaqué lovin jupj lal, pjü way jupj lal japon jinwá, yupj ne jupj juts'a'á. ³³ Nun solejé napj lovin ma najastsja t'emel p'a juts'a'á. Yupj sin quip ma wa najastsja. ³⁴ Solejé tsji' la tjejay, mpes jaylacj la tjejay pjü way napj najastsja. Jis tje'yá wa ncapij tocoñ jilal.

³⁵ Mpes napj nusin tji'yüsa la tjejay Dios jos yümücj tsji' la müj', ne jis capj mp'a'sá jis t'emel cjuwá. Nujola tapalas qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. Tjevele: "Ücj nujisas pyala la p'a nu ja'ayapj na. Más 'ücj nujisas nsem nun 'oyá na la p'a jilal'", Pablo nin tjevele co'müypan jilal. Yupj ne co'müypan waytsja Dios ts'uyupj jilal Efeso po'ó.

³⁶ T'üc' tjevele na, yupj pjü way jis tic' jin tjiyünsünüñ, ne Pablo tjevele Dios lal. ³⁷ 'Aplijila jis tepyala. Quelel la tja-jaytsja Pablo. Jupj col tjovalapj. ³⁸ Pasal 'aplijila jis tepyala jupj tjevele mpes. Tjevele ma ca jus nucucj niswá. T'üc' tjowelepj na, cus tocoñ barco nt'a.

Pablo tjemey Jerusalén nt'a.

21 Nasa leque tjevelecj, ne barco mo'o tjeleque. La t'as way tjeleque Cos nt'a. Yaya tjeleque wa Rodas nt'a. Yaya sipé Pátara nt'a tjeleque wa. ² Pátara nt'a p'a barco mo'o tjeleque. Barco nenem Fenicia nt'a jámatsja. Tjeleque ncupj. ³ Chipre li'inyampe tjeleque. Tiro mo'o ne'as tjeleque. Tiro Siria po'ó jupj. Barco mo'o tjat' quelel palá jat'olontsja ne'aj. Nin mpes 'ücj pje'á tjeleque barco mpe. ⁴ Jesucristo lal japon la tepyalactsja. Yus tjinyucuj na, semana pjaní

tepyatjaquecj ne'aj yupj jis lal. Yupj tjowelepj Pablo lal: "Ma jutja Jerusalén mo'ó". Dios Cjües sin tji'yüsa la tjiji malala ca mpalas Pablo lal Jerusalén po'ó, mpes nin tjowelepj yupj.

⁵ Barco tjemjana quelel jámatsja na, tjeleque. Pjü way Jesucristo po'o japontsja, qjuis capj tocoñ yupj tapatja mpe. 'Üsü la nt'a tjil cupj qjuis lal. Yupj sejats'om, yupj jis ts'uyupj qjuis capj tocoñ 'ots'ipj. Qjuis tic' jin tjiyünsüquecj 'üsü püné la nt'a, tjevelecj Dios lal. T'üc' tjevelecj na, nasa leque tjevelecj. ⁶ Barco mo'o niswa tjeleque, ne yupj tjil jis wa nt'a.

⁷ Tiro mpe tjeleque quinam. Tjeleque Tolemaida nt'a. Ne'aj la tjelyapanacj Dios ts'uyupj jilal. Ts'ac' pjaní tepyatjaquecj yupj jilal. ⁸ Yaya tjeleque Cesarea nt'a. Felipe wo nt'a tjeleque, tsjicj way tepyatjaquecj jupj lal. Jupj lovin tjevele la p'a jilal Jesucristo pajal 'üsüs la tjiji pjü gente mpes. Jupj ne niyom siéteya sin popetsja apostolpan lis t'apj püná. Lis t'apj ca jis ma'ayacj jis la las jis vayum tulucj. ⁹ Felipe yulupjana jucucuspan pjü way voyum tuluctsja yupj. Jucucus nenem profetapan waytsja yupj. ¹⁰ Ts'ac' nepenowá tepyatjaquecj ne'aj. Ne'aj tepyatjaquecj na Agabo tjac' Judea mpe. Profeta watsja jupj. ¹¹ Tjac' wa jupj cupj nt'a. Mos tsyu'pa, tsjom tsyu'pa wa Pablo col tsyu'pa mpes. Tjevele:

—Dios Cjües vele judiopan Jerusalén po'o patja nin p'iyá ca la mijicj. Yupj yom niná ntsu'pacj, jupj ne col tsyu'pa pülül niná mpes. Ca ma'ayacj jupj judiopan tulucj jilal cus la tül jupj —nin tjevele.

¹² Jupj tjevele tjepjya'aquecj na, la tjemyonacj Pablo lal ma ca mim Jerusalén nt'a. Cesarea po'o pátjatsja nin p'iyá la tjomon Pablo lal. ¹³ Pablo jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes 'aplijila jotjaqué? Nun nin lojí mpes 'aplijila wa ne palá napj. Ma lecj jeyá yupj ntsu'pacj napj Jerusalén nt'a tjum na. Ma lecj jeyá ni

pü'í Jesucristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné —Pablo nin tjevele cupj qjuilal.

¹⁴Jupj ma quelel líjitsja cupj qjuisas-tsjja jin, mpes ma la tjemyonacj niswá. Tjevelecj p'in:

—Qjuisas qjuis Jepa Dios jos jinwá mpalas.

¹⁵Locopyaya 'ücj la tjijicj cupj cuts'a'á ne tjeleque. ¹⁶Jesucristo po'o japon nepenowá, Cesarea po'o tapatja sin popé, tjil wa cupj qjuilal. Mnosán wo nt'a qjuis tjaman, ne'aj tepyatjaquecj püste mpes. Mnosán Chipre mpe 'esept-sja. Mwalá way topon sin popé waytsja jupj.

Ntji'liñ Pablo Jerusalén nt'a.

¹⁷Ne'as tjeleque Jerusalén nt'a. Dios ts'uyupj 'ücj jisastsja qjuiyus tjunuc.

¹⁸Yaya Pablo tjemey cupj qjuilal, cus tjinyucuj Jacobo. Dios ts'uyupj co'müypan 'a jis tjimyula ne'aj 'ots'ipj.

¹⁹Pablo jis la tjelyapaná yupj. Tjevele tsjan la tjiji pjü way judiopan tulucj jilal. Dios püné mpes la tjiji.

²⁰Tjepjyacañ na, 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj Pablo lal: “Qjuis catjam, jipj jus nley judiopan pülücj topon quinam Jesucristo po'ó. Newa javelepj Dios po jos nin lijicj Moisés tjijyü'ta püná. ²¹La p'a wa jis wala tjowelepj jipj sin 'yüsa lejay judiopan, judiopan tulucj patja nt'a. Yupj tjowelepj jipj sin 'yüsa lejay más 'ücj ma lajay Moisés tjijyü'tá. Tjowelepj jipj sin 'yüsa lejay más 'ücj ma jat'ú yupj sejatjampan tsjictjacj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Tjowelepj jipj velen más 'ücj yupj ma lajay judiopan lovin la tjajay jinwá. ²²Mpes más 'ücj nin la mijin cupj velecj mpes. T'üc' way yupj ca jus nlayecj jipj tjacuy Jerusalén nt'a. ²³Mpes cupj qjuisas jipj la mijin cupj velecj jinwá. Cupj sin popa yulupjana way quina t'üc' lajay Dios lal tjowelepj ca nin la mijicj. ²⁴Yupj jilal ca mim, ca nin la mijin Moisés popel jyü'ta jinwá,

ca salá jinwá mya palas Dios lal. Jaylacj la mijin yupj jisas mpes 'ots'ipj, ca pjü jaylacj la mijicj 'ücj t'üc' la qjuijicj yupj tjowelepj Dios lal. Tja'ayapj na, 'ücj ca sey ts'üil nt'üjücj t'üc' la tjajay mpes. Nin lejay na, judiopan Jesucristo po'o japon witjacj ca nucucj jipj nin la tjejay. Ca jus nlayecj nepénowa ma t'üc' way tjowelepj jipj po'ó. Ca sin mü'üsüs jipj lejay wa Moisés tjijyü'tá.

²⁵”Judiopan tulucj p'a casá lajay 'in. Judiopan tulucj Jesucristo po'o topon wa, mpes papel tepyaquecj, jas tjejyamacj yupj nt'a. Papel tjevele más 'ücj Jesucristo lal japon ma jalá pwisis p'a tja'ayapj yupj jis dios witjacj mpes. Más 'ücj ma jalá pwisis 'os jüp'üy mo'o toñca custjay. Más 'ücj ma myü'üñ 'osis. Más 'ücj niyom ma jamanun yupj sejats'om tulucj. Más 'ücj nequem ma jil yupj jis vayum tulucj jilal. Nin tjevele papel niná cupj jas tjejyamacj yupj mpes. Judiopan jus nlay niná cupj tjevelecj judiopan tulucj jis lal”, nin tjowelepj Pablo lal.

²⁶Mpes yaya Pablo nin la tjiji yupj tjowelepj jin. Tjemey niyom yulupjana nenem jilal. Moisés tjijyü'ta jin la tjajay, ca salá jinwá cüpalas Dios lal. Tjil Dios wo nt'a, tjowelepj ne'aj tsji' lajay jilal. Tjowelepj ts'ac' siete tepyala na, t'üc' nsem pjü ts'ac' jawas yupj salá jis mpalas mpes. Ts'ac' siete tepyala na ncul, yupj pjü way animal ca ma'ayacj Dios mpes, Moisés popel jyü'ta jinwá.

²⁷Ts'ac' siete cyawájsja na, judiopan nepenowá jus tjunuc Pablo, tóñcatsja jupj Dios wo mo'ó. Yupj Asia mpe ne'espan. Ma jisastsja Pablo. Malala tjowelepj Pablo po'ó, mpes judiopan pülücj ts'a tjil'in jupj lal. Ntji'liñ jupj. ²⁸Yümücj tjowelepj: “Israelpan, nculá qjuis capj mp'a'sá. Yom niná malala vele judiopan po'ó jun ta'á. Vele yupj jilal más 'ücj ma lajay Moisés tjijyü'tá. Vele yupj jilal Dios wo malala. Jis ticyuna judiopan tulucj. Dios wo mo'ó tjil yupj.

Mpes pasal malala nyuca la tjiji jupj Dios wo lal”, nin tjowelepj. ²⁹ Nawaja'a yupj jus tjunuc Trófimo ne'aj tjuwine Pablo lal Jerusalén po'ó. Mpes yupj yólatsja Pablo tjemyana Trófimo Dios wo mo'ó. Trófimo judío tulucj, Efeso mpe 'eseptsja jupj.

³⁰ Pjü Jerusalén po'o tapatja ts'a tji'in Pablo lal yupj tjowelepj mpes. Leñ way 'a jis tjiyula Dios wo nt'a, ntji'liñ Pablo. Pje'á la tjolocjocj jupj. Jun t'olon. ³¹ Quelel ja'ünantsja jupj. Quelel ja'ünantsja na, jepa püné romanopan jis militarpan mpes jas tji'yüsa pjü way Jerusalén nt'a patja 'a jis tjiyula. Ts'a tji'intsja, yümücj pjac tjowelepj quinam. ³² Mpes leñ way ts'üequené 'a jis tjiyula nt'a. Tjemey militarpan nepenowá jilal, militarpan jis jepapan nepenowá jilal 'ots'ipj. Gente tjunuc jiquiltsja yupj, mpes ma mo'o süp quinam Pabló.

³³ Militarpan jis jepa püné tjac' na, ntjüü'le Pabló. Jis tjijyü'ta militarpan la tsupapj jupj cadena mpes. La tji'yüya pjacj niná. La tji'yüya tsjan la tjijitsja niná. ³⁴ Gente pasal yümücj pjac tjowelepj Pablo malala. Ma yuwal tjowelepj. Mpes militarpan jis jepa püné ma jas tji'yüsa tsjan la tjiji Pabló. Jis tjijyü'ta militarpan la man jupj militarpan patja nt'a. ³⁵ Jümücj ne'as tjil na, Dios wo wolap'a'á, judiopian pajal ts'a 'in jis tepyala. Nasa way quelel ja'ünantsja Pablo. Mpes militarpan leñ way ntji'liñ jupj, campanya tjaman jupj, judiopian ma malala jis la jay jupj. ³⁶ Judiopian cjiüil jiquiltsja, yümücj tjowelepjtsja: “Tjü'ü'ná jupj”.

Pablo tjevele judiopian jilal.

³⁷ Ne'as tjil quinam militarpan tapatja nt'a. Wama quelel jiltsja na Pablo lal, Pablo la tji'yüya militarpan jis jepa püné lal:

—¿Ncu 'ücj velé jipj lal?
Jepa wola tjevele:

—Napj ma seletsja griego velen jipj. ³⁸ Nólatsja jipj Egipto mpe 'esepj ca nacj. Egipto mpe 'esepj niyom pülücj 'a jis tjiyula la tjiji jupj nawaja'a, quelel le palánatsja jepapan jis lal. Yulupjana mil waytsja yupj. 'Ücj yupj jilal ja'ünan la p'a. Egipto mpe 'esepj jis tjemyana wa cjuwá nt'a. Nintsja jipj, nin nólatsja napj. ³⁹ Pablo wola tjevele:

—Nin tulucj napj. Judío napj. Püna tüpü'üs Tarso nt'a Cilicia po'ó. Selen Tarso nt'a pülücj patja, selen yupj jis jepapan jajütütj p'a nt'a patja wa. Napj la 'e mon ma'ayan mvelé gente jis lal — Pablo nin tjevele.

⁴⁰ Militarpan jis jepa püné tjevele 'ücj mveles yupj jilal. Mpes Pablo jas nisa, tóncatsja jis wa wolap'a'á. Jupj pjwel jas tjijyünsa, la syüpjünü; jostsja judiopian mpjacañ jupj mveles. Lyájasa tepyala. Pablo tjevele yupj jilal; yupj jis tin hebreo ló mpes tjevele yupj jis lal. Tjevele: **22** “Judiopian, co'müypan 'ots'ipj, najas nusin mü'üsüs ma malala la tjejay napj. Nin mpes quelel velé nun jilal”, nin tjevele.

² Tjepjyacañ hebreo véletsja jupj, mpes 'üsüs tjepjyacañ jupj lal.

Tjevele: ³ “Judío napj. Ntjamanuna Tarso nt'a Cilicia po'ó. Mop'in ntji'tünü qui'á Jerusalén po'ó. Gamaliel nin tji'yüsa la tjiji. 'Üsüs nin tji'yüsa pjü way Moisés tjijyü'tá. Judiopian püna tapatja la tjajay, niná 'üsüs nin tji'yüsa. Napj selé nun lovin quelel lojí Dios jos jinwá. Nin p'iyá la tjejaytsja napj. ⁴ Pasal malala nyuca la tjejay napj Jesucristo po'o japon jilal. Tsyupaptsja yupj, jis tje'yonsó wa cawilta mo'ó. Nepénowa tecyaliñ napj la tjejay mpes. ⁵ Sacerdote más püné selé napj nin la tjejay. Pjü judiopian jis jepapan, co'müypan 'ots'ipj, salejepj napj nin la tjejay. Papel ntja'ayapj judiopian mpes Damasco po'o patja. Yupj ne cupj qjuis catjampan. Papel niná tjetsja napj

Damasco nt'a. Papel tjevele 'ücj napj tsyupapj Jesucristo po'o japon ne'aj, 'ücj si cuman Jerusalén nt'a, jis capj la tüü.

Pablo tjevele 'oyñ tepyala ne jostsja Jesucristo.

⁶”Lots'ac' culupwen nt'a já'asa na, ne'as tjumtsja, ne'aj way p'in Damasco. Leñ way pajal jaw tepyala tsjun po'ó. Napj nt'a pasal jaw tepyala wa, napj t'asiyú tjejawca. ⁷Mpes ntitüü, tüpü'üstja napj. Nepé vele p'actsja t'ap-jacas. Tjevele: 'Saulo, ¿tsjan mpes malala nyuca lejay napj lal?' ⁸Napj la tji'yü: '¿P'jac' vele napj lal?' Nawala tjevele: 'Jesucristo napj, Nazaret mpe 'esepj napj. Jipj malala nyuca lejay napj jisas lal. Mpes malala nyuca lejay wa napj lal', nin tjevele. ⁹Ncapj tocoñ tjunuc wa tjejawca napj nt'a, nin p'in ma sin tji'yüsa jupj tjevelá. ¹⁰Napj tjevelé: '¿Tsjan jyas napj la mejay?' Qjuis Jepa Jesucristo nawala tjevele: 'Jin ni'isa, mim Damasco nt'a. Ne'aj yom p'a wa mveles ca jipj lal tsjan niná napj najas ca jipj la mijin', nin tjevele. ¹¹Ma polel tjinyuc, tjejawca la tjiji mpes. Mpes niyom ncapj tocoñtsja namas ntji'liü, ntjaman napj Damasco nt'a.

¹²”Ne'aj Damasco nt'a pü'ü watsja Ananías. Po 'üsüs la tjiñtsja Moisés tji-jyü'tá. Po 'üsüs waytsja jupj p'jü judiopan jilal ne'aj. ¹³Tjac' napj nt'a, tjevele: 'Saulo, jipj ne napj natjam Dios mpes. Quina nucun ca niswá', tjevele. Leñ way tjinyuc, jupj nin tjevele na. Jus tjinyuc jupj. ¹⁴Tjevele: 'Cupj ne judiopan püna tapatja sin popa p'iyá püs naya pyatjaquec. Yupj po jisastsja Dios. Dios niná quina jos jipj jus nlayen tsjan ca la mijis jupj. Jupj jostsja jipj tjinyuc jupj Jatjam, jupj Yom 'Üsüs Dios Lal. Dios jostsja wa jipj t'apjac' Jatjam tjevelá. Mpes nin tepyala. ¹⁵Mpes quina mvelen ca gente p'jü way jilal jupj mpes. P'jü tjinyuc mpes mvelen ca yupj jilal. P'jü t'apjac' mpes

mvelen wa yupj jilal. ¹⁶Ma la 'unuca quinam. Mas, bautizar ca la mya jay. La monan jipj Dios perdonar la mya jis jipj, malala nyuca la tjejay. La monan ca nin la mijis Jesucristo mpes, ne nin la mijis', Ananías nin tjevele napj lal.

Pablo tjevele 'oyñ tepyala ne tjemey judiopan tulucj nt'a.

¹⁷”Niswa tjacuwis na Jerusalén nt'a, tjum Dios wo nt'a la veles jupj lal. Nan si tsicyacj jinwá ntepalá, ne tjiñyuc napj. ¹⁸Nejepa Jesucristo jus tjinyuc. Napj lal tjevele: 'Leñ way jutja Jerusalén mpe. Jipj velen napj nin po'ó ma ca mponecj yupj.' ¹⁹Wola tjevelé: 'Nejepa, yupj salejepj napj tjum p'jü yupj jis wa nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a. Tjum la tjiñil jipj lal topon. Salejepj cawilta mo'o jis tje'yonsó, mo'o süp yupj 'ots'ipj. ²⁰Salejepj 'üsüs waytsja napj lal yupj tji'ünan Esteban, jupj ne la p'a jilal tjevele jipj mpes. Tjum yupj jis lal Esteban tji'ünan na. Napj tjejamá yupj sin quip pje'apa, tji'ünan na.' ²¹Nin tjevelé napj jupj lal. Mop'in nin Nejepa Jesucristo tjevele: 'Jutja. Jin jyam pasal campa nt'a, judiopan tulucj nt'a', nin tjevele napj lal.”

Militarpan jis jepa püné jis tjiñyü'ta militarpan mo'o la süp Pablo.

²²Pablo tjevele na judiopan tulucj mpes, yupj ne'aj lejeñtsja pajal yümücj p'jac t'jowelepj. T'jowelepj: “Tji'üná jupj. Más 'ücj ma pü'ü”, nin t'jowelepj.

²³Newa yümücj p'jac t'jowelepj. Sin quip pje'apa leñ way sin tji'ipj, la ts'i yupj. 'Amá jay la p'a'a la tocoy wa. Nin la t'ajay yupj pajal ts'a tji'in mpes. ²⁴Militarpan jis jepa püné tjiñyüca na yupj nin la t'ajay, jis tjiñyü'ta militarpan jilal jis la cuwis Pablo lal militarpan patja nt'a. Tjiñyü'ta mo'o la süp jupj, ca jupj mveles tsjan la tjiñá. Jepa quelel si 'üsüt-sja tsjan mpes judiopan pasal ts'a tji'in Pablo lal. ²⁵Mpes militarpan tüpüntüpj

jupj, tsupapj la süp jupj. Custjay süpú secj na p'in, Pablo tjevele militarpan jis jepa pjaní way lal. Tjevele:

—Malala ca ma süpücj. Romano wa napj. Ma nusin tji'yüsa custjay ncu t'üc' way malala la tjejay napj —Pablo nin tjevele.

²⁶ Niná jepa militar tjapjaca na Pablo tjevelá, lecj tjejá jupj. Tjemey militarpan jis jepa püné nt'a. La tji'yüya:

—¿Ncu selen yom niná romano jupj? Malala syüpücj jupj —nin tjevele.

²⁷ Mpes militarpan jis jepa püné tjac' Pablo nt'a, la tji'yüya:

—¿Ncu t'üc' way romano jipj?

Pablo wola tjevele:

—Nin.

²⁸ Militarpan jis jepa püné tjevele:

—Pasal pülücj jaylajc la tjejay napj, romano ntepalá mpes.

Pablo tjevele:

—Mpapay románotsja jupj, mpes wa romano napj —nin wola tjevele.

²⁹ Mpes militarpan ma süp jupj. Leñ way tjil. Militarpan jis jepa püné lecj tjejá malala la tjiji mpes. Malala nin, jupj tjijyü'ta la tsupapj romano.

Militarpan jis jepa püné tjemyana Pablo judiopan jis jepapan nt'a, co'müypan nt'a wa.

³⁰ Yaya militarpan jis jepa püné quelel seletsja custjay tsjan mpes judiopan tjat' tjowelepj Pablo po'ó. Mpes tjijyü'ta 'a jis mulus pjü sacerdote noypan, pjü judiopan jis jepapan 'ots'ipj. Syocte Pablo, ne tjemyana jupj yupj 'a jis tjimyula nt'a.

23 Pablo po jis wala tjinyuca judiopan jis jepapan. Tjevele:

—Natjampan, napj pyon napj lovin la tjejay Dios jostsja jinwá.

² Ananías tjijyü'ta Pablo nt'a lejeñtsja mo'o la tül jupj. Ananías sacerdote más püné waytsja jupj. ³ Pablo tjevele jupj lal:

—Dios ca cyapj ntülüs. Jipj mvelen ca ncu malala la tjejay napj. Jipj p'iyá malala. Selen Moisés tepyacá, mpes 'ücj polel velen ncu malala la tjejay. Newa nin, jipj p'iyá ma lejay Moisés tepyaca jinwá. Tjijyütütj mo'o la tül napj, niná Moisés tjijyü'ta jin tulucj.

⁴ Ne'aj lejeñtsja tjowelepj:

—Yom niná lal velen tsji' liji jupj Dios mpes. Jupj ne sacerdote más püné. Malala nin, jipj malala tjevelen jupj lal —nin tjowelepj.

⁵ Pablo jis wala tjevele:

—Natjampan, ma seletsja napj jupj sacerdote más püné. T'üc' way Moisés tji-jyü'ta: 'Ma malala nyuca mvelé nun jis jepa po'ó'.

⁶ Pablo jus nléyatsja nepénowa yupj ne'aj saduceopan waytsja yupj, la p'a wa fariseopan waytsja yupj. Ma yuwal yólatsja yupj. Mpes yümücj tjevele jupj pjü jilal:

—Fariseo way napj. Mpapay fariseo waytsja jupj. Napj pyon Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ jilal, mpatjam niswá. Nin mpes la velel napj lal —nin tjevele Pablo.

⁷ Niná tjevele mpes, saduceopan la tjowelel fariseopan jilal. Lovin ma yuwal yólatsja. ⁸ Fariseopan japon tecya'liñ ca sin müjünstücj, mpatjam niswá. Saduceopan ma nin japon. Fariseopan japon angelpañ lyawuñ. Saduceopan ma nin japon. Fariseopan japon gente jis qjues lyawuñ. Saduceopan ma nin japon. Mpes saduceopan la tjowelel fariseopan jilal. ⁹ Pasal yümücj la tjowelel. Fariseopan sin popa nepenowá, Moisés popel sin 'yüsa lajay yupj, sin tjüjünsüpj yupj, yümücj tjowelepj. Ts'a 'intsja yupj. Tjowelepj: "Niná ma malala la tjiji. Cjües nin tjevele jupj lal ca nacj. Ángel nin tjevele jupj lal ca nacj." ¹⁰ Fariseopan, saduceopan, po ma yuwal yólatsja yupj. Pajal la tjowelel. Pasal yümücj la tjolocjoetsja Pablo pjwel

manas. Mpes militarpan jis jepa püné lecj jéyatsja jupj pjwel ca nt'ancanañ. Mpes jis tjijyü'ta militarpan jis la tjilil Pablo, ca leñ way manucj jupj militarpan patja nt'a.

¹¹ Püste na, qjuis Jepa Jesucristo tjac', tóñcatsja Pablo nt'a. Tjevele: "Po ma lecj tjejá. Qui'á Jerusalén nt'a tjevelen yupj jilal napj nin po'ó jipj selen mpes. Nin p'iyá ca mvelen Roma nt'a 'ots'ipj", nin tjevele.

Judiopan quelel ja'ünantsja Pablo.

¹²⁻¹³ Yaya judiopan cuarénteya 'a jis tjimyula la veles Pablo po'ó. Más 'in pülücj waytsja yupj cuarenta lal. Quelel ja'ünantsja jupj. Tjowelepj: "Más 'ücj 'yü'nacj jupj. Laja secj ca nsem, müsü secj ca nsem, jupj tji'yü'nacj nas. Dios pjoca cupj velecj. Mpes ca nin la mijicj cupj tjevelecj jinwá." ¹⁴ Tjil sacerdote noypan nt'a, co'müypan nt'a wa. Tjowelepj yupj jilal:

—Ca mü'ü'nacj Pablo. Laja secj nsem, jupj tji'yü'nacj nas. Dios tjapjaca tjev-elecj, mpes nin ca la mijicj cupj tjevelecj jinwá. ¹⁵ Qjuisas lo moná militarpan jis jepa püné lal jupj ca lal ncuwim Pablo nun nt'a. Tjowelé más 'üsüs quelel nusin 'yüsa tsjan la tjiji jupj. Nin p'iyá mvelecj wa pjü way judiopan jis jepapan. Jümücj nt'a ca la nucum. Tjac' na, mü'ü'nacj ca jupj —nin tjowelepj sacerdote noypan jilal, co'müypan jilal wa.

¹⁶ Mop'in ma nin tepyala yupj jisast-sja jinwá. Pablo quelev jas tji'yüsa yupj quelel lajaytsja niná. Mpes tjemey militarpan patja nt'a, tjevele Pablo lal. ¹⁷ Mpes Pablo la tjemyona jepa militar la cuwis jupj nt'a. Tjac' na, la tjemyona:

—Militarpan jis jepa püné nt'a tjemyana tsjicj niná. Jupj lal quelel vele jupj.

¹⁸ Mpes tjemyana Pablo quelev militarpan jis jepa püné nt'a. Tjevele:

—Pablo la tjemyona napj ca ncuwis jupj nt'a. Jupj ne tsyu'pa já'asa tjum na, la tjemyona tsjicj niná lal ca mis jipj nt'a. Quelel véletsja jipj lal —nin tjevele militarpan jis jepa püné lal.

¹⁹ Mpes militarpan jis jepa püné tsjicj mos ntjüi'le, lal tjemey yusapj nt'a. La tji'yüya:

—¿Tsjan quelel velentsja?

²⁰ Pablo quelev wola tjevele:

—Yaya judiopan ca la monacj jipj ca jas majaman Pablo judiopan jis jepapan nt'a. Ca mvelecj yupj más 'üsüs quelel sin 'yüsa tsjan la tjiji jupj. La tsuwil yupj. ²¹ Po ma mponen ca yupj mvelecj. Yupj sin popa cuarénteya la nucucj ca jümücj nt'a la 'ünan Pabló. Más 'in pülücj waytsja yupj cuarenta lal. Nasa tjowelepj Dios tjapjaca yupj tjowelepj, mpes nin ca la mijicj yupj tjowelepj jinwá. Quina quelel jus nlay ncu jas majaman.

²² Mpes militarpan jis jepa püné tjevele tsjicj lal:

—Po ma mvelen la p'a jilal nin tjevelen napj lal. 'Ücj mim quanam.

Militarpan jis jepa püné jas tjejyama Pablo Félix nt'a.

²³ Nin tjevele na, militarpan jis jepa püné tjijyü'ta militarpan jis jepapan mát'eya jis la cuwis. Tjevele yupj jilal:

—Militarpan tjüjü'tú 'ücj la mijicj nlawú Cesarea nt'a. Najas püste nlawú, las nueve tepyala na. Najas militarpan cien mat'e jis tsjam mpes ca mal. P'a wa setenta cavayú casá ca mal, najas. Najas p'a cien mat'e ca mal wa, nt'acj ca yo campa, sey ts'ülül lejeñ. ²⁴ Najas ca manú Pablo jepa romano auxiliar nt'a, Félix ló jupj. Ma najas malala mpalas Pablo lal. Cavayú 'ücj la müjij Pablo casá lo 'osos —militarpan jis jepa püné nin jis tjijyü'ta.

²⁵ Papel tepyaca, jas tjejyama Félix nt'a. Papel nin tjevele:

²⁶ Félix, jipj jepa romano auxiliari, mpes quelel pyac jipj mpes. Pasal püné jipj. Napj ne Claudio Lisias.

²⁷ Judiopan ntji'liñ yom niná. Quelel ja'ünantsja jupj. Napj nin tji'yüsa romano waytsja jupj. Mpes tjum yupj nt'a napj militarpan jilal, pje'á la ts'iyacj jupj yupj mpe. ²⁸ Napj quelel nin 'yúsatsja tsjan mpes ntji'liñ jupj. Quelel nin 'yúsatsja tsjan mpes ts'a tji'in jupj lal. Mpes napj tjemyan jupj judiopan jis jepapan nt'a. ²⁹ Nin mpes napj jus nley yupj ts'a tji'in jupj lal jupj ma judiopan tjüjütütj jinwá liji mpes. Malala mo'm quelel ja'ünan. Malala wa quelel ja'onsopj cawilta mo'ó. Napj pyon ma malala la tjiji jupj. ³⁰ P'a wa tjevele napj lal t'üc' way judiopan ca mü'ü'nacj jupj. Mpes leñ way quelel se jamtsja jupj jipj nt'a. Tjevelé ts'a tji'in jilal más 'ücj yupj ca mal 'ots'ipj, mvelecj jipj lal 'oyñ nyuca la tjiji ne ts'a tji'in yupj. T'üc' tepyac quinam. Nin way p'in.

³¹ Militarpan la tjajay yupj jis jepa püné tjijyü'tá. Püste na tjaman jupj Antípatris nt'a, pülücj patja nt'a. ³² Yaya militarpan cavayú casá tjiltsja tjaman Pablo Cesarea nt'a. Militarpan la p'a tjil Jerusalén nt'a niswá, yupj tapatja nt'a. ³³ Cabayú casá tjil Cesarea nt'a ne'as tjil. Papel tja'ayapj jepa romano auxiliari. Pablo lal tjil wa jupj nt'a, ca jupj majamas. ³⁴ Jepa papel mo'o tjevele na, la tji'yüya ca'ampe 'esepj Pablo. Pablo tjevele Cilicia po'o tüpü'ü jupj. ³⁵ Jepa püné auxiliari tjevele: “Jipj mpes jat' javelepj tjiquil na, mpjacas mvelen ca, mpjacas wa yupj javelepj. Tjapjacas na, mvelé ca ncu malala la tjejay jipj”, nin tjevele. Tjijyü'ta 'üsüs majamacj Pablo, Herodes wo püné nt'a.

Pablo tjevele Félix lal ma malala la tjiji.

24 Ts'ac' cinco tepyala na, Ananías tjac' Cesarea nt'a. Jupj ne sacerdote más pünetsja. Tjac' co'müypan nepenowá jilal. Ticyuna wa Tértulo la veles yupj mpes jepa romano auxiliari lal. Tjil jepa niná nt'a. Tjowelepj 'oyñ la tjiji Pablo ne ts'a tji'in yupj. ² Pablo tja-jamacj tucuman wa jupj quinam. Pablo tucuman na Tértulo jas tjevele jepa lal Pablo po'ó. Jepa niná Félix lotsja. Tértulo tjevele:

—Félix, pasal püné jipj. Jipj la tjejay mpes cupj ma le palanacj la p'a nt'a patja jilal. Jipj la tjejay mpes más 'üsüs tepyala pjü jilal cupj pyatjaquec' nt'a. Mpes wi'iquec' jipj lal. ³ Po 'ücj qjuisas lovin jipj la tjejay mpes. Po wi'iquec' jipj lal. ⁴ Ma quelel pajal pülücj velé napj. Nin p'in po le mon jipj mpjacam napj velé. Tsjicj way p'in mvelé ca. ⁵ Qjuisin tji'yüsa yom niná pasal malala vele gente jis lal. Jun ta'á judiopan patja nt'a ts'a 'in se palá la p'a wa judiopan jilal, niná sin 'yüsa liji mpes. Jupj püné Nazareno lal japon jilal. Yupj nin japon Jesucristo tjevelá. ⁶ Yom niná malala quelel ljijtsja Dios wo lal. Mpes ntjiliquec' jupj. Quelel velectsja malala la tjiji. Cupj selecj Moisés tjijyü'tá, mpes 'üsüs polel velectsja ncu malala la tjiji. ⁷ Nin lijict-sja na, Lisias tjac', jupj ne militarpan jis jepa püné. Jupj, jupj militarpan 'ots'ipj, pja'as la qjuis tjajay, ntji'liñ Pablo, tjaman jupj cupj mpe. ⁸ Lisias tjijyü'ta cupj ca nlaca jipj nt'a la veles 'oyñ nyuca la tjiji niná ne ma qjuisas. Niná lal velen na, ca jin mü'üsüs t'üc' tjevelecj jupj po'ó —Tértulo nin tjevele jepa romano auxiliari lal.

⁹ Judiopan jis jepapan tjowelepj wa jepa lal. Nin p'iyá tjowelepj Tértulo tjevele jinwá. Tjowelepj Tértulo t'üc' way tjevele Pablo po'ó.

¹⁰ Jepa romano auxiliar jostsja Pablo mveles ca quinam. Ninana Pablo tjevelá: —Quelel velé ma malala la tjejay napj. Po 'ücj najas velé jipj lal; püs way nasa jepa tjactsja jipj judiopan jilal. Püs way tjevelentsja ncu gente malala la tjajay. ¹¹ Nawaja'a, ts'ac' doce nasa, napj tjum Jerusalén nt'a la veles Dios lal. Palá tÿpwi'tjis Dios wolap'a'á, tjevelé jupj pajal püné. T'üic' way velé napj, jipj 'ücj jus cülayé niná la p'a javelepj mpes. ¹² Ma la tjevelel la p'a jilal Dios wo nt'a. Ma wa la tjevelel judiopan 'a si mulú nt'a. Jas tÿpwes ma la tjevelel napj Jerusalén mo'ó. Gente ma la tapalan napj la tjejay mpes. ¹³ Niyom nenem jat' javelepj napj nin po'ó la p'in. Yupj salelepj yupj p'iyá la tsuwil.

¹⁴ "Napj quelel velé jipj lal napj nin lejaj Dios tjijyü'tá. Ninana p'iyá tjevele, judiopan püna tapatja nin la tjajay. Cupj yupj sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Napj pyon pjü way Moisés tepyacá. Napj pyon wa pjü way profetapan tapac. Napj lejaj Dios tjevelá, pjü way Jesucristo po'o japon nin lajay jinwá. Niyom nenem javelepj malala p'in niná Jesucristo po'o japon mpes. Niná nin lejaj napj. ¹⁵ Napj pyon p'a jawasa Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Sin müjünsüs 'üsüs witjacj, malala witjacj 'ots'ipj. Nenem qui'á lejeñ japon wa Dios nin ca la mijis. ¹⁶ Napj pyon mpes, lovin quelel lejaj Dios jos jinwá. Lovin 'üsüs quelel lejaj la p'a jilal. Mpes napj selé 'üsüs lejaj.

¹⁷ "Año nepénowa mpes tÿpü'üs napj la p'a nt'a. Nawaja'a p'in tjum Jerusalén nt'a. Tjum jis la 'ayas t'emel cjuwá jilal. Tjum la 'ünan animal witjacj, la 'ayas Dios mpes. ¹⁸ Napj la tjejay Moisés popel jyü'ta jinwá, ca salá jinwá nsem napj Dios lal. Nin mpes 'ücj jumtsja Dios wo mo'ó. Napj 'yatsja Dios mpes ne'aj. Pülücj 'a jis tjimyula tulucj nin jawas, la veletsja tulucj yupj. Nin p'in judiopan

nepenowá Asia mpe tjiquil, nus tjunuc yupj. ¹⁹ Más 'ücj yupj jiquil jis la veles jipj lal. Yupj polel javelepj ncu malala la tjejay napj. Napj selé yupj jus nlay ma malala la tjejay napj. ²⁰ Mop'in leñ yupj qui'á. Nenem qui'á lejeñ nin yola napj malala la tjejay. Nin tulucj. Pjü judiopan jis jepapan napj lal tjowelepj na, yupj sin tji'yüsa t'üic' way ma malala la tjejay. Niyom nenem jat' javelepj, salelepj wa t'üic' way velé napj. ²¹ Pjaní p'in malala la tjejay. Napj lal tjowelepj na, yümücj tjevelé: 'Napj pyon Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Nin mpes ncapj lo velelé yacjaj', nin tjevelé.

²² Félix seletsja tsjan japontsja Jesucristo po'o japon. Mpes jupj ma quelel véletsja ncu malala la tjiji Pabló. Mpes tjevele:

—Militarpan jis jepa püné, Lisias, tjac' na, napj mvelé ca ncu niná malala la tjiji —nin tjevele.

²³ Jupj tjijyü'ta jepa militar ca majamas Pablo. Tjevele Pablo 'ücj pje'á mwinim jupj jos na. Tjevele wa Pablo jomicapan 'ücj ncul jis la veles jupj lal, jis la 'ayas jupj jos 'ots'ipj.

²⁴ P'a jawasa, ts'ac' nepénowa tjejyawca na, Félix tjac' niswá Cesarea nt'a. Tjac' jats'om lal, Drusila lotsja jupj. Judío waytsja jupj, jats'om. Félix tjijyü'ta la cuman Pablo. Pablo tjevele yupj jilal tsjan japon Jesucristo po'o japon. ²⁵ Pablo tjevele Dios jos pjü way 'üsüs lajay Dios jinwá. Tjevele Dios jos pjü 'in jajamapj ne nin lajay Dios jos jinwá. Tjevele p'a jawasa Dios mveles ca ncu malala la tji-jicj. Pjü jilal nin mveles ca. Félix lecj tjejá Pablo tjevele mpes. Félix tjevele: "Najas jay quinam. P'a jawasa, napj liji secj na, müjütütj ca lya cuman jipj niswá napj nt'a." ²⁶ Félix jostsja Pablo t'emel ma'ayas, jupj ca leñ way jas majamas cawilta mpe. Mpes Félix la pülücj tji-jyü'ta la cuman Pablo, la veles jupj lal. Mop'in nin, Pablo lovin ma tje'yaya

t'emel. ²⁷ Año mat'e tepyala na, p'a jepa tjá'asa tepyala. Porcio Festo lotsja jupj. Félix jostsja judiopan 'ücj jisas mpalas jupj lal. Mpes ma tjiyyü'ta 'ücj la winin quinam Pablo cawilta mpe.

Festo lal Pablo tjevele ma malala la tjiji.

25 Mpes Festo tjac' quinam Cesarea nt'a, jepa romano auxiliari nsem jupj. Ts'ac' cont'e tepyala na, tjemey jupj Jerusalén nt'a. ² Ne'aj sacerdote noypan, niyom p'a wa noypan witjacj judiopan jilal, tjiquil wa jis la veles Festo lal. Tjowelepj Pablo pasal malala la tjiji. ³ La tjomon Festo lal jupj 'üsüs la mijis yupj jilal. Jisastsja jupj ca müjü'ttis la cuman Pablo Jerusalén nt'a. Jümücj nt'a quelel la nuçtsja la 'ünan Pablo, jümücj casá jac' na. ⁴ Festo jis wala tjevele Pablo cawilta mo'o ca ma'ajam Cesarea po'ó. Tjevele: "Leñ way jum Cesarea nt'a. ⁵ 'Ücj nun jis jepapan ncapj jacoñ jil. Nun poné niná malala la tjiji. Cesarea po'o tjil na, yupj 'ücj mvelecj ca napj lal tsjan niná jupj la tjijá", nin tjevele.

⁶ Ts'ac' ocho, ts'ac' diez ca nacj, tüpü'ü jupj Jerusalén nt'a. Locopyaya tjemey Cesarea nt'a niswá. Yaya 'etjele la veles ncu malala la tjiji Pablo. Tjiyyü'ta la cuman jupj. ⁷ Judiopan tjiquil Festo lal Jerusalén mpe. Pablo tjac' na, 'a jis tjimyula yupj Pablo t'asiyú. Tjowelepj Festo lal. Tjowelepj Pablo pasal la pülücj malala la tjiji. Tjowelepj mpes Festo ma jas tji'yüsa ncu t'üç' way malala la tjiji Pablo. ⁸ Pablo tjevele ma t'üç' way tjowelepj. Tjevele:

—Lovin ma malala tjevelé napj judiopan tjiütütj po'ó. Dios wo lal ma wa malala la tjejay napj. Ma wa malala la tjejay romanopan jis jepa lal —Pablo nin tjevele.

⁹ Festo jostsja judiopan 'ücj jisas mpalas jupj lal. Mpes la tji'yüya Pablo lal:

—¿Ncu 'ücj jipj lal leque Jerusalén nt'a? Judiopan qui'á jatja, javelepj pasal malala la tjejay jipj. Jerusalén nt'a napj ca mvelé ncu t'üç' way malala la tjejay jipj —Festo nin tjevele.

¹⁰ Pablo wola tjevele:

—Qui'á jüs jipj lal. Jipj tsji' lejay romanopan jis jepa mpes. Más 'ücj qui'á mvelen ca ncu malala la tjejay napj. Ma malala la tjejay judiopan jilal. Jipj sellen t'üç' way ma malala la tjejay yupj jilal. ¹¹ Gente pasal malala nyuca lajaya na, 'ücj la p'a ja'ünan yupj, malala la tjejay mpes. Napj malala la cüjaytsja yupj jinwá, 'ücj ma 'ü'nacj napj. Nin tulucj. Napj ma nin la tjejay yupj jinwá. Napj selé ma malala la tjejay napj. Judiopan nenem jat' javelepj pasal malala la tjejay napj, mop'in ma t'üç' way tjowelepj yupj. Mpes pjü ma polel jajütütj ne ni tjililiñ. Napj le mon jipj nin majaman jepa nt'a Roma po'ó. Jupj mveles ca ncu malala la tjejay napj —Pablo nin tjevele.

¹² Nin mpes Festo tjevele se jap'actsja jilal. 'A mulú tjowelepj tsjan más 'ücj la mijicj Pablo lal. T'üç' tjowelepj na, Festo tjevele Pablo lal:

—Jipj la tjemyon napj lal napj ca jin majam jepa nt'a Roma po'ó. Mpes jin majam ca jupj nt'a.

Festo tjevele Agripa lal Pablo po'ó.

¹³ P'a jawasa, ts'ac' nepénowa tepyala na, tjac' wa Agripa, Berenice lal, Cesarea nt'a ca jus nucus Festo. Agripa jepa püné waytsja jupj. ¹⁴ Tsjicj way tapatja ne'aj. Festo tjevele Agripa lal Pablo po'ó. Tjevele:

—Yom püs way já'asa cawilta mo'ó. Félix ma jas tjejyama, jupj p'iyá jepatjsja na. Yom niná já'asa custjay ne'aj. ¹⁵ Jerusalén nt'a tjum na, sacerdote noypan tjiquil, judiopan jis co'müypan tjiquil 'ots'ipj, tjowelepj yom niná pasal malala nyuca la tjiji. La tjomon napj müjütütj lo 'ünan jupj. ¹⁶ Jis wala tjevelé:

'Ma polel jyütütj napj niná. Malala romanopan jilal napj nin jyütütj la 'ünan jupj. Nun welé yom niná malala la tjiji. P'a casá vele jupj. Jupj vele ma malala la tjiji. Romanopan javelepj más 'ücj yom niná lal 'a nu mulus mwalá way p'in. Jupj ca mveles 'onin ne nin pyona ma malala la tjiji', niná jis wala tjevelé.

¹⁷Yupj tjiquil 'a jis tjimyula qui'á. Mpes ma la tjinyuc. Yaya napj 'etjel la veles ncu malala la tjiji yom niná. Tjijyütütj militarpan la cuman jupj. ¹⁸Judiopan nenem sin tjüjünsüpj la veles tsjan la tjiji jupj. Napj nólatsja yupj mvelecj ca pasal malala nyuca la tjiji. P'a p'in tjowelepj. ¹⁹Nin tji'yüsa yupj japon malálatsja Dios lal niná la tjijá. Japon wa yom pjaní, Jesucristo ló, nasa tepe'e jupj. Pablo p'a casá vele. Vele pü'ü jupj. ²⁰Mpes ma seletsja tsjan más 'ücj la mejay. Napj la tji'yü Pablo lal: '¿Ncu 'ücj jipj lal leque Jerusalén nt'a? Judiopan nenem javelepj pasal malala nyuca la tjejay. Jerusalén nt'a mvelé ca ncu t'üc' way malala la tjejay jipj'. ²¹Pablo ma jostsja. Jupj la tjemyona napj ca jas majamas jupj jepa nt'a Roma po'ó, jupj mveles ca ncu t'üc' way malala la tjiji. Mpes napj tjijyütütj militarpan cawilta mo'o mo'onsocj ca jupj niswá. Napj tjevelé p'a jawasa ca jas majam jepa nt'a Roma po'ó —Festo nin tjevele Agripa lal.

²²Agripa tjevele:

—Quelel velé yomen lal.

Mpes Festo wola tjevele:

—Ücj. Ya 'ücj ca mvelen jupj lal.

Pablo tjevele Agripa lal ma malala la tjiji.

²³Mpes yaya Agripa, Berenice lal, tjac' pülücj 'a si mulú nt'a, wo pünetsja ne'aj. Sin quip pajal 'üsüs yustapj sin quípet-sja. 'Üsüs way tjowelepj gentas yupj sin po'ó. Wosis püné wama tjil. Militarpan jis jepa noypan jis capj tocoñ, jepapan ne'aj tapatja sin popé 'ots'ipj, jis capj to-

coñ tjil. Festo tjijyü'ta militarpan jis la cuman Pabló. ²⁴Festo tjevele:

—Agripa, jepa püné jipj, quelel velé jipj lal, pjü jilal qui'á jatja jilal quelel velé 'ots'ipj. 'Unuca yomen. Pjü judiopan tjowelepj napj lal pasal malala nyuca la tjiji. Nin tjowelepj Jerusalén nt'a, qui'á 'ots'ipj. Jisas napj jyütütj militarpan jis la 'ünan jupj. ²⁵Malala waytsja niná napj lal. Napj pyon ma malala la tjiji. Mpes ma tjijyütütj jis la 'ünan jupj. Jupj la tjemyona napj lal napj ca jas majam jupj jepa nt'a Roma po'ó, jupj mveles ca ncu t'üc' way malala la tjiji. Mpes tjevelé 'ücj se jam. ²⁶Se jam na, papel se jam wa jepa mpes. Custjay ma selé tsjan más 'ücj pyac jupj mpes; napj nola yom niná ma malala la tjiji. Mpes napj tjijyütütj militarpan jis la cuman niná cupj nt'a pjü way qjuis walap'a'á. Najas jipj mvelen jupj lal, jin mü'üsüs ca tsjan la tjiji jupj. Jin tji'yüsa mpes, papel ca mpac ne jas majam ca jepa nt'a Roma po'ó. ²⁷Malala se jam yomen Roma nt'a, papel tepyac tulucj. Más 'ücj papel pyac jupj la tjiji mpes. Nin mpes quina najas jipj jin mü'üsüs tsjan la tjijá, ne ninana ca mpac napj.

26 Agripa tjevele Pablo lal:

—Ücj mvelen ca quínam.

Mpes Pablo jupj mos jas tjijyünsa; pjü ne'aj tjatja mpjacañ jostsja jupj. Tjevele:

²—Agripa, jepa püné jipj, mpes quelel velé jipj lal. Judiopan qui'á lejeñ tjowelepj pajal la pülücj malala nyuca la tjejay napj. Najas jin 'yüsa ma t'üc' way javelepj. Mpes 'ücj najas napj polel velé jipj lal. ³Jipj selen pjü way niná judiopan japon. Selen pjü way yupj lajay. Selen wa yupj lovin la velel mpes. Nin mpes po 'ücj najas napj polel velé jipj lal. Po le mon mpjacam ca pjü velé.

⁴”Judío napj. Lovin tüpü'üs judiopan jilal p'a nt'a tüpü'üs na. Tüpü'üs Jerusalén po'ó 'ots'ipj. Mpes pjü la tjejay nin salelepj judiopan. Lovin 'üsüs la tjejay tsjictsja mpe. ⁵Salelepj fariseo

waysja napj. Salejepj pjü la tjejay fariseopan lajay jinwá. Fariseopan más 'üsüs lajay pjü jilal judiopan jajütütj jinwá. Püs way mpes judiopan lovin nus tjunuc. Yupj 'ücj javelepj t'üç' way velé. Ma ca nin mvelecj ca nacj.

⁶”Püna Dios tjevele judiopan jilal jupj ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Cupj judiopan nenem sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Napj pyon Dios ca nin la mijis niná. Pyon mpes p'in, judiopan jisas jipj mvelen malala la tjejay napj. ⁷Judiopan pjü qjuis tribu dóceya sin popé japon wa Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ. Jupj nin tjevele, mpes japon. Mpes lovin jisas Dios, lovin lajay Dios jos jinwá. Napj pyon wa Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Pyon mpes p'in, judiopan jat' javelepj napj nin po'ó. ⁸Ma selé tsjan mpes nepénowa japon Dios ma polel sin müjünsüs tecya'liñ, jis la püt'üs niswá.

⁹”Püna p'in napj tepyon 'üsüstsja malala la tjejay Jesucristo jisastsja jilal, jupj ne Nazaret mpe 'esepj. ¹⁰Nin mpes Jerusalén nt'a malala la tjejay Jesucristo jisastsja jilal. Pülücj jilal nin la tjejay. Cawilta mo'o jis tje'yonsó. Sacerdote noypan tjowelepj 'ücj napj nin la mejay niná, ne nin la tjejay. Quelel ja'unantsja na Jesucristo jisas, napj tjevelé 'üchtsja niná napj lal. ¹¹La pülücj malala la tjejay Jesucristo jisastsja jilal judiopan 'a si mulú nt'a. Napj jis tjijyütütj malala mvelecj Jesucristo po'ó. Pasal ts'i intsja yupj jilal. Tjum wa pülücj patja nt'a, ne'aj judiopan tulucj patja nt'a, malala la tjejay wa judiopan jilal ne'aj.

¹²”Quelel jumtsja Damasco nt'a nin p'iyá la mejay. Malala quelel lejaytsja wa ne'aj Jesucristo jisas jilal. Sacerdote noypan tjowelepj 'ücj ca nin la mejay napj. Papel ntja'ayapj, papel tjevele 'ücj ca nin mejay napj. ¹³Mpes tjum. Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, jümücj casá jumtsja na, tsjun po'o pajal jaw tepyala

tjinyuc. Más 'üsüs tjejayawca jaw lal. Napj nt'a pajal jaw tepyala, napj t'asiyú tjejayawca. Ncapj tocoñtsja nt'a tjejayawca wa. ¹⁴Palá qjuis tyü'na, tepyatjaquecjsja. Nepé vele pactsja jin tjapjacas. Napj ntin tjevele, hebreo tjevele. Nla tji'yüya: 'Saulo, ¿tsjan mpes malala nyuca lejay napj lal? Napj buey tsjyac jinwá lejay jipj lal. Buey tsjyaca na ma jama, más yümücj ntsjacas jupj lal. Buey niná jinwá lejay jipj. Malala 'e palá nin lejay jipj.'

¹⁵”Napj la tji'yüy: '¿Pjacj vele napj lal?' Qjuis Jepa Jesucristo nawala tjevele: 'Napj ne Jesucristo. Malala nyuca le jay napj jisas lal. Mpes malala nyuca lejay wa napj lal. ¹⁶Jin tjijyünsa. Najas tsji' lejay napj mpes. Nin mpes lay ntepalá jipj nt'a. Najas nin ca mvelen la p'a jilal quina tjinyuc mpes. Napj ca lay ma palas jipj nt'a niswá, p'a jawas. Nin mpes ca mvelen wa. ¹⁷Ca jin majam judiopan tulucj nt'a. Judiopan ca quelel mya süpücj, judiopan tulucj ca nin p'iyá la mijicj, newa napj ca majamá jipj. ¹⁸Ca sin mü'üsüs la mijin judiopan tulucj. Ca sin mü'üsüs mpes ma ca newa la mijicj Satanás jyü'ta jinwá. Püste nt'a patja jinwá yupj malala lajay mpes. Jipj ca sin mü'üsüs la mijin Dios mpes, ne ca yupj la mijicj Dios jos jinwá. Nin mpes jaw nt'a patja jinwá nsem yupj. T'üç' way napj lal mponecj ca yupj, mpes ma nola nsem malala nyuca la tjajay. Yupj Dios juts'a'á nsem ca jis mpalas. Napj 'üsüs ca jis ma'ayá, la p'a napj lal japon jinwá', niná Jesucristo nawala tjevele.

¹⁹”Mpes napj la tjejay jupj tjevelá jupj lay tepyala na napj nt'a. ²⁰Mwalá way napj tjevelé Damasco po'o patja jis lal. Jerusalén po'o patja jis lal tjevelé 'ots'ipj. Nin tjevelé jun ta'á Judea po'ó. Tjevelé judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Pjü jilal tjevelé: 'Dios jos 'aplijila nsem nun malala nyuca la tjüjüj mpes. Dios quelel la müjüj. Dios jos jinwá la müjüj, ne la p'a

ca jus nlayecj t'üc' way nujisas Dios', nin tjevelé yupj jilal.

²¹ "Niná tjevelé mpes p'in judiopan nepenowá ntjtjililiñ Dios wo mo'ó. Quelel na 'ünantsja. ²² Dios lovin ncapj tjep'yá'satsja ne ma nin la tjajay. Yac-jaj jipj wyalap'a'á jüs, velé jipj lal. Nepénowa qui'á noypan, nepénowa noypan tulucj. Nin p'iyá velé pjü jilal. Profetapan tjowelepj jinwá ca mpalas. Moisés tjevele jin mpalas wa. Nin p'iyá velé. La p'a mpes velé tulucj. ²³ Yupj p'iyá tjowelepj Yom pjaní ncuwim perdonar lis mijis malala nyuca la tjajay. Tjowelepj malala ca mpalas jupj lal. Tjowelepj jupj ca jas müjünsüs tecya'liñ mpe, mpü'üm niswá. La p'a wa ma sin tjüjünsüpj tecya'liñ mpe. Jupj ca mwalá way jas müjünsüs tecya'liñ mpe. Ca sin mü'üsüs la mijis judiopan, judiopan tulucj 'ots'ipj. Yupj ca sin mü'üsüs tsjan la mijicj ne ca 'ücj mpatjam Dios lal. Nin tjevele profetapan. Nin tjevele wa Moisés.

²⁴ Pablo véletsja custjay, jostsja Agripa ca jas mü'üsüs ma malala la tjiji. Custjay véletsja na, Festo yümücj tjevele:

—Pablo, ¡mele velen! Pasal pülücj jin tji'yüsa, mpes mele velen 'e tepalá.

²⁵ Pablo wola tjevele:

—Festo, püné way jipj. Napj t'üc' way tjevelé. Mele velé tulucj. ²⁶ Jepa püné niná selé t'üc' way tjevelé. Mpes ma lecj jeyá nin la veles jupj lal. Napj nola jupj selé pjü tjevelé pjü nin tepyala. T'üc' way nin tepyala, pülücj tjunuc. ²⁷ Agripa, jepa püné jipj. ¿Ncu pyon profetapan tapac mpes? Napj selé pyon jipj —Pablo nin tjevele.

²⁸ Agripa tjevele:

—¿Ncu pyon leñ way napj ca najas nsem Jesucristo, jipj tjevelen mpes? Nin tulucj.

²⁹ Pablo tjevele:

—Napj najas Jesucristo. Napj le mon Dios lal jipj ca jyas nsem Jesucristo, pjü qui'á jatja 'ots'ipj, ca jisas nsem Jesu-

cristo napj jinwá. Leñ way japon jupj po'ó, 'ücj. P'a jawasa japon, 'ücj wa. Nin p'in najas ma cawilta mo'o mya 'onsocj, napj lal la tjajay jinwá —Pablo nin tjevele.

³⁰ Quina jepa püné jas nisa. Jepa romano auxiliar jas nisa wa, Berenice 'ots'ipj, pjü játjatsja yupj jilal, pjü sin tjüjünsüpj. ³¹ P'a nt'a tjil jis la veles. Tjowelepj:

—Niná ma malala la tjiji. Malala yupj tjo'onsopj jupj cawilta po'ó. Cupj ca ma müjü'tücj militarpan jis la 'ünan jupj.

³² Agripa tjevele Festo lal:

—'Ücj napj lal syoctecj jupj ne jama. Quina ma polel nin li jicj. Jupj la tjemyona jipj lal jipj ca jas majaman jupj jepa nt'a Roma po'ó, jupj ne'aj mveles ca ncu t'üc' way malala la tjiji. Mpes nin ca nsem.

Jepapan jas tjajam Pablo Roma nt'a.

27 Mpes tjowelepj ca jas majamacj Pablo Roma nt'a Italia po'ó. Ca jas majamacj barco mpes. Tjum Pablo lal. La p'a wa cawilta mo'o játjatsja sin tjajam 'ots'ipj. Tjowelepj militar jepa lal 'üsüs way ca jis majamas pjü, Pablo 'ots'ipj. Niná jepa militar Julio lotsja. Jupj jé-patsja militar cien witjacj jilal. Jepa romano militarpan waytsja yupj. ² Barco pjaní ne'aj tjac', nawaja'a Adramitio mpe. Barco niná quelel jámatsja la p'a nt'a patja nt'a, 'üsú la nt'a Asia po'ó. Mpes cupj wama tjeleque barco niná mo'ó, tjeleque Cesarea mpe. Aristarco tjemey cupj lal. Jupj Tesalónica mpe 'esepj, Tesalónica nt'a pülücj patja Macedonia po'ó. ³ Yaya ne'as tjeleque Sidón nt'a. Julio 'üsüs way la tjiji Pablo lal. Tjevele 'ücj pje'á la winin la nuc jomicapan ne'aj. Tjemey na jomicapan cus tjap'acj. ⁴ Tjeleque niswá barco mpes. Wola mpe jactsja lüpjú, ne ma 'üsüs polel léquet-sja. Mpes tjeleque Chipre li'inyampe. Lüpjú ma wola mpe tjac' ne'aj, mpes

'ücj tjeleque. Chipre 'amá 'üsú t'asiyú.
⁵ Cilicia jin tjeleque, Panfilia jin tjeleque
 'ots'ipj. Ma qjuis tyantaná ne'aj. Mira
 nt'a ne'as tjeleque, ne'aj qjuis tyantaná.
 Mira nt'a pülücj patja Licia po'ó. Pje'á
 tjiquilaca barco mpe.

⁶ Jepa militar barco p'a wa jus
 tjinyuca. Niná tjac' Alejandría mpe.
 Quina quelel jámatsja Italia nt'a.
 Jepa militar tjijyú'ta wama ca nlaca
 barco niná mo'ó. ⁷ Mpes tjeleque
 niswá barco mpes. Lüpjú wola mpe,
 t'em mpe tjactsja, mpes ma leñ way
 polel léquetsja. Püs way tepyala na,
 tjeleque ne'aj way p'in Gnido mpe.
 Lüpjú pünetsja custjay, wola mpe, t'em
 mpe jactsja custjay, ne ma 'üsüs polel
 léquetsja. Mpes tjeleque Creta nt'a.
 'Ücj polel léquetsja ne'aj; lüpjú tjactsja
 barco cjüipepé, t'em mpe. Creta 'amá
 'üsú t'asiyú. Creta nancupwepe tjeleque.
 Lüpjú ma pünetsja ne'aj. Mwalá way
 Salmón jin tjeleque Creta po'ó, ma
 qjuis tyantaná ne'aj. ⁸ 'Üsú la nt'a ne'aj
 way p'in mpe tjeleque. Lüpjú barco
 wola mpe tjactsja niswá, mpes tülü
 way tjeléquetsja. Buenos Puertos ne'as
 tjeleque. Ne'aj way p'in pülücj patja
 nt'a, Lasea ló ne'aj.

⁹ Ts'ac' pülücj tülü way tjeléquetsja.
 Mpes año quelel cyawájatsja quinam.
 T'üc' tepyala ts'ac' judiopan ma jalá.
 Mpes t'üc' way año leñ way quelel
 cyawájatsja. Mpes malala barco mim
 quinam; lüpjú pajal püné mpalas ca, 'üsú
 yümücj mim ca. Pablo tjevele yupj jil-
 lal más 'ücj ma jil quinam barco mpes.
¹⁰ Tjevele: "Napj quelel velé nun jilal.
 Malala nin cupj leque quinam barco
 mpes. Napj nola malala ca qjuis mpalas.
 Barco mo'o jatja pjü ncawajas ca. Malala
 ca mpalas wa barco lal. Cupj pjü ca
 nca'lequec ca nacj. Mpes más 'ücj ma
 leque quinam", tjevele Pablo. ¹¹ Mili-
 tar jepa ma quelel la tjíjitsja Pablo
 tjevele jin. Barco juts'a'á p'a casá tjevele,

jepa 'ots'ipj barco mpes, p'a casá tjevele
 wa. Militar jepa quelel la tjíjitsja yupj
 tjowelepj jin. ¹² Buenos Puertos nt'a
 malala barco mpi'üm ne'aj jive na. Pasal
 yümücj jas nlapjünüs ca, pasal pülücj
 majawus ca ne'aj. Pülücj way nin yólat-
 sja más 'üctsja jil p'a nt'a. Fenice nt'a
 pülücj patja nt'a Creta po'o polel jiltsja
 ca nacj, nin yólatsja yupj. Fenice nt'a ma
 yümücj si lapjüna ne'aj. Mpes 'ücj barco
 mpi'üm ne'aj jive na. Nin yólatsja yupj.

'Üsú nt'a lüpjú pasal püné tjelyapjünú, yümücj tjemey wa 'üsú.

¹³ 'Üsú mpe tsjicj way jas tjelyapjünú.
 'Amá nt'a jas tjelyapjünú. Mpes 'üctsja
 yupj jilal yupj ca mal quinam. Mpes
 fierro püné viyá la tjolocjocj, barco casá
 tjo'onsopj, ne tjeleque. 'Üsú la nt'a ne'aj
 way p'in mpe tjeleque. ¹⁴ Leñ way 'amá
 mpe yümücj jas tjelyapjünú. 'Amá mpe
 li'inyampé tjac' lüpjüs. ¹⁵ Pasal yümücj
 jas tjelyapjünú barco po'ó. 'Üsú la nt'a
 ne'aj way p'in mpe quelel léquetsja
 custjay, mop'in ma polel tjeleque ne'aj.
 Pasal yümücj jas tjelyapjünú barco po'ó
 'amá mpe. Mpes cupj qjuis barco la tji-
 jyu'yuctsja, barco cjüip'a'a mpe yümücj
 jas tjelyapjünú quinam. Campa tjeleque
 'amá mpe yümücj jas tjelyapjünú mpes.
¹⁶ Yacjaya 'amá p'a wa ne'aj way p'in
 tjeleque. 'Amá niná Cauda ló. 'Üsú t'asiyú
 yupj. Cauda nancupwepe tjeleque. Ne'aj
 ma pasal yümücj si lapjúnatsja, 'ots'ots'
 way yümücj si lapjúnatsja. Barco lovin
 la tjelyó'cjatsja barco tsjicj way. Quina
 viyá quelel le locjocjsja niná, barco casá
 ca mo'onsocj. Nin la tjijicj. Costa way
 viyá la tjelyo'cjocj, tje'yonsocj. ¹⁷ Nin
 la tjijicj na, barco t'asiyú tsupapj 'üpü
 püné mpes. Yólatsja ma lo lepta quinam
 barcas. Lacj tjeyaptsja barco ca mim
 Sirte nt'a. Ne'aj 'üsú campwila tulucj sus
 mpes. Lacj tjeyaptsja barco ca po ntsja-
 cas, tantan mpalas sus mpes. Mpes barco
 cjüip'a'a yo püné 'üsú mo'o tjo'onsopj, ne

ma wü jámatsja quinam, barcas. Nin la tjijicj ne tjeleque quinam; barco cjüipepé jas tjelyapjünú custjay.

¹⁸Yaya yümücj jas tjelyapjünú custjay, 'üsú pajal yümücj jámatsja. Barco mo'o tjajam popa, pülücj 'üsüs mo'o la tocoy. Mpes barco más 'in jampjaptsja quinam, ma ca campwila mim quinam ca nacj. ¹⁹Yaya p'a wa 'üsú mo'o la tocoy. 'Üpú la tocoy wa. Pülül püné velañ barco mo'ó, mpes si lapjüna na, 'ücj jama barcas. Pülül nenem nepenowá la tocoy wa 'üsú mo'ó. Yo mat'e pülül la valas palá la tocoy wa 'üsú mo'ó. ²⁰Ts'ac' pülücj mpes te tóncatsja. Püste pülücj mpes ma polel nyucuctsja pjulacj. Pasal püné tjive. Pasal yümücj jas tjelyapjünú. Pasal yümücj tjemeysja 'üsú. Qjuiyólat-sja pjü cupj nca'lequec ca.

²¹Ts'ac' pülücj ma tjalá barco mo'o tsji' la tjajay. Mpes Pablo quina jin ni'isa la veles yupj jilal. Tjevele: "Quelel velé nun jilal. Nawaja'a nun jilal tjevelé más 'ücj ma leque Creta mpe. Ma la tjüj' napj tjevelé jin. Mpes malala tepyala barco lal. Barco mo'o tjajam popa 'üsú mo'o la tocoy. Malala nin. ²²Najas ma pajal nin nujola nsem. Pasal malala mpalas ca barco lal. Ncawajas ca jupj. Mop'in ma nca'liqué ca nun. Pjü way mpatjaqué. ²³Napj Dios popa. Tsji' lejay Dios mpes. Püste jupj ángel pjaní tjac' napj nt'a, tjevele napj lal. ²⁴Niná tjevele: 'Po ma lecj tjejá. Dios jos jipj ca mim jepa nt'a Roma nt'a. Mpes Dios ca nu majamas nun pjü way. Ma ca mya pats'; cyapj jacoñ ma wa nca'liñ ca', jupj nin tjevele napj lal. ²⁵Mpes ma nujola t'as nun. Napj pyon Dios lal. Ángel tjevele, t'üc' way nin ca mpalas, nin pyon napj. ²⁶Nin p'in, lüpjú mpes barco yümücj mim ca 'amá nt'a, ca po ntsjacas 'amá 'üsú t'asiyú nt'a", Pablo nin tjevele.

²⁷Semana mat'e nas pasal yümücj jas tjelyapjünütsja, yümücj jámatsja 'üsú. Newa 'üsú mo'o tjeleque, niná

'üsú Adriático ló. Pasal yümücj jas tjelyapjünú custjay barco cjüipepé. Püste culupwen nt'a tjá'asa na, barco mo'o tsji' lajaytsja yólatsja ne'aj way p'in momas. ²⁸'Üpú, acero tü lal tsyu'pa, 'üsú mo'o la ts'i tjuvú, tjunuc ncu campwila 'üsú. Campwílat-sja, treinta y seis metros campwílat-sja jupj. Tsji' way tjil na, tjuvú niswá. Veintisiete metros campwílat-sja 'üsüs. Más 'in pja waytsja. ²⁹Yólatsja barco pe püné mpes ca ntsjacas. Mpes barco cjüip'a'a nt'a fierro püné yulupjana 'üsüma la ts'i, 'üpú mpes tsupapj yupj. Campwila tjil, barco ma ca mim quinam yupj pajal tü way mpes. Yupj po jisastsja leñ way majawaques, ca 'ücj nucucj. ³⁰Barco mo'o tsji' lajaytsja po quelel jiltsja 'amá niná nt'a. Barco wola nt'a barco tsji' palá tjo'onsopj 'üsú mo'ó 'üpú mpes. Tjowelepj p'a fierro püné 'üsüma palá nts'iyacj. Nin lajaytsja tulucj. Quelel jiltsja 'amá nt'a barco tsji' mpes. ³¹Pablo tjevele militar jepa lal, militarpan jilal 'ots'ipj. Tjevele: "Niyom nenem quelel jil 'amá nt'a. Yupj jil, nca'liqué ca nun. Más 'ücj ma jil." ³²Mpes militarpan t'ü barco tsji' tsyu'patsjé, ne tjemey barcas.

³³Quina quelel jyáwcatsja. Pablo yupj jilal tjevele más 'ücj ca nlajacj yupj pjü. Tjevele: "Ts'ac' catorce mpes po nujólat-sja nun, ne ma tjalajá. ³⁴Mpes po najas quina lojá. Nusin napnapj tepyala. Mpes tjalajá nun, ne ma nca'liqué. Ma malala nyuca nu mpalas ca nun", Pablo nin tjevele yupj jilal. ³⁵Nin tjevele na, nt'ya pansas. Tjüwüi'i Dios lal pansas mpes, pjü ne'aj tjepjyacañ. Pan tjelepta, tjelyaja. ³⁶Pjü yupj 'ücj jisas tepyala Pablo tjevele mpes. Mpes tjalá wa yupj. ³⁷Cupj cjay dos cientos setenta y seis jyatjaquetsja barco mo'ó. ³⁸T'üc' tjalá na, barco más 'in jampjapj la tjajay niswá. Trigo barco mo'o tjajam la tocoy 'üsú mo'ó, mpes más jampjapj tepyala.

Barco yümücj tsjyaca sus, la tju'u'na jupj.

³⁹Tjejjawca na 'amá tjunuc yupj. Ma salejeptsja tsjan momas niná. 'Üsú la nt'a yumal tjunuc, sus p'intjsja ne'aj, ma yümücj jámatsja 'üsú ne'aj. Mpes tjowe-
elepj: "Ücj leque ne'aj ca nacj, 'ücj barco
ca po ntsjacas sus ne'aj." ⁴⁰Mpes 'üpu
t'ü fierro püné po'o tsyú'patsja. Fierro
püné ma jisastsja quinam. Ma jisast-
sja wa yo püné barco cjiüp'a'a tón-
catsja. Yo püné nenem tsupapj tóñcat-
sja, quina soc yupj. Nin la tjajay na,
pülül püné tjovalapj barco wolap'a'á,
mpes jas tjelyapjünú pülül mo'ó quinam
ne barco tjemey. Mpes 'ücj tjeléquet-
sja quinam, quelel léquetsja 'üsú la nt'a.
⁴¹Ma ne'as tjeleque. 'Üsú campwila tu-
luctsja sus mpes. Ma tjinyucucj sus niná.
Mpes barco wola tsjyaca sus mpes, ne
ma polel jámatsja. 'Üsú la tjepjetpjets'é,
newa yümücj tjemey barco casá, mpes
barco la tju'ú'natsja.

⁴²Niyom nepénowa cawilta po'o
tjatja, militarpan tjajamapsja yupj
custjaj. Quina militarpan quelel
já'ünantsja yupj, Pablo quelel
já'ünantsja 'ots'ipj, yupj ma ca na'aj
ntoloñ, ma ca mal 'amá nt'a. Ma
jisastsja nts'equeneñ yupj. ⁴³Mop'in ma
jis tjü'ünan. Militar jepa tjiyyü'ta ma
mü'ü'nacj yupj. Jostsja Pablo ma pe'e.
T'üc' tjiyyü'ta na, tjevele: "Nepénowa
'ücj 'üsüma la may jil. Mpes 'üsú nt'a
ntoloqué nun, lowa 'amá nt'a. ⁴⁴La p'a
ma polel la may, cjiül ca mal, nepénowa
tabla casá ca mal, nepénowa barco la
tju'u'na casá ca mal", nin tjevele jupj.

Mpes pjü way cupj 'ücj ne'as tjeleque
'amá nt'a.

Pablo já'asatsja Malta po'ó.

28 Pjü way cupj 'ücj ne'as tjeleque
ne'aj 'amá nt'a. Qjuisin tji'yüsa
Malta lotsja momas. Malta 'üsú t'asiyú

pü'ü. ²Ne'aj tapatja 'üsüs la tjajay cupj
mpes. Pajal jávetsja, pajal tsjojósetsja,
mpes 'awa jus t'ol qjuis la sis. ³Pablo
yo pjwel teque'e, 'owus mo'o tepya'ta.
Nin la tjiji na, latsj tjac' 'awa mpe 'yawa
mpes. Tjelyaja Pablo mos, mos po'o jálat-
sja. ⁴Ne'aj tapatja tjunuc latsj jupj mos
po'o jálatsja, tjowelepj: "T'üc' way yom
niná tji'yü'na la p'a, mpes nin tepyala.
Ma tepe'e 'üsú mo'ó. Mpes 'ücj cupj
dios lal jupj pe'e quinam, malala la
tjiji mpes", nin tjoelepj. ⁵Nin tuluct-
sja. Pablo latsj la syüpjünú, 'awa mo'o la
ts'ia. Ma malala tepyala Pablo lal, 'üct-
sja jupj. ⁶Ne'aj tapatja yólatsja Pablo ca
nt'ünt'ünis ca nacj. Leñ way mpa'is ca
nacj, nin topon. 'Üctsja jupj. Püs tepyala
na, newa ma t'yünt'ünú, 'ücj tjuwine
jupj. Mpes p'a casá yólatsja quinam.
Tjowelepj diospan popa pjaní jupj.

⁷Jepa Malta po'ó, Publio lotsja. 'Amá
tyá'atsja jupj ne'aj way p'in cupj tepyat-
jaquecj nt'a. Jostsja cupj ca nlaca jupj wo
nt'a. Mpes tjeleque. Ts'ac' cont'e tepyat-
jaquecj ne'aj. 'Üsüs way la tjiji cupj mpes.

⁸Publio popay malala jostsja. Cjonicj
casa'á pú'ütsja. Si 'áwatsja jupj, 'üsú
pwé'etsja wa. Pablo tjemey jus la nuc.
Dios lal tjevele jupj mpes. Jay pjucj po
la tje'yot'a, tji'yü'sa jupj. ⁹Tji'yü'sa na,
malala jisas pjü way Malta po'o tap-
atja tjiquil wa Pablo nt'a. Jis tji'yü'sa la
tjiji wa. ¹⁰Yupj pasal 'üsüs way la tja-
jay cupj mpes. P'a jawasa tjeleque na p'a
barco mpes, qjuis tja'ayapj pjü way cupj
qjuisastsja.

Pablo tjemey Roma nt'a.

¹¹Mes cont'e mpes tepyatjaquecj
Malta po'ó. Barco p'a wa já'asatsja
ne'aj. Pajal jávetsja mpes ma tjemey.
Tjac' Alejandría mpe. Tjeleque barco
niná mpes. Barco niná la tjajay na,
wola po'o tüpüntüpj yo jas tiquilil, sey
pjucj mat'e jin jústatsja. Pjaní Cástor
jay pjucj jin jústatsja. P'a wa Pólux

jay pjuj jin jústatsja. Gente yólatsja dios witjactsja yupj. La pjaní tjemya'na máteya jinwatsja yupj.

¹²Mwalá way tjeleque barco mpes Siracusa nt'a, pülücj patja nt'a. Ts'ac' cont'e tepyatjaquecj ne'aj. ¹³Locopyaya nepé tjeleque Siracusa mpe, 'üsú la nt'a ne'as way p'in tjeleque lovin. Tjeleque Regio nt'a, pülücj patja nt'a wa. Yaya jas tjelyapjünú barco cjuüpepé. Mpes tjeleque niswá. Yaya sipé ne'as tjeleque Puteoli nt'a, 'ots'ots' way pülücj patja nt'a. ¹⁴Ne'aj yus tjinyucuj Dios ts'uyupj nepenowá. Jisastsja cupj mpatjaquecj yupj jilal. Mpes tepyatjaquecj yupj jilal semana pjaní mpes, ne tjeleque niswá. Qjuis tsjam mpes tjeleque quinam, ma barco mpes tjeleque.

¹⁵Dios ts'uyupj Roma po'o tapatja sin tji'yüsa léquetsja cupj Roma nt'a. Mpes tjiquil la nyüjüsüñ jümücj nt'a. Nepénowa la nyüjüsüñ cupj Foro de Apio nt'a, cámpatsja ne'aj. Nepénowa la nyüjüsüñ cupj Tres Tabernas nt'a, nin p'iyá cámpatsja. Pablo yus tjinyuca na, tjüwüi'i Dios lal, po 'ücj jos tepyala. ¹⁶Ne'as tjeleque quinam Roma nt'a. Pablo jusapj tüpú'ütsja; 'üsüs waytsja niná romanopan jis jepapan jilal. Militar pjaní p'in se cóicatsja jupj, ma nts'equenem.

¹⁷Ts'ac' cont'e tepyala na, Pablo la tjemyona judiopan jis jepapan 'a jis mulus jupj lal. 'A jis tjimyula na, Pablo tjevele:

—Natjampan, napj quelel velé nun jilal. Ma malala la tjejay judiopan jilal. Judiopan püna tapatja sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj cupj. Ma malala tjevelé yupj la tjajay mpes. Yupj sin nin judiopan Jerusalén po'o patja ntjtijililiñ napj. Ntjaman romanopan jis jepapan nt'a. ¹⁸Yupj tjowelepj napj lal. Yupj jus nlaytsja ma malala la tjejay napj. Mpes ma jis tjüjütütj militarpan jis la 'ünan napj. 'Ücstja yupj jilal soctsjja napj. ¹⁹Judiopan ma jisastsja niná. Mpes napj

la tjemyon Festo lal jupj ca nin majamas jepa nt'a Roma po'ó, jupj la veles ncu malala la tjejay napj. Mpes yupj ntucuman qui'á. Ma ca mvelé judiopan malala nyuca la tjajay. Nin p'in najas jepa püné mveles ca ncu malala la tjejay napj. ²⁰Mpes napj la tjemyon nun 'a nusi mulú napj lal, quelel veletsja nun jilal. Qui'á tsupapj 'os cadena mpes. Judiopan la nuc Yom pjaní jac' jis capj mp'a'sas. Napj pyon jupj nasa tjac'. Nin mpes p'in tsupapj 'os cadena mpes — Pablo nin tjevele.

²¹Yupj wola tjowelepj:

—Judea po'o patja ma papel tapac jipj mpes. Ma jas tjajam papel cupj nt'a jipj mpes. Judiopan nepenowá tjiquil; ma wa malala tjowelepj jipj po'ó. ²²Newa nin quelel pjaquecj jipj jele p'in. Qjuisin tji'yüsa Jesucristo po'o japon nepenowá. Jun ta'á pülücj javelepj malala lajay yupj. Quelel pjaquecj jipj jele mpes — nin tjowelepj Pablo lal.

²³Yupj tjowelepj tsjan jawas más 'ücj Pablo mveles ca yupj jilal. Nin jawas püstapj tjiquil Pablo pú'ütsja nt'a. Pasal pülücj tjiquil. Mpes Pablo tjevele yupj jilal. Ts'ac' pjaní tjevele. Sin tji'yüsa la tjiji 'onin ne jyü'ta Dios. Tjevele Moisés tji-jyü'ta mpes. Tjevele wa profetapan tapac mpes. Jostsjja sin mü'üsüs t'üc' way véletsja jupj Jesucristo po'ó. ²⁴Nepénowa topon Pablo tjevelá. Nepénowa ma topon. ²⁵Pülücj ma jisastsja yupj tjepjyacañ. Sin tjüjünsüpj, quelel jiltsja quinam. Mpes Pablo tjevele yupj jilal: “Isaías t'üc' tjevele judiopan püna tapatja jilal. Profétatsja jupj, Isaías. Dios Cjües tjevele jupj lal, Isaías nin p'iyá tjevele yupj jilal. Nun yupj sin popa p'iyá quina potjaqué, nin p'iyá lojí yupj la tjajay jinwá. ²⁶Dios Cjües tjevele:

'Jipj ca mim judiopan nt'a, mvelen: “Lovin ca mpja'aque, newa ma ca nusin mü'üsüs. Lovin ca nucú,

newa ma ca jus nlayé tsjan nucú.

²⁷ Gente niná ma quelel sin 'yüsa Dios jos jin,

nin jis tepyala yupj.

Jis pjat la topj jinwá yupj quinam.

Yun jatsicyacj jinwá yupj.

Ma quelel salejepj tsjan niná yupj januc.

Ma quelel sin 'yüsa pjyacañ.

Nin mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.

Mpes wa ma jus nlay tsjan niná yupj pjyacañ.

Nin mpes ma t'üc' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,

mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs jis mpalas Dios lal.” ’

Dios Cjües nin tjevele Isaías lal. ²⁸ Mpes najas nusin 'yüsa Dios jos cupj velecj ju-

diopan tulucj jilal 'ots'ipj Jesucristo po'ó.

Ca sin mü'üstüs 'onin lajay ne 'ücj mpatjam Dios lal. Po jisas nsem cupj velecj”, Pablo nin tjevele.

²⁹ Pablo t'üc' tjevele na, judiopan tjil. Nepénowa pajal la tjowelet yuwá. Nepénowa topon Pablo lal, la p'a ma topon.

³⁰ Pablo año mat'e mpes tüpü'ü Roma po'ó. Jupj tüpü'ü nt'a, t'emel tje'yaya wo juts'a'á lal ne 'ücj polel pú'ütsja ne'aj. Pülücj tjiquil jus la nuc. 'Ücj jos tepyala yupj tjiquil, pjü way. ³¹ Tjevele yupj jilal 'onin ne nin liji, jyü'ta Dios. Sin tji'yüsa lis tjiji qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Pablo ma lecj jéyatsja nin la veles. Romanopan jis jepapan ma ts'a tji'in jupj lal jupj nin tjevele mpes.

Pablo papel tepyaca Roma mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Napj Jesucristo jomozo. Dios la ntjet'á napj, apóstol nsem napj. Nin tjejjama la veles la p'a jilal jupj mpes. Nin tjejjama la veles pasal 'üsüs way tepyala Jesucristo mpes. ²Püna Dios tjevele jupj ca jas majamas Jesucristo, tjevele gente lovin ca 'ücj mpatjam jupj lal Jesucristo mpes. Nin jis wala tjevele profetapan jilal nin jis la pac yupj. Yupj tapac, Dios Popel jupj. ³Qjuisin 'yüsa Jesucristo po'ó, Dios tjevelá mpes. Jesucristo Dios Jatjam. Jupj Jatjam yom tepyala jupj. Jupj David ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü. ⁴Gente sin tji'yüsa jupj Dios Jatjam. Jupj tepe'e na Dios jas tjiyyünsa jupj, tüpü'ü jupj niswá; nin mpes sin tji'yüsa niná. Dios pajal püné, ne nin la tjiji. T'üc' way Jesucristo Dios Jatjam jupj. Jupj p'iyá Dios 'ots'ipj, pajal 'üsüs way jupj, jupj Popay jinwá. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

⁵Jesucristo mpes Dios tsjay 'üsüs la qjuis tjiji. La qjuis t'ya, apostolpan nsem ncupj, ne qjuis tjejjama la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. Dios jos pjü gente jun ta'á patja nin japon Jesucristo po'ó. Jos yupj lajay jupj tjevele jin. Mpes Dios qjuis tjejjama nin la veles gente nenem jilal. Qjuis tjejjama Jesucristo mpes. ⁶Dios la nu t'ya wa nun. Quina nun Jesucristo juts'a'á.

⁷Nun Dios ts'uyupj Roma po'o potjaqué. Dios pasal quelel la nusiji. Nun Dios ts'uyupj, jupj la nu t'ya mpes. Quina napj pyac nun mpes. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj 'üsüs way la nusejay. Najas ma nujola nun pjü mpes, yupj nin la nusejay mpes.

Pablo quelel jama Roma nt'a.

⁸Mwalá nin pyac wüi'is Dios lal nun pjü way mpes. Napj 'ücj wüi'is Dios lal Jesucristo la tjiji mpes. Dios lal wüi'is gente jun ta'á jus nlay nun po poné Jesucristo lal. ⁹La pülücj way velé Dios lal nun mpes. Jupj selé nin velé. T'üc' way tsjay yümücj tsji' lejay napj Dios mpes. Ma quelel lejay p'a. Pasal 'üsüs tepyala Dios Jatjam mpes. Niná velé napj la p'a jilal, t'üc' way. ¹⁰Dios lal velé na, lovin le mon napj ca 'ücj polel mis nun nt'a nujus la nuc. Jupj jos, 'ücj jum. Ma jos, ma jum. ¹¹Napj pasal quelel nujus nyuc. Napj quelel nucopj p'yacj, más 'üsüs nusin mü'üsüs Jesucristo po'ó. Najas nun lovin ca jisas nsem Jesucristo, mpes nin quelel lejay napj. ¹²Mpes tsjay 'ücj najas nsem napj, nun Jesucristo lal poné mpes. Nun 'ücj jisas nsem wa napj Jesucristo lal pyon mpes. Nin mpes pajal 'ücj qjuisas nsem cupj pjü way Dios mpes.

¹³Natjampan, najas jus nlayé la pülücj quelel jumtsja nun nt'a. Lovin ma polel tjumtsja custjay. Quelel nucopj p'yacj, mpes más 'ücj nujola nsem Jesucristo jinwá. Napj polel tjumtsja la p'a judiopan tulucj nt'a. Jis capj tjepp'yacj, más 'ücj yola quinam Jesucristo jinwá. ¹⁴Dios la ntjet'á napj la veles jupj tjevelá pjü jilal. Mpes más 'ücj nin lejay. Nin ca mvelé griego javelepj jilal. Ca mvelé wa la p'a jilal, griego ma javelepj. Ca mvelé pasal pülücj sin tji'yüsa jilal. Ca mvelé wa ma sin tji'yüsa jilal. ¹⁵Mpes po quelel jum nun nt'a, nun Roma po'ó potjaqué. Quelel jum la veles pasal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes.

¹⁶Ma ne mayca la veles Dios tjevelá. Jupj nin tjevele pasal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Gente japon na jupj tjevelá, Dios liji yupj 'ücj ca mpatjam jupj lal, ma ca malala jis mpalas malala la tja-jay mpes. Niná Dios mwalá way tjevele

judiopan mpes. Locopyaya nin p'iyá tjevele wa judiopan tulucj mpes. ¹⁷ Dios tjevele mpes qjuisin 'yüsa 'onin 'üsüs nsem gente Dios lal. 'Üsüs yupj Dios lal, japon na jupj tjevelá. Japon mpes p'in, yupj 'üsüs Dios lal, nin se palá. Dios Popel vele: "Gente japon na Dios lal, 'üsüs yupj jupj lal. Yupj ca mpatjam jupj lal", Dios Popel nin vele.

Pjü gente malala nyuca la tjajay.

¹⁸ Pülücj jisas la p'a dios witjacj; pasal malala nin lajay. Dios p'iyá po ma jos yupj malala lajay, nin mpes ca jis capj ntülüs. Yupj lovin nin lajay Dios ma jos. Ma quelel jus nlayecj t'üic' way Dios po'ó. ¹⁹ T'üic' way Dios po'o, costa tulucj la 'üsüs. Niná Dios sin tji'yüsa lis tjiji. Yupj ma nin jisas la p'in. Mpes Dios ca jis capj ntülüs. ²⁰ Püna Dios nosis la tjiji. Gente lovin 'ücj yus januctsja Dios la tjijá. Januc mpes polel sin 'yüsa Dios püné. Januc mpes polel sin 'yüsa Dios lovin ca püné nsem. Polel sin 'yüsa t'üic' way Dios jupj. Ma polel sa nuc Dios, nin p'in 'ücj sin 'yüsa Dios po'ó jupj la tjiji januc mpes. Yupj ma polel javelepj ma salejeptsja Dios po'ó. ²¹ T'üic' way yupj salejeptsja Dios já'asa. Newa ma yólat-sja pasal püné way jupj. Ma wi'iütsja Dios lal jupj 'üsüs la siji mpes. Ma yola jinwá lajaytsja yupj. 'Üsüs tulucj yólat-sja yupj. Püste jatja jinwatsja yupj, yupj ma sin 'yúsatsja mpes. ²² Yupj javelept-sja pülücj salelepj yupj p'iyá, newa más 'in malala yólat-sja yupj lovin. Ma yola jinwá lajay. ²³ Ma jisas Dios t'üic' way. Pajal 'üsüs, pajal püné jupj. Gente p'in la tjajay, ninana jisas yupj jis dios witjacj mpes. Nenéyawa yo mpes la tjajay dios witjacj, gente jin yustapj, animal jin yustapj 'ots'ipj. Nenéyawa la tjajay wa niná pe mpes. Ninana jisas yupj jis dios mpes. Gente nca'lii ca, nin p'iyá ca nsem animalpan jis lal. Dios t'üic' way lovin ma ca mpa'is jupj.

²⁴ Dios selé tsjay malala nyuca la tjajay yupj. Mpes tjemey yupj mpe. Mpes malala polel lajay, yupj jisas jinwá. Tsjay malala lajay yupj p'iyá jilal. Yupj lajay mpes la p'a se mayca, ne ma polel javelepj yupj lajay mpes. ²⁵ Yupj ma japon t'üic' way Dios po'ó. T'üic' tulucj mpes japon yupj. Dios t'üic' way pjü la tjiji jupj, mop'in ma jisas Dios. Ma yola jupj püné. Malala lajay yupj. Ma lajay Dios jos jin. Yupj jisas Dios la tjiji witjacj la p'in. Más 'ücj gente lovin 'üsüs javelepj Dios po'ó. Amén.

²⁶ Yupj lajay mpes Dios tjemey yupj mpe. 'Ücj polel lajay yupj jisas jin. La p'a se mayca la veles yupj lajay mpes. Nequem nenem niyom ma jisas. P'a nequem jisas, ne ne'aj jamanun yupj. Yupj lajay pasal malala Dios lal. ²⁷ Nin p'iyá niyom nenem jilal. Ma jisas nequem. Yupj sin nin jisas p'a niyom, ne ne'aj jamanun yupj. Tsjay malala yupj lajay. Lajay malala, mpes malala se palá jis p'üy jilal. Yupj jinwá lajay, nin p'iyá jis mpalas lovin.

²⁸ Ma quelel yola mpalas t'üic' way Dios po'o. Mpes Dios tjemey yupj mpe. Polel yola yupj p'iyá quelel yola jinwá. 'Üsüs mpes ma polel nin yola. Mpes lovin tsjay malala lajay. Niná malala Dios lal. ²⁹ Pajal malala yupj. Pjü lajay mpes malala. Niyom nenem jamanun yupj sejats'om tulucj. Nequem nenem jil yupj jis vayum tulucj jilal. Pülücj jisas yupj. Yupj lajay mpes malala se palá la p'a jilal. Jisas p'a yuts'a'a. Ja'ünan la p'a wa. La pülücj la velel. La tsuwil wa. Yupj lovin malala javelepj tsjan 'üsüs po'ó. Tin javelepj la p'a lajay mpes, ne ma salelepj ncu t'üic' nin lajay. ³⁰ Javelepj la p'a lajay po'ó, javelepj malala nin lajay. Po ma jisas Dios. Malala javelepj la p'a jilal, mpes la p'a ts'a 'in se palá yupj javelepj mpes. Noypan jin yola yupj p'iyá. Javelepj la p'a jilal yupj p'iyá noypan. Nin yola 'oyn nyuca ca malala la mijicj. Lovin ma lajay

jis papay jisas mpes, sejamay jisas mpes. ³¹Ma sin tji'yüsa tsjan t'üc' way. Ma nin jisas yupj. Ma lajay yupj tjowelepj la mijicj mpes. Ma quelel lajay jis ts'uyupj. La p'a malala la tjajay mpes, lovin ma yo' pe'e; yupj ts'a 'in lovin. La p'a jilal malala se palá na, ma yola; wi'iñ ca nacj. ³²Salejepj Dios tjevele gente ninana lajay na más 'ücj nca'liñ yupj. Newa niná nin lajay lovin. La p'a ninana lajay na, po 'üsüs javelepj yupj sin po'ó.

Dios ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay. Selé jupj.

2 T'üc' way gente malala lajay. Ca nacj nun welé yupj malala. Newa nin nun p'iyá nin p'iyá lojí. Mpes t'üc' way malala wa nun, nin p'iyá malala lojí mpes. Nun ma polel mvelé ca Dios lal 'üsüs nun; nun malala lojí yupj lajay jinwá. ²Selecj Dios ca jis capj ntülüs gente nin lajay na. 'Üsüs Dios nin liji. ³La p'a malala lajay, ne nun welé malala yupj. Mop'in nin p'iyá lojí nun. Mpes t'üc' way Dios ca nucopj ntülüs 'ots'ipj. ⁴Dios pasal 'üsüs way liji nun jilal. Niná 'üsüs tulucj nun jis lal ca nacj. Dios ma ts'i 'inyá nun jilal. Niná 'üsüs tulucj nun jis lal ca nacj. Dios li nucú, jupj jos nun ca nujisas nsem jupj. 'Üsüs tulucj nun jis lal ca nacj jupj li nucú. Najas nun jus nlayé Dios jos nun 'aplijila way nsem malala la tjüjij mpes, nin mpes jupj pasal 'üsüs liji nun jilal. Jos nun ca nin la müjij jupj jos jin.

⁵T'üc' way p'a jawas Dios ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay yupj. Selé jupj. T'üc' ca mveles. Ca jis capj ntülüs malala la jay. Nun solejé tsjan jos Dios nun lojí, nin p'in ma quelel nin lojí. Nun 'aplijila way tulucj malala la tjüjij. Dios po ca nucopj ntülüs nun lojí mpes. ⁶“Gente 'üsüs lajay na, t'üc' way Dios ca 'üsüs lis mijis yupj jilal pjü way. Gente malala lajay na, ca jis capj ntülüs yupj pjü way.” ⁷Nepénowa quelel 'üsüs lajay lovin, ne nin lajay yupj. Yupj jisas Dios 'üsüs mve-

les yupj sin po'ó. Jisas Dios 'üsüs liji yupj mpes. Jisas lovin mpatjam Dios lal. Mpes t'üc' way lovin mpatjam ca Dios lal, Dios ca nin la mijis yupj mpes. ⁸La p'a quelel lajay yupj p'iyá jisas p'in. Dios t'üc' way tjevele, mop'in yupj ma lajay jupj tjevelá. Malala p'in lajay yupj. T'üc' way Dios quelel jis capj tyüla yupj la jay mpes, ne nin ca la mijis. ⁹Gente malala lajay na, pasal malala ca jis mpalas. Pasal ca jis mvajas nsem yupj. Pasal yola nsem, ca la mpuyucj. Judiopan malala lajay, nin ca jis mpalas yupj jilal. Judiopan tulucj malala lajay, nin p'iyá ca jis mpalas. ¹⁰P'a casá ca nsem 'üsüs lajay jilal; Dios ca 'üsüs mveles yupj sin po'ó. Ca 'üsüs la mijis yupj mpes. Yupj ma ca yola nsem pjü mpes, Dios ca la mijis yupj mpes. T'üc' way Dios nin ca la mijis judiopan 'üsüs lajay jilal. Nin la mijis wa judiopan tulucj 'üsüs lajay jilal. ¹¹Malala lajay, Dios ca jis capj ntülüs. Pjü yupj jilal ca nin la mijis. 'Üsüs lajay jilal, Dios ca 'üsüs lis mijis. Pjü yupj jilal ca nin la mijis.

¹²Dios wola tjevele Moisés lal tsjan jostsja judiopan la mijicj. Moisés niná tjevele judiopan jilal. Niná Moisés tepyaca, Dios Popel jupj. Judiopan malala lajay na, Dios ca jis capj ntülüs. Jupj ca mveles ncu yupj la tjajay Moisés tepyaca jinwá. Judiopan tulucj malala lajay na, Dios ca jis capj ntülüs wa. Dios ma ca mveles ncu yupj la tjajay Moisés tepyaca jin; yupj ma salejepsja Moisés tepyaca judiopan mpes. Mop'in malala ca jis mpalas tecya'liñ na, malala la tjajay mpes. ¹³Gente 'üsüs Dios lal nin lajay na pjü Moisés tepyacá. T'üc' way gente pülücj tjepjyacañ, sin tji'yüsa Moisés tepyacá; mop'in ma lajay niná. Mpes 'üsüs tulucj yupj Dios lal. ¹⁴Dios jos judiopan lajay, ninana judiopan tulucj pülücj way nin p'iyá lajay. Ma salejepj Moisés tepyacá. Yupj sin nin lajay Moisés tepyaca jinwá. T'üc' way ma

salejepj Moisés tepyacá, mop'in nin yola Dios jos jinwá. Mpes salejepj 'ücj jis la jay. ¹⁵ Cupj nyucucj yupj lajay, mpes jus nlayecj yupj nin salejepj 'ücj jis la jay. Nin lajay Moisés tjijyü'ta jinwá. Yupj yola mpes 'ots'ipj cupj jus nlayecj yupj salejepj 'ücj jis la jay. Yupj jus nlay malala la tjajay na. Yupj jus nlay wa 'üsüs la tjajay na. ¹⁶ T'üc' way p'a jawas Dios ca jas majamas Jesucristo qui'á la veles pjü jilal. Ca mveles ncu 'üsüs la tjajay. Pjü gente pülücj way la tjajay, la p'a ma tjunuc, ma salejepj. Jesucristo ca mveles ncu 'üsüs la tjajay. Selé jupj. Niná Dios nin tjevele, niná napj velé la p'a jilal.

Judiopan ma la tjajaytsja pjü way Moisés tjevelá.

¹⁷ Nun nepénowa judiopan. Nun nepénowa welé nun pasal 'üsüs way Dios lal. Quina ca mpac nun mpes. T'üc' way nun welé nun 'üsüs nsem Dios lal, lojí na Moisés tepyaca jin. ¹⁸ Nun solejé tsjan jos Dios. Nun sin tji'yüsa Moisés tjijyü'ta mpes. Nun welé 'üsüs way jupj tjijyü'tá. Mpes solejé 'ücj jis la jay. ¹⁹ Pülücj way ma salejepj Dios po'ó, mpes nun sin 'yüsa lojí. Nujola 'üsüs sin 'yüsa lojí. Yupj ma januc jinwá ma salejepj mpes. Nun nujola 'üsüs monú jinwá lojí yupj jilal. Püste nt'a jatja jinwá yupj. Nun nujola nun jaw jinwá yupj mpes. ²⁰ Nepénowa ma 'üsüs yola. Nun nujola 'üsüs sin 'yüsa lojí. Nepénowa ma pülücj sin tji'yüsa custjay. Nujola 'üsüs sin 'yüsa lojí wa yupj. Nun nujisas Moisés tjijyü'tá, mpes nin nujola nun. Nun nujola Moisés tjevele niná Dios jos nun solejé. T'üc' way tjevele Moisés.

²¹ Nun sin 'yüsa lojí la p'a; mop'in ma nusin 'yüsa lojí nun p'iyá. Nun welé la p'a jilal ma mpequeñ; mop'in nun p'iyá pwe'qué. Malala nin. ²² Nun jü'tú la p'a jilal ma ma'nucj sejats'om tulucj; mop'in

nun p'iyá mo'nú nun sejats'om tulucj. Malala nin. Nun ma jisas la p'a jis dios witjacj. Mpes t'üc' way niná lojí Moisés tepyaca jin. Mop'in nun p'iyá malala lojí; nun pwe'qué yupj jis dios witjacj jatja nt'a. Mpes niná lojí ma lojí Moisés tepyaca jin. ²³ Nun 'üsüs welé Moisés tjijyü'ta po'ó; mop'in ma lojí pjü way jupj tjijyü'tá. Mpes gente malala javelepj Dios po'ó nun lojí mpes. ²⁴ Dios Popel vele: "Nun mpes judiopan tulucj malala javelepj Dios po'ó", Dios Popel nin vele.

²⁵ Nun judiopan, mpes nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj. Dios jos nin lojí Moisés tjijyü'ta mpes. Ma lojí na Moisés pjü way tjijyü'ta jin, judiopan tulucj jinwá nun. Judiopan tulucj ma t'ü yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Nun yupj jinwá. ²⁶ T'üc' way judiopan tulucj nepénowa nin lajay Moisés tjijyü'tá. Yupj ma t'ü yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá; newa judiopan jinwá yupj, Moisés tjijyü'ta jin lajay mpes. ²⁷ Yupj lajay mpes, nun ca jus nlayé malala la tjüjü nun. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj, newa nin lajay Moisés tjijyü'ta jin. Nun to'á Moisés tepyacá. Nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala, jupj tepyaca jinwá. Mop'in nun ma lojí pjü way Moisés tjijyü'ta jin. Mpes yupj lajay nucú na, ca jus nlayé malala la tjüjü nun. ²⁸ Nun judiopan t'üc' way, nun pülücj way nin nujola. Mop'in nun nepénowa judiopan t'üc' way tulucj Dios lal. Nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj; mop'in ma ca judiopan nsem nun, nin lojí mpes p'in. ²⁹ Gente nepénowa yola Dios jos jin. Nenem judiopan t'üc' way yupj. Ma malala yola quinam, Dios Cjües nin lis tjiji. Mpes t'üc' way yupj Dios gente. Dios 'üsüs vele yupj sin po'ó. T'üc' way nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala, mop'in nun nepénowa malala lojí custjay. Nin lajay, Dios gente tulucj. Ca nacj la p'a 'üsüs javelepj yupj sin po'ó; Dios ma nin vele.

3 Mpes yom pjaní ca mveles ca nacj: “Gente pülücj judiopan yupj. 'Üsüs tulucj niná. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala, newa más 'üsüs se palá tulucj yupj la p'a jilal.” ² Napj nun jis wala velé pasal 'üsüs way jis tepyala judiopan. Dios jis tje'yaya jupj Popel. Jostsja yupj mvelecj la p'a jilal jupj tjevelá. Pasal pülücj 'üsüs la tjiji yupj mpes; niná la tjiji más 'üsüs pjü la tjiji lal. ³ Mop'in judiopan pülücj ma la tjajay Dios tjevele jin. ¿Ncu nin nujola Dios ma ca la mijis jupj tjevele jin yupj malala la tjajay mpes? ⁴ Nin tulucj. Lovin ca la mijis jupj tjevele jin. Pjü gente la tsuwil; Dios ma nin liji. Dios lovin t'üc' way vele. Dios Popel vele David tjevelá Dios lal. Vele:

“Jipj velen na, pjü ca jus nlayecj 'üsüs velen jipj, t'üc' velen.

Nepénowa ca mvelecj t'üc' tulucj velen jipj, mop'in ca jus nlayecj lovin t'üc' way velen”,

Dios Popel nin vele.

⁵ Nepénowa javelepj yupj malala lajay na, gente ca jus nlayecj pasal 'üsüs Dios. Mpes malala Dios qjuis capj tyüla, nin javelepj gente nepenowá. ¿Ncu nujola 'üsüs nin p'iyá velecj? ⁶ ;Nin tulucj! Ma nin ca mvelecj. 'Üsüs jupj jis capj ntülüs. Dios 'üsüs nin liji. 'Üsüs lovin nin liji, mpes polel jis capj ntülüs malala lajay, pjü way.

⁷ Ca nacj yom pjaní ca mveles napj lal. Mveles: “Napj li tsuwil na, gente ca jus nlayecj Dios más 'üsüs napj lal, ca mvelecj Dios lovin t'üc' way vele. Mpes gente javelepj Dios pasal püné. Gente 'üsüs javelepj Dios po'ó napj li tsuwil na. Mpes malala Dios ncapj tyüla, napj la tsyawil mpes”, yom pjaní ca mveles niná ca nacj. ⁸ P'a wa ca mveles wa napj lal ca nacj. Mveles: “Cupj malala lijicj na, gente ca jus nlayecj Dios más 'üsüs cupj qjuis lal, ca mvelecj Dios 'üsüs way jupj. Mpes más 'ücj malala lijicj”, pjaní nin

ca mveles ca nacj. Nepénowa tjowelepj cupj nin tjevelecj más 'ücj malala nyuca lijicj. Nin tulucj. Malala tjowelepj cupj po'ó. 'Üsüs Dios jis capj tyüla niná lajay.

Pjü malala la tjajay.

⁹ Mpes napj quelel nu la 'yüy ncu nujola más 'üsüs cupj judiopan tulucj jilal. Nin tulucj. Po quina nusin tji'yüsa la tjejay judiopan malala yupj. Nusin tji'yüsa la tjejay wa judiopan tulucj malala wa yupj. Pjü gente malala quelel lajay yupj. Mpes lovin nin lajay yupj. ¹⁰ Dios Popel vele:

“Pjü gente 'üsüs tulucj Dios lal, pjü malala p'in.

¹¹ Pjü ma sin 'yüsa Dios jos jin.

Pjü lovin ma quelel so coñcó Dios.

¹² Quina pjü ma quelel lajay Dios jos jin.

Pjü malala, nin jis tepyala.

Pjü 'üsüs tulucj lajay, pjü malala lajay.

¹³ Nin javelepj malala.

Yom tepe'e, tjamaja, pajal malala cjumsu.

Nin p'iyá yupj javelepj mpes tsjay malala.

Jis pelam pasal la tsuwil.

Latsj lyaja mpes, gente cya'liñ.

Nin p'iyá, yupj javelepj latsj lyaja jinwá.

¹⁴ Yupj malala javelepj la p'a jilal.

Malala javelepj yupj sin po'ó.

Malala nyuca yola mpes malala javelepj yupj sin po'ó.

¹⁵ Leñ way ts'a 'in se palá la p'a jilal.

Ja'ünan yupj, ts'a 'in mpes.

¹⁶ Malala se palá la p'a jilal, yupj lajay mpes.

La p'a 'aplijila se palá, yupj lajay mpes.

¹⁷ La p'a wa la velel, la palan, yupj lajay mpes.

¹⁸ Malala la tjajay. Ma lacj jeyapj Dios jis capj ntülüs”,

Dios Popel nin vele.

¹⁹ Selecj Dios tjevele judiopan jilal, tjevele tsjan jostsja jupj ca nin la mijicj yupj. Moisés tepyaca niná, Dios Popel

jupj. Jostsja yupj la mijicj pjü tjevelá. Salejepj malala la tjajay. Mpes ma polel mvelecj Dios lal 'üsüs nin la tjajay. T'üc' way Dios ca mveles pjü jilal malala nin la tjajay. Nin mveles ca judiopan jilal, judío tulucj jilal 'ots'ipj. ²⁰ Gente sin 'yüsa Dios tjevelá, Moisés tepyaca mpes. Sin 'yüsa na jus nlay ma la tjajay pjü way Dios tjevelá. Nepénowa javelepj: “Cupj lijicj Dios tjevelá, mpes cupj 'üsüs Dios lal”, nin javelepj. Yupj pjü way ma 'üsüs nsem Dios lal; ma la tjajay pjü way Dios tjevelá.

Gente 'üsüs nsem Dios lal nin japon na jupj tjevelá Jesucristo po'ó.

²¹ Quina Dios 'üsüs qjuisin tji'yüsa la tjiji 'onin ne 'üsüs nsem gentá jupj lal. Gente ma lajay pjü way jupj tjevelá, mop'in jupj qjuisin 'yüsa liji 'onin ne 'üsüs nsem yupj jupj lal. Püna Moisés nin p'iyá tepyaca, profetapan nin p'iyá tapac wa. ²² Gente 'üsüs nsem Dios lal Jesucristo lal japon na. Jesucristo lal japon na, yupj 'üsüs nsem Dios lal, Dios nin liji yupj mpes, pjü way. Nin liji judiopan jilal, judiopan tulucj wa jilal. Yuwal yupj Dios lal. ²³ Pjü malala la tjajay. Yupj la tjajay mpes Dios ma ca mveles 'üsüs la tjajay. ²⁴ Mop'in nin, Dios 'üsüs la siji. Dios la siji yupj 'üsüs nsem jupj lal Jesucristo mpes. Perdonar la siji malala la tjajay, ne lovin ca 'üsüs nsem yupj jupj lal. Nin liji yupj 'üsüs la tjajay mpes tulucj; jupj jostsja mpes nin la tjiji. ²⁵ Dios jas tjejjama Jesucristo nosis nt'a. Dios ma quelel jis capj tyüla yupj, mpes jas tjejjama Jesucristo. Cus tyüla jupj gente mpes, ne tepe'e jupj yupj mpes. 'Os tepyala gente pjü malala la tjajay mpes. Yupj niná japon na, Dios perdonar la siji malala la tjajay yupj. Jesucristo po'o japon na, perdonar la siji. Dios jostsja gente ca sin mü'üsüs jupj ma nyuca p'in gente malala lajay na quinam, nin mpes cus tyüla Jesucristo. Yas nam,

gente malala la tjajay na, ma jis capj tyüla neneyawá. ²⁶ Napj velé Dios jostsja gente ca sin mü'üsüs jupj ma nyuca p'in gente malala lajay na, nin mpes nin la tjiji. Cus tyüla Jesucristo, pjü malala la tjajay mpes, gentá. Jupj jostsja gente ca sin mü'üsüs yupj 'üsüs nsem jupj lal Jesucristo lal japon na; nin mpes nin la tjiji jupj.

²⁷ Pjü ma polel javelepj yupj p'iyá 'üsüs, yupj p'iyá la tjajay mpes. Gente ma 'üsüs nsem Dios lal yupj Moisés tjevele jin lajay mpes. Yupj 'üsüs nsem Dios lal japon na Dios tjevelá Jesucristo po'ó. ²⁸ Mpes qjuisin 'yüsa gente 'üsüs nsem Dios lal, yupj japon na Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Moisés tjevele jin la tjajay tulucj ca nacj; mop'in nin, 'üsüs nsem yupj Dios lal. ²⁹ T'üc' way Dios jupj judiopan mpes, judiopan tulucj mpes 'ots'ipj. Manas mpes Dios jupj, ³⁰ pjaní jupj, ne nin; leñ p'a. Jupj la siji judiopan 'üsüs nsem jupj lal, jupj lal japon na. Nin p'iyá la siji judiopan tulucj jilal. ³¹ Yom pjaní mveles ca nacj: “Cupj pyonecj Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Mpes Moisés tepyaca 'üsüs tulucj cupj mpes”, nin vele jupj ca nacj. Nin tulucj jupj tjevelá. Cupj velecj Moisés tepyaca pasal 'üsüs way.

Abraham 'üsüstsja Dios lal jupj tepyona mpes.

4 Quina napj quelel pyac Abraham po'ó. Jupj pasal püna tüpü'ü, cupj jupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Napj ca mpac 'onin tepyala ne 'üsüstsja jupj Dios lal. ² T'üc' way Abraham pasal 'üsüs la tjiji. 'Üsüstsja jupj Dios lal. Nintsja jupj, jupj la tjiji mpes tulucj. Jupj ma tjevele 'üsüstsja jupj p'iyá, jupj Dios mpes tsji' la tjiji mpes. Jupj ma nin tjevele Dios lal. ³ Dios Popel vele: “Abraham tepyona Dios tjevelá. Mpes Dios tjevele jupj 'üsüstsja.”

⁴Yom pjaní tsji' liji na, p'a wa jaylacj liji jupj tsji' la tjiji mpes. T'emel 'yaya jupj sin jos mpes tulucj. 'Yaya jupj tsji' la tjiji mpes. ⁵T'üc' way gente nepénowa tsji' lajay Dios mpes. Mop'in nin, Dios liji yupj 'üsüs nsem jupj lal, yupj p'iyá 'üsüs lajay mpes tulucj. 'Üsüs nsem yupj Dios lal yupj japon na jupj tjevele jin. Mpes gente malala 'üsüs polel nsem wa Dios lal, Dios nin liji. ⁶Nin p'iyá tjevele David. Tjevele gente 'üsüs Dios lal, yupj jupj tjevele jin topon mpes. Nin liji Dios. Tsjay 'ücj jisas yupj. Salejepj 'üsüs yupj Dios lal, yupj lajay mpes tulucj. ⁷David tjevele:

"Pjü malala la tjajay.

Dios perdonar lis tjiji nepenowá, yupj la tjajay mpes.

Lovin ma jola yupj la tjajay mpes.

Tsjay 'ücj jisas yupj.

⁸Ma ca mveles malala la tjajay.

Mpes tsjay 'ücj jisas",

David nin tjevele.

⁹T'üc' way judiopan nin jinwá jatja, 'ücj jisas. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala. Judiopan tulucj nin jinwá jatja wa, 'ücj jisas wa. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj. Selecj Dios Popel vele Abraham 'üsüst-sja Dios lal jupj sin nin tepyona mpes.

¹⁰¿Ncu solejé 'ona 'üsüs tepyala Abraham Dios lal? Jupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'yüjü secj custjay, 'üsüst-sja jupj Dios lal. ¹¹P'a jawas jupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'yüjü. Dios jostsja la p'a ca jus nlayecj Abraham 'üsüst-sja, tepyona mpes la p'in, nin mpes jostsja jupj ca nin la mijis. Dios jostsja la p'a ca jus nlayecj Abraham 'üsüst-sja jupj pjoloc' t'asiyú t'yüjü secj p'in. Quina pülücj topon Dios tjevele jin. Yupj pülücj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj. Mop'in 'üsüs yupj Dios lal; Dios vele yupj 'üsüs yupj topon mpes. Abraham lal tepyala jin p'iyá jis tepyala yupj. Mpes Abraham yupj jis papay jinwá. ¹²T'üc' way judiopan

pülücj topon wa Dios lal. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü wa. Abraham jinwá la tjajay wa, mpes jupj yupj jis papay jinwá 'ots'ipj. Abraham yupj jis papay jinwá, yupj Dios lal topon mpes, Abraham jinwá. Jupj tepyona Dios lal, jupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'yüjü secj p'in.

Dios tjevele Abraham lal jupj 'üsüs la mijis.

¹³Dios tjevele Abraham lal. Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja sin po'o tjevele wa, Abraham po'o tjevele wa. Tjevele nosis ca jis ma'ayas. Niná mwalá nin tjevele, Moisés lal tjevele secj p'in. Mpes Abraham ma pjü la tjiji Moisés tjijyü'tá. Abraham tepyona Dios tjevele jin, mpes Dios tjevele niná jupj lal, tjevele ca ma'ayas nosis. Abraham 'üsüst-sja Dios lal jupj tepyona mpes. ¹⁴Nepénowa nin lajay Moisés tjijyü'ta jin. Yupj japon Dios ca jis ma'ayas nosis yupj jilal. Japon ca nin nsem yupj Moisés tjevele jin la tjajay mpes. Nin tulucj. Dios ma nin ca jis ma'ayas. T'üc' way Dios ca jis ma'ayas gente japon na jupj tjevele jin. Dios tjevele jin ca mpalas. ¹⁵Pjü gente lovin ma pjü la tjajay Moisés tjijyü'ta jinwá. Mpes yupj ma polel 'üsüs nsem Dios lal Moisés jyü'ta jin lajay mpes. Dios quelel jis capj tyüla yupj malala lajay mpes, yupj ma t'üc' lajay jupj tjijyü'ta jinwá. Nin tulucj jupj ma jis tjijyü'ta jis lal. Ma tjijyü'ta, mpes malala tulucj ma nin la tjajay.

¹⁶Mpes Dios ca la mijis jupj tjevele jin, gente japon mpes p'in. Nin ca la mijis, jupj jos mpes p'in. Nin ca la mijis jupj pjü way Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja jilal. T'üc' way judiopan Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja yupj. Nin lajay Moisés tepyaca jin. Dios ca la mijis jupj tjevele jin yupj mpes. Mop'in ca nin la mijis niná yupj mpes p'in tulucj. Nin ca la mijis wa Abraham jinwá japon jilal. Cupj

pülücj way pyonecj wa Dios lal Abraham jinwá, mpes Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj jinwá cupj. ¹⁷ Dios Popel vele jin tjevele Dios Abraham lal. Vele: “Püs nt'aya gente pülücj ca mpatjam. 'A mulú, 'a mulú mpatjam p'a nt'a. Pülücj yupj jipj ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam jinwá nsem yupj, nin la tjejay napj jipj mpes”, Dios Popel nin vele. Dios tjevele gente pülücj Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam jinwá nsem yupj. Mpes t'üc' way tepyala niná. Abraham tepyona Dios lal. Dios 'ücj liji ne tecya'liñ patja niswá. Dios jos jin mpalas, t'üc' way nin ca mpalas, pjü way, jupj nin vele mpes p'in. Pjü way nin polel liji.

¹⁸ Abraham seletsja costa way niná mpalas ca Dios tjevele jin. Newa tepyona Dios lal, seletsja t'üc' way mpalas ca Dios tjevele jin. Mpes gente pülücj Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja jinwá jis tepyala yupj, pülücj yupj nin tepyala p'a nt'a 'a mulú patja mo'ó. T'üc' way Dios tjevele: “Jipj ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam, tsjay pülücj nsem yupj”.

¹⁹ T'üc' way Abraham co'müytsja. Nasa way año cien tyá'atsja jupj. Seletsja pajal co'müytsja jupj. Seletsja jupj jüp'üy quelel pé'etsja quinam. Seletsja Sara ma polel myá'natsja tsjiquis quinam. (Sara jupj jats'om waytsja.) Newa tepyona Dios ca la mijis jupj tjevele jin.

²⁰ Abraham lovin ma tjevele Dios ma ca nin la mijis jupj tjevele jin. Lovin más 'üsüs tepyona Dios lal. Lovin jostsja Dios. Lovin 'üsüs tjevele Dios po'ó.

²¹ Jupj seletsja Dios polel liji jupj tjevele jin. ²² Mpes Abraham 'üsüstsjja Dios lal, Dios la tjiji.

²³ Dios Popel vele: “Abraham tepyona Dios lal, mpes 'üsüstsjja jupj Dios lal, Dios la tjiji”. Dios Popel nin vele Abraham mpes p'in tulucj. ²⁴ Cupj mpes wa vele jupj Popel. Cupj pyonecj Dios tjevelá, mpes 'üsüs nsem wa cupj jupj lal, nin ca

la mijis jupj. Jesucristo tepe'e na, Dios p'iyá jas tjijyünsa, tüpü'ü jupj niswá. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ²⁵ Dios jis tje'yaya tjü'ünan Jesucristo cupj malala la tjijicj mpes. Jupj jostsja cupj 'üsüs nsem jupj lal, mpes jas tjijyünsa Jesucristo, tüpü'ü jupj niswá.

Dios p'iyá nin liji cupj 'üsüs Dios lal.

5 T'üc' way cupj 'üsüs Dios lal; nin qjuis tepyala Dios la tjiji mpes. Cupj tepyonecj jupj tjevele jin, mpes nin qjuis tepyala. Nin mpes Dios wüi'i cupj qjuilal. Cupj wi'iquecj wa jupj lal. Nin tepyala Jesucristo la tjiji mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. ² Jesucristo la tjiji mpes, Dios tsjay 'üsüs la tjiji cupj mpes. Lovin nin liji cupj mpes. Cupj tepyonecj, mpes Dios nin liji cupj mpes. Tsjay püné way Dios. Tsjay 'ücj qjuisas cupj; selecj p'a jawas püné wa nsem cupj, Dios ca nin la mijis cupj mpes. ³ Ücj qjuisas wa gente malala lajay na cupj qjuilal. Cupj qjuisas Jesucristo, nin mpes nin lajay yupj. Nin tepyala na, qjuisin 'yüsa 'onin ca 'üsüs la mijicj malala pyala na. ⁴ Cupj newa 'üsüs lijicj malala tepyala na, Dios vele cupj 'üsüs. Dios vele cupj 'üsüs, mpes selecj 'üsüs ca qjuis mpalas p'a jawas, Dios tjevele jinwá. ⁵ Selecj 'üsüs ca qjuis mpalas. Mpes t'üc' way nin ca qjuis mpalas. 'Aplijila tulucj ca nsem cupj. Mwi'iquecj ca. Nin ca nsem, Dios pajal quelel la qjuisiji mpes. Jupj qjuis tje'yaya jupj Cjües la püt'üs qjuisas mo'ó. Dios pajal quelel la qjuisiji, jupj Cjües nin qjuisin 'yüsa liji.

⁶ Püna malá'atsja cupj. Ma polel lijicjsja cupj p'iyá ca 'üsüs nsem Dios lal. Dios p'in nin la tjiji cupj mpes. Nin jawas jupj jostsja na p'in, jupj jas tjejyama Jesucristo, mpa'is gente malala la tjajay mpes. Nin mpes tepe'e jupj cupj mpes. ⁷ Jesucristo pajal 'üsüs way la tjiji, cupj mpes tepe'e na. ¿Tsjan ca mpalas p'a wa quelel ja'ünan na yom 'üsüs? Pjü ma

javelepj: “Tjü'ü'ná napj, po ma tjü'ü'ná jupj”. Ca nacj niná yupj quelel ja'ünan, pajal 'üsüs way jupj. Jupj mpes yom pjaní 'ücj mveles ca: “Tjü'ü'ná napj, po ma tjü'ü'ná jupj.” Mop'in costa jupj nin mveles; ma quelel pe'e. Ma la pülücj ca nin mpalas. ⁸Nin mpes Jesucristo la tjiji, 'üsüstsja pajal. Jupj tepe'e cupj mpes. Malala la tjijictsja; mop'in Dios jas tjejyama jupj la mas cupj mpes. Nin mpes qjuisin 'yüsa Dios pasal quelel la qjuisiji. ⁹Mpes t'üc' way cupj 'üsüs Dios lal quinam, nin qjuis tepyala Jesucristo tepe'e mpes. Mpes t'üc' way Dios ma ts'i 'inyá cupj qjuis lal, cupj malala la tjijicj mpes. Ma ca qjuis capj ntülüs. 'Ücj quinam Jesucristo mpes. ¹⁰Cupj Dios enemigopan waytsja yas nam; nin tulucj quinam. Quina cupj jupj jomicapan qjuis tepyala cupj, jupj Jatjam tepe'e mpes. T'üc' way ca mpatjaquecj Dios lal, jupj Jatjam pü'ü mpes. ¹¹Quina tsjay 'ücj qjuisas Dios lal Jesucristo mpes. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Jesucristo mpes, quina cupj Dios jomicapan.

**Malala qjuis tepyala Adán mpes;
'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes.**

¹²Yom pjaní la tjiji mpes pjü malala nyuca la tjajay. Adán lotsja jupj. Malala la tjiji, mpes pjü malala lajay. Malala la tjiji, mpes tepe'e. Mpes pjü cya'liñ, pjü malala la tjajay mpes. ¹³Moisés jis wala tjevele gente jis lal tsjan jostsja Dios yupj ca nin la mijicj. Moisés vele secj p'in, gente malala la tjajaytsja wa. Mop'in Dios ma jólatsja yupj ma lajaytsja Moisés tjijyü'tá; jupj ma tjevele custjay Moisés lal, mpes Moisés ma tjevele custjay Dios jostsja gente ca nin la mijicj. ¹⁴Newa nintsja; pjü tecya'liñ. Adán popa p'iyá püs naya tapatja pjü tecya'liñ. Moisés tjemya'na nas, nin p'iyatsja. Adán ma la tjiji Dios tjijyü'ta jin. Nepénowa ma la tjajay Adán la tjiji jinwá, mop'in

malala la tjajay wa yupj. Mpes niná pjü tecya'liñ.

Adán mwalá tüpü'ü. Püs tepyala na nosis nt'a tjac' Jesucristo. Adán Jesucristo jinwatsja 'ots'ots' way. ¹⁵Tsjay malala tepyala pjü gente jis lal, Adán malala la tjiji mpes. Yom pjaní waytsja p'in. Locopyaya pajal 'üsüs tepyala wa Jesucristo 'üsüs la tjiji mpes. Yom pjaní waytsja jupj, jupj ne Dios jas tjejyamá. Adán malala la tjiji, mpes pjü cya'liñ. Mop'in pajal 'üsüs tepyala quinam. Jesucristo mpes Dios perdonar la siji gente pülücj, yupj malala la tjajay mpes. Dios pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Nin la tjiji jupj nin jostsja mpes p'in. Ma jaylacj lijicj niná. ¹⁶Malala tepyala Adán malala la tjiji mpes. P'a casá tepyala Dios jas tjejyama na Jesucristo. Adán malala la tjiji, mpes Dios cus tyüla jupj. Mop'in Dios pajal 'üsüs la tjiji. Gente pülücj malala nyuca la tjajay na, Dios jas tjejyama Jesucristo. Mpes quina pülücj 'üsüs se palá Dios lal, Dios nin la siji Jesucristo mpes. ¹⁷Pjü cya'liñ, yom pjaní malala la tjiji mpes. Mop'in pajal 'üsüs se palá gente jilal p'a yom mpes. Pjaní jupj, Jesucristo ni. Jisas na Jesucristo pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes, Dios pajal 'üsüs liji yupj mpes. Jupj nin liji yupj 'üsüs se palá jupj lal. Nin liji jupj, jaylacj tulucj. Lovin ca mpatjam Dios lal. Nin pyala Jesucristo mpes.

¹⁸Yom pjaní malala la tjiji, mpes pjü gente maláaltsja Dios lal, nin jis tepyala. Yom p'a wa pajal 'üsüs la tjiji. Jupj la tjiji mpes, Dios vele pülücj jilal malala tulucj yupj. Jupj la siji yupj mpatjam. ¹⁹Yom pjaní ma la tjiji Dios tjevele jin. Jupj la tjiji mpes, pjü malala la tjajay wa. Mop'in yom p'a wa la tjiji Dios jostsja jin; Jesucristo po'o velé. Jupj la tjiji mpes pülücj 'üsüs nsem Dios lal; Dios ca nin lis mijis mpes ca nin jis mpalas.

²⁰Moisés tepyaca tsjan niná Dios jostsja gente ca nin la mijicj. Dios jostsja

Moisés niná nin pyaca, mpes gente ca sin mü'üsüs tsjay malala nyuca la tja-jay yupj. T'üc' way qjuisin tji'yüsa tsjay malala nyuca la tjiijicj cupj. Qjuisin tji'yüsa na, qjuisin tji'yüsa wa Dios más 'üsüs quelel la tjiijicj cupj mpes. ²¹ Gente malala nyuca lajay, ne cya'liñ. Mop'in 'üsüs qjuis tepyala wa. Quina Dios 'üsüs liji cupj mpes. Nin mpes jupj nin liji cupj 'üsüs qjuisé palá jupj lal. Nin mpes lovin ca mpatjaquec Dios lal. Nin qjuisé palá Jesucristo mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné.

Jesucristo mpes quina ma malala quelel lijicj.

6 Ca nacj nepénowa ca mvelecj: “Más 'ücj malala lijicj, mpes Dios más 'üsüs ca la mijis cupj mpes”. ² Malala nin javelepj. ¡Ma nin la mijicj ca cupj! Cupj tecya'lequec jinwá Jesucristo lal. Mpes quina ma malala quelel lijicj. Más 'ücj lovin ma malala lijicj cupj. ³ Nun solejé bautizar la qjuis tjajay. Mpes cupj Jesucristo juts'a'á qjuis tepyala. Bautizar la qjuis tjajay na, tecya'lequec jinwá Jesucristo lal. ⁴ Bautizar la qjuis tjajay na, tecya'lequec jinwá Jesucristo lal, cupj mpes toc jinwatsja Jesucristo mpes toc jinwá. Cupj qjuis Papay Dios jas tjiijyüsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Tsjay 'üsüs la tjiijicj Dios. Bautizar la qjuis tepyala na, nin la tjiijicj wa cupj qjuilal. Qjuisin tjiijyüsa jinwá cupj. Mpes quina ca la mijicj Dios jos jin.

⁵ T'üc' way cupj Jesucristo juts'a'á; tecya'lequec jinwá qjuis tepyala Jesucristo lal, mpes nin qjuis tepyala cupj. Dios jas tjiijyüsa Jesucristo, tüpü'ü jupj niswá. Mpes t'üc' wa ca qjuisin müjün-süs wa. ⁶ Selecj cupj tecya'lequec jinwá Jesucristo lal. Mpes quina ma lijicj püna la tjiijicj jin. Dios la qjuisiji ma quelel lijicj püna la tjiijicj jin. Mpes ma nin lijicj. Püna malala quelel lijicjsja la p'in. Nin tulucj quinam. ⁷ Nun popa pjaní tepe'e

na, ma malala quelel liji jupj quinam. ⁸ T'üc' way tecya'lequec jinwá Jesucristo lal. Mpes pyonec ca mpatjaquec jupj lal. ⁹ Pyonec Dios jas tjiijyüsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Lovin ma mpa'is ca niswá. Ma polel pe'e quinam. ¹⁰ La pjaní tepe'e Jesucristo. Tepe'e cupj malala la tjiijicj mpes. Ma mpa'is ca niswá. Quina nyucunú jupj. Dios jos p'in jin liji. ¹¹ Nin p'iyá, najas nujola nsem nun nasa taca'liqué jinwá quinam, mpes ma malala la müjij niswá. Niswá nyucunucj jinwá qjuis tepyala, Dios jos jin qjuis la jay. Nin qjuis tepyala quinam Jesucristo la tjiijicj mpes.

¹² T'üc' way ma taca'liqué custjay. Newa nin, ma ca malala nyuca la müjij quinam. Nun quelel malala lojí na, Dios jos ma nin lojí. Mpes ma nin la müjij quinam. ¹³ Po ma malala la müjij. Po ma malala la müjij nun jis mas mpes, ma wa malala la müjij nun jis tsjam mpes, ma wa malala la müjij nun jis p'üy mpes. Dios jos jin la müjij la p'in. Nun taca'liqué jinwá. Quina Dios la nutjiji nun niswa potjaqué jinwá. Mpes 'üsüs la müjij nun jis mas mpes. Nun jis tsjam mpes wa 'üsüs la müjij. Nun jis p'üy mpes wa 'üsüs la müjij. Nin jos Dios. ¹⁴ Quina ma lovin malala nyuca la müjij. Yas nam nun quelel la tjiijicj Moisés tjiijyü'tá Dios mpes. Mop'in nusapj quelel lojitsja niná. Nusapj ma polel lojitsja. Mpes lovin malala nyuca la tjiijitsja. Quina Dios nucopj p'ya'sa, mpes nin polel lojí jupj jos jin.

Quina 'üsüs p'in quelel lijicj.

¹⁵ Ca nacj p'a mvelecj ca: “Dios p'ajal 'üsüs la qjuis tjiijicj. Quina 'ücj ma lijicj Moisés tepyaca jin. Mpes 'ücj malala nyuca lijicj.” Malala nin javelepj. ¹⁶ Nun solejé gente quelel lajay, lovin nin lajay. Ma polel lajay p'a casá. Nepénowa malala quelel lajay, mpes lovin nin lajay. Yupj ca nca'liñ, ca mal 'awa püné nt'a. Nepénowa quelel lajay Dios jos jin,

lovin nin lajay. Yupj ca 'üsüs nsem Dios lal.¹⁷ Püna malala la tjüjüj nun. Lovin nin quelel malala lojitsja. Nin tulucj quinam. Napj wüi'is Dios lal, t'üc' way nusin tji'yüsa quinam. Quina lovin po quelel lojüj nusin tji'yüsa jin.¹⁸ Ma quelel malala nyuca lojüj quinam. Quelel lojüj quinam 'üsüs p'in Dios jos jin.¹⁹ Napj ne nin velé, 'ücj nusin lo 'üsüs nun. Püna p'in nun jis mas mpes lovin malala la tjüjüj. Püna p'in nun jis tsjam mpes lovin malala la tjüjüj. Püna p'in nun jis p'üy mpes lovin malala la tjüjüj. Nun quelel lojitsja malala la p'in. Quina nun jis mas mpes lovin 'üsüs la müjüj Dios jos jin. Quina nun jis tsjam mpes lovin 'üsüs la müjüj Dios jos jin. Quina nin jis p'üy mpes lovin 'üsüs la müjüj Dios jos jin. Nin lojüj na, nun Dios juts'a'á nu pyala.

²⁰ Lovin malala la tjüjütsja na, ma 'üsüs lojitsja Dios jos jin.²¹ T'üc' way 'üsüs tulucj nu tepyala nin la tjüjüj mpes. Quina nu myayca malala la tjüjüj mpes. Gente nin p'iyá lajay na, nca'liñ ca, ca mal 'awa püné nt'a.²² Quina ma quelel malala lojüj nswá. Quina lovin quelel lojüj Dios jos jin. Mpes 'üsüs nu pyala quinam. Nin lojüj Dios jos jin. Mpes lovin ca mpatjaqué jupj lal.²³ Gente malala lajay na, malala se palá. Ca nca'liñ, ma ca mpatjam Dios lal. Gente lovin polel mpatjam Dios lal, jupj liji mpes. Ma jaylacj lajay niná. Jupj nin liji yupj mpes, yupj jisas na Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné.

Cupj tecya'lequecjinwá quinam, ma ca malala la mijicj.

7 Jepapan jajütütj na, gente nin lajay yupj jajütütj. Ma nin lajay, 'ücj jis capj jatül jepapan. Natjampan, nun solejé tsjan tjüjütütj jepapan. Nun solejé yom pü'ü na p'in, más 'ücj nin liji jepapan tjüjütütj jin. Tepe'e na p'in, 'ücj ma nin liji yupj tjüjütütj jinwá.² Nin mpes quepj ma polel jama p'a yom lal, jupj voyum pü'ü na p'in. Jepapan tjüjütütj ma ca nin

la mijis. Voyum tepe'e na p'in, 'ücj quepj ma liji yupj tjüjütütj jinwá. 'Ücj jama.³ Ca nacj quepj niná quelel jama p'a yom nt'a. Ma tepe'e custjay voyum. Jupj jama jupj voyum newa pü'ü na p'in, malala nin. La p'a ca mvelecj voyum tulucj lal wine jupj. P'a casá ca nsem jupj voyum tepe'e na. Jupj tepe'e na, 'ücj jama p'a yom nt'a. Jepapan ma tjüjütütj ma polel jama quinam. Jupj p'a yom nt'a jama na, ma malala liji jama mpes.

⁴ Natjampan, nin p'iyá nun jilal. Nun Jesucristo mpes toponé na, taca'liqué jinwá nu tepyala Jesucristo lal. Püna Moisés tjijyü'tá, nun jis vayum jinwatsja. Nin tulucj quinam. Nun taca'liqué jinwá quinam, mpes 'ücj wa la p'a juts'a'á nsem nun. T'üc' way quina nun Jesucristo juts'a'á. Dios jas tjijyünsa Jesucristo, tüpü'ü nswá. Quina 'ücj polel 'üsüs lijicj Dios mpes.⁵ Yas nam ma qjuisastsja Jesucristo. Cupj qjuisastsja p'in nin la tjijicj. Pajal malala la tjijicj. Moisés tepyaca mpes, qjuisin tji'yüsa Dios jostsja ma nin lijicj. Nina qjuisin tji'yüsa mpes, cupj sin nin quelel la tjijicjtsja Dios ma jostsja jin. Cupj sin nin quelel la tjijicjtsja. Nin mpes léquet-sja 'awa püné nt'a.⁶ Quina tecya'lequecjinwá qjuis tepyala, mpes 'ücj ma lijicj pjü way Moisés tepyaca jin. Dios nin la tjiji cupj mpes. Yas nam quelel lijicjtsja Moisés tjevele jin. Quina nin lijicj Dios jos jin cupj nin qjuisastsja; Dios Cjües nin la qjuisiji.

Moisés tjijyü'ta mpes, qjuisin 'yüsa malala lijicj.

⁷ Nepénowa javelepj ca nacj: "Moisés tepyaca mpes malala". Nin tulucj. Moisés tepyaca mpes napj nin tji'yüsa malala lejay napj. Moisés tepyaca: "Ma jyas nsem la p'a jatatj". Mpes napj nin tji'yüsa malala nin, najas na la p'a jatatj.⁸ Niná nin tji'yüsa na, po najastsja la p'a jatatj. Malala napj,

mpes nin tepyala. Moisés tepyaca ma qjuisin tji'yüsa na, ma seletsja malala la tjiijtsja. ⁹Napj tsjictsja na ma seletsja pjü way Moisés tepyaca mpes. Mpes ma seletsja malala la tjejaytsja. P'a jawas nin tji'yüsa Moisés tepyaca Dios mpes. Napj jus nleytsja malala p'in quelel lejaytsja napj. Jus nleytsja lovin más malala quelel lejaytsja napj. Napj ntipü'í jinwatsja. ¹⁰T'üc' way Moisés tepyaca tsjan niná Dios jostsja cupj ca nin la mijicj. Gente nin lajaj na pjü way jupj tepyaca jin, lovin ca mpatjam yupj. Mop'in napj ma polel la tjejay niná. Mpes ntipü'í jinwá. ¹¹Napj nólatsja 'üsüs nin la tjejaytsja Moisés tepyacá. Mop'in ma nin la tjejaytsja. Napj la tsyawil jinwá la tjejay napj p'iyá lal. T'üc' way ma nin la tjejaytsja Moisés tepyacá. Niná jus nleytsja na, ntipü'í jinwá ntepalá napj malala la tjejay mpes. ¹²Nin mpes nin velé Moisés tepyaca Dios jostsja jin. Dios tjiyyü'ta tsjan niná jupj jostsja gente la mijicj, nin tepyaca Moisés. Niná tepyaca po t'üc' way. Nin tepyaca 'üsüs.

¹³Pasal 'üsüs way Moisés tepyacá. Ntipü'í jinwá ntepalá ma nin la tjejay mpes; Moisés tepyaca mpes nin tepyala tulucj. Malala napj, mpes ntipü'í jinwá ntepalá. Nin tji'yüsa Moisés tepyaca mpes. Nin tji'yüsa mpes, lovin más malala quelel la tjejaytsja napj. Mpes ntipü'í jinwá ntepalá. Napj p'iyá malala mpes nin. Nin tji'yüsa pajal malala napj, Moisés tepyaca mpes. Nin tji'yüsa pajal malala la tjejay napj, Moisés tepyaca mpes.

¹⁴Selecj Moisés tepyaca Dios tjevele jin. Jupj tepyaca 'üsüs; napj ne malala. Yom p'in napj. Malala lejaj. Napj lejaj napj najas p'in. Malala lejaj p'in. ¹⁵Napj ma selé 'onin ne nin lejaj napj lejaj jin. 'Üsüs quelel lejaj mop'in ma nin lejaj. Ma malala quelel lejaj, mop'in nin lejaj. ¹⁶T'üc' way napj nin lejaj

napj p'iyá ma najas napj nin lejaj. Mpes napj velé wa 'üsüs way Moisés tepyacá. Moisés tepyaca tsjan niná Dios jos cupj lijicj. Napj quelel lejaj Dios jyü'ta jin. ¹⁷Newa malala lejaj. Nin lejaj napj najas mpes tulucj. Malala napj, mpes nin lejaj. ¹⁸Napj lejaj na napj najas jinwá, selé 'üsüs way tulucj napj. Nin selé 'üsüs tulucj nin lejaj, mpes selé 'üsüs tulucj napj. 'Üsüs quelel lejaj; mop'in ma polel 'üsüs lejaj napj. ¹⁹'Üsüs quelel lejaj mop'in ma lejaj niná. Ma malala quelel lejaj; newa nin lejaj. ²⁰T'üc' way napj lejaj ma quelel lejaj jin. Jupj sin nin lejaj niná; ma najas. Malala napj, mpes nin lejaj niná.

²¹'Üsüs quelel lejaj na, malala lejaj; malala napj, ne nin. Nin tji'yüsa lovin nin pyala. ²²T'üc' way po 'ücj najas Moisés tepyaca mpes. Tepyaca Dios tjevelá. ²³Mop'in ma lejaj jupj jos jin. Nin tji'yüsa p'a casá ne palá lovin. Po ma najas niná ne palá. Malala napj, mpes lovin malala lejaj; nin ne palá. P'a casá ma polel lejaj. ²⁴Mpes pasal 'aplijila napj. Malala napj, mpes t'üc' way ni pü'í. Newa pajal 'üsüs ne palá; napj selé la p'a polel ncapj p'ya'sa. ²⁵Napj wüi'is Dios lal Jesucristo 'ücj ncapj p'ya'sa. Jupj cupj qjuis Jepa Püné.

Niswa quelel velé napj lovin quelel lejaj Dios tjevele jin; mop'in nenéyawa lejaj napj najas p'in. Napj nin lejaj na, malala nyuca lejaj.

Dios Cjües qjuis capj p'ya'sa 'ücj la mijicj Dios jos jin.

8 Quina se coñcocj Jesucristo. Mpes Dios ma qjuis capj ntülüs. T'üc' way malala cupj. Püna la tjiijicj cupj qjuisastja jin. Nin tulucj quinam. Dios Cjües qjuis capj p'ya'sa Dios jos jin la mijicj. ²T'üc' way malala napj. Yas nam lovin malala la tjejaytsja napj. Jumtsja 'awa püné nt'a. Quina napj se coñ Jesucristo, mpes quina ma ne'aj jum 'awa püné nt'a.

Lovin mpü'üs ca Dios lal. Jupj Cjües nin p'iyá liji pjü way Jesucristo sa coñ jilal. ³Pjü gente ma polel lajaytsja pjü Moisés tepyacá. Mpes pjü gente ma 'üsüs jis tepyala, nin la tjajay na Moisés tepyaca jin; yupj ma la tjajay pjü way jupj tepyacá. Dios la tjiji mpes cupj 'üsüs qjuis tepyala Dios lal. Jas tjejjama Jatjam nosis nt'a, ne yom tepyala jupj. Jupj Jatjam jas tji'yúatsja tsjan yólatsja gentá. Jas tji'yúatsja onin ne nin malala lajay. Dios jas tjejjama Jatjam la mas malala la tjiicj mpes. Jupj la tjiji mpes, quina polel lijicj jupj jos jin. Malala cupj, mop'in ma lijicj cupj qjuisas jin quinam. Cupj polel lijicj Dios jos jin. ⁴Dios jostsja t'üc' way nin lijicj Moisés lal tjevele jin, mpes nin la tjiji jupj. Jupj tjevele pajal 'üsüs. Jupj Cjües qjuis capj p'ya'sa ne nin lijicj jupj tjevele jin. Quina ma lijicj cupj p'iyá qjuisas jin.

⁵Pülücj nin lajay yupj jisas jin. Yupj sin nin quelel lajay niná yupj jisas mpes. Mop'in nepénowa Dios Cjües jos jin lajay. Jupj jis capj p'ya'sa. Yupj quelel lajay Dios Cjües jos jin la p'in. ⁶Pajal pülücj nin quelel lajay yupj jisas p'in. Nin lajay ca mal 'awa püné nt'a. La p'a wa quelel lajay Dios Cjües jos jin. Yupj ca mpatjam Dios lal. Ma ca yola nsem pjü mpes. ⁷T'üc' way nepénowa quelel lajay yupj jisas p'in. Po ma quelel lajay Dios tjevele jin. Ma lajay Dios tjevele jin. Ma polel nin lajay. ⁸Yupj nin lajay yupj jisas p'in, mpes Dios ma wüi'i yupj lajay mpes.

⁹Nun ma lojí nujisas jin; t'üc' way Dios Cjües pü'ü nujisas mo'ó, mpes nun ma lojí nun jisas jin. Dios Cjües jos jin quelel lojí. Dios Cjües ma jisas mo'o já'asa, yupj Jesucristo juts'a'á tulucj. ¹⁰Nun ne jupj juts'a'á. Jesucristo pü'ü nujisas mo'ó. Nun 'üsüs Dios lal, Dios la nutjiji, mpes 'ücj jatja nun jis qjues. Nup'üy nca'liñ p'in, malala la tjiijí mpes. ¹¹Taca'liqué na, nusin müjjünsú, niswa mpatjaqué Dios Cjües mpes. Dios Cjües pü'ü nujisas

mo'ó. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tji-jyünsa, tüpü'ü niswá. Nin p'iyá ca nsem nun jis lal, Dios Cjües nujisas mo'o pü'ü mpes.

¹²Mpes más 'ücj nin lijicj Dios Cjües jos jin. 'Ücj ma lijicj cupj qjuisas jin. ¹³Ca nacj nun lovin quelel lojí nun nujisas jin la p'in. Mpes nca'liqué ca, nlawú ca 'awa püné nt'a. Nun ma nin lojí ca nacj. Nun ma quelel malala lojí niswá nujisas jin. Dios Cjües nucopj p'ya'sa, ma quelel malala lojí. Mpes ca mpatjaqué Dios lal. ¹⁴Gente lajay na Dios Cjües jos jin, t'üc' way Dios ts'uyupj yupj.

¹⁵Yas nam locj jeyatsja nun. Lovin locj jeyatsja nun. Nin tulucj quinam. Quina ma locj jeyá. Dios Cjües la nutjiji nun Dios ts'uyupj nu tepyala. Mpes 'ücj velecj Dios lal: "Jipj cupj qjuis Papay"; nin polel velecj Dios Cjües nin liji mpes cupj qjuilal. ¹⁶Dios Cjües lovin qjuis wala vele t'üc' way Dios ts'uyupj cupj. ¹⁷T'üc' way Dios ts'uyupj cupj. Dios 'üsüs liji jupj ts'uyupj pjü way mpes. Nin p'iyá 'üsüs la mijis wa cupj mpes, cupj jupj ts'uyupj mpes. Nin p'iyá ca 'üsüs la qjuis mijis, Jesucristo lal 'üsüs la tjiji jinwá. Quina gente malala lajay cupj qjuilal, Jesucristo lal la tjajay jinwá. Dios la tjiji Jesucristo pajal püné tepyala; nin p'iyá más püné nsem cupj jupj mpes.

Dios ca 'üsüs la mijis cupj mpes.

¹⁸T'üc' way p'a jawas Dios ca 'üsüs la mijis cupj mpes, jupj püné mpes. Po ma nola malala qjuesé palá quinam. Ma nola gente malala nyuca lajay quinam cupj qjuilal. Qjuisas Jesucristo, mpes ma nola. ¹⁹Dios pjü la tjiji. Pjü animal la tjiji. Yo pjü la tjiji. 'Amá pjü la tjiji wa. Pjü po jisas leñ way ca 'üsüs la mijis Dios jupj ts'uyupj mpes. Ca pjü jus nlayecj yupj ne Dios ts'uyupj. ²⁰Pjü la tjiji Dios. Malala jis tepyala pjü jilal. Nin tepyala yupj jisastsja mpes tulucj. Dios tjevele ca nin mpalas, mpes nin tepyala

quinam. P'a jawas 'üsüs ca jis mpalas niswá. ²¹ Dios la tjiji pjü cya'liñ, pjü mojo. Malala se palá pjü jilal. P'a jawas ma nin mpalas ca. Dios ca 'üsüs la mijis pjü way jupj ts'uyupj jilal. Nin jawas p'iyá, 'üsüs ca jis mpalas Dios la tjiji jilal. Ma ca nca'liñ niswá, ma ca majam quinam. Ma malala jis mpalas niswá.

²² Dios la tjiji pjü; selecj pjü jisas ma malala jis mpalas niswá. Pjü pajal vyaja javelepj jinwá quinam, way tsijc quelel mya'na jinwá. Püna mpes nintsja; newa nin. ²³ Nin wa cupj qjuilal. Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües. Pü'ü qjuisas mo'ó. Ninana mwalá way Dios qjuesé 'aya. Vyaja velecj wa cupj; po qjuisas leñ way Dios mveles cupj jupj ts'uyupj. Qjuisas leñ way qjuisin müjünsüs, qjuisí manú qjuis la püt'üs jupj lal. ²⁴ T'üc' way p'a jawas ca mpatjaquec Dios lal. Ma nin tepyala custjay, nin p'in selecj ca nin mpalas. Ma nin tepyala custjay, mpes li nucucj. Nin tepyala na, ma ca la nucucj. ²⁵ Ma nin tepyala custjay, mpes li nucucj. Po qjuisas ca nin mpalas. Newa li nucucj; newa 'üsüs lijicj Dios jos jin.

²⁶ Nenéyawa ma polel 'üsüs lijicj Dios jos jin. Mpes Dios Cjües qjuis capj p'ya'sa. Dios lal velecj na, ma selecj tsjan cüvelem cupj. Mpes Dios Cjües vele Dios lal cupj mpes. Pajal 'üsüs vele Dios lal. Cupj ma polel velecj jupj vele jin. ²⁷ Dios selé cupj qjuiyola jin. Jupj selé niná jupj Cjües nin jos mpes. Jupj Cjües nin vele jupj lal jupj ts'uyupj mpes. Jupj vele Dios jos jin jupj gente mpes. ²⁸ Pülücj quelel lajay Dios. Dios lis t'ya yupj. Jis capj tjep'ya'sa jis la pon jupj lal. Jupj jostsja ca nin nsem. Mop'in malala se palá yupj nenéyawa. Nin se palá na, selecj Dios pajal jis capj p'ya'sa; nin mpes 'üsüs se palá yupj, niná malala jis tepyala mpes. ²⁹ Dios lovin seletsja pjacj ca jisas nsem Jesucristo. Nosis cjuwatsja na, jupj nin tjevele yupj jupj Jatjam jinwá nsem. Mpes Jesucristo jüpülücpan jis tepyala

yupj. Jesucristo Dios Jatjam mwalá way jupj, más püné way jupj, mop'in gente pülücj Dios ts'uyupj jis tepyala wa yupj. Nin jostsja Dios. ³⁰ Dios tjevele jupj Jatjam jinwá nsem yupj. Mpes Dios lis t'ya. Mpes yupj 'üsüs quinam jupj lal, nin la tjiji. Noypan yupj quinam, nin lis tjiji.

Jesucristo mpes selecj Dios pajal quelel la qjuisiji.

³¹ Niná mpes p'a wa polel velé napj. Dios qjuis capj p'ya'sa, mpes pjü ma malala polel lajay cupj qjuilal. ³² Dios jas tje'yama jupj Jatjam nosis nt'a la mas cupj mpes. Ma tjevele po ma jutja. T'üc' way jas tje'yama. Nin la tjiji mpes t'üc' way pjü way ca qjuis ma'ayas. ³³ Dios la qjuis t'ya. Dios p'iyá tjevele cupj 'üsüs quinam; nin mpes pjü ma polel jat' javelepj Dios lal cupj po'ó. ³⁴ Pjü ma polel javelepj Dios lal malala cupj. Jesucristo ma nin vele jupj. Jesucristo tepe'e malala nyuca la tjijicj mpes. Jupj jas tji-jyünsa la püt'üs niswá. Jupj pajal püné, mpes jupj Popay Dios li'inyampe já'asa. Jupj vele Dios lal cupj mpes. ³⁵ Jesucristo quelel la qjuisiji. Pjü ma polel lajay ne Jesucristo ma quelel la qjuisiji. Lovin ca quelel la qjuis mijis. Ca nacj malala ca qjuis mpalas. Ca nacj pasal ca mvajas cupj qjuilal, ca pasal qjuiyola nsem. Ca nacj gente ca malala la qjuis mijicj, Jesucristo qjuisas mpes. Ca nacj pasal vecj nca'lequec. Ca nacj pülül pjaní p'in nsem, pülücj cjuwá. Ca nacj p'a ca quelel qjuis mü'ü'nas cupj. Ca nacj yupj ca nin la mijicj, nca'lequec. Mop'in Jesucristo ca quelel la qjuis mijis lovin. ³⁶ Dios Popel vele:

“Jipj mpes, pjü jyawca la p'a wa quelel qjuesé já'ünan cupj. Malala la qjuesejay.

Gente oveja sa 'ünan jinwá quelel lajay cupj qjuilal. Jisas nca'lequec”, Dios Popel nin vele. ³⁷ T'üc' way pasal malala qjuesé palá; mop'in pajal 'üsüs

qjuesé palá Jesucristo mpes. Más 'üsüs se coñcoej jupj quinam, malala tepyala mpes. Po qjuisas Jesucristo, jupj qjuis capj p'ya'sa mpes. Pasal quelel la qjuisiji. ³⁸⁻³⁹Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Jupj mpes selecj Dios quelel la qjuisiji. Cya'lequecj na nin p'iyá. Pyatjaquecj na nin p'iyá. Malala qjuis tepyala na nin p'iyá. P'a jawas ca nin p'iyá nsem. Newa Dios ca quelel la qjuis mijis. Angelpan ma polel lajay ne Dios ma quelel la qjuisiji. La p'a wa jay la p'a'á nt'a, nin p'iyá. Jepapan yupj, 'ücj jis la jütütj la p'a; newa nin. Jepa malalapan ma polel lajay ne Dios ma quelel la qjuisiji. Jay la p'a'á po'o patja nin p'iyá, 'amá 'alá patja nin p'iyá; ma polel lajay ne Dios ma quelel la qjuisiji. Pjü way Dios la tjiji popé, cjuwá tsjan ca nin la cüjay ne Dios ma quelel la qjuisiji. Dios lovin ca quelel la qjuis mijis.

Dios jostsja judiopan mponecj jupj lal.

9 Napj se coñ Jesucristo, mpes ca nun jis wala mvelé tsjan t'üc' way. Ma ca la ntsawil napj. Napj selé t'üc' way ca nun jis wala mvelé. Dios Cjües najas mo'o pü'ü, jupj nawala vele t'üc' way velé napj. ²Nun jis wala velé napj pajal 'aplijila. Napj pasal nola lovin la p'a wa judiopan mpes. Napj yupj sin popa. ³Napj 'üsüs Dios lal; Jesucristo juts'a'á napj. Mop'in la p'a wa judiopan malala Dios lal; Jesucristo juts'a'á tulucj yupj. Napj quelel jis capj p'yacj. Más 'ücj napj lal Dios ncapj ntülüs, Dios ma jis capj ntülüs yupj. Más 'ücj napj lal napj Jesucristo juts'a'á tulucj, yupj Jesucristo juts'a'á nsem. Ma polel nin lejay napj yupj mpes. ⁴Judiopan yupj. Püna yupj Dios ts'uyuptsja, Dios lis tjiji. Yupj nt'a tjac' na, pasal tjejawca jupj mpes, tjunuc yupj. Jis wala tjevele tsjan la mijis gente jis lal. Wola tjevele Moisés lal tsjan jostsja gente la mijicj. Jas tjejjama

Moisés nin la veles yupj jis lal. Jis wala tjevele tsjan la mijicj Dios wo nt'a. Jis wala tjevele p'a jawas Yom pjaní ncuwim jis capj la p'acj. ⁵Püna judío noypan tapatja. Judiopan quina patja yupj sin popa p'iyá püs naya patja. Cristo yupj sin pópatsja wa püs naya tüpü'ü. Yom tepyala jupj. Más 'ücj pjü gente lovin 'üsüs javelepj Dios po'ó. Jupj jyü'ta jun ta'á. Amén.

⁶T'üc' way Dios tjevele tsjan la mijis judiopan mpes. Dios ma la tsyawilí. La tjiji jupj tjevele jin. Judiopan pülücj Dios juts'a'á tulucj la p'in. ⁷Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja pülücj wayt-sja yupj. Mop'in yupj nepenowá Abraham jinwá tulucj. Dios sa coñ tulucj yupj. Nin mpes Dios tjevele Abraham lal: "Napj le t'a jetjam Isaac ts'uyupj sin popa p'in; yupj jipj ts'uyupj sin popa nsem napj lal". ⁸Mpes qjuisin 'yüsa Abraham ts'uyupj sin popa pülücj Dios ts'uyupj tulucj. Abraham popa pjaní tepyala Dios tjevele mpes p'in. Niná Abraham popa Dios lal. Jupj ts'uyupj sin popa Abraham sin popa Dios lal, mpes 'üsüs se palá yupj. ⁹Niná Dios tjevele Abraham lal. Tjevele: "Año pjaní tepyala na, ca ncuwis. Jipj jets'om, Sara, ma'nus ca yom tsjicj", Dios nin tjevele Abraham lal.

¹⁰Abraham jatjam Isaac lotsja. Jupj püna tüpü'ü, cupj jupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Abraham jatjam pjaní la t'ya Dios. Jupj ne Isaac. Isaac jats'om Rebeca lotsja. Tsjictjacj mat'e tjemya'na. ¹¹⁻¹²Dios pjaní p'in la t'ya. Jupj jostsja jin, nin la t'ya. Tjevele Rebeca lal: "Jetjam mwalá tsji' la mijis jetjam pjyapja mpes". Dios jostsja ca nin mpalas jupj jostsja jin, mpes nin tjevele jupj lal. Dios nin tjevele sejamay way tsjictjacj já'asatsja na p'in. Tsjictjacj malala la t'jay tulucj, 'üsüs la t'jay tulucj custjay. Dios pjaní la t'ya, tsjicj niná la tjiji mpes tulucj. Pjaní la t'ya jupj jostsja mpes p'in.

¹³ Dios Popel vele: “Napj quelel la tjajay Jacob. Esaú po ma najastsja.”

¹⁴ Nepénowa ca mvelecj ca nacj: “Dios pjaní la t'ya jupj jostsja mpes p'in; la p'a ma la t'ya. Malala la tjiji Dios.” Nin javelepj malala. ¹⁵ Dios tjevele Moisés lal: “Nepénowa napj ca quelel jis capj mp'acj. Mpes napj ca jis capj mp'acj yupj. Nepénowa jilal napj 'üsüs quelel lejay. Mpes ca 'üsüs la mejay yupj jilal”, Dios nin tjevele Moisés lal. ¹⁶ Mpes qjuisin 'yüsa Dios lis t'ya gente yupj jisas mpes tulucj. Lis t'ya yupj lajay mpes tulucj. Lis t'ya jupj p'iyá quelel jis capj mp'a'sas mpes. ¹⁷ Dios Popel vele Dios tjevelá egiptopan jis jepa lal. Tjevele: “Gente ca jus nlayecj pajal püné way napj. Niná jus nlayecj ca, napj ca la mya jay mpes. Jun ta'á gente ca sin mü'üsüs napj nin po'ó. Nin ca sin mü'üsüs napj ca la mya jay mpes. Nin mpes nin la tjejay jipj jepa tepyala”, Dios nin tjevele jupj lal. ¹⁸ Mpes qjuisin 'yüsa Dios quelel jis capj p'ya'sa nepenowá. Yupj jis capj p'ya'sa. La p'a gente nin quelel lajay yupj jisas jin la p'in, egiptopan jis jepa jinwá. Mpes Dios ma quelel jis capj p'ya'sa. Lovin nin lajay yupj jisas jin. Ma lajay Dios jos jin.

¹⁹ Ca nacj nun popa pjaní napj lal mvelles: “Dios ma jis capj p'ya'sa nepenowá. Mpes malala Dios nin vele malala la tjajay yupj. Yupj nin lajay jupj jostsja mpes p'in. P'a casá ma polel lajay.” ²⁰ P'a casá nola napj. Napj ca mvelé jupj lal tsjicj way jupj, malala Dios lal tjevele niná. Dios la tjiji jupj, mpes malala jupj vele Dios lal niná. Yom tsjo'oy liji na, 'amá ma jyü'ta yom lal. Ma vele 'onin ne nin la ntjejay. ²¹ Tsjo'oy ts'yawa jupj jos jin liji 'amá lal. 'Amá pjaní way popa tsjo'oy nepénowa ts'yawa. Nepénowa c'a tulucj liji. 'Ücj 'ots'ots' way la jon. Malala jupj, pjaní p'in jaylacj. Nepénowa c'a way liji, 'üsüs yustapj, pülücj jaylacj.

²² Nin p'iyá Dios lal. Jupj pjü gente la tjiji. 'Ücj liji jupj jos jin yupj jis lal. Yupj

nepenowá malala lajay lovin. Püna Dios tjevele ca pjü malala jis mpalas yupj. Dios quelel jis capj tyüla malala lajay, ne nin ca la mijis. Nin mpes ca gente nucucj jupj po ma jos yupj malala lajay, ca nucucj wa pajal püné way jupj. Mop'in nin, ma nin liji custjay. Jupj li nucú, jupj quelel 'üsüs liji mpes. ²³ Gente p'a wa quelel lajay Dios jos jin. Dios jis capj p'ya'sa. Jos jus nlay pajal 'üsüs way jupj, püné way wa. Püna nosis cjuwatsja na, jupj tjevele 'üsüs ca la mijis yupj mpes. ²⁴ Nin mpes Dios qjuis capj p'ya'sa. La qjuis t'ya. Cupj nepénowa judiopan. Nepénowa judiopan tulucj. ²⁵ Oseas tepyaca Dios tjevele jin. Niná Dios Popel. Tepyaca:

“Nepénowa jájtjatsja,

yupj napj nats'a'á tuluctsja.

Quina napj ca mvelé yupj napj nats'a'á.

Nepénowa jájtjatsja,

ma quelel lis tjejay napj.

Quina napj ca mvelé napj quelel la sejay.’

²⁶ Yupj tjtatja nt'a, jupj jis wala tjevele:

‘Nun napj negente tulucj’.

Ne'aj p'iyá, ca mveles nun Dios jatjampan.

Jupj ne pü'tü lovin.”

Oseas nin tepyaca.

²⁷ Isaías tepyaca judiopan sin po'ó.

Tepyaca:

“Israel püna tüpü'ü.

Judiopan jupj ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja.

Pasal pülücj yupj. Sus pe tsjictjacj pasal pülücj 'üsü la nt'a.

Nin p'iyá judiopan pasal pülücj lyawuñ.

Mop'in nepénowa p'in Dios ca jis capj mp'a'sas.

²⁸ Qjuis Jepa Dios tjevele jupj ca jis capj ntülüs nosis casá patjá.

Mpes t'üc' way ca nin la mijis jupj tjevele jinwá. Pasal leñ way ca nin la mijis.”

Isaías nin tepyaca.

²⁹ Isaías p'a wa tepyaca wa. Nin ca mpalas jupj tepyacá. Tepyaca:

“Pjü teca'liiñ Sodoma po'ó, Gomorra po'ó 'ots'ipj. Mpes yupj sin popa p'iyá leñ quinam.

Newa pasal 'üsüs Dios. Mpes ma ca nin mpalas judiopan jilal.

Yupj jis ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam wa,

Dios nin la mijis ca nin mpalas.

Dios más püné pjü jilal.

Jupj angelpañ si jütüta.”

Isaías nin tepyaca.

T'üc' way judiopan ma topon Jesucristo mpes pyatjaquecj.

³⁰ Napj ca mpac tsjan najas nun nusin 'yüsa mpes. Judiopan tulucj ma yólatsja ncu 'üsüstsja yupj Dios lal. Quina yupj 'üsüs Dios lal, nin jis tepyala Dios lis tjiji. Yupj topon jupj tjevele jin, mpes nin la tjiji jupj.

³¹ Judiopan la tjajay Moisés tjevele p'in. Yólatsja 'üsüs nsem yupj Dios lal nin la tjajaysja mpes. Newa ma polel lajaytsja pjü way Moisés tjevelá.

³² Napj ca nun jis wala mvelé 'onin ne nin tepyala, yupj ma 'üsüs jis tepyala Dios lal. Yupj ma topon yupj 'üsüs nsem Dios lal, Dios lal japon na. Yupj topon yupj 'üsüs nsem Dios lal nin la tjajay na Moisés tjevele jin. Mop'in ma nin jis tepyala yupj. Pe mpes tepejoñ jinwá jis tepyala. Ma ne'as tjil Dios nt'a. Jesucristo niná pwen jinwá.

³³ Dios Popel vele:

“Tjapja'aque nun.

Napj la t'ya yom pjaní pajal 'üsüs.

Pe 'üsüs jinwá jupj, 'ücj jas la jünsüs wosis.

Sión nt'a jas müjünsüs nawá, napj nts'uyupj patja nt'a.

Nepénowa pejoñ niná pe po'ó,

yupj ma japon mpes.

Pe niná si tülüna liji.

Nin tulucj jupj lal japon jis lal.

Dios lovin ma ca mveles yupj malala.”

10 Natjampan, po najas judiopan 'ücj ca mpatjam Dios lal. Po le

mon Dios lal ca nin nsem. ² Napj selé yupj po quelel lajay Dios jos jin. Mop'in nin ma 'üsüs sin tji'yüsa tsjan jos Dios.

³ Ma sin 'yüsa gente 'üsüs Dios lal se palá, Dios liji mpes p'in. Yupj yola 'üsüs nsem

yupj Dios lal yupj p'iyá lajay mpes. Ma lajay Dios jos jin, mpes newa malala yupj

Dios lal. ⁴ Yupj jisas yupj 'üsüs nsem Dios lal. Nin jisas yupj lajay na Moisés tepyaca.

Mop'in ma nin se palá Moisés tepyaca jin lajay mpes; ma polel lajay pjü way jupj tepyaca jin. Quina yupj 'üsüs

polel nsem Dios lal nin japon na Dios tjevelá Jesucristo po'ó.

⁵ Moisés tepyaca tsjan niná Dios jostsja gente la mijicj. Tepyaca gente 'üsüs

se palá Dios lal nin lajay na jupj tjijyü'tá. Tepyaca: “Niná lajay na, 'ücj ca mpatjam

Dios lal”. ⁶ Dios vele p'a mpes ca gente 'üsüs se palá jupj lal; yupj japon mpes ca

nin nsem. Jupj vele: “Ma tjowelé nunwá Dios pü'ü nt'a nlawú Cristo ncnunó nosis nt'a. Ma polel la müjü ne nin. ⁷ Ma tjowelé nunwá nun nlawú teca'liiñ nt'a

la mpalá Cristo.” ⁸ Jupj vele: “Nun nasa nusin tji'yüsa napj tjevelé. Nun welé napj

tjevelé. Nun nujola niná.” La p'a jilal nin velecj Dios tjevele jin. Jupj tjevele gente

japon na Cristo lal, 'üsüs nsem yupj jupj lal. ⁹ Dios jos nun welé Jesucristo Jepa

Püné. Jupj jos nun poné jupj jas tjijyünsa Jesucristo, nyucunú tepyala jupj niswá.

Nin lojí na, ca mpatjaqué Dios lal. ¹⁰ Nun poné na, Dios la nusiji 'üsüs nsem nun

jupj lal. La p'a jilal welé na nin poné, ca mpatjaqué nun Dios lal. Nin mpes ca nin

nsem. ¹¹ Dios Popel nin vele: “Nepénowa jupj lal japon. Dios lovin ma ca mveles

yupj malala”. ¹² Yupj nepénowa ca judiopan nsem. Nepénowa ca judiopan

tulucj nsem. Qjuis Jepa Jesucristo Jepa jupj pjü way yupj mpes. Nin p'iyá yupj

jupj lal. Judiopan jilal pasal 'üsüs la siji, nin la mon na. Nin p'iyá liji judiopan

tulucj jilal. ¹³Dios Popel vele: “Yupj la mon Dios lal jupj ca perdonar lis mijis qjuis Jepa Püné 'üsüs la tjjji mpes, t'üc' way Dios ca perdonar lis mijis. Lovin ca mpatjam jupj lal. Pjü nin lajay, pjü ca mpatjam jupj lal”, Dios Popel nin vele. Nin liji judiopian jilal, judiopian tulucj jilal 'ots'ipj.

¹⁴Ücj polel la mon, nin topon na Dios tjevele qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Ücj polel japon, sin tji'yüsa na jupj tjevele mpes. Ücj polel sin 'yüsa, la p'a niná jis walap'a'a javelepj na. ¹⁵Ücj yupj jis walap'a'a javelepj, la p'a sin tjam na. Dios Popel vele: “Gente javelepj tsjan niná Dios pajal 'üsüs la tjjji gente mpes. Yupj jiquil na nin la veles, jis tsjam 'üsüs yustapj jinwá cupj qjuis lal yupj tjiquil mpes.” Dios Popel nin vele. ¹⁶Pasal pülücj ma jisastsja yupj tjowelepj. Isaías nin tepyaca. Isaías profétatsja jupj. Nana jupj tjevele Dios lal: “Yupj ma topon cupj tjevelecj jipj mpes”, nin tepyaca. ¹⁷Mpes qjuisin 'yüsa, mwalá way gente sin 'yüsa Dios tjevelá qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Sin tji'yüsa na nin japon. Sin 'yüsa Dios tjevelá, p'a jis wala javelepj na Jesucristo po'ó.

¹⁸Ca nacj nepénowa javelepj judiopian ma tjepjyacañ Dios tjevelá qjuis Jepa Jesucristo po'ó. T'üc' tjepjyacañ yupj. Dios Popel vele:

“Gente jun ta'á patja, nin tjepjyacañ yupj tjowelepj.

Niná tjowelepj jun ta'á.”

Dios Popel nin vele.

¹⁹Ca nacj nepénowa javelepj judiopian ma sin tji'yüsa yupj tjepjyacañ mpes. Sin tji'yüsa yupj. Moisés tjevele Dios tjevele jin. Dios tjevele:

“Nun ca majamaqué judiopian tulucj jilal,

napj ca la numejay.

Nun ca ts'i mi'iná yupj jilal,

napj ca la numejay.

Yupj ma ca jus nlayecj napj nin po'ó,

mop'in napj ca 'üsüs lis mejay, ne ts'i mi'iná nun.”

Dios nin tjevele. ²⁰Isaías tjevele wa Dios tjevele jin. Ma lecj tjejá tjevele niná Dios mpes. Dios tjevele:

“Gente nepénowa ma la na paltsja; mop'in la nyüjüsüñ napj lal.

Ma la tjomon napj ncuwis yupj nt'a; mop'in napj lay ntepalá yupj jilal.”

Dios nin tjevele. ²¹Dios tjevele wa judiopian sin po'ó. Tjevele:

“Lovin jis walap'a'a la tjemay napj, jis la cuwis yupj.

Yupj 'üsüs nsem napj lal nin quelel la sejaytsja napj.

Newa yupj ma quelel lajay napj najas jin. Lovin ma pjyacañ napj velé.”

Dios nin tjevele judiopian sin po'ó.

Dios 'üsüs liji wa judiopian mpes.

11 Mpes nepénowa javelepj ca nacj Dios ma jos jupj gente. (Jupj gente judiopian yupj.) Yupj javelepj t'üc' tulucj. Napj selé jupj jos napj. Judío napj. Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya pü'üs wa napj. Benjamín ts'uyupj popa p'iyá püs naya pü'üs napj. ²Dios jos jupj gente custjay. Püna lis t'ya no-sis cjuwatsja na. Newa nin jos yupj custjay. Nun solejé Dios Popel vele Elías po'ó. Elías tjevele Dios lal judiopian sin po'ó. Tjevele yupj lajaytsja 'üsüs tulucj. ³Tjevele: “Judiopian tjü'ünan jipj profetapan. Jipj lal tja'ayapj nt'a, pe palá ts'i, jis tecyawaja la tjamay. Quina napj p'in najas jipj. Quelel na 'ünan wa napj quinam”, Elías nin tjevele Dios lal. ⁴Nun nujola pyala Dios wola tjevele Elías lal. Tjevele: “Siete mil po jisas napj custjay. Jis tjejamá napj ne yupj jisas napj custjay. Lovin ma jis tic' jin tjjjyünsünüñ yupj Baal nt'a, Baal Dios tulucj jupj”, Dios nin tjevele Elías lal.

⁵Newa nin quinam. Dios lis t'ya wa judiopian nepénowa. Lis t'ya jupj nin jostsja mpes. ⁶T'üc' way Dios lis t'ya jupj

nin jos mpes p'in. Lis t'ya yupj 'üsüs la-
jay mpes tulucj. Nepénowa javelepj jupj
lis t'ya yupj la tjajay mpes. Nin tulucj.
Nin javelepj na, javelepj Dios jupj sin jos
mpes tulucj lis t'ya yupj.

⁷Mpes qjuisin 'yüsa judiopan po jisas-
tsja yupj 'üsüs nsem Dios lal, pajal yólat-
sja yupj niná jisastsja mpes. Mop'in ma
nin jis tepyala. Yupj sin popa nepénowa
p'in Dios lis t'ya, ne 'üsüs jis tepyala yupj
Dios lal. Jupj la tjiji la p'a witjacj ma
polel sin tji'yüsa t'üc' way. ⁸Dios Popel
vele:

“Dios la tjiji yupj lovin jináñ jinwá.
Mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc,
ma polel sin 'yüsa yupj pjyacañ.
Newa nin custjay.”

Dios Popel nin vele.

⁹David tjevele wa yupj sin po'ó.
Tjevele:

“Yupj la pülücj fiesta lajay Dios mpes.
Yola Dios 'ücj jos yupj mpes.
Yola mpes ca ma sin mü'üsüs t'üc' way.
Najas yupj jis fiesta walan 'alama jinwá
nsem yupj jis lal.

Najas ca malala jis mpalas yupj, yupj
lajay mpes. Nin ca jis mpalas yupj
malala la tjajay mpes.

¹⁰Najas yupj ma ca polel sin mü'üsüs
t'üc' way.

Lovin ca la mijicj Moisés tjiyü'tá la p'in.
Costa way niná.

Mpes lovin pasal t'ü ntjamacj jinwá ca
nsem.”

Dios nin tjevele.

Dios la siji judío tulucj 'üsüs se palá wa jupj lal.

¹¹Nepénowa nin javelepj ca nacj, ju-
diopan ma jisastsja Jesucristo, mpes Dios
lovin ma ca jos nsem judiopan pjü. Niná
t'üc' tulucj. Judiopan ma jisastsja Jesu-
cristo, mpes Dios la tjiji judiopan tu-
lucj 'ücj mpatjam jupj lal. Jupj jostsja ju-
diopan jyamanañ, mpes nin la tjiji jupj.

¹²Judiopan ma la tjajaytsja Dios jost-

sja jin. Mpes Dios pasal 'üsüs lis tjiji ju-
diopan tulucj jilal. Judiopan ma 'üsüs
jis tepyala Dios lal. Mpes wa Dios pasal
'üsüs lis tjiji judiopan tulucj jilal. P'a
jawas Dios ca la mijis más 'üsüs mpalas
judiopan tulucj jilal. Nin ca la mijis ju-
diopan pjü way 'üsüs se palá na Dios lal.

¹³Quina quelel pyac judiopan tulucj
mpes la p'in. Apóstol napj nun mpes.
Dios nin tjejyama la veles nun jilal jupj
mpes. Niná Dios jos napj lejaj, po 'üsüs
niná. Nin velé judiopan jilal. ¹⁴Judío
napj. Najas judiopan jyamanañ nin januc
na Dios 'üsüs la nusiji. Mpes ca jisas
nsem wa Jesucristo ca nacj, ne yupj 'ücj
ca mpatjam wa Dios lal, Dios ca nin lis
mijis. ¹⁵T'üc' way judiopan ma topon
Dios jostsja jin. Mpes Dios ma jostsja
yupj. Jupj jostsja judiopan tulucj. Yupj
jupj jomicapan jis tepyala. P'a jawas ca
jos nsem judiopan niswá. Yupj teca'liñ
jinwá quinam. P'a jawas janucun jinwá
ca nsem, Dios ca lis mijis.

¹⁶Judiopan pan püm jinwá yupj. Pan
püm popé tsjicj way ja'ayapj Dios mpes,
mpes pan püm jas tüpwes Dios juts'aá.
Nin p'iyá yo lal. Ts'üil Dios juts'aá,
mpes pjwel jas tüpwes Dios juts'aá.

¹⁷Yo olivo mpes ca mvelé. Judiopan jupj
pjwel witjacj jinwá. Jupj pjwel witjacj
pülücj nasa t'yüjü. Dios ma 'üsüs liji ju-
diopan nenem jilal quinam. Yo olivo
qjuisiyas mo'o toñca, jupj pjwel witjacj
t'yüjü, teque'e, sey tyo'na olivo 'üsüs nt'a,
tji'yü'sa. Mpes 'üsüs se palá niná pjwel
witjacj, yupj olivo 'üsüs popa jis tepyala
mpes quinam. Nun judío tulucj. Nun qju-
i pjwel jinwá. 'Üsüs nu pyala quinam. Dios
tjevele jupj ca 'üsüs la mijis judiopan ji-
lal, nin p'iyá ca la mijis nun jilal. ¹⁸Nin
mpes najas ma nujola nsem nun más
'üsüs judiopan jilal. Nun nin welé nun
más 'üsüs yupj jilal ca nacj. Malala nin.
Nujola tapalas, pjwel witjacj p'in jinwá
nun. Judiopan ts'üil jinwá yupj. Pjwel

witjacj si t'ünú ts'üil mpes. Ts'üil pjwel witjacj mpes t'yüna tulucj.

¹⁹Ca nacj nun mvelé ca: “Yo 'üsüs jupj pjwel witjacj Dios tji'yula. Judiopan pülücj niní pjwel witjacj jinwá. Malálat-sja yupj. P'a pjwel witjacj Dios teque'e, sey tyo'na la tjiji. Ni pjwel witjacj jinwá cupj. Cupj más 'üsüs yupj jilal”, ca nacj nin mvelé ca nun. Malala nin welé.

²⁰T'üc' way Dios yo 'üsüs jupj pjwel witjacj tji'yula. Judiopan pülücj niní pjwel witjacj jinwá. Yupj ma topon jupj tjevele jin, mpes Dios ma 'üsüs la siji quinam. Pjwel witjacj la p'a sey tyo'na la tjiji. Ni pjwel witjacj jinwá nun. Dios 'üsüs la nusiji nun poné mpes la p'in, jupj tjevele po'ó poné. Mop'in ma nujola nsem nun p'iyá noypan. ¡In tjamama nun! ²¹T'üc' way yo 'üsüs pjwel witjacj t'yüjü Dios. Judiopan niní pjwel witjacj jinwá. Dios ma 'üsüs la siji quinam. Pjwel witjacj la p'a sey tyo'na la tjiji Dios. Ni pjwel witjacj 'ücj polel t'yüjü wa nin jos na. Ni pjwel witjacj jinwá nun. Dios lal ma poné na, ma ca 'üsüs la numijis.

²²Najas nusin 'yüsa Dios 'üsüs liji gente mpes. Mop'in nin, po jis capj tyüla nepenowá. Nepénowa ma quelel japon quinam Dios lal. Dios jis capj tyüla yupj. Ma nin liji nun jilal; 'üsüs la nusiji, jupj tjevele jin poné mpes. Ca nacj p'a jawas ma ca mponé nsem Dios lal. Mpes ma 'üsüs la numijis niswá. Nun yo pjwel t'yüjü witjacj jinwá nsem. ²³Judiopan pjwel witjacj t'yüjü jinwá. Dios polel sey tyo'na la siji, mpes 'üsüs jis mpalas niswá. Judiopan niswa japon na, Dios 'üsüs lis mijis niswá.

²⁴Yo olivo qjuisiyas toñca, jupj pjwel witjacj Dios t'yüjü. Sey tyo'na la tjiji olivo 'üsüs lal. Costa way ni pjwel witjacj 'üsüs nsem; mop'in Dios polel liji ca nin nsem. Nun ni pjwel witjacj jinwá. Olivo 'üsüs jupj pjwel witjacj Dios t'yüjü. Dios polel sey tyo'na liji niswá, ne 'üsüs nsem yupj niswá. Ni pjwel witjacj olivo

'üsüs juts'a'á p'iyá, mpes costa tulucj. Judiopan ni pjwel witjacj jinwá.

T'üc' way p'a jawas judiopan 'üsüs nsem Dios lal, nin la mijis jupj.

²⁵Natjampan, Dios la tjiji judiopan t'üc' way ma polel sin 'yúsatsja. P'a jawas t'üc' ca sin mü'üsüs. Quina judiopan tulucj pülücj ca jisas nsem Dios. Yupj pjü topon na Dios lal, judiopan t'üc' way ca polel sin mü'üsüs niswá; Dios ca la mijis ca nin nsem. Yas nam pjü ma salejept-sja tsjan la mijis Dios judiopan jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Najas nun jus nlayé jupj nin la siji yupj jilal. Najas jus nlayé, mpes ma mvelé ca nun más 'üsüs judiopan jilal. ²⁶Judiopan ca mpatjam Dios lal, jupj ca lis mijis ca nin nsem. Dios Popel vele:

“Yom pjaní ncuwim joc' mpe, joc' Sión ló. Judiopan 'üsüs nsem Dios lal, nin lis mijis.

Ma ca quelel malala la mijicj niswá, nin la mijis jupj.

²⁷Jupj mpes, ma ca nola nsem malala nyuca la tjayay.

Püna napj tjevelé nin ca la mejay.”

Dios Popel nin tjevele.

²⁸Judiopan ma topon Dios tjevele jin Jesucristo po'ó. Mpes yupj ma 'üsüs Dios lal. Nin mpes 'üsüs nu tepyala. Nawa nin, Dios quelel la siji judiopan; püna lis t'ya yupj. Püna tjevele judiopan mwalá jilal nin la mijis judiopan mpes. ²⁹Dios lis t'ya judiopan, jis tje'yaya wa yupj jilal. Lovin ma ca mveles malala nin lis t'ya. ³⁰Yas nam nun ma la tjüjü Dios jostsja jin. Mop'in nin, Dios nucopj tjep'ya'sa; jupj la nutjiji nun 'üsüs quinam jupj lal. Judiopan ma la tjayay jupj jostsja jin, mpes Dios 'üsüs la nutjiji. ³¹Quina judiopan ma lajay Dios jos jin. Mop'in Dios ca jis capj mp'a'sas wa yupj, jupj nucopj tjep'ya'sa mpes. ³²T'üc' way pjü judiopan, pjü judiopan tulucj 'ots'ipj, ma la tjayay Dios jos jin. Pjü way 'üsüs tulucj

Dios lal. Dios sin 'yüsa liji pjü way yupj ma lajay jupj jos jin. Jupj quelel jis capj p'ya'sa pjü way, mpes nin liji jupj. Nin jisas na nin liji. Dios la siji yupj 'üsüs se palá jupj lal.

Más 'ücj 'üsüs velecj Dios po'ó.

³³Dios pajal 'üsüs way liji gente jis lal. Jupj lovin selé 'onin 'üsüs way liji yupj jis lal.
Pjü selé jupj. La p'a ma sin 'yüsa tsjan mpes nin liji lijá.
Dios vele nin la mijis, pjü ma sin 'yüsa tsjan mpes nin la mijis.
³⁴Dios Popel vele: "Pjü way ma sin 'yüsa tsjan jola qjuis Jepa Dios.
Pjü ma salejepj Dios selé jin.
Ma polel javelepj tsjan más 'ücj la mijis jupj.
³⁵Pjü gente ma polel ja'ayapj Dios lal.
Pjü jupj juts'a'á.
Dios ma level liji pjü jilal." Dios Popel nin vele.
³⁶Dios pjü la tjiji.
Jupj liji wa pjü 'ücj patja.
Pjü way jupj mpes la tjiji.
Pjü ca jus nlayecj püné way jupj.
Najas pjü way 'üsüs javelepj Dios po'ó lovin.
Najas ca nin nsem.

Pablo pyaca tsjan jos Dios ca cupj la mijicj.

12 Qjuisin 'yüsa Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes. Dios nucopj tjep'ya'sa; nun 'üsüs jupj lal quinam la nutjiji jupj. Mpes po najas nun 'oyá nun p'iyá Dios lal. Yom animal 'yaya na Dios lal, pjü 'yaya, Dios juts'a'á nsem. Nin p'iyá, najas nun 'oyá nun p'iyá Dios lal. Pjü lojí, Dios mpes la müjí. Jupj jos jin la müjí p'in. Nin lojí na, t'üc' way nujola püné way jupj. T'üc' way quelel lojí jupj. ²Ma la müjí Dios ma jisas lajay jinwá. Lovin nujola t'as Dios jos jin, mpes ma ca quelel la müjí yupj jisas jinwá. Mpes ca polel sin

mü'üsüs Dios jos jin. Jupj jos pasal 'üsüs way. Lojí na jupj jos jin, 'ücj jos jupj. Más 'ücj lojí jupj jos jin.

³Dios pasal 'üsüs way la tjiji napj mpes. Nin tjejyama la veles nun jilal. Mpes nun jilal velé jupj jos ma nujola nsem nun p'iyá noypan. Dios qjuis tje'yaya cupj quuilal ne 'ücj polel lijicj jupj jos jin. Niná mpes p'in po nujola t'as. Dios jos nin nujola. ⁴Pjü way cupj jüp'üy pjaní jinwá. Mop'in mos jana, tsjom jana wa, pülücj jana jüp'üy po'ó. Mos ma liji tsjom jinwá. Tsjom ma liji mos jinwá. Jun ma liji pjots' jinwá. Ma nin p'iyá lajay yupj. ⁵Nin p'iyá, cupj pülücj. Mop'in 'a mulú tsji' lijicj Jesucristo mpes. Cupj pjü way Jesucristo juts'a'á, mpes cjay pjaní jinwá cupj. Mop'in p'a casá lijicj. ⁶Cupj polel tsji' lijicj Dios mpes, jupj Cjües qjuis tje'yaya mpes. Ma nin p'iyá polel lijicj pjü; Dios qjuis tje'yaya pjü p'a casá 'ücj lajay, jupj quelel la qjuisiji mpes. Jupj qjuis tje'yaya 'ücj lijicj, más 'ücj nin lijicj. Nepénowa 'ücj polel javelepj Dios mpes, jupj jis tje'yaya mpes. Más 'ücj yupj niná javelepj. Nepénowa japon Dios jos pülücj javelepj. La p'a japon Dios jos tsjicj way p'in javelepj. Más 'ücj yupj javelepj yupj yola jin. ⁷Dios jis tje'yaya nepénowa 'ücj polel jis capj jap'acj la p'a. Mpes más 'ücj jis capj jap'acj la p'a. Dios jis tje'yaya nepénowa 'ücj polel sin 'yüsa lajay. Mpes más 'ücj sin 'yüsa lajay. ⁸Dios jis tje'yaya nepénowa 'ücj javelepj la p'a jilal más 'ücj ca yupj la mijicj Dios jos jin. Mpes más 'ücj lovin nin javelepj. Dios jis tje'yaya nepénowa 'ücj polel ja'ayapj la p'a jilal nin jisas na. Mpes 'üsüs way pülücj ja'ayapj. Dios jis tje'yaya nepénowa 'ücj jajütütj Dios ts'uyupj. Mpes más 'ücj 'üsüs jajamapj Dios ts'uyupj. Nepénowa 'aplijila se palá, malala se palá na la p'a. Dios jis tje'yaya mpes, yupj 'üsüs polel jis capj jap'acj. Más 'ücj wi'ih jis capj jap'acj na.

⁹Más 'ücj nun pjü quelel la sojí la p'a. Mpes ca 'üsüs la müjí la p'a jilal. Po ma ca nujola nsem malala mpes. Lovin ca nujisas nsem tsjan 'üsüs way. ¹⁰Dios ts'uyupj nun jis pülücpán jinwá, mpes lovin pajal quelel lis müjí yupj. Pasa 'üsüs way mvelé la p'a po'ó. Ma 'üsüs mvelé nun p'iyá po'ó. ¹¹Ma nu mpjasas nun. Yümücj tsji' la tjüjí qjuis Jepa Jesu-cristo mpes. Lovin nin la müjí jupj jos jin. ¹²Solejé 'üsüs ca nu mpalas, Dios ca nin la mijis nun mpes. Mpes lovin 'ücj nu-jisas t'as mpatjaqué nun. Pajal malala nu pyala na, newa 'üsüs la müjí Dios jos jin. Lovin tjowelé Dios lal. ¹³Dios ts'uyupj jisas na, jis ma'ayá. Dios ts'uyupj campa jiquil na, jis ma'ayá jis la las yupj, jis ma'ayá wa jinañ nun jis wa nt'a.

¹⁴Gente malala nyuca la nusejay na, la tjomoná Dios lal jupj ca 'üsüs la mijis yupj jilal. Ma tjowelé malala la mijis yupj jilal. ¹⁵La p'a 'ücj jisas na, 'ücj nujisas wa t'as nun yupj 'ücj jisas mpes. La p'a 'aplijila na, 'aplijila wa t'as nun yupj 'aplijila mpes. ¹⁶Najas nun pjü way nin p'iyá nujola nsem. Po ma la mvelé nunwá. Ma nujola nsem nun más 'üsüs la p'a jilal. Tjowelé nun cjuwá jilal, jis capj tocoñca nun. Ma nujola nsem pasala solejé nun.

¹⁷Gente malala la nusejay na, ma malala la müjí yupj jilal. Gente januc nun lojí. Mpes 'in tjajama 'üsüs la müjí lovin. ¹⁸Ma la mvelé nun la p'a jilal. Ma la mpa'ná pjü jilal. T'üc' way la p'a ca quelel la velel nun jilal. Ca quelel la palan wa nun jilal. Po ma mwalá way la tjowe'lé nun. Ma ca quelel la mpa'ná nun.

¹⁹Natjampan, gente ca malala nyuca la numijis. Dios ca jis capj ntülüs malala lajay mpes. Dios jos nun ma malala lojí yupj jilal. Dios Popel vele: "Malala la tjajay, mpes malala ca jis mpalas; nin ca la mejay napj. Napj p'iyá ca nin la mejay, qjuis Jepa Dios nin vele." ²⁰Dios Popel

vele tsjan jos jupj ca cupj la mijicj yupj mpes. Vele:

"Nepénowa ma jisas jipj. Newa 'üsüs la mijin.

Vecj cya'liñ na, jis tje'yaya jis la las.

'Üsú sive na, jis tje'yaya myü'üñ yupj.

Nin lejay na, ca jis maycas yupj malala la tjajay mpes."

Dios Popel nin vele. ²¹Gente malala lajay nun jilal. Ca nacj nun malala quelel lojí yupj jilal. ¡Po ma la tjüjí nun! Gente malala lajay na nun jilal, lovin 'üsüs la müjí yupj mpes.

La tjüjí jepapan jajütütj mpes.

13 Más 'ücj pjü nin lajay jepapan jajütütj jin. 'Ücj jis la jütütj Dios se 'aya jajütütj mpes. Nin p'iyá pjü jepapan jis lal. Quina jepa pülücj jajütütj. Dios la tjiji mpes p'in 'ücj nin lajay yupj. ²Nepénowa ma lajay yupj jis jepapan tjüjütütj. Mpes yupj ma wa jisas Dios la tjijá. T'üc' way niná; pjü jepapan 'ücj jajütütj Dios se 'aya jajütütj mpes la p'in. Yupj se jütütj ma lajay yupj jajütütj jinwá, jepapan ca jis capj ntülücj.

³Gente 'üsüs lajay na, ma lacj jeyapi jepapan jilal. Gente ma lajay na jepapan tjüjütütj jin, 'ücj lacj jeyapi jepapan jilal; jepa 'ücj jis capj ntülüs. Nun ma quelel locj jeyá jepapan jilal, mpes 'üsüs la müjí. 'Üsüs lojí na, yupj ca mvelecj 'üsüs nun. ⁴Niná jepapan Dios jomozopan. 'Üsüs nu pyala yupj lajay mpes. Malala lojí na, más 'ücj locj jeyá nun yupj jilal. Noypan yupj, 'ücj ca nucopj ntülücj. Yupj Dios jomozopan. Dios jos yupj jis capj jatül malala lajay. Mpes gente malala lajay na, jepapan ca jis capj ntülücj. Dios p'iyá la tjiji yupj 'ücj jis capj la tül malala lajay. ⁵Mpes más 'ücj nin lojí yupj tjüjütütj jinwá. Nun ma jisas yupj ca nucopj ntülücj. Nun solejé wa niná más 'ücj nin lojí.

⁶T'üc' way yupj jepapan, Dios la tjiji mpes. 'Üsüs lajay 'üsüs lajay jilal. Jis capj

jatül malala lajay jilal. Mpes impuesto la mon na, más 'ücj jaylacj lojí. ⁷Yupj la mon la müjí. Impuesto pjü jaylacj la tjüjí yupj javelepj na. Yupj noypan jin nujola t'as; 'üsüs tjowelé yupj sin po'ó.

Quelel lis müjí la p'a wa.

⁸Level lojí na, lovin jaylacj la müjí. Nepénowa javelepj 'ona ca jaylacj la mijicj; newa ma nin lajay, lovin level lajay. Malala nin. Nun ma ca nin la müjí. Lovin quelel lis müjí ne'aj patjá. Nun p'iyá quelel lojí jinwá, ca quelel lis müjí yupj. Quelel la sojí na, t'üc' lojí pjü way Moisés tjijyü'tá. 'Ücj nin. ⁹Dios Popel vele: "Najas niyom ma jamanun sejats'om tulucj. Najas nequem ma jil jis vayum tulucj jilal. Ma mü'ü'ná la p'a. Ma ca mpequem. Ma jyas nsem la p'a jatatj", Dios Popel nin vele. Vele wa: "Quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj." La p'a quelel lojí na, pjü way lojí Moisés tjijyü'tá. ¹⁰La p'a quelel la sojí na, lovin ma malala lojí yupj jilal. Mpes ca jus nlayé la p'a quelel la sojí na, 'üsüs lojí pjü way Moisés tjevelá.

¹¹Nun solejé leñ way nosis ncawajas ca. Mpes más 'ücj nun lojí quinam pjü way napj tepyac jin. Ma la müjí Dios ma jisas lajay jinwá. Nun tapatjaqué, tjijinaquetsja jinwá. Nujola tapalas ca nin la müjí napj tepyac jin. T'üc' way tepyonecj Jesucristo po'ó. Mpes ca nlaca qjuis la püt'üs Dios lal. Ts'ac' pülücj tepyala quinam, mpes más leñ way ca nlaca Dios nt'a quinam. ¹²Gente pasal malala lajay. Püste nt'a patja jinwá yupj. Más 'üsüs ca mpalas p'a jawas. Leñ way ca majawaques, Jesucristo jac' mpes. Mpes más 'ücj ma newa malala lijicj, püste nt'a patja lajay jinwá. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá; yupj lajay Dios jos jin. Cupj Dios ts'uyupj, mpes más 'ücj jupj jos jin lijicj cupj. ¹³Cupj jaw nt'a pyatjaquecj jinwá, mpes más 'ücj pjü lijicj Dios jos

jin. Po ma fiesta 'ata'a nun, nu lo müs mpes. Po ma fiesta 'ata'a, nun se maná mpes. Dios ma jisas jamanun sejats'om tulucj. Nequem nenem jil jis voyum tulucj jilal. Nin p'in quelel lajay. Ma la müjí yupj jinwá. Ma la tjowelé la p'a jilal. Po ma la tjajamanaqué nun.

¹⁴Quina nun Jesucristo juts'a'á, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Mpes nun polel lojí Dios jos jin. Yas nam nun ma jisastsja Jesucristo. Nun p'iyá jisastsja jin, nin p'in la tjüjí. Pasal malala la tjüjí. Ma la müjí niná quinam.

Ma tjowelé malala lajay nun sejatjampan Jesucristo mpes.

14 Dios ts'uyupj nepénowa ma 'üsüs sin tjilyüsa custjay Jesucristo po'ó. Yupj quelel jil nun 'a nusí mulú nt'a. Mvelé 'ücj jiquil. Ma 'üsüs sin tjilyüsa custjay Jesucristo po'ó, mop'in ma la mvelé yupj jilal nin japon mpes. ²Japon pis ma polel jalá. Nun lojá pjü, nun poné pjü 'ücj la las. ³Pis ma jalá yupj. Mop'in ma mvelé yupj malala, pis ma jalá mpes. Nin p'iyá, najas yupj ma mvelecj nun malala, nun pjü lojá mpes. Nun 'üsüs Dios lal, jupj nin la nutjiji. ⁴Dios jomozopan yupj. Dios yupj jis Jepa. Nun yupj jis jepapan tulucj. Más 'ücj nun ma welé ncu malala yupj. Dios ca mveles ncu malala yupj. T'üc' way ca Dios jos jin la mijicj yupj; qjuis Jepa Dios 'ücj polel jis capj p'ya'sa, ne nin.

⁵Judiopan fiesta pülücj jatatj, 'a si mulú Dios mpes. Nun nepénowa judiopan; nin nujola 'ücj wa 'a nusí mulú Dios mpes, nin jawas witjacj p'iyá. Nepénowa nun popa nujola 'ücj ts'ac' la talata 'a nu mulus Dios mpes. Manas 'ücj. Najas mponé tsjan mpes nujola niná. Nepénowa ma yola nun nujola jinwá. Ma tjowelé yupj malala. ⁶Nepénowa javelepj más 'ücj 'a si mulú nin jawas judiopan 'a si mulú na. Yupj yola qjuis Jepa Jesucristo jos yupj ca nin la mi-

ijicj. Mpes nin jawas 'a si mulú jupj mpes. 'Üsüs nin. La p'a wa javelepj ts'ac' la talata na 'ücj 'a si mulú. Yupj yola 'üsüs niná qjuis Jepa Jesucristo lal. Mpes yupj 'a si mulú na, nin lajay wa qjuis Jepa Jesucristo mpes. 'Üsüs wa niná. Nepénowa javelepj pjü 'ücj la las. Wi'liñ Dios lal jalá mpes. Yupj yola yupj jalá qjuis Jepa Jesucristo jos jin. 'Üsüs nin. La p'a wa javelepj ma polel jis la las pjü. Wi'liñ wa Dios lal yupj jalá mpes. Yupj yola yupj jalá qjuis Jepa Jesucristo jos jin. 'Üsüs wa niná. ⁷ Pjü way cupj lijicj, cupj mpes p'in nin lijicj tulucj. Nca'lequec ca cupj Dios tjevele nam. ⁸ Cupj nyucunucj na, cupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'á cupj. Tecya'lequec na, newa jupj juts'a'á nsem cupj. Nyucunucj, nin p'iyá, tecya'lequec na, nin p'iyá; mop'in jupj juts'a'á nsem cupj. ⁹ Cupj pjü Jesucristo juts'a'á. Nin mpes jupj tepe'e, nin mpes jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. Nin mpes Jepa Püné jupj tecya'liñ jilal, patja jilal 'ots'ipj.

¹⁰ Mpes malala nin nun malala welé Dios ts'uyupj po'ó yupj lajay mpes. Malala nun ma nujisas Dios ts'uyupj yupj p'a casá lajay mpes. Ma tjowelé ncu malala la tjajay la p'a. Dios nin mveles ca. P'a jawas pjü Dios wolap'a'a nlijüñ ca. Jupj ca mveles ncu malala la tjajay. Nun ca wolap'a'a nlijüqué wa. Nin ca mveles wa nun jilal. ¹¹ Dios Popel vele: "T'üc' way napj pü'üs, nin vele qjuis Jepa Dios.

Nin mpes pjü jis tic' ca jin müjünsünüñ, ca palá mpi'tjiñ yupj napj nawalap'a'á, nin vele Dios. Pjü way ca mvelecj Dios püné", Dios Popel nin vele. ¹² Mpes cupj pjü ca nlijüquec Dios wolap'a'á, wola la veles cupj la tjijicj mpes.

**Más 'ücj la p'a ma malala
liji nun lojí mpes.**

¹³ Mpes ma malala tjowelé niswá la p'a mpes. Ma nin tjowelé yupj la tjajay

mpes. Nujola t'as nun p'iyá ca 'üsüs la müjíf. Nepénowa malala lajay, la p'a nin lajay mpes. 'In tjajama nun lojí mpes. Najas gente ma malala lajay, nun lojí mpes. ¹⁴ Jesús cupj qjuis Jepa Püné, jupj mpes pülücj nin tji'yüsa. Mpes napj selé pjü 'ücj la las. Ve p'in jupj, pis p'in jupj; malala tulucj jupj. Mop'in nepénowa nin yola malala Dios lal pis jalá yupj. Mpes pis jalá na, malala lajay; yupj yola yupj malala lajaytsja, newa nin la tjajay. ¹⁵ Pis lojá nun ca nacj. Dios popa p'a wa nujus nyuca ca nacj. Jola Dios ma jos pis lojá. Mop'in lyaja wa jupj nun lojá mpes. Tjelyaja na pasal jola jupj. Pasal jola jupj malala la tjiji, nun la tjüjíf jinwá la tjiji mpes. Mpes nun ma 'üsüs lojí jupj lal, pis lojá na; ma quelel lojí jupj. Dios popa niná ma ca jos nsem Jesucristo ca nacj, nun tjalajá mpes. Mpes más 'ücj lovin ma nlajá pisis jupj nujus nyuca na. Nujola t'as Jesucristo tepe'e jupj mpes 'ots'ipj. ¹⁶ Ca nacj la p'a javelepj nun lojí malala. Nun nujola 'üsüs nin lojí. Mop'in ma nin la müjíf niswá. Mpes yupj ma ca mvelecj malala lojí. ¹⁷ Ma nujola t'as pwisic ma polel lojá mpes. Ma nujola t'as nun ma polel müsiqué mpes. Dios más 'üsüs liji nun mpes. Dios nu jyü'ta mpes 'üsüs lojí jupj jos jin. Jupj nu jyü'ta mpes nin p'iyá nujola, ne ma lo velelé nunwá. Mpes wa 'ücj nujisas. Niná pjü way lojí Dios Cjües nucoj p'ya'sa mpes. ¹⁸ Dios ts'uyupj niná lajay na, t'üc' way tsji' lajay Jesucristo mpes. Dios pasal 'ücj jos yupj jilal. Gente la p'a 'üsüs ca mvelecj yupj po'ó.

¹⁹ Mpes gente javelepj na cupj malala lijicj, más 'ücj niná lovin ma lijicj niswá. Mpes ma ca la mve'lecj yupj. Nin p'iyá ca yola nsem. Yupj ca más 'üsüs cus ncoñ-cocj Jesucristo.

²⁰ Dios popa nujus nyuca lojá ca nacj, mpes nin p'iyá lyaja jupj. Jupj jola Dios ma jos niná lyaja, mpes t'üc' way malala la tjiji niná tjelyaja na. Malala pajal nin tepyala nun tjalajá mpes. Dios liji

jupj popa 'üsüs nsem; nun la tjüjî mpes malala la tjiji jupj. T'üc' way pjü 'ücj la las. Nin p'in la p'a malala nyuca jola na nun lojá mpes, malala niná lojá. ²¹Ca nacj pis lojá, vino müsiqué. Dios popa pjaní ca nlajas wa ca nacj, nun tjalajá mpes. Vino ca mü'üm ca nacj, nun tjümüsüqué mpes. Mop'in jupj ca jola nsem malala la tjiji ca nacj. Mpes más 'ücj pis ma lojá, vino ma müsiqué. Ca nacj Dios popa pjaní ca nin la mijis, nun la tjüjî jin p'iyá. Jupj ca malala nyuca jola nsem nin la tjiji mpes. Mpes más 'ücj ma lojí niná.

²²Nun welé nu lo las mpes, niná mvelé Dios lal la p'in. Ma ca mvelé niná p'a jilal. Ca nacj pjaní jola 'ücj pjü la las. Mpes nin lyaja. Ma jola malala la tjiji. 'Ücj jos jupj. ²³P'a jola pis malala la las. Mpes pis tjelyaja na, malala la tjiji. Jupj pyona malala Dios lal pis lyaja jupj, mpes malala la tjiji tjelyaja na. Nun nujola Dios jos ma nin lojí, ma nin la müjî quinam. Nun poné Dios jos ma nin lojí, mpes nin lojí na, malala lojí.

**Nin la müjî la p'a jisas jin.
Ma la tjüjî nujisas la p'in.**

15 Pülücj cupj nin pyonecj 'üsüs way pajal pülücj lijicj. Ma qjuiyola cupj lyajacj mpes. Ma qjuiyola wa la p'a casá. Dios ts'uyupj nepénowa ma yola cupj jinwá. Yupj ma lajay niná, más 'ücj cupj ma wa ca nin la mijicj qjuiyus januc na. Cupj quelel lijicj, más 'ücj ma nin lijicj. ²Más 'ücj la p'a ca 'ücj jisas nsem cupj qjuilal. Mpes yupj pjü más ca jisas nsem Jesucristo. Mpes 'üsüs ca jis mpalas. ³T'üc' way Jesucristo ma la tjiji jupj p'iyá jostsja jin. Dios Popel vele jupj tjevelá. Vele: “Gente malala tjowelepj jipj lal. Mpes malala wa tjowelepj napj lal”, Dios Popel nin vele. Mpes qjuisin 'yüsa gente malala tjowelepj Jesucristo lal, jupj Dios jos jin la tjiji mpes. ⁴Püna profetapan tapac Dios mpes, cupj qjuisin

'yüsa la qjuis tjajay mpes tapac yupj. Yupj tapac, Dios Popel jupj. Niná tapac mpes jus nlayecj Dios pajal 'üsüs liji cupj mpes. Nin mpes ma pajal lecj jeyacj. Malala pyala na, newa lijicj Dios jos jin. Dios mpes tapac mpes, cupj selecj 'üsüs ca qjuis mpalas.

⁵Dios qjuis capj p'ya'sa newa 'üsüs lijicj malala qjuesé palá na. Dios qjuis capj p'ya'sa mpes jus nlayecj jupj 'üsüs liji cupj mpes. Ma pajal lecj jeyacj. Najas jupj ca nucopj mp'a'sas nun pjü way lovin nin p'iyá ca nujola nsem nunwá. Niná Jesucristo qjuisin tji'yüsa la tjiji jupj jos nin lijicj. ⁶Nin p'iyá nujola na, nun pjü 'a mulú 'üsüs ca mvelé Dios po'ó. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

**Judiopan tulucj sin
'yüsa wa Dios tjevelá.**

⁷Jesucristo tjüwüi'i cupj qjuilal. Nin p'iyá, najas nun mwi'iqué ca Dios ts'uyupj pjü way jilal, jiquil na nun 'a nusí mulú nt'a. Mpes gente ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó. ⁸Cristo tjac' nosis nt'a, judiopan jis capj lo p'acj. Dios jostsja yupj ca jus nlayecj jupj nin liji jupj tjevele jin. Püna jupj tjevele judiopan mwalá jilal nin la mijis ca. ⁹Cristo tjac' 'üsüs la mijis wa judiopan tulucj jilal. Dios jostsja yupj 'üsüs mvelecj jupj po'ó. Dios Popel vele: “Napj ca mvelé judiopan tulucj jilal pasal püné way jipj. Nejets'es ca jipj mpes.”

Dios Popel nin vele. ¹⁰Vele wa:

“Judiopan tulucj, lowa nun

Dios gente 'a si mulú nt'a, judiopan yupj. 'Ücj nujisas t'as pjü way nun yupj jis lal.”

¹¹Dios Popel vele wa:

“Najas judiopan tulucj pjü way 'üsüs mvelecj qjuis Jepa Dios po'ó.

Najas yupj pjü nejets'eñ jupj 'üstis.”

¹²Isaías tepyaca:

“Isaí ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja,

pülücj tepyala.

Yupj ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam, pülücj nsem yupj.

Yupj sin popa pjaní ca müjü'tüs judiopian tulucj,

nin ca mpalas Dios ca la mijis.

Jupj mpes yupj ca jus nlayecj

pajal 'üsüs ca jis mpalas",

Isafas nin tepyaca.

¹³T'üc' way 'üsüs ca jis mpalas Dios ts'uyupj. Dios jis capj p'ya'sa ca jus nlayecj niná. Najas Dios ca nucopj mp'a'sas ne nun pasal 'ücj nujisas nsem. Najas yupj ca nucopj mp'a'sas, mpes nin p'iyá nujola nsem. Najas ma la mve'lé ca nunwá. Najas ca nin nsem nun jilal yupj tjevele toponé mpes. Nun pasal ca jus nlayé 'üsüs nu mpalas. 'Ücj ca jus nlayé niná, Dios Cjües püné mpes.

¹⁴Natjampan, napj selé nun pasal 'üsüs way lojí. Napj selé pasal 'üsüs nusin tji'yüsa Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Napj selé 'ücj sin 'yüsa lojí nunwá. ¹⁵Najas nujola mpalas napj tepyac mpes, nin mpes pyac quinam nun mpes. Más 'ücj niná nujola nsem niswá, mpes ma lecj tjejá tepyac niná nun mpes. Dios jos napj nin velé la p'a jilal yupj mpes. Pasal 'üsüs way la tjiji yupj napj lal. ¹⁶Jupj nin tjejyama tsji' lejay Jesucristo mpes judiopian tulucj nt'a. Jupj jos 'üsüs se palá wa judiopian tulucj jilal. Napj jis wala velé pasal 'üsüs nin tepyala Dios mpes. Napj sacerdote jinwá lejay yupj mpes. Napj lejay mpes, Dios 'ücj jos pyala judiopian tulucj jilal. Yupj Dios juts'a'á se palá, yupj Cjües nin liji.

¹⁷Napj se coñ Jesucristo, mpes pasal 'ücj najas lejay niná Dios mpes. ¹⁸Jesucristo ncapij tjep'ya'sa 'ücj lejay Dios jos jin judiopian tulucj nt'a. Mpes judiopian tulucj po jisas quinam Dios tjevelá. Napj niná ca mvelé p'in, la p'a casá ma ca mvelé. Judiopian tulucj jisas Dios tjevelá napj tjevelé mpes, napj la tjejay mpes 'ots'ipj. ¹⁹Napj pajal 'üsüs la tjejay yupj

nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. 'Üsüs polel lejaytsja Dios Cjües la tjiji; pasal püné way yupj. Yupj pasal yólatsja tjunuc mpes. Mpes quina po jisas Dios tjevelá. Napj tjum Jerusalén mpe Ilírico nt'a, ne'aj jun ta'á judiopian tulucj jis walap'a'a tjevelé pasal 'üsüs tepyala Cristo mpes. ²⁰Yupj jis walap'a'a lovin quelel velet-sja pasal 'üsüs tepyala Cristo mpes. La p'a wa tjowelepj wa Jesucristo po'ó. Ma quelel jum yupj tjowelepj nt'a. P'a nt'a quelel jum. Jesucristo po'o ma sin tji'yüsa nt'a, yupj jilal quelel velé napj.

²¹Dios Popel vele:

"Gente pülücj lovin ma tjepjyacañ yupj po'ó.

Yupj ca mpjacañ.

Lovin ma tjepjyacañ ca sin mü'üsüs yupj po'ó."

Dios Popel nin vele.

Pablo quelel jámatsja Roma nt'a, pülücj patja nt'a.

²²Napj pasal la pülücj tjeveletsja pülücj jilal Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Mpes ma polel tjum nun nt'a. ²³Quina tecyawaja la veles qui'á. Año pülücj mpes po quelel nujus nyuctsja napj. ²⁴Mpes España nt'a jum na, nun nt'a quelel jum nujus la nuc. Mpü'tis ca nun jilal mes nepénowa. Locopyaya ca mis España nt'a. Napj najas no 'oyá, mpes 'ücj polel mis España nt'a.

²⁵Mop'in ma polel jum nun nt'a custjay. Quina napj ca mis Jerusalén nt'a, Dios ts'uyupj jilal la 'ayas ne'aj. ²⁶Jerusalén po'ó Dios ts'uyupj nepénowa jis t'emel cjuwá yupj. Dios ts'uyupj Macedonia po'ó t'emel tja'ayapj yupj mpes. Acaya po'o patja nin p'iyá la tjajay. Po quelel ja'ayaptsja. Mpes yupj tja'ayapj, napj jet' Jerusalén po'ó la 'ayas. ²⁷T'üc' way po quelel ja'ayaptsja yupj mpes. Dios mwalá way tjevele judiopian jilal Jerusalén po'ó. P'a jawas judiopian tulucj sin tji'yüsa wa Dios tjevelá, mpes

'üsüs jis tepyala wa. Mpes 'ücj judiopan tulucj 'üsüs lajay judiopan jilal. Mpes yupj quelel se 'ayaptsja judiopan mpes Jerusalén po'ó. ²⁸Quina jum Jerusalén nt'a, niná jis ma'ayá. Niná tje'yá na, mis España nt'a. Mis wa ca nun nt'a. ²⁹'A mulú jyatjaquec na, napj selé Jesucristo ca pajal 'üsüs la mijis cupj mpes.

³⁰Natjampan, nun pjü witjacj po jisas wa qjuis Jepa Jesucristo, napj jinwá. Nun quelel lojí nunwá, Dios Cjües nin liji. Mpes po najas la pülücj welé Dios lal napj mpes. Nin lojí na, pajal ncapij p'o'sá. ³¹Judiopan pülücj ne'aj patja Judea po'ó, ma japon Dios tjevelá. Najas yupj ma malala la najay. Mpes najas nun nin welé Dios lal napj mpes. Najas Dios ts'uyupj Jerusalén po'o patja nt'anquec napj jis ma'ayá. ³²Mpes nun nt'a tjum na, ca 'ücj najas nsem. 'A mulú pajal 'ücj qjuisas mpalas Dios mpes. Tsjay 'ücj najas nsem. Dios jos, t'üc' way 'ücj mis nun nt'a. Ma jos, ma jum. Pasal quelel jum.

³³Ma nujola nsem pjü mpes, Dios nin liji. Najas Dios lovin nu jyama nun. Amén.

Pablo süs wa liji pülücj jilal Roma po'ó.

16 Febe Dios popa wa jupj. Jupj pasal jis capj p'ya'sa Dios ts'uyupj Cencrea po'ó. Pasal tsji' liji Dios mpes ne'aj. Pasal 'üsüs way jupj. ²Mpes nun nt'a jama na, najas mvelé 'ücj pü'ü ne'aj. Jupj se coñca wa qjuis Jepa Jesucristo. Dios popa campa jac' na, más 'ücj Dios ts'uyupj wi'ñ jupj jac' na. Mpes po tjüwüi'iqué Febe jama na nun nt'a. Tja'ayá jupj jos; jupj pasal jis capj tjep'ya'sa la p'a pülücj. Ncapj tjep'ya'sa wa jupj.

³Süs wa la müjé Priscila lal, Aquila lal nin wa. Pasal tsji' la tjajay napj lal Jesucristo mpes. Newa tsji' lajay Jesucristo mpes. ⁴La p'a quelel na 'ünantsja na, ncapj tjap'acj yupj. Ma yólatsja malala

jis mpalas ca nacj. Napj wüi'is yupj mpes. Jun ta'á judiopan tulucj pülücj Dios ts'uyupj wa yupj quinam. 'A si mulú yupj. Yupj wi'ñ wa Priscila lal, Aquila lal wa, yupj la tjajay mpes.

⁵Süs wa la müjé Dios ts'uyupj yupj jis wa nt'a 'a si mulú witjacj.

Süs wa la müjé Epeneto lal. Napj pasal quelel lejay jupj. Quina pülücj jisas Cristo Asia po'ó. Ne'aj Epeneto mwalá way jostsja jupj.

⁶Süs wa la müjé María lal. Pasal yümücj tsji' la tjjitsja Dios mpes nun nt'a.

⁷Süs wa la müjé Andrónico lal, Junías lal wa. Yupj judiopan napj jinwá. Cawilta mo'o tjatja napj lal. Apostolpan salejepj yupj pasal 'üsüs way. Napj se coñ Cristo, mop'in yupj mwalá way sa coñtsja jupj napj lal.

⁸Süs wa la müjé Amplias lal. Quelel lejay jupj. Jupj se coñca wa qjuis Jepa Jesucristo.

⁹Süs wa la müjé Urbano lal. Tsjji' liji wa Cristo mpes. Süs wa la müjé Estaquis lal. Quelel lejay jupj.

¹⁰Süs wa la müjé Apeles lal. Jupj la tjiji mpes, selecj t'üc' way jupj se coñca Cristo. Süs wa la müjé Aristóbulo ts'uyupj jis lal.

¹¹Süs wa la müjé wa Herodión lal. Judío jupj napj jinwá. Dios ts'uyupj nepénowa patja wa Narciso wo nt'a. Süs wa la müjé yupj jilal.

¹²Süs wa la müjé Trifena lal, Trifosa lal 'ots'ipj. Lovin tsji' lajay qjuis Jepa Jesucristo mpes.

Süs wa la müjé wa Pérsida lal. Dios ts'uyupj pasal quelel lajay jupj. Pasal yümücj tsji' la tjiji qjuis Jepa Jesucristo mpes.

¹³Süs wa la müjé Rufo lal. Jupj pasal 'üsüs liji qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Süs wa la müjé jupj jamay. Jupj ts'uyupj quelel liji jinwá, nin p'iyá la tjiji jupj napj mpes.

¹⁴Süs wa la müjí Asíncrito lal, Fle-gonte lal wa. Süs wa la müjí Hermes lal, Patrobos lal wa, Hermas lal wa. Dios ts'uyupj 'a si mulú yupj nt'a. Süs wa la müjí yupj jilal.

¹⁵Süs wa la müjí wa Filólogo lal, Julia lal wa. Süs wa la müjí Nereo lal, jupj to'o lal wa. Süs wa la müjí Olimpás lal. Dios ts'uyupj 'a si mulú yupj nt'a. Süs wa la müjí yupj jilal.

¹⁶La nüjüsüqué na nun popé, la tjala-paná nunwá. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé. Dios ts'uyupj pjü way qui'á süs wa la tjajay.

¹⁷Nun t'üic' way nusin tji'yüsa. Quina nepénowa ne'aj p'a casá sin 'yüsa lajay. Gente la velej yupj javelepj mpes. Dios ts'uyupj nepénowa ma jisas Jesucristo quinam, yupj sin 'yüsa lajay mpes. Nat-jampan, najas nun jus nlayé pjacj sin 'yüsa lajay niná. Ma jis capj ncoñcó.

¹⁸Yupj ma tsji' lajay Cristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Yupj lajay yupj p'iyá jisas jin p'in. Jisas la p'a yola yupj t'üic' way javelepj. Mpes yupj lovin 'üsüs javelepj pülücj jilal. Mpes niná po japon yupj javelepj. Niná leñ way japon la p'a javelepj jin. Ma jus nlay la tsuwil yupj.

¹⁹Pjü sin tji'yüsa nun pasal 'üsüs lojí Jesucristo jos jin. Mpes tsjay 'ücj najas nun mpes. Najas nun jus nlayé más 'ücj 'üsüs lojí lovin. Najas lovin ma lojí malala. ²⁰Satanás malala quelel liji nun jilal. Mop'in leñ way ma ca polel la mijis niná. Dios ca la mijis ca malala mpalas Satanás. Nun más püné nsem jupj lal. Dios la qjuis mijis ne ma ca qjuiyola nsem pjü mpes.

Najas Jesucristo lovin 'üsüs la numijis. Jupj cupj qjuis Jepa Püné.

²¹Timoteo süs wa la tjiji. Pasal tsji' la tjiji napj lal Jesucristo mpes. Lucio süs wa la tjiji, Jasón 'ots'ipj, Sosípater 'ots'ipj. Judiopan yupj napj jinwá. ²²Ter-cio pyaca papel niná napj velé mpes. Süs wa la tjiji jupj. Dios popa wa la jupj.

²³Gayo süs wa la tjiji. Jupj lal pü'üs quinam. Dios ts'uyupj qui'á 'a si mulú jupj wo nt'a. Erasto süs wa la tjiji. Jupj t'emel jyama qui'á pülücj patja nt'a. Cuarto süs wa la tjiji. Jupj cupj qjuis cat-jam wa Jesucristo mpes. ²⁴Najas Jesu-cristo 'üsüs la mijis nun pjü jilal. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Amén.

Pablo teczyawaja tepyaca.

²⁵Dios 'ücj liji nun lovin ca nin la müjí jupj jos jin. Nun jis walap'a'a tjevelé tsjan niná pajal 'üsüs jis tepyala gente jis lal Jesucristo la tjiji mpes. Nin mpes solejé 'onin ne ca nin la müjí Dios jos jin. Quina Dios qjuisin tji'yüsa la qjuis tjiji tsjan niná jupj lijá. Niná ma sin tji'yüsa lis tjiji püna tapatjá. ²⁶Quina Dios sin tji'yüsa lis tjiji gente jis lal nin liji jupj Jesucristo mpes. Niná profetapan nin tapac wa. Yupj tapac, Dios Popel jupj. Nin tapac gente jun ta'á patja 'ücj jis la pon Jesu-cristo lal. 'Ücj wa nin lajay jupj jos jin. T'üic' way Dios lovin ma mpa'is ca. ²⁷Najas cupj lovin pasal 'üsüs mvelecj Dios po'ó. Nin najas Jesucristo la qjuis tjiji mpes. Dios p'in selé pjü way. Amén.

Papel mwalá Pablo tepyaca Corinto mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Dios la ntjet'á ca apóstol nsem napj. Nin tjejjama la veles la p'a jilal jupj mpes. Jupj jos napj velé Jesucristo po'ó. Sóstenes já'asa napj lal. Jupj qjuis catjam Jesucristo mpes. ² Nun Dios ts'uyupj Corinto po'o potjaqué. Nun Dios juts'a'á nu tepyala, Jesucristo la tjiji mpes. Nun Dios ts'uyupj, Dios la nu t'ya mpes. Quina papel ca mpaquecj nun mpes. Jun ta'á gente Jesucristo lal japon wa, nun jinwá. Javelepj wa jupj lal, nun jinwá. Jupj yupj jis Jepa Püné. Jupj Jepa Püné wa cupj mpes. Pyaquecj wa yupj pjü way mpes.

³ Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj 'üsüs la mijicj nun mpes. Najas ma nujola nsem pjü mpes, yupj nin la nusejay.

Dios 'üsüs la tjiji Corinto mo'ó tapatja mpes.

⁴ Dios pasal 'üsüs la tjiji nun mpes; nin mpes lovin wüi'is Dios lal nun mpes. Nin la nutjiji Jesucristo la tjiji mpes.

⁵ Dios pasal 'üsüs la nutjiji, Jesucristo la tjiji mpes. Quina polel welé la p'a jilal Dios nin jos mpes. Quina polel sin 'yüsa wa jupj nin jos mpes. ⁶ Nun jis wala tjevelecj na Jesucristo po'ó, pasal 'üsüs nusin tji'yüsa. Pasal nujisas cupj tjevelecj. ⁷ Mpes Dios nu tje'yaya nin polel lojí jupj jos jin. T'üc' way Dios se 'aya jupj ts'uyupj nin polel lajay jupj jos jin. Dios se 'aya gente 'ücj lajay, niná pjü way nu tje'yaya 'ücj lojí. Nun pjü way p'a casá 'ücj lojí, mpes 'a mulú jotjaqué na, pjü way 'ücj lojí. Nun pasal lu nucú ne ca ncuwim niswá Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. ⁸ Ma selecj tsjan jawas ncuwim jupj. Ninana selecj: Dios ca nucopj mp'a'sas, mpes nun lovin ca cus

ncoñicó. Nin jawas jyawca na, Dios ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs way yupj jupj lal. Nin jawas jyawca na, jupj ca mveles nun 'üsüs way jupj lal. ⁹ Dios ca la mijis jupj tjevele jin. Jupj nucopj tjep'ya'sa toponé Jatjam lal, mpes quina nun nin p'in nujola jupj Jatjam jinwá. Jupj Jatjam Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

Dios jos jupj ts'uyupj yuwal yola yuwá.

¹⁰ Natjampan, po najas nin p'iyá nujola nun. Najas ma lo velelé nunwá. Jesucristo jos napj nun jilal velé niná, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Najas pjü way nun t'üc' way poné lovin. Najas nin p'iyá nujola nun. ¹¹ Natjampan, Cloé wo nt'a patja tjowelepj napj lal nun po'ó. Nawala tjowelepj nun lo velelé nunwá. ¹² Nun popa nepénowa javelepj: "Más 'ücj cupj qjuisin 'yüsa Pablo velá". La p'a wa javelepj: "Cupj po qjuisas Apolos velá". La p'a javelepj: "Más 'ücj cupj qjuisin 'yüsa Pedro velá". La p'a javelepj: "Cupj po qjuisas Cristo velá".

¹³ Cristo pjaní jupj. Mop'in nun ma nin p'iyá nujola. Malala nin. Napj ma ntipü'í cruz po'ó nun mpes. Nun bautizar nu tepyala na, nun napj nats'a'á tulucj nu tepyala nun. Nun Jesucristo juts'a'á nu tepyala. ¹⁴ Napj Crispo bautizar la tjejay la p'in; Gayo bautizar la tjejay wa. Ma bautizar la tjejay p'a. Mpes wüi'is Dios lal. ¹⁵ Pjü ma polel javelepj napj bautizar la nutjejay. Ma polel javelepj nun napj nats'a'á. ¹⁶ Estéfanos wo nt'a patja bautizar la tjejay wa; quina nola tepyala. Ma selé ncu bautizar la tjejay la p'a wa. ¹⁷ Jesucristo nin tjejjama bautizar lejay mpes tulucj. Nin tjejjama la veles gente jis lal tsjan 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma nin velé napj pülücj selé. Najas yupj ca jus nlayecj Jesucristo tepe'e yupj mpes cruz po'ó, mpes 'üsüs wa ca jis mpalas yupj.

**Dios 'üsüs liji gente jis lal,
Jesucristo cruz po'o tepe'e mpes.**

¹⁸ Cupj velecj gente jis walap'a'á Jesucristo cruz po'o tepe'e, jas tjijyünsa niswá. Nepénowa ma jisas Jesucristo, mpes pajal malala se palá yupj, ma japon mpes. Yupj ma jisas cupj niná velecj. Ma qjuiyola jin velecj jin yola yupj. Cupj nin pyonecj Jesucristo tepe'e cruz po'ó, jas tjijyünsa niswá. Mpes Dios qjuis capj tjep'ya'sa, nin mpes ca mpatjaquecj jupj lal. ¹⁹ Dios Popel vele:

“Nepénowa yola pasal salejepj yupj. Yupj javelepj yupj ca la mijicj mpes; yola 'üsüs ca nin la mijicj. Ma ca mpalas yupj javelepj jin, napj ca la mejay ma ca nin mpalas.”

Dios Popel nin vele. ²⁰ Gente nepénowa yola yupj p'iyá pülücj salejepj yupj. Nin tulucj. Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay yola pülücj salejepj yupj Moisés tjevele mpes. Nin tulucj. Gente nepénowa pajal 'üsüs javelepj nosis casá pyala po'ó. Pajal 'üsüs yola jinwá javelepj, mpes la p'a wa leñ way japon yupj tjowelepj. Newa ma pülücj salejepj yupj. Yupj yola yupj p'iyá salejepj tsjan 'üsüs way lajay. Nin tulucj. Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji yupj ma yola jinwá javelepj jupj lal.

²¹ Gente javelepj yupj ca nin la mijicj ne Dios ca jis capj ncoñicos. Dios ma jis capj ncoñicos yupj lajay mpes. Ma ca nin mpalas. Dios lovin selé tsjan más 'üsüs la mijis. Jupj 'ücj jostsja gente 'ücj ca mpatjam jupj lal yupj japon mpes p'in. Jupj jis capj p'ya'sa ne 'ücj patja yupj. Nin mpes cupj velecj la p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó. Nepénowa yola cupj ma qjuiyola jin velecj. ²² Yom sin 'yüsa liji na judiopan jilal, yupj jisas jupj pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Mpes yupj ca mponecj yom niná tjevelá. Judiopan tulucj po quelel pjyacañ pülücj jas tji'yüsa velá. Yola jupj pasal selé,

mpes yupj japon jupj lal. ²³ Cupj velecj Jesucristo po'ó. Velecj jupj tepe'e cruz po'ó gente mpes. Judiopan ma japon Jesucristo judiopan jis jepa jupj. Ma japon yupj jis jepa ca cüpa'is cruz po'ó. Judiopan tulucj ma wa jisas Jesucristo. Cruz po'o tepe'e mpes wa ma jisas jupj. Ma qjuiyola jin velecj jin yola yupj.

²⁴ Mop'in nin, Dios lis t'ya judiopan nepenowá, lis t'ya wa judfo tulucj nepenowá. Dios jis capj tjep'ya'sa 'ücj jis la pon Jesucristo lal. Cristo mpes Dios 'ücj liji niná jupj 'üsüs liji yupj mpes. Dios seletsja 'onin ca 'üsüs lis mijis Cristo mpes. ²⁵ Gente malala nyuca yola Dios nin liji mpes. Yupj yola jupj ma jola jin liji. Mop'in jupj selé 'üsüs way liji. Más pülücj way selé jupj pjü jilal. Jesucristo tepe'e cruz po'ó. Mpes gente yola Dios püné jin tulucj la tjiji Jesucristo lal. Newa nin, Dios más püné pjü jilal.

²⁶ Natjampan, nujola t'as 'oyn nyuca lojitsja Dios la nu t'ya na. Nun pülücj jus nlaytsja tulucj. Nun popa pjaní way p'in pülücj salejeptsja. Nun noypan tuluctsja. Nun popa pjaní way p'in noypan waytsja, la p'a nin tulucj. Nun jis papay noypan tuluctsja. Nun popa pjaní way p'in jis papay noypan waytsja, la p'a nin tulucj. ²⁷ T'üc' way nepénowa pülücj salejepj tulucj. Mop'in nin, Dios lis t'ya yupj. La p'a wa nin yola gente niná ma yola jinwá javelepj. Yola yupj p'iyá pülücj salejepj. P'a jawasa yupj ca jis maycas; ca jus nlayecj Dios lis t'ya gente niná, yupj ne pülücj salejepj tulucj. Ca jus nlayecj yupj p'iyá 'ots'ots' way p'in salejepj. Dios ts'uyupj nepénowa noypan tulucj. Mop'in nin, Dios lis t'ya yupj. La p'a wa nin yola gente niná noypan tulucj yupj. Yola yupj p'iyá noypan. P'a jawas yupj ca jus nlayecj Dios lis t'ya gente niná, yupj ne noypan tulucj. Ca jis maycas yupj; ca jus nlayecj yupj p'iyá ma t'üc' way noypan. ²⁸ Dios ts'uyupj nepénowa noypan tulucj. La p'a ma quelel la sa-

jay yupj. Yupj javelepj noypan tulucj malala. Dios ma nin vele. Dios lis t'ya noypan tulucj. Noypan ca nucucj Dios lis t'ya noypan tulucj. Ca jus nlayecj yupj p'iyá tsjicj way. Dios jostsja noypan ca jus nlayecj yupj p'iyá tsjicj way, mpes jupj lis t'ya noypan tulucj. ²⁹Mpes pjü ma polel javelepj Dios lal yupj más noypan la p'a jilal.

³⁰Dios la tjiji mpes, nun Jesucristo so coñcó. Dios seletsja tsjan 'üsüs la mijis lovin. Nin la tjiji Jesucristo mpes. Dios la tjiji cupj qjuisin 'yüsa wa niná. Dios la qjuis tjiji cupj 'üsüs jupj lal quinam Jesucristo mpes. Quina cupj Dios juts'a'á Jesucristo mpes. Jupj mpes Dios perdonar la qjuis tjiji malala nyuca la tjijicj, ne ca 'üsüs nsem cupj lovin jupj lal. ³¹Nin mpes nin ca nsem Dios Popel vele jinwá. Nin vele: “Ma ca mvelé nun p'iyá 'üsüs; ca mvelé nun jis Jepa Dios 'üsüs la tjiji nun mpes”.

Pablo tjevele yupj jilal Jesucristo mpes la p'in.

2 Natjampan, nun nt'a tjum na, nun jis walap'a'a tjevelé Dios tjevele mpes. Yom püné jinwá tjevelé tulucj. Ma pajal 'üsüs tjevelé. Pülücj nin tji'yüsa jinwá tjevelé tulucj. ²Nun jilal tjevelé Jesucristo mpes la p'in, tjevelé jupj tepe'e cruz po'ó. Niná quelel veletsja la p'in. ³Nun nt'a tjum na, napj nólatsja ma polel 'üsüs veletsja nun jilal. Pajal lecj jeyatsja napj. ⁴Nun jis walap'a'a tjevelé Dios mpes. Nusin tji'yüsa la tjejay tsjan jos jupj. Nepénowa pasal salejepj yupj, 'üsüs polel javelepj yupj. La p'a leñ way japon yupj javelepj. Yupj jinwá tjevelé tulucj. Nun jilal tjevelé Dios jostsja jin la p'in. Jus nlayetsja napj tjevelé jupj jostsja jin. Jus nlayetsja, Dios Cjües la tjiji mpes; püné jupj. ⁵Nin mpes toponé napj tjevelé, nin mpes nujisastsja Jesucristo, Dios pjü 'ücj liji mpes. Nin mpes nujisas Jesucristo, 'üsüs tjevelé mpes tulucj.

Qjuisin 'yüsa Dios jos jin, jupj Cjües qjuisin 'yüsa liji mpes.

⁶Dios ts'uyupj nepenowá pasal jisas Jesucristá, pülücj sin tji'yüsa Dios po'ó. Mpes más pülücj sin 'yüsa lijicj yupj jilal Dios po'ó. Cupj velecj tsjan niná Dios jos yupj ca sin mü'üsüs. Cupj sin 'yüsa lijicj gente p'in sin 'yüsa lajay jinwá tulucj. Cupj sin 'yüsa lijicj noypan sin 'yüsa lajay jinwá tulucj. Yupj jajütütj nosis casá quinam. Más tsjicj way nsem yupj p'a jawas. ⁷Cupj velecj niná Dios jos yupj ca jus nlayecj. Püna gente ma sin tji'yüsa niná. Quina patja ma sin 'yüsa wa. Nosis cjuwatsja na, Dios niná tjevele. Tjevele nin la mijis pajal 'üsüs ca qjuis mpalas. Dios tsjay 'üsüs ca la mijis cupj qjuilal. ⁸Noypan nosis casá patja ma sin tji'yüsa niná. Qjuis Jepa Jesucristo pasal 'üsüs, pasal püné, jupj Dios Jatjam mpes. Ma sin tji'yüsa niná, mpes tjü'ünan jupj, tepe'e cruz po'ó.

⁹Newa nin, Dios la tjiji jupj tjevele jin. Dios Popel vele:

“Nepénowa quelel lajay Dios.

Dios tjevele tsjan la mijis yupj mpes.

Gente lovin ma tjunuc jin ca la mijis jupj.

Lovin ma tjepjyacañ jin la mijis jupj.

Lovin ma yólatsja jupj ca nin la mijis jupj”,

Dios Popel nin vele. ¹⁰Dios tjevele jupj ca la mijis, niná qjuisin tji'yüsa cupj. Dios jas tjejyama jupj Cjües qjuisin mü'üsüs la mijis niná. Dios Cjües pjü selé. Pjü selé jupj Dios po'ó.

¹¹Gente pjü ma salejepj 'oyñ nyuca jola la p'a. Jupj cjües p'in selé 'oyñ nyuca jola jupj. Jupj cjües jos mo'o já'asa. Nin p'iyá Dios lal. Dios Cjües p'in selé 'oyñ nyuca jola jupj. ¹²Dios jas tjejyama jupj Cjües cupj nt'a, qjuisin 'yüsa la mijis jupj; nin mpes qjuisin 'yüsa tsjan niná Dios la tjiji cupj mpes. Dios ma qjuis tje'yaya cjües p'a wa, nosis mpe p'in; jupj Cjües qjuis tje'yaya. ¹³Dios 'üsüs la tjiji

cupj mpes, niná p'iyá velecj la p'a jilal. Dios Cjües qjuisin tji'yüsa la tjiji, niná velecj la p'a jilal. Niná gente p'in qjuisin tji'yüsa la tjajay tulucj. Sin 'yüsa lijicj Dios Cjües jatatj jilal. Dios Cjües qjuisin tji'yüsa la tjiji, ne nin p'iyá sin 'yüsa lijicj yupj jilal. ¹⁴Gente pülücj yusapj p'in; Dios Cjües ma pü'ü yupj jisas mo'ó. Mpes yupj ma japon Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes. Yupj yola cupj ma qjuiyola jin velecj, Jesucristo po'o velecj na. Ma polel sin 'yüsa cupj velecj na; Dios Cjües leñ yupj jisas mo'ó. Dios Cjües qjuisin 'yüsa liji Dios mpes. ¹⁵Nepénowa jatatj Dios Cjües. Yupj salejepj pjü mpes ncu 'üsüs way, ncu malala niná. Nepénowa ma jatatj Dios Cjües; yupj januc Dios Cjües jatatj, januc yupj lajay. Nawa ma sin 'yüsa ncu 'üsüs lajay; ma jatatj Dios Cjües, mpes ma sin 'yüsa yupj. ¹⁶Dios Popel vele: “Pjü way ma sin 'yüsa tsjan jola qjuis Jepa Dios. Pjü ma salejepj jupj selé jin. Ma polel javelepj tsjan más 'ücj la mijis Dios”, Dios Popel nin vele. Mop'in tya'acj cupj Dios Cjües. Mpes cupj polel qjuiyola Jesucristo jola jinwá.

Corinto mo'o patja nin lajaytsja Dios Cjües ma jatatj jinwá.

3 Natjampan, pülücj quelel veletsja napj Dios po'ó. Nawa ma polel nusin 'yúsatsja pjü; nun nosis casá patja jinwá nujólatsja, Dios Cjües ma jatatj jinwá, ne nin. Napj velé Dios Cjües ma jatatj jilal, nin p'iyá tjevelé nun jilal. Nepénowa 'in lacasana way jisastsja Jesucristo. Ma pülücj sin tji'yüsa custjay Dios po'ó. Nun yupj jin p'iyá. ²Nasa ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé niná. Tsjicj tsots' tsoyo' p'in. Ma polel lyaja jupj. Nepénowa 'in lacasana jisastsja Jesucristo; tsjictjacj jinwá yupj. Yupj jis lal velé tsots' jinwá; costa tulucj. Niná sin 'yüsa la p'in. Ma polel sin 'yüsa p'am. Nin p'iyá tjevelé nun jilal. P'a ma polel nusin 'yúsatsja. Nawa ma polel p'a nusin 'yüsa; ³nun nawa

lojí Dios Cjües ma jatatj jinwá, ne nin. Nun jomaqué. Nun lo velelé. Mpes t'ücj way nin lojí Dios Cjües ma jatatj lajay jinwá. Gente p'in jinwá lojí nun. ⁴Nun nepénowa welé: “Más 'ücj qjuisin 'yüsa Pablo velá.” La p'a javelepj: “Cupj po qjuisas Apolos velá”. Mpes nun lo velelé, Jesucristo ma jisas lajay jinwá.

⁵Apolos püné tulucj. Napj püné tulucj wa. Cupj tsji' lijicj la p'in Dios mpes. Nun toponé Jesucristo po'ó, nun jis lal tjevelecj mpes. Cupj lijicj Dios jos jin la p'in. ⁶Cupj Dios mozopan p'in. Dios jos gente mponec Jesucristo po'ó. Jupj lal japon jupj sine mo'ó tjevyala jinwá Dios lal. Napj yom setel sine jinwá; napj tjum nun nt'a mwalá way p'in. Napj mwalá way tjevelé nun jis lal Jesucristo po'ó. Apolos yom 'üsü la t'yu jinwá; jupj locopyaya tjemey nun nt'a. Nawa nun jis lal tjevele Jesucristo po'ó. Mop'in Dios la tjiji mpes p'in nujisastsja Jesucristo; cupj mpestsja tulucj. Tjevyala jinwá tepyala la tjiji jupj. ⁷Mpes jupj 'a sine, tsjicj jupj. 'Üsü la t'yu, tsjicj jupj. Dios mpes t'yüna, mpes jupj p'in püné. ⁸Qjuis catjampan nepénowa mwalá way jil la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. La p'a locopyaya jil la veles wa jupj po'ó. Yupj pjü nin p'iyá tsji' lajay Dios mpes. Nepénowa tsjicj way p'in javelepj Jesucristo po'ó. Dios ca 'üsüs lis mijis nin la tjajay mpes. La p'a pülücj way javelepj Jesucristo po'ó. Dios ca más 'üsüs lis mijis yupj jilal. ⁹Pjü way cupj tsji' lijicj Dios mpes, nun nt'a tsji' lijicj na. Dios yom 'amá tya'a jinwá liji. Yom tya'a momas lo sin. Jupj tsji' liji ne'aj, mpes 'üsüs ca mpalas. Nun Dios 'amá jinwá. Dios 'üsüs la nusiji mpes, 'üsüs ca nu mpalas.

Yom wo si jünsa jinwá liji wa Dios nun jis lal. Yom tsji' liji wo mpes, ne 'üsüs ca mpalas wosis. Nun Dios wo jinwá. Dios 'üsüs la nusiji mpes, 'üsüs ca nu mpalas.

¹⁰Yom wo quelel si jünsa na, mwalá way 'amá 'ücj liji. Locopyaya wo si jünsa.

Napj yom 'amá 'ücj la tjiji jinwá; mwalá way tjum napj nun nt'a nun jis lal la veles Jesucristo po'ó. 'Üsüs la tjejay nun jilal, Dios ncapj tjep'ya'sa mpes. Locopyaya yom p'a wa tjac' nun nt'a, newa vele nun jis lal Jesucristo po'ó. Yom wa si jünsa jinwá jupj; jupj locopyaya tjemey nun nt'a Jesucristo mpes la veles. 'Ücj nin. Mop'in nin velé: Dios mozopan locopyaya jil na la p'a wa tsji' la tjejay nt'a, más 'ücj yupj 'in jajamapj yupj javelepj mpes. ¹¹ Napj mwalá way nun jis lal tjevelé Jesucristo po'ó. Yom 'amá 'ücj la tjiji jinwá la tjejay. Jesucristo 'amá 'üsüs jinwá wosis la jünsüs mpes; nun nasa toponé napj tjevelé Jesucristo po'ó. Ca nacj gente p'a wa quelel nusin 'yüsa lajay la p'a po'ó. Ca nacj yupj ca mvelecj napj ma tjevelé t'üc' way. Niná mvelecj t'üc' way tulucj.

¹² Napj 'amá 'ücj la tjejay jinwá la tjejay Dios wo si jünsa mpes; nun ne Dios wo. La p'a wa nun nt'a tsji' lajay quinam. Nepénowa pajal 'üsüs javelepj, nepénowa 'üsüs javelepj tulucj. Wosis jajünsüpj jinwá lajay yupj quinam. Nepénowa oro mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs lajay. La p'a plata mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs wa lajay yupj. La p'a pe pülücj jaylacj mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs wa lajay yupj. La p'a 'iyó mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs lajay tulucj. La p'a tsjutsj mpes jajünsüpj jinwá; pajal malala lajay yupj. ¹³ 'Awa jama na, 'iyó leñ way pwe, nin p'iyá tsjutsjum. Pjü ca nucucj wa nenem malala, leñ way pwe. Mop'in oro ma quelel pwe, plata ma quelel pwe, pe pülücj jaylacj ma quelel pwe wa. Pjü ca nucucj wa nenem 'üsüs way. Nin p'iyá, 'in tjejama nun welé na Jesucristo mpes. Jupj jac' niswa, ca mveles ncu 'üsüs tjowelepj gentas. 'Awa lal ca ncuwim; nin vele na 'awa jinwá nsem. Gente 'üsüs tjowelepj Jesucristo mpes, Jesucristo ca la mijis ne pjü ca jus nlayecj 'üsüs tjowelepj. Gente malala

tjowelepj Jesucristo mpes, Jesucristo ca la mijis ne pjü ca jus nlayecj malala tjowelepj. ¹⁴ Oro ma quelel pwe, plata ma quelel pwe wa, pe pülücj jaylacj ma quelel pwe wa. 'Awa tjemey na, yupj 'üsüs jatja custjay. Nin p'iyá, Cristo vele na gente 'üsüs tjowelepj, po 'üsüs way niná. 'Üsüs ca lis mijis 'üsüs tjowelepj mpes. ¹⁵ 'Iyó pwe, tsjutsj pwe wa. Niná malala, mpes ca ncawajas. Nin p'iyá, Cristo vele na gente malala tjowelepj, malala niná yupj mpes. Ma ca 'üsüs lis mijis yupj tjowelepj mpes. Newa nin, ca mpatjam Dios lal. 'Awa mpe jupj pje'á ca la nlo'cjós yupj, mpes ca mpatjam.

¹⁶ ¿Ncu nujo' tepe'e nun Dios wo jinwá? Dios Cjües pü'ü nujisas mo'ó. ¹⁷ Yom pjaní malala liji Dios wo lal, Dios ca malala la mijis jupj lal. Ca pjü malala mpalas jupj. Dios wo Dios juts'a'á. Nun Dios wo jinwá.

¹⁸ Ma nujola nsem nun pülücj solejé. Gente pasal sin tji'yüsa na, la p'a javelepj pülücj salejepj yupj. Nun popa pjaní jas tji'yüsa yupj jinwá ca nacj. Quina vele pülücj selé jupj. Najas jupj ca jus nlayes jupj ma jola jinwá custjay. Najas jupj ca jas mü'üsüs tsjan la tjiji Dios jupj mpes. Gente ca malala mvelecj jupj po'ó, niná jas tji'yüsa na; ca mvelecj jupj ma jola jinwá. Dios ma ca nin mveles; Dios ca mveles jupj pülücj selé quinam Dios jos jin. ¹⁹ Niswa velé, gente pülücj sin tji'yüsa na, la p'a javelepj pülücj salejepj yupj. Dios ma nin vele; Dios vele tsjicj way p'in salejepj yupj. Ma yola jinwá yupj Dios lal. Dios Popel vele: "Yupj yola pasal salejepj 'üsüs jis la jay, 'üsüs jis la pal. Dios ma ca jis ma'ayas ca nin mpalas yupj jisas jin", Dios Popel nin vele. ²⁰ Dios Popel vele wa: "Qjuis Jepa Dios selé tsjan yola yupj. Jupj selé ma ca nin mpalas yupj yola jinwá."

²¹ Más 'ücj ma nusin mü'üsüs yom pjaní vele p'in. Ma mvelé más 'ücj pjü sin 'yüsa jupj vele p'in. Pjü way nun nuts'a'á,

mpes ma ca nin mvelé nun. ²²Cupj pjü way nun nuts'a'á, nucopj p'ya'sacj mpes. Napj nun nuts'a'á. Apolos nun nuts'a'á wa, Pedro 'ots'ipj. Cupj nucopj p'ya'sacj, mpes 'üsüs nu pyala. Nun nuncunú, 'üsüs nu pyala. Taca'liqué na, 'üsüs ca nu mpalas. Pjü way Dios la tjiji, nun nuts'a'á. Quina patja, pjü nun nuts'a'á. P'a jawas mpatjam, pjü way nun nuts'a'á nsem wa. Pjü way nun nuts'a'á. ²³Nun p'iyá Jesucristo juts'a'á. Jesucristo Dios juts'a'á jupj.

Jesucristo qjuisin tjejyama la veles p'a jilal jupj po'ó.

4 Nin mpes najas gente ca jus nlayecj napj tsji' lejay Jesucristo mpes. Apolos jupj mpes tsji' liji wa. La p'a nin p'iyá lajay wa. Jesucristo qjuisin tjejyama la veles gente jilal Dios jos jin. Ninana cupj velecj, püna gente ma salejeptsja niná. ²Napj tsji' lejay Nejepa Jesucristo mpes. Pjaní tsji' liji na jepa mpes, más 'ücj jupj lovin nin liji jupj jepa jos jin. ³Ca nacj nun welé ma 'üsüs tsji' la tjejay napj Jesucristo mpes. Ma nola nun welé mpes. Ma nola wa la p'a javelepj mpes. Napj p'iyá ma selé ncu 'üsüs la tjejay jupj jos jin. ⁴Napj nola napj 'üsüs la tjejay jupj jos jin. Mop'in napj nola mpes tulucj ca Dios mveles napj 'üsüs. Qjuis Jepa Jesucristo p'in selé ncu 'üsüs la tjejay jupj jos jin. Nin ca mveles jupj. ⁵P'a jawas qjuis Jepa Jesucristo ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay. Mpes najas nun ma welé quinam pjacj cuscú 'üsüs la tjajay. Ma mvelé nun pjacj cuscú malala la tjajay. T'üc' way ma nin solejé nun. Jesucristo nin ca mveles jupj tjac' na. Jupj p'in selé tsjan yola gentas. Jupj ca mveles yupj yólatsja mpes. Jupj p'in selé tsjan mpes lajay niná yupj lajay jin. Jupj nin ca mveles jupj tjac' na. Pülücj 'üsüs la tjajay jupj jos jin. Nin jawas jupj tjac' na, Dios 'üsüs ca mveles yupj sin po'ó.

⁶Natjampan, nin tjeveletsja napj p'iyá po'ó, Apolos po'ó wa. Napj tjevelé 'oyn nyuca lijicj cupj. Mop'in t'üc' way najas nusin 'yüsa napj tjevelé. Najas nusin 'yüsa Dios Popel vele jin; nin la müjíf p'in Dios Popel vele jin, nin najas. Mpes ma ca mvelé nepénowa más 'üsüs sin 'yüsa lajay. Ma ca mvelé más 'ücj qjuisin 'yüsa yupj javelepj jin. Ma ca mvelé yupj más 'üsüs la p'a jilal. ⁷T'üc' way nun más 'üsüs tulucj la p'a jilal. Nun to'á, Dios nu tje'yaya, pjü way. Nun welé 'üsüs way nun, niná to'á mpes. Nin tulucj. Niná to'á, nun la tjüjíf mpes tulucj. To'á Dios nu tje'yaya mpes. Mpes malala nun welé 'üsüs way nun, niná to'á mpes.

⁸Nujola nun to'á quinam pjü nujisas. Nujola Dios pjü la tjiji nun mpes, nujola más pülücj ma nujisas quinam. Nun jepa noypan jinwá nu tepyala jin nujola. Ma nin qjuis tepyala cupj qjuilal. Napj selé jepapan tulucj nun custjay. T'üc' way najas nun jepa noypan ca nu cüpalas. Najas cupj jepa noypan ca qjuis cüpalas wa. ⁹Ma nin qjuis tepyala cupj qjuilal. T'üc' way apostolpan way cupj; mop'in gente yola cupj más tsjictjaj pjü jilal. Napj nola Dios la tjiji mpes nin yola yupj. Nasa ca mvelé 'oyn nyuca yola yupj cupj po'ó. Nenéyawa jepapan sa jam malala lajay jis la palan animal ts'a 'in jilal. Animal witjaj lovin ja'ünan gente niná. Gente pülücj yus januc la palan na. Malala yola malala lajay sin po'ó; malala la tjajay mpes nin jis tepyala jin yola yupj. Nin wa yola gentá cupj po'ó, malala qjuesé palá mpes. Angelpañ pjü way januc wa nin qjuesé palá. Gente pjü way januc wa nin qjuesé palá. ¹⁰Gente yola cupj ma qjuiyola jin velecj. Nin yola cupj Jesucristo po'o velecj mpes. Nun nujola nun p'iyá pülücj solejé, nun Jesucristo so coñcó mpes. Gente yola pülücj way ma polel lijicj cupj. Nun nujola pülücj way polel lojí nun. Gente 'üsüs yola nun mpes; ma 'üsüs yola cupj mpes.

¹¹ Pasa la pülücj vecj cya'lequecj custjay. Pasa la pülücj 'üsú qjuisive custjay. Cupj qjuis pülül malala. Gente qjuesé jatül cupj. Cupj cjuwá ca'aj qjuis la püt'üs. ¹² Pasa yümücj tsji' lijicj, t'emel ca nt'anquecj. Tsji' lijicj mpes 'ücj jaylacj lijicj qjuis la las. Gente malala javelepj na cupj qjuilal, 'üsüs velecj yupj jilal. Gente malala lajay na cupj qjuilal, ma ts'i 'inyacj cupj. ¹³ Gente malala javelepj na cupj po'ó, cupj 'üsüs velecj yupj sin po'ó. Gente javelepj cupj basura jinwá. Nin javelepj custjay. Yupj yola cupj más malala pjü jilal, mpes nin javelepj yupj.

¹⁴ Ca nacj nun nujola napj najas nun ca nu maycas nun la tjüj' mpes, ne nin mpes tepyac niná. Nin tulucj. Napj tepyac nun nusin mü'üsüs la mejay. Yom jupj ts'uyupj sin 'yüsa liji jin p'iyá, napj nusin 'yüsa la sejay nun. Pajal quelel la nusejay. ¹⁵ Tsjicj si 'üsú popay lal. Jupj popay mwalá way si 'üsú liji. Nin p'iyá nusin tji'yüsa la tzejay napj. Napj mwalá way nun jilal tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala napj nun jilal tjevelé mpes. La p'a wa pülücj nusin 'yüsa lajay ca nacj Jesucristo po'ó, newa napj jinwá lajay tulucj. Napj quelel la nusejay. ¹⁶ Po najas nun la müj' napj la tzejay jin. ¹⁷ Mpes napj se jam Timoteo nun nt'a. Napj pasal quelel lejay jupj. Jupj pasal 'üsüs jas tji'yüsa napj lal, tsjicj si 'üsú jinwá popay lal. Jas tji'yüsa napj tjevelé qjuis Jefa Jesucristo po'ó, ne jupj nin liji napj tjevelé jin. T'üc' way napj nusin tji'yüsa la tzejay Jesucristo po'ó. Niná napj tjevelé, Timoteo nun jilal mvelles ca niswá. Niná napj sin 'yüsa lejay Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a jun ta'á.

¹⁸ Nun popa nepénowa yola lecj jeyá napj la winin la veles nun jilal. Niná malala javeleptsja napj nin po'ó. Yola pasal salejepj yupj. ¹⁹ Mop'in ma ca nin nsem yupj yola jinwá. Leñ way quelel jum nun nt'a. Qjuis Jefa Jesucristo jos

napj jum, napj ca mis. Ca nin mü'üsüs ncu yupj t'üc' way lajay Dios jos jin. Ma ca nin nola nsem tsjan javelepj yupj. Yupj 'üsüs jin yola yupj p'iyá. ²⁰ Dios jyü'ta pjü. Gente lajay na Dios jos jin, selecj t'üc' way yupj Dios juts'a'á. Javelepj mpes p'in, ma selecj ncu Dios juts'a'á yupj. ²¹ Nun nt'a tjum na, napj selé nun nujisas napj ma nucopj mvelel. Nujisas napj velé 'üsüs nun. Nujisas 'üsüs ca mvelé nun jilal. Mpes 'üsüs la müj' Dios jos jin.

Pasal malala lajaytsja Corinto po'ó.

5 Gente javelepj nun pasal malala lojí ne'aj. Dios ts'uyupj tulucj nin p'iyá javelepj wa pasal malala lojí nun. Javelepj yom pjaní jupj popay niswa tjowaya. Yom niná, ne'aj mya'na popay jats'om. Pasal malala niná. ² Nawa nin, nun nujola pasal 'üsüs way nun. Más 'ücj 'aplijila nu tapalas, yom niná la tjiji mpes. Más 'ücj wola welé jupj ma polel jama nun 'a nusí mulú nt'a. ³ Napj ma 'os nun jilal quinam; napj nola nun mpes la p'in, mpes napj ne'aj 'os jinwá nun jilal. Napj pasal nólatsja nun mpes. Pasal nólatsja niná yomen malala la tjiji. Mpes napj nun jis lal mvelé tsjan najas ca la müj' nun jupj lal. ⁴ Napj velé Jesucristo mpes, jupj cupj qjuis Jefa Püné. Najas 'a nusí mulú nun. Napj ca nola nsem nun mpes 'a nusí mulú na. Jesucristo nucopj mp'a'sas la müj' napj velé jin, jupj cupj qjuis Jefa Püné. ⁵ Najas nun welé niná yomen lal jupj ma polel jama nun 'a nusí mulú nt'a. Ma la tjomoná Dios lal jupj mpes, Dios ma ca majamas jupj. Mpes malala ca mpalas jupj ca nacj, Satanás ca nin la mijis. Nin pyala na, niná yomen ca jas mü'üsüs malala la tjíjitsja jupj. Mpes jupj cjües ca 'ücj mpü'üm Dios lal, qjuis Jefa Jesús tjac' na.

⁶ Nun nujola pasal 'üsüs way nun. Nun ma nujola malala la tjiji niná yomen. Malala nin. Levadura tsjicj way p'in,

pan püm t'yüna liji pjü way. Nin p'iyá nun jilal. Yom pjaní p'in malala liji mpes, malala nu pyala nun pjü way jilal jupj mpes. Nun solejé niná. ⁷Malala lojí levadura jinwá. Po ma nin la müjí quinam. Mpes nun 'üsüs nsem niswá. Dios vele 'üsüs way nun. Pan püm levadura cjuwá jinwá nun. Jesucristo tepe'e cruz po'ó cupj mpes; nin mpes Dios vele 'üsüs way cupj quinam. Jesucristo oveja tsjicj jinwá, tepe'e cupj ca 'ücj mpatjaquecj. Püna judiopan oveja tsjictjacj jis tjü'ünan Egipto po'ó. (Oveja tjü'ünan mpes, Dios ángel yupj jis capa nipj tjemey, ma malala lis tjiji.) ⁸Ts'ac' pjaní pjü año judiopan nin yola pyala Dios ángel casa'a tjemey Egipto po'ó. Yupj jalá pan levadura cjuwá. Nin p'iyá más 'ücj cupj ca qjuiyola mpalas Cristo tepe'e cupj mpes. Más 'ücj ma malala lijicj. Malala lojí pan püm levadura mo'o pü'ü jinwá. Ma malala la müjí quinam. Más 'ücj 'üsüs quelel lijicj. Más 'ücj t'üc' way velecj. 'Üsüs lojí pan püm levadura cjuwá jinwá. Mpes po nin la tjüjí 'üsüs.

⁹Niná yomen ne'aj tjemya'na popay jats'om, niswa pyac jupj mpes. Pülücj malala lajay jupj jinwá. Ma lowa yupj 'a si mulú nt'a. Ma jis capj ncoñó yupj. Yas nam nin p'iyá tepyac nun mpes. ¹⁰Napj tepyac qjuis catjampan nepénowa mpes. Yupj popa pülücj pasal malala lajay yupj. Ma tepyac Dios ts'uyupj tulucj mpes. T'üc' way pasal malala lajay yupj, niná yomen popay jats'om tjemya'na jinwá. T'üc' way yupj jisas la p'a jatatj. Yupj pequeñ. Jisas p'a wa dios witjacj. Ma tepyac yupj mpes. Yupj jun ta'á patja. Mpes napj selé nenéyawa jis capj coñó, jun ta'á patja mpes. ¹¹Tepyac la p'a mpes. Yupj javelepj yupj Dios ts'uyupj cupj jinwá. Nawa malala lajay, niná yomen popay jats'om tjemya'na jinwá. Yupj jisas la p'a jatatj. Jisas p'a wa dios witjacj. Malala javelepj la p'a lajay mpes. 'Üsü se maná yupj. Pequeñ yupj. Yupj

mpes tepyac. Ma jis capj ncoñó yupj. Ma jis lal welé nculá qjuis wa nt'a nu lo las. Ma wa nlawú yupj jis wa nt'a nu lo las. ¹²⁻¹³Dios ts'uyupj tulucj mpes, napj ma velé pjacj cuscú malala lajay. Dios nin ca mveles. Dios ts'uyupj mpes velé p'in, más 'ücj nusin 'yüsa pjacj malala jin lajay. Yom pjaní ne'aj mya'na popay jats'om. Tjowelé jupj lal ma ncuwim niswá 'a nusi mulú nt'a.

Dios ts'uyupj mat'e ma yuwal yola na, ma ca mal juez nt'a.

6 Ca nacj Dios popa pjaní ne'aj pü'ü ma jos Dios popa la p'a la tjijá. Malala jupj jama la veles juez lal. Más 'ücj vele Dios ts'uyupj jilal. Más 'ücj yupj javelepj ncu malala la tjiji Dios popa niná la p'a. ²¿Ncu nujo' tepe'e p'a jawas Dios ts'uyupj noypan nsem yupj, Dios ca lis mijis ca nin nsem? Yupj ca mvelecj pjacj malala nyuca la tjajay. Nin ca mvelecj Dios ts'uyupj tulucj jilal. Mpes costa tulucj nun welé quinam ncu malala la tjiji Dios popa pjaní. ³¿Ncu nujo' tepe'e cupj ca mvelecj wa ncu malala la tjajay angelpañ? Mpes t'üc' way nin polel velecj quinam gente jilal qui'á nosis nt'a. Costa tulucj. ⁴Mpes Dios ts'uyupj mat'e ma yuwal yola na, malala lowú Dios ts'uyupj tulucj nt'a. Malala nin nun nujisas yupj mvelecj pjacj malala la tjiji. ⁵Najas 'aplijila nsem nun nin la tjüjí mpes, ne nin velé napj. Dios ts'uyupj mát'eya ma yuwal yola na, napj selé nun popa nepénowa 'ücj polel javelepj pjacj malala la tjiji. Napj selé nun popa nepénowa 'üsüs sin tji'yüsa Dios mpes quinam, ne yupj 'ücj polel lajay niná. ⁶Mop'in ma lojí niná. Dios popa pjaní vele Dios popa p'a wa malala la tjiji jupj lal. Jama, vele niná juez lal. Nin la tjiji na, jupj tjemey Dios popa tulucj nt'a.

⁷Quelel velé la p'a casá wa. T'üc' way malala nun lowú la p'a nt'a, yupj mvelecj pjacj malala la tjiji. Más 'ücj ma welé

niná la p'a jilal. Nun ma nin lojí Dios jos jin. La p'a malala la nusiji na, más 'ücj ma nujola nsem. La p'a pweca na nun nuts'a'á, más 'ücj ma nujola nsem. ⁸Nun lojí 'üsüs tulucj. Nun p'iyá malala lojí wa la p'a jilal. Nun pwe'qué wa la p'a juts'a'á. Nin lojí nunwá, malala lojí nun Dios ts'uyupj jis lal. ⁹Nun solejé malala lajay ma polel jil Dios jyü'ta nt'a. Niná Dios ma la mijis yupj mpes. Najas nun jus nlayé t'üic' way yupj ma polel jil Dios jyü'ta nt'a. Nenem ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Nenem jis vayum tulucj jilal jil. Ma tjewyayíñ ne'aj jamanun wa. P'a wa dios witjacj jisas. Niyom ne'aj jamanun p'a niyom jilal, yupj sejats'om jinwá nsem. ¹⁰Yupj pequeñ. Yupj jisas la p'a jatatj. Se maná yupj. Malala javelepj la p'a lajay mpes. Malala lajay la p'a jilal, 'ücj jis la pecj. Pjü way niná lajay ma polel jil Dios jyü'ta nt'a. Dios ma nin la mijis yupj mpes. ¹¹Nun popa nepénowa nin p'iyá la tjüj'í yas nam. Quina Dios perdonar la nutjiji malala la tjüj'í mpes. Perdonar la nutjiji jupj Cjües mpes, qjuis Jepa Jesucristo mpes wa. Nun Dios juts'a'á, nin nu tepyala. Nun 'üsüs Dios lal quinam, Dios la nutjiji mpes.

Dios la tjiji qjuis p'üy. Jupj jos 'üsüs la mijicj jupj jos jin.

¹²Napj 'ücj nin lejay napj quelel lejay jin. Nin p'in, nenéyawa ma 'üsüs ne palá nin lejay na napj quelel lejay jin. Napj 'ücj lejay napj quelel lejay jin. Nin p'in ma najas napj po nola nsem napj nin quelel lejay mpes. Nin ne palá na, ma ca nin la mejay. ¹³T'üic' way Dios ve la tjiji qjuis col mpes. Dios la tjiji wa cupj qjuis col ve mpes. Ve ncawajas ca, qjuis col ncawajas wa ca, Dios ca nin la mijis. Dios la tjiji wa cupj qjuis p'üy, cupj ca nin la mijicj qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Jupj ma jos niyom ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Ma wa jos nequem jil jis vayum tulucj jis lal. Ma nin mpes la tjiji cupj

qjuis p'üy. Qjuis Jepa Jesucristo qjuis capj p'ya'sa 'ücj lijicj jupj jos jin. ¹⁴Dios jas tjijyünsa qjuis Jepa Jesucristo, mpes pü'ü niswá. Jupj qjuisin müjünsüs wa ca, mpatjaquec j niswá. Püné jupj, mpes 'ücj nin liji.

¹⁵T'üic' way nequem nepénowa palal malala lajay. Yupj quelel jil niyom pülücj jilal. Noyomes jaylacj lajay yupj jilal jil na. Malala nin, nequem nenem su manú. Yom ne'aj mya'na na yupj popa pjaní, malala. Yupj jis p'üy pjaní jinwá se palá. Nun solejé nun Cristo juts'a'á, mpes nun jupj jüp'üy jinwá. Cristo juts'a'á ma ca jis manucj nequem malala witjacj. ¹⁶Nun solejé yom mya'na na quepj malala lijá, yupj jis p'üy pjaní jinwá se palá. Dios Popel vele: "Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj". ¹⁷Nin mpes ma polel nin lojí. Yom se coñca na qjuis Jepa Jesucristo, yupj manas cjües pjaní jinwá se palá.

¹⁸Mpes najas ma su manú nequem nenem. Najas ma su manú nun sejats'om tulucj. Najas nequem ma jil yupj jis vayum tulucj jilal. Nin quelel lojí niná ca nacj. Nin lojí na, malala lojí nun jis p'üy p'iyá jilal. P'a casá malala lojí na, ma malala se palá nun jis p'üy jilal. Nin tulucj niná lojí na. Malala lojí na nun jis p'üy p'iyá jilal, pasal malala. ¹⁹Nujola tapalas Dios Cjües pü'ü nujisas mo'ó. Nun jis p'üy jupj wo jinwá jupj lal. Dios jupj Cjües nu tje'yaya. Mpes nun jis p'üy nun nuts'a'á tulucj. Nun Dios juts'a'á. ²⁰Dios jaylacj la tjiji jinwá la tjiji nun jis lal. Mpes nun Dios juts'a'á. Najas gente 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó, nun lojí mpes. Mpes lovin la müj'í Dios jos jin.

Pablo pyaca niyom mpes, sejats'om mpes wa.

7 Nun papel tapaqué napj mpes. Nujisastsja napj mpac niyom mpes, sejats'om mpes wa. 'Ücj niyom lovin ma jamanun nequem. ²Mop'in ma ca

nin nsem. Napj selé niyom jamanun nequem. Napj selé wa nequem jil niyom jilal. Mpes más 'ücj niyom mwayiñ nequem jilal. Más 'ücj niyom niná lovin ma jamanun seجات'som tulucj jilal. Más 'ücj nequem niná lovin ma jil jis vayum tulucj jilal. ³Ücj yupj jamanun yupj seجات'som. Ücj wa nequem niná jil yupj jis vayum jilal. ⁴Quepj tjowaya na, jupj jüp'üy ma jupj juts'a'á quinam. Jupj jüp'üy jupj voyum juts'a'á. Nin p'iyá, yom tjowaya na, jupj jüp'üy ma jupj juts'a'á quinam. Jupj jüp'üy jupj jats'om juts'a'á quinam. ⁵Mpes 'ücj yom mya'na jupj jats'om. Pjaní ma quelel mya'na ma'ajapj, malala. Nenéyawa nin p'iyá yola, quelel javelepj Dios lal p'in quinam, mpes ma quelel nin lajay quinam. 'Üsüs nin. Mop'in ma ca ts'ac' pülücj nsem. P'a jawas ca quelel mal niswá. Mpes más 'ücj nin lajay. Yom ma mya'na jats'om, malala. Satanás ncuwim ca nacj yom niná nt'a, mveles ca más 'ücj jupj ne'aj mya'na p'a quepan. Satanás ncuwim wa ca nacj jupj jats'om nt'a, mveles ca más 'ücj jama p'a yomen lal. Satanás jos malala loj.

⁶T'üc' way nenéyawa quelel welé p'in Dios lal; ma quelel lowú ca nacj nun seجات'som lal, nuvoyum lal. Niná ma nu jyütütj; nujisas na p'in, 'üsüs. ⁷Napj nola más 'ücj pjü seجات'som tulucj, napj jinwá. Nin tulucj la p'a. Dios nin liji cupj polel lijicj jupj jos jin. Ma polel lijicj nin p'iyá. Dios ma qjuesé 'aya nin p'iyá lijicj.

⁸Nepénowa lovin ma tjewyayiñ yupj. Nequem nepénowa, yupj jis vayum tecya'liñ. Quina napj quelel pyac yupj mpes. 'Üsüs yupj ma mwayiñ ca, napj jinwá. ⁹Mop'in ma jisas yusapj mpatjam ca nacj. Po quelel jil p'a lal. Pasal yola niná. Mpes más 'ücj mwayiñ ca yupj. 'Üsüs mwayiñ ca. Malala ma mwayiñ; malala lovin yola niyom mpes.

¹⁰Quina napj quelel sin 'yüsa lejaj tjewyayiñ jilal. Napj pyac qjuis Jepa Je-

sucristo tjevelá. Más 'ücj nequem ma jis vayum patja jil la p'a nt'a. Malala ma jisas yupj jis vayum quinam. ¹¹Mop'in nin pyala neneyawá. Ca nacj quepj pjaní voyum pü'ü jama, ma jos jupj voyum quinam. Mpes más 'ücj jupj lovin ma ca mwayim niswá. Jupj ma quelel pü'ü voyum tulucj, más 'ücj jupj jac' niswá voyum nt'a. Qjuis Jepa Jesucristo jos wa yom ma se jamá jupj jats'om.

¹²La p'a mpes qjuis Jepa Jesucristo ma nin tjevele. Napj p'iyá ca mpac yupj mpes. Yom pjaní já'asa ne'aj ca nacj, jupj jats'om Dios popa tulucj. Quepj niná 'ücj jos pü'ü jupj lal. Mpes más 'ücj yom niná ma se jamá jupj jats'om. ¹³Ca nacj quepj já'asa ne'aj, jupj voyum Dios popa tulucj. Mop'in nin, yom niná 'ücj jos pü'ü jupj lal. Mpes más 'ücj quepj niná ma voyum pü'ü jama la p'a nt'a.

¹⁴T'üc' way jupj voyum ma pyona Jesucristo po'ó. Newa nin, Dios liji quepj voyum 'üsüs pyala Dios lal jupj jats'om pyona mpes. Mpes más 'ücj quepj niná ma voyum pü'ü jama la p'a nt'a. Yupj jis ts'uyupj Dios juts'a'á se palá wa. Yupj malala tulucj Dios lal. Yom p'a wa já'asa ne'aj ca nacj, jupj jats'om ma pyona Jesucristo po'ó. Nin p'iyá, Dios liji jupj jats'om 'üsüs pyala Dios lal jupj voyum pyona mpes. Mpes más 'ücj yom niná ma se jamá jupj jats'om. Yupj jis ts'uyupj Dios juts'a'á se palá wa. Yupj malala tulucj Dios lal.

¹⁵⁻¹⁶Nenéyawa ma pyona quelel jama la p'a nt'a. Yom ma pyona Jesucristo po'ó, jupj jats'om pyona p'in. Mpes 'ücj yom niná jama. Dios jos jupj lal japon 'ücj jisas jatja, mpes 'ücj quepj ma pü'ü jupj lal quinam. Dios jos ma la velel yupj. Quepj niná ma selé ncu jupj voyum ca jos nsem Jesucristo. Mpes 'ücj jupj voyum jama la p'a nt'a.

Ca nacj quepj ma pyona quelel jama la p'a nt'a. Quepj niná ma pyona Jesucristo po'ó, jupj voyum pyona p'in. 'Ücj quepj

niná jama. Dios jos jupj lal japon 'ücj jisas jatja, mpes 'ücj yom niná ma pü'ü jupj lal quinam. Dios jos ma la velel yupj. Yom niná ma selé ncu jupj jats'om ca jos nsem Jesucristo. Mpes 'ücj jupj jats'om jama la p'a nt'a.

Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué la p'a jinwá.

¹⁷Dios la nu t'ya nu la pon jupj lal, mpes jupj jos jin la müjí lovin. Nin p'iyá niná tjewyayiñ mpes, tjewyayiñ tulucj mpes wa. Qjuis Jepa Jesucristo nasa tjevele pjacj mwayis, pjacj ma ca mwayis. Nin p'iyá liji pjü jis lal. Mpes jupj p'iyá tjevele 'onin ca nsem nun jis lal. Nun sejats'om to'á, Dios jos 'üsüs la müjí. Nun sejats'om cjuwá, Dios jos 'üsüs la müjí wa nun. Niná sin 'yüsa lejay napj jun ta'á, Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. ¹⁸'Ücj nusin la 'üsüs niná. Dios la nu t'ya na, ca nacj nasa t'üic' nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala. La p'a yupj jis pjoloc' t'ü tepyala tulucj. Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué yupj jinwá. P'a casá waytsja ca nacj. Dios la nu t'ya na, ca nacj nun jis pjoloc' lovin ma t'ü tepyala. La p'a yupj jis pjoloc' nasa t'ü tepyala. Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué yupj jinwá. ¹⁹Nepénowa javelepj 'üsüs nu pyala nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú na. Nin tulucj. La p'a javelepj más 'üsüs nu pyala nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú ma jat'ú na. Nin tulucj. 'Üsüs nu pyala nin lojí na Dios tjevelá. T'üic' way niná. ²⁰Dios la nu t'ya na, ca nacj nasa t'üic' nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala. 'Ücj nin. Ma nujola t'as. Dios la nu t'ya na, ca nacj nun jis pjoloc' lovin ma t'ü tepyala. 'Ücj wa nin. Ma nujola t'as. Ma nujisas t'as nun jis pjoloc' jat'ú.

²¹Dios la nu t'ya na, ca nacj esclavopan waytsja nun. Ma nujola t'as. Ma nin velé ma nlawú jupj juts'a'á nusin jyama na. Jupj vele 'ücj jis la winin, 'ücj ma tsji' lojí jupj mpes quinam. Jupj nin

liji na, 'ücj lowú nun. ²²Nepénowa esclavopan waytsja yupj, Dios lis t'ya na. Quina yupj cupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'á. Mpes quina ma lajay diablo jos jin. Nin mpes esclavopan jin tulucj diablo lal. Nepénowa esclavopan tulucjsja Dios lis t'ya na. Quina Jesucristo yupj jis Jepa; yupj lajay jupj jos jin, esclavopan jinwá. Mpes pjü way nun yuwal. ²³Jesucristo jaylacj la tjiji jinwá la tjiji nun jilal. Mpes nun jupj juts'a'á. Mpes lovin la müjí jupj jos jin. Gente ca jisas nsem nun ma nin lojí jupj jos jin. Mop'in ma mpja'aque yupj javelepj.

²⁴Natjampan, Dios la nu t'ya na, ca nacj esclavo waytsja nun. 'Ücj, ma nujola t'as. Dios la nu t'ya na, ca nacj esclavo waytsja tulucj nun. 'Ücj wa. Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué la p'a jinwá. Dios já'asa nun jilal.

Pablo tepyaca ma tjewyayiñ mpes.

²⁵Napj quina quelel pyac lovin ma tjewyayiñ mpes. Qjuis Jepa Jesucristo ma tjevele napj lal yupj sin po'ó. Napj ca mpac napj nola jin yupj mpes. Qjuis Jepa Jesucristo la ntjet'á napj la veles la p'a jilal jupj mpes, ne 'ücj nun mponé napj velé.

²⁶Quina malala se palá Dios ts'uyupj jilal. Mpes napj nola más 'ücj Dios ts'uyupj ma mwayiñ ca. ²⁷Ca nacj nun to'á nun sejats'om nasa. 'Ücj. Ma tjowelé lowa nun sejats'om jilal ne mal. Ca nacj lovin sejats'om cjuwatsja. Ma nujisas t'as woyaqué. ²⁸Ma nin velé ma polel woyaqué. Woyaqué na, ma malala lojí. Nequem nepénowa lovin ma tjewyayiñ custjay. Ca nacj quelel wyayiñ yupj. Ma malala nin lajay yupj. Nun mpes nola la p'in. T'üic' way malala ca jis mpalas Dios ts'uyupj jilal qui'á nosis casá. Tjewyayiñ jilal más malala ca jis mpalas. Mpes nun jilal napj velé más 'ücj ma woyaqué nun.

²⁹ Natjampan, napj nin velé pasal leñ way malala ca jis mpalas Dios ts'uyupj jilal qui'á nosis casá. Mpes nun sejats'om jatatj, quina najas nun nujola ma tjewyayiñ yola jinwá. Ma tjewyayiñ 'ücj nin yola Dios po'ó. Más 'üsüs tsji' lajay Dios mpes. Najas tjewyayiñ nin lajay yupj jinwá. ³⁰ Ca nacj nun 'aplijila quinam. Ma nujola t'as nun 'aplijila mpes. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. Ca nacj nun 'ücj jisas. Ma nujola t'as nun 'ücj nujisas mpes. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. Ca nacj quelel lowú, jaylacj la müjí nun nujisas. Ma nujola t'as niná nun nuts'a'á lovin. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. ³¹ Ca nacj pülücj to'á nun. Ma nujola t'as nun to'á mpes. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. Pjü nosis casá jatja ncawajas ca. P'a casá ca nsem p'a jawas.

³² Najas ma nujola nsem. Yom jats'om tulucj, 'ücj jola qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Pasal quelel tsji' liji jupj mpes. Jupj jos qjuis Jepa Jesucristo 'ücj jos nsem jupj liji mpes. ³³ Yom jats'om tya'a, pasal jola jupj jats'om po'ó. 'Üsüs quelel liji jupj mpes. Jos jupj 'ücj ca nsem jats'om lal, jupj liji mpes. ³⁴ Mpes mat'e mpes jola jupj. Jola qjuis Jepa Jesucristo po'ó, jola wa jats'om po'ó. Nenéyawa jola Jesucristo po'ó, nenéyawa jola jats'om po'ó.

Nin p'iyá nequem jilal, tsjücjüim jilal 'ots'ipj. Quepj voyum tulucj 'ücj jola Jesucristo po'ó. Lovin quelel liji Dios jos jin p'in. Jos jupj p'iyá 'üsüs nsem Dios lal, jos wa jupj cjües 'üsüs nsem Dios lal. Quepj voyum tya'a, pasal jola jupj voyum po'ó. 'Üsüs quelel liji jupj mpes. Jos jupj voyum 'ücj jos nsem jupj liji mpes. ³⁵ Niná velé nun jilal nucopj la p'acj. Ca nacj nun nujola napj najas ma woyaqué nun. Nin tulucj. Najas nun lovin nin la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos jin p'in. Niná más 'ücj. Nin mpes nin velé nun jis lal.

³⁶ Ca nacj yom já'asa ne'aj, vele jucucus lal jupj jos ma woya jupj. Jola la p'in malala niná vele jucucus lal ca nacj. Jupj jucucus tsjücjüim quinam, po quelel woya jupj. Mpes ca jupj jola más 'ücj jupj jucucus mwayim quinam. 'Ücj mveles 'ücj mwayim quinam. Ma malala vele. ³⁷ P'a yom vele jupj jucucus lal ma mwayis jupj. Jupj jola pasal 'üsüs way nin vele, jola ma malala vele. 'Ücj nin vele jupj nin jos mpes. Po jola más 'ücj jupj jucucus ma woya. 'Üsüs way niná. ³⁸ Mpes ca nacj yom ca mveles 'ücj woya jupj jucucus. Jupj vele 'üsüs way. Ma nin vele ca nacj. Ca nacj jupj ca mveles más 'ücj ma woya jupj. Más 'üsüs way niná.

³⁹ Nequem tjewyayiñ, malala jis vayum patja jil la p'a nt'a. Jupj voyum tepe'e na p'in, 'ücj jama. 'Ücj ca mwayim niswá. Jupj jos lal 'ücj ca mwayim. Mop'in Jesucristo lal pyona lal ca mwayim la p'in. ⁴⁰ Jupj ma quelel woya, 'ücj wa. Más 'ücj jos nsem jupj, nin nola. Más 'ücj polel tsji' la mijis Dios mpes. Napj nola napj nin velé Dios Cjües jos jin.

Gente pis ja'ayapj p'a dios witjacj jilal. Yupj mpes pyaca Pablo.

8 Gente nepénowa pis ja'ayapj p'a dios witjacj mpes. Quina ninana mpes quelel pyac. Yupj jis dios Dios t'üc' way tulucj. Pjü cupj niná selecj. Gente nepénowa yola yupj p'iyá 'üsüs, pülücj sin tji'yüsa mpes. Malala nin. Más 'ücj quelel la sojí la p'a. Mpes ca sin mü'üstis la müjí Dios po'ó. ² Nepénowa yola yupj p'iyá pasal salejepj. T'üc' way pasal salejepj. Nema ma salejepj Dios jos jin. ³ La p'a wa nepenowá quelel lajay Dios. Yupj Dios juts'a'á.

⁴ Gente pis ja'ayapj dios witjacj jilal. Niná mpes ca mpac quinam. Nun quelel solejetsja neu 'ücj niná pwisís lojá. Cupj selecj yupj jis dios witjacj Dios t'üc' way tulucj. Janucun tulucj yupj. Dios t'üc'

way jusapj. Leñ la p'a. ⁵Gente javelepj dios pülücj patja tsjun po'ó. Javelepj pülücj patja wa nosis casá. Yupj japon dios pasal pülücj yupj. Japon dios pülücj jajütütj. ⁶P'a casá pyonecj cupj. Cupj pyonecj Dios pjaní p'in. Jupj cupj qjuis Papay. Pjü patja jupj la tjiji mpes. Jupj la qjuis tjiji, cupj tsji' la mijim jupj mpes. Cupj qjuis Jepa Püné pjaní wa p'in jupj, Jesucristo jupj. Dios pjü la tjiji Jesucristo mpes. Jesucristo mpes cupj pyatjaquecj.

⁷Mop'in pülücj ma sin tji'yüsa niná. Lovin yólatsja niná dios witjacj janucun yupj. Yupj jalá pwisis, pis niná gente tja'ayapj dios witjacj mpes. Yupj yola pis niná dios witjacj juts'a'á custjay. Yupj yola Dios ma jos jalá yupj niná, mpes tjalá na, 'aplijila se palá. Ma 'üsüs sin tji'yüsa custjay Dios jos jin, mpes nin se palá yupj. ⁸Cupj 'üsüs Dios lal, nin qjuesé palá tjelyajacj mpes tulucj. Lyajacj, cupj ma más 'üsüs Dios lal. Ma lyajacj, cupj ma más malala Dios lal. Lyajacj, 'ücj. Ma lyajacj, 'ücj wa.

⁹Nun nin lojá pwisis, la p'a tja'ayapj dios witjacj mpes. Ma nujola nun. Newa nin, la p'a t'ücj way ma sin tji'yüsa custjay dios witjacj nenem mpes. Yupj nujus januc lojá niná pwisis. Jalá wa yupj. Ma sin 'yüsa, mpes 'aplijila se palá tjalá mpes. Mpes ma nlanjá niná pwisis nun.

¹⁰Ca nacj nun ca nlawú yupj jis dios já'asa nt'a. Nun ca nlanjá pwisis, yupj tja'ayapj jis dios niná mpes ca nacj. Nun t'ücj way nusin tji'yüsa dios witjacj sin po'ó. La p'a ma sin 'yüsa ca nacj. Yupj ca nujus nucucj ca nacj nin lojá. Yola nsem 'ücj ca nlanjacj wa. Mpes nlanjacj wa yupj ca nacj. Yacjaya ca yola nsem yupj p'iyá malala la tja'ayapj, tjalá mpes. ¹¹Nun t'ücj way nusin tji'yüsa dios witjacj sin po'ó. La p'a ma sin tji'yüsa. Malala se palá ca nacj nun nusin tji'yüsa mpes. Nujola t'as, yupj nun sejatjampan, Jesucristo tepe'e wa yupj mpes.

¹²Ca nacj yupj ca nlanjacj pwisis niná, nun tjalájá mpes. 'Aplijila ca nsem yupj ca nacj. Mpes nun malala la tjüjij yupj jilal, yupj ne nun sejatjampan. Mpes nun malala la tjüjij wa Jesucristo lal. ¹³La p'a ca nlanjás pwisis napj tjelyá mpes ca nacj. Jupj jola malala pis lyaja, mpes lyaja na, malala liji jupj Dios lal. Jupj napj natjam. Ma najas jupj ca malala la mijis, mpes napj ma ca nla pwisis niswá.

'Üsüs way gente 'üsüs lejay apostolpan mpes.

9 Apóstol napj. Dios nin tje'yama la veles jupj mpes. Jupj jos napj velé Jesucristo po'ó. Dios ni jütüta. Gente p'in ma na jütütj. Napj jus tjinyuc qjuis Jepa Jesús. Napj nin lejay jupj jos jin. Mpes quina nun Dios ts'uyupj nu tepyala. ²Ca nacj gente la p'a ma japon apóstol way napj, ma japon Dios nin tje'yama la veles jupj mpes. Nun p'in poné. Napj selé nun poné jupj nin tje'yama. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala. Nin mpes Dios nin tje'yama nun nt'a la veles jupj mpes Jesucristo po'ó.

³Nepénowa malala javelepj napj nin po'ó. Nin javelepj napj lejay mpes. Niná yupj jis lal velé. ⁴T'ücj way pülücj jilal velecj Jesucristo po'ó. Mpes cupj 'ücj t'e'enquecj Dios ts'uyupj qjuesé 'ayapj qjuis la las, qjuis la müs wa. ⁵Apostolpan la p'a jil wa, javelepj Dios mpes. Yupj sejats'om jis capj jacoñ. Yupj sejats'om Dios ts'uyupj wa. Qjuis Jepa Jesús jüpülücpan, yupj sejats'om jis capj jacoñ wa. Pedro jats'om se coñca wa. Mpes 'ücj cupj wyayaquecj wa Dios ts'uyupj jilal, 'ücj qjuis capj la coñ. Newa woya secj cupj. ⁶Bernabé tsji' liji, napj tsji' lejay wa, mpes 'ücj jaylacj lijicj qjuis la las, ca'aj qjuis la jas jaylacj lijicj wa. Apostolpan la p'a ma tsji' lejay. Dios ts'uyupj se 'ayapj jis la las, ca'aj jis la jas se 'ayapj wa. Apostolpan tsji' lejay Dios mpes; nin mpes se 'ayapj yupj niná. 'Üsüs

nin. 'Ücj wa cupj ma tsji' lijicj; cupj p'iyá quelel tsji' lijicj, mpes nin lijicj. ⁷Quina ca mpac tsjan mpes ca jus nlayé napj velé t'üc' way. Cupj militarpan jinwá, Dios mpes tsji' lijicj mpes. Militar tsji' liji jepapan mpes. Militar ma jaylacj liji jupj lo las. Jepa 'yaya jupj lo las. Cupj militarpan jinwá, mpes 'ücj la p'a ca qjuis ma'ayacj cupj qjuisas. Uva sinacj jinwá lijicj wa. Yom sine na, pülütcj vyalá jupj juts'a'á nsem. Nin p'iyá cupj qjuis lal; 'ücj t'e'enquecj wa cupj. Vaca si manuna jinwá lijicj wa. Yom vaca si manuna, 'ücj jupj pjyüjü. Nin p'iyá cupj qjuis lal; 'ücj t'e'enquecj cupj lijicj mpes. Po 'üsüs Dios ts'uyupj ja'ayapj apostolpan jisas yupj Dios mpes tsji' lajay mpes.

⁸Napj nin pyac gente nin lajay mpes. Qjuisin 'yüsa 'üsüs way gente t'emel jat'anquepj tsji' la tjajay mpes. Nin p'iyá qjuisin 'yüsa Moisés teptyaca mpes. ⁹Tepyaca: "Buey tsji' liji na, malala mwicj tsyu'pa. 'Ücj lyaja." Nin teptyaca Dios tjevele jin. Niná Dios tjevele na, buey mpes tulucj jólatsja jupj. ¹⁰Jólatsja cupj mpes. Nin tjevele cupj mpes. Yom 'amá le tsjequé na, jola p'a jawas jupj ca nt'anques tjevyala popé. Yom trigo jay syüpa na, jupj jola jupj ca nt'anques. ¹¹Nin p'iyá cupj qjuilal. Nun jilal tjev-elecj Dios tjevelá mpes. Dios tjevele, setel jinwá. Niná sinactsja jinwá nun po'ó. Mpes 'üsüs way nun 'oyá cupj qjuilal qjuis la las. ¹²T'üc' way la p'a so 'oyá nun. Mpes 'ücj wa qjuis ma'ayá. Cupj más 'üsüs la tjijicj yupj jis lal.

Newa cupj ma la tjemyonacj nun jilal. Nenéyawa cjuwá cupj qjuisas. Nawa ma le monacj nun jilal; qjuisastsja gente ma malala javelepj cupj po'ó. Gente malala javelepj na cupj po'ó, ca nacj la p'a ma ca mponecj cupj velecj Jesucristo po'ó. Cupj velecj tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. Mpes ma la tjemyonacj nun jilal.

¹³Gente ve jacutj Dios wo nt'a, Dios mpes la 'ayas. Dios mozopan ne'aj jatja, tsji' lajay ne'aj. Nun solejé yupj ve niná popé jat'anquepj, jalá lovin. 'Ücj nin. Gente jacuman animal witjacj Dios wo nt'a, Dios mpes la 'ayas. Dios mpes tsji' lajay ja'üm animal witjacj. Pis niná tja'ayapj Dios mpes. Nun solejé ne'aj tsji' lajay pis niná popé jat'anquepj, jalá wa lovin. 'Ücj nin. ¹⁴Nin p'iyá quinquam. Dios ts'uyupj jil, javelepj la p'a jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Nin lajay na, tsji' lajay Dios mpes. Qjuis Jepa Jesucristo tjevele más 'ücj Dios ts'uyupj lovin se 'ayapj jis la las, ca'aj jis la jas 'ots'ipj, niná lajay mpes.

¹⁵Newa napj ma la tjemyon gente jilal. T'üc' way Dios popa pjaní jama na, vele na Dios tjevelá, 'ücj Dios ts'uyupj ja'ayapj jupj la las, ca'aj 'ücj la jas wa. Nawa nin, najas napj mpes ma nin lojí. Po 'ücj najas nun jilal velé Dios tjevelá. Najas ma no 'oyá nin lejay mpes. Gente na 'ayapj, 'aplijila ca nsem napj. 'Ücj napj lal cjuwá, ne ni pü'í. Más malala ma nin lejay, ne ma ni pü'í. ¹⁶T'üc' way napj velé la p'a jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma velé 'üsüs napj, nin la tjejay mpes. Napj velé Dios ntjijütüta mpes. Ma velé, malala ca ma palas. ¹⁷Napj 'ücj najas nin velé, mpes Dios ne 'aya napj velé mpes. Mpes napj ma le mon nun no 'oyá. Napj ma quelel nin cüvelé Dios mpes, nawa nin ni jütüta jupj. ¹⁸T'üc' way 'üsüs way ne palá jupj mpes velé mpes. 'Ücj najas ma t'e'é napj nin lejay mpes. Napj 'ücj le mon no 'oyá Dios mpes velé mpes. Napj nin velé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma nin le mon napj. Así nin velé, jaylacj tulucj.

¹⁹T'üc' way gente ma na jütütj. Pjü ma na 'ayapj lejay mpes. Mop'in nin, napj mozo jinwá pjü mpes. Nin lejay se p'acj mpes. Mpes polel velé yupj jilal Dios tjevelá. Quina yupj nepénowa jisas Jesu-

crístá. ²⁰ Judiopan jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes polel velé yupj jilal Dios tjevelá. Yupj nepénowa jisas Jesucristá. Gente niná nin lajay Moisés tji-jyü'tá. Napj selé 'ücj ma lejay pjü Moisés tji-jyü'tá. Mop'in yupj jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes nin polel velé wa yupj jilal Dios tjevelá. Mpes yupj nepénowa jisas wa Jesucristá napj velé mpes.

²¹ Gente la p'a ma salejepj Moisés tji-jyü'tá, ma lajay jupj tji-jyü'tá. Yupj jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes polel velé wa yupj jilal Dios tjevelá. Yupj nepénowa jisas wa Jesucristá napj velé mpes. Nawa nin napj nin lejay Dios tji-jyü'tá, Jesucristo tji-jyü'ta wa. ²² Gente la p'a nepénowa ma 'üsüs sin tji'yüsa custjay Jesucristo po'ó. Yupj jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes 'ücj polel velé napj yupj jilal Dios tjevelá. Yupj nepénowa jisas Jesucristo quinam. Mpes pjü gente lajay jinwá, nin p'iyá lejay napj. Nin lejay na, 'ücj jilal velé Dios tjevelá, ne yupj nepénowa jisas Jesucristá. Mpes yupj ca mpatjam Dios lal. ²³ Napj najas p'a witjacj sin 'yüsa wa Jesucristo po'ó. Napj nin velé Dios 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. Pjü lejay, nin mpes nin lejay. Najas 'üsüs se palá, najas 'üsüs ne palá wa Jesucristo mpes, napj velé jinwá.

²⁴ Quina ca mpac 'oyn nyuca la müjji nun. Nenéyawa gente 'a si mulú, 'a mulú ts'equeneñ. Yupj quelel salejepj pjacj más 'in wü jama. Nun solejé 'üsüs pyala más wü tjemey lal. Yupj ja'ayapj jupj lal. Jupj jinwá la müjji nun. Po 'üsüs la müjji Dios mpes, ne ca 'üsüs nu mpalas, la mijis Dios. ²⁵ Ts'equeneñ witjacj 'üsüs jajamapj yupj jis p'üy. Nin lajay mpes 'üsüs polel ts'equeneñ. Más wü quelel jil yupj, mpes nin lajay yupj. Jepapan ca ma'ayacj más wü tjemey mpes, jay ma'ajam ma'ayacj ca. Mop'in jepapan ja'ayapj ncawajas ca, cjuwá nsem

p'a jawas. Cupj ts'equeneñ witjacj jinwá. Nin p'iyá más 'ücj jyamacj cupj qjuis p'üy. Mpes más 'üsüs ca polel tsji' la mijicj Dios mpes. Jupj qjuis ma'ayas más 'üsüs jepapan ja'ayapj lal; ma ca ncawajas jupj. ²⁶ Napj najas Dios ca 'üsüs la ma jis napj mpes; nin mpes pasal yümücj tsji' lejay jupj mpes. Napj selé 'oyn nyuca quelel lejay Dios mpes. Ma nin lejay, ma 'üsüs ne palá. Mpes pasal yümücj tsji' lejay Dios mpes. ²⁷ T'üc' way la p'a jis walap'a'a tjevelé más 'ücj 'üsüs la mijicj Dios mpes. Mpes 'üsüs ca jis mpalas, la mijis Dios. Najas 'üsüs ne palá la mijis wa jupj. Mpes 'üsüs jyamá napj p'iyá. Napj lejay Dios jos jin, nin way p'in. Napj najas jin ma lejay napj.

**Pablo sin 'yüsa la tjiji
dios witjacj sin po'ó.**

10 Judiopan püna tapatja, cupj yupj sin popa p'iyá. Nujola tapalas yupj cus tocoñ Moisés. Najas nun nujola pyala niná tepyalá. Yupj pájtatsja casa'a mol tjac', tüpü'ü, Dios nin la tjiji mpes. Mol jámatsja yupj jis walap'aá. Mol tjemey na, tjil wa yupj. 'Üsú püné nt'a, 'üsú jun tjecjyoltse jinwá tepyala, la tjiji Dios. Tjapjaja, 'ücj na'aj po'o tjil yupj, ne pjü tjil. ² Nun solejé gente batizar se palá na, la p'a jus nlay yupj jisas qjuis Jepa Jesucristo quinam. Nin p'iyá, qjuisin 'yüsa püna tapatja jisastsja yupj jis jepa Moisés, pjü yupj jisastsja jupj. Yupj cus tocoñ Moisés mol 'alá, cus tocoñ 'üsú jun tjecjyoltse na; nin mpes cupj jus nlayecj yupj jisastsja jupj. ³ Nujola tapalas wa Dios jis tje'yaya jis la las ne'aj, pjü jilal jis tje'yaya. Pasal püné jupj, ne nin la tjiji. ⁴ Dios 'üsú jis tje'yaya wa jis la müs. Pjü jilal jis tje'yaya. Pe mpe tjac' 'üsüs. Pasal 'üsüs la tjiji Dios. Pe niná Cristo jinwatsja. Cristo lovin wínet-sja yupj jilal, lovin jis capj tjep'ya'sa yupj. ⁵ Qjuisin 'yüsa pasal 'üsüs way jis tepyala. Nawa nin, Dios ma jostsja yupj

pülücj way malala la tjajay. 'Ücj jost-sja nepénowa jilal la p'in. Pasal pülücj malala la tjajay yupj. Mpes ne'aj p'in tecya'liñ, pjü jis wa cjuwá nt'a.

⁶Dios jos qjuisin 'yüsa niná jis tepyala. Malala quelel lajaytsja, mpes malala jis tepyala. Más 'ücj ma quelel malala lijicj, yupj la tjajay jin. Niná Dios jos qjuisin 'yüsa. ⁷Pülücj jisastsja p'a wa dios witjacj. ¡Ma nujisas t'as dios p'a wa! Dios Popel vele: "Atjalapj yupj jis dios wolap'a'á, tjalá, tjimyü'üñ. Nin la tjajay yupj jis dios mpes. Sin tjüjünsüpj, fiesta la tjajay, yupj jis dios wolap'a'á", Dios Popel nin vele. ⁸Niyom pülücj jis tjamanun sejats'om tulucj. Nequem pülücj ne'aj tjil jis vayum tulucj jilal. ¡Yupj jinwá ma la müjí nun! Ts'ac' pjaní veintitrés mil tecya'liñ yupj, malala la tjajay mpes. ⁹Pülücj ma topon qjuis Jepa Dios ca jis capj ntülüs yupj. Mpes pasal malala la tjajay yupj. Ma la müjí yupj jinwá. Latsj tjalá yupj, tecya'liñ. ¹⁰Pülücj ma jisastsja Dios la tjiji jin. Ts'a 'in jinwá tjowelepj. Ma mvelé nun yupj jinwá. Dios jupj ángel jas tjejyama la 'ünan, ne jis tji'yü'na jupj.

¹¹Dios jos qjuisin 'yüsa niná jis tepyala. Dios Popel vele jin tepyala. Dios jos qjuisin 'yüsa más 'ücj ma lijicj yupj la tjajay jinwá, nin mpes nin vele jupj Popel. T'üc' way nyucunucj cupj quinam; selecj wa leñ way ncawajas ca nosis.

¹²Ca nacj nepénowa yola yupj nin lajay Dios jos jin. Yola lovin ma la mijicj judiopan la tjajay jinwá. Najas 'in jajamapj yupj. Ca nacj quina yupj ma la mon Dios lal. Ma la mon Dios jis capj p'ya'sa. Mpes yupj leñ way ca malala la mijicj ca nacj. ¹³Nenéyawa nun malala quelel lojí ca nacj. Ninana nun quelel lojí, la p'a nin p'iyá quelel la tjajaytsja wa. Dios ca nucopj mp'a'sas nun, ne ma la müjí niná. Tjevele nin la mijis. Malala quelel lojí na, Dios lovin nucopj mp'a'sas, ma malala ca la müjí. Mpes

malala quelel lojí na, ma nin ca la müjí; nun ma la müjí nun jisastsja jin.

¹⁴Mpes najas ca ma nujisas nsem dios witjacj p'a wa. Dios 'ücj nucopj p'ya'sa. Napj po quelel la nusejay. Najas nun lovin ma nujisas nsem la p'a dios witjacj. ¹⁵Napj selé nun 'üsüs nujola. Mpes najas nusin mü'üsüs ncu 'üsüs napj velé. Napj nola nun ca mvelé 'üsüs way napj velé. Mpes ca mponé napj velé. ¹⁶Nenéyawa 'a qjuisí mulú, qjuiyola pyala Jesucristo tepe'e cupj mpes. Wi'iquecj Dios lal myüsiquecj mpes ne'aj. Niná myüsiquecj na, 'a mulú qjuiyola Jesucristo 'os tepyala cupj mpes, 'os tepyala 'üsüs qjuesé palá mpes. Pan le leptacj ne'aj. Nin lijicj na, 'a mulú qjuiyola Jesucristo jüp'üy mpes. Jupj tepe'e cupj mpes, 'üsüs qjuesé palá mpes. ¹⁷Pan pjaní lyajacj. Pasal pülücj cupj, mop'in pan pjaní p'in 'a mulú lyajacj. 'A mulú nin lijicj. Mpes cupj pjü way yuwal nin qjuiyola. Cupj pjü way Jesucristo juts'a'á.

¹⁸Nun solejé judiopan lajay jin. Animal ja'ayapj na Dios lal, la mitad ja'ayapj Dios lal, la mitad 'a mulú jalá. 'A mulú nin lajay. Nin lajay Dios cus la coñ. ¹⁹Ca mpac najas nusin 'yüsa mpes. Nun solejé gente la p'a pis ja'ayapj la p'a dios witjacj mpes. Yupj la tjajay niná dios witjacj. Janucun tulucj yupj. Ma 'üsüs se palá pwisis niná dios p'a witjacj mpes ja'ayapj na. ²⁰Judiopan tulucj niná ja'ayapj na yupj jis dios witjacj mpes, nin ja'ayapj lapanenpan mpes. Ma Dios mpes ja'ayapj. Mpes yupj jis capj jacoñ lapanenpan. Napj najas nun ma jis capj coñcó lapanenpan, nin mpes najas ma 'oyá dios witjacj mpes. ²¹Ca nacj nun quelel müsiqué Dios ts'uyupj jilal, nin yola pyala na qjuis Jepa Jesucristo tepe'e cupj mpes. Ca nacj quelel müsiqué wa la p'a jilal, ja'ayapj nt'a p'a wa dios witjacj jilal. Malala nin. Ca nacj quelel lojá Dios ts'uyupj jilal, nin yola pyala na qjuis Jepa Jesucristo

tepe'e cupj mpes. Ca nacj quelel lojá wa la p'a jilal, ja'ayapj nt'a yupj jis dios witjacj mpes. Malala nin. ²² Nin lojí na, qjuis Jepa Jesucristo po ma jos nsem jis capj coñcó lapanenpan. Cupj más püné tulucj qjuis Jepa Jesucristo lal. Lapanenpan jis capj cyoñcocj na, t'üc' way jupj ca qjuis capj ntülüs.

²³ Nepénowa javelepj 'ücj nin lijicj cupj qjuisas jin. Napj nin velé ma 'üsüs qjuesé palá nin lijicj na cupj qjuisas jin. 'Ücj nin lijicj cupj qjuisas jin. Malala pyala la p'in. Nepénowa ma ca jisas nsem Dios, nin lijicj na cupj qjuisas jin. Malala nin. ²⁴ T'üc' way nujisas 'üsüs way nu pyala nun p'iyá jilal. Nujisas t'as más 'üsüs way se palá la p'a jilal.

²⁵ Gente pis jaylacj lajay na, nepénowa la 'üy ncu p'a wa dios witjacj mpes tja'ayapj niná pwisis. Nenéyawa jus nlay nin tja'ayapj p'a wa dios witjacj mpes. Newa nin, jalá. Tjalá na, pasal yola tjalá mpes. Pis jaylacj lojí na, más 'ücj ma la mü'üyá ncu dios witjacj mpes tja'ayapj niná pwisis. ²⁶ Ma la mü'üyá nun yupj jis lal; nosis qjuis Jepa Dios juts'a'á. Pjü way nosis casá patja jupj juts'a'á. Mpes 'üsüs way nin lojá niná pwisis.

²⁷ Ca nacj Dios ts'uyupj tulucj ca mv-elecj nculá yupj jis wa nt'a nu lo las. Ca nacj quelel lowú. 'Ücj. 'Alaja nu 'ayapj. Ma la mü'üyá ncu niná tja'ayapj yupj jis dios witjacj mpes. Mpes ma ca jus nlayé ncu tja'ayapj niná, ne ma ca nujola nsem tjalajá na. ²⁸ Nin tulucj ca nacj. Ca nacj pjaní nun jis lal mveles: "Niná tja'ayapj dios witjacj jilal". Mpes ma nlayá nun. Najas ma lojá jupj niná tjevele mpes. Nun lojá, ca jupj quelel nlayas wa ca nacj. Mpes jupj ca jola nsem tjelyaja na. Mpes ma nlayá nun. ²⁹ Napj selé nun ma nujola nsem. Najas jupj ma jola nsem wa. Mpes ma nlayá niná pwisis. Más 'ücj jupj ma nin nlayas ca, ma jola nsem.

T'üc' way nepénowa yola malala lya-jacj pwisis. Mop'in nin, malala tulucj

napj lya pwisis. ³⁰ Napj wüi'is Dios lal lya mpes. Mpes más 'ücj la p'a ma malala javelepj napj nin po'ó nin lya na. ³¹ Mop'in nin, najas la p'a 'üsüs javelepj Dios po'ó napj lejay mpes. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'ó pis lya na. Mpes pis ca nla napj. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'ó pis ma lya na. Mpes pis ma ca nla napj. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'ó mü'üs na. Mpes ca mü'üs napj. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'ó ma mü'üs na. Mpes ma ca mü'üs napj. ³² Nenéyawa gente ma jisas Jesucristo, Dios ts'uyupj lajay mpes. Ca nacj judiopan ma jisas Jesucristo, Dios ts'uyupj lajay mpes. Ca nacj judiopan tulucj ma jisas Jesucristo, Dios ts'uyupj lajay mpes. Ca nacj Dios ts'uyupj nepénowa ma jisas Jesucristo quinam, Dios ts'uyupj lajay mpes. ¡Ma la müjí yupj jinwá! ³³ La müjí napj lejay jinwá. Lovin najas pjü 'ücj jisas nsem napj lejay mpes. Napj ma lejay napj najas jin. Napj ma najas 'üsüs ne palá. Napj najas yupj ca jisas nsem Jesucristo, mpes 'ücj ca mpatjam Dios lal; nin mpes napj lejay yupj jisas jin.

11 La müjí napj lejay jinwá. Napj lejay Jesucristo la tjiji jinwá.

Pablo tepyaca tsjan más 'ücj nequem lajay Dios ts'uyupj 'a si mulú na.

² Nun lovin nujola pyala napj tjevelé. Ninana Dios ts'uyupj lovin sin 'yüsa lajay, nin p'iyá nusin tji'yüsa la tjejay napj. Nun t'üc' lojí napj tjevelé jin. Napj velé nun 'üsüs. ³ La p'a wa najas nun ca jus nlayé. Najas nun ca jus nlayé Jesucristo jyü'ta niyom pjü way jilal. Niyom jajütütj yupj sejats'om jilal. Dios jyü'ta Jesucristo lal. Niná najas jus nlayé nun. ⁴ Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, niyom javelepj Dios mpes. Yom nin liji na, más 'ücj ma pülül jay vyala. Nin p'iyá Dios lal vele na. Más 'ücj ma pülül jay vyala. Pülül jay vyala, jupj jola la p'a ne'aj jyü'ta

jupj. Nin mpes nin la qjujis. Jupj ma jola Jesucristo jyü'ta jupj. Malala nin.

⁵Nenéyawa nequem javelepj Dios mpes. Quepj nin vele na, más 'ücj pülül jay lo valas jupj. Nin p'iyá Dios lal vele na. Jupj ma pülül jay vyala, jupj jola jupj voyum ma jyü'ta jupj. Jupj ma pülül jay vyala, nin p'iyá niná quepj ts'üil tulucj jinwá. Quepj malala jinwá liji jupj.

⁶Quepj ma jos pülül jay vyala, más 'ücj jupj ts'üil jasev. T'üc' way maycas ca ts'üil pajal 'umul, maycas ca ts'üil tulucj na, mpes más 'ücj pülül jay vyala wa jupj.

⁷Más 'ücj yom ma pülül jay vyala; Dios la tjiji jupj, ne jupj Dios jinwá 'in. Yom mpes 'ücj jas la 'üsüs Dios 'üsüs way. Dios la tjiji quepan yom popé. Quepj mpes 'ücj jas la 'üsüs yom 'üsüs.

⁸Dios yom la tjiji mwalá. Locopyaya quepj la tjiji. Yom mwalá quepj popa tuluctsja; quepj yom pópatsja p'in. ⁹T'üc' way Dios quepj la tjiji yom mpes. Ma nin mpes la tjiji yomen; quepj mpes la tjiji tulucj. ¹⁰Mpes más 'ücj nequem pülül sey javalapi. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs nequem nenem jisas yupj jis vayum jajütütj yupj. Angelpañ yus januc, mpes más 'ücj pülül sey javalapi.

¹¹Mop'in nin, yom quepj jos, quepj yom jos wa. Nin p'iyá yupj manas qjuis Jepa Jesucristo lal. Yom más 'üsüs tulucj. ¹²T'üc' way Dios quepj la tjiji yom wüintsil popa mpes. Mwalá waytsja yomen. Mop'in nequem niyom se jamanun quinam. Dios la tjiji manas. Pjü la tjiji jupj.

¹³Nun 'a nu myula na, quepj pjaní Dios lal vele ca nacj, ne ma pülül jay vyala. Malala niná. Nusin tjü'üsüs ncu t'üc' way napj velé jin. Napj nola nun ca mvelé t'üc' way velé napj. ¹⁴Nun solejé niyom jis ts'il campa na, se mayca. ¹⁵Nin tulucj nequem jis lal. Yupj jis ts'il campa na, yola pasal 'üsüs yustapj. Jis ts'il campa po jisas. Dios jis tje'yaya yupj

jis ts'il, sey pjucj jis capj tipi'tje mpes. ¹⁶Ca nacj nun popa pjaní ne'aj quelel le velele napj pyac mpes. Jupj lal velé cupj lovin sin 'yüsa lijicj niná. Dios ts'uyupj la p'a nin lajay napj tepyac jin.

**'A si mulú, yola pyala qjuis Jepa Jesucristo tepe'e yupj mpes.
Newa malala lajay ne'aj.**

¹⁷Quina p'a casá wa ca mvelé. Malala jin lojitsja mpes ma ca mvelé nun 'üsüs. 'A nu myula na, ma 'üsüs nu pyala. Malala pyala. ¹⁸La p'a nawala tjowelepj nun lojí mpes. Niná mpes, mwalá way ca mvelé. 'A nu myula na Dios mpes, pjaní pjaní 'a nu myula, lo velele la p'a jilal. Niná tjowelepj nun po'ó, napj pyon 'in. ¹⁹Niná t'üc' way ca nacj. Nin pyala, mpes pjü sin 'yüsa pjacj t'üc' way nin lajay Dios jos jin. ²⁰Nun 'a nu myula nu lo las, nujola nu lo pal qjuis Jepa Jesucristo tepe'e nun mpes. "Jesucristo Mpes Lya-jacj" ló niná. Mop'in ma nujola nun Jesucristo mpes; malala nin. ²¹Nepénowa ma la nuc pjü jis la cuwis. Ma pjü tjiquil, jalá yupj. Mpes locopyaya tjiquil ma jis col pit'a. La p'a nepenowá pasal myü'üñ, se maná. ²²Nin lojí malala. T'üc' way nun jis wa to'á nun, 'ücj la las mpes ne'aj, 'ücj la müs mpes ne'aj. Nun ma 'üsüs nujola Dios ts'uyupj sin po'ó, nin lojí mpes. Cjuwá witjacj yola nun ma nujisas yupj, nin lojí mpes. ¿Tsjan nujisas napj velé nun po'ó? ¿Ncu nujisas 'üsüs velé nun po'ó? Ma nin ca mvelé.

²³Qjuis Jepa Jesucristo nawala tjevele, nin p'iyá tjevelé napj nun jis lal. Solejé jupj discípulo pjaní jepapan jis lal tjac' la tjilil qjuis Jepa Jesús. Nin jawas p'iyá, qjuisin tji'yüsa la tjiji cupj ca qjuiyola mpalas jupj tepe'e cupj mpes. Püste na tjelyajacj na, jupj nt'ya pansas. ²⁴Tjevele Dios lal tjüwüi' pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na, vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya pjü. Tjevele: "Pan niná napj mp'üy jinwá. Ma pats' ca

napj, mpes Dios ma ca nin jola nsem nun malala la t'üj'í. 'Ücj ca mpatjaqué nun Dios lal. Nenéyawa nin p'iyá pan 'alajá nun, nujola tapalas nin la tjejay napj nun mpes." ²⁵Nin p'iyá la tjiji pocillo lal. Pocillo nt'ya t'üc' tjalá na. Tjevele: "Uva 'üsú niná na'as jinwá. Ma pats' ca, na'as ca mpalas. Mpes Dios 'ücj way perdonar la numijis. Jupj tjevele t'üc' way niná ca la mijis nun mpes ntipü'í na. P'a casá ca la mijis quinam püna la tjiji lal. Nenéyawa nin p'iyá uva 'üsú tjümüsiqué nun. Müsiqué na najas nujola mpalas napj nin la tjejay nun mpes", nin tjevele jupj. ²⁶Qjuis Jepa Jesucristo ncuwim niswá. Ma tjac' custjay, mpes najas nenéyawa 'a nu myula, pan nlajá ca, uva 'üsú müsiqué ca, Jesús t'ijyü'ta jinwá. Ca nujola mpalas jupj 'üsüs la tjiji nun mpes. Nin loj'í na, la p'a ca jus nlayecj nun poné qjuis Jepa Jesucristo tepe'e nun mpes.

²⁷T'üc' way cupj lyajacj pansas, myüsiquecj uva 'üsú jupj mpes. Qjuis Jepa Jesucristo jos cupj quiyola pyala jupj 'üsüs la tjiji cupj mpes. Ca nacj nepénowa ma 'üsüs yola pyala jupj la tjiji yupj mpes, pan jalá na, uva 'üsú myü'üñ na. Yola jupj ma 'üsüs la tjiji yupj mpes. Ma 'üsüs yola jupj jüp'üy mpes, ma 'üsüs yola jupj 'os mpes; mpes tsjay malala lajay yupj jupj lal. ²⁸Najas pjü nusin mü'üsüs ncu 'üsüs nujola qjuis Jepa Jesucristo jüp'üy mpes, jupj 'os mpes 'ots'ipj. 'Üsüs nujola, 'ücj nin lojá pansas, 'ücj nin müsiqué uva 'üsú.

²⁹Ca nacj nepénowa ma 'üsüs yola Jesucristo jüp'üy mpes. Nin jalá p'in, nin myü'üñ p'in. Dios ca jis capj ntülüs nin lajay mpes. ³⁰T'üc' way pülücj nun sin popé sin napnapj way yupj. Pülücj malala jisas. Nepénowa tecya'liñ. Ma 'üsüs yólatsja qjuis Jepa Jesucristo jüp'üy mpes, pan tjalá na, uva 'üsú t'ijyü'üñ na; nin mpes nin tepyala yupj jis lal. ³¹Más 'ücj qjuisin 'yüsa ncu 'üsüs

qjuiyola Jesucristo jüp'üy mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. 'Üsüs qjuiyola, 'ücj nin lyajacj pansas, 'ücj nin myüsiquecj uva 'üsú. Ma 'üsüs qjuiyola, más 'ücj ma nin lyajacj, ma nin myüsiquecj. Mpes qjuis Jepa Jesucristo ma ca qjuis capj ntülüs. ³²Nenéyawa qjuis Jepa Jesucristo qjuis capj tyüla. Mpes qjuisin 'yüsa malala nin la tjijicj. Nin la qjuisiji mpes Dios ma ca qjuis capj ntülüs, Dios ma jisas jis capj tyüla na.

³³Napj nin tepyacj napj najas nun ca jus nlayé niná. Mpes 'a nu mulus na, la 'unuca nun pjü way jiquil. Pjü tjiquil, 'ücj lojá. ³⁴Ca nacj nepénowa pasal vecj cya'liñ. Malala jiquil jis la las mpes p'in. Más 'ücj mwalá way jalá jis wa nt'a. Mpes 'a jis t'ijyüla na, 'ücj ca polel yola mpalas qjuis Jepa Jesucristo la tjijá yupj mpes. Nin lajay na, jupj ma ca jis capj ntülüs.

Más quelel nusin 'yúsatsja. Niná nusin mü'üsüs la mejay, nun nt'a tjum na.

Polel lijicj Dios jos jin Dios Cjües qjuis tje'yaya mpes.

12 Natjampan, nun solejé Dios Cjües qjuis tje'yaya mpes polel lijicj Dios jos jin. Ma nin p'iyá lijicj jupj qjuis tje'yaya mpes. Quina quelel nusin 'yüsa lejay napj niná mpes. ²Dios t'üc' way ma nujisastsja na, solejé lovin nujisastsja p'a dios witjacj. Nin nujisastsja gente la p'a nun jis wala tjowelepj mpes. Dios witjacj nenem janucun tuluctsja. ³Mpes najas nusin mü'üsüs napj ca mvelé. Dios Cjües gente jisas mo'o já'asa na, gente niná ma polel malala javelepj Jesús po'ó. Yupj javelepj na "Jesús Jepa Püné jupj", Dios Cjües jis capj p'ya'sa mpes p'in ca nin mvelecj.

⁴Dios ts'uyupj pülücj way polel lajay Dios jos jin; jupj Cjües nin se 'aya. Ma nin p'iyá lajay se 'aya. Mop'in nin, yupj polel lajay, pjü way niná Dios Cjües nin se 'aya. Pjaní jupj. ⁵Dios Cjües mpes,

yupj pasal pülücj way 'ücj lajay la p'a mpes. Nin p'iyá lajay tulucj. Pjaní way nin p'iyá. Yupj pjü way tsji' lajay qjuis Jepa Jesucristo mpes; pjaní way jupj. ⁶Pülücj p'a casá lajay. Nin p'iyá tulucj polel lajay. Niná pjü way nin polel lajay, Dios nin la siji. Dios pjaní jupj.

⁷Polel lijicj Dios jos jin, jupj Cjües nin qjuis tje'yaya. Mpes 'ücj ca jus nlayecj t'ücj way cupj qjuisas mo'o pü'ü jupj Cjües. Nin qjuisé 'aya, jos cupj Dios ts'uyupj jis capj mp'a'sacj. ⁸Nepénowa 'ücj polel la veles la p'a jilal 'oyñ nyuca Dios jos jin la mijicj. Nin polel javelepj Dios Cjües se 'aya mpes. Nepénowa 'ücj polel la veles la p'a jilal, Dios jos jin salejepj. Nin polel javelepj Dios Cjües se 'aya mpes. ⁹Nepénowa leñ way japon Dios ca la mijis yupj la tjomon mpes. Nin polel japon, Dios Cjües nin p'iyá se 'aya. Malala jisas jilal, nepénowa polel jis mü'üsüs la sajay; Dios Cjües nin p'iyá nin se 'aya. ¹⁰Nepénowa pasal 'üsüs polel lajay, niyom p'in ma polel lajay jinwá, mpes la p'a pasal yola Dios püné. Nepénowa 'üsüs polel javelepj Dios mpes. Dios ts'uyupj nepénowa salejepj ncu t'ücj way Dios mpes javelepj la p'a. Dios ts'uyupj nepénowa la p'a jis tin polel javelepj, yupj p'iyá ma salejepj. Dios Cjües mpes p'in nin lajay. Nepénowa sin 'yüsa niná, p'a jis tin javelepj na, mpes 'ücj javelepj tsjan niná yupj tjowelepj. Niná pjü way 'ücj lajay Dios Cjües se 'aya mpes. ¹¹Yupj lajay pjü way niná, Dios Cjües ninana p'iyá 'yaya mpes. Pjü jilal se 'aya, jupj jos jin. Nin p'iyá tulucj nin se 'aya yupj jilal.

Pjü Dios ts'uyupj jisas yupj jis pülücjpan.

¹²Nun solejé yom pjaní jüp'üy pjaní, mop'in mos jana, tsjom jana, pülücj jana jüp'üy po'ó. Pülücj jana, mop'in jüp'üy pjaní p'in lovin. Nin p'iyá Dios ts'uyupj jis lal. Cupj pjü way Cristo juts'a'á, mpes

jüp'üy pjaní way jinwá cupj. Cupj pülücj way, mop'in nin, 'a mulú jupj jüp'üy pjaní jinwá cupj. ¹³Nepénowa cupj judiopan, nepénowa cupj judiopan tulucj. Nepénowa cupj esclavopan, nepénowa cupj esclavopan tulucj. Nawa jüp'üy pjaní 'a mulú jinwá cupj; Dios Cjües pjaní jupj, ne nin la tjiji. Bautizar qjuis tepyala, Dios Cjües nin la tjiji mpes. Dios Cjües p'iyá já'sa qjuisas mo'ó, pjü way qjuisas mo'ó.

¹⁴Jüp'üy mos p'in tulucj. Tsjom p'in tulucj. Jüp'üy jana pjü 'ücj la qjujis. Cupj pjü way Cristo jüp'üy pjaní jinwá, mop'in pülücj way cupj. Pülücj p'a casá lijicj cupj. ¹⁵Ca nacj nun popa pjaní ca mveles: "Tsjom mos jin tulucj, mpes tsjom jüp'üy popa tulucj jinwá". Nawa nin, jupj tsjom jüp'üy popé. ¹⁶Ca nacj ca mveles wa: "Pjots' jun jin tulucj, mpes pjots' jüp'üy popa jinwá tulucj". Nawa nin, jupj pjots' jüp'üy popé. ¹⁷Jüp'üy jas tüpwes jun pjaní, ma polel pjoca. Jüp'üy nin tulucj. Jüp'üy jas tüpwes pjots' pjaní, ma polel cjumsu. Jüp'üy nin tulucj. ¹⁸Jüp'üy po'o pülücj jana tje'yaya Dios. Pjü nin lajay jupj jos jin. Pjots' pjoca, jun nyuca. Ma lajay nin p'iyá. ¹⁹Jüp'üy jas tüpwes pjaní p'in, jüp'üy tulucj jupj. Nin tulucj. ²⁰Passal pülücj p'a casá 'ücj liji, jupj jüp'üy jana mpes. Mop'in jüp'üy pjaní jupj. Nin p'iyá cupj qjuilal. Cupj pjü way Cristo juts'a'á, mpes jupj jüp'üy pjaní jinwá ncupj. Nawa pülücj way cupj; pülücj p'a casá 'ücj lijicj Dios mpes.

²¹Napj ca mpac tsjan mpes ca jus nlayé niná t'ücj way. Ca nacj pjaní ca mveles: "Jun ma jos mos". Ca nacj mveles wa: "Jay pjucj ma jos tsjom". ²²Nin vele ma t'ücj way. Jüp'üy pülücj jana. Nepénowa yupj tsjicj way tsji' lajay p'in, nin qjuiyola ca nacj. Nawa nin, jüp'üy po jos pjü witjacj. ²³Cupj qjuiyola nepénowa ma 'üsüs jin yustapj. Niná más 'üsüs jyamacj. Cupj qjuis p'üy jana nepénowa ma qjuisas la p'a sa nuc. Mpes

qjuisin qui'pacj niná. ²⁴ Qjuis p'üy jana nepenowá 'ücj gente sa nuc. Mpes ma qjuisin qui'pacj niná. Dios jostsja ca nin nsem; qjuis p'üy la tjiiji Dios. Cupj qjuiyola qjuis p'üy jana nepenowá 'üsüs 'in tulucj. Mpes más 'in jyamacj niná. Nin jostsja Dios. ²⁵ Mpes jüp'üy po'o jana, pjü way 'ücj jisas. Pjü way jajamapj la p'a jilal. Nin p'iyá cupj qjuilal. Pasal pülücj ncupj, mop'in cupj Cristo juts'a'á, pjü way ncupj. Dios jos pjü witjacj jyamacj cupj. ²⁶ Jüp'üy jana popa pjaní vyaja na, pjü witjacj se vajana. Pjaní lal 'üsüs lijicj na, pjü way 'ücj jisas se palá.

²⁷ Nun Cristo juts'a'á, mpes jupj jüp'üy jinwá nun. Nun pülücj; mop'in nin, nun pjü way jupj jüp'üy pjaní popem. ²⁸ Dios jos jupj ts'uyupj pjü way ca la mijicj jupj jos jin. Nin polel lijicj, jupj qjuis tje'yaya mpes. Ma nin p'iyá lijicj. Nepénowa apostolpan yupj. Dios sin jyama la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. Yupj lajay 'üsüs way. Nepénowa profetapan yupj. Polel javelepj Dios tjevelá mpes. Yupj lajay po 'üsüs way. Nepénowa 'ücj la p'a wa sin la 'üsüs jis la jay. Yupj lajay 'üsüs way. Nepénowa pajal 'üsüs polel lajay, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Nepénowa 'ücj jis la ts'uc malala jisas. Nepénowa 'ücj jis capj jap'acj la p'a. Nepénowa nin polel lajay ne la p'a 'a mulú quelel tsji' lajay Dios mpes. Nepénowa la p'a jis tin polel javelepj, pjü ma tjepjyacañ niná. Niná Dios ts'uyupj nin polel lajay, Dios jis tje'yaya mpes. ²⁹ ¿Ncu nujola pjü way apostolpan? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way profetapan? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way sin 'yüsa lajay? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way pajal 'üsüs polel lajay, niyom p'in ma polel lajay jinwá? Nin tulucj. ³⁰ ¿Ncu nujola pjü way 'ücj jis la ts'uc malala jisas? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way la p'a jis tin polel javelepj? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way polel sin 'yüsa yupj javelepj, ca yupj sin 'yüsa la mijicj tsjan tjowelepj

yupj? Nin tulucj. ³¹ Dios se 'aya pjü jilal, 'ücj la mijicj jupj jos jin. Nepénowa más 'üsüs polel lajay, Dios nin jis tje'yaya. Nujisas t'as Dios nin p'iyá nu 'yaya, mpes ca polel la müjí yupj jinwá.

Más 'ücj quelel la sijicj la p'a.

Quina ca sin mü'üsüs la mejay, más 'üsüs way nin lojí.

13 Más 'ücj quelel la sijicj la p'a. La p'a jis tin 'ücj velecj ca nacj Dios Cjües mpes. Angelpán jis tin 'ücj wa velecj ca nacj Dios Cjües mpes. Newa ma quelel la sijicj la p'a, yupj ca ma jisas nsem cupj velecj. Campana pasal yümücj pjac jinwá nsem yupj jis lal, cupj velecj na yupj jis lal. Vyaja jis la pjac jinwá nsem yupj jis lal. ² 'Ücj polel velecj Dios mpes ca nacj. Qjuisin tji'yüsa Dios po'ó, la p'a ma sin tji'yüsa ca nacj. Pjü way selecj Dios po'ó, la p'a ma sin 'yüsa. Pyonecj wa Dios ca la mijis pjü way cupj le monacj. Mpes 'ücj velecj joc' lal jutja, ne jupj ca mim, cupj tjevelecj mpes. Pjü niná 'üsüs; newa 'üsüs tulucj cupj, cupj ma quelel la sijicj la p'a. ³ Pjü way tya'acj se 'ayacj jis t'emel cjuwá ca nacj. La p'a qjuis p'üy ja'üm Jesucristo qjuisas mpes, nca'lequecj ca nacj. Newa ma quelel la sijicj la p'a, 'üsüs tulucj qjuis mpalas nin la tjijicj mpes.

⁴ Quelel la sojí na la p'a, ma ts'u 'inyá jupj lal. 'Üsüs lojí jupj mpes. Nun ma jomaqué jupj lal. Nun ma welé más 'üsüs way nun jupj lal. Nun ma welé más püné nun jupj lal. ⁵ Quelel lojí na la p'a, ma malala welé jupj lal, ma malala lojí jupj lal. Quelel lojí na la p'a, ma lojí nujisas jin. Lojí jupj jos mpes. Quelel lojí na la p'a, ma leñ way ts'u 'inyá jupj lal. Quelel lojí na la p'a, ma nujola nsem jupj malala la nusiji na. ⁶ Quelel lojí na la p'a, ma 'ücj nujisas nsem jupj malala liji na. 'Ücj nujisas nsem jupj liji na Dios vele jin. Jupj vele t'üc' way. ⁷ Quelel lojí na la p'a, lovin ca quelel la müjí jupj. Ca

nacj la pülücj la numijis ca, ma nujsias jin. Newa ca quelel la müjij jupj. Quelel lojij na la p'a, lovin ca quelel mponé jupj vele mpes. Quelel lojij na la p'a, lovin ca quelel mponé jupj nin liji más 'üsüs way mpes. Ca nacj jupj ma quelel liji custjay Dios jos jin; newa ca quelel la müjij jupj, lovin ca cus mp'a'sá.

⁸Dios lovin ca quelel lis mijis, cupj lovin ca quelel lis mijicj wa. Quina nepénowa 'ücj javelepj Dios mpes. P'a jawas ma ca nin la mijicj. Quina nepénowa 'ücj javelepj la p'a jis tin yupj p'iyá ma salejepj. P'a jawas ma ca nin la mijicj. Quina nepénowa 'ücj javelepj la p'a jilal tsjan niná Dios jos yupj ca jus nlayecj. P'a jawas ma ca nin la mijicj. P'janí p'in lovin lijicj: lovin ca quelel lis mijicj la p'a. ⁹Quina ma pjü way selecj. Velecj la p'a jilal Dios mpes. Newa ma pjü way qjuisin 'yüsa Dios po'ó. ¹⁰P'a jawas Jesucristo ca ncuwim niswá nosis casá. Nin jawas la p'a casá qjuiyola nsem, la p'a casá ca la mijicj. Quina lijicj, ma ca la mijicj niswá, Dios la mijis mpes.

¹¹Nin p'iyá tsjictjacj si t'ünú na. Napj tsjicj waytsja na, tsjicj way jinwá tjeveletsja napj. Tsjicj way jinwá nólatsja napj. Ntjit'ünú na, ma la tzejay tsjicj jinwá. La tzejay püné jinwá. ¹²Nin p'iyá, p'a casá ca nsem cupj qjuis lal p'a jawas; más 'üsüs ca nsem. Quina ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé niná. 'Üsú mo'o nyucucj na, qjuis wala 'ots'ots' way ne'as nyucucj p'in. Nin p'iyá quina ma polel nyucucj Dios. P'a jawas ca jus nucucj. Jesucristo niswa tjac' na, Dios wolap'a'a ca nlüjüquec cupj. Tsjay 'üsüs ca jus nucucj. Quina tsjicj way selecj p'in Dios po'ó. Jesucristo tjac' na, pjü ca qjuisin mü'üsüs Dios po'ó. Dios pjü selé cupj qjuisin po'ó. Nin p'iyá pjü ca jus nlayecj jupj mpes.

¹³Napj ca mpac tsjan niná cupj lovin la mijicj. Lovin ca mponec cupj Dios vele jin. Lovin jus nlayecj Dios 'üsüs la

qjuis mijis. Lovin ca quelel lis mijicj la p'a. Conas lijicj 'üsüs way. Mop'in más 'ücj lovin quelel la sijicj la p'a.

Nepénowa javelepj la p'a jis tin, yupj p'iyá lovin ma sin tji'yüsa niná.

14 Más 'ücj nun quelel la sojij la p'a. Nujsias t'as ca nin la müjij. 'Ücj wa po nujsias nsem Dios Cjües nu 'yaya tsjan mpes 'ücj tsji' lojij Dios mpes. Pülücj p'a casá 'ücj lajay se 'aya jupj. Po nujsias t'as Dios nu 'yaya ne nun ca polel mvelé jupj mpes. 'Ücj niná nujsias niná. ²Nepénowa polel javelepj la p'a jis tin, yupj p'iyá ma salejepj. Dios Cjües se 'aya ne 'ücj nin lajay. Niná javelepj na, gente jis lal javelepj tulucj; Dios lal javelepj p'in. La p'a ma sin 'yüsa yupj javelepj. La p'a ma salejepj tsjan javelepj yupj; Dios Cjües selé p'in. ³Gente la p'a polel javelepj Dios mpes. Nin javelepj na, javelepj la p'a jilal. Yupj javelepj mpes, la p'a más 'ücj ca cus ncoñcocj Dios, ca quelel la mijicj wa Dios jos jin, yupj más 'ücj jisas ca nsem 'ots'ipj. ⁴Nun popa p'janí p'a jis tin vele na Dios Cjües nin liji mpes, se p'a'sa jupj p'iyá. Jupj p'iyá más 'in 'ücj se coñca Dios, nin liji mpes. Nun popa p'janí vele na Dios mpes, jupj p'iyá mpes nin liji tulucj. Jis capj p'ya'sa Dios ts'uyupj pjü way. Yupj sin 'yüsa jupj velá. Yupj pjü way más 'in 'ücj se coñcocj Dios, jupj vele mpes.

⁵'Ücj napj lal nun pjü way 'ücj cüwelé p'a jis tin, Dios Cjües nu 'yaya nin la müjij. 'Üsüs niná. Newa p'a wa más 'üsüs. Najas nun pjü way 'ücj cüwelé Dios mpes. Dios mpes vele más 'üsüs liji p'a jis tin vele lal. P'a jis tin vele ma si 'üsú jupj velá, ne nin. Jupj si 'üsú, ne nin vele la p'a jis lal, 'üsüs nin. Mpes jupj jis capj p'ya'sa wa Dios ts'uyupj, yupj más 'ücj se coñcocj Dios. ⁶Natjampan, nun nt'a ne'as tjum na, ma ca p'a jis tin mvelé. Dios Cjües ne 'aya 'ücj nin la cüjay ca nacj. Nin la cüjay, nun ma ca nusin mü'üsüs napj velé. Mpes ma

ca nin la mejay. Nun jilal ca mvelé Dios nawala tjevele jin. Nun jilal ca mvelé Dios jos nun jus nlayé. Nun jilal ca mvelé Dios velá. Napj ca nusin mü'üsüs le mejay. ⁷Nin p'iyá flauta lal, arpa lal wa. Nun popa pjaní flauta li pjusá ca nacj, p'a wa arpa 'in tyüla ca nacj. Ma ne'as pjac ca nacj. Mpes pjü ma sin 'yüsa tsjan corito jupj. ⁸Nin p'iyá trompeta lal. Militarpan pjyacañ na trompeta li pjusá, salejepj jepa militar jos yupj ca mal jis la palan enemigopan jilal. Ma ne'as pjac na, pjü militarpan ma ca sin mü'üsüs jepa jos jil la palan. ⁹Nin p'iyá nun jilal, la p'a jis tin welé na, pjü ma ca sin mü'üsüs nun welé. Nin welé p'in, ma jis capj p'o'sá la p'a wa.

¹⁰T'üc' way yupj jis tin pülücj javelepj nosis casá. T'üc' way pasal pülücj way sin 'yüsa yupj jis tin. ¹¹Yom pjaní napj lal vele ca nacj, mop'in lovin ma tja-pjacas jupj tüin. Jupj jus nlayes napj ma nin 'yüsa jupj tüin. Napj jus nley jupj ma si 'üsú napj ntin. ¹²T'üc' way nun pjü way nin jisas Dios Cjües nu ma'ayas, ne 'ücj polel la müjí Dios jos jin. Mpes po nujisas t'as jupj nu ma'ayas ne ca polel jis capj mp'a'sá Dios ts'uyupj. Más 'ücj niná. Nin polel lojí na, yupj más ca jisas nsem Dios.

¹³Nepénowa ca la p'a jis tin welé ca nacj. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa nun welé. Mpes Dios lal la tjomoná ca polel nusin mü'üsüs nun tjowelé. ¹⁴Nenéyawa Dios lal velé na, la p'a jis tin velé, ma nin 'yüsa napj velé. Nin velé na, napj neqjues p'in nin vele. Napj ma nin 'yüsa napj velé. ¹⁵Mpes nun jilal ca mvelé napj ca la mejay mpes. Dios lal ca mvelé la p'a jis tin mpes, ma nin 'yüsa napj velé. Napj neqjues p'in ca mveles. Mop'in jis tin la p'a selé napj. Niná mpes ca mvelé wa Dios lal. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs napj velé. Napj ca nejets'es la p'a jis tin, ma nin 'yüsa nejets'es mpes. Napj neqjues nejets'em p'in. Mop'in jis tin la p'a selé

napj. Niná mpes ca nejets'es wa. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs. ¹⁶Ca nacj nun popa pjaní quelel wüi'i Dios lal la p'a jis tin mpes la p'in. Ma si 'üsú jupj velá. Jupj cjües p'in vele. T'üc' way gente ne'aj jatja ma sin 'yüsa jupj polel nin vele Dios Cjües nin liji mpes. Mpes yupj ma polel javelepj ncu 'üsüs niná velá. ¹⁷T'üc' way 'üsüs wüi'i Dios lal. Newa ma jis capj p'ya'sa la p'a. Yupj más 'ücj japon tulucj, jupj nin liji mpes.

¹⁸T'üc' way la p'a jis tin velé napj, ma nin 'yüsa napj velé. Más nin velé napj pjü jilal. Nin mpes wüi'is Dios lal. ¹⁹Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, la p'a jis tin polel velé, ma nin 'yüsa napj velé. Jis tin la p'a polel velé wa, niná nin 'yüsa napj velé. Niná velé na, yupj sin 'yüsa napj velé. Po quelel velé jis tin nenem, nin 'yüsa napj velé. Niná velé na, polel sin 'yüsa lejay napj. Palabra cinco sin 'yüsa más 'ücj palabra diez mil lal, ma sin 'yüsa witjacj.

²⁰Natjampan, ma nujola t'as tsjictjacj jinwá, napj tjevelé mpes. Mop'in nin, 'üsüs la müjí tsjictjacj seyasa witjacj jinwá. Yupj ma sin tji'yüsa, ma malala lajay custjay. Newa najas nujola püné witjacj jinwá napj tjevelé mpes. 'Üsüs nusin tjü'üsüs niná. ²¹Dios Popel vele: "Napj niyom ca sin majam gente niná nt'a, yupj ne p'a jis tin javelepj. Pasal campa mpe ca ncul jis la veles yupj jis lal. Yupj ca mvelecj, napj najas jin ca mvelecj. Newa nin, gente niná ma ca jisas nsem napj velé", qjuis Jepa Dios nin vele. ²²Qjuisin 'yüsa tsjan mpes nin tjevele. T'üc' way Dios se 'aya jupj ts'uyupj nepénowa 'ücj javelepj la p'a jis tin yupj p'iyá ma salejepj. Dios jos yupj nin lajay ma japon witjacj jis la nuc. Yupj ca nucucj Dios 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. P'a casá lajay, Dios ts'uyupj jis lal 'a si mulú na. Dios ts'uyupj japon nas yupj. Ma la p'a jis tin javelepj Dios ts'uyupj januc mpes. Dios mpes javelepj yupj jis tin p'in, yupj jis la pjac. Nin mpes wa

yupj januc wa Dios pajal 'üsüs. Ma japon ma sin 'yüsa yupj javelepj Dios mpes.

²³A nu myula na, nun pjü cüwelé la p'a jis tin nun p'iyá ma solejé, la p'a ma ca sin mü'üsüs nun welé. Nepénowa 'a nu myula nt'a jiquil na, ma ca sin mü'üsüs tsjan lojí ca nacj. Dios ts'uyupj tulucj jiquil wa ca nacj. Yupj ca mvelecj malala nujola jin welé. ²⁴Más 'ücj nsem nun pjü way welé Dios mpes, nun jis tin mpes. Mpes la p'a wa jiquil na, ca sin mü'üsüs nun welé. Yupj ma sin 'yüsa tsjan lojí 'a nu myula na ca nacj. Dios ts'uyupj tulucj yupj ca nacj. Nawa ca sin mü'üsüs nun welé, mpes 'aplijila ca nsem malala la tjajay mpes. Nun pjü way ca 'ücj mvelé yupj jis lal más 'ücj Dios jos jin lajay. ²⁵Mpes yupj ca mvelecj nun t'üc' way tjowelé. Ca mvelecj yupj nin yólatsja nun tjowelé jinwá. Gente p'in ma salejepj tsjan yola la p'a. Dios p'in selé niná. Mpes yupj jis tic' jin müjün-sünün, palá mpi'tjiñ, ca mvelecj Dios pajal püné. Ca mvelecj Dios já'asa nun jilal.

Pablo tepyaca 'oyñ nyuca la mijicj Dios ts'uyupj, yupj 'a si mulú nt'a.

²⁶Natjampan, napj ca mvelé tsjan 'üsüs way la müj. T'üc' way Dios Cjües nu tje'yaya pjü way, nin polel lojí Dios jos jin. 'A nu myula na, nepénowa ca quelel nejets'eñ ca nacj Dios mpes. Nepénowa ca quelel sin mü'üsüs lis mijicj ca nacj. Nepénowa ca quelel mvelecj ca nacj Dios sin tj'yüsa la tjiji mpes. Nepénowa ca quelel mvelecj ca nacj la p'a jis tin, ma sin 'yüsa javelepj mpes. La p'a ca quelel nusin mü'üsüs la numijicj ca nacj, tsjan tjowelepj yupj. Najas niná lajay, Dios ts'uyupj jis capj la p'acj. Mpes Dios ts'uyupj más ca jisas nsem Dios. ²⁷Ca nacj nepénowa quelel javelepj la p'a jis tin, ma sin 'yüsa javelepj mpes. Najas mat'e javelepj ne nin, cont'e ca nacj 'ücj. Ma najas pülücj nin javelepj. Najas ma javelepj 'a mulú. Pjaní t'üc' tjevele na,

'ücj la p'a vele. Najas la p'a sin 'yüsa lajay tsjan tjowelepj yupj. ²⁸Ca nacj pjü ma polel sin 'yüsa lajay tsjan tjowelepj. Mpes más 'ücj ma nin javelepj la p'a jis tin Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Mop'in 'ücj pjaní nin vele Dios lal la p'a jis tin mpes, jusapj já'asa na.

²⁹T'üc' way Dios pjaní pjaní jilal vele jupj jos mvelecj, Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Najas mat'e javelepj p'in, cont'e ca nacj. Najas la p'a sin mü'üsüs ncu t'üc' way javelepj Dios tjevelá. ³⁰Ca nacj leñ way Dios ca mveles já'asa lal. Jos la p'a jilal vele tjevelá. P'a nawa vele ca nacj. Más 'ücj jupj lyájasa nsem quinam, mpjacam. ³¹Najas pjaní pjaní welé Dios mpes; ma ca mvelé la p'a vele na. Mpes pjü way ca 'ücj sin mü'üsüs, ne pjü más 'in 'üsüs ca quelel la mijicj Dios jos jin. ³²Profetapan p'iyá ca yola mpalas 'ücj lyájasa jatja, la p'a quelel javelepj na. ³³Dios ma jos yümücj pjac, 'a mulú javelepj ma jos. Jos pjaní tjevele na, la p'a mveles. Pjü yupj 'a mulú javelepj, ma jos.

Najas nin lojí Dios ts'uyupj la p'a nt'a 'a si mulú jinwá. ³⁴Najas nequem lyájasa jatja Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Más 'ücj ma javelepj ne'aj. Más 'ücj yupj ma jajütütj ne'aj. Dios Popel nin vele. ³⁵Ca nacj nequem ma sin 'yüsa la p'a vele na. Niná quelel sin 'yüsa. Más 'ücj yupj jis la mü'üyacj jis vayum jilal, yupj ca sin mü'üsüs lis mijicj jis wa nt'a. Malala nequem javelepj Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a.

³⁶Pülücj nin tjowelepj Dios tjevelá. Nun mwalá way tjowelepj tulucj. La p'a nun jis wala tjowelepj Dios tjevelá. Mop'in nun jilal p'in tjowelepj tulucj. Mpes po ma nujola t'as 'üsüs lojí; 'üsüs lojí tulucj. ³⁷Nepénowa ne'aj yola Dios vele yupj jilal, yola Dios jos niná javelepj Dios ts'uyupj jilal. Yola Dios Cjües jis tje'yaya ne 'ücj lajay Dios jos jin. Najas yupj ca jus nlayecj napj nin pyac

nun mpes qjuis Jepa Dios qjuisí jütüta p'in. ³⁸Nun popa pjaní ma quelel jus nlayes niná ca nacj. Mpes más 'ücj nun ma pjo'oque jupj lal.

³⁹Natjampan, niswa velé po nujisas t'as nun ca 'ücj mvelé Dios mpes, jupj Cjües nu 'yaya nin lojí mpes. Nun jis lal velé wa ma mvelé nun popa pjaní ma polel vele la p'a jis tin jupj p'iyá ma selé.

⁴⁰Mop'in nin, najas nun lojí pjü way napj tepyac jin. Nin jos Dios. Ma tjowelé 'a mulú. Pjaní t'ücj tjevele na, 'ücj la p'a ca mveles.

Jesucristo jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá.

15 Natjampan, nun jis walap'a'a tjevelé Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Napj tjevelé niná nun jis lal. Najas niná nujola nsem niswá quinam. Nun nujisastsja napj tjevelé. Niná newa poné nun. ²Niná poné, mpes ca mpatjaqué Dios lal. Najas po ca mponé lovin napj tjevelé nun jilal. 'Ots'ots' way p'in toponé, ma ca mpatjaqué Dios lal.

³T'ücj way nun jilal tjevelé napj nin tji'yüsa mpes. Niná más 'üsüs way pjü nusin tji'yüsa lal. Nun jilal tjevelé Cristo tepe'e malala nyuca la tjijicj mpes. Dios Popel tjevele nin ca la mijis. ⁴Yupj toc Jesucristo. Ts'ac' cont'e na, Dios jas tji-jyünsa, ne nyucunú tepyala niswá. Dios Popel tjevele nin ca mpalas. ⁵Jas tji-jyünsa na, lay tepyala Pedro lal. Niyom Jesús cus tocoñtsja, doce waytsja yupj; yupj tjatja nt'a, nepé lay tepyala wa.

⁶Locopyaya Dios ts'uyupj quinientos 'a jis tjimyula. Más pülüctsjya yupj quinientos lal. Cristo lay tepyala wa ne'aj. Yupj pülücj janucun patja custjay. Nepénowa p'in tecya'liñ. ⁷Locopyaya lay tepyala Jacobo lal. Locopyaya lay tepyala apostolpan pjü way jilal. ⁸Pjü way yupj jus tjunuc na, lay tepyala wa napj lal. Tsjicj costa way tjemya'na na, malala nin. Niná tsjicj way jinwatsja napj. Malálat-sja napj. ⁹Napj nola la p'a apostolpan

más 'üsüs napj lal. Napj apóstol wa, yupj jinwá; mop'in tsjay malala la tjejay napj Dios ts'uyupj jilal püna p'in, mpes tsjicj jin nola napj p'iyá.

¹⁰Newa nin, Dios pasal 'üsüs way la tjiji napj lal. Apóstol la ntjiji napj. Pasal 'üsüs way polel la tjejaytsja jupj mpes, jupj 'üsüs la ntjiji mpes. Napj más yümücj tsji' la tjejay pjü apostolpan la p'a wa jilal. Mop'in napj p'iyá ma nin la tjejay. Dios nin tje'yaya ne 'ücj nin polel lejay. Mpes jupj nin la tjiji. ¹¹T'ücj way apostolpan la p'a nun jis walap'a'a tjowelé Dios tjevelá. Napj nun jis walap'a'a tjevelé wa Dios tjevelá. Ma selé ncu mwalá way toponé yupj jilal. Ma selé ncu mwalá way toponé napj lal. Ma nola. 'Ücj najas p'in toponé nun.

Dios ts'uyupj ca sin müjünsücj, mpatjam niswá.

¹²T'ücj way nun jis walap'a'a tjevelecj Cristo po'ó. Nun jilal tjevelecj jupj jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá tepe'e na. ¿Tsjan mpes nun nepénowa welé gente ma sin müjünsücj, ma mpatjam niswá? ¹³Welé gente ma sin müjünsücj tecya'liñ na, ma mpatjam niswá. Mpes welé wa ca nacj Cristo ma jas tjijyünsa niswá, ma tüpü'ü niswá. ¹⁴Nin welé ca nacj. Mpes nujola ma t'ücj way tjevelecj ca nacj. Ma poné Cristo pü'ü, mpes malala nin toponé jupj mpes. Nin tulucj. T'ücj way tecya'liñ ca sin müjünsücj, mpatjam niswá.

¹⁵Nun welé tecya'liñ ma ca sin müjünsücj, ma mpatjam niswá. Mpes nujola ca nacj cupj la tsyawilicj nun jilal Dios po'ó; cupj tjevelecj Dios jas tjijyünsa Cristá, tüpü'ü niswá. Nun welé tecya'liñ ma ca sin müjünsücj la püt'üs niswá, mpes welé wa ca nacj Dios ma wa jas tjijyünsa Cristá. ¹⁶Niswa velé napj, nun welé tecya'liñ ma ca sin müjünsücj, ma mpatjam niswá, mpes welé wa Cristo ma jas tjijyünsa, ma tüpü'ü niswá. ¹⁷Nun welé Cristo ma jas tji-

jyünsa niswá, mpes nun toponé mpes 'üsüs nu tepyala tulucj. Mpes Dios jola custjay malala nyuca la tjüj. Ma nin liji jupj. T'üc' way Cristo jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. ¹⁸ Pülücj nasa sa coñtsja jupj. Pülücj tecya'liñ yupj sin popé. Nun welé Cristo ma jas tjijyünsa, ma tüpü'ü niswá, mpes nin welé yupj ma Dios lal patja quinam. T'üc' way patja. T'üc' way Cristo jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. ¹⁹ Cupj Jesucristo se coñcocj quinam, mpes pyonecj 'üsüs qjuis mpalas tecya'lequecj na. Nun welé Cristo ma jas tjijyünsa, ma tüpü'ü niswá. Cristo ma cüpüt', ma 'üsüs qjuis cüpalas tecya'lequecj na. Mpes más 'ücj gente pasal yola cupj mpes. Más malala qjuis tepyala pjü jis lal.

²⁰ Malala qjuis tepyala tulucj. T'üc' way Dios jas tjijyünsa Cristá, tüpü'ü niswá. Dios mwalá way jas tjijyünsa jupj pjü way jis lal. Mpes t'üc' way tecya'liñ ca sin müjünsücj wa, mpatjam niswá. ²¹ Pjü gente cya'liñ yom pjaní la tjiji mpes. Nin p'iyá, gente ca sin müjünsücj, mpatjam niswá, yom p'a mpes, pjaní jupj. ²² Adán mwalá way tüpü'ü pjü jilal. Pjü nca'liñ ca jupj mpes. Nin p'iyá, Cristo sa coñ pjü way ca sin müjünsücj jupj mpes, mpatjam niswá. ²³ Dios sin jyünsa pjü way. Sin müjünsüs jupj tjevele na. Mwalá way jupj Cristo jas tjijyünsa. P'a jawas Cristo ncuwim niswá nosis nt'a. Nin jawas Cristo juts'a'á ca sin müjünsüs, mpatjam niswá. ²⁴ Nin tepyala na nosis ncawajas ca. Nin jawas, Cristo ca Dios pjü ma'ayas, Dios jupj Popay. Pjü way jupj jyü'ta, jupj ca jupj Popay ma'ayas, mpes Dios ca pjü jis müjü'tüs nsem. Püna tjüjütütj, yupj ma müjü'tücj nsem, Cristo la mijis mpes. Jepapan, ma jepapan nsem quinam, Cristo la mijis mpes. Noypan ma ca 'ücj la mijicj yupj jisas jinwá.

²⁵ Quina Cristo newa jyü'ta pjü way; nin jos Dios. Jupj ca la mpa'nas jupj enemigopan jis lal. Jupj ca la mijis

jupj enemigopan pjü way jupj tsjom 'alá jatja jinwá. Nin la tjiji na, jupj Popay Dios ca müjü'tüs niswá. ²⁶ Nin tepyala na, p'a casá mpalas Cristo mpes. Gente ma nca'liñ ca niswá jupj mpes. Gente cya'liñ pasal malala Cristo lal, ne ma nin mpalas quinam. ²⁷ Dios Popel vele: "Dios pjü tsjom 'alá tepya'ta. Cristo jyü'ta pjü jilal." Popel vele pjü way tsjom 'alá tepya'ta. Selecj Dios ma tepya'ta jupj p'iyá Cristo tsjom 'alá. Jupj tepya'ta la p'a pjü way Cristo tsjom 'alá. ²⁸ Dios tecyawaja tepya'ta na, jupj Jatjam ca mveles jupj lal, ca mveles jupj jos jupj Popay müjü'tüs jupj lal. Dios nin liji pjü way jupj Jatjam tsjom 'alá majatjum. T'üc' way Dios jusapj ca müjü'tüs pjü jilal.

²⁹ Napj selé nepénowa japon tecya'liñ ma sin müjünsücj jis la püt'üs niswá. ¿Ncu solejé tsjan mpes nepénowa bautizar se palá tecya'liñ mpes? T'üc' way tecya'liñ ca sin müjünsücj niswá, mpatjam niswá; nin mpes nin lajay yupj mpes.

³⁰ Gente nepénowa lovin ma jisas ncupj, quelel qjuesé 'ünan. Newa nin, lovin velecj Dios tjevelá. T'üc' way tecya'liñ ca sin müjünsücj, mpatjam niswá; mpes nin lijicj. ³¹ Natjampan, napj pasal 'ücj najas nun Jesucristo so coñcóc mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Newa nin, pjü ts'ac' jawas nepénowa quelel na 'ünan. ³² Napj tjevelé Efeso po'ó Dios tjevelá. Gente pasal pülücj ts'a 'intsja ne'aj, malala quelel la najaytsja. Yupj pü'á ts'i 'inyá jinwatsja. Newa nin, napj lovin tjevelé Dios tjevelá. T'emel ma quelel t'e'etsja tjevelé na. T'üc' way tecya'liñ ca sin müjünsücj, mpatjam niswá; nin mpes tjevelé napj. Nepénowa javelepj ma ca nin mpalas. Ma nin mpalas, "más 'ücj lyajacj, myüsiquecj p'in. Yaya nca'lequecj, ncawajas ca cupj la p'in, mpes más 'ücj 'ücj qjuis quinam." ³³ Nenéyawa gente javelepj tecya'liñ ma sin müjünsücj. Ma mponé

nun yupj jilal. Ma jis capj ncoñó yupj. Yom 'üsüs se coñca na yom malala, p'a jawas malala nsem wa jupj. ³⁴ Nujola t'as Dios jos jinwá. Malala la tjüj. Ma nin la müj niswá. T'üc' way nepénowa ne'aj ma sin tji'yüsa Dios po'ó custjay. Mpes najas ca nu maycas nun.

Pablo tepyaca 'onin ne nin sin müjünsücj tecya'liñ.

³⁵ Ca nacj nepénowa ca la mü'üyacj: “¿'Onin ne nin sin müjünsücj tecya'liñ na la püt'üs mpes niswá? Yupj jis p'üy, ¿tsjan jin yustapj?” ca la mü'üyacj ca nacj. ³⁶ Ma yola jinwá yupj, ne la 'üy yupj. Napj ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé tecya'liñ ca sin müjünsücj jis la püt'üs. Gente jis p'üy setel jinwá. Setel to'á, mwalá way siná niná. Setel tepe'e jinwá, 'amá toqué nun. Nin la tjüj na, nt'ünüs ca, jun 'yüna jupj. ³⁷ Setel siná setel p'in jupj, trigo ca nacj, p'a ca nacj. T'yüna na, p'a wa jupj. Setel tulucj, p'a casá justa jupj. 'Üsüs justa quinam. Nin p'iyá yom jüp'üy lal. Mwalá way pe'e jupj. Tepe'e na, jas müjünsüs, mpü'üm niswá. Ninana p'iyá tulucj, p'a wa jüp'üy jinwá justa nsem jupj. ³⁸ Setel p'a casá justa nsem, Dios nin liji. Jupj jos jin ca nsem. Pülücj jay setel. Pjü p'a casá yustapj nsem yupj, Dios liji. Pjü nin yustapj Dios jos jin. ³⁹ Nin p'iyá, pülücj jis p'üy. Nin p'iyá tulucj yupj. Gente jis p'üy animal jis p'üy jin tulucj. Animal jis p'üy tsipyaya jis p'üy jin tulucj. Tsipyaya jis p'üy cjul jis p'üy jin tulucj.

⁴⁰ Pülücj jis p'üy qui casá. Pasal pülücj p'a casá jatja tsjun po'ó. Ne'aj jatja pasal 'üsüs way jin yustapj. Qui casá nin p'iyá 'üsüs jin yustapj. Qui casá jatja, tsjun po'o jatja jin tulucj. ⁴¹ Lots'ac' 'üsüs jin justa, mümüy 'ots'ipj, pjulacj 'ots'ipj. Nin p'iyá tulucj yupj. Pasal pülücj jatja pju-lacj. 'Üsüs jin yustapj, pjü way. Mop'in nin p'iyá tulucj yupj.

⁴² Nin p'iyá nsem Dios tecya'liñ sin müjünsüs na. Yom jüp'üy 'amá toc na, jupj jüp'üy cyawaja. Dios si jüna na, p'a wa nsem jupj. Niná ma ncawajas ca, lovin mpü'üm ca jupj. ⁴³ Yom jüp'üy toc na, malala justa. Jas tjijyüna na, 'üsüs justa nsem. Yom jüp'üy toc na, liji secj. Jas tjijyüna na, ca püné 'ücj la mijis. ⁴⁴ Yom jüp'üy 'amá toc na, 'amá popa jupj. Jas tjijyüna na, jupj tsjun popa nsem. T'üc' way jüp'üy 'amá popa nin pü'ü. Mpes t'üc' way jüp'üy p'a wa tsjun popa nsem jupj.

⁴⁵ Dios Popel niná vele wa. Vele: “Yom mwalá waytsja Adán, Dios la tjiji jupj. Jupj jüp'üy 'amá pópatsja, nyucunutsja jupj.” Püs naya p'a wa yom pü'ütsja jupj. Cristo jupj. Cjües jupj. Adán mpes, pjü malala nyuca lajay, pjü cya'liñ. Cristo mpes, gente 'ücj mpatjam lovin. ⁴⁶ Cupj ca mpatjaquecj lovin.

Qjuis p'üy lovin ca mpatjaquecj mpes, cjuwá quinam. Mwalá way cupj qjuis p'üy 'amá popa mpes pyatjaquecj. P'a jawas qjuis p'üy la p'a ca nta'acj, ne yupj mpes ca lovin mpatjaquecj cupj.

⁴⁷ Yom mwalá way 'amá pópatsja. Dios la tjiji jupj 'üpjú mpes. Yom p'a tsjun popa, Cristo jupj. ⁴⁸ Yom mwalá way jinwá ncupj, Dios la tjiji jupj 'üpjú mpes. Cupj 'üpjú popa 'ots'ipj. Cupj popa pülücj ca nlaca Dios pü'ü nt'a. Cristo jüp'üy jinwá nsem cupj qjuis p'üy, jupj tsjun popé. ⁴⁹ Quina yom mwalá way jinwá ncupj qui'á, jupj 'üpjú pópatsja. P'a jawas tsjun po'o popa jinwá custapj nsem cupj.

⁵⁰ Natjampan, nun jilal velé 'amá popa ncupj. Pis p'in cupj, 'as p'in. Pis niná, 'as niná, ma polel patja Dios jyü'ta nt'a. Dios ma la mijis mpatjam ne'aj. Qjuis p'üy 'amá popa, mpes ncawajas ca. Ma lovin polel patja.

⁵¹ 'Üsüs nusin tjü'üsüs napj ca mpac mpes. Ca mpac, gente lovin ma salejeptsja yupj. Pülücj nca'liñ ca qui'á mop'in ma ca pjü nca'liñ yupj. Dios la p'a jis p'üy

jis ma'ayas ca pjü jilal. ⁵²Nasa trompeta la pjaní la tjiþjyusa pjac na, nin ca mpalas. La pjaní jun si tsicyaca na, leñ way nin pyala. Nin p'iyá, pasal leñ way Dios ca la p'a jis p'üy jis ma'ayas pjü jilal. Trompeta la tjiþjyusa pjac na, Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, ca mpatjam niswá. Jis p'üy ca nta'acj, lovin ma jis ncawajas ca. Cupj ma tecya'lequec, nin p'iyá, qjuis p'üy p'a casá mpalas. ⁵³Qjuis p'üy quina pyatjaquec mpes, jis ncawajas ca. Nca'liñ ca. Mpes Dios ca qjuis ma'ayas la p'a qjuis p'üy. Ma jis ncawajas ca yupj. Lovin mpatjam ca yupj. ⁵⁴Nin tepyala na, cupj ca nucucj nin tepyala Dios Popel vele jin. Vele:

“Cupj ma tecya'lequec jin nsem.

Lovin ca mpatjaquec ncupj Dios la tjiji mpes.

⁵⁵Qjuis p'üy ma tecya'liñ jin ca nsem.

Ca sin müjünsüs, mpatjam niswá.

Pajal vyájatsja tecya'liñ mpes.

Mop'in ma nin ca mpalas quinam”,

Dios Popel nin vele. ⁵⁶Malala jis tepyala tecya'liñ na, malala la tjajay mpes. Nun jilal velé 'onin ne malala la tjajay yupj. Sin tji'yüsa Moisés tepyacá, newa ma polel lajaytsja pjü tepyacá. ⁵⁷Quina wi'iquec Dios lal cupj lovin ca mpatjaquec jupj lal. Nin ca nsem Jesucristo la tjiji mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné.

⁵⁸Mpes lovin nujisas t'as qjuis Jepa Jesucristo. Nun napj mpülücpan, napj quelel la nusejay. Lovin toponé Dios tjevelá. Lovin pajal tsji' la müjí qjuis Jepa Jesucristo mpes. Najas nun ca jus nlayé pasal 'üsüs ca mpalas, nun tsji' lojí na jupj mpes.

**Dios ts'uyupj Corinto po'o patja
t'emel tja'ayapj Dios ts'uyupj
Jerusalén po'o patja mpes.**

16 Nun solejé napj la tjemyon Dios ts'uyupj t'emel ma'ayacj Dios ts'uyupj mpes Jerusalén po'ó. Jilal tjevelé 'onin la cüjay ne la 'ayas

niná. Nin tjevelé Dios ts'uyupj pjü way jilal Galacia po'ó. Najas nin p'iyá lojí nun. ²Domingo pjü way najas pjü way witjacj nun na'aj 'onsó t'emel so 'oyá mpes. Nun sin popa t'emel pülücj jat'anquepj, 'in püné ja'onsopj najas. Tsjicj way jat'anquepj, más tsjicj way ja'onsopj 'ücj. Mpes nun nt'a tjum na, nun ca nta'á t'emel jis la 'ayas. Nun nt'a tjum na, ma najas niswa t'emel lo moná nun 'a nu myula na. ³Najas nun ca la nt'a nepenowá, yupj ca nt'acj t'emel niná Jerusalén nt'a Dios ts'uyupj mpes. Nun nt'a tjum na, napj ca sin majam niná t'emel lal. Napj ca jis papel ma'ayá, mpes Dios ts'uyupj Jerusalén po'o ca jus nlayecj pjacj niná. ⁴Más 'ücj napj jum wa ca nacj. Jum, 'ücj ncapj jacoñ.

Pablo tepyaca nin la mijis mpes.

⁵Mwalá way napj ca mis Macedonia nt'a. Ne'aj tjum na, ne'as ca mis nun nt'a. ⁶Ts'ac' pülücj ca mpü'üs ca nacj nun jis lal. Jive na ca mpü'üs ca nacj nun jilal. Mpes 'ücj ca polel no 'oyá, ne ca 'ücj polel mis p'a gente nt'a. Ma selé custjay ca'aj mis. ⁷Ma quelel jum quinam nun nt'a; püs way ma polel pü'üs ne'aj quinam. Püs way quelel pü'üs nun nt'a. Qjuis Jepa Dios jos jin ca nsem. ⁸Qui'á ca mpü'üs quinam Efeso po'ó. Judiopan leñ way ca 'a jis mulus fiesta mpes, fiesta niná Pentecostés ló. T'üc' tepyala na, mis ca napj. ⁹Pülücj jilal polel velé quinam Dios tjevele jin, mpes qui'á ca mpü'üs quinam. Po quelel pjyacañ yupj. Mop'in la p'a pülücj p'a casá yola. Ts'a 'in yupj napj lal. Yupj jisas la p'a ma sin 'yüsa Dios tjevele jin, nin mpes wa quelel pü'üs qui'á.

¹⁰Timoteo ca mim nun nt'a ca nacj. Jama na, najas jupj ma lecj meyas nun jilal. Mpes najas pasal wüi'iqué nun jupj ne'as jama na. Jupj tsji' liji wa qjuis Jepa Dios mpes, napj jinwá. ¹¹Jupj tjamacjas custjay, mop'in 'üsüs jupj; najas ma

malala nujola jupj mpes. Tja'ayá jupj jos, ne 'ücj polel ncuwim napj nt'a. Tjowelé 'üsüs mim. Napj li nuc lo cuwis jupj napj nt'a p'a wa Dios ts'uyupj jilal.

¹²Quina ca mpac Apolos po'ó, jupj cupj qjuis catjam. Po tjevelé jupj lal más 'ücj jama quinam Dios ts'uyupj nepénowa jilal nujus la nuc. Newa ma quelel jámatsja quinam. Polel jama na, mim ca.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹³In tjajama ma poné nun la tsuwilpan jilal. T'üc' way lovin mponé qjuis Papay Dios po'ó, Cristo po'ó 'ots'ipj. Gente ca mvelecj más 'ücj ma pjo'oqué niná. Ma mpja'aque yupj jilal. Lovin la müjí Dios jos jin. ¹⁴Nun pjü way pasal pülücj lojí. Nin lojí na, lovin quelel lis tjüjí la p'a.

¹⁵Natjampan, ne'aj Acaya po'ó pülücj way jisas Jesucristo quinam. Nun solejé Estéfnas, jupj wo nt'a patja 'ots'ipj, mwalá way jisastsja Jesucristo ne'aj. Yupj lovin quelel jis capj jap'actsja Dios ts'uyupj. Nin la tjajay. ¹⁶Napj najas nun lojí yupj jisas jin. La p'a wa yupj jin p'iyá lajay, la müjí wa yupj jisas jin. La p'a wa nepénowa tsji' lajay yupj jilal Dios mpes. La müjí wa yupj jisas jin.

¹⁷Tsjay 'ücj najas Estéfnas tjac' napj nt'a. 'Ücj najas wa Fortunato tjac', Acaico

tjac' wa, napj nt'a. Najas nun napj lal jotjaqué mop'in ma polel jotjaqué qui'á. Quina yupj tjiquil nun mpe, mpes tsjay 'ücj najas. ¹⁸Napj lal tjowelepj nun po'ó, mpes 'ücj najas la tjajay yupj. Napj selé nun pasal 'ücj jisas wa yupj javelepj mpes. Napj lal javelepj nun mpes. Najas 'üsüs way welé nun yupj sin po'ó. La p'a lajay yupj jinwá. Najas 'üsüs welé wa yupj sin po'ó.

¹⁹Dios ts'uyupj Asia po'o patja pjü witjacj süs wa la tjajay nun jilal. Aquila süs wa la tjiji, Priscila 'ots'ipj; yupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'á wa, nun jinwá. Dios ts'uyupj yupj jis wa nt'a 'a si mulú, süs wa la tjajay yupj. ²⁰Dios ts'uyupj qui'á jatja, pjü way süs wa la tjajay yupj. La nüjüsüqué na nun popé, la tjalapaná nunwá. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé.

²¹Napj Pablo. Niná napj p'in pyac nun mpes.

²²Nepénowa jatja ne'aj ma quelel lajay qjuis Jepa Jesucristo ca nacj. Más 'ücj Dios ca mveles ca malala jis mpalas yupj. ¡Qjuis Jepa Jesús, was jipj!

²³Najas Jesucristo 'üsüs la nusiji nun pjü jilal, jupj Jepa Püné.

²⁴Napj quelel la nusejay nun pjü way. Cupj pjü witjacj se coñcocj Jesucristá. Amén.

Papel locopyaya Pablo tepyaca Corinto mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Apóstol way napj, Dios nin tjejjama la veles la p'a jilal jupj mpes. Jos napj velé Jesucristo po'ó. Timoteo já'asa napj lal, jupj cupj qjuis catjam. Nun Dios ts'uyupj Corinto po'ó. Quina pyaquecj nun mpes. Niná papel Dios ts'uyupj pjü way mpes Acaya po'ó. Yupj Dios juts'a'á 'ots'ipj. ² Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj 'üsüs way lajay nun mpes. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, yupj ca nin la nusejay.

Pablo tjüwüi'i Dios lal.

³ Najas 'üsüs way mvelecj Dios po'ó. Jupj Jesucristo Dios. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Dios nin p'iyá cupj qjuis Papay wa. Malala qjuesé palá na, jupj qjuis capj p'ya'sa. Malala qjuesé palá na, cupj ma qjuiyola jupj 'üsüs la qjuisiji mpes. ⁴ Malala qjuesé palá na, jupj lovin nin liji ma qjuiyola. Jupj jos nin p'iyá la mijicj la p'a jilal, malala se palá na, mpes nin liji jupj cupj qjuis lal. Nin p'iyá polel lijicj yupj mpes, Dios la qjuis tjiji jinwá. ⁵ Gente pasal malala la tjajay Cristo lal. Mpes nin p'iyá gente pasal malala lajay wa cupj qjuilal, cupj Cristo juts'a'á mpes. Nawa nin, Dios 'üsüs la qjuisiji ne ma qjuiyola cupj, cupj Cristo juts'a'á mpes. Nin mpes pajal 'üsüs pyatjaquecj cupj. ⁶ T'üc' way malala qjuesé palá. Dios jos cupj 'ücj polel la nusijicj ne nun ma nujola nsem malala nu pyala na; nin mpes nin qjuesé palá. Nun jilal tjevelecj na Jesucristo po'ó, malala qjuis tepyala. Mop'in 'üsüs nu tepyala nun; Dios la tjiji nun 'ücj ca mpatjaqué jupj lal, nin nu tepyala. T'üc' way Dios nin liji ma qjuiyola. Dios jos nin p'iyá la mijicj nun mpes; nin mpes nin qjuesé palá. Mpes malala

nu pyala na, malala qjuis tepyala jinwá, nun ma nujola nsem. ⁷ T'üc' way gente malala lajay cupj qjuilal. Selecj nin p'iyá lajay nun jilal. Nawa ma qjuiyola Dios 'üsüs la qjuisiji mpes. Selecj nin p'iyá liji nun jilal, ne ma nujola nun.

⁸ Natjampan, qjuisas nun jus nlayé gente malala la tjajay cupj qjuilal Asia po'ó. Pasal malala la tjajay cupj qjuilal, ne lovin pasal qjuiyólatsja ncupj. Qjuiyólatsja nca'lequecj ca. ⁹ Qjuiyólatsja ca qjuis mü'ü'nacj. Dios jostsja cupj ca la monacj jupj qjuis capj mp'a'sas, mpes jupj jostsja nin qjuiyólatsja cupj. Dios jostsja cupj jus nlayecj cupj ma polel qjuis capj p'ya'sacj cupj p'iyá. T'üc' way Dios 'ücj polel sin müjünsüs tecyaliñ, jis la püt'üs niswá. Jupj 'ücj qjuis capj p'ya'sa. ¹⁰ La p'a wa pasal malala quelel la qjuis tjajay. Quelel ja'unantsja cupj. Mop'in Dios 'üsüs la tjiji, mpes ma polel qjuis tjü'ünan. Dios nawa 'üsüs la mijis wa, mpes ca ma polel qjuis mü'ü'nacj yupj. Selecj Dios lovin ca qjuis capj mp'a'sas ne yupj lovin ma polel qjuis mü'ü'nacj. ¹¹ Qjuisas nun qjuis capj p'o'sá wa. La tjomoná Dios lal cupj mpes. Pülücj la tjomon na, pülücj ca mw'iñ Dios lal, 'üsüs la qjuis tjiji mpes.

La miyá Pablo ma polel jámatsja Corinto nt'a.

¹² 'Üsüs way la tjijicj nosis casá. 'Üsüs la tjijicj Dios jostsja jin. Ninana Dios jos, ninana p'in quelel la tjijicjsja. Nin la tjijicj nun jilal. Pyonecj t'üc' way nin la tjijicj. Mpes pasal 'ücj qjuisas. Ma la tjijicj cupj p'iyá qjuiyólatsja jin. Dios qjuis capj tjep'ya'sa. Pasal 'üsüs la tjiji cupj mpes. ¹³ Cupj papel tepyaquecj, 'ücj polel mo'o welé nun. 'Ücj polel nusin 'yüsa. Tsjan pajal costa way ma tepyaquecj nun mpes. Nun jus nlayetsja tsjicj way p'in cupj qjuisin po'ó. Najas nun jus nlayé pjü way cupj qjuisin po'ó. ¹⁴ Mpes 'ücj nujisas nsem cupj mpes Jesucristo niswa

tjac' na, jupj cupj qjuis Jepa Püné. T'üc' way cupj 'ücj qjuisas nsem nun mpes.

¹⁵⁻¹⁶ Napj nólatsja nun 'ücj nujisas nsem cupj mpes. Mpes Macedonia nt'a tjacuwis na, quelel jumtsja nun nt'a. Macedonia mpe jum na, quelel jumtsja nun nt'a. Ma ca nin nsem. Po quina más 'ücj ma jum nun nt'a niswá. Najastsja wa nun ca ma 'ayá napj lal, mpes 'ücj polel jumtsja Judea nt'a. Mpes t'üc' way la miyá quelel jumtsja nun nt'a la veles Dios tjevele jin.

¹⁷ Nawa nin, la miyá ma polel jum nun nt'a. ¿Ncu toponé napj ma nólatsja ne'aj la winin? ¿Ncu nujola napj najas p'in nin lejay? ¿Ncu nujola napj ma quelel t'üc' lejay napj velé jin? ¹⁸ Dios lovin nin liji jupj tjevele jin. Nin p'iyá, po quelel lijicj cupj tjevelecj jin. ¹⁹ Nun jis walap'a'a tjevelecj Dios Jatjam po'ó, Jesucristo jupj. Napj nin tjevelé nun jilal. Silvano nin tjevele wa. Timoteo 'ots'ipj. Jesucristo tjevele na nin la mijis, la p'a mpes tulucj quelel lójitsja jupj. Lovin po la tjiji jupj tjevele jin. ²⁰ Dios pülücj way tjevele tsjan la mijis. Pjü nin liji jin tjevelá, Jesucristo mpes. Jesucristo mpes velecj niná po t'üc' way. Niná velecj na, 'üsüs nin velecj Dios po'ó. ²¹ T'üc' way cupj ca lovin Cristo cus ncoñcocj, nun so coñcóc wa. Dios nin liji. Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües, nin polel lijicj Dios jos jin, jupj Cjües mpes. ²² Cupj lovin Dios juts'a'á nsem, jupj la tjiji. Qjuis tje'yaya jupj Cjües, jupj pü'ü quinam qjuisas mo'ó. Mpes selecj nin la mijis cupj mpes jin tjevelá.

²³ Nun ma la tjüjitsja Dios jostsja jin. Mop'in ma quelel nucopj tyültsja. Mpes ma tjum niswá nun nt'a. Dios selé t'üc' way velé, najas jupj nun jis wala vele t'üc' way nin velé. ²⁴ Najas ma nujola nsem cupj nin qjuisas nun jis jepapan nsem cupj. Nin tulucj. Ma nu jyü'tücj nun mponé ca Dios tjevele jin. Cupj selecj nun po poné nasa Dios tjevelá. Nin

quelel la nusijicj nun 'ücj nujisas nsem la p'in.

2 Napj po quelel veletsja nun jilal. Nawa najastsja ma 'aplijila nu mpalas napj velé mpes. Mpes nólatsja más 'ücj ma jum nun nt'a niswá. ² Nun 'aplijila na, ¿pjacj la 'ücj najas ca mpalas? Nun 'aplijila na, ma polel lojí napj 'ücj najas nsem. ³ Mpes quina nun solejé tsjan mpes napj tepyac nun mpes. Najastsja lovin ma la müj' quinam lojitsjé. Mpes ne'aj jum na, ma ca 'aplijila nsem napj nun mpes. 'Ücj najas nsem nin lojí, más 'ücj. Napj selé nun 'ücj jisas wa ca nsem napj 'ücj najas na. ⁴ Nun mpes tepyac na, pasal nólatsja nun la tjüjitsja mpes. Pasal 'aplijilatsja napj. La tipiyú napj. Ma najastsja 'aplijila nsem nun napj tepyac mpes. Napj najastsja nun jus nlayé napj po quelel la nusejay.

Yom malala la tjiji popay jats'om lal, ma nujola t'as quinam la tjijá.

⁵ T'üc' way nun 'aplijila nu tepyala, yom malala la tjiji mpes ne'aj. Napj 'aplijila ntepalá wa jupj mpes, mop'in nun pjü way más 'aplijila nu tepyala napj lal. Nepénowa pasal 'aplijila jis tepyala, nepénowa 'ots'ots' way. Ma quelel pülücj velé quinam jupj la tjiji mpes. ⁶ Nun 'a mulú nasa t'üc' cus tülú. T'üc' quinam. Ma cus ntülú quinam. ⁷ Quina najas nun ca perdonar la müj' jupj. Najas jupj 'ücj jos nsem la müj' nun. Ma nin lojí, jupj más 'aplijila nsem ca nacj, lovin ma polel tsj' la mijis niswá ca nacj Dios mpes. ⁸ Mpes po najas nun wola welé nun quelel lojí jupj custjay.

⁹ Napj quelel jus nleytsja ncu la müj' napj tepyac jin; nin mpes wa tepyac nun mpes. Napj quelel jus nleytsja ncu la müj' pjü way napj tepyac jin. ¹⁰ Nun perdonar lojí na nun popa pjaní, malala la tjiji mpes, napj perdonar lejay wa jupj la tjijá. Jupj malala la tjiji ne'aj, napj lal la tjiji tulucj. Mop'in nin, napj perdonar

la tjejay quinam jupj la tjiji mpes. Najas 'üsüs nu pyala, mpes perdonar la tjejay jupj. Cristo selé napj perdonar la tjejay jupj la tjijá. ¹¹Ma qjuiyola na, 'üsüs, ne ma nin lijicj Satanás jos jin. Satanás jos nun newa su tülú jupj. Satanás jos jupj ma tsji' liji niswá Dios mpes. Cupj selecj Satanás quelel lijá; malala quelel liji.

Pablo Troas mo'o tüpü'ü na, pasal jólatsja yupj mpes Corinto po'ó.

¹²Napj tjum Troas nt'a la veles yupj jis walap'a'á; tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Yupj po quelel pjyacañtsja niná; qjuis Jepa Jesucristo nin la tjiji 'üsüs tjepjyacañ yupj. ¹³Mop'in napj ma jus tjinyuc Tito ne'aj, jupj ne napj natjam Cristo mpes; nin mpes pasal nólatsja. Po najastsja jupj nawala mveles ncu 'ücj potjaquetsja nun. Mpes napj tjevelé nasa jum; Macedonia po'o tjacuwis.

Lovin nin pyala Dios jos jin, Cristo mpes.

¹⁴Lovin pasal wüi'is Dios lal. Jupj qjuisin jyama tsji' lijicj jupj mpes. Pjü nin pyala jupj jos jin, Cristo mpes. Jun ta'á gente sin 'yüsa jupj po'ó cupj velecj mpes; Dios mpes nin pyala. Niná yupj sin 'yüsa Cristo po'ó, perfume jinwá, pajal 'üsüs cjumsu jinwá; pajal 'üsüs niná. ¹⁵Cupj nin velecj la p'a jilal Cristo po'ó. Japon nepenowá, mpes ca mpatjam Dios lal. Nepénowa ma japon, ne pajal malala jis mpalas tecya'liñ na. Cupj velecj perfume jinwá Dios lal. Perfume 'üsüs cjumsu, cupj velecj 'üsüs way wa. ¹⁶Nepénowa ne'aj jil 'awa püné nt'a. Cupj velecj malala cjumsu jinwá yupj jilal. Ma jisas cupj velecj. Nca'liñ ca yupj. Mop'in la p'a ne'aj jil Dios nt'a. Cupj velecj 'üsüs cjumsu jinwá yupj jilal. Po jisas cupj velecj. Ca mpatjam yupj. Nun jilal velé pjacj niná Dios jos 'ücj tsji' lajay jupj mpes. ¹⁷T'üc' way pülücj nin

javelepj Dios vele po'ó. Nepénowa t'emel jisas p'in, ne nin lajay. Cupj yupj jinwá tulucj nin sin 'yüsa lijicj. Cupj Cristo se coñcocj. Qjuisas gente sin 'yüsa t'üc' way p'in. Dios qjuisin tjejjyama ne nin lijicj. Dios pjoca cupj velecj.

Dios seyasa tjevele, niná Pablo tjevele la p'a jilal.

3 Ca nacj nun popa nepénowa yola cupj qjuisas nun 'üsüs welé cupj po'ó, ne nin mpes nin velé napj. Nin tulucj. T'üc' way la p'a nun nt'a jil nusin 'yüsa lajay mpes. Jil na papel jat' la p'a tapac. Papel niná nin vele 'üsüs way yupj. Cupj ma qjuisas papel t'yacj nun nt'a. Nun mpe leque na, ma qjuisas wa nun papel poqué cupj mpes. ²Nun papel jinwá, cupj t'yacj jinwá. Cupj selecj t'üc' way niná. Pjü way nujus januc. Yupj salejepj nusin tji'yüsa la tjijicj cupj. Januc nin lojí wa quinam, nin lojí nusin tji'yüsa la tjijicj mpes. Mpes yupj jus nlay 'üsüs la tjijicj nun jilal. ³Gente nujus januc nin lojí, mpes jus nlay nin la tjijicj nun jilal. Mpes nun papel jinwá, nun papel Cristo tepyaca jinwá. Tinta mpes tulucj tepyaca. Pe t'em casá tulucj tepyaca. P'a casá la tjiji. Dios Cjües tjemey nujisas mo'ó. Jun 'yüna jupj. Nin mpes 'üsüs quelel lojí quinam, jupj la tjiji mpes. Gente ma mo'o javelepj nun lojí mpes; yupj januc nun lojí.

⁴Cupj selecj Dios la tjiji niná, mpes niná velecj. Cristo qjuis capj tjep'ya'sa. ⁵Noypan tulucj cupj. Niná la tjijicj, selecj ma cusapj nin la tjijicj. Nin polel la tjijicjsja Dios mpes. ⁶Dios seyasa tjevele. Tjevele gente 'üsüs Dios lal jis mpalas Cristo 'os mpes. Niná polel velecj la p'a jilal, Dios la tjiji. Ma velecj más 'ücj nin lajay pjü way Moisés tjiyyü'tá. Velecj yupj 'üsüs Dios lal jis mpalas, Dios Cjües liji mpes. Gente yola 'üsüs nsem yupj Dios lal, nin lajay na Moisés tjiyyü'tá. Mop'in ma polel lajay pjü tjiyyü'tá. Quina gente

polel mpatjam Dios lal, Dios Cjües nin liji mpes.

⁷Püna Dios tepyaca pe t'em casá tsjan niná jupj jostsja israelpan lajay. Niná Moisés jis tje'yaya israelpan mpes. Yupj yólatsja 'üsüs nsem yupj Dios lal nin la tjajay na jupj tjijyütá. Mop'in ma polel la tjajay pjü way jupj tjijyütá. Ma polel pájtjatsja Dios lal, niná la tjajay mpes. Moisés niná jis tje'yaya na israelpan mpes, jupj wola po'ó pasal jas jawtsja. Jaw cyawájatsja, newa la p'a wa ma polel sa nuactsja custjay jupj wola po'ó. Dios lal tjá'asatsja, Dios pasal jas jaw jupj, mpes wa Moisés wola jas jaw tepyala. Nin mpes pasal 'üsüs waytsja Moisés tje'yayá yupj mpes. ⁸Quina velecj más 'üsüs; velecj Dios Cjües nin liji quinam gente jilal. Niná más 'üsüs way Moisés tje'yaya lal. ⁹Pasal 'üsüs waytsja Moisés tjevelá. Gente yólatsja 'üsüs nsem yupj Dios lal nin la tjajaytsja na Moisés tjevelá. Newa ma polel la tjajay pjü tjevelá. Quina gente 'üsüs Dios lal se palá, Dios Cjües nin liji. Niná nin velecj gente jis lal, niná más 'üsüs way Moisés tjevele lal. ¹⁰T'üc' way pasal 'üsüs waytsja Moisés tjevelá. Pero velecj jupj tjevelá 'ots'ots' way 'üsüs; quina velecj más 'üsüs way. Pasal 'üsüs way Dios Cjües nin liji mpes. ¹¹'Üsüs waytsja Moisés tjevelá, mop'in 'ücj gente ma lajay quinam pjü tjevelá. 'Ücj ma nin lajay quinam, Dios Cjües liji mpes. Po quina gente 'üsüs se palá Dios lal, jupj Cjües nin liji. Lovin ca nin la mijis. Mpes niná pasal 'üsüs way.

¹²Selecj Dios Cjües nin liji 'üsüs way, selecj lovin ca la mijis niná. Mpes niná po nin velecj la p'a jilal. Ma lecj jeyacj velecj ne nin. ¹³Ma lijicj Moisés jin. Moisés pülül lal wola tipitje, mpes israelpan ma polel wola jus tjunuc. Jostsja yupj ma januctsja wola jas jaw cyawájatsja. Nin tulucj cupj qjuis lal. Ninana velecj, 'üsüs ca nsem lovin. Qjuis wala

po'o polel yus januc lovin; newa velecj yupj jilal. ¹⁴Israelpan ma quelel sin 'yúsatsja Moisés tjevelá. Mpes ma polel sin 'yúsatsja, la tjiji Dios. Israelpan mo'o javelepj custjay Dios Popel, Moisés tepyaca p'iyá, mop'in ma sin 'yüsa custjay Dios jos jinwá. Pülül jis wala po'o japwijitj jinwá. Mpes ma polel januc jinwá, ma polel sin 'yüsa Dios Popel. Cristo la tjiji japon na, Cristo t'e'enca pülül niná, ne 'ücj sin 'yüsa quinam Dios jos jin.

¹⁵Newa pülücj ma japon Cristo la tjijá. Mpes ma sin 'yüsa custjay mo'o javelepj na Moisés tepyacá. Pülül jis wala po'o japwijitj jinwá custjay. ¹⁶Yupj sin popa pjaní jos na qjuis Jepa Dios, Dios pülül niná t'e'enca jinwá liji. ¹⁷Qjuis Jepa Püné, Dios Cjües jupj. Dios Cjües mpes, 'ücj gente ma lajay quinam pjü Moisés tjevelá. Quina yupj 'üsüs se palá Dios lal, jupj Cjües nin liji.

¹⁸Gente espejo januc na, 'üsüs yus januc. Nin p'iyá, gente yus januc na Dios ts'uyupj jilal, 'üsüs januc qjuis Jepa Jesucristo püné way jupj. Dios ts'uyupj jis wala po'ó pülül cjuwá jinwá yupj. Jepa Püné tsjay 'üsüs way la qjuisiji, mpes lovin más 'üsüs qjuiyola jupj jinwá, tsjay püné way jupj. Qjuis Jepa Püné Dios Cjües jupj.

'Üsüs polel lajay, Dios liji mpes la p'in.

4 Cupj tsjay malálatsja, mop'in Dios tsjay 'üsüs way la tjiji cupj mpes. Qjuisin tjejyama la veles la p'a jilal, velecj yupj 'üsüs polel nsem Dios lal, jupj Cjües liji mpes. Mpes ma 'aplijila qjuesé palá gente ma jisas na cupj velecj. Lovin nin velecj Dios jos jin. ²Gente la p'a wa jil wa nun nt'a, jisas nun poné yupj javelepj jin. Yupj nepénowa ma t'üc' way javelepj. Javelepj nin javelepj Dios tjevele po'ó, newa ma t'üc' way javelepj Dios tjevele po'ó. Gente ma salelepj la tsuwil yupj. Mop'in ma la mijicj ca cupj yupj jinwá. Cupj t'üc' way p'in velecj.

Cupj qjuiyola nun pjü witjacj jus nlayé t'üic' way velecj. Dios pjoca cupj velecj jin.

³Nepénowa ma sin 'yüsa cupj velecj jin. Cupj velecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Pülül jis wala po'o japwijitj jinwá, ne ma polel januc, ma polel sin 'yüsa. Pülücj nca'liñ ca; yupj ma sin 'yüsa cupj velecj jin, ne nin.

⁴Ma japon, ma polel sin 'yüsa niná cupj velecj Cristo po'ó. Cupj velecj tsjan niná Cristo pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Cristo mpes qjuisin 'yüsa Dios po'ó. Yuwal yupj. Diablo la tjiji Jesucristo lal ma japon ma polel sin 'yüsa. Diablo nosis casá patja jis dios, yupj lajay jupj jos jin.

⁵Ma nin velecj cupj p'iyá po'ó. Cupj velecj Jesucristo Jepa Püné. Velecj cupj jupj jomozopan, ca nun 'üsüs cüpalas. Jesús jos nin lijicj. ⁶Dios nosis la tjiji na, tjevele: "Püste nt'a majawaques ca". Cristo ma qjuisastsja na, pústetsja jinwá qjuisas mo'ó. Dios jaw jinwá, ne tje-jyawca jinwá quinam qjuisas mo'ó. Mpes qjuisin tji'yüsa la tjiji tsjay püné way jupj. Cristo po'o qjuisin tji'yüsa mpes selecj niná.

⁷Tsjay 'üsüs way niná cupj qjuisin tji'yüsa Dios po'ó. Tsjo'oy 'amá p'in jinwá cupj, malala 'in. Cupj qjuisin 'yüsa p'in pajal 'üsüs. Mpes pajal 'üsüs lijicj na Dios mpes, gente sin 'yüsa cupj p'iyá ma nin lijicj. Yupj jus nlay Dios nin liji, jupj tsjay püné way mpes. ⁸La pülücj tsjay malala qjuesé palá. Nawa ma qjuiyola cupj. Nenéyawa ma selecj tsjan más 'üsüs way la mijicj. Mop'in nin, selecj Dios ca qjuisin mü'üsüs la mijicj. ⁹Gente tsjay malala lajay cupj qjuilal. Nawa nin, Dios lovin qjuis capj cyoñca, qjuis capj lo p'acj. Yupj qjuisin tjojotj. Mop'in ma polel qjuis tju'ünantsja. ¹⁰Gente lovin po quelel ja'ünantsja Jesús. Nin p'iyá quelel lajay cupj qjuilal. Mop'in gente jus nlay ma polel qjuesé ja'ünan Jesús liji mpes, Jesús jun 'yüna mpes. ¹¹T'üic' way nyu-

cunucj, mop'in la p'a wa lovin quelel qjuesé ja'ünan, cupj Jesús juts'a'á mpes. Qjuis p'üy nca'liñ, nawa Jesús qjuis capj p'ya'sa; nin mpes gente qjuiyus januc na, yupj sin 'yüsa jun 'yüna jupj. ¹²Cupj Jesús mpes tsji' lijicjsja, nin mpes gente quelel qjuesé ja'ünantsja cupj. Nin tulucj nun lal; nun lovin ca mpatjaqué Dios lal cupj Jesús mpes tsji' la tjijicj mpes. Nun toponé Jesús po'ó.

¹³Dios Popel vele: "Napj tepyon, mpes napj tjevelé". Nin p'iyá cupj qjuis lal. Cupj pyonecj Dios lal, mpes velecj jupj po'ó. ¹⁴Dios Jesús jas tjijyünsa niswá, tüpü'ü niswá; Jesús Jepa Püné jupj. Selecj Dios ca qjuisin müjünsüs wa ncupj, cupj Jesús juts'a'á mpes. Jupj ca qjuis ncunus, nu ncunus wa, jupj nt'a. ¹⁵T'üic' way gente malala la tjajay cupj qjuilal, Jesús mpes tsji' la tjijicj mpes. 'Ücj; ma nin qjuiyola. Nun nin toponé cupj tjevelecj jin. Mpes ma qjuiyola yupj malala la tjajay cupj qjuilal. Dios pasal 'üsüs way la tjiji gente mpes. La p'a lovin japon niná cupj nin velecj mpes. Mpes más pülücj ca mwi'liñ Dios lal, jupj 'üsüs la tjiji mpes. Más pülücj ca sin mü'üsüs pajal püné Dios.

Pyonecj Dios tjevele jin. Mpes lovin tsji' lijicj jupj mpes.

¹⁶Mpes ma qjuiyola malala qjuesé palá na. Cupj qjuis p'üy nasa cyawaja. Nawa nin, cupj qjuis qjues lovin jisas Dios. Yupj lovin más 'üsüs polel tsji' lajay Dios mpes. Qjuis qjues lovin ma ncawajas ca. ¹⁷T'üic' way malala qjuesé palá. Mop'in tsjicj way p'in nin qjuesé palá; p'a jyawca na p'a casá ca nsem. Tsji' lijicj na Dios mpes, gente malala lajay cupj qjuilal. Mpes Dios lovin pasal ca 'üsüs la mijis cupj qjuilal. Cupj selecj Dios ca pasal 'üsüs la qjuis mijis, mpes ma qjuiyola gente malala lajay na cupj qjuilal. ¹⁸Ma qjuiyola malala qjuesé palá quinam. Qjuiyola pasal 'üsüs qjuis

mpalas Dios pü'ü nt'a. Malala qjuesé palá quinam, ncawajas ca. 'Üsüs qjuis mpalas Dios pü'ü nt'a, lovin ma ncawajas ca niná.

5 Cupj qjuis p'üy wosis jinwá wama pyatjaquecj. Ncawajas ca, ts'epjel jinwá. Selecj qjuis p'üy seyasa ca nta'acj Dios pü'ü nt'a, jupj qjuis ma'ayas ca. Niná ma ncawajas ca. Dios ca la mijis niná, gente tulucj la mijicj. ²T'üc' way costa way la püt'üs quinam qjuis p'üy po'ó. Pasal malala se palá. Po qjuisas leñ way mpatjaquecj Dios nt'a, qjuisas pasal leñ way qjuis p'üy seyasa ca nta'acj. Qjuisin nqui'pacj jinwá qjuis p'üy seyasa jilal. ³Mpes cupj qjuis qjues qjuisin pjütpjüt' tulucj ca nsem ne'aj. Qjuisin nqui'pacj jinwá nsem qjuis p'üy seyasa mpes. ⁴T'üc' way costa way la püt'üs quinam qjuis p'üy po'ó. Tsjay malala se palá yupj jilal. 'Aplijila cupj. Qjuis p'üy quina tya'acj 'üsüs. Mop'in qjuisas qjuis p'üy seyasa, quelel qjuisin nqui'pacj qjuis p'üy seyasa jilal. Qjuis p'üy quina tya'acj nca'liñ ca. Qjuis p'üy seyasa qjuisas, lovin ma nca'liñ yupj. Qjuis p'üy quina tya'acj ncawajas ca; qjuis p'üy seyasa qjuis la t'as. ⁵Dios la tjiji cupj, qjuis p'üy seyasa nta'acj mpes. Mpes selecj jupj ca qjuis ma'ayas cupj qjuis p'üy seyasá. Nasa qjuis tje'yaya jupj Cjües, mpes selecj niná.

⁶Lovin selecj nin ca mpalas. T'üc' way qjuis p'üy pül mpes lyawiquecj quinam. Mpes selecj ma polel si nucucj quinam qjuis Jepa Jesucristo. ⁷Ma polel nyucucj qjuis Jepa Püné já'asa nt'a. Newa pyonecj ca nin qjuis mpalas Dios tjevelá. Mpes lovin tsji' lijicj Dios mpes quinam. ⁸Lovin selecj ca nin mpalas. Mpes más 'üsüs napj lal ni pü'í, mp'üy mpe jum. Mpes 'ücj la püt'üs qjuis Jepa Jesucristo lal. ⁹Mpes lovin qjuisas qjuis Jepa Jesucristo 'ücj jos pü'ü cupj lijicj mpes. Qjuis p'üy pül tya'acj na p'in, qjuisas jupj 'ücj jos mpü'üm cupj lijicj mpes.

Dios nt'a pyatjaquecj na, qjuisas wa jupj 'ücj jos nsem cupj qjuilal. ¹⁰T'üc' way Cristo wolap'a'a nliñjuecj cupj pjü witjacj. Jupj ca mveles cupj la tjijicj mpes. Nepénowa 'üsüs la tjajay jis p'üy pül po'o játjatsja na. Mpes Cristo 'üsüs ca jis ma'ayas. Nepénowa malala la tjajay jis p'üy po'o játjatsja na. Mpes jupj 'üsüs tulucj ca jis ma'ayas.

Cupj Dios jomicapan qjuesé palá Cristo mpes.

¹¹Pasal lecj jeyacj qjuis Jepa Dios polel liji mpes. Mpes po velecj la p'a jilal Dios tjevele jin; qjuisas nin japon yupj. Dios selé nin velecj yupj jilal; qjuisas nin japon yupj, mpes velecj cupj. Najas nun jus nlayé wa niná p'in po quelel lijicj. ¹²Nepénowa yola ca nacj cupj qjuisas nun welé niswá 'üsüs cupj, ne nin mpes nin velecj niná. T'üc' tulucj. Qjuisas nun jus nlayé cupj 'üsüs la tjijicj, nin mpes nin velecj niná. Nepénowa ne'aj patja, jisas yus nucú. Jisas nujola 'üsüs yupj 'üsüs yustapj mpes. Jisas nujola 'üsüs yupj, 'üsüs javelepj mpes. T'üc' way yupj ma jisas 'üsüs nu pyala. Más 'ücj yupj lajay Dios jos jin; ma nin lajay. Nun ca polel mvelé yupj jilal yupj lajay 'üsüs tulucj. Ca polel mvelé yupj jilal 'üsüs lijicj cupj. ¹³Nepénowa tjowelepj cjay pjucj ts'a 'in jinwá, ma 'üsüs qjuiyola, javelepj. Nin javelepj cupj tjevelecj mpes. Newa pjü way nin velecj Dios mpes. La p'a tjowelepj cjay pjucj ts'a 'in jinwá tulucj, 'üsüs qjuiyola, javelepj. Javelepj 'üsüs velecj, 'üsüs sin 'yüsa lijicj. Ninana velecj, nun mpes velecj. Ninana nusin 'yüsa lijicj, nin lijicj nun mpes. ¹⁴Cristo pasal quelel la siji gentá. Cristo quelel la siji, mpes niná p'in quelel velecj yupj jilal lovin. Mpes niná ca sin mü'üsüs wa. Cupj selecj Cristo tepe'e gente pjü way mpes; nin mpes niná quelel velecj yupj jilal. Pjü ma polel pátjatsja Dios lal püna p'in. Quina polel patja jupj lal, Cristo yupj

mpes tepe'e mpes. ¹⁵Jupj jostsja janucun witjacj ma la mijicj yupj jisas jin; nin mpes tepe'e jupj pjü mpes. Jupj jos yupj lajay jupj jos jin; jupj p'iyá tepe'e yupj mpes, jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá yupj mpes.

¹⁶Yom malala jin justa wine ca nacj; cjuwá jas tüpwes jupj, püné tulucj jupj. Dios ts'uyupj tulucj malala nyuca yola jupj po'ó. Cupj ma qjuiyola nin quinampa, Dios ts'uyupj tulucj jinwá. Yas nam nin qjuiyólatjsja Cristo po'ó. Mop'in ma qjuiyola nin quinampa.

¹⁷Gente Cristo sa coñ na, la p'a casá jola quinam. Yupj ma quelel lajay quinam nawaja'a la tjajay jin. Ma quelel yola quinam nawaja'a yólatjsja jin. La p'a casá quelel lajay quinam, Dios jos jin. ¹⁸Cupj niná lijicj Dios liji mpes. Cupj jupj jomicapan qjuis tepyala, nin la tjiji jupj Cristo mpes. Dios qjuisin tjejyama la veles la p'a jilal, velecj 'onin lajay ne yupj Dios jomicapan se palá. ¹⁹Nin jis wala velecj Dios Cristo jas tjejyama lo mas pjü gente mpes. Nin la tjiji mpes yupj 'ücj ca Dios jomicapan nsem. Dios ma jola nsem malala la tjajay mpes. Qjuisin tjejyama la veles niná gente jis lal.

²⁰Mpes nin velecj Cristo mpes. Dios qjuisin tjejyama la veles nun jilal. Mpes Dios p'iyá vele nun jilal. Po nujisas t'as Dios jomicapan ca nsem nun. Cristo nin jos. ²¹Cristo lovin ma malala la tjiji. Cupj p'in malala; cupj pjü witjacj la pülücj malala nyuca la tjijicj. Dios cus tyüla Cristá, cupj malala nyuca la tjijicj mpes. Dios 'üsüs, ne cupj 'üsüs jupj lal qjuesé palá, cupj Cristo se coñcocj na.

6 Cupj 'a mulú tsji' lijicj Dios mpes. Dios pasal 'üsüs way la tjiji nun mpes. Mpes nun jis wala velecj ma la müjí quinam püna la tjüjí jinwá. ²Dios Popel vele jupj tjevelá. Tjevele:

“Üsüs quelel la tjejaytsja na gente mpes, tjapjacas jipj lal.

Najas gente jus nlayecj 'ücj mpatjam napj lal. Nin najastsja na, cyapi tjep'yacj.”

Dios nin tjevele. Po nusin tjü'üstis napj pyac. Quina Dios 'üsüs way liji gente mpes. Gente 'ücj jis la patj jupj lal, jupj nin liji quinam.

³Qjuisas gente lovin javelepj ma malala nyuca lijicj. Mpes 'üsüs way lovin lijicj. Mpes pjü ma polel javelepj malala way nin lijicj Dios mpes. ⁴Gente sin 'yüsa t'üc' way tsji' lijicj Dios mpes, nin lijicj mpes. Tsjay malala qjuesé palá. Pjü qjuisas cjuwá. Tsjay malala qjuesé palá, leñ pjacj qjuis capj p'ya'sá. Newa lijicj Dios jos jin. ⁵Gente qjuis süp. Cawilta mo'o qjuis tjo'onsopj. Nenéyawa gente pülücj 'a jis tjimyula, ts'a tji'in cupj qjuilal, yümücj tjowelepj cupj qjuilal. Lovin ma ts'i 'inyacj. Pasal yümücj tsji' la tjijicj, ne qjuisin napnapj qjuis tepyala. Pülücj way quelel lijicjsja Dios mpes, mpes la pülücj ma tji-jinaquec. Nenéyawa cjuwatsja qjuis la las. ⁶Mop'in ma malala nyuca qjuiyólatjsja. Selectsja Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji. Ma ts'i tji'inyacj la p'a jilal. 'Üsüs la tjijicj la p'a jilal.

Dios Cjües jos jin la tjijicjsja. Po quelel lis tjijicjsja la p'a. ⁷T'üc' way tjevelectsja. Pajal 'üsüs polel la tjijicjsja, Dios püné mpes, jupj qjuis capj tjep'ya'sa mpes. Newa 'üsüstsja cupj Dios lal, jupj nin la qjuis tjiji mpes. Nin mpes 'ücj le palanacj diablo lal. 'Ücj lijicj jupj malala la tjijá. Diablo ma polel liji cupj malala la mijicj. ⁸Nenéyawa gente 'üsüs yola cupj po'ó. Nenéyawa gente malala yola cupj po'ó. Nenéyawa gente malala javelepj cupj po'ó. Nenéyawa gente 'üsüs javelepj cupj po'ó. Nepénowa javelepj ma t'üc' way velecj cupj Dios mpes. Mop'in t'üc' way velecj. ⁹Pülücj ma pjyacañ cupj qjuilal, yola noypan tulucj cupj. Newa nin, pjü way salelepj pjacj cupj. Nepénowa javelepj leñ way nca'lequec

ca. Nawa nin, pasal nyucunucj cupj. La p'a qjuis capj tüil. Nawa ma polel qjuis tjü'ünan. ¹⁰T'üc' way nenéyawa cupj 'aplijila qjuesé palá. Nawa pasal 'ücj qjuisas Cristo mpes. Cupj cjuwá t'emel. Mop'in pülücj 'üsüs Dios lal jis tepyala quinam, cupj la tjijicj mpes. Mpes yupj pasal ca pülücj nta'acj Dios nt'a. Niná más 'üsüs t'emel lal. Cupj jas tüpwes cjuwá. Mop'in nin, pjü Dios juts'a'á, jupj qjuesé 'aya pjü qjuisas.

¹¹Qjuis catjampan, nasa pülücj tjev-elecj nun jilal cupj po'ó. Más pülücj tjev-elecj nun jilal la p'a jilal tjevelecj lal. Cupj pasal quelel la nusijicj, mpes nin tjevelecj nun jilal. ¹²Cupj ma malala qjuiyola nun po'ó. Nawa nin, nun malala nujola 'in cupj po'ó, mpes nun ma quelel la qjuesejay 'in. ¹³Quina napj velé nun jilal, yom vele jinwá jupj ts'uyupj jilal. Pasal quelel la nusijicj. Mpes najas nin p'iyá nun pasal quelel la qjuesejay cupj. Más 'ücj nin lojí.

Cupj Dios wo jinwá, jupj pü'ü cupj po'ó.

¹⁴La p'a ma japon Jesucristo lal, po ma nawa jis capj ncoñcó. Po ma tjowayaqué yupj jis lal. Nun 'üsüs quelel lojí Dios jos jin. Yupj ma lajay Dios jos jin, nun ma polel nujola nin p'iyá. Nun jaw nt'a jot-jaqué jinwá; yupj püste nt'a jatja jinwá. Jaw nt'a, püste tulucj. ¹⁵Cristo ma nin p'iyá jola diablo lal. Nun Jesucristo lal poné; yupj ma japon. Mpes ma nin p'iyá nujola nun yupj yola jin. ¹⁶Dios wo nt'a, cjuwá p'a dios witjacj. Nin p'iyá, najas nun ma jis capj coñcó Dios ts'uyupj tulucj jilal. Cupj Dios wo jinwá. Jupj nyucunú, pü'ü cupj po'ó. Dios tjevele: "Napj ca mpü'üs negente po'ó. Napj ca mo'os yupj jatja nt'a. Napj yupj jis Dios nsem. Yupj napj negente nsem."

¹⁷"Yupj mpe culá nun, ma mpatjaqué yupj jilal",
qjuis Jepa Dios nin vele.

"Yupj jis dios witjacj, yupj jatatj wa, ts-jay malala yupj; po ma po la tjo'ot'é niná.

Nun nin jinwá lojí, napj velé jinwá, napj ca mwi'is nun napj nt'a culá na.

¹⁸Napj nun jis Papay nsem.

Nun napj natjampan, ncucuspan nsem, qjuis Jepa Dios nin vele, jupj ne más püné pjü jilal."

7 Qjuis catjampan, pajal quelel la nusijicj. T'üc' way ca Dios la mijis niná cupj mpes. Mpes más 'ücj ma malala la mijicj quinam. Malala lijicj na, qjuis p'üy malala, qjuis qjues malala wa. Ma malala lijicj na, cupj 'üsüs Dios lal nin qjuesé palá. Jupj püné polel qjuis capj tyüla malala lijicj mpes; nin mpes más 'ücj locj jeyá ne ma malala lojí.

Pablo 'ücj jostsja.

²Qjuisas nun quelel la qjuesejay nun. Pjü nun jilal ma malala la tjijicj. Ne'aj nepénowa ma japon t'üc' way. Mop'in cupj ma la tjijicj ne niná ma japon. T'üc' way nepénowa la tsuwil nun jilal, nun jis t'emel quelel jat'anquepj mpes. Cupj ma la tjijicj yupj jinwá. ³Nun witjacj nepénowa nujólatsja malala la tjijicj nun nt'a. Nawa nin, napj ma nucopj velel. Napj tepyac nasa cupj pasal quelel la nusijicj. Dios jos, napj lovin quelel mpü'üs ca nun jilal, quelel ma pats' ca nun nt'a. Ma jos ca nacj; ma selé. ⁴Napj tepyac Dios jos nun jus nlayé mpes. Nun 'üsüs lojí quinam, mpes napj 'üsüs velé la p'a jilal nun po'ó. Quina ma nola nun mpes. T'üc' way malala qjuesé palá; nawa pasal 'ücj najas nun mpes.

⁵Macedonia nt'a tjiquilaca na, pasal qjuiyólatsja cupj. Pasal malala lovin qjuis tepyálsja. Gente ma jisastsja cupj tjevelecj, ne malala quelel la tjajaytsja cupj qjuilal. Mpes pasal qjuiyólatsja cupj. Pasal qjuiyólatsja wa nun po'ó.

⁶Gente 'aplijila jatja na, 'ücj jisas se palá Dios liji. Nin la tjiji cupj qjuilal. Tito jas

tjejanya cupj nt'a, ne Tito quuilal tjevele nun po'ó, mpes 'ücj qjuisas tepyala jupj tjevele mpes. ⁷ Pasa 'ücj qjuisas tepyala Tito tjac' mpes. Jupj 'ücj jos tepyala la tjüjü nun, jupj nun nt'a tüpü'ü na; nin mpes wa 'ücj qjuisas tepyala cupj. Quuilal tjevele nun pasal quelel nus nucú. Tjevele nun 'aplijila nu tepyala malala la tjüjü mpes. Tjevele nun quelel lojí pjü way napj tjevelé jin. Mpes pajal 'ücj najas ntepalá nun mpes.

⁸ T'üc' way nun 'aplijila nu tepyala, papel jas tjejam na nun nt'a. Mop'in 'ücj najas niná tepyac. Napj selé 'aplijila nu tepyala mo'o tjowelé na, mpes 'aplijílat-sja napj niná tepyac mpes. Locopyaya leñ way jis tjí'yü'sa. ⁹ Quina 'ücj najas niná tepyac. 'Ücj najas, nun 'aplijílat-sja mpes tulucj. 'Aplijila nu tepyala, ne 'üsüs la tjüjü. Mo'o tjowelé na ma malala quelel la tjüjü quinam. Mpes 'ücj najas. 'Aplijila nu tepyala jostsja Dios. Mpes ma malala la tjijicj nun jilal.

¹⁰ T'üc' way gente nepénowa 'aplijila se palá malala la tjajay mpes. Quelel lajay quinam Dios jos jinwá. Nin jos Dios. Mpes la mon Dios lal jupj ca perdonar lis mijis malala la tjajay mpes. Ca mpatjam Dios lal. Pasal 'ücj jisas se palá ca mpatjam Dios lal. Gente la p'a 'aplijila se palá malala se palá mpes; ma 'aplijila se palá malala lajay na. Ma yola Dios po'ó. Yupj ca mal 'awa püné nt'a. ¹¹ Nin tulucj nun jis lal. Nun 'aplijila nu tepyala malala la tjüjü mpes. Nin jostsja Dios. Mpes najas nusin 'yüsa nu tepyalá. Po nujólatsja nun malala la tjüjitsja mpes. Niná ma quelel la tjüjitsja quinam. Yom popay jats'om tjemya'na na, niná malálat-sja nun jilal. Nun locj tjejatsja napj jumtsja ne'aj nucopj velel mpes. Nun pasal quelel nus nucutsja. Po quelel la tjüjü pjü napj tjevelé mpes. Malala la tjiji lal tjowelé, jupj ma polel jama nun 'a nusí mulú nt'a. Po 'üct-sja nun jilal nin tjowelé. Nun la tjüjü pjü

way napj tepyac jin; yas nam malala lojitsja ma lojí quinam.

¹² T'üc' way napj tepyac nun mpes. Niná tepyac, yom malala la tjíjitsja mpes tulucj. La p'a malala tepyala mpes tepyac tulucj. Najastsja nun jus nlayé nun nujisas cupj, nin quelel lojí wa cupj qjuisas jin; nin mpes nin tepyac. Dios selé pasal nujisas cupj. ¹³ Mpes 'ücj qjuisas qjuis tepyala.

Mop'in más 'ücj qjuisas qjuis tepyala Tito tsjay 'ücj jos mpes. Nun nt'a tjemey na, jupj tjinyuca nun nin lojitsja cupj qjuisastsja jin, mpes tsjay 'ücj jos tepyala jupj. ¹⁴ 'Üsüs way tjevelé nun po'ó Tito lal. Jupj jas tjí'yüsa t'üc' way tjevelé. Mpes ma ne mayca tjevelé mpes. Pjü way tjevelecj nun jilal t'üc' waytsja. Pjü way tjevelecj Tito lal nun po'ó t'üc' waytsja wa. ¹⁵ Jupj jola pyala nun nin la tjüjü jupj tjevele jin, mpes jupj más quelel la nusiji. Nun pasal quelel lojitsja jupj jostsja jinwá. Locj tjejatsja ma la müjíf ca nacj pjü way jupj jostsja jin. ¹⁶ Quina selé nun lovin ca la müjíf cupj tepyaquecjin, mpes tsjay 'ücj najas napj.

Más 'ücj Dios ts'uyupj ja'ayapj la p'a jilal.

8 Natjampan, Dios pasal 'üsüs la tjiji jupj ts'uyupj pjü jilal Macedonia po'ó. Napj quelel pyac niná quinam. ² Pasal malala jis tepyalátsja Jesucristo sa coñ mpes, newa 'ücj jisas tjátjatsja yupj. Mpes po quelel ja'ayaptsja jis t'emel cjuwá mpes Judea po'ó. Yupj p'iyá pülücj cjuwatsja, newa po quelel ja'ayaptsja. ³ T'üc' way velé. Yupj 'ücj ja'ayaptsja, niná tja'ayapj yupj. Ma polel ja'ayaptsja, niná tja'ayapj wa. Yupj quelel nin lajaytsja, mpes nin la tjajay. ⁴ Yupj salejepj pasal 'üsüs ninana lajay. Quelel ja'ayaptsja Dios ts'uyupj mpes Judea po'ó. Mpes la tjomon cupj mv-elecj 'ücj se 'ayapj. Po quelel jis capj jap'actsja yupj. ⁵ Cupj ma selectsjay yupj

ca pülücj jis ma'ayacj. Mwalá way qjuis Jepa Dios lal tjowelepj, tjowelepj nin quelel lajaytsja jupj jostsja jin. Tjowelepj po quelel ja'ayaptsja cupj qjuilal, niná ca nt'acj yupj mpes Judea po'ó. Nin jostsja Dios. ⁶Mpes cupj la tjemyonacj Tito ca mim nun nt'a. Jupj nucopj mp'a'sas, nun ncawajas ca jis ma'ayá nun yupj mpes. Nun nt'a tjá'asa na, nun jilal tjevele 'üsüs nin ma'ayá yupj mpes. 'Üsüs way nin quelel lojí nun. ⁷Pjü 'üsüs way lojí nun. Nun poné pjü Dios tjevelá. Nun t'üc' way polel welé la p'a jilal. T'üc' way 'üsüs nusin tji'yüsa. Po quelel lojí Dios jos jin. Nun po quelel la qjuesejay. Nin p'iyá, najas nun pasal 'üsüs ma'ayá wa yupj mpes Judea po'ó. Nin lojí na, pasal 'üsüs.

⁸Napj ma nu jyütütj 'oyá mpes. La p'a nin tja'ayapj yupj mpes, quelel la sajay mpes. Sin nin najas nusin mü'üsüs niná. Nun 'oyá na, napj ca jus nlayé nun quelel la sojí wa. ⁹Nun solejé Jesucristo pasal 'üsüs la tjiji nun mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Pjü way jupj juts'a'á, mop'in yom tepyala jupj. Cjuwá tepyala jupj, tepe'e cruz po'ó nun mpes. Nin la tjiji mpes nun Dios ts'uyupj nu tepyala, Dios pülücj nu 'yaya nun.

¹⁰Napj ca mvelé napj nola jin. 'Üsüs way nin la müjí niná. Año pjaní nasa, nun mwalá way quelel 'oyatsja yupj mpes. Nun mwalá way jis tja'ayá, newa ma pjü jis tja'ayá, nun quelel 'oyatsja jin.

¹¹Najas cyawaja quinam, so 'oyá nun. Po quelel lojitsja. Mpes ncawajas jis ma'ayá quinam. Jis tja'ayá to'á popé. ¹²Quelel 'oyá na, 'üsüs way Dios lal. Quelel 'oyá to'á popé, 'üsüs way Dios lal. Ma jos la p'a 'oyá.

¹³T'üc' way 'üsüs way nin, jis capj p'o'sá la p'a jilal. Newa ma najas so 'oyá pjü to'á. So 'oyá pjü to'á popé, cjuwá ca nu mpalas nun jilal. ¹⁴Najas nun to'á nujisas, nin najas wa yupj jatatj yupj jisas jin. Quina pülücj to'á, mpes 'ücj polel 'oyá yupj mpes. P'a jawas yupj ca pülücj

nt'acj ca nacj, nun ca cjuwá nsem ca nacj. Mpes yupj ca 'ücj polel ma'ayacj nun mpes ca nacj p'a jawasá. Nin p'iyá ca la mijicj nun jilal. 'Ücj. ¹⁵Dios Popel vele: "Pülücj natj, ma pülücj jatatsja yupj. Tsjicj way natj, pjü jisastsja jatatsja", Dios Popel nin vele.

Pablo sin tjejyama Tito, niyom la p'a 'ots'ipj.

¹⁶Tito pasal quelel la nusiji wa, jupj jos wa nun lojí Dios jos jin. Jupj nin jos Dios la tjiji. Mpes wüi'is Dios lal. ¹⁷Mpes la tjemyonacj Tito ca mim nun nt'a. Jupj ca la monas ncawajas ca jis ma'ayá yupj mpes Judea po'ó. Jupj tjevele jama. Po quelel jama. La tjemyonacj jupj ca mim; mop'in mwalá way p'in jupj p'iyá quelel jámatsja jupj. ¹⁸Qjuis catjam p'a wa pü'ü qui'á po vele wa la p'a jilal pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Dios ts'uyupj jun ta'á 'üsüs javelepj jupj po'ó. Se jamacj wa jupj nun nt'a Tito lal. ¹⁹Pjü witjacj Dios ts'uyupj Macedonia mpe ne'esperan la t'apj jupj qjuis capj la coñ cupj leque na Judea po'ó. Nun tja'ayá, nt'acj ca cupj. La p'a tja'ayapj, nt'acj wa ca. Ninana ca ma'ayacj Dios ts'uyupj mpes Judea po'ó. Qjuisas gente po 'üsüs mvelecj ca qjuis Jepa Jesucristo po'ó, nin mpes nin lijicj. Ca polel sin mü'üsüs t'üc' way cupj quelel jis capj mp'a'sacj yupj.

²⁰Cupj ca nlaca 'a mulú, mpes pjü ca jus nlayecj t'üc' way ninana ma pe'quec jncupj. Pülücj tja'ayapj, niná pjü ca ma'ayacj cjuwá jilal Judea po'ó. ²¹T'üc' way cupj 'in jyamacj 'üsüs lijicj lovin. Qjuisas qjuis Jepa Jesucristo ca nucus cupj 'üsüs lijicj; qjuisas wa gente ca nucucj cupj 'üsüs lijicj.

²²La tjemyonacj wa qjuis catjam p'a lal, jupj ca mim wa yupj jilal nun nt'a. La pülücj la tjemyonacj jupj la mijis cupj qjuisas jin. Jupj lovin la tjiji la tjemyonacj jin. Quina po quelel jama nun nt'a.

Jupj po pyona 'ücj ncawajas ca ma'ayá yupj mpes Judea po'ó.

²³Nepénowa mvelecj ca nacj, pjacj niná Titá. Jilal t'jowelé 'a mulú tsji' li-jicj Dios mpes. Jilal t'jowelé jupj tsji' liji napj lal Dios mpes nun nt'a. Ca nacj nepénowa ca mvelecj wa qjuis catjampan sin po'ó, mvelecj pjacj niná. T'jowelé yupj t'jiquil Dios ts'uyupj mpe Macedonia mpe; Dios ts'uyupj qui'á jatja jisas yupj nucopj jap'acj ne'aj. Gente 'üsüs javelepj Cristo po'ó yupj lajay mpes.

²⁴Mpes niyom nenem nun nt'a tjil na, po t'jüwüi'iqué yupj jilal, 'üsüs la t'jüji yupj jilal. Mpes yupj ca jus nlayecj nun pasal quelel la sojí. Mpes Dios ts'uyupj qui'á jatja ca jus nlayecj po t'üic' way t'jevelecj yupj jilal nun po'ó. Pasal 'üsüs way jis lal t'jevelecj nun po'ó.

9 Nin la t'jemyonacj Dios ts'uyupj jilal ca yupj ma'ayacj Dios ts'uyupj mpes Judea po'ó. Napj tepyac niná nun mpes. 'Ücj wa ma nin cüpactsja; ²napj selé nun nasa quelel 'oyá yupj mpes, ne nin. Pasal 'üsüs t'jevelé nun po'ó Macedonia po'o patja jilal. T'jevelé nun Acaya po'o potjaqué quelel 'oyatsja año pjaní nasa. Nun po quelel 'oyatsja, mpes pülücj witjacj quelel ja'ayapsja wa qui'á. ³Nin mpes najas nun nin la müji cupj t'jevelecj jin, mpes sin jyam qjuis catjampan nun nt'a. Najas nin ca mpalas cupj t'jevelecj jin nun po'ó. T'jevelecj nun po quelel 'oyatsja. Mpes ncawajas jis ma'ayá ca, yupj nun nt'a tjil na. ⁴Macedonia po'o pülüs custjay. Ca nacj yupj sin popa nepénowa ca mal napj lal, nun nt'a jum na. Yupj jilal t'jevelecj nun po quelel 'oyá, mpes nun ma tja'ayá, qjuis maycas ca yupj jis lal. Nun nu maycas wa. Mpes ncawajas so 'oyá, qjuis catjampan jil na nun nt'a. ⁵Napj nólatsja más 'ücj qjuis catjampan sin jyam quinam nun nt'a, mvelecj leñ way ncawajas ca, ma'ayá nun. Nun t'jowelé ca pülücj jis ma'ayá. Mpes nun nt'a tjeleque na, nasa t'üic' tja'ayá nun, 'ücj

nt'acj ca niná yupj mpes Judea po'ó. Mpes la p'a ca jus nlayecj nun nin tja'ayá sin nin jisastsja mpes; ma t'jijyü'tücj nin 'oyá.

⁶Nun siná jinwá ca nsem. Yom tsjicj way sine na, tsjicj way nta'as ca. Yom pülücj sine na, pülücj way nta'as ca. Nin p'iyá, yom pülücj se 'aya na la p'a jilal, Dios ca pülücj ma'ayas jupj, pülücj nta'as ca. ⁷Najas 'oyá nun quelel 'oyá. Tja'ayá na, ma nujola t'as tja'ayá mpes. Ma nujola nsem cupj nu jyü'tücj so 'oyá. Ma nin nu jyü'tücj. Tja'ayá quelel 'oyá p'in. 'Ücj nujisas tja'ayá na, Dios quelel la nusiji. ⁸Dios ca pasal 'üsüs polel la mijis nun mpes. Nun nujisas, jupj lovin ca polel nu ma'ayas. Más pülücj polel ma'ayas jupj. Mpes nun ca polel 'üsüs la müji la p'a mpes. Ca polel jis ma'ayá. ⁹Dios Popel vele:

“Jupj pasal pülücj nin jis tje'yaya cjuwá jis lal.

Dios ca lovin jola mpalas jupj 'üsüs la t'jiji”,

Dios Popel nin vele. ¹⁰Yom sine na, Dios 'yaya setel. Niná setel gente jis la las la mijis, Dios liji mpes. Nun 'oyá la p'a jilal, setel jinwá. Nun quelel 'oyá na, Dios ca nu ma'ayas la 'ayas mpes. Más pülücj ca nta'á nun so 'oyá mpes, Dios la mijis. Mpes más 'üsüs ca polel la müji la p'a mpes, Dios jos jinwá. ¹¹Dios pülücj way ca nu ma'ayas, mpes lovin ca polel jis ma'ayá la p'a jilal. Nun 'oyá, cupj ca nt'acj cjuwá nt'a. Pülücj ca mwi'ñ Dios lal nun tja'ayá mpes.

¹²Dios ts'uyupj ca nta'acj yupj jisas, nun 'oyá mpes. P'a casá 'üsüs pyala wa. Yupj pasal ca mwi'ñ Dios lal; po 'üsüs way. ¹³T'üic' way nun toponé niná cupj velecj Jesucristo po'ó. Nun toponé Cristo 'üsüs la t'jiji nun mpes. Tja'ayá na Dios gente mpes Judea po'ó, yupj ca jus nlayecj t'üic' way nin lojí Cristo t'jevele jin. Mpes yupj ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó. 'Üsüs mvelecj Dios po'ó nun pülücj

way jis tja'ayá mpes, la p'a pülücj jis tja'ayá mpes 'ots'ipj. ¹⁴Yupj ca mvelecj Dios lal nun mpes, ca quelel la numijicj. Dios tsjay 'üsüs la tjiji nun mpes, nucopj tjep'ya'sa mpes 'ücj tja'ayá yupj mpes; nin mpes ca mvelecj Dios lal nun mpes. ¹⁵Más 'ücj cupj pajal wi'iquecj Dios lal, jupj 'üsüs la nutjiji mpes. Jupj la nutjiji pasal 'üsüs way, costa way pjü la veles 'oyn nyuca la tjijá, jupj pasal pülücj way nin la nutjiji mpes.

Dios jas tjejjama Pablo la veles la p'a jilal jupj mpes.

10 Nepénowa javelepj napj lecj jeyá, ne ma polel velé nun jilal, nun jilal 'os na. Javelepj napj nola nun ca la mve'le napj lal, mpes lecj jeyá napj, nin javelepj. Javelepj wa napj leñ na nun jilal, napj po nu jyütütj papel mpes. Javelepj napj selé nun ma polel lo velelé napj lal papel se jam na, mpes nin lejaj. Mpes quina pyac nun mpes, Cristo nun jilal mveles ca jinwá nsem. Cristo ma jis capj tjeve'le. 'Üsüs tjevele la p'a jilal. Nin p'iyá napj nin pyac quinam nun jilal. ²Napj 'ücj polel le velel nun jilal, nun nt'a jum na. Mop'in ma quelel nin lejaj napj. Mpes napj le mon nun ma welé la p'a tjowelepj jin. Nepénowa ne'aj javelepj cupj lijicj cupj qjuisas p'in. Javelepj lijicj Dios jos jinwá tulucj. Napj ca polel jis capj mvelel, nin ca jis capj mvelel. ³T'üc' way gente p'in cupj. Gente nepénowa ma jisas cupj lijicj jin. Lovin ma ca la mpa'nacj yupj jilal, gente la palan jinwá. ⁴Cupj ma le palanacj militar jatatj mpes jinwá. P'a casá lijicj. Dios qjuesé 'aya mpes, cupj polel lijicj ne nun ma ca mponé yupj javelepj cupj po'ó. Yupj japon po t'üc' way nun jilal javelepj. ⁵'Üsüs jinwá javelepj, mpes la p'a yola 'üsüs way nin javelepj. Yupj yola niná topon mpes pasal 'üsüs way. Javelepj Dios po'ó, mop'in pjü javelepj ma t'üc' way. Yola t'üc' way topon Dios

po'ó, mop'in ma t'üc' way topon. Cupj lijicj mpes gente jus nlay ma t'üc' way yupj javelepj jin. Mpes gente niná ma japon quinam yupj javelepj mpes, nin lijicj cupj. Gente niná nin lajay quinam Cristo jos jin, cupj lijicj mpes. ⁶Cupj qjuiyola nun nin la müjí Cristo jos jin. Nepénowa ma la mijicj custjay ca nacj, mpes ca jis capj ntülücj cupj.

⁷Nun gente yus núcü, nenéyawa welé yupj 'üsüs, tjunucü mpes. Mop'in ma polel jus nlayé ncu Dios ts'uyupj yupj, núcü p'in mpes. Napj selé nun poné nun Cristo juts'a'á. Najas pasal nujola nsem niná, najas nun jus nlayé cupj Cristo juts'a'á 'ots'ipj. ⁸Qjuis Jepa Jesucristo qjuisin tjejjama nucopj la p'acj, nun pajal ca jisas nsem Dios. Qjuisin tjejjama malala nyuca la nusijicj tulucj. 'Üsüs tjevelé ca nacj cupj po'ó, qjuis Jepa Jesucristo qjuisin tjejjama mpes. Nawa ma ne mayca nin tjevelé mpes; cupj ca t'üc' la mijicj pjü way qjuis Jepa Jesucristo jos jin. ⁹Ca nacj nun nujola najas nun locj jeyá, mpes nin tepyac nun mpes, nin nujola ca nacj. Nin tulucj. ¹⁰Nepénowa javelepj ne'aj: "Pablo püné qjuisí jütüta pyaca na. Jepa jinwá pyaca jupj. Nin tulucj cupj qjuilal já'asa na; ma nin vele jupj. Ma 'üsüs vele gente 'a si mulú nt'a, mpes ma pjyacañ jupj velá", nin javelepj napj nin po'ó. ¹¹Yupj salejepj tsjan niná tepyaquecj nun mpes, 'osos secj p'in nun jilal. Najas yupj jus nlayecj nin p'iyá ca mvelecj nun jilal jyatjaquecj na. Cupj ca la mijicj cupj tepyaquecj jin, nun jilal jyatjaquecj na.

¹²Gente nepénowa javelepj yupj p'iyá pasal 'üsüs. Cupj velecj cupj yupj jinwá tulucj. Yupj yola yupj más 'üsüs lajay pjü jilal. Nin lajay na, javelepj yupj p'iyá pasal 'üsüs. Nawa ma sin 'yüsa 'üsüs jis la jay. ¹³Dios jos jin lijicj, nin ca la mijicj la p'in. Dios jos nucopj p'ya'sacj nun. La tjijicj na Dios jos jin, ca mvelecj 'üsüs la tjijicj. La p'a la tjijicj na,

ma ca mvelecj 'üsüs la tjjijcj. ¹⁴T'üc' way Dios jos cupj nucopj p'ya'sacj. Nun nt'a tjeleque na, nin la tjjijcjsja Dios jostsja jin. Cupj mwalá way tjeleque nun nt'a. Mwalá way nun jilal tjevelecj pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. ¹⁵T'üc' way Dios la p'a wa sin jyama la p'a nt'a, tsji' lajay jupj mpes ne'aj. Dios ma qjuisin tjejyama ne'aj. Mpes cupj ma leque ne'aj, ma velecj yupj Dios ts'uyupj jis tepyala cupj la tjjijcj mpes. Quelel 'üsüs lijicj nun jilal, más 'üsüs ca mponé lovin Dios lal; nin qjuisas. ¹⁶Nin tepyala na, p'a jawas ca polel nlaca ca nacj la p'a nt'a, más campa nun potjaqué mpe. Jis walap'a'a ca mvelecj pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. P'a witjacj Dios mpes tsji' lajay nt'a, ma ne'as ca nlaca cupj. Ma ca mvelecj gente ne'aj Dios ts'uyupj jis tepyala la tjjijcj cupj. ¹⁷Dios Popel nin vele: "Ma ca mvelé nun p'iyá 'üsüs; ca mvelé nun jis Jepa Dios 'üsüs la tjjijj nun mpes". ¹⁸Cupj p'iyá velecj cupj 'üsüs, ma ca jus nlayecj ncu t'üc' way 'üsüs cupj. Nin tulucj qjuis Jepa Dios vele na. Jupj vele na cupj 'üsüs, t'üc' way 'ücj jos jupj cupj qjuis lal.

Niyom nepénowa sin 'yüsa lajaytsja Corinto po'ó; Dios ma sin tjejyama la veles jupj mpes.

11 Yom jupj p'iyá po'o vele, gente p'a wa yola jupj ma jola jin vele jupj. Newa najas nun ca jus nlayé Dios t'üc' way nin tjejyama la veles jupj po'ó; nin mpes napj nin po'o ca mvelé. Nusin tji'üsüs napj pyac. Napj selé nun nasa nusin 'yüsa pjü napj pyac. ²Najas nun nin lojí Dios jos jin, mpes pasal nola nun mpes. Dios jos napj nin nola nun mpes. Quina ca mpac 'oyñ nyuca lejay napj. Yom 'yaya jupj jucucus lo wayis jinwá napj. Yom 'yaya jupj jucucus tjamacjas lal lo wayis. Jucucus lovin ma lal tjemey yom lal; 'üsüs way jupj. Napj tsjücjüim popay jin p'iyá; nun tsjücjüim niná jin

p'iyá; Cristo tjamacjas niná jin p'iyá. Napj nun ma'ayá, nun ca cus ncoñcó Cristo; pjaní way p'in ca cus ncoñcó. Mpes najas nin la müjí lovin Dios jos jin. Mpes nun 'üsüs nsem, napj nun ma'ayá na Cristo lal. ³T'üc' way nun po quelel lojí Cristo jos jin. Ma quelel lojí p'a casá. Newa nin, napj lecj jeyá 'in. Nun solejé Eva lal latsj lay tepyala. Latsj niná la tsyawilí jupj lal. Latsj seletsja jupj lal ca mveles, ne mpones ca jupj. Najas nin p'iyá tulucj nu pyala. T'üc' way gente la tsuwil nun jilal, jisas nun la p'a poné. ⁴T'üc' way Jesús po'o tjevelecj nun jis walap'a'á. Tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjjijj gente mpes. La p'a wa tjiil nun nt'a, p'a casá tjowelepj Jesús po'ó. Nun nin jisas yupj javelepj. T'üc' way Dios Cjües po'o tjevelecj nun jis walap'a'á, ne nun jisastsja jupj. La p'a wa javelepj la p'a cjües mpes, ne nun nin jisas niná. Nun jis walap'a'a tjevelecj pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Yupj ma nin p'iyá javelepj. P'a casá javelepj, ne nu-jisas yupj javelepj.

⁵Nun jilal javelepj, yupj nin javelepj Dios sin tjejyama yupj p'iyá nun nt'a la veles jupj mpes. Napj nun jilal velé más tsjicj way tulucj napj yupj jilal. ⁶Napj ma polel velé 'in ca nacj, gente 'a si mulú nt'a. Mop'in pülücj selé napj. Dios pasal pülücj nin tji'yüsa la tjjijj. Cupj lovin nusin tji'yüsa la tjjijcjsja, mpes nun solejé niná t'üc' way. Dios qjuisin tji'yüsa la tjjijj, niná pjü way nusin tji'yüsa la tjjijcj cupj.

⁷Napj tjevelé nun jis walap'a'á tsjan niná Dios pajal 'üsüs la tjjijj nun mpes. 'Üsüs nun jis wala tjevelé, newa ma najastsja nun no 'oyatsja la las, ma najastsja no 'oyatsja ca'aj 'ücj la jas. Gente la p'a nusin 'yüsa lajay, javelepj Dios ma nin tjejyama napj. Napj ma t'emel la tjemyon napj la tjejay mpes, mpes nin javelepj yupj. Ma püné jin la tjejay napj. Napj p'iyá tsji' la tjejay nun jilal tüp'üs

na, mpes 'ücj jaylacj la tjejaytsja la las. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala, nun jilal tjevelé mpes. Mop'in ma la tjemyon nun jis t'emel. ¿Ncu nujola malálatsja ma la tjemyon napj? ⁸T'üc' way Dios ts'uyupj la p'a pjaní ntja'ayapj t'emel, mpes 'ücj jaylacj la tjejaytsja la las, nun jilal tüpü'tis na. T'emel niná netj, mpes 'ücj polel tjumtsja nun nt'a, nucopj lo p'acj. ⁹Nun jilal tüpü'tis na, nenéyawa cjuwatsja napj, newa ma la tjemyon nun jilal la 'ayas napj mpes. Najastsja ma no 'oyá nun nujisastsja p'iyá. Qjuis catjampan tjiqul na Macedonia mpe, yupj ntja'ayapj pjü najastsja. Mpes napj lovin ma la tjemyon nun jilal. Lovin ma ca la mon nun jilal. ¹⁰Cristo t'üc' way tjevele, napj nin p'iyá t'üc' way velé. T'üc' way najastsja ma no 'oyá, nun jis lal tjevelé na Dios po'ó. Nun jilal nusin 'yüsa lajay, yupj jisas gente ma jus nlay niná napj nin po'ó. Mop'in ca sin mü'üsüs niná Acaya po'ó jun ta'á. ¹¹Napj mvelé ca 'onin ne nin velé napj. Najas nun jus nlayé ca napj quelel la nusejay, mpes nin velé. Dios selé t'üc' way napj quelel la nusejay.

¹²Lovin ca nin la mejay la p'a nt'a, nun jilal la tjejay jinwá. Nun jilal nusin 'yüsa lajay, yupj ca ma polel mvelecj nin lajay cupj lijicj jin. T'üc' way yupj javelepj Dios sin tjejyama yupj, qjuisin tjejyama jinwá. Javelepj nin lajay cupj jinwá. Quina ma ca polel mvelecj niná. ¹³Niná noyomes jisas la p'a ca yola nsem apostolpan yupj, jisas yupj yola Cristo sin tjejyama yupj, la veles jupj mpes. Nin tulucj. Cristo ma sin tjejyama. Yupj la tsuwil nun jilal. Jisas nun nujola Cristo sin tjejyama yupj, mpes cupj jinwá lajay yupj, javelepj wa cupj jinwá. P'a p'in yupj. ¹⁴Cupj jus nlayecj yupj nin ca la mijicj lovin. Satanás nin p'iyá liji. Jupj jos gente yola jupj 'üsüs, Dios angelpa 'üsüs witjacj jinwá. ¹⁵Nun jilal nusin 'yüsa lajay, jisas nun nujola yupj tsji' lajay Dios mpes; nin mpes 'üsüs la-

jay nenéyawa Dios jos jin. Selecj 'onin ne nin lajay. Satanás jomozopan yupj, ne nin lajay. Mvelé ca tsjan ca jis mpalas. Dios ca jis capj ntülüs nin la tjejay mpes. P'a jawas ca nin nsem, pjü malala lajay jis capj tyüla na.

Pablo tjevele Dios mpes, mpes pasal malala tepyala jupj lal.

¹⁶Yom jupj p'iyá mpes vele, la p'a ca yola nsem jupj ma jola jin vele jupj. Nun jilal tjevelé quinam 'onin ne nin tjevelé napj. Mpes niswa velé, najas ma nujola malala velé napj. Nin nujola nun ca nacj. 'Ücj nin; mop'in najas nun pjo'oque napj velé. Mpes napj ca 'ücj mvelé napj nin po'ó, ne ca nusin mü'üsüs t'üc' way Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. ¹⁷Nun jilal velé napj nin po'ó. Quina velé, napj ma velé qjuis Jepa Jesucristo vele jinwá. Yom ma jola jinwá velé, napj nin po'ó velé na. Yom jupj p'iyá 'üsüs jin jola jinwá velé napj. ¹⁸Gente pülücj jatja, 'üsüs javelepj yupj p'iyá po'ó, jisas la p'a 'üsüs yola nsem yupj mpes. Napj ca mvelé wa napj nin po'ó. ¹⁹Nun nujola Dios nasa nusin tji'yüsa la tjiji; pülücj solejé jin nujola. Nin mpes 'ücj nun jis lal nun pjo'oque gente ma yola jinwá javelepj. ²⁰Nenem jil nun nt'a, nu jajütütj. Nun nin lojí yupj javelepj mpes. Yupj jisas nun so 'oyá jis la las, so 'oyá patja, jinañ. Nin lojí nun. Yupj la mon nun jilal, ne nun so 'oyá pjü jisas. Jisas nun nujola püné way yupj, ne nin nujola nun. Nun jis wala po'ó jatül na, ma nujola. ²¹Cupj ma la tjijicj ne nin. Lecj tjejactsja cupj ne nin la cüjay. ¿Ncu nujola más 'ücj ne mayca ma nin la tjijicj? Nun jilal velé najas ma la tjijicj yupj jinwá.

Yupj 'üsüs javelepj yupj p'iyá po'ó; nin p'iyá polel velé napj. Ma nola jinwá velé. ²²Yupj javelepj hebreopan yupj. Nin wa napj. Javelepj israelpan yupj. Nin wa napj. Abraham pajal püna tüpü'ü, yupj javelepj yupj jupj popa p'iyá. Nin wa

napj. ²³ Javelepj tsji' lajay Cristo mpes. Napj más 'üsüs tsji' lejay jupj mpes. Ma nola jinwá velé napj quinam. Napj más 'üsüs tsji' la tzejay Cristo mpes yupj jilal. Ts'ac' más pülücj tjo'os napj cawilta mo'ó, Cristo mpes tsji' lejay mpes. Pajal la pülücj na süptsja yupj napj lal, Cristo mpes tsji' lejay mpes. Pasal la pülücj quelel ni pü'itsja napj, Cristo mpes tsji' lejay mpes. ²⁴ Judiopan la cínquiya napj mp'üy po'o süptsja. Nin la t'ajay na, la treinta y nueve na süptsja yupj pjoloc' mpes. ²⁵ La con la p'a ntjasüp barra mpes. La pjaní la p'a pe nay pjucj po'ó la ts'i, na 'ünan mpes. La pülücj napj tjum barco mo'ó. Barco cont'e malala jis tepyala. Tjelepta ne campwila mo'o tjil. Püste pjaní, ts'ac' pjaní, 'üsüma t'jüjüs, 'üsú ntjutjilila. 'Üsú pajal yümücj jámat-sja, mpes quelel ni pü'itsja napj.

²⁶ La pülücj tjum campayá. 'Üsú pasal t'yúnatsja, malala ca ma palas nin nólatsja. Pequepan lyawuñtsja, malala ca ma mpalas nin nólatsja. Judiopan malala quelel la t'ajaytsja napj lal. Judiopan tulucj malala quelel la t'ajaytsja wa napj lal. Gente pülücj patja nt'a witjacj malala quelel la t'ajaytsja wa napj lal. Gente cjuwá nt'a, malala ca ma palas nin nólatsja. Barco mo'o tjum na, malala ca ma palas nin nólatsja. Gente nepénowa javelepj Dios ts'uyupj yupj, yupj Dios ts'uyupj tulucj. Malala quelel la jaytsja wa yupj napj lal. ²⁷ Napj pasal yümücj tsji' la tzejay. Püste pülücj tsji' la tzejay wa, mpes ma polel tzejyá. Pasal ni' ntúlatsja ntepalá. Pasal vecj ni pü'itsja. Pasal 'üsú nívetsja. La pülücj cjuwatsja la las. Nenéyawa cjuwatsja 'in nin quip, mpes tsjojose ntepalá. ²⁸ T'üc' way pjü niná nin ntepalá napj. La p'a casá nola wa napj. Lovin napj nola Dios ts'uyupj pjü way mpes. Nin quelel selé ncu nin lajay Dios jos. ²⁹ Nepénowa ma sin 'yüsa Dios jos jin. Yupj ma lajay na Dios jos jin, napj 'aplijila ne palá. Nepénowa sin nap-

napj jinwá; januc na la p'a malala lajay, yupj malala quelel lajay wa. Pasal nola yupj mpes. Napj po quelel jis capj p'yacj, ma malala la mijicj niswá.

³⁰ Napj nin tjeveletsja napj nin po'ó; nun jilal tjevelé 'onin ne nin tjevelé. Más 'ücj nin velé ca nacj. Mpes más 'ücj nun jilal velé malala ntepalá. Malala ntepalá Cristo najas mpes, 'ücj najas nin. ³¹ Dios selé napj ma li tsuwil nun jilal. Jupj Jesucristo Dios. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Más 'ücj gente lovin 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó. ³² Damasco po'o tüpü'üs na, pülücj patja nt'a, jepa püné auxiliar pajal ts'i 'inyatsja napj lal. Jupj auxiliar waytsja Aretas tjevele mpes, Aretas jepa pünetsja ne'aj. Sin tzejyama militarpan t'jüwücj jun vilicj nt'a. T'jüwücj campányatsja pülücj patja nt'a t'asiyú. Militar la nuçtsja ne'aj napj la tjilil. ³³ Ts'üequenes p'in. T'jüwücj po'o jun tsjicj waytsja campanya. Ne'aj Dios ts'uyupj palá tüpüntüpj napj 'üpü mpes, quiliyú püné mo'o tjo'os. Mpes 'ücj polel tjumtsja Damasco mpe, ne militarpan ma polel ntjitjililiñ.

**Pablo tepyaca t'jinyuca mpes,
Jesucristo jas t'j'yüsa la t'jiji
gente p'in ma polel januc.**

12 Ca nacj nepénowa ca malala yola nsem napj nin po'ó, napj p'iyá mpes velé mpes. Newa nola más 'ücj nin velé. Napj quelel velé napj t'jinyuc mpes, niná polel t'jinyuc Dios la t'jiji mpes p'in. Quelel velé tsjan niná qjuis Jepa Jesucristo nin t'j'yüsa la t'jiji. ² Año catorce nasa Dios ntjemanú jupj pü'ü nt'a. T'üc' way napj se coñ Cristo. Ma selé ncu napj mp'üy tjemjana. Ma selé ncu neqjues p'in tjemjana. Jupj selé. ³ Napj selé ntjemanú Dios pü'ü nt'a, pasal 'üsüs way ne'aj. Ma selé ncu napj mp'üy tjemjana. Ma selé ncu neqjues p'in tjemjana. Jupj selé. ⁴ Dios napj lal tjevele ne'aj mop'in jos la p'a ma jus nlayecj tsjan tjevelá.

Jos la p'a ma javelepj jupj tjevelá. ⁵Niná ma tepyala p'a lal. Nin cüpalas p'a lal, ca 'üsüs nin polel mvelé jupj po'ó; napj p'in po'o nin mvelé tulucj. Mop'in napj ca nin mvelé malala ntepalá mpes. ⁶Napj 'üsüs way polel velé napj nin po'ó, niná ntepalá mpes. Nin velé na, t'üc' way velé, mpes 'üsüs nola jinwá velé. Mop'in ma ca mvelé napj 'üsüs way. Napj nin velé napj 'üsüs, la p'a wa nin p'iyá ca mvelecj napj nin po'ó. Ma najas nin javelepj. Gente tjunuc napj la tjejay, tjepjyacañ napj tjevelé. Nin mpes ca jus nlayecj ncu 'üsüs napj.

⁷Dios pasal 'üsüs way tjevele napj lal. Newa nin, jupj jos ma nola püné way napj, napj lal tjevele mpes. Mpes napj mp'üy po'o pajal vyaja tepyala, jam püné mp'üy po'o toñca jinwá. Satanás nin liji. Lovin vyaja. Mpes napj nola püné way tulucj napj, Dios jos nin nola. ⁸La con la tjemyon qjuis Jepa Jesucristo lal, ca mü'üsüs niná. ⁹Jupj tjevele: “Ma ca la mejay niná jipj la tjemyon, mop'in ca cyapj mp'acj lovin. Jipj ma ca jyas nsem la p'a. Napj pasal jis capj p'yacj sin napnapj witjacj. Napj polel nin lejay yupj mpes, ne yupj ca jus nlayecj napj püné”, jupj nin tjevele napj lal. Cristo lovin ncapj ncoñcos, lovin ncapj mp'a'sas, mpes napj velé 'üsüs way vyaja napj. Pasal püné way jupj. ¹⁰Mpes ma nola malala ne palá na. Napj tsji' lejay Cristo mpes, ne nin ne palá. Nin mpes nepénowa la pjüts'ün napj lal. Nin mpes cjuwá wa napj najas nenéyawa. Nin mpes nepénowa malala lajay napj lal. Nin mpes wa pasal malala ne palá, ne pjü ma polel ncapj jap'acj. Mop'in ma nola nin ne palá mpes. Nin ne palá na, Cristo pajal ncapj p'ya'sa, mpes napj 'üsüs polel lejay jupj mpes.

Pablo jólatsja Dios ts'uyupj mpes Corinto po'ó.

¹¹Napj po'ó nin tjevelé. Yom ma jola jinwá tjevelé napj. Nun mpes nin tjevelé. Nun ma toponé apóstol way napj, ma toponé Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Más 'ücj 'üsüs welé nun napj nin po'ó, mop'in ma nin tjoweletsja. Nusin 'yüsa lajay javelepj Dios sin tjejyama la veles nun jilal jupj mpes. T'üc' way napj tsjicj way; newa nin, napj más tsjicj way tulucj yupj jilal. ¹²Dios yom se jamá na, Dios se p'a'sa jupj 'üsüs la mijis. Jupj nin liji mpes, gente jus nlayecj Dios jas tjejyama jupj. Niná apóstol t'üc' way. Gente pasal yola jupj liji mpes. Yom niná pajal 'üsüs way liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nun nt'a tüpü'üs na, niná la tjejay napj. Malala ntepalá na, newa nin la tjejay napj nun nt'a. ¹³Nin la tjejay la p'a Dios ts'uyupj jilal, nin p'iyá la tjejay nun mpes. Pjaní p'in ma la tjejay. Ma la tjemyon no 'oyá. Najastsja ma no 'oyá nun p'in nujisastsja. ¿Ncu nujola más 'üctsjja la cümon napj? Najas nun perdonar la nojí ma la tjemyon napj.

¹⁴La con quelel jumtsja nun nt'a quinam. Newa ma ca la mon no 'oyá. Ma ca la mon no 'oyá nun p'in nujisas. Nun nuts'a'á ma najas. Nujisas Cristo; nin najas p'in. Napj nun jis papay jinwá. Tsjic-tjacj ma ja'ayapj jis papay jos. Jis papay nin se 'aya tsjictjacj jisas mpes. ¹⁵Nujisas Cristo; nin najas p'in. Mpes 'ücj napj lal napj jaylacj lejay lya, jaylacj lejay wa jya, nun nt'a pü'üs na. Pasal ca yümücj tsji' la mejay ca nacj. Nin napnapj nsem napj ca nacj. 'Ücj, ma nola. Napj pasal quelel la nusejay. ¿Ncu más tsjicj way lovin ca quelel la nojí napj?

¹⁶Napj ma la tjemyon nun p'in nujisas-tsjja. Nola nun pjü way witjacj nin solejé. Newa nin, nepénowa javelepj napj la tsyawil nun jilal. Javelepj la p'a sin tjejyam napj nun nt'a, la tjomon cjuwatsja

mpes Judea po'ó. Javelepj napj ca nts'isis t'emel, napj mpes ca nsem. ¹⁷T'üc' way qjuis catjampan la p'a sin tjejjam napj nun nt'a. ¿Ncu nujola napj jis tjijyütütj la tsuwil nun jilal? Nin tulucj. ¿Ncu nujola t'emel niná napj najas ca nsem? Nin tulucj. ¹⁸Napj po la tjemyon Tito lal, jupj ca mim nun nt'a. Qjuis catjam jas tjejjam wa jupj lal. ¿Ncu solejé Tito ma la tjemyona nun nuts'a'á? ¿Ncu solejé napj la tjejjay jinwá, Tito nin p'iyá la tjiji nun jilal? ¿Ncu solejé napj nólatsja jinwá, Tito nin p'iyá jólatsja, nun jilal tepyatjaquec na?

Ma qjuisastsja nun nuts'a'á.

¹⁹Niná nun mo'o welé na, ca nacj nujola nsem qjuisas nun mvelé ca 'üsüs cupj. Nin tulucj. Ma qjuisas. Nin pyaquec Cristo jos jin, Dios selé pyaquec jin. Nin pyaquec mpes nun más 'üsüs ca jus nlayecj Dios jos jin, más 'üsüs ca la müjí Dios jos jin. Pasal quelel la nusijicj. ²⁰Napj nola nun nt'a tjum na, ca nacj ma nin la müjí napj najas jin. Mpes nun ma ca jisas nsem napj ca mvelé mpes nun jilal. Nun lo velelé ca nacj. Nun jomaqué ca nacj. Nepénowa leñ way ts'a 'in ca nacj, yümücj javelepj. Nepénowa lajay ne 'üsüs se palá yupj p'iyá jilal la p'in ca nacj. Nepénowa tin javelepj ca nacj la p'a lajay mpes. Javelepj malala nin lajay. Nepénowa tin javelepj ca nacj la p'a lajay mpes, mop'in ma sin tji'yüsa ncu t'üc' nin la tjjay. Javelepj p'in, la tsuwil. Nepénowa yola ca nacj yupj p'iyá püné. Nin tulucj. Ma yuwal nujola ca nacj, mpes pasal lo velelé. ²¹Napj nola nun nt'a jum na, ca ma maycas nun lojí mpes. Dios ca nin la ma mijis ca ma maycas. Nepénowa malala nyuca la tjjay, newa ma 'aplijila jis tepyala malala la tjjay mpes; nin mpes pasal 'aplijila nsem napj. Ma quelel lajay Dios jos jinwá. Niyom nenem jis tjamanun sejjats'om tulucj. Nequem nenem tjil jis vayum tulucj

jilal. Más malala la tjjay wa yupj. La pülücj nin quelel lajay, ne nin lajay.

Pablo tecyawaja tepyaca.

13 Niswa jum nun nt'a; la con nsem nun nt'a tjum quinam. Nun nt'a tjum na, napj ca la mü'üy ncu nepénowa newa malala nyuca lajay. Yupj malala lajay, napj ca müjütütj tsjan ca jis mpalas yupj. Pjaní p'in vele jupj selé nun popa malala liji, ma ca nin nola. "Mát'eya javelepj yupj salejepj jupj malala nyuca liji, 'ücj jis la pon. Cönt'eya 'ücj jis la pon wa." ²La mat'e nun nt'a tjum na, malala lajay jilal tjevelé. Tjevelé ca jis capj ntül niswa tjacuwis na. Nenem pjü jilal nin ca la mejay. Napj niná tjevelé pjü jilal. Nun jilal 'os tulucj quinam mop'in velé niná niswá. ³Nin lejay na, nun ca jus nlayé t'üc' way napj velé Cristo jos jin. Nun nin jisastsja püné way nin lejay napj, mpes ca mponé napj velé Cristo jos jin. Cristo ma la tjiji yom ma polel jyü'ta jinwá. Jupj pasal püné jin jyü'ta nun jilal. ⁴T'üc' way Cristo yom tepyala jupj. Yupj tjü'ünan jupj, tjovalapj jupj cruz po'ó. Jupj jüp'üy jas napnapsja, pjü jis p'üy jinwá. Malala tepyala jupj lal. Nin tulucj quinam. Cristo nyucunú, Dios nin la tjiji jupj pjü 'ücj liji mpes. Cupj Cristo juts'a'á. Nin p'iyá cupj qjuis p'üy sin napnapj way, malala qjuesé palá. Ma ca nin nsem lovin. Cupj ca mpatjaquec Cristo lal, Dios pajal püné mpes. 'Ücj liji niná nun mpes.

⁵Nusin tjü'üstis ncu poné nun Dios tjevelá. Po nujola t'as lojí mpes. ¿Ncu solejé Jesucristo nun po'o pü'ü? Ma poné ca nacj Dios tjevelá, mpes Jesucristo nun po'o ma pü'ü. ⁶Cupj pasal qjuiyólatsja pyonec mpes. Selecj nin pyonec Dios tjevelá. Napj nola nun pjü witjacj ca jus nlayé nin pyonec Dios tjevelá. ⁷Quina le monacj Dios lal nun ma malala nyuca la müjí ca. Cupj velecj Cristo jos jin, ma qjuiyola niná ma jus nlayé ca nacj.

Sin nin qjuisas 'üsüs la müjí la p'in. Velecj Cristo jos jin, mop'in ma qjuiyola niná ma jus nlayé nun ca nacj. ⁸ Sin nin qjuisas gente nin lajay Dios tjevele jin la p'in. Jupj tjevele t'üc' way. Ninana p'in velecj gente jis lal. Ma polel velecj la p'a casá. ⁹ Po najas nin lojí Dios tjevele jin. Mpes cupj ma nucopj ntülücj, tsjay 'ücj qjuisas nsem. Dios lal le monacj ca nusin mü'üsüs pjü way Dios jos jin. Qjuisas nin la müjí pjü way jupj jos jin. ¹⁰ Mpes quina napj nin pyac niná nun mpes. Najas nin ca la müjí quinam napj tjevelé jin. Mpes nun jilal pü'üs na, ma nucopj ntül ca. Qjuis Jepa Jesucristo nin tjejyama nucopj lo p'acj, jupj jos más 'üsüs lojí jupj jos jin. Nin tjejyama ma malala nyuca lejaj nun jilal. Napj ma ca quelel nucopj ntül. Nucopj tyül, ca nujola nsem malala nyuca lejaj napj nun jilal.

¹¹ Natjampan, quina ca ncawajas mpac. Najas 'ücj nujisas nsem. Nujisas t'as ca pjü la müjí Dios jos jin. La tjüjí napj tjevelé jin, ne ma nujola nsem pjü mpes. Ma la tjowe'lé nunwá. Nin p'iyá nujola t'as. Nin lojí na, Dios ca nucopj ncoñcos. 'Ücj quelel la sijicj la p'a, jupj nin liji. Ma le velecj, ma le palanacj, jupj nin liji. ¹² La nujüsüqué na nun popé, la tjalapaná nunwá. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé. ¹³ Dios ts'uyupj quepé süs wa la nutjajay.

¹⁴ Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü witjacj jilal, cupj qjuis Jepa Püné jupj. Najas nun lovin quelel la sojí la p'a wa, Dios jinwá. Najas Dios Cjües lovin ca nucopj ncoñcos.

Pablo papel tepyaca Galacia mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Apóstol napj. Jesucristo nin tjejjama la veles p'a jilal jupj mpes. Dios qjuis Papay nin tjejjama wa. Jesucristo tep'e na, Dios jas tjjjyünsa jupj, tüpü'u niswá. Gente tulucj nin tjam napj. Leñ pjacj tjiquil nin la jam. Dios p'in, Jesucristo p'in, nin tjjam. ²Dios ts'uyupj nepénowa jatja napj lal quinam. Nin pyaquecj nun mpes. Nun Dios ts'uyupj Galacia po'ó.

³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Qjuisas yupj pajal 'üsüs lajay nun mpes. Qjuisas ma nujola nun pjü mpes, nin la nusejay. ⁴Cupj malala nyuca la tjjijicj. Jesucristo ma jostsja malala qjuesé palá nin la tjjijicj mpes; nin mpes 'üctsjaja jupj lal la p'a tjjü'ünan jupj. Jupj jostsja Dios si jütüta popé nsem cupj, ne nin tepyala quinam. Diabla si jütüta popa tulucj cupj; diabla jyü'ta no-sis po'ó quinam. Dios jostsja Jesucristo nin la tjjijicj cupj mpes, Dios ne cupj qjuis Papay. ⁵Napj najas lovin 'üsüs velecj Dios po'ó. Najas ca nin mpalas.

Toponé Dios tjevele mpes la p'in.

⁶Napj pasal nola nun la tjjüj'í mpes. 'In lacasana nun jisastsja Dios. Quina nun ma jisas jupj. Dios nucopj tjep'ya'sa nu la pon Jesucristo lal. Jesucristo pasal 'üsüs la tjjijicj nun mpes, jupj quelel la nutjjijicj mpes. Mop'in malala nujola quinam. Quina nun poné la p'a javelepj. Yupj p'a casá javelepj, ma nin p'iyá javelepj Jesucristo 'üsüs la tjjijicj po'ó. ⁷'Üsüs tulucj, malala, nin javelepj. Napj selé pasal nujola yupj javelepj mpes. Nin mpes napj velé nun jis lal. Dios tjevele 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. Yupj p'a casá javelepj. ⁸Cupj nun jis walap'a'a tjevelecj 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. Nepénowa ma nin p'iyá javelepj Jesu-

cristo po'ó, nun jis walap'a'a javelepj na. Najas Dios jis capj ntülüs. Cupj p'iyá p'a casá nun jis walap'a'a cüvelecj Jesucristo po'ó, najas wa ca Dios qjuis capj ntülüs. Angelp'an p'a casá nun jis walap'a'a cüvelecj Jesucristo po'ó, najas wa ca Dios jis capj ntülüs. ⁹Püna tjevelecj jin p'iyá velé niswá. Nun toponé Dios tjevelá. Jupj tjevele 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. Nepénowa p'a casá javelepj nun jis walap'a'a Jesucristo po'ó, najas Dios jis capj tyüla nin lajay mpes.

¹⁰Napj ma nola ncu 'ücj jisas gentá napj velé mpes. Najas Dios 'ücj jos nsem napj velé mpes. Ma nola ncu 'üsüs yola gentá napj nin po'ó. Najas 'üsüs nsem napj Dios lal. Nin mpes tsji' lejay napj Jesucristo mpes; napj jupj jomozo.

Dios la t'ya Pablo tsji' la mijis jupj mpes.

¹¹Nun napj natjampan. Nun jis walap'a'a tjevelé Dios tjevele mpes. Jupj tjevele tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjjijicj nun mpes. Gente p'in tjowelepj jin tjevelé tulucj. Najas nun ca jus nlayé niná. ¹²Ninana la p'a jilal jis wala velé, gente p'in ma nin nawala tjowelepj. Gente tulucj nin tji'yüsa la tjjajay niná, napj velé mpes. Jesucristo nin tji'yüsa la tjjijicj niná.

¹³La p'a nun jis wala tjowelepj tsjan niná napj la tjjajay yas nam. Napj lovin nin la tjjajay judiopan lajay jinwá. Nusin tji'yüsa tsjay malala la tjjajay Dios ts'uyupan jilal. Napj lovin ma 'üsüs la tjjajay yupj jilal. Najastsja leñ nsem pjü. ¹⁴Judiopan püna tapatja jin p'iyá la tjjajay napj lovin. Napj tjamacjastsja na, niná más 'üsüs la tjjajaytsja napj, la p'a judío tjamacjastspan jilal. Lovin nin quelel la tjjajaytsja napj, judiopan püna tapatja la tjjajay jinwá. Mp'es nin la tjjajay napj. Cupj yupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj.

¹⁵ Mop'in Dios la ntjet'á, napj p'a casa la mejay. Napj custjay monuna secj p'in, la ntjet'á. Jupj jostsja napj tsji' lejaj yupj mpes. Mpes pasal 'üsüs la tjiji napj mpes. ¹⁶ Dios la tjiji ne napj jus tjinyuc jupj Jatjam. Dios jostsja napj velé Jesucristo po'ó judiopan tulucj jis walap'a'á, mpes nin la tjiji jupj napj lal. Nin ntepalá na, ma leñ way tjum gente p'a wa nt'a. Napj ma tjevelé pjü jilal nin ntepalá mpes. ¹⁷ Ma tjum Jerusalén nt'a la veles apostolpan jilal ne'aj. Apostolpan mwala waytsja yupj. Quina apóstol way napj 'ots'ipj. Leñ way tjum Arabia po'ó. Locopyaya Damasco nt'a tjacuwis niswá. ¹⁸ Año cónt'eya tepyala na, tjum Jerusalén nt'a. Tjumtsja Pedro jus la nuc. Ts'ac' quince mpes la p'in tüpü'üs jupj lal. ¹⁹ Apostolpan p'a wa ma yus tjinyuc. Jacobo p'in jus tjinyuc, qjuis Jepa Jesucristo jüpülüc jupj.

²⁰ Napj pyac, t'üc' way. Dios selé napj pyac mpes. Ma li tsuwil.

²¹ Jerusalén mpe tjum na, Siria po'o tjum, Cilicia po'o tjum wa. ²² Tjum na, Dios ts'uyupj Judea po'o patja ma nus tjunuc custjay, yupj ne sa coñ Jesucristo. ²³ Mop'in nin, la p'a lovin jis wala tjoweletsja napj nin po'ó. Tjowelepj: "Malala la tjiji cupj qjuilal yas nam. Quina t'üc' way vele p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó. Yas nam jupj jostsja leñ nsem Jesucristo lal japon. Quina ma nin jos", nin tjoweletsja. ²⁴ Mpes tsjay 'üsüs tjoweletsja Dios po'ó, Dios la ntjiji mpes.

Pablo 'üsüs waytsja la p'a apostolpan jilal, nin tepyala.

2 Año catorce tepyala na, niswa tjum Jerusalén nt'a. Bernabé tjemey napj lal. Tito lal tjevelé, ne tjemey wa jupj napj lal. ² Napj tjum Dios nin tjejyama mpes. Tjum la veles Dios ts'uyupj jilal; nepénowa más 'in 'üsüs sin 'yüsa jis lal quelel veletsja. Jis wala tjevelé tsjan

niná napj velé judiopan tulucj jilal, niná napj jis walap'a'a velé Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Niná jis wala tjevelé; najastsja yupj mvelecj ncu 'üsüs way napj velé judiopan tulucj jilal. Ma quelel malala velé, ne napj quelel seletsja ncu napj tjevelé t'üc'. Nin mpes nasapj tjevelé yupj jis lal. ³ Tito ncapj tecoña, tjac' wa. Judío tulucj jupj. T'üc' way jepapan Dios ts'uyupj jilal ma tjüütütj t'yüjü jupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá. ⁴ Nepénowa quelel jajütütjsja nin la mijis jupj. Yupj tjowelepj yupj Dios ts'uyupj, cupj jinwá. Nin tuluctsja yupj. Yupj tjiquil 'a qjuis tjimyula na jis la nuc. Jesucristo lal japon tulucj. Ma nin selectsja cupj. Cupj Jesucristo se coñcocj, mpes 'ücj ma pjü way lijicj judiopan tjüütütj mpes. Yupj quelel sin 'yüstatsja tsjan ma lijicj ncupj. Jisastsja pjü way lijicj judiopan tjüütütj jin p'iyá. ⁵ Lovin ma la tjijicj yupj jisastsja jinwá; qjuis nun lovin solejé t'üc' way niná nun jis wala tjevelecj Jesucristo po'ó. Cupj tjevelecj jupj 'üsüs la tjiji nun mpes.

⁶ Dios ts'uyupj pülücj sin 'yüsa witjacj ma p'a wa ntjijütütj la veles judiopan tulucj jilal. Püna veletsja 'üsüstsja yupj jilal. Niyom pülücj sin 'yüsa witjacj, yupj pasal noypantsja, nin tjowelepj la p'a yupj sin po'ó. Napj ma nola yupj tjowelepj niyom nenem mpes. Pjü gente nin p'iyá Dios lal. ⁷ Niyom nenem jus nlaytsja Dios nin tjejyama la veles judiopan tulucj jilal Jesucristo po'ó. Nin velé yupj jis lal Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Jus nlaytsja Dios jas tjejyama Pedro la veles niná judiopan jilal. ⁸ Tsjay 'üsüs liji Dios judiopan jilal, Pedro jis wala vele na Jesucristo po'ó. Pedro apóstol jupj. Tsjay 'üsüs way nin liji wa Dios judiopan tulucj jilal, napj jis wala velé na Jesucristo po'ó. ⁹ Jacobo, Pedro 'ots'ipj, Juan 'ots'ipj, conas jepa noypan yupj ne'aj Dios ts'uyupj jilal. Sin tji'yüsa Dios jostsja napj velé Jesucristo mpes judiopan

tulucj jilal. Mpes yupj qjuis mas quelel tji'liiñtsja napj lal, Bernabé lal 'ots'ipj. Yupj yuwal yólatsja cupj qjuilal, mpes nin. 'Ücťsja yupj jilal napj jum judiopan tulucj nt'a. 'Ücťsja yupj jilal yupj jil judiopan nt'a. ¹⁰ Pjaní p'in la tjomon cupj qjuilal. Jisastsja lovin jis capj p'ya'sacj jis t'emel cjuwá. Lovin nin quelel lejajťsja napj.

**Pablo tepyaca tsjan tjevele jupj
Pedro lal Antioquía po'ó.**

¹¹ Locopyaya Pedro Antioquía nt'a tjac' na, wola tjevelé napj. Wola tjevelé jupj la tjiñi malálatsja. ¹² Püna jupj tje-lyájatsja judiopan tulucj jilal. 'Ücťsja nin. Locopyaya, p'a jyawca na, Jacobo sin tje-lyama niyom nepenowá Antioquía nt'a Jerusalén mpe. Tjiñuil na, Pedro lecj tjeťsja. Jólatsja yupj mvelecj malala nin líñtsja, mpes ma tjeľyaja niswá judiopan tulucj jilal. Malala nin. Jacobo mpe tjiñuil lovin javeľpsja más 'üć judiopan tulucj jat'ú jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan laľay jinwá, mpes nin jóľatsja Pedrú. Judiopan tulucj ma nin la tľajay. ¹³ Judiopan p'a wa Antioquía nt'a, nin la tľajay Pedro jinwá. Salejeťsja 'üć jalá judiopan tulucj jilal, newa ma nin la tľajay la p'a judiopan ne'aj játťatsja na. Malala nin. Yupj mpes Bernabé ma wa quelel lyájatsja judiopan tulucj jilal. ¹⁴ Yupj t'üć' way sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Yupj salejeťj niná Dios tjevele Jesucristo 'üsüs la tjiñi mpes. Yupj salejeťj tsjan más 'üć laľay. Newa nin, napj tñinyuc p'a casá laľajťsja. Mpes 'a jis tñimyula na, napj tjevelé Pedro lal. Pñü tjeľpyacañ. Tjevelé: "Judío jipj, mop'in nin la tjeľajťsja judiopan tulucj laľay jinwá. Ma nin la tjeľajťsja judiopan laľay jinwá. ¿Tsjan mpes jis wala velen judiopan tulucj jilal más 'üć nin laľay judiopan jinwá? Malala nin velen", nin tjevelé napj jupj lal.

**Judiopan, judiopan tulucj wa, 'üsüs
Dios lal se palá, Jesucristo jisas na.**

¹⁵ Cupj qjuis papay, qjuis camay wa, judiopan wayťsja yupj. Mpes judiopan cupj. Judiopan tulucj jin tulucj cupj. Judiopan tulucj ma laľay Moisés tñijyü'ta jin. ¹⁶ Mop'in nin, cupj selecj gente ma 'üsüs se palá Dios lal Moisés tñijyü'ta jin laľay mpes. Gente 'üsüs se palá Dios lal Jesucristo po'o japon na. 'Üsüs se palá Dios lal Jesucristo jisas na. T'üć' way cupj Jesucristo po'o tepyonecť wa. Mpes Dios la qjuis tjiñi cupj 'üsüs quinam jupj lal, Jesucristo qjuisas mpes. T'üć' way la tñijicj Moisés tñijyü'ta jin. Nin mpes tulucj, 'üsüs cupj Dios lal. Gente ma 'üsüs se palá Dios lal, Moisés tñijyü'ta jin laľay mpes.

¹⁷ Po qjuisas 'üsüs nsem cupj Dios lal, Jesucristo lal qjuisas mpes la p'in. Mop'in nin, malala la mijicj p'a jawas ca nacj. ¿Ncu nuľola Jesucristo vele 'üć niná nin lijicj? ¡Nin tulucj!

¹⁸ Napj tjevelé Jesucristo mpes 'üć ma lijicj pñü way Moisés tñijyü'tá. Ma ca mvelé más 'üć nin lijicj pñü way Moisés tñijyü'tá. Nin cüvelé, tsjaj malala nsem niná. Ma nin ca mvelé. ¹⁹ 'Üsüs nin tji'yüsa Moisés tñijyü'tá. Moisés tñijyü'ta mpes, nin tji'yüsa cupj 'üsüs tulucj Dios lal, niná nin lijicj na. Mpes ma nola pñü way Moisés tñijyü'ta mpes. Dios jostsja pñü leľay quinam nin leľay jupj mpes, nin mpes nin ntepalá. ²⁰ Napj ntipü'í jinwá Jesucristo lal, jupj tepe'e na cruz po'ó. Mpes ma najas napj la tjeľay yas nam. T'üć' way napj pñü'is, mop'in Jesucristo quina pñü'ü najas mo'ó. Po pyon Dios Jat-jam lal. Quina nin 'yüsa liji tsjan más 'üć leľay, ne nin leľay. Jupj quelel la niji. Jupj jostsja 'üsüs ne palá, mpes 'üćťsja jupj lal la p'a tñü'ünan jupj. ²¹ Pñüľcťj javeľpj custjaj gente 'üsüs se palá Dios lal nin laľay na Moisés tñijyü'ta jin. Nin javeľpj na, javeľpj Dios ma 'üsüs liji

cupj qjuilal Jesucristo mpes. T'üc' way Jesucristo tepe'e cupj mpes, mpes ma ca nin mvelé napj yupj javelepj jinwá. Cupj 'üsüs Dios lal Jesucristo mpes. Gente ma 'üsüs nsem Dios lal Moisés tjijyü'ta jin la-jay na.

Nepénowa lajay Moisés tjevele jin. P'a wa jisas Jesucristo.

3 Ma yola jinwá nun. La p'a wa nujus tsawil, mpes ma 'üsüs nujola quinam. Ma poné tsjan t'üc' way. Yas nam 'üsüs nusin tji'yüsa tsjan mpes Jesucristo tepe'e cruz po'ó. ²Napj selé nun solejé tsjan mpes Dios Cjües nujisas mo'o tjemey. Solejé Dios Cjües nujisas mo'o tjemey, t'üc' way Jesucristo po'o t'japja'aque na. T'japja'aque toponé na nin tepyala. Solejé Dios Cjües ma mo'o jama gente jisas mo'ó yupj lajay na Moisés tjijyü'ta. ³Ma yola jinwá nun. Jesucristo nujisastsja na, nun 'üsüs Dios lal nu tepyala, jupj Cjües la nutjiji. ¿Tsjan mpes quina lojí Moisés tjijyü'ta jin? ¿Ncu quina poné 'üsüs nun Dios la nusiji, lojí na Moisés tjijyü'ta jin? ⁴T'üc' way Dios Cjües 'üsüs la tjiji nun mpes. Quina ¿ncu ma nujisas jupj la tjijá? Nun mpes nin la tjiji na, napj selé nun solejetsja tsjay 'üsüs nin la tjiji nun mpes. ⁵Dios nu tje'yaya jupj Cjües. Nun nt'a pajal 'üsüs liji. Nin liji, jupj p'in polel liji. ¿Ncu nujola Dios nin liji, Moisés tjijyü'ta jin lojí mpes? Nin tulucj. T'üc' way Jesucristo po'o t'japja'aque, toponé, mpes nin liji jupj.

⁶Nujola tapalas Abraham po'ó. Dios Popel vele: "Jupj tepyona Dios lal. Mpes Dios tjevele jupj 'üsüstsja." ⁷Abraham püna tüpü'ü. Gente quina patja, Abraham popa p'iyá yupj. Nepénowa Abraham jinwá tulucj yupj; ma japon Abraham jinwá. Japon Dios lal, t'üc' way Abraham jinwá yupj. Najas nun ca jus nlayé niná. ⁸Püna Dios Popel tjevele judiopian tulucj 'üsüs nsem Dios lal, tjevele

Dios ca nin la mijis yupj topon na. Dios nin tjevele Abraham lal nin la mijis jupj. Dios Popel vele jupj tjevelá. Tjevele: "'Üsüs ca la mejay pjü gente jis lal jipj mpes". ⁹Abraham tepyona Dios lal. Mpes Dios 'üsüs la tjiji Abraham mpes. Nin p'iyá pjü jis lal. Japon Dios lal, nin p'iyá liji Dios yupj mpes. 'Üsüs liji yupj mpes, Abraham lal la tjiji jinwá.

¹⁰T'üc' way gente nepénowa lajay Moisés tjijyü'ta jin p'in. Yola nin mpes 'üsüs nsem yupj Dios lal. Nin tulucj. Dios ca jis capj ntülüs. Pjü Moisés tjijyü'ta mpes, pjü ma polel nin lajay. Mpes ca Dios jis capj ntülüs. Dios Popel vele: "Ma lajay pjü Moisés tjijyü'ta mpes, Dios ca jis capj ntülüs". ¹¹Gente lajay na Moisés tjijyü'ta p'in, selecj yupj ma 'üsüs Dios lal nin lajay mpes. Dios Popel nin vele: "Gente japon na Dios lal, 'üsüs yupj jupj lal. Yupj ca mpatjam Dios lal." ¹²Moisés popel ma nin vele 'oyn nyuca 'ücj la püt'üs Dios lal, jupj lal poné mpes. Nin vele: "Niná lajay na pjü way Moisés tjijyü'ta, 'ücj ca mpatjam Dios lal".

¹³Ma polel lijicj pjü way Moisés tjijyü'ta jin. Mop'in Jesucristo 'üsüs la tjiji mpes, Dios perdonar la qjuisiji, ne ca 'üsüs nsem cupj jupj lal lovin. Nin mpes Dios ma ca qjuis capj ntülüs. Jesucristo jostsja Dios ca cus ntülüs jupj cupj malala la tjijicj mpes. Mpes Dios nin la tjiji. Dios Popel vele: "Nepénowa cya'liñ yo po'o javalapj mpes. Dios jis capj tyüla, ne nin lajay yupj jis lal." ¹⁴Jesucristo la tjiji mpes, quina Dios 'üsüs liji judiopian tulucj jilal. Dios nin wola tjevele Abraham lal 'üsüs la mijis pjü gente jis lal. Mpes Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües, jupj lal tepyonec jupj. Tjevele nin ca qjuis ma'ayas.

Dios newa liji jupj tjevelá Abraham lal.

¹⁵Natjampan, napj quelel velé nun jilal tsjan mpes ca jus nlayé niná t'üc'

way. Mwalá way, gente lajay mpes ca mvelé. Niyom mat'e yuwal yola na yupj lajay mpes, papel japac. Papel vele 'oyñ nyuca la mijicj yupj. Locopyaya p'a ma polel vele papel nenem malala. Locopyaya pjü ma polel p'a casá japac papel nenem po'ó. ¹⁶Najas nusin 'yüsa Dios tjevele Abraham lal nin la mijis mpes. Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü, pjaní lal tjevele wa Dios. Ma "nepénowa jilal", Dios Popel vele. "Pjaní lal", vele. Pjaní lal p'in Dios tjevele. Lal tjevelá Jesucristo waytsja jupj. ¹⁷Najas nusin 'yüsa Dios tjevele Abraham lal jupj ca la mijis mpes. Tjevele nin la mijis tjevele mpes. Locopyaya, año cuatrocientos treinta tepyala na, Dios tjevele Moisés lal. Tjevele tsjan niná jupj jostsja ca gente la mijicj. Newa nin, Dios ca la mijis custjay jupj tjevele jin Abraham lal. ¹⁸Gente ma 'üsüs nsem Dios lal, sin nin lajay na Moisés tjijyü'ta jin. Gente 'üsüs nsem Dios lal, jupj lal japon na, Dios nin tjevele. Abraham lal Dios tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal jupj lal japon na. Tjevele ca nin la mijis. Jupj 'üsüs, ne nin. Mpes t'üc' way Dios ca nin la mijis, jupj tjevele mpes p'in.

¹⁹Püs tepyala na Dios tjevele Moisés lal tsjan jostsja judiopan la mijicj. Jupj jostsja judiopan ca jus nlayecj yupj lajaytsja malala, mpes nin tjevele jupj. Dios tjevele Moisés lal nin jostsja judiopan lajay, ne ca perdonar lis mijis malala la tjajay mpes. Jesucristo tjac' na, 'ücj judiopan ma nin la tjajaytsja quinam pjü way Dios tjevele Moisés lal. Jesucristo ne Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü. Dios tjevele 'ücj lis mijis pjü gente jis lal Jesucristo mpes. Dios sin tjejyama angelpañ jis la veles Moisés lal. Tjowelepj tsjan jostsja Dios judiopan ca la mijicj. Mpes Moisés tjevele judiopan jilal niná Dios jostsja ca yupj la mijicj. Dios tjevele, judiopan mpestsja, pülüct-sja jupj. Jas tjejyama Moisés la veles

yupj jilal. ²⁰Dios Abraham lal tjevele na, nin tjevele jupj mpes, pjanitsja jupj. Mpes Dios p'iyá tjevele Abraham lal. La p'a ma jas tjejyama la veles jupj lal. Dios tjevele Abraham lal nin la mijis, tjevele jupj p'in ca nin la mijis.

**Pablo tepyaca tsjan mpes
Dios jas tjejyama Moisés la
veles judiopan jilal.**

²¹T'üc' way Dios tjevele Moisés lal. Tjevele tsjan niná jupj jostsja gente ca nin la mijicj. Newa nin, Dios ca la mijis custjay Abraham lal tjevele jin. Gente ma polel mpatjam Dios lal Moisés tjijyü'ta jin lajay na. Mpes t'üc' way gente ma 'üsüs nsem Dios lal Moisés tjijyü'ta jin lajay mpes. Ma polel lajay pjü way jupj tjijyü'tá. ²²Dios Popel vele pjü malala quelel lajay. Mpes nin lajay. 'Üsüs se palá Jesucristo mpes. Gente japon na, Dios tjevele mpes Jesucristo po'ó, 'üsüs yupj Dios lal nin se palá, Dios nin liji. Dios nin tjevele Abraham lal, gente 'üsüs nsem jupj lal, jupj lal japon na.

²³Püna Jesucristo ma tjac' custjay. Mpes gente ma polel japontsja Dios lal custjay Jesucristo po'ó. Salejeptsja Moisés tjijyü'ta mpes. Mop'in nin, yupj ma 'üsüstsja Dios lal, la tjajay na Moisés tjevele jin. Cawilta mo'o jatja jinwá pátsjatsja yupj. 'Üsüs tulucj se palatsja. Locopyaya Jesucristo tjac'. Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji cupj 'üsüs polel nsem jupj lal, pyonec jupj tjevelá Jesucristo po'ó. ²⁴Moisés tjevele mpes, qjuisin tji'yüsa tsjan más 'ücj lijicj. Jupj tjevele mpes, lovin qjuiyólatsja Dios mpes. Más 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Jesucristo tjac' na, 'üsüs cupj Dios lal qjuis tepyala, Jesucristo po'o tepyonec mpes. ²⁵'Üc jupj polel pyonec quinam Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Moisés tjevele 'üsüs. Mop'in más 'üsüs tya'acj quinam. Quina Jesucristo qjuisin 'yüsa liji. Más 'ücj nin.

²⁶Nun pjü way Dios ts'uyupj quinam Dios lal toponé mpes. Nin nu tepyala Jesucristo mpes. ²⁷Bautizar nu tepyala. Quina nun Jesucristo juts'a'á. Nun Jesucristo jinwá nu tepyala. ²⁸Quina pjü way Jesucristo juts'a'á nun, mpes pjü nin p'iyá. Nun nepénowa judiopian. Nun nepénowa judiopian tulucj. Nun nepénowa esclavopan. Nun nepénowa esclavopan tulucj. Nun nepénowa niyom. Nun nepénowa nequem. Quina nun pjü way nin p'iyá, nin nu tepyala Jesucristo mpes. ²⁹T'üc' way Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja newa patja. Yupj sin popa pülücj Abraham jin tulucj yupj. Nun p'in Abraham jinwá, nun Jesucristo juts'a'á mpes. Mpes Dios nin la nusiji Abraham lal tjevele ca nin la mijis.

4 Nueva quelel pyac napj. Quelel nusin 'yüsa lejay, niná pyac mpes. P'a jawas tsjicj ca nt'anques popay juts'a'á. Tsjicj na p'in, ma t'e'enca. T'üc' way p'a jawas popay juts'a'á ca nt'anques jupj. Tsjicj na, esclavo jinwá jupj. Ma polel liji jupj p'iyá jos jin. ²Tsjicj na, la p'a jajamapj jupj. Jupj ca nt'anques p'a jawas, niná jajamapj wa. Popay vele tsjan jawas 'ücj nt'anques ca niná, ne jupj juts'a'á nsem. Nin jawas 'ücj t'e'enca popay juts'a'á.

³Nin p'iyá cupj qjuilal. Yas nam tsjictjacj jinwatsja cupj. Mpes esclavopan jinwatsja cupj. Mwalá way qjuisin tji'yüsa Dios po'ó, ni way ni p'in qjuisastsja. Mwalá way qjuis tjüjütütj, ni way ni p'in la tjijicj. La p'a wa Dios po'o ma qjuisin tji'yüsa. ⁴Locopyaya, nin jawas Dios jostsja na p'in, Jatjam jas tjejyama nosis nt'a. Tjemya'na, yom tepyala jupj. Judío waytsja jupj. Mpes jupj la tjiji Moisés tji-jyü'tá. ⁵Jupj la tjiji mpes, Dios 'ücj perdonar la siji gente malala nyuca la tja-jay, ne 'üsüs nsem yupj Dios lal quinam. Nin mpes 'ücj yupj ma pjü way lajay quinam Moisés tji-jyü'ta jin. 'Ücj ma la-

jay wa judiopian tjüjütütj jin. Jesucristo la tjiji mpes, Dios ts'uyupj qjuis tepyala. Dios jostsja cupj jupj ts'uyupj ca qjuis mpalas; nin mpes jupj Jesucristo jas tjejyama nosis nt'a.

⁶Dios jos t'üc' way solejé nun jupj ts'uyupj, nin nu tepyala. Mpes jupj jas tjejyama jupj Cjües cupj qjuisas mo'ó. Jupj Cjües cupj nt'a jac' jupj Jatjam mpe. Cupj nin velecj Dios "qjuis Papay", Dios Cjües nin liji mpes. ⁷Mpes nun esclavopan tulucj jinwá quinam. Nun Dios ts'uyupj. Dios la tjiji nun jupj ts'uyupj nu tepyala, mpes jupj ca nin nu ma'ayas niná jupj se 'aya jupj ts'uyupj pjü way mpes.

Pablo jólatsja yupj mpes.

⁸T'üc' way yas nam nun ma cus tocoñcó Dios. Nun jisastsja p'a witjacj, Dios tulucj yupj. Nun nin la tjüjitsja yupj jisastsja jin. Nun yupj jis esclavopan waytsja. ⁹Nin tulucj quinam. Quina Dios so coñcó nun. Más 'ücj velé, Dios nucopj cyoñca. Mop'in malala nujola quinam. Quina nun esclavopan jinwá, nin nu pyala niswá. Gente pülücj ma jatatj Dios Cjües. Nun nin lojí yupj lajay jinwá. Yupj japon yupj 'üsüs Dios lal yupj nin lajay mpes. Nin tulucj. ¿Onin ne nina way quelel lojí niswá? Nun ma 'üsüs nsem Dios lal, nin lojí na. ¹⁰Nun lowú judiopian 'a si mulú nt'a sábado na. Ne'aj lowú wa 'a nusí mulú fiesta mpes. Fiesta lajay mes pjü way mpes. Fiesta lajay wa pjü año mpes. P'a fiesta lajay wa yupj. Nun lovin lowú yupj nt'a 'a si mulú na. Nujola fiesta niná 'üsüs yupj. Nujola Dios ca mveles nun 'üsüs, ne'aj lowú na yupj jis fiesta nt'a. Nin tulucj. ¹¹Napj pasal nin nola nun mpes. Nusin tji'yüsa la tjejay t'üc' way. Ca nacj quina nun ma jisas niná nusin tji'yüsa la tjejay.

¹²Po le mon nun jilal nun la müjü napj lejay jinwá. Ma la müjü judiopian lajay jinwá. Nujola tapalas judío napj.

Mop'in nun jinwá la tjejay napj, nun ne judiopan tulucj. Nun jilal tüpü'üs na, nun ma malala la ntjüj. ¹³Nujola pyala mwalá way p'in nun jis walap'a'a tjevelé na Jesucristo po'ó. Nun jis lal tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs liji gente mpes. Malala najastsja mpes napj tüpü'üs nun jilal. ¹⁴Costa waytsja nun ntjajamá napj, malala najastsja na. Newa nun ma ts'u tji'inyá, napj nun jilal tüpü'üs mpes. Nun ma nin tjajamá p'a nt'a. 'Ücj nujisastsja tjacuwis na nun nt'a. Ángel lal wüi'iqué jinwá tjüwüi'iqué napj lal, napj tjacuwis na. Jesucristo lal wüi'iqué jinwá tjüwüi'iqué napj lal, napj tjacuwis na. ¹⁵Tüpü'üs na nun jilal, tsjay 'ücj nujisastsja nun. ¿'Onin ne ma nujisas napj quinam? Nun jilal tüpü'üs na, nun 'ücj ma'ayatsja pjü najastsja. 'Üctsja nun jilal cü'ayá nun jis jun napj mpes. Ma polel nin lojtsja la p'in. Napj selé niná t'üc' way. ¹⁶¿Ncu quina welé napj nun jis enemigo? ¿Ncu nun nin welé t'üc' way velé mpes nun jilal?

¹⁷Nepénowa ne'aj po jisas nun poné p'in yupj javelepj mpes. T'üc' way ma quelel nucopj jap'acj. Yupj jisas nun ma poné napj nun jis wala tjevelé. Jisas nun lowú yupj 'a si mulú nt'a la p'in. Yupj jilal p'in poné jisas yupj. ¹⁸Gente quelel nucopj jap'acj na, 'ücj jil nun nt'a. 'Ücj nusin 'yüsa lajay. 'Ücj jil wa nun nt'a napj pü'üs na nun nt'a. 'Ücj wa jil nun nt'a napj leñ na. Mop'in ma najas malala javelepj. Nun jis lal tjowelepj, ma quelel nucopj jap'actsja yupj. ¹⁹Nun napj ts'uyupj jinwá. Pajal nola napj nun mpes; nun ma nujola Jesucristo jinwá, ne nin. Jesucristo jinwá nujola na, ma ca nola nsem nun mpes. ²⁰Po quelel 'os quinam nun jilal. Nola más 'ücj polel velé ne'aj nun jilal. Quina ma selé tsjan más 'ücj pyac nun mpes.

**Pablo tepyaca Agar
po'ó, Sara po'ó 'ots'ipj.**

²¹Nun sin popa pülücj nin nujola más 'ücj nin lojí Moisés tepyaca jin. Nun jis wala quelel velé napj, ma 'üsüs nusin tji'yüsa jupj tepyacá. ²²Napj ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé napj velé t'üc' way. Moisés tepyaca Abraham mat'e ts'uyuptsja jupj. Jatjam pjaní jupj esclavo tjemya'na. Jatjam ma'ajapj jupj jats'om tjemya'na. ²³Yuwal tulucj yupj. Jatjam pjaní tjac' esclavo mpes. Jupj tjac' pjü tsjictjacj jiquil jinwá. Jupj jamay tsjücjüim waytsja, tsjictjacj polel myá'natsja custjay. Jatjam ma'ajapj tjac' Abraham jats'om mpes. Abraham, jats'om 'ots'ipj, tsjýncatsja yupj. Jats'om tsjicj ma polel myá'natsja quinam. Dios tjevele mpes tepyala p'in. Dios tjevele tsjicj nta'acj ca yupj, cocoy nsem jupj. Mpes Abraham jats'om tjemya'na tsjiquis, cocoy waytsja jupj.

²⁴Cupj polel qjuisin 'yüsa nin tepyala mpes. Lama Dios tjevele tsjan la mijis gente jis lal. Nequem nenem, yupj Dios tjevele jinwá. La pjaní Dios tjevele joc' püné nt'a, joc' niná Sinaí lotsja. Abraham esclavo, jupj Dios tjevele jinwá ne'aj. Agar lotsja Abraham esclavo. Agar ts'uyupj esclavopan waytsja 'ots'ipj. Gente lajay na Dios Sinaí nt'a tjevele, esclavopan jinwá yupj. ²⁵Agar esclavo waytsja jupj, mpes Sinaí jinwá jupj. Sinaí joc' jupj Arabia mo'ó. Agar Jerusalén jinwá 'ots'ipj. Judiopan Jerusalén mo'ó patja esclavopan jinwá yupj. Newa lajay Dios tjevelá Sinaí po'ó. Yupj yola yupj ma 'üsüs nsem Dios lal ma nin lajay. Mpes lajay jupj tjevelá. ²⁶P'a casá ca nsem Jerusalén seyasa. Cupj nepé p'iyá. Cupj esclavopan tulucj. Jerusalén niná qjuis camay jinwá. ²⁷Dios Popel vele: "Lovin ts'uyupj tuluctsja jipj. Lovin vyaja tuluctsja jipj, tsjicj lovin ma tjemyanun mpes.

¡'Ücj jyas t'as quinam! ¡Yümücj tjevele 'ücj jyas mpes! Pülücj ca ts'uyupj nsem. Quepj p'a wa, voyum jana jupj. Jipj más ca pülücj popa nsem jupj lal." Dios Popel nin vele.

²⁸Natjampan, Dios tjevele Abraham lal jupj jats'om ca ma'nus tsjicj way; co-coy nsem jupj. Isaac lotsja. Nun Isaac jinwá. Dios tjevele nun Dios ts'uyupj nsem, jupj lal poné na. Dios tjevele mpes, Abraham jats'om tjemya'na Isaac. Nin p'iyá nu tepyala. Dios tjevele mpes, nun Dios ts'uyupj nu tepyala. ²⁹Ismael Abraham jatjam p'a waytsja. Dios ma nin tjevele jamay ca ma'nus jupj. Jupj sin nin tjemya'na jupj, pjü tsjictjacj se jamanun jinwá. Isaac Abraham jatjam ma'ajapj. Dios Cjües tjevele jamay ca ma'nus jupj. Ismael po ma jostsja Isaac, quelel malala líjitsja jupj lal. Nin p'iyá nin pyala quinam cupj qjuis lal. Dios Cjües mpes pyatjaquec cupj; nin mpes nepénowa ma jisas cupj. ³⁰¿Ncu solejé Dios Popel nin vele? Vele: "Jas majaman mim jipj esclavo, jupj jatjam jas majaman wa. Malala esclavo jatjam nt'anques popay juts'a'á. 'Ücj jupj jats'om jatjam nt'anques jupj juts'a'á", Dios Popel nin vele. ³¹Natjampan, quina solejé cupj jupj jats'om jatjam jinwá. Cupj jupj esclavo jatjam jinwá tulucj.

Quina cupj esclavopan tulucj jinwá, Jesucristo la tjiji mpes.

5 Jesucristo mpes 'ücj ma lijicj pjü way Moisés tepyaca jin. Mpes ma nin nujola t'as quinam pjü way Moisés tepyaca mpes. Ma la müjij niswá esclavopan lajay jinwá. Nun quelel lojij pjü way Moisés tepyaca jin, esclavopan jinwá nun.

²Napj p'iyá nin velé. Nusin tjü'üsüs napj pyac. Nujisas ca nacj nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú, Moisés tjevele jin. Mpes ma nin poné 'üsüs polel nsem nun Dios lal Jesucristo la tjiji mpes p'in. Niná nin nujola, t'üc' way ma 'üsüs nsem nun

Dios lal. ³Niná napj pyac nun mpes, t'üc' way niná. Nun sin popé nepénowa jisas nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú. Mpes más 'ücj nin lajay pjü way Moisés tjevelá; Dios Popel vele ma pjü way lajay Moisés tjevele jin, ca Dios jis capj ntülüs. ⁴Nun ma jisas quinam Jesucristo. Quelel lojij Moisés tjijyü'ta jin. Nujisas 'üsüs nsem nun Dios lal nin lojij mpes. Quina ma poné Dios 'üsüs la siji gente jis lal Jesucristo la tjiji mpes la p'in.

⁵Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj popa pülücj pyonec Dios lal. Dios Cjües mpes seleccj 'üsüs nsem cupj Dios lal. Po li nucucj ca nin nsem. ⁶Jesucristo sa coñ ca 'üsüs nsem Dios lal, Dios lal japon mpes. Yupj quelel la sajay la p'a. T'üc' way niyom nepenowá yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü jis tepyala. Mop'in yupj ma 'üsüs nsem Dios lal nin t'ü mpes. Niyom p'a wa yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj. Yupj ma wa 'üsüs nsem Dios lal jis pjoloc' ma t'ü mpes. Dios lal japon p'in ca 'üsüs nsem yupj jupj lal.

⁷'Üsüs way nusin 'yúsatsja Jesucristo po'ó. Nusin tjij'yüsa t'üc' way. Po quina malala nujola la p'in. Quina ma quelel lojij nusin tjij'yüsa mpes. ¿Pjacj la nutjiji ne ma quelel nin lojij? ⁸Dios ma nin la nutjiji. Dios la nu t'ya la püt'üs jupj lal. ⁹La p'a malala javelepj, ne levadura liji jinwá pyala nun nt'a. Levadura tsjicj way mpes, pan püm pjü way t'yüna. Nin p'iyá pyala yom pjaní p'in malala vele mpes. Jupj nun pjü way jilal ca polel nujus nt-sawillis. ¹⁰Newa nin, napj selé nun ma ca mponé li tsuwile na. Napj selé nun ca mponé napj pyon jinwá. Qjuis Jepa Jesucristo mpes nin selé. Ma selé pjacj li tsuwile cuscú. Mop'in nin, Dios selé; Dios ca cus ntülüs jupj.

¹¹Natjampan, nun solejé napj ma velé gente 'üsüs nsem Dios lal yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú na. Nin cüvelé, judiopan ma malala la qjuijicj napj lal. T'üc' way malala la najay. Mpes jus nlayé

niná ma velé napj. Napj velé gente 'üsüs nsem Dios lal Jesucristo tepe'e mpes cruz po'ó. Yupj ma japon ca nin cüpalas, ma japon jepa cüpa'is cruz po'ó. ¹²La tsuwil nun jilal, ne po najas yupj jil; yupj p'iyá jat'ú más 'ücj.

¹³Natjampan, Dios la nu t'ya, mpes 'ücj ma lojí pjü way Moisés tjevele jin. T'üc' way 'ücj ma lojí pjü way Moisés tjevele jin. Mop'in ma nujola nsem 'ücj polel lojí nun p'iyá nujisas jinwá. Más 'ücj nun quelel lojí nunwá. Más 'ücj nucopj p'osá nunwá. ¹⁴Dios Popel vele: "Quelel lis mijin ne'aj patja popa p'iyá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj", nin tjevele Moisés. Nin lojí na, lojí pjü way Moisés tjijyü'tá. ¹⁵Ma malala la müjí nunwá. Ma malala tjowelé la p'a wa po'ó. Po ma ts'i mi'iná nunwá. Nin lojí na, nun tsjyó la lajan jinwá.

Pablo tepyaca Dios Cjües jos 'üsüs lijicj.

¹⁶Nusin tjü'üsüs napj pyac. Lovin la müjí Dios Cjües jos jinwá. Mpes ma ca la müjí Dios ma jisas lajay jinwá. ¹⁷Ma jisas Dios, ne yupj malala lajay. Niná Dios Cjües po ma jos, t'üc' way. Ma jisas Dios, ne yupj ma jisas Dios Cjües jos jin. Ma jisas Dios, ne yupj jisas malala. Dios Cjües jos 'üsüs way p'in. Mpes lojí na Dios Cjües jos jin, ma polel lojí Dios ma jisas lajay jinwá. ¹⁸Lojí na Dios Cjües jos jin, ma nujola pjü way Moisés tepyaca mpes.

¹⁹Pjü salejepj 'oyñ nyuca lajay Dios ma jisas. Niyom nenem jamanun se-jats'om tulucj. Nequem nenem jil jis vayum tulucj jilal. Más malala quelel lajay wa nequem jilal. Más malala quelel lajay wa niyom jilal. La pülücj nin quelel lajay, ne nin lajay. ²⁰Ma quelel lajay Dios. Quelel lajay p'a dios witjacj. Yupj Dios t'üc' way tulucj. Yupj lajay mpes lapanenpan jis capj jap'acj. Po ma jisas

gente la p'a. La velel yupj. Jyamanañ yupj. Leñ way ts'a 'in, ne yümücj javelepj yupj. Ts'isiñ yupj. Gente ma yuwal yola yupj lajay mpes. Yupj japon yupj p'in t'üc' way salejepj. ²¹Yupj jisas la p'a juts'a'á. 'Üsü myü'üñ, se maná yupj. Fi-esta lajay yupj, se maná, ne yümücj pjac lajay yupj. La p'a wa malala lajay yupj. Gente lajay na yupj jinwá, ma ca mal Dios jyü'ta nt'a. Ma ca mal, Dios la mijis. Yas nam niná nun jis wala tjewelé. Quina nin p'iyá pyac nun mpes.

²²Gente lajay na Dios Cjües jos jinwá, p'a casá lajay. Quelel la sajay la p'a. 'Ücj jisas yupj. Ma yola pjü mpes. Ma ts'a 'in la p'a jilal. Malala se palá na la p'a jis lal, jis capj jap'acj. 'Üsüs lajay la p'a mpes. Tjowelepj jinwá, nin lajay yupj. ²³Ma sa velel yupj p'a. Ma lajay yupj p'iyá jisas jinwá; lajay Dios jos jinwá. Ninana Dios Cjües jos nin lajay yupj. Jepapan pjü way lovin ma tjowelepj ninana malala.

²⁴Jesucristo juts'a'á ncupj. Tecya'lequecjinwá qjuis tepyala Jesucristo lal, jupj cruz po'o tepe'e na. Mpes quina ma quelel lijicj püna la tjijicj jin p'iyá. Püna p'in quelel la tjijicj, malálatsja. ²⁵Dios Cjües mpes quina ma quelel lijicj püna la tjijicj jinwá. La p'a p'in quelel lijicj quinam. Mpes más 'ücj lovin la müjí Dios Cjües jos jin. ²⁶Ma tjowelé nun 'üsüs. Gente ma ca jisas nsem nun, nin welé na. Ca la mve'lecj nun jilal. Po ma la tjajamanaqué la p'a jilal.

'Ücj cupj jis capj p'ya'sacj la p'a wa.

6 Natjampan, nenéyawa nun popa pjaní ca malala la mijis ca nacj. Nun sin popa pülücj nin lajay Dios Cjües jos jin. Dios jos nenem cus mp'a'sacj ne ma malala la mijis malala lijá. 'Üsüs way tjowelé, ma cus tjowelé nun. Mop'in 'in tjajama nun. Ma jomá, ca nacj nun ca malala quelel la müjí 'ots'ipj. ²Nun popa lal malala pyala na, cus mp'a'sá

nun. Nin lojí na, nin lojí Jesucristo tji-jyü'ta jin. ³Nepénowa noypan jin yola yupj p'iyá ca nacj, mop'in noypan tulucj yupj. Malala nin. T'üc' way noypan tulucj yupj. Yus tsuwil yupj p'iyá. ⁴Pjü way ne'aj, po nujola t'as nun lojí mpes. Nin nujola t'as ncu 'ücj lojí. 'Ücj lojí, 'ücj jisas t'as lojí mpes. Ma mvelé p'in nun más 'üsüs malala lajay jilal. Más 'ücj nujola t'as ncu t'üc' way nun p'iyá 'ücj lojí. ⁵Dios jos cupj pjü way nin lijicj jupj jos jin. Nin polel lijicj jupj jos jin, jupj nin qjuis tje'yaya mpes. Yuwal tulucj nin lijicj. Newa nin, jupj jos cupj pjü way nin lijicj jupj jos jin.

⁶La p'a wa nusin 'yüsa liji na Dios Popel mpes, más 'ücj nun 'oyá jupj lal. Mpes jupj ca nta'as lo las 'ots'ipj.

⁷Najas nun ca jus nlayé pjü ma polel la tsuwil Dios lal. Dios selé pjü lojí mpes. Malala lajay, Dios ca jis capj ntülüs. 'Üsüs lajay, Dios ca 'üsüs lis mijis.

⁸Gente yupj jisas p'in lajay na, t'üc' way nca'liü ca, ma Dios nt'a mpatjam yupj. Gente p'in quelel lajay, pasal malala niná. Gente lajay na Dios Cjües jos jin, lovin mpatjam ca Dios lal, jupj Cjües ca nin lis mijis. ⁹Mpes más 'ücj lovin 'üsüs quelel lijicj cupj. Más 'ücj lovin nin lijicj. Mpes p'a jawas Dios tsjay 'üsüs ca la mijis cupj mpes, nin ca mpalas. ¹⁰Mpes 'üsüs polel lijicj na la p'a jilal, más 'ücj nin lijicj. 'Üsüs polel lijicj na Dios ts'uyupj jilal, más 'ücj nin lijicj yupj jilal.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹¹Quina napj namas mpes pyac. Le-tra noypan tjunucú napj nin pyac mpes.

¹²Nepénowa ne'aj nu jajütütj niyom jat'ü mpes, jisas niyom jat'ü jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Yupj jisas judiopan 'ücj jisas nsem yupj jilal. Nin mpes nin nu jajütütj. Ma javelepj gente 'üsüs se palá Dios lal

Jesucristo tepe'e mpes cruz po'ó. Jisas judiopan ma malala lis mijicj yupj jilal, mpes ma nin javelepj yupj. ¹³T'üc' way nepénowa nun sin popé yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü jis tepyala quinam. Yupj p'iyá ma wa lajay pjü way Moisés tjijyü'ta jin. Newa nin, jisas nun jis pjoloc' tsjicj way jat'ü wa. Nin tepyala na, ca mvelecj yupj p'iyá 'üsüs. Nun la tjüjü na yupj tjowelepj jin, ca nin mvelecj. Mpes po ma la tjüjü yupj javelepj jin.

¹⁴Napj lovin ma mvelé ca napj 'üsüs way. Mop'in ca mvelé po 'üsüs way Jesucristo tepe'e cruz po'ó, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Jesucristo tepe'e cruz po'ó, mpes napj ntipü'í jinwá nosis nt'a. Nepénowa ma jisas Dios; yupj jisas jin p'iyá po ma najas napj. Napj najas jin p'iyá ma wa jisas yupj. ¹⁵Niyom pülücj yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü jis tepyala. Ma 'üsüs yupj Dios lal nin t'ü mpes. Niyom p'a wa pülücj yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj, ma nin jis tepyala. Ma wa 'üsüs yupj Dios lal ma t'ü mpes. Mop'in gente p'a wa nasa topon Dios lal. Gente p'a jinwá yupj quinam, p'a casá quelel lajay quinam, Dios la tjiji mpes. ¹⁶Najas nijina lajay ma nin yola pjü mpes; Dios mpes ca nin nsem. Najas Dios lovin jis capj p'ya'sa yupj, malala se palá na. T'üc' way nenem israelpan Dios lal. Dios lis t'ya yupj.

¹⁷Ma quelel nola niswá nun lojí mpes. Mpes najas nun lovin ca la müjü Dios jos jin. T'üc' way napj tsji' lejay Jesucristo mpes. T'üc' way t'yancanañ la tjajay napj mp'üy po'ó, mpes solejé napj tsji' lejay Jesucristo mpes.

¹⁸Natjampan, najas Jesucristo lovin 'üsüs way liji nun mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Najas nin ca mpalas. Amén.

Pablo papel tepyaca Efeso mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Apóstol napj. Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Jos Jesucristo po'o velé. Nun Dios ts'uyupj, ne'aj potjaqué Efeso po'ó. Nun so coñicó Jesucristo, ne nin lojí jupj jos jin. Quina ca mpac nun mpes. ²Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj pajal 'üsüs lajay nun mpes. Najas ma nujola nun pjü mpes, nin la nusejay.

Dios 'üsüs la qjuisiji mpes, lovin más 'üsüs qjuiyola Dios jos jinwá.

³Najas 'üsüs velecj Dios po'ó. Jupj Jesucristo Dios. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Cupj se coñicocj Jesucristo, mpes Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes. Mpes ca 'ücj polel qjuiyola nsem Dios jos jinwá. Ca 'ücj nlaca Dios pü'ü nt'a. ⁴Nosis cjuwatsja na, Dios la qjuis t'ya. La qjuis t'ya Jesucristo mpes. Mpes cupj Dios juts'a'á. Jupj vele ma malala ncupj. Dios quelel la qjuis tjiji, ⁵mpes cupj Dios ts'uyupj qjuis tepyala, jupj la tjiji. Nin la tjiji nosis cjuwatsja na. Nin la tjiji Jesucristo mpes. Nin quelel la tjijitsja, ne nin.

⁶Dios pajal 'üsüs la qjuis tjiji, mpes más 'ücj 'üsüs velecj jupj po'ó. Jupj la tjiji po 'üsüs. Pajal quelel lñjitsja niná cupj mpes, ne nin la tjiji. Nin la tjiji Jesucristo la tjiji mpes. Dios pasal quelel liji jupj. ⁷Jesucristo 'os mpes, lovin ca 'üsüs nsem cupj Dios lal. Jesucristo 'os mpes, Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj. Dios pasal 'üsüs la tjiji cupj mpes jupj quelel la qjuisiji mpes.

⁸P'a casá 'üsüs la tjiji wa. Pülücj qjuisin tji'yüsa, Dios la qjuis tjiji. Mpes lovin selecj tsjan más 'üsüs way la mijicj. ⁹Qjuisin tji'yüsa la qjuis tjiji wa tsjan ca la mijis jupj p'a jawasa. Yas nam pjü ma salejeptsja niná. Mop'in jupj jostsja

cupj nin selecj. Ninana Dios quelel liji, nin la mijis ca Jesucristo mpes. ¹⁰Dios ca ncawajas la mijis jupj jos jin, pjü nin tepyala na jupj jos jin. Dios ca la mijis Jesucristo ca pjü müjü'tüs. Jesucristo ca Jepa nsem pjü jilal nosis nt'a, Jepa nsem wa pjü jilal tsjun po'ó, jay la p'a'á nt'a 'ots'ipj.

¹¹Dios la tjiji cupj jupj gente quinam Jesucristo mpes. Nin la tjiji nosis cjuwatsja na, nin quelel lñjitsja mpes. Dios tjevele jupj jos ca nin mpalas. Pjü nin tjevele, nin liji ca nin mpalas. ¹²Dios jostsja ca cupj mvelecj püné way jupj, mpes nin la qjuis tjiji. Cupj mwalá way tepyonecj ca 'üsüs qjuis mpalas Jesucristo mpes.

¹³Nin wa nun jilal. Toponé wa. La p'a t'üç' way nun jis wala tjowelepj. Tjowelepj pasal 'üsüs. Tjowelepj mpes, nusin tji'yüsa 'onin ne 'ücj mpatjaqué Dios lal. T'üç' way Jesucristo po'o toponé. Mpes nun Dios juts'a'á nu tepyala, nin la tjiji jupj. Jupj tjevele ca jis ma'ayas jupj Cjües Jesucristo lal japon jis lal. Jupj nin la tjiji nun mpes, mpes solejé t'üç' way nun Dios juts'a'á. ¹⁴Dios tjevele nin ca la mijis jupj gente mpes. Selecj t'üç' way Dios ca nin la mijis, jupj Cjües tya'acj mpes. Nin mpes selecj jupj ca perdonar la qjuis mijis, ne ca lovin 'üsüs nsem cupj jupj lal. Cupj jupj juts'a'á. Mpes más 'ücj velecj pasal püné way Dios.

Pablo tjevele Dios lal Efeso mo'o patja mpes.

¹⁵⁻¹⁶Dios 'üsüs la nutjiji mpes, lovin wüi'is Dios lal nun mpes. Napj nin tji'yüsa nun po poné Jesucristo lal. Nin tji'yüsa pasal quelel la sojí Dios ts'uyupj pjü way. Napj velé Dios lal nun mpes. ¹⁷Napj le mon Dios lal jupj ca nusin mü'üsüs la mijis. Mpes lovin ca jus nlayé tsjan jos jupj ca nun la müjí. Le mon Dios lal, más pülücj nusin 'yüsa liji. Mpes más pülücj ca nusin mü'üsüs Dios po'ó. Dios

cupj qjuis Papay, pasal 'üsüs way, pasal püné way jupj. Jupj Jesucristo Dios. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ¹⁸ Napj le mon Dios lal nun ca 'üsüs nusin mü'üsüs jupj jos jinwá. Jupj la nu t'ya, nucopj tjep'ya'sa toponé, mpes nun jupj ts'uyupj quinam. Nin mpes pasal 'üsüs ca nu mpalas. Najas nun ca jus nlayé tsjan niná jupj ca la mijis nun mpes. Ca jus nlayé pasal 'üsüs ca la mijis nun mpes. Jupj tjevele nin ca la mijis jupj ts'uyupj mpes. Jupj pajal pütlücj se 'aya, pajal 'üsüs se 'aya jupj. ¹⁹ Ca jus nlayé Dios pjü 'ücj liji cupj mpes, pajal 'üsüs liji jupj. Pasal püné jupj pjü jis lal. Nin liji pjü way cupj mpes, Jesucristo lal pyonecj mpes. Pajal qjuis capj p'ya'sa jupj. T'ücj way Dios pasal püné way jupj, 'ücj pjü lo jütütj. ²⁰ Solejé pasal 'üsüs way la tjiji Dios Jesucristo mpes. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyünsa jupj, tüpü'ü niswá. Dios tjevele 'ücj Jesucristo ma'ajam jupj pjwel li'inyampe tsjun po'ó, mpes selecj Jesucristo pajal püné way. ²¹ Nin mpes pajal püné Jesucristo pjü jis lal. Más püné jupj pjü jepapan jis lal tsjun po'ó, más püné jupj jay la p'a'a nt'a jajütütj jis lal 'ots'ipj, nosis nt'a jajütütj jis lal 'ots'ipj. Más püné jupj pjü noypan jis lal, pjü jepapan jis lal wa. Leñ p'a más püné. Nin quinam. Lovin ca nin nsem. ²² Jesucristo jyü'ta pjü jilal. Nin polel liji, Dios la tjiji. Jesucristo Jepa Dios ts'uyupj jilal; nin tepyala, Dios la tjiji mpes. ²³ Jesucristo pü'ü Dios ts'uyupj jisas mo'ó, si jütüta yupj; mpes Jesucristo jüp'üy jinwá yupj. Jesucristo jun ta'á pü'ü lovin. Jyü'ta pjü jilal.

Tecya'liñ jinwatsja cupj yas nam. Nin tulucj quinam Jesucristo mpes.

2 Dios la tjiji nun ca mpatjaqué jupj lal. Püna nin tuluctsja nun. Yas nam nun ma la tjüj Dios jostsja jin. Pasal malala la tjüj. Nun ma nujisastsja Dios, mpes taca'liqué jinwatsja nun jupj lal.

² Pasal malala la tjüj püna p'in, nosis casá patja lajay jinwá. Nin la tjüj diablo tjijyü'ta jin. Diablo jyü'ta malalapan jay la p'a'á. Jyü'ta wa gentas, yupj ne ma quelel lajay Dios vele jin. ³ T'ücj way yupj jin p'iyá la tjijicj pjü way cupj. Cupj qjuisastsja, nin la tjijicj. Ma la tjijicj Dios jostsja jin. Gente quelel lajay, pasal malala. Lovin nin la tjijicj wa cupj. Dios ca jis capj ntülüs ninana lajay. Yupj jin p'iyatsja cupj; gente wa cupj, ma qjuisastsja Dios custjay. Mpes malala watsja ncupj Dios lal.

⁴ Dios pasal quelel la qjuisiji, mpes po quelel qjuis capj p'yá'satsja. ⁵ Dios vele tecya'lequecj jinwatsja cupj; ma qjuisastsja Dios, ne nin. Ma la tjijicj Dios jostsja jin. Nin tulucj quinam. Quina qjuisas Dios. Qjuisas pjü way jupj velá. Dios la tjiji cupj lovin ca mpatjaquecj. Jesucristo jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá, mpes nin la qjuis tjiji Dios. Dios quelel la nutjiji, mpes ca mpatjaqué jupj lal. ⁶ Tecya'lequecj na, ca qjuisin müjünsücj la püt'üs niswá, Dios nin la tjiji. Jesucristo jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá, mpes nin la tjiji Dios cupj mpes. Dios nin la tjiji cupj ca mpatjaquecj Jesucristo lal tsjun po'ó. Nin la tjiji Jesucristo se coñcocj mpes. ⁷ Dios pasal 'üsüs la qjuis tjiji Jesucristo mpes. Dios pjü seyasa liji na, jupj jos pjü ca jus nlayecj jupj pajal quelel la qjuis tjiji; nin mpes nin la tjiji jupj.

⁸ Dios 'üsüs liji nun mpes, jupj quelel la nusiji mpes; nin mpes ca mpatjaqué Dios lal. Jesucristo po'o toponé, mpes nin la nusiji jupj. Nun p'iyá la tjüj mpes nin liji tulucj. Nin la nusiji, jupj jos mpes p'in. ⁹ Ma nun p'iyá la tjüj mpes ca mpatjaqué lovin Dios lal. Mpes ma polel welé nun p'iyá la tjüj mpes ca nin nsem. ¹⁰ Dios la tjiji mpes nin qjuis tepyala. Jupj la qjuis tjiji p'a casá lijicj quinam. Cupj se coñcocj Jesucristo, mpes nin lijicj quinam. Dios jostsja cupj 'üsüs la mijicj la p'a

mpes, ne nin la qjuis tjiji jupj. Püna Dios tjevele nin jostjsja ca cupj la mijicj.

**Judiopan nin p'iyá quinam
judiopan tulucj jilal.**

¹¹ Nujola t'as nun judiopan tulucj. Nun popay, nun sejamay wa, judiopan tulucj yupj, mpes nin. Judiopan javelepej na nun po'ó, javelepej nun Dios gente tulucj. Javelepej na yupj p'iyá po'ó, javelepej yupj Dios gente. Yupj jat'ú niyom jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan püna la tjajay jinwá, mpes javelepej yupj ne Dios gente. Nin la tjajay Dios tjevele mpes. Mop'in nin, yupj ma Dios gente se palá, jis pjoloc' jat'ú mpes la p'in. ¹² Nun judiopan tulucj, mpes yas nam ma lu nucutsja Yom pjaní ncuwim nucopj lo p'acj. Najas nin nujola pyala nun. Dios lis t'ya judiopan. Jupj tjevele nin la mijis yupj mpes. Niná ma nun jilal tjevele Dios. Nosis nt'a potjaqué, newa ma solejetsja tsjan ca nu mpalas, taca'liqué na. Dios ma nucopj cyóncatsja. ¹³ Nun campa way tapatjaqué Dios pü'ü mpe. Quina nun so coñcó Jesucristo. Mpes ne'aj way p'in Dios pü'ü mpe potjaqué quinam. Jesucristo 'os mpes, nun potjaqué quinam ne'aj way p'in Dios pü'ü mpe.

¹⁴ Judiopan tulucj pülücj jisas Jesucristo quinam. Yupj jilal judiopan 'üsüs quinam. Judiopan pülücj jisas wa Jesucristo quinam. Yupj jilal judiopan tulucj 'üsüs quinam. Judiopan nin p'iyá quinam judiopan tulucj jilal Jesucristo mpes. Jesucristo mpes, yuwal yola quinam. ¹⁵ Quina 'ücj judiopan ma lajay pjü way Moisés tjijyü'ta jin püná, mpes nin tepyala. 'Ücj ma nin lajay, Jesucristo cruz po'o tepe'e mpes. Mpes pjü way Jesucristo jisas, pjü nenem nin p'iyá se palá. Nepénowa judiopan waytsja yupj. Nepénowa judiopan tuluctsja yupj. Nin tulucj quinam. Pjü nenem Dios gente

quinam. Pjü yuwal nin yola quinam, nin pyala. ¹⁶ Jesucristo tepe'e cruz po'ó, mpes quina judiopan tulucj nenem ma ts'a 'in judiopan jilal. Judiopan nenem ma wa ts'a 'in yupj judiopan tulucj jilal. Nin p'iyá yupj, Dios lis tjiji. Jesucristo tepe'e cruz po'ó, mpes pjü nenem Dios jomicapan quinam, Dios la tjiji.

¹⁷ Jesucristo jos pjü ma ts'a 'in p'a jilal. Jupj tjac', tjevele tsjan más 'ücj la mijicj cupj, ne ma ts'i mi'inacj mpalas. Jis walap'a'a tjevele judiopan tulucj jilal, yupj ne campa tapátjatsja Dios pü'ü mpe. Jis walap'a'a tjevele wa judiopan jilal, yupj ne Dios pü'ü mpe ne'aj p'in tapátjatsja. ¹⁸ Jesucristo la tjiji mpes, judiopan pjü, judiopan tulucj wa pjü, 'ücj polel javelepej qjuis Papay lal, ne pjoca jupj. Dios Cjües já'asa judiopan jisas mo'ó, já'asa wa judiopan tulucj jisas mo'ó, mpes nin polel lajay yupj pjü.

¹⁹ Nun judiopan tulucj. Nun Dios juts'a'á tuluctsja yas nam. Quina nun Dios juts'a'á, Dios ts'uyupj way nun, la p'a jinwá. Ca mpatjaqué jupj lal.

²⁰ Judiopan Dios ts'uyupj yupj, mwalá way nin jis tepyala. Yupj Dios wo jinwá Dios lal. Apostolpan tjowepepej, profetapan tjowepepej wa, 'amá yumal jinwá niná, wosis la jünsüs. Wo toñca 'amá yumal mo'ó. Judiopan Dios ts'uyupj jis tepyala, topon mpes. Topon apostolpan tjowepepej, topon profetapan tjowepepej wa. Yupj ne nin tjowepepej Dios tjevelá. Jesucristo pe tsjomis jinwá. Pe wosis pe tsjomis casá toñca. ²¹ Jupj wo 'ücj toñca tsjomis mpes. Dios ts'uyupj patja Jesucristo mpes. Dios ts'uyupj Dios wo yupj, yupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'á mpes. Lovin más pülücj Dios ts'uyupj se palá yupj, Jesucristo nin liji. ²² Nun Dios ts'uyupj nu tepyala wa, Jesucristo la tjiji mpes. Mpes nun, pjü Dios ts'uyupj jilal, Dios wo nun. Ne'aj pü'ü Dios Cjües.

Pablo Dios mpes tjevele judiopan tulucj jilal.

3 Nin mpes napj Dios lal velé nun mpes. Napj cawilta mo'o 'os, Jesucristo mpes tsji' lejay ne. Cawilta mo'o 'os, napj tjevelé mpes judiopan tulucj jilal. Nun p'in judiopan tulucj. ² Napj pyon nun jus nlayé Dios nin tjejyama nin la veles nun jilal. Dios nin tjejyama 'üsüs nu lo pal. ³ Dios nin tji'yüsa la tjiji tsjan quelel ljijsja jupj. Yas nam pjü ma salejeptsja niná. Quina tsjicj way tepyac niná po'ó. ⁴ Mo'o welé na napj tepyac, ca nusin mü'üsüs napj nin tji'yüsa jinwá. Napj nin tji'yüsa tsjan niná Dios gente jis lal la siji. Jesucristo la tjiji mpes, nin liji niná. ⁵ Püna Dios ma sin tji'yüsa la tjiji pjü jilal tsjan niná jupj quelel ljijsja. Quina Dios Cjües sin tji'yüsa la tjiji jupj apostolpan, jupj profetapan 'ots'ipj. Yupj ne jupj juts'a'á.

⁶ Quina ca mpac tsjan niná Dios sin tji'yüsa la tjiji. Judiopan pülücj topon quinam Jesucristo lal. Judiopan tulucj pülücj topon wa. Dios 'üsüs jis ma'ayas ca judiopan jilal yupj topon na. Nin p'iyá ca jis ma'ayas wa judiopan tulucj jilal. Judiopan nenem Dios ts'uyupj jis tepyala. Judiopan tulucj Dios ts'uyupj jis tepyala wa yupj topon na. Yuwal yupj. Dios tjevele ca 'üsüs la mijis judiopan jilal Jesucristo mpes. Nin p'iyá ca la mijis judiopan tulucj jilal. ⁷ Niná Dios sin tji'yüsa la tjiji apostolpan, profetapan 'ots'ipj. Dios nin tjejyama niná la veles p'a jilal. 'Üsüs la tjiji napj lal. Napj la tjejay mpes tulucj nin tjejyama. Napj nin polel lejay jupj jos jin, jupj nin la nihi mpes. Pasal püné way jupj.

⁸ Napj más tsjicj pjü Dios ts'uyupj jilal; mop'in nin, Dios nin tjejyama la veles judiopan tulucj jis walap'a'á, jupj p'iyá jostsja mpes. Nin tjejyama jis lal la veles Jesucristo po'ó. Pasal 'üsüs way liji Jesucristo yupj mpes, jupj jisas na. ⁹ Dios

quina quelel liji, jostsja niná sin 'yüsa lejay napj pjü gente jis lal. Dios quina quelel liji, lovin ma sin tji'yüsa la tjiji yas nam. Dios pjü la tjiji, mpes jatja yupj. ¹⁰ Dios pü'ü nt'a, angelpan jatja ne'aj, jajütütj yupj. Angelpan p'a wa jatja ne'aj, noypan yupj. Yupj pjü way tsji' lajay Dios mpes. Dios jos yupj januc jupj pajal 'üsüs liji jupj ts'uyupj jilal. Jupj angelpan sin 'yüsa liji jupj selé tsjan más 'üsüs la mijis. Jupj selé mpes pajal 'üsüs liji jupj lovin. ¹¹ Püna, pjü cjuwatsja na, Dios quelel ljijsja niná. Quina nin liji, ne nin pyala jupj jos jin, jupj la tjiji mpes Jesucristo lal. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ¹² 'Ücj velecj Dios lal, Jesucristo lal pyonecj mpes. Ma lecj meyacj nin velecj. Selecj ca mpjacam jupj. ¹³ Mpes po najas nun ma 'aplijila nu pyala, cawilta mo'o 'os mpes. Cawilta mo'o 'os, nun jis wala tjevelé mpes Jesucristo po'ó. 'Üsüs nu pyala, cawilta mo'o 'os mpes.

Jesucristo pasal quelel la qjuisiji.

¹⁴ Ntic' jin jünsüs, velé qjuis Papay lal nun mpes. Ntic' jin jünsüs, jupj püné mpes. ¹⁵ Pjü Dios ts'uyupj Dios pü'ü nt'a, nosis nt'a 'ots'ipj, yupj jis pülücpän pjü. Nin jis tepyala qjuis Papay Dios mpes. ¹⁶ Dios tsjay 'üsüs polel la qjuisiji. Napj le mon jupj lal, ca jupj po'o nujola nsem lovin. Napj le mon jupj Cjües ca nucopj mp'a'sas, mpes nun ca 'ücj nusin la 'üsüs Dios po'ó. ¹⁷ Le mon Dios lal, Jesucristo lovin ca ma'ajam nujisas mo'ó, jupj lal poné mpes. Mpes nun pajal 'üsüs ca quelel lis mijicj la p'a lovin. ¹⁸ Le mon Dios lal, nun ca polel nusin mü'üsüs Jesucristo pasal quelel la qjuisiji. Le mon Dios lal jupj ts'uyupj pjü way ca 'ücj sin mü'üsüs niná. ¹⁹ Costa way qjuisin 'yüsa Jesucristo pasal quelel la qjuisiji. Ma polel nin qjuisin 'yüsa cusapj. Nin mpes le mon Dios lal nun ca jus nlayé Jesucristo pasal quelel la qjuisiji. Niná

solejé na, ca nujola nsem Dios jos jinwá, nin ca nu mpalas.

²⁰Más 'ücj 'üsüs way velecj Dios po'ó. Le monacj Dios lal; newa nin, jupj más 'üsüs polel liji cupj le monacj lal. Más 'üsüs polel liji cupj qjuiyola lal. Nin polel liji, jupj tsjay püné mpes. Tsjay pülücj way liji cupj mpes. Nin liji, jupj püné mpes. ²¹Dios ts'uyupj sa coñ Jesucristo; más 'ücj pjü way nenem lovin tsjay 'üsüs javelepj Dios po'ó. Más 'ücj nin javelepj lovin. Najas nin pyala.

Dios ts'uyupj pjü way jis pülücran yupj.

4 Qjuis Jepa Jesucristo mpes tsji' le-jay mpes qui'á 'os cawilta mo'ó. Nun Dios juts'a'á, nin nu tepyala. Mpes najas nin la müjij jupj jos jin. Dios jostsja nin lojij, la nu t'ya na. Jos nin lojij custjay. ²Ma noypan jin nujola t'as nun p'iyá. Ma lo velelé p'a jilal. Ma ts'u tji'inyá yupj jilal. Nenéyawa ma nujisas nsem la p'a lajay. Po ma nujola t'as. Lovin nin quelel lis müjij yupj. ³Yuwal nujola t'as lovin, pjü way nun. Nin mpalas ca, nin lojij na Dios Cjües jos jin. Nin lojij na, ma la mve'lé ca nunwá. ⁴Cupj Dios ts'uyupj. Cupj pjü way qjuis pülücran. Dios Cjües pjaní p'in, pjü qjuisas mo'o pü'ü jupj. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala pjü way, Dios la nu t'ya mpes. Jupj nin tjevele pjü way cupj ca nlaca jupj pü'ü nt'a. ⁵Cupj qjuis Jepa Püné pjaní p'in. Pjaní mpes p'in gente 'üsüs se palá yupj Dios lal. Jesucristo lal japon na, 'üsüs nsem yupj Dios lal. Dios ts'uyupj pjü way bautizar se palá Jesucristo lal japon na. Jisas nin se palá, jisas pjü way sin 'yüsa quinam yupj sa coñ Dios. ⁶Dios pjaní p'in. Jupj cupj qjuis Papay. Pjü cupj jupj ts'uyupj. Jupj si jütüta pjü way. Jun ta'á wine. Wama jama pjü way mo'ó.

⁷Jesucristo pasal 'üsüs la qjuis tjiji pjü way cupj mpes. Mpes pjü cupj nin polel lijicj jupj jos jin. Niná polel lijicj, niná

qjuisé 'aya mpes. Ma yuwal lijicj; jupj jos jin lijicj p'in. ⁸Dios Popel vele:

“Tsjun casapa tjemey na, ntjüi'le jilal tjemeyana jupj.

Jis tje'yaya gente polel tsji' lajay Dios mpes.

Niná polel lajay, nin jis tje'yaya.”

Dios Popel nin vele. ⁹Dios tjevele Jesucristo viyá tjemey. Mpes selecj mwalá way la palá tjac'. Selecj tjuwine nosis nt'a. Dios tjevele viyá tjemey, mpes selecj nosis mpe tjemey. ¹⁰Palá tjac' nosis nt'a. Jupj p'iyá viyá tjemey tsjun casapa nt'a. Tjemey Jepa Püné la 'osos, pjü si jütüta mpes.

¹¹Ninana cupj polel lijicj, jupj qjuis tje'yaya niná. Nepénowa 'ücj polel jil Dios mpes, la veles Jesucristo po'ó. Nin polel lajay, Dios jis tje'yaya mpes. Apostolpan yupj. P'a wa 'ücj polel javelepj p'a jilal Dios tjevelá mpes. Nin polel lajay, Dios jis tje'yaya mpes. Profetapan yupj. P'a wa 'ücj polel jil p'a nt'a, sin 'yüsa lajay Jesucristo po'ó. Nin polel lajay wa, Dios jis tje'yaya mpes. P'a wa lajay mpes, Dios ts'uyupj más 'üsüs sa coñ Dios. Nin polel lajay, Dios jis tje'yaya mpes. Dios ts'uyupj sin 'yüsa lajay. ¹²Dios jostsja jupj ts'uyupj más 'üsüs polel tsji' lajay jupj mpes, ne nin jis tje'yaya yupj 'ücj nin lajay. Nin lajay mpes Dios ts'uyupj pjü way más 'üsüs ca cus ncoñcocj Dios. ¹³Pjü cupj nin p'iyá ca mponecj Dios Jatjam po'ó, nin ca mpalas. Pjü cupj nin p'iyá ca jus nlayecj Dios Jatjam mpes. Ca qjuiyola nsem Dios jos jinwá. Ca qjuisas nsem Dios, Jesucristo jostsja jinwá jupj Popay Dios. ¹⁴Mpes ma ca mponecj la tsuwilpan javelepj. Pülücj lyawuñ la tsuwil. Pülücj mpes sin 'yüsa la sajay. Nepénowa t'üc' way tulucj yola yupj quinam, la tsuwilpan javelepj topon mpes. La tsuwilpan nenem pasal yola tsjan más 'ücj javelepj; po jisas gente mponecj ca yupj javelepj mpes. Tsjictjacj leñ way japon yupj javelepj. Mop'in

cupj ma ca tsjictjacj jinwá nsem. Ma ca mponecj cupj la tsuwilpan jilal. ¹⁵ Dios jos t'üc' way welecj. Nin welecj na p'a jilal, Dios jos quelel la sijicj yupj. Dios jos cupj ca nin p'iyá qjuiyola Jesucristo jola jinwá. Jupj jos ca nin qjuis mpalas cupj. Jesucristo jyü'ta, mpes jüp'üy jay pjucj jinwá. ¹⁶ Cupj Jesucristo jüp'üy jinwá, jupj qjuisí jütüta mpes. Jüp'üy jas tüp-wes 'a mulú; pjü way cupj jupj jüp'üy pjaní jinwá. Newa nin, Dios ts'uyupj jüp'üy pjaní yupj. Jüp'üy jas tüp-wes 'üsüs na, yupj nin lajay jay pjucj jyü'ta jin. Mpes jüp'üy 'ücj t'yüna. Jüp'üy jas tüp-wes nin liji jay pjucj jos jin. Nin p'iyá, Dios ts'uyupj lajay na Jesucristo jyü'ta jin, ca yola nsem Jesucristo jos jinwá. Pajal ca quelel lis mijicj Dios ts'uyupj pjü way.

Dios jos jupj ts'uyupj nin lajay, nin p'iyá la müjí.

¹⁷ Mpes nun jis wala velé, po ma malala la müjí niswá, Dios ma jisas jinwá. Malala yola yupj. Ma 'üsüs se palá, malala yola mpes. Qjuis Jepa Jesucristo jos napj nun jis wala velé niná.

¹⁸ Yupj ma sin 'yüsa Dios po'ó. Dios lal ca mpatjam tulucj. T'üc' way ma sin tji'yüsa, mpes nin. Yupj p'iyá ma quelel sin 'yüsa.

¹⁹ Ma se mayca yupj lajay mpes. Yupj sin nin lajay yupj jisas jin. Pjü malala, pjü quelel lajay. Lovin quelel malala nyuca lajay yupj.

²⁰ Jesucristo po'o nusin tji'yüsa na, nusin tji'yüsa jupj jos ma lojí yupj lajay jinwá. ²¹ Nun t'apja'aqueé Jesucristo po'ó. Nun jisastsja Jesucristo. T'üc' way nusin tji'yüsa'satsja Jesucristo po'ó. Jesucristo t'üc' way tjevele. ²² Nun Jesucristo ma nujisastsja na p'in, lovin malala quelel la tjüjitsja. Nin la tjüjí nun jisastsja mpes. Nujólatsja 'ücj nujisas nsem nin la tjüjí mpes. Nin tulucj. Malala nu pyálatsja nin la tjüjitsja mpes. Ninana ma la müjí niswá. ²³ La p'a mpes nin nu-

jola t'as quinam. Dios jos p'in, nin p'iyá nujola t'as nun. ²⁴ Quina nujisas Jesucristo. Mpes Dios ts'uyupj quelel lajay, nin p'iyá la müjí. Yupj quelel 'üsüs lajay, Dios sin tji'yüsa lis tjiji mpes. Mpes 'üsüs ca la mijicj, Dios jinwá. Ma malala quelel la mijicj.

²⁵ Lovin ma la ntsawilí niswá. Nun sejatjampan pjü way Jesucristo juts'a'á, mpes lovin t'üc' way tjowelé yupj jilal. Cupj 'a mulú, jüp'üy pjaní jinwá ncupj. ²⁶ "Nenéyawa ca ts'i mi'iná nun. Nin tepyala na, ma malala la tjüjí." Leñ way nu tjü'üsüs la müjí, ts'u 'inyá mpes. Malala way ts'u 'inyá custjay quelel t'yaja na. ²⁷ Ts'u 'inyá na, nun ca malala la müjí ca nacj diablo jos jin. Mpes leñ way nu tjü'üsüs la müjí, ts'u 'inyá na.

²⁸ Nepénowa tepequeëtsja. Po ma mpe'qué quinampa. Más 'ücj tsji' lojí. Mpes ca nta'á nujisas mpes. Ca 'ücj polel ma'ayá wa cjuwá jilal. ²⁹ Po ma malala tjowelé p'a jilal. P'a jilal welé na, 'üsüs tjowelé yupj jilal. Mpes 'ücj jisas ca jis mpalas. Nenéyawa gente 'aplijila jatja, jisas 'üsüs mvelecj yupj jilal. Nin lijicj na, 'üsüs se palá, welecj mpes.

³⁰ Ma la müjí ne Dios Cjües 'aplijila mpalas. Dios nu tje'yaya jupj Cjües. Jupj Cjües nujos mo'o pü'ü mpes, nun solejé nun Dios juts'a'á. Solejé nun 'üsüs quinam Dios lal, jupj perdonar la nutjiji mpes. Nin mpes p'a jyawca na ca mpatjaqué jupj lal.

³¹ Ma malala nujola t'as nun sejatjampan sin po'ó, yupj la tjajay mpes nun jilal. Po ma ts'u tji'inyá yupj jilal. Ma jilal la tjowelé nun. Ma la ntsawilí la p'a la tjajay mpes. Ma nujisas t'as malala se palá yupj. ³² 'Üsüs la tjüjí nun sejatjampan mpes. Malala se palá na, nujola t'as yupj mpes. Jesucristo mpes, Dios perdonar la nutjiji malala nyuca la tjüjí. Nin p'iyá perdonar lis müjí nun sejatjampan malala nyuca la nutjajay mpes.

**Jesucristo tjevelá jaw jinwá,
jupj t'üc' way tjevele mpes.**

5 Dios quelel la nusiji. Nun jupj ts'uyupj. Mpés más 'ücj Dios jinwá la müjí nun. ²Más 'ücj lovin quelel lis müjí la p'a, Jesucristo quelel la qjuisiji jinwá. Jupj tje'yaya jupj p'iyá Dios lal. Jupj jostsja cupj 'üsüs nsem Dios lal, mpés 'üctsjajupj lal la p'a tjü'ünan jupj. Tsjay 'ücj jos Dios Jesucristo la tjiji mpés.

³Cupj Dios ts'uyupj. Dios jos yom ma mya'na jats'om tulucj. Dios jos quepj ma jama voyum tulucj lal. Dios jos ma lojí niná, mpés ma ca nin la müjí. Ma nujisas t'as la p'a jatatj. Ma nin mvelé ninana mpés. Nin welé, nin p'iyá ca quelel la müjí ca nacj. Pjü way nun lovin la müjí Dios tjevelá. ⁴Ma lapj way mvelé yom ne'aj mya'na jupj jats'om. Ma mvelé nun ma yola jinwá. Ma lapj way mvelé, la p'a jus lo wic'. Dios ts'uyupj nin javelepj na, pasal malala Dios lal. Más 'ücj cupj wi'iquecj Dios lal, jupj la tjiji mpés cupj qjuilal. ⁵T'üc' way niyom nepenowá jamanun sejats'om tulucj. T'üc' way nequem pje'á lyawuñ jis vayum tulucj jilal. T'üc' way gente lyawuñ ma lajay Dios jos jinwá. T'üc' way gente lyawuñ, jisas p'a gente jatatj. Po jisas p'a yuts'a'á; yola niná más 'üsüs Dios lal. Pjü nenem ma ca mpatjam Jesucristo jyü'ta nt'a, jupj Popay Dios jyü'ta nt'a wa. Yupj ma la mijicj malala lajay mpatjam ne'aj. Niná po najas nun jus nlayé ca.

⁶Napj nun jis wala tjevelé Dios jos ma lijicj mpés. Nepénowa ca mvelecj 'ücj nin lojí. La tsuwil yupj. Jisas nun ca mponé yupj jis lal. T'üc' tulucj javelepj. Ma mponé nun. Yupj lajay mpés, p'a jawas Dios ca jis capj ntülüs. Ma lajay Dios tjevelá. ⁷Po ma jis capj ncoñó nun la tsuwilpan nenem.

⁸Yas nam nun ma la tjüjé Dios jostsja jin. Nun püste nt'a tapatjaquetsja jinwá.

Nin tulucj quinam. Qjuis Jepa Jesucristo mpés, quina nin lojí Dios jos jinwá. Jaw nt'a potjaqué jinwá nun quinam. Nin mpés 'üsüs la müjí lovin. ⁹Jaw nt'a patja jinwá lojí, 'üsüs lojí la p'a jis lal, 'üsüs nyuca lojí lovin Dios jos jin, nin welé wa t'üc' way. ¹⁰Mpés nusin tjü'üsüs tsjan niná Nujepa Jesucristo jos nun lojí.

¹¹Malala lajay, püste nt'a patja jinwá yupj. Ma 'üsüs se palá yupj lajay mpés. Lovin ma la müjí yupj lajay jinwá. Más 'ücj sin 'yüsa lojí tsjay malala niná yupj lajay. ¹²Yupj jisas pjü ma januc yupj lajay. La p'a se mayca la veles tsjan niná yupj lajay. ¹³T'üc' way jaw jinwá. T'üc' mpés, yupj ca nucucj yupj lajay malala. T'üc' mpés, yupj ca sin mü'üsüs yupj lajay malala. Mpés ca nacj ca jisas nsem Jesucristo tjevelá. Jupj tjevele t'üc' way. ¹⁴Yom pjaní nin tjevele püste nt'a lyawuñ sin po'ó. Tjevele: "I tipü'í jinwá jipj. Tsyülümú jipj. Was jipj teca'liñ patja jinwá mpe. Ca majawaques jipj nt'a, Jesucristo jin 'yüsa la mijis mpés." Nin tjevele jupj.

¹⁵Mpés lovin 'in tjajama nun lojí mpés. Ma la müjí ma yola lajay jinwá. Más 'ücj lojí 'üsüs yola lajay jinwá. ¹⁶Quina tsjay pülücj lyawuñ, malala lajay. Mpés más 'ücj nun lovin 'üsüs lojí. ¹⁷Ma la müjí ma yola lajay jinwá. Nusin tjü'üsüs tsjan jos qjuis Jepa Jesucristo nun ca nin la müjí. ¹⁸Po ma nu tjomonas nun. Se maná pasal malala lajay, malala se palá yupj. Más 'ücj nun jisas Dios Cjües lovin já'asa nujos mo'ó. Más 'ücj lovin quelel lojí Dios Cjües nu jyü'ta jin. ¹⁹Püna Dios mpés tjenejets'eñ tapac, niná mpés tjowelé nun p'iyá jilal. Najas nüejets'equé Dios po'ó. Nin p'iyá tjowelé nun p'iyá jilal. Po tjünüejets'equé qjuis Jepa Jesucristo mpés, pjoca jupj. Pasal nujisas t'as ne nin la müjí. ²⁰Lovin tjüwüi'iqué Dios lal pjü mpés. Dios cupj qjuis Papay. Solejé Dios pjoca nun welé.

Pjoca Jesucristo mpes. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

**Nequem ca nin la mijicj jis
vayum javelepj jin.**

²¹ Tsjay 'üsüs nujola nun Jesucristo po'ó. Mpes jupj jos nucopj p'o'sá nunwá. Jos nun poné nun más 'üsüs tulucj la p'a jilal.

²² Nequem, nin la müjí nuvoyum javelepj jin. T'üc' way nin lojí Nujepa Jesucristo vele jin. Nin p'iyá la müjí wa nuvoyum javelepj jin. ²³ Jesucristo Jepa Dios ts'uyupj mpes. Jesucristo la tjiji yupj 'ücj ca mpatjam Dios lal. Nenem Jesucristo jüp'üy jinwá. Nin p'iyá niná, nun nuvoyum nun jis jepapan. ²⁴ Dios ts'uyupj lajay Jesucristo vele jin. Nin p'iyá, más 'ücj nin lojí pjü way, nuvoyum javelepj jin.

**Niyom ca quelel la
mijicj yupj sejats'om.**

²⁵ Niyom, quelel lis müjí nun se-jats'om, Jesucristo Dios ts'uyupj quelel lis tjiji jinwá. 'Üchtsja jupj lal la p'a tjü'ünan jupj, ca gente Dios ts'uyupj jis mpalas yupj. ²⁶ Jupj jostsja Dios ts'uyupj Dios juts'a'á ca jis mpalas, mpes 'üchtsja jupj lal nin tepyala jupj lal. Dios ma jola jupj ts'uyupj malala nyuca la tja-jay mpes. Jesucristo tjevelá topon, mpes nin. Yupj 'üsú mpes tje'yas'üñ jinwá yupj. Salá jinwá jis tepyala quinam. ²⁷ Jesu-cristo jostsja Dios ts'uyupj tsjay 'üsüs nsem yupj, mpes niná nin la tjiji cupj mpes. Yupj pülül 'üsüs jinwá nsem. Pülül 'üsüs te tulucj. Ma jus mulumulú tepyala. Pülül 'üsüs ma la tücüeme custjay. Nin p'iyá 'üsüs nsem Dios ts'uyupj. Yupj ca nlüjüñ Jesucristo lal, jupj p'iyá ca nin la mijis. Dios juts'a'á nsem yupj. Dios ma mveles ca malala yupj.

²⁸ Nin p'iyá más 'ücj nun quelel la sojí nun sejats'om. Nun p'iyá quelel lojí jinwá ca quelel lis müjí yupj. Yom jupj jats'om

lal jüp'üy pjaní jinwá yupj, mpes ca quelel lis müjí. Yom quelel liji na jats'om, jupj quelel liji wa jupj p'iyá. Jupj, jupj jats'om lal, jüp'üy pjaní jinwá yupj, ne nin. ²⁹ T'üc' way pjü gente quelel la sa-jay yupj p'iyá. Ja'ayapj yupj p'iyá la las. Jajamapj yupj p'iyá. Yupj lajay jin p'iyá liji wa Jesucristo Dios ts'uyupj mpes. ³⁰ Cupj Dios ts'uyupj. Cupj pjü way Jesucristo jüp'üy jinwá, mpes jupj jyama cupj. ³¹ Dios Popel vele: "Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo püt'üs. Ca quelel la mijis jupj. Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj." Nin vele Dios Popel.

³² Niná costa way 'in qjuisin 'yüsa. Mop'in najas nusin 'yüsa niná. Napj nin pyac Jesucristo po'ó, Dios ts'uyupj po'ó 'ots'ipj. Dios ts'uyupj Jesucristo jüp'üy jinwá. ³³ Nin mpes Dios jos nun pjü way quelel la sojí nun sejats'om. Quelel lis müjí nun quelel lojí nun p'iyá jinwá. Dios jos nequem lovin yola jis vayum 'üsüs yupj. Jos yupj lovin lajay jis vayum javelepj jin.

Tsjictjacj ca 'üsüs la mijicj 'ots'ipj.

6 Tsjictjacj, nin la müjí nun jis papay javelepj jin. La müjí nun sejamay javelepj jin. Nujepa Jesucristo so coñcó, mpes nin la müjí. Dios jos nin la müjí. ² Dios Popel vele: "Üsüs la müjí nun jis papay lal, nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal." Niná lojí na, 'üsüs ca nu mpalas, Dios nin tjevele. ³ Tjevele: "Üsüs nujola na nun jis papay mpes, nun sejamay mpes 'ots'ipj, 'üsüs mpatjaqué ca. Püs way mpatjaqué nosis casá." Yas nam ma nin tjevele 'üsüs ca jis mpalas lajay na jupj tjevele jin.

⁴ Pülücj way nun, nuts'uyupj tjanapj. Ma lovin jis capj tjowe'lé nun. Lovin jis capj velelé, malala. Tsjictjacj ts'i mi'inacj nin lojí mpes. Más 'ücj sin tjü'üsüs la müjí, ne lovin ca jus nlayecj tsjan 'üsüs

lajay. Sin tjü'üsüs la müjij qjuis Jepa Jesucristo jos mpes.

Esclavopan ca 'üsüs la mijicj wa.

⁵ Esclavopan, nun tsji' lojij nun jis patrón mpes nosis casá. Nin la müjij yupj jajütütj jin. Nujola t'as noypan yupj. Ma lojij na yupj jajütütj, locj tjejá nun. Más 'ücj nun quelel t'üc' la müjij yupj jajütütj jin. Nun lojij Jesucristo vele jin. Nin p'iyá, la müjij wa nun jis patrón javelepej jin. ⁶ Esclavopan nepénowa yümücj tsji' lajay yupj jis jepapan januc na. Ma yümücj tsji' lajay ma januc na. Ma la müjij yupj jinwá. Dios jos nun lovin quelel lojij nun jis patrón witjacj javelepej jin. Nun tsji' lojij Jesucristo mpes, ne ca nin la müjij. ⁷ Nun jis patrón mpes tsji' lojij na, nujola t'as Jesucristo mpes tsji' lojij. Mpes 'ücj nujisas t'as tsji' lojij yupj mpes. ⁸ Nun solejé gente 'üsüs lajay na, qjuis Jepa Jesucristo 'üsüs ca la mijis yupj mpes. Nin la mijis esclavopan jilal, esclavopan tulucj jilal 'ots'ipj.

Yupj esclavopan jamanun ca 'üsüs la mijicj yupj jis lal.

⁹ Yupj esclavopan jamanun mpes ca mpac quinam. Nin p'iyá, más 'ücj 'üsüs lojij nun jis esclavopan mpes. Ma tjowelé malala ca lis müjij malala lajay na. Nujola t'as, nun jis Jepa tsjun po'o pü'ü, yupj jis Jepa p'iyá. Jupj vele nun más 'üsüs tulucj yupj jilal. Jupj vele nun, nun jis esclavopan jilal, yuwal p'in.

Dios quelel nu 'yaya, pjü way nt'a. Mpes diablo ma ca polel malala la nu mijis.

¹⁰ Quina ca p'a wa mpac, ne ncawajas ca. Lovin la müjij qjuis Jepa Jesucristo jos jinwá. Lovin ma locj tjejá nun. Nin polel lojij qjuis Jepa Jesucristo nu 'yaya mpes. ¹¹ Diablo li tsuwile nun jilal. Jupj jos nin lojij jupj jos mpes. Dios nu 'yaya, pjü way nt'a nun, mpes di-

ablo ma ca malala polel la nu mijis. Mpes ca 'üsüs way polel la müjij Dios jos jin. Ma ca la müjij diablo jos jin. ¹² T'üc' way la p'a la palan cupj qjuilal. Gente tulucj niná. Malalapan la palan cupj qjuilal. Tsjay malala yupj. Lyawuñ jay la p'a'á. Jepapan yupj nepenowá, 'ücj jis la jütütj. Noypan nepenowá, sin tjiyocj yupj. Nepénowa jajütütj nosis casá. Püste jinwá nosis casá quinam yupj pajal malala lajay mpes. Malalapan nenem jajütütj qui'á. Yupj la palan cupj qjuilal; ma jisas 'üsüs quelel lijicj cupj.

¹³ Niyom militar la palan na, yupj p'a casá sin jacüipap. Niná sin jacüipap mpes, ma malala se palá. Nin p'iyá niná Dios nu 'yaya lal. Nun Dios militarpan jinwá, mpes pjü way nt'a nun jupj nu 'yaya. Niná mpes, ma ca mponé diablo velá. T'üc' way p'a jawas diablo ncuwim ca la ntsawilis nun jilal. Mpes pjü way nt'a nun, Dios nu 'yayá. Niná mpes la p'in, ma ca mponé jupj li tsuwile na. Niná mpes la p'in, 'ücj ca polel la müjij Dios jos jin.

¹⁴ Militarpan la palan na, jis col tantan jatsupapj; pülül tsjoc' malala. Nin lajay mpes más 'in 'ücj la palan. Nin p'iyá niná, t'üc' way welé na, nun jis col tantan tsu'pá jinwá. Mpes ma ca la müjij diablo jos jinwá. Militarpan la palan na, yupj jisas suna c'a mpes japwijitj, mpes la p'a ma polel jatsjac yupj. Nin p'iyá niná, 'üsüs lojij na Dios jos jin, nujisas suna c'a mpes pwi'tjij jinwá. Mpes ma ca la müjij diablo jos jinwá.

¹⁵ Militarpan la palan na, jis tsjam japwijitj, mpes ma malala pyala jis tsjam. Nin p'iyá niná, más 'ücj nun welé p'a jilal tsjan niná Jesucristo 'üsüs lijij gente mpes. Niná japon, 'üsüs nsem yupj Dios lal. Nin welé na, nun jis tsjam pwi'tjij jinwá. Mpes ma ca la müjij diablo jos jinwá.

¹⁶ Militarpan la palan na, p'a wa jatatj yupj. Yupj jat' mpes, yupj jis enemigo

yo jay ts'ülül palá tinca. Yupj jat' jas t'ünt'ün, la pjocotj wa, püné wa. Nin mpes yupj jis enemigo yo jay ts'ülül ma jatsjac yupj jis p'üy. Nin p'iyá niná, nun poné na pjü way Dios tjevelá, nun ca nt'a wa yupj jat' jinwá. Diablo po quelel malala liji nun jis lal. Yo jay ts'ülül wolaqué jinwá tya'a jupj, malala la mijis mpes. Newa ma ca malala la mijis nun jis lal nun Dios lal poné na.

¹⁷ Militarpan la palan na, sombrero c'a sey jatja. Mpes p'a jasüp na yupj sey pjucj, ma cya'liñ. Nin p'iyá niná, nun nujisas na ca Dios lal mpatjaqué, sombrero c'a nun sey jatja jinwá niná. Mpes ma ca la müjí diablo jos jinwá. Militarpan la palan na, polomay campa jatatj wa, sey jam yupj, 'ücj la tsjac. Nin p'iyá niná, nun solejé na Dios tjevelá, polomay to'á jinwá niná. Mpes 'üsüs ca polel la müjí Dios mpes, jupj Cjües nin ca la mijis.

¹⁸ Lovin tjowelé Dios lal. La tjomoná pjü nujisas. Dios Cjües jos jin tjowelé. Nin lojí na, 'in tjajama. Diablo jos ma welé Dios lal. Lovin tjowelé Dios lal jupj ts'uyupj mpes, pjü way yupj mpes tjowelé. ¹⁹ Tjowelé Dios lal napj mpes 'ots'ipj. Dios 'üsüs way liji pjü gente mpes Jesucristo la tjiji mpes. Niná napj ca mvelé custjay la p'a jilal. Yas nam pjü ma sale-

jeptsja niná. Najas Dios lovin nawala mveles tsjan niná jupj jos napj velé. Ma quelel lecj meyá napj nin la veles. ²⁰ Dios nin tjejyama la p'a jilal la veles Jesucristo po'ó. Cawilta mo'o 'os nin tjevelé mpes. La tjomoná Dios lal lovin ma lecj meyá, 'ücj mvelé ca. Dios jos lovin ma lecj jeyá napj.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²¹ Najas jus nlayé tsjan ne palá quinam. Najas jus nlayé ncu 'ücj pü'üs. Mpes napj ca jas majam Tíquico nun nt'a. Jupj cupj qjuis catjam. Po quelel lijicj jupj. Jupj lovin pasal tsji' liji qjuis Jepa Jesucristo mpes. Pjü way ca nun jis wala mveles. ²² Mpes napj se jam nun nt'a. Najas jus nlayé ncu 'üsüs pyatjaquecj ncupj. Nun ca 'ücj jisas nsem jupj mveles mpes.

²³ Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Le mon yupj jilal, ma nujola nsem pjü mpes. Le mon wa yupj jilal nun lovin ca quelel la müjí nunwá. Le mon wa nun lovin ca mponé Dios lal. ²⁴ Pülücj pasal quelel lajay Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Lovin ca quelel la mijicj jupj. Le mon Dios lal jupj 'üsüs la mijis nenem jilal, pjü way.

Pablo papel tepyaca Filipos mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Timoteo napj lal pü'ü. Cupj Jesucristo jomozopan. Nun Dios ts'uyupj, ne'aj potjaqué Filipos po'ó. Quina pyaquecj nun mpes. Nun nepénowa pastorpan. Nun mpes wa pyaquecj. Nun nepénowa jis capj p'o'sá pastorpan. Nun mpes wa nin pyaquecj. Nun pjü way so coñicó Jesucristo. ²Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Qjuisas yupj pajal 'üsüs way lajay nun mpes. Qjuisas ma nujola nun pjü mpes, nin la nusejay.

Dios ts'uyupj Filipos nt'a tapatja, yupj mpes Pablo nin tjevele Dios lal.

³Nun mpes nola na, lovin wüi'is Dios lal nun mpes. ⁴Lovin pasal 'ücj najas ne palá, Dios lal velé na nun mpes, ⁵nun ncapj tjap'a'sá mpes. Nun tjowelé wa p'a jilal Jesucristo po'ó napj jinwá. Nin jis wala tjowelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Toponé na nin la tjüjü nun. Newa nin lojí. ⁶Nun quelel lojí Dios jos jinwá. Dios p'iyá nucopj p'ya'sa 'üsüs lojí. Napj selé jupj lovin ca nin la mijis. Pjü way Dios jos ca nu mpalas nun, nin ca la numijis jupj. Jesucristo tjac' nas ca nin la mijis. ⁷'Ücj nin napj wüi'is Dios lal nun mpes; napj lovin nola nun mpes, ne nin. Dios 'üsüs, mpes jostsja napj tsji' lejay jupj mpes. Nun tsji' la tjüjü napj lal lovin. Quina, cawilta mo'o pü'üs na, newa tsji' lojí nun napj lal. Pje'á winistsja na, tsji' la tjüjü wa napj lal. La p'a sin tji'yüsa la tjejay napj Jesucristo po'ó. Tjjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Nin p'iyá lojí wa nun. Pülücj topon Jesucristo lal quinam. ⁸Napj po quelel nujus nyuc. Po quelel la nusejay, Jesucristo quelel la nusiji jinwá. Dios selé t'üc' way velé.

⁹Najas nun lovin más ca quelel lis müjü la p'a. Najas lovin nusin mü'üstis ca Dios jos jinwá. Najas lovin ca jus nlayé tsjan niná Dios jos ca nun la müjü. Nin le mon napj Dios lal nun mpes. ¹⁰Mpes ca jus nlayé tsjan más 'ücj la müjü. Mpes Jesucristo niswa tjac' na, t'üc' way 'üsüs way nsem nun Dios lal. Jesucristo niswa tjac' na, ma ca mvelecj p'a witjacj ma jisast-sja jupj, nun la tjüjü mpes. Najas p'a wa ca jisas nsem Jesucristo nun lojí mpes. ¹¹Pasal 'üsüs ca la müjü nun, Dios jos jin. Nin polel la müjü, Jesucristo la numijis ca. Gente ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó, nun la müjü mpes. Ca mvelecj pasal püné way jupj.

Cupj pyatjaquecj na p'in, más 'ücj lovin tsji' lijicj Jesucristo mpes.

¹²Nun solejé malala ntepalá. Najas nun ca jus nlayé gente más pülücj sin tji'yüsa Jesucristo po'ó, niná ntepalá mpes. Nin mpes 'ücj velé yupj jis lal tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. ¹³Jepa más püné pü'ü nt'a, niyom nepénowa jamapj ne'aj. Yupj pjü way sin tji'yüsa cawilta mo'o pü'üs Jesucristo mpes tsji' lejay mpes. Pjü qui'á patja jus nlayé niná. ¹⁴Cawilta mo'o pü'üs, mpes qjuis catjampan pülücj po quelel javelepj quinam p'a jilal Dios tjevelá. Mpes nin javelepj. Yas nam lacj jeyaptsja, quina ma lacj jeyapj. Qjuis Jepa Jesucristo mpes ma lacj jeyapj.

¹⁵Pasal 'üsüs la tjejay napj Jesucristo mpes, ne t'üc' way nepénowa jyamañ. Yupj más 'üsüs quelel lajay napj lal. Nin mpes yupj nepénowa nin javelepj la p'a jis walap'a'a Jesucristo po'ó. Nepénowa nin tulucj. Yupj t'üc' way jisas la p'a sin 'yüsa Jesucristo po'ó, mpes javelepj yupj. ¹⁶Nenem quelel la najay yupj, mpes nin javelepj yupj. Yupj salelepj Dios nin tjejayama la veles tsjan mpes 'ücj jis la pon niná Dios 'üsüs la tjiji gente mpes Jesucristo la tjiji mpes. ¹⁷La p'a jis walap'a'a

javelepj Cristo po'ó malala yola mpes p'in. Jisas ca piñé nsem yupj p'iyá, mpes nin lajay. Ma t'üc' way quelel 'üsüs lajay. Yupj jisas napj ca 'aplijila nsem qui'á cawilta mo'ó. 'Aplijila tulucj napj.¹⁸ Ma nola yupj malala yola mpes. 'Ücj najas p'in nin javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó. T'üc' way nepénowa javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó, ne Jesucristo mpes nin javelepj. P'a wa nin javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó, mop'in ma Jesucristo mpes p'in javelepj yupj. Newa 'ücj najas pjü way yupj nin javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó.

'Ücj najas wa p'a jawasa ca mpalas mpes.¹⁹ Napj selé yupj ca nin majamas cawilta mpe. Nun lo moná Dios lal napj mpes; nin mpes ca nin mpalas. Jesucristo Cjües ca ncapj mp'a'sas, mpes ca 'üsüs ma palas.²⁰ Po najas lovin ca la mejay Jesucristo jos jin. Najas lovin ma ca lecj meyá la veles Jesucristo po'ó. Najas gente lovin 'üsüs javelepj Jesucristo po'ó, napj lejay mpes. Mpü'üs ca, 'ücj. Ma pats' ca, 'ücj wa. Pjaní p'in najas: najas gente lovin 'üsüs mvelecj Jesucristo po'ó napj lejay mpes, niná ne palá mpes wa.²¹ Napj pü'üs tsji' lejay Jesucristo mpes. Ni pü'í na, más 'ücj ca nsem, Jesucristo nt'a jum mpes.²² Newa mpü'üs ca custjay, Dios jos ca nacj. Mpes más pülücj ca polel la mejay jupj mpes, jupj jos jinwá. Ma selé ncu más 'ücj pü'üs custjay. Ma selé ncu más 'ücj ni pü'í quinam.²³ Manas nin najas. Po quelel ni pü'í, ne mis ca, mpü'üs Jesucristo lal. Más 'ücj niná napj lal.²⁴ Mop'in nin, más 'ücj nun mpes qui'á pü'üs custjay.²⁵ Niná napj selé. Mpes napj selé napj ca mpü'üs qui'á custjay, nucopj lo p'acj; Dios jos nun lovin más 'üsüs lojí jupj jos jinwá. Jos wa nun más 'ücj jisas nsem, nun jupj lal poné mpes. Nin mpes ma ca mis custjay.²⁶ Mpes niswa tjum na nun nt'a, pasal 'üsüs ca mvelé nun Jesucristo po'ó. Niná

ntepalá mpes, nun ca 'üsüs mvelé jupj po'ó.

²⁷Nusin tji'yüsa Jesucristo tjevelá. Jupj tjevele 'üsüs tepyala gente jis lal Dios mpes. Lovin 'üsüs la müjí nun, niná toponé mpes. Napj polel jum ca nacj nujus nyuc. Ma selé ncu polel jum. Newa najas la p'a nawala mvelecj yuwal nujola nunwá, nun newa poné mpes. Najas nawala mvelecj nun pjü way nin p'iyá nujisas. Najas mvelecj nun lovin 'a mulú tsji' lojí Jesucristo mpes, nun toponé mpes, niná toponé Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes.²⁸ T'üc' way nepénowa ma jisas nun tsji' lojí Jesucristo mpes. Ma locj tjejá yupj jilal. Ma locj jeyá nujus januc na, yupj ca sin mü'üsüs t'üc' way malala ca jis mpalas. Ca sin mü'üsüs nun ca mpatjaqué Dios lal, Dios ca la numijis.²⁹ T'üc' way Dios nu tje'yaya ne 'ücj polel poné Jesucristo lal. Po 'üsüs way niná. T'üc' way ca malala qjuis mpalas 'ots'ipj, Dios ts'uyupj tulucj ca nin la qjuis mijicj. 'Ücj nin. Cupj Jesucristo mpes tsji' lijicj, mpes nin lajay yupj. Mpes po 'üsüs. Dios tje'yaya ninana qjuis mpalas ca. Po 'üsüs way.³⁰ Tjunucú malala ntepalá. Quina jus nlayé malala ne palá custjay. Nin p'iyá nu pyala. Jesucristo mpes tsji' lijicj mpes nin qjuesé palá.

**Jesucristo jinwá la müjí.
Ma nujola t'as noypan nun.**

2 Nun so coñcú Jesucristo, mpes nucopj p'ya'sa. Jesucristo quelel la nusiji, mpes 'ücj nujisas, ma nujola nun. Dios Cjües nucopj cyoñca. 'Üsüs lojí p'a mpes. Malala se palá na p'a jilal, jis capj p'o'sá.² Mpes po najas nun pjü way nin p'iyá nujola t'as, nun sey pjucj pjaní jinwá. Najas nun quelel la lojí nunwá ne'aj, pjü way. Najas nun pjü way nin p'iyá nujisas nun. Najas nun pjü way nin p'iyá nujola. Nin lojí na, más 'ücj najas nsem ca la ma müjí nun.³ Ma nuts'isipan t'as nun. Ts'isipan lajay 'üsüs se palá yupj

p'iyá p'in. Ma nin yola ncu 'üsüs se palá p'a jilal. Malala nin. Dios jos ma nujola noypan nun. Lovin nujola t'as la p'a más 'üsüs nun jilal. ⁴Nun nujisas 'üsüs nu pyala nun p'iyá. Nujisas t'as 'üsüs se palá la p'a jilal 'ots'ipj.

⁵Nujola t'as Jesucristo jólatsja jinwá. Nin la müjí jupj la tjiji jinwá.

⁶T'üc' way Jesucristo lovin Dios waytsja jupj 'ots'ipj, Dios qjuis Papay jinwá. T'üc' way püné jupj, Popay Dios jinwá, mop'in 'üctjsja jupj lal ma lovin 'üsüs tepyala jupj p'iyá, jupj pajal püné mpes.

⁷Mpes jupj tjac' nosis nt'a. Jupj tjac' mozo jinwá. Nin jostsja, mpes tjac'. Tjac' na, yom p'in jinwá tepyala jupj. Gente jus tjunuc yom jinwá jústatsja jupj.

⁸T'üc' way pünetsja jupj, mop'in ma noypan jinwá la tjiji. Lyájasa tjuwine. Jupj la tjiji Dios jostsja jin. Nin mpes wa tepe'e.

Cruz po'o tjü'ünan jupj, malala lajay ja'ünan jinwá.

⁹Mpes Jesucristo más püné tepyala pjü jilal tsjun po'ó, Dios la tjiji. Leñ la p'a más püné.

¹⁰Jesucristo más püné pjü jilal, mpes pjü Dios nt'a patja ca mvelecj pasal püné way jupj.

Pjü nosis nt'a patja ca mvelecj wa pasal püné way jupj.

Tecya'liñ 'amá 'alá patja ca mvelecj wa pasal püné jupj.

¹¹Pjü ca mvelecj Jesucristo Jepa más püné pjü jilal. Nin javelepj na, t'üc' way 'üsüs javelepj wa Dios po'ó, qjuis Papay jupj.

**Nun jaw jinwá nsem,
p'a ca nujus nucucj.**

¹²Mpes najas nin lojí custjay, napj velé jin. Napj po quelel la nusejay. Nun jilal tüpü'üs na, lovin nin jin la tjüjí napj

tjevelé jin. Quina ma pü'üs nun nt'a; newa nin, más 'ücj lovin nin lojí custjay napj velé jin. Najas pjü nun po 'üsüs nusin 'yüsa Dios jos jin. Najas nin lojí jupj jos jin. Nin la tjüjí na, t'üc' way nin lojí Dios jos jinwá. Po 'üsüs niná. Ma lojí na Dios vele jin, más 'ücj tsjay locj jeyá nun. ¹³T'üc' way Dios p'iyá la nusiji nin la müjí jupj jos jin. Mpes nucopj p'ya'sa, ne nin quelel lojí jupj jos jin. Nucopj p'ya'sa, ne nin lojí. ¹⁴Nin lojí na, ma ts'i mi'iná, ma wa la ntsawilí. Ma ca la mve'lé nun. ¹⁵Mpes la p'a ca sin mü'üsüs t'üc' way ma malala lojí nun. Ma polel jis la veles nun malala. Gente la p'a pasal malala yola. Pasal malala lajay yupj. Nin tulucj nun. Nun Dios ts'uyupj. Yupj ca sin mü'üsüs t'üc' way 'üsüs nun. Nun jaw jinwá yupj jis lal, nun Dios po'o nusin 'yüsa mpes. ¹⁶Nun ca jis wala mvelé 'onin ne nin polel mpatjam lovin Dios lal. Mpes po 'ücj najas nsem nun mpes Jesucristo niswa jac' na. Po 'ücj najas nsem pajal 'üsüs way la tjüjí, napj nusin tji'yüsa la tjejay mpes. Costa waytsja napj nusin 'yüsa la tjejay. Mpes pajal 'ücj najas nsem nun Dios jos jin lojí na.

¹⁷Ca nacj la p'a ca ma 'ü'nacj, nucopj tjep'yacj mpes; nucopj tjep'yacj toponé Dios lal. Ca ma 'ü'nacj, animal ja'ünan jinwá. Animal ja'ünan na, ja'ayapj jupj 'os yupj jis dios witjacj mpes. Nin ca ma palas ca nacj, newa po 'ücj najas. Nin ca la mijicj nucopj tjep'yacj mpes, nucopj tjep'yacj toponé Dios po'ó. Mpes más 'ücj nun 'ücj jisas nsem 'ots'ipj Dios po'o poné mpes quina. ¹⁸Ca ma 'ü'nacj, nin mpalas; newa najas lovin 'ücj nujisas nsem. Ca 'ücj najas nsem, nun 'ücj nujisas mpes.

**Pablo tepyaca Timoteo po'ó,
Epfrodito po'ó 'ots'ipj. Pajal
'üsüs waytsja yupj.**

¹⁹Napj nola leñ way ca jas majam Timoteo nun nt'a. 'Ücj niná qjuis Jepa Je-

sucrismo lal, nin ca la mejay. 'Ücj najas ca ma palas, jupj niswa jac' na, nawala mveles nun po'ó; nin mpes quelel se jam jupj nun nt'a. ²⁰ Timoteo jola napj jinwá nun po'ó. P'a leñ. Nin jola ncu 'üsüs pot-jaqué, napj jinwá. ²¹ La p'a pjü way nin lajay yupj p'iyá jisas jin. Ma lajay Jesucristo jos. ²² Solejé Timoteo 'üsüs la tjiji püna p'in. Ncapj tjep'ya'sa, ne cupj 'a mulú jis wala tjevelecj la p'a jis lal Jesucristo po'ó. Tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Tsjicj jupj popay se p'a'sa jinwá ncapj tjep'ya'sa jupj. ²³ Mpes leñ way quelel se jam jupj nun nt'a. Mwalá way p'in quelel selé ncu ca nin majamacj cawilta mpe. ²⁴ Napj nola 'üsüs qjuis Jepa Jesucristo lal leñ way napj ca mis wa nun nt'a.

²⁵ Napj nola más 'ücj napj se jam Epafrodito nun nt'a quinam. T'üc' way jupj cupj qjuis catjam. T'üc' way tsji' la tjiji qui'á napj lal Jesucristo mpes. P'a malala nyuca tjowelepj na Jesucristo po'ó, Epafrodito jis wala tjevele malala tjowelepj. Lovin t'üc' way jis wala tjevele. Nun Epafrodito jas tjamamá napj nt'a, ncapj lo p'acj. 'Üsüs nin. ²⁶ Mop'in jupj po quelel nujus nyuca niswá, mpes napj quelel jas majam nun nt'a. Jupj wola tjowelepj nun jus nlayé jupj malala jostsja, mpes po jólatsja jupj. Jupj ma jos nujola jupj mpes. ²⁷ T'üc' way malala jostsja, quelel pé'etsja. Mop'in Dios cus tjep'ya'sa, ne ma tepe'e. Tji'yü'sa. Pasal 'aplijila ntepalá, malala jostsja na. Najatsja Epafrodito ma pe'e, ne t'üc' way ma tepe'e. Mpes Dios 'üsüs la tjiji napj mpes 'ots'ipj, ma ca 'aplijila ma palas niswá. ²⁸ Najas nun su nucú niswá, mpes po quelel se jam nun nt'a. Jus tjunucú na, 'ücj nujisas nsem nun. Napj ma pajal nola nsem nun po'ó, nun jus tjunucú na. ²⁹ Mpes po tjüwüi'iqué ne'aj tjemey na; jupj nun sejatjam, qjuis Jepa Jesucristo mpes. Po 'üsüs nujola t'as jupj po'ó. Niyom p'a witjacj 'üsüs la tjjay wa jupj

jinwá, nin p'iyá 'üsüs nujola t'as yupj sin po'ó. ³⁰ Nin nujola t'as jupj mpes; Epafrodito quelel pé'etsja tsji' lójitsja na Jesucristo mpes. Nun ma polel culatsja ncapj lo p'acj; Epafrodito p'in jas tjamamá napj nt'a ncapj lo p'acj. Ncapj tjep'ya'sa na, ma nin jólatsja ncu ca mpa'is ca nacj. Mpes po 'üsüs nujola t'as jupj po'ó.

Jisas Jesucristo, 'üsüs way yupj Dios lal.

3 Quina ca p'a wa mpac. 'Ücj jisas t'as, qjuis Jepa Jesucristo nucopj cyoñca mpes. Yas nam napj tepyac nun mpes. Nin p'iyá ca mpac quinam. 'Üsüs way napj lal ne nin la pac; 'üsüs way niná mo'o welé nun niswá. ² In tjamamá malala nyuca lajay jilal. Nujola tapalas 'üsüs tulucj yupj. Yupj tsjiyó malala jinwá. Jat'ú jis p'üy. T'ü na, yola Dios juts'a'á nsem yupj. ³ T'üc' way ma Dios juts'a'á yupj. Cupj ne t'üc' way Dios juts'a'á; jupj Cjües qjuis capj p'ya'sa qjuis la veles jupj lal, qjuiyola jupj püné jupj Cjües qjuis capj p'ya'sa mpes. Pasal 'ücj qjuisas Jesucristo mpes. Cupj selecj Jesucristo qjuis capj tjep'ya'sa mpes Dios juts'a'á cupj; selecj cupj 'üsüs la tjjicj mpes nin tepyala tulucj. ⁴ Napj polel nola napj Dios juts'a'á napj la tjejay mpes. Polel nin nola 'üsüs ntepalá mpes. Niyom p'a wa nin p'iyá polel yola. Mop'in napj más 'üsüs la tjejay yupj jilal. ⁵ Semana pjaní tyatsja na, yupj napj mpjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü, Moisés popel vele jinwá. Mpapay, namay, israelpan waytsja yupj. Mpes nin p'iyá napj. Benjamín pajal püna tüpü'ü, jupj popa p'iyá püs naya pü'üs napj. Hebreo napj. Fariseo napj; napj pjü la tjejay Moisés tjjyü'tá. ⁶ Po quelel lejaysja Dios jostsja jin. Mpes pasal malala la tjejay Jesucristo jisas jilal. Nólatsja niná la tjejay 'üsüstsja Dios lal. Pjü way Moisés tjjyü'ta ca nin la mijicj, pjü nin la tjejay napj.

⁷Nin mpes nólatsja 'üsüs nsem napj Dios lal. Quina selé 'üsüs napj Dios lal Jesucristo mpes. ⁸Más 'üsüs napj lal Jesucristo najas, ncapj cyoñca jupj. Jupj napj Nejepa Püné. Napj 'üsüs Dios lal jupj mpes. Nólatsja pasal pülücj la tjejay Dios mpes, mop'in napj la tjejay mpes tulucj 'üsüs ntepalá napj Dios lal. T'üc' way pasal pülücj la tjejay, mop'in napj la tjejay mpes tulucj 'üsüs ntepalá napj jupj lal. Ma quelel nola quinam püna la tjejay mpes. Quina najas Jesucristo, mpes ma quelel nin nola quinam. ⁹Napj quelel se coñ Jesucristo, mpes ma quelel nin nola. Napj selé 'üsüs way napj Dios lal napj Jesucristo lal pyon mpes. La tjejay mpes tulucj 'üsüs way napj Dios lal. Moisés tjiyyü'ta jin la tjejay mpes tulucj 'üsüs way napj Dios lal. Pyonecj na Jesucristo 'üsüs la tjiij cupj mpes, 'üsüs way cupj Dios lal, nin la qjuisiji jupj. ¹⁰Nin p'in najas Jesucristo; najas jupj ncapj cyoñca la p'in. Jesucristo tepe'e, jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá, Dios pjü 'ücj liji mpes. Najas jupj 'üsüs way liji wa napj mpes, jupj p'in 'ücj liji jinwá. Jesucristo ncapj cyoñca mpes wa, malala ne palá jupj malala tepyala jinwá. 'Ücj nin. Napj quelel nola jupj jinwá. Jupj tepe'e napj malala la tjejay mpes, ne ma quelel malala lejay quinam. ¹¹Niná nin najas; najas Dios nin müjünsüs ca, mpü'üs niswá, ntipü'í na, mpes nin najas napj.

**Pablo quelel ljiñtsja
pjü way Dios jos jin.**

¹²Ma pjü way la tjejay Dios jos jin, nin selé napj. Dios quelel liji napj lal, pjü way ma la tjiij custjay. Mpes lovin tsji' lejay Dios mpes; najas napj ca 'ücj nola nsem Dios jos jinwá. Najas jupj ca nin la mijis napj lal. Jesucristo p'iyá la ntjiij napj jupj juts'a'a ntepalá, mpes ca nin la mijis Dios napj mpes. ¹³T'üc' way ma 'ücj nola custjay Dios jos jinwá. P'a

jawas ca nin ma palas. Mpes lovin tsji' lejay Dios mpes. Jupj 'üsüs la mijis napj lal p'a jawasi, po 'in leñ way nin liji, nin najas. Ma nola napj nasa 'üsüs la tjejay jupj mpes. ¹⁴Najas napj ca 'ücj nola nsem Dios jos jinwá; najas jupj ca nin la mijis napj lal. Nin mpes lovin tsji' lejay jupj mpes. Jupj nin liji najas napj. T'üc' way Dios tjevele 'üsüs way pyatjaquecj jupj pü'ü nt'a. Jupj nin vele Jesucristo lal pyonecj mpes.

¹⁵Dios ts'uyupj nepenowá nin lajay Dios jos jinwá; najas nin p'iyá nin yola yupj. Ca nacj nun nepénowa ma nin nujola. Mpes Dios ca nusin mü'üsüs la mijis ma nin nujola jupj jos jinwá. ¹⁶Nasa qjuisin tji'yüsa Dios jos nin liji. Nin la tjiij cupj quinam. Lovin nin liji más 'ücj.

¹⁷Natjampan, najas lovin lojí napj la tjejay jinwá. T'üc' way nepénowa nin lajay, nusin tji'yüsa la tjiij jinwá. Nusin tji'yüsa pjacj cuscú yupj, ne nin la müjíf yupj jinwá. ¹⁸Selecj tsjan mpes Jesucristo tepe'e cruz po'ó. Mop'in gente pasal pülücj nin p'iyá japon tulucj. La p'a casá javelepj. Mpes gente p'a wa ma t'üc' sin 'yüsa, yupj javelepj mpes. Malala nin. Niná la pülücj nun jis wala tjevelé. Niswa nun jis wala velé niná. Pasal 'aplijila napj yupj lajay mpes. ¹⁹'Awa püné nt'a ca mal yupj. Yupj sin nin yola yupj jisas mpes; ma Dios po'o yola. Pasal malala nyuca lajay. Newa yola ninana lajay 'üsüs. Más 'ücj se mayca lajay mpes, newa ma se mayca ninana lajay mpes. Dios ma jisas jinwá quelel lajay p'in. ²⁰Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj qjuis Dios, ca nlaca Dios nt'a. Po qjuis Jesucristo leñ way jac' Dios pü'ü mpe. Jupj la tjiij cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné jupj. ²¹Qjuis p'üy nca'liñ ca. Mop'in qjuis p'üy seyasa ca qjuis ma'ayas, jupj jüp'üy jinwá. Pasal 'üsüs way niná, lovin ma ca mpa'is. Pasal püné Jesucristo, ne 'üsüs

way liji jupj. Pjü vele nin pyala. Mpes jupj ca polel qjuis ma'ayas qjuis p'üy seyasa.

'Üsüs la müjí nusin tji'yüsa mpes.

4 Nasa tjevelé 'oyn nyuca la müjí, mpes lovin la müjí qjuis Jepsa Jesucristo jos jin. Po quelel la nusejay. Pasal quelel nujus nyuc. Nun mpes po 'ücj najas. Lovin p'a jilal velé nun po'ó.

²Quelel velé Evodia, Síntique, la p'a p'in nujola nun, ne lo velelé. Yuwal nujola t'as nun. Ma la tjowe'lé. Qjuis Jepsa Jesucristo jos yuwal nujola, ne ma lo velelé. ³Yom pjaní já'asa ne'aj, pasal 'üsüs way ncapj tjep'ya'sa. Najas jupj mveles ca ma nin p'iyá yola jilal. Mpes ma ca la mve'lecj quinam ca nacj. T'üc' way nequem nenem pasal 'üsüs way ncapj tjap'acj 'ücj la p'a jilal la veles Jesucristo po'ó. Nin velé tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. Clemente ncapj tjep'ya'sa wa. P'a witjacj tsji' la tjajay wa napj lal, ncapj tjap'acj wa. Dios tepyaca yupj jis lá papel mo'ó, papel niná nin vele pjac mpatjam ca Dios lal.

⁴Najas lovin 'ücj jisas jotjaqué nun Nujepa Jesucristo so coñcó mpes. Niswa velé, 'üsüs nujisas t'as nun. ⁵P'a nun jis wala javelepj na, 'üsüs tjapja'aqué. Ma lovin tjowelé t'üc' tulucj tjowelepj yupj. Qjuis Jepsa Jesucristo leñ way jac'. ⁶Ma nin nujola t'as pjü mpes. Más 'ücj lo moná Dios lal nujisas mpes, Dios lal welé na. Lo moná na, tjüwüi'ique jupj lal. ⁷Dios ca la numijis ma ca nujola nsem pjü mpes. 'Onin ne nin liji, ma qjuisin 'yüsa. Niná selecj p'in: jupj nin liji na, t'üc' way pjü mpes ma nujola nsem nun. Jesucristo so coñcó mpes ca nin nsem.

⁸Quina p'a wa ca mpac, ne ncawajas ca. Pasal nujola t'as tsjan t'üc' way mpes, 'üsüs nin jola mpes 'ots'ipj, 'üsüs way liji mpes 'ots'ipj. Tsjan malala tulucj, nin p'in pasal nujola t'as. Pjü way 'ücj quelel la sijicj, niná mpes wa nujola t'as. Pjü 'üsüs

way velecj, niná mpes wa nujola t'as. Najas nujola nsem 'üsüs mpes la p'in. 'Ücj la veles niná pajal 'üsüs, najas nun nin nujola.

⁹T'üc' way nusin tji'yüsa la tfejay napj. Napj tjevelé, nusin tji'yüsa. Nusin tji'yüsa, najas nin lojí. Napj la tfejay, niná tjunucú nun. Najas nin p'iyá nin lojí. Mpes Dios ca nucopj ncoñcos. Ma qjuiyola nsem pjü mpes, jupj ca nin la qjuis mijis.

Pablo tjüwüi' i yupj jilal yupj tja'ayapj mpes.

¹⁰Po 'ücj najas napj. Wüi'is qjuis Jepsa Jesucristo lal nun niswa ncapj p'o'sá quinam. Pajal püs way ma polel ntja'ayá. T'üc' way lovin quelel no 'oyatsja; ma polel nin la tjüjijí la p'in.

¹¹Ca nacj nepénowa mvelecj ca napj nin velé pülücj najas mpes. Nin tulucj. Tyatj mpes, lovin 'ücj najas, nin ntepalá. ¹²T'üc' way nenéyawa najas napj. Nenéyawa pasal pülücj tyatj, ne p'a wa ma najas. Mop'in nin tji'yüsa más 'ücj lovin 'ücj najas 'os. Nin napj lal. Ncol pit'a na, 'ücj najas 'os. Vecj ni pü'í na, 'ücj najas 'os. Pülücj tyatj na, 'ücj najas 'os. Cjuwá na, 'ücj najas 'os. ¹³Pjü p'a casá pyala na napj lal, polel wüi'is Jesucristo lal nin pyala na. Jesucristo ncapj p'ya'sa mpes, napj polel wüi'is lovin.

¹⁴Mop'in pasal 'üsüs la tjüjijí nun, ntja'ayá mpes. Malala ntepalá na, ncapj tjap'a'sá. 'Üsüs nin. ¹⁵Nujola pyala napj tjum Macedonia nt'a püná. Tjum la veles ne'aj patja jilal Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Tjum na Macedonia mpe, nun ntja'ayá napj cjuwatsja mpes. Dios ts'yuyupj p'a nt'a 'a jis tjimyula ma ntja'ayapj. Nun p'in ntja'ayá. ¹⁶Tesalónica nt'a tüpü'üs na, t'üc' way nenéyawa t'emel jas tjajamá napj mpes. Nin jas tjajamá napj cjuwatsja na. ¹⁷Ma najastsja 'oyá, so jamá napj nt'a. Mop'in wüi'is napj nun jas tjajamá

mpes. Wüi'is Dios ca 'üsüs la mijis nun mpes p'a jawas, ntja'ayá mpes. Nin mpes 'ücj najas ntja'ayá.

¹⁸Quina pjü najas pjü tyatj. Más pülücj way tyatj, nun jas tjajamá mpes. Epafrodito niná ntje'aya nun jas tjajamá. Nun ntja'ayá Dios mpes tja'ayá, napj Dios mpes tsji' lejay mpes. Niná la tjüj' po 'üsüs waytsja Dios lal. Wüi'i jupj.

¹⁹Dios ca nu ma'ayas pjü nujisas, nun 'üsüs la tjüj' mpes napj lal. Pasa pülücj tya'a Dios. Jupj tya'a 'üsüs pajal. Nin mpes 'ücj nu 'yaya nujisas. Jupj nin ca la mijis nun Jesucristo so coñc'ó mpes.

²⁰Najas lovin 'üsüs velecj qjuis Dios po'ó. Qjuis Papay jupj. Ninana pjü way mpalasca, nin najas.

Pablo teczyawaja tepyaca.

²¹Süs wa la müj' pjü Dios ts'uyupj. Yupj sa coñ Jesucristo. Dios ts'uyupj nepénowa jatja qui'á napj lal. Süs wa la tjajay. ²²Dios ts'uyupj pjü way süs wa la tjajay. Nepénowa tsji' lajay romanopan jis jepa pü'ü nt'a, süs wa la tjajay yupj. Quelel la nusejay.

²³Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas jupj lovin po 'üsüs way liji nun jilal.

Pablo papel tepyaca Colosas mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Apóstol napj, Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Jos napj velé Jesucristo po'ó. Timoteo já'asa wa napj lal. Jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. ²Nun Dios ts'uyupj, Colosas nt'a potjaqué. Nun so coñcó Jesucristo. Nun cupj qjuis catjampan Jesucristo mpes. Nun lojí jupj jos jin. Quina ca mpaquec jupj mpes. Dios cupj qjuis Papay. Qjuisas jupj 'üsüs liji nun mpes. Qjuisas ma nin nujola pjü mpes, Dios nin la nusiji.

Dios ts'uyupj Colosas nt'a tapatja, Pablo tjüwüi' Dios lal yupj mpes.

³Dios lal velecj na nun mpes, lovin wi'iquec jupj lal nun mpes. Dios Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ⁴La p'a wa qjuis wala tjowelep jupj nun po poné Jesucristo lal. Tjowelep jupj nun quelel la sojí Dios ts'uyupj pjü way. Niná tjowelep jupj mpes, lovin wi'iquec jupj lal. ⁵Nun Jesucristo jisas, nun quelel la sojí Dios ts'uyupj; solejé p'a jawasa Dios ca 'üsüs la numijis jupj pü'ü nt'a, ne nin. Nusin tji'yüsa niná tjapja'aque na Dios tjevelá. Dios tjevele, t'üc' way. Jupj tjevele 'üsüs la tjiji gente jis lal Jesucristo mpes. ⁶T'üc' way nepénowa tjiquil nun nt'a, nun jis wala tjowelep jupj lal. Nin p'iyá, nepénowa jun ta'á nin javelep p'a jilal Dios tjevelá. Mpes más pülücj más 'üsüs nin yola Dios jos jinwá, nin se palá. Más pülücj jisas Jesucristo quinam. Tjapja'aque na Dios tjevelá, toponé wa nun. Mpes nin p'iyá nun jilal. Más 'üsüs nin nujola Dios jos jinwá. Nusin tji'yüsa Dios 'üsüs liji gente mpes. T'üc' way nusin tji'yüsa.

⁷Epafrdito mwalá way nusin tji'yüsa la nutjiji niná. Pasal quelel lijicj jupj.

Jupj tsji' liji wa Jesucristo mpes. Lovin 'üsüs liji Jesucristo jos jin. Cupj ma polel léquetsja nun nt'a. Mpes ma polel nusin tji'yüsa la nutjijicj. Epafrdito nin la tjiji; tjemey nun nt'a. Nusin tji'yüsa la tjiji. 'Üsüs nin. ⁸Qjuis wala tjevele nun pasal quelel la sojí Dios ts'uyupj, Dios Cjües la nutjiji mpes.

⁹Mpes niná qjuis wala tjevele na, tjevelecj Dios lal nun mpes. Lovin tjevelectsja Dios lal nun mpes. Newa nin velecj Dios lal custjay. Qjuisas 'üsüs nusin 'yüsa, Dios Cjües nusin 'yüsa liji mpes. Mpes nun ca jus nlayé pjü way niná Dios jos nun la müjí. Nin velecj Dios lal nun mpes. ¹⁰Qjuisas lovin nin ca la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos jinwá. Nun jupj juts'a'á, mpes ca nin la müjí. Qjuisas jupj lovin 'ücj jos nsem nun lojí mpes. Qjuisas nun pasal 'üsüs lojí la p'a mpes. Qjuisas lovin más pülücj nusin 'yüsa Dios mpes. Niná nin le monacj Dios lal nun mpes. ¹¹Qjuisas nun 'üsüs polel lojí Dios jos jin. Nin polel la müjí Dios nucopj p'ya'sa mpes. Jupj pasal püné. Mpes malala nu pyala na, newa ca 'üsüs la müjí Dios jos jin. La p'a malala lajay na nun jis lal, newa 'üsüs la müjí. Nun 'ücj ca jisas nsem. ¹²Ca mwli'iqué qjuis Papay lal. Dios pasal ca 'üsüs la mijis jupj ts'uyupj mpes. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá yupj. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala wa, jupj la tjiji. Mpes 'üsüs ca la mijis wa nun mpes.

¹³Yas nam püste nt'a tepyatjaquec jinwatsja cupj, ma qjuisin tji'yüsa mpes. Diablo cupj qjuis jépatjsja. Dios qjuis capj tjep'ya'sa mpes nin tulucj quinam. Quina Dios Jatjam cupj qjuis Jepa. Dios pasal quelel liji jupj. ¹⁴Dios Jatjam 'os mpes, cupj ca 'üsüs nsem lovin Dios lal. Dios Jatjam mpes, Dios perdonar la qjuis tjiji malala nyuca la tjijicj.

**Quina cupj 'üsüs Dios lal,
Jesucristo nin la gjuis tjiji.**

¹⁵Pjü ma jus tjunuc Dios lovin. Mop'in 'ücj tjinyucuj Jesucristo; Jesucristo mpes 'ücj nyucucj 'oyñ nyuca liji Dios. Mpes selecj Dios 'üsüs. Püna, pjü cjuwatsja na, Jesucristo pú'ütsja. Jupj más püné pjü la tjiji jilal. ¹⁶Pjü la tjiji jay la p'a'á, tsjun po'ó 'ots'ipj. Pjü la tjiji nosis nt'a. Pjü nyucucj, pjü la tjiji. Pjü ma nyucucj, pjü la tjiji wa. Angel noypan la tjiji wa. Yupj nepénowa jepapan yupj. Nepénowa 'ücj jajütütj. Nepénowa auxiliarpán jinwá. Pjü nenem jupj la tjiji wa. Pjü la tjiji la p'a ca jus cülayecj jupj pajal püné. ¹⁷Pjü jatja custjay, Jesucristo nin liji. Jesucristo pú'ütsja pjü cjuwatsja na. ¹⁸Jesucristo Jepa Dios ts'uyupj mpes. Dios ts'uyupj Jesucristo jüp'üy jinwá, jupj yupj jisas mo'o já'asa mpes. Si jütüta jupj. Jesucristo la tjiji mpes wa patja yupj. Jesucristo tepe'e, jas tjijyünsa niswá. Mwalá way jas tjijyünsa pjü jilal. Dios jostsja Jesucristo más püné nsem pjü jilal; nin mpes nin tepyala. Jesucristo más püné pjü jilal. ¹⁹Jesucristo Dios watsja jupj, jupj Popay jin p'iyá; jupj Popay jostsja ca nin nsem. Jesucristo mpes 'ücj nyucucj 'oyñ nyuca liji Dios. ²⁰Dios jostsja pjü way jupj jomicapan nsem Jesucristo mpes. Pjü nosis nt'a, pjü jay la p'a'a nt'a 'ots'ipj, jupj jomicapan nsem, jostsja Dios. Jesucristo tepe'e cruz po'ó, 'os tepyala jupj, mpes 'ücj Dios jomicapan se palá pjü.

²¹Yas nam 'üsüs tuluctsja nun Dios lal. Malala nyuca nujólatsja Dios po'ó. Malala la tjüj. ²²Mop'in Dios 'üsüs la tjiji nun mpes. Jesucristo tepe'e, mpes quina nun Dios jomicapan, nin la nutjiji. Mpes p'a jawas 'ücj ca polel nlawú Dios nt'a. Ne'aj nun Dios juts'a'á nsem. Ne'aj ca 'ücj majatjaqué. Pjü ma polel mvelecj ca malala nun. ²³Nin ca nsem nun newa poné mpes. Nun ca nin p'iyá nujola Jesu-

cristo po'ó, püna nujólatsja jinwá. Ma ca p'a casá nujola quinam. Nun tjapja'aque Dios pajal 'üsüs ca la mijis nun mpes p'a jawas. Niná nusin tji'yüsa la p'a nun jis walap'a'a tjowelepj na Jesucristo po'ó. Tjowelepj tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. Nin p'iyá tjowelepj gente pajal pülücj jis walap'a'á, p'a nt'a patja jis walap'a'á 'ots'ipj. Napj ne pjaní wa nin velé wa gente jis lal. Pablo napj. Püna ma nin lejaytsja; quina nin lejaj.

**Pablo tepyaca Dios ts'uyupj
jilal jupj ljítsja mpes.**

²⁴Napj tjevelé judiopan tulucj jilal Jesucristo mpes. La p'a wa malala la ntajay tjevelé mpes. Mop'in 'ücj najas nin pyala mpes. Pasal malala tepyala Jesucristo lal. T'üc' way malala se palá wa Dios ts'uyupj jilal, Jesucristo lal malala tepyala jinwá. Dios ts'uyupj Jesucristo jüp'üy jinwá yupj. P'a jawas ncawajas ca, ma malala mpalas niswá. Newa ma teczyawaja custjay, malala se palá custjay. Nin jawas más leñ way mpalas, quina malala pyala mpes. Mpes po 'ücj najas. ²⁵Dios nin tjejyama jis capj lo p'acj jupj ts'uyupj. Nin tjejyama 'üsüs nu lo pal. Pjü way Dios tjevelá nun mpes, nin tjejyama la veles niná. ²⁶Yas nam pjü ma salejeptsja tsjan quelel ljítsja Dios. Quina niná sin tji'yüsa la tjiji jupj ts'uyupj. Nun jupj ts'uyupj, nin nu tepyala. ²⁷Gente jisas na Jesucristo, Jesucristo ca mpü'üm yupj jisas mo'ó, Dios nin la siji. P'a jawas ca 'ücj polel mal Dios nt'a jis la püt'üs. Po 'üsüs way. Niná gente ma salejeptsja yas nam. Dios nin quelel sin 'yüsa ljítsja judiopan tulucj jilal. Nin la tjiji. Judiopan tulucj nun. Nusin tji'yüsa la tjiji, pasal 'üsüs way niná.

²⁸Nin velecj pjü jis walap'a'á Jesucristo po'ó. Yupj sin 'yüsa lijicj jupj po'ó. Jis wala velecj más 'ücj yupj ca jisas nsem Jesucristo. Cupj selecj tsjan

niná Dios jos cupj velecj, ne nin velecj. Qjuisas yupj ca cus ncoñcoj Jesucristo, mpes nin velecj cupj. Jupj mpes ca 'ücj mpatjam Dios lal. Ca yola nsem Dios jos jinwá. ²⁹Najas ca nin jis mpalas yupj, mpes yümücj tsji' lejay. 'Üsüs nin polel lejay Jesucristo mpes. Pasal püné way jupj, pjü way 'ücj liji. Pajal 'üsüs ncapj p'ya'sa jupj.

2 Najas nun jus nlayé yümücj tsji' la tjejay nucopj la p'acj. Yümücj tsji' la tjejay jis capj la p'acj wa Dios ts'uyupj Laodicea mo'ó. Dios ts'uyupj pülücj lovin ma nus tjunuc. Yupj mpes 'ots'ipj yümücj tsji' la tjejay jis capj la p'acj. ²Napj najas yupj más 'üsüs mponecj Dios lal, mpes nin lejay. Pasal quelel la sajay na yuwá, ca nin nsem. Najas t'üc' way ca sin mü'üsüs Dios sin 'yüsa liji. Najas yupj jus nlay wa t'üc' way sin tji'yüsa quinam. Mpes ca jus nlayecj tsjan niná Dios 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. Yas nam Dios ma sin tji'yüsa lis tjiji niná pjü jilal. ³Dios jos qjuisin 'yüsa, niná Jesucristo qjuisin 'yüsa liji. Leñ la p'a qjuisin 'yüsa la qjuis. Ninana Dios jos cupj selecj, pajal 'üsüs way.

⁴Najas ma mponé la tsuwilpan javelepj, mpes nun jis wala velé niná. Yupj 'üsüs jin javelepj, mpes pülücj leñ way japon yupj javelepj. Mop'in t'üc' tulucj javelepj yupj. ⁵Leñ napj nun jotjaqué nt'a, mop'in nun mpes nola napj lovin, mpes nun jis lal 'os jinwá. La p'a wa nawala tjowelepj nun pjü way nin p'iyá nin nujola, nun poné Jesucristo tjevelá. 'Üsüs pyala na, nin p'iyá; malala pyala na, nin p'iyá. Nin mpes pajal 'ücj najas.

Pjü way la müjí, Jesucristo tjevele jin.

⁶T'üc' way nujisastsja Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Lovin nujisas t'as jupj. Lovin la müjí jupj jos jin. ⁷Nujisas t'as Jesucristo lovin nucopj ncoñcos. Nusin tji'üsüs tsjan jos jupj. Ninana

jupj jos, niná pjü la müjí. Po toponé nun, pjü tjevelá. Nusin tji'yüsa, más 'ücj nin lojí. Po tjiüwüi'iqué Dios lal.

⁸Nepénowa la tsuwil yupj. Yupj javelepj malala, t'üc' tulucj. Püna tapatja nepenowá sin tji'yüsa la tjajay niná. La tsuwilpan quina patja nin p'iyá sin 'yüsa la sajay. Sin 'yüsa la sajay, gente javelepj la p'in nosis mpes. Ma Jesucristo tjevele mpes sin 'yüsa la sajay. 'In tjajama nun, ma mponé nun. ⁹T'üc' way Jesucristo jüp'üy jana, mop'in jupj t'üc' way nin p'iyá jupj Popay Dios lal. ¹⁰Jesucristo mpes nun 'üsüs Dios lal, nin la tjiji Dios nun mpes. Pjü way Dios nin liji jupj ts'uyupj mpes, nin p'iyá nin liji nun mpes. Jesucristo más püné pjü jajütütj jilal. Jesucristo más püné pjü noypan jilal.

¹¹Judiopan niyom jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú. Nin lajay cocoy tsjictjacj jilal. Ma nin t'ü nun jilal. Nun Jesucristo juts'a'á, mpes p'a casá la tjiji jupj nun mpes. Jupj la tjiji mpes, nun ma malala quelel lojí quinam. ¹²Bautizar nu tepyala na, taca'liqué jinwá nu tepyala Jesucristo lal. Mpes quina ma nin lojí püna la tjiüj jinwá. Taca'liqué jinwá quinam, mop'in nusin tjiyünsa jinwá nu tepyala wa, 'üsú mpe nusin tjiyünsa na. Mpes niswa tapatjaqué jinwá nu tepyala, Jesucristo lal tepyala jinwá. Mpes quina nun lojí Jesucristo jos jin. Nun poné Dios püné, ne pajal 'üsüs liji; nin mpes nin tepyala nun jis lal. Dios püné, mpes 'ücj jas tjiyünsa Jesucristo la püt'üs tepe'e na.

¹³Yas nam nun taca'liqué jinwatsja Dios lal. Lovin ma la tjiüj Dios jostsja jin, mpes nintsja nun. Nun Dios gente popa tuluctsja. Nin tulucj quinam. Quina nujisas Dios. Jisas pjü jupj velá. Lovin ca mpatjaqué, Dios nin la nutjiji. Nin la nutjiji Jesucristo mpes. Jesucristo jas tjiyünsa, tüpü'ü niswa, ne nin nu tepyala quinam. Dios perdonar la qjuis

tjiji cupj malala nyuca la tjijicj. ¹⁴Yas nam ma la tjijicj Moisés tjijyü'tá. Papel já'asatsja, malala la tjijicj véletsja jupj. Tsjay malala nyuca la tjijicj véletsja. Quina Dios la tjiji teczyawaja popelses. Ma vele quinam. Ma si nuc. Nin la tjiji Jesucristo cruz po'o tjovalapj mpes. ¹⁵Dios la tjiji tsjictjacj jis tepyala lapanenpan jis jepapan. Püné tulucj jis tepyala yupj. Dios la tjiji pjü tjunuc niná. Jesucristo cruz po'o tepe'e mpes, Dios la tjiji yupj pajal tsjictjacj jis tepyala jupj lal.

Nujisas t'as Dios 'yayá.

¹⁶Gente ca mvelecj malala lojí. Nin ca mvelecj lojá mpes, müsiqué mpes 'ots'ipj. Yupj ca mvelecj malala nun ma 'a nusí mulú pjü way judiopan jis fiesta mpes. Nun solejé fiesta lajay pjü año. Solejé lovin fiesta lajay mümüy leñ tepyala na. T'üc' way gente ca mvelecj malala lojí wa, nun lojí mpes sábado jawas. Dios la tjiji püné tulucj tepyala diablú quinam, mpes ma nin nujola t'as yupj javelepj mpes. ¹⁷Selecj nin tepyala Jesucristo tjac' na. Dios jostsja judiopan nin lajaytsja Moisés tjijyü'tá; jostsja ca sin mü'üsüs ca nin mpalas Jesucristo tjac' na, nin mpes jostsja niná. Jesucristo nasa tjac'. Mpes 'ücj ma lijicj quinam pjü way Moisés tjijyü'tá. ¹⁸T'üc' way gente malala javelepj nun po'ó. Ma nujola t'as. Yupj jisas la p'a wa mponecj yupj 'üsüs yola, tsjicj jin yola yupj p'iyá, nin jisas la p'a mponecj. Mop'in po yola yupj p'iyá noypan. Yupj javelepj más 'ücj nun welé angelpañ jilal, Dios lal welé jinwá. Yupj javelepj tjijinañ, malala tjunuc. Javelepj 'üsüs sin tji'yüsa tjunuc mpes. Yola noypan yupj. T'üc' tulucj. Yupj yola gente jinwá. Ma Dios mpes nin yola. ¹⁹Ma jisas Jesucristo quinam. Jesucristo jüp'üy jay pjucj jinwá. Cupj jüp'üy jinwá. Jüp'üy jos, jay pjucj 'yaya niná. Jüp'üy 'a mulú jupj jut'um witjacj mpes, tsjüütsjim wit-

jacj mpes 'ots'ipj. Jüp'üy 'ücj t'yüna jay pjucj mpes. Mpes 'ücj pyala jüp'üy lal. Nin p'iyá, 'üsüs qjuesé palá Jesucristo mpes. Dios jos niná qjuesé palá, mpes nin qjuesé palá.

²⁰Jesucristo qjuisastsja na, tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal. Mpes quina ma pyonecj gente javelepj na nosis mpes. ¿Tsjan mpes nin lojí Jesucristo ma jisas jinwá? ¿Tsjan mpes lojí yupj javelepj jin? ²¹Nun jis wala javelepj tsjan ma polel la las. Nun jis wala javelepj tsjan ma sya'ma jis la nuc. Javelepj tsjan ma polel po lo 'ot'é. ¿Tsjan mpes lojí niná yupj javelepj jin? ²²Javelepj la las mpes. Cupj lyajacj ncawajas ca; tjelyajacj na, cyawaja. Dios la tjiji ca nin nsem. Gente nenem sin 'yüsa lajay gente p'a wa tjowelepj p'in; Dios tjevele mpes sin 'yüsa lajay tulucj. Jajütütj gente p'a wa tjüjütütj mpes; Dios tjijyü'ta jinwá jajütütj tulucj. ²³Yupj lajay mpes, pülücj japon yupj la pülücj javelepj Dios lal. Pülücj japon yupj yola Dios püné. Yupj lajay mpes, pülücj japon yupj yola yupj p'iyá tsjicj way. Nin tulucj. Ma tsjicj jin yola yupj p'iyá. Ma 'üsüs lajay yupj p'iyá jilal. Mpes pülücj japon yupj javelepj pasal 'üsüs. Yupj lajay 'üsüs tulucj. Mpes lovin yola gente p'in yola jinwá. Ma Dios jinwá yola yupj. Newa nin lajay yupj p'iyá jisas jin.

3 Nun taca'liqué jinwá nu tepyala, mop'in nusin tjijyünsa jinwá, tapatjaqué jinwá, Jesucristo lal tepyala jinwá. Mpes po nujisas t'as Dios nu 'yayá. Jupj pü'ü tsjun po'ó. Ne'aj já'asa Jesucristo, Dios li'inyampe. Ne'aj já'asa, jupj püné way mpes. ²Lovin nujola t'as Dios nu 'yaya po'ó. Ma nujola t'as Dios ma jisas yola jinwá. ³Nun taca'liqué jinwá nu tepyala quinam Jesucristo lal, ne nin. Quina ma nin lojí püna la tjüjüj jinwá. Quina 'a mulú potjaqué Jesucristo lal, jupj ne Dios lal pü'ü. La p'a ma januc

niná, ma jus nlay nun Jesucristo lal potjaqué. ⁴Jesucristo mpes ca mpatjaqué Dios lal. Jesucristo niswa tjac' na, pjü ca jus nucucj. Nin jawas, pjü ca nucucj wa nun jupj lal potjaqué. Ca nucucj jupj pajal 'üsüs, pajal püné; ca nucucj wa pajal 'üsüs nu tepyala jupj mpes.

**Quina más 'ücj lojí
Dios ts'uyupj lajay jinwá.**

⁵Mpes po ma la tjüjij nswá, Dios ma jisas lajay jinwá. Tecya'liñ ma nin lajay. Nun taca'liqué jinwá Jesucristo lal. Mpes ma la müjij Dios ma jisas lajay jinwá. Niyom nenem jamanun sejats'om tulucj. Nequem nenem jil jis vayum tulucj jilal. Lovin pasal quelel nin lajay. Ninana lajay Dios jos ma la mijicj niná. Lovin malala quelel lajay yupj. Po jisas la p'a jatatj. La p'a jatatj po jisas; ma jisas Dios. Mpes po ma quelel la müjij niná nswá, yupj lajay jinwá. ⁶Yupj ninana lajay mpes, p'a jawas Dios ca jis capj ntülüs. Ma lajay Dios tjevelá. ⁷Yas nam nun la tjüjij yupj jinwá. Lovin nin la tjüjij.

⁸P'a wa Dios jos ma lojí nun quinam. Ma leñ way ts'u tji'inyá nun la p'a jilal. Ma newa ts'u tji'inyá mpatjaqué. Ma nujisas t'as malala se palá la p'a jilal. Ma la ntsawilí nun la p'a la tjajay mpes. Ma lapj way tjowelé, la p'a jis la wic'. ⁹Ma la ntsawilí nunwá. Taca'liqué jinwá nu tepyala Jesucristo lal, mpes ma ca malala la müjij püna la tjüjij jinwá. Ma quelel nin lojí quinam. ¹⁰Quina nujisas Jesucristo. Mpes nun quelel lojí Dios ts'uyupj quelel lajay jinwá. Dios nin la tjijij nun mpes. Lovin más 'üsüs nujola Dios jinwá, nin pyala, la nusiji jupj. Mpes lovin más 'üsüs nusin 'yüsa Dios po'ó.

¹¹Pjü way Jesucristo jisas, pjü way nin p'iyá yupj Dios lal. Judiopan pülücj jisas Jesucristo. Judiopan tulucj pülücj jisas wa jupj. Gente p'a nt'a patja, p'a

jis tin javelepj. Yupj pülücj jisas wa Jesucristo. Gente pülücj campa patja. Yupj pülücj way jisas wa Jesucristo. Esclavopan pülücj jisas wa jupj. Esclavopan tulucj pülücj wa jisas wa jupj. Pjü nenem nin p'iyá yupj Dios lal Jesucristo mpes. Yupj pjü way mo'ó já'asa Jesucristá.

¹²Dios la nu t'ya nun. Nun Dios juts'a'á. Jupj quelel la nusiji. Dios niná la nutjijij mpes, po jis capj mp'a'sá la p'a wa, malala se palá na. La p'a jilal 'üsüs la müjij, jisas na. Ma nin nujola nsem nun püné. Ma la tjowelé la p'a jilal. Ma leñ way ts'u tji'inyá la p'a jilal. ¹³Nenéyawa ma ca nujisas nsem nun sejatjam lijá. Ma ts'u tji'inyá nun. Najas nun perdonar lojí jupj. Qjuis Jepa Jesucristo perdonar la nutjijij malala nyuca la tjüjij. Mpes perdonar lis müjij la p'a, malala lajay mpes.

¹⁴Dios jos wa p'a wa lojí nun. Jos quelel lojí nunwá. Nin lojí na, pasal yuwal ca nujola nsem, nin mpalas. Nin jos Dios. ¹⁵Ma nujola t'as pjü mpes. Jesucristo nin polel la nusiji, ne ma nujola nsem pjü mpes. Lovin nujisas t'as Jesucristo nin la nusiji. Nun pjü way jüp'üy pjaní jinwá. Dios jos pjü nun ma nin nujola nsem pjü mpes. Lovin tjüwüi'iqué Dios lal. ¹⁶Más 'ücj nun lovin po nujisas nsem Jesucristo tjevelá. Sin tjü'üsüs lis müjij la p'a wa. Ma nin lajay na Dios jos jin, jis wala tjowelé. Nusin tjü'üsüs tsjan niná Dios jos nun welé, ne nin tjowelé yupj jilal. Püna Dios mpes tjenejets'eñ mo'o tapac, niná tjünüejets'equé nun. Tjünüejets'equé Dios po'ó. Nüejets'equé na, po wüi'iqué Dios lal. ¹⁷Nun welé na, Jesucristo mpes tjowelé. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs jupj mpes. Pjü nin lojí, la müjij niná Jesucristo mpes. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs jupj mpes. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Tjüwüi'iqué Dios lal, jupj cupj qjuis Papay. Nujola t'as, Jesucristo mpes Dios pjoca, jupj lal welé na.

Pablo tepyaca tsjan jos Dios cupj ca la mijicj la p'a jilal.

¹⁸ Nequem, najas nun ca nin la müjij nuvuyum javelepj jin. Nin jos qjuis Jepa Jesucristo.

¹⁹ Niyom, quelel lis müjij nun se-jats'om. Ma ts'i mi'iná yupj jilal.

²⁰ Tsjictjacj, lovin la müjij nun jis papay javelepj jin. Lovin la müjij wa nun sejamay javelepj jin. Nin lojij na, 'ücj jos pyala qjuis Jepa Jesucristo.

²¹ Niyom, nequem, ma lovin jis capj tjowelé nun jis ts'uyupj jilal. Lovin jis capj velelé, yupj ca yola nsem yupj p'in malala.

²² Esclavopan, nun jis patrón witjacj nu jajütütj qui'á, nosis casá. Nin la müjij pjü way yupj javelepj. Esclavopan nepénowa yümücj tsji' lajay yupj jis patrón witjacj yus januc na. Ma yümücj tsji' lajay ma yus januc na. Po ma ca nin la müjij yupj jin p'iyá. Po jisas t'as nun ca nin la müjij nun jis patrón witjacj jisas jinwá. Nin jos qjuis Jepa Jesucristo. Ma lojij na jupj jos jin, locj tjejá nun jupj polel nucopj tyüla mpes. ²³ Nun jis patrón mpes tsji' lojij na, lovin 'üsüs tsji' la müjij. Nujola t'as nin lojij qjuis Jepa Jesucristo mpes. ²⁴ Nun solejé qjuis Jepa Jesucristo tsjay 'üsüs ca la mijis Dios ts'uyupj mpes. Nun nin lojij jupj tjevele jin, mpes ca nin la mijis nun mpes. Jesucristo mpes tsji' lojij. Jupj nun jis Jepa Püné; Dios jas tjejyama jupj, qjuis capj la p'acj. ²⁵ Malala lajay, malala ca jis mpalas, malala la tjajay mpes. Dios nin p'iyá liji pjü jilal, mpes nin ca nsem pjü malala lajay jilal.

4 Nun nepénowa patrón witjacj. 'Üsüs la müjij nun jis esclavopan mpes. Yupj 'üsüs lajay na, ma malala la müjij yupj jilal. Nujola t'as, nun jis Jepa nu jyü'ta wa nun. Tsjun po'o já'asa jupj.

² Más 'ücj nun pjü way la pülücj welé Dios lal. Jupj lal welé na, jupj po'o po nu-

jola t'as. Ma nin nujola t'as la p'a mpes. Dios lal welé na, lovin tjüwüi'iqué jupj lal. ³ Tjowelé Dios lal cupj mpes 'ots'ipj. La moná ca jupj ca nin la mijis ne cupj lovin ca polel mvelecj la p'a jilal jupj tjevelá. Mpes ca polel mvelecj la p'a jilal Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Niná pjü ma salejeptsja yas nam. Niná la p'a jilal nin jis wala tjevelé, mpes cawilta mo'o 'os quinam. ⁴ La moná Dios lal 'üsüs ca nin mvelé la p'a jilal. La moná ca leñ way sin mü'üsüs niná. Nin jos Dios.

⁵ 'Üsüs la müjij wa Dios ts'uyupj tulucj jilal. Mpes yupj ma malala mvelecj Dios po'ó nun lojij mpes. Jesucristo po'ó polel welé na, nin mvelé. ⁶ Lovin tülü way mvelé yupj jilal. Dios jos jinwá mvelé nun yupj jilal. Mpes yupj quelel sin 'yüsa na Dios po'ó, nun lovin ca jus nlayé tsjan más 'ücj welé yupj jilal.

Pablo teczyawaja tepyaca.

⁷ Tíquico nun jis wala mveles tsjan ne palá qui'á. Jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. Pasal quelel lijicj jupj. Solejé jupj tsji' liji wa qjuis Jepa Jesucristo mpes. Lovin tsjay 'üsüs tsji' liji qjuis Jepa jos jin. Pjü nin ne palá, jupj ca nun jis wala mveles. ⁸ Mpes se jam jupj nun nt'a. Najas jus nlayé ncu 'üsüs pyatjaquec ncupj. Najas nun ca 'ücj jisas nsem jupj vele mpes. ⁹ Onésimo se jam wa jupj lal. Jupj cupj qjuis catjam 'ots'ipj. Tsjay 'üsüs way nin liji wa qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Pasal quelel lijicj wa jupj. Jupj nun popa p'iyá. Yupj ca nun jis wala mvelecj 'oyñ nyuca pyala qui'á. Pjü way pyalá ca nin mvelecj yupj.

¹⁰ Aristarco cawilta mo'o já'asa wa napj lal. Süs wa la tjiji jupj. Marcos süs wa la tjiji wa. Jupj Bernabé primo hermano. Marcos ca mim nun nt'a ca nacj. Nun nt'a jama na, tjüwüi'iqué. Püna p'in nun jis wala tjevelé niná. ¹¹ Jesús süs wa la tjiji wa. Jupj p'a ló tya'a wa; Justo ló wa. Jupj cupj qjuis catjam Jesucristo

mpes. Aristarco, Marcos, Justo, conas tsji' lajay wa napj lal Dios mpes. Salejepj wa tsjan niná Dios jyü'tá. Judiopan yupj. Judiopan p'a wa ma tsji' lajay napj lal. Pasał 'ücj najas 'os, yupj 'üsüs la ntjajay mpes. ¹²Epafras süs wa la tjiji wa. Jupj nun popa p'iyá. Jupj lovin Jesucristo mozo. Jupj lovin vele Dios lal nun mpes. Jupj jos nun lovin nujola nsem Dios jos jinwá. Jupj jos lovin ca jus nlayé tsjan jos Dios ca nun la müjí. Pajal jola jupj nun mpes. ¹³Napj selé t'üc' way jupj lovin po vele Dios lal nun mpes, Dios ts'uyupj Laodicea nt'a patja mpes 'ots'ipj, Dios ts'uyupj Hierápolis nt'a patja mpes 'ots'ipj.

¹⁴Lucas süs wa la tjiji wa, doctor jupj. Pasał quelel lijicj jupj. Demas süs wa la tjiji wa.

¹⁵Süs wa la müjí Dios ts'uyupj Laodicea po'ó. Süs wa la müjí wa Ninfa lal. Dios ts'uyupj ne'aj 'a si mulú jupj wo nt'a. Süs wa la müjí wa yupj jilal.

¹⁶Papel niná mo'o tjowelé na, jas majamá Laodicea nt'a, Dios ts'uyupj ne'aj mo'o jis la veles wa 'a si mulú na. P'a papel tepyac wa yupj mpes. Niná yupj ca jas majamacj nun nt'a. Najas niná mo'o ca mvelé nun 'a nu tjimyula na. ¹⁷Cupj qjuis Jepa Jesucristo jos Arquipo tsji' liji jupj mpes. Wola mvelé Arquipo lal, más 'ücj jupj ca nin la mijis qjuis Jepa Jesucristo jos jinwá, pjü way.

¹⁸Napj Pablo. Niná napj p'iyá pyac nun mpes. Najas nujola nsem cawilta mo'o 'os custjay. Najas Dios lovin 'üsüs way liji nun mpes.

Papel mwalá Pablo tepyaca Tesalónica mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Napj lal patja wa Silvano, Timoteo 'ots'ipj. Nun Dios ts'uyupj Tesalónica nt'a. Nun Dios so coñcó, Jesucristo so coñcó 'ots'ipj. Dios cupj qjuis Papay, Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Papel niná pyaqueecj nun mpes. Najas Dios 'üsüs way la mijis nun mpes. Najas wa nun ma nujola nsem pjü mpes, Dios ca nin la numijis.

Tesalónica po'o patja pasal 'üsüs lajaytsja Dios jos jin.

²Lovin wi'iquec j Dios lal nun mpes. Lovin nin velec j Dios lal jupj lal velec j na. ³Lovin ma qjuuyo' pe'e nun tsji' lojí Jesucristo mpes, jupj lal poné mpes. Nun quelel lojí jupj, mpes nin lojí. Nun solejé pajal 'üsüs ca nu mpalas qjuis Jepa Jesucristo mpes. Malala nu pyala na, newa poné nun. Mpes cupj wi'iquec j qjuis Papay Dios lal nun mpes. ⁴Dios po quelel la nusiji. Selec j jupj la nu t'ya nun. ⁵Nun jilal nin tjevelec j Dios tjevelá. Jupj tjevele tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Cupj tjevelec j p'in tulucj. Niná tjevelec j na, Dios pajal 'üsüs la tjiji, mpes 'üsüs tepyala wa cupj tjevelec j na, Dios p'in 'üc j liji jinwá. Dios Cjües qjuis capj tjep'ya'sa 'üc j la veles 'ots'ipj. Cupj selectsj a cupj tjevelec j t'üc' way. Nun p'iyá solejé wa cupj 'üsüs la tjijicj nun nt'a lovin. Qjuisastsja ca 'üsüs nu mpalas nun.

⁶Nun nin la tjüjé cupj jinwá. Nin la tjüjé qjuis Jepa Jesucristo jinwá 'ots'ipj. Dios tjevele toponé na, la p'a wa malala nyuca la nutjajay. Mop'in nun 'üc j nu jisastsja, Dios Cjües nin la nutjiji. ⁷Dios ts'uyupj Macedonia nt'a nujus tjunuc nun. Dios ts'uyupj Acaya nt'a nujus tjunuc wa. Tjunuc nun lojí Dios jos jinwá. Mpes yupj 'üsüs nin lajay wa

quinam Dios jos jinwá. ⁸Nun la tjüjé mpes, gente sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Macedonia nt'a p'in tulucj, Acaya nt'a p'in tulucj. Nun la tjüjé mpes, gente jun ta'á sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Yupj salejepj nun toponé Dios lal, ne nin lojí jupj tjijyü'tá. Mpes 'üc j ma velec j cupj yupj jilal nun po'ó. Yupj salejepj nun toponé Dios lal, ne nin lojí jupj tjijyü'tá.

⁹Yupj p'iyá nin javelepj po 'üc j nu jisastsja nun, nun nt'a tjeleque na. Yupj p'iyá nin javelepj nun quelel lojí Dios tjevelá, nusi n tji'yüsa la tjijicj mpes. Yupj javelepj püna p'a dios witjacj nu jisastsja nun; quina nin lojí Dios tjevelá, nusi n tji'yüsa la tjijicj mpes. Dios ma p'a dios witjacj jinwá jupj. Dios t'üc' way jupj, pü'ü jupj. ¹⁰Yupj lovin javelepj pasal lu nucú Dios Jatjam Jesucristo ncuwim niswá, tsjun nepé ncuwim. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyünsa jupj, tütü'ü niswá. Dios po ma jos gente malala nyuca lajay. Nin mpes ca jis capj ntülüs p'a jawas. Jesucristo la tjiji mpes, Dios ma ca qjuis capj ntülüs cupj, yupj jis capj tyüla na.

Pablo tepyaca tsjan la tjiji jupj Tesalónica po'ó.

2 Qjuis catjampan, nun solejé nun nt'a tjeleque na, pasal 'üsüs way nu tepyala. ²Solejé Filipos nt'a qjuis süptsja yupj, malala tjowelepj wa cupj qjuilal. Newa nin, cupj tjeleque nun nt'a. Pülücj nun nt'a patja ma jisastsja cupj tjevelec j Dios tjevelá. Tjevelec j tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Dios mpes ma lec j tjeactsja la veles jupj mpes. ³T'üc' way nin tjevelec j nun jilal Dios jos jin. Cupj selec j t'üc' way tjevelectsj a. Ma la tsyawilicj nun jilal. Cupj sin nin qjuisastsja nun mponé Dios tjevelá. La p'a ma qjuisastsja. ⁴Dios qjuisin tjejjama la veles jupj tjevelá Jesucristo po'ó. Nin velec j niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Dios selé lovin velec j

jupj jos jinwá. Nepénowa ma quelel ppyacañ cupj velecj, ma nin qjuiyola. Qjuisas Dios 'ücj jos nsem cupj velecj mpes. Jupj 'üsüs nyuca tsjan qjuisas cupj. ⁵Nun jilal tjevelecj Dios jostsja p'in. Ma tjevelecj nun pajal 'üsüs; tjevelecj tsjan t'üc' way. Dios selé, nun nt'a tjeleque na, ma qjuisastsja nun to'atsja. ⁶Nun solejé apostolpan cupj; Cristo qjuisin tjejyama nun jilal la veles jupj po'ó. Cupj pünetsja Dios mpes, mop'in ma qjuiyólatsja ncu gente 'üsüs tjowelepj cupj po'ó. Ma qjuiyólatsja ncu nun 'üsüs tjowelé cupj po'ó.

⁷Quelel la nusijictsja nun. 'Üsüs way la tjijicj nun mpes. Quepj po quelel liji jupj tsjicj. Po 'üsüs nyuca liji jupj tsjicj mpes. Nin p'iyá la tjijicj cupj. Tsjicj jamay jinwá la tjijicj nun mpes. ⁸Po quelel la nusijictsja. Mpes po quelel velectsja nun jis lal Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Nun jis lal tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma qjuiyólatsja la p'a quelel qjuis tjü'ünantsja ca nacj cupj tjevelecj mpes. Pajal quelel la nusijictsja, mpes nin.

⁹Po quelel velectsja nun jilal Dios tjevelá. Nujola pyala 'oyn nyuca la tjijicj, nun nt'a tepyatjaquec na. Cupj ma la tjemyonacj nun jis ve. Po tsji' la tjijicj la p'in. Jaw na tsji' la tjijicj. Püste na tsji' la tjijicj wa. Nin mpes 'ücj ve jaylacj la tjijicj. Newa tjevelecj nun jilal Dios tjevelá. Tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. ¹⁰Nun solejé, Dios selé 'ots'ipj, cupj la tjijicj Dios jostsja jinwá nun jilal. Po 'üsüs way la tjijicj nun mpes. Pjü ma polel javelepj malala nyuca la tjijicj nun jilal. Malala tulucj la tjijicj. ¹¹⁻¹²Cupj qjuisas 'ücj jos nsem Dios nun mpes. Nin mpes po 'üsüs nusin tji'yüsa la tjijicj, yom jupj popa si 'üsú liji jinwá. Nujun 'asas tjeleque, tjevelecj niná Dios jos la müjü nun. Dios po 'üsüs way jupj. Pajal püné way jupj. La nu t'ya, mpes jupj nun jis Jepa quínam.

¹³Dios tjevelá tjevelecj na, nun toponé cupj tjevelecj. Solejetsja t'üc' way tjevelecj Dios tjevelá. Solejetsja niná tjevelectsja gente p'in tjowelepj tulucj. Mpes lovin tjuwi'iquec Dios lal nun mpes. Dios 'üsüs liji jupj ts'uyupj jilal, jupj tjevele japon mpes. ¹⁴Ne'aj patjá malala la tjajay nun jilal, toponé mpes. Nin p'iyá judiopian malala nyuca la tjajay Dios ts'uyupj jilal Judea nt'a. Dios ts'uyupj sa coñ Jesucristo. Nin p'iyá tepyala nun jilal. Yupj nun nt'a 'a mulú patja mo'm malala nyuca la nutjajay. ¹⁵Judiopian tjü'ünan Jesucristá, qjuis Jepa Püné jupj. Tjü'ünan wa profetapan. Malala nyuca la tjajay wa cupj qjuilal. Yupj patja mpe qjuisin tjajam; ma jisastsja cupj ne'aj tepyatjaquec yupj jis lal. Dios po ma jos yupj lajay. Pjü gente jis enemigopan yupj. ¹⁶Cupj qjuisastsja judiopian tulucj 'ücj mpatjam Dios lal. Mpes yupj jilal tjevelecj Jesucristo po'ó. Judiopian ma jisastsja cupj mvelecj judiopian tulucj jilal Jesucristo po'ó. Mpes malala nyuca la tjajay cupj qjuilal. T'üc' way lovin malala nyuca la tjajay. Newa nin lajay yupj. Dios po ma jos yupj nin lajay, ne jupj pajal ca jis capj ntülüs quínam.

Pablo po quelel jámatsja niswá Tesalónica nt'a.

¹⁷⁻¹⁸Qjuis catjampan, nun jilal tepyatjaquec na, qjuis tjüjütütj nun mpe pje'á qjuis ntüncüs cupj. Malala nyuca la tjajay cupj qjuilal. Mpes tjeleque ncupj. Newa nin, qjuiyola cupj nun mpes. Po quelel léquetsja nun nt'a nujus la nuc niswá. Napj la pülücj quelel jumtsja nun nt'a. Mop'in ma polel léquetsja Satanás la tjiji mpes. T'üc' way ca nlaca nun nt'a p'a jawasiyá. ¹⁹⁻²⁰¿Ncu solejé tsjan mpes 'ücj qjuisas cupj? ¿Ncu solejé tsjan mpes 'ücj qjuisas nsem p'a jawasa? ¿Ncu solejé tsjan mpes velecj la p'a jilal 'ücj qjuisas? Nun mpes tsjay 'ücj qjuisas. Nun mpes

selecj tsjay 'ücj qjuisas nsem qjuis Jepa Jesús niswa tjac' na.

3 Quelel pyaqueecj niswá, po quelel lé-quetsja nun nt'a niswá. Newa ma polel léquetsja. Mpes quina pyatjaqueecj Atenas po'ó. ²Jas tjejjamacj Timoteo nun nt'a. Nun solejé jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. Solejé wa jupj tsji' liji cupj qjuilal. Veleccj la p'a jilal tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Qjuisas nun lovin ca mponé Jesucristo lal. Qjuisas nun lovin 'ücj jisas nsem Jesucristo lal poné mpes. Mpes cupj Timoteo jas tjejjamacj nun nt'a, nujun 'asas tjemey. ³Qjuisas ma nujola nsem gente malala nyuca lajay na nun jilal. Nun Jesucristo jisas. Mpes solejé t'üc' way gente lovin ca malala nyuca la mijicj nun jilal. Ma nujola t'as. ⁴Nun nt'a tepyatjaqueecj na, lovin tjeveleccj nun jilal gente ca malala nyuca la mijicj nun jilal, cupj qjuilal 'ots'ipj. Nin tepyala cupj tjeveleccj jin; t'üc' way gente malala nyuca lajay nun jilal, cupj qjuilal 'ots'ipj, Jesucristo se coñcocj mpes. ⁵Mpes napj jas tjejjam Timoteo nun nt'a. Napj po quelel seletsja ncu poné Jesucristo lal custjay. Po nólatsja ma poné ca nacj Jesucristo lal quinam. Nólatsja diablo tjevele toponé ca nacj. Pajal la pülüccj nusin 'yüsa la tji-jicj; newa nólatsja ma nujisastsja Dios quinam ca nacj. T'üc' way diablo malala vele gente jis lal, jos malala nyuca lajay.

⁶'Ücj najas ma nin tepyala nun jilal. Quina Timoteo tjac' nun mpe. Po 'ücj qjuisas jupj qjuis wala tjevele mpes. Qjuis wala tjevele nun poné Jesucristo lal custjay. Tjevele nun quelel lojí jupj custjay. Jupj tjevele nun pasal quelel cus nucú, cupj quelel nujus nyucucj jinwá. Tjevele nun lovin nujola cupj po'ó. ⁷Mpes 'ücj qjuisas nun mpes. Quina pjü qjuisas ma tya'acj ncupj. Gente malala nyuca lajay wa cupj qjuilal. Mop'in 'ücj qjuisas nun mpes. Timoteo qjuis wala tjevele mpes nun po'ó, po 'ücj qjuisas

tepyala. Nun poné Jesucristo lal custjay, mpes po 'ücj qjuisas. ⁸Po quelel so coñcöc Jesucristo. Mpes ma nin qjuiyola quinam.

⁹Nin mpes pajal wi'iqueccj Dios lal nun mpes. Tsjay 'ücj qjuisas nun poné mpes, ne wi'iqueccj Dios lal. Dios selé pajal 'ücj qjuisas nun mpes. ¹⁰Lovin po le monacj Dios lal qjuisin majamas, nlaca nun nt'a nujus la nuc. Mop'in ma qjuisin tjejjama custjay. Cupj quelel nusin 'yüsa lijicj custjay Dios mpes. Ma pjü nusin tji'yüsa custjay. ¹¹Mpes le monacj Dios lal, jupj ne cupj qjuis Papay. Le monacj wa qjuis Jepa Jesús lal 'ots'ipj, yupj ca qjuisin majamacj nun nt'a.

¹²Cupj qjuisas nun pajal ca quelel la müjí nun sejatjampan, gente la p'a wa 'ots'ipj. Mpes le monacj Jesucristo lal jupj ca nucopj mp'a'sas pajal ca quelel la müjí quinam püna lal. Qjuisas nun ca quelel lis müjí yupj, cupj quelel la nujicj jinwá. ¹³Más 'üsüs quelel lojí na, po ca 'üsüs nsem nun Dios lal. Solejé qjuis Jepa Jesús ncuwim p'a jawas, pjü Dios ts'uyupj jilal. Ca mveles ncu 'üsüs nyuca la tjijicj. Qui'á 'üsüs lojí na, ma nu maycas Jesucristo lal.

Más 'üsüs la müjí Dios jos jinwá.

4 ¹⁻²P'a way quelel pyac quinam. Nun solejé tsjan jos Dios ca nun la müjí. Mpes jupj jos jin la müjí. Nusin tji'yüsa la tjijicj tsjan jos jupj. T'üc' way 'üsüs lojí nun quinam. Newa más 'üsüs la müjí Dios jos jin. Qjuis Jepa Jesucristo mpes nin velecj; nin mpes 'ücj nin velecj nun jilal.

³Lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Solejé Dios jos lovin nin lojí. Dios jos yom ma mya'na jats'om tulucj. Dios jos quepj ma jama voyum tulucj lal. ⁴⁻⁵Dios ma jisas lovin quelel lajay yupj jisas jin. Po malala niná Dios lal. Dios jos ma lojí yupj jinwá, jos lovin 'üsüs lojí jupj jos jin. Jupj jos nun woyaqué, lowiqué nun sejat'som

jilal la p'in. ⁶Mpes ma tjalawiqué la p'a jilal. Yom pjaní yom p'a wa jats'om ne'aj mya'na, po malala la tjiji wa yom niná lal. Yom pjaní nin liji na la p'a jilal, qjuis Jepa Jesucristo ca cus ntülüs jupj. Nun nasa solejé niná. Cupj nasa tjevelecj nun jilal ca nin mpalas malala lajay. ⁷Niswa quelel pyaqueecj Dios jos yom ma mya'na la p'a yom jats'om. Dios jos quepj ma jama p'a quepj voyum lal. Dios jos wa ma tjewyayiñ ma jamanun pjü way. Dios jos cupj nin lijicj jupj jos jinwá. ⁸Dios jos cupj pajal 'üsüs nsem. Mpes jupj qjuis tje'yaya jupj Cjües. T'üc' way nepénowa ma lajay jupj jos jinwá. Mpes ma jisas Dios.

⁹Quina p'a way quelel pyaqueecj. Dios jos quelel lojí nunwá. Nin solejetsja. Nusin tji'yüsa la tjiji Dios. Mpes nasa quelel la sojí nun sejatjampan. ¹⁰T'üc' way nun quelel lojí nun sejatjampan pjü way Macedonia po'ó. Newa nin, qjuisas más 'üsüs quelel lojí yupj. ¹¹Nujola tepyala nin nu tjijyü'tücj. Nu tjijyü'tücj ma lo velelé pjü jilal. Nu tjijyü'tücj ma nujola t'as la p'a lajay mpes. Nu tjijyü'tücj pasal tsji' lojí. ¹²Mpes ca ma jisas ves, la p'a juts'a'á. Mpes wa la p'a ca jus nlayecj 'üsüs way nun. Yupj ma sa coñ Jesucristo custjay.

Jesucristo ncuwim niswá.

¹³Qjuis catjampan nepénowa tecya'liñ. Mop'in ma 'aplijila nu tapalas. 'Üsüs ca jis mpalas. Qjuisas ca jus nlayé 'üsüs ca jis mpalas. Qjuis catjampan tulucj 'aplijila se palá yupj sin popa cya'liñ na. Ma salejepj tsjan ca jis mpalas. T'üc' way ma 'üsüs ca jis mpalas yupj. ¹⁴Cupj pyonecj Jesucristo tepe'e. Pyonecj Dios jas tjijyünsa jupj, tüpü'ü niswá. Pyonecj tjemey Dios nt'a, mop'in ncuwim jupj niswá. Dios ca jis ncnus qjuis catjampan Jesucristo lal.

¹⁵Nun mpes pyaqueecj qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. Jupj niswa tjac' na, jupj

lal japon nepénowa newa mpatjam nsem custjay. Mwalá way tulucj ca mal yupj Dios nt'a qjuis catjampan tecya'liñ jilal. ¹⁶Qjuis Jepa Jesucristo Dios pü'ü mpe palá ncuwim nosis nt'a. Jupj jac' na, ángel más püné ca yümücj pjac mveles. Gente ca mpjacañ wa Dios trompeta. Dios yümücj ca müji'tüs. Nin tepyala na, qjuis catjampan tecya'liñ ca sin müjün-süs, mpatjam ca niswá. ¹⁷Niswa janucun jis tepyala na, Dios ca 'a jis mulus patja witjacj yupj jilal mol nt'a. Yupj ca la müjüsüñ qjuis Jepa Jesucristo ne'aj. Lovin ca mpatjam jupj lal. ¹⁸Nunwá 'ücj nujisas la müjí, niná tepyaqueecj mpes.

5 Qjuis catjampan, ma ca mpac tsjan jawas ncuwim Jesucristá. Ma selecj tsjan jawas ncuwim. ²Pjü ma salejepj tsjan jawas ca ncul pwecapan. Nin p'iyá pjü ma salejepj tsjan jawas ncuwim Jesucristá. ³Gente ca mvelecj pjü ma la palan, pjü 'üsüs patja. Niná tjowelepj na, leñ way malala ca jis mpalas. T'üc' way leñ way ca malala jis mpalas. Quepj way tsjicj quelel mya'na na, leñ way vyaja pyala. Nin p'iyá, leñ way ca malala jis mpalas gente nenem jilal.

⁴Nun yupj jinwá tulucj. Nun napj natjampan Jesucristo mpes. Nusin 'yüsa ca nin mpalas. Mpes solejé Jesucristo ncuwim niswá. Nun lu núcú jupj ncuwim. Pecj jac' na jinwá tulucj ca nsem nun jis lal. ⁵Nun pjü way, tjejyawca nt'a potjaqué jinwá, Dios mpes nusin 'yüsa mpes. 'Üsüs lojí nun, Dios jos jinwá. Ma püste nt'a pyatjaqueecj jinwá cupj. Ma lijicj diablo jos jinwá. ⁶Mpes 'in tjajamá, más 'ücj lovin ca la nucucj Jesucristo ncuwim. La p'a ma nin la nucucj. Lovin po nujisas t'as Jesucristo ncuwim. ⁷Nepénowa püste nt'a patja jinwá; ma yola Jesucristo ncuwim. Yupj ma lajay Dios jos jinwá. ⁸Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj jaw nt'a pyatjaqueecj jinwá. Mpes más 'ücj lovin qjuiyola pyala Jesucristo

ncuwim. Nasa tepyonecj Dios lal. Nasa quelel lijicj jupj. Pyonecj pajal 'üsüs ca qjuis mpalas, ca mpatjaquecj Dios lal. Niná selecj, mpes ma lijicj diablo jos jin. ⁹Dios po ma jos gente malala lajay, ne jupj ca jis capj ntülüs. Jupj ma jos ca nin nsem cupj qjuis lal. Jupj jos mpatjaquecj jupj lal. Mpes ca qjuis ncunus jupj nt'a qjuis Jepa Jesucristo lal tepyonecj mpes. ¹⁰Jesucristo tepe'e cupj mpes. Mpes ca mpatjaquecj jupj lal p'a jawasiyá. Tecya'lequecj naya ncuwim ca nacj. Newa ca cüpatjaquecj custjay ca nacj, jupj jac' na. Mop'in nin, t'üc' way ca mpatjaquecj jupj lal. ¹¹Mpes nunwá 'ücj nujisas la müjÍ. Nunwá nusin 'yüsa la müjÍ Dios po'ó. T'üc' way niná nusin 'yüsa lojí quinam. Najas lovin nusin 'yüsa lojí niná.

Pablo jostsja yupj ca nin la mijicj jupj sin tji'yüsa la tjiij jinwá.

¹²Qjuis catjampan, nepénowa 'üsüs javelepj tsjan más 'ücj lojí nun. Yupj nusin 'yüsa lajay Dios jos jinwá. Yupj pajal nucopj jap'acj nun. Mpes najas nun welé yupj jilal po 'üsüs way nin lajay. ¹³Najas pajal 'üsüs way lojí yupj mpes. Najas po quelel la sojí yupj, nin lajay mpes. Po ma la tjowe'lé nunwá.

¹⁴Niná najas nin lojí wa: nepénowa ne'aj se pjasá. Jis tjüjütü' tsji' la mijicj yupj. Nepénowa nun nt'a 'aplijila jatja. 'Ücj jisas nsem la müjÍ nun. Nepénowa nun nt'a pülücj way tulucj sin tji'yüsa Dios po'ó. Mpes jis capj mp'a'sá. La p'a ma 'üsüs lajay na, po ma ts'u tji'inyá yupj jis lal. ¹⁵T'üc' way gente ca malala la mijis nun jilal. Po ma malala la müjÍ nun yupj jilal. Pasal 'üsüs way la müjÍ nunwá. 'Üsüs way la müjÍ pjü jilal.

¹⁶Lovin 'ücj nujisas t'as nun. ¹⁷Lovin mvelé nun Dios lal. ¹⁸Nenéyawa malala ca nu mpalas. Newa tjüwüi'iqué Dios lal. Jupj jos wüi'iqué jupj lal. Dios jos nun nin lojí napj tjevelé jin, Jesucristo so coñcó mpes.

¹⁹Ma tjowelé Dios Cjües lal: "Lyájasa t'as".

²⁰Nepénowa javelepj Dios velá. Najas mpja'aquej yupj javelepj. ²¹Nusin tjü'üsüs ncu t'üc' way javelepj Dios jos jin. Nepénowa t'üc' way javelepj Dios tjevelá. Nin la müjÍ yupj jajütütj jin. ²²Nepénowa malala javelepj. Mpes lovin ma la müjÍ yupj jajütütj jin.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²³Ma qjuiyola pjü mpes, Dios nin liji. Najas nun pasal 'üsüs nsem Dios lal, jupj ca nin la numijis. Najas Dios lovin majamas ca nun jis p'üy, nun jis qjues 'ots'ipj. Najas ma nu maycas ca Jesucristo niswa tjac' na, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. ²⁴T'üc' way Dios la nu t'ya. Mpes t'üc' way nun pasal 'üsüs nsem Dios lal, nin la numijis jupj. Jupj ca nu majamas nun. Jupj lovin nin liji jupj tjevele jin.

²⁵Qjuis catjampan, qjuisas Dios lal mvelé nun cupj mpes. ²⁶Süs wa la müjÍ qjuis catjampan pjü way jilal, yus nucú na. 'Ücj nujisas t'as yus nucú na. ²⁷Napj nu jyütütj nun mo'o ca mvelé papel niná pjü qjuis catjampan jis la pjac. Qjuis Jepa Jesucristo jos nun ca nin la müjÍ, mpes nin velé napj.

²⁸Najas Jesucristo 'üsüs way la numi-jis nun pjü way jilal, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné.

Papel locopyaya Pablo tepyaca Tesalónica mo'o tapatja mpes

1 Napj Pablo. Napj lal patja wa Silvano, Timoteo 'ots'ipj. Nun Dios ts'uyupj Tesalónica nt'a. Papel niná pyaquecj nun mpes. Nun Dios so coñcó, Jesucristo so coñcó 'ots'ipj. Dios cupj qjuis Papay, Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné way jupj. ²Najas yupj 'üsüs ca la mijicj nun mpes. Najas wa nun ma nujola nsem pjü mpes, yupj ca nin la numijicj. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

Jesucristo jac' na, Dios ca jis capj ntülüs malala lajay.

³Qjuis catjampan, más 'ücj lovin wi'iquecj Dios lal nun mpes. Nun lovin más 'üsüs nusin 'yüsa Dios po'ó, pajal quelel lojí wa nunwá. Püna 'ots'ots' way quelel la tjüj' nunwá; quina pajal quelel lojí yupj. ⁴Mpes lovin 'üsüs velecj nun po'ó Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Gente malala lajay nun jilal Jesucristo so coñcó mpes, nun newa lojí Dios jos jin. T'üc' way malala nu pyala. Newa 'üsüs lojí, newa poné Dios nucopj p'ya'sa. 'Ücj qjuisas nin lojí mpes. ⁵Nin mpes 'ücj jus nlayecj Dios 'ücj nin mveles nun 'üsüs jupj lal. Nin mpes jupj ca mveles nun jupj si jütüta popa wa, ne ca jupj lal mpatjaqué. T'üc' way malala nu tepyala quinam Dios jyü'ta jin lojí mpes.

⁶Dios selé pjacj niná malala nyuca la nutjajay. Mpes Dios ca la mijis jupj tjevele jin. Malala ca jis mpalas; Dios nin ca la mijis yupj malala nyuca la nutjajay mpes. ⁷'Üsüs ca nsem nun jis lal. Ma malala nu mpalas ca niswá, Dios ca la mijis. Nin p'iyá ca la mijis cupj qjuilal. Nin la mijis Jesucristo jac' na tsjun mpe. Ncuwim 'awa lal, 'awa mwalaquem jupj nt'a, gente jis capj tyüla mpes. Jesucristo qjuis Jepa Püné way jupj. Pjü ca jus nu-

cucj. Ncuwim jupj angelpa jilal; noypan yupj pajal. ⁸Dios ma jis ca jis capj ntülüs jupj. Ma jis Dios tjevelá Jesucristo po'ó, jis capj tyüla jupj. Jupj tjevele tsjan 'üsüs liji jupj gente mpes, qjuis Jepa Jesús la tjiji mpes. ⁹Pajal malala ca jis mpalas, yupj malala la tja-jay mpes. Lovin ca nin nsem yupj jis lal, lovin ma 'yü'sa. Ma polel patja cupj qjuis Jepa Jesucristo lal. Yupj lovin ma jus nucucj ca. Ma ca nucucj jupj pajal 'üsüs way jyü'ta; ma ca nucucj jupj t'üc' way püné pajal. ¹⁰Dios ca la mijis ca nin nsem yupj jis lal, Jesucristo jac' na. T'üc' way p'a jawasa ncuwim jupj. Nin jawa pajal 'üsüs way nsem. Tjac' na, Dios ts'uyupj pajal 'üsüs mvelecj ca Jesucristo po'ó. Yupj jisastsja jupj. Pajal 'üsüs Jesucristo, nin ca yola nsem yupj jupj po'ó. Nun toponé cupj tjevelecj Jesucristo po'ó, mpes ca mpatjaqué wa nun Dios ts'uyupj la p'a wa jilal.

¹¹Mpes lovin velecj Dios lal nun mpes. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala, Dios la nu t'ya mpes. Le monacj Dios lal 'üsüs jos nsem jupj nun lojí mpes. 'Üsüs way quelel lojí. Le monacj Dios lal lovin ca 'üsüs quelel la müj', Dios la mijis ca. Pasal püné way jupj. Nun poné Jesucristo lal, mpes quelel lojí jupj jos jin. Le monacj Dios lal lovin ca la müj' jupj jos jin. Le monacj Dios ca nin la mijis nun mpes. Pajal püné jupj. ¹²Qjuisas gente ca 'üsüs mvelecj Jesucristo po'ó, nun lojí mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Gente ca 'üsüs mvelecj nun po'ó Jesucristo mpes. Cupj qjuis Dios 'üsüs liji nun mpes, qjuis Jepa Jesucristo 'üsüs liji wa nun mpes, ne ca nin mpalas.

Yom malala ncuwim, ca yus ntsawilis nosis casá patjá.

2 Natjampan, nun solejé Jesucristo ncuwim niswá. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Solejé jupj nt'a ca 'a qjuis mulus. ²Nepénowa tjowelepj Jesucristo

nasa tjac'. Nepénowa nin tjowelepj ca nacj Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula nt'a. Yupj nepénowa tjowelepj cupj p'iyá nin tepyaquec ca nacj. Yupj tjowelepj nin tjoweletsja Dios mpes ca nacj. Najas ma mponé ca yupj javelepj. Ma nin nujola t'as yupj tjowelepj mpes. T'üc' way tulucj javelepj yupj. ³Nepénowa ca la ntsaw- ilicj Nun jilal. Ma mponé yupj jilal. T'üc' way Jesucristo ma niswa tjac' custjay. Mwalá way pajal malala ca mpalas qui'á, custjay ma tjac' na p'in. Pasal pülücj ma ca jisas nsem Dios. Pasal malala ca mv- elecj jupj po'ó. Dios enemigo lay mpalas wa. Jupj ma jos pjü way Dios tjevelá. Dios ca jas majamas jupj 'awa püné nt'a. ⁴Dios enemigo mveles ca jupj más püné pjü dios witjacj jilal. T'üc' way gente jatatj dios pülücj witjacj, yola yupj jis dios witjacj pajal noypan. Mop'in Dios enemigo ca mveles jupj más püné yupj jis dios witjacj jilal. Ca mveles yupj jis dios witjacj malala. Dios enemigo ma'ajam ca Dios wo mo'ó. Mveles ca Dios t'üc' way jupj. Nin tulucj. ⁵Nun nt'a tüpü'üs na, niná tjeveletsja nun jilal. Napj selé lovin ma nujo' tepe'e niná.

⁶Nun solejé tsjan mpes Dios enemigo ma polel lay pyala quinam. Dios ca mve- les tsjan jawas 'ücj lay pyala. ⁷T'üc' way pasal pülücj tsjay malala lajay nasa, ne ma lajay Dios jos jin. Cupj qjuisin tji'yüsa tsjan mpes nin lajay. Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji niná; jupj ma se 'aya pjü way sin 'yüsa niná. Nawa Dios enemigo ma lay tepyala custjay. Dios enemigo ma polel lay pyala custjay; pjaní way ma 'yaya jupj nin liji quinam. Dios jos na, niná ca mim quepé. Jupj tjemey na, Dios enemigo 'ücj lay mpalas. ⁸Dios nin tjevele na, lay mpalas ca. Locopyaya cupj qjuis Jepa Jesucristo ncuwim. Pa- jal püné nsem jupj, jac' na. Jupj ca jus mojos Dios enemigo, mpa'is ca jupj. Leñ ca nsem jupj, Jesucristo nin la mijis ca.

⁹Dios enemigo jac' na, la pülücj p'a casá la mijis ca, yom p'in ma polel liji jinwá. Satanás ca ma'ayas ne püné nsem jupj. Gente pasal yola nsem jupj liji mpes. Jupj ca jos nsem yupj mponecj jupj p'iyá más püné pjü jilal. ¹⁰Nin mpes pajal malala ca jis mpalas pülücj ji- lal tecya'liñ na. Dios enemigo ca pasal malala nyuca la mijis, ca yus ntsaw- ilis, mpes ca pülücj mponecj jupj más püné pjü jilal. Yupj ma quelel sin 'yúsat- sja tsjan t'üc' way, mpes ca mal 'awa püné mo'ó; Dios lal mpatjam tulucj yupj. ¹¹Mpes Dios ca la mijis ne t'üc' way Dios po'o ma ca polel sin mü'üsüs. Yupj ca mponecj la tsuwilpan jilal. ¹²Mpes Dios ca mveles yupj pjü way malala nyuca la tjajay, ne ma ca mpatjam jupj lal. Yupj ma topon tsjan t'üc' way, mpes ca nin nsem. Tjuwi'iñ malala la tjajay na.

Dios la nu t'ya. Ca mpatjaqué jupj pü'ü nt'a.

¹³Nun malala lajay jinwá tulucj. Más 'ücj lovin wi'iquec Dios lal nun mpes. Nun qjuis catjampan. Qjuis Jepa Jesu- cristo quelel la nusiji nun. Püna, pjü cjuwatsja na, Dios la nu t'ya. Jupj jost- sja nun mpatjaqué jupj lal, mpes la nu t'ya. Jupj jostsja ca nin nsem nun to- poné mpes. Nun toponé t'üc' way Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Jupj jostsja ca nin nsem wa jupj Cjües mpes. Nun Dios juts'a'á nu tepyala, jupj Cjües la tjiji. ¹⁴Nun toponé nun jis wala tjevelecj na Jesucristo po'ó. Tjevelecj tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. Dios nu- copj tjep'ya'sa nu la pon cupj tjevelecj. Jupj jos nun pajal 'üsüs nsem, pajal püné nsem wa, qjuis Jepa Jesucristo jinwá. Nin mpes nucopj tjep'ya'sa jupj. ¹⁵Mpes lovin toponé nusin tji'yüsa la tjijicj mpes. Cupj p'iyá qjuisin tji'yüsa, niná p'iyá nusin tji'yüsa la tjijicj. Nun nt'a tepyat- jaquec na, nusin tji'yüsa la tjijicj. Papel tepyaquec wa nun mpes, nusin tji'yüsa

la tjiicj wa papel nenem mpes. Qjuisas lovin mponé pjü way nusin tji'yüsa la tjiicj.

¹⁶Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Dios cupj qjuis Papay. Dios pasal 'üsüs way la tjiicj cupj mpes. Mpes selecj jupj quelel la qjuisiji. Ma lecj jeyacj lovin tsji' lijicj Dios mpes. Ma lecj jeyacj Dios la tjiicj. Dios mpes selecj ca 'üsüs qjuis mpalas. Dios pasal 'üsüs la tjiicj cupj qjuilal. ¹⁷'Üsüs quelel loj Dios mpes. 'Üsüs quelel welé Dios mpes. Le monacj Dios lal, Jesucristo lal wa, ma ca locj meyä tsji' loj na Dios mpes. Le monacj wa lovin ca 'üsüs polel tsji' la müj jupj mpes.

Tjowelé Dios lal cupj mpes.

3 Quina p'a mpes ca mpac. Cupj ca mvelecj lovin la p'a jilal Jesucristo po'ó. Qjuisas pülücj sin mü'üsüs ca jupj po'ó, mpes qjuisas nun mvelé Dios lal cupj mpes. Qjuisas p'a nt'a patja ca mponecj wa; qjuisas leñ way ca nin nsem. Qjuisas yupj mwi'ñ Dios lal yupj sin tji'yüsa mpes. Nintsja nun jis lal: nun tjüwüi'iqué tjapja'aque na Jesucristo po'ó. ²T'üc' way gente pasal malala ca malala quelel la qjuis mijicj. Gente pülücj way ma japon Jesucristo lal. Qjuisas gente malala nenem ma ca polel malala la mijicj cupj qjuilal. Mpes qjuisas mvelé nun Dios lal cupj mpes.

³T'üc' way qjuis Jepa Jesucristo ca nu majamas nun. Lovin nin liji jupj tjevele jinwá. Lovin ca quelel cus coñcó Jesucristo, jupj p'iyá ca nin la numijis. Ma malala ca nu mpalas, nin la mijis jupj nun mpes. ⁴Qjuis Jepa Jesucristo lal pyonec, mpes pyonec nun nin loj cupj jyü'tücj jinwá. Cupj pyonec nun lovin ca nin la müj.

⁵Velecj Dios lal nun mpes; qjuisas nun quelel la soj la p'a, Dios quelel la siji jinwá. Qjuisas nun newa ca 'üsüs la müj malala tepyala na. Qjuisas lovin 'üsüs la

müj Jesucristo la tjiicj jinwá. Mpes velecj qjuis Jepa Dios lal nun mpes.

Dios jos jupj ts'uyupj tsji' lajay.

⁶Qjuis catjampan nepénowa ma quelel tsji' lajay. Nin solejé nun. Yupj ma lajay cupj sin tji'yüsa la tjiicj jinwá. Mpes cupj nu jyü'tücj ma jis capj ncoñcó. Nin nu jyü'tücj Jesucristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné. ⁷Nun solejé más 'ücj loj cupj la tjiicj jinwá. Po tsji' la tjiicj, nun nt'a tepyatjaquec na. ⁸La p'a jis ve tjelyajacj na, jaylacj la tjiicj. Pasal yümücj tsji' la tjiicj. Jaw na, tsji' la tjiicj. Püste na, tsji' la tjiicj wa. Mpes t'emel tya'actsja tsji' la tjiicj mpes. 'Ücj jaylacj la tjiicjsja nun jis ve tjelyajacj na. ⁹'Üctsja qjuis la mon nun jis ve, ma jaylacj la qjuicj. Mop'in ma nin la tjiicj. Quelel tsji' lijicjsja, ne jaylacj lijicjsja cupj tjelyajacj. Más 'ücj nin. Qjuisastsja nun nucú cupj nin la tjiicj; qjuisastsja nun nin p'iyá la müj, mpes nin la tjiicj. ¹⁰Nun nt'a tepyatjaquec na, la pülücj nun jis wala tjevelecj ma ma'ayá jis la las ma tsji' lajay jilal.

¹¹Cupj nasa jus nlayecj nepénowa ne'aj ma quelel tsji' lajay, mpes ninana pyac napj quinam. Yupj sin javelepj la p'a lajay mpes. Ma tsji' lajay. Malala nin. ¹²Qjuisas yupj ca tsji' la mijicj. Si jütütücj tsji' la mijicj, ne jaylacj la mijicj yupj jis ves. Si jütütücj ma yola la p'a lajay mpes. Qjuis Jepa Jesucristo jos nin jyü'tücj.

¹³Natjampan, qjuisas lovin 'üsüs la müj. ¹⁴Nepénowa ma ca quelel la mijicj ca nacj cupj tepyaquec jin. Nusin tjü'üsüs pjacj niná, ne ma jis capj ncoñcó. Mpes ca jis maycas malala nyuca lajay mpes. ¹⁵Newa nin, yupj nun jis enemigopan tulucj. T'üc' way yupj nun sejatjampan. Mpes nun ca mvelé yupj jilal más 'ücj nin lajay cupj tepyaquec jin. Quelel la soj, ne nin ca mvelé nun.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹⁶T'üc' ca mpac quinam. Qjuis Jepa Jesucristo liji ne ma qjuiyola pjü mpes. Qjuisas nun lovin ma nujola nsem pjü mpes, ne nin le monacj jupj lal ca nin nsem, 'üsüs pyala na 'ots'ipj, malala pyala na 'ots'ipj. Qjuisas qjuis Jepa Jesucristo lovin ca nucopj ncoñicos.

¹⁷Niná napj p'in pyac nun mpes. Napj nlá nin pyac. Pjü papel pyac na, nin p'iyá pyac napj nlá. Mpes jus nlayé ca t'üc' way napj jas tjejam niná.

¹⁸Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü way jilal, qjuis Jepa Püné way jupj.

Papel mwalá Pablo tepyaca Timoteo mpes

1 Napj Pablo. Dios ntjijütüta napj mvelé gente jilal jupj mpes. Nin tje-yama la veles jupj mpes Jesucristo po'ó. Apóstol napj. Dios la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal. Jesucristo mpes selecj cupj ca mpatjaquecj jupj lal. ²Timoteo, pülücj jin tji'yüsa la tjejay napj Jesucristo po'ó. Nasa tepyon jipj Jesucristo lal. Po 'üsüs jin tji'yüsa, tsjicj si 'üsü jinwá, popay si 'üsü liji na. Jipj mpes nin pyac quinam. Dios cupj qjuis Papay, Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas 'üsüs way lajay yupj jipj mpes. Najas yupj lovin cyapj mp'a'sacj, malala 'e palá na. Najas pjü mpes ma jele nsem, nin la mijicj yupj.

Nepénowa t'üc' tulucj sin 'yüsa lajay. 'In tjejyama yupj mpes.

³⁻⁴ Jipj selen nepénowa ne'aj Efeso po'ó sin 'yüsa lajay t'üc' tulucj. Dios vele jin tulucj javelepj yupj. Nin yola püna tapatja tjowelepj mpes p'in. Pülücj nin tjowelepj t'üc' tulucj. Ninana sin 'yüsa lajay yupj. Püna tapatja yupj jis lá mpes sin 'yüsa lajay wa. Japon Dios qjuisin 'yüsa liji yupj jis lá mpes. Nin tulucj. Napj quelel jumtsja na Macedonia nt'a, najast-sja jipj ca jis müjü'tün niyom nenem ma nin la mijicj yupj lajay jin, mpes napj la tjemyon jipj ma mim Efeso mpe. Nin najas custjay, najas ma mim Efeso mpe, ca nin mvelen niyom nenem jilal ma nin la mijicj. Yupj la velel sin 'yüsa lajay mpes. Ma lajay Dios jos jin. Dios jos gente 'üsüs nsem jupj lal japon na Jesucristo mpes.

⁵ Najas jipj niná si jütütj mpes pjü ca quelel lis mijicj la p'a. Dios jos jupj ts'uyupj jupj jos jin quelel lajay la p'in. Jos ma yola nsem malala la tjajay mpes. T'üc' way Dios perdonar lis tjiji. Jos yupj po japon jupj tjevelá. Jupj jos jin la-

jay na, 'ücj quelel la sajay la p'a, jupj jos jinwá. ⁶ Nepénowa ne'aj ma lajay Dios jos jinwá quinam. Pülücj javelepj, mop'in gente ma sin 'yüsa Dios jos jinwá yupj javelepj mpes. ⁷ Yupj quelel sin 'yüsa lajay Moisés tjijyü'ta mpes. Nin javelepj Moisés tjijyü'tá; newa nin, yupj p'iyá ma 'üsüs sin tji'yüsa niná. 'Üsüs sin tji'yüsa jinwá javelepj, mop'in ma 'üsüs sin tji'yüsa yupj.

⁸ Cupj selecj Moisés tjijyü'tá 'üsüs way. Dios jos gente ma lajay, niná yupj 'ücj sin 'yüsa Moisés tjijyü'ta mpes. Po 'üsüs way Moisés tjijyü'tá. ⁹ Selecj Moisés tjijyü'ta gente 'üsüs mpes tulucj. Niná tjijyü'ta gente malala lajay mpes. Nepénowa ma jisas la p'a jajütütj. Nepénowa ma lajay jepapan tjüjütütj jin. Nepénowa ma jisas Dios. Nepénowa pülücj malala lajay p'in. Nepénowa ma quelel lajay Dios jos jin. Nepénowa malala javelepj Dios po'ó, la pjüts'ün p'in. Nepénowa ja'ünan jis papay. Nepénowa ja'ünan yupj sejamay. Nepénowa ja'ünan la p'a. Pjü nenem malala lajay. Yupj mpes Moisés nin tjijyü'ta. ¹⁰ Niyom nepénowa ne'aj jamanun la p'a sejats'om. Nequem nepénowa ne'aj jil la p'a jis vayum jilal. Ma tjewyayiñ, yupj nepénowa nin p'iyá lajay. Niyom nepénowa ne'aj jamanun p'a noyomes, yupj sejats'om jin yola yupj. Gente nepénowa pequeñ gente la p'a. Nepénowa la tsuwil. Nepénowa javelepj t'üc' way ca mvelecj, mop'in la tsuwil p'in. Pjü nenem malala lajay. Yupj mpes Moisés tjijyü'tá. T'üc' way gente p'a nepénowa 'üsüs sin 'yüsa lajay Dios jos jin. Sin 'yüsa lajay Dios tjevelá. Jupj tjevele po 'üsüs. Gente ma lajay na Dios tjevele jin, malala lajay yupj. Yupj mpes Moisés tjijyü'tá. ¹¹ Dios nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj tjevelá. Nin velé Dios 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. Pajal püné way jupj. 'Üsüs pü'ü jupj lovin.

**Dios 'üsüs la tjiji Pablo lal,
mpes Pablo tjüwüi' i jupj lal.**

¹² Qjuis Jepa Jesucristo pajal ncapj tjep'ya'sa, mpes napj polel lejay jupj jos jin. 'Üsüstsja jupj lal napj tsji' lejay jupj mpes, ne wüi'is napj jupj lal. Wüi'is jupj lal jupj nin tjejjama tsji' lejay jupj mpes. ¹³ T'üc' way pasal malala tjevelé napj Jesucristo po'ó yas nam. Malala lis tjejjay Dios ts'uyupj jilal. Po malala tjevelé yupj jilal yupj topon mpes Jesucristo po'ó. Ma t'üc' way nin tji'yüsa Jesucristo po'ó, ma seletsja malala la tjejjaysja napj. Mpes Jesucristo ma malala la tjiji napj lal. 'Üsüs la ntjiji. ¹⁴ Qjuis Jepa Jesucristo pajal quelel la ntjiji. Más 'üsüs la tjiji jupj pjü jis lal. Jupj la tjiji mpes, quina t'üc' way pyon napj jupj po'ó. Napj ninana pyon jupj jos jinwá. Jupj la tjiji mpes, napj quelel la sejjay la p'a. Quelel la sejjay la p'a, jupj jos jinwá.

¹⁵ Jesucristo tjac' nosis nt'a. Jupj la tjiji mpes, malala la tjejjay 'ücj mpatjam Dios lal. Ninana po t'üc' way. Más 'ücj pjü japon niná. T'üc' way más malala la tjejjay napj pjü jilal. ¹⁶ Mop'in nin, Jesucristo 'üsüs la ntjiji, napj malala la tjejjay na. Jupj jostsja pjü ca sin mü'üsüs jupj ma ts'i tji'ina yom más malala lal, mpes 'üsüs la ntjiji jupj. Jupj jostsja la p'a ca nucucj, ca mponecj wa jupj lal. Topon na, mpatjam ca lovin Dios lal. ¹⁷ Dios más püné pjü jilal. Lovin más püné nsem jupj pjü jilal. Lovin ma mpa'is ca jupj. Pjü ma polel sa nuc. Jupj pjaní Dios. Najas pjü lovin yola nsem jupj más püné pjü jilal. Najas pjü lovin 'üsüs javelepj jupj po'ó. Amén.

¹⁸ Timoteo, niswa quelel velé 'üsüs jin tji'yüsa tjevelé mpes, way tsjicj way si 'üsü jinwá, popay si 'üsü liji na. Quina 'i jütütj, ninana najas ca nin la mijin. Jele pyala püna p'in nepénowa tjowelepj 'üsüs ca tsji' la mijin Jesucristo mpes. Niná tjowelepj Dios mpes. Mpes niná 'i

jütütj jin lejay na, 'üsüs lejay jipj Jesucristo mpes. Jesucristo mpes 'üsüs lejay na, militar 'üsüs jinwá nsem jipj jupj mpes. ¹⁹ Lovin la mijin Jesucristo jos jin. Nin lejay na, najas jipj ca jus nlayen 'üsüs way nin lejay. Nepénowa salejeptsja 'üsüs la tjejjaysja, mop'in p'a jawasa malala quelel la jaytsja niswá. Malala nin. Quina ma lajjay Jesucristo jos jin. ²⁰ Yupj pjaní Himeneo. P'a wa Alejandro. Napj tjijyütütj yupj ma mal Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Tjevelé 'ücj Satanás malala la siji. Mpes ca sin mü'üsüs más 'ücj ma malala javelepj Dios po'ó.

**Más 'ücj Dios ts'uyupj
javelepj Dios lal pjü mpes.**

2 Tsjan najas napj ca Dios ts'uyupj nin la mijicj, niná ca mpac jipj mpes quinam. Najas yupj javelepj Dios lal pjü mpes. Najas yupj la mon wa la p'a jisas mpes. Najas yupj wi'ii Dios lal jupj liji mpes la p'a jilal. ² Najas javelepj wa Dios lal jepa noypan mpes. Najas javelepj Dios lal pjü jepapan mpes. Ca la monacj ma la mpa'nacj la p'a nt'a patja jilal. Mpes cupj ca polel la mijicj Dios jos jinwá; ma ca nin qjuiyola ncu ca malala mpalas. Cupj ca 'üsüs polel la mijicj lovin la p'a mpes. ³ Dios lal javelepj na la p'a mpes, 'ücj niná Dios lal. 'Ücj jos pyala jupj. Dios la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal. ⁴ Dios jos pjü ca mpatjam jupj lal. Jupj jos pjü sin 'yüsa t'üc' way, ne 'ücj mpatjam yupj jupj lal. ⁵ Dios pjaní jupj. Gente 'üsüs polel nsem Dios lal Jesucristo mpes la p'in. La p'a mpes tulucj. Jesucristo gente jupj cupj jinwá. ⁶ Jupj tepe'e pjü mpes, ne pjü 'ücj polel mpatjam Dios lal. Jupj tepe'e Dios jostsja na. Dios jostsja pjü ca sin mü'üsüs t'üc' way jupj jos pjü mpatjam jupj lal; nin mpes tepe'e Jesucristo. ⁷ Ninana velé napj judiopan tulucj jilal. Dios nin tjejjayama ninana la veles judiopan tulucj jis walap'a'á. Nin tjejjayama ninana sin 'yüsa

la sejay. Apóstol way napj. T'üc' way velé jipj lal. Li tsuwil tulucj. Napj se coñ Jesucristo. Nin tjejyama t'üc' way sin la 'üsüs lejay. Nin tjejyama sin la 'üsüs lejay 'ücj polel mpatjam lovin Dios lal, Jesucristo lal japon na.

⁸Dios ts'uyupj 'a si mulú na, najas niyom javelepj Dios lal. Najas ma pjü way noyomes javelepj. Nepénowa lovin lajay Dios jos jin; najas yupj mvelecj Dios lal ne'aj. Najas yupj jis mas sin jajünstüpj. Najas ma ts'a 'in nsem yupj la p'a jilal, ma la mve'lecj la p'a jilal.

⁹T'üc' way nequem nepénowa sin jacüipap pülül pülücj jaylactsja mpes, pülül pasal 'üsüs. Jisas la p'a januc yupj sin quip. Nequem Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, p'a casá ca la mijicj. Najas sin jacüipap Dios jos jinwá. Najas ma pülücj sey patja. Najas ma pülücj jis men jatsupapj jatjam. Najas pülül ma pülücj jaylacj mpes sin jacüipap. Mpes la p'a ca ma yus nucucj yupj jis pülül mpes. ¹⁰Más 'ücj 'üsüs lajay la p'a jilal. Yupj quelel lajay Dios, t'üc' way 'üsüs nin lajay la p'a jilal. Malala la pülücj yola pülül 'üsüs mpes, sey patja mpes wa.

¹¹Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, najas nequem lyájasa jatja pjyacañ na. Najas 'üsüs sin 'yüsa niyom javelepj mpes. ¹²Napj jyütütj nequem nenem ma sin 'yüsa lajay niyom jilal. Napj jyütütj nequem nenem ma jajütütj niyom jilal. Najas lyájasa jatja. ¹³¿Tsjan mpes nin najas? Dios mwalá way la tjiji Adán, Adán yom waytsja jupj. P'a jawasa la tjiji Evá, quepj waytsja jupj. ¹⁴Diablo ma tjemey Adán nt'a, ma la tsyawilí jupj lal. Tjemey Eva nt'a, quepj waytsja jupj. Diablo la tsyawilí jupj lal. Quepj tepyona jupj lal. La tjiji jupj jostsja jin. Malala nin. ¹⁵Mop'in nin, nequem 'ücj mpatjam Dios lal, Jesucristo po'o lovin japon na. 'Ücj mpatjam Dios lal, la p'a wa lovin quelel la sajay na. 'Ücj mpatjam Dios lal, Dios jos jinwá lovin lajay na. Ninana

'ücj polel lajay, 'ücj jisas na nequem way yupj. Ninana 'ücj polel lajay, jisas na ma niyom jinwá nsem yupj. Ninana lajay na, Dios jos sin jacüipap jupj jos jinwá. Mpes la p'a ca ma yus nucucj yupj jis pülül mpes.

Pablo sin tji'yüsa la tjiji pastorpan sin po'ó.

3 Nepénowa po jisas pastorpan nsem yupj. Pastorpan 'üsüs lajay. Ninana t'üc' way. ²Dios jos pastor lovin 'üsüs liji. Mpes la p'a ma ca polel malala mvelecj jupj po'ó. Dios jos pastor pjaní jats'om p'in. Jupj jos pastor 'in jyama, ne ma malala liji. Dios jos pastor nin p'iyá liji lovin. Dios jos pjü jilal 'üsüs la siji, mpes yupj ca yola nsem 'üsüs jupj. Gente campa jiquil na, Dios jos jupj se 'aya jinnañ jupj wo nt'a, se 'aya wa jis la las. Dios jos pastor 'ücj sin 'yüsa la siji la p'a wa. ³Dios jos ma myona jupj. Dios jos jupj lovin ma le palana la p'a jilal. Dios jos 'üsüs vele la p'a jilal. Dios jos lovin ma le velele la p'a jilal. Dios jos jupj lovin ma jos t'emel pülücj. ⁴Dios jos pastor 'üsüs jyü'ta jupj ts'uyupj jilal, jats'om lal wa. Dios jos jupj 'üsüs se jamá yupj. Dios jos pastor la siji mpes, jupj ts'uyupj 'üsüs quelel lajay jupj velá. Pastor 'üsüs nsem yupj jilal, nin jos Dios. ⁵Niyom nepénowa ma 'üsüs jajütütj yupj jis ts'uyupj jilal, sejats'om jilal wa, ne yupj 'ücj jisas tulucj niyom nenem jajütütj mpes. Niyom nenem ma 'üsüs jajamapj yupj. Mpes yupj pastorpan tulucj nsem, nin jos Dios; t'üc' way ma wa ca 'üsüs majamacj Dios ts'uyupj.

⁶Nepénowa 'in lacasana jisastsja Jesucristo. Yupj pastorpan tulucj nsem, nin jos Dios. Pastor jis cüpalas, ca yola nsem noypan yupj ca nacj. Mpes Dios ca jis capj ntülüs, jupj diablo cus tyüla jinwá. Mpes más 'ücj pastorpan tulucj nsem yupj.

⁷Más 'ücj pastor 'üsüs nsem jupj Dios ts'uyupj tulucj jilal, ne ca 'üsüs mvelecj yupj jupj po'ó. Nin jos Dios. Diablo jos malala javelepj jupj po'ó; ma nin ca mv-
elecj pastor 'üsüs na yupj jilal.

**Pablo sin tji'yüsa la tjiji
pastorpan sa p'acj sin po'ó.**

⁸Niyom nepénowa pastor sa p'acj. Dios jos yupj 'üsüs nsem pjü jilal. Jos lovin t'üc' way javelepj. Dios jos ma se maná yupj. Jos ma la tsuwil t'emel la t'anques mpes. ⁹Dios jos yupj t'üc' way japon lovin. Püna gente ma salejeptsja, niná Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji quinam. Más 'ücj yupj ca jus nlayecj 'ücj jis la pon niná. ¹⁰Pastor quelel sa p'acj, más 'ücj Dios ts'uyupj mwalá way sin 'yüsa ncu t'üc' way lajay Dios jos jinwá. Ninana lajay, 'ücj sa p'acj pastor.

¹¹Nin p'iyá Dios jos yupj sejats'om 'üsüs nsem pjü jilal. Jos ma javelepj la p'a lajay mpes, ma javelepj malala lajay. Jos 'in jajamapj ne ma malala lajay. Jos t'üc' way javelepj, jos wa yupj lovin lajay yupj tjowelepj jin.

¹²Pastor sa p'acj, Dios jos yupj pjaní jats'om p'in. Dios jos yupj 'üsüs jajütütj yupj jis ts'uyupj jilal, jis wa nt'a patja jilal 'ots'ipj. Dios jos yupj 'üsüs jajamapj yupj pjü way. ¹³'Üsüs cus tjap'acj na pastor, t'üc' way más 'üsüs nsem yupj pjü jilal. Japon mpes Jesucristo po'ó, po ma lacj meyaj la veles la p'a jilal.

Pablo tjevele tsjan mpes nin tepyaca.

¹⁴Leñ way quelel jum jipj nt'a la nuc. Quina papel niná pyac jipj mpes la p'in; ¹⁵leñ way ma polel jum ca nacj. Najas jipj ca jus nlayen tsjan más 'ücj lajay Dios ts'uyupj, yupj 'a si mulú na; nin mpes pyac niná. Dios mpes 'a si mulú, jupj ne pü'ü lovin. Dios ts'uyupj lovin t'üc' way ca sin mü'üsüs qjuis Papay Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Niná mvelecj wa la p'a jis walap'a'á. ¹⁶Cupj lijicj Dios jos

jin. Jesucristo mpes nin lijicj. T'üc' way püné jupj. Dios ts'uyupj tulucj ma polel sin 'yüsa Jesucristo po'ó.

Jupj tüpü'ü Dios nt'a mo'm tjac' nosis nt'a. Tjemya'na, jüp'üy jana tepyala.

Dios Cjües mpes gente sin tji'yüsa t'üc' way jupj Dios Jatjam.

Angelpan jus tjunuc.

P'a nt'a patja nt'a Dios ts'uyupj jis walap'a'a tjowelepj jupj po'ó.

Nosis nt'a pülücj topon yupj tjowelepj.

Dios jupj tjemyana jupj pü'ü nt'a.

**P'a jawasa pülücj ca
mvelecj ma quelel pjyacañ
t'üc' way Jesucristo po'ó.**

4 T'üc' way Dios Cjües vele tsjan ca mvelecj gente pülücj p'a jawasa. Ma ca jisas nsem t'üc' way Jesucristo po'ó. Ca mponecj lapanenpan sin 'yüsa lajay mpes. T'üc' way lapanenpan la tsuwil.

²La p'a gente ca sin mü'üsüs la mijicj yupj. Gente nenem ca sin mü'üsüs la mijicj lapanenpan jisas jinwá. Gente nenem ma ca yola nsem la tsuwil. Yupj ca mponecj t'üc' way javelepj. ³Ca sin mü'üsüs lis mijicj malala gente wyayiñ. Ca sin mü'üsüs la mijicj tsjan 'ücj jalá, tsjan ma polel jalá. Dios pjü niná la tjiji jis la las, mpes pjü way 'üsüs. Jupj lal japon mpes nin lis tjiji. T'üc' way salejepj yupj. Dios jos yupj wi'ñ pjü jalá mpes, ne nin jalá. ⁴Pjü Dios la tjiji pasal 'üsüs. Más 'ücj wi'iquec jupj lal jupj la tjiji mpes, más 'ücj nin qjuisas jupj la tjijá. ⁵Pjü la las 'üsüs Dios tjevele mpes. Dios lal wi'iquec na qjuis la las mpes, 'ücj Dios lal niná lyajacj.

**Pablo tepyaca tsjan más 'ücj
Timoteo ca la mijis.**

⁶Najas ninana sin 'yüsa la sejay Dios ts'uyupj jilal. Niná lejay na, t'üc' way 'üsüs tsji' lejay Jesucristo mpes. T'üc' way 'üsüs tepyon Dios tjevelá. Gente 'üsüs jin tji'yüsa la tjajay, ne t'üc' way jipj

nin lejay yupj tjowelepj jin. ⁷Nepénowa malala sin 'yüsa lajay. Yupj javelepj t'üc' tulucj. Yupj javelepj malala Dios lal. Najas jipj ma pjoc' yupj jilal. Más 'ücj lovin po lejay Dios jos jinwá. ⁸T'üc' way nepénowa sin tjiyocj se palá jisas. Mpes pasal tsji' lajay, ne sin tjiyocj se palá. 'Ücj nin. Mop'in más 'ücj pasal tsji' lajay Dios mpes. Mpes yupj pasal 'üsüs nsem Dios lal, nin jis mpalas ca. Yupj 'üsüs na Dios lal, más 'üsüs ca jis mpalas lovin. Más 'üsüs ca jis mpalas quinam, más 'üsüs ca jis mpalas wa Dios lal jatja na. ⁹T'üc' way niná. Más 'ücj pjü japon niná. ¹⁰Cupj selecj t'üc' way niná. Mpes pajal tsji' lijicj Dios mpes. Nenéyawa gente ca malala mvelecj cupj po'ó; newa tsji' lijicj Dios mpes, jupj tjevele tepyonecj mpes. Lovin nin ca mponecj. T'üc' way Dios pü'ü. Jupj jos pjü mpatjam lovin jupj lal. Jupj la tjiji mpes, Jesucristo lal japon 'ücj ca mpatjam jupj lal.

¹¹Najas ninana sin 'yüsa lejay. Jis tji-
 jyü'ta yupj la mijicj napj tjevelé jin.
¹²Tjamacjas way jipj, mpes nepénowa
 ma jisas jipj sin 'yüsa lejay. Mpes pajal
 'üsüs la mijin jipj. Lovin 'üsüs mvelen
 Dios jos jinwá. Lovin la mijin Dios jos
 jinwá. Lovin quelel lis mijin la p'a. Lovin
 tepyona Dios tjevelá. Lovin ma malala
 nyuca la mijin. Ninana najas nin lejay
 jipj. Mpes Dios ts'uyupj ca jis nucucj,
 ca sin mü'üsüs tsjan más 'ücj la mijicj
 yupj. ¹³Jipj nt'a quelel jum p'a jawasa,
 quina ma polel jum. Mpes najas ne'aj
 püt' custjay, ma mim. Lovin mo'o mve-
 len Dios Popel Dios ts'uyupj 'a si mulú
 na. Lovin sin 'yüsa lis mijin Dios Popel
 mpes. Jis wala mvelen Dios jos jin la
 mijicj. ¹⁴Jipj selen Dios 'e tje'aya tsjan
 mpes 'ücj tsji' lejay jupj mpes. Niná 'e
 tje'aya yom pjaní tjevele na jipj po'ó Dios
 tjevelá. Jupj tjevele jupj 'e 'aya ca 'ücj
 nin la mijin. Nin tjevele jupj, co'müypan
 Dios lal tjowelepj na jipj mpes, jey pjucj

po la tjo'otj na yupj. Mpes lovin nin la
 mijin niná Dios 'e tje'aya 'ücj nin lejay.

¹⁵Najas po jele niná mpes. Najas po
 lejay wyala velé jin. Mpes pjü ca jis nu-
 cucj lovin más 'ücj lejay, Dios jos jinwá.

¹⁶In tjejyama lejay mpes. 'In tjejyama
 sin 'yüsa lejay mpes. Nin la mijin wyala
 velé jin, ne ca mpü'üm Dios lal. Nin
 la mijin wyala velé jin, ne jipj tjevelen
 tjepjyacañ ca mpatjam wa Dios lal.

5 Yom co'müy malala liji na, ma cus
 tjeve'le jipj. Najas mvelen jupj lal,
 pyapay lal velen jinwá. Tjamacjaspan
 malala lajay na, najas mvelen yupj jilal
 jetjam lal velen jinwá. ²Nequem co'müy
 malala lajay na, najas mvelen yupj ji-
 lal jemay lal velen jinwá. Tsjücjüimpan
 malala lajay na, najas mvelen yupj jilal
 te'e lal velen jinwá. Po ma malala nyuca
 jele t'as yupj sin po'ó.

Pablo tepyaca jis vayum tulucj sin po'ó.

³Nepénowa ne'aj jis vayum jis
 teca'liñ. Leñ quinam jis vayum.
 Nepénowa yupj pülücj cjuwá. 'Üsüs la
 mijin yupj mpes. ⁴Jis vayum tulucj
 nepenowá jis ts'uyupj patja, jis quicj
 patja wa ca nacj. Más 'ücj yupj mwalá
 way 'üsüs lajay sejamay mpes, jis
 mümüy mpes wa. Más 'ücj yupj ca sin
 mü'üsüs Dios jos yupj nin lajay. Dios jos
 yupj ja'ayapj sejamay jos, jis mümüy jos
 wa. Püna p'in yupj sejamay, jis mümüy
 wa, pajal 'üsüs la tjajay yupj mpes. 'Üsüs
 Dios lal yupj ja'ayapj quinam sejamay
 mpes, jis mümüy mpes wa.

⁵Jis vayum tulucj nepénowa t'üc'
 way jis pülücj cjuwá. Yusapj patja. Jis
 ts'uyupj tulucj. Jis quicj tulucj. Yupj sale-
 jepj Dios jyama yupj. Lovin javelepj Dios
 lal, la mon jis capj mp'a'sas. ⁶Mop'in
 yupj nepénowa malala. Nepénowa pajal
 pülücj jisas. Quelel lajay yupj jisas jin,
 ma quelel lajay Dios jos jin. Patja na p'in
 teca'liñ jinwá yupj Dios lal.

⁷Napj velé jis vayum tulucj mpes, nin p'iyá mvelen pjü jilal. Mpes yupj ca jus nlayecj tsjan más 'ücj la mijicj, ne la p'a ma malala polel mvelecj ca yupj sin po'ó.

⁸Nun popa pjaní ma quelel se 'aya ca nacj cocjam lal, jomapj lal, primo hermano lal; malala nin. Ma quelel se 'aya ca nacj popay lal, jamay lal, cocoy lal, jümümüy lal; más malala niná. Mpes yupj ma liji Dios jos jin. Más malala jupj Dios ts'uyupj tulucj jilal.

⁹Ma pjü way jis vayum tulucj jis lá mpaqué nun jis papel po'ó. Jis lá mpaqué, ma'ayá yupj jisas. Quina wyala velé pjacj jis lá ca mpaqué. Jis vayum tulucj nepénowa año sesenta jatatj, año más pülücj jatatj ca nacj. La pjaní tjew-yayiñtsja. ¹⁰Lovin 'üsüs lajay la p'a mpes. Pjü nin javelepj yupj sin po'ó. 'Üsüs jis tjejyama jis ts'uyupj. Gente campa tjiquil na, yupj jis tja'ayapj ca'aj 'ücj jis la jas, jis tja'ayapj wa jis la las. Dios ts'uyupj jis tsjam jis tapatsj. Malala jis tepyala na la p'a jilal, jis capj tjap'acj. Lovin 'üsüs quelel lajaytsja la p'a mpes. Lovin nin la tjajay. Mpes jis vayum tulucj nenem jis lá 'ücj ca mpaqué nun jis papel po'ó. 'Ücj jis ma'ayá yupj jisas.

¹¹La p'a jis vayum tulucj año sesenta tulucj custjay. Ca yola nsem niswá niyom mpes ca nacj, ca quelel mwayiñ niswá. Nin mpes ma ca 'üsüs tsji' la mijicj Dios ts'uyupj mpes ca nacj. ¹²Mpes ma ca la mijicj yupj tjowelepj jin. La p'a ca mvelecj malala lajay yupj. Nin mpes ma ca mpaqué yupj jis lá papel mo'ó. ¹³Jis vayum tulucj nenem ma pülücj lajay, nin pyala. Malala nin. Más malala lajay wa. Lovin jil la p'a jis wa nt'a, javelepj la p'a lajay mpes. Quelel salejepj pjü lajay mpes. Ninana javelepj más 'ücj lovin ma javelepj. ¹⁴Mpes jis vayum tulucj año sesenta tulucj custjay, najas ca mwayiñ. Yupj 'ücj tsjicj jamanun ca nacj. Mpes najas tsjicj ca ma'nucj yupj. Najas 'üsüs lajay jis vayum mpes, jis ts'uyupj

mpes wa. Nin lajay na, pjü ma polel javelepj malala lajay. ¹⁵Jis vayum tulucj nepénowa ma Jesucristo jos jinwá lajay quinam. Yupj lajay Satanás jos jinwá.

¹⁶T'üc' way nequem nepénowa jatja ne'aj, Dios ts'uyupj yupj. Sejamay nepénowa jis vayum tulucj. Jis mümüy nepénowa jis vayum tulucj. Sejamapj nepénowa jis vayum tulucj. Najas nequem nenem jis capj jap'acj jis vayum tulucj nenem. Mpes Dios ts'uyupj la p'a ma ca yola nsem yupj mpes. 'Ücj polel jis capj jap'acj la p'a jis vayum tulucj. Jis vayum tulucj nenem yusapj patja, leñ pjacj jis capj la p'acj.

Pablo tepyaca co'müpan po'ó.

¹⁷Co'müpan nepénowa 'üsüs jajütütj Dios ts'uyupj. Najas Dios ts'uyupj 'üsüs lajay yupj mpes. Nepénowa yupj la pülücj javelepj Dios ts'uyupj jilal Dios tjevele mpes. La pülücj pajal sin 'yüsa lajay Dios tjevele mpes. Po najas Dios ts'uyupj pajal 'üsüs lajay yupj mpes. Ca yola nsem yupj 'üsüs. ¹⁸Dios Popel vele: "Buey tsji' liji na, malala mwicj tsyu'pa. 'Ücj lyaja." Selecj wa: "Yom pjaní tsji' la tjiji na, 'ücj t'e'enca t'emel tsji' la tjiji mpes".

¹⁹Nenéyawa nun popa pjaní t'ya vele malala la tjiji Dios ts'uyupj co'müy. Pjaní p'in nin vele, ma mpjacam jupj velá. Mát'eya javelepj yupj salejepj jupj malala la tjiji, 'ücj jis la pon. Cánt'eya 'ücj jis la pon wa. ²⁰Ca nacj co'müy niná ca malala quelel la mijis custjay. Mpes Dios ts'uyupj 'a si mulú na, jipj ca mvelen jupj lal jupj malala la tjiji. Mvelen más 'ücj ma liji niná niswá. La p'a co'müpan ca mpjacañ wa, ca lacj meyacj, ne ma ca malala quelel la mijicj, jupj jinwá.

²¹La p'a javelepj na co'müy malala la tjiji, jin tjü'üsüs ne'u t'üc' way malala la tjiji. Nin p'iyá la mijin yupj pjü way mpes. Niswa velé, nin p'iyá la mijin yupj pjü way mpes. Dios jos napj nin 'i jütütj.

Jesucristo nin jos wa. Jupj angelpan nin jisas wa, lovin ma malala la tjajay yupj.

²²Ma leñ way la nt'an la p'a, jupj ca majamas Dios ts'uyupj. Ma selen ncu t'üc' way quelel tsji' liji Jesucristo mpes. Leñ way la t'yan jupj, jupj malala nyuca la mijis p'a jawas ca nacj. Jipj la tjejay mpes ca nin mpalas, leñ way la t'yan mpes. Po ma la mijin niná. Najas lovin ma malala la mijin.

²³La pülücj malala jyas jipj. Mpes ma 'üsú p'in mü'üm jipj. Vino tsjicj way ca mü'üm. Vino 'üsüs cyol ts'yuc mpes. 'Üsüs lo müs malala jyas na.

²⁴Nepénowa malala lajay, ne pjü nin salejepj yupj nin lajay. Mpes jipj ca jus nlayen más 'ücj yupj ma tsji' lajay Jesucristo mpes. Nepénowa malala lajay, ne pjü ma salejepj yupj malala lajay. Jis wala velen na, jin mü'üsüs malala lajay yupj. Mpes mvelen wa yupj jilal más 'ücj ma tsji' lajay Jesucristo mpes. ²⁵Nin p'iyá, nepénowa 'üsüs lajay, ne pjü nin salejepj yupj lajay mpes. La p'a wa 'üsüs lajay, ne pjü ma salejepj ca nacj 'üsüs lajay. Jis wala velen na, jin mü'üsüs 'üsüs lajay.

Pablo tepyaca esclavopan po'ó.

6 Dios ts'uyupj pülücj esclavopan yupj. Najas lovin yola nsem yupj jis patrón noypan yupj jis lal. Ca yola nsem 'ücj la veles niná lovin. Najas yupj lajay yupj jis patrón jajütütj jin. Najas lovin 'üsüs javelepj yupj sin po'ó. Yupj ca nin la mijicj, la p'a ma malala mvelecj ca Dios po'ó yupj lajay mpes, ma wa ca malala mvelecj cupj sin 'yüsa lijicj po'ó. ²Esclavopan nenem nepénowa, yupj jis patrón witjacj Jesucristo lal japon, yupj jinwá. Mpes jis patrón witjacj yupj sejatjampan. Najas ma malala nsem yupj jilal yupj sejatjampan yupj jis patrón witjacj. Najas más 'üsüs lajay yupj jilal, Dios ts'uyupj mpes tsji' lajay mpes; najas pasal quelel la sajay Jesucristo lal japon mpes.

Pablo tepyaca malala sin 'yüsa lajay po'ó.

Sin tji'üsüs la mijin napj pyac jin. Jis tjijyü'ta yupj ca nin la mijicj niná. ³Nepénowa p'a casá sin mü'üsüs la mijicj. Yupj ma japon Jesucristo tjevelá. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. T'üc' way tjevele jupj. Cupj qjuisin tji'yüsa Dios jos jinwá. Cupj selecj Dios jos jin lijicj. Newa yupj ma jisas cupj qjuisin tji'yüsa jin. ⁴Yupj yola pajal noypan yupj. Mop'in ma t'üc' way salejepj. Lovin quelel la velel pülücj mpes la p'a jilal. Malala nin, quelel la velel. La velel na, yupj nepénowa jyamañ la p'a mpes, nin se palá. Mpes pajal la velel yupj jilal. Malala javelepj yupj sin po'ó. Po ma japon yupj javelepj. ⁵Lovin la velel p'in. Ma 'üsüs yola; nin jis tepyala. Quina t'üc' way ma salejepj. Japon nin lajay Dios jos jinwá, mpes t'emel ca nt'anquec, nin japon yupj. Nin tulucj.

⁶T'üc' way 'üsüs ca jis mpalas gente jis lal, lajay na Dios jos jinwá. 'Üsüs ca jis mpalas, 'ücj jisas na jatatj mpes. ⁷Cupj qjuis tjamanun na, cjuwatsja cupj. Tecya'lequec na, ma polel nt'acj ca. ⁸Mpes más 'ücj 'ücj qjuisas nsem qjuis la las mpes la p'in, pülül mpes la p'in. Más 'ücj ma qjuisas nsem p'a. ⁹Nepénowa t'emel pülücj jisas. Malala quelel lajay t'emel la t'anques mpes. Lovin nin quelel lajay, mpes ma polel 'üsüs lajay. Niná yupj quelel lajay malala yupj mpes; ma 'üsüs se palá yupj nin lajay mpes. Ma yola jinwá lajay. Niná jisas mpes newa malala yupj Dios lal. Tecya'liñ na, ca mal 'awa püné nt'a, ca pjü malala jis mpalas yupj. ¹⁰Gente t'emel pülücj po jisas na, pülücj way malala lajay. T'emel po jisas, mpes quina ma jisas Dios, ma wa jisas Jesucristo. Pasal yola jis tepyala, la tjajay mpes.

**Pablo tepyaca niswá tsjan
más 'ücj Timoteo la mijis.**

¹¹ Najas ma la mijin yupj jinwá. Jipj Dios juts'a'á. Lovin 'üsüs la mijin. Lovin la mijin Dios jos jinwá. Lovin mponen Dios tjevelá. Lovin quelel lis mijin la p'a. Malala 'e palá na, newa 'üsüs la mijin Dios jos jinwá. Gente malala la 'ajay na, ma ca ts'i mi'inan yupj jis lal. ¹² Nenéyawa costa way nin lejay ca nacj Dios jos jin; mop'in nin la mijin. Más 'ücj lovin nin lejay. Ca lovin mpü'üm jipj Dios lal; jupj ca mya 'as ca nin nsem. Dios jostsja lovin mpü'üm jupj lal. Tjevelen jyas Jesucristo. Tjevelen jipj pyon jupj tjevelá. Pülücj tjepjyacañ ninana tjevelen. ¹³ Napj quelel 'i jütütj jipj ca nin la mijin Dios tjevele jin. Dios jos napj nin 'i jütütj, jupj ne pjü way patja liji. Jesucristo jos wa 'i jütütj niná, jupj ne t'üic' way tjevele jupj p'iyá po'ó Poncio Pilato lal. Jupj tjevele 'üsüstsja. ¹⁴ Pjü Dios tjevelá t'üic' la mijin. Mpes pjü ma ca polel mvelecj malala lejay jipj. Jipj se-len qjuis Jepa Jesucristo ncuwim niswá. Ma tjac' custjay. Mpes lovin la mijin jupj tjevelá jinwá. ¹⁵ Dios ca mveles tsjan jawas 'ücj jac' jupj. Dios po 'ücj já'asa, ma malala se palá. Dios pjü si jütüta. Leñ p'a. Jupj pjü jepapan jis Jepa. Jupj pajal püné pjü jis lal. ¹⁶ Dios p'in pü'ü lovin, jupj p'in liji la p'a mpatjam wa jupj jinwá. Pasal jaw Dios pü'ü nt'a. Pjü ma polel januc ne'aj, pasal jaw mpes. Gente lovin ma jus tjunuc Dios. Yupj ma polel januc jupj. Najas pjü lovin yola nsem jupj más püné pjü jilal. Najas jupj lovin si jütüta pjü. Najas ca nin nsem lovin.

¹⁷ T'üic' way nepénowa pülücj jatatj qui'á, nosis nt'a. Jis wala mvelen más 'ücj ma yola nsem yupj más 'üsüs way la p'a jilal. Jis wala mvelen más 'ücj ma japon yupj lovin 'üsüs mpatjam yupj pülücj jatatj mpes. Pjü jatatj leñ way polel ncawajas ca. Jis wala mvelen más 'ücj lovin japon Dios mpes p'in ca 'ücj mpatjam. Pjü tya'acj, Dios qjuis tje'yaya. Pasal pülücj qjuesé 'aya. Niná qjuesé 'aya, 'ücj qjuisas qjuis la püt'üs. ¹⁸ Jis müjü'tün 'üsüs way la mijicj. Jis müjü'tün la pülücj 'üsüs la mijicj la p'a mpes. Jis müjü'tün la pülücj ca ma'ayacj la p'a jilal. Ca mvelen 'üsüs way nin, yupj quelel ma'ayacj la p'a jilal. ¹⁹ Nin la tjajay na, tsjan más 'üsüs ca jis ma'ayas Dios. T'üic' way p'a jawasa lovin 'üsüs mpatjam ca. Lovin mpatjam ca Dios lal, Dios ca jis ma'ayas. Más 'ücj ne'aj.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²⁰ Pasal pülücj jin tji'yüsa Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj, Dios la tjiji. Jin tji'yüsa mpes, nin p'iyá mvelen ca la p'a jilal. Nepénowa la pülücj javelepj, mop'in yupj javelepj mpes gente ma sin 'yüsa Dios jos jinwá. Javelepj Dios ts'uyupj japon t'üic' way tulucj. Ma mpjacañ yupj javelepj. Yupj javelepj yupj sin tji'yüsa más 'üsüs nun nusin tji'yüsa lal. Nin tulucj. ²¹ Dios ts'uyupj nepénowa japon yupj jilal. Quina ma lajay Dios jos jinwá, nin jis tepyala. Malala nin.

Najas Dios 'üsüs way la mijis janmacj jipj mpes.

Papel locopyaya Pablo tepyaca Timoteo mpes

1 Napj Pablo. Apóstol way napj, Dios nin tjejjama la veles la p'a jilal jupj mpes. Jupj jos napj velé Jesucristo po'ó. Dios tjevele gente 'ücj mpatjam jupj lal, Jesucristo sa coñ na. ²Timoteo, jipj po 'üsüs jin tji'yüsa napj tjevelé, tsjicj si 'üsú jinwá, popay si 'üsú liji na. Jipj mpes nin pyac quinam. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas 'üsüs way lajay jipj mpes. Najas yupj lovin cyapj jap'acj, malala 'e palá na. Najas ma nin jele nsem pjü way mpes; nin la 'ajay najas.

Pablo jostsja Timoteo lovin 'ücj mveles la p'a jilal Jesucristo po'ó.

³Napj tsji' lejay Dios mpes. Judiopan püna tapatja Dios mpes tsji' lajaytsja; nin p'iyá lejay napj. Napj selé napj nin lejaj Dios jos. Dios lal velé na, lovin le mon jipj mpes. Napj wüi'is Dios lal jipj mpes. ⁴Po quelel jis nyuc. Jis tjinyuc na, ca 'ücj najas nsem. Napj selé jipj po quelel nus nyuc 'ots'ipj. Napj nola pyala jipj mpe tjum na, po 'aplijlatsja jipj. ⁵Napj selé jipj t'üc' way pyon Jesucristo lal. Mwalá way jipj myümüy, Loida, nin p'iyá pyónatsja Jesucristo lal. Jipj jemay, Eunice, nin p'iyá pyona watsja Jesucristo lal. Napj selé t'üc' way pyon wa jipj Jesucristo lal, yupj jinwá.

⁶Jey pjucj po la tje'yotj na, Dios 'e tje'aya ne 'üsüs polel jis capj p'yacj la p'a, Dios jos jinwá. T'üc' way jipj nin lejaj jupj jos jinwá. Nin mpes napj 'i jütütj ca 'in majaman, ca nin la mijin Dios jos jinwá. ⁷Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües. Jupj mpes ma lecj jeyacj la p'a jilal. 'Ücj pjü lijicj jupj jos jinwá. Jupj mpes wa quelel la sijicj la p'a. Jupj mpes wa lovin selej tsjan más 'ücj la mijicj. ⁸Mpes po ma 'e mayca t'as la veles la p'a jilal qjuis

Jepa Jesucristo po'ó. Ma wa 'e mayca t'as nin la veles napj jipj jemica. Cawilta mo'o pü'üs Jesucristo mpes, jupj po'ó tjevelé mpes. Jesucristo po'o velen na, nepénowa ca malala nyuca la mijicj wa jipj lal, napj lal la tjajay jinwá. Ma nin jele t'as. Dios cyapj cyoñca. Dios cyapi p'ya'sa.

⁹Dios 'üsüs quelel la tjiji cupj mpes. La qjuis t'ya püná, nosis cjuwatsja na. La qjuis t'ya, cupj ca jupj juts'a'á nsem. Niná la tjiji cupj la tjijicj mpes tulucj. La qjuis t'ya Jesucristo la tjiji mpes. P'a jawas ca mpatjaquec Dios lal Jesucristo la tjiji mpes. Dios jos 'üsüs la mijicj jupj jos jinwá. ¹⁰Jesucristo tjac' quinam nosis nt'a. Mpes quina qjuisin tji'yüsa Dios pasal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Jesucristo la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquec Dios lal. Jesucristo mpes ma lecj jeyacj la mas. Ca mpatjaquec janmacj Dios lal Jesucristo po'o tepyonec mpes. Niná qjuisin tji'yüsa Dios tjevele mpes. Tjevele jupj pajal 'üsüs la tjiji gente jis lal Jesucristo mpes.

¹¹Dios la ntjet'á napj, apóstol nsem napj. Nin tjejjama la veles judiopan tulucj jilal jupj mpes. Nin tjejjama la veles Jesucristo po'ó yupj jis walap'a'á. Nin tjejjama sin 'yüsa lejaj Jesucristo po'ó. ¹²Pülücj ma jisas napj nin velé. Mpes malala nyuca la najay. Newa nin, ma lecj jeyá la veles Jesucristo po'ó. T'üc' way tepyon napj jupj lal. Gente pülücj Dios ts'uyupj jis tepyala quinam; napj selé Jesucristo lovin jis capj ncoñcos, jupj tjac' nas. 'Üsüs ca lis mijis, niswa tjac' na.

¹³Napj jin tji'yüsa la tjejjay. Ninana sin 'yüsa lis mijin, napj jinwá. Mpes ca jus nlayen jipj sin 'yüsa lejaj Dios jos jinwá. Lovin mponen t'üc' way Jesucristo po'ó. Jipj Jesucristo se coñ, mpes quelel la mijin Dios janmacj. Quelel lis mijin wa Dios ts'uyupj janmacj. ¹⁴Dios jos jipj sin mü'üsüs la mijin jupj tjevelá. Pasal 'üsüs way jupj tjevelá. Mpes 'in majaman

'üsüs way la mijin jupj jos jin. Dios Cjües ca cyapj mp'a'sas. Jupj pü'ü cupj qjuisais mo'ó.

¹⁵Jipj selen Figelo tjemey, Hermógenes tjemey wa napj mpe. Pjü way qjuis pülücpän Asia po'o patja tjil wa napj mpe. Najastsja ma mal, mop'in tjil yupj. ¹⁶⁻¹⁷Onesíforo ma nin la tjiji yupj jinwá. Napj pü'üs cawilta mo'ó; mop'in nin, jupj tjac' qui'á, Roma nt'a. Po la tepyala napj mpes, quelel nus nyúcatsja jupj. Ma jólatsja yupj ca malala nyuca la mijicj jupj lal ca nacj. La pülücj 'ücj najastsja la ntjiji jupj. Mpes najas qjuis Jepsa Jesucristo ca pajal jis capj mp'a'sas Onesíforo ts'uyupj. ¹⁸Selen la pülücj ncapj tjep'ya'sa tüpü'üs na Efeso mo'ó. Mpes qjuis Jepsa Jesucristo niswá tjac' na, najas pasal 'üsüs la mijis Onesíforo mpes.

Militar jinwá la mijin jipj Jesucristo mpes.

2 Natjam, nin la mijin Dios jos jinwá. Jesucristo cyapj p'ya'sa, mpes nin polel lejay Dios jos jinwá. ²Jipj tjapjac' napj sin tji'yüsa la tjejay pülücj jis la pjac nt'a. Najas nin p'iyá sin 'yüsa la mijin niyom nepenowá. Niyom nepénowa 'üsüs way polel sin 'yüsa lajay la p'a. Niná ca sin 'yüsa la mijin jipj. Yupj ca la mijicj Dios jos jin. Jipj nin lejay mpes, yupj ca 'ücj sin mü'üsüs lis mijicj la p'a witjacj Dios po'ó p'a jawas. ³Militar lovin nin liji jupj jepsa jos jin. Malala pyala jupj lal ca nacj; newa nin, jupj nin liji jupj jepsa jos jin. Najas jipj p'iyá militar jinwá nsem Jesucristo mpes. Ca malala mya palas ca nacj; newa nin la mijin jupj jos jin. ⁴Militar ma tsji' liji la p'a mpes. Nin liji jepsa jos jin la p'in. Jupj jos jupj jepsa 'ücj jos nsem jupj la tjiji mpes. Nin p'iyá ca la mijin jipj.

⁵Nin p'iyá pelota jyatsja lal. Jupj ma liji jupj p'iyá quelel liji jinwá. Pelota jatsj jajütütj 'oyñ nyuca la jatsj. Yom pjaní pelota jyatsja na, ma polel p'a casá

liji yupj jajütütj lal. Jupj quelel ganar liji, mpes yupj jajütütj jinwá jyatsja p'in. Najas jipj la mijin yom pelota jyatsja jinwá. Nin la mijin Jesucristo jyü'ta jinwá, jupj mpes tsji' lejay na. Mpes p'a jawas jupj po 'üsüs la mijis ca jipj mpes.

⁶Najas yom pülücj sine jinwá nsem wa jipj. Yom pülücj sine na, pülücj ca mvalas. Mpes pülücj ca nta'as pajal tsji' la tjiji mpes. Najas jipj la mijin yom niná jinwá. Po tsji' la mijin Jesucristo mpes. Mpes p'a jawas jupj pasal 'üsüs la mijis jipj mpes.

⁷Pajal jele t'as napj tepyac mpes. Qjuis Jepsa Jesucristo ca jin mü'üsüs la mijis, mpes ca jin mü'üsüs niná.

⁸Jele tapalas Jesucristo po'ó janmacj. Jesucristo tepe'e na, jas tjiyünsa, tüpü'ü niswá. David pajal püna tüpü'ü popa p'iyá Jesucristá. Nin velé la p'a jis lal jupj po'ó velé na. Napj velé Dios 'üsüs la tjiji gente jis lal Jesucristo mpes. ⁹⁻¹⁰Nin jis wala tjevelé pülücj jilal Dios po'ó. Nin mpes nepénowa malala nyuca la tjajay napj lal. Cawilta mo'o tjo'onsopj napj, yom malala jinwá. Ma pajal nin nola nin la tjajay mpes. Yupj ma polel ja'onsopj Dios tjevelá cawilta mo'ó. Napj selé pülücj nin javelepj jupj tjevelá, mpes la p'a pülücj ca jisas nsem Jesucristo. Dios lis t'ya yupj. P'a jawasa ca mpatjam Dios lal. Po 'üsüs way ne'aj; lovin mpatjam ca ne'aj. ¹¹Ninana t'üc' way:

“Tecya'lequecjinwá Jesucristo lal, mpes gente malala la qjuis mijicj wa. Nin mpes wa mpatjaquecjinwá cupj jupj lal p'a jawas.

¹²Gente malala la qjuisejay na, más 'ücj ma qjuiyola. Más 'ücj newa tsji' lijicj Jesucristo mpes. Mpes p'a jawas cupj 'a mulú ca jis majamacj la p'a wa.

Cupj tsyüpünücjinwá cupj jupj gente, nin p'iyá ca mveles jupj cupj qjuisin po'ó. ¹³Nenéyawa ma lijicj Jesucristo jos jin,

mop'in jupj ca nin la mijis jupj tjevele jin.
Ma li tsuwile jupj.”

**'Üsüs tsji' la mijin Dios mpes, ne
'ücj ca nsem jipj jupj lal.**

¹⁴Pülücj way tjevelé jipj lal. Najas nin p'iyá mvelen ca qjuis catjampan jilal ne'aj. Jilal mvelen ma la velel ma jisas na la p'a tjewelepj. Ma 'üsüs pyala la velel na. Ninana pjyacañ ma ca jisas nsem Dios. ¹⁵Po 'üsüs tsji' la mijin Dios mpes, ne ca 'ücj nsem jipj Dios lal. Ma ca mya maycas jupj lal. Pasal 'üsüs jin tjü'üsüs Dios tjevelá. Jupj tjevelá t'üc' way. Niná 'üsüs sin 'yüsa la mijin la p'a jilal. ¹⁶Pülücj ma 'üsüs sin 'yüsa Dios tjevelá. Najas jipj ma nijina sin 'yüsa lejay, yupj sin 'yüsa lajay jinwá. Najas ma nin p'iyá velen, yupj javelepj jinwá. Gente yo' pe'e Dios yupj javelepj mpes. ¹⁷Gente leñ way yo' pe'e Dios yupj javelepj mpes. Yupj javelepj pasal malala, püts'ey pje'á tinca jinwá. Yupj popa pjaní Himeneo ló. Fileto ló p'a wa. ¹⁸T'üc' way salejeptsja yas nam. Mop'in malala yola quinam. Yupj javelepj nasa t'üc' Dios sin tji-jyünsa teca'liñ, jis la püt'üs niswá. Mpes nepénowa t'üc' way ma japon quinam, yupj javelepj mpes. ¹⁹Newa selecj pasal pülücj t'üc' way japon custjay. Lovin ca t'üc' way mponecj. Dios lovin ca jis majamas yupj. Püna yom pjaní tepyaca Dios mpes: “Dios selé pjacj ne jupj juts'a'á”. Tepyaca wa: “Pülücj javelepj yupj sa coñ Dios. Dios jos yupj ma malala nyuca lajay niswá.”

²⁰Najas pajal 'üsüs nsem nun, pocillo 'üsüs jinwá. Wa püné nt'a, yom pocillo pülücj tya'a. Nepénowa pasal 'üsüs way, oro mpes yupj ca nacj, plata mpes yupj ca nacj. Pocillo p'a witjacj 'ots'ots' way 'üsüs; yo mpes yupj nepenowá, 'amá mpes nepenowá. Gente noypan jiquil na, wo mpe 'esej jos jupj pocillo 'üsüs witjacj yupj jis la müs mpes. Myayca jupj

pocillo malala la 'ayas jis la müs. ²¹Dios jos gente ma malala lajay. 'Üsüs lajay na, pocillo 'üsüs jinwá nsem yupj, 'üsüs ca polel la mijicj Dios mpes. Dios ca jos nsem yupj. Ca jos nsem yupj tsji' la mijicj jupj mpes.

²²Ma malala la mijin, p'a tjamacjaspan lajay jinwá. Lovin 'üsüs la mijin Dios jos jin. Lovin mponen Dios tjevelá. Lovin quelel lis mijin pjü. Pjü jilal ma ts'i tji'ina jipj. Ma wa la tjeve'le p'a lal. Najas nin la mijin Dios sa coñ jinwá. Yupj pjaní p'in jisas; yupj quelel lajay Dios jos jin. Yupj la mon qjuis Jepa Jesucristo jis capj mp'a'sas. ²³La p'a nepenowá lovin javelepj yupj ma salejepj po'ó. Dios tjevele mpes tulucj javelepj yupj. Ma yola jinwá yupj, yupj ne nin mpes javelepj. Nepénowa la velel yupj jilal, yupj javelepj mpes. Po ma ninwa la mijin jipj. Po ma mvelé Dios ma tjevele po'ó. ²⁴Qjuis Jepa Jesucristo jos jupj jomozopan ma la velel la p'a jis lal. Jos jupj jomozopan 'üsüs way javelepj pjü jilal. Jupj jos yupj 'üsüs sin 'yüsa lajay. Jos yupj ma ca ts'i mi'inacj la p'a malala lajay na yupj jis lal. ²⁵Pülücj ma salejepj t'üc' way. Quelel la velel Jesucristo lal japon jilal ca nacj. Dios jos jupj ts'uyupj t'üc' way jis wala javelepj. Nin javelepj na, jupj jos jupj ts'uyupj ma ts'i mi'inacj ca. Quelel lis mijicj la p'in, mpes Dios ca jis capj mp'a'sas mponecj ca nacj. Ca 'apli-jila nsem malala nyuca la tjajay mpes, ne 'üsüs ca quelel la mijicj quinam Dios jos jinwá. T'üc' way ca jus nlayecj ca nacj. ²⁶Diablo li tsuwile yupj jilal. Nin la tjajajaysja diablo jostsja jin, jupj yus tsyaw-ilí. Yupj yólatsja 'üsüs la tjajajaysja. Quina t'üc' way ca jus nlayecj. Ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jin.

**Gente tsjay malala nyuca la
mijicj, nosis cyawaja na.**

3 Jipj selen nosis ncawajas ca. Quelel cyawaja na, costa way nsem cus

ncoñcoj ca Dios. Najas nin jus nlayen niná. ²Gente ca nts'isiñ. Ca jisas nsem t'emel pülücj. 'Üsüs ca mvelecj yupj p'iyá sin po'ó. Yupj ca noypan jin yola yupj p'iyá. Malala ca mvelecj Dios lal, la p'a jilal 'ots'ipj. Ca ma la mijicj yupj jis papay, sejamay javelepj jin. La p'a 'üsüs way lajay na yupj jilal, ma ca mw'iñ yupj. Lovin ma ca la mijicj Dios jos jinwá. ³Pjü ma ca quelel la mijicj. Ma ca perdonar la mijicj la p'a. Ca quelel tin mvelecj. Yupj jisas jin ca la mijicj la p'in. Gente la p'a 'aplijila ca jis mpalas, yupj la mijicj mpes. Ma 'üsüs la mijicj yupj. Ma ca jisas nsem la p'a 'üsüs lajay. ⁴Yupj ca jis capj mp'a'sacj gente enemigopan malala la mijicj yupj jilal. Yupj lajay, leñ way nin lajay, ma yola ncu 'üsüs lajay. Yupj ca yola nsem pjü salejepj yupj. Ma ca quelel la mijicj Dios. Ca jisas nsem yupj p'iyá 'ücj jisas mpatjam. ⁵Yupj ca jisas nsem la p'a japon yupj quelel lajay Dios. Mop'in jisas Dios ma jis capj cyoñca. Ma quelel lajay Dios jos jin. 'In tjejyama. Ma najas yupj jipj jemicapan nsem.

⁶⁻⁷Yupj nepénowa jil la p'a jis wa nt'a, javelepj nequem jis lal. Nequem nenem leñ way japon la p'a wa javelepj. Nequem nenem pasal malala nyuca la tjajay. Nawa malala quelel lajay, mpes nin lajay. Lovin pülücj sin 'yüsa, mop'in ma polel sin 'yüsa tsjan t'ücj way. Yupj japon la p'a wa javelepj, mpes niyom nenem jil yupj jis wa nt'a jis la veles yupj jis lal.

⁸Gente nenem ma jisas la p'a ca jus nlayecj tsjan t'ücj way. Yupj p'iyá ma salejepj tsjan t'ücj way. Malala nyuca yola yupj. Ma japon Dios tjevelá. Yupj jisas la p'a mponecj yupj Dios ts'uyupj; Dios ts'uyupj tulucj yupj. Yupj Janes jinwá, Jambres jinwá 'ots'ipj. Janes, Jambres 'ots'ipj, ma jisastsja Moisés tjevelá. Moisés tjevele Dios tjevelá. ⁹La p'a wa leñ way sin tji'yüsa Janes ma jola jinwá tjevele jupj. Nin p'iyá sin tji'yüsa

Jambres po'ó. Nin jinwá ca nsem gente nenem jis lal. La p'a wa ca leñ way sin mü'üsüs wa yupj ma yola jinwá javelepj.

Pablo jostsja Timoteo lovin la mijis jupj jas tji'yüsa la tjiij jinwá.

¹⁰Timoteo, jipj selen tsjan sin tji'yüsa la tjejay napj. Selen tsjan la tjejay napj. Selen napj quelel lajay Dios jos jin. Selen pajal pyon napj Dios lal. Pülücj ma jisas napj velé, nawa napj ma ts'i 'in yupj jilal. Selen napj quelel la sejay pjü. Nepénowa malala lajay napj lal, nawa 'üsüs lajay napj Dios jos jin. ¹¹Jipj selen t'ücj way gente malala nyuca la tjajay napj lal. Selen pasal malala ntepalá. Selen tsjan ntepalá Antioquia po'ó, Iconio po'ó 'ots'ipj, Listra po'ó 'ots'ipj. Pajal malala la ntajay. Nin tepyala na, qjuis Japa Jesucristo lovin ncapj tje'ya'sa, ne 'ücj pü'üs napj. ¹²Nin p'iyá pjü jilal. Jesucristo jos jin quelel lajay, la p'a wa ca malala nyuca la mijicj yupj jilal. ¹³Gente malala pülücj lyawuñ. La p'a wa pülücj japon yupj javelepj. Mop'in t'ücj way tulucj javelepj. Más malala la mijicj yupj, nin ca mpalas. La p'a wa yus ntsawilicj wa yupj.

¹⁴Timoteo, lovin mponen jipj, jin tji'yüsa la tjiij p'in. Selen ninana jin tji'yüsa la tjiij t'ücj way. Selen ma la tsyawilicj. ¹⁵Jipj tsjictsja na, nin p'iyá jin tji'yüsa la tjajay jipj wya nepé. Jin tji'yüsa Dios Popel, pasal 'üsüs way niná. Dios Popel mpes jin tji'yüsa gente japon na Jesucristo lal, 'ücj ca mpatjam Dios lal.

¹⁶Dios tjiijyü'ta niyom nepenowá jis la pac Dios Popel. Mpes Dios jostsja jinwá tapac yupj. Dios t'ücj way qjuisin 'yüsa liji jupj Popel mpes. Malala nyuca liji na, Dios qjuis wala vele niná jupj Popel mpes. Dios jos cupj ma liji, jupj qjuis wala vele niná jupj Popel mpes. Jupj jos cupj la mijicj, qjuis wala vele wa niná jupj Popel mpes. ¹⁷Dios Popel

mpes, Dios ts'uyupj sin 'yüsa tsjan más 'ücj la mijicj. Mpes 'ücj ca polel la mijicj pjü way Dios jos jin.

4 P'a jawasa Jesucristo ncuwim niswá, müjü'tüs ca nosis mo'ó. P'a jawasa jupj ca mveles patja jilal ncu 'üsüs nyuca la tjajay. Teyca'liñ ca mpatjam wa niswá, Jesucristo nin ca lis mijis. Ca mveles wa yupj jilal ncu 'üsüs nyuca la tjajay. Mpes napj 'i jütütj mvelen la p'a jilal Dios Popel mpes. Dios pjoca napj 'i jütütj. Jesucristo pjoca 'ots'ipj. ² Lovin mvelen la p'a jis walap'aá Dios Popel mpes. Nenéyawa gente ca ma quelel mpjacañ jipj velen. Nawa nin mvelen. 'Üsüs way sin 'yüsa lis mijin. Mpes pülücj ca jisas nsem Jesucristo. La p'a malala nyuca lajay na, jis wala mvelen. Yun 'asas mim, ne pülücj ca la mijicj Dios jos jin. Pülücj way ma leñ way sin mü'üsüs jipj velen mpes. Mop'in ma ts'i tji'ina yupj jilal. Ca la nucun ca sin mü'üsüs.

³ P'a jawasa Dios ts'uyupj t'üc' way sin 'yüsa lajay na, gente pülücj ma ca mpjacañ yupj javelepj. La p'a p'in ca quelel mpjacañ. Ca la mpalacj la p'a wa sin 'yüsa la mijicj. ⁴ Yupj ma ca jisas nsem Dios tjevelá. Jupj tjevelá t'üc' way. Ca jisas nsem la tsuwilpan tjowelepj. Cuento p'in tjowelepj yupj.

⁵ Timoteo, gente ca malala la mijicj jipj lal. Mop'in ma lecj meyá jipj. Lovin mvelen la p'a jilal Jesucristo po'ó. Pasal 'üsüs way niná. Najas la mijin pjü way Dios jos jin. 'In tjejyama. Ma la mijin jipj jyas jin. Nin la mijin Dios jos jin.

⁶ Quina pyac, 'e 'a, leñ way yupj ma 'ü'nacj ca napj. Leñ way mis Dios nt'a. ⁷ Po 'üsüs way tsji' la tjejay napj Dios mpes. Teyawaja jis wala tjevelé. Lovin tepyon napj Dios tjevelá. ⁸ Qjuis Jepa Jesucristo niswa tjac' na, ca mveles gente jilal ncu 'üsüs nyuca la tjajay Dios jos jin. Qjuis Jepa Jesucristo pasal 'üsüs way. Napj selé pasal 'üsüs la mijis napj lal. Pajal pülücj la nuc jupj ncuwim niswá.

Po jisas jupj. Pasal 'üsüs la mijis wa jupj yupj jilal.

Pablo jostsja Timoteo leñ way ncuwim jupj nt'a.

⁹ Najas jipj leñ way ncuwim napj nt'a. ¹⁰ Demas tjemey napj mpe. Tjemey Tesalónica nt'a. Jupj po quelel pü'ütsja nosis nt'a. Ma quelel pe'e napj lal. Leñ wa Crescente; tjemey jupj quinam Galicia nt'a. Tito Dalmacia nt'a tjemey jupj. ¹¹⁻¹² Napj jas tjejyam Tíquico Efeso nt'a, mpes leñ wa jupj. Lucas p'in pü'ü napj lal quinam. Cuy na, la tepyala Marcos, jupj lal ncuwim. Jupj 'ücj ncapj mp'a'sas qui'á; cupj cjaya maya tsji' la mijicj Dios mpes. ¹³ Cuy na, napj nin quip pje'apa nca'an ma 'en. Carpo tya'a niná Troas po'ó. Napj libro witjacj nca'an ma 'en 'ots'ipj. Po najas papel ma'ajapj 'ots'ipj.

¹⁴ Alejandro po'o jele jipj, jupj ne acero syüpa. Pasal malala la ntjiji. Qjuis Jepa Jesucristo ca cus ntülüs, jupj malala la tjiji mpes. ¹⁵ In tjejyama jupj lal. Jupj po ma jostsja cupj tjevelecj Dios po'ó.

¹⁶ Yupj jepa nt'a nin tjaman na, najamicapan pjü way ma tjil ncapj la p'acj. Pjü tjo'os tjil napj mpe. Najas Dios ma jola yupj nin la tjajay. ¹⁷ Qjuis Jepa Jesucristo ncapj tcyoñca, ncapj tjep'ya'sa. Mpes napj 'ücj tjevelé pjü way jupj jostsja jin. Judiopan tulucj pjü way nin tjepjyacañ. Qjuis Jepa Jesucristo la tjiji mpes, jepapan ne'aj ma ntjü'ünan napj.

¹⁸ T'üc' way nepénowa ca malala quelel la mijicj napj lal. Nawa nin, Jesucristo ncapj cyoñca lovin. T'üc' way jupj ca ma manus Dios pü'ü nt'a. Mpes najas gente lovin 'üsüs pjac mvelecj Dios po'ó. Amén.

Pablo tcyawaja tepyaca.

¹⁹ Süs wa la mijin Priscila, Aquila 'ots'ipj. Süs wa la mijin wa pjü jilal Onesíforo wo nt'a. ²⁰ Erasto ma tjac' napj lal. Corinto mo'o pü'ü. Mileto po'o

tüpü'üs na, Trófimo malala jos tepyala. Mpes ma tjac' napj lal. Ne'aj pü'ü custjay. ²¹Leñ way majawus ca, mpes najas leñ way ncuwim. Eubulo süs wa la tjiji jipj lal. Pudente süs wa la tjiji wa. Lino, Clau-

dia 'ots'ipj, süs wa la tjajay. Qjuis cat-jampan pjü way süs wa la tjajay. ²²Najas qjuis Jega Jesucristo lovin cyapj cyoñca jipj. Najas jupj 'üsüs way la mijis janmacj nun mpes.

Pablo papel tepyaca Tito mpes

1 Napj Pablo. Napj Dios jomozo. Apóstol way napj; Dios nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj mpes Jesucristo po'ó. Dios lis t'ya nt'a nin tjejyama; jupj jos yupj ca mponecj jupj tjevelá. Jupj jos t'üc' way sin 'yüsa. Niná sin 'yüsa na, ca 'ücj la mijicj Dios jos jinwá. ²Ca jus nlayecj ca mpatjam lovin Dios lal. Püna, nosis cjuwatsja na, Dios tjevele gente 'ücj polel mpatjam ca lovin jupj lal. Ma li tsuwile jupj. ³'Ücstja na cupj niná qjuis la pjac, ninana qjuis wala tjevele. Dios jostsja napj jum, ninana la veles la p'a jis walap'a'á. Nin lejay jupj nin tjijyü'ta mpes. Dios la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal.

⁴Tito, jipj mpes pyac niná quinam. Pülücj jin tji'yüsa la tjejay napj Jesucristo po'ó. Po 'üsüs jin tji'yüsa, tsjicj si 'üsú jinwá, jupj popay si 'üsú liji na. Cupj pyonecj nin p'iyá Jesucristo po'ó. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. Najas yupj 'üsüs ca la mijicj jipj mpes. Najas yupj lovin ca cyapj mp'a'sacj, malala 'e palá na. Najas jipj ma jele nsem pjü mpes, yupj ca nin la mijicj jipj mpes.

Pablo tepyaca tsjan niná jupj jostsja Tito ca la mijis Creta po'ó.

⁵Creta po'o tüpü'üstsjá na, napj lis t'yatsja niyom nepenowá, yupj ca jis majamacj Dios ts'uyupj. Ma polel teczyawaja la tjejay niná. Mpes najastsja jipj ma ca mim nepé; najastsja jipj ca la nt'an niyom nenem, ncawajas ca la mijin napj ma t'üc' la tjejay. Najastsja jipj la nt'an ca co'müypan Dios ts'uyupj jilal, pjü way pülücj patja nt'a. Nasa tjevelé jipj lal pjacj cuscú la nt'an. ⁶Dios jos co'müypan pasal 'üsüs nsem yupj, la p'a ma malala mvelecj ca yupj sin po'ó. Dios jos co'müypan pjaní pjaní la p'in se-

jats'om yupj. Jos yupj jis ts'uyupj japon wa Jesucristo po'ó. Dios jos yupj jis ts'uyupj ma lajay pjü way yupj p'iyá quelel lajay jinwá. Jos wa yupj jis ts'uyupj nin lajay jis papay javelepj jin.

⁷Pastor tsji' liji Dios mpes. Jepa jupj Dios ts'uyupj mpes. Mpes Dios jos pajal 'üsüs nsem jupj, la p'a ma malala mvelecj ca jupj po'ó. Dios jos jupj ma jola jupj p'iyá más 'üsüs la p'a jilal. Gente nepénowa leñ way ts'a 'in se palá. Dios jos pastor ma yupj jinwá nsem. Dios jos pastor ma myona. Jos jupj lovin ma quelel le palana la p'a jilal. Dios jos jupj ma li tsuwile t'emel la t'anques. ⁸La p'a wa campa jiquil na, Dios jos pastor se 'aya jinañ jupj wo nt'a, se 'aya wa jis la las. Dios jos pastor lovin 'üsüs quelel liji la p'a mpes. Jos pastor lovin selé tsjan más 'ücj liji, ne nin la mijis jupj. Jos pastor lovin nin liji Dios jos jinwá. Jos pastor ma liji jupj p'iyá quelel liji jinwá. Más 'ücj liji Dios jos jinwá. ⁹Dios jos pastor lovin ca mpones t'üc' way Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Napj nasa sin tji'yüsa la tjejay niná. Dios jos pastor ninana jos lovin. Jupj jos ninana pjü way pyona lovin. Mpes pastor ca jus nlayes tsjan t'üc' way. Mpes 'ücj ca polel mveles la p'a jilal tsjan más 'ücj la mijicj yupj. 'Ücj ca sin 'yüsa la mijis, t'üc' way ma jisas jilal. Nenem malala javelepj t'üc' way po'ó, mop'in ca sin mü'üsüs malala nin javelepj.

¹⁰Niyom nepénowa jajamacj Dios ts'uyupj, mop'in Dios ts'uyupj pülücj ma lajay yupj javelepj jinwá. Ma lajay Dios tjevelá. Ma yola jin javelepj; la p'a wa ma 'ücj sin 'yüsa yupj javelepj mpes. La tsuwil yupj. Pülücj way ninana lajay ne judiopan yupj. ¹¹Más 'ücj yupj ma javelepj niswá; más 'ücj cupj nin lijicj ne ma mvelecj yupj niswá. Sin 'yüsa lajay malala. Ma sin 'yüsa lajay más 'ücj. Nepénowa jis wa nt'a, pjü

way yupj jis wa nt'a patja ma jisas quinam tsjan t'üc' way Dios po'ó; nin jis tepyala yupj javelepj mpes. Nin javelepj t'emel la t'anques. Malala nin. ¹²Püna yupj popa pjaní tjevele Creta mo'o patja mpes. Creta mo'o patja tjowelepj jupj 'ücj polel véletsja tsjan mpalas ca p'a jawasa. Tjevele: "Creta mo'o patja lovin la tsuwil. Pajal malala nyuca lajay. Ma quelel tsji' lajay; pülücj jalá la p'in", nin tjevele. ¹³T'üc' way nin tjevele. Mpes ca mvelen yupj jilal yupj jin lajay pasal malala. Sin mü'üsüs lis mijin Dios jos jinwá. Mpes t'üc' way ca mponecj yupj. ¹⁴Ma ca jisas nsem cuento p'in judiopan püna tjowelepj. Pülücj way tjowelepj t'üc' way tulucj. Jipj sin 'yüsa lejay na, yupj ma ca quelel la mijicj niyom p'in tjüjütütj jin. Niyom nenem ma quelel salejepj tsjan t'üc' way.

¹⁵Nepénowa ma malala nyuca yola. 'Üsüs p'in yola yupj pjü mpes. P'a witjacj malala nyuca yola. Ma japon Jesucristo lal. Mop'in malala yola pjü mpes. Ma salejepj yupj tsjan 'üsüs, tsjan malala. Malala lajay na, ma yola. ¹⁶Yupj javelepj yupj sin 'yüsa t'üc' way Dios po'ó. Nin tulucj. Yupj malala lajay mpes, selecj yupj ma salejepj t'üc' way Dios po'ó. Yupj pajal malala Dios lal. Ma lajay Dios tjevelá. Tsjan 'üsüs way ma polel lajay yupj.

Pablo jostsja Tito ca sin mü'üsüs la mijis Dios jos jinwá.

2 Tito, najas jipj sin 'yüsa lejay tsjan t'üc' way; Dios jos sin 'yüsa lijicj niná. ²Dios jos niyom tsjyoncapan ma se maná yupj. Jos yupj 'üsüs way nsem pjü jilal. Jos wa yupj lovin salejepj tsjan más 'ücj la mijicj, ne ca nin la mijicj yupj. Dios jos yupj japon tsjan t'üc' way jupj po'ó. Jos wa yupj ca quelel lis mijicj la p'a. Jupj jos yupj newa ca 'üsüs la mijicj, malala pyala na. Niná sin 'yüsa la mijin.

³Nin p'iyá, sin 'yüsa lis mijin nequem tsjyoncapan. Dios jos yupj 'üsüs lajay,

mpes la p'a ca jus nlayecj yupj po jisas Dios. Dios jos wa yupj ma tin javelepj. Jupj jos ma se maná. Jos wa yupj sin 'yüsa lis mijicj la p'a wa tsjan 'üsüs way. ⁴Mpes tsjücjuimpan ca sin mü'üsüs Dios jos yupj ca quelel lis mijicj jis vayum, jis ts'uyupj 'ots'ipj. ⁵Ca sin mü'üsüs tsjan más 'ücj lajay, ne ca nin la mijicj lovin. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj ma ca mal la p'a niyom jilal. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj jis wa jajamapj. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj 'üsüs ca la mijicj jis vayum witjacj mpes, jis ts'uyupj mpes wa. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj lajay jis vayum vele jin. Ninana pjü way ca nin la mijicj, la p'a wa ma ca malala mvelecj Dios tjevelá po'ó.

⁶Nin p'iyá, sin 'yüsa lis mijin tjamacjaspan jilal. Yupj jilal mvelen Dios jos yupj lovin ca jus nlayecj tsjan más 'ücj la mijicj, ne ca nin la mijicj yupj. ⁷Najas jipj lovin 'üsüs la mijin; la p'a ca jis nucucj, ca sin mü'üsüs más 'ücj nin p'iyá lajay yupj. Sin tjü'üsüs lis mijin tsjan t'üc' way. Ma ca p'a casá mvelen; najas yupj jis januc, ca sin mü'üsüs más 'ücj nin p'iyá mvelecj yupj la p'a jilal. ⁸Dios jos jinwá mvelen. Mpes la p'a ma ca polel la mvelecj jipj lal jipj tjevelen mpes. Ma jisas jipj, jis maycas ca. Ma ca malala polel mvelecj cupj po'ó; nin ca nsem Dios jos jinwá tjevelen mpes.

⁹Ca mvelen esclavopan jilal Dios jos yupj lovin lajay yupj jis patrón jajütütj jinwá. Dios jos yupj nin yola 'oyñ nyuca 'üsüs la mijicj, mpes yupj jis patrón 'ücj jisas nsem yupj jis lal. Dios jos yupj ma la velel yupj jis patrón jis lal. ¹⁰Dios jos ma pequeñ jis patrón yuts'a'á. Jos wa lovin ca 'üsüs la mijicj jis patrón mpes, ne jis patrón ca jus nlayecj lovin 'üsüs lajay; ma la tsuwil. La p'a ca nucucj pjü way niná 'üsüs lajay, mpes ca sin mü'üsüs po 'üsüs way sin 'yüsa lijicj Dios po'ó. Dios la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquec jupj lal.

¹¹ Dios pajal 'üsüs la tjiji gente mpes. Jupj la tjiji mpes, gente ca polel mpatjam jupj lal. Pjü gente mpes nin la tjiji jupj. ¹²Dios jos qjuisin 'yüsa 'oyñ nyuca 'üsüs la mijicj jupj jos jinwá; nin mpes nin la tjiji. Jupj ma jos tsjan malala, jupj jos cupj ma wa ca qjuisas nsem niná. Pülücj ma quelel 'üsüs lajay Dios jos jinwá. Yupj lajay gente p'in quelel lajay jinwá p'in. Malala lajay. Dios jos cupj ma quelel lijicj yupj lajay jinwá. Jupj jos cupj lovin ca jus nlayecj tsjan más 'ücj la mijicj, ne ca nin la mijicj. Jos lovin 'üsüs lijicj, nosis casá pyatjaquecj na. Jupj jos lovin lijicj jupj jos jinwá. ¹³Dios jos cupj po qjuisas Jesucristo leñ way jac'. Jesucristo cupj qjuis Dios, pasal püné jupj. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal. Jesucristo mpes selecj cupj ca mpatjaquecj Dios lal. Mpes 'ücj qjuisas ncupj. Cupj ca nucucj pasal püné Jesucristo; jac' na nin ca nucucj. ¹⁴Ücjsja Jesucristo lal jupj p'iyá tepe'e cupj mpes. Nin la tjiji ca Dios perdonar la qjuis mijis, ca 'üsüs nsem cupj jupj lal. Jupj la tjiji 'ücj ma ca malala nyuca la mijicj. Jupj la tjiji ca 'üsüs nsem cupj, malala tulucj. Jupj jostsja cupj jupj juts'a'á nsem. Jostsja cupj ca 'üsüs la mijicj, niná po qjuisas mpes.

¹⁵Ninana pjü way sin tji'üsüs lis mijin. Newa jis wala mvelen más 'ücj ninana nin lajay. Dios jos nin lajay. Mpes jis tjijyü'ta ninana la mijicj. Ma nin lajay na, jis wala mvelen malala nin lajay. Napj tjevelé jin la mijin jipj. Mpes pjü ma ca mvelecj jipj 'üsüs lejay tulucj.

Pablo tepyaca tsjan jos Dios jupj ts'uyupj ca nin la mijicj.

3 Niswa mvelen Dios ts'uyupj jilal, Dios jos yupj yola yupj jis jepapan noypan, 'ücj jis la jütütj. Dios jos yupj nin lajay yupj jis jepapan jajütütj jinwá. Dios ts'uyupj polel 'üsüs lajay na, Dios jos nin lajay yupj. ²Niswa mvelen Dios ts'uyupj jilal, Dios jos ma malala nyuca javelepj

la p'a wa mpes. Jupj jos lovin ma la velel. Jos lovin 'üsüs javelepj la p'a jilal, ma ca ts'i mi'inacj. La p'a jilal javelepj na, ma wa ca ts'i mi'inacj yupj javelepj mpes.

³Jele mpalas cupj p'iyá ma qjuiyola jin lijicjsja yas nam. Ma la tjijicj Dios tjevelá. Tepyonecj la tsuwilpan tjowelepj. Lovin la tjijicj cupj qjuisastsja jin. Ma la tjijicj Dios jostsja jin. Cupj la tjijicj mpes 'ücj qjuisas tepyala; lovin nin la tjijicj. Ninana cupj la tjijicj malálat-sja. Lovin malala la tjijicj. Lovin la tjejjyamaquecj la p'a mpes. Gente la p'a wa ma jisastsja ncupj. Cupj ma wa qjuisastsja la p'a, ts'i 'inyactsja yupj jilal. ⁴Mop'in Dios pasal 'üsüs la tjiji gente mpes. Pajal quelel lis tjiji gentá. ⁵Mpes jupj la tjiji 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal. Cupj 'üsüs la tjijicj mpes tulucj ca nin nsem. Dios p'iyá jostsja 'üsüs qjuisé palá, nin mpes p'in ca mpatjaquecj Dios lal. Ca mpatjaquecj jupj lal bautizar qjuis tepyala mpes, Dios ts'uyupj qjuis tepyala mpes. Niná qjuis tepyala Dios Cjües 'üsüs la qjuis tjiji mpes. ⁶Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües, Jesucristo la tjiji mpes. Ts'üise tulucj jupj. Jesucristo la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. ⁷Dios p'iyá la tjiji mpes, 'üsüs cupj quinam Dios lal. 'Üsüs quelel ljitsja jupj cupj mpes. Nin mpes nin la tjiji cupj ca mpatjaquecj lovin jupj lal. Selecj ca nin nsem. ⁸Ninana po t'üc' way.

Najas la pülücj ninana po'o mvelen yupj jilal. Po ma lecj tjejá nin la veles. Más 'ücj nin mvelen, mpes Dios lal japon ca 'üsüs quelel lajay, Dios jos jin. Ninana po 'üsüs way. Nin lajay na, 'üsüs se palá gentá. ⁹T'üc' way nepénowa quelel la velel yupj p'a casá yola mpes. Dios ma jos yupj javelepj niná. Nenéyawa javelepj püna tapatja jis lá mpes. Japon Dios qjuisin 'yüsa liji jis lá mpes. Nin tulucj. Nenéyawa la velel Moisés tjevelá mpes. Ts'a 'in se palá la p'a wa p'a casá yola mpes. Niyana mpes quelel

javelepj na, más 'ücj ma mvelen yupj jilal. Ma 'üsüs se palá niná javelepj na. La p'a wa t'üc' way tulucj sin 'yüsa, niná javelepj mpes. ¹⁰Yupj javelepj mpes, Dios ts'uyupj nepénowa ma japon t'üc' way quinam. Nin mpes la pjaní jis wala mvelen, lama ca nacj, ca mvelen malala nin lajay. Newa nin ca malala quelel la mijicj custjay ca nacj; ma 'üsüs quelel lajay, jis wala mvelen ma ncul ca niswá Dios ts'uyupj 'a si mulú na. ¹¹Najas jipj ca jus nlayen yupj ma lajay Dios jos jinwá. Malala lajay. Yupj p'iyá salejepj wa malala nin lajay.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹²Napj ca jas majam Artemas jipj nt'a ca nacj. Ma selé. Tíquico jas majam ca nacj. Ma selé custjay cana cuscú. Pjaní

ca jas majam. Jipj nt'a tjemey na, najas jipj leñ way ncuwim napj nt'a Nicópolis po'ó. Ne'aj quelel pü'üs jive na, yümücj si lapjüna na wa. ¹³Cus mp'a'san Apolos, Zenas 'ots'ipj. Zenas po selé judiopan tjüjütütj po'ó. Jis tje'yaya yupj jisas, ca 'ücj polel mal niswá. Jipj 'ücj polel lejaj, nin ca la mijin yupj mpes. ¹⁴Dios jos jupj ts'uyupj sin 'yüsa más 'ücj lovin 'üsüs lajay la p'a mpes. La p'a cjuwá jis tepyala na, más 'ücj Dios ts'uyupj jis capj jap'acj. 'Üsüs se palá la p'a witjacj Dios ts'uyupj lajay mpes, 'üsüs way niná.

¹⁵Pjü way napj lal jatja, pjü way süs wa la tjajaj. Jipj nt'a patja nepénowa japon wa Jesucristo lal, quelel la qjuesejay yupj. Süs wa lis mijin yupj jilal.

Najas Dios 'üsüs way ca la mijis janmacj nun mpes.

Papel tepyaca Pablo Filemón mpes

1 Napj Pablo. Timoteo já'asa wa qui'á. Jupj cupj qjuis catjam. Napj 'os cawilta mo'ó Jesucristo mpes tsji' lejay ne.

Filemón, papel niná pyaquecj jipj mpes. Jipj cupj qjuis catjam. Pasa quelel la 'ijicj. Jipj tsji' lejay wa cupj quuilal Jesucristo mpes. ²Papel niná pyaquecj wa Apia mpes. Jupj cupj qjuis ta'a, Jesucristo lal pyona mpes. Pyaquecj wa Arquipo mpes. La p'a wa malala javelepj na Jesucristo po'ó, jupj jis wala vele malala javelepj. Dios ts'uyupj 'a si mulú wya nt'a. Pyaquecj wa yupj mpes.

³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné way jupj. Najas 'üsüs way lajay nun mpes. Najas nun ma nujola nsem pjü way mpes; najas yupj ca nin la mijicj nun mpes.

Pablo tjüwüi' Dios lal Filemón mpes.

⁴Lovin wüi'is Dios lal jipj mpes. Lovin velé Dios lal jipj mpes. ⁵La p'a wa nawala tjowelepj jipj pajal quelel lejaj Jesucristo. Tjowelepj jipj pyon Jesucristo tjevelá. Tjowelepj wa jipj po quelel la sejay Dios ts'uyupj. ⁶Napj velé Dios lal jipj mpes. Najas lovin mvelen la p'a jilal Jesucristo mpes. Najas ca 'üsüs mpalas velen mpes. Nin tepyala na, jipj ca jus nlayen tsjay 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. ⁷Jipj po quelel lis tjejay Dios ts'uyupj. Po 'ücj najas ntepalá jipj quelel la sejay mpes. Po 'üsüs pü'üs ntepalá. Dios ts'uyupj po 'ücj jisas jis tepyala, jipj la tjejay mpes.

Pablo tepyaca Onésimo po'ó.

⁸Filemón, Jesucristo mpes napj polel 'i jütütj. Nin mpes polel 'i jütütj tsjan más 'ücj la mijin. ⁹Mop'in napj quelel la 'e jay, mpes ma quelel 'i jütütj. Nin p'in najas jipj ca la mijin napj najas

jinwá napj najas mpes p'in. Co'mtüy napj quinam. Cawilta mo'o pü'üs Jesucristo mpes tsji' la tjejay mpes. ¹⁰Najas 'üsüs la mijin Onésimo mpes. Qui'á napj tjevelé jupj lal Jesucristo po'ó, ne jupj tepyona napj tjevelé. Pajal 'üsüs jas tji'yüsa, tsjicj si 'üsü jinwá popay si 'üsü liji na.

¹¹Püna p'in Onésimo ma 'üsüs tsji' la tjiji jipj mpes, nin selé napj. Nin tulucj ca nsem quinam. Quina po 'üsüs ca la mijis jipj mpes, napj mpes 'ots'ipj. ¹²Napj po quelel lejaj Onésimo. Mop'in nin, napj se jam jupj jipj nt'a. ¹³Najastsja jupj newá mpü'üm napj lal. Najastsja jupj ca ncapij mp'a'sas qui'á cawilta nt'a, jipj leñ mpes. Qui'á 'os la p'a jis lal tjevelé mpes. Nin tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. ¹⁴Najastsja jupj ca ncapij mp'a'sas jipj p'iyá jyas mpes. Custjay ma tjevelen ncu 'ücj jupj ca mpü'üm napj lal. Ma selen jupj pü'ü qui'á. Mpes napj se jam jupj jipj nt'a quinam. Jipj 'üsüs lejaj na, najas jipj p'iyá jyas mpes ca nin la mijin. Jipj ma polel lejaj jipj jyas jinwá, malala nin.

¹⁵T'üc' way Onésimo tjemey jipj mpe. Tsjicj way mpes p'in leñtsja jupj jipj püt' nt'a. Mop'in pajal 'üsüs tepyala jupj lal, tjemey mpes. Quina lovin ca mpü'üm jipj lal. ¹⁶T'üc' way Onésimo jipj esclavo custjay. Mop'in jupj más 'üsüs quinam esclavo lal. Jupj cupj qjuis catjam. Quelel lijicj jupj. Napj quelel lejaj jupj; quina más 'ücj jipj pajal quelel la mijin jupj 'ots'ipj. Jupj jipj esclavo, jupj jipj jetjam 'ots'ipj quinam qjuis Jepa Jesucristo mpes.

¹⁷Filemón, t'üc' way napj jipj jetjam. Napj cüwinis jipj nt'a, tsjay 'üsüs jyas nsem. Selé napj niná. Najas tsjay 'ücj jyas nsem wa Onésimo ne'aj jama na jipj nt'a, napj p'iyá ne'aj tjum jinwá. ¹⁸Onésimo malala nyuca la tjiji ca nacj jipj lal. Level la 'iji ca nacj. Mvelen napj lal nol level la 'iji, ne napj ca jaylacj la mejay jupj mpes. ¹⁹Napj Pablo. Napj p'iyá nin pyac

niná. T'üc' way ca jaylacj la mejay jupj mpes. Mop'in najas jipj jele mpalas jipj Dios popa 'e tepalá napj tjevelé mpes jipj lal. Mpes napj nola ma ca jyas nsem napj niná jaylacj la mejay.

²⁰Natjam, cupj nin pyonecj Jesucristo tjevelá. Jipj se coñ Jesucristo 'ots'ipj. Mpes po najas jipj ca la mijin napj najas jinwá. Nin lejay na, tsjay 'ücj najas nsem.

²¹Napj selé nin ca la mijin napj najas jinwá. Selé más 'in 'üsüs ca la mijin wa napj tjevelé lal. Mpes niná nin pyac jipj mpes. ²²Po quelel jum jipj nt'a. Mpes

Dios lal la monan leñ way 'ücj ca mis. 'Ücj la mijin la püt'üs napj ne'aj.

Pablo teczyawaja tepyaca.

²³Epafras süs wa la tjiji jipj mpes. Selen jupj pü'ü napj lal cawilta mo'ó Jesucristo mpes tsji' la tjiji mpes wa. ²⁴Marcos 'ots'ipj süs wa la tjiji, Aristarco 'ots'ipj. Demas süs wa la tjiji wa, Lucas 'ots'ipj. Yupj tsji' lajay wa napj lal Jesucristo mpes. ²⁵Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü way jilal, jupj qjuis Jepa Püné way.

Papel niná Hebreopan mpes

Dios jupj Jatjam jas tjejanya la veles cupj qjuilal.

1 Püna Dios tjevele profetapan jilal tsjan la veles judiopan jilal. Tjevele yupj jilal tsjan niná jupj jostsja judiopan ca jus nlayecj. Nin tjevele profetapan pülücj jilal. La pülücj way nin tjevele yupj jilal. ²Nasa tecyawaja tjevele quinam yupj jilal. Quina p'a casá la tjiji. Jupj Jatjam lal tjevele jupj la veles cupj qjuilal. Jupj Jatjam cupj qjuilal tjevele jupj Popay Dios jostsja jin. Jupj Jatjam mpes, pjü way la tjiji nosis casá. Pjü la tjiji wa tsjun po'ó. Dios la t'ya Jatjam, ca pjü way jupj juts'a'á nsem. ³Cupj selecj lots'ac' pajal jaw; nosis casá jyawca lots'ac' mpes. Nin p'iyá, cupj selecj Dios pasal püné; jus tjinyucucj jupj Jatjam, püné way jupj. Dios Jatjam, jupj Popay jin p'iyá jupj. Pjü way 'ücj patja nosis casá Dios Jatjam nin liji mpes. Nin p'iyá tsjun po'ó. Püné jyü'ta ne pjü nin pyala. 'Ücj Dios perdonar la qjuisiji cupj malala la tjijicj, jupj Jatjam la tjiji mpes. Nin la tjiji na, 'etjele jupj Dios li'inyampe tsjun po'ó. Dios pasal püné; jupj Jatjam ne'aj já'asa jupj li'inyampe, jupj püné wa mpes.

Dios Jatjam más püné angelpan jilal.

⁴Cupj selecj angelpan pajal noypan yupj. Dios Jatjam más püné angelpan jilal, nin la tjiji Dios. Dios Jatjam way jupj, nin vele Dios. Mpes qjuisin 'yüsa jupj más püné way angelpan jilal. ⁵Selecj Dios Jatjam más püné angelpan jilal Dios jupj lal tjevele mpes: “Jipj napj Natjam. Yacjaj jipj Pyapay ntepalá napj.” Nin tjevele Jatjam lal. Niná angelpan jilal tjevele tulucj. Tjevele wa: “Jupj Popay ca nsem napj.

Jupj napj Natjam nsem.”

Niná angelpan po'o tjevele tulucj. ⁶Dios jas tjejanya jupj Jatjam mwalá way nosis nt'a. Jas tjejanya na, tjevele:

“Najas napj angelpan pjü way nin javelepj jupj püné way”,
nin tjevele Dios.

⁷Dios tjevele wa angelpan sin po'ó. Tjevele:

“Lüpjü way jac', jama wa.

'Awa campanya wolaqué, wotaqué wa.

Nin p'iyá niná, angelpan jiquil, leñ way jil,

mop'in tsji' lajay napj mpes,

nin lajay napj najas jin”,

nin tjevele jupj. ⁸P'a casá tjevele Jatjam po'ó. Tjevele:

“Jipj ne Dios. Ca müjü'tün lovin.

Jyütütj ne 'üsüs.

⁹Jipj jyas 'üsüs p'in napj najas jin.

Jipj lovin ma malala lejay.

Mpes napj la 'e tjet'á la jütütj. Napj ne jipj Dios.

Jipj más 'ücj jyas nsem cyapj jacoñ jilal.”
Dios nin tjevele.

¹⁰Tjevele wa:

“Jepa Püné way jipj. Pjü cjuwatsja na, nosis la tjejay jipj.

Myas mpes pjü nin la tjejay tsjun po'ó, jay la p'a'á nt'a 'ots'ipj.

¹¹P'a wa jyawca na, ncawajas ca nosis.

Ncawajas ca wa pjü way tsjun po'ó.

Nin tulucj jipj lal. Jipj lovin ca mpü'tim. Pülül pül way pyala.

Nin p'iyá, nosis pül way nsem.

Pjü way tsjun po'ó pül way nsem wa.

¹²Yom jupj pülül pül way pyala na, ma jos niná.

P'a pülül mpes ca jas nqui'pas.

Nin p'iyá ca mpalas nosis lal,

pjü way jilal wa tsjun po'ó. Pül way nsem.

Mpes nosis seyasa ca la mijin.

Seyasa way ca la mijin wa tsjun po'ó.

Jipj p'iyá pül jinwá tulucj. Jipj lovin nin p'iyá.

Tsjyonca way 'e palá tulucj.
Lovin ca mpü'üm.”

Dios nin tjevele Jatjam lal.

¹³ Tjevele wa jupj lal:

“Nt'i'isa jipj napj l'i'nyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal.

Napj ca la mpalan jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na.”

Niná angelpán jilal tjevele tulucj. ¹⁴ Angelpán cjües witjacj yupj, tsji' lajay yupj Dios mpes. Gente nepénowa ca mpatjam Dios lal, Dios nin liji ca nin nsem. Dios jupj angelpán sin jyama yupj nt'a jis capj la p'acj nosis casá.

Más 'ücj qjuisin 'yüsa Dios Jatjam tjevelá.

2 Cupj nasa tjepjya'aquecj Dios Jatjam tjevelá. Dios Jatjam pajal püné way, mpes 'ücj más 'ücj qjuisin 'yüsa jupj tjevelá. Ma 'üsüs qjuisin 'yüsa, p'a jawas ca mponecj la p'a velá ca nacj, ne ma ca mponecj t'üc' way Dios Jatjam po'ó. ² Püna angelpán tjowelepj Moisés lal. Tjowelepj tsjan niná Dios jostsja judiopan ca nin la mijicj. Mpes Moisés niná tjevele judiopan jilal. Angelpán tjowelepj tsjan ca mpalas p'a jawas. T'üc' way nin tepyala p'a jasasá. Gente ma la tjajay na yupj tjowelepj jinwá, Dios lovin jis capj tyüla. ³ Mpes t'üc' way nin ca mpalas wa qjuis Jepa Jesucristo tjevele jinwá; jupj más püné angelpán jilal. Jupj tjevele cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal jupj la tjiji mpes la p'in. Niná ma qjuiyola na, t'üc' way Dios ca qjuis capj ntülüs. Qjuis Jepa Jesucristo mwalá way sin tji'yüsa la tjiji 'ücj mpatjaquecj Dios lal jupj la tjiji mpes la p'in. La p'a wa nin tjepjyacañ jupj tjevelá, p'a jawas yupj qjuisin tji'yüsa la tjajay wa t'üc' way niná jupj tjevelá. ⁴ Qjuilal tjowelepj na, Dios

qjuisin tji'yüsa la tjiji yupj t'üc' tjowelepj. Jupj jis capj tjep'ya'sa mpes pajal 'üsüs way polel lajaytsja, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Yupj nin la tjajay qjuisin 'yüsa la tjajay t'üc' way tjowelepj. Pasal qjuiyólatsja yupj la tjajay mpes. Dios jis capj tjep'ya'sa jupj Cjües la tjiji mpes wa. Jupj Cjües jis capj tjep'ya'sa 'ücj tsji' la tjajay jupj mpes.

Dios Jatjam mpes, cupj 'ücj mpatjaquecj lovin Dios lal.

⁵ P'a jawas pjü way pajal 'üsüs way nsem nosis casá. Niná mpes nin pyac. Dios Jatjam ca müjü'tüs qui'á, nin tjevele Dios. Angelpán ca nosis müjü'tücj tulucj. ⁶ Dios Popel nin vele yom pjaní tjevelá. Tjevele:

“Dios, jipj ne pajal püné. Gente, gente p'in yupj.

¿Tsjan mpes jele jipj yupj mpes?

¿Tsjan mpes jipj jyaman yupj?

⁷ Quina yupj más 'in tsjicj way angelpán jilal,

nin la tjejay jipj.

Newa nin, yupj más 'in noypan pjü way jilal nosis casá,

nin la tjejay jipj.

Jipj pajal 'üsüs la tjejay yupj mpes.

Pjü way jatja, nin la tjejay jipj. Mop'in nin jis tje'yaya ne gente 'ücj polel jajütütj pjü way niná.

⁸ Nin jis tje'yaya ne yupj 'ücj polel jajütütj pjü.”

Dios Popel nin vele yom pjaní tjevelá. Dios tjevele gente 'ücj polel jajütütj pjü. Pjü 'ücj jajütütj, Dios la tjiji. Newa nyucucj ma pjü way jajütütj custjay.

⁹ Mop'in ma nin qjuiyola. Cupj selecj Jesús mpes tjevele niná. Mpes selecj t'üc' way niná jupj tepyacá, niná ne Dios Popel. Jesús tjac' na, jupj más tsjicj waytsja angelpán jilal, Dios la tjiji. Jupj jostsja Jesús mpa'is pjü mpes, ne nin la tjiji jupj. Dios quelel la qjuisiji, ne nin. Malala tepyala Jesús lal, tepe'e,

mpes Dios la tjiji jupj pajal püné tepyala, tjevele wa jupj pajal 'üsüs.

¹⁰Nin jostsja Dios. Dios la tjiji pjü; pjü la tjiji jupj p'iyá mpes. Dios quelel se manú jupj ts'uyupj jupj pü'ü nt'a, jupj ts'uyupj pülücj way. Mpes 'üsüs way malala tepyala Jesús lal. Malala tepyala jupj lal, mpes gente 'ücj mpatjam ca Dios lal, Dios nin la tjiji. Jesús mpes gente 'ücj ca mpatjam Dios lal. ¹¹Yupj Dios juts'a'á ca jis mpalas, Jesús nin liji. Dios yupj jis Papay. Dios Jesús Popay 'ots'ipj. Mpes Jesús ma myayca la veles yupj jupj pülücpan. ¹²Selecj Dios Popel po'ó jupj tjevele yupj jupj pülücpan. Tjevele Dios lal:

“Napj ca mvelé napj mpülücpan jilal jipj po'ó.

Jipj mpes 'a si mulú na, napj 'üsüs ca mvelé jipj po'ó yupj jilal”, jupj nin tjevele Dios lal.

¹³Tjevele wa:

“Napj ca mpon Dios ncapj p'ya'sa”.

Tjevele wa:

“Qui'á pü'üs Dios ts'uyupj jilal.

Dios ntje'aya yupj; jupj jos napj jyamá yupj.”

¹⁴Jesús jüp'üy jánatsja wa, gente jinwá. Yom waytsja jupj yupj jinwá. Dios jostsja ca nin nsem; jostsja Jesús tepe'e, jostsja Jesús jas tjijyúnsa la püt'üs niswá. Nin tepyala mpes, diablo tsjicj way tepyala. Diablo mpes p'in gente cya'liñ.

¹⁵Gente lovin lacj jeyaptsja cya'liñ mpes. Nin tulucj quinam. Jesús yom tepyala jupj, tepe'e, jas tjijyúnsa, tüpü'ü niswá. Dios ts'uyupj ma lacj jeyapj cya'liñ quinam, jupj la tjiji mpes.

¹⁶Jesús tjac' gente jis capj la p'acj. Jupj tjac' angelpañ jis capj la p'acj tulucj. Mpes jupj ángel tepyala tulucj. Cupj 'ücj jus nlayecj Jesús quelel jis capj p'yá'satsja gentá, mpes yom tepyala jupj. Abraham pajal püna tüpü'ü, gente pülücj jupj popa p'iyá tapatja, püs tepyala na. Jesús más quelel jis capj tjep'yá'satsja

yupj pjü jilal. ¹⁷Mpes más 'üctsjá Jesús yom tepyala jupj, cupj jinwá. Cupj jupj pülücpan ne nin. Cupj jinwatsja jupj, mpes 'üctsjá sacerdote más püné tepyala jupj cupj mpes; jupj polel vele Dios lal cupj mpes. Nin liji jupj Popay Dios nt'a. Newa ca qjuis capj mp'a'sas lovin. Po jola cupj mpes. Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj, Jesús la tjiji mpes. ¹⁸Nenéyawa diablo jac' cupj nt'a, malala qjuis lal vele; jupj jos ma lijicj Dios jos jin. Jesús 'ücj qjuis capj p'ya'sa, ne ma malala lijicj. Nin p'iyá tepyala jupj lal, mpes 'ücj qjuis capj p'ya'sa. Diablo malala tjevele wa jupj lal, jostsja jupj ma la mijis Dios jos jin. Pajal malala tepyala Jesús lal. Mop'in Jesús ma la tjiji diablo jostsja jin.

Jesús más püné Moisés lal.

3 Natjampan, nun Dios juts'a'á. Jupj la nu t'ya nun. Pjü way napj tjevelé Jesús po'ó, pjü way nujola t'as lovin. Dios jas tjejyama jupj cupj nt'a la veles Dios po'ó. Jesús sacerdote más püné way jupj; jupj jama Dios nt'a la veles cupj mpes. Niná pyonec jupj po'ó. ²Dios la t'ya Jesús, ne Jesús la tjiji pjü way Dios jostsja jin. Jesús nin p'iyá la tjiji Moisés la tjiji jinwá, Moisés ne tsjay püna tüpü'ü jupj. Moisés la tjiji wa Dios jostsja jin Dios gente jis lal. ³Mop'in Jesús más 'üsüs Moisés lal. Napj ca mpac tsjan mpes ca jus nlayé más 'üsüs jupj Moisés lal. Yom wa si jünsa más 'üsüs way wosis lal; jupj p'iyá la tjiji wosis. Nin p'iyá, Jesús más 'üsüs Moisés lal. ⁴Wosis p'iyá jupj sin nin jas tjijyúnsa tulucj. Gente sin ja-jünsüpj yupj jis wa. Nin p'iyá niná, gente yupj sin nin patja tulucj. Dios lis tjiji. Dios lis tjiji pjü way.

⁵Moisés pjü way la tjiji Dios jostsja jin Dios lal japon jis lal. Moisés yupj jilal tjevele tsjan ca sin mü'üsüs la mijis Dios p'a jawas. Moisés 'üsüs tsji' la tjiji Dios mpes; newa mozo way p'intjsja jupj.

⁶ Cristo la tjiji wa pjü Dios jostsja jin Dios lal japon jis lal. Nin p'in más 'üstüs way jupj Moisés lal. Cristo Dios Jatjam jupj, mozo tulucj jupj. Moisés mozo p'intjsja jupj. Cristo se jamá Dios ts'uyupj pjü way. Cupj pyonecj Dios po'ó, Cristo po'ó 'ots'ipj; velecj la p'a jilal pyonecj mpes. Dios jos lovin nin lijicj. Selecj p'a jawas 'üsüs ca qjuis mpalas Dios mpes. Dios jos lovin 'ücj qjuisas nsem niná mpes. Lijicj na jupj jos jinwá, t'üc' way cupj jupj gentá.

Dios lal japon ca mpatjam Dios lal.

⁷ Nujola tapalas Dios Cjües tjevelá Dios Popel po'ó. Tjevele:

“Yacjaj, niná pjo'oqué na Dios velá,

⁸ nusin tjü'üsüs niná, la müjé wa jupj vele jin.

Judiopan püna tapatja ma nin la tjajay tjelyawuü na wa cjuwá nt'a.

Yupj ma quelel la tjajajtsja Dios tjevele jinwá.

Dios jay pjucj tjevyaaja jinwá tepyala la tjajay yupj.”

⁹ Dios tjevele:

“Nun solejé tsjan la tjajay yupj.

Nenem püna tapatjá, nun yupj sin popa p'iyá püs naya potjaqué.

Año cuarenta mpes yupj tjunuc pajal 'üsüs la tjejay napj yupj mpes.

Newa nin, malala la tjajajtsja, yólatsja napj ma jis capj ntül yupj.

Nay pjucj tjevyaaja jinwatsja yupj mpes.

¹⁰ Po ma najastsja yupj la tjajay.

Napj tjevelé:

‘Yupj lovin ma jisas napj najas jinwá.

La p'a wa quelel lajay p'in.

Ma quelel sin 'yúsatsja tsjan najastsja napj.’

¹¹ Po ma najastsja yupj malala la tjajay. Mpes napj nin tjevelé tsjan ca la mejay.

Tjevelé:

‘Püs way mpes pajal malala jis tepyálat-sja wosis cjuwá nt'a.

Napj quelel se 'atsja momas, 'ücj jis la püt'üs ne'aj.

Quina yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a, nin ca la mejay napj.”

Dios nin tjevele jupj Popel po'ó.

¹² Natjampan, 'in tjajama. Ma la müjé yupj la tjajay jinwá; pajal malala la tjajay yupj. Lovin mponé Dios lal, jupj ne pü'ü lovin. Ma poné Dios lal, ma so coñcóc jupj. ¹³ Lovin nin mvelé niná nunwá. Lovin la müjé Dios jos jinwá. Nin polel lojí custjay, Cristo ma niswa tjac' na p'in. Mpes malala lojí na, ca jus nlayé 'üsüs tulucj nu mpalas nin la tjüjé mpes, ne ma malala ca quelel la müjé niswá. ¹⁴ Püna qjuisastsja na Cristá, t'üc' way pajal tepyonecj jupj po'ó. Más 'ücj lovin nin pyonecj. Mpes nin ca qjuis mpalas pjü way Dios tjevelá. Nin ca qjuis mpalas Cristo se coñcocj mpes.

¹⁵ Dios Popel vele:

“Yacjaj, niná pjo'oqué na Dios velá,

nusin tjü'üsüs niná, la müjé wa jupj vele jin.

Judiopan püna tapatja ma nin la tjajay, tjelyawuü na wa cjuwá nt'a.

Dios jay pjucj tjevyaaja jinwá tepyala la tjajay yupj.”

¹⁶ Nun solejé pjacj ma quelel la tjajajtsja Dios jostsja jin, Dios lal tjepjyacañ na.

Moisés jis ticyuna Egipto mpe, yupj p'iyá pjü way ma quelel la tjajajtsja Dios jostsja jin. ¹⁷ Año cuarenta mpes nin la tjajay Dios ma jostsja jin. Nun solejé pjacj cuscú ninatsja. Yupj ne niná malala la tjajay wosis cjuwá nt'a. Yupj teca'liñ ne'aj. ¹⁸ Dios tjevele:

“Püs way mpes pajal malala jis tepyálat-sja wosis cjuwá nt'a.

Napj quelel se 'atsja momas, 'ücj jis la püt'üs ne'aj.

Mop'in yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a,

nin ca la mejay napj.”

Nun solejé pjacj jilal Dios nin tjevele niná. Ma la tjajay jupj tjevele jin, yupj jilal nin tjevele. ¹⁹Mpes qjuisin 'yüsa nin mpes ma polel tjil 'amá niná nt'a, Dios lal ma topon mpes.

4 Dios tjevele cupj 'ücj polel jyatjaquec wa, la mijis jupj. Nin p'iyá custjay, püna tjevele jinwá. Más 'ücj 'in jyamacj cupj, lovin mponec Dios lal. Mpes t'ücj way 'üsüs majatjaquec ca cupj, nin ca la qjuis mijis. ²La p'a wa tjowelepj cupj qjuis walap'a'á Dios tjevelá. Jupj tjevelá pajal 'üsüs. Judiopan püna tjelyawuñtsja wosis cjuwá nt'a, nin p'iyá tjepjyacañ. Tjepjyacañ, newa ma 'üsüs jis tepyala, yupj ma topon mpes. ³Nin tulucj cupj qjuilal. Cupj tepyonec, mpes cupj 'üsüs ca majatjaquec, Dios ca la qjuis mijis. Wa cjuwá nt'a tjelyawuñ witjacj, malala jis tepyala. Dios tjevele yupj sin po'ó. Tjevele:

“Po ma najastsja yupj malala lajaytsja. Mpes napj tjevelé tsjan ca la mejaytsja. Tjevelé:

‘Püs way mpes pajal malala jis tepyálat-sja wosis cjuwá nt'a.

Napj quelel se 'atsja momas, 'ücj jis la püt'üs ne'aj.

Mop'in yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a, nin ca la mejay napj.”

Dios nin tjevele jupj Popel po'ó. Tsjay püna Dios nosis t'ücj la tjiji na, jupj seletsja ca nin quelel la mijis yupj mpes. Jostsja yupj ca mal 'amá niná nt'a. Yupj p'iyá ma topon, mpes ma polel tjil 'amá niná nt'a, nin la tjiji Dios.

⁴Dios Popel po'ó yom pjaní tjevele sábadó mpes, ts'ac' niná semana pjaní cyawaja na. Tjevele: “Dios pjü la tjiji. T'ücj la tjiji na, 'etjele jupj. Semana tecyawaja na, 'etjele.” ⁵Jupj Popel vele wa:

“Napj quelel se 'atsja momas, 'ücj jis la püt'üs ne'aj.

Mop'in yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a,

nin ca la mejay napj.”

Wa cjuwá nt'a tjelyawuñ sin po'ó nin tjevele.

⁶Yupj tjepjyacañ Dios tjevelá, jupj tjevelá pajal 'üsüs, newa ma polel tjil 'amá niná nt'a; ma la tjajay Dios tjijyü'ta jinwá. P'a casá ca nsem la p'a jilal. Dios ca mveles ca 'ücj polel mal jupj pü'ü nt'a, 'ücj majatjum ne'aj. ⁷Selecj niná t'ücj way. Jupj tjevele p'a jawasa jyawca mpes. Locopyaya, año pülücj tepyala na, Dios tjevele David lal jupj jostsja jupj ca mpaques nin jawas po'ó. Napj nasa tepyac jupj tepyacá. Tepyaca: “Yacjaj, niná pjo'oque na Dios velá, nusin tjü'üsüs niná, la müjí wa jupj vele jin”.

Nin mpes jus nlayecj jupj tjevele yacjaj polel leque jupj pü'ü nt'a, 'ücj polel majatjaquec ne'aj. ⁸Josué jis tjemyana israelpan yupj jis 'amá nt'a, newa ma 'üsüs játjatsja ne'aj. Mpes locopyaya Dios tjevele p'a jawasa jyawca mpes; tjevele gente ca mal jupj nt'a, majatjum yupj.

⁹Newa nin quinam. Dios gente polel majatjum ca custjay. Majatjum ca Dios nt'a, Dios tjá'asatsja jinwá pjü way t'ücj la tjiji na. ¹⁰Gente jil na Dios pü'ü nt'a, ca majatjum yupj. Tsji' la tjajaytsja Dios mpes; quina 'ücj majatjum ca. Majatjum Dios tjá'asatsja jinwá, pjü way t'ücj la tjiji na.

¹¹Mpes más 'ücj lovin pyonec Dios lal; más 'ücj lovin lijicj jupj jos jin, mpes 'ücj ca nlaca Dios pü'ü nt'a, majatjaquec. Wa cjuwá nt'a tjelyawuñtsja ma la tjajay Dios jostsja jin. Mpes ma polel tjil yupj jis 'amá nt'a, ma polel játjatsja ne'aj. Ma ca nin la müjí nun yupj la tjajay jinwá.

¹²Lovin nin pyala Dios vele jinwá. Jupj jos ca nin mpalas, nin pyala jupj nin vele mpes p'in. Dios tjevelá polomay pjoye jinwá. Polomay t'em manas cjoye'la, pajal pjoye jupj, más 'in leñ way mo'o jama jupj tsjyaca nt'a. Dios tjevelá mo'o jama jinwá liji qjuisas mo'ó. Mo'o jama jinwá qjuis qjues mo'ó. Nin qjuesé

palá Dios velá pjya'aquecj na. Mpes selecj ncu 'üsüs qjuiyola, selecj wa ncu malala qjuiyola. Dios tjevele mpes selecj ncu t'üc' way quelel 'üsüs lijicj. ¹³ Pjü way ma polel mpja'neñ Dios lal. Pjü jatja, pjü la tjiji Dios, ne pjü way yus nyuca jupj. Jupj selé pjü way cupj lijicj. Jupj pjü way selé cupj qjuiyola. P'a jawas ca mvelecj Dios lal cupj la tjijicj mpes, ca mvelecj wa cupj qjuiyólatsja mpes 'ots'ipj.

Jesús sacerdote más püné cupj mpes.

¹⁴ T'üc' way pjü way niná. Po 'üsüs way Jesús. Sacerdote más püné way jupj cupj mpes. Nasa tjemey Dios pü'u nt'a. Ne'aj vele Dios lal cupj mpes. Jupj Dios Jatjam. Mpes más 'ücj lovin qjuisas nsem Jesús. Cupj t'üc' way pyonecj Jesús po'ó, niná velecj wa la p'a jilal. ¹⁵ La pülücj malala nyuca quelel lijicj, ne nin lijicj. Malala quelel lijicj na, Jesús po jola cupj mpes; jupj selé costa way nin lijicj Dios jos jin. Diablo malala tjevele wa Jesús lal, jostsja malala la mijis. Mop'in Jesús ma malala la tjiji. Jesús cupj qjuis sacerdote más püné, vele Dios lal cupj mpes. ¹⁶ Más 'ücj ma lecj jeyacj la veles Dios lal. Jupj 'üsüs la mijis cupj quuilal. Cupj selecj jupj perdonar la qjuis mijis malala nyuca la tjijicj, nin le monacj na jupj lal. Selecj wa jupj ca qjuis capj mp'a'sas, ma malala la mijicj. Qjuis capj mp'a'sas nin qjuisas na.

5 Cupj selecj judiopan jis sacerdote más püné witjacj gente popa p'iyá yupj. Dios jos yupj javelepj jupj lal gente mpes. Gente ja'ayapj na Dios mpes, niná ja'ayapj sacerdotepan nenem jilal, yupj ca ma'ayacj niná Dios mpes. Gente animal jacuman na Dios mpes, ja'ayapj yupj sacerdote nenem jilal. Sacerdote nenem sa 'ünan, sin ja'üm animal witjacj. Nin lajay na, Dios perdonar la siji gente nenem malala nyuca la tjajay yupj. ² Nenéyawa gente ma salejepj malala nyuca lajay.

Sacerdote más püné witjacj 'üsüs polel javelepj yupj jilal, ma jis capj javelel; sacerdote más püné witjacj gente p'in wa yupj, mpes yupj p'iyá malala quelel lajay wa neneyawá. T'üc' way malala lajay yupj neneyawá. Mpes yupj salejepj tsjan mpes gente malala lajay. ³ Sacerdote más püné witjacj t'üc' way malala nyuca la tjajay wa, la p'a jinwá. Mpes Dios jos yupj animal ja'ayapj, ja'üm wa. Nin la tjajay na, Dios perdonar ca lis mijis malala nyuca la tjajay. Dios jyü'ta yupj nin lajay yupj p'iyá mpes, gente la p'a mpes 'ots'ipj.

⁴ Sacerdotepan más püné witjacj ma la t'apj yupj p'iyá. Dios lis t'ya yupj, sacerdote más püné witjacj nsem yupj. Aarón la t'ya jinwá püná, nin p'iyá lis t'ya yupj. ⁵ Nin tepyala Cristo lal. Jupj ma la t'ya jupj p'iyá. Jupj p'iyá ma tjevele jupj sacerdote más püné, ne ca püné nsem jupj. Dios la t'ya jupj. Dios p'in tjevele jupj lal: “Jipj napj Natjam.

Yacjaj jipj Pyapay ntepalá napj.”

⁶ P'a wa tjevele wa Dios jupj lal, nin qjuisin 'yüsa wa Dios Popel mpes. Tjevele:

“Napj la 'e tjet'á jipj, sacerdote nsem lovin.

Jipj sacerdote Melquisedec jinwá, pajal püné waytsja jupj.”

Dios nin tjevele Cristo lal.

⁷ Jesús yom tepyala jupj, tüpü'ü no-sis casá. Jupj tjevele jupj Popay Dios lal. Pajal jólatsja, la tjemyoná jupj lal jupj ca cus mp'a'sas quelel pé'etsja na. Yümücj pjac la tjemyoná, la tipiya wa. Jesús seletsja jupj Popay Dios püné jupj, mpes 'ücj polel cus mp'a'sas, ma mpa'is, gente quelel ja'ünantsja na jupj. Dios 'üsüs way tjapjaca jupj. Jesús lovin t'üc' la tjiji Dios tjevelá, mpes jupj Popay Dios tjapjaca jupj. ⁸ T'üc' way jupj Dios Jatjam. Nawa nin, Dios jostsja Jesús ca nin la mijis wa jupj Popay Dios jostsja jin. Malala tepyala na, nawa nin la tjiji

Jesús. Tsjay 'üsüs way la tjiji Dios jost-sja jin. ⁹ Jupj pjü way la tjiji Dios jostsja jinwá. Mpes jupj mpes gente 'ücj mpatjam lovin Dios lal, nin lajay na jupj jos jin. Gente lajay na Jesús jos jin, yupj pjü way mpatjam ca Dios lal. ¹⁰ Dios la t'ya jupj sacerdote más püné ma'ajam jupj, ne nin mpes Jesús vele Dios lal cupj mpes quinam. Jupj sacerdote waytsja, Melquisedec sacerdote jinwatsja püná; püné waytsja jupj.

In tjajama, lovin mponé Dios lal.

¹¹ Pülücj quelel velecj nun jilal niná mpes. Mop'in pajal costa way nusin 'yüsa lijicj; nun ma 'üsüs quelel nusin 'yüsa, nin nu tepyala. ¹² Nun Dios ts'uyupj; püna nin nu tepyala. Más 'ücj nun nepenowá sin 'yüsa lojí quinam la p'a wa Dios tjevelá mpes. Newa ma nin tepyala. Nun ma quelel sin 'yüsa lojí la p'a wa; nun p'iyá ma 'üsüs nusin tji'yüsa Dios tjevelá. Nusin tji'yüsa Dios po'ó püná, niná más 'ücj la p'a nusin 'yüsa lajay niswá. Nun tsjictjacj jinwá, nun tso'ó jinwá custjay. Ma polel lojá jinwá custjay. ¹³ Nusin tji'yüsa püná, niná tsots' jinwá, costa tulucj. Ninana nujisas custjay, nun tsjictjacj jinwá custjay. Mpes nun ma polel nusin tji'yüsatsja la p'a wa Dios po'ó. Nun ma polel nusin tji'yüsatsja tsjan t'üc' way 'üsüs. ¹⁴ Tsjictjacj si t'ünú na, ve jalá. Najas nin jinwá ca nsem nun jilal. Nepénowa pülücj sin tji'yüsa Dios po'ó. Lovin 'ücj sin 'yüsa Dios tjevelá. Mpes yupj lovin salejepj tsjan niná Dios jos, tsjan niná Dios ma jos 'ots'ipj. Najas nin jinwá nsem nun.

6 Mpes más 'ücj qjuisin 'yüsa la p'a wa Dios tjevelá. Mpes ca qjuiyola nsem Dios jos jinwá. Mwalá way qjuisin tji'yüsa Cristo po'ó püná, 'üsüstsjá niná. Newa ma pjü qjuisin tji'yüsa. Quina más 'ücj cupj p'a qjuisin 'yüsa Cristo po'ó. Napj ca mpac tsjan niná qjuisin tji'yüsa püná. Qjuisin tji'yüsa tsjan la tjijicj Dios

ma jos. Nin lijicj na, cupj ma 'üsüs qjuesé palá Dios lal. Más 'ücj cupj 'apli-jila nsem, nin la tjijicj mpes; más 'ücj lijicj quinam Dios jos jinwá. Más 'ücj pyonecj Dios tjevelá. ² Qjuisin tji'yüsa 'üsüs way bautizar qjuesé palá. Qjuisin tji'yüsa más 'ücj la p'a wa sey pjucj po le 'et'ecj, velecj Dios lal yupj mpes. Qjuisin tji'yüsa tecya'liñ ca sin müjünsücj, mpatjam niswá. Qjuisin tji'yüsa wa Dios ca mveles pjacj 'ücj ca mal jupj nt'a, ca mpatjam ne'aj lovin. Qjuisin tji'yüsa wa Dios ca mveles pjacj ca mal 'awa püné nt'a. Yupj ne'aj ca mpatjam lovin. ³ 'Üsüs way niná sin 'yüsa lijicj. Mop'in 'üsüs wa la p'a sin 'yüsa lijicj 'ots'ipj. Más 'ücj sin 'yüsa lijicj la p'a wa Dios tjevelá. Dios qjuis capj p'ya'sa, nin ca la mijicj.

⁴ T'üc' way gente nepénowa jisastsja Jesús yas nam; quina ma jisas jupj. Leñ pjacj ca 'ücj la qjuijis ne yupj niswa ca quelel la mijicj jupj. T'üc' way yas nam yupj jus nlaytsja Dios tjevelá t'üc' way. Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Dios jis tje'yaya jupj Cjües. ⁵ Yupj jus nlaytsja Dios tjevelá pajal 'üsüs. P'a jyawca na Dios Cjües pajal 'üsüs la mijis ca, jupj pjü 'ücj liji mpes. Gente nenem nasa sin tji'yüsa tsjay püné way Dios Cjües. 'Üsüs way la tjiji wa yupj mpes. ⁶ Locopyaya malala yola jis tepyala. Quina ma jisas Dios Jatjam. Leñ pjacj ca 'ücj la qjuijis ne yupj niswa ca quelel la mijicj jupj. Yupj ma jisas Dios Jatjam, mpes yupj niswa cruz po'o tjü'ünan jupj jinwá la tja-jay. Yupj lajay mpes gente la p'a malala javelepj jupj po'ó.

⁷ Malala ca jis mpalas malala lajay. Nasa ca mpac 'oyñ nyuca pyala gente jis lal. 'Amá jinwá yupj. Yom sine 'amá nt'a. Jive na, 'üsú mo'o jama, 'its'its' pyala. Jupj sine si t'ünú. Mpes p'a jawas 'amá nt'a vyala la las. Dios 'üsüs la tjiji niná momas mpes. Gente nepénowa niná 'amá jinwá. Pjyacañ Dios tjevelá. Dios tjevelá yupj jisas mo'o jama jinwá. Yupj

yola Dios jos jinwá. Mpes Dios tsjay 'üsüs liji yupj mpes. ⁸P'a 'amá nt'a jül p'in lejeñ, malala ne'aj. Niná 'amá malala. Mpes jupj moma jac', 'yüma jülün. Gente nepénowa 'amá niná jinwá. Pjyacañ Dios tjevelá. Mop'in Dios tjevelá yupj jisas mo'o ma jama jinwá yupj. 'Amá jül p'in vvala jinwá yupj. Mpes Dios ca jis capj ntülüs.

⁹Qjuis catjampan, gente nepénowa ma jisas Dios Jatjam. Nin tepyaquecj tsjan ca jis mpalas. Ma ca nin nsem nun jis lal. Cupj pyonecj nun ma nujola nsem yupj jinwá. Cupj pyonecj nun más 'üsüs nujola Dios jos jinwá. 'Üsüs way lojí; t'üc' way nun ca mpatjaqué Dios lal, mpes nin lojí. ¹⁰Nun po tsji' la tjüjü Dios mpes. Nun quelel la tjüjitsja jupj. Dios 'üsüs. Niná la tjüjü lovin ma ca jo' mpa'is jupj. Nun jis capj tjap'a'sá la p'a wa Dios ts'uyupj. Nin lojí custjay; quelel lojí jupj custjay, mpes nin lojí. Niná Dios ma ca jo' mpa'is. ¹¹Nun solejé 'üsüs ca nu mpalas taca'liqué na, jupj nt'a lowú na. Mpes lovin la müjü niná la tjüjitsja jinwá, mpes t'üc' way niná ca nu mpalas. Nin qjuisas ncupj. ¹²Ma nu pjyasa jinwá t'as. 'Üsüs lajay jinwá t'as. T'üc' way gente nepénowa japon Dios tjevelá. Malala se palá na, newa 'üsüs lajay Dios jos jin. Nin mpes Dios pjü ca la mijis yupj mpes pjü way jupj tjevelá. Lovin nin la müjü nun, yupj lajay jinwá.

T'üc' way nin ca mpalas Dios tjevelá.

¹³Abraham la tjiji jinwá la müjü nun. Jupj lovin seletsja Dios ca nin la mijis jupj tjevelá jinwá. Dios tjevele Abraham lal tsjan ca la mijis jupj. Tjevele t'üc' way ca la mijis.

Gente javelepj na yupj ca t'üc' la mijicj yupj javelepj, nenéyawa javelepj Dios pjoca. Jisas la p'a ca jus nlayecj t'üc' way ca nin la mijicj. Dios más püné pjü jilal, mpes javelepj jupj ló. Dios p'iyá tjevele Abraham lal jupj ca nin la mi-

jis. Leñ pjacj püné Dios jinwá. Mpes jupj tjevele jupj p'iyá Dios, ne ca nin la mijis jupj tjevelá. Mpes Abraham seletsja t'üc' way Dios ca la mijis jupj tjevelá. ¹⁴Dios tjevele: "T'üc' way pajal 'üsüs ca la mejay jipj lal. Jipj ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja, tsjay pülücj nsem, nin ca la mejay jipj mpes." Dios nin tjevele Abraham lal. ¹⁵Abraham seletsja Dios ca la mijis jupj tjevele jinwá. Mpes la tjinyuca Dios ca nin la mijis. Ma jólatsja Dios ma ca nin la mijis. Mpes t'üc' way nin tepyala jupj lal, Dios tjevele jinwá.

¹⁶Nenéyawa gente mát'eya la velel. Pjaní ma quelel le velele quinam ca nacj. Mpes vele: "T'üc' way velé, Dios selé". Dios más püné jupj lal mpes jupj vele Dios ló. Jupj jos la p'a mpones jupj lal. Jos la p'a ma le velele quinam. ¹⁷Nin p'iyá, Dios tjevele 'üsüs ca la mijis gente mpes. Jos yupj ca jus nlayecj t'üc' way tjevélétsja. Mpes tjevele: "Napj ne Dios, leñ la p'a püné. T'üc' way velé, t'üc' way ca la mejay napj tjevelé jinwá." Jupj jostsja yupj ca mponecj jupj nin ca la mijis jupj tjevelá, mpes nin tjevele jupj.

¹⁸Dios tjevele 'üsüs ca la mijis gente mpes. Tjevele wa t'üc' way tjevélétsja. Jupj jos cupj 'ücj qjuisas ca qjuis mpalas, mpes nin tjevele manas. T'üc' way la mijis jupj tjevele jinwá. Ma polel li tsuwile jupj. Cupj nasa tjevelecj jupj lal qjuisas jupj ca qjuis majamas. Jupj tjevele ca 'üsüs la qjuis mijis, mpes selecj nin ca la mijis jupj.

¹⁹Selecj Dios 'üsüs ca la mijis cupj mpes, ne ma qjuiyola. Cupj selecj 'üstis ca qjuis mpalas. Nin selecj Jesús mpes. Jesús nin p'iyá liji quinam cupj mpes, sacerdote más püné liji jinwá. Sacerdote más püné jama Dios wo mo'ó, pülül jala na'aj po'ó, ne'aj vele Dios lal gente mpes. Jesús nin p'iyá liji. Jupj tjemey Dios nt'a tsjun po'ó, ne'aj vele Dios lal cupj mpes. ²⁰Nasa tjemey jupj. Mpes p'a jyawca na, cupj 'ücj ca nlaca Dios nt'a Jesús mpes.

Jesús sacerdote más püné tepyala cupj mpes. Sacerdote más püné nsem janmacj cupj mpes. Vele Dios lal cupj mpes. Jupj sacerdote más püné Melquisedec jinwatsja püná.

Melquisedec sacerdote waytsja jupj Dios mpes.

7 Melquisedec püna tüpü'ü, jepa pünetsja jupj Salem nt'a, pülücj pájtatsja nt'a. Sacerdote watsja jupj, tsji' la tjiji Dios mpes, Dios ne más püné pjü jilal. Melquisedec tjevele Dios lal gente mpes. Nujola tapalas la p'a wa jepapan la tapalan Abraham lal, newa Abraham más 'üsüs la tepya'na yupj jilal. Melquisedec tjemey la nüjüsü Abraham, jupj jactsja na la tepya'na mpe. Melquisedec tjevele Dios lal Abraham mpes, la tjemyona Dios 'üsüs la mijis Abraham lal. ²Abraham más 'üsüs la tepya'na la p'a jepapan jilal, mpes yupj yuts'a'á nt'ya teque'e jupj. Lovin nin la tjajaytsja püna tapatjá. Pjü diez popé jupj teque'e popé, pjaní tje'yaya Melquisedec lal Dios mpes. Melquisedec ló “Lovin 'üsüs la tjiji”, nin velecj cupj qjuis tin. Jupj jépatsja wa Salem po'ó. “Salem” tjowelepj yupj jis tin. Cupj velecj: “Pjü 'ücj patja, ma ts'a 'in la p'a jilal”. Nin velecj “Salem” mpes. Nin mpes selecj jupj pajal 'üsüstjsja.

³Cupj velecj Melquisedec lovin sacerdote nsem. Pjü ma salejepj pjacj ne jupj popaytsja, pjü ma salejepj wa pjacj ne jupj jamaytsja. Pjü ma salejepj tsjan yupj jis lá püna tapatjá, ne Melquisedec yupj sin pópatsja, püs naya tüpü'ütsja. Pjü ma wa salejepj 'ona tjemya'na, ma wa salejepj 'ona tepe'e. Mpes cupj velecj jupj lovin sacerdote nsem. Jupj Dios Jatjam jinwatsja, sacerdote ca nsem jupj lovin.

⁴Najas nun ca jus nlayé pajal püné waytsja Melquisedec. Nun solejé Abraham püné waytsja. Judío mwalá waytsja jupj. Mop'in Abraham teque'etsja

popé tje'yaya jupj. Pjü diez popé, pjaní tje'yaya Melquisedec mpes. Tje'yaya tsjan más 'üsüs way. Melquisedec más püné waytsja jupj lal, mpes tje'yaya niná. ⁵Abraham popa p'iyá püs naya tüpü'ü waytsja Leví. Leví ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja way sacerdotepan. Yupj judiopan. Sacerdotepan jat'anquepj la p'a wa judiopan ja'ayapj. Pjü diez popé judiopan jatatj sin popé, pjaní jat'anquepj. Judiopan pjü way Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja. Sacerdotepan jat'anquepj yupj ja'ayapj Moisés popel nin tjijyü'ta mpes. ⁶Melquisedec Leví ts'uyupj popa p'iyá tulucj. Melquisedec mwalá way tüpü'ü Leví lal. Mop'in qjuisin 'yüsa pajal püné waytsja jupj; jupj nt'ya Abraham juts'a'á Dios mpes. Pjü diez popé, pjaní nt'ya jupj. Mpes qjuisin 'yüsa pajal püné waytsja Melquisedec.

Dios nasa tjevele Abraham lal jupj 'üsüs ca la mijis. Mop'in Melquisedec más pünetsja Abraham lal. Jupj tjevele Dios lal Abraham mpes, la tjemyona Dios 'üsüs la mijis jupj lal. ⁷Gente javelepj na niná la p'a mpes, selecj yupj más püné la p'a lal. Niná t'üic' way. Mpes qjuisin 'yüsa Melquisedec más püné waytsja Abraham lal, Abraham p'iyá ne püné way watsja jupj.

⁸Sacerdotepan jat'anquepj gente ja'ayapj Dios mpes. Pjü diez popé, pjaní jat'anquepj. Pjü way sacerdotepan nenem, nca'liñ ca. Melquisedec pjü diez popé, pjaní nt'ya wa jupj Dios mpes. Mop'in Dios Popel ma vele tepe'e jupj. Mpes 'ücj la veles newa pü'ü jupj. Mpes wa qjuisin 'yüsa Melquisedec más püné waytsja pjü sacerdotepan jilal.

⁹Leví nt'ya gente tja'ayapj, sacerdotepan natsja wa gente tja'ayapj Dios mpes; pjü diez popé, pjaní way tja'ayapj gentas. Mop'in Leví tje'yaya wa, sacerdotepan tja'ayapj wa yupj yuts'a'á Melquisedec lal; pjü diez popé, pjaní

way tja'ayapj wa jinwá la tjajay yupj. Yupj Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja yupj, ne nin. Abraham nin la tjiji, mpes yupj nin la tjajay jinwatsja. Abraham pjaní tje'yaya pjü diez popé Melquisedec lal. ¹⁰Melquisedec la nñjüsü na Abraham, t'üc' way Leví leñt-sja custjay, ma tjemya'na custjay. Sacerdotepan leñ waytsja wa custjay. Po 'in püs way tepyala na, jis tjamanun yupj. Abraham popa p'iyá püs way tepyala na tapatja yupj. Mpes yupj tja'ayapj wa jinwatsja Melquisedec lal. Mpes qjuisin 'yüsa Melquisedec más püné Abraham lal, Leví lal 'ots'ipj, sacerdotepan jilal 'ots'ipj.

¹¹ Moisés tjevele gente jilal tsjan niná Dios jostsja yupj ca nin la mijicj. Nana Dios tñjyü'tá. Yupj jilal tjevele na, pülücj tjevele sacerdotepan mpes. Dios jostsja sacerdotepan pajal 'üsüs la mijicj gente mpes. Yupj Leví popa p'iyá püs naya tapatja. 'Üsüstjsja yupj; newa nin, yupj ma polel la tjajay ne gente 'üsüstjsja janmacj Dios lal. Nin mpes más 'üctjsja sacerdote p'a wa tjac'; sacerdote seyasa waytsja jupj, jupj sacerdote Melquisedec jinwatsja. Aarón Leví popa p'iyatsja püs naya tüpü'ü, sacerdote pajal püné waytsja jupj. Niná sacerdote seyasa way, Aarón jin tulucj. Más püné way jupj Aarón lal. ¹² Sacerdote seyasa tjac', Melquisedec jinwá jupj, mpes Dios quina jos la p'a sacerdotepan ma lajay quinam püna la tjajay jinwá. Yas nam Moisés jis tñjyü'ta gente nin lajay, 'ücj Dios lal ma nin lajay quinam. P'a casá tepyala quinam.

¹³⁻¹⁴ Dios Popel sacerdote seyasa po'ó vele. Niná sacerdote seyasa ne cupj qjuis Jepa Jesucristo. Leví ts'uyupj popa p'iyá tulucj jupj. Judá ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü jupj, niná pjü nin salejepj. Judá ts'uyupj sin popa p'iyá püs naya tapatja sacerdote tuluctsja yupj lovin.

Moisés lovin ma tjevele sacerdotepan nsem yupj.

**T'üc' way sacerdote niná
já'asa, Melquisedec jinwá jupj.**

¹⁵ Yas nam Moisés jis tñjyü'ta gente ca nin la mijicj, 'ücj Dios lal ma nin lajay quinam. Niná más 'in 'ücj qjuisin 'yüsa sacerdote seyasa tjac' mpes. Nana sacerdote Melquisedec jinwatsja.

¹⁶ Sacerdote tepyala jupj, Moisés popel tjevele jinwá tulucj. Jupj popel tjevele locopyaya patja Leví sin popa p'iyá sacerdotepan nsem yupj. Nin tuluctsja Jesucristo lal. Jupj sacerdote tepyala jupj lovin ma pe'e mpes; pjü 'ücj liji jupj, mpes nin. ¹⁷ Dios Popel vele:

“Napj la 'e tjet'á jipj, sacerdote nsem lovin.

Jipj sacerdote Melquisedec jinwá, pajal püné waytsja jupj.”

¹⁸⁻¹⁹ Moisés tñjyü'ta sacerdotepan mpes. Yas nam Moisés jis tñjyü'ta tsjan niná gente ca nin la mijicj; 'ücj Dios lal ma nin lajay quinam. Sacerdotepan ma polel lajay ne gente 'üsüs nsem Dios lal. P'a casá tepyala. Más 'üsüs way tepyala. Niná sacerdote seyasa mpes, selecj 'üsüs ca qjuis mpalas. Jupj mpes cupj 'ücj polel leque ne'aj p'in Dios nt'a.

²⁰ Cupj velecj jupj sacerdote; Dios p'iyá tjevele wa sacerdote nsem jupj. Dios tjevele t'üc' way nin ca mpalas. Niná ma nin tjevele p'a sacerdote po'ó. ²¹ La p'a sacerdotepan Leví ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja yupj, nin mpes sacerdotepan jis tepyala yupj. Jesús sacerdote tepyala Dios tjevele mpes. Dios tjevele sacerdote nsem jupj. Tjevele Jesús lal:

“Qjuis Jepa Dios tjevele nin la mijis jupj, tjevele t'üc' way nin ca la mijis.

Ma ca p'a casá mveles p'a jyawca na.

Tjevele:

‘Napj la 'e tjet'á jipj, sacerdote nsem lovin’.”

Dios nin tjevele Jesús lal.

²² Yas nam Dios tjevele judiopan 'üsüs se palá Dios lal, nin la tjajajtsja na Moisés lal tjevele jinwá. Quina tjevele gente 'üsüs se palá jupj lal Jesús mpes. Ninana más 'üsüs. Selecj niná t'üc' way ca nin mpalas Jesús mpes. Dios tjevele Jesús lovin ca sacerdote nsem.

²³ Yas nam sacerdotepan pülücj way tjelyawuñtsja. Yupj lovin teca'liñtsja, mpes gente lovin la p'a sacerdotepan jisastsja. ²⁴ Nin tulucj Jesús lal; jupj pü'ü lovin. Ma pe'e. Mpes jupj lovin ca sacerdote nsem. ²⁵ Jesús polel jis capj p'ya'sa gentá, yupj lovin ca 'üsüs nsem Dios lal. Yupj quelel jil ne'aj p'in Dios nt'a, 'ücj ne'aj jil Jesús mpes. Jesús nin polel liji jupj lovin ma pe'e mpes. Jupj vele Dios lal yupj mpes lovin, ne nin.

²⁶ Cupj qjuisastsja Jesús cupj qjuis sacerdote más püné nsem jupj. Jupj Dios juts'a'á. Cus tüpwes ma la pjaní way malala la tjiji. Lovin 'üsüs la tjijtsja p'in. Dios tjemyana jupj malala lajay mpe, tjemyana jupj pü'ü nt'a. ²⁷ La p'a sacerdote más püné witjacj tja'ayapj animal witjacj Dios mpes pjü jyawca na; jis tjü'üm yupj. Nin jostsja Dios, mpes perdonar lis tjiji malala nyuca la tjajay. Nin la tjajay yupj p'iyá malala la tjajay mpes. Nin la tjajay na, Dios perdonar lis tjiji malala la tjajay. Pjü jyawca na nin p'iyá la tjajay wa gente mpes, yupj malala la tjajay mpes wa. Mop'in Jesús la tjiji ne sacerdotepan 'ücj ma ja'ayapj animal witjacj quinam Dios mpes. 'Ücj ma ja'ayapj quinam Jesús nasa tje'yaya mpes. Jesús jupj p'iyá tje'yaya Dios mpes, ma tje'yaya animal witjacj. 'Üct-sja jupj lal yupj tjü'ünan jupj; jupj jostsja Dios lovin ca perdonar lis mijis gente malala nyuca la tjajay. ²⁸ Moisés tji-yyü'ta mpes, niyom nepénowa sacerdote más püné witjacj jis tepyala. Nawa nin, pjü way niná malala nyuca la tjajay neneyawá. P'a casá tepyala quinam. P'a jyawca na Dios la t'ya jupj Jatjam, ca sac-

erdote nsem jupj. Jupj sacerdote tepyala, Moisés tjevele mpes tulucj. Dios tjevele jupj lovin ca sacerdote nsem. Tjevele t'üc' ca nin mpalas. Jupj Jatjam lovin ma malala la tjiji. Lovin ca la mijis pjü way Dios jos jinwá.

T'üc' way Jesús cupj qjuis sacerdote más püné.

8 Napj nin tepyactsja nun mpes. Quina ca mpac tsjan niná napj najas nusin 'yüsa. Cupj selecj cupj qjuis sacerdote más püné pü'ü. Jupj 'etjele Dios li'inyampe, Dios já'asa nt'a tsjun po'ó. Dios pajal püné. Cupj qjuis sacerdote más püné já'asa Dios li'inyampe, jupj p'iyá pajal püné wa mpes. ² Ne'aj cupj qjuis sacerdote más püné vele Dios lal cupj mpes. T'üc' way Dios já'asa ne'aj. Ne'aj t'üc' way toñca Dios wo. Dios la tjiji wosis niná; gente ma nin la tjajay. Cupj qjuis sacerdote más püné nin liji sacerdote más püné witjacj la tjajay jinwá yas nam.

³ Dios jostsja la p'a sacerdote más püné witjacj natj gente tucutj, jostsja niná ma'ayacj jupj mpes. Dios jostsja yupj natj animal witjacj, gente animal witjacj tucuman na. Jostsja jis tjü'ünan, jis tjü'üm. Nin la tjajay na, Dios perdonar lis tjiji yupj malala nyuca la tjajay. Dios jostsja cupj qjuis sacerdote más püné 'yaya wa jupj mpes.

⁴ Sacerdote más püné niná tsjun po'o já'asa. Ma polel sacerdote já'asa jupj nosis casá; p'a wa niyom patja qui'á sacerdote way yupj, yupj Dios mpes ja'ayapj gente jacutj. Nin lajay Moisés tjiyyü'ta jinwá. ⁵ Cupj nyucucj sacerdotepan nin lajay qui'á, mpes cupj 'ots'ots' way qjuisin 'yüsa tsjan niná Jesús lijá tsjun po'ó cupj mpes. Püna Dios tjevele Moisés lal wosis la mijicj, ne'aj sacerdotepan 'ücj jis la veles Dios lal gente mpes. Wa niná Moisés quelel si jünsatsja na, Dios tjevele jupj lal: "In tjejyama. Niná

t'üc' way 'üsüs la mijin, jipj lal tjevelé jinwá, jipj lal tjevelé na joc' mo'ó." Dios nin tjevele Moisés lal. Jupj wo niná, wo tsjun po'o toñca jinwatsja, qjuisin 'yüsa. Nyucucj tsjan niná sacerdotepan lajay ne'aj, mpes 'ots'ots' way qjuisin 'yüsa tsjan niná Jesús nin liji cupj mpes tsjun po'ó. ⁶Mop'in Jesús más 'üsüs liji cupj mpes; Dios tje'yaya nin polel liji jupj. Quina Dios tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal; nin se palá Jesús mpes. Niná más 'üsüs way; niná Dios tjevele mpes, más 'üsüs qjuesé palá.

⁷T'üc' way ma 'üsüs jis tepyala Dios lal, nin la tjajay na Moisés tjevelá. Ma polel la tjajay pjü way Moisés tjevelá. Mpes 'üctsjá Dios p'a casá la tjiji; ⁸gente malálatsja custjay jupj lal, ne nin. Püna Dios tjevele ca 'üsüs la mijis yupj mpes. Tjevele:

"P'a jyawca na, p'a casá ca la mejay, mpes israelpan, judiopan 'ots'ipj, 'üsüs nsem yupj napj lal, nin ca jis mpalas.

⁹Jipj jele pyala tsjan tjevelé napj ne-gente jilal

jis tjemyan na Egipto mpe.

Ma ca nin p'iyá mvelé napj quinam.

Yupj ma la tjajay napj tjevelé jin.

Mpes tjum yupj mpe.

¹⁰Mpes p'a jyawca na, p'a casá ca la mejay israelpan mpes.

Quina ca mvelé tsjan quelel lejay.

Yupj lovin ca yola nsem napj tjevelé mpes,

nin ca la mejay.

Yupj 'ücj jisas nsem napj tjevelé mpes,

nin ca la mejay.

Ca pajal jisas nsem napj tjevelé,

ca la mejay napj.

Napj yupj jis Dios nsem.

Yupj napj negente nsem.

¹¹Mpes p'a jawas yupj pjü way ca mvelecj napj ne yupj jis Dios.

Ne'aj p'in patja jilal ma ca mvelecj nusin tjü'üsüs jupj ne Dios jupj.

Jis pülücpan jilal ma wa ca mvelecj niná.

Yupj pjü way nin ca mvelecj

napj ne yupj jis Dios, ne nin.

Tsjictjacj nin ca mvelecj,

noypan nin p'iyá ca mvelecj.

¹²Napj ma nola nsem malala nyuca la tjajay.

Lovin ma ca nola nsem niná mpes."

Dios nin tjevele.

¹³Yas nam Dios tjevele gente 'üsüs se palá jupj lal, nin lajay na pjü Moisés tjevelá. Nin tulucj quinam. Quina 'ücj ma lijicj pjü way Moisés tjevelá. Dios tjevele p'a casá ca la mijis. Tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal Jesús mpes. Mpes quina 'ücj ma qjuiyola pjü way Moisés tjijyü'ta mpes.

Sacerdotepan tjowelepj Dios lal nosis casá. Cristo vele Dios lal tsjun po'ó.

9 Tsjicj way quelel pyac Dios Moisés lal tjevelá mpes. Lal tjevele tsjan niná jupj jostsja gente la mijicj, ne yupj ca cus ncoñcocj Dios. Jis tjijyü'ta yupj wosis müjünsücj pülül p'omp'om mpes, ne'aj ca mvelecj Dios lal. Niná Dios wo lotsja. ²Mpes wo pülül niná jas tjüjünsüpj. Cuarto mát'eya tyá'atsja jupj. Cuarto mwalá way nt'a tja'ayapj Dios mpes, jupj pajal püné way mpes. Niná cuarto po'ó, yam casá lejeñ tóñcatsja, mesa toñca watsja. Sacerdotepan pansas tja'ayapj na Dios mpes, tjo'onsopj pansas niná mesa casá. ³Wa culupwen nt'a, pülül p'omp'om jálatsja, mpes cuarto mat'e tepyala. Cuarto ma'ajapj Dios mpestsja la p'in, jupj pajal püné way mpes. ⁴Niná cuarto po'ó, tsjo'oy jinwá tóñcatsja, oro jas tjocjolol waytsja jupj. Tsjo'oy mo'ó ts'ülüc' tüpüntüpj 'üsüs cjúmsutsja, 'yúmsatsja. P'a wa já'asatsja niná cuarto po'ó. Cajón tabla mpes la tjajay, ne'aj já'asatsja, oro jas tjocjolol watsja jupj pje'á. Niná cajón mpes, judiopan

yola jis tepyala Dios tjevele jin ca la mijis jupj yupj mpes. Niná cajón mo'ó, maná tsjicj way já'asatsja jarro mo'ó, jarro niná oro watsja jupj. Aarón tjacjaj cajón wa mo'ó pü'ü watsja. Nujola tapalas tjacjaj niná pjwel popa le cojoñtsja. Wa mo'ó pe t'em patja watsja, casá tepyácatsja Dios tjiyyü'tá ca gente la mijicj. ⁵ Cajón casá ángel jin yustapj tjelejeñ, mát'etsja yupj, ne'aj tjelejeñtsja. Oro mpes watsja yupj, ne'aj tjelejeñtsja. Oro mpes watsja yupj. Querubines jis latsja yupj. Jis pam jana, la pactsja cajón casá. Querubines mpes, gente salejeptsja Dios já'asatsja yupj jilal. Gente tjowelepj: "Ne'aj Dios perdonar la siji gente malala nyuca la t'ajay". Nun solejé niná popé. Ma quelel pülücj pyac niná mpes; p'a mpes quelel pyac quinam.

⁶ Pjü way niná tjo'onsopj wa pülül mo'ó. T'üc' tjo'onsopj na, pjü jyawca na sacerdotepan wama tjil cuarto mwalá way mo'ó. Ne'aj nin la t'ajay Dios tjevele jinwá; yupj p'in nin polel la t'ajaytsja. ⁷ Mop'in nin, ma wama tjil cuarto ma'ajapj nt'a. Pjü año na la pjaní p'in, sacerdote más püné jusapj wama tjemey cuarto ma'ajapj mo'ó. Jupj t'ya animal 'osis. 'Os niná cajón casá la t'yu. Solejé tsjan mpes la t'jiji. Nenéyawa sacerdote más püné, la p'a wa gente 'ots'ipj, ma salejeptsja malala nyuca la t'ajay. Dios ma nin jólatsja niná la t'ajay, sacerdote más püné la t'jiji mpes cuarto ma'ajapj nt'a. ⁸ Dios Cjües qjuisin 'yüsa liji yupj ma polel wama jiltsja cuarto ma'ajapj mo'ó, ne'aj Dios já'asatsja nt'a, cuarto mwalá way jatatsja na p'in. ⁹ Ücj qjuisin la 'üsüs niná. T'üc' way gente quina patja nin p'iyá lajay. Ma ne'as jil Dios já'asa nt'a nin lajay na. Yupj jacutj, ja'ayapj Dios mpes. Animal witjacj jacuman, ca mü'ümücj sacerdotepan. Newa nin, yupj lovin yola malala nyuca la t'ajay mpes. Lovin nintsja gente tja'ayapj na Dios lal. ¹⁰ Nin lajay, yupj jis p'üy mpes p'in nin lajay. Nin lajay na, newa ma 'üsüs yola

yupj Dios jos jinwá. Püna tapatja jis t'jüjütütj tsjan 'ücj jis la las, tsjan 'ücj jis la müs 'ots'ipj. Jis t'jüjütütj 'onin ne yupj p'iyá jis la patsj. Nin p'in. T'üc' way yupj nin la t'ajay, mop'in p'a jawas Dios p'a casá la t'jiji, ne 'ücj niná ma lajay quinam püna jis t'jüjütütj jinwá.

¹¹ T'üc' way Cristo t'jac'. Sacerdote más püné jupj. Jupj mpes tsjay 'üsüs ca qjuis mpalas p'a jyawca na. Dios wo nosis casá toñca p'in tulucj, ne'aj wama tjemey. Jupj wama tjemey tsjun po'ó. Niná t'üc' way Dios wo. Ninana más 'üsüs way, ninana gente ma nin la t'ajay, ma toñca nosis casá. ¹² Cabro 'os mpes tulucj 'ücj wama tjemey, vaca tsjicj 'os mpes tulucj, jupj 'ücj wama tjemey Dios pü'ü nt'a. 'Ücj wama tjemey Dios pü'ü nt'a jupj p'iyá tepe'e mpes, jupj p'iyá 'os tepyala mpes. La pjaní wama tjemey, ne'aj já'asa custjay. Cristo mpes Dios perdonar la qjuisiji malala nyuca la t'jijicj, ne ca 'üsüs nsem cupj lovin jupj lal. ¹³ Nun solejé nenéyawa gente jis p'üy te jinwá Dios lal yupj malala la t'ajay mpes. Mpes nenéyawa sacerdotepan cabro 'os la t'upj yupj jis capá nt'a. Nenéyawa vaca cocoy 'os la t'upj wa yupj jis capá nt'a. Nenéyawa vaca tsjicj ja'üm. 'Üpjü tepyala na, yupj jis capá nt'a la coy 'üpjü niná. Nin mpes 'üsüs se palá yupj Dios lal niswá, yupj jis p'üy salá jinwá. ¹⁴ Quina más 'üsüs pyala Cristo 'os mpes. Pajal 'üsüs waytsja jupj, lovin ma malala la t'jiji. Cristo t'je'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, jupj 'os tepyala cupj mpes. Dios Cjües, lovin pü'ü jupj, cus t'jep'ya'sa, mpes Cristo nin polel la t'jijitsja. Cristo 'os mpes selecj Dios perdonar la qjuisiji malala la t'jijicj. Mpes cupj lovin ca ma qjuiyola nsem malala la t'jijicj, ne cupj 'ücj polel lijicj quinam Dios jos jin, Dios ne pü'ü lovin. Nin qjuis tepyala animal 'os mpes tulucj.

¹⁵ Solejé Dios tjevele jupj ca seyasa la mijis, mpes gente 'ücj ca 'üsüs jis mpalas

jupj lal. Cristo mpes Dios nin liji jupj tjevele jin. Dios lis t'ya gente nepénowa, ne jis capj tjep'ya'sa jis la pon jupj lal. Jupj nin liji yupj lovin ca mpatjam jupj lal. Nin ca mpalas jupj tjevele mpes. Püna p'in Dios tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal nin la tjajay na Moisés lal tjevelá. Mop'in gente ma la tjajay jupj tjijyü'ta jin. Dios lis t'ya witjacj, nin p'iyá ma nin la tjajay yupj. Locopyaya 'üsüs lis tjiji. Cristo tepe'e, mpes Dios perdonar la siji malala la tjajay, ne ca 'üsüs nsem yupj lovin jupj lal.

¹⁶ Quina ca mpac tsjan mpes nin velé. Yom jos jupj juts'a'á nt'anques jatjam, yom niná tepe'e na. Mpes jupj pü'ü na, papel pyaca jupj nin jos mpes. Tepe'e na, jupj juts'a'atsja jatjam nt'anques ca. ¹⁷ Yom niná pü'ü na, jupj jatjam ma ca nt'anques. Yom tepe'e na p'in, nin ca mpalas jupj jostsja jin. Mpes qjuisin 'yüsa tsjan mpes 'üsüs qjuis tepyala Cristo tepe'e mpes.

¹⁸ Püna, nin p'iyá tepyala Dios tjevele na Moisés lal. Dios tjevele tsjan la mijis ca gente mpes, yupj nin lajay na jupj tjevele jin. Moisés tepyaca na niná, casá la t'yu animal 'osis. Animal tepe'e mpes, Dios t'üc' la tjiji jupj tjevelá. ¹⁹ Nu-jola pyala Moisés tjevele gente jis lal. Tjevele pjü way Dios jostsja yupj ca la mijicj. Niná t'üc' tjevele na, jupj nt'ya yo pjwel, hisopo lotsja, oveja ts'üilin je way 'ots'ipj. Vaca tsjicj 'os tazón mo'o tóñ-catsja, cabro 'os mo'o toñca watsja, 'üsü lal la süpjütj. Hisopo mo'o ts'yuca, oveja ts'üilin mo'o ts'yuca wa, la t'yu tepyacá casá. Gente sey pjucj pjü way mo'o la t'yu wa. ²⁰ Tjevele: "Niná 'os mpes, solejé t'üc' way Dios ca la mijis jupj tjevelá, nin lojí na jupj tjijyü'ta jinwá". Moisés nin tjevele gente jis lal. ²¹ Nin p'iyá, Moisés 'os la t'yu wo pülül casá, niná Dios wotsja jupj. Mo'o jájtatsja sacerdotepan jisastsja Dios mpes tsji' la tjajay mpes; niná la t'yu wa. Ninana jisastsja tjowelepj na Dios lal

gente mpes. ²² Dios tjevele Moisés lal tsjan tjijyü'ta jupj. Jupj tjevele mpes, cupj polel velecj nasa way pjü way salá jinwá jis tepyala 'os mpes. 'Üsüs jis tepyala Dos lal 'os mpes. Mpes sacerdotepan 'ücj tjoweleptsja ne'aj Dios lal gente mpes. 'Os cjuwá, 'üsüs tulucj jis tepyala Dios lal. 'Os cjuwá, Dios ca jola nsem custjay gente malala la tjajay. Yupj malala nsem custjay.

Cristo tepe'e, mpes 'ücj mpatjaquecj Dios nt'a.

²³ Qjuisin 'yüsa Dios jostsja nin lajaytsja jupj wo lal, jupj wo mo'o já'asa lal 'ots'ipj, ca salá jinwá jis cüpalas Dios lal. Jupj wo nosis nt'a toñca jupj wo tsjun po'o toñca jinwá 'in. Nin mpes nin lajaytsja. Tsjun po'o jatja salá jinwá jis tepyala Dios lal Jesucristo más 'üsüs way tje'yaya mpes. Jupj tje'yaya jupj 'osis.

²⁴ Wa pülül nosis casá, niyom p'in la tjajay; Cristo ma wama tjemey ne'aj. Wo niná Dios pü'ü nt'a toñca jinwatsja jupj, nin p'in Dios wo lata tsjun po'o toñca p'in. Ne'aj wama tjemey Cristo. Ne'aj toñca Dios wolap'a'á, vele jupj lal cupj mpes. ²⁵ Sacerdote más püné pjü año na la pjaní wama tjemey cuarto pjyapja mo'ó wo pülül mo'ó. Cuarto niná Dios mpestsja la p'in, jupj pajal püné way mpes. Sacerdote t'ya animal 'osis ne'aj tjemey na. Cristo ma liji niná. La pjaní wama tjemey Dios já'asa nt'a. La pjaní jupj p'iyá tje'yaya Dios lal la mas; jupj 'os p'iyá tepyala. Nin tepyala na jupj 'ücj wama tjemeytsja Dios já'asa nt'a. ²⁶ Mpes 'ücj ma mpa'is niswá, 'ücj jupj 'os ma pyala niswá. Püna Dios nosis la tjiji. Püna pajal. Mop'in nin, 'ücj Cristo ma la pülücj tepe'e. Cristo nasa tjac' la pjaní 'ücj lo mas, jupj 'os tepyala. Nin la tjiji quinam, nosis quelel cyawaja na. Wama tjemey Dios já'asa nt'a. Jupj 'os mpes, Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj.

²⁷ T'üc' way wa gente pjü way la pjaní nca'lii. Nin tepyala na, t'üc' way wa Dios ca mveles yupj jilal ncu 'üsüs yupj jupj lal. ²⁸ Nin p'iyá, Cristo la pjaní tepe'e wa. Jupj tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, mpes Dios ca perdonar lis mijis malala la tjajay pajal pülücj. Cristo ca ncuwim niswá. Ncuwim, niswa mpa'is mpes tulucj. Ncuwim pülücj jis manus, yupj ca mpatjam jupj lal. T'üc' way nepénowa la nuc jupj ncuwim. Yupj ca jis manus jupj.

10 'Üsüs way gente nin la tjajay Moisés tjijyü'ta jinwá. Mop'in nin, gente ma polel 'üsüs nsem Dios lal nin lajay mpes. Pjü año gente jiquil Dios wo nt'a. Sacerdote más püné 'yü'na animal witjacj, li t'e 'osis. Newa nin, gente ma lovin 'üsüstsja Dios lal; yupj lovin malala nyuca la tjajay, ne nin. Sacerdotepan 'ots'ots' way la tjajay Cristo la mijis jinwá. Nin la tjajay 'üsüs waytsja; mop'in nin, Cristo la tjiji pajal 'üsüs way yupj la tjajay lal. Gente lovin 'üsüs Dios lal se palá Cristo la tjiji mpes. ² Nin tulucj sacerdotepan la jay mpes. Sacerdotepan pjü año nin la tjajay. Gente ma 'üsüs jis tepyala Dios lal sacerdotepan la tjajay mpes, ne lovin nin la tjajay yupj. Lovin pajal yólatsja custjay malala nyuca la tjajay mpes. ³ Nasa sacerdotepan nin la tjajay na, gente yola tepyala malala nyuca la tjajay. Jus nlaytsja yupj 'üsüs tuluctsja Dios lal. ⁴ Gente ma 'üsüs Dios lal se palá, vaca cocoy 'os mpes, cabro 'os mpes wa.

⁵ Mpes Cristo tjac' na nosis nt'a, tjevele Dios lal:

“Gente jacuman animal witjacj jipj mpes,
yupj jis 'as se palá.
Ma jyas jipj niná.
La p'a way jacutj wa jipj mpes.
Ma wa jyas jipj.
Mpes jipj napj mp'üy la tjejay.
Mp'üy mpa'is, na'as mpalas.
Na'as mpes ma jele nsem

pjü way malala nyuca la tjajay gentá.

⁶ Quina gente se jacuman animal witjacj jipj mpes,
yupj jis 'as pyala,
yupj jas tüpwes sa 'üm animal witjacj.
Jisas jipj ma jele nsem malala nyuca la tjajay.

Mop'in jipj ma 'ücj jyas 'e tepalá yupj lajay mpes.

⁷ Mpes napj tjevelé:

'Dios, qui'á 'os.

Jipj jyas jinwá ca la mejay napj.

Jipj Pyapel vele jin ca la mejay napj.

T'üc' way ca la mejay napj.”

⁸ Nin tjevele Cristá. Tjevele: “Gente jacuman animal witjacj jipj mpes, animal jis 'as se palá. La p'a way jacutj wa jipj mpes. Animal jas tüpwes sa 'üm, jisas jipj ma jele nsem malala nyuca la tjajay. Niná ma jyas jipj. Jipj ma 'ücj jyas tepyala yupj lajay mpes.” Nin tjevele Cristá. T'üc' way nin lajay Moisés tjijyü'ta jin lajay, mop'in Dios ma 'ücj jos tepyala nin la tjajay na. ⁹ Niná Cristo t'üc' tjevele na, tjevele: “Qui'á 'os. Jipj jyas jinwá ca la mejay napj”, nin tjevele Popay Dios lal. Cristo mpes, 'ücj ma ja'ünan quinam animal witjacj. Dios quina perdonar la siji gente malala nyuca la tjajay, Cristo tji'ünan mpes.

¹⁰ Jesucristo tje'yaya jupj jüp'üy p'iyá la mas, jupj 'os tepyala, mpes cupj lovin Dios juts'a'á nsem. Ninana Cristo la pjaní la tjiji, cupj lovin ca 'üsüs nsem Dios lal. Nin jos Dios.

¹¹ Pjü jyawca sacerdotepan pjü way lejeñ yupj animal ja'ayapj nt'a Dios mpes. Pjü jyawca gente animal witjacj se jacuman sacerdotepan nt'a, ja'ayapj Dios mpes. Nin p'iyá lajay pjü jyawca. Newa nin, gente ma 'üsüs se palá Dios lal nin lajay mpes. ¹² Cristo mpes p'in 'üsüs se palá. Cristo tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, jupj 'os tepyala. La pjaní p'in nin la tjiji. Jupj la tjiji mpes Dios lovin ma nin jola mpalas gente malala nyuca la

tjayay. Cristo nin la tjiji na, 'etjele Dios li'inyampe. ¹³ Ne'aj Cristo já'asa. Pülücj po ma jisas jupj. Jupj li nucú jupj Popay Dios ca la mpa'nas jupj enemigopan jis lal. Jupj ca la mijis Jesús enemigopan jupj tsjom 'alá jatja jinwá.

¹⁴ Qjuisin 'yüsa Cristo la pjaní tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, 'os tepyala. Qjuisin 'yüsa cupj lovin 'üsüs Dios lal, jupj la tjiji mpes. Nin p'iyá Dios juts'a'a sin popé pjü way.

¹⁵ Ninana t'üc' way nin selecj, Dios Cjües ninana qjuisin 'yüsa liji mpes. Jupj mwalá way tjevele:

¹⁶ "Jipj lal nin ca mvelé tsjan niná napj ca la mejay yupj mpes. T'üc' way, p'a jyawca na ca nin la mejay. Yupj ca jisas nsem napj tjevelé mpes, nin ca la mejay.

Ca 'ücj jisas nsem napj tjevelé mpes, nin ca la mejay.

Lovin ca yola nsem napj tjevelé mpes, nin ca la mejay."

Dios Cjües nin tjevele. Niná tjevele na, tjevele:

¹⁷ "Lovin ma ca nola nsem yupj la tjajay mpes.

Pajal malala nyuca la tjajay, ma la tjajay napj tjijyütütj jin."

Dios Cjües nin tjevele.

¹⁸ Mpes qjuisin 'yüsa 'ücj sacerdotepan animal ma ja'ayapj niswá. 'Ücj yupj jis 'as ma se palá niswá; Dios nasa perdonar la qjuis tjiji, ma jola lovin, malala nyuca la tjijicj mpes.

'Ücj se coñcocj Dios quinam.

¹⁹ Natjampan, Jesús tepe'e, jupj 'os tepyala. Nin mpes ma lecj jeyacj la veles Dios lal. Niná lijicj, jupj wo mo'ó leque jinwá Dios pü'ü nt'a. ²⁰ Yas nam, Dios wo pülül nt'a, pülül p'omp'om jálat-sja, mpes cuarto mat'e tepyala. Gente ma polel tjiltsja pülül na'aj po'ó Dios já'asatsja nt'a. Sacerdote más püné p'in 'ücj polel jámatsja ne'aj pjü way año na la

pjaní. La p'a casá tepyala quinam. Cupj pjü way Dios pü'ü nt'a wama polel leque jinwá, Jesús tepe'e mpes. Quina jupj pü'ü niswá. ²¹ Jupj sacerdote más püné Dios ts'uyupj pjü way mpes.

²² Mpes más 'ücj se coñcocj Dios. Nin lijicj na, más 'ücj Dios qjuisas la p'in. Más 'ücj pyonecj Dios ca pjü la mijis jupj tjevelá. Cupj 'üsüs Dios lal quinam, salá jinwá, Cristo la tjiji mpes. Püna selectsjja cupj malala nyuca la tjijicj; quina selecj cupj 'üsüs Dios lal. Bautizar qjuis tepyala na, la p'a sin tji'yüsa lis tjijicj cupj salá jinwá quinam Dios lal. ²³ Selecj ca 'üsüs qjuis mpalas, Dios ca nin la mijis, jupj tjevele jinwá. Nin pyonecj, nin velecj niná p'a jilal. Más 'ücj niná lovin nin pyonecj. Dios lovin nin liji jupj vele jinwá.

²⁴ Más 'ücj lovin quelel lijicj cupj qjuisin popa, cupj ne Jesucristo lal pyonecj. Más 'ücj lovin 'üsüs lijicj yupj jilal. Mpes nusin tjü'üsüs 'oyn nyuca 'üsüs way welé cupj qjuisin popa Jesucristo lal japon witjacj jis lal, ne niná la müjij. ²⁵ Lovin 'a nu tjumululus nun. Malala ma 'a nusí mulú. Nun popa nepénowa ma quelel 'a si mulú. Nun 'a nusí mulú na, nun p'iyá pajal ca jisas nsem Dios, ca jisas nsem Jesús; nin nu pyala 'a nusí mulú mpes. Más 'ücj lovin nin lijicj quinam, Jesús leñ way ncuwim mpes.

²⁶ Nusin tji'yüsa t'üc' way Jesús po'ó; nasa nujisas Jesús. Mop'in nin, ca nacj nun nepénowa malala quelel lojij niswá. Solejé malala niná nin lojij, newa nin lojij. Ma p'a wa mpa'is nun mpes. Dios ca jola nsem malala nyuca la tjüjij. ²⁷ Más 'ücj nun ca jus nlayé p'a jawas malala ca nu mpalas. Más 'ücj ca locj meyá Dios ca mveles gente jis lal ncu 'üsüs way yupj jupj lal. Ma jisas Dios, ca mal 'awa püné nt'a.

²⁸ Nun solejé pülücj way ma la tjajay Moisés tjevelá. Nun solejé tsjan tepyala yupj jilal. Jepapan jis tjü'ünan yupj. Niyom mat'e, cont'e ca nacj, tjowelepj

na la p'a ma la tjiji Moisés tjevelá, jepapan tjü'ünan jupj. Lovin ma tjowelepj ma nujola t'as malala la tjüjí, lowa. ²⁹ Selecj malala jis tepyala ma la tjajay na Moisés tjevelá. Mop'in más malala ca mpalas la p'a jilal. T'üc' way pülücj jisastsa Dios Jatjam, quina ma jisas jupj. Mpes más malala ca jis mpalas. Lovin po ma jisas quinam Dios Jatjam. T'üc' way yupj Dios juts'a'á jis tepyala, Jesús tepe'e mpes, jupj 'os tepyala mpes. Dios tjevele gente 'üsüs jupj lal se palá Jesús 'os mpes. Mop'in nenem quina ma japon, quina ma jisas Jesús 'os tepyala yupj mpes. Dios Cjües tsjay 'üsüs la tjiji yupj mpes. Yupj sin nin po ma jisas jupj quinam. Mpes Dios pajal yümücj ca jis capj ntülüs. ³⁰ Selecj Dios tjevelá. Tjevele: "Malala la tjajay, mpes malala ca jis mpalas; nin ca la mejay napj. Napj p'iyá ca nin la mejay." Dios nin tjevele. Selecj p'a wa tjevele wa jupj. Tjevele: "Nun jis Jepa Dios ca mveles jupj gente jis lal. Ca mveles cana 'üsüs witjacj, cana malala witjacj", nin tjevele jupj. ³¹ Más 'ücj niná ca jus nlayecj. Más 'ücj ca lacj meyacj Dios polel nin la mijis mpes yupj jilal. Dios pü'ü, pajal püné way jupj.

³² Nujola pyala t'üc' way nusin tji'yüsa na Jesús po'ó. Nujola pyala tsjan nu tepyala. Nenéyawa costa waytsja cus tocoñcotsja Jesús, malala nu tepyálatjsja mpes, nun Dios ts'uyupj mpes. Nawa nin, lovin cus tocoñcó Jesús, lovin nujisastjsja jupj. ³³ Nenéyawa gente la tjüpjüts'ün nun jilal, nun Jesús jisastjsja mpes. Pülücj nin tjepjyacañ yupj la tjüpjüts'ün nun jilal. Yupj malala la tjajay wa nun jilal. Nenéyawa nin p'iyá tepyala wa la p'a wa Dios ts'uyupj jilal. Nin jis tepyálatjsja na, po nujólatjsja nun. ³⁴ Dios ts'uyupj nepenowá cawilta po'o tjátjatsja, Jesús jisas mpes. Nin p'iyá, nun pajal nujólatjsja yupj mpes, jis capj tjap'a'sá. Nujisas Jesús, mpes nenéyawa gente la p'a natj nun nuts'a'á. Nin la tjajay na, nun 'ücj

jisas tapatjaquetsja lovin; nun solejé más 'üsüs way ca nta'á ne'aj Dios pü'ü nt'a. Ne'aj nta'á ma ca ncawajas.

³⁵ T'üc' way Dios nin tjevele ca nu ma'ayas niná. Najas lovin mponé niná ca ma'ayas. Nin poné, Dios ca nu ma'ayas tsjan pasal 'üsüs way. ³⁶ Más 'ücj nawa 'üsüs lojí malala pyala na. Nin jos Dios. Mpes Dios jos jin la tjüjí na, jupj ca nin la mijis nun mpes jupj tjevele jin.

³⁷ Más 'ücj lovin nin la müjí. Dios Popel vele: "Yom pjaní se jam napj, pajal leñ way ncuwim.

T'üc' way leñ way ncuwim jupj.

³⁸ Gente japon na napj tjevelé, yupj 'üsüs napj lal nin se palá.

Ca mpatjam napj lal japon mpes.

Gente la p'a quina ma quelel japon napj lal.

Yas nam nin topon.

Pajal malala way napj lal ma nin japon quinam."

Dios nin tjevele. ³⁹ T'üc' way nepénowa ma quelel japon quinam Dios lal. Yas nam topon jupj lal. Cupj yupj sin popa tulucj. Yupj leñ ca nsem, Dios ca la mijis. 'Awa püné nt'a ca mal. La p'a japon Dios tjevelá. Cupj yupj sin popa, mpes ca mpatjaquecj Dios lal.

Püna pülüctsja topon Dios lal.

11 Dios tjevele tsjan ca la mijis cupj mpes. Dios lal pyonecj na, selecj nin ca mpalas jupj tjevelá. Ma tjinyucuj nin ca mpalas; nin p'in selecj nin ca mpalas cupj pyonecj mpes. ² Cupj selecj püna way gente pülücj 'üsüstsja Dios lal, Dios lal topon mpes. Napj quelel pyac yupj nepénowa sin po'ó.

³ Cupj pyonecj Dios lal. Dios tjevele jupj la tjiji nosis. Tjevele pjü la tjiji tsjun po'ó. Jupj sin nin tjevele na, nin tepyala. Selecj nin tepyala jupj tjevele jin, mpes qjuisin 'yüsa tsjan tepyala nosis casá. Ma nyucuj niná tsjan mpes Dios la tjiji no-

sis, tsjan mpes pjü way la tjiji wa tsjun po'ó.

⁴Pajal püna Abel tepyona Dios lal. Abel ticyuna tsjan la 'ayas Dios. Caín teque'e wa tsjan la 'ayas Dios. Abel tje'yaya más 'üsüstsja; jupj tepyona Dios tjevelá, ne nin. Caín ma la tjiji jupj jinwá. Abel tepyona Dios lal, ne Dios 'ücj jos tepyala tje'yaya mpes. Mpes Dios tjevele Abel 'üsüstsja jupj lal. Abel püna tepe'e; newa qjuisin 'yüsa Dios po'ó jupj la tjiji mpes.

⁵Locopyaya Enoc po tepyona Dios lal, mpes jupj ma tepe'e. Dios tjemyana jupj tsjun po'ó, nyucunú tjemey jupj. Leítsja jupj nosis casá Dios tjemyana mpes. Dios Popel vele jupj tüpü'ü na nosis casá, Dios 'ücj jostsja jupj lal. ⁶Gente ma japon na Dios lal, Dios 'ücj jos tulucj yupj jilal. Napj ca mpac pjacj ne 'ücj sa coñ Dios. Japon Dios pü'ü, 'ücj sa coñ Dios. Japon Dios 'üsüs liji gente mpes, yupj po quelel sa coñ na jupj, 'ücj yupj sa coñ Dios.

⁷Locopyaya Noé tepyona wa Dios lal. Dios tjevele jupj lal tsjan ca mpalas p'a jawas. (Tjevele 'üsú lal mpit'as nosis jas tüpwes, ca la mijis jupj, pjü ncaliñ ca.) Noé ma polel tjinyúcatsja nin ca mpalas. Nin p'in tepyona Dios lal, po 'üsüs way jólatsja jupj po'ó. Mpes jupj la tjiji Dios tjevelá. Barco püné la tjiji, 'üsú casapa la winin. Mpes jupj ma tepe'e; jupj jats'om 'ots'ipj, jupj jatjampan 'ots'ipj, jupj nuerapan 'ots'ipj, ma wa tecya'liñ yupj. Jupj la tjiji mpes, qjuisin 'yüsa t'üc' way gente la p'a 'üsüs tuluctsja Dios lal. Noé p'in 'üsüs Dios lal tepyala; Dios nin la tjiji jupj mpes, jupj Dios lal tepyona mpes.

⁸Locopyaya Abraham tepyona wa Dios lal. Dios tjevele jupj lal jupj ca mim la p'a 'amá nt'a. Dios tjevele niná 'amá p'a jawas ca ma'ayas jupj. Abraham la tjiji Dios tjevelá. Pje'á tjemey tüpü'ü mpe; newa ma seletsja ca'aj jámatsja. ⁹Abraham ne'aj tjemey Dios jostsja nt'a. Ne'aj tüpü'ütsja Dios lal tepyona mpes.

Yas nam Dios tjevele t'üc' way niná 'amá ca ma'ayas jupj. Niná tjevele na, p'a wa gente pátjatsja ne'aj. Niná 'amá yupj yuts'a'atsja custjay, Abraham juts'a'atsja tulucj. Abraham wo pülül mo'o tüpü'ü, nin p'iyá tapatja jupj sa coñtsja witjacj, jis wa pülül p'in tapátjatsja yupj. 'Ücstsja jupj lal Dios lal tepyona mpes. Locopyaya Isaac tüpü'ü custjay wo pülül mo'ó. Isaac Abraham jatjam waytsja jupj. Locopyaya Jacob tüpü'ü wa custjay wa pülül mo'ó. Jacob Abraham cüicj waytsja jupj. Dios tjevele Abraham lal tsjan ca la mijis jupj mpes. Tjevele nin p'iyá la mijis wa Isaac mpes, Jacob mpes 'ots'ipj. Abraham ma jólatsja wa pülül mo'o tüpü'ü la p'in; ¹⁰seletsja p'a jawas ne'aj ca mim, mpü'üm Dios lal, ne'aj wa pülücj lejeñ nt'a. Jis wa ne'aj Dios p'in sin tjijyünsa. Ne'aj Dios la tjiji. Ne'aj ma ca ncawajas.

¹¹Sara tepyona Dios lal, mpes 'ücj way tsjicj tecyálatjsja. Pajal co'müytsja jupj. Jupj voyum, Abraham, co'müytsja 'ots'ipj. Newa nin, Sara seletsja Dios ca la mijis jupj tjevelá. Nin mpes jupj jatjam pjaní tjemya'na. ¹²Abraham pajal co'müytsja, mop'in ma juts'uyupj cyálatjsja. Tepyona mpes p'in, p'a jawas jupj popa pjaní tepyala. Mpes quina gente pülücj patja, yupj ne Abraham popa p'iyá, püs naya patja. Pajal pülücj way yupj, pjulacj pülücj tsjun po'o jatja jinwá. Pajal pülücj way yupj, sus pe tsjicj way pajal pülücj way jatja jinwá. Pajal pülücj way yupj, ma polel sin la pac.

¹³Abraham tüpü'ü na, Isaac, Jacob, tapatja watsja na, lovin topontsja yupj Dios lal. Yupj p'iyá tapatja na, pjü way ma nin tepyala Dios tjevelá. Nin p'in, janmacj salejeptsja p'a jawas Dios la mijis ca pjü way jupj tjevelá; 'ücj jisastsja Dios ca nin la mijis mpes. Nin tjowelepj la p'a jilal 'amá cjuwatsja yupj, jis wa cjuwatsja nosis casá. Tjowelepj nosis nt'a patja sin popa p'in tuluctsja yupj. Ma yólatsja

niná mpes. ¹⁴Gente newa nin javelepj na, t'üc' way yupj salejepj p'a jawas ca mpatjam la p'a nt'a. Yupj salejepj p'a nt'a yupj yuts'a'á nsem. ¹⁵Abraham seletsja jupj ma jámatsja la püt'üs püna tüpü'ü nt'a. Isaac, Jacob, salejeptsja wa, ne'aj ma mpatjam ca. 'Üc'tsja jis la winin jis la patj ne'aj, mop'in ma tjil. Salejeptsja la p'a nt'a mpatjam ca yupj. ¹⁶Yupj po quelel pájtatsja más 'üsüs nt'a. Salejeptsja mpatjam ca tsjun po'ó. Mpes Dios ma myayca yupj jilal. 'Ücj Dios lal jupj yupj jis Dios. Dios 'ücj la tjiji tsjun po'ó yupj 'ücj jis la patj ne'aj. Wa pülücj la tjiji ne'aj.

¹⁷Abraham p'a casá la tjiji wa Dios lal tepyona mpes. Tepyona Dios ca la mijis püna tjevele jinwá. Dios nasa tjevele jupj lal Abraham popa p'iyá püs naya patja pülücj way nsem yupj. Locopyaya Dios tjevele Abraham lal jupj jostsja Abraham ma'ayas ca jupj jatjam Isaac jupj lal, sacerdote animal 'yaya jinwá. Dios quelel seletsja ncu t'üc' way Abraham ca la mijis jupj tjevelá. Abraham tepyona Dios lal, mpes 'üsüs waytsja jupj lal jupj jatjam ma'ayas Dios mpes, jupj jatjam pjaní waytsja p'in. Nujola pyala Dios tjevele Abraham lal tsjan ca la mijis. ¹⁸Püna nasa tjevele: "Gente jipj popa p'iyá püs naya mpatjam Isaac mpes. Yupj la p'in jipj popa p'iyá nsem." ¹⁹Abraham seletsja Dios 'ücj polel si jünsa tepe'á, mpü'üm niswá. Jupj jólatsja Isaac mpa'is ca. Mop'in ma tepe'e. Isaac jas tjijyünsa jinwá, niswa tüpü'ü jinwá jin jólatsja Abraham.

²⁰Locopyaya Isaac tepyona wa Dios lal. Mpes tjevele jupj jatjam Jacob lal, jupj jatjam Esaú lal wa, Dios 'üsüs la mijis ca yupj mpes p'a jawca na.

²¹Locopyaya Jacob tepyona wa Dios lal. Mpes nasa quelel pé'etsja na, tjevele cüicpan jilal; José jatjampan waytsja yupj. Manas jilal tjevele ca 'üsüs la mijis Dios yupj mpes. Tóncatsja tjacaj lal,

jupj co'müytsja mpes, ne palá nipí'tjetsja Dios wolap'a'á, tjevele Dios pajal püné. Seletsja Dios ca la mijis jupj tjevelá.

²²Locopyaya José tepyona wa Dios lal. Nasa quelel pé'etsja na, tjevele t'üc' way Dios 'üsüs la mijis ca jupj gente mpes, ca jis manus Egipto mpe. Tjevele tsjan niná jupj jostsja yupj ca la mijicj jupj cjüele jilal nepé tjil na.

²³Locopyaya Moisés jamay, popay wa, topon wa Dios lal. Jepa püné Egipto po'ó tjijyü'ta jis la 'ünan pjü way israelpan niyom tsjictjacj, nasa jis tjamanun na. Moisés jamay, popay wa, ma nin la tjajay. Salejeptsja Dios ca jis capj mp'a'sas. Mpes ma lacj tjeypaj jepa püné tjijyü'ta mpes. Moisés tjemya'na na, yupj jus nlaytsja 'üsüs way jústatsja jupj. Mpes yupj tjapjalén Moisés mes cont'e mpes Dios lal topon mpes.

²⁴Locopyaya Moisés tepyona wa Dios lal. Mpes jupj t'yüna na, jupj ma jostsja gente mvelecj jupj ne jepa püné jucucus jatjam. 'Üsüs tepyálsja jupj lal, jupj jepa püné jucucus jatjam waytsja mpes. Newa ma jostsja jupj niná. Jupj seletsja israelpan pópatsja jupj, jostsja yupj sin popa pjaní nsem jupj. ²⁵Pajal malala jis tepyálsja yupj jis lal, yupj ne Dios gente. Mop'in nin, Moisés quelel jis capj tcyóncatsja. Ma jólatsja malala tepyala wa jupj lal. Ma quelel tüpü'ütsja quinam Dios gente tulucj tapatja nt'a. Dios gente tulucj 'ücj jisas tapatja malala la tjajay mpes. Moisés ma jostsja niná. Tsjicj way mpes wa ma quelel pü'ütsja ne'aj. Más 'üc'tsja jupj lal lovin malala pyálsja jupj lal, Dios gente se cöncatsja mpes. Seletsja malálsja Dios lal jis capj cyoñca Dios gente tulucj, mpes tjemey. ²⁶Malala tepyala Cristo lal Dios jostsja jinwá la tjiji mpes. Nin p'iyá tepyala Moisés lal. Malala tepyala Dios jostsja jinwá la tjiji mpes, mop'in 'üsüs waytsja niná jupj lal. Egipto po'o patja pasal pülücj way tatsja; Moisés ma jólatsja niná. Jupj seletsja

Dios tsjan 'üsüs way ma'ayas ca jupj p'a jyawca na. Moisés nin jostsja jupj.

²⁷ Moisés tepyona Dios lal. Mpes tjemey Egipto mpe. Jepa püné ts'i tji'ínatsja Moisés lal; newa nin, Moisés ma lecj tjejatsja. Pjü ma polel januc Dios, mop'in Moisés seletsja Dios cus tecióñcatsja. Mpes lovin la tjiñtsja Dios jostsja jinwá.

²⁸ Moisés p'a casá la tjiji wa Dios lal tepyona mpes. Dios tjevele jupj lal jupj ca jas majamas ángel pjaní la 'ünan egiptopan sejatjampan mwalá way witjacj. Dios tjevele jupj jostsja israelpan oveja 'os ca la nt'ucj yupj jis wa jun vilicj t'asiyú. Tjevele yupj nin la tjajay na, ángel niná yupj jis capa nipj ca mim, ma ca jis mü'ü'nas israelpan sejatjampan mwalá way. Moisés tepyona Dios lal, mpes ninana tjevele israelpan jis lal. Mpes yupj la tjajay Dios jostsja jinwá. Ma teca'liñ.

²⁹ Selecj israelpan topon wa Dios lal yupj la tjajay mpes p'a jawasa. Egipto mpe tjil na, ne'as tjil Mar Rojo nt'a. 'Üsú mo'ó jümücj tjapjaja tepyala la tjiji Dios, yupj 'ücj jis la winin. Nin mpes yupj polel 'üsú na'aj po'ó tjil topon mpes. Egiptopan quelel la nyüjüsüñtsja yupj, jis la tjilil yupj. 'Üsú niswa jun t'yo'na, ne yupj pjü way jis qjues t'anca, teca'liñ.

³⁰ P'a jawas israelpan p'a casá la tjajay wa, mpes selecj topon Dios lal, tjelejeñtsja na Jericó po'ó, pülücj pájtatsja nt'a. Pjü jyawca na Jericó po'o tapatja t'asiyú tjil Dios jis tjiyü'ta jinwá. Ts'ac' siéteya tepyala na, yupj tapatja nt'a t'asiyú tjüwücj tyüla jupj, ne israelpan wama polel jiltsja. Yupj nin la tjajay Dios tjevelá topon mpes.

³¹ Rahab tüpü'ütsja Jericó po'ó, tepyona wa Dios lal. Nujola pyala Rahab tjuwine niyom pülücj jilal yas nam, yupj jaylacj la tjajay jupj nin la tjiji mpes. Nujola pyala wa israelpan má'teya tjil Jericó nt'a sin la 'üsüs 'onin ne israelpan 'ücj ca la mpa'nacj ne'aj pájtatsja ji-

lal. Rahab 'üsüs la tjiji israelpan jis lal, tjevele wama culá. Jis capj tjep'ya'sa, jis tjepjya'na, mpes Jericó po'o pájtatsja ma polel jis tjü'ünan. Jericó po'o pájtatsja lovin ma la tjajaytsja Dios jostsja jin. Yupj tapatja nt'a t'asiyú tjüwücj tyüla na, israelpan tjü'ünan pjü way Jericó po'o pájtatsja. Mop'in ma tjü'ünan Rahab, jupj Dios lal tepyona mpes.

³² Napj ca 'ücj mpac gente pülücj sin po'ó, yupj topon wa Dios lal. Nin la cüjay, püs way naya ca cüpac. Mpes ma nin ca mpac tsjan la tjajay yupj pjü way. Gedeón tepyona wa Dios lal, Barac 'ots'ipj, Sansón 'ots'ipj, Jefté 'ots'ipj. David tepyona wa Dios lal, Samuel 'ots'ipj. Profetapan topon wa Dios lal. ³³ Nenem pjü way topon Dios lal, mpes polel la tjajaytsja Dios tjevele jinwá. Nepénowa la tapalan la p'a nt'a tapatja jilal. Más 'ücj la tapalantsja, mpes jis tjüjütütj tepyala. Nepénowa pajal 'üsüs way jis tjüjütütj la p'a jilal. Dios tjevele nepénowa jilal tsjan ca la mijis yupj mpes, ne nin la tjiji yupj topon mpes. Jepapan la ts'i yupj nepenowá león tjelyawuñ nt'a, león jis la las. León ma polel tjalá yupj, Dios lal topon mpes. ³⁴ Jepapan 'awa mo'o la ts'i nepenowá jis la 'ünan. Ma teca'liñ yupj; 'ücj pje'á tjil, ma tepeñ yupj. Yupj jis enemigopan quelel jis tjü'ünan nepenowá polomay mpes. Dios lal topon 'ücj polel tjil. Nepénowa pajal 'üsüs polel la tjajay, yupj yusapj ma polel lajaytsja jinwá. Nepénowa 'üsüs way polel la tapalan yupj jis enemigo militarpan jilal. Yupj jis enemigopan ts'equeneñ yupj mpe. Pjü way niná nin tepyala Dios lal topon mpes.

³⁵ P'a wa tepyala wa yupj topon mpes. Pajal 'üsüs way jis tepyala nequem nepenowá jis lal. Yupj sejatjam teca'liñ na, sin tjüjünsüpj, tapatja niswá; nequem nenem nin tjunuc.

Malala jis tepyala nepenowá jilal, Dios lal topon mpes. Gente yümücj mo'o süpt-sja yupj. Tjowelepj: “Nun poné malala. Ma mponé niná, ne 'ücj nlawú.” Newa ma la tjajay yupj tjowelepj. Mpes yümücj mo'o süptsja, tecya'liñ. Ma nin yólatsja cya'liñ ca nacj; salejeptsja sin müjünsücj jis la püt'üs nlawá, ca mal Dios nt'a. Más 'üsüs ne'aj.

³⁶ Malala jis tepyala wa la p'a jilal, Dios lal topon mpes. Gente la tjüpju'ts'ün nepenowá jilal, mo'o süptsja yupj. Tsu-paptsja yupj cadena mpes, tjo'onsopj yupj cawilta mo'ó. ³⁷ Gente pe püné la ts'i nepenowá jis capá nt'a, tecya'liñ yupj. Jis tiquilil nepenowá, tecya'liñ. Pajal malala la tjajay nepénowa jilal, jisast-sja yupj mvelecj ma jisas Dios quinam. Polomay mpes jis tjü'ünan nepenowá. Nepénowa ts'equeneñ la p'a pajal malala lis tjajay mpes. Yupj t'emel cjuwatsja. Oveja pjoloc' mpes p'in sin tücüipap, cabro pjoloc' mpes 'ots'ipj. Gente pajal malala la tjajay yupj jilal, yupj Dios lal topon mpes p'in. ³⁸ Yupj cjuwatsja ca'aj 'ücj jis la püt'üs. Yupj sin nin tjelyawuñtsja jis wa cjuwá nt'a, joc' mo'ó 'ots'ipj. Tjijinañ jomwen jul mo'ó, 'amá jul mo'ó 'ots'ipj. Yupj más 'üsüs waytsja gente la p'a wa jilal nosis casá.

³⁹ Pajal 'üsüs waytsja Dios lal yupj topon jupj lal. Newa nin, yupj tapatja na nosis casá, Dios ma pjü way la tjiji cust-jay yupj jilal, jupj tjevele jinwá. ⁴⁰ Locopyaya quelel lijitsja, locopyaya más 'üsüs la mijis. Yupj lovin 'üsüs nsem Dios lal, nin ca la mijis jupj, nin p'iyá la qjuis mijis na. Nin jostsja Dios. Dios ma jostsja yupj yusapj 'üsüs nsem jupj lal. Cupj 'a mulú pjü way lovin 'üsüs nsem Dios lal, jupj nin la qjuis mijis.

Más 'ücj lovin qjuiyola Jesús po'ó.

12 Qjuisin 'yüsa pülücj topon Dios lal püná. Qjuisin 'yüsa yupj pajal 'üsüs topon jupj lal. Mpes más 'ücj cupj

lovin nin lijicj pjü way Dios jos jinwá, yupj la tjajay jinwá. Nenéyawa p'a casá lijicj ca nacj, ma nin lijicj Dios jos jinwá. Ma nin la müj'í nun. Nenéyawa malala lijicj ca nacj, lovin nin quelel lijicj ca nacj. Ma nin lijicj Dios jos jinwá. Ma nin la müj'í nun. Lovin 'üsüs la müj'í Dios jos jin. Lovin 'üsüs la mijicj cupj pjü way Dios jos jin. Malala pyala na, newa ca 'üsüs la müj'í. ² Más 'ücj lovin qjuiyola Jesús po'ó. Jupj la tjiji tepyonec jupj Dios po'ó. Jupj la mijis wa lovin ca mponecj Dios lal, jupj jos jinwá. Yupj jupj cruz po'ó tjovalapj na la mas, 'üctsja jupj lal yupj nin la tjajay, jupj Popay Dios nin jostsja mpes. Yom javalapj na cruz po'ó, malala javelepj jupj po'ó. Jesús ma nin jólat-sja nin tjowelepj mpes jupj po'ó. Seletsja t'üc' tepyala na 'ücj jos nsem jupj, pajal 'üsüs way ca mpalas mpes. T'üc' tepyala na, ne'as tjemey jupj Popay Dios nt'a. 'Etjele Dios jyü'ta nt'a, Dios li'inyampe. T'üc' way Dios la tjiji pajal püné way tepyala jupj, mpes 'etjele jupj ne'aj.

³ Nujola tapalas tsjan la tjiji Jesús, malala tepyala na jupj lal. T'üc' way pülücj ma jisastsja jupj. Pajal malala la tjajay jupj lal, newa ma jólatsja. Mpes malala nu pyala na, ma 'aplijila t'as nun. Mop'in mponé Dios 'üsüs. ⁴ Jesús lal tepyala jinwá ma nu tepyala cust-jay. Yupj tjü'ünan jupj. Yupj ma tjü'ünan nun custjay. Nun ma malala quelel lojí. Po quelel lojí Dios jos jinwá. Mop'in nin la müj'í. ⁵ Nun Dios ts'uyupj. ¿Ncu nujo' tepe'e Dios Popel velá? Dios Popel nun mpes nin vele. Vele mpes ma nujola nsem malala nu pyala na. Vele:

“Natjam, nenéyawa ma lejay qjuis Jepa Dios jos jinwá. Mpes jupj cyapj tyüla, jupj ca jin mü'üsüs la mijis jupj jos jinwá. 'Ücj jyas t'as jupj nin liji.

Ma 'aplijila t'as jipj, jupj jin 'yüsa liji jipj malala la tjejay.

⁶ Jupj quelel la 'iji,

mpes jin 'yüsa liji malala la tjejay. T'üc' way jipj jupj popa p'iyá mpes cyapj tyüla jupj.”
Dios Popel nin vele.

⁷Mpes malala nu pyala na, ca nacj Dios Nupopay nucopj tyüla. Nin liji nusin lo 'üsüs, jupj jos 'üsüs la müjí nun. Mpes ma nujola t'as. Dios nin liji nun jupj ts'uyupj mpes p'in. Nun solejé t'üc' way niyom pjü way nenéyawa nin lajay yupj jis ts'uyupj jilal. ⁸T'üc' way Dios jis capj tyüla wa jupj ts'uyupj pjü way neneyawá. Ca nacj nepénowa jatja ne'aj Dios ma jis capj tyüla lovin. Ma jis capj tyüla mpes selecj t'üc' way yupj Dios ts'uyupj tulucj. P'a p'in yupj.

⁹Nujola tapalas cupj tsjictsja na, qjuis papay qjuis capj tül. Selectsja más 'üct-sja niná la tjajay cupj qjuilal. Más 'ücj cupj jus nlayecj wa 'üstüs way Dios nin liji cupj qjuilal, qjuis capj tyüla na. Jupj cupj qjuis Papay tsjun po'ó, mpes más 'ücj niná ca jus nlayecj cupj. Más 'ücj velecj Dios lal qjuisas nin liji cupj qjuilal. Mpes cupj lovin ca mpatjaquec jupj lal, la mijis jupj. ¹⁰Qjuis papay nosis casá patja qjuis capj tül neneyawá. Ma año pülücj mpes qjuis capj tül; cupj tsjict-sja na ma año pülücj mpes qjuis t'yüna. Qjuis papay jisastsja qjuisin 'yüsa tsjan 'üsüs way la mijicj. La tjajay yupj jisastsja jin, lovin yólatsja 'üsüs la tjajay. Mop'in Dios más 'üsüs liji yupj jis lal. Dios qjuis capj tyüla, más 'üsüs qjuis mpalas. Nin liji mpes cupj 'üsüs nsem jupj jinwá. ¹¹T'üc' way nenéyawa Dios qjuis capj tyüla. Qjuis capj tyüla na, mwalá way p'in ma qjuisas niná, 'aplijila qjuesé palá. Locopyaya jus nlayecj 'üsüs qjuesé palá jupj la tjiji mpes. Nin quelel lijicj Dios jos jinwá; 'üsüs way niná. Mpes ma nin qjuiyola cupj.

Ma mvelé nun ma nujisas Dios velá.

¹²Quina ca mpac 'oyñ nyuca lojí nun. Yom mos sin tula, tüecj sin napnapj, jupj

ma polel tsji' liji. Nin p'iyá nun jilal. Nun ma quelel tsji' lojí quinam Dios mpes, ne nun yom niná jinwá. 'Aplijila nun quinam, malala nu tepyala mpes. Más 'ücj nucopj mp'a'sá nunwá, 'ücj ca mponé Dios lal niswá. ¹³Niswa ca mpac 'oyñ nyuca lojí nun. Yom tüecj c'a, jupj jos la p'a ca cus mp'a'sas mwinim jümücj 'üsüs nt'a. Jupj jos jupj ma ntülüs ca, jupj tüecj cjüele ma cus nts'optes p'a wa cjüele lal. Tüecj 'ücj locopyaya way mü'üsüs. Nun popa nepénowa yom niná jinwá. Jisas la p'a jis capj jap'acj, 'ücj ca mponecj niswá Dios lal. Jis capj mp'a'sá, ne locopyaya t'üc' way 'ücj ca mponecj niswá Dios lal.

¹⁴Lovin mwi'iqué la p'a jis lal, ma la mvelé yupj jilal. Ma malala la müjí. Lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Ma 'üsüs lajay jupj jos jin, ma ca jus nucucj qjuis Jepa Dios.

¹⁵Ca nacj nepénowa ma 'üsüs japon Dios lal. Jis capj mp'a'sá, ca mponecj niswá Dios lal, ca 'üsüs la mijicj niswá jupj jos jinwá. Mpes t'üc' way Dios 'üsüs la mijis yupj mpes. Ca nacj nepénowa t'üc' way tulucj sin 'yüsa lajay ne'aj. Jis capj mp'a'sá t'üc' way ca mponecj niswá. T'üc' way tulucj sin 'yüsa lajay na, yupj lajay la p'a ma japon Dios lal quinam. Yupj tuncuy jinwá. Malala se palá gente jis lal tuncuy jalá na. Nin p'iyá niná, malala se palá wa gente jis lal, yupj sin 'yüsa lajay mpes.

¹⁶Ca nacj nun popa nepénowa quelel ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Ca nacj nequem nepénowa quelel lyawuñ jis vayum tulucj jilal. ¡Ma la müjí niná, nun pjü way! Ca nacj nepénowa yupj sin nin ma jisas Dios jos jinwá. ¡Nujos t'as Dios jos jinwá! Ma la müjí Esaú la tjiji jinwá. Jupj ma jostsja Dios tje'yaya jupj lal. Dios tje'yaya jupj lal, Esaú vender la tjiji 'ücj lo las, la pjaní vecj pé'etsja na. ¹⁷Nun solejé Esaú popay quelel pé'etsja na, Esaú jostsja jupj popay ma'ayas jupj lal niná jupj juts'a'atsja Dios tje'yaya

mpes. Popay ma tje'yaya niná lovin. Po la tjemyoná popay lal, la tipiya; newa nin, popay ma polel tje'yaya niná. Nasa tjevele niná ca la mijis jupj tsüipe mpes.

¹⁸ Lovin nujisas t'as Dios nu tje'yayá. Nu tje'yaya 'ücj ca ne'aj nlawú Dios nt'a. Niná más 'üsüs way israelpan tjil nt'a lal. Püna israelpan ne'as tjil joc' nt'a, joc' niná Sinaí lotsja jupj. Nun ma tjalawiqué yupj jilal. Püna nin tepyala niná. Nun nujola pyala tsjan tepyalá ne'aj. Nasa ne'as tjelyawuñ na, 'awa püné pwetsja. Pajal püste waytsja ne'aj. Yümücj jas tjelyapjünütsja ne'aj. ¹⁹Yupj tjepjyacañ trompeta la tjpjyusa, yümücj pjactsja. Vele pjac tjepjyacañ wa. Vele pjac tjepjyacañ na, pajal la tjomon ma niswa mveles; ²⁰pajal lacj tjeaptsja, pajal yólatsja yupj. Dios nasa tjiyyü'ta: "Po ma po la tjo'ot'é joc' niná. Pjaní po le 'et'é na, najas pe la nts'iyá jupj po'ó, la 'ünan. Animal po le 'et'é na, najas pe la nts'iyá wa la 'ünan jupj", nin tjevele. ²¹Gente pajal lacj tjeaptsja nin tepyala mpes ne'aj. Moisés p'iyá tjevele: "Nin cyücüyü lecj jeyá mpes".

²²Más 'üsüs nu tepyala. Dios Jatjam 'üsüs la tjiji nun mpes, ne nun 'ücj ne'as nlawú Dios nt'a tsjun po'ó. Ne'aj Sión ló. Sión niná Jerusalén jin p'iyá tsjun po'ó. Wa pülücj lejeñ ne'aj. Ne'aj pü'ü Dios, jupj ne pü'ü lovin. Ne'aj angelpán pajal pülücj ca nlüjüñ, yupj pjü way 'a mulú pajal 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó. ²³Ne'aj Dios ts'uyupj pjü way 'a jis mulus ca. Pajal 'üsüs way ca la mijis Dios yupj pjü way mpes, yom liji jinwá jatjam mwalá way mpes. Dios jis lá tepyaca ne'aj, mpes yupj 'ücj mpatjam ne'aj. Dios pü'ü ne'aj. Ne'aj ca mveles pjü gente jis lal ncu 'üsüs way yupj, ncu malala way yupj. Dios la tjiji gente pülücj 'üsüs jupj lal, yupj pülücj way nasa tecya'liñ yupj. Yupj ne'aj patja quinam Dios lal. ²⁴Jesús ma'ajam wa ne'aj. Yas nam Dios tjevele gente 'üsüs jupj lal se palá, nin lajay na

pjü Moisés tjevelá. Locopyaya más 'üsüs la tjiji Dios. Tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal Jesús mpes. Abel 'os tepyala, tepe'e, jupj tsüipe malala la tjiji mpes. Solejé Abel pajal 'üsüs waytsja. Jupj 'os tepyala mpes, Dios cus tyüla jupj tsüipe. P'a casá tepyala Jesús 'os tepyala mpes. Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes Jesús tepe'e mpes. Jupj 'os mpes, Dios perdonar la qjuis tjiji malala la tjiicj. Jupj 'os mpes, cupj 'üsüs Dios lal, nin qjuis tepyala.

²⁵Mpes po nujos t'as nun Dios tjevelá. Ma nujos Dios tjevelá, t'ücj way Dios ca nucopj ntülüs. Püna Dios jis capj tyüla ma quelel pjyacañtsja mpes; ma jisast-sja na Dios tjevelá. Yom p'in tjevele niná yupj jilal. Mpes t'ücj way pajal ca nucopj ntülüs wa, nun ma nujisas na jupj tjevelá. Jupj nasa tjevele nun jilal, tsjun po'o já'asa jupj. ²⁶Israelpan tjelyawuñ na Sinaí nt'a, 'amá jus tiquits'e Dios tjevele na. 'Amá ca jus nquits'is niswá, nin ca la mijis Dios. Jupj Popel qjuisín 'yüsa liji jupj tjevelá. Tjevele: "La pjaní wa 'amá ca jus nquits'is niswá la mejay napj. Nin tepyala na, 'amá p'in tulucj ca jus nquits'is. Pjü way tsjun po'o ca jus nquits'is wa, nin ca la mejay napj."

²⁷Tjevele la pjaní wa jupj ca nin la mijis niswá. Mpes qjuisín 'yüsa pjü way ca jus nquits'is, niná pjü way ncawajas ca. Pjü la tjiji Dios, niná pjü way ncawajas ca. Pjaní way já'asa ma ca jus nquits'is. Jos niná p'in ma ncawajas ca, mpes ca nin la mijis jupj.

²⁸Dios jyü'tá ma ca jus nquits'is. Niná ma ncawajas ca. Cupj Dios juts'a'á, lovin ca mpatjaquec jupj nt'a. Mpes más 'ücj wi'iquec Dios lal. Más 'ücj 'üsüs tsji' lijcj jupj mpes. Tsji' lojí na jupj mpes, nujola t'as pajal 'üsüs way jupj. Lovin nujola tapalas jupj más püné pjü way jilal. Ninana 'üsüs way. ²⁹Más 'ücj lovin lijcj Dios jos jinwá. Nujola tapalas, 'awa pwe na pjü cyawaja pwe nt'a. Dios nin polel liji wa cupj ncawajas, cupj malala lijcj.

**Ninana 'ücj la mijicj ne
Dios 'ücj jos mpalas.**

13 Nujola tapalas, nun Dios ts'uyupj, nun jis pülücpán nun pjü way. Nun quelel la tjüjitsja nunwá. Lovin nin la müjí. ²Nenéyawa gente campa mpe jiquil, nun ma yus nucú. Jis tja'ayá jis la las, jis tja'ayá wa jis la püt'üs, jis la jas nun potjaqué nt'a. Nun solejé nepénowa nin la tjajay. Locopyaya jus nlaytsja ninana yupj nt'a tjiquil angelpán waysja yupj, gente waysja tulucj yupj. Mpes campa mpe jiquil na, 'üsüs la müjí yupj mpes.

³Dios ts'uyupj nepenowá cawilta mo'ó jatja. Nujola t'as yupj mpes, jis ma'ayá yupj jisas. Najas jus nlayé malala way ne'aj. Mpes 'aplijila way t'as ne'aj way jatja yupj. T'üc' way gente malala lajaj Dios ts'uyupj nepenowá jilal. Nujola t'as yupj mpes 'ots'ipj, jis capj mp'a'sá. Ca nacj p'a jyawca na nin p'iyá ca nu mpalas. Ca jisas nsem la p'a ca nucopj mp'a'sacj. Mpes jis capj mp'a'sá yupj quinam.

⁴'Üsüs way gente tjewyayiñ. Más 'ücj lovin ma lyawuñ la p'a jilal. Dios jos niyom tjewyayiñ lovin ma ne'aj jamanun la p'a nequem. Dios jos nequem tjewyayiñ lovin ma lyawuñ la p'a niyom jilal. T'üc' way nepénowa nin lajaj, ne'aj jamanun la p'a nequem. Nequem nepénowa lyawuñ la p'a niyom jilal. Ma tjewyayiñ nepénowa nin p'iyá lajaj. Ninana pajal malala way, Dios ca jis capj ntülüs nin lajaj mpes.

⁵Nepénowa lovin yola t'emel mpes; t'emel pülücpán jisas. Ma yupj jinwá nujola t'as. Más 'ücj 'üsüs way nujola nsem quina to'á mpes p'in. Dios tjevele: "Lovin ma ca mis nun mpe. Nun ma ca nusapj nsem", nin tjevele Dios. ⁶Mpes cupj polel velecj: "Nejepa Dios ncapj p'ya'sa. Ma lecj jeyá napj.

Ca nacj la p'a malala quelel la nijj; newa nin, ma lecj jeyá, Nejepa Dios ncapj cyoñca, ne nin." Selecj Dios t'üc' way qjuis capj cyoñca, mpes 'ücj nin velecj.

⁷Nujola pyala niyom tjiquil, nun jilal tjowelepj Dios Popel mpes. Pülücpán way nusin tji'yüsa la tjajay. Yupj lovin 'üsüs topontsja Dios lal. Yupj newa japontsja Dios lal, nasa tecya'liñ na. Nujola t'as niná. Nin p'iyá la müjí yupj la tjajay jinwá. ⁸Nun jilal tjowelepj Jesucristo po'ó. Tjowelepj t'üc' waysja. Niná t'üc' way custjay. Lovin t'üc' way ca nsem.

⁹Nepénowa ne'as jil nun nt'a, p'a casá p'in javelepj yupj. Ma mponé nun. Ma la müjí yupj javelepj. Cupj polel lijicj Dios jos jinwá, Dios la tjiji mpes. Jupj qjuis capj tjep'ya'sa jupj sin nin jostsja mpes. Nepénowa javelepj más 'ücj nin loj judiopan la tjajay jinwá püná. Javelepj pis ja'ayapj Dios lal; niná lojá na, 'üsüs nu mpalas, javelepj. T'üc' tulucj. ¹⁰Sacerdotepan ja'ayapj Dios mpes, 'üsüs jis la pal gentá. Nin lajaj Dios wo nt'a, qui'á nosis casá. Nin p'iyá qjuis tepyala Cristo tepe'e na cruz po'ó. Más 'üsüs way qjuis tepyala Cristo tepe'e mpes. Ninana ma se palá sacerdotepán jilal, yupj ninana ma japon mpes.

¹¹Nujola pyala sacerdote más püné pjü año na la pjaní 'yü'na animal witjacj, animal jis 'as t'ya Dios wo mo'ó, cuarto pjyapja nt'a. Jis 'as li t'e ne'aj. Nin liji Dios ma ca jola nsem malala nyuca la tjajay israelpan. Nujola pyala niná animal tecya'liñ la lococj gente patja mpe, ja'üm ne'aj. ¹²Mpes nin p'iyá tepyala Jesús lal. Pje'á tjü'ünan wa Jesús gente tapatja mpe. Nin mpes, Dios quina perdonar la siji gente malala la tjajay, Jesús 'os mpes. Yupj lovin 'üsüs Dios lal, nin se palá.

¹³Mpes más 'ücj quina ma qjuisas sacerdotepán lajaj. P'a casá tepyala, más 'üsüs tepyala. Más 'ücj se coñcocj Jesús

quinam. Nepénowa ma jisastsja Jesús. Ca nacj ma ca jisas nsem wa cupj, cupj Jesús se coñcoj mpes. Ma nin nujola t'as. ¹⁴Ma nin qjuiyola cupj; selecj p'a jawas ca mpatjaquecj pülücj patja nt'a tsjun po'ó. Pjü pülücj patja nt'a nosis casá ncawajas ca. Más 'üsüs tsjun po'ó.

¹⁵Cupj polel velecj Dios lal Jesús mpes. Mpes más 'ücj lovin 'üsüs velecj Dios po'ó. Nin velecj na, 'yayacj jinwá lijicj jupj lal. T'üc' way nin velecj jupj ne Dios. 'Üsüs velecj na jupj po'ó, 'yayacj jinwá lijicj jupj lal. ¹⁶Lovin 'üsüs la müjí la p'a mpes. La p'a wa jisas, 'ücj so 'oyá wa yupj. Nin lojí na, Dios lal 'oyá jinwá niná. 'Ücj jos pyala jupj.

¹⁷Nepénowa nusin 'yüsa lajay Dios Popel mpes; la müjij yupj javelepj jinwá. Yupj pajal yola nun mpes, lovin nusin 'yüsa lajay 'üsüs way lojí. P'a jawas Dios ca mveles yupj jilal ncu 'üsüs la tjajay. La müjij yupj javelepj, mpes 'ücj jisas nsem nusin 'yüsa lajay na. Ma lojí na yupj javelepj jinwá, tsjay 'aplijila way nsem yupj. 'Üsüs tulucj ca nu mpalas.

¹⁸Qjuisas mvelé nun Dios lal cupj mpes. Selecj nin la tjijicj Dios jostsja jinwá. Qjuisas lovin 'üsüs la mijicj cupj. ¹⁹Po najas nun welé Dios lal cupj mpes. Najas lo moná jupj leñ way ca nin majamas, ca mis niswá nun nt'a.

²⁰Cupj ma qjuiyola pjü mpes, Dios nin liji. Jupj Jesús jas tjijyünsa teca'lliñ

mpe, tüpü'ü niswá. Dios tjevele jin ca la mijis cupj mpes. Nin la tjiji Jesús 'os mpes, cupj lovin 'üsüs nsem Dios lal. T'üc' way Jesús qjuis jyama cupj, yom jupj oveja jyama jinwá. Jesús pajal 'üsüs way, jupj cupj qjuis Jepa Püné. ²¹Najas nun pjü way lojí Dios jos jinwá. Jupj 'üsüs way selé tsjan la mijis nun mpes, ne nun 'üsüs ca la müjij jupj jos jinwá. Najas jupj nin liji nun mpes. Najas jupj nin la qjuisiji jupj jos jinwá. Jupj nin liji cupj mpes, Jesucristo la tjiji mpes. Janmacj 'üsüs ca mvelecj Jesucristo po'ó. Amén.

Tecyawaja tepyaca.

²²Natjampan, po najas nun 'üsüs nusin 'yüsa napj tepyac mpes. Ma pülücj way tepyac. Najas 'ücj nujisas nsem, mpes tepyac.

²³Najas nun ca jus nlayé yupj jas tjam quinam Timoteo cawilta mpe, jupj ne cupj qjuis catjam. Ca nacj leñ way ncuwim napj nt'a, mpes jupj ncapj ncoñcos jum na nun nt'a.

²⁴Süs wa la müjij pjü way nusin 'yüsa lajay jilal. Dios ts'uyupj pjü way ne'aj süs wa la müjij wa. Dios ts'uyupj nepénowa Italia mpe ne'espan qui'á jatja. Yupj pjü way süs wa la tjajay yupj.

²⁵Najas Dios lovin 'üsüs la mijis nun pjü way mpes.

Papel niná Santiago tepyaca

Süs wa la tjiji.

1 Santiago napj. Napj Dios jomozo, Nejepa Jesucristo jomozo wa napj. Niná papel pyac napj nun mpes, nun judiopan, napj mpülücpan nun. Papel niná nun pjü way mpes, nun pjü jun ta'á tjalawú, p'a nt'a la püt'üs. Najas 'üsüs potjaqué nun.

Malala pyala na, Dios ca nucopj mp'a'sas.

²Natjampan, nenéyawa malala nu pyala. P'a casá malala nu pyala lovin. Nin pyala na, pajal 'ücj nujos t'as. Nujola tapalas ninana 'üsüs ca nsem nun mpes. ³Malala nu pyala na, nun ca nucú ncu t'üc' way poné nun Dios lal. Más 'in costa way poné Dios lal, malala pyala na. Niná nu pyala na, nusin 'yüsa 'onin ca 'üsüs la müjí lovin. Nun solejé niná ⁴mpes newa 'üsüs la müjí malala pyala na. Nin lojí mpes nun ca nusin mü'üsüs pjü way niná Dios jos nusin 'yüsa. 'Ücj ca pjü la müjí Dios jos jinwá. Pjü nta'á ca pjü 'ücj la müjí nun.

⁵Ca nacj nun ma solejé tsjan más 'ücj la cüj, malala pyala na. La mü'üyá nun Dios lal. Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis. Pülücj way se 'aya pjü way jis lal, yupj la mon na. Ts'üise tulucj jupj. Ma jis capj velele la mon mpes. ⁶Nun lo moná na Dios lal, mponé Dios ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Malala 'ots'ots' way p'in poné. 'Ots'ots' way p'in japon, nenéyawa japon, nenéyawa ma japon. Mar lo pjets'epjets'e jinwá yupj, lüpjü mpes pajal lo pjets'epjets'e jinwá. ⁷Nun popa pjaní 'ots'ots' way pyona, ma polel la ta'es qhuis Jepa Dios 'yayá. Más 'ücj ma jola Dios ca ma'ayas jupj ma pyona na. Dios ma ca ma'ayas jupj la tjemyona. ⁸Nenéyawa pyona, nenéyawa ma

pyona. Mop'in p'a casá jola jupj. Nin mpes ma polel 'üsüs liji Dios jos jinwá. Nenéyawa 'üsüs liji, nenéyawa malala liji jupj.

Más 'ücj ma nin nujola t'emel mpes.

⁹Nenéyawa Dios ts'uyupan t'emel cjuwá yupj. 'Ücj jisas mpatjam wa yupj. Ca yola mpalas Dios lis tjiji yupj 'üsüs quinam, yupj noypan quinam la tjiji jupj. ¹⁰Nenéyawa Dios ts'uyupan t'emel pülücj jatatj. Yupj ma noypan jin yola nsem yupj p'iyá t'emel pülücj jatatj mpes. Ca yola mpalas yupj tsjictjacj Dios lal, nin mpes ca 'ücj jisas nsem wa yupj. P'a jawasa nca'liñ wa yupj, tsjutsj ts'utus jinwá. ¹¹Pajal vyaja pwe mpes ts'üique tsjutsjum. Ts'utus palá yaca. 'Üsüs way jústatsja 'in lacasana way; locopyaya 'üsüs justa tulucj. Nin p'iyá gente pülücj jatatj nca'liñ wa ca. Custjay tsji' lajay na t'emel mpes, nca'liñ yupj.

'Üsüs la müjí malala pyala na.

¹²Nenéyawa malala nu pyala. Más 'ücj 'üsüs so coñcó Dios, malala nu pyala na. Nun popa pjaní nin liji, 'üsüs jos nsem jupj. Teczyawaja na malala tepyalá, Dios ca mveles jupj 'üsüs. Dios ca la mijis jupj lovin mpü'üm jupj lal. Pjü way Dios quelel lajay ca mpatjam Dios lal lovin. Dios tjevele ca nin la mijis yupj mpes. ¹³Nenéyawa gente quelel malala lajay. Yupj quelel malala lajay na, más 'ücj ma javelepj Dios la tjiji yupj quelel malala lajay. Dios lovin ma quelel malala liji; lovin ma nin liji jupj. Ma wa liji la p'a wa quelel malala lajay. ¹⁴Malala lajay, yupj sin nin quelel malala lajay. Yupj p'iyá po jisas mpes nin yola ca malala la mijicj. Yupj p'iyá yola pajal 'üsüs ca nsem malala lajay na. ¹⁵Po jisas mpes, t'üc' way malala nyuca lajay locopyaya. T'üc' malala la tjajay na, Dios sa coñ tulucj. Cya'liñ p'in malala la tjajay mpes.

¹⁶Natjampan, napj pajal quelel la nusejay nun. Nin mpes nin velé. Po ma nujus ntsawilí nun p'iyá. ¹⁷Dios p'in 'yaya tsjan 'üsüs cupj mpes. Jupj 'yayá, mop'in 'üsüs, malala tulucj. Jaw la tjiji jupj. Pjü pjulacj la tjiji. Müümüy wa, lots'ac' wa la tjiji. Jupj más 'üsüs yupj jis lal. Yupj pjü way sa juyuy. Nenéyawa jyawca, nenéyawa püste, sa juyuy mpes. Dios nin tulucj. Mop'in 'üsüs way jupj. Jupj ma p'a casá pyala. ¹⁸Jupj jostsja mpes cupj jupj ts'uyupan qjuis tepyala. T'üc' way tjevele cupj qjuis lal, mpes nin qjuis tepyala. Jupj jostsja ca nin nsem, jupj tjevele mpes p'in. Nin mpes pjü gente sin popé, cupj mwalá way se coñ-coçj Dios. Cupj Dios juts'a'á, yom Dios lal 'yayá jinwá.

Nin la müjí Dios Popel vele jinwá.

¹⁹Natjampan, napj quelel la nusejay nun. Nin mpes nin velé. Nusin tjü'üsüs niná. Tjapja'aque nun p'a witjacj javelepj na. Nun quelel welé na, 'üsüs nujola t'as tsjan 'ücj la veles. Ma ca ts'i mi'iná leñ way. ²⁰Gente ts'a 'in na, ma Dios jos jin lajay. Dios jos 'üsüs lajay jupj jos jin. ²¹Mpes po ma malala nyuca la müjí quinam, püna la tjüj jí jinwá. Püna nun po malala nyuca quelel la tjüj jí. Pjü way niná, pjü ma ca la müjí quinam. Nasa solejé nun Dios tjevelá. Nujisas t'as niná jupj tjevelá, ne nin nujola t'as nun ca nin la müjí jupj tjevele jinwá, tsjictjacj jinwá. Dios tjevelá mpes ca jus nlayé 'onin ne 'ücj la püt'üs Dios lal.

²²Lovin la müjí Dios Popel vele jinwá. Pjo'oqué p'in malala. Malala ma lojí jupj jyü'tá. Nun nujola pjo'oqué p'in 'üsüs ca nacj. Niná nujola na, nujus tsuwilí nun p'iyá. ²³Ca nacj yom pjaní Dios Popel pjoca la p'in, ne ma liji Dios jyü'ta jin. Jupj nin p'iyá liji yom wola te wine jinwá. Wola jus tjinyuca ca nacj espejo mo'ó. ²⁴Jupj tjinyuca wola te, mop'in ma wola la tepe'e. Tjemey la p'in. Leñ way

jo' tepe'e 'oyñ nyuca jupj wola tjinyuca. ²⁵Nin tulucj yom p'a wa, jupj po 'üsüs way pjoca Dios tjijyü'tá. Jupj jola Dios tjijyü'ta mpes, ne nin liji Dios vele jin. Ma jo' pe'e jupj tjapjacá. Nin liji p'in, mpes 'üsüs ca mpalas jupj. Cusapj cupj malala lijicj newa. Dios Popel jyü'ta jin lijicj na, 'ücj ma malala lijicj. Dios Popel 'üsüs qjuisí jütüta, malala tulucj.

Dios so coñcó na, 'üsüs lojí nun.

²⁶Nepénowa yola yupj 'üsüs tsji' lajay quinam Dios mpes, malala yupj newá. Ma 'in jajamapj yupj javelepj, mpes malala javelepj. Nin mpes ma t'üc' way tsji' lajay Dios mpes. Yupj sin yus tsuwil yupj p'iyá. ²⁷Napj ca mvelé tsjan más 'ücj la mijicj cupj. Ninana 'üsüs Dios lal, malala tulucj. Ninana lijicj na, 'üsüs tsji' lijicj qjuis Papay Dios mpes. Dios jos cupj quelel la sijicj jis papay tulucj, malala jis tepyala mpes. Jupj jos quelel la sijicj wa jis vayum tecya liñ, malala jis tepyala na. Jis capj mp'a'sacj jos jupj. Dios jos cupj ma malala nyuca lijicj. Gente ma jisas Dios, malala nyuca lajay yupj; cupj ma ca nin la mijicj.

Quelel la müjí pjü way.

2 Natjampan, qjuis Jepa Jesucristo pajal 'üsüs way jupj, pajal püné way jupj. Dios jupj, ne nin. Nun nasa toponé jupj lal, mpes quelel lis müjí pjü way, pülücj jatatj 'ots'ipj, cjuwá 'ots'ipj, quelel lis müjí. Nin p'iyá la müjí pjü way mpes. ²Nun 'a nu tjimyula nt'a, yom pjaní jac' ca nacj, pülücj tya'a jupj. 'Üsüs way justa jupj jas quip. Anillo jas jaw way mos po'o já'asa jupj. Yom p'a wa jac' ca nacj, t'emel cjuwá jupj. La ts'ücj jas quip. ³Nun pajal quelel lojí yom jas quip 'üsüs way justa ca nacj. Nun welé jupj lal: "Nt'i'isa qui'á jipj, silla 'üsüs casa'á". Nin welé tulucj yom ma'ajapj lal ca nacj, jupj ne jas quip la ts'ücj. Nun welé jupj lal: "Jutja, ntj-jom jipj ne'aj". Ca nacj nun welé: "Nt'i'isa

jipj 'amá 'alá ntsjam nt'a". ⁴ Malala nin. Nin lojí na, nun nujola nun p'iyá solejé cana nun popa más 'üsüs. Jepa malala nyuca jola jinwá lojí nun.

⁵ Natjampan, napj quelel la nusejay. Nusin tji'üsüs napj velé. Dios lis t'ya gente jis t'emel cjuwá witjacj. Nosis nt'a patja nin yola yupj cjuwá. Cjuwá tulucj yupj. Dios 'üsüs la tjiji yupj mpes. Jupj jostsja yupj pajal 'üsüs way mponecj yupj lal. Jupj jostsja yupj jupj jatjampan nsem, ne ca müjü'tücj wa yupj, jupj jyü'ta nt'a. Dios nasa tjevele ca nin nsem yupj jis lal. Tjevele pjü way quelel lajay jupj, pjü way yupj ca müjü'tücj wa jupj jyü'ta nt'a.

⁶ Nun ma nujola Dios jola jinwá. Nun malala tjowelé cjuwá jis lal. ¿Tsjan mpes quelel lojí pülücj jatatj? Pülücj jatatj malala lajay nun jis lal. T'emel pülücj se palá yupj, nun pajal tsji' lojí mpes. Yupj jil wa jepapan nt'a, jat' javelepj nun mpes. ⁷ Yupj malala javelepj wa Jesucristo po'ó, jupj ne pajal 'üsüs way. Jupj la nu t'ya. Nin mpes malala nin nun nujola yupj pajal 'üsüs la p'a jis lal.

⁸ Dios Popel vele: "Quelel lis mijin ne'aj patja popa p'iyá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj." Ninana qjuis Jepa Püné qjuis tjijyü'ta. Ninana lojí más 'üsüs pjü lojí lal. Ninana 'üsüs lojí na, 'ücj lojí. ⁹ Nun ma quelel lojí pjü way, t'emel cjuwá 'ots'ipj, pülücj jatatj 'ots'ipj, nun malala lojí. Ca nacj 'üsüs lojí pülücj jatatj mpes p'in. Nin lojí na, ma lojí Dios tjijyü'ta jinwá. Jupj Popel vele nun ma la tjüjé jupj tjijyü'ta. ¹⁰ Ca nacj nun 'üsüs lojí pjü way Dios Popel tjijyü'ta jinwá. Pjaní way p'in ma lojí. Pjaní ma lojí, pjü way ma lojí jinwá. Jas tüpwes ma lojí niná jupj tjijyü'ta. ¹¹ Napj ca mvelé tsjan mpes nin velé. Dios tjijyü'ta yom ma ne'aj mya'na jats'om tulucj. Tjijyü'ta wa ma jis la 'ünan gentas. Ca nacj nun ma ne'aj mo'nú nun sejats'om tulucj; nun 'ü'ná p'a wa la

p'in. Nun jupj tjü'ü'ná mpes, nun ma lojí Dios tjijyü'ta jinwá. ¹² P'a jawasa Dios ca mveles ncu 'üsüs la tjüjé jupj Popel jyü'ta jinwá. Najas 'üsüs la müjé nun. Najas 'üsüs ca mvelé wa. Püna ma polel 'üsüs lijicjsja. Más 'üsüs qjuis tepyala quinam. Dios Popel jyü'ta jin lijicj na, ma malala la qjuijicj. ¹³ Mpes nun popa pjaní ma cus tjep'ya'sa la p'a wa, jupj malala tepyala na, Dios ma wa ca cus mp'a'sas niná, nun popa pjaní. Dios ca mveles jupj malala. Más 'ücj jis capj p'o'sá la p'a. Nin lojí, Dios ma ca mveles nun malala.

Dios ts'uyupan 'üsüs lajay yupj.

¹⁴ Nepénowa javelepj yupj japon Dios lal, mop'in ma 'üsüs lajay yupj. Ma 'üsüs lajay, ma t'ücj way japon Dios lal. Nin mpes yupj ma polel mpatjam Dios lal. Dios ma perdonar lis tjiji yupj custjay. ¹⁵ Dios jos 'üsüs lajay wa yupj. Ma jos javelepj p'in. Ca nacj Dios lal japon popa pjaní pülül cjuwá. Yom jupj ca nacj, quepj jupj ca nacj. Ve cjuwá wa jupj ca nacj, nin jawas lo las. ¹⁶ Nin mpes nun popa pjaní nin vele jupj lal: "'Üsüs mim. 'Üsüs jin nqui'pan. 'Üsüs nlayan.'" Nin vele jupj ca nacj, mop'in ma 'yaya jupj jos la püt'üs. Ma tje'yaya mpes ma t'ücj way cus tjep'ya'sa jupj. ¹⁷ Nin p'iyá nun poné na Dios lal. Poné p'in malala. Nun ma 'üsüs lojí wa, nun ma 'üsüs poné Dios lal. Ma tsji' lojí Dios mpes.

¹⁸ La p'a wa p'a casá jola napj lal ca nacj. Jupj ca mveles: "Yom pjaní pyona p'in Dios lal, 'ücj nin. Yom p'a wa 'üsüs liji Dios jos jin, 'ücj wa niná. Manas 'ücj." Nin tulucj. Nun ma 'üsüs lojí, napj ma selé ncu t'ücj way poné Dios lal. Nun 'ücj ca jus nlayé ncu napj t'ücj way pyon Dios lal. Napj 'üsüs lejay mpes ca jus nlayé. ¹⁹ Nun poné Dios pjaní way p'in jupj. 'Üsüs nin. Nin wa japon lapanenpan. Pajal lacj jeyapj Dios lal. Cyücüyüñ lacj jeyapj mpes. Newa ma 'üsüs lajay

yupj. ²⁰Nin p'iyá gente jis lal. Ma 'üsüs lajay, ma wa 'üsüs topon. ¿Ncu jyas napj jin 'yüsa lejay tsjan mpes 'ücj la pon napj velé? Jipj ma jele jinwá, ne ma jin 'yüsa niná. ²¹Abraham pajal püna tüpü'ü, cupj ne yupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Pajal 'üsüs waytsja Abraham. Jupj tipyünta yupj jatjam Isaac pe casá, la 'ayas yupj Dios mpes. Nin la tjiji mpes, Dios tjevele 'üsüs way yupj. ²²Jupj la tjiji mpes, jipj ca jele mpalas yupj t'üc' way tepyona Dios lal. Ca jele mpalas wa yupj 'üsüs la tjiji. Manas mpes 'üsüs tepyala. Jupj 'üsüs la tjiji mpes, más 'in 'üsüs way tepyona tepyala yupj. ²³Nin mpes t'üc' tepyala Dios Popel tjevelá püná. Tjevele: "Abraham tepyona Dios tjevelá. Mpes 'üsüstsja yupj Dios lal; nin tepyala, Dios la tjiji." Dios tjevele wa Abraham yupj jomica. ²⁴Nin mpes jipj ca jus nlayen más 'ücj gente 'üsüs lajay. 'Üsüs lajay mpes Dios vele yupj 'üsüs way. Japon mpes p'in, nin vele tulucj.

²⁵Nin mpes wa Dios tjevele Rahab 'üsüs waytsja. Rahab niyom pülücj jis lal tjuwine. Ma 'üsüs waytsja yupj. Locopyaya Rahab 'üsüs way la tjiji. Jis capj tjep'ya'sa judiopan jis auxiliarpán nepenowá. Yupj tjiquil jis la nuc ncu judiopan 'ücj jis la palan yupj jis lal, pülücj patja nt'a. Rahab jis tje'yaya ca'aj jis la jas. Ne'aj sin tjejyama wa, yupj jis enemigopan ma jis la tjilil nt'a. Nin la tjiji mpes, Dios tjevele yupj 'üsüs. ²⁶Nin mpes nin velé. Ma 'üsüs lajay, ma 'üsüs way japon. Japon p'in ma tsji' lajay Dios mpes. Nin p'iyá jüp'üy cjües tulucj. Jüp'üy cjües tulucj, tepe'e. Ma tsji' liji.

**Nun welé na, 'üsüs mvelé
nun, Dios jos jinwá.**

3 Natjampan, ma najas pülücj way nun popa ca sin 'yüsa la mijicj p'a wa. Más 'ücj yupj ma ca yola nsem la mijicj niná. Nun solejé Dios ca mveles pjü way jis lal ncu 'üsüs la tjajay. Cupj sin

'yüsa lijicj la p'a wa, Dios jos más 'üsüs lijicj la p'a jis lal. Malala lijicj, Dios pajal ca nin jola nsem. ²Pjü way ncupj malala lijicj neneyawá ma selecj mpes. Pülücj way cupj lijicj malala lijicj. Nun popa 'üsüs cüweles lovin, t'üc' way 'üsüs way catsja yupj pjü way liji mpes. Lovin 'üsüs cüweles, yupj 'ücj wa ma malala la qjujis jas tüpwes. ³Nin p'iyá pyala cabayú lal. Cupj freno lama pyünticj cabayú, yupj ca nin la mijis cupj qjuisas jinwá. Freno lama pü'ü mpes 'ücj li jyu'yucj cabayú. ⁴Nin p'iyá pyala wa barco witjacj jis lal. Noypan yupj pajal. Lüpjú yümücj si lapjüna mpes leñ way jil barco witjacj 'üsü casá. Yo t'em barco 'alá toñca, mpes 'ücj la man barcas. Yo niná tsjicj way jupj; mop'in yom 'ücj jay juyuya barcas yo tsjicj way mpes. ⁵Nin p'iyá pyala qjuis pelam lal. Pwelam tsjicj way jüp'üy lal. Mop'in püné jinwá vele. 'Awa jinwá qjuis pwelam. 'Awa tsjicj, tsjicj way jupj; newa nin, malala liji. 'Awa tsjicj way 'iyó pülücj pwe yupj. ⁶Cupj qjuis pelam 'awa jinwá, 'awa püné si müjü. Pjü way malala 'ücj polel lajay yupj. Cupj qjuis pelam cupj qjuis p'üy po'o patja, 'ücj malala la veles. Malala velecj na, malala lijicj wa. Nin mpes pajal malala qjuisé palá cupj pyatjaquecj na p'in. Cupj velecj diablo jos jinwá.

⁷'Ücj jis la tjilil, jis la manun animalpan, yupj ca nin la mijicj cupj qjuisas jinwá. Nasa way nin la tjajay nepenowá. Nosis casá lyawuñ sa manun 'ots'ipj, jis pam mpes lyawuñ 'ots'ipj, lotsjim 'ots'ipj, 'üsü mo'o lyawuñ 'ots'ipj. Nin tulucj qjuis pelam lal. Yupj ma lajay cupj qjuisas jinwá. ⁸Gente p'in ma polel 'üsüs way javelepj lovin, yupj jisas jinwá. Jis pelam quelel malala nyuca javelepj. Gente quelel 'üsüs javelepj na, ma polel nin lajay yupj. Ninana yupj javelepj veneno jinwá gente p'a wa jis lal. ⁹Qjuis pelam mpes 'üsüs velecj nenéyawa, malala velecj nenéyawa. 'Üsüs velecj Dios po'ó.

Cupj qjuis Jepa jupj, cupj qjuis Papay wa jupj. Malala nyuca velecj gente sin po'ó, nenem 'a Dios lis tjiji ne yupj jupj p'iyá jinwá nsem. ¹⁰Mpes 'üsüs velecj pjaní po'ó, malala nyuca velecj p'a po'ó. Natjampan, 'üsüs tulucj nin lijicj. ¹¹Nin p'iyá, 'üsú 'amá popa pyacj na, ma nenéyawa 'üsüs, ma nenéyawa vyaja. Nin p'iyá lovin. ¹²Natjampan, ts'oway ma olivo vyala jupj, ts'oway vyala p'in. Nin p'iyá 'anpüpj ma ts'oway vyala jupj; 'anpüpj vyala jupj. Nin p'iyá 'üsú vyaja lovin vyaja jupj, ma nenéyawa 'üsüs. Mpes ca jus nlayé gente malala javelepj p'a gente sin po'ó, ma polel 'üsüs mvelecj Dios po'ó.

Dios ts'uyupan ca jus nlayecj tsjan 'üsüs la qjuijicj.

¹³Nun popa pjaní selé 'onin ne 'üsüs la qjuijis ca nacj. Jupj 'ücj sin 'yüsa liji ca nacj. Más 'ücj jupj p'iyá ca 'üsüs la mijis. Más 'ücj lyájasa jupj, nin liji na, tsjicj jinwá. Jupj t'üc' way si 'üsú 'onin ne 'üsüs la qjuijis, ma ca jola jupj p'iyá püné. ¹⁴Jipj pajal ts'i 'in, jomam mpes, jipj ma polel velen jipj jin 'yüsa t'üc' way. Jipj jyas jipj p'iyá más püné way nsem la p'a wa jis lal, jipj ma polel velen jipj jin 'yüsa. Nin jinwá jele na, po ma tsyüpünü niná: ¹⁵ma selen tsjan más 'ücj la cüjay. Dios ma jin tji'yüsa la tjiji jipj ca nin la cüjay. Nosis casá patja jinwá jele jipj, nin lejay na. Nosis casá patja yola yupj jisas mpes p'in, ma Dios po'o yola, mpes nin lajay yupj p'iyá yola jinwá. Diablo jin 'yüsa liji ca nin la mijin jipj. ¹⁶Jipj jomam na, malala ca la mijin wa jipj. Jipj jyas más püné ca nsem jipj la p'a jis lal, malala ca la mijin jipj. Pajal ca la mve'len jipj. Pjü malala, pjü ca la mijin wa jipj. ¹⁷P'a casá si 'üsú liji Dios. Jipj jin tji'yüsa na Dios mpes, jas tüpwes malala jele tulucj. Ma ca quelel la mpa'nan jipj, lovin ca jele nsem p'a wa mpes. Ma ca la mve'len p'a casá jele na. Jipj ca quelel jis

capj mp'a'san p'a wa, malala se palá na, ne t'üc' way ca jis capj mp'a'san. 'Üsüs ca la mijin pjü way mpes, ne ca nin la mijin, jipj velen jin p'iyá. Nin ca la mijin jin tji'yüsa na Dios mpes. ¹⁸Nin lovin. Gente quelel 'üsüs patja p'a wa jis lal, ma la velel yupj. Ma wa la palan. Nin lajay mpes, la p'a wa yupj nt'a ca quelel 'üsüs la mijicj 'ots'ipj Dios jos jin.

Dios ts'uyupan quelel lajay Dios jos, Dios jis capj p'ya'sa.

4 Napj ca mvelé tsjan mpes pajal püs way ts'u 'inyá nun p'a jilal. Ca mvelé tsjan mpes lo velelé p'a jilal. Nun po quelel to'á nujisas, nin mpes nin lojí. Ma polel to'á niná, pajal ts'u 'inyá nu pyala nun. ²Nun quelel to'á, cjuwá nun newá. Mpes 'ü'ná nun, nun quelel to'á mpes. P'a juts'a'á nujisas nun, mop'in ma polel to'á jupj juts'a'á. Nun lo velelé p'a jilal, lo palaná wa yupj jis lal. Nujisas 'a cjuwá. Ma la tjomoná Dios lal, ne nin. ³Nenéyawa nun lo moná Dios lal; newa nin, Dios ma nu 'yaya nun lo moná. Malala nujola nun lo moná na, mpes ma nu 'yaya jupj. Nun lo moná lo ta'es nun nujisas la p'in. ⁴Nun ma t'üc' way quelel lojí Dios. Nun quelel lojí Dios ma jisas lajay jinwá. Nin lojí na, nun Dios enemigopan. ¿Ncu ma solejé niná? Nin lovin. Gente quelel lajay Dios ma jisas lajay jinwá, yupj Dios enemigopan. ⁵Ca nacj nun nujola Dios Popel ma t'üc' way vele. Vele: “Dios la tjiji cupj. Jupj p'iyá qjuis tje'yaya qjuis qjues. Jupj jos cupj ca quelel la mijicj jupj. Ts'üise jupj cupj qjuis qjues mpes.” ⁶Nin mpes jupj pajal 'üsüs quelel liji cupj mpes. Nin mpes jupj Popel vele: “Nepénowa noypan jin yola yupj p'iyá. Dios ma se 'aya yupj ca nin la qjuijicj yupj jisas jinwá. Nepénowa tsjictjacj jin yola yupj p'iyá. Dios jis capj p'ya'sa yupj, ne 'ücj ca la mijicj jupj jos jin.”

⁷Mpes Dios jyü'ta jin ca la müjî, jupj pajal püné mpes. Po ma la müjî diablo jos jin. Nun ma lojî jupj jos jin, jupj ca nts'equenem nun mpe. ⁸Cus ncoñicó Dios. Nun so coñicó Dios, jupj ca nucopj ncoñicos wa nun. Nun malala nyuca lojî. Po ma nin la müjî quinam. Malala nujola. Nujisas Dios; nun quelel lojî wa Dios ma jisas lajay jinwá. 'Üstis nujola t'as quinam. Nujola t'as nun Dios juts'a'á. ⁹Aplijila t'as nun quinam. Nujola t'as nun malala la tjüjî mpes. La tupuyú nun püna la tjüjî mpes. Ma ca mwi'iqué quinam; ca la mpuyú la p'in. Ma ca 'ücj jisas nsem quinam; 'aplijila nsem la p'in. ¹⁰Nujola t'as pajal tsjicj way nun Dios lal, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Nin nujola na, nun más püné nsem ca la mijis jupj.

Más 'ücj Dios ts'uyupan ma malala javelepj p'a po'ó.

¹¹Mpülücpán, po ma malala tjowelé nun jis pülücpán sin po'ó. Nun malala welé nun jis pülücj mpes, nun ma lojî Dios jyü'ta jin. Nun nujola p'in nun jis pülücj malala, nun ma wa lojî Dios jyü'ta jin. Nin p'iyá nin welé malala Dios tjijyü'tá. Nun nujola Dios tjijyü'tá 'üsüs tulucj, nun ma nin lojî Dios jyü'ta jinwá. Nun nujola nun 'ücj welé ncu 'üsüs Dios tjijyü'tá. ¹²T'üc' way pjaní way p'in jyü'ta. Pjaní way p'in polel vele ncu gente 'üsüs. Jupj p'in 'ücj jis capj p'ya'sa, mpes nepénowa ca mpatjam jupj lal. Jupj p'in polel liji pajal malala se palá nepenowá. Nin tulucj nun. Nun ma polel lojî niná. 'Ücj tulucj nun nujola p'a wa malala.

Nun p'in ma solejé tsjan ca mpalas.

¹³Nun nepénowa welé: "Pülücj patja nt'a ca nlaca yacjaj ca nacj. Ne'aj año pjaní mpatjaquec, qjuis t'emel ca mpülücüs." Malala nin welé nun. Nusin tjü'üsüs niná: ¹⁴nun ma solejé tsjan ca

mpalas yayá. Tsjicj way p'in potjaqué nun. Myusca jinwá nun. Myusca tsjicj way lay pyala, locopyaya cyawaja jupj. ¹⁵Más 'ücj nun welé: "Dios jos cupj ca mpatjaquec, t'üc' way cupj ca mpatjaquec". 'Ücj wa nun welé: "Dios jos nin lijicj, nin ca la mijicj cupj". ¹⁶Quina noypan jin nujola nun p'iyá, mpes noypan jin welé. Ninana nun welé, malala. ¹⁷Solejé quinam Dios ma jos nin welé. Solejé na tsjan 'ücj la cüjî, más 'ücj ca nin la müjî. Lovin nin. Ma nin lojî, malala lojî Dios lal.

Nepénowa pülücj jatatj ts'isiñ yupj. Dios ca jis capj ntülüs.

5 Nun pülücj to'á jilal velé quinam. Nun nepénowa pajal malala lojî. Nusin tjü'üsüs niná. Pajal malala ca nu mpalas malala la tjüjî mpes. ¡Yümücj la tupuyú! ²Pülücj to'á nun. Nusin quip 'üsüs way yustapj wa, mop'in 'üsüs tulucj yupj. Nun to'á tjamaja jinwá. Nusin quip la jul jinwá, qjuelejoy mo'o tjalá jinwá. ³Nun jis oro 'üsüs tulucj; nun jis plata 'üsüs tulucj wa. Jacalá tepyala jinwá 'üsüs tulucj yupj. Nun ts'üisiqué pajal. Nun to'á, nun mpes p'in tjo'onsó. Ma nujola la p'a mpes. Nosis quelel cyawaja quinam, mpes más 'ücj 'üsüs la müjî ca quinam. Nun ma 'üsüs la tjüjî la p'a mpes nun to'á lal. Nun to'á já'asa p'in, mojo p'in. Nin mpes ca jus nlayé malala la tjüjî. Nin mpes malala ca mpalas wa nun jis p'üy, nun to'á malala tepyala jinwá. Nun jis p'üy mü'ümücj jinwá ca mpalas. ⁴Nusin tjü'üsüs niná. Dios selé nun ma jis tja'ayá yupj jis t'emel nun jis mozopan tsji' la tjajay mpes. Yupj 'amá la tje'el nun mpes. La tupuyupj yupj nun malala la tjüjî mpes. La tupuyupj na, Dios tjapjaca. Qjuis Jepa Dios pajal püné jupj. Pülücj way si jütüta jupj angelpán. ⁵Nun pajal 'ücj nujisas tapatjaqué nosis nt'a. Nun to'á pajal 'üsüs yustapj yupj. Nun nujisas jinwá la tjüjî lovin. Ma ca nin nsem

quinam. Malala ca nu mpalas quinam. Nun nu t'yünt'ünú, vaca t'yünt'ünú lajay jinwá. Quelel ja'ünan vacasas, nin mpes nin lajay. Nin p'iyá ca nsem nun jis lal. (Dios ca nucopj ntülüs.) ⁶Niyom nepénowa 'üsüs la tjajay Dios jos jin, mop'in nun malala tjowelé yupj sin po'ó. Nun la tjüjé mpes tecya'liñ yupj. Nin la tjüjé na, yupj ma la tapalan nun jis lal. Malala la tjüjé nun pajal.

Dios ts'uyupan la nuc Jesucristo jac'.

⁷Natjampan, nun solejé nin ca mpalas, mpes newa 'üsüs la müjé nun, yupj malala lajay na. La ntjunucú qjuis Jepa Jesucristo jac'. Nin p'iyá niná yom sine li nucú jinwá. Yom sine na, vyala li nucú jupj. Vyala po jos jupj. Nin mpes li nucú jupj mwalá way jive mpes. Niswa li nucú locopyaya jive mpes. Li nucú jupj sine ca nt'ünüs. ⁸Nin p'iyá la ntjunucú nun. La p'a malala lajay na nun jis lal, newa 'üsüs la müjé Dios jos jin. Newa jus nlayé Dios ca 'üsüs la mijis nun mpes. Leñ way jac' qjuis Jepa Jesucristo. ⁹Nun sejatjampan ma 'üsüs lajay nujisas jinwá ca nacj. Po ma ts'u tji'inyá nujisas mo'ó yupj lajay mpes. Nun ts'u 'inyá nujisas mo'ó, malala nin Dios lal. Leñ way ca ncuwim Jesucristo. Jupj p'iyá ca mveles gente sin po'ó ncu 'üsüs la tjajay, jupj jos jinwá. ¹⁰Natjampan, 'üsüs la müjé nun, profetapan 'üsüs la tjajay jinwá. Qjuis Jepa Dios sin tjejyama yupj la veles jupj mpes. Malala jis tepyala wa yupj, malala nu tepyala jinwá. Newa ma ts'a tji'in yupj, malala tepyala na. Newa 'üsüs la tjajay Dios jos jin. ¹¹Yupj 'üsüs la tjajay malala tepyala na. Nin mpes cupj 'üsüs velecj yupj sin po'ó. Nun solejé niná. Nun solejé Job po'ó. Pajal malala tepyala jupj, newa 'üsüs la tjiji jupj. Solejé wa t'üc' malala tepyala na, Dios 'üsüs la tjiji jupj mpes. Nin mpes nun ca jus nlayé nin quelel líjitsja Dios janmacj. Nin jupj lovin. Qjuis Jepa Dios jola cupj mpes.

Qjuis capj p'ya'sa jupj, malala qjuesé palá na.

¹²P'a wa quelel nu jyütütj napj. Po najas nin lojé napj jyütütj jinwá. Po ma jurar la müjé, malala pyala na, 'ücj jis la pon nun welé. Ma wa jurar la müjé tsjun po'ó mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Ma wa jurar la müjé no-sis mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Jas tüpwes ma ca jurar la müjé. Más 'ücj nun t'üc' welé la p'in. T'üc' la müjé nun tjowelé. Nin lojé, Dios ma ca mveles nun malala nyuca la tjüjé.

Más 'ücj Dios ts'uyupan Dios lal javelepj malala pyala na.

¹³Nun popa malala pyala na, más 'ücj Dios lal ca mveles jupj. Nun popa 'ücj jos na, más 'ücj ca nejets'em Dios 'üsüs. ¹⁴Nun popa malala jos na, más 'ücj ca jis la monas jis la cuwis co'müypan Dios ts'uyupj sin popé. Qjuis Jepa Dios auxiliarpan yupj, mpes aceite ca jas ncjo'loj malala jos, qjuis Jepa Dios mpes. Nin la tjajay na ca mvelecj Dios lal malala jos mpes. ¹⁵Yupj ca la monacj jupj ca mü'ü'süs. Yupj japon Dios ca mü'ü'süs la mijis jupj, mpes malala jos ca mü'ü'süs. Qjuis Jepa Dios ca jas müjünsüs jupj, tüpü'tü mpe. Ca nacj malala jos malala nyuca la tjiji püna p'in, ne nin mpes malala jos tepyala jupj ca nacj. Dios ca perdonar la mijis jupj. ¹⁶Mpes lovin jis tjowelé nunwá tsjan malala nyuca la tjüjé. Lovin Dios lal mvelé nun p'a mpes nun popé. La moná Dios lal jupj ca jis mü'ü'süs la mijis malala jisas. Yom pjaní way p'in, 'üsüs jupj Dios lal ca nacj. Jusapj le moná Dios lal ca nacj. Jusapj p'in jupj polel 'üsüs líji pajal, jupj Dios lal vele mpes. Dios ca ma'ayas jupj le moná. ¹⁷Nin tepyala Elías lal. Elías profeta waytsja jupj pajal püna. Yom p'intjsja jupj, cupj jinwá, mop'in pajal 'üsüs tepyala jupj Dios lal la tjemyona mpes. Jupj po la tjemyona ma ca ma-

jawus. Nin mpes año cont'e, mes séisiya ma tjive nosis casá. ¹⁸Locopyaya jupj la tjemyona Dios lal ca majawus niswá. Nin mpes tjive niswá, nin la tjiji Dios. Niswa tjevelañ nosis casá. Nin tepyala yom pjaní Dios lal tjevele mpes.

¹⁹Natjampan, nenéyawa nun popa pjaní ma ca quelel la mijis Dios Popel

vele jin. Dios Popel vele t'üc' way. Más 'ücj p'a wa jupj lal ca mveles, mpes jupj ca 'üsüs la mijis niswá. ²⁰P'a wa jupj lal tjevele mpes, ma ca newa malala la mijis. P'a wa jupj lal tjevele na, cus tjep'ya'sa wa ma mpa'is malala la tjiji mpes. Dios ma ca jola quinam la pülücj malala la tjiji. Nujola tapalas niná.

Papel mwalá Pedro tepyaca

1 Pedro napj. Napj ne Jesucristo apos-
tolpan popa pjaní. Nin tjejyama la
veles jupj mpes. Nun mpes pyac niná
popelses, nun 'a Dios ts'uyupj. Dios la
nu t'ya. Quina ma polel nu lo patj püna
tapatjaqué nt'a. Nun pjü jun ta'á tjalawú
quinam p'a nt'a la püt'üs Dios ma jisas jis
lal. Nun nepénowa Ponto popa se jütütj
nt'a potjaqué, Galacia popa se jütütj nt'a
potjaqué wa nepenowá, Capadocia popa
se jütütj nt'a potjaqué nepenowá, Asia
popa se jütütj nt'a 'ots'ipj, Bitinia popa
se jütütj nt'a potjaqué wa nun nepenowá.
Nun pjü mpes pyac napj. ²Dios qjuis Pa-
pay la nu t'ya nun. Jupj seletsja nun ca
cus ncoñicó, mpes nin nu tepyala nun.
Nun Dios juts'a'á nu tepyala, Dios Cjües
la tjiji mpes. Jupj la tjiji nun 'ücj la cüj
Jesucristo jos jin. Jupj la tjiji wa Dios 'ücj
perdonar la nutjiji, Jesucristo nun mpes
tepe'e mpes. Najas Dios ca pajal 'üsüs la
mijis nun mpes lovin. Najas nun ma nu-
jola nsem pjü mpes, jupj la nusiji.

Dios ca pajal 'üsüs la mijis jupj ts'uyupj mpes lovin.

³Najas 'üsüs velecj Dios po'ó. Jupj
p'iyá Dios qjuis Jepa Jesucristo lal. Jupj
Jesucristo Popay. Dios pajal quelel qjuis
capj p'yá'satsja. Nin mpes cupj jupj
ts'uyupan qjuis tepyala la tjiji jupj, ncupj
niswa qjuis tjamanun jinwá. Jesucristo
tepe'e na, Dios jas tjijyünsa jupj la püt'üs
niswá. Nin mpes cupj selecj lovin ca
mpatjaquec wa cupj Dios lal. ⁴Nun jupj
ts'uyupan, mpes solejé Dios pasal 'üsüs
ca la mijis nun mpes. Jupj la mijis, niná
lovin ma ca cümajam, ma wa ca malala
cüpalas, ma wa ca 'acawajas. Dios la
mijis, niná jupj jyama nun mpes jupj
pü'ü nt'a. ⁵Nun nuts'a'á ca nsem. Dios nu
jyama nun. 'Ücj nin liji nun mpes jupj
pjü way 'ücj liji mpes. Nun jupj lal poné

mpes nin liji jupj. Jupj nu jyama lovin,
pjü 'ücj la qjujis nun mpes p'a jyawca
na, ca jupj lal mpatjaqué. Nasa pjü 'ücj
la tjiji jupj ca la mijis. Jesucristo tjac' na,
pjü ca la mijis jupj quelel lijá, mpes pjü
ca nucucj jupj pajal nucopj tjep'ya'sa.

⁶Nin mpes nun pajal 'ücj nujisas. Po
quina way p'in 'aplijila nu pyala ca nacj
malala nu pyala mpes. La pülücj way
malala pyala, ne nin. ⁷Newa nin, Dios
'üsüs liji nun mpes. Malala nu pyala
nenedawá, mpes p'a wa ca jus cülayecj
t'üc' way poné nun Jesucristo lal. Nin
p'iyá niyom oro jatatj na, quelel sale-
jepj ncu t'üc' way oro jupj, mpes 'awa
mo'o ja'onsopj. Nun poné Jesucristo lal;
ninana más 'üsüs oro lal. Oro pajal pülücj
jaylacj, mop'in ca ncawajas p'a jawas.
Nun t'üc' way poné Jesucristo lal, Dios
ca mveles nun 'üsüs, ca mveles nun noy-
pan. Ca mveles jupj 'üsüs jola nun mpes.
Nin ca mveles Jesucristo lay tepyala na
nosis casa'á.

⁸Nun ma jus tjunucú; así nucú secj
nun quelel lojí jupj. Ma su nucú jupj
quinam; mop'in nin, nun poné jupj lal.
Nin mpes pajal 'ücj nujisas nun. Ma polel
'üsüs la veles p'a lal 'onin ne pajal 'ücj
nujisas. Nun pajal 'ücj nujisas Dios nt'a
patja jinwá. ⁹Nun p'iyá ca Dios lal mpat-
jaqué lovin, Jesucristo lal poné mpes.
¹⁰Profetapan püna tapatjá, yupj tjowe-
lepej Dios mpes. Tjowepej jupj pajal
'üsüs ca la mijis nun mpes. Yupj tap-
atja na p'in, newa ma sin tj'yüsa 'oyñ
nyuca ca nin la qjujis Dios, ca nun
'ücj mpatjaqué jupj lal. Yupj pajal quelel
salejeptsja niná, pajal jis la tjü'üy yupj.
¹¹Cristo Cjües yupj jisas mo'o tüpü'ü.
Jis capj tjep'ya'sa yupj 'ücj jis la ve-
les tsjan ca mpalas. Jupj sin 'yüsa lis
tjiji Dios ca jas majamas Yom pjaní
gente jis capj la p'acj. Jupj sin 'yüsa lis
tjiji wa pajal malala ca mpalas ninana
Yomen nosis casá; sin 'yüsa lis tjiji pajal
püné ca mpalas jupj locopyayam. Pro-

fetapan quelel salejeptsja pjacj Yomen niná. Quelel salejeptsja wa 'ona ncuwim jupj. ¹²Dios sin tji'yüsa lis tjiji ma ca nin mpalas yupj patja na p'in. Yupj tjowe-
lepej cupj qjuisin la 'üsüs mpes; yupj p'iyá sin la 'üsüs mpes tjowepej tulucj. Ninana yupj tjowepej Dios mpes, nin p'iyá nuwolap'a'á tjowepej niyom p'a wa quinam. Niyom nenem tjowepej tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios la tjiji mpes. Dios jas tjejyama jupj Cjües, tsjun po'o nepé tjac'. Mpes 'ücj tjowepej niná, Dios Cjües jis capj tjep'ya'sa mpes. Angelpan p'iyá pajal quelel sin 'yüsa niná yupj javelepej. Ma sin 'yüsa yupj.

Más 'ücj Dios sa coñ ca 'üsüs la mijicj, Dios jos jinwá.

¹³Dios nin la tjiji nun mpes. Mpes nu-
jola t'as nun ca 'üsüs la müjij, jupj jos jin. 'Üsüs nujola nsem lovin. Lovin nu-
jola tapalas Dios ca pajal 'üsüs la mi-
jis nun mpes Jesucristo jac' na. ¹⁴Nun Dios ts'uyupan. Jupj jos jin la müjij. Po ma malala la müjij nun, püna la tjüjij jinwá. Püna ma solejetsja Jesucristo 'ücj la tjiji nun mpes. Nun la tjüjij nun p'iyá quelel lojitsja jinwá. ¹⁵Po ma nin la müjij quinam. Nun Dios juts'a'á, mpes lovin 'üsüs la müjij quinam. Dios la nu t'ya, nun jupj ts'uyupj nu tepyala. Jupj Nupopay quinam. Jupj pajal 'üsüs liji lovin, mpes 'üsüs la müjij wa nun, jupj jin p'iyá. ¹⁶Dios tjevele jupj Popel mo'ó: "Napj 'üsüs lejay lovin. Nin mpes ca 'üsüs la müjij wa nun, napj jinwá", nin tjevele Dios.

¹⁷Nun Dios lal welé na, nun welé jupj Nupopay. Jupj pjü gente mpes vele ncu 'üsüs la tjajay, vele wa ncu malala la tjajay. Nin p'iyá liji pjü jis lal, nun jis lal wa. Jupj vele ncu nin jin la tjajay jupj tji-
jyü'ta jin. Mpes nun nosis nt'a potjaqué na p'in, locj meyá nun malala lojij na. ¹⁸Püna tapatja nun sin popé ma la tjajay Dios jos jin. Yupj sin popa jinwá la

tjajay. Nun 'a nin p'iyá la tjüjij. Ma wa la tjüjij Dios jos jin. Nun ma polel lo-
jitsja 'üsüs. Quina Dios la tjiji nun ca 'ücj la cüjij jupj jos jin. Perdonar la nu tjiji nun malala la tjüjij, ne ca 'üsüs nsem nun jupj lal lovin. Nun solejé 'onin la tjiji niná nun mpes. Tsjan cyawaja lal nin la tjiji tulucj. T'emel lal la tjiji tu-
lucj. ¹⁹Jesucristo 'os mpes nin la tjiji. Jupj nun mpes tepe'e. Püna judiopian tjü'ünan oveja tsjicj, tja'ayapj Dios mpes. Yupj jisastsja jupj ma ca nin jola nsem yupj malala nyuca la tjajay, mpes nin la tjajay. Dios jostsja oveja tsjicj malala tuluctsja. Nin p'iyatsja Jesucristo lal. Malala tulucj jupj. Pajal 'üsüs jupj la p'in. Dios jas tjejyama jupj nosis casa'á jupj ca mpa'is nun mpes. ²⁰Nosis cjuwatsja na p'in, Dios Jesucristo la t'ya nin la jay niná. Quina tjac', nucopj tjep'ya'sa, no-
sis quelel cyawaja na. ²¹Jesucristo la tjiji mpes, nun 'ücj poné Dios lal. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyünsa jupj, la püt'üs niswá. Dios la tjiji Jesucristo pajal püné. Nin mpes nun poné Dios lal quinam. Nun solejé Dios ca nucopj mp'a'sas, jupj tjevele jin.

²²Dios velá t'üc' way. Jupj tjevelá nasa toponé nun. Nasa la tjüjij jupj tjijyü'ta jinwá. Malala tulucj nun quinam. Nin mpes nun t'üc' way quelel la sojij nun jis pülücpán Jesucristo lal japon. Nun 'ücj la cüjij niná quinam. Mpes más 'ücj pajal quelel lis müjij nunwá, nun t'üc' way quelel nin lojij mpes. ²³Dios tjevelá nyucunú jinwá. Lovin t'üc' way. Nun toponé na Dios tjevelá, nun jupj ts'uyupan nu tepyala, niswa nu tjamanun jinwá. Nupopay Dios lovin pü'ü, ma pe'e gente jinwá. ²⁴Dios Popel vele: "Pjü gente tsjutsj jinwá, pjü cya'liñ. Pajal 'üsüs jatatj tsjutsj ts'ituju jinwá la p'in. Polol ts'üique, palá tinca.

²⁵ Qjuis Jepa Dios tjevelá ma cyawaja gente jinwá.

Dios tjevelá lovin t'üc'."

Niyom nepenowá nasa pajal 'üsüs tjow-lep j nun jis walap'a'á Jesucristo po'ó. Yupj tjowelep j nin p'iyá Dios tjevele jin.

2 Nin mpes po ma malala nyuca la müjí püna la tjüj j jinwá. Po ma la nt-sawilí quinam. Po ma 'üsüs la müjí, la p'a jis la nuc mpes p'in. Po ma tjajamanaqué. Po ma malala mvelé nun la p'a lal. ² Nun tsjictjacj; po quina nu tjamanun jinwá nun Dios lal. Dios Popel tsots' jinwá nun mpes. Pajal nujisas t'as Dios Popel. Jupj Popel ma li tsuwile. Jupj Popel nusin 'yüsa liji tsjan jos Dios. Nun lojí na jupj Popel vele jin, más 'üsüs ca la müjí, tsjictjacj jis t'yüna jinwá. Nin la müjí niná, nun Dios ts'uyupan mpes. ³ Nun quelel lojitsja qjuis Jepa Dios; quina nun solejé wa jupj 'üsüs.

⁴ Nun toponé quinam qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Pe nyucunú jinwá jupj, Dios wo lajay mpes. Gente ma jisastsja jupj. Yupj ma 'üsüs jin yólatsja jupj. Dios p'in la t'ya jupj. Dios jólatsja jupj pajal 'üsüs.

⁵ Nun p'iyá pe janucun jinwá, Dios wo lajay mpes. Dios 'a nu myula nun, jupj liji jupj wo nun mpes, nun adobes jinwá nacj. Dios nujos mo'o pü'ü. Nun jupj wo, mpes nun pjü way jupj sacerdotepan. Jupj juts'a'á way nun. Nin mpes nun 'oyá Dios lal, jupj Cjües nusin 'yüsa liji jinwá. Jesucristo 'üc j la tjiji nun ca cus ncoñcó Dios. Nin mpes Dios 'üc j jos nun 'oyá jupj lal. ⁶ Dios Popel vele Dios tjevelá püná. Vele:

"Tjapja'aque nun.

Napj la t'ya yom pjaní pajal 'üsüs.

Pe 'üsüs jinwá jupj 'üc j jas la jünsüs nawá.

Napj la tzejay jupj nawá tsjomis jinwá Sión nt'a,

napj nts'uyupj patja nt'a.

Nepénowa jupj lal japon.

Dios lovin ma ca mveles yupj malala."

⁷ Jupj pajal 'üsüs liji nun mpes, nun jupj lal poné mpes. Nepénowa ma quelel japon jupj lal, mpes malala se palá yupj. Dios Popel vele:

"Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis

pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üc' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Püné jas tjijyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná

wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóncatsja."

⁸ Dios Popel vele wa:

"Nepénowa pejoñ niná pe po'ó,

yupj ma japon mpes.

Pe niná si tülüna liji."

T'üc' way yupj ma quelel japon Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Nin mpes ma lajay Dios jos jin. Nin mpes nin tjevele Dios Popel. Dios tjijyü'ta ca malala jis mpalas, ma quelel japon mpes.

⁹ Nin tulucj nun jis lal. Dios la nu t'ya nun, nun Jesucristo lal poné mpes. Nun pjü way sacerdotepan nu tepyala quinam. Nun tsji' lojí qjuis Jepa Dios mpes. Nun Dios si jütüta sin popé. Nun pjü way Dios juts'a'á. Jupj la nu t'ya nu la veles jupj pajal 'üsüs liji. Püna nun ma nusin tji'yüsa Dios po'ó, mpes püste nt'a tjalawiqué jinwá tapatjaqué. Nin tulucj quinam. Dios nusin tji'yüsa la tjiji quinam, mpes jupj jaw 'üsüs nt'a lowiqué. ¹⁰ Püna Dios ts'uyupan tuluctsja nun. 'A mulú patja jinwá tuluctsja. Quina jupj ts'uyupan nu tepyala. Püna Dios ma jólatsja nun mpes, ne ma nucopj tjep'ya'sa jupj. Quina pajal jola nun mpes; nasa nucopj tjep'ya'sa jupj.

Más 'üc j Dios ts'uyupan ma malala nyuca lajay, la p'a lajay jin.

¹¹ Mpülücpán, nun nosis casá patja sin popa tulucj. Nun nosis casá potjaqué po

quina way p'in. Mpes, napj nun jis lal le mon po ma malala nyuca la müjî, malala lajay nin lajay jinwá. Nun quelel malala nyuca lojí, po 'in malala niná nun lal. Malala lojí na, malala nu pyala nujisas mo'ó. ¹² Lovin 'üsüs la müjî nun. Dios ma jisas jis lal potjaqué nun. Yupj malala ca mvelecj nun po'ó, mop'in yupj ca nucucj nun t'üc' way pajal 'üsüs lojí. Nin mpes Jesucristo tjac' na, yupj ca mvelecj t'üc' way nun la tjüjî Dios jos jin.

Más 'ücj Dios ts'uyupan lajay jepapan jajütütj jin.

¹³ Nin la müjî pjü jepapan jajütütj jinwá. Nun lojí niná, gente ca sin mü'üsüs qjuis Jepa Dios pajal 'üsüs jupj. Mpes nin la müjî jepa püné vele jin.

¹⁴ Nin la müjî wa jepa auxiliarpan jajütütj jin. Jepa püné sin tjejyama yupj jis capj la tül malala lajay. Sin tjejyama wa 'üsüs jis la veles 'üsüs lajay sin po'ó. ¹⁵ Dios jos 'üsüs lojí lovin. Nun 'üsüs lojí, malala yola witjacj ma ca polel malala mvelecj nun sin po'ó. Yupj ma yola jinwá javelepj. Mpes 'üsüs la müjî nun lovin.

¹⁶ P'a witjacj nun jis patrón witjacj tulucj quinam. 'Ücj nujisas t'as nin mpes. Mop'in ma ca malala la müjî. Dios jomozopan nun. Jupj jyü'ta jin la müjî. ¹⁷ Nujola t'as pjü gente noypan 'in, mpes más 'ücj 'üsüs la müjî yupj jis lal. Lovin quelel lis müjî pjü nun jis pülucpan Jesucristo mpes. Jus nlayé Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. Lovin nujola t'as püné way jepa püné nosis casá jyü'tá, jupj jepa ne nin.

Más 'ücj esclavopan 'üsüs lajay lovin, Jesucristo la tjiji jinwá.

¹⁸ Nepénowa nun popa esclavopan. Nin la müjî nun jis patrón witjacj jajütütj jinwá. Nepénowa nun jis patrón witjacj 'üsüs nun jis lal; yupj yola nun mpes. Nepénowa nucopj javelel pajal. Newa nin, nujola t'as yupj noypan, yupj

nun jis patrón mpes. Nin mpes ca 'üsüs la müjî yupj mpes. ¹⁹ Nenéyawa yupj sin nin malala lajay nun jis lal, nun malala lojí mpes tulucj. Nin nu pyala na, más 'ücj newa ca 'üsüs la müjî, nun Dios po'o nujola mpes. 'Üsüs way niná Dios lal. ²⁰ Nun malala nyuca lojí, nun jis patrón 'ücj mo'o jasüp nun. Más 'ücj ma ca ts'i mi'iná nin lajay na. Dios ma ca mveles nun pajal 'üsüs, nun ma ts'u tji'inyá mpes. Nun malala la tjüjî mpes nin tepyala. P'a casá ca nsem yupj malala la nusejay, nun 'üsüs lojí na. Nun newa 'üsüs lojí yupj malala la nusejay na, 'üsüs nin. Dios ca 'ücj jos nsem nin lojí mpes.

²¹ Dios jos pjü jupj ts'uyupan nin wa lajay. Nin mpes so coñcó jupj. Jesucristo la tjiji jin p'iyá ca la müjî. Dios jas tjejyama Jesucristo nosis nt'a, gente jis capj la p'acj. Malala tepyala jupj, nucopj la p'acj nun. Nin mpes nun solejé tsjan más 'ücj la müjî. ²² Dios Popel nin vele: "Jupj lovin ma malala nyuca la tjiji. Lovin ma la tsyawilí jupj." ²³ La p'a wa malala tjowelepj na jupj po'ó, Jesucristo ma malala tjevele yupj jis lal. Nepénowa malala la tjajay jupj, mop'in jupj ma tjevele ca malala jis mpalas nin la tjajay mpes. 'Üsüs la tjiji lovin. Jupj tepyona Dios ca pjü 'ücj la mijis jupj mpes. Dios selé pjacj 'üsüs lajay, selé wa pjacj malala lajay. ²⁴ Jesucristo p'iyá cruz po'o jálatsja, tepe'e, cupj p'iyá malala la tjijicj mpes. Dios cus tyüla jupj, cupj malala la tjijicj mpes. Nin la tjiji mpes, Dios ma ca qjuis capj ntülüs ncupj. 'Ücj la tjiji wa cupj ma ca malala nyuca la mijicj quinam. Cupj p'iyá tecya'lequec jinwá, 'ücj ma malala lijicj quinam. 'Ücj ca 'üsüs la mijicj, Dios jos jin. Jesucristo jüp'üy 'os tepyala mpes, nun nu tji'yü'sa. ²⁵ Püna p'in ma cus tocoñcó Dios. Oveja campa tjil witjacj jinwatsja nun. Nin tulucj quinam. Nun nasa toponé Jesucristo po'ó, mpes nun so coñcó jupj quinam. Jesucristo nu jyama yom oveja jyama

jinwá. Nu jyama ma ca malala mpalas nun jis qjues.

Más 'ücj nequem 'üsüs patja jis vayum jis lal.

3 Dios jos esclavopan nin lajay yupj jis patrón witjacj jajütütj jin. Nin p'iyá, jupj jos wa nun nequem ca la müjí wa nuvoyom nu jajütütj jinwá. Nu-voyom nepenowá ma lajay Dios vele jin. Mop'in ca nucucj yupj nun 'üsüs lojí. Nun pajal 'üsüs lojí mpes, yupj ca quelel mponecj Jesucristo po'ó. Nin ca nsem, nun welé mpes tulucj. ²Yupj ca nucucj nun quelel lojí Dios jos jin, mpes nun pajal 'üsüs lojí lovin. Nin mpes yupj ca quelel mponecj 'ots'ipj. ³Ma nin nujola t'as ncu nun 'üsüs yustapj la p'in, nuts'üil po'o tyo'na mpes, soquiya pülücj 'atjama mpes wa, pülül pülücj jaylacj mpes wa. Nujola t'as nun ca 'üsüs la müjí; 'üsüs lojí mpes pajal 'üsüs yustapj jinwá nsem nun. ⁴Nun 'üsüs nujola na, p'a wa 'ücj jisas nsem nun jis lal. 'Üsüs yustapj jinwá nsem nun yupj jis lal. Lovin 'üsüs yustapj jinwá ca nsem nun, tsjücjüim na 'ots'ipj, co'müy na 'ots'ipj. Nin mpes tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá. Lovin ma nin nujola t'as la p'a malala lajay mpes. Pajal 'üsüs Dios lal nin lojí. ⁵Nin p'iyá lajaytsja wa nequem nepenowá pajal püna tapatjá. Yupj cus tocoñ Dios. Yupj topon Dios ca jis capj mp'a'sas jupj tjevele jin. Yupj pajal 'üsüs quelel lajaytsja, mpes nin la tja-jay yupj jis vayum tjowelepj jinwá. Nin mpes 'üsüs yustapj jinwatsja yupj; p'a wa nin yólatsja yupj 'üsüs. ⁶Nin la tjiji Sara. Jupj la tjiji jupj voyum Abraham tjevele jin. Sara tjevele jupj voyum jupj jepa. Más 'ücj 'üsüs lojí, Sara la tjiji jinwá. Po ma locj tjejá ca malala nu mpalas nun 'üsüs lojí na. Nin lojí, Sara jucucuspan jinwá ca nsem nun.

Más 'ücj niyom 'üsüs patja sejats'om jis lal.

⁷Nin p'iyá nun niyom ca 'üsüs la müjí nun sejats'om jis lal. Nun solejé Dios tjevelá, mpes jupj tjevele jin la müjí nun sejats'om jis lal, yupj jis lal potjaqué na. Nujola tapalas yupj más sin napnapj nun jis lal. Nin mpes lovin pajal 'üsüs la müjí nun sejats'om jis lal. Dios jis capj p'ya'sa wa yupj, mpes ca yupj mpatjam wa Dios lal lovin, nun jinwá. Nin mpes wa ca 'üsüs la müjí yupj jis lal. Nun ma 'üsüs lojí nun sejats'om jis lal, Dios vele jin, Dios ma ca ma'ayas nun lo moná jupj lal.

Más 'ücj pjü 'üsüs lajay lovin.

⁸P'a wa quelel velé wa. Nasa ca mvelé pjü way nun jis lal. Nin p'iyá nujola t'as nun. P'a wa nun popé 'ücj jisas na, nun 'ücj nujisas wa t'as. P'a wa nun popé 'apli-jila na, nun 'aplijila wa t'as. Quelel lis müjí pjü way Dios ts'uyupan, yupj ne nun jis pülücpán. Pajal nujola t'as la p'a malala tepyala na. Tsjicj way jin nujola t'as nun p'iyá. ⁹P'a wa malala liji na nun jis lal, po ma malala la müjí jupj lal. Jupj vele nun malala, po ma ca mvelé jupj malala wa. Jupj malala liji na nun jis lal, más 'ücj nun lo moná Dios lal jupj ca cus mp'a'sas jupj. Dios la nu t'ya. Dios quelel 'üsüs liji nun jis lal lovin, nin mpes la nu t'ya. Mpes más 'ücj nun 'üsüs lojí wa pjü jis lal. ¹⁰Nin vele Dios Popel:

“Nun pajal quelel 'üsüs potjaqué, más 'ücj ma malala welé la p'a sin po'ó. Nujisas nun ca 'üsüs nujisas mpatjaqué nosis casa'á, más 'ücj lovin ma la ntsawilí.

¹¹Más 'ücj ma malala nyuca lojí quínam. Más 'ücj pajal 'üsüs lojí. Más 'ücj nun lovin ma lo velelé, ma lo palaná pjü jis lal. Po nujisas t'as niná.

¹²Qjuis Jepa Dios jyama 'üsüs nyuca lajay.

Jupj se 'aya yupj la mon jupj lal.

Jis capj p'ya'sa jupj.

Nin tulucj malala lajay jis lal.

Dios ma jis capj p'ya'sa.”

¹³ Nun 'in jomá nun ca 'üsüs la müjí Dios jos jin, ¿ncu p'a wa ca malala la nu qjuíjis, niná lojí mpes? ¹⁴ Ca nacj nenéyawa ca malala nu mpalas, nun 'üsüs la tjújí mpes. Nin tepyala na, Dios newa 'üsüs liji nun mpes. Po ma locj tjeýá nun yupj jis lal. Ma nin nujola t'as. ¹⁵ Nujola tapalas Jesucristo nun jis Jepa, mpes ca nin la müjí jupj jos jin. Dios jas tjeýyama jupj nosis nt'a gente jis capj la p'acj. Lovin nujola t'as 'onin pjac mvelé nun tsjan mpes poné nun Jesucristo po'ó. Mpes la p'a nu la 'üy na tsjan mpes poné nun, nun 'ücj ca mvelé. Nun nin welé na, po ma noypan jin nujola t'as nun p'iyá. 'Üsüs way nujola t'as jupj mpes, jupj lal welé na. ¹⁶ Pajal 'üsüs la müjí lovin. Más 'ücj nun solejé nun ma malala nyuca la tjújí. Jesucristo so coñcó, mpes 'üsüs lojí. Nepénowa javelepj nun malala lojí. Jat' javelepj malala lojí. Newa 'üsüs la müjí nun, mpes yupj ca jis maycas malala tjowelepj mpes. ¹⁷ Nenéyawa Dios nu 'yaya malala nu pyala. Malala nu pyala na, más 'ücj 'üsüs la tjújí mpes ca nin nu cüpalas. Malala la tjújí mpes ca nin cüpalas, malala nin.

¹⁸ Malala tepyala wa Jesucristá. Dios jas tjeýyama jupj, jis capj la p'acj nosis casá patjá. Jupj p'iyá 'üsüs la tjiji lovin. Mop'in malala tepyala jupj; jupj tepe'e nun malala la tjújí mpes. Jupj la pjaní tepe'e, mpes Dios 'ücj perdonar la siji pjü. Tepe'e ca 'üsüs nsem nun Dios lal. Gente tjü'ünan jupj; locopyaya jupj niswa tüpü'ü la tjiji Dios Cjües. ¹⁹ Nin tepyala na, Jesucristo tjemey, tecya'liñ jis qjues jis walap'a'a tjevele, cawilta mo'o tjatja jis lal. ²⁰ Pajal püna ma quelel japontsja Dios lal yupj. Pajal püna, Noé tüpü'ü na, Dios pajal püs way la tjinyuca Noé barco la tjiji na. Dios la tjinyúcatsja

yupj jis la pon jupj lal. Newa ma quelel topon. Mpes 'üsú pajal püné t'yüna na nosis casa'á, yupj tecya'liñ. Pjaní way p'in ma tecya'liñ 'üsú mo'ó, ocho way p'in; Dios jis capj tjep'ya'sa yupj. ²¹ Jis capj tjep'ya'sa 'üsú mpes. Nin p'iyá nu pyala quinam bautizar la nusejay mpes. Dios liji 'ücj nun ca mpatjaqué jupj lal, nun nin la tjújí na. Bautizar la nusejay na, ma nusin pa'í nusin ten. Nin la nusejay na, nun welé Dios lal nun ca 'üsüs la müjí quinam jupj jos jin. Tsjan mpes 'ücj nu la püt'üs Dios lal, bautizar la nutjajay na: Jesucristo tepe'e, jas tjijyüna la püt'üs niswá. Mpes Dios 'ücj perdonar la nusiji nun. ²² Jesucristo Dios pü'ü nt'a tjemey niswá. Dios li'inyampe nt'a etjele quinam, jupj pajal püné mpes. Jupj si jütüta pjü angelpañ, pjü jepapan 'ots'ipj tsjun po'o patjá, pjü noypan 'ots'ipj tsjun po'o patjá. Pjü si jütüta.

4 Malala tepyala Jesucristo jüp'üy, nosis casá tüpü'ü na. Mpes nin p'iyá nujola t'as Jesucristo jola jinwá. Jis p'üy malala tepyala witjacj ma malala lajay quinam. ² Nin mpes yupj nosis casá patja na, ma newa malala quelel lajay, gente p'a wa lajay jinwá. Yupj quelel lajay Dios jos jin. Najas ca nin nsem nun jis lal. ³ Püna malala la tjújí wa nun, Dios ma jisas lajay jinwá. Nasa t'üc' la tjújí niná; ma ca nin la müjí custjay. Dios ma jisas pajal malala lajay. Ninana po quelel lajay, yupj jisas jinwá. Pajal myü'üñ yupj. Fiesta lajay wa, püné jis la las, pajal jis la müs wa. Yupj quelel lajay dios p'a wa, niná ne Dios tulucj. Nin mpes wa pajal malala lajay. Ninana quelel lajay yupj. ⁴ Yupj ma sin 'yüsa tsjan mpes nun ma jis capj coñcó malala nyuca jis la jay mpes. Pjü yupj quelel lajay, pjü nin lajay, mpes pajal malala lajay. Nun ma lojí niná, mpes javelepj nun malala. ⁵ Po ma nin nujola t'as. Jesucristo ca jis la mü'üyas tsjan pjucj la tjajay niná. P'a jawas ca jis capj ntülüs pjü malala lajay.

Nin ca la mijis patja jis lal. Tecya'liñ jis lal ca nin la mijis wa. Jupj jos na ca nin nsem. ⁶Nepénowa tecya'liñ nasa tjepjyacañ Jesucristo pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Yupj tecya'liñ pjü way cya'liñ jin p'iyá, püna malala la tjajay mpes. Newa patja yupj jis qjues, Dios pü'ü jinwá. Yupj Jesucristo lal topon, mpes nin. Nin mpes nepénowa tjowelepj yupj jis walap'a'á Jesucristo po'ó püna p'in.

**Más 'ücj Dios ts'uyupan
'üsüs lajay jupj jos jin.**

⁷Po 'in leñ way ca ncawajas pjü. Mpes 'in tjajamá, nujola t'as tsjan más 'ücj lojí, ne nin la müjí niná. Mpes nun ca 'ücj mvelé Dios lal. ⁸Pajal quelel la müjí nunwá. Niná lojí más 'üsüs p'a wa lojí lal. Nun quelel la sojí p'a wa, nun ca perdonar lis müjí yupj pajal la pülücj malala la tjajay mpes. ⁹Jis ma'ayá Dios ts'uyupan müjünañ nun jis wa nt'a, jis ma'ayá nlajacj wa nun jis lal. 'Ücj nujisas t'as nin lojí na. Po ma malala tjowelé nun tja'ayá mpes. ¹⁰Dios nu tje'yaya nun pjü way 'ücj la cüjí jupj jos jin, jis capj mp'a'sá la p'a wa. Mpes niná la müjí nun, jis capj la p'acj p'a wa. 'Üsüs la müjí Dios nu tje'yaya lal. Jupj 'üsüs quelel l'jitsja cupj qjuilal, mpes qjuis tje'yaya cupj 'ücj nin lijicj. Jupj la tjiji jupj ts'uyupan pülücj way 'ücj la cüjay. ¹¹Ca nepénowa cüwelecj Dios mpes. Javelepj na, más 'ücj nin p'iyá javelepj Dios vele jinwá. Ca nepénowa jis capj cüp'a'sacj p'a witjacj. Jis capj jap'acj na, más 'ücj yupj yola mpalas Dios jis tje'yaya yupj 'ücj la qjuicj niná. Nin la müjí mpes p'a witjacj ca sin mü'üsüs Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Yupj ca sin mü'üsüs Jesucristo pajal nucopj tjep'ya'sa, mpes nun 'üsüs lojí. Najas pjü mvelecj Dios pajal 'üsüs. Najas pjü lajay jupj jyü'tá. Najas nin la mijicj lovin. Nin ca nsem.

**Malala se palá Dios ts'uyupan yupj
'üsüs lajay mpes. Dios jos
'ücj jisas nsem yupj.**

¹²Mpülücpán, leñ way ca pajal malala jis mpalas nun nepénowa jis lal. Niná nu pyala mpes, la p'a ca nucucj nun newa poné Dios po'ó. Niná nu tepyala na, po ma nujola t'as ma malala nu cüpalas, nun Dios jatjampan mpes. Nin se palá Dios ts'uyupan. ¹³Dios jas tje'yama Jesucristo qjuis capj la p'acj. Malala tepyala jupj lal, nin la tjiji mpes. Malala nu pyala wa nun, Jesucristo lal poné mpes. Nin nu pyala na, Jesucristo so coñcó. Mpes 'ücj nujisas t'as nin nu tepyala na. P'a jawas Dios ca pjü sin mü'üsüs lis mijis Jesucristo pajal 'üsüs, ca sin mü'üsüs lis mijis jupj pajal püné wa. Niná tepyala na, pajal 'ücj nujisas ca nsem. ¹⁴La p'a wa javelepj nun malala, Jesucristo so coñcó mpes. 'Ücj nujisas ca nsem. Dios Cjües nun jis lal pü'ü. Jupj pajal 'üsüs, pajal püné way jupj. Dios jupj. T'üc' way la p'a wa malala javelepj jupj po'ó; mop'in pajal 'üsüs welé nun jupj po'ó. ¹⁵'Ücj nin, malala nu pyala nun. Mop'in najas ma malala la müjí. Nepénowa malala se palá gente ja'ünan mpes. Nepénowa malala se palá pequeñ mpes. Nepénowa ma t'üc' lajay japa jyü'tá, mpes malala se palá yupj. Nepénowa quelel jajütütj yupj ma polel jajütütj nt'a, mpes wa malala se palá. Po ma la tjüj jupj jinwá. ¹⁶Malala nu pyala Jesucristo lal poné mpes, 'ücj nin. Po ma nujola t'as. Niná nu pyala na, ma nu tjamaycas nun. 'Üsüs pjac mvelé nun Dios po'ó, Jesucristo so coñcó mpes.

¹⁷Quina Dios ca mveles gente sin po'ó, ncu 'üsüs la tjajay, ncu malala la tjajay. Nin ca mveles jupj ts'uyupan sin po'ó mwalá way p'in. Malala qjuesé palá wa ncupj, cupj malala la tjijicj mpes. Nin mpes cupj selecj jupj ca pajal jis capj ntülüs p'a witjacj. Yupj ma quelel japon Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Dios

tjevele jupj 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. ¹⁸Dios Popel vele:

“Dios la tjiji 'üsüs witjacj 'ücj ca mpatjam jupj lal.

Mop'in pajal malala se palá wa yupj quinam.

Nin mpes selecj más malala ca jis mpalas Dios ma jisas jis lal,

nin p'iyá ca nsem malala nyuca lajay jis lal.

Pajal malala ca jis mpalas yupj.”

¹⁹Mpes nin velé niná. Ca nacj Dios jos malala nu pyala nun quinam. Mpes nin nu pyala na, más 'ücj nun lo moná Dios lal jupj ca nu majamas nun. Jupj lovin nin liji jupj tjevele jin. Jupj p'iyá la tjiji nun. Mpes malala pyala na, newa 'üsüs la müjji nun.

Dios jos co'müypan jajamapj Dios ts'uyupan.

5 Nepénowa nun sin popé co'müypan Dios ts'uyupan jis lal. Nasa ca mvelé nun jis lal. Napj 'a co'müy wa Dios ts'uyupan jis lal, nun jinwá. Napj tjinyuc pajal malala tepyala Jesucristo lal, tepe'e cruz po'ó. Pajal 'üsüs ne palá quinam Jesucristo se coñ mpes. Jupj pajal 'üsüs, pajal püné wa. P'a jawas gente ca jus nlayecj niná, jupj lay pyala na nosis casa'á. Nin mpes le mon nun jis lal ²nun majamá Dios ts'uyupan nun nt'a, yom oveja jyama jinwá. Nujola t'as costa tulucj nin lojí. 'Üsüs nujisas t'as nun jomá yupj. Po ma ca nujos nsem yupj ca nu ma'ayacj t'emel nun pülücj lojí mpes. Más 'ücj nun ca la müjji niná nujisas mpes p'in. ³Po ma jepa püné jinwá müjju'tú nun. Dios nu tje'yaya nun jomá yupj. 'Üsüs la müjji nun, yupj ca sin mü'üsüs wa tsjan 'üsüs la mijicj wa ca. ⁴Jesucristo Jepa Püné nun jis lal, nun ne jomá Dios ts'uyupan. Jupj lay pyala na, ca mveles nun pajal 'üsüs la tjüj. Lovin 'üsüs ca nu mpalas, jupj nin vele mpes.

Dios jos pjü way yola yupj p'iyá tsjictjacj.

⁵Napj velé wa tjamacjaspan jis lal, tsjücjuimpan jis lal 'ots'ipj. Dios jos nun la müjji Dios ts'uyupj co'müypan javelepj jin. Nin p'iyá velé wa pjü way Dios ts'uyupan jis lal. Tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá, 'ücj nucopj la p'acj nunwa pjü. Dios Popel vele:

“Nepénowa noypan jin yola yupj p'iyá.

Dios ma se 'aya yupj ca nin la qjuicj yupj jisas jinwá.

Nepénowa tsjictjacj jin yola yupj p'iyá.

Dios jis capj p'ya'sa yupj, ne 'ücj ca la mijicj jupj jos jin.”

⁶Mpes tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá. Nujola tapalas 'ücj jupj nin liji nun jis lal jupj jos jinwá. Jupj jyü'ta. Jupj pajal püné. Nin lojí, jupj ca püné la numijis p'a jawas, jupj jos na. ⁷Pajal nin nujola ca nacj, malala pyala na. Po ma nin nujola t'as. Toponé Dios ca 'ücj la mijis pjü. Jupj lovin jola nun mpes.

Dios jos jupj ts'uyupan ma lajay diablo jos jin, malala pyala na.

⁸Nujola t'as tsjan más 'ücj la müjji quinam. Nin la müjji niná. 'In tjajama diablo mpes. Jun ta'á wine jupj. Jupj le palá pjacj ca pjü malala la qjuicj. Pü'á pjyusa jinwá jupj. Nun jis enemigo niná. ⁹Po ma la müjji jupj jos jin. Nujola t'as Dios 'üsüs. Mponé jupj ca la mijis jupj tjevelá. Nun solejé malala se palá wa Dios ts'uyupan p'a nt'a patja nosis casa'. Niná nun nu tepyala, nin p'iyá se palá yupj. ¹⁰Tsjicj way p'in malala nu tepyala. Ninana t'üc' tepyala na, Dios p'iyá pjü ca 'üsüs la mijis nun mpes niswá. Jupj ca nucopj mp'a'sas 'üsüs so coñcój jupj lovin. Jupj ca nucopj mp'a'sas nun 'üsüs la müjji wa jupj jos jin. Jupj ca nucopj mp'a'sas wa nu la pon jupj lal. Dios nucopj p'ya'sa lovin. Nucopj tjep'ya'sa nu la pon jupj mpes. La nu t'ya

'ücj nu la püt'üs jupj lal Jesucristo mpes. Dios pajal 'üsüs; pajal püné wa jupj. Lovin nin jupj. ¹¹ Najas lovin 'üsüs velecj Dios po'ó. Najas jupj pjü ca müjü'tüs lovin. Najas ca nin nsem. Amén.

Pedro tecyawaja tepyacá.

¹² Silvano tepyaca ninana popelses. Napj tjevelé tepyaca jupj. Jupj napj mpülücj Jesucristo mpes. Selé wa jupj liji jupj velá. Najas lovin 'ücj nujisas nsem Jesucristo mpes, nin mpes napj tepyac tsjicj way nun mpes. Napj tepyac

Dios t'üc' way quelel la nusiji nun, nin mpes 'üsüs la tjiji nun jilal. Najas lovin mponé niná.

¹³ Babilonia nt'a 'a si mulú witjacj süs wa la tjajay nun jis lal. Dios yupj lis t'ya, nun la nu t'ya jinwá. Marcos süs wa la tjiji wa. Napj natjam jinwá jupj; quelel lejay jupj. ¹⁴ Quelel la müjí nunwá. La nüjüsüqué na nun popé, jis lal la tjalapaná. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé.

Nun popé so coñcó Jesucristá, najas ma nujola nsem pjü mpes.

Papel locopyaya

Pedro tepyaca

1 Napj p'iyá Simón Pedro, Jesucristo jomozo napj. Napj ne p'iyá apóstol jupj mpes. Dios jas tje'yama Jesucristo, gente jis capj la p'acj, ca Dios lal mpatjam lovin. Papel niná pyac napj nun mpes. Nun nasa toponé Jesucristo po'ó, ncupj jinwá. Dios nu tje'yaya toponé. Nin mpes jupj nucopj p'ya'sa wa nun, jupj qjuis capj p'ya'sa jin p'iyá. Jesucristo lovin 'üsüs liji, nin mpes ninana la tjiji nun mpes. Jupj qjuis Dios. Jupj liji cupj 'ücj ca mpatjaquec jupj lal. ²Najas Dios pajal 'üsüs ca la mijis nun mpes. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, ca la mijis jupj. Najas nusin 'yüsa Dios mpes, qjuis Jepa Jesús mpes wa, mpes ca nin la mijis jupj nun jis lal.

Dios pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes; nin mpes cupj ca pajal 'üsüs la qjuijicj.

³Jesucristam 'a Dios jupj, pajal püné jupj. Pues pjü qjuis tje'yaya ne ca 'ücj mpatjaquem Dios lal. Pjü qjuis tje'yaya wa ca 'ücj la mijim Dios jos jin. Pjü niná qjuis tje'yaya, Dios mpes qjuisin 'yüsa mpes. Dios la qjuis t'ya. Qjuisin tji'yüsa la tjiji jupj pajal 'üsüs liji, jupj pajal püné. ⁴Nin mpes jupj pajal 'üsüs liji cupj mpes, jupj tjevele jin p'iyá. Jupj tjevelá pajal 'üsüs cupj qjuis lal. Dios ma jisas, pajal malala se palá, yupj malala quelel lajay mpes. Nin tulucj cupj qjuis lal. Dios pajal 'üsüs liji cupj mpes. Jupj tjevele tepyonecj, mpes ma pajal malala qjuesé palá, yupj jinwá. Mpes wa ncupj jupj jin p'iyá qjuiyola. ⁵Nin mpes nun 'ücj polel lojí Dios jos jinwá. Niná ca quelel la müjí, ne ca t'üc' la müjí Dios jos jinwá. Dios lal poné nun quinam, mpes 'üsüs la müjí wa. Nun 'üsüs lojí na, nusin tji'üsüs wa Dios mpes. ⁶Nun nusin 'yüsa na Dios mpes,

po ma malala la müjí nun, nujos jinwá. Nun ma malala lojí na, najas newa 'üsüs la müjí wa malala pyala na. Ninana lojí na, pajal quelel la müjí wa Dios. ⁷Quelel lojí na Dios, quelel lis müjí wa nun jis pülücpán Jesucristo mpes. Nun jis pülücpán quelel la sojí na, pues quelel lis müjí wa pjü way.

⁸Nin la müjí niná pjü way. Más 'in 'üsüs la müjí niná püna la tjüj lal. Nin lojí na, nun 'ücj ca tsji' la müjí Dios mpes. Dios jos jin ca la müjí. Nin mpes wa más 'üsüs ca cus ncoñcó qjuis Jepa Jesucristo. ⁹Nepénowa ma lajay niná. Nosis casá pyala mpes yola la p'in. Yun tulucj jinwá yupj. Campa ma januc jinwá yupj. Yo' tepe'e quinam Dios perdonar lis tjiji malala la tjajay. ¹⁰Mpes más 'ücj nun nujola ca nin la müjí Dios jos jin. Dios jos jin lojí, nun ca jus nlayé Dios t'üc' way nucopj tjep'ya'sa toponé Jesucristo po'ó. Ca jus nlayé wa jupj t'üc' way la nu t'ya nun. Nun pjü way lojí niná, nun ma ca malala nyuca la müjí. ¹¹Nin mpes wa Dios pajal 'ücj jos nsem nun nlawú, mpatjaqué Jesucristo jyü'ta nt'a. Ne'aj jupj müjütüs lovin. Jupj qjuis Jepa Püné. Jupj p'iyá la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquec jupj lal.

Jesucristo Dios Jatjam.

¹²Nin mpes lovin ca nin mvelé nun jis lal, ca nujola mpalas niná. Nun nasa solejé niná napj tjevelé. Nun solejé tsjan t'üc' way quinam, Jesucristo 'üsüs la tjiji mpes. Niná toponé wa. ¹³Napj nola más 'ücj velé niná nun jis lal, nosis casá pü'üs na p'in. Nin mpes ca nujola mpalas niná. ¹⁴Napj selé leñ way napj mp'üy ncawajas ca. Mis ca Dios nt'a. Nin ca nsem; qjuis Jepa Jesucristo nin tji'yüsa la tjiji niná. ¹⁵Mpes po najas wa nun lovin ca 'ücj nujola mpalas napj tjevelé, napj Dios nt'a tjum na.

¹⁶Nepénowa cuento sin 'yüsa lajay p'in, t'üc' way tulucj. Yupj p'iyá yola

jin javelepj. Ncupj ma lijicj niná. Cupj p'iyá tjinyucuj Jesucristo Jepa Püné tepyala. Mpes cupj nusin 'yüsa la tjijicj t'üic' way. Nusin 'yüsa la tjijicj qjuis Jepa Jesucristo pjü 'ücj liji, jupj pajal püné mpes. Nusin 'yüsa la tjijicj jupj niswa jac'. ¹⁷ Jupj Popay Dios tjevele jupj pajal 'üsüs. Jupj Popay la tjiji pajal püné tepyala. Tjepjya'aquecj vele pjac Dios pü'ü mpe. Dios p'iyá nin tjevele. Jepa pajal püné jupj. Pajal 'üsüs way liji. Ninana jupj tjevelá: "Ninana napj Natjam. Pajal quelel lejay jupj. Pajal 'ücj najas jupj lal."

¹⁸ Jupj tjevele na niná, cupj p'iyá tjepjya'aquecj niná nepé tjevele tsjun mpe. Tjejyatjaquecj Jesucristo lal joc' mo'ó nin tepyala na. Ne'aj joc' mo'ó Dios pajal 'üsüs la tjiji.

¹⁹ Cupj tjinyucuj niná tepyalá, mpes selecj t'üic' way profetapan tjowelepj jinwá ca mpalas pjü. Más 'ücj nun nusin 'yüsa yupj tapac. Püste jinwá nosis nt'a quinam, pülücj ma sin 'yüsa mpes. Profetapan tjowelepj jyawca jinwá püste nt'a. Po quina yupj qjuisin 'yüsa lajay. P'a jawasa Jesucristo ca ncuwim, ca pjü way nusin 'yüsa la mijis. Jupj pjulacj más püné se jawca jinwá. Más 'üsüs way jupj pjü jis lal. Jupj mpes ca pajal 'ücj nu-jisas nsem. Jupj leñ na p'in, profetapan nusin 'yüsa lajay. ²⁰ Mpes más 'ücj nu-jola tapalas profetapan tapac Dios mpes; yupj p'iyá yólotsja jinwá tapac tulucj. Dios jola jin tapac. Nintsja lovin Dios Popel tapac na. ²¹ Profetapan tjowelepj Dios mpes; ma tjowelepj yupj jisastsja jinwá. Dios Cjües sin 'yüsa lis tjiji tsjan jis la veles. Jupj la tjiji yupj quelel javelept-sja niná Dios mpes. Mpes yupj tjowelepj Dios tjevele p'iyá.

**Nepénowa javelepj yupj p'iyá
profetapan; mop'in
profetapan tulucj yupj.**

(Judas 4-13)

2 Püna niyom malala witjacj tapatja judiopan jis lal. Yupj tjoweleptsja yupj p'iyá profetapan 'ots'ipj, mop'in profetapan tuluctsja yupj. Nin p'iyá ca nsem nun potjaqué nt'a. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá sin 'yüsa lajay Dios mpes, mop'in la tsuwil yupj. Lyájasa jin ca malala la mijicj. Malala pyala yupj javelepj mpes. Niná yupj sin 'yüsa lajay, Dios vele jin tulucj. Jesucristo tepe'e yupj mpes. Jaylacj la tjiji yupj, jupj 'os mpes. Ma nin yola yupj. Yupj ca mvelecj Jesucristo yupj jis Jepa tulucj. Nin mpes leñ way ca pjü malala jis mpalas yupj. ² La p'a wa pülücj ca malala la mijicj yupj lajay jinwá. Pjü jisas, pjü ca la mijicj. Yupj malala lajay mpes, Dios lal ma japon ca mvelecj malala niná Jesucristo sin 'yüsa la siji. Jupj sin 'yüsa la siji t'üic' way. ³ Niyom nenem t'emel pülücj jisas, mpes yupj ca la ntsawilicj nun jis lal, yupj nun to'á jisas mpes. Pajal püna Dios tjevele jupj ca jis capj ntülüs yupj, malala la tjajay mpes. T'üic' way ca pjü malala jis mpalas yupj.

⁴ Tsjan mpes ca jus nlayé nun niná: nu-jola tapalas angelpa nepenowá malala la tjajay na, Dios ma perdonar lis tjiji yupj. Jupj na'aj lis tecyoye 'awa püné mo'ó. Ne'aj püste nt'a tsyu'pa patja quinam. Jupj ne'aj si manuna, ts'ac' p'a wa ca jis capj ntülüs mpes. ⁵ Dios ma wa perdonar lis tjiji pajal püna tapatjá. Lovin ma jisastsja Dios, ne Dios jis capj tyüla yupj. 'Üsü pajal t'yüna la tjiji Dios, mpes tecya'liñ. Yom pjaní pjü jis walap'a'a véletsja Dios mpes. Noé lotsja niná yomen. Jupj tjevele Dios jos gente 'üsüs lajay Dios jos jin. Dios cus tjep'ya'sa tüpü'ü jupj p'in. P'a wa sietepan Noé cus

tocoñ, mpes jis capj tjep'ya'sa wa. Ma tecya'liñ la p'a wa jis lal.

⁶Nujola tapalas wa Dios jis capj tyüla wa Sodoma nt'a tapatjá. Gomorra po'o tapatjá jis capj tyüla wa. Mpes pjü malala jis tepyala yupj. Pues pjü tüpwé, 'üpjü p'in tepyala yupj tapatja nt'a. Dios niná la tjiji mpes, pjü sin 'yüsa la tjiji nin ca jis mpalas Dios ma jisas jis lal. ⁷Lot Sodoma po'o tüpü'ü watsja. Dios cus tjep'ya'sa jupj la p'in, mpes ma malala tepyala jupj. Lot yom 'üsüstja Dios lal. Jupj pajal 'aplijáflatsja ne'aj tapatja pajal malala la tjajaytsja. Yupj ma jisast-sja Dios si jütüta. ⁸Lot yupj lal pü'ütsja na, nyúcatsja, pjoca watsja malala la tjajay. Jupj yom pajal 'üsüstja Dios lal. Pjü jawas, jupj ma jostsja yupj la tjajay. Pajal maláaltsja niná jupj lal. ⁹Mpes selecj qjuis Jepa Dios 'ücj jis capj p'ya'sa Dios jisas, la p'a malala lis mijicj na. Dios 'ücj wa si manuna malala lajay, jis capj la tüñ p'a jawas. Quina wa p'in newa jis capj tyüla yupj.

¹⁰Nepénowa pajal malala quelel lajay. Yupj lajay yupj jisas jin, gente p'in lovin malala lajay jinwá. Yupj yola p'a wa ma polel jajütütj yupj. Dios pajal ca jis capj ntülüs yupj la p'a jis lal. Pajal jis la t'as yupj. Yupj jisas jin p'iyá lajay. Ma lacj jeyapj malala jis la veles noypan po'ó, tsjun po'ó patjá. ¹¹Nin lajay ninana noyomes. Angelpañ p'iyá ma nin lajay. Angelpañ más sin tjiyocj ninana noyomes jis lal. Noypan sin popa yupj; 'ücj wa pajal 'üsüs lajay. Newa nin, yupj ma jat' javelepj la p'a wa noypan sin po'ó qjuis Jepa Dios nt'a. Ma javelepj yupj pajal malala.

¹²P'a casá lajay ninana noyomes. Malala javelepj ma sin 'yüsa sin po'ó. Animalpañ jinwá yupj. Ma yola yupj. Yupj jisas jin lajay p'in. Mpes ninana noyomes pjü ca malala jis mpalas animalpañ jinwá. 'Ücj jis la tjilil, jis la 'ünan animalpañ. Nin mpes lyawuñ yupj. ¹³Nin

p'iyá ca jis mpalas ninana noyomes. Yupj malala la tjajay p'a wa jis lal, mpes ca malala wa jis mpalas yupj. Pajal 'üsú se maná sejamicación jis lal. Jaw na 'ots'ipj nin lajay yupj. Po 'ücj jisas ninana lajay. Yupj malala lajay mpes, nepénowa javelepj Dios ts'uyupan malala. Yupj nun jis lal jatja, 'a si mulú wa nun jis lal. Yupj yus tsuwil Dios juts'uyupan. Malala nyuca lajay yupj jisas jin; newa nin, nun lal jalá, nun 'a nu myula na Dios mpes.

¹⁴Yupj quepj sa nuc na, yupj quelel ne'aj jamanun wa jupj. Mop'in quelel malala nyuca lajay. P'a witjacj 'ots'ots' way japon Jesucristo lal ca nacj. Yupj januc niyom nenem nin lajay. Nin mpes yupj malala quelel lajay wa, yupj jinwá. P'a casá malala lajay wa yupj. P'a juts'a'á po jisas yupj, nasa sin tji'yüsa jis la ta'es. Dios tjevele ca jis capj ntülüs, niná lajay. ¹⁵Yupj salelepj cana 'üsüs la qjuicj, mop'in ma quelel nin lajay quinam. Nin mpes ma lajay Dios jos jin. Balaam la tjiji jinwá lajay yupj. Balaam yomen pajal püna tüpü'ü. Beor jatjam waytsja jupj. 'Ücstja jupj lal yom p'a way jay-lacj la tjiji jupj ca malala la mijis mpes.

¹⁶Nin mpes Dios la tjiji jupj soysoy cus tjeve'le jupj, malala la tjiji mpes. Soysoy witjacj ma polel javelepj, nin p'in jupj soysoy yom jinwá tjevele nin tepyala na. Balaam profétatsja, newa malala nyuca jólatsja. Soysoy tjevele mpes, Balaam ma malala la tjiji jupj quelel líjitsja jin.

¹⁷Nin p'iyá ca nsem; ninana noyomes nun nt'a ca ncul. Yupj sin 'yüsa lajay, malala. Ma t'üc' way sin 'yüsa lajay. 'Üsú japul nt'a tjapjaja quinam jinwá yupj. Mol ma jive jinwá yupj 'ots'ipj. Dios nasa 'ücj la tjiji quinam ca'aj jis capj la tüñ. Pajal püste ne'aj lovin. ¹⁸Yupj sin 'yüsa lajay t'üc' way tulucj. Pajal 'üsüs jin yola javelepj, mop'in yupj javelepj malala. Yupj javelepj 'ücj malala lajay Dios ts'uyupan. Yupj nin javelepj mpes, Dios ts'uyupan nepenowá malala

nyuca quelel lajay niswá, gente p'in lovin malala lajay jinwá. 'In lacasana ma malala nyuca quelel lajaytsja, püna la tjajay jinwá. Ma quelel lajaytsja ma japon lajay jinwá. ¹⁹Niyom malala sin 'yüsa lajay, malala javelepj yupj jis lal. Yupj javelepj Dios ts'uyupan 'ücj lajay yupj jisas jin. 'Ücj ma nin yola Dios jyü'tá, javelepj. Mop'in yupj p'iyá ma polel pjü jis la jay yupj jisas jinwá. Malala nyuca lajay la p'in. Ma polel jis la jay p'am. Mop'in nin. Gente lovin malala quelel lajay, ninana yupj quelel lajay yupj jis jepa jinwá.

²⁰Malala pajal, Dios ts'uyupan malala quelel lajay niswá. Nepénowa ma malala lajaytsja quinam. Ma lajaytsja Dios ma jisas jinwá. 'Üsüs lajaytsja quinam, qjuis Jepa Jesucristo po'o topon mpes. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. Quina yupj malala quelel lajay niswá, püna la tjajay jinwá. Lovin nin lajay yupj malala quelel lajay p'in. Niná jis tepyala na, más malala púnatsja lal, newa ma sin tji'yüsa na Jesucristo po'ó. ²¹Niná jis tepyala na, malala pajal niná yupj mpes. Más ca 'ücj nactsja lovin ma sin tji'yüsa 'onin ne 'üsüs nyuca la qjuijicj Dios jos jin. La p'a sin tji'yüsa la tjajay Dios tjijyü'tá. Topon wa yupj tjowelepj. Locopyaya yupj ma quelel nin lajaytsja Dios tjijyü'ta jin. Malala nin. ²²Nin mpes nepénowa javelepj: "Tsjiyó tjevyojo na, tipisa tjevyojo". T'üç' way niná. Javelepj wa: "Malana tja'as'ü na, niswa pililicj nt'a jama. So ts'epta na, pü'ü, 'os'ü pililicj mo'ó." Nin p'iyá gente nenem jis lal. Sin tji'yüsa 'onin ne 'ücj lajay; mop'in ma quelel lajay niná. Newa malala nyuca quelel lajay.

Jesucristo pajal quelel jis capj p'ya'sa nosis casá patjá, mpes newa ma tjac' jis capj la tü.

3 Najamicapan, napj la miyá tepyac quinam nun mpes. Papel manas

mpes tjevelé nun jis lal nun solejé po'ó. Najastsja nun ca nujola nsem tsjan t'üç' way 'üsüs. ²Najas ca nun nujola mpalas profetapan tjowelepj püná, yupj Dios juts'a'atsja. Najas nun nujola mpalas wa qjuis Jepa Jesucristo tjijyü'tá. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. Apostolpan nasa tjowelepj nun jis lal jupj tjijyü'tá.

³Nin mpes velé niná. Po najas nusin tjü'üsüs niná: nepénowa la pjüts'unpan ca ncul, ca la mpjüts'unücj nosis quelel cyawaja na. Yupj pajal malala la mijicj yupj p'iyá quelel lajay jinwá. ⁴Yupj ca la mpjüts'unücj, ca mvelecj: "Jesucristo tjevele ca ncuwim. Leñ jupj custjay. Jesucristo po'o topon püna tapatjá tecya'liñ quinam, newa leñ jupj. Dios nosis la tjiji nepé, newa nin p'in pjü." ⁵Yupj javelepj t'üç' tulucj. Yupj ma quelel yola mpalas pajal püna tsjun po'o jálatsja Dios tjevele mpes p'in, nin mpes jala watsja jay la p'a'á, nosis 'ots'ipj. Nosis la tjiji jupj 'üsü mpes. 'Üsü mpes ts'yawa jupj. ⁶Locopyaya 'üsü pajal t'yüna nosis casá, mpes tecya'liñ püna tapatjá. (T'üç' tulucj newa nin p'in pjü.) ⁷Quina Dios vele mpes wa jupj liji ma malala pyala tsjun po'ó, liji wa ma malala pyala jay la p'a'á, liji wa ma malala pyala nosis custjay. Ca jis mü'ümüs p'a jawasa, jis capj tyüla na Dios ma jisas. Dios jis capj tyüla na, ca pjü malala jis mpalas yupj.

⁸Pajal püs way li nucu Dios. Po ma nuyo' tapa'is ts'ac' pjaní año mil jinwá qjuis Jepa Dios lal. Año mil ts'ac' pjaní jinwá jupj lal. Jus nlayé nun niná. ⁹Nepénowa yola Dios ma quelel liji jupj tjevelá, custjay ma la tjiji mpes. Nin tulucj. Li nucu la p'in, jupj gente quelel la siji mpes. Jupj jos pjü ma malala jis mpalas tecya'liñ na. Jupj jos pjü ca 'apli-jila jis mpalas malala nyuca la tjajay, jos yupj 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá.

¹⁰T'üc' way ncuwim qjuis Jepa Jesu-cristo. Ma la nuc na ncuwim. Pecj jac' jinwá nsem. Ma jus nlay pecj ncuwim. Nin p'iyá ca nsem. Leñ way yümücj nepé pjac mpalas, ne ca ncawajas tsjun po'ó, jay la p'a'á 'ots'ipj. Pjü pjulacj pajal 'yawa ca jis mpalas, jis ncawajas ca pjü. Nosis jas tÿpwes, pjü nosis nt'a já'asa wa, pjü ca mpem, malala ca mpalas pjü.

¹¹Nun solejé pjü niná ca malala mpalas napj tjevelé jinwá, mpes más 'ücj nun pajal 'üsüs lojí, Dios jos jin. Pajal quelel la müjí Dios nun. Nin p'in potjaqué 'üsüs. ¹²La tjunuca ts'ac' pjaní Dios nepé ca lay mpalas. Dios jos jin la müjí, más 'in leñ way ncuwim jupj. Nin jawas tjejawca na, tsjun ca mwalaquem 'awa mpes, jay la p'a'á 'ots'ipj, ne ca pjü ncawajas. Pjulacj si 'awa ca jis mpalas, jis nsütjüs ca pjü. ¹³Malala ca mpalas; lo-copyaya pajal 'üsüs ca la mijis Dios. Cupj selecj Dios ca tsjun seyasa la mijis, nosis seyasa la mijis wa, jupj tjevele jinwá. Li nucucj cupj niná. Ne'aj pjü ca 'üsüs la mijicj lovin, Dios jos jinwá.

¹⁴Najamicapan, nun solejé ninana ca mpalas, mpes 'in tjajama pajal 'üsüs la müjí lovin. Ma malala nyuca la müjí. Mpes jupj tjac' na, jupj 'ücj jos nsem nun jis lal. ¹⁵Nujola tapalas Dios jos pajal pülücj ca mponecj Jesucristo po'ó. Jupj jos ca pajal pülücj mpatjam jupj lal. Nin mpes ma tjac' custjay. Ma napj p'in nin

velé niná. Pablo nun mpes tepyaca nin p'iyá. Pablo cupj qjuis pülücj wa Jesu-cristo mpes. Quelel lijicj jupj. Dios jas tji'yüsa la tjiji mpes 'üsüs si 'üsú jupj. Nin mpes 'üsüs tepyaca niná Dios mpes.

¹⁶Napj qui'á tepyac nin p'iyá Pablo tepyaca jin p'iyá. Lovin nin p'iyá pyaca jupj, papel pyaca na. Napj tepyac po'ó pyaca wa jupj lovin. Nepénowa jupj tepyaca costa way la 'üsüs. Nepénowa javelepj Pablo ma quelel nin veletsja niná jupj tepyacá. Jupj quelel veletsja p'a casá p'in, nin javelepj. Nin p'iyá javelepj wa Dios Popel p'a nt'a po'ó. Nin mpes ca pjü malala jis mpalas yupj. Gente niná ma salelepj Dios po'ó. 'Ots'ots' way p'in japon Jesucristo lal.

¹⁷Najamicapan, nun solejé niná quinam. Mpes 'in tjajama nun. Nepénowa ma quelel lajay Dios vele jin. Yupj javelepj t'üc' tulucj. Po ma toponé yupj javelepj. Nasa solejé quinam t'üc' way Dios mpes. Nun ca cüponetsja yupj javelepj, ma ca cüponetsja t'üc' way.

¹⁸Jesucristo pajal quelel la nusiji nun. Pülücj quelel nu 'yaya jupj. Toponé jupj ca nin la mijis nun mpes. Lovin más 'üsüs nusin tjü'üsüs Jesucristo po'ó, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. Najas pjü ca mvelecj jupj más 'üsüs pjü jis lal, jupj más püné pjü jis lal. Quina ca nin nsem. Lovin ca nin nsem, najas. Amén.

Papel mwalá Juan tepyaca

Gente patja liji Jesucristo.

1 Papel pyaquecj cupj nun mpes yom pjaní mpes. Jupj tjevele Dios tjevelá. Gente patja liji jupj. Pajal püna nosis cjuwatsja na, jupj newa pú'útsja. Lovin pú'útsja jupj. Cupj tjepjya'aquecj jupj tjevelá. Jus tjinyucucj. Po la tje'yot'ecj jupj. ²Jupj tjac' nosis nt'a, ne cupj jus tjinyucucj. Cupj velecj tjinyucucj mpes, tjepjya'aquecj mpes wa. Jupj lovin tüpü'ü Dios lal, Dios jupj Popay. Dios jas tjejyama nosis nt'a. Jupj tjac', ne cupj jus tjinyucucj.

³Cupj jus tjinyucucj. Cupj tjepjya'aquecj jupj tjevelá. Niná velecj nun jilal 'ots'ipj. Cupj se coñcoj Dios, jupj Jatjam Jesucristo 'ots'ipj, mpes qjuisas nun ca jis capj ncoñcó wa cupj jinwá. Nin mpes nin velecj nun jilal.

⁴Cupj qjuisas nun Dios jomicapan nsem. Qjuisas nun Jesucristo jomicapan nsem. Nin tepyala na, tsjay 'ücj qjuisas ca nsem ncupj. Nin mpes wa papel pyaquecj nun mpes.

Dios jos cupj velecj jupj lal cupj malala la tjijicj.

⁵Cupj tjepjya'aquecj Jesucristo tjevelá. Jupj tjevele, niná pyaquecj cupj nun mpes. Tjevele Dios jaw jinwá. Lovin ma malala liji. Dios püste jinwá tulucj. ⁶Cupj velecj cupj se coñcoj Dios ca nacj. Newa püste nt'a pyatjaquecj jinwá lijicj ca nacj, malala nyuca lijicj mpes. Mpes li tsuwilicj. Cupj ma lijicj Dios velá. Jupj velá t'üc' way. ⁷Dios jaw nt'a pü'ü. 'Üsüs liji lovin. Cupj jaw nt'a pyatjaquecj jin wa lijicj Dios jinwá, ma ca malala la mijicj. T'üc' way se coñcoj jupj, nin lijicj na. Dios Jatjam Jesús tepe'e cupj mpes. Jupj 'os mpes Dios perdonar liji pjü way malala nyuca

la tjijicj. ⁸Ca nacj cupj velecj cupj ma malala nyuca lijicj. Nin tjevelecj na, qjuiyus tsyawilicj ncupj p'iyá. Po pyonecj nin tjevelecj; ma pyonecj Dios velá. Dios velá t'üc' way. Ma lijicj Dios jinwá. ⁹Nenéyawa malala nyuca lijicj. Dios jos cupj velecj jupj lal tsjan niná cupj malala la tjijicj. Niná tjevelecj na, jupj ca perdonar la qjuis mijis. Jupj tjevele jupj ca perdonar la qjuis mijis, mpes t'üc' way ca nin la mijis. 'Üsüs ca nsem cupj jupj lal. ¹⁰Dios tjevele gente pjü way malala nyuca la tjajay. Ca nacj cupj velecj ma malala nyuca la tjijicj. Mpes qjuiyola Dios li tsuwile. Jupj tjevele pjü way malala nyuca la tjajay. Ma nin lijicj jupj tjevelá.

Jesucristo qjuis capj p'ya'sa.

2 Nun poné Dios po'ó napj jinwá, mpes napj ts'uyupj jinwá nun. Najas ma malala nyuca lojí. Nin mpes papel niná pyac nun mpes. Newa nenéyawa malala nyuca ca la müj'í nun ca nacj. Nin tepyala na, Jesucristo ca mveles jupj Popay lal nun mpes. Mpes nun 'üsüs way nsem ca Dios lal. Jesucristo lovin 'üsüs nyuca liji Dios jos jin. Mpes jupj polel vele jupj Popay lal nun mpes. ²T'üc' way malala nyuca lijicj. Dios cus tyüla Jesucristo gente pjü malala la tjajay mpes. Niná pyonecj na, Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj. Nin p'iyá pjü jis lal. Pjü way jun ta'á niná japon na, Dios perdonar la siji malala nyuca la tjajay.

³Cupj lijicj na Dios tjijyü'tá, t'üc' way selecj cupj Dios jomicapan. ⁴Ca nacj nun popa pjaní nin vele jupj se coñca Dios. Mop'in jupj ma liji Dios tjijyü'tá. Mpes jupj li tsuwiletsja. Jupj Dios se coñca tulucj. Jupj ma pyona Dios tjevelá. Dios tjevelá t'üc' way. Jupj ma liji Dios jos jinwá. ⁵Nun popa pjaní liji na pjü way Dios tjijyü'tá, t'üc' way quelel liji Dios. Mpes jupj selé jupj se coñca Dios. ⁶Ca

nacj nun welé nun so coñcó Dios. Mpes Jesucristo jinwá la müjÍ.

Seyasa jinwá Dios tjijyü'tá.

⁷Natjampan, papel pyac napj nun mpes. Napj ninana pyac Dios tjijyü'tá. Niná po quina tjijyü'ta tulucj. Tsjay püna tjijyü'ta niná. Nasa toponé na Dios lal, solejetsja jupj tjijyü'tá. Cupj tjevelecj nun jilal jupj tjijyü'tá. ⁸Mop'in Dios tjijyü'ta seyasa jinwá nun jilal. Niná Jesucristo liji lovin. Nun lojí wa niná. Püna ma nusin tji'yüsa niná; püste nt'a tapatjaqué jinwatsja. Tjejyawca quinam Jesucristo qjuisin tji'yüsa la tjiji mpes.

⁹Nun popa pjaní vele jupj jaw nt'a pü'ü ca nacj, newa ma jos jupj jatjampan. Newa püste nt'a pü'ü jinwá jupj.

¹⁰Nun popa pjaní quelel la siji jupj jatjampan, jupj jaw nt'a pü'ü jinwá. Jupj ma liji la p'a ca quelel malala nyuca la mijicj. ¹¹Nun popa pjaní ma jos jupj jatjampan, jupj püste nt'a pü'ü jinwá. Püste nt'a wine jinwá liji jupj. Jupj ma selé tsjan liji püste mpes. Mpes ma polel nyuca jinwá jupj.

¹²Tsjictjacj, Dios perdonar la nutjiji malala nyuca la tjüjÍ; nin mpes papel pyac napj nun mpes. Dios perdonar la nutjiji Jesucristo la tjiji mpes.

¹³Tsjyonca, nun Jesucristo jomicapan; nin mpes papel pyac nun mpes. Jesucristo lovin tüpü'ütsja.

Tjamacjaspan, tsjücjuimpan, nun más püné tepyala diablo lal; nin mpes papel pyac nun mpes. Tsjictjacj, nun Dios jomicapan; nin mpes papel pyac nun mpes.

¹⁴Tsjyonca, nun Jesucristo jomicapan; nin mpes papel tepyac napj nun mpes. Jesucristo lovin tüpü'ütsja.

Tjamacjaspan, tsjücjuimpan, nun ma lojí p'a jisas jinwá. Nun solejé Dios tjijyü'tá, ne nin lojí niná;

nin mpes papel tepyac napj nun mpes. Nun más püné tepyala diablo lal, mpes wa nun mpes tepyac.

¹⁵Pajal pülücj ma jisas Dios. Yupj ma jisas Dios jos jinwá. Po ma la müjÍ yupj lajay jinwá. Po ma nujola t'as nun yupj yola jinwá. Yupj jinwá lajay ma quelel lajay qjuis Papay Dios. ¹⁶Gente pülücj malala nyuca lajay yupj. Yupj jisas jinwá quelel lajay yupj, ma quelel lajay qjuis Papay Dios jinwá. Yupj sa nuc mpes wa, mop'in malala nyuca lajay. Püné jin yola yupj p'iyá yupj jatatj mpes. Gente malala nyuca lajay na, ma Dios jinwá lajay yupj. Gente p'in lovin malala nyuca la tja-jaytsja, mpes malala nyuca lajay yupj. Yupj ma jisas qjuis Papay Dios jos jinwá.

¹⁷Malala nyuca lajay nca'liñ ca yupj, nin ca mpalas. Pjü januc ncawajas ca yupj. Pjü jisas ncawajas ca yupj. Pjü quelel lajay, ncawajas ca yupj. Pjü cjuwá nsem. Mop'in nepénowa quelel lajay Dios tjijyü'tá; lovin ca mpatjam yupj.

Jesucristo enemigopan quina lyawuñ.

¹⁸Natjampan, leñ way nosis ncawajas ca jupj. Cjuwá ca nsem. Mpes solejé nun leñ way jac' yom pjaní, Jesucristo enemigo jupj. Quina pasal pülücj lyawuñ Jesucristo enemigopan. Nin mpes selecj leñ way nosis ncawajas ca jupj. ¹⁹Püna p'in cupj qjuis lal 'a jis tjimyuula Jesucristo enemigopan nenem. Mop'in t'üc' way ma cupj jinwatsja yupj. Tapatja cupj qjuilal, mop'in tjil yupj. Tjil, mpes pjü ca jus nlayecj yupj cupj sin popa tuluctsja. Cupj sin popa ca lovin cüpatjam cupj qjuis lal. Ma nin la tjajay yupj.

²⁰Jesucristo, Dios juts'a'á jupj; jupj Dios Cjües nu tje'yaya. Mpes nun solejé Dios tjevelá. ²¹Nun solejé Dios tjevelá Jesucristo mpes. Jupj tjevelá t'üc' way. Mpes papel pyac nun mpes. Jesucristo enemigopan la tsuwil. Yupj jisas jin

javelepj. Ma javelepj Dios tjevelá. Nun solejé niná.

²²Dios jas tjejyama Jesucristá, jupj ca jis capj mp'asas gentas. Gente tjowelepj na ma nin liji jupj, mop'in la tsuwil yupj. Yupj Jesucristo enemigopan. Ma jisas Dios. Ma jisas yupj Dios Jatjam. ²³Dios tjevele Jesucristo jupj Jatjam. Pülücj ma japon Dios velá. Mpes Jesucristo ma sa coñ yupj, ma wa sa coñ jupj Popay Dios. Mop'in pülücj japon Dios velá. La p'a lal nin javelepj yupj. Mpes Jesucristo sa coñ yupj, jupj Popay Dios sa coñ wa yupj. ²⁴Nujisas Jesucristo. Jupj po'ó toponé na p'in, solejtsja Jesucristo Dios Jatjam jupj. ¡Lovin mponé nun Jesucristo Dios Jatjam jupj! Lovin poné Jesucristo Dios Jatjam, Dios Jatjam lovin nucopj cy-oñca. Jupj Popay 'ots'ipj lovin nucopj cy-oñca. ²⁵Cupj lovin ca mpatjaquecj Dios lal, nin tjevele Dios Jatjam. Mpes nin ca nsem. Lovin ca mpatjaquecj Dios lal.

²⁶Nepénowa la tsuwil nun jilal Jesucristo po'ó. Yupj jisas nun poné yupj javelepj. La tsuwil Jesucristo po'ó, mpes nin tepyac napj nun mpes. ²⁷Jesucristo Dios Cjües nu tje'yaya. Newa nucopj cy-oñca jupj Cjües, mpes nusin 'yüsa la nusiji. P'a nusin 'yüsa la nusiji ma nujisas. Dios Cjües pjü nusin 'yüsa la nusiji. T'üc' nusin 'yüsa la nusiji. Ma li tsuwile jupj. Mpes po la müj' Dios Cjües tjevelá. Lovin quelel la müj' Jesucristá. Lovin cus ncoñcó.

²⁸Natjampan, najas nun lovin cus ncoñcó Jesucristá. Mpes niswa tjac' na, pasal quelel ca jus nucú. Nun ma locj meýa ca jupj lal. Quelel la müj' jupj. Mpes niswa tjac' na, ma ca qjuis may-cas cupj. ²⁹Nun solejé Jesucristo lovin liji Dios jos jin. Nin p'iyá, gente la tjajay na Dios jos jin, solejé Dios ts'uyupj way yupj.

Cupj Dios ts'uyupj.

3 Dios pajal quelel la qjuisiji. Nin nujola t'as nun. Jupj vele cupj jupj ts'uyupj. T'üc' way cupj jupj ts'uyupj. Mop'in gente pülücj ma sin tji'yúsatsja Dios po'ó. Mpes ma sin 'yüsa cupj Dios ts'uyupj. ²Natjampan, cupj Dios ts'uyupj qjuis tepyala. Custjay ma selecj tsjan ca nsem cupj. Mop'in selecj 'üstis ca qjuis mpalas. Jesucristo niswa tjac' na, jupj jinwá ca nsem cupj. Cupj ca jus nucucj, ne nin. T'üc' way Jesucristo Dios jupj. ³Nin p'iyá ca nsem pjü way jupj lal japon jis lal. Yupj salejepj nin ca mpalas. Nin mpes yupj 'in jajamapj ma ca malala la mijicj, Jesucristo lovin ma malala liji jinwá.

⁴Pjaní malala nyuca liji na, ma quelel liji Dios tjijyü'tá. Diablo vele jin quelel liji jupj. Niná nin liji na, malala nyuca liji. Po ma jos Dios. Malala nin Dios lal. ⁵Solejé nun Jesucristo tjac' nosis nt'a. Jupj la tjiji mpes Dios perdonar la qjuisiji malala nyuca la tjijicj. Jesucristo lovin ma malala liji. ⁶Mpes nun so coñcó na, ma malala lojí nun. Nun malala nyuca lojí na, nun lovin ma nusin tji'yüsa pjacj Jesucristo cuscú. Nun jupj jomicapan tulucj.

⁷Natjampan, nepénowa ca la ntsaw-licj nun jilal. Ma mponé yupj javelepj. Nun 'üstis lojí na Dios jos jin, 'üstis way nun Dios lal Jesucristo jinwá. Jesucristo lovin 'üstis liji Dios jos jin. Po 'üstis way jupj Dios lal. ⁸Lovin malala lojí na, diablo ts'uyupj nun. Diablo mop'iyá malala nyuca la tjiji jupj. Mop'in Dios Jatjam tjac' nosis nt'a. Jupj la tjiji diablo ma polel liji jupj jos jin. ⁹Dios ts'uyupj Dios jinwá, yupj jupj ts'uyupj mpes; nin mpes ma newa malala lajay. Dios yupj jis Papay, mpes yupj ma polel malala lajay. ¹⁰Mpes selecj cupj pjacj ne Dios ts'uyupj. Selecj pjacj ne diablo ts'uyupj. Pülücj ma 'üstis quelel lajay Dios tjevelá. Pülücj ma

quelel la sawaj yupj sejatjampan. Mpes selecj Dios ts'uyupj tulucj yupj.

Dios jos cupj quelel la sijicj cupj qjuis catjampan.

¹¹ Dios jos cupj quelel la sijicj cupj qjuis catjampan. Nasa toponé Jesucristo po'ó. Nin tepyala na, niná solejetsja nun. Janmacj solejetsja. ¹² Dios ma jos Cañ jinwá lijicj cupj. Cañ lovin la tjiji diablo jostsja jin. Jupj tji'yü'na jupj tsüipe. ¿Onintsja ne tji'yü'na? Jupj tsüipe janmacj la tjiji Dios jostsja jin. Cañ janmacj la tjiji diablo jostsja. Nin mpes Cañ po ma jostsja jupj tsüipe la tjijá.

¹³ Mpes ma nujola t'as. Gente ma wa ca jisas nsem nun lojí. ¹⁴ Cupj selecj cupj ca mpatjaquec Dios lal lovin. Yas nam tecya'lequec jinwatsja cupj Dios lal. Quina quelel la sijicj cupj qjuis catjampan, mpes selecj cupj ca mpatjaquec Dios lal. Nepénowa ma quelel la sawaj yupj sejatjampan, mpes yupj tecya'liñ jinwá Dios lal custjay. ¹⁵ Nepénowa po yola yupj sejatjampan malala yupj. Yupj po ma jisas yupj. Gente ja'ünan jinwá yupj. Nun solejé gente ja'ünan ma lajay Dios jos jinwá. Mo'm ca ma mpatjam yupj Dios lal. ¹⁶ Gente quelel la sawaj na la p'a wa, nin lajay Jesucristo la tjiji jinwá. Jesucristo po quelel la qjuis tjiji. Jupj tepe'e cupj mpes. Jupj jos nin p'iyá quelel la sijicj qjuis catjampan. ¹⁷ Ca nacj pjü to'á pjü nujisas. Ca nacj nun sejatjam ma ty'a'a pjü jos. Nun ma quelel so p'o'sá, t'üc' way ma quelel lojí Dios. ¹⁸ Mop'in ma nin la müjí nun. Ca nacj nun welé nun quelel la sojí nun sejatjampan. Mop'in ma jis capj p'o'sá. Mpes yupj ma salejepj ncu t'üc' way quelel la sojí. ¡Jis capj mp'a'sá! Mpes ca jus nlayecj t'üc' way quelel la sojí.

¹⁹ Nin la tjijicj na, t'üc' way ca jus nlayecj cupj lijicj Dios tjevelá. Jupj tjevelá t'üc' way. Nin la tjijicj na, ma ca qjuis maycas Dios lal. ²⁰ Nenéyawa cupj

qjuiyola malala cupj. P'a gente quelel lijicj mpes, ma ca nin qjuiyola ncupj. Dios po selé cupj qjuisin po'ó; pjü selé jupj, mpes po ma nin nujola t'as nun malala. Jupj selé cupj jupj ts'uyupj. ²¹ Cupj ma nin qjuiyola cupj malala, ma lecj meyacj ncupj Dios lal. ²² Nin mpes, Dios lal le monacj na, jupj qjuisé 'aya pjü qjuisas. Cupj lijicj pjü jupj tjijyü'tá, ne nin. Cupj lijicj mpes 'ücj jos jupj. ²³ Ca mpac tsjan tjijyü'ta jupj. Jupj tjijyü'ta cupj mponec jupj Jatjam po'ó. Jupj tjijyü'ta wa cupj ca quelel lis mijicj cupj qjuis catjampan. Jesucristo nin p'iyá qjuis tjijyü'ta. ²⁴ Dios tjijyü'ta la tjüj na, solejé nun so coñcó Dios, solejé Dios nucopj cyoñca wa nun. Dios jupj Cjües qjuis tje'yaya. Jupj Cjües mpes wa selecj Dios qjuis capj cyoñca.

Nusin tjü'üsüs pjacj vele Dios Cjües jos jin.

4 Natjampan, gente pülücj javelepj yupj jatatj Dios Cjües. Ma ca mponé pjü way javelepj. Nepénowa la tsuwil. Mpes nusin tjü'üsüs ncu t'üc' way Dios mpes javelepj yupj. Pülücj nosis casá lyawuñ, javelepj yupj p'iyá profetapan. Yupj sin popa nepenowá profetapan tulucj, Dios mpes javelepj tulucj. ² Nun ca jus nlayé pjacj Dios Cjües jatatj. Yupj javelepj Jesucristo tjac' nosis nt'a, yom tepyala jupj. Yupj nin javelepj na, Dios Cjües jatatj yupj. ³ Dios Cjües ma jatatj ca jus nlayé wa nun. Yupj javelepj Jesucristo ma tjac' nosis nt'a, javelepj yom tepyala tulucj. Yupj jin javelepj na, ma jatatj Dios Cjües. Yupj jatatj Jesucristo enemigo cjües. Nun solejetsja Jesucristo enemigo cjües ncuwim. Nasa nin tepyala niná. Nosis nt'a wine quinam.

⁴ Nun Dios gente. Nun más püné Jesucristo enemigo cjües jatatj jilal. Dios wine nun jilal. Diablo wine yupj jilal. Mop'in Dios más püné diablo lal. Mpes más püné nun yupj jilal. ⁵ Jesucristo enemigo cjües jatatj ma lajay Dios tjijyü'ta.

Mpes ma javelepj Dios jos jin. Yupj p'iyá yola jin javelepj. Dios ma jisas ma wa lajay Dios tjiyyü'tá. Yupj nin lajay Jesucristo enemigo cjües jatatj jin javelepj. ⁶Mop'in cupj Dios juts'a'á. Cupj lijicj Dios tjiyyü'tá. Dios jomicapan nin lajay cupj jyü'tücj. Mpes cupj seleccj Dios Cjües jatatj yupj. Dios ma jisas ma lajay cupj jyü'tücj. Mpes cupj seleccj Jesucristo enemigo cjües jatatj yupj.

Dios pjü way quelel la siji lovin.

⁷Natjampan, quelel lis müjij pjü way nun sejatjampan. Dios mpes quelel la sijicj. Quelel la sijicj na, cupj Dios jomicapan, cupj Dios ts'uyupan 'ots'ipj. ⁸Nepénowa ma quelel la sajay la p'a wa. Mpes yupj ma sa coñ Dios. Dios pjü way quelel la siji lovin. Nin tulucj yupj. Yupj ma quelel la sajay la p'a. Mpes ma sa coñ Dios. ⁹Cupj seleccj Dios quelel la qjuisiji cupj. Jupj pjaní way popa p'in. Jas tjejjyama jupj Jatjam pjaní nosis nt'a la mas, ca cupj mpatjaqueccj jupj la tjiji mpes. ¹⁰Mpes qjuisin 'yüsa Dios pasal quelel la qjuis tjiji. T'üc' way cupj ma quelel lijicjsja Dios. Jupj pasal quelel la qjuis tjiji cupj. ¿'Oyn la tjiji jupj quelel la qjuis tjiji mpes? Jupj Jatjam jas tjejjyama nosis nt'a. Cus tyüla jupj, gente pjü malala la tjajay mpes. Niná pyoneccj na, Dios perdonar la qjuisiji malala nyuca la tjijicj.

¹¹Natjampan, t'üc' way Dios quelel la qjuisiji. Mpes más 'ücj nun quelel lis müjij nun sejatjampan. ¹²Gente lovin ma jus tjunuc Dios. Nin p'in cupj seleccj Dios qjuis capj cyoñca qjuis catjampan quelel la sijicj na. Qjuis catjampan quelel la sijicj na, t'üc' way cupj lijicj Dios jos jinwá.

¹³Dios jupj Cjües qjuis tje'yaya. Jupj Cjües mpes cupj seleccj Dios qjuis capj cyoñca, seleccj cupj se coñcocj jupj. ¹⁴Cupj seleccj qjuis Papay jas tjejjyama jupj Jatjam nosis nt'a. Cupj jus tjinyucucj. Jupj Jatjam la tjiji gente 'ücj ca mpatjaqueccj Dios lal. Cupj nin velecj gente jilal nin

tepyalá. ¹⁵Jesucristo Dios Jatjam jupj. Gente niná javelepj na la p'a jilal, Dios jis capj cyoñca; yupj sa coñ wa jupj.

¹⁶T'üc' way cupj seleccj Dios quelel la qjuisiji. Niná pyoneccj. Dios pjü way quelel la siji lovin. Gente quelel lajay na Dios, quelel la sajay na yupj sejatjampan 'ots'ipj, yupj sa coñ Dios; Dios jis capj cyoñca wa yupj. ¹⁷Cupj quelel lijicj na Dios, quelel lijicj na qjuis catjampan 'ots'ipj, t'üc' way nin lijicj Dios jos jin. Jesucristo jinwá lijicj cupj nosis nt'a, mpes ma ca lecj meyacj jupj lal jupj tjac' na. Nin jawas jupj tjac' na, jupj ca mveles ncu 'üsüs la tjajay pjü. ¹⁸Quelel lijicj na Dios, quelel la sijicj na qjuis catjampan 'ots'ipj, ma lecj meyacj Dios lal. Cupj seleccj Dios ma ca qjuis capj ntülüs, ne ma lecj jeyacj. Ma quelel lijicj Dios, ma wa quelel la sijicj qjuis catjampan, cupj lecj meyacj ca Dios lal.

¹⁹Dios mwálá way quelel la qjuis tjíjjit-sja cupj. Mpes quina cupj quelel lijicj jupj, quelel la sijicj wa qjuis catjampan. ²⁰Nun popa pjaní vele jupj quelel liji Dios ca nacj. Newa ma jos jupj jatjam; jola jupj jatjam malala. Ma jos jupj jatjam, mpes cupj seleccj li tsuwíletsja jupj. Jupj ma quelel liji Dios. Jupj si nucú jatjam, mop'in ma quelel liji jupj. Nin mpes cupj seleccj jupj ma wa quelel liji Dios; jupj lovin ma jus tjinyuca jupj. ²¹Mpes Dios qjuis wala tjevele: "Nun quelel la nojij. Mpes quelel lis müjij wa nun sejatjampan."

Cupj más noypan qjuis tepyala Dios ma jisas jilal.

5 Dios jas tjejjyama Jesucristá, jis capj la p'acj gentas. Nun popa pjaní niná tepyona na, jupj Dios popa. Nun popa pjaní quelel liji na qjuis Papay, quelel la siji wa Dios popa. ²Mpes cupj Dios quelel la tjijicj na, cupj seleccj wa quelel la sijicj Dios ts'uyupan. Dios tjiyyü'ta jin la tjijicj na, seleccj wa niná. ³Nin lijicj

na Dios tjiyyü'tá, cupj selecj quelel lijicj jupj. Costa way tulucj nin lijicj Dios tjiyyü'tá; ⁴cupj Dios ts'uyupan, ne nin. Mpes cupj más noypan qjuis tepyala Dios ma jisas jilal. Cupj tepyonecj Jesucristo Dios Jatjam. Mpes más noypan cupj Dios ma jisas jilal. ⁵T'üic' way Jesucristo Dios Jatjam. Gente niná japon más noypan se palá Dios ma jisas jilal.

**Jesucristo tjac', gente
ca mpatjam la tjiji.**

⁶Dios jas tjejjama Jesucristo, gente jis capj la p'acj. Selecj jupj niná, püna tepyalá mpes, jupj bautizar tepyala na. Selecj wa jupj niná, püna tepyalá mpes, jupj cruz po'ó tjovalapj na. Dios Cjües nin vele jupj niná Dios jas tjejjamá. Dios Cjües vele t'üic' way. ⁷Cont'e tsjun po'o nin javelepj Jesucristo mpes. Cont'e sin popé Dios pjaní, Jesucristo pjaní, Dios Cjües pjaní. Yuwal nin javelepj. ⁸Cont'e mpes wa nosis nt'a selecj wa niná Jesucristo po'ó. Selecj Dios Cjües mpes. Selecj püna tepyalá mpes jupj bautizar tepyala na. Selecj püna tepyalá mpes jupj cruz po'ó tjovalapj na. Yupj cónt'eya mpes selecj Jesucristo tjac' gente ca mpatjam la tjiji. ⁹Selecj Dios jas tjejjama Jesucristo, gente jis capj la p'acj. Dios nin tjevele. Niyom nin tjowelepj yupj tjunuc mpes, tjejjyacañ mpes wa; pyonecj yupj tjowelepj. Mop'in Dios velá más 'üsüs. Lovin t'üic' vele. Mpes selecj Jesucristo tjac' gente jis capj la p'acj. ¹⁰Nepénowa japon Dios Jatjam po'ó. Mpes yupj jisas Dios tjevelá. Mop'in la p'a ma japon Dios tjevelá jupj Jatjam po'ó. Yupj yola Dios li tsuwfletsja. ¹¹Napj pyac Dios tjevelá. Jupj tjevele cupj lovin ca mpatjaquecj jupj lal, nin la tjiji jupj. Lovin ca mpatjaquecj jupj lal jupj Jatjam la tjiji mpes. ¹²Pülücj po jisas Dios Jatjam. Mpes lovin ca mpatjam yupj. Pülücj ma jisas Dios Jatjam. Mpes yupj lovin ma ca mpatjam.

Juan teczyawaja tepyaca.

¹³Nun poné Dios Jatjam po'ó. Napj najas nun jus nlayé lovin ca mpatjaque Dios lal toponé mpes. Mpes pjü way niná tepyac nun mpes. ¹⁴Cupj le monacj Dios lal. Ma lecj meyacj le monacj jupj lal. Dios jinwá qjuiyola na, selecj jupj ca mpjacam pjü way cupj le monacj. ¹⁵Niswa velé, cupj selecj Dios ca mpjacam pjü way cupj le monacj jupj lal. Mpes selecj wa Dios ca la mijis pjü way cupj le monacj.

¹⁶Nenéyawa nun sejatjampan malala nyuca lajay, mop'in ninana lajay mpes ma nca'liñ ca yupj. Malala nyuca la tjajay tjunucú na, tjowelé Dios lal yupj mpes. Mpes ca mpatjam yupj, Dios ca la mijis. Pjaní way lajay mpes Dios lovin ca jola nsem. Nenéyawa ca nucú nepénowa nin lajay. Ma tjowelé Dios lal yupj mpes. ¹⁷Gente malala nyuca lajay na, t'üic' way ninana lajay malala Dios lal. Mop'in pjaní way lajay mpes Dios lovin ca jola nsem. Nin lajay na, ma ca mpatjam lovin Dios lal.

¹⁸Cupj selecj Dios ts'uyupj lovin ma quelel malala nyuca lajay. Dios Jatjam wine yupj jilal. Diablo ma polel malala nyuca liji yupj jilal. Mpes Dios ts'uyupj lovin ma quelel malala nyuca lajay.

¹⁹Cupj selecj Dios ts'uyupan ncupj. Dios ma jisas, diablo mozopan yupj. Nin p'iyá yupj pjü. ²⁰Cupj selecj Dios Jatjam tjac'. Qjuisin tji'yüsa la tjiji Dios po'ó. Mpes Dios t'üic' way po'o qjuisin tji'yüsa quinam. Cupj se coñcocj Dios, se coñcocj wa jupj Jatjam. Jupj Jatjam Jesucristá. Jesucristo Dios t'üic' way jupj, 'üsüs way jupj. Lovin ca mpatjaquecj Dios lal jupj liji mpes.

²¹Natjampan, quelel la müjÍ Dios t'üic' way. P'a dios witjacj ma quelel lis müjÍ.

Papel locopyaya Juan tepyaca

Dios qjuis tjiyyü'ta quelel lis mijicj qjuis catjampan.

1 Napj co'müy Dios ts'uyupj jilal Jesucristo mpes. Jipj quepj po 'üsüs way Dios lal. Papel niná pyac jipj mpes, jipj ts'uyupj mpes 'ots'ipj. T'üc' way napj po quelel la nusejay. Dios ts'uyupj salejpej tsjan t'üc' way. Yupj pjü way quelel la nusejay wa. ²Cupj lijicj Jesucristo tjevelá. Jupj tjevelá t'üc' way. Lovin ca nin la mijicj Jesucristo tjevelá. ³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo Dios Jatjam. Yupj 'üsüs ca la mijicj cupj mpes. Yupj ca qjuis capj mp'a'sacj, malala qjuesé palá na. Pjü mpes ma ca qjuiyola nsem, yupj nin ca la mijicj cupj mpes. Cupj lijicj Jesucristo tjevele jin, mpes ca nin la mijicj yupj cupj mpes. Jupj tjevelá t'üc' way. Cupj quelel la sijicj qjuis catjampan, mpes wa ca nin la mijicj cupj mpes.

⁴Dios qjuis tjiyyü'ta cupj ca la mijicj jupj tjevelá. Napj jus nleytsja jipj ts'uyupj nepenowá nin lajay jupj tjevelá. Mpes po 'ücj najastsja. Jupj tjevelá t'üc' way. ⁵Quina ca mpac tsjan najas ca nin la mijin jipj. Dios qjuis tjiyyü'ta cupj ca quelel lis mijicj qjuis catjampan. Po quina way p'in qjuis tjiyyü'ta tulucj. Ts-jay püna tjiyyü'ta. Nas tepyon na Dios lal, selentsja niná Dios tjiyyü'tá. ⁶Dios tjiyyü'ta jin lijicj na, quelel lijicj Dios. Jupj tjiyyü'ta cupj ca quelel lis mijicj qjuis cat-

jampan. Püna, nas tepyon na p'in, jin tji'yüsa jupj tjiyyü'tá.

La tsuwilpan lyawuñ nosis nt'a.

⁷La tsuwilpan pülücj lyawuñ nosis nt'a. Yupj javelepj Jesucristo ma tjac' nosis nt'a, yom tepyala tulucj, nin javelepj. Yupj la tsuwil. Yupj Jesucristo enemigopan. ⁸Pasal t'ajama nun. Ma la müjij yupj jinwá. Nun po 'üsüs way la müjij Dios mpes. Dios 'üsüs ca la mijis nun mpes p'a jawasa. Mop'in ma 'üsüs ca la mijis la tsuwilpan mpes. Niswa velé, ma la müjij yupj jinwá. Mpes t'üc' way Dios po 'üsüs ca la mijis nun mpes p'a jawasa.

⁹Nepénowa lovin lajay Jesucristo tjevelá. Mpes cupj qjuis Papay jis capj cyoñca. Jupj Jatjam jis capj cyoñca wa yupj. Gente la p'a way nin la jaytsja wa Jesucristo tjevelá. Mop'in nin lajay wa la p'a wa javelepj. Mpes Dios ma jis capj cyoñca yupj quinam. ¹⁰Yupj ca ncul nun jis wa nt'a, nusin mü'üsüs quelel la mijicj yupj. Mop'in ma tjowelé 'ücj ca mpatjam nun jis wa nt'a. Jis lal tjowelé más 'ücj leñ way jil. Ma mvelé: "Üsüs lowa".

¹¹"Üsüs lowa" welé na, jis capj p'o'sá malala nyuca lajay. Mpes ma nin mvelé, ne ma yupj jinwá nsem nun.

Juan tecyawaja tepyaca.

¹²Pülücj quelel velé. Ma pjü quelel pyac la p'in. Po quelel jum jipj nt'a la velés. Po 'ücj qjuisas ca mpalas ne'aj jum na. ¹³Jipj nyütsj po 'üsüs 'ots'ipj Dios lal. Jupj ts'uyupj süs wa la t'ajay.

Papel p'a wa Juan tepyaca, papel cont'e tepyala nasa

Gayo po 'üsüs nyuca liji.

1 Napj co'müy Dios ts'uyupj jilal Jesucristo mpes. Gayo, napj najamica jipj. T'üc' way po quelel la 'ejay napj. Quina papel ca mpac jipj mpes. ²Natjam, napj selé 'üsüs way jipj Dios lal. Najas lovin ma malala jyas nsem jipj. Najas wa lovin 'üsüs way püt' jipj. ³Qjuis catjampan nepénowa tjiquil, nawala tjowelepj jipj po 'üsüs lejay Dios vele jin. Niná tjowelepj na, po 'ücj najas ntepalá. Jipj lovin lejay Dios vele jin. Jupj vele t'üc' way. ⁴Natjampan nin lajay na, Dios vele jin, t'üc' way lovin tsjay 'ücj najas ne palá. Jupj vele t'üc' way.

⁵Jipj qjuis catjampan jis capj p'yacj na, po 'üsüs nyuca lejay Dios jos jinwá. Nepénowa lovin ma yus tjinyuc. Mop'in 'üsüs lejay yupj mpes. Tjiquil na, jis capj p'yacj. Po 'üsüs nyuca lejay. ⁶Qui'á yupj tjowelepj qjuis catjampan jilal jipj po quelel la sajay. Lovin najas yupj jisas se 'an. Mpes 'ücj ca mal p'a nt'a, ca tsji' la mijicj Dios mpes. Dios 'ücj jos ca nsem jipj la tjejay mpes. ⁷Yupj jil la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. Yupj ma jisas Dios ts'uyupj tulucj jis capj jap'acj yupj. ⁸Mop'in cupj Dios ts'uyupj. Mpes Dios jos jis capj p'ya'sacj. Jis capj tjep'ya'sacj na, cupj tsji' lijicj yupj jilal Jesucristo mpes. Nin javelepj t'üc' way.

Diótrerefes tsjay malala nyuca liji.

⁹Nawaja'a papel tepyac napj, Dios ts'uyupj mpes ne'aj. Nawa Diótrerefes ma

liji napj velé jin. Jupj jos nun ma wa lojí napj velé jin. Jos nun lojí jupj vele p'in. ¹⁰Nun nt'a tjum na, ca mvelé pjü jilal Diótrerefes nin liji. La tsyawilí napj nin po'ó. P'a wa malala liji wa. Qjuis catjampan ne'aj jil na, jupj ma jis capj p'ya'sa yupj. Mop'in nin, nepénowa ne'aj quelel jis capj jap'acj yupj. Mpes Diótrerefes si jütüta yupj ma jis capj mp'a'sacj ne'aj jiquil. Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, jupj si jütüta jis capj jap'acj lovin ma ncul niswá. Mpes nun nt'a tjum na, napj ca mvelé pjü jilal Diótrerefes nin liji. Tsjay malala liji jupj.

¹¹Ma la mijin jipj Diótrerefes jinwá. Napj najas jipj lovin 'üsüs nyuca lejay, gente 'üsüs nyuca lajay jinwá. Jipj selen 'üsüs nyuca lajay, yupj Dios juts'a'á. Nin tulucj malala nyuca lajay. Yupj po ma sin tji'yüsa pjacj ne Dios.

Demetrio po 'üsüs liji.

¹²Jipj selen Demetrio po 'üsüs way jupj. Pjü javelepj po 'üsüs way jupj. Jupj nin liji Dios tjevelá, mpes jipj selen 'üsüs way jupj. Dios tjevelá t'üc' way. Napj wyala velé po 'üsüs way Demetrio. Jipj selen t'üc' way velé napj.

Juan tecyawaja tepyaca.

¹³Pülücj quelel veletsja napj jipj lal. Pjü way ma quelel pyac la p'in. ¹⁴Po 'in leñ way quelel jum jipj nt'a la veles. Mpes ma pjü way pyac quinam.

¹⁵Po najas ma jele nsem pjü mpes. Qjuis cajamicapan süs wa la tjajay jipj lal. Süs wa la mijin pjü qjuis cajamicapan ne'aj.

Papel niná Judas tepyaca

1 Napj ne Judas, Jacobo jatjam napj. Jesucristo jomozo napj. Ninana napj pyac nun pjü way mpes, nun Dios ts'uyupan mpes. Dios la nu t'ya. Jupj pajal quelel la nusiji nun. Jupj nu jyama nun, ca Jesucristo cus ncoñó lovin. ²Najas Dios ca pajal nucopj mp'a'sas, malala nu pyala na. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, jupj la numijis. Najas Dios pajal ca quelel la numijis lovin. ³Mpülücpán, napj po quelel pyact-sja popelses nun mpes. Dios la tjiji pjü way cupj ca 'ücj mpatjaquecj jupj lal. Po quelel pyactsja napj niná po'ó. Nawa nin, ma ca mpac niná quinam. Napj nola Dios jos p'a po'o pyac quinam. Ninana ca mpac: po najas nun pajal tsji' lojí Jesucristo mpes. Mponé nun püna tepyonecj jupj po'ó. Mvelé wa nun p'a jis lal nun poné niná. Ninana tepyonecj Dios sin tji'yüsa lis tjiji jupj ts'uyupan. T'üc' waysjsja niná. Nawa t'üc' niná. ⁴Niyom nepénowa nun popé ma nin javelepj. Lyájasa p'in tjiquil yupj nun nt'a, 'a jis mulus ne'aj nun jis lal. Mop'in malala yupj. Pajal püna profetapan tapac yupj sin po'ó. Yupj tapac Dios ca jis capj ntülüs malala lajay mpes. Ninana noyomes ma jisas Dios. Yupj javelepj Dios 'ücj perdonar la siji, mpes 'ücj pajal malala nyuca lajay. Yupj javelepj t'üc' tulucj. Yupj jatsüpün Jesucristo p'in 'ücj qjuisí jütüta. Yupj jatsüpün jupj cupj qjuis Jepa.

Dios ca jis capj ntülüs yupj, p'a jis capj tyüla jinwá.

⁵Nun solejé qjuis Jepa Dios jis capj tjep'ya'sa pjü israelpan püná. Jis capj tjep'ya'sa 'ücj jis la winin Egipto mpe, ne'aj malala tepyala mpes. Locopyaya nepénowa yupj sin popé ma topon Dios tjevelá. Ma topon, pjü way jis tji'yüna

Dios. Pjü niná nun solejé. Napj najas niná nujola mpalas. ⁶Nujola tapalas wa angelpán jis tepyala. Pajal püna angelpán nepénowa ma quelel jajütüsja Dios sin tjejyama nt'a. Yupj tjil Dios tje'yaya tapatja mpe. Mpes Dios tsyu'pa si manuna yupj quinam, pajal püste nt'a. Ne'aj tsyu'pa jatja lovin, jis capj tyüla nas. Ts'ac' p'a wa jis capj ntülüs yupj.

⁷Nujola tapalas wa nun, Dios jis capj tyüla wa Sodoma po'o tapatja, Gomorra mo'o tapatja nin p'iyá, ne'aj p'in tapatja nin p'iyá. Yupj malala la tjajay ángel malalapan jinwá. Niyom ne'aj tjamanun niyom p'a wa. Ma jisastsja nequem. Nequem p'a nequem jis lal tjelyawuñ. Ma jisastsja niyom. Pajal malala quelel lajaytsja. Yupj lajaytsja pjü gente lajay jin tulucj. Dios jis capj tyüla. Nin jis tepyala yupj, mpes cupj jus nlayecj jupj jis capj tyüla malala nyuca lajay. Jis mü'ümüs ca lovin.

⁸Ninana noyomes nun mpe, nin p'iyá lajay, Sodoma po'o tapatja la tjajay jinwá. Yupj javelepj Dios la tjiji yupj malala tjunuc püste na. Javelepj Dios sin tji'yüsa la tjiji 'ücj malala lajay. T'üc' way pajal malala nyuca lajay jis p'üy lal. Ma jisas p'a wa se jütütj yupj. Malala javelepj wa tsjun po'o patja mpes. ⁹Yupj noypan tulucj, mop'in nin javelepj. Ángel más püné ma malala vele yupj jinwá. Ángel más püné Miguel ló. T'üc' way jupj püné, nawa ma malala vele p'a po'ó. Moisés tepe'e na, diablo jostsja Moisés jüp'üy. "Ma polel lo t'as", tjevele Miguel. Miguel ma jas tjevele diablo po'ó. Ma malala tjevele diablo po'ó. Niná tjevele p'in: "Najas qjuis Jepa Dios cyapj velele", nin tjevele jupj.

¹⁰Niyom nepénowa nun nt'a patja, pajal malala javelepj ma sin 'yüsa po'ó. Animalpan sin 'yüsa, ninana sin 'yüsa niná. Animalpan jinwá yupj, ma yola yupj. Yupj sin 'yüsa yupj quelel malala nyuca

lajay mpes. Ninana quelel lajay mpes ca Dios jis capj ntülüs.

¹¹ Malala ca jis mpalas yupj. Caín püna la tjiji jinwá lajay yupj. Yupj pülücj jisas t'emel. Nin mpes yupj quelel lajay Balaam la tjiji jinwá püná. Ma quelel lajay Dios jyü'ta jinwá. Coré la tjiji jinwá lajay yupj. Pajal püna Coré ma quelel l'jitsja Dios tjijyü'tá; yupj nin wa. Mpes pjü malala ca jis mpalas wa yupj, Coré pjü malala tepyala jinwá.

Niná noyomes pajal yola yupj p'iyá mpes.

¹² Niná noyomes jalá wa nun jis lal, 'a nu myula na Dios mpes. Yupj malala lajay mpes, la p'a wa yola nun malala wa. Nun quelel 'üsüs lojí; mop'in yupj pajal malala. Yupj ma se mayca malala lajay mpes. Pajal yola yupj p'iyá mpes. Ma yola la p'a mpes. Niná noyomes mol ma jive jinwá yupj. Mol niná lüpjú lal jama, nin p'in. Niná noyomes sine lejeñ ma vyala jinwá yupj 'ots'ipj. Sine lejeñ tecya'liñ jinwá yupj, jis ts'il topocj jinwá. Yupj ma polel lajay 'üsüs. ¹³ Niná noyomes po quelel malala lajay. Mar pajal lo pjets'epjets'e jinwá yupj. Mar pajal lo pjets'epjets'e na, te way p'yoya jupj 'üsú la nt'a. Nin p'iyá niná noyomes. La p'a 'ücj januc yupj malala lajay. Ma quelel 'üsüs lajay Dios jos jin, mpes ma polel sin 'yüsa lajay la p'a wa Dios mpes. Yupj pjulacj palá tinca jinwá. Dios nasa 'ücj la tjiji ca'aj jis capj la tüil. Ne'aj pajal püste lovin.

¹⁴ Pajal püna Enoc tjevele Dios mpes. Tjevele ca nin jis mpalas niná noyomes. Enoc pajal püna tüpü'ü. Adán yom mwalá waytsja. Adán ts'uyupj jis ts'uyupj jis tjamanun watsja. Yupj jis ts'uyupj noypan jis tepyala na, yupj p'iyá jis ts'uyupj tjamanun. La siete nin tepyala na Adán mpe, tjemya'na wa Enoc. Enoc tjevele: "T'üc' way qjuis Jepa Dios ncuwim jupj angelpa pajal pülücj

jis lal, yupj ne jupj juts'a'á. ¹⁵ Dios p'iyá ca mveles ncu gente 'üsüs la tjajay. Ca mveles wa ncu malala la tjajay. Jupj ca mveles Dios ma jisas t'üc' way malala la tjajay, mpes jupj ca jis capj ntülüs yupj. Yupj lajaytsja malálatsja pajal jupj lal. Jupj ca mveles niná noyomes malala tjowelepj jupj po'ó, yupj jupj ma jisas mpes", nin tjevele Enoc.

¹⁶ Niná noyomes jat' javelepj lovin. Mop'in javelepj p'a po'ó. Yupj quelel malala lajay, ne nin lajay. Yupj jisas mpes p'in nin lajay. Yupj javelepj la p'a jis lal yupj p'iyá pajal 'üsüs. Yupj javelepj la p'a wa 'üsüs 'ots'ipj; ma t'üc' way yola la p'a 'üsüs, jisas yupj ca jis capj mp'a'sacj la p'in, mpes nin javelepj yupj.

Yupj pajal malala. Nun ca la müjí Dios jos jinwá.

¹⁷ Natjampan, po ma malala la müjí yupj lajay jinwá. Nujola tapalas apostolpan tjowelepj nun jis lal. Yupj sa coñtsja qjuis Jepa Jesucristo. ¹⁸ Apostolpan tjowelepj nun jis lal: "P'a jawas nepénowa ca la mpjüts'ünücj nun poné po'ó. Yupj ma ca quelel la mijicj Dios jos jinwá. Yupj ca la mijicj yupj p'in jisas jin. Nin ca la mijicj Jesucristo jac' na", nin tjowelepj apostolpan.

¹⁹ Niná noyomes malala javelepj, mpes Dios ts'uyupan ma pjü nin p'iyá yola quinam. Niná noyomes gente jinwá lajay la p'in. Dios Cjües leñ yupj jisas mo'ó. ²⁰ Natjampan, po ma yupj jinwá la müjí. Lovin jis capj mp'a'sá nun popé, yupj ca 'ücj la mijicj Dios jos jinwá. Nun nasa nusin tji'yüsa Jesucristo mpes, mponé niná lovin. Pajal 'üsüs way niná. Nun ca mvelé Dios lal lovin. Nun welé na Dios lal, nin ca mvelé jupj Cjües jos jin. ²¹ Nun solejé Jesucristo nucopj p'ya'sa, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Jupj jola nun mpes. Jupj ca la mijis nun ca mpatjaqué lovin Dios lal. Quina newa potjaqué qui'á. Quina lu nucú jupj

ca nin la mijis nun mpes. Lu nucú na, ca nin la müjí Dios jos jinwá. Mpes Dios ca 'üsüs la mijis nun mpes, jupj quelel la nusiji mpes.

²²Nepénowa sey c'a; jis capj mp'a'sá mponecj yupj. ²³Nepénowa malala quelel lajay wa yupj. Pajal tsji' la müjí nun, ca leñ way jis mü'üsüs yupj. Ma 'üsüs lajay, ca mpeñ yupj. P'a witjacj nasa pajal malala nyuca lajay yupj. Jis capj mp'a'sá ma ca malala la mijicj quinam. Pajal 'in tjajama nun, ma ca quelel malala la müjí yupj jinwá. Locj meyá nsem malala lajay mpes. Ma ca nujos nsem yupj nin lajay.

²⁴⁻²⁵Dios 'ücj nucopj p'ya'sa nun ma malala lojí. Mpes jupj ca 'ücj mveles nun ma malala. Nin ca mveles, jupj wolap'a'a lüjüqué na. Nin mpes nun ca pajal 'ücj nujisas nsem. Jupj pajal 'üsüs. Jupj pjaní p'in Dios. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal, qjuis Jepa Jesucristo mpes. Najas ca pjü mvelecj Dios pajal 'üsüs. Najas jupj Jepa nsem pjü way mpes. Najas jupj ca pajal püné nsem, ca jupj pjü müjü'tüs. Jupj nin p'iyatsja lovin. Najas ca nin nsem quinam. Najas wa ca nin nsem lovin. Amén.

Ninana Jesucristo jas tji'yüsa la tjiji Juan lal

1 Ninana tepyac nin p'iyá Jesucristo nin tji'yüsa la tjiji. Niná Dios jas tji'yüsa la tjiji Jesucristo lal mwalá way p'in. Jupj jostsja Jesucristo sin mü'ü'süs la mijis jomozopan tsjan niná ca leñ way mpalas. T'üc' way ca nin mpalas jupj tjevele jin. Nin mpes Jesucristo jas tje-jyama jupj ángel napj nt'a, nin 'yüsa la mijis niná. Napj ne Jesucristo jomozo. Juan nlá napj. Dios Jesucristo jas tje-jyama nosis nt'a qjuis capj la p'acj. ²Napj tjapjacas Dios tjevelá. Napj tjinyuc Jesucristo t'üc' way tjevele Dios po'ó. Pues pjü tjapjacas, pjü way tjinyuc, niná tepyac napj papel casa'á.

³Ninana papel vele p'a jawasa pyalá. Dios nin tji'yüsa la tjiji ca nin mpalas. Pjaní nun popé mo'o vele niná popelses la p'a jis la pjac, pajal ca 'üsüs nsem niná jupj mpes. Nin p'iyá ca nsem papel niná mo'o vele pjyacañ jis lal. Yupj lajay wa ninana velá, pajal 'üsüs ca nsem yupj mpes catsj wa. Leñ way ca mpalas papel niná vele jin, mpes nin.

Juan süs wa lis tjiji Dios ts'uyupj Asia mo'o tapatjá.

⁴Napj ne Juan. Nun Dios ts'uyupj Asia mo'o potjaqué, nun mpes papel pyac. Nun 'a nusí mulú nt'a siéteya sin popé nun. Najas Dios ca pajal 'üsüs la mijis nun mpes. Najas nun 'üsüs potjaqué ca la mijis jupj. Dios pü'ü lovin. Quina pü'ü, püna p'in pü'ütsja, lovin ca mpü'üm jupj. Dios Cjües lovin jupj wolap'a'a já'asa jupj jyü'ta nt'a. Jis qjues siéteya jinwá jupj, pajal 'üsüs liji mpes. Najas jupj ca 'üsüs la mijis wa nun mpes. Najas wa jupj ca la mijis nun ma nujola nsem pjü mpes. ⁵Najas Jesucristo ca la mijis wa niná nun mpes. Jesucristo lovin t'üc' way vele Dios mpes. Jupj vele jupj selé. Jupj mwalá

way jas tjijyünsá tecya'liñ sin popé. Jupj ne Jepa pjü jepapan jis lal nosis casa'. Jupj quelel la qjuisjitsja ncupj. Jupj 'os mpes 'üsüs qjuis tepyala Dios lal. Jupj mpes Dios perdonar la qjuis tjiji malala la tjijicj. ⁶Jupj la qjuis tjiji jepapan wa ncupj. Cupj sacerdotepan la qjuis tjiji wa, ca 'ücj tsji' la mijicj jupj Popay Dios mpes. Najas nun pjü solejé jupj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Najas wa jupj pjü si jütüta lovin. Najas ca nin nsem.

⁷Jus tjalayé molon lal jac' jupj.

Pjü ca nucucj jupj.

Jesucristo 'atsjac, tjü'ünan,

jus nucucj wa ca yupj.

Pjü gente nosis casa'á pajal ca la mpuyucj

jus tjunuc na.

Nin ca nsem t'üc' way.

⁸Qjuis Jepa Dios vele: "Napj lovin pü'üs, pjü way 'ücj lejay". Nin vele jupj. Qjuis Jepa Dios pü'ü newa. Pü'ü jupj quinam. Tüpü'ü püná. Lovin ca mpü'üm. Pjü 'ücj liji jupj.

Juan jus tjinyuca Jesucristo, nin la tjiji Dios Cjües.

⁹Napj ne Juan, nun jis pülücj napj Jesucristo mpes. Malala nyuca ntepalá wa napj, Jesucristo se coñ mpes, nun jinwá. Jesucristo ni jütüta napj, nun nu jyü'ta jinwá. Malala ntepalá na, newa 'üsüs la tjejay Dios jos jin. Nin p'iyá nun jis lal. Jepapan ncapj tül Dios mpes tjevelé mpes. Napj tjevelé Dios tjevelá. Napj tjevelé wa Jesucristo qjuisin 'yüsa la tjijá. Jepapan ma jisastsja tjevelé, mpes nin tjam Patmos nt'a la püt'üs. Ma polel jum quinam. Patmos 'amá nt'a 'üsü t'asiyü pü'ü.

¹⁰Domingo jyawca na qjuis Jepa Jesucristo mpes 'a qjuisí mulú. Domingo pjaní tjejawca na, pajal 'ücj najastsja Dios mpes. Dios Cjües 'ücj vélet-sja napj lal, ne napj nepé tjapjacas la cjüipepé vele jin tjapjacastsja. Pa-

jal yümücj tjevele trompeta la tjipjyusa jinwá. ¹¹ Tjevele: “Pjü jipj nyuc tepyaca jipj. Tepyac na, jas majaman popelses Dios ts'uyupj nt'a Asia mo'ó. Yupj 'a si mulú nt'a siéteya sin popé yupj. Yupj 'a si mulú nt'a Efeso po'ó, Esmirna po'ó 'ots'ipj, Pérgamo po'ó 'ots'ipj, Tiatira po'ó 'ots'ipj, Sardis po'ó 'ots'ipj, Filadelfia po'ó 'ots'ipj, Laodicea po'ó 'ots'ipj.” Nin tjevele tjapjacas.

¹² Napj la nujuyus, tjinyuc pjacj vélet-sja napj lal. Yam casá lejeñ tjinyuc napj, yam mpes tjejyawca. Siéteya lejeñtsja ne'aj yam casá lejeñ. ¹³ Ne'aj toñca watsja yom pjaní, más 'üsüstsjja jupj yom lal. Yam casa'á lejeñ culupwen nt'a tónicat-sja yomen. Jupj pülül 'üsüs sa capyatsja, yom püné jinwá. Jas quip pajal cámpatsja. Faja jos suna tsúpatsja, jupj faja órotsja. ¹⁴ Jupj ts'üil pje waytsja pajal, oveja ts'üil pje way jinwatsja. Lüpj tjive jinwá pje waytsja. Jupj jun 'awa wolaqué jinwatsja. ¹⁵ Jupj tsjom se jáwcatsja, bronce jinwá, bronce 'yawa tepyala na 'awa mo'ó. Jupj nepé tjevele na, 'üsü püné jama jinwá pjactsja, yümücj pjactsja. ¹⁶ Siéteya pjul witjacj mos nt'a tjtja, li'inyampe mos. Jupj tjevele na, polomay pjoye pje'á tjac' tjinyuc la mpe. Wala manas pjoye jupj polomay. Ninana yomen wola tjejyawca lots'ac' way jyawca jinwá, culupwen nt'a já'asa na.

¹⁷ Napj jus tjinyuc na, ncapj t'yaja, ntítülú jupj tsjom nt'a, ntipü'í jinwá. Mpes jupj mos li'inyampe napj capá nt'a la tje'yot'a jupj, tjevele napj lal: “Po ma lecj tjejá. Napj ne mwalatsja pjü jis lal. Napj locopyaya wa pjü jis lal. ¹⁸ Napj pü'üs newá. Ntipü'í, newa pü'üs. Napj 'ücj lejaj gente ma cya'liñ. 'Ücj wa lejaj ma ne'aj patja, tecya'liñ patja nt'a. ¹⁹ Pjü nucun mpaquen. Mpaquen quina pyalá. Mpaquen wa locopyaya pyalá. ²⁰ Pjul siéteya tjinyuc jipj namas li'inyampé. Tjinyuc wa yam casá lejeñ, siéteya waytsja tjinyuc. Oro waytsja yupj. Pjul tulucj

niná t'üc' way, ma t'üc' way yomicj casá lejeñ wa. Quina ca jin mü'üsüs la mejay tsjan niná t'üc' way. Pjul siéteya pastorpan yupj. Tsji' lejaj yupj Dios mpes Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a siéteya way yupj. Yam casá lejeñ siéteya yupj, yupj Dios ts'uyupj Asia mo'ó. Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a siéteya sin popé yupj”, nin tjevele jupj napj lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Efeso nt'a 'a jis tjimyuula jis lal.

2 Ninana jupj tjevelá: “Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a, Efeso nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj pjü Dios ts'uyupj nt'a winis, nucopj cyoñ. Yupj 'a si mulú nt'a siéteya sin popé yupj. Napj tyatj pastorpan namas li'inyampé. Nin quelel velé jipj lal: ² Napj selé jipj 'üsüs lejaj. Yümücj tsji' la tjejay jipj. Napj selé jipj newa 'üsüs la tjejay malala 'e tepalá na. Ma jyas malala nyuca lejaj 'a si mulú nun lal. Nepénowa la tsawil jipj nt'a, tjowelepj apostolpan yupj. Jipj la tepyal, tjinyuc ncu t'üc' way apostolpan yupj. Mpes jus nley apostolpan tulucj yupj. ³ Malala 'e tepalá jipj napj nin po'o pyon mpes. Newa 'üsüs la tjejay napj najas jinwá. Newa quelel nin lejaj jipj; lovin ma jéletsja ma quelel nin lejaj quinam.

⁴ 'Üsüs niná, mop'in nin, ma pjü way 'üsüs lejaj napj lal. Jipj ma pajal quelel la nejay quinam, püna quelel la ntjejay jinwá. Malala napj lal niná. ⁵ Jele tapalas püna pajal quelel la nejaytsja. Jele tapalas ma nin lejaj quinam. Jele pjucj tapalas ca nin la mijin napj najas jinwá quinam. 'Üsüs la mijin niswá, püna la tjejay jinwá. Ma lejaj niná, napj ca cyapj ntül. Napj ca la mejay Dios

ts'uyupj ma ca 'a jis mulus jipj püt' nt'a.

⁶Pjaní lejay 'üsüs napj lal. Jipj ma jyas nicolaitapan lajay. Napj nin p'iyá, po ma najas yupj lajay.

⁷Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal. Nin la tjajay na napj tjevelé jin, napj ca jis ma'ayá nlajacj wolas yo popé, jupj wolas 'ücj la püt'üs liji. Yo niná Dios sine nt'a toñca. Pajal 'üsüs ne'aj", nin tjevele Jesucristo Efeso nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Esmirna nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

⁸Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a Esmirna nt'a tsji' liji lal. Tepyaca niná napj mpes:

Napj mwalá way pjü jis lal. Napj locopyaya wa pjü jis lal. Napj ntipü'í, quina pü'üs niswá. ⁹Napj selé pajal malala nu tepyala nun, napj nin po'ó poné mpes. Napj selé nun t'emel cjuwá; newa nin, t'üc' way Dios pajal 'üsüs liji nun mpes. Napj selé nepénowa pajal malala javelepj nun sin po'ó. Yupj javelepj judiopan yupj; Dios juts'uyupj yupj, javelepj. T'üc' way judiopan yupj, nin p'in; Dios juts'uyupj tulucj yupj. Yupj Satanás mpes 'a si mulú, jupj ne lapanenpan jis jepa. ¹⁰Malala nu mpalas quinam nun; po ma locj tjejá nin mpes. Nun popé nepénowa cawilta mo'o ca mo'onsocj. Yupj ca nin la mijicj diablo mpes. Nin nu pyala mpes, pjü ca nucuej ncu t'üc' way quelel ncapj coñcó. Ts'ac' diéziya ca malala la mijicj nun lal napj mpes poné mpes. Newa ncapj ncoñcó. Yupj quelel nu ja'ünan napj mpes, newa ncapj ncoñcó. Nin lojí,

napj ca la mejay lovin mpatjaqué napj lal.

¹¹Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal. Nin la tjajay na napj tjevelé jin, t'üc' way ma ca malala jis mpalas tecya'liñ na, la p'a wa malala se palá jinwá. Malala se palá yupj, la miyá cya'liñ jinwá", nin tjevele Jesucristo Esmirna nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Pérgamo nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

¹²Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a Pérgamo nt'a tsji' liji lal. Tepyaca niná napj mpes:

Napj velé polomay wala manas pjoye jinwá. Ninana velé jipj lal.

¹³Napj selé malala pajal jipj püt' nt'a. Jipj püt' Satanás p'iyá pü'ü nt'a, jupj ne lapanenpan jis jepa. Pajal costa ncapj cyoñ, newa pyon jipj napj nin po'ó. Antipas yom pjaní nun popé watsja. Mop'in tjevele napj mpes, jupj seletsja mpes. Ne'aj pátjatsja tjü'ünan jupj, jupj ncapj cyóñcatsja mpes. Nun potjaqué nt'a tjü'ünan jupj, ne'aj Satanás pü'ü nt'a. Nin la tjajay na, newa nun ma tsüpünütsja nun napj nin po'ó poné. 'Üsüs nin.

¹⁴Nin p'in pjaní way nun lojí ma najas. Nepénowa nun nt'a sin 'yüsa lajay malala. Sin 'yüsa lajay 'ücj malala nyuca lojí. Balaam püna tüpü'ü jin p'iyá lajay. Jupj la tjiji israelpan pajal malala nyuca la tjajay püná. Israelpan jis enemigo pjaní Balac lotsja. Israelpan malala se palá jostsja Balac. Mpes Balaam tjevele jupj lal más 'ücj la mijis ne israelpan ca malala nyuca la mijicj. Balaam tjevele Dios ma jostsja israelpan 'a si mulú dios p'a wa lal. Pisis p'a dios

mpes tja'ayapj ma polel jalá, tjevele jupj. Ma wa polel la manun sejats'om tulucj, ma wa polel lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Gente dios p'a wa quelel lajay, niná nin lajay yupj, nin tjevele Balaam. Mpes Balac israelpan jis lal tjevele ncul; jostsja ca malala la mijicj yupj.

¹⁵ Nun popé nepenowá nin p'iyá lajay. Nicolaitapan sin 'yüsa lajay jin lajay. Napj ma najas yupj sin 'yüsa lajay. ¹⁶ Mpes jele tapalas ma ca malala la mijin quinam. Sin majaman mal quinam malala witjacj. Jipj ma nin lejay napj velé jin, leñ way cyapj ntül ca. Napj la mpalan ca yupj jis lal, nicolaitapan sin 'yüsa lajay jin lajay jis lal. Napj velé mpes p'in ca malala jis mpalas. Napj velé polomay jinwá.

¹⁷ Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal. Nin la tjajay na napj tjevelé jin, napj ca jis ma'ayá lovin ca 'ücj mpatjam. Napj ca jis ma'ayá maná püna tjapjalén jinwá, pajal 'üsüs niná. Napj ca pe pje jis ma'ayá wa yupj pjü. Yupj jis pe tsjicj po'o ca mvelles yupj jis lá seyasa. Yupj p'in ca jus nlayecj tsjan yupj jis lá seyasa pwen po'o tepyac", nin tjevele Jesucristo Pérgamo nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Tiatira nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

¹⁸ Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a Tiatira nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj Dios Jatjam. Napj nan 'awa wolaqué jinwá. Ntsjam ne jawca bronce 'üsüs jinwá. Ninana napj velé jipj lal: ¹⁹ Napj selé jipj 'üsüs lejay. Napj selé jipj pajal quelel la sejay la p'a witjacj, Dios quelel la siji jinwá.

Napj selé wa jipj napj nin po'ó pyon. Selé wa 'üsüs lejay la p'a mpes. Selé jipj newa 'üsüs la tjejay, malala 'e tepalá na. Selé wa jipj más 'üsüs lejaj quinam püna la tjejay lal.

²⁰ Nin p'in pjaní way jipj lejaj ma najas. Ma na'aj la ts'in quepj malala, nun 'a nu myula popé. Ninana quepan nin p'iyá liji Jezebel la tjiji jinwá, Jezebel pajal püna tüpü'ütsja. Ninana quepan vele Dios mpes 'a vele wa jupj. Li tsuwile jupj. Jupj sin 'yüsa la siji napj namozopan 'ücj jis la manun sejats'om tulucj; sin 'yüsa la siji 'ücj lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Sin 'yüsa liji 'ücj jis la las pisis gente tja'ayapj dios p'a wa mpes. Niná quepan vele mpes, pajal malala nyuca lajay napj namozopan.

²¹ Napj ma cus tyül niná quepan custjay. Napj pajal püs la tjinyuctsja jupj ca cü'ü'süs, ne ma ca mwinim niyom pülücj jis lal. Napj la tjinyuctsja ca 'üsüs la mijis quinam. Ma jostsja jupj. ²² Mpes quina napj ca la mejay pajal malala jos mpalas jupj. Niyom tjil quepj niná lal, malala nyuca lajay watsja yupj. Yupj ma yola se palá yupj malala la tjajay, ninana quepan la tjiji jinwá, napj ca jis capj ntül wa yupj. Yupj ma 'üsüs nyuca lajay quinam, napj ca la mejay pajal malala nyuca jis mpalas ca yupj. ²³ Napj la mejay ca nca'liñ quepan sin popa. Mpes Dios ts'uyupj pjü way ca jus nlayecj wa napj selé pjü yola mpes, selé wa pjü yupj jisas. Napj selé pjacj nun popé malala nyuca lajay. Malala lojí, napj ca nycopj ntül. Napj selé wa nun popé cana 'üsüs lajay. 'Üsüs lojí, ca 'üsüs la mejay napj nun mpes.

²⁴ Nun nepénowa Tiatira nt'a potjaqué, ma nujisas niná sin 'yüsa liji quepan. P'a casá velé nun jis

lal. Nun ma quelel nusin 'yúsatsja Satanás po'ó, la p'a jinwá. Yupj javelepj pülücj sin 'yüsa nas Satanás mpes. Nun ma nujisastsja niná, ma nu jyütütj quinam p'am nam. ²⁵Nasa way 'üsüs lojí quinam. Napj tjacuwis nas, newa la müjí quina lojí jin p'iyá. ²⁶Napj 'üsüs lejay 'üsüs lajay jis lal. Napj tjevelé jin la jay yupj patja na p'in, napj ca jis ma'ayá 'ücj müjü'tücj nosis casá patjá. ²⁷Mpapay ntje'aya ne 'ücj la jütütj. Nin p'iyá ca jis ma'ayá 'ücj müjü'tücj yupj. Nin vele Dios Popel:

'Jupj ca majamas nosis casá patjá.

Püné ca nsem pajal,

'ücj jis capj la tül malala lajay.

Ma lajay jupj jyü'ta jinwá,

ca pjü malala jis mpalas yupj,

tsjo'oy tje'yapta jinwá.'

²⁸Nin lajay napj tjevelé jinwá, napj ca mvelé wa yupj 'üsüs pajal, pjulacj püstapj casá cyala jinwá.

²⁹Najas pjü tja'pja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Tiatira nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Sardis nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

3 Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a Sardis nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj Dios Cjües se jam, napj najas nt'a. Jupj Cjües jis qjues siéteya jinwá; pajal 'üsüs liji. Napj si jütütj wa Dios ts'uyupj jis pastorpan. Nun pastorpan siéteya, 'a pjulacj siéteya jinwá nyuc. Napj selé jipj la tjejay. La p'a javelepj jipj 'üsüs lejay napj najas jinwá. Nin tulucj. Jipj 'i tipü'í jinwá napj lal. Ninana quelel veletsja jipj lal. ²In tjejyama jipj ca 'üsüs la mijin quinam. Ne'aj Dios ts'uyupj

'a si mulú na, ma lajay napj tjevelé jinwá quinam. Pjü way quelel yo' mpa'is quinam. Pjaní way p'in 'üsüs way lajay custjay. Jis capj mp'a'san más 'ücj la mijicj niná. Napj tjinyuc ncu 'üsüs lojí nun. Tjinyuc nun ma lojí pjü way napj Ndios jos jin.

³Mpes jele tapalas tsjan 'e tje'aya jupj. Jele tapalas tsjan tja'pac' Dios po'ó. Nin la mijin jipj, Dios vele jin. 'Üsüs la mijin quinam. Jipj ma nin lejay napj velé, napj ca cyapj ntül. Jipj ma selen naya ca nsem, pecj tjac' na jinwá. Ma ca jus nlayen 'ona ca nin la mejay.

⁴Newa nin, ma pjü mpes nin velé. Nun Sardis nt'a 'a nu myula, nepénowa ma malala la tjüj'í, la p'a jinwá. 'Üsüs lojí nun nepenowá. 'Üsüs lojí, Dios pü'u nt'a ca ncapj ncoñc'ó lovin. Ne'aj nun ca nta'é nun pülül pje way, ca nusin nqui'pá pülül niná mpes. ⁵Napj tjevelé jin lajay, yupj ca sin nqui'pacj yupj sin quip pje. Napj lovin ma ca 'ücjücj yupj jis lá papel mpe, papel niná nin vele pjacj mpatjam Dios lal. Napj ca mvelé yupj ncapj jacoñ. Nin ca mvelé Mpapay lal, jupj angelpañ jis lal ca nin mvelé wa ca.

⁶Najas pjü tja'pja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Sardis nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Filadelfia nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

⁷Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a Filadelfia nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj lovin ma malala lejay. T'üc' way Dios nin tjejyama nosis casa'á jis capj la p'acj gentá. Napj 'ücj velé pjacj wama cuy Dios jyü'ta nt'a. Napj

lejay David lǎjitsja jinwá púna p'in. David ne jépatjsja púná Israel nt'a. Jupj 'úcj véletsja pjacj wama cuy jupj tjijyü'ta nt'a. Ninana lejay wa napj. Napj jun cjyol na, ma polel jun la t'olon p'a wa. Napj jun t'yolon na, ma polel jun la cjol p'a wa. ⁸Napj selé tsjan la tjejay jipj. Napj la tjejay jipj ca 'úcj tsji' la mijin napj mpes. P'a ma ca polel la quijís ne jipj ma polel tsji' lejay napj mpes. Napj selé tsjicj way p'in ca 'úcj la cüjay jipj; mop'in nin, jipj la tjejay napj tjevelé jinwá. Jipj ma tsyüpüntsja jipj napj nin po'ó pyon. Nin mpes nin la tjejay niná jipj mpes.

⁹Nepénowa jipj nt'a patja, Satanás mpes 'a si mulú yupj, jupj ne lapanenpan jis jepa. Yupj javelepj judiopan yupj. Dios ts'uyupj yupj, javelepj. La tsuwil yupj. Dios juts'uyupj tulucj yupj, mpes yupj judiopan tulucj napj lal. Napj ca la mejay yupj ca jus nlayecj jipj t'úcj way Dios popa. Mpes wyalap'a'a ca palá mpi'tjiñ. Yupj ca jus nlayecj napj quelel la 'ejay.

¹⁰Malala 'e tepalá na, newa 'úsüs la tjejay napj najas jinwá. Napj tjevelé jin la tjejay. Mpes ca napj cyapj mp'acj, ne jipj ma ca malala la cüjay pajal malala pyala na nosis nt'a. P'a jawas pajal malala ca mpalas pjü nosis nt'a. Niná tepyala na, pjü ca jus nlayecj ncu malala la tjajay nosis casá patjá, ncu 'úsüs la tjajay yupj.

¹¹Leñ way ca ncuwis. Quina jipj 'úsüs lejay napj najas jin. Mop'in nin la mijin. Nin lejay na, p'am ma polel la cüjay ne jipj ma nta'en Dios quelel 'e 'ayá, jipj 'úsüs la tjejay mpes. ¹²Nin tjevelé jin lajay, napj ca lis mejay mpatjam ca Dios wo nt'a. Dios wo tsjomis jinwá ca nsem yupj. Ma ca mal yupj jupj wo mpe. Yupj sin

po'ó ca mpac Dios ló, yupj 'a Dios juts'a'á mpes. Dios si jütüta nt'a patja ló mpac wa ca, yupj sin po'ó. Nin ca la mejay, ne'aj mpatjam mpes. Ne'aj patja nt'a Jerusalén Seyasa ló. Jerusalén Seyasa la palá ca ncuwim nosis casa'á tsjun mpe. Dios mpe ca ncuwim. Napj mpac wa ca napj nlá seyasa yupj sin po'ó, yupj ncapj jacoñ mpes.

¹³Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'úsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Filadelfia nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Laodicea nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

¹⁴Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor nt'a Laodicea nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Pjü velé, pjü ca nin nsem. Lovin t'úcj way velé. Napj velé napj selé. Pjü way nosis nt'a patja, pjü way tsjun po'o patja, pues pjü way jun ta'á, napj p'iyá la tjejay pjü. ¹⁵Napj selé tsjan la tjejay jipj. Napj selé jipj ma ts'i 'in napj lal. Selé wa jipj ma wa quelel la nejay. Malala nin, 'ots'ots' way p'in quelel la nejay. Más 'úcj napj lal jipj pajal ts'i qui'in. Más 'úcj wa napj lal pajal quelel la nejay. ¹⁶Jipj 'ots'ots' way p'in quelel la nejay. Mpes napj quelel na'aj la 'i ts'i napj mpe.

¹⁷Jipj tjevelen pajal pülucj tyatj jipj. Jipj velen pajal pülucj tyatj quinam púna tyatsja lal. Pjü jyas, pjü tyatj quinam, tjevelen jipj. T'úcj tulucj. Jipj ma selen malala 'e tepalá jipj pajal. Pajal nola napj jipj mpes. Napj nola jas tüpwes cjuwá jipj. Jin tulucj jinwá jipj, ma jin 'yüsa Dios mpes. Jipj 'a jin pjütpjüt' jinwá. Malala jipj Dios lal. Nin mpes ¹⁸nin

velé jipj lal, najas p'a casá la mi-jin quinam. La monan napj lal napj ca mya 'a tsjan 'üsüs t'üc' way. Napj nin lejay, jipj nt'anquen jipj jyas. La monan napj lal napj ca cyapj mp'acj Dios ma ca nin jola jipj malala nyuca la tjejay mpes. Napj nin lejay na, jipj ma ca mya maycas Dios lal. La monan napj lal napj ca jin mü'üsüs la mejay Dios mpes. Napj nin lejay, ca t'üc' way jin mü'üsüs.

¹⁹Napj gente quelel la sejay na, napj jis capj velel malala nyuca lajay na. Sin 'yüsa lejay 'ücj ca la cüjay. Mpes nin tjevelé napj jipj lal. Mpes pajal jele t'as ca nin la mijin napj tjevelé jinwá. 'Üsüs la mijin quinam. ²⁰Jin tjü'üsüs napj velé. Napj ne'aj p'in, napj ne'aj cüjüs wya jun vilicj nt'a jinwá. Najas jipj jemica ca nsem napj. Latalata nun popé 'ücj lo pjac napj velé, 'ücj ca mveles wa napj lal jupj jos wa napj jupj jomica ca nsem. Nin la tjiji na, napj jupj jomica ca nsem t'üc' way. Lovin ca cus ncoñ napj.

²¹Nin lajay napj tjevelé jin, napj ca jis ma'ayá majatjüm napj lal, yupj ca müjü'tücj napj lal. Diablo jostsja wa napj 'a malala nyuca la cüjay, mop'in ma nin la tjejay. Napj la tjejay Mpapay jos jin. Mpes pü'üs napj jupj lal, 'a mulú jyü'tücj. ²²Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Laodicea nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Juan jus tjinyuca Dios, jupj pü'ü nt'a.

4 Locopyaya napj tjinyuc Jesucristo nin tji'yüsa la tjiji. Napj tjinyuc jun vilicj jun cjol Dios pü'ü nt'a. Napj tjapjacas pjaní nepé tjevele napj lal. "Was qui'á —tjevele—. Napj jin mü'üsüs ca la mejay

tsjan ca mpalas p'a jawas", nin tjevele napj lal.

Nin p'iyá pjac tjevéletsja mwalá way tjapjacas jinwá. Pajal yümücj tjevele, trompeta la tjipjyusa jinwá.

²Leñ way Dios Cjües napj lal tjemey Dios pü'ü nt'a. Silla pajal 'üsüs justa tjinyuc ne'aj, Jepa Püné mpes. Dios já'asatsja ne'aj. ³Se jáwcatsja jupj, pe 'üsüs yustapj se jawca jinwá, pe tsju way se jawca jinwá, pe je way se jawca jinwá. Silla t'asiyú tsets' pjojocj tóñcatsja. Tsju waytsja tsets' pjojocj, pe tsju way se jawca jinwá. ⁴Silla veinticuatro t'asiyú jájtatsja Dios tjá'asa nt'a. Silla veinticuatro más 'in tsjictjacj waytsja silla 'üsüs justa lal, mop'in jepapan mpes watsja yupj. Co'müypan veinticuatro silla casá jájtatsja. Co'müypan sin quip pjetsja. Pjü corona 'üsüs yustapj sey jájtatsja, jepa noypan sey jatja jinwá. Oro waytsja sey tjatjá. ⁵Dios tjá'asa nt'a pajal tjejyawca menmené, pajal ca mpjac pjactsja nepé, t'i'ila wa pjactsja ne'aj. Napj tjinyuc wa Dios wolap'a'á siéteya 'iyó je wolaquetsja tjelejeñ, nin yustaptsja yupj. 'Iyó je tuluctsja yupj. T'üc' way Dios Cjües niná jupj wolap'a'a toñca, mpes napj tjinyuc niná. Dios Cjües jis qjues siéteya jinwá jupj, jupj pajal 'üsüs liji mpes. ⁶Dios tjá'asa wolap'a'á vidrio pajal püné ne'aj tüpü'ü jin jústatsja. Vidrio niná 'üsü muju toñca jinwá jústatsja. Pajal salá waytsja, 'üsü salá jinwá.

Ne'aj tjelejeñ wa janucunpan yulupjana. Animalpan jin yustaptsja, mop'in angelpañ jinwatsja yupj. T'asiyú tüwütüwü tjelejeñtsja Dios tjá'asa nt'a. Pjaní jupj wolap'a'á, pjaní wa lo cjiipe mpe, pjaní wa li'inyampé, pjaní wa nancupwepé. Janucunpan pajal yun püluctsja yupj, yupj jis walapé, lo cjiipepé wa. ⁷Yupj popa pjaní león jinwá jústatsja. P'a wa buey jinwá jústatsja. Pjaní wa, yom jin jústatsja wola po'ó. P'a wa ts'i pom mpes wine

jin jústatsja. ⁸ Pjú janucunpan séisiya jis pamtsja yupj. Jis p'üy popa yun pülücj jánatsja yupj, jis pam 'alapa jis yun jana watsja. Jaw na, püste na, yupj lovin javelepj Dios pajal 'üsüs. Pues ma quelel lyájasa jin jatja yupj. Ninana javelepj:

“Dios pajal 'üsüs.

Más 'üsüs jupj pjü jis lal.

Pues ma malala liji.

Jupj qjuis Jepa más püné.

Jupj pjü 'ücj ca la qjuijis.

Jupj pü'ü quinam.

Jupj pú'ütsja püna mpe.

Mpü'üm ca newa”,

nin javelepj yupj.

⁹ Dios Jepa Püné jupj pjü jis lal. Pü'ü jupj. Janucunpan yulupjana javelepj jupj pajal püné. Javelepj jupj pajal 'üsüs. Wi'ñ jupj lal jupj la tjiji mpes. Nin javelepj na, ¹⁰ co'müypan veinticuatro palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á. Yupj ne nin p'iyá napj tjevelé jinwá. Yupj javelepj Dios pajal püné. Dios pü'ü newa. Jis corona ja'onsopj Dios wolap'a'á, jis la 'ayas jupj mpes. Javelepj:

¹¹ “Jipj qjuis Jepa. Jipj qjuis Dios.

Jipj pajal 'üsüs,

mpes qjuisas pjü javelepj jipj pajal püné.

Qjuisas javelepj jipj pajal 'üsüs.

Qjuisas javelepj jipj pjü 'ücj la cüjay.

T'üc' way jipj la tjejay pjü.

Jipj jyastsja mpes nin la tjejay.

Nin mpes patja quinam”,

nin javelepj co'müypan Dios lal.

Popel pjaní Jesucristo p'in 'ücj lo tüpüpj la nuc.

5 Napj tjinyuc Dios, jupj silla pajal 'üsüs justa casá tjá'asa. Popel tyá'atsja jupj mos li'inyampé. Popel niná tapactsja jupj wampé, pje'apé. Jus tju-lujuptsja jupj. Siete tsjan po pitjiniñtsja jupj. ² Tjinyuc ángel pjaní, pajal jas tjio-cj wa. Jupj pajal yümücj pjac tjevele pjü jis la pjac. Tjevele: “¿Pjac pajal

püné, 'ücj lo ta'es tsjan ts'ülüc' po piji'tja? ¿Pjac 'ücj la tüpüpj popelses?”

³ Pues ma jus tjinyuc pjac 'ücj lo tüpüpj la nuc popelses. Leñ pjac ca nin la qjuijis tsjun po'o patja sin popé. Jis leñ watsja nosis casá patja sin popé. Nin p'iyá jis leñ watsja tecya'liñ sin popé. ⁴ Pjú leñ pjac 'ücj lo tüpüpj la nuc popelses. Mpes napj pajal la tipiyú. Pajal 'aplijlatsja napj. ⁵ Nin tepyala na, co'müy pjaní napj nlal tjevele: “Po ma la tipiya. Cupj selecj pjac 'ücj lo tüpüpj popelses. Jupj 'ücj t'e'enca tsjan ts'ülüc' po piji'tjá. Pajal püné tepyala jupj enemigopan jis lal, mpes león jinwá jupj, velecj cupj. Jupj israelpan popa. Judá pajal püna tüpü'ü popa p'iyá jupj. Israelpan jis jepa David popa p'iyá wa jupj.” Nin tjevele co'müy pjaní napj lal.

⁶ Locopyaya napj tjinyuc ninana jupj tjevele mpes. Oveja Tsjicj tjinyuc napj. Napj tjinyuc tjü'unan jin jústatsja, mop'in jun 'yú'natsja quinam. Jupj siéteya tsjüeme. Jupj siete wa juntsja. Napj tjinyuc siéteya jun Dios Cjües cus tecyoñca mpes. Dios Cjües jusapj jis qjues siéteya jinwá jupj, pajal 'üsüs liji mpes. Oveja Tsjicj jas tjejyama Dios Cjües pjü nosis nt'a. Ninana Oveja Tsjicj, oveja tulucj niná. Niná Jesucristo p'iyá. Jupj tóñcatsja co'müypan veinticuatro culupwen nt'a, ne'aj silla pajal 'üsüs justa wolap'a'á, janucunpan yulupjana jis walap'a'á 'ots'ipj. ⁷ Oveja Tsjicj tjac' Dios tjá'asa nt'a. Papel nt'ya jupj Dios mos li'inyampé. ⁸ Jupj nt'ya na papel, janucunpan yulupjana palá nipi'tjiñ jupj wolap'a'á. Nin p'iyá la tjajay wa co'müypan veinticuatro. Oveja Tsjicj pajal pünetsja yupj jis lal, mpes nin la tjajay yupj. Co'müypan pjü way arpa jatjatsja jis la tül. Trasto pajal 'üsüs yustapj jatatsja wa yupj. Jis trasto oro waytsja yupj. Trasto mo'o pit'atsja ts'ülüc' 'üsüs way la 'üm, ca 'üsüs way cjumsu. Ts'ülüc' niná napj tjinyuc

ts'ülüc' tulucj waytsja jupj. Ts'ülüc' niná Dios ts'uyupj Dios lal t'jowelepj p'in. Yupj jupj lal javelepj 'üsüs pajal Dios lal, ts'ülüc' pajal 'üsüs cjumsu jinwá. ⁹Co'müypan tsjan seyasa tjenejets'eñ wa Oveja Tsjicj mpes. Ninana tjenejets'eñ: "Yupj 'e t'jya'ünan, ne jipj 'yas mpes Dios perdonar lis t'jiji pajal pülücj yupj malala la t'jajay, mpes lovin ca 'üsüs nsem yupj jupj lal. Nin mpes 'ücj la ta'es popelses jipj. 'Ücj la ta'es tsjan ts'ülüc' po piji'tja. Jipj la t'jajay mpes pülücj lovin ca mpatjam Dios lal.

Pjü tribu sin popa, nepénowa yupj sin popa

lovin ca mpatjam Dios lal.

Nin p'iyá, pjü yupj jis tin popa, nepénowa nin javelepj sin popa lovin ca mpatjam Dios lal.

Pülücj 'a mulú patja sin popa, pjü jun ta'á mpe, nepénowa yupj sin popa

lovin ca mpatjam Dios lal.

Pjü way pülücj se jütütj mpe, nepénowa yupj sin popa

lovin ca mpatjam Dios lal.

¹⁰Jipj la t'jajay jepapan jis tepyala yupj. Jipj la t'jajay sacerdotepan jis tepyala wa, 'ücj ca tsji' la mijicj Dios mpes. Yupj ca jis müjü'tücj nosis casa'á."

Nin tjenejets'eñ co'müypan.

¹¹Locopyaya angelpan pajal pülücj yus tjinyuc napj. Dios tjá'asa nt'a t'asiyú tjelejeñ. Milpan pülücjsja angelpan. Ma polel sin la pactsja pajal pülücjsja mpes. Dios tjá'asa culupwen nt'a yupj jis lal, januncunpan yulupjana jis lal wa, co'müypan jis lal wa. Angelpan t'jowelelepj t'japjacas. ¹²Niná pajal yümücj tjenejets'eñ:

"Oveja Tsjicj pajal 'üsüs.

Tjü'ünan mpes tepe'e jupj.

'Ücj la veles t'üc' way jupj 'ücj jyü'ta.

'Ücj wa la veles jupj pajal pülücj tya'a,

pajal selé wa jupj,

jas t'jiyocj wa jupj.

'Ücj la veles jupj pajal püné,

más 'üsüs jupj pjü jis lal.

'Ücj pjü jis la veles pajal quelel lajay jupj, jupj pajal 'üsüs mpes."

Nin tjenejets'eñ angelpan.

¹³Napj t'japjacas wa pjü way Dios la t'jijá tjenejets'eñ wa, pjü tsjun po'o patja, pjü nosis casá patja 'ots'ipj, pjü t'jeya'liñ 'ots'ipj, pjü 'üsü püné mo'o patjá 'ots'ipj. Ninana pjü tjenejets'eñ:

"Po qjuisas pjü 'üsüs pjac javelepj Dios po'ó.

Jupj jyü'ta.

Po qjuisas 'üsüs pjac javelepj Oveja Tsjicj po'ó.

Po qjuisas ca mvelecj yupj pajal noypan. Qjuisas pjü ca mvelecj yupj pajal sin t'jiyocj.

Po qjuisas ninana javelepj lovin."

¹⁴Tjenejets'eñ na niná, januncunpan yulupjana javeleptsja: "Nin qjuisas ca nin nsem". Co'müypan palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á, Oveja Tsjicj wolap'a'á wa palá nipi'tjiñ yupj. Yupj t'jowelepj pajal noypan yupj.

Jesucristo nt'ya tsjan ts'ülüc' po piji'tja popelses.

6 Locopyaya tjinyuc Oveja Tsjicj (jupj ne Jesucristo). Jupj tsjan ts'ülüc' pjaní nt'ya popel mpes. Mwalá waytsja niná, siete tsjan ts'ülüc' sin popé. Nin la t'jiji na, t'japjacas januncunpan popa pjaní tjevele: "Was". Pajal yümücj tjevele jupj, t'i'ila pjac jinwá ca mpjac tjevele.

²Niná tjevele na, napj tjinyuc cavayú pje. Jupj casá já'asatsja jalecj tyá'atsja la palan. Nt'ya watsja corona, jupj püné tepyala mpes. Jupj la tepya'na tjemey, más pülücj jostsja más pülücj si jütüta mpes. Jupj más 'üsüs la tepya'na na, ca yupj jis jepa cüpalas jupj.

³Locopyaya niswa tjinyuc Oveja Tsjicj. P'a wa tsjan ts'ülüc' nt'ya jupj

popel mpe. (Mát'eya nt'ya quinam.) Nin la tjiji na, napj t'apjacas p'a wa nepé tjevele. “Was”, tjevele jupj. Jupj p'a wa januncunpan yulupjana sin popé.

⁴Jupj tjevele na, napj tjinyuc cavayú p'a wa t'ac'. Cavayú niná jetsja jupj. Jupj casá já'asatsja permiso tyá'atsja pjü nosis casá patja jis la palan jis la jay, jis la 'ünan. Polomay püné nt'ya wa jupj, pülücj jis la 'ünan.

⁵Locopyaya tjinyuc Oveja Tsjicj tsjan ts'ülüc' p'a wa nt'ya jupj popel mpe. (Cónt'eya quinam nt'ya jupj.) Nin la tjiji na, t'apjacas p'a wa nin tjevele: “Was”. Ninana nin tjevelá p'a wa januncunpan yulupjana sin popé waytsja.

Nin tjevele na, napj tjinyuc cavayú te. Jupj casá já'asatsja, balanza tyá'atsja mos nt'a, ve la vujus. ⁶Ne'aj tjelejeñ januncunpan yulupjana. Yupj culupwen nepé tjevele jin t'apjacas. T'apjacas tjevele ve pajal ca pülücj jaylacj nsem. Ninana tjevelá: “Trigo yom pjaní ts'ac' pjaní t'üc' lo las, ts'ac' pjaní tsji' liji jaylacj. Cebada lal nin p'iyá ca nsem. Cebada yom pjaní ts'ac' pjaní t'üc' lo las, ts'ac' pjaní tsji' liji jaylacj. Mop'in ca nta'acj aceite olivo. Uva 'üsú nta'acj wa ca. Po ma malala lis mijin aceite olivo lal, uva 'üsú lal wa”, nin tjevele t'apjacas napj.

⁷Locopyaya Oveja Tsjicj tsjan ts'ülüc' p'a wa nt'ya popel mpe. (Yulupjana quinam.) Nin la tjiji na, t'apjacas p'a wa was tjevele. Ninana tjevelá p'a wa nenem januncunpan yulupjana sin popé. Pjü yulupjana nasa tjowelepj yupj.

⁸Jupj tjevele na, napj tjinyuc cavayú p'a wa t'ac'. Pje waytsja 'in jupj. Jupj casá já'asatsja “Tepe'e” ló jupj. P'a wa jupj cjiil t'ac'. “Tecya'liñ Patja Nt'a” ló jupj. Dios yupj jis tje'yaya 'ücj jis la 'ünan nosis casá patja pülücj. Pjü yulupjana sin popé nosis casá patja sin popé, pjaní way 'ücj jis la 'ünan. Nepénowa jis tjü'ünan yuwá la tapalan na. Yupj la

t'ajay mpes, nepénowa cjuwatsja jis la las, mpes tecya'liñ yupj. Yupj la t'ajay mpes, nepénowa malala jisas tepyala, mpes tecya'liñ yupj. Yupj la t'ajay mpes, nepénowa animal ts'a 'in jis tjü'ünan.

⁹Locopyaya Oveja Tsjicj tsjan ts'ülüc' p'a wa nt'ya popel mpe. (Cínquiya quinam.) Nin la tjiji na niná, jis qjues nepénowa tjinyuc. Mesa 'ala'á t'atja yupj, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a. La p'a jis tjü'ünan yupj, nosis casá t'apatja na. Jis tjü'ünan yupj Dios tjevelá tjowelepj mpes. Lovin tjowelepj Jesucristo po'o topon, mpes wa jis tjü'ünan yupj. ¹⁰Yümücj nepé tjowelepj. Ninana tjowelepj Dios lal: “Jipj cupj qjuis Jepa. Pjü jyütütj. Jipj pajal 'üsüs lejay lovin. Mop'in lejay jipj velen jin. ¿'Ona ca jis capj ntülün nosis casá patjá yupj qjuis tjü'ünan mpes? Qjuisas yupj ca jus nlayecj t'üc' way tjevelecj”, nin tjowelepj yupj.

¹¹Ninana tjowelepj na, pjü yupj pjaní pjaní natj yupj jis pülül pje. 'Üstüstsja yupj Dios lal, mpes jis tje'yaya yupj niná. Tjevele wa yupj jis lal más 'in püs way ca la nucus. Tjevele gente ca más pülücj jis mü'ü'nacj jis pülücj, Jesucristo mpes tsji' lajay sin popé. Yupj jis tjü'ünan jin p'iyá ca jis mü'ü'nacj wa jis pülücj. Dios selé nol ca jis mü'ü'nacj. Ninana jis tjü'ünan na, ca jis capj ntülüs, tjevele.

¹²Locopyaya napj tjinyuc Oveja Tsjicj tsjan ts'ülüc' p'a wa nt'ya popel mpe. (Séisiya nt'ya quinam jupj.) Nin la tjiji na niná, nosis pajal yümücj jus tiqits'e. Lots'ac' way te tepyala wa pülül te jinwá. Mümüy jas tüpwes je tepyala, 'as jin p'iyá justa tepyala. ¹³Pjulacj witjacj palá tinca tsjun popé. Yo wolas 'u'u way palá tinca, yümücj si lapjüna na, nin p'iyá palá tinca pjulacj witjacj. ¹⁴Tsjun po'ó tecyawaja, papel jus tjilyuju jin p'iyá. Pues nosis nt'a, joc' pjü tanajú tjil. Nin p'iyá jis tepyala wa pjü momas tsjictjacj 'üsú culupwen nt'a t'atjá.

¹⁵Mpes jepapan nosis casá tapatjá, tjepjya'neñ pe jul mo'ó, neven nt'a. Pe noypan nt'a tjepjya'neñ wa joc' mo'ó. Nin p'iyá la tjajay wa niyom noypan, niyom t'emel pülücj jatatj 'ots'ipj. Militarpan jis jepapan nin wa la tjajay, niyom sin tjiy-ocj 'ots'ipj. Nin p'iyá la tjajay wa esclavopan, esclavo tulucj 'ots'ipj. Pjü way nin la tjajay. ¹⁶Joc' mo'ó lal lis tjomon, pwen lal lis tjomon wa: “Jipj 'amá jus nts'eptam cupj capá nt'a. Qjuis tjepjya'na Dios ma qjuiyus nucus. Jupj jyü'ta ne'aj tsjun po'ó. Qjuis tjepjya'na Oveja Tsjicj ma qjuiyus nucus. Jupj po ma jos cupj la tjjicj. Pajal yümücj qjuis capj ntülüs ca. ¹⁷Quina ca qjuis capj ntülücj. Po ma jisas cupj malala la tjjicj. Leñ pjacj la cüpa'nas ne ma ca cus cütülücj”, nin tjowelepj nosis yümücj jus tiquits'e na.

Dios la tjjij 'üsüs jis tepyala jupj jomozopan nosis nt'a patja sin popé.

7 Locopyaya Jesucristo nin 'yüsa la tjjij wa niná. Angelpan yulupjana tüwütüwü tjelejeñ nosis casa'á, niná tjinyuc napj. Pjaní way toñca norte nt'a, pjaní way sur nt'a toñca, pjaní wa tsiquin mo'o toñca, pjaní wa t'yaja mo'o toñca. Lüpjú tyantaná la tjajay, lüpjú ma jas nlapjünüs nosis casa'á, ma wa ca jas nlapjünüs 'üsú püné casa'á, ma wa ca mojos yon jis lal. ²Ninana tjinyuc na, ángel p'a wa tjinyuc. Jupj tjac' ne'aj tsiquin mpe. Jupj tyá'atsja fierro jinwá, po'o la 'onsos gentá Dios juts'a'á, Dios ne pü'ü lovin. Ángel fierro tyá'atsja p'iyá, angelpan yulupjana jis lal tjevele jupj. Dios jis tje'yaya niná angelpan 'ücj malala jis la jay nosis, malala wa la mijicj 'üsú püné. Mpes ángel locopyaya tjac' yümücj tjevele yupj 'ücj jis la pjac: ³“Po ma malala la müjí nosis quinam. Po ma malala la müjí 'üsú püné, ma wa malala la müjí yo po'ó quinam. Cupj t'üc' jis wala po'o tje'yonsocj nasa Dios jomozopan, 'ücj nin lojí nun”, tjevele jupj.

⁴Napj tjapjacas nol Dios jomozopan yupj jis wala po'o tje'yonsocj yupj. Pajal pülüctsja, ciento cuarenta y cuatro mil. Pjü yupj Israel pajal püna tüpü'ü popa p'iyatsja. Israel jatjampan dóceya püna tapatja sin popé waytsja yupj, locopyaya tapatja sin popé. Pjü jatjampan dóceya sin popé waytsja yupj.

⁵Judá püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac yupj.

Rubén püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Gad püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja yupj.

⁶Aser püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Neftalí püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Manasés püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja yupj.

⁷Simeón püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Leví püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Isacar püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja.

⁸Zabulón püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

José püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Benjamín püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja yupj.

Angelpan pjü yupj sin po'o sin tapac Dios mpes.

Pajal malala ca mpalas nosis nt'a, ne ca pülücj mponecj Jesucristo po'ó.

⁹Niswa tjinyuc na, napj tjinyuc gente pajal pülücj 'a jis tjimyula. Ma polel sin la pactsja pülücj mpes. Yupj pjü gente sin popetsja, pjü 'a mulú patja sin popé, pjü se jütütj mpe sin popetsja wa, pjü jis tin javelepj sin popetsja wa. Yupj Dios wolap'a'a lejeñtsja. Oveja Tsjicj wolap'a'a lejeñ watsja. Oveja Tsjicj Jesucristo nitsja jupj. Gente ne'aj pjü sin

quip pjetsja. Manaca pjwel jatatsja jis mas nt'a. ¹⁰Yupj pajal yümücj tjowelepj: "Dios jyü'ta.

Jupj mpes, Oveja Tsjicj mpes wa, ca 'üsüs mpatjaquecj lovin."

Nin tjowelepj yupj.

¹¹Pjü angelpän t'asiyü tjelejeñ Dios tjá'asa nt'a. Dios culupwen nt'a tjá'asa co'müypan jis lal, januncunpan yulupjana jis lal wa. Angelpän Dios wolap'a'a palá nipi'tjiñ yupj. Yupj yólatsja pajal püné Dios. ¹²Niná tjowelepj:

"Gente ninana tjowelepj, t'üc'.

'Ücj la veles Dios 'üsüs.

Jupj más 'üsüs liji pjü jis lal.

Pjü si 'üsü wa jupj.

'Ücj la veles wi'ñ jupj la tjiji mpes.

'Ücj la veles jupj püné,

'ücj jyü'ta jupj, jas tjiyocj jupj pajal.

'Ücj nin la veles lovin.

Pjü niná, t'üc'",

nin tjowelepj angelpän.

¹³Co'müy pjaní la tji'yüya napj lal:

—¿Ncu selen niná pjacj niná sin quip pje? ¿Ncu selen ca'aj mpe tjiquil niná?

¹⁴Napj tjelelé jupj lal:

—Ma selé napj. Jipj selen.

Mpes jupj tjevele:

—Yupj nosis casá tapatjá, nosis casa'á pajal malala tepyala na. 'Ücj jis tepyala quinam. Jesucristo tepe'e yupj mpes, oveja tsjicj jinwá. Jupj 'as tepyala mpes, 'üsüs jis tepyala Dios lal. Yupj Jesucristo lal topon na, sin quip tapatsj jinwá jis tepyala Dios lal. ¹⁵Nin mpes 'Dios wolap'a'a lejeñ quinam lovin, jupj jyü'ta nt'a.

Jaw na, püste na,

tsji' lajay Dios mpes, jupj wo nt'a.

Dios ca mpü'üm yupj jis lal,

ma malala jis mpalas.

¹⁶Jupj liji ma ca vecj jis ncaliñ niswá,

ma 'üsü sive wa mpalas.

Lots'ac' mpes ma ca mpeñ yupj.

Ma ca malala jis mpalas

pajal vyaja pwe mpes.

¹⁷Oveja Tsjicj 'üsüs la siji mpes ca nin nsem.

Oveja Tsjicj Jesucristo ni jupj.

Dios já'asa nt'a la jütütj,

ne'aj já'asa wa jupj.

Jupj ca jis majamas yupj,

yom oveja jyama jinwá.

'Üsü 'amá popa pyaca nt'a ca jis ncacanas yupj,

ne 'üsü niná myü'ñ mpes,

mpatjam ca lovin.

Yun 'üsü ca ncjücjüs Dios.'

—Nin tjevele co'müy pjaní, gente niná sin po'ó. Jupj tjevele pajal 'ücj jisas mpatjam lovin.

Juan tjinyuca Jesucristo tsjan ts'ülüc' p'a wa nt'ya popel mpe.

8 Oveja Tsjicj tsjan ts'ülüc' p'a wa nt'ya jupj popel mpe. Siéteya nt'ya quinam jupj. Nin la tjiji na, püs way lyájasa jin tjatja Dios pü'ü nt'a, media hora mpes ca nacj. ²Locopyaya napj tjinyuc angelpän siéteya. Yupj ne Dios wolap'a'a lejeñtsja lovin. Trompeta siéteya natj, pjaní pjaní siéteya popé. ³Ángel p'a wa tjac' wa. Plato tyá'atsja jupj, ts'ülüc' 'üsüs cjumsu mo'o la 'üm. Plato oro waytsja jupj. Ángel niná ne'aj tjac', mesa Dios ja'ayapj nt'a toñca jupj. Oro watsja jupj, mesa niná. Ángel tjac' na, tja'ayapj jupj ts'ülüc' püné, 'üsüs cjumsu la 'üm. Jupj ts'ülüc' niná quelel 'yümatsja mesa casa'á Dios wolap'a'á, jupj myusca ca jay la p'a'a mim Dios wolap'a'á. Pjü way Dios ts'uyupj la tjomon Dios lal, niná ca jay la p'a'a mal wa myusca lal, 'ücj lo pjac. ⁴Ángel niná nin la tjiji. Ts'ülüc' tji'yüma na, myusca tepyala. Myusca pajal 'üsüs cjumsu jay la p'a'a tjemey Dios wolap'a'á, ángel mos nt'a tyá'atsja mpe. Jay la p'a'a tjiil wa Dios ts'uyupj Dios lal tjowelepj. 'A mulú jay la p'a'a tjiil. ⁵Locopyaya ángel 'etsjecj 'yawa t'e'enca, 'awa mesa casá tjá'asa mpe, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a. Jupj plato 'etsjecj mpes tipit'a. 'Etsjecj

niná nosis casá la tecyoye. 'Etsjecj na'aj la tecyoye na, t'i'ila pjaactsja, pajal ca mpjac pjaactsja nepé 'ots'ipj, tjejawca menmené 'ots'ipj, jus tiquits'e nosis 'ots'ipj.

Ninana Juan tjinyucá, angelpan la tjupjus pjaactsja na.

⁶ Angelpan siéteya natj quinam yupj jis trompeta. 'Ücj la tjajay jis la pjus.

⁷ Ángel mwalá la tjipjyusa jupj trompeta. La tjipjyusa na, lüpjücj tincünú. 'Awa 'as lal tjive wa nosis casa'á. Nin tepyala na, pajal püné tüpwé nosis, nasa way la mitad pwetsja. Pjü yo cont'e sin popé, pjaní tüpwé wa yon. Tsjutsj lo tsju pjü tüpwé wa.

⁸ Locopyaya ángel p'a wa la tjipjyusa p'a wa trompeta. La tjipjyusa na, napj tjinyuc joc' püné jinwá. Pwe tjinyuc. Joc' niná nosis casa'á palá ts'iyá, 'üsú püné casa'á tjeýaca. Nin tepyala mpes, nasa way la mitad 'as tepyala jupj, 'üsüs. ⁹ Mpes wa animalpan 'üsú mo'o lyawuñ pajal pülücj tecya'liñ. Pjü cónt'eya sin popé, pjaní tepe'e. Barco 'üsú casá jil, pajal pülücj pajal malala jis tepyala yupj. Pjü cónt'eya sin popé, pjaní malala tepyala.

¹⁰ Locopyaya ángel p'a wa la tjipjyusa jupj trompeta. Jupj la tjipjyusa na, pjulacj püné palá tjeýaca nosis casa'á tsjun mpe. Tüpwé jupj, 'iyó je püné jinwá. 'Üsú pülücj casá tjeýaca, 'üsú 'amá popa pyaca casa'á wa. Pjü cont'e sin popé, 'üsú püné pjaní casa'á tjeýaca jupj. ¹¹ Pjulacj niná palá tjeýaca p'iyá, "Ona" lotsja jupj. Jupj mpes 'ona tepyala wa 'üsüs. Nasa way la mitad ma polel la müs tepyala. Gente pülücj tecya'liñ 'üsú 'ona tjimýü'üñ mpes.

¹² Locopyaya ángel p'a wa la tjipjyusa jupj trompeta. La tjipjyusa na, malala tepyala lots'ac' way. Nasa way la mitad püste tepyala jupj. Mümüy 'a nin p'iyá tepyala, pjulacj witjacj 'a nin p'iyá jis tepyala. Mpes nasa way la mitad ma sin tjeýawca yupj. Mpes jaw na, nasa way

la mitad ma tjeýawca nosis nt'a. Nin p'iyatsja püste na. Ma 'üsüs tjeýawca mümüy way.

¹³ Locopyaya tjinyuc na, ts'i tjinyuc. La mena nt'a wínetsja. Tjapjacas wa yümücj pjac la tipiya. Ninana tjevele: "Pajal malala ca mpalas nosis casá patjá, angelpan p'a witjacj jis trompeta la tjupjus na. Trompeta cont'e ma la tjupjus custjay. Leñ way la mpjusacj ca yupj", nin tjevele ts'i.

9 Ángel p'a wa jupj trompeta la tjipjyusa. Jupj la tjipjyusa na, napj tjinyuc pjacj palá tjeýaca nosis nt'a tsjun mpe. Pjulacj jinwá jústatsja jupj. Llave tja'ayapj jupj, jul campwila jun la cjol. Lapanenpan pülücj jun t'olon páttjatsja ne'aj, jul mo'ó. ² Jun tjecjyoltse na niná jul, myusca pajal püné pje'á tjemey jupj, jul mpe, 'awa püné myusca jinwá. Myusca püné jul mpe tjemey mpes, pajal te toñca tepyala, lots'ac' ma si nuc tepyala. ³ Myusca mpe ts'elel pülücj palá tjiquil nosis casa'á. Jul mpe 'a tjiquil wa yupj. Ts'elel niná 'ücj jis janütsja tsjev jinwá. ⁴ Yupj jis jepa jis tjijyü'ta ma malala la mijicj tsjutsjum. Tjijyü'ta ma ca malala la mijicj pjü tsjutsjum. Pjü yo ma ca malala la mijicj wa. Gente jis lal p'in 'ücj malala lajaytsja. Gente niná jis wala sin tapac tulucj Dios mpes, niná 'ücj malala lis tjajay yupj. ⁵ Ma permiso tja'ayapj ts'elel niná jis la 'ünan gentas. 'Ücj nepé vyaja lajaytsja la p'in. Mes cinco mpes ca la qjujicjtsja niná. Yupj tjünú na, tsjev tjinyüjü jinwá tjeýaya. ⁶ Ts'elel nin lajay po'ó, gente ca quelel jis mü'ü'nacj yupj p'iyá, pajal vyaja mpes, newa ma ca polel nca'liñ yupj. Pajal ca quelel nca'liñ ca nsem yupj, mop'in ma ca nca'liñ.

⁷ Ts'elel niná cavayú tsjictjacj jas tjüwü'ün jin yustaptsja. Corona sey játtjatsja jin yustaptsja sey pjucj po'ó. Jis corona oro jinwá yustaptsja. Gente jin yustaptsja jis wala po'ó. ⁸ Jis ts'il campa

waytsja, nequem jis ts'il jinwá. Jis wis pjoye watsja, pü'á jis wis jinwá. ⁹ Jisas suna nt'a pjoloc' c'a waytsja yupj. C'a waytsja pajal, acero jinwá. Jis pam mpes tjil na, yümücj pjaactsja, cavayú pülücj carreta jat' jinwá pjaactsja, la palan nt'a ts'equeneñ jinwá pjaactsja. ¹⁰ Ts'elel niná jis soc', tsjev soc' jinwatsja. Jis soc' jay ts'ülül tsjev jinwá. Yupj tjünú mpes 'ücj malala lajaytsja gentas. Mes cinco 'ücj nin la tjajay yupj. ¹¹ Ts'elel jis jepa ángel pjaní waytsja, jul campwila mo'o jyü'ta jupj. Hebreopan jis tin Abadón ló jupj, ángel niná. Griegopan jis tin Apolión ló jupj. (“Malala La Siji” ló jupj cupj qjuis lal.)

¹² Pjaní malala tepyala nasa tecyawaja quinam. Pjaní tepyala nas, ts'i tjevele jin. Mát'eya ma t'üic' tepyala custjay, malala jis la pal.

¹³ Locopyaya ángel p'a wa jupj trompeta la tjipjyusa. Jupj la tjipjyusa na, mesa mpe pjac jin tjapjacas, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a. (Órotsja jupj mesá, Dios wolap'a'a toñca.) Mesa tsjülú yulupjana nepé vele pjaactsja. ¹⁴ Ángel lal tjevele jupj, po quina t'üic' la tjipjyusa lal. Ninana tjevele jupj lal: “Esocte ma 'en angelpan yulupjaná, 'üsú püné nt'a tsyu'pa jatja. Eufrates ló jupj, 'üsú püné ne'aj”, nin tjevele nepé pjaactsja.

¹⁵ Mpes nin la tjiji ángel. Jupj syocte niná angelpan yulupjaná. Ne'aj tsyu'pa tjatja, la tjunuctsja año niná mpes, mes niná p'iyá, ts'ac' niná p'iyá, hora niná p'iyá. La tjunuc ca mal, mü'ü'nacj gentá. Pajal pülücj ca mü'ü'nacj. Pjü cont'e sin popé, pjaní ca mü'ü'nacj. Tjiquil yupj quinam. ¹⁶ Ninana angelpan, jepapan yupj militarpan pülücj jis lal. Jis militarpan pülücj cavayú casá tjil yupj. Tjapjacas nol tjil militarpan. Dos cientos milón waytsja yupj.

¹⁷ Dios la tjiji napj yus tjinyuc, mpes tjinyuc 'onin nyuca yustaptsja yupj. Militarpan cavayú casá tjatjá, acero lal sin

tjüwü'ün jisas suna mo'ó. Jisas suna sin tjüwü'ün, sin je jin jústatsja, 'awa jinwá, tsju jas püste jin justa watsja, lu watsja. Jis cavayú sey pjucj pü'á sey pjucj jin yustaptsja. Cavayú jis lala mpe 'awa pje'á tjac', myusca pje'á tjac' wa, azufre 'ots'ipj. ¹⁸ Conas cavayú jis lala mpe tjiquil mpes, gente pajal pülücj jis tjü'ünan. 'Awa mpes jis tjü'ünan, myusca mpes wa, azufre mpes wa. Pjü cont'e popé, pjaní way tjü'ünan yupj. ¹⁹ Cavayú 'ücj malala lajaytsja jis lala mpes, jis soc' mpes wa. Jis soc' latsj jinwá yustaptsja. Jis soc' sey pjucj jánatsja, latsj sey pjucj jinwá. Nin mpes jis soc' mpes malala lajay watsja.

²⁰ Gente pülücj jis tjü'ünan. Newa nin, gente la p'a wa newa malala la tjajay. Newa nin, yupj ma quelel 'üsüs lajaytsja. Newa po jisastsja lapanenpan, tjowelepj yupj pajal noypan. Newa jisastsja dios p'a wa, yupj p'iyá lis tjajay la p'in. Jis dios p'a, oro waytsja yupj nepenowá, nepénowa plata, nepénowa bronce, nepénowa pe, nepénowa yotsja. Yupj jis dios ma polel januc, nin p'iyá ma wa polel pjyacañ, ma wa polel lyawuñ. ²¹ Gente nosis casá patja newa jis tjü'ünan la p'a wa, newa diablo la tapal, jupj ca jis capj mp'a'sas malala la mijicj. Newa sejats'om tulucj ne'aj tjamanun, newa jis vayum tulucj jis lal tjelyawuñ. Newa tepequeñ yupj. Ma quelel 'üsüs lajaytsja yupj.

Juan ángel p'a wa tjinyuc. Niná papel tsjicj tyá'atsja.

10 Locopyaya p'a wa ángel tjinyuc. Jupj pajal jas tjioyotsja. Tjac' tsjun mpe. Mol jas tjüwü'üntsja jupj. Tssets' pjojocj jay pjucj t'asiyutsja jupj. Wola se jáwcatsja jupj, lots'ac' jinwá. Jupj tüecj 'awa wolaqué jinwá jústatsja. ² Jupj tyá'atsja papel tsjicj. Nasa la tüpüpj pü'ütsja mos nt'a. Nosis casá tjac' na, tsjom li'inyampe 'üsú püné casá tjejy-

atsja, tsjom nancupwepe 'amá casá tjejy-atsja. ³Yümücj tjevele pü'á pjyusa jinwá. Niná tjevele na, siéteya t'i'ila pjactsja, nepé javelepj jin pjactsja.

⁴T'i'ila na, napj quelel pyactsja t'i'ila pjac tjowelepj. Napj quelel pyactsja na, p'a wa tjapjacas tsjun po'ó nepé tjevele pjac. Niná tjevele: "Siéteya t'i'ila tjowelepj po ma mvelen. Po ma mpaquen", nin tjevele napj lal.

⁵Niná tjevele na, ángel mos jas tji-jyünsa la tjiji la mena nt'a. Jupj ninana p'iyá 'üsú püné casa'á toñca, nosis casá toñca wa. ⁶Jupj tjevele: "Dios selé t'üc' way velé. Dios pü'ü lovin. Jupj la tjiji tsjun po'ó, la tjiji wa pjü tsjun po'o patjá. Jupj la tjiji nosis, la tjiji wa pjü way nosis casa'á. Jupj la tjiji wa 'üsú püné, la tjiji wa pjü way 'üsú mo'ó lyawuñ, pjü way 'üsú mo'ó lejeñ 'ots'ipj", nin tjevele jupj Dios po'ó. Tjevele wa: "Nin ca mpalas quinam Dios tjevelá. Ma ca la nucus. ⁷Ángel p'a wa ca la mpjusas jupj trompeta. La tjipjyusa na, Dios t'üc' way ca la mijis jupj tjevelá. Püna gente ma sin 'yúsatsja tsjan ca la mijis Dios. Locopyaya Dios tjevele jupj profetapan jis lal tsjan la mijis jupj. Yupj tjowelepj Dios mpes. Jupj jomozopan waytsja yupj", nin tjevele ángel.

⁸Tsjun po'o nepé vele jin tjapjacas, niswa tjevele napj lal. Jupj tjevele: "Jutja jipj ángel nt'a, jupj 'üsú püné casá toñca, 'amá casá toñca wa. Nt'ya papel tsjicj, la tüpüpj pü'ü jupj mos nt'a", nin tjevele jupj napj lal.

⁹Mpes napj ángel nt'a tjum, la tjemyon napj nla 'ayas papel tsjicj. Jupj tjevele napj lal: "Nt'ya papel, nlayan. Wüjü ca nsem jipj lyala mo'ó, ts'as jinwá; locopyaya, t'üc' tjelyan na, 'ona ca nsem cyol mo'ó." Nin tjevele ángel.

¹⁰Napj netj papel tsjicj jupj mos mpe, tjelyá wa popelses. Wüjü waytsja nlala mo'ó ts'as jinwá. Locopyaya, napj t'üc' tjelyá na, ncol mo'ó ónatsja. ¹¹Papel tje-

lyá na, pjaní way tjevele napj lal: "Niswa ca mvelen Dios mpes. Dios jos mvelen ca tsjan ca jis mpalas gente pülücj jis lal. Ca mvelen tsjan ca jis mpalas p'a nt'a 'a mulú patja jis lal. Ca mvelen tsjan ca jis mpalas pülücj se jütütj mpe. Ca mvelen tsjan ca jis mpalas p'a wa jis tin javelepj. Ca mvelen wa tsjan ca jis mpalas jis jepapan", nin tjevele napj lal.

Niyom mat'e Dios mpes ca mvelecj gente pülücj jis walap'a'á.

11 Locopyaya jupj ntje'aya visyü campa, la vujus. P'a wa tjevele napj lal Dios mpes: "Jutja, mvujun ca Dios wo nosis nt'a, mesa Dios ja'ayapj nt'a mvujun wa. Sin tepyaca nucun nol jatja gentas ne'aj Dios jisas, nol javelepj Dios pajal püné. ²Ma mvujun tjüwücj nt'a, Dios wo t'asiyü. Tjüwücj nt'a lyawuñ, ma japon yupj Dios po'ó. Dios jis tje'yaya ne'aj malala la mijicj mes cuarenta y dos mpes. Nin ca la mijicj pülücj patja nt'a ne'aj, Dios juts'a'á nt'a.

³"Napj niyom mat'e ca sin majam, ca mvelecj yupj nosis casá patja jis lal. Napj mpes ca mvelecj, pülücj jyawca mpes; ts'ac' mil, dos cientos sesenta jyawca mpes ca mvelecj. Niná niyom mat'e 'aplijila ca nsem nosis casá patja malala nyuca lajay mpes. Pülül si tsutsca ca sin nqui'pacj, 'aplijila mpes. ⁴Niyom ninana yo olivo jinwá yupj napj lal. Yupj ninana noyomes püna tjevelé jiquil nosis nt'a. Pajal 'üsüs yupj. Yupj quelel lajay Dios jyü'ta jinwá. Dios Jepa jupj pjü nosis casá patja mpes. Ninana niyom mat'e, se jawca jinwá yupj, yam casá lejeñ jinwá yupj, Dios mpes javelepj mpes. ⁵La p'a wa quelel malala lajay yupj jis lal, ma polel nin lajay. Yom pjaní quelel malala la siji na, noyomes mat'e jajütütj mü'ümüs jupj. Javelepj mpes p'in pe'e jupj, Dios nin liji mpes. Nin mpes cya'liñ jis enemigopan. Lovin nin pyala la p'a wa quelel malala la sajay na. ⁶Ninana noy-

omes 'ücj lajay ma majawus Dios mpes javelepj na. Nin p'iyá 'ücj la mijicj wa, 'üsú 'as ca mpalas. Nin wa yupj 'ücj wa la mijicj p'a casá pyalá, malala jis la pal nosis casá patjá. Jisas na, 'ücj wa la mijicj niná.

⁷ P'a jawas t'üic' tjowelepj na Dios po'ó, yom malala ca ncuwim, jis mü'ü'nas ca niná niyom mát'eya. Jupj animal ts'i 'inyá jinwá. Jul campwila mpe pje'á ncuwim ca, ne pajal la mpa'nas ca yupj jis lal. Jupj más jas tjiyocj nsem yupj jis lal; jis mü'ü'nas ca. ⁸ Tecya'liñ na, jis p'üy mpatjam ca jümücj nt'a, pajal pülücj patja nt'a. Ma ca ntoquec jupj. Ne'aj, niyom mat'e cya'liñ nt'a, ne'aj p'iyá jis Jepa cruz po'o tjovalapj nt'a. Ne'aj patja malala lajay; Sodoma po'o tapatja jin p'iyá lajay, Egipto nt'a tapatja jin p'iyá lajay wa.

⁹ Ts'ac' cont'e y medio niyom pülücj ca nucucj jis p'üy. P'a nt'a 'a mulú patja ca yus nucucj wa yupj jis p'üy. Pjü tribu sin popa yus nucucj wa ca. P'a wa se jütütj mpe wa ca nucucj yupj jis p'üy. Müjü'tücj ca ma ntoquec. ¹⁰ Yupj 'ücj jisas nsem tecya'liñ niyom mat'eyá. Fi-esta ca la mijicj tecya'liñ mpes, ca así jis ma'ayacj yuwá. Malala jis tepyala nosis casá patjá niná profetapan mát'eya Dios mpes tjowelepj mpes. Nin mpes yupj 'ücj jisas nsem leñ yupj", nin tjevele jupj napj lal.

¹¹ Ts'ac' cont'e y medio niyom mat'e jis p'üy jümücj nt'a tapatja na, Dios ca la mijis mpatjam niswá, ne yupj ca nlüjüñ. Nepénowa ca nucucj yupj niswa patja se palá, mpes pajal ca lecj meyacj yupj. ¹² Niyom mat'e na'in jis tepyala na, yümücj nepé vele ca mpjacam tsjun mpe. "Nculá qui'á", ca mveles. Mpes yupj ca mal tsjun po'ó, molon mo'ó ca mal. Jis enemigopan ca nucucj ne yupj jil. ¹³ Nin tepyala na, leñ way ca jus nquits'is ne'aj, mpes ne'aj, pülücj patja nt'a, malala ca

jis mpalas jis wa pülücj. Pjaní ca malala mpalas pjü diez sin popé. Pülücj ca nca'liñ gentas, jus tiquits'e mpes. Siete mil ca nca'liñ. Janucun witjacj pajal ca lecj meyacj, ca mvelecj Dios pajal püné, jupj ne tsjun po'o pü'ü.

¹⁴ Nasa t'üic' p'a wa malala tepyalá, ts'i tjevele jin. Leñ way ca p'a mpalas.

Ángel p'a wa trompeta la tjipjyusa. Siéteya tepyala quinam.

¹⁵ Locopyaya p'a wa ángel tjinyuc. Jupj trompeta la tjipjyusa wa. Siéteya la tjupjus quinam. Niná la tjipjyusa na, Dios pü'ü mpe yümücj tjowelepj jin tjap-jacas. Nin tjowelepj:

"Qjuis Jepa Dios quina ca müjü'tüs nosis nt'a.

Lovin ca müjü'tüs jupj.

Jesucristo lal ca 'a mulú müjü'tücj.

Jesucristo ne Yom niná

Dios jas tjejyama nosis nt'a",

nin tjowelepj.

¹⁶ Co'müypan veinticuatro, yupj jis silla casá játjatsja Dios wolap'a'á. Jepapan wa yupj. Nin tjowelepj tjejpjyacañ na, Dios wolap'a'á palá nipi'tjiñ yupj. Yupj tjowelepj Dios pajal püné. ¹⁷ Tjowelepj Dios lal:

"Jipj Dios. Qjuis Jepa jipj.

Pjü 'ücj wa lejay jipj.

Jipj püt' quinam.

Tüpüt' watsja jipj püná.

Wi'iquec jipj lal,

jipj pajal püné pjü jis lal,

ne jipj nasa jyütütj quinam.

¹⁸ Nosis casá patja pajal ts'a 'intsja jipj lal.

Jipj po ma jyas

yupj pajal malala la tjajay,

ne ca jis capj ntülün quinam.

Jipj ca mvelen quinam tecya'liñ jis lal,

ne t'üic' malala la tjajay.

Quina ca 'üsüs jis ma'ayan wa jipj myozopan,

yupj ne jipj mpes tjowelepj.

Ca 'üsüs jis ma'ayan pjü jipj ts'uyupj.
Yupj salejepj jipj jis capj ntülün malala
lajay.

Jipj ca 'üsüs jis ma'ayan cyapj jacoñ.
Nin p'iyá ca la mijin noypan jis lal,
tsjictjacj jis lal wa.

Nosis malala jis la jay ca jis capj ntülün
jipj,
ne ca malala jis mpalas yupj.”

Nin tjowelepj co'müypan Dios wolap'a'á.

¹⁹Nin tepyala na, napj tjinyuctsja Dios
wo jun cjol tsjun po'ó. Si nuuctsja ca-
jón tabla mpes, niná cajón mpes, israel-
pan yola jis tepyala Dios tjevelá. Püna
tjevele tsjan ca la mijis jupj yupj mpes.
Niná tjinyuc na, pajal tjejawca men-
mené, pajal t'í'ila pjactsja. Jus tiquits'e
wa, lüpjücj tjive wa.

Juan quepj tjinyuca tsjun po'ó.

Tjinyuca wa latsj pajal püné.

12 Quepj lay tepyala tsjun po'ó. Dios
'ücj la tjiji napj tjinyuc jupj, ca
gente jus nlayecj nosis nt'a pyalá, ca jus
nlayecj wa tsjun po'o pyalá. Quepj niná
tsjun po'ó, lots'ac' lal sa capyatsja. Jupj
toñca mümüy casa'á. Pjulacj dóceya jay
pjucj po'o jájtatsja, corona jinwá. (Püné
waytsja jupj, mpes corona já'asatsja jay
pjucj po'ó.) ²Quepj way tsjicj tjá'asa,
nasa quelel myá'natsja. Jupj la tipiya
vyájatsja mpes.

³Leñ way Latsj Püné lay tepyala wa
tsjun po'ó. Dios 'ücj la tjiji napj tjinyuc
wa jupj, ca gente jus nlayecj nosis nt'a
pyalá, ca jus nlayecj wa tsjun po'o
pyalá. Niná Lotsjim tsjun po'ó, 'a jet-
sja. Siéteya jay pjuctsja niná Lotsjim.
Diez tsjiémetsja jupj. Jupj jay pjaní
pjaní corona pjaní pjaní jay jájtatsja,
jupj püné mpes. ⁴Latsj soc' mpes pju-
lacj pülücj witjacj palá la tecyoye nosis
casa'á, palá tinca jay la p'a'apé. Pjü cont'e
sin popé, pjaní way palá tjejaca. Latsj
Püné Quepj wolap'a'a tyantaná, Quepj

way tsjicj quelel myá'natsja na. Latsj
quelel lyájatsja Tsjiquis, tjemya'na na.

⁵Lovin ma polel tjelyaja jupj. Quepan
tjemya'na yom tsjicj way. Jatjam tsjicj
Jepa ca nsem, pjü müjü'tüs nosis casa'á,
ca jis majamas nosis casá patjá. Jupj
ca leñ way jis capj ntülüs malala la-
jay. Tsjicj niná tjemya'na na, leñ way
Dios tjemyana Tsjiquis jupj pü'ü nt'a,
jupj jyü'ta nt'a. ⁶Quepan ts'üequené pjü
jis wa cjuwá nt'a. Dios 'ücj la tjiji ne'aj
lo püt'üs jupj. Ne'aj ma'ayacj ca nlajas
pülücj jyawca mpes. Jyawca mil, dos
cientos sesenta ca ne'aj mpü'üm jupj.

⁷Locopyaya tjinyuc pülücj la tapalan
tsjun po'ó. Ángel püné, Miguel ló, jépat-
sja jupj Dios angelpan 'üsüs witjacj jis lal.
La tapalan yupj Latsj Püné lal. Latsj Püné
jepa watsja jupj angelpan malala witjacj
jis lal. Yupj la tapalan 'üsüs witjacj jis lal.

⁸Newa nin, 'üsüs witjacj más sin tjiyoct-
sja Latsj Püné lal. Ma tja'ayapj malala-
pan tapátjatsja ne'aj, tsjun po'ó. ⁹Palá la
ts'i Latsj Püné nosis casa'á. Ángel malala-
pan palá la ts'i wa Latsj Püné lal. Jupj
p'iyá lotsjim pajal püna tüpü'á. Diablo ló
jupj, Satanás ló wa jupj. Jupj p'iyá pjü
nosis casá patja yus tsyawilitsja.

¹⁰Diablo palá la ts'i na, nepé vele jin
tjapjacas Dios pü'ü mpe. Yümücj tjevele:
“Nasa t'üc' quinam.

Dios qjuis capj tjep'ya'sa
ne diablo ma polel malala la qjuijis
quinam.

Dios pjü sin 'yüsa lis tjiji jupj pajal püné.
Sin 'yüsa lis tjiji jupj jyü'ta.

Sin 'yüsa lis tjiji Jesucristo 'ücj jyü'ta
quinam.

Jupj ne Yom niná Dios jas tjejyamá nosis
nt'a.

Nasa palá la ts'i quinam Latsj Püné nosis
nt'a,

jupj ne lovin t'ya vele qjuis pülücpan sin
po'ó.

Püste 'ots'ipj, jaw 'ots'ipj

t'ya vele niná Dios wolap'a'á yupj sin po'ó.

¹¹Newa nin, Dios ts'uyupj más sin tjiyoctsjá

jupj lal,

Oveja Tsjicj yupj mpes tepe'e mpes, yupj 'os tepyala mpes.

Yupj yupj po'o japon tjowelepj, mpes wa más sin tjiyoctsjá yupj diablo lal.

Ma pajal yólatsja ncu ca nca'liñ;

'úctsjá yupj jis lal la mas Jesucristo mpes.

¹²'Üsüs nujisas t'as tsjun po'o potjaqué.

'Üsüs tepyala jay la p'a'á.

Leñ quinam diablú.

Mop'in malala ca nu mpalas nosis casá potjaqué,

'üsú püné casá potjaqué 'ots'ipj.

Diablo palá tjemey nun nt'a.

Jupj pajal ts'i 'inyá.

Jupj selé pajal tsjicj way p'in ca mpü'üm nosis casá quinam”,

nin tjevele tsjun po'ó nepé.

¹³Latsj Püné jus nleya yupj palá la ts'i jupj nosis casa'á. Jus nleya na, leñ way tsjiquis jamay cjüil tjemey jupj. Latsj Püné quelel malala ljitsja jupj.

¹⁴Ma polel nin la tjiiji jupj; pom mat'e tja'ayapj jupj, Quepan. Jupj pom püné tja'ayapj jupj, pom más 'in püné, ts'i pom lal. Tja'ayapj 'ücj lo ts'equen Latsj Püné mpe, jis wa cjuwá nt'a ca mim. Ne'aj ca ma'ayacj nlajas año cont'e y medio.

¹⁵Quepj ts'üequené na, Latsj 'üsú jas tje-yama lala mpe, 'üsú püné jinwá; 'üsú niná quepj cjüil jas tje-yama jus lo pijitj, lo 'ünan. ¹⁶Mop'in ma tji'yü'na; nosis cus tjep'ya'sa quepan. Jun tjecjyoltse nosis, mpes 'üsú Lotsjim lala popa tjac' tjemey nosis 'alá.

¹⁷⁻¹⁸Nin mpes Latsj Püné pajal ts'i tji'ina Quepan lal. Tjemey la palan jupj juts'uyupj p'a wa jis lal. Yupj ne lajay wa Dios si jütüta jinwá, topon wa Jesucristo tjevelá, mpes yupj jupj juts'uyupj 'ots'ipj.

Juan tjinyuca Animal Ts'i 'Inyá 'üsú püné pje'á tjejacá.

13 Napj tjinyuctsjá Latsj Püné 'üsú püné la nt'a tóñcatsja. Locopy-aya napj tjinyuc wa Animal Ts'i 'Inyá jas nisa 'üsú mpe. Diéziya tsjüémetsja jupj, siéteya jay pjuctsjá. Diéziya corona tsjüeme po'o tjatja wa. Corona pjaní pjaní tsjüeme po'o játjatsja. Pjü jay pjucj wola po'ó jupj ló tapactsja. Pjü jupj ló jupj ne p'iyá Dios. Malala nin; jupj ne Dios tulucj. ²Animal napj tjinyuc, pü'á jinwá tjinyuctsjá. Tsjom noypan wayt-sja, oso tsjom jinwá yustaptsja. La mo'ó pünetsja, león lala jinwá. Latsj Püné la tjiiji Animal niná 'ücj la tjiiji Latsj Püné jos jinwá. La tjiiji 'ücj lo jütütj jupj, Latsj Püné jinwá. La tjiiji ca la p'a müjü'tücj jupj mpes.

³Tjinyuc Animal jay pjucj pjaní jay tjojocj jinwá, nasa tepe'e jinwá. Nasa tji'yü'sa quinam jay tjojocj, mpes niswa pü'ü tepyala jupj. Jupj tji'yü'sa mpes, nosis casá patjá yólatsja Animal niná pajal püné. Yupj japontsjá jupj tjevelá. ⁴Latsj Püné la tjiiji ca Animal müjü'tüs, mpes gente yólatsja Latsj Püné pajal püné. Yólatsja wa niná Animal Ts'i 'Inyá pajal püné wa jupj. Tjowelepj: “Animal más püné pjü jis lal. P'a wa ma polel jis la palan jupj lal.”

⁵Mes cuarenta y dos mpes Dios tje'yaya Animal niná tjevele jupj p'iyá pajal püné; jupj ne p'iyá Dios, tjevele. Mes cuarenta y dos mpes Animal polel malala ljitsja, jupj jostsjá jinwá. ⁶Jupj vele watsja Dios malala. Malala Dios lijá, tjevele jupj. Malala tjevele wa Dios lal patja sin po'ó.

⁷Diablo la tjiiji Animal niná 'ücj lo palan Dios ts'uyupj jis lal. La tjiiji jupj ca malala la qjujis yupj jis lal. Diablo la tjiiji Animal ca pjü jis cüjü'tüs. Pjü tribu 'ots'ipj, pjü 'a mulú patja 'ots'ipj, pjü jis tin javelepj 'ots'ipj, pjü p'a wa se

jütütj mpe 'ots'ipj; pjü yupj jis tjijyü'ta jupj. ⁸ Pjü nosis casá patja ca yola nsem niná Animal püné. Jis lá ma tapac Oveja Tsjicj popel mo'ó, yupj pjü way ca jisas nsem Animal niná, yola nsem jupj püné. Oveja Tsjicj popel tya'a, popel niná nin vele pjac ca mpatjam Dios lal. Püna, Dios nosis liji secj na p'in, nin tapactsja jupj popel mo'ó. Oveja Tsjicj tjü'ünan, ne 'ücj jis la patj gentá.

⁹ Pjü nun t'apja'aque, nusin tjü'üsüs niná.

¹⁰ Dios selé gente ca jis ntji'liñ jupj ts'uyupj nepenowá, cawilta mo'o mo'onsocj, jis capj ntülücj.

Dios se 'aya nin lajay,

mpes jupj ts'uyupj nepenowá ca majatjum cawilta mo'ó.

Dios selé wa gente ca mü'ü'nacj

jupj ts'uyupj nepenowá polomay mpes.

Dios se 'aya nin lajay,

mpes jupj ts'uyupj nepenowá ca nca'liñ, polomay mpes sey jajocj mpes.

Nin tepyala na, más 'ücj Dios ts'uyupj newa 'üsüs lajay Dios jos jin. Newa ca mponecj Dios 'üsüs. Ma ca ts'i mi'inacj.

Juan tjinyuca p'a wa animal.

Nosis mpe tjac' jupj.

¹¹ Locopyaya animal p'a wa tjinyuc. Jupj pje'á yácatsja nosis mpe. Mát'eya tsjüeme jupj. Oveja tsjicj jin jústatsja; p'a p'in jupj. Pajal malala tjevele jupj, latsj püné jinwá. ¹² Jupj auxiliartsja animal mwalá way lal, 'ücj lo jütütj jupj mpes. Jupj la tjiji pjü nosis casá patja 'üsüs way yólatsja animal mwalá way po'ó. Yólatsja pajal püné animal mwalá. Animal mwalá tepe'e jay tjojocj mpes; mop'in nin, tji'yü'sa jupj, niswa pü'ü tepyala. ¹³ Animal ma'ajapj la tjiji ne ca p'a mponecj jupj ca 'üsüs la qjuijis Dios jinwá. Jupj la tjiji wa 'awa palá tjeയാca jay la p'a'á mpe, nosis casa'á. Niná la tjiji gente jis walap'a'á, yupj jis la nuc.

¹⁴ Diablo la tjiji 'ücj nin la qjuijis jupj. Animal niná 'ücj p'a casá la tjiji, yom p'in ma polel liji jinwá; jupj auxiliar waytsja animal mwalá way mpes, ne nin. Jupj la tjiji mpes, nosis casá patja topon animal mwalá way t'üc' way pajal pünetsja. Jupj pajal yus tsyawilí yupj. Jupj jis tjijyü'ta jis la t'üs pwen, animal mwalá way jin justa jas la jünsüs, ne nin la t'ajay. Jupj tjevele animal mwalá way pajal pünetsja, mpes más 'ücj ca nin la mijicj. Animal mwalá tepe'e polomay mpes jay tjojocj mpes; locopyaya tji'yü'sa jupj, niswa pü'ü tepyala.

¹⁵ Animal ma'ajapj tjequesca la tjiji pwen, niná pwen animal mwalá way jin justa. Diablo la tjiji 'ücj nin la qjuijis jupj. Nin mpes wa pe niná 'ücj véletsja. Jupj tjevele pjü ca mvelecj ne jupj ca püné nsem. Tjevele ca yupj jis dios nsem jupj. Gente ma quelel javeleptsja jupj püné, pe niná tjijyü'ta jis la 'ünan yupj.

¹⁶ Animal ma'ajapj tjijyü'ta wa pjü sin po'o tapac. Tsjictjacj 'ots'ipj, noypan 'ots'ipj, pülücj jatatj 'ots'ipj, pülücj cjuwá 'ots'ipj, esclavopan 'ots'ipj, esclavopan tulucj 'ots'ipj, pjü jis tjijyü'ta sin po'o tapac. 'Ücj mos li'inyampe po'o tapac, 'ücj wa wola po'o tapac. ¹⁷ Jupj tjevele sin po'o tapac tulucj ma polel jaylaj lajay, ma wa polel vender lajay. Niná sin po'o tapac Animal ló, animal mwalá way p'iyá. 'Ücj wa número sin po'o tapac, número niná jupj ló jin p'iyatsja.

¹⁸ Nenem 'a costa way sin la 'üsüs. Nun nusin tjü'üsüs, nujola tapalas tsjan mpes número niná jupj ló jin p'iyá ca nsem. Jupj número mpes ca jus cülayecj jupj yom p'in. Jupj número seis cientos sesenta y seis.

Juan tjinyuca ciento cuarenta y cuatro mil, Jesucristo jos jin lajaytsja yupj.

14 Jesucristo nin tji'yüsa la tjiji wa niná. Napj tjinyuc Oveja Tsjicj

joc' casa'á toñca Jerusalén mo'ó. Joc' niná Sión ló. Gente pülücj lyawuñtsja ne'aj jupj lal. Ciento cuarenta y cuatro mil játjatsja jupj lal. Yupj jis wala po'o tapactsja Oveja Tsjicj ló, jupj Popay ló wa, yupj Dios si jütüta sin pópat-sja mpes. ²Napj 'a nepé tjapjacas tsjun po'ó nepé. Pajal yümücj pjactsja, 'üsü püné yümücj jama jinwá, t'i'ila jinwá pjactsja wa. Nepé tjapjacas arpa jatül jinwá pjactsja jupj. ³Jatül na, nejets'eñ tjapjacas. Tsjan seysa way nejets'eñtsja Dios wolap'a'á, janucunpan yulupjana jis walap'a'á wa, co'müypan jis walap'a'á wa. Yupj nejets'eñ p'a wa ma polel si 'üsü nejets'e. Yupj ninana nosis casá patja sin popé, yupj ne lovin ca mpatjam Dios lal. Jesucristo yupj mpes tepe'e, mpes Dios perdonar lis tjiji yupj malala la tjajay, ne ca 'üsü nsem yupj lovin Dios lal. Yupj ne niná ciento cuarenta y cuatro mil p'iyá. ⁴Yupj ma malala nyuca la tjajay locopyas jis lal. Lovin ma tjewyayiñ yupj. Newa jil Oveja Tsjicj jama nt'a. Yupj gente sin popa wa, mop'in Dios juts'a'á yupj. Oveja Tsjicj tepe'e yupj mpes, ca Dios perdonar la siji, ne ca 'üsü nsem yupj lovin Dios lal. Yupj mwalá way p'in Oveja Tsjicj jis lal tjac' sin popé, p'a jawasa ca p'a wa ncul. ⁵Niná gentá ma la tsuwil, ma malala yupj; pajal 'üsü p'in. Napj tjinyuc niná. Tjinyuc ca nin mpalas.

Juan tjinyuca angelpan cónt'eya ca mvelecj nosis casá patja jis lal.

⁶Locopyaya napj tjinyuc p'a wa ángel, Jesucristo la tjiji tjinyuc jupj. Ángel niná la mena nt'a wínetsja. Dios jas tjejjama jupj la veles pjü nosis casá patja jis walap'a'á. Pjü way p'a wa se jütütj mpe jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj, pjü tribu jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj, pjü jis tin javelepj jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj, pjü 'a mulú patja jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj. Jupj tjevele Dios 'üsü la siji gente jis lal

Jesucristo mpes. Ángel tjevelá ne Dios nin p'iyá véletsja lovin. ⁷Ángel pajal yümücj tjevele: “Jus nlayé nun Dios ca jis capj ntülüs malala lajay. 'Üsüs pjac mvelé nun jupj po'ó. Quina ca Dios mvelés pjacj malala. Mvelé nun Dios pajal püné. Jupj p'iyá la tjiji tsjun po'ó, nosis nin p'iyá la tjiji wa, 'üsü püné nin p'iyá, 'üsü 'amá popa pyacj nin p'iyá”, nin tjevele niná ángel.

⁸Jupj teczyawa tjevele na, p'a wa ángel tjac', tjevele: “Pajal malala tepyala Babilonia mo'ó, pülücj pátjatsja nt'a. Jupj pünetsja pajal; malala tepyala quinam. Ne'aj tapatja la tjajay mpes, pjü gente pajal malala la tjajay wa yupj jin p'iyá. Pajal 'ücj jisastsja malala lajaytsja, quepj malala jinwá. Niyom pülücj lal wine jinwá lajaytsja. Ma jisastsja Dios”, nin tjevele ángel niná.

⁹Jupj t'üc' tjevele na, p'a wa ángel tjac', nasa angelpan cónt'eya tjiquil quinam. Niná pajal yümücj tjevele: “Pülücj tjowelepj Animal püné. Dios ca jis capj ntülüs nin tjowelepj mpes. Pe Animal jin justa püné jin tjowelepj, Dios ca jis capj ntülüs wa yupj. 'Ücj yupj jis lal yupj sin po'o tapac Animal ló, nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Jis wala po'o tapac, jis mas po'o tapac, ¹⁰nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Dios pajal jis capj ntülüs nin lajay. T'üc' way ma ca perdonar lis mijis jis capj tyüla nas. Ca mpeñ azufre mpes. Ca pajal jis mvajas ca yupj. Dios angelpan jis walap'a'á ca nsem, Oveja Tsjicj wolap'a'a ca nsem wa. ¹¹Myusca yupj peñ mpes viyá jama lovin. Ma 'yü'sa vyaja mpes; jaw na, püste na ma 'yü'sa. Nin ca nsem yupj jis lal, palá nipi'tjiñ Animal wolap'a'á, yola jupj pajal püné. Nin ca nsem wa yupj jis lal, palá nipi'tjiñ pwen wolap'a'á, Animal jin justa. Sin po'o tapac Animal mpes, nin p'iyá ca nsem yupj jis lal”, nin tjevele ángel nosis casá patja jis lal.

Niná napj tjinyuc ca nin mpalas.

¹²Nin ca mpalas mpes, más 'ücj Dios ts'uyupj lovin 'üsüs lajay Dios jos jin. Dios ts'uyupj Dios jyü'ta jin lajay. Yupj lovin japon Jesucristo lal.

¹³Angelpan tecyawaja tjowelepj na, nepé vele jin tjapjacas Dios pü'ü mpe. Tjevele: “Tepyaca jipj niná: ‘Qjuis Jepa Jesucristo lal japon, pajal 'üsüs jisas nsem cya'liñ na quinam’”.

Dios Cjües tjevele wa: “Nin. Pajal yümücj tsji' la tjajay Dios mpes, ne quina ca majatjum. Dios pajal 'üsüs ca jis ma'ayas yupj, 'üsüs la tjajay mpes.”

Jesucristo ca jis manus jupj lal japon jis la püt'üs jupj lal. Dios ca jis capj ntülüs malala lajay.

¹⁴Locopyaya p'a wa tjinyuc, niná ca nin mpalas. Napj mol pje tjinyuc. Pjaní wa já'asatsja mol casa'á. Yom jin jústatsja jupj. Corona jay já'asatsja jupj, jepa püné jay já'asa jinwá. Oro waytsja coroná. Polomay tyá'atsja wa mos nt'a, pajal pjóyetsja, jupj wolas mpe la t'üs. ¹⁵Locopyaya p'a ángel tjac' Dios wo nepé. Yümücj tjevele, molon casá já'asa ca mpjacam jupj tjevelá. Jupj tjevele: “Tjevyaala tjejoyo'o jipj quinam. Nasa t'üc' quinam. Tjevyaala tji'yú quinam.”

¹⁶Mpes mol casá tja'asá, tjejoyo'o nosis casa'á. Nosis casá pülücj tjevyaala jinwá pjü nt'ya jupj.

¹⁷Nin la tjiji na, p'a ángel tjac' Dios wo mpe. Jupj tyá'atsja wa polomay pajal pjoye. ¹⁸P'a wa ángel tjac' mesa mpe, mesa niná nt'a Dios mpes ja'ayapj ne'aj. Ángel niná, jupj 'awa tjejyámatsja ne'aj. Jupj yümücj tjevele, ma'ajapj ca 'ücj mpjacam jupj tjevelá, ma'ajapj ne polomay pjoye tyá'atsja p'iyá. Tjevele: “Tjevyaala tjejoyo'o jipj. Nt'ya wa 'a mulú, 'a mulú velañ uva jinwá. Pjü niná tji'yú quinam”, nin tjevele polomay pjoye tya'a lal.

¹⁹Mpes jupj tjejoyo'o wa nosis casa'á, nt'ya jupj 'a mulú tjevelañ uva jinwá.

Nt'ya na, tjevyaala na'aj la ts'iya sey jatsj nt'a. La pünetsja ne'aj.

Ninana napj tjinyuc ninana ca mpalas gente jis lal. Dios po ma jos yupj malala lajay, ne ca jis capj ntülüs; nin mpes niná tjinyuc napj. ²⁰Yupj uva sey jajatsj jinwá la tjajay, campa way 'in, pülücj patja mpe. Ne'aj sey tjajatsj, mpes 'as pje'á tjac' jupj. 'Osis 'üsü jinwá jámatsja. 'Osis campwíatsja. Cavayú lala mo'ó p'iyá tóncatsja 'osis. Legua setenta y cinco 'üsü jinwá jámatsja jupj, 'osis. Tjinyuc ca nin mpalas Dios jis capj tyüla na.

Dios ts'uyupj ca nejets'eñ Dios nt'a.

15 Locopyaya p'a wa tjinyuc Dios pü'ü nt'a. Niná napj tjinyuc, Dios ca nin la mijis, jupj pajal püné mpes. Jupj 'ücj la tjiji tjinyuc niná, ca gente jus nlayecj nosis nt'a pyalá, ca jus nlayecj wa tsjun po'o pyalá. Niná la tjiji na, ca gente yola nsem jupj pajal püné. Ninana napj tjinyuc: tjinyuc angelpan siéteya. Yupj jatatsja tsjan mpes ca Dios jis capj ntülüs malala lajay. Siéteya jatatsja yupj, tsjan mpes lo cawajas jis capj la tül. Nin mpes ca malala jis mpalas malala lajay.

²Napj tjinyuc wa vidrio tüpü'ü, 'üsü püné muju toñca jinwá jústatsja. 'Awa wolaqué watsja vidrio mo'ó. Gente lejeñtsja vidrio la nt'a. Yupj ma lajaytsja Animal jostsja jinwá, ma javelept-sja pe pajal 'üsüs, pwen niná Animal jin justá. Número Animal ló jinwá, ma wa jisastsja. Gente niná más sin tjiy-octsja yupj jis lal. Niná gentas arpa jatatsja, Dios p'iyá jis tje'yayá. ³Yupj tjenejets'eñ, Moisés tjünüejets'e jinwatsja. (Moisés Dios jomozo waytsja püná.) Yupj tjenejets'eñ, Oveja Tsjicj mpestsja. Ninana tjenejets'eñ:

“Jipj pajal 'üsüs lejay, jipj pajal püné mpes.

Jipj Dios, jipj Jepa.

Pjü 'ücj jis la jay jipj.

Jipj 'üsüs lejay.

Nin p'iyá lejaj jipj,
 jipj tjevelen jinwá.
 Jipj Jepa pjü gente jis lal.
⁴Pjü ca jus nlayecj
 jipj ca jis capj ntülün
 malala la tjajaj.
 Pjü 'üsüs ca mvelecj jipj po'ó.
 Jipj p'in Dios.
 Pjü gente ca ncül,
 jis tic' ca jin müjünsünüñ,
 palá mpi'tjiñ jipj wyalap'a'a,
 mvelecj ca jipj pajal püné.
 Yupj jus nlay quinam
 jipj la tjejay pajal 'üsüs."
 Nin tjenejets'eñ yupj. Tjinyuc ca nin
 mpalas.

**Angelpan 'ücj ca la mijicj ca
 nosis casa'á malala mpalas.**

⁵Locopyaya napj tjinyuc Dios wo tsjun
 po'ó; jun tjecjyoltse jupj, Dios já'asa nt'a.
 Püna israelpan Dios wo pülül jas tjüjün-
 süpj nosis nt'a. Niná wo pülül mpes, is-
 raelpan salejeptsja Dios jis capj tecyóñ-
 catsja ne'aj. Quina napj tjinyuc Dios
 wo tsjun po'ó, Dios já'asa nt'a. ⁶Dios
 wo nepé angelpan siéteya tjiquil. Yupj
 ne nin p'iyá napj tjevelé jin. Siéteya
 jatatsja yupj tsjan mpes ca malala jis
 mpalas malala lajay. Ninana angelpan
 sin quip sin salatsja pajal. Se jáwcatsja
 sin quip. Jisas suna tsupaptsja faja lal,
 jis faja órotsja yupj. ⁷Tjinyuc janucun-
 pan yulupjana sin popa pjaní, plato jis
 tje'yaya ángel sietepan. Plato pjaní pjaní
 jis tje'yaya. Plato witjacj oro watsja yupj.
 Jis plato mo'o tóñcatsja niná p'iyá Dios
 jas tje'yama, jis capj la tül malala lajay.
 Dios pü'ü lovin.

⁸Nin tepyala na, Dios wo nt'a tipit'a
 musus, Dios ne'aj tjá'asa mpes. Dios
 pajal 'üsüs, pajal püné, nin mpes nin
 tepyala. P'a wa ma polel wama jámatsja,
 tecyawaja la tjajaj nas, angelpan siéteya
 la tjajaj. Yupj la tjajaj la siete malala

tepyala nosis casa'á, jis capj la tül malala
 nyuca lajay. Nin ca mpalas p'a jawasa.

**Po 'in malala ca mpalas nosis casá,
 gente malala la tjajaj mpes.**

16 Locopyaya yümücj tjevele jin
 tjapjacastsja. Dios wo mpe
 tjevele angelpan siéteya jis lal: "Lowa,
 nun jis plato pjü yus tococa nosis casa'á;
 nun jis plato mo'o toñca niná p'iyá Dios
 se jamá jis capj la tül". Nin tjevele
 jin tjapjacastsja. Nin ca mpalas mpes
 tjapjacas.

²Pjaní pjaní tjil. Ángel mwalá way tje-
 mey, jupj plato jus tecyoca nosis casa'á.
 Nin la tjiji na, nawan jis p'üy po'o tepyala
 nosis casá patjá. Jis wala po'o tapac An-
 imal mpes, nawan jis p'üy po'o tepyala
 yupj. Pe wolap'a'a palá nipi'tjiñ, pe niná
 ne Animal jin justa, yólatsja jupj püné,
 nin p'in jis tepyala yupj. Jis nawan pajal
 pünetsja, vyájatsja pajal.

³Locopyaya p'a wa ángel jupj plato
 jus tecyoca 'üsú püné casa'á, 'üsú niná
 mar po'ó. Jupj nin la tjiji na, 'üsú püné
 mar po'ó 'as tepyala, tepe'e 'os jinwá. Nin
 tepyala mpes, pjü mar mo'o patja, pjü
 tecya'liñ.

⁴Locopyaya p'a wa ángel jupj plato
 jus tecyoca. Cont'e quinam jupj lal. Jupj
 plato jus tecyoca pjü 'üsú casa'á, 'üsú
 'amá popa cyala mpe wa. Nin la tjiji na,
 'osis jis tepyala wa yupj. ⁵Ángel pjaní
 'üsú jyama Dios mpes. Napj tjapjacas
 jupj tjevele nin tepyala na. Ninana jupj
 tjevelá:

"Ücj niná la tjejay jis capj la tül.
 Jipj nínawa pütsja püná, newa püt' lovin.
 Jipj Dios juts'a'a, pajal 'üsüs jipj Dios lal.
⁶Yupj jipj ts'uyupj jis tjü'ünan,
 jipj profetapan 'ots'ipj.

'Osis jis tepyala la tjajaj.
 Mpes jipj la tjejay jis süsü 'as tepyala.
 'As myü'üñ yupj quinam,
 malala la tjajaj mpes",
 nin tjevele ángel 'üsú tjejamá.

⁷Niná nin tjevele na, p'a wa tjevele t'apjacas mesa mpe, mesa niná Dios mpes ja'ayapj nt'a. Ninana tjevele jupj Dios lal:

“T'üic' way tjevele jupj.

Jipj ne Jepa.

Jipj ne Dios.

Jipj ne más püné pjü jis lal.

'Ücj la t'ejay niná, jis capj la tüil.

Jipj t'jevelen jin la t'ejay”,

nin tjevele jupj mesa mpe.

⁸Locopyaya p'a wa ángel jupj plato jus tecyoca. Yulupjana quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca lots'ac' casa'á. Nin la t'jiji na, lots'ac' pajal 'yawa tepyala nosis casa'á, lots'ac' 'ücj lo pes gentá, jupj pajal 'yawa tepyala mpes. ⁹Mpes pjü gente pjü jis tepeñ. Nasa tepeñ na, yupj malala t'jowelepj Dios po'ó, jupj ne 'ücj t'jijyü'ta niná nin tepyala jis capj la tüil. Yupj newa 'aplijila tuluctsja malala la t'ejay mpes. Newa ma quelel lajaytsja Dios jos jinwá. Newa ma quelel javeleptsja Dios 'üsüs.

¹⁰Locopyaya p'a wa ángel jupj plato jus tecyoca. Cinco quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca Animal jyü'ta nt'a casa'á. Nin la t'jiji na, pajal püste tepyala pjü jun ta'á jupj t'jijyü'ta nt'a. Ne'aj tapatjá jis pelam jay jalatsja pajal nepé vyá-jatsja mpes. ¹¹Pajal nepé vyá-jatsja mpes, jis nawan mpes wa, malala t'jowelepj Dios po'ó, jupj ne tsjun po'o pü'ü. Newa 'aplijila tuluctsja malala la t'ejay mpes. Newa ma quelel 'üsüs lajaytsja.

¹²P'a ángel jupj plato jus tecyoca. Seis quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca 'üsú casa'á, 'üsú niná Eufrates ló. Nin la t'jiji na, 'üsú t'japjaja. Nin la t'jiji 'ücj jis la cuwis jepapan tsiquin mpe ne'espan, 'üsú na'aj po'o jis la winin jis la palan.

¹³Nin tepyala na, napj t'jinyuc wa lapanenpan cont'eyá. Viñ jin yustaptsja yupj. Pjaní wa Latsj Püné la mpe pje'á t'jeyaca. P'a wa pje'á t'jeyaca Animal la mpe. P'a wa pje'á t'jeyaca Profeta Malala la mpe. Profeta niná Dios mpes vélet-

sja tulucj. ¹⁴Lapanenpan viñ jin yustaptsja, yupj lapanenpan jis qjues witjact-sja. Yupj 'ücj jis la jay gente ma polel lajay jinwá, ne gente mponecj ca yupj javelepj. Lapanenpan nenem t'jil pjü nosis casa'á, pjü jis jepapan nt'a, ne'aj ca 'a jis mulus jis la palan. Nin la t'ejay na, ca Dios jos jin mpalas. Dios más jas t'jyocj pjü jis lal. Napj t'jinyuc ca nin mpalas. ¹⁵⁻¹⁶Lapanenpan 'a jis t'jimyula jepapan. 'A jis t'jimyula nt'a, Armagedón ló israel-pan jis tin.

Ncupj qjuis Jepa Jesucristo nin vele: “Nusin t'jü'üsüs nun niná. Gente ma la ni nuc na ca ncuwis, pecj jac' na jinwá. Nun newa nujola napj ncuwis, nun ca 'ücj nujisas nsem. Nun newa lojí napj najas jinwá, nun ca 'ücj nujisas nsem. Nin lojí, ma ca nu maycas gente jis walap'a'á napj t'jacuwis na.” Nin tjevele jupj.

¹⁷Ángel p'a wa jupj plato jus tecyoca. Siete quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca la mena nt'a. Ninana jus tecyoca na p'in, Dios wo nepé yümücj tjevele t'japjacas. Jupj tjevele: “Nasa t'üic' quinam”.

¹⁸Niná tjevele na, t'ejyawca menmené, pajal yümücj p'jactsja, t'í'ila watsja ne'aj. Pajal yümücj si quits'í watsja nosis. Pajal yümücj jus tiquits'e püná lal, gente nosis casá patja na mpe. ¹⁹Nin tepyala na, malala tepyala Babilonia nt'a, pajal pülücj patja nt'a. T'jacja'la momas ne'aj nenyawá, mpes cont'e sin popa tepyala Babilonia mo'ó. Jis wa jis tyü'na wa, pjü pülücj patja nt'a, nosis casa'á. Dios newa jólatsja “Babilonia Püné” mo'o patja pajal malala la t'ejay. Dios po ma jostsja yupj malala la t'ejay, ne pajal jis capj tyüla jupj. ²⁰Pajal jus tiquits'e na, pjü 'amá 'üsú t'asiyü pü'ü, pjü jis tecyawaja. Pjü joc' mo'ó, pjü yumal tepyala.

²¹Tjive wa lüpjücj yupj jis capá nt'a. Lüpjücj pjaní pjaní quintal pjaní jinwá tütsja. Ninana jis tepyala na, niswa malala t'jowelepj Dios po'ó, lüpjücj püné tjive mpes. Pajal malala jis tepyala

lüpjućj mpes. Niná napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawas.

“Babilonia Püné” malala pajal.

17 Ángel pjaní tjac', napj nlal la veles. Angelpan siéteya jis plato jatatsja popa pjanitsja jupj. Napj nlal tjevele “Babilonia Püné” po'ó. “Was napj lal —tjevele—. Napj ca jin mü'üsüs la mejay malala ca mpalas ne'aj. Dios ca jis capj ntülüs ne'aj, 'üsú pülüćj jil nt'a. Babilonia Püné, quepj niyom pülüćj jis lal wine jinwá jupj. Malala lajay ne'aj. ²Ne'aj patja ma jisastsja Dios; la p'a wa p'in jisastsja. Nin p'iyá la tjajay wa jepapan nosis casa'á. Jisastsja wa Babilonia mo'o patja jisastsja jin p'iyá. La p'a gente nosis casa'á, jis tjemyona jinwá jis tepyala, pajal malala quelel lajaytsja mpes. Babilonia nt'a la tjajay, quelel wa lajaytsja yupj. Ma jisastsja Dios. P'a wa p'in quelel lajaytsja lovin.” Nin tjevele ángel niná napj lal.

³Ángel tjevele na niná, jupj ntjemanú pjü jis wa cjuwá nt'a. Dios Cjües newa nin tji'yüsa la tjiji niná, mpes nin. Napj tjinyuc quepj pjaní ne'aj. Animal ts'i 'inyá casá já'asatsja jupj. Animal niná je waytsja, pajal pülüćj lotsja jupj. Jupj ló witjacj jüp'üy po'o tepyaca 'ots'ipj. Jupj ló jupj p'iyá Dios; malálat-sja jupj po'o tepyacá, pues la tsuwil waytsja. Niná animal siéteya jay pjuctsja, diéziya tsjüemetsja. ⁴Quepan animal casá tja'asá, jupj jas quip pajal 'üsüs jústatsja. Jas quip má't'eya jin yustapt-sja, tsju way, je way. Pajal pülüćj jaylactsja jas quip. Soquiya pülüćj tjamatsja, arete pjots' jala watsja, anillo mos já'asatsja wa jupj. Nepénowa oro witjactsja, jupj tyá'atsja popé, nepénowa pe pülüćj jaylacj witjacj, nepénowa pe niná perla ló. Pocillo tyá'atsja jupj mos nt'a, pajal 'üsüs way jústatsja. Pocillo, jupj oro watsja. Mop'in malálat-sja pocillo mo'ó. Pocillo mo'o toñca tsjan te jin jústat-

sja, malálat-sja jupj. Ninana napj tjinyuc, quepj malala lójitsja jin p'iyá. Quepj niná niyom pülüćj lal wine jinwá la tjiji jupj.

⁵Quepj niná jupj ló jupj wola po'o tapactsja. Ninana jupj lotsja:

GENTE MA SIN 'YÜSA PJACJ NE NAPJ.

NAPJ NE BABILONIA PÜNÉ.

PJÜ QUEPJ MALALAPAN

SEJAMAY NAPJ.

PUES PJÜ NOSIS NT'A MALALA

LAJAY, NAPJ YUPJ SEJAMAY.

Nin lotsja jupj. ⁶Niná quepan, Dios ts'uyupj pajal pülüćj tecya'liñ la tjiji jupj.

Jis tji'ünan Jesucristo mpes tjowelepj mpes. Quepj niná 'üsú tjemyona jinwatsja,

yupj jis 'as lal. Napj jus tjinyuc na, pajal nólat-sja napj, pues ma nin tji'yüsa tjinyuc.

⁷Mpes ángel tjevele napj lal: “¿Tsjan mpes pajal jele, jipj tjinyuc mpes? Jipj ma jin tji'yüsá, napj ca jin mü'üsüs la mejay. Napj ca mvelé tsjan pjucj tjinyuc jipj niná quepan. Ca mvelé tsjan pjucj tjinyuc niná animal jay pjucj sieteyá, tsjüeme dieziyá jupj.

⁸Animal niná pajal püna tüpú'ütsja jupj, leñ quinam. Niswa ca ncuwim jul campwila mpe. Tjac' na, jas tüpwes ca malala mpalas jupj. Ma malala tepyala na p'in,

nosis casá patja ca yola nsem animal niná pajal püné, yupj sa nuc na. Jupj püna tüpü'ü. Leñ quinam; p'a jawásiya niswa ncuwim jupj, mpes gente ca yola nsem jupj püné. Dios custjay nosis la tjiji secj p'in, papel mo'o tapactsja gente jis lá, Dios lal ca mpatjam witjacj. P'a witjacj jis lá tapac tulucj; yupj pjü way ca yola nsem animal niná pajal püné.

⁹”Jipj pajal jin 'yüsa, jele t'as napj ca mvelé. Animal jay pjucj sieteyá, siéteya joc' witjacj, pülüćj patja nt'a. Animal jay pjucj sieteyá, jepapan siéteya witjacj wa. ¹⁰Jepapan siete sin popé, cínquiya malala jis tepyala quinam, ma jajütütj quinam yupj. Pjaní way jyü'ta quinam siete sin popé. Jepa tulucj pjaní wa custjay. P'a jawas, jupj jepa tepyala

na, tsjicj way p'in ca müjü'tüs jupj. ¹¹ Animal püna tüpü'ü, jupj ne p'a wa jepa nsem. Jupj jyü'ta na, óchoya tjátjatsja quinam jepapan. Leñ quinam jepa niná. Jupj jepapan siéteya sin popé wa; jepa watsja jupj püná. Jupj tjac' na, malala mpalas wa jupj.

¹² "Animal tsjüeme diez witjacj, p'a wa jepapan diez yupj. Ma jajütütj custjay yupj; diablo ca jis ma'ayas 'ücj müjü'tücj tsjicj way p'in. Animal lal 'a mulú ca müjü'tücj yupj. ¹³ Jepapan diéziya niná, nin p'iyá ca yola nsem yupj. Yupj ca pajal cus mp'a'sacj animal je. Animal jos jin ca müjü'tücj yupj pjü. ¹⁴ Pjü way yupj Oveja Tsjicj lal ca la mpa'nacj. Mop'in Oveja Tsjicj más jas tjiyocj nsem yupj jis lal. Jupj pjü jepapan jis Jepa, más püné jupj pjü jis lal. Jupj le palana na yupj jis lal, jupj lal japon ca cus ncoñcocj wa. Dios p'iyá jis capj tjep'ya'sa jis la pon. Jupj lis t'ya yupj. Yupj, pues, newa sa coñ Oveja Tsjicj", nin tjevele ángel napj lal.

¹⁵ Locopyaya jupj tjevele wa napj lal: "Üsú püné pülücj tjinyuc jipj, tjinyuc wa quepj malala 'üsú casá já'asatsja. 'Üsú niná 'üsú tulucj. 'Üsú niná gente pajal pülücj quepj si jütüta. P'a nt'a 'a mulú patja sin popetsja yupj. Pues pajal pülücj 'a jis tjimyula tjinyuc. Pülücj se jütütj mpe sin popetsja yupj 'ots'ipj. P'a jis tin javelepj sin popetsja 'ots'ipj. ¹⁶ Jepapan diéziya ma ca jisas nsem niná quepan. Nin p'iyá, niná animal ts'i 'inyá ma wa ca jos nsem jupj. Mpes pjü tya'a ca nt'anquec, ne jas pjütjütj jinwá ca nsem quepan. Nlajacj ca jüp'üy. Yupj ma pjü tjalá, mü'ümücj ca yupj. ¹⁷ Dios p'iyá nin la tjiji jepapan diéziya quelel jis la jay niná. Mpes ca nin mpalas Dios jos jin. Jupj ca la mijis yupj nin p'iyá ca yola nsem, ne yupj ca müjü'tücj animal jos jin. Mpes nin ca la mijicj. Pjü ca mpalas niná, Dios tjevele jin. ¹⁸ Quepan jipj jus tjinyuc, jupj p'iyá niná pülücj patja, nasa tjevelé jupj po'ó. Jupj pjü si jütüta jepa-

pan nosis casa'á", nin tjevele ángel napj lal.

Dios pajal ca cus ntülüs jupj, Babiloniá.

18 Locopyaya p'a wa tjinyuc, p'a jawasa ca mpalas. Napj tjinyuc ángel p'a wa tjac' tsjun mpe. 'Ücj jyü'tatsja jupj Dios jostsja jin. Tjejyawca la tjiji nosis casa'á, jupj jas tjejyawca mpes. ² Jupj yümücj tjevele, pjü jis la pac. Tjevele:

"Babilonia Püné tyüla, malala tepyala.

Lapanenpan p'in ne'aj patja quinam.

Ne'aj pjü lapanenpan tsyu'pa jatja.

Ne'aj tsyu'pa jatja wa jis pam jana

malala witjacj,

sin te witjacj wa.

³ Babilonia mo'ó tapatjá pajal malala quelel lajaytsja,

quepj niyom pülücj jis lal wine jinwá.

Ma jisastsja Dios ne'aj.

P'a p'iyá jisastsja yupj lovin.

Babilonia mo'ó la tjajay mpes wa,

nin p'iyá quelel lajaytsja gentá,

pjü nosis casá patja sin popé.

'Üsú jis tjemyona jinwá jis tepyala

pajal malala nyuca la tjajay mpes.

Babilonia mo'o patja la tjajay

quelel lajaytsja wa yupj.

Jepapan nosis casa'á, jisas watsja

Babilonia mo'o patja jisastsja jin p'iyá.

Vender lajay witjacj nosis casa'á,

yupj pajal pülücj jatatj jis tepyala,

pülücj vender la tjajay mpes.

Babilonia mo'ó tapatjá

pajal pülücj jaylacj la tjajay

tsjan pülücj jaylacj",

ángel püné nin véletsja Babilonia po'ó.

⁴ Locopyaya p'a wa nepé vele jin tjap-jacas tsjun popé. Tjevele:

"Pje'á nu tacalas napj negente,

ma malala la müjü jupj jinwá,

ne ma ca malala nu mpalas jupj lal,

napj cus tyül na.

⁵ La pülücj pajal malala la tjiji jupj, newa nin.

Dios pjü selé jupj malala la tjijá, ne nasa ca cus ntülüs jupj, nin la tjiji mpes”, niná tjapjacas napj.

⁶ Tjevele wa Babilonia cus tül jis lal: “Jupj la tjiji jinwá la müjí nun jupj lal. Pajal malala la tjiji jupj la p'a jis lal, mpes pajal ca cus ntülú jupj. La p'a wa pajal malala jis tepyala jupj la tjiji mpes.

Nin la müjí nun, nin p'iyá ca pajal malala mpalas jupj quinam. Más malala ca mpalas jupj yupj jis lal. Pues pjü malala la tjiji mpes, nun ca cus ntülú jupj quinam.

⁷ Pjü jupj jostsja, pjü way t'e'éncatsja. Pajal püné jin jólatsja jupj p'iyá lovin. Mpes nin la müjí nun, nin p'iyá ca pajal mvajas, 'aplijila mpalas wa jupj, cus ntülú na. Jupj lovin jola jupj p'iyá jepa, jyü'ta jin jola jupj.

Jusapj tulucj jola jupj; lovin ma ca la mpuyus, jola.

⁸ Jupj nin jola mpes, po 'in leñ way ca malala mpalas jupj. Pajal ca leñ way ca pülücj nca'liñ. Leñ way ca pülücj la mpuyucj, leñ way ca ve cjuwá nsem ne'aj 'ots'ipj. Ca pjü mpem ne'aj.

Qjuis Jepa Dios jas tjyocj jupj, ne ca cus ntülüs jupj”, nin tjevele tsjun popé.

⁹ Jepapan nosis nt'a, myusca ca nucucj Babilonia tüpwé mpes. 'Aplijila way ca nsem yupj, Babilonia malala tepyala mpes. La mpuyucj ca, jupj mpes. Yupj p'iyá malala la tjajay wa jupj lal. Nin p'iyá ma wa jisastsja Dios. P'a wa p'in jisastsja, Babilonia mo'o patja jisastsja jinwá. Pjü jisas, pjü natsja yupj, Babilonia jinwá. ¹⁰ Jepapan pajal ca lecj meycacj Babilonia pajal malala tepyala mpes.

Campa mpe ca nucucj, ca mvelecj Babilonia lal:

“Pajal malala 'e tepalá jipj. Pülücj tapátjatsja jipj nt'a yas nam. Jipj pajal pünetsja.

Babilonia lyatsja jipj. Jipj pajal jin tjyocjsja.

Pajal leñ way pjü malala 'e tepalá, cyapj tyüla na”, nin ca mvelecj jepapan.

¹¹ Vender lajay witjacj nosis nt'a, pajal ca yümücj la mpuyucj wa jupj mpes. Pajal 'aplijila ca jis mpalas yupj jupj mpes. Pues leñ nsem pjacj 'ucul, jaylacj la qjuicj yupj tucutj vender lajay. ¹² Pajal pülücj tucutsja yupj vender lajay mpes.

Oro vender lajay watsja. Plata tucutj watsja.

Pe pülücj jaylacj tucutj watsja, pe perla ló 'ots'ipj.

Pülül tucutj wa. Jis pülül pajal 'üsüstsja, nepénowa pje way 'üsüs yustaptsja, nepénowa tsju jas püste jin yustaptsja, nepénowa pajal tsjatsj waytsja, 'üm'üm waytsja, nepénowa pajal jetsja.

Yupj vender lajay watsja pjü wüt' 'üsüs cjumsu.

Tsjan 'üsüs yustapj, pülücj vender lajay watsja yupj, nepénowa elefante wis, nepénowa wüt' pülücj jaylacj, nepénowa bróncetsja, nepénowa acérotsja, nepénowa pe mármol lotsja.

¹³ Yupj canela vender lajay watsja.

Pomada vender lajay watsja, ts'ülüc' 'üsüs cjumsu la 'üm 'ots'ipj, lemeliyú 'ots'ipj, perfume 'ots'ipj, vino 'ots'ipj, aceite vender lajay watsja, harina 'üsüs 'ots'ipj, trigo 'ots'ipj.

Vaca 'ots'ipj vender lajaytsja, oveja 'ots'ipj, cavayú 'ots'ipj.

Carreta 'ots'ipj vender lajaytsja, esclavopan 'ots'ipj. 'Ücj vender lajaytsja gentas.

¹⁴ Niná vender lajay, Babilonia lal ca mvelecj wa: “Pjü niná jipj tyatsja, jipj jyastsja wa, pjü tecyawaja quiyam. Pues cjuwá quinam wolas püna jyastsja, pajal 'ücj syá'matsja. Pjü 'üsüs yustaptsja jipj nt'a, pues cjuwá quinam pjü. Lovin ma ca nta'an niná lovin”, nin ca mvelecj yupj.

¹⁵ Vender lajay pajal pülücj jatatj jis tepyala, ne'aj vender la tjajay mpes. Yupj ca pajal lecj meyaj Babilonia malala tepyala mpes, ne campa mpe ca nucucj yupj. La mpuyucj ca; 'aplijila ca jis mpalas yupj. ¹⁶ Babilonia lal ca mvelecj: “Pajal malala 'e tepalá.

Pülücj pájtatsja jipj nt'a yas nam.

Jipj pajal pünetsja.

Jim 'a quepan pajal 'üsüs justa jinwatsja.

Quepj jas quip pajal 'üsüs justa jinwatsja jipj.

Jin quip nepénowa

pülül pje 'üsüs yustaptsja,

nepénowa tsju jas püste jin yustaptsja,

nepénowa pajal sin jetsja.

Soquiya tjyama jinwatsja jipj,

arete pjots' jala jinwá 'ots'iptsja,

arete nepénowa órotsja,

nepénowa pe pülücj jaylacj,

pe perla ló watsja nepenowá.

¹⁷ Po 'in pülücj tyatsja,

po 'in leñ way tecyawaja”,

nin ca mvelecj vender lajay.

Barco jatatj, nucucj wa ca yupj pjü way, campa mpe. Ca nucucj Babilonia pwe. Barco mo'o jil, pjü yupj nucucj wa ca, barco mo'o tsji' lajay, nucucj wa ca. Pjü way 'üsú mo'ó tsji' lajay, nucucj wa ca yupj. ¹⁸ Nepé myusca ca nucucj, jupj tüpwé mpes, ne nin ca mvelecj: “Pues cjuwá p'a pülücj patja nin jiná. Pünetsja pajal.”

¹⁹ Amá sey pjucj casá mpa'tacj 'aplijila mpes. La mpuyucj ca, mvelecj wa Babilonia mpes:

“Pajal malala tepyala jupj.

Pajal pünetsja jupj yas nam.

Jupj jaylacj la tjiji tsjan pajal pülücj jaylacj.

Mpes pülücj tya'acj qjuis tepyala cupj, cupj ne barco tya'acj.

Nin tulucj quinam.

Po 'in leñ way pjü malala tepyala jupj”, nin ca mvelecj yupj, barco mo'o jil.

²⁰ P'a casá nujola nsem nun, tsjun po'o potjaqué. Nun tsjun po'o potjaqué, 'üsüs nujisas t'as malala tepyala jupj. 'Üsüs nujisas t'as nun Dios ts'uyupj, nun apostolpan nepenowá, nepenowa profetapan nun. Dios cus tyüla jupj, jupj pajal malala la nutjiji mpes.

²¹ Niná tjapjacas na, ángel pajal jas tjiyocj tjinyuc napj. Pe püné nt'ya jupj, trapiche jinwá jústatsja. 'Üsú püné mo'o la ts'iya pwen, tjevele:

“Nin p'iyá ca mpalas Babilonia,

pülücj patja nt'a.

Pajal pünetsja,

mop'in Dios ca 'amá nt'a palá la nts'iyas jupj,

ne pjü ma ca jus nucucj quinam.”

²² Ángel tjevele wa Babilonia lal:

“Ma cüpjacas quinam jipj nt'a jatül.

Ma cüpjacas quinam arpa.

Ma wa cüpjacas quinam gente nejets'eñ.

Ma wa cüpjacas quinam yupj la pjus.

Ma ca cüpjacas quinam trompeta jipj nt'a.

Leñ ca nsem tsji' lajay pjü.

Ma cüpjacas quinam trigo jacjol jipj nt'a.

²³ Ma yam jus cümüjú jipj nt'a quinam.

Niyom, locopyas,

ma ca mwayim jipj nt'a quinam.

Vender lajay jipj nt'a tapatjá,

pajal noypan waytsja nosis nt'a

'in lacasana way,

t'emel pülücj jatatsja mpes;

nin tulucj ca nsem quinam.

Püna diablo cyapj tjep'ya'sa malala la tjejay,

ne jipj yus tsyawiltsja gentas nosis nt'a.

Nin tulucj ca nsem quinam”,

nin tjevele ángel jas tjiyocj Babilonia lal.

²⁴Dios ca cus ntülüs Babilonia, pülücj patja nt'a. Babilonia nt'a jis tjü'ünan profetapan, jis tjü'ünan wa la p'a wa Dios juts'uyupj. P'a nt'a nosis nt'a jis tjü'ünan wa Dios ts'uyupj. Babilonia la tjiji mpes, nin la tjajay wa ne'aj. Pjü way jis tjü'ünan, Babilonia mpes jis tjü'ünan yupj.

Pajal 'ücj jisas nsem Dios pü'ü nt'a.

19 Locopyaya yümücj nepé tjowe-
lelej jin tjapjacas Dios pü'ü mpe.
Gente pajal pülücj nepé la tupuyupj jin
pjactsja. 'Ücj jisastsja pajal. Nin tjow-
elelej yupj:

“Nun ca mvelé Dios 'üsüs way.
Dios mpes ca 'üsüs mpatjaqué lovin.
Más 'üsüs liji jupj pjü jis lal.
Püné jupj; pjü way 'ücj liji jupj.

²'Üsüs nin, Dios nin liji
cus la tüil Babilonia,
pülücj patja nt'a.
Jupj nin la tjiji jupj tjevelá.
Jupj tjevele t'üc' way
pajal malala nyuca la tjajay
Babilonia mo'o patjá.
Quepj niyom pülücj lal wine
jinwá la tjajay yupj.
Yupj ma jisastsja Dios.
P'a p'in jisastsja lovin.
Nosis casá tapatjá,
Babilonia nt'a lajaytsja jinwá
quelel lajaytsja yupj,
mpes yupj malala wa lajaytsja pajal.
Dios jis capj tyüla Babilonia mo'o patja
quinam,
yupj p'iyá jis tjü'ünan Dios jomozopan.”

³Dios pü'ü nt'a niswa pajal yümücj
tjowelej:

“Nun ca mvelé Dios 'üsüs way.
Pülücj patja nt'a pwe,
nepé ca viyá mim musus lovin.”

⁴Nin tjowelej na niná, co'müypan
veinticuatro palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á,
jupj tjijyü'ta mpe tjá'asa nt'a. Püné
jupj, tjowelej yupj. Nin p'iyá la tja-

jay wa yulupjanas janucunpan. Pjü yupj
tjowelej:

“Nin qjuisas t'as.
'Üsüs Dios, tjowelé nun.”

⁵Locopyaya Dios tjá'asa nepé vele jin
tjapjacas. Tjevele:

“Nun Dios jomozopan,
mvelé nun Dios 'üsüs.
Nun solejé jupj ca jis capj ntülüs
malala la tjajay.

'Üsüs pjac tjowelé nun pjü, Dios po'ó;
nun noypan, tsjictjacj wa,
ca nin mvelé nun”,
nin tjapjacas, Dios tjá'asa mpe.

⁶Locopyaya pajal pülücj nepé javelej
jin tjapjacas wa. 'Üsü püné t'yüna na
jinwá pjactsja. Pajal yümücj t'i'ila jin
pjactsja wa. Yupj tjowelej:

“Nun ca mvelé Dios 'üsüs way.
Qjuis Dios jyü'ta.

Qjuis Jepa jupj.
Jupj pajal püné pjü jis lal.

⁷'Ücj qjuisas t'as cupj.
Pajal 'ücj qjuisas ca nsem.

Ca mvelej Dios pajal püné.
Oveja Tsjicj ca mwayim quinam.
Jupj lal ca mwayim jas tücüi'pe quinam
lo wayis.

⁸Oveja Tsjicj p'iyá tje'yaya jupj jas quip.
Jupj jas quip pje way,
pajal 'üsüs justa, pajal salá way.
Se jawca 'ots'ipj”,

nin tjowelej yupj. (Dios ts'uyupj pülül
pje sin jacüipap, mpes ca qjuiyola
mpalas yupj 'üsüs quinam Dios lal.)

⁹Locopyaya ángel tjevele napj lal:
“Tepyaca jipj niná: 'Dios nepénowa jis
lal tjevele ncül pülücj jis la las la tjiji nt'a,
ne'aj nlajacj ca Oveja Tsjicj ca mwayim
mpes. Pajal 'üsüs ca jis mpalas, ne'aj jil
mpes.”

Jupj tjevele wa: “Dios p'iyá tjevele
niná”.

¹⁰Ángel nin tjevele na niná, jupj
wolap'a'a palá nipi'tjis napj. Quelel velet-
sja jupj pajal püné. Jupj ma jostsja niná.

Napj lal tjevele: “Ma nin la mijin niná. Napj ne Dios jomozo wa, jipj jinwá, jipj pyülücpán jinwá. Pjü nun poné Jesucristo nusin tji'yüsa la tjijá. Nin mpes Dios jomozopan nun. Dios wolap'a'a palá nipi'tjiqué la p'in. Ca mvelen jupj pajal püné. Pjü way cupj velecj Jesucristo velá. Nin p'iyá javelepj pjü way Dios mpes javelepj”, nin tjevele ángel napj lal.

Jesucristo jac' niswá nosis casa'á.

¹¹ Locopyaya p'a wa tjinyuc, p'a jawas ca mpalas. Tjinyuc jun cjoltsja Dios pü'ü nt'a. Tjinyuc wa cavayú pje. Jupj, cavayú casá tja'asá, “T'üic' Way Vele” ló jupj. “Ma Li Tsuwile” ló wa jupj. Jupj 'üsüs Dios lal, mpes jis capj tyüla malala nyuca lajay. Nin mpes jupj le palana malala nyuca lajay jis lal. ¹² Jupj jun, 'awa wolaqué jinwá. Jupj jay pjucj po'ó corona pülücj jay jatja, jupj pülücj jis Jepa mpes. Jupj ló pjaní jupj po'o tapac, jupj p'in selé tsjan mpes nin ló jupj. ¹³ 'As mo'o tepya'ta jin justa jupj jas quip. “Dios Tjevelá” ló wa jupj pjü jis lal.

¹⁴ Pjü Dios militarpan cus tocoñ jupj. Jupj cjiül tjil. Pjü yupj cavayú pje casá tjatja tjil wa. Pjü sin quip pje pajal 'üsüs yustapj sin quípetsja yupj. Pajal salá waytsja sin quip. ¹⁵ Cavayú casá tjá'asa, jupj la mpe pje'á tjeയാ polomay pjoye. Polomay ninana lal ca jis mojo'os Dios ma jisas. Ma lajay jupj jyü'tá, yümücj ca jis capj ntülüs, acero mpes syüpa jinwá. Dios nin ca la mijis gente pajal malala nyuca la tjajay mpes, ne ninana p'iyá ca jis capj ntülüs. Uva sey jajatsj 'üsü ca mpalas, nin jinwá ca la mijis jupj, Dios ma jisas jis lal. Dios pajal püné pjü jis lal. ¹⁶ Cavayú casá tja'asá, jas quip po'o tapac jupj ló p'a wa. Ninana nin tapactsja:

PJÜ JEPAPAN JIS JEPÁ.

PAJAL PÜNÉ PJÜ JIS LAL.

Nin p'iyá tapac watsja tüecj po'ó.

¹⁷ P'a wa ángel tjinyuc. Lots'ac' mo'o tóñcatsja jupj. Yümücj tjevele manta

witjacj jis lal: “Nculá nun. Dios pülücj liji nun nu lo las. 'A nu tjumulús quinam nin nt'a. ¹⁸ Ne'aj ca nlajá jepapan jis p'üy. Jepapan militar jis p'üy ca nlajá wa, niyom sin tjiyocpan 'a nin p'iyá. Ne'aj cavayú jis p'üy nlajá wa ca, casá tjatja nlajá wa ca nun. Pjü Dios ma quelel lajaytsjé, jis p'üy nlajá wa ca. Nepénowa esclavopan, nepénowa esclavopan tulucj. Yupj nepénowa tsjictjacj, nepénowa noypan”, nin tjevele ángel manta witjacj jis lal.

¹⁹ Locopyaya wa napj tjinyuc Animal Ts'i 'Inyá, jupj ne 'üsü mpe pje'á tjeയാ aca p'iyá. Jepapan nosis casá patja cus tocoñ wa. Jis militarpan jis lal tjiquil jepapan. Ne'aj 'a jis tjiyula jis la palan cavayú pje casá tjá'asa lal, jupj militarpan jis lal 'ots'ipj. ²⁰ Malala jis tepyala la p'in. Yupj sin tjiyocj tuluctsja cavayú pje casá tjá'asa lal. Ntji'liñ Animal Ts'i 'Inyá. Profeta li tsuwiletsjé, 'a ntji'liñ wa. Profeta niná líjitsja, gente ma polel lajay jinwá. Nin la tjiiji yus tsyawilí gentas, yupj ne Animal mpes sin po'o tapac. Püné jin yólatsja pwen, Animal jin justa. Mop'in malala tepyala jupj, Profeta Malala. 'Awa püné mo'o la ts'i jupj Animal Ts'i 'Inyá lal. Así janucun ne'aj la ts'i yupj. Azufre, 'yüma ne'aj. ²¹ Cavayú casá tjá'asa jis tji'yü'na wa pjü la p'a wa, yupj ne ne'aj tjiquil jis la palan jupj lal. Jupj polomay la mpe pje'á tjeയാ mpes jis tji'yü'na yupj. Nin la tjiiji na, manta witjacj pjü tjiquil, tjalá. Pajal jis col pit'a tepyala, jis p'üy tjalá mpes. Niná napj tjinyuc, p'a jawasa ca nin mpalas.

Diablo ntsu'pam ca ma'ajam.

20 Napj tjinyuc wa ángel pjaní tsjun popé. Llave tya'a watsja jun la t'olon jul pajal campwila. Ne'aj ca mo'onsos diablú. Jupj cadena püné mos nt'a tyá'atsja diablo la tsupapj. ² Niná ángel ntjiü'le Latsj Püné. Latsj Püné nin p'iyatsja lotsjim püna tüpü'á. Jupj ne di-

ablú. Satanás ló wa niná. Ángel tsyu'pa jupj, jupj año mil ca ntsu'pam ma'ajam. ³Tsyu'pa na, ángel diablo jul pajal campwila mo'ó la ts'iya jupj. Na'aj la ts'iya na, jul jun t'yo'na. Pajal 'üsüs jun t'yo'na, p'a ma polel jun la cjol lyájasa jin. Nin la tjiji diablo ma pje'á lo winin año mil, ma yus tsyawilí niswá nosis casá patjá. Tecyawaja na año mil, Dios tjevele nsoctes ca jupj. Tsjicj way p'in ca socotj nsem diablú. Napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawasa.

⁴Napj tjinyuc wa jepapan jis silla nepenowá. Silla casá jatjatsjé 'ücj jis la veles p'a po'ó ncu malala yupj. Dios jis tje'yaya 'ücj jis la veles niná jupj mpes. Napj tjinyuc wa gente jis qjues nepenowá. Yupj nasa tecya'liñ. Noypan nosis casá patjá jis men taná tjojocj yupj, Jesucristo mpes javeleptsja mpes. Dios Popel mpes tjowelepj watsja, mpes wa tjü'ünan yupj. Yupj lovin yólatsja Animal Ts'i 'Inyá püné tulucj. Yólatsja wa püné tulucj pe niná Animal jin justa. Yupj ma quelel sin po'o tapac Animal Ts'i 'Inyá mpes. Tapac tuluctsja wola po'ó, jis mas po'ó tapac tuluctsja wa yupj. Yupj niswa patja tepyala. Jesucristo sa coñtsja quinam. 'A mulú tjüjütütj año mil mpes, Jesucristo lal.

⁵Yupj mwalá way sin jajünsüpj tecya'liñ popé, jis la püt'üs niswá. P'a wa tecya'liñ ma sin tjüjünsüpj po quinam. Año mil tecyawaja na, ca sin müjünsücj yupj. ⁶Mwalá way sin tjüjünsüpj witjacj, Dios pajal 'ücj jisas lis tjiji yupj. Yum 'a Dios juts'a'á. Yupj ma ca nca'liñ niswá, la p'a jinwá. Sacerdotepan ca nsem yupj Dios mpes, Jesucristo mpes wa. 'A mulú ca müjü'tücj año mil mpes Jesucristo lal, jupj ne nosis nt'a tjemey jis capj la p'acj püna p'in.

⁷Tecyawaja na año mil, Satanás socotj ca nsem, lo winin tsyu'pa tjá'asa mpe. ⁸Ca pje'á nyacas, ca mim, jis la tsuwil gentá, pjü jun ta'á nosis nt'a. Ca yus nt-

sawilis Dios ma jisas. Nin p'iyá ca nsem yupj jis jepa lal. (Dios ma jisas Magogpan jis lá yupj. Yupj jis jepa, Gog ló jupj.) Diablo yupj jis militarpan ca 'a jis mulus jis la palan. Pajal pülücj nsem yupj. Sus 'üsú püné la nt'a jinwá ca pülücj nsem pajal. ⁹Yumal casá ca ncul. T'asiyú ca müjünsünüñ Dios ts'uyupj patja nt'a. Niná pülücj patja nt'a Dios pajal quelel la siji. Mpes 'awa ca palá nyacas t'asiyú jyünsünüñ jis capá nt'a, ne ca pjü jis mpeñ yupj. 'Awa ca palá nyacas Dios pü'ü mpe.

¹⁰Nin tepyala na niná, Dios ca la nts'iyas diablú 'awa püné mo'ó, jupj ne gente yus tsyawilitsja. Azufre 'yüma ne'aj. Ca püna ne'aj la ts'iya watsja Animal Ts'i 'Inyá. Profeta li tsuwile ca ne'aj la ts'iya watsja. Jis mvajas ca nsem yupj ne'aj. Püste na, jaw na, jis mvajas ca nsem lovin.

¹¹Locopyaya silla püné tjinyuc, Jepa Püné mpes. Pjetsja niná sillas. Napj tjinyuc wa silla casá ja'asatsjé. Nosis tecyawaja jupj wolap'a'á, tsjun po'ó tecyawaja wa jupj wolap'a'á. Leñ jis tepyala yupj. ¹²Tjinyuc wa püna tecya'liñ qjuis Jepa Jesucristo wolap'a'a tjelejeñ. Pjü ne'aj tjelejeñ, noypan, tsjictjacj, pjü. Papel ne'aj pü'ütsja tjevele tsjan la tjajay yupj, nosis casá tapatja na. La tüpüptsja quinam niná papel. La tüpüpj watsja papel p'a wa. Papel niná nin tjevele pjacj ca mpatjam Dios lal. Locopyaya qjuis Jepa Jesucristo tjevele pjacj mpü'üm, tjevele wa pjacj malala nyuca la tjiji, papel tjevele jin. ¹³Tecya'liñ nepenowá jis p'üy 'üsú püné mo'o patja; yupj 'a sin tjüjünsüpj wa, Jepa wolap'a'a nyüjünsünüñ wa. Pjü tecya'liñ, pjü sin tjüjünsüpj. Tecya'liñ patja nepé tjiquil yupj. Pjü yupj mpes tjevele ncu 'üsüs la tjajay. ¹⁴Nin tepyala na niná, Dios la tjiji pjü ma ca nca'liñ quinam. Nin la tjiji 'awa püné mo'o jatja cya'liñ la p'in. Dios na'aj la tecyoye

tecyaliñ tjatja nt'a, 'awa püné mo'ó. 'Awa püné mo'o jil, niswa cya'liñ jinwá se palá yupj. Lama tecyaliñ jinwá yupj quinam. ¹⁵Papel pjaní tjevele pjacj ca mpatjam Dios lal. Jis lá cjuwá papel mo'ó, 'awa püné mo'o lis tecyoye. Niná napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawasa.

Dios nosis seyasa ca la mijis.

Tsjun seyasa ca la mijis wa.

21 Locopyaya tjinyuc napj tsjun seyasa, nosis seyasa tjinyuc wa. Tsjun mwalá tecyawaja, nosis mwalá tecyawaja wa. Nosis seyasa casá, mar cjuwatsja. ²Tjinyuc wa seyasa Jerusalén, pülücj patja nt'a. Dios pü'ü mpe tjac' nosis casa'á. Jerusalén Seyasa Dios juts'a'á p'iyá. Pajal pülücj patja ne'aj. Dios pajal 'üsüs la tjiji jupj. Quepj jinwá 'üsüs jústatsja, quepj 'üsüs justa sa capyá woya na, nin p'iyá 'üsüs jústatsja Jerusalén Seyasa. ³Yümücj nepé vele jin tjapjacas Dios pü'ü mpe. Ninana tjevelá: “Dios pü'ü gente jis lal quinam. Yupj jis lal ca mpü'üm jupj. Niná gentá, jupj juts'a'á ca nsem. Dios p'iyá ca jis capj ncoñicos. Jupj ca yupj jis Dios nsem jupj. ⁴'Aplijlatsja yupj püna p'in; quina jupj yupj yun 'üsü ncjücjüs ca, mpjajam la mijis, ne ca pajal 'ücj jisas nsem. Ma ca nca'liñ quinam. Ma 'aplijila nsem quinam, ne ma ca la mpuyucj. Ma ca nepé vyaja nsem quinam. Püna tepyala ma ca mpalas quinam”, nin tjevele tjapjacas.

⁵Locopyaya Dios tjevele jupj jyü'ta mpe: “Napj pjü lejay seyasa”. Tjevele wa napj lal: “Mpaquen niná papel mo'ó: ‘Ninana velé, t'üc' way velé. 'Ücj la pon napj velé.”

⁶Locopyaya tjevele wa: “Tecyawaja la tjejay quinam. Lovin pü'üs, pjü way 'ücj lejay. Napj nlal pjü nin tepyala, napj mpes wa ca pjü ncawajas. Gente pajal quelel ncapi jacoñ, napj ca jis ma'ayá 'ücj mpatjam napj lal. Así ca jis ma'ayá, jay-

lacj tulucj. ⁷Nin la tjajay, napj tjijyütütj jin, nin ca nsem yupj jis lal; nin ca la mejay napj yupj mpes. Napj ca yupj jis Dios nsem. Yupj napj nts'uyupj ca nsem. ⁸Nin tulucj malala lajay jis lal. Nepénowa lacj jeyapj mpes ma quelel ncapi tocoñ. Yupj ca mal 'awa püné mo'ó. Ne'aj wa ca mal ma japon napj velé. Malala lajay ne'aj wa ca mal. Gente sa 'ünan ne'aj wa ca mal. Sejats'om tulucj jamanun ne'aj wa ca mal. Jis vayum tulucj lal lyawuñ ne'aj wa ca mal. Nin wa ca jis mpalas lapanenpan jis lal javelepj. Nin p'iyá ca nsem dios p'a wa jisas jis lal. (Nosis nt'a p'in jis dios yupj.) Pjü la tsuwilpan ne'aj wa ca mal. Pjü yupj 'awa püné mo'o ca mal. Ne'aj azufre 'yüma. Ne'aj mal, niswa cya'liñ cuscú. Lama cya'liñ yupj.” Nin tjevele Dios.

Jerusalén Seyasa pajal 'üsüs.

⁹Locopyaya ángel pjaní tjac', tjevele napj lal. Jupj ne angelpan siéteya sin popé, jis plato jatatsja popé. Jis plato mo'ó jatatsja Dios jas tjejyama jis capj la tül nosis casá patjá. Siéteya jatatsja yupj, lo cawajas jis capj la tül mpes. Ángel niná tjevele napj lal: “Was. Napj ca jin mü'üsüs la mejay pjacj lal ca mwayim Oveja Tsjicj.”

¹⁰Jupj nin tjevele na, ángel ntjemanú joc' mo'ó, campanya nt'a. Dios Cjües newa nin tji'yüsa la tjiji niná, mpes nin. Ne'aj ntje'aya tjinyuc Jerusalén nt'a. Tsjun popa nosis nt'a tjac' Dios mpe. Jerusalén Dios juts'a'á. Ne'aj pülücj patja. ¹¹Ne'aj pajal jas tjejyawca Dios jyawca mpes. Jyáwcatsja pe 'üsüs justa jinwá, pe jaspe ló jinwá. Salá waytsja pajal, vidrio jinwá. ¹²Jerusalén t'asiyü campanya tjüwücsja, la püné watsja jupj. Doce jun vilicjsja, tjüwücj nt'a. Angelpan pjaní pjaní jajamapsja jun vilicj. Jun vilicj po'o tapac Israel jatjampan dóceya jis lá. Pajal püna tapatja yupj. Pjü israelpan yupj sin popa. ¹³Tjüwücj nt'a

jun vilicj cónt'etsja tsiquin mpe, cont'e watsja norte mpe, cont'e watsja sur mpe, cont'e watsja t'yaja mpe. ¹⁴Pe dóceya casá tjuwücj. Pe pajal noypan waytsja. Pe pjaní pjaní po'o tapac apostolpan jis lá. Dóceya apostolpan sa coñtsja Oveja Tsjicj, jupj tjuwine na nosis casá.

¹⁵Ángel napj lal véletsja, visyú tyá'atsja jupj, pülücj patja la vujus. Jupj 'a quelel wa vyújutsja jun vilicj witjacj, jupj tjuwücj quelel vyuju watsja. Jupj visyú oro watsja jupj. ¹⁶T'empe pülücj patja yulupjánatsja. Pjü t'empe nin p'iyá cámpatsja jupj. Pülücj patja tjivyuju jupj, ángel, visyú mpes. Pajal pünetsja. Kilómetro dos mil, dos cientos cámpatsja. Nin p'iyatsja campanya nt'a. Nin p'iyá la pünetsja. ¹⁷Ángel tjivyuju wa tjuwücj nt'a. Sesenta y cuatro varas la pünetsja jupj. Cupj vyujucj jin p'iyá tjivyuju jupj.

¹⁸Tjuwücj pe 'üsüs way justa pópat-sja niná. Jaspe ló ninana pe. Pjü wosis ne'aj oro lata witjactsja, vidrio salá jin yustaptsja. T'üc' way oro waytsja pjü. ¹⁹Tjuwücj pe witjacj casá tjá'asa. Pe niná 'üsüs way yustaptsja. Pe p'a wa pe po'o játjatsja, se jáwcatsja. Pe po'o játjatsja, pajal pülücj jaylacj pjütsja niná. P'a casá yustaptsja yupj pjü. Pe noypan casá tjá'asa tjuwücj,

pe jaspe ló pjaní way.

Pe pjaní wa zafiro ló.

Pe p'a wa ágata ló.

Pe p'a wa esmeralda ló.

²⁰Pe p'a wa ónice ló.

Pe p'a wa cornalina ló.

Pe p'a wa crisólito ló.

Pe p'a wa berilo ló.

Pe p'a wa topacio ló.

Pe p'a wa crisoprasa ló.

Pe p'a wa jacinto ló.

Pe p'a wa amatista ló.

Niná pe witjacj, tjuwücj casá tjá'asatsja.

²¹Jupj jun vilicj dóceya, pues pjü perla waytsja, niná pe waytsja yupj. Pajal 'üsüs

yustaptsja. Jun vilicj pjaní perla pjanit-sja. Ne'aj jümücj la püné oro látatsja jupj. Jümücj salá waytsja pajal, vidrio jinwá. T'üc' way oro waytsja pjü.

²²Dios cupj qjuis Jepa, jun ta'á wine ne'aj. Jupj más püné pjü jis lal. Oveja Tsjicj jun ta'á wine wa ne'aj. Cjuwatsja ne'aj Dios wosis. Ne'aj pjü jun ta'á quelel lajay Dios, Oveja Tsjicj quelel lajay wa, mpes nin. ²³Ne'aj ma jisas lots'ac'. Ne'aj ma jisas mümüy. Dios jyawca ne'aj. Mpes jyawca ne'aj lovin. Oveja Tsjicj jyawca wa ne'aj, mpes ma jisas yam. ²⁴Niná pülücj patja pjü ca jas majawaques nosis nt'a. Jepapan nosis casá patjá, ne'aj ca nca'acj tsjan 'üsüs way yustapj yupj la tjajay sin popé. Ne'aj ca jis ma'ayacj. ²⁵Ma t'yaja ne'aj lovin. Mpes lovin ma jun t'olon tjuwücj jun vilicj.

²⁶Nosis mpe, pjü p'a se jütütj mpe ca ne'aj nca'acj yupj jatatj 'üsüs yustapj, ca jis ma'ayacj. Pjü 'üsüs la tjajay, pjü ca nca'acj ne'aj yupj. ²⁷Malala ma polel la cuwis ne'aj. Malala nyuca liji ma polel la winin ne'aj. Li tsuwile 'a nin p'iyá. P'a p'in 'ücj jis la winin ne'aj. Jis lá papel po'o tapac, Oveja Tsjicj popel po'ó, 'ücj jis la winin ne'aj nempe. Jupj popel vele pjac ca mpatjam Dios lal. Niná napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawasa.

Jerusalén Seyasa mo'o patjá, 'üsüs jisas patja.

22 Locopyaya ángel niná ntje'aya tjinyuc 'üsü ne'aj, pülücj patja nt'a. Dios Oveja Tsjicj lal já'asa mpe pyacj 'üsü cjües. Pjü salá way niná 'üsüs, vidrio jinwá. Gente 'ücj patja niná 'üsü myü'üñ mpes. ²Jümücj la püné culupwen nt'a jama niná 'üsüs, pülücj patja nt'a. 'Üsü la nt'a, yo lejeñ, na'aj po'ó, qui'á po'ó. Yo wolas japis, patja yupj. La dóceya vyala jupj año pjaní. Pjü mes wolas vyala niswá. Yo lo lemeliyú jupj, nosis casá patja si ts'ucú jupj. ³Ne'aj Dios

lovin ma jis capj ntülüs gentá, malala la t'ajay mpes. Ma pjaní 'o'sa ca malala la mijis ne'aj. Ne'aj 'a mulú ca m'ijü'tücj Dios, Oveja Tsjicj lal. Jupj jomozopan 'ücj jisas tsji' la mijicj jupj mpes. ⁴Ca nucucj jupj wola. Jupj ló jis wala po'o tapac ca nsem. ⁵Ma ca püste nsem ne'aj. Ne'aj patjá ma yam jisas nacj, ma jisas lots'ac'. Jis Jepa Dios jyawca yupj mpes. Yupj ne'aj patjá, jepapan ca nsem wa lovin.

Jesucristo jac' jupj.

⁶Ángel tjevele napj lal: "Napj tjevelé t'üc' way. 'Ücj la pon napj tjevelé. Cupj qjuis Jepa Dios nin tjejyama sin la 'üsüs jis la jay jupj jomozopan, ne ca sin mü'üsüs tsjan ca mpalas leñ way. Dios p'iyá sin 'yüsa la siji jupj profetapan, mpes ca 'ücj mvelecj jupj mpes."

⁷Jesucristo tjevele: "Nusin tjü'üsüs niná. Leñ way ca ncuwis nun nt'a. Pappel niná vele tsjan ca la mijis Dios. Jupj mpes tepyaca niná. Popel niná jyü'ta jin lajay, Dios ca 'ücj jisas lis mijis", nin tjevele Jesucristá.

⁸Napj ne Juan. Napj tjapjacas niná, tjinyuc niná, tepyac jinwá. Tjapjacas na niná, palá nipi'tjis napj ángel wolap'a'á. Napj nólatsja ángel pünetsja. Jupj niná pjü nin 'yüsa la n'ijitsja.

⁹Napj la tjejay na niná, jupj tjevele napj lal: "Po ma nin la mijin niná. Nam 'a Dios jomozo, jipj jinwá, jipj pyülucpan profetapan jinwá. Lajay na papel niná vele jin, yupj ne Dios jomozopan, napj jinwá. Dios wolap'a'a palá nipi'tjim jipj la p'in. Jele t'as jupj püné."

¹⁰Jupj tjevele wa napj lal: "Po ma tjejya'na papel niná, ninana mo'ó tepyac Dios mpes. Leñ way ca nin mpalas papel niná vele jin. ¹¹Ma nin tepyala na p'in, malala nyuca lajay newa ca malala nyuca la mijicj. Malala nyuca yola, newa ca malala nyuca yola nsem. 'Üsüs lajay, 'üsüs ca la mijicj newá. 'Üsüs yolá, 'üsüs

yola nsem newá", ángel nin tjevele napj lal.

¹²Jesús tjevele: "Nusin tjü'üsüs niná. Leñ way ca ncuwis nun nt'a. Napj tjacuwis na, nu ma'ayá ca, nun la tjüj'í mpes. ¹³Napj lovin pü'üs, pjü way 'ücj lejay. Napj ne mwalá waytsja pjü jis lal. Napj ne locopyaya wa pjü jis lal. Napj nlal pjü nin tepyala. Napj mpes wa ca pjü ncawajas. ¹⁴Gente nepénowa nasa 'üsüs jis tepyala Dios lal, napj la tjejay mpes. Te jinwatsja yupj Dios lal püna p'in; salá jinwá quinam yupj. Yupj jisas Dios perdonar la siji, ne nin la mon wa yupj. Dios ca 'ücj jisas lis mijis. 'Ücj jis la pis ca nsem yo wolas, niná yo wolas 'ücj jis la patj liji. Yupj 'ücj jis la winin ne'aj, Dios ts'uyupj pülucj patja nt'a. ¹⁵Ma polel jis la winin ne'aj Dios ma quelel lajay. Lapanen lal javelepj, ma wa polel jis la winin ne'aj. Sejats'om tulucj jamanun ma ncul ne'aj. Nin p'iyá voyum tulucj lal lyawuñ jis lal. Nin p'iyá gente sa 'ünan jis lal. Nin p'iyá p'a dios witjacj jisas jis lal. Nin p'iyá quelel la tsuwil jis lal. La tsuwilpan ma ca mal ne'aj.

¹⁶"Napj ne Jesús. Napj ángel jas tjejyam, nun lal la veles. Pjü Dios ts'uyupj pjü jun ta'á 'a si mulú mpes nin tjevelé. T'üc' way David püna tüpü'tü popa p'iyá napj. Napj pjulacj püné jinwá, püstapj casá cyala. Napj mpes ca majawaques, ne ca 'üsüs mpalas Dios jos jin", nin tjevele Jesucristo.

¹⁷Dios Cjües vele: "Nculá nun. Jesucristo po'o mponé." Qjuis Jepa lal mwayim nin vele wa: "Nculá nun". Pülucj way tjejpyacañ nin tjevelé; mvelecj wa ca yupj: "Nculá nun". Pajal quelel so coñicó Dios, qjuisas mponé nun Jesucristo lal. Nun quelel potjaqué Dios lal, 'ücj potjaqué jupj lal. 'Üsü sive, 'üsü myü'üñ, mpes patja yupj. Nin p'iyá ca nsem nun lal. Nin p'iyá ca nu ma'ayas 'ücj mpatjaqué jupj lal. Jaylacj tulucj ca nsem.

¹⁸ Jesucristo tjevele wa: “Papel niná nin vele tsjan ca la mijis Dios. Jupj mpes tepyaca niná. Mpes nin velé niná papel pjyacañ jis lal: po ma la ntsawilí nun, popel niná vele mpes. Po ma mvelé p'a tjevelam, jupj tjevele tulucj. Jupj nin liji niná, Dios ca cus ntülüs papel niná vele jinwá. ¹⁹ Po ma ntsüpünú nun niná papel niná vele Dios mpes. Nun popa pjaní nin liji niná, ma ca polel mpü'üm Dios lal. Ma ca polel mpisis yo wolas, yo wolas 'ücj la püt'üs liji. Ma ca polel la püt'üs

ca nsem Dios ts'uyupj pülücj patja nt'a, ne'aj Dios juts'a'á. Papel niná vele Dios ts'uyupj pülücj patja po'ó. ²⁰ T'üc' way napj velé jin ca mpalas. T'üc' way ca leñ way ncuwis nun nt'a”, nin tjevele Jesucristo.

Nin qjuisas ca nin mpalas. Was, qjuis Jepa Jesús.

²¹ Najas ca pajal 'üsüs la mijis qjuis Jepa Jesús nun mpes. Nun Dios juts'uyupj. Najas ca nin mpalas.